

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

YAHYÂ NAZÎM DİVANI (İNCELEME-TENKİTLİ METİN)

Doktora Tezi

Mustafa Sefa ÇAKIR

Sivas
Temmuz 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

YAHYÂ NAZÎM DİVANI (İNCELEME-TENKİTLİ METİN)

Doktora Tezi

Mustafa Sefa ÇAKIR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Sivas
Temmuz 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)
Savunma Tarihi : 25.06.2018
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Üye : Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA

Üye : Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Üye : Doç. Dr. Rifat KÜTÜK

Üye : Doç. Dr. Mehtap ERDOĞAN TAŞ

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Mustafa Sefa ÇAKIR tarafından hazırlanan "Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)" başlıklı tez, kabul edilmiştir. / /

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Mustafa Sefa ÇAKIR

ÖN SÖZ

Divan edebiyatı, yüzyıllar boyu geniş bir coğrafyada selim bir zevkin ifadesi olarak hüküm sürmüştür. Kimi zaman manzum kimi zaman mensur olarak müellifler eserlerini ortaya koymuşlar ve insanlığa seslenmişlerdir. Bu eserlerden bazıları tarihin tozlu sayfaları arasında kalırken bazıları ise muhalled eserler olarak hâlâ hayatımızdadır. İşte tam da burada Arap harfli klasik eserlerimizin çalışma konusu edinilmesi, günümüz harflerine aktarımı önemli bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. Geçmişle günümüz arasında köprü kurmak, kökü mazide olan atiyi yakalamak için kütüphanelerimiz çalışılmayı bekleyen sayısız eserle doludur.

Kadim bir medeniyetin vârisleri olarak geçmişle gelecek arasındaki dengeyi iyi gözetmemiz gerekmektedir. Geçmişinden habersiz, hatta geçmişiyile kavgalı nesiller geleceğimize ışık tutamaz. Bu anlamda hakkı verilerek yapılan edebî, tarihî, ilmî çalışmaların hepsi kıymetlidir, gereklidir. Biz de bu çalışmamızda 17. yüzyılın ikinci yarısında ve 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan Yahyâ Nazîm Çelebi'nin divanını elimizden geldiğince titiz bir şekilde ortaya koymaya çalıştık.

Yahyâ Nazîm, İstanbullu bir şairdir. İstanbul'un Kumkapı semtinde Gedikpaşa'da doğmuştur. Gençliğini de yine burada geçirmiş ve "Gedikpaşalı Nazîm" olarak tanınmıştır. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve vefat ettiğinde yaklaşık seksen yaşında olduğu bilgisi bize doğumunun 1649-1650 yıllarında olabileceğini düşündürmektedir. Adının Yahyâ, ilk mahlasının "Halîm" olduğu ve daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verildiği kaynaklarda geçmektedir. Nazîm, Enderun'da yetişmiş ve öğreniminden sonra sarayda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığına getirilmiştir ve daha sonra ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüş ve 1727'de vefat etmiştir. Vefat yeri ile ilgili tam bir bilgi bulunmamaktadır. Geride birçok beste ve hacimli bir divan bırakmıştır.

Beş bölüm hâlinde toplanan eser, aslında ayrı zamanlarda telif edilmiş beş ayrı divandan oluşmaktadır. Divanın çok sayıda yazma nüshası bulunmaktadır. Buna rağmen eser daha önceleri matbu nüshadan, ayrı kişilerce ve (bazıları) çok da özenli olmayan bir şekilde yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Yaşadığı dönem ve sonrasında önemli, etkili şairlerden biri olan Yahyâ Nazîm maalesef günümüzde hak ettiği derecede tanınmamış ve üzerinde yeterince çalışma yapılmamıştır. Şair, na't denilince akla gelen belki de ilk isimlerdendir. Temenni ederiz ki bu çalışma hassaten Yahyâ Nazîm'in şahsında divan edebiyatı çalışmalarına katkı sunar.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Yahyâ Nazîm'in hayatı ve sanatı hakkında bilgi verilmiş, divanı incelenmiştir. İkinci bölümde ise eserin nüshaları tanıtılmış ve tenkitli metin sunulmuştur.

Öncelikle, beni bu eseri çalışmaya yönlendiren danışmanım, çalışmanın ortaya çıkmasında ciddi katkıları olan, ilminden ve tecrübelerinden her daim istifade etmeye çalıştığım kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet Arslan'a, doktora döneminde aldığımız derslerle üzerimizde emeği olan hocalarım Prof. Dr. Hüseyin Akkaya ve Doç. Dr. Mehtap Erdoğan Taş'a, çalışmalarım sırasında manevi desteğini hep hissettiğim anneme, babama ve eşime teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa Sefa Çakır

Sivas, 2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. OSMANLICA KAYNAKLARDA YAHYÂ NAZÎM	1
1.1. Atrâbü'l-Âsâr Fî-Tezkireti Urefâi'l-Edvâr	1
1.2. Nuhbetü'l-Âsâr.....	1
1.3. Sâlim Efendi Tezkiresi	12
1.4. Tezkire-i Safâyî	14
1.5. Osmanlı Müellifleri	21
1.6. Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye	24
1.7. Sicill-i Osmânî.....	24
1.8. Vekâyiü'l-Fuzalâ.....	24
1.9. Fatîn Tezkiresi	34
1.10. Tayyâr-zâde Atâ Tarihi	34
2. YAHYÂ NAZÎM'İN HAYATI VE SANATI	56
2.1. Hayatı	56
2.2. Sanatı	61
2.2.1. Şairliği	61
2.2.2. Bestekârlığı	76
3. NAZÎM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİ	83
3.1. Kasîdeler.....	83
3.2. Tarihler	99
3.3. Gazeller	109
3.4. Müstezâdlar	111
3.5. Muhammesler	111
3.6. Tahmisler.....	111
3.7. Müseddesler.....	112

3.8. Müsemmen	112
3.9. Mu'aşşer.....	112
3.10. Tercî'-i Bendler.....	112
3.11. Terkîb-i Bendler	113
3.12. Lügazlar.....	114
3.13. Mesneviler	116
3.14. Şarkılar	117
3.15. Kıt'alar	118
3.16. Rubâ'îler.....	118
3.17. Matla'lar.....	119
4. SANATLI MANZUMELER.....	120
5. FARKLI ARUZ KALIBI KULLANIMLARI	133
6. NAZÎM'İN BİR BAŞKASINA DA SUNDUĞU AYNI TARİH VE KASÎDELER.....	135
7. NAZÎM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	136
İKİNCİ BÖLÜM	141
1. NÜSHA TAVSİFLERİ.....	141
2. TENKİTLİ METİN.....	147
SONUÇ.....	1377
KAYNAKÇA	1379
ÖZ GEÇMİŞ.....	1383

KISALTMALAR

- A** : Almanya Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, Cod. Turc. 002
D : Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, No: Yz A 404
E : Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2707
H : Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 654
haz. : Hazırlayan
İ : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: T 2817
İA : İslam Ansiklopedisi
K : Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No: 2440
L : Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, No: 400
M : Matbu Nüsha: Râşid Efendi Kütüphanesi, No: 1336
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
R : Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi, Râşid Efendi, No: 1309
S : Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, No: 1122
s. : Sayfa
T : Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No: H 859
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
vb. : Ve benzeri
vr. : Varak
Yay. : Yayınları

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	: a, e, ı, i, u, ü	ص	: ş
آ	: â	ض	: z, d
ب	: b	ط	: t
پ	: p	ظ	: z
ت	: t	ع	: ʿ
ث	: s	غ	: ğ
ج	: c	ف	: f
چ	: ç	ق	: k
ح	: h	ك	: k, g, ñ
خ	: ħ	گ	: g
د	: d	ل	: l
ذ	: ẓ	م	: m
ر	: r	ن	: n
ز	: z	و	: v, u, ü, û, o, ö
ژ	: j	ھ	: h, a, e
س	: s	ي	: y, ı, i, î
ش	: ş	ء	: ʾ

ÖZET

Yahyâ Nazîm, şair ve bestekâr yönüyle 18. yüzyılın önde gelen sanatçılarından. İstanbul'da doğmuştur ancak doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Vefat tarihi ise 1727'dir ve nerede vefat ettiği ile ilgili malumat müphemdir. Kaynaklarda hayatı hakkında geniş bilgiler ve eserlerinden örnekler bulunmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Nazîm, yaşadığı dönemde ve sonrasında oldukça ilgi görmüş bir şairdir.

Beş ayrı divandan müteşekkil, oldukça hacimli bir divanı ve birçok bestesi mevcuttur. Bestelerinin sayıca az bir kısmı günümüze ulaşmıştır. Daha ziyade na'tlarıyla öne çıkmıştır ve bu nedenle "na't-gû" sıfatıyla anılmıştır. Şiirleri başka birçok şair tarafından tanzîr edilmiştir. Şarkı türünü deneyen ilk şairlerdendir.

Divanı, daha önce matbu nüshadan ve her bölümü ayrı kişiler tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Bu çalışmada ise on farklı yazma nüshadan incelenerek eserin tenkitli metni oluşturulmuş ve eser, tek bir divan hâlinde tertip edilmiştir. Böylece hem yeni şiirlere ulaşılmış hem de söz konusu divan bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 18. Yüzyıl, Divan edebiyatı, Nazîm, na't.

ABSTRACT

Yahyâ Nazîm is a leading poet and composer in the 18th century. He was born in Istanbul, but his exact date of birth is unknown. The date of his death is 1727 and the information about where he died is ambiguous. The sources include extensive information about life and examples from his work. As it is understood from this, Nazîm is a poet who is very interested in the period he lived and after.

It consists of five separate divans, a very large divan and many compositions. A small number of the pieces have reached the present day. It has come to the forefront with na't, and for this reason it is known as "na't-gû". His poems have been written in poetry by many other poets. The song is the first poets to try it.

The Divan has been worked on as a graduate thesis by previously separate persons and each section separately. In this study, ten different writing manuscripts were analyzed and a piece of critical text was created and the work was arranged as a single divan. Thus, both the new poems were reached and the divan was regarded as a whole.

Key Words: 18. Century, Divan literature, Nazîm, na't.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OSMANLICA KAYNAKLARDA YAHYÂ NAZÎM

1.1. Atrâbü'l-Âsâr Fî-Tezkireti Urefâi'l-Edvâr

Nazîm Çelebi: İsmi Yahyâ ve mevlid ü mavtını Darü's-salṭanati's-seniyye Kōstāntiniyyetü'l-mahḫmiye'de Kūmḫapu semti ve kemâl-i iştiḫârı devr-i mekârim-tavr-ı Sulṭân Mehmed Ḥân'dan işbu zamân-ı ma' delet-ü unvân-ı şehinşâh-ı devrân Ḥāzret-i Sulṭân Aḫmed Ḥân'a degin olup ' ahd-i Sulṭân Muşṭafâ Ḥân'da cânib-i şadr-ı ' âli merḫûm ' Ammî-zâde Ḥüseyin Pâşâ'dan kendüye mîve-i ter bâzâr başılığ-ı inâyet ü iḫsân kılmışdır. Mezburîñ henüz nihâl-i zât-ı heves-me'âli riyâz-ı şebâbda nev-bâve-res-i ma' ârif iken âb-yârî-i cehd-i her-bâr ile pür-berg ü bâr-ı fenn-i edvâr olmağ-ı sa' y-ı bisyâr idüp mevcûd olan esâtîz-i ḫaḫâyık-şî'âr-ı sürûd-âşârdan taḫşîl-i kavâ'id-i nağamât-ı ṭarab-dişâr ve tekmîl-i zavâbiṭ-ı kavâ'id-i ' ilm-i elhân-ı şafâ-medâr itmekle mîve-çîn-i ḫadıka-i üstâdiyyet ve mesned güzîn-i ḫaşr-ı bî-ḫuşûr-ı ehliyyet olmuşdur. Fî'l-ḫaḫîka vâdî-i mezburda neşr-i toḫm-ı âşâr idüp selefde ser-zede-i zuhûr olmayan ezḫâr-ı reng-â-reng-i nağamâtı terbiyyet-i feyz-i ṭab'-ı pür-nikât ile inbât idüp nihâde-i şîşe-i îḫa' icâd eyledikçe fen-şinâsânı kemâl-i istiḫsânlarından ḫayrân eylediginden ğayrı şâ'ir-i belâgat-nişân u mu' ciz-beyân olup dîvân şî'ri mütedâvil ü meşhûr ve na' t-ı şerîf-i Ḥāzret-i Ḥabîb-i Rabb-ı Ğafûr'da maḫşûs-ı dîvân-ı faşâḫat-ı maḫşûr-ı daḫı olup be-her sene birer na' t-ı şerîf inşâd ile dürer-feşân-ı bezm-gâh-ı dühûr olurdu. Âvâz-ı ḫaçere-endâzı tîz ve lehce-i belâgat-perdâzı mezâyâ-âmîz olup ma' ârif-i sâ'irede daḫı kemâl-i ma' lûm u meşhûr olmağın şad-bâr ḫuzûr-ı Hümâyun-ı Ḥāzret-i şehriyâr-ı ' âli-tebâr'da faşl-ı mûsikî-i şâdî-şî'âr idüp ' atâyâ-yı bisyâra seza-vâr olmuşdur. Maḫâm-ı Ḥüseyinî'de uşûl-ı Zencîr'de:

Cihân ḫarâb girişme-i siyeh çeşmiñden

Fiğân tegâfûl-i ğamzeñden âh çeşmiñden

murabba'ı ve maḫâm-ı Muḫayyer'de uşûl-i Türk-ḫarb'da naḫş-ı cümle-i âşâr-ı nezâket-eṭvârından olup bunlardan mâ' adâ beş yüzden mütecâviz murabba'ât ve naḫş ve şarkısı daḫı vardır ki her biri ber-muḫtezâ-yı kavâ'id-i ' ilm-i edvâr metîn ü leṭâfet-şî'âr olmağın kâffe-i esâtîz-i mezâyâ-âmîz taḫsîn-i bisyâr eylemişlerdir. Fî'l-vâḫi' gerek ' ilm-i elhânda gerek şî' r ü Fârisî-dânîde yegâne-i cihân ve müselleme-erbâb-ı ' irfân oldığı müstağnî-i ' ani'l-beyândır (Yüceşık, 1990: 109-111).

1.2. Nuhbetü'l-Âsâr

Nazîm: İstanbulî. Mûsikî-perdâz Muşṭafa Çelebi. Kürkcibaşı-zâde dinmekle ma' rûfdur. Beş kıt'a dîvân tertib itmişdür:

Ez-Dîvân-ı Nu'ût

Hızr-ı endîşe olup vâdî-i ma' nâda refîḫ

' Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîḫ

Kesr-i şân-ı sühanımdır bilür erbâb-ı füsûn
Şi' rimi sehven eger sihr ile itsem taḫbîk

Nola taḫtîr-i gül-âb-ı sühan itsem itmiş
Hikmet-i Haḫ kalemüm lûle vü ḫab' im inbîk

Âsiyâb-ı sühanı kendüme ben döndiricek
Eyledim hırmên-i endîşede şad-fıkr-i daḫîk

Eylerim defter-i endîşemi itdikce yekûn
Raḫam-ı menḫabet-i zât-ı şerîfin tefrîk

Şadr-pîrâ-yı serâ-perde-i ḫâbe ḫavseyn
Aḫmed-i mürsel o şâhen-şeh-i mülk-i taḫkîk

Süfre-i ḫadrine zerrîn-legençe ḫurşîd
Olsa şâyeste meh-i nev añâ sîmîn-ibrîk

Kehkeşân şanma görüp gerden-i gerdûnı ezel
Ḥavḫ-ı 'aşḫı o şeh-i 'âlemiñ itmiş taḫvîk

*

Vücûduñla şeref buldı seniñ ey mazḫar-ı levlâk
Ḥabâ-yı ḫâbe ḫavseyn ü serîr-i kişver-i levlâk

Nigâristân-ı ḫilḫatde yed-i ḫudretle taşvîriñ
Seniñ rûḫ-ı muşavver eylemiş şûret-ger-i levlâk

Vücûduñ fülk-i baḫr-i lâ-yezâlîdir ki şalmış fer
Livâ-yı lî-ma' allâh ile anda lenger-i levlâk

*

Sensin ol kim nüsha-i cûduñ debîr-i âsumân
Rûz-1 hîlkatden beri tañrîr eylerdi velî

Pîr olup ‘aynîñ qodı şimdi meh-i nevdan dañi
Bitmedi ser-şafha-i evvelde sañr-1 evveli

Şu‘le mâh encüm şerâr âteş şafağdır ebr dûd
Mañbağ-1 in‘âmıñ çarğ-1 felek bir mirceli

Şıdğıña Bû-Bekr şâhid şâhid-i ‘adliñ ‘Ömer¹
Hîlmiñe ‘Oşmân şâhid şâhid-i ‘ilmiñ ‘Alî

Çarğ-1 bâğ-1 rif‘atîñden bir hadîqa mihr ü mâh
İki gül sünbül şüreyyâ kehkeşândır cedveli

*

Sipîhr-i qurbe zâtıñ oldı hürşîd-i cihân-ârâ
Seniñ zîr-i nigîniñdir bütûn dünyâ vü mâ-fihâ

*

Qâf-1 ‘ademde tañt-1 Süleymân nihân idi
‘Anqâ-yı zâtıñ olmuş iken lâne-sâz-1 qurb

*

Dürdî-i bâde-i derdiñ dile şahbâ-yı neşât
Kâse-i bezm-i ğamiñ cânım içûn câm-1 şabûh

*

Mihr ü mâh-1 nev degil qâni‘ olup bulmuş ğinâ
Her seher bir qurş her şeb bir dilim nânîñla çarğ

*

Vücûd-1 enbiyâ tesbîh-i dür gibi ser-âmeddir
O tesbîhe imâme gevher-i zât-1 Muhammed'dir

¹ Aldığımız kaynaktan burada "‘Ali" yazılmıştır; ancak doğrusu bu şekilde olacaktır.

*

‘ Aceb mi şafha-i âfâkı mu‘ cizâtı pür itse
O şâh-ı her dü-cihâna şunuldı defter-i i‘ câz

*

Ey kaţâr-ı kârbân-ı ümmete feryâd-res
Maħmilinde şûr-ı İsrâfil mânend-i ceres

*

Cevher-i zâtıñ ile ‘ âlem bir ‘ araz
Âferinîşden vücûduñdur ğaraz

*

Sen şeh-i her dü-kevn için arz u semâ olundı tarh
Saña çekildi bu simât saña döşendi bu bisât

*

Henüz sâķî-i gerdûn elinde gerdândır
Sipihr bezm-i ğamında olup bilûrin ayag

*

Encümle degil eflâk olmuş yem-i iclâliñ
İfrât-ı telâţumdan şad-cûş ile kef-ber-kef

*

Sûz u güdâz-ı mihriñ baĝrım yağın eritsün
Ķandîl-i cân u dilde yansun fitîl-i ‘ aşķıñ

Müjĝânlarım ğamiñdan fevvâreler aķıtsun
Her dîde-i ter olsun bir selsebîl-i ‘ aşķıñ

*

Mihr-i münîr-i ğüsnüñüñ lem‘ ası aĝter-i sühâ
Mâh-ı cebîn-i pâkiñiñ pertevi kevkib-i süheyl

*

Eczâsı eger olmasa memhûr-ı kabûlüñ
Şîrâze-pezîr olmaz idi defter-i ‘ âlem

*

Vücûduñla zîbâ bisât-ı zamân
Kudûmuñla ra' nâ basît-i zemîn

*

Hûşe-i ' ıkd-i şüreyyâ mezra' -i eflâkde
Kışt-zâr-ı rif' atıñden düşdi hengâm-ı direv

*

Melek âşüfte-i reyhân-ı gîsû-yı habîbullâh
Beşer âvâre-i bûy-ı gül-rû-yı habîbullâh

Nola her ' âşsesi âvâze-i rûhî fidâk¹ olsa
Meşâmm-ı cânı lebrîz eyledi bûy-ı habîbullâh

Nizâr ü zerd idüp bükdi belin ham eyledi kıddin
Hilâliñ iştiyâk-ı tîk-ı ebrû-yı habîbullâh

Olur bahşâyış-i cürm-i ' uşât-ı ümmet itdikçe
Şefâ' at hürmet-i luğf-ı terâzû-yı habîbullâh

Biñ olsa cânım itsem her birin her ân biñ kerre
Nazîm-âsâ fedâ-yı kıdd-i dil-cû-yı habîbullâh

*

Ey fûrûzende çerâğ-ı harem-i kırb-ı ilâhî
Buldı kevineyn ziyâ pertev-i mihriñle kemâ-hî

Bilürem keffe-i ' afvıñda degil dâne-i hardal
Gerçi tağlar çekemez bende olan bâr-ı günâhı

Ola maqbûl-i şerîfiñ budur ümmîdi Nazîm'iñ
Bulmaya anıñ fenâ redd ile bu sebz-i giyâhı

¹ Aldığımız kaynaktan burada "rûhî fidân" yazılmıştır; ancak doğrusu bu şekilde olacaktır.

Rubâ'î

Ey mihr-i münîr-i felek-i kün fe-yekûn
Mâh-ı nev-i ebrûña didim Sûre-i Nûn
Sevdâ-yı cemâliñle Nazîm'i eyle
Gül-bang-ı zebân silsile-cünbân-ı cünûn

ez-Gazeliyyât

Nihândır her ser-i dâğımda pür aḡker enâr-âsâ
Hele çâk-i girîbân eyleyem gör ey gül-i ra' nâ

Aña her bir müjem bir ḡâr-ı dâmen-gîr iken bilmem
Nice râh-ı ḡayâlîñ ḡayy ide nezzâre bî-pervâ

*

Mâh-ı münîr-i ḡal'ati olmaz mı hâle-dâr
Mir'ât-ı dil ḡalur mı o ruḡsârdan cüdâ

ḡayret görüp seni nola lâle eylese beni
Olmaz sükûn şûret-i dîvârdan cüdâ

*

Şererler zâhir oldu şanma encümdür sipîhr üzre
Dönüp çarḡa hilâli şayḡal-ı şemşîr ider mehtâb

Degil hâle olup bir mihre 'âşîḡ micmerin yaḡmış
Girüp bir ḡalḡaya şeb-tâ-seḡer teşḡîr ider mehtâb

Felek inbîḡ-i mînâdır görüp encüm ḡıyâs itme
Gül-i mihriñ gül-âbıñ almaḡa taḡḡîr ider mehtâb

*

ḡad-i ḡam-geşte ile sîneme çeksem bârî

Düşmene tîr ü kemân ile görünsem kec ü râst

*

Ebrû-yı dil-firîbi ki mâhî-i fitnedir

Deryâ-yı hüsni cûş idüp itmiş kenâra mevc

*

Ûâlîni şandım miyân-ı ebruvânında görüp

Burc-ı hüsniünde iki gîsûlî bir seyyâre var

*

Gelsün kıyâm-ı nâza kıparsun kıyâmeti

Ûaddîñ livâ-yı ‘ işve gibi bir ‘ alem çeker

*

Ruhsârın ol perî ki haţ-âverde gösterir

Mâh-ı sipîhr-i hüsni siyeh-çerde gösterir

Şanma lebinde âb ile ol sâhîr-i cemâl

Sihr ile âb kaçresin ahrerde gösterir

Her bir hamında zâhir olur bir hilâl o mâh

Hüsniün ki zîr-i zülf-i mu‘ anberde gösterir

*

Çek câm-ı nâzı nergisiñe âb u tâb vir

Mestâne tîğ-ı ğamzeñe bâdeyle âb vir

Ben bülbül-i belâ-keşe de var mı niyyetiñ

Yoğ mı dehâniñ ey gül-i ter bir cevâb vir

*

Şâhîn-i zülfe aldiragör şimdi vahtidir

Şanma kebûter-i dil ola her zamân şikâr

*

‘ Âşıkîñ yağdı dilin lâle gibi sûz-ı firâk

Gül-i hasret olalı dâğ-ı serinden zâhir

*

Kimi görürse gönül tâlib-i habîb şanur
Cihânda ‘âşık olan ‘âlemi rakîb şanur

*

İttiâd itse dil-i şeydâ ‘aceb mi ‘aşk ile
Câmı leb-rîz eylesen şahbâ ile yek-reng olur

*

Tâ‘at-i Hâk’dan dili gafletdir âgâh itmeyen
Reh-revi dûr eyleyen menzilden ekşer hâb olur

*

Şayd-ı hümâ-yı câna o şayyâd-ı âfetiñ
Zülfiyle hâli dâm kırup dâne gösterir

*

İdüp sefer çıkarır bâğa tûğ-ı şâhîsin
‘Azîmet itmege sultân-ı gül bahâra bakar

*

Ziyâret eylese hâk-i mezâr-ı ‘âşıkı ol mâh
Şanurlar nûr-ı kabr-i küşte-i hicrâna inmişdir

*

Remed incitdi çeşm-i yâri şanmañ ebruvânıdır
Siyeh kuhl ile bir yanında iki sürme-dânıdır

*

Müjem parmak hisâbın gösterir tuğyân-ı eşkimden
O dem kim Nîl-i girye dîdemi ümmü'l-kıyâs eyler

*

Yine ser-keşlik eyler halka-i tevhîde de girse
Murâd itdikçe hem-dest olmağa ol âfet el virmez

*

Ruhsârıñı kâkülleriñ itse nola mestûr
Hürşîd şeb-i tîrede insâna görünmez

*

Cânı cânân ile yek-reng idegör vuşlatda
Her zamân bir yire tenhâ iki hasret düşmez

*

Rûşen-dile virmez keder âlâyiş-i dünyâ
Rengînî-i mey sâgar-ı billûrda kalmaz

*

Seyr eyle hatt-ı la' lin o hûr-ı bihişt-i nâz
Top top benefşeyi leb-i Kevşerde bağlamış

*

Feryadı dem-be-dem nola olsa girih girih
Üstâd-ı aşk nây-ı dile perde bağlamış

*

Değil şâh-ı nihâl-i gülbün üzre gonca verd-i ter
Çözüp gülşende destâr-ı perîşânını devşirmiş

*

İbret aldım seyr idüp tebâle-i la' l-i lebiñ
Şun' -ı Haq aḡkerde itmiş kaḡre kaḡre âb cem'

*

Bir dūr-i yektâ için emvâc şanma olmada
Şerḡa şerḡa sîne-i deryâ şadefler çâk çâk

*

Ârızîñ mihre cebîniñ mâha şalmış sûz u tâb
Her gören dîdârîñi bir gûne ḡayrânîñ seniñ

*

Tîr-i ġamından ol kaşî yâniñ çekilmedik
Ḳullâb-ı cevriñi çekegeldik ne çâre çek

*

Doğmuş meger ki cânib-i mağribden âfitâb
Gird-i ruḡında zülf-i semen-bû degildir ol

*

Olmaz delîl menzile-i ḡâle kâl ü kîl

Tevfikdir bu ‘ arşada rehber ceres degil

*

Biñ kerre çarh şîşe-i qalbim şikest ider

Âzâde-hâtır olmağa bir sâ‘ at istesem

*

Yeter hayâl-i haatı zülf-i yâri neyleyeyim

Siyâh-mağz-ı cünûnam bahârı neyleyeyim

Nişâr-ı cevher-i cân mümkün ol şeh-i hüsne

Qabûl olmayıcaq bergüzârı neyleyeyim

Yetişdi âh o şûha gönül yıkıldı velî

Sefîne buldı hâlel rûzgârı neyleyeyim

*

Şad-pâre kıldı sînesini sînemiz gören

Mir’ât-ı gayre baqmadı âyînemiz gören

*

Hüner levh-i dile naqş itmedir taşvîr-i cânânı

Qurı şûret yazup dîvâra ey Bihzâd neylersin

*

Cihân harâb-ı girişme siyâh çeşmiñden

Fiğân tegâfûl-i gamzeñden âh çeşmiñden

*

Nizâr olmaqla pîrân meşq-i tîr-i âhdan geçer

Ham olsa kâmeti dirler kemân-ı imtihândır bu

Ser-i bâm-ı gülûya çıqmağa ‘azm eyledi âhım

Tenimde üstühân zann itme yer yer nerdübândır bu

*

Ser-i kûyuñda çoqdan hâk olurдум havfım oldur kim

Şabâ toz qondura nâgeh o zülf-i çîn çîn üzre

*

Geh girye eylerim ğam-ı ‘ aşkıñla gâh âh
Bâķî henüz o âb u hevâ dilde dîdede

*

Maķşûd der-âĝûş ise başdan geçüp ey dil
Pîrâhen-i dil-dâr gibi terk-i ser eyle

*

Her bir müjemi şâm-ı vişâlinde o mâhîñ
Ey dîde reg-i hâbıma bir nîşter eyle

*

Yer yer lebinde âb ile zann itme eylemiş
Ĥarf-i vefâ ile o cefâ-cû girih girih

*

Diler ‘ özrin nice evzâ‘ -ı güstâhânedен sonra
Olur hüşyâr mest-i câm-ı nâz ammâ neden sonra

*

Fermân-ı ‘ aşka virdi boyun kumriyân görüp
Bir serv-i nâz şevķine tavķ-ı rızâmızı

Rahm itdi rûy-ı zerdimize ķalb-i saķt-ı yâr
Gösterdi ‘ aşķ seng-rübâ kehrübâmızı

*

Hilâl şanma diküp menzile nişânımızı
Sipihre eyledik âvîķte kemânımızı

Rubâ‘ î

‘ İd oldı bütân zînet idüp endâmın

Öldürmededir ‘ aşık-ı bî-ârâmın

Bûs eylediler dîdelerin hânde-künân

Şekkerlediler birbiriniñ bādâmın (Abdulkadiroĝlu, 1999: 476-486)

1.3. Sâlim Efendi Tezkiresi

Nazîm: Ol her dem tâze mîve-i bâğ-ı edânın nâm-ı hayat-bağşları Yahya'dır. Zât-ı sûtûde-şifatları perverde-i enderûn-ı şehri- İrem-nazîri olan dil-berânının lebleri gûyâ birer kirâs-ı ter ve çeşm ü dîdeleri bâdâm ve sîb-i zenehdânları tuhfe-i bâğ-ı bahâ olup pistânları turunc-ı tâze ile hüsni leţâfetde ber-â-ber olan cevâhir-i ma'rifetiñ kânı 'âlem-i dünyânın bâğ-ı cinânı medîne-i kâ'inât-mağbûl şehri- İstanbul'dandır. Taşşil-i ma'ârif-i vefir ve tekmîl-i 'avârif-i keşirden şoñra hâşşaten 'ilm-i mûsikîde 'alem ve ol fenn-i 'âlî-mağâmıñ üstâdânı miyânesinde müsellemler olup nice rûzgâr 'ilm-i edvârda gûyiyâ felekle bile devr ü güzêrân ve ol 'ilmiñ hâce-i cihânı olup velvele-i nâmı tâs-ı felegi leb-rîz-i âvâze-i nâm u şânı eyleyen üstâdlardandır. Zât-ı dağâyık-şinâsı ol fenn-i bî-hem-tâda şu rütbe şâhib-i mahâretdir ki hâlâ âğâze olunan mağâmlardan bir mağâm yokdur ki ol ser-defter-i erbâb-ı tıbbâ' anda bir vâfir beste vü semâ'î ihtirâ' etmemiş ola. Nuğûş-ı mecmû'a-i enâm kâr-ı nâzik-refâtı ile taşşil-i revnak-ı tâm ve nâm u nişânı şî'r ü mûsikîde zât-ı vâlâsı gibi 'âlî olduğu mâlâ-kelemdir. Bu bâğ-ı 'âlemde vücûd-ı bih-bûdları bu gûne ter-mîve-i bahâr-ı 'irfân-ı bî-hazân olduğundan kendilere medîne-i Kocantınnye'niñ mîve bâzârbaşılığı hatt-ı hümâyûn-ı şevket-mağrûn ile kendülere tevcih ü ihsân olunup hâlâ o hîdmetle çerezlenip dâ'imâ devlet-i 'adâlet-maşîre du'âda bir pîr-i rûşen-zamîr ve şu'arâ-yı 'aşrımızdan bir şâ'ir-i üstâd-ı muvaffak-ta'bîrdir. Evâ'il-i hâlinden beri güftâr-senc olduğú mağâl bir yere cem' ü imlâ olursa birkaç dîvân-ı belâgat-ı unvân cem' ü peydâ olmak bî-merâdır. Hâlâ müretteb dîvânı ve harîr-bâf-ı nesc-i edâsı olmak müte'azzir olan zemînlerde tab'ınıñ cevânı olduğundan gayrı yalnız na't-ı nebevîde her harfi câmi' ber-kâ'ide müretteb dîvânı vardır. Hâşılı vücûdu mağz-ı bereket bir pîr-i pür-ma'rifettir. Bu birkaç güftâr ol şâ'ir-i 'âlmîkdârıñ cümle-i âşârındandır. Âşaf-ı 'aşr olan şadr-ı a'zam vezîr-i pür-ihsân ü mükerrrem devletli sa'âdetli İbrâhîm Paşa hâzretlerine verdikleri kaşîde-i mültezimdendir.

Kaşîde

Ne gedâyım ne ser ü sâmandayım yâ Rab meded

Pîç ü tâb-ı gayret-i akrândayım yâ Rab meded

Yûsuf-ı mağşûdu göster çeşm-i Ya' kûb-ı dile

Zâr u giryân külbe-i ağızdayım yâ Rab meded

Meclis-i efkâr-ı dîr-â-dûrdan eyle hâlâş

Ayağımla gûyiyâ zindândayım yâ Rab meded

Qalmışım künc-i ferâmûşîde hayrân u hamûş

Çok zamandır gûşe-i nisyândayım yâ Rab meded

Ġonca-i âmâlimi bir lahza ħandân görmedim
Bülbül-i şeydâ gibi efgândayım yâ Rab meded

Âstfînimden aķıp deryâ eder dâmânımı
Mâcerâ-yı dîde-i giryândayım yâ Rab meded

Şeş cihetle çâr erkâna şığışmaz etdigim
Şeş cihetle gerçi çâr erkândayım yâ Rab meded

Ve lehû Ġazel
Çeşmi der-ħâbdır ebrû-yı girih-gîrinden
Fitne bîdâr olamaz ħaşyet-i şemşîrinden

Doldı şandûka-i sînem gibi ħandîl-i derûn
Dü-kemân-ebrû-yı peykân-nigehiñ tîrinden

Daĥi nâ-ceste iken nâvek-i nâgeh-eşeri
Zahm-ı dil tâzelenür sür' at-i te'sîrinden

Âyine-ħâne-i çeşmimde daĥi ' aks ideli
Ġande baķsam alamam dîdemi taşvîrinden

Âhû-yı Çîn ü Ĥıřâ vü Ĥuteni eyleye mest
Nefħa-rîz olsa şabâ vâdî-i naĥcîrinden

Şerĥ-i rummân-ı lebinde iki şakķ oldu Nazîm
Ĥâme-i şehd-i zebân lezzet-i ta' bîrinden (İnce, 2005: 670-672)

Laťfe: Mütercem-i mezkûruñ cümle-i leťâyifindenir ki ol 'aşrda şehir-i Edirne'de âvâze-i medâyih-i 'âlem-gîri şöhr-i her-şehir ü her-iķlîm olan zât-ı nazîr-

‘adîm şâ‘ir-i tabî‘at-ı selîm Hânende-Nazîm Çelebi ki ol vâkıdte Ğırbâl nâmına bir perî-sîmâyâ hem-âġûş-ı ibtilâ olduġu maĥaller bir meclis-i şafâ-güsterde mütercem-i mezkûr ve şâbıķu'z-zıkr Nazîm Çelebi ve maĥdûm-ı mezbûr cem‘ olup yârân-ı şafâ Nazîm Çelebi'den meclise münâsib bir faşl istid‘â eyleyip Nazîm üstâd daĥı erbâb-ı meclisi zevķ-yâb-ı enfâs-ı tayyibesi eyleyip birkaç nâzikâne beste ve semâ‘î âġâze eyleyip ġûşlar lebrîz-i feyz-i elhân ve erbâb-ı ülfet bu ġıdâ-yı rûĥânî-i şevķ-baĥş ile zevķ-yâb-ı şoĥbet-i cân olup âġâze tamâm olduġdan soñra herkes yer yer aĥsent naġmesiyle terâne-i istiĥsâna kıyâm eyledikde mütercem-i mümtâz daĥı medĥ ü şenâyâ nâzikâne âġâz eyleyip "el-ĥaķ Nazîm-i nâdîde-i rûzgârın mertebe-i şânı nice inkâr olunur, ĥaķ bu ki dîde-i inşâf ile nigerân olunsa zümre-i ĥânendegânda ġırbâl üstüne gelen ĥânendelerin eşlaĥ u a‘lâsı bir merd-i bî-naẓîr ve mecmû‘atü'l-ma‘ârif bir zât-ı nâzik-ta‘bîrdir" dedikde yer yer aĥbâb lebrîz-i tebessüm belki cûş-â-cûş-ı ĥande olup vâfir zamân bu mazmûn-ı dil-sitân şehr-i Edirne zırafâsına mâye-i neşât ve ol diyârın âlüfteġânına ser-mâye-i inbisât olup vird-i zebânları olmuş idi (İnce, 2005: 531).

1.4. Tezkire-i Safâyî

Nazîm: Nâmı Yahyâ'dır. Nice zamân Ĥalîm taĥalluş edip ba‘dehû Nazîm'de âheng-i karar ihtiyâr etmişdir. İstânbûl'dan zıhûr edip evâ‘il-i ĥâlinde taĥşîl-i ma‘ârif-i bisyâr ile ‘aşrın şu‘arâsından olup ‘ale'l-ĥuşûş edvârda bî-naẓîr-i rûzgâr ve terennümât-ı perde-i maķâmâtta şâĥib-iştihâr ve miyâne-i nevâ-perdâzâtta mümtâz ve ġıbta-fermâ-yı ĥoş-ĥânân-ı ‘Irâķ u Ĥicâz'dır. Cümle-i âşârından eş‘ârı bî-naẓîr ve ġüftârı dil-peẓîrdir. Sürûd-ı ĥâmesi terennüm-sâz-ı suĥan olduġça ‘anâdil-i ġülistân ġınâsın verir ve selâset-i ġüftâr-ı âbdârı lezzet-i bûs-ı lebi dil-ber şafâsın dimâġ-ı câna işrâb eder. Ĥalâvet-i istimâ‘-ı ġüftârı mişâl-i ‘âlem-i âb-ı ġam-fersâ ve eş‘ârı mânende-i hevâ-yı i‘tidâl-i bahâra dil-ġüşâdır. İstânbûl bâzârbaşılıġı kendüye medâr-ı ma‘îşet olmak üzere tâbîden teveccüh olunup ĥâlâ anıñla ķanâ‘at etmişdir. Kıatı çok nazmına muvaffaķ olmuşdur. Bu birkaç beyt-i laţîf nazm eylediġi na‘t-ı şerîfdendir.

Taĥmîs-i Na‘t-ı Şerîf

Yoġ iken ‘âlem ü âdem muĥaķķaķ yâ Resûlallâĥ

Sen olmuşduñ ĥabîb-i ĥâzret-i Ĥaķ yâ Resûlallâĥ

Ne devletdir ķabûl itseñ ķul olmak yâ Resûlallâĥ

‘Uşâta ķünkü ferdâ sensin eşfaķ yâ Resûlallâĥ

Saña ķaldı benim de ķârım ancaķ yâ Resûlallâĥ

Sipîhr-i ķurbe zâtın oldu ĥurşîd-i cihân-ârâ¹

Senin zîr-i nigîniñdir bütün dünyâ vü mâ-fihâ

¹ Aldığımız kaynaktaki burada "cihan yâ Resûlallâĥ" yazılmıştır; ancak doğrusu bu şekilde olacaktır.

Bu kâra kimde vardır kuvvet ü kudret ki bî-pervâ
Sen itdiñ âsumânda mâh-1 bedre eyleyüp îmâ
Beyân-1 mu^ç cizâtıñla iki şakq yâ Resûlallâh

Cemâliñ mihr-i kudret mâh-1 rahmet cebhe-i şâfiñ
Vücûduñ maṭla^ç 1 envâr-1 ^ç adl ü dâd u inşâfiñ
Olup ins ü melek biñ cân ile meddâh ü vaşşâfiñ
Şabâh u şâm dâ'im itseler tâ-ħaşr evşâfiñ
Degil mümkin sitâyış saña elyaq yâ Resûlallâh

Ṭulû^ç -1 bedr-i zâtıñ rûşen itdi şâm-1 deycûrı
Ziyâ-yı berq-i şer^ç iñ yaqdı ħâşâk-1 şer ü şûrı
Münevver eyledi şem^ç -i cemâliñ beyt-i ma^ç mûrı
^ç Aceb mi pertev-i ħüsnüñ pür itse ^ç âlem-i nûrı
Fürûğ-1 nûr-1 Ĥaḳ'dan oldı müştak yâ Resûlallâh

Derûnuñ baħr-i bî-ka^ç r ü kenâr-1 şefkat ü rahmet
Vücûduñ gevher-i pâk-i muħîṭ-i kudret ü ħikmet
Seni Ĥaḳ eylemişken felek-rân-1 kulzüm-i fiṭrat
Sen olmuşken livâ-bend-i firâz-keştî-i ħilkat
Daħi nâ-bûd idi bu heft-zevraḳ yâ Resûlallâh

Debistân-1 ledünde ^ç ilm ü ^ç irfân ile a^ç lemsin
Rusülden enbiyâdan ħadr ü şân ile mükerremsin
Vücûh-1 tâm ile ħaḳḳâ ki mümtâz u müsellemsin
Nola âħirde gelseñ âferînişden muḳaddemsin
Bu mevcûdâta zâtıñ oldı esbaḳ yâ Resûlallâh

Ĥıdîv-i ħurb-mesnedsin ħudâvend-i yaḳîn-dergâh
Şeh-i levlâk-efser pâdişâh-1 lî-ma^ç allâh-câh
Diraḳşân eylemişdi şem^ç -i zâtıñ ħazret-i Allâh

Dikelden câmi‘ -i nüh-ķubbe-i gerdûnda mihr ü mâh
Fürûzân iki ķandîl-i mu‘ allak yâ Resûlallâh

Şeff‘ -i ‘ âşiyânsın ‘ âcizânîñ eyleme maĥzûn
Şeffĳ-i ümmetânsın eyle luĳfuñla bizi memnûn
Olup şeh-râh-ı ‘ aşķında ezelden ‘ âşĳ-ı mecnûn
Görenler kehkeşân şandı olunca gerden-i gerdûn
Kemend-i derd-i ‘ aşķıñla muĳavvaķ yâ Resûlallâh

Zuhûra gelmeden ketm-i ‘ ademden ĳilķat-i ‘ âlem
Sirişte olmadan zîbâ ĳamîr-i tıynet-i âdem
Sücûd itmezden evvel âdeme ĳayl-i melâ ’ik hem
Daĳı maĳfûz iken levĳ u ķalem olmuş idi ol dem
Vücûd-ı kâmilîñ mevcûd-ı muĳlaķ yâ Resûlallâh

Şebân-gâh-ı cihânı nûr-ı teşrîfiñle itdiñ zeyn
Göze çekmek ĳubâr-ı âstânîñ oldı farzü'l-‘ ayn
ĳudâ zât-ı şerîfiñ eylemişken ĳüsrev-i kevneyn
Sen olmuşken ĳudâvend-i serîr-i kişver-i dâreyn
‘ Ademdeydi bu nüh-ķetr-i mu‘ allak yâ Resûlallâh

Mezbûr Nazîm'iñ nazm eylediĳi manzûmâtından birķaç ĳazel-i tâze-zemîn ile
bu maĳall tezyîn olundu.

Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘ işrete ey ĳâne mey-ĳâne
ĳuşûşâ sâķî-i meclis şuna kestâne mestâne

Sözüñ zehrâbe-nûşân-ı ĳama tiryâķ-ı şevķ eyle
Zebânîñ niş-i âzâr eyleme yârâne mârâne

Mesîĳ-âsâ seyâĳat eyleyenler pây-ı himmetle
Başar evvel ķademde kürsî-i gerdâne merdâne

Şafâsından ider sa' y ü tavâf-1 Ka' be-i maşşûd
Girüp ihrâm-1 şevke yüz tutan Hannân'e Mennân'e

Gelür bir kâh-1 kemterden sebük-kûh-1 girân olsa
Eger bâr-1 günâhım kónsa nâ-çîzâne mîzane

‘Adû ‘âşık geçüp yâra benimle imtiyhân olmaz
Ne inşâfa gelür hâşm ey dil-i şeydâ ne meydâne

Olursa mazhar-1 Hudâ nuţk-1 cihân-gîrîñ
Nazîmâ hüküm ider Tûrân ile Îrân'a mîrâne

ve lehu¹

Ġinâ-yı kalbile meyl eyleyen fütâdelige
Eder gedâlığı tercîh şehzâdelige

Hâzer ki çok şeh-i ferzâne tavr-1 na' t-1 gurûr
Hezâr ‘aciz ile verdi rîzâ piyâdelige

Mişâl-i ğonca olur teng-hâtır-1 dilhûn
Cihânda gül gibi mâ’îl olan ğüşâdelige

Bildi verdiği derd-i ser-i humârı eger
Ederdi şîre-i engûr tevbe bâdelige

Tenezzül eylemeye jende-pûş-1 istiĝnâ
Verirse atlas-1 gerdûnu çarh-1 sâdelige

Çeken o kaşları yâñîñ muhâbbeti çilesin

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Ḳadd-i ḥamîdesini vaḳf eder kepâdelige

Kümeyt-i ṭab^ç -ı Naẓîm'e hemîşe ḥalvet-i feyz

Cevâhir-i suḥanın gönderir ḳılâdelige

ve lehu¹

Olup peşmînesi köhne-rû ey zâhid eklenmiş

Nola düşse ^ç aşâya kâse-i ^ç ömrü dürüklenmiş

İḥâta eylemiş ḥattı nigâh-düzd-i ^ç âşıkdan

Çekilmiş ḥavle-i bâğı ruḥ-ı dil-dâr yeñilenmiş

Çiçek-i ruḥından ol kâlâ-fürûş neder ḥüsnüñ

Ḳumâş-ı behçeti hicranlıdır yer yer çiçeklenmiş

^ç İzârı üzre olmuş ḥalka ḥalka ejder-i zülfi

Tılısm-ı genc-i ḥüsn-i yârda ḳat ḳat çöreklenmiş

Yine bezm-i muḥabbetde nigâh-ı mest-i cânâna

Çeker pür-kâsesin ^ç âşık kebâb etmiş böreklenmiş

O ebrû-yı kemân-dârıñ görüp ṭa^ç n eyleme müjgân

Ḥadeng-i ğamze-i dil-dûz-ı cânândır yeleklenmiş

Yine ḥayl-i ḥayâl-i yâr ḥûn-ı eşke ḳanmış

Kenâr-ı cûybâr-ı çeşmime ḳonmuş yemeklenmiş

Mey-i câm-ı ḥacâlet şurḥî-i gül etmedi yâre

Dirîĝâ ^ç uçde-i dil germî-i şermiyle yeklenmiş

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Nazîm-i zâr şimdi bir firişte-hûba meyl etmiş
Geçip nefis ü hevânîñ şerr ü şûrından meleklenmiş

ve lehu

Gevher-i hürşîde yazsañ nâm mânend-i nigîn
Râst-nâmîñ kec ider i' lâm mânend-i nigîn

Kec-nümâ olma hâzer mir 'ât-ı kalbiñ itmesün
Çarh-ı bed-gevher şikest-endâm mânend-i nigîn

Türş-rûya mevce-i deryâ yeter ' ibret Nazîm
Çîn-i pîşânî kalur encâm mânend-i nigîn

ve lehu

Mey ger iksîr-i şafâ-endîşedir her kaçresi
' Ârız-ı yâra tarâvet-pîşedir her kaçresi

Bî-sütûnda cûşîşi hûn-âbe-i Ferhâd-ı gör
Cevher-i hasret-nümâ-yı tîşedir her kaçresi

Gülbün-i tab' ın Nazîm ol girye şâdâb etdi kim
Feyz-i câvid-i hayât endîşedir her kaçresi

ve lehu

' Aceb midir yele gitse gönül de nâme ile
O şûha kâğıd uçurduğ yine hamâme ile

ve lehu

Gören haç-âver o mâhı şanur bu kâmetle
Ki kopdı fitne-i âhir zamân kıyâmetle

ve lehu

Midâd-ı eşk ile müjgânlarım ki hâme olur

O şûha her nigeğim bir niyâz-nâme olur

ve lehu

Piyâle elde ne dem bezmime habîb gelür

Ayağıma ayağıyla benim naşîb gelür

Mevlevî şeyhi Dede Yûsuf fevtine dedigi târîhdir.

Dedi Nîl-i sirişke ğarç olup Ya' kûb-ı dil târîh

'Azîz-i tekye-i Mısr-ı Hudâ Dede Yûsuf

sene: 1080

Mevlevî şeyhi Seyyid Halîl Efendi fevtine dedigi târîhdir.

Naẓîm fevtine giryân olup dedim târîh

Halîl Efendi'ye dâ'im cinân ola me'vâ

sene: 1088

Mevlevî şeyhi Neşâtî Ahmed Dede fevtine dedigi târîhdir.

Naẓîmâ ğuş edip fevtin dedim feryâd edip târîh

Ola rûh-ı Neşâtî 'andefb-i sidre vü tûbâ

sene: 1085

Şeyh Mehmed Mısrî fevtine dedigi târîhdir.

Kuṭb-ı sipihr-i 'irfân ğavs-ı zamân Mısrî

Rıhlet idüp fenâdan mülk-i beğâyâ göçdi

Ayağ çeküp yudı el bu meclis-i fenâdan

Cennetde Kevşer içdi hûr-ı cinânı koçdı

Pervâz idince ‘Adn'e didi Nazîm târîh
Cân-ı ‘azîz-i Mısrî bir kumrî gibi uçdı
sene: 1085

Bir meh-pâre-i evc-i le‘âfet lihye-dâr-ı hüsn olduĝda dedigi târîh
Görünce lihye-i pâkiñ didi mesrûr olup aĥbâb
Şeb-i ‘îd-i cemâliñ ĝâlib oldu şâm-ı kadr üzre

Nazîm-âsâ neşâtımdan didim târîhin ol ha‘tîñ
Yazıldı âyet-i ve'l-leyli ĝûyâ levĥ-i bedr üzre

Kemân-keş Ĥamâmcı-zâde fevtine dedigi târîhdir.
Bir kemân-keş-i pehluvân atdı oĥın başdı yâyn
Ĥaĥ bu fenn-i ĥabzaniñ olmuşdu merd-i kâмили

Gerçi tâş dikmişdi Okmeydâni'na ol nâm-dâr
‘Âĥıbet seng-i mezâr oldu o yolda ĥâşılı

Düşdü ĥâke bir ĥadeng-endâz târîhin dedim
Cennet-i Firdevs ola Ĥamâmcı-zâde menzili (Çapan, 2005: 660-666)

1.5. Osmanlı Müellifleri

Nazîm Yahyâ Efendi İstânbulî: Na‘t-gûy-ı bî-nazîr olan bir şâ‘ir-i şehîrdir. Mevlidi İstânbul, tarîkatı Mevlevîdir. Zamân-ı iştiĥârı Sulţân Meĥmed-i Râbi‘den Sulţân Aĥmed-i Şâlis'e ĥadardır. Beş yüz şaĥîfeden ‘ibâret ma‘bû‘ dîvânınıñ hemân şülüşânı nu‘ût-ı şerîfeden ‘ibâretdir. Esâtize-i üdebâdan bir zât Dîvân-ı Nazîm ĥaĥĥında: O dîvân degil, bir berât-ı ĝufrândır, buyurmuşlar ki el-ĥaĥ pek toĝrıdır. Mûsikîde yed-i tûlâ şâĥibi idi. "Didi yâ Ĥay göçdi Yahyâ-yı Nazîm" mısra‘ınıñ delâlet itdiği 1139 târîhinde Edirne'de vefât eylediği Tezkire-i Fa‘în'de muĥarrerdir. Faĥa‘t merĥadine dâ‘ir Edirne'de yapılan taĥarriyâta raĝmen bulunması mümkün olamamışdır.

Na‘t-ı şerîfinden:

Âfitâb-ı şubĥ-ı mâ-evĥâ ĥabîb-i kibriyâ

Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-ednâ ĥabîb-i kibriyâ

Cevher-i kül tâb u sûz-1 mihriniñ pervânesi
Şem' -i bezm-i leyletül'İsrâ habîb-i kibriyâ

‘Aql-1 evvel kayd-bend-i ‘aşkıniñ dîvânesi
Nâzenîn-i hazret-i Mevlâ habîb-i kibriyâ

Ve'd-duhâ vaşf-1 güli ve'l-leyl şerh-i sünbülü
Bâg-1 Yâsîn ravza-i Tâ-hâ habîb-i kibriyâ

Bülbülü levlâk zâtı lî-ma' allâh lânesi
Bezm-i kurba tûtî-i gûyâ habîb-i kibriyâ

Sıdık u 'adl ü hilm ü 'ilmi zâtına mazhar idüp
Viridi çâr-erkâna fer haqqâ habîb-i kibriyâ

Çâr-yâr-1 bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
Şâhibül'-Mi' râc mevlânâ habîb-i kibriyâ

Ebrû-yı iqbâliniñ mâh-1 felek hasret-keşi
Bedr-i tâbân-1 cihân-ârâ habîb-i kibriyâ

Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi
Neyyir-i raşşân-1 bî-hemtâ habîb-i kibriyâ

Bezm-gâh-1 sâğar-1 'aşkı dil-i şûrîdegân
Neş'e-bağş-1 'aşık-1 şeydâ habîb-i kibriyâ

Kalb-i 'ârifdir şarâb-1 şevkiniñ hum-hânesi
Sîne-çâkı her dil-i dâna habîb-i kibriyâ

Kâse-i in'âmınıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Mest-i 'aşkı Hızır ile 'Îsâ habîb-i kibriyâ

Bâde-i ihsânınıñ ins ü melek mestânesi
Şadr-ı bezm-i şûret ü ma'nâ habîb-i kibriyâ

Cûybâr-ı cûdınıñ mâh-ı münevver kûzesi
Teşnesi dünyâ vü mâ-fihâ habîb-i kibriyâ

Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luḫfinuñ peymânesi
Feyz-baḫş-ı 'âlem-i bâlâ habîb-i kibriyâ

'Arş câh-ı ḫadriniñ evc-âşinâ-yı rif'ati
Ḥusrev-i kürsî-i istiḡnâ habîb-i kibriyâ

Çarḫ bâḡ-ı şânınıñ bir sebze-i bigânesi
Gülşen-i ḫurba çemen-pîrâ habîb-i kibriyâ

Ḳulzüm-i esrâr u ḫikmetde dür-i ḫudret-şadef
Kân-ı kevne gevher-i yektâ habîb-i kibriyâ

Genç-i 'irfân u kemâliñ gevher-i yek-dânesi
Baḫr-i râza lûlû-yı lâlâ habîb-i kibriyâ

Nu'ût-ı 'ârifânesinden:
Âferînişden seniñ zât-ı şerîfiñdir murâd
Gelmeden şehr-i vücûda cüst ü cûyuñdur ḡarâz

Kezâ:
Ey ledün mektebiniñ ḫâce-i ümmî-laḫabı
Enbiyâ vü rusülûñ zîver-i tesbîḫ-i lebi

Ebyâtından:

Sözün zehrâbe-nûşân-ı ğama tiryâk-ı şevk eyle

Zebânın nîş-i âzâr eyleme yârâne mârâne

Elbetde olur hâtîme-i muşhaf-ı ümmîd

İhlâş ki var fâtîha-i niyyetimizde¹

Giryânım o hâletle ki dîdem bile bilmez

Dîdemden akan eşk-i dem-â-dem bile bilmez

Maşârî' inden:

Hüner naşî itmedir levh-i dile taşvîr-i cânânı (Tâhir, 2000: II/452-453)

1.6. Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye

.. Ve Bâzârbaşı Nazîm

Târîh: Rûh-ı neşâtı eyledi şadr-ı beğâda cây-gâh

.. Ve daği bu Nazîm' uñ nâmı Yağyâ olup muğaddemâ Hâlîm tağalluş iderdi. Soñra Neşâtî Hazretlerinüñ istifâza-i envâr-ı ta' lîmlerine mazhar olduğda Nazîm buyurılıp berekât-ı telemmüzleriyle bir şâ' ir-i zor-âver-i rûzgâr olmuştur ve hâşşaten kemâlini Neşâtî Dede'nün hüsni nazarlarından bilüp

Beyt: Nazîm-âsâ nola ğarrâlanursam hüsni ta' b' imla

Begendürdüm Neşâtî gibi bir üstâda eş' âri

diyü iftiğâr iderdi. Biñ yüz otuz toğuz cemâziyyü'l-ülâsında vefât itmiştir (Genç, 2000: 490-491).

1.7. Sicill-i Osmânî

Nazîm Yağyâ Efendi: İstânbûlîdir. 'Arzî Meğmed Dede'den inâbe idüp Mevlevî olmuştur. Mûsikî-hân olup Sultân Meğmed Hân-ı Râbi' hazretleri Kuruyemişçi-başılığını ihsân buyurmuştur. Seksen yaşında iken 1139 Cemâziyyü'l-âhîrinde fevt oldı. Şi' r ü inşâda akrânı nâdir ü mûsikîde mâhir idi. Dîvân-ı şî' ri vardır (Süreyyâ, 1311: IV/568).

1.8. Vekâyü'l-Fuzalâ

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Nazîm: Nazîm İstânbûlî Yahyâ Çelebi'dir. Ma'ârifî 'Arzî Dede Efendi'den aHz itmişdir. Merhûm cennet-mekân firdevs-âşiyân Sulţân Meĥmed Ĥân ĥazretleri ĥuzûrında 'ilm-i mûsikîde te'arrüfi şâbit olmaĥile ĥaĥt-ı ĥümâyûn ile mü'ebbedâ ĥurıyemiş bâzâr-başılıĥı iĥsân olunmuşdur. Biñ yüz otuz toĥuz cemâziye'l-âĥiresinde fevt oldu. Merhûm-ı mezbûr ma'ârif ile meşhûr şî'r ü inşâda aĥrânı nâdir fenn-i mûsikîde daĥi mahâreti zâhir pîr-i mu'ammer şalâĥ-ı ĥâl ile muĥammer sinni 'uĥde-i şâmine ĥarîb pîr-i münevverü'l-meşîb idi. Müretteb ve mükemmel dîvân-ı nu'ût ve dîvân-ı eş'ârı vardır. Bu ebyât andan numûne-dârdır. Ez-ĥaşâ'id:

Hızr-ı endîşe olup vâdî-i ma' nâda refîĥ
'Azm-i râĥ eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîĥ

Âsiyâb-ı sühânı kendüme ben döndiricek
Eyledim ĥırmen-i endîşede şad-fıkr-i daĥîĥ

Nola taĥtîr-i gül-âb-ı sühân itsem itmiş
Ĥikmet-i Ĥaĥ ĥalemüm lûle vü ĥab'ım inbîĥ

Ez-ĥazeliyyât:

Nihândır her ser-i dâĥımda pür aĥker enâr-âsâ
Hele ĥâk-i girîbân eyleyem gör ey gül-i ra' nâ

Aña her bir müjem bir ĥâr-ı dâmen-gîr iken bilmem
Nice râĥ-ı ĥayâlîñ ĥayy ide nezzâre bî-pervâ

ve lehu

Felek inbîĥ-i mînâdır görüp encüm kıyâs itme
Gül-i mihriñ gül-âbıñ almaĥa taĥtîr ider mehtâb

Degil hâle olup bir mihre 'âşîĥ micmerin yaĥmış
Girüp bir ĥalkaya şeb-tâ-seĥer teshîr ider mehtâb

Şererler zâhir oldu şanma encümdür sipihr üzre
Dönüp ĥarĥa hilâli şayĥal-ı şemşîr ider mehtâb

ve lehu

Ḥâl-i ruḥı zîr-i ḥam-ı zülfünde görüdü
Yâ Rab ne siyeh doğdı bu şeb kevkeb-i ḥayret

ve lehu

Şol ‘araḳ kim ol gül-endâmiñ yanağından çıkar
Selsebîliñ ‘aynıdır firdevs bâğından çıkar

Hem-nefes olmaḳ dilermiş ney benim feryâdına
Bu hevâyı muṭribâ aniñ demâğından çıkar¹

ve lehu

Faşl-ı bahâr bâğ-ı murâdım resîdedir
Gül-deste-i ḥadîḳa-i maḳşûd çîdedir

Olsam ‘aceb mi nergis ü gül gibi çeşm ü gûş
Ḥarf-i vişâl kim deheniñden şenîdedir

‘İḳd-i le’âl dinse revâ nazmıña Nazîm
Silk-i beyâna gevher-i ma‘nâ keşîdedir

ve lehu

Ne bezmiñ câmısın mest-i müdâm-ı ‘işretiñ kimdir
Ne câmiñ keyfisin âlûde-i keyfiyyetiñ kimdir

Kimiñ bağırın yine ḥûn eylediñ sevdâ-yı la‘liñle
Mişâl-i lâle bilsem dâğ dâğ-ı ḥasretiñ kimdir

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Kimiñ âyînesinde cilve-gerdir ‘ aks-i ruhsârîñ
Kimiñle rû-be-rûsuñ çeşm-dûz-ı hayretiñ kimdir

ve lehu

O kim ifşâdan esrârın huşûl-i kâm için şağlar
Anîñ devrân u cûdın zîver-i eyyâm için şağlar

Çafesdir sîne-i şad-çâk anda ‘ âşık-ı şeydâ
Dil-i kumrî-veş bir serv-i sîm-endâm için şağlar¹

ve lehu

Dile zülfüñ gibi bir zıll-i himâyet düşmez
Herkese sâye-i şeh-per-i sa‘ âdet düşmez

ve lehu

Ne bülbülüz ne giriftâr-ı reng ü bû oluruz
Yine bu bâğda gül-çîn-i ârzû oluruz

Nigâh-ı hışm ile mir’ât-ı kalbim itme şikest
Seniñle ey yüzi gül belki rû-be-rû oluruz

ve lehu

Hırâm-ı nahl-i nâzîñ seyr idince ol sehî-ğaddîñ
Çemende şerm ile her serv dâmânını devşirmiş

ve lehu

Ham-ı zülf-i siyâhı çîn çîn olmuş şikenlenmiş
Hağâ itmem disem hâl-i ruhı müşğ-i Hutlenlenmiş

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Yine bir iş çıkarmış sūzen-i müjgânı Mecnûn'ũñ
Meger şahrâda pây-ı nâfe-i Leylâ dikenlenmiş

ve lehu

Olup peşmînesi köhne ridâ-yı zâhid eklenmiş
Nola düşse ‘aşâyâ kâse-i ‘ömri direklenmiş

Yine bezm-i maḥabbetde nigâh-ı mest-i cânâna
Çeker pergâlesin ‘âşık kebâb itmiş yüreklenmiş

O ebrû-yı kemândârın görüp zann eyleme müjgân
Ḥadeng-i ğamze-i dil-dûz-ı cânândır yeleklenmiş

Mey-i câm-ı ḥacâlet seyrimi ḥall itmedi yâra
Dirîĝâ ‘uĝde-i dil germî-i şermiyle peklenmiş

Nazîm-i zâr şimdi bir ferîşte ḥûba meyl itmiş
Geçüp nefis ü hevânıñ şerr ü şûrından meleklenmiş

ve lehu

Mazḥar-ı ĝuş-ı ḳabûl olmaḳdadır söz ey Nazîm
Dürr-i nazmıñ silk-i mürvârîd olmuş olmamış

Bûs-ı la‘l-i ḥâm-ı sevdâdır o serv-i ser-keşîñ
El yetişmez mîve-i ümmîd olmuş olmamış

Sâĝar-ı sâķî yeter Cemşîd olmuş olmamış
Sâz-ı muṭribdir ĝaraz nâhîd olmuş olmamış

ve lehu

Ebr-i nîsân-ı ḥaķîķat ‘âķîbet sîr-âb ider

Sen hemân gül-gonca-i bâğ-ı mecâz ol ey gönül

ve lehu

Lebinde hâtt-ı mu' anber midir nedir bilmem

Sevâd-ı sûre-i Kevşer midir nedir bilmem

Tenimde za' f ile hep üstühânlarım şayılır

Şahîfe-i ğama mıştır mıdır nedir bilmem

ve lehu

Eyler felek o deñli perâkende hâtırım

Bir lahza rûzgârda cem' iyyet istesem

Biñ kerre çarh şîşe-i kalbim şikest ider

Âzâde-hâtır olmağa bir sâ' at istesem

ve lehu

Gevher-i hürşide yazsañ nâm mânend-i nigîn

Râst-nâmıñ kec ider i' lâm mânend-i nigîn

Kec-nümâ olma hâzer mir'ât-ı kalbiñ itmesün

Çarh-ı bed-gevher şikest-endâm mânend-i nigîn

Zib-i engüşt-i Süleymân ol taķılma herkese

İns ü cânı emriñe kı l râm mânend-i nigîn

Gönlüne yârin girüp mermerde kazdı sikkeyi

Kâviş-i âh-ı dil-i nâ-kâm mânend-i nigîn

Kec-nişîn ü râst-güftâr ol ki ' ibretle seni

Ṭutalar el üzre hâş u 'âm mânend-i nigîn

ve lehu

Görüp ol dürr-i yetîmiñ güher-i mengûşın

Her şadef dîde gibi eyledi bâz âğûşın

Ne hîred kaldı ne şabr u ne sükûn u ârâm

Aldı bir şâh-ı hüsni burc-ı beden varoşın

Ne bilür zevkîni mestân rahîk-i ‘aşkıñ

Çekmeyen bezm-i ğamiñ sâğar-ı nûş-â-nûşın

Ser-i engüşt-i mu‘ârızdan olur âsûde

Bend iden mühr-i sükût ile leb-i hâmuşın

Oldı her satrı birer mevc bu ra‘nâ ğazeliñ

Lücce-i tab‘-ı Nazîm’iñ yine seyr it cûşın

ve lehu

Vücûdum kişverin yıkdıñ derûnum mülkini yaqdıñ

Meded ey seyl-i eşk ey âh-ı âteş-zâd neylersin

Hemân fermân-revâ-yı ‘aşka teslîm olma dil çâre

Saňa Şîrîn’i taşdan gösderir Ferhâd neylersin

ve lehu

Âfitâbı burc-ı âbîden tulû‘ itdi şanur

Câm-ı şahbâda bağan ol nâzenîniñ ‘aksine

‘Ârife resm-i mecâzîden haqîkatdır murâd

Râstdır kılsañ nazar naqş-ı nigîniñ ‘aksine

Çeşm-i terle kâmet-i yâri hayâl eyle Nazîm
Bağ derûn-ı cûyda serv-i sehîniñ ' aksine

ve lehu

Olup yer yer nümâyân çîn-i ' işve ol cebîn üzre
Döküldi çâr-mevc-i fitne fülk-i ' aql u dîn üzre

Müsel sel mevc ile âb-ı muşaffâdır kıyâs itdim
' İzârında görüp zülfüñ o haţ-ı ' anberîn üzre

Ser-i kûyuñda çokdan hâk olurdum havfım oldur kim
Şabâ toz kondura nâgeh o zülf-i çîn çîn üzre

Tarâvetde nazîriñ yok diyü cânâ haţ-ı la' liñ
Melâhat hüccetinde şekl-i imzâdır nigîn üzre

Hümâ-yı evc-gâh-ı himmet ol ey dil Nazîm-âsâ
Felek ferş itse başma atlas-ı çarhı zemîn üzre

ve lehu

Maşşûd der-âğûş ise başdan geçüp ey dil
Pîrâhen-i dil-dâr gibi terk-i ser eyle

Dûr eyleme pîş-i nazarımdan ser-i zülfüñ
Sünbülleriñe şîşe-i çeşmimde yer eyle

ve lehu

Gören haţ-âver o mâhı şanur bu kâmetle
Ki kopdı fitne-i âhir zamân kıyâmetle

Bu şeb güzârîş-i gâmdan mişâl-i pervâne

O şem‘ -i nâza gönül yan yakıl harâretle

ve lehu

Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘ işrete ey hâne mey-hâne

Huşûşâ sâkî-i meclis şuna kestâne mestâne

Sözün zehrâbe-nûşân-ı gama tiryâk-ı şevk eyle

Zebânın nîş-i âzâr eyleme yârâne mârâne

Mesîh-âsâ seyâhat eyleyenler pây-ı himmetle

Başar evvel kademde kürsî-i gerdâne merdâne

Şafâsından ider sa‘ y ü tavâf-ı Ka‘ be-i maşşûd

Girüp ihrâm-ı şevke yüz tutan Hannân'e Mennân'e

Gelür bir kâh-ı kemterden sebük-kûh-ı girân olsa

Eger bâr-ı günâhım kónsa nâ-çîzâne mîzane

Olursa mazhar-ı Hudâ nuţk-ı cihân-gîriñ

Nazîmâ hüküm ider Tûrân ile Îrân'a mîrâne

ve lehu

Sevâd-ı çine döner ‘ anberîn sûtûr-ı sühân

O zülf-i ham-be-ham-ı müşg-bâr vaşfinda

Derûn-ı hâsidi pür-dâğ-ı reşk ider nuţkum

Bu âteşin dem ile lâle-zâr vaşfinda

Nazîm kilik-i terim âb-yâr-ı ma‘ nâdır

Hadîkâdır sühânım nev-bahâr vaşfinda

ve lehu

Çıkınca pîreheninden o sîne deryâda
Şadef harâm ola dürr-i şemîne deryâda

Şuyunca varsa eger rûzgâr-ı nâ-hemvâr
Bu deñli olmaz idi mevc-i kîne deryâda

Nazîm tab‘ım olup âşinâ-yı baħr-i süħan
Muvaffaħ oldu bu tâze zemîne deryâda

ve lehu

Muħadder mâverâ-yı perdeden ‘ arz-ı cemâl eyler
Nazîm elden koma her vech ile mir’ât-ı taħdîri

ve lehu

Hağ-ı ruhsârı dün bitti bugün dilber terâş itdi
Kamer devrinde bir âşûb idi tiz bitti tiz yitdi

ve lehu

Hağın benefşe lebiñ gonca gül teniñ sâķî
Şükûfe-zâr-ı melâħat mi gülşeniñ sâķî

Pür itme ehl-i niyâza piyâle-i nâzı
Şağın şağın toludan devr-i ħırmeniñ sâķî

Düşüp ayağınâ elden koma Nazîm müdâm
Mişâl-i dürd-i mey-i nâb dâmeniñ sâķî

ve lehu

Vefķ-ı cemâli ol ħağğ-ı pergâr-vâr çizdi
Devr-i ruħında fitne-i âħir kenâr çizdi

Peymân idüp benimle bünyân-ı ittiḥâdda
Resm-i binâ-yı ‘ahdi çok bozdı yâr çizdi

Noḡta döküp zamîrim bildi o ḥâl ü ḥaṭla
Reml-i dili Nazîmâ bir gül-‘ izâr çizdi (Şeyhî, 1989: III/742-745)

1.9. Fatîn Tezkiresi

Beýt: Nazîm-âsâ nola ḡarrâlanursam ḥüsn-i ṭab‘ imla
Begendürdüm Neşâṭî gibi bir üstâda eş‘ ârı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yaḡya Nazîm Efendi Ma‘lûm-ı şeyḡ ü şâb olan Şeyḡ Neşâṭî Efendi merḡûmuñ şâkirdân-ı şâhib-‘ irfânından olup maḡrûsa-i Edirne'de biñ yüz otuz toḡuz târîḡinde ‘âzim-i dâru'n-na‘îm olmuşdur. Mûmâ-ileyh her ne ḡadar aşḡâb-ı nazm u süḡandan ise de işbu bâlâda keşîde-i silk-i sûtûr olan beytinden başḡa eş‘ ârina nazâr-yâb olunamamışdır (Fatîn, 1271: 415-416).

1.10. Tayyâr-zâde Atâ Tarihi

Nazîm Efendi Na‘t-gû: Meḡmed Ḥân-ı Râbi‘ ve Süleymân Ḥân-ı Şânî ve Aḡmed Ḥân-ı Şâlis a‘şâr-ı ‘aliyyesinden enderûn-ı hümâyûnda kîlâr-ı ḡaşşada nevbetçi-başı olduḡı ḡalde bâzâr-başılıḡ nân-pâresiyle çerâḡ olan Ḳâsımpaşalı na‘t-gû Nazîm Efendi sarây-ı hümâyûna dâḡil olmasıyla berâber taḡşîl-i ‘ilm ü ma‘rifete verziş iderek aşḡâb-ı fazl u kemâlden zurefâ-yı şu‘arâdan lalası ya‘nî mürebbisi olan zâtîñ teşvîḡ u himmetiyle az zamânda ‘ulûm-ı ‘Arabiyye'den aḡz-ı icâzet ve Fârisî'yi ta‘allümle tetmîm-i ma‘rifet itdigi eşnâda bulunduḡı kîlâr-ı ḡaşşa ḡoḡuş aḡalarına maḡşûş olup erbâb-ı isti‘dâd u ḡavâbile ihâle olunagelen mertebe ṭaḡımı me‘ûriyetlerinden birisini ve nevbetçi-başılıḡ gedigini iḡrâz ve bu cihetle iktisâb-ı ḡayşiyet ü ihtiyâz itdikten soñra kendi ṭalebine mebnî müstevfi nân-pâre ile çerâḡ olarak enderûn-ı hümâyûnda iken tanzîm ü inşâda başladıḡı nu‘ût-ı şerîfeye ḡîn-i devâmında ba‘zı işâret-i ma‘neviyye ile ḡacc-ı şerîfe ‘azîmetinde ḡâk-i ‘atebe-i şefâ‘at-kevkebe-i Ḥazret-i Risâlet-penâhîye rû-mâl olmak şerefiyle müşerrefen Medîne-i Münevvere'de ârâm-sâz-ı iftiḡâr olduḡı eşnâda bir gice tanzîm ü tesvîdine muvaffaḡ olduḡı bir ḡıṭ‘a na‘t-ı şerîf-i Nebevî'niñ telezzüz-i teşekkür ü tefahḡurıyla ḡâba vardıḡda kendüsini ḡuzûr-ı Ḥazret-i Risâlet-penâhîde dest-beste-i ta‘zîm olarak rü‘yetle müstaḡraḡ-ı sürûr u meḡḡaret gördükde lisân-ı merḡamet-‘unvân-ı Ḥazret-i Seyyid-i Kâ’inâtdan "Bu aḡşâmki na‘tîñ da güzel olmuş" iltifât-ı hümâyûn-ı Cenâb-ı Peyḡamberîsi şudûrına nâ‘iliyyetle bîdâr olduḡda mü‘ezzin efendi câmi‘-i şerîfiñ minâresinde henüz müsvedde olup tebeyyüz ve hiç ferde ‘arz u teblîḡe vaḡt olamayan na‘t-ı şerîf-i mezkûr-ı ‘aḡîb-i "eş-şalât"da bülend-âvâz ve kemâl-i tefâḡur ve âb u tâb u i‘zâz ile ḡırâ‘ata âḡâz itmekde olduḡına ta‘accüb itmekde iken mü‘ezzin efendi tekmîl-i ḡırâ‘at-ı ezân-ı Muḡammedî ile minâreden nâzil ve mûmâ-

ileyh Nazîm Efendi mü'ezzin efendiniñ müvâcehesine toğrı 'azîmete ve mü'ezzin efendi mûmâ-ileyhe teveccühe müttehî ve mâ'il ve "es-selâmu 'aleyküm Nazîm Efendi" deyü bir bilmediği mü'ezzin efendiniñ mu'ârefe-i sâbıkası var gibi selâmına nâ'il olduğda ta'accübi tezâyüd itmesiyle mütefekkir ü hâyir olmasına muķâbeleten mü'ezzin efendi "bu gice Şâhib-i Sa'âdet Efendimiz Hâzretleri baña sizi gösterdi ve aķşâmdan inşâd buyurılan ve henüz müsvedde olan na't-ı şerîfi ta'lîm ve maķbûl-i hümayûnları olduğını i'lânen ve tebşîren minârede kıra'atını fermân ve tefhîm buyurdılar. Ma'lûmuñuz olsun, ben de sizi tebşîr iderim" deyü hâtm-i kelâm eylemiş olduğı kendüsinden ve bazı rüfeķâsından işidildiği bir mecmû'ada görülmüş idi. Bu cihetle Türk şu'arâsınıñ en nâzûk ve edîb ve memdûhlarından bulunduğından teberrûken ve teyemmünen mûmâ-ileyhiñ âşârından sâ'irlerinden ziyâdece münâca'ât ve nu'ût ve ğazelleriñ buracığa dercine ibtidâr olundu.

(Mef' ulü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa')

(Mef' ulü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ul)

Ey şefķat ü 'afv-ı lücce-i emvâcî

Baķşâyîş-i cürm ol lücceniñ emvâcî

Qıl hâcetini Nazîm-i zârıñ da ķabûl

Ey şâh u gedâ yegân yegân muhtâcî¹

Na't

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Meryem-i fikrim olup hâmile-i feyz-i Hudâ

Doğdı gehvâre-i şab' imda Mesîh-i ma' nâ

2 Benem ol micmere gerdân-ı şebistân-ı hüner

Kâm-ı 'âlem nefehât-ı sühanımla bûyâ

3 Benem ol bülbül-i gülzâr-ı beyân kim ğuşın

Gül gibi şâhid-i ma' nâ dutar olsam ğuyâ

4 Benem ol mâşıta-i rûy-ı 'arûsân-ı beyân

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Kilk-i endîşem olup şûret-i ma' nâ-pîrâ

5 Oldı bir mükhüle her saır-ı siyâh-ı nazmım

Şafha-i şîr-i laîfîm aña mir'ât-ı şafâ

6 Lûledir aña zebânım dehenimdir inbîk

Nola taqtîr-i gülâb-ı sühan itsem hâlâ

7 Kalemim tûtî-i gûyâ-yı şeker-zâr-ı maqâl

Mısr-ı endîşede şîrîn sühanımdır bebgâ

8 Tab'ıma feyz-i Hudâ zâ'ika-bahş-ı ilhâm

Qand-i ma' nâ leb-i endîşeme hâzır helvâ

9 Her midâd-ı kalemim reşk-i süveydâ-yı nizâm

Noqta-i nazm-ı terim merdüm-i çeşm-i rüknâ

10 Görse zencîr-i suât-ı sühanım şevkınden

Ola mecnûn gibi dil-bestesi cân-ı Leylâ¹

Na' t-ı Şerîf-i Dîger

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Vücûd-ı enbiyâ tesbîh-i dür gibi ser-âmeddir

O tesbîhe imâme gevher-i zât-ı Muhammed'dir

2 Nola olsa o tesbîhe imâme ol dür-i yektâ

Ki mecmû' -ı rusülden enbiyâdan zâtı müfreddir

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 171 beyitlik bu kasîdenin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 3. kasîde olarak bulunmaktadır.

- 3 Tecellî ideli nûr-1 aḥad burc-1 hüviyyetden
O nûruñ cilve-gâhı tavḳ-1 çeşm-i mîm-i Aḥmeddir
- 4 Kemândâr-1 maḳâm-1 kâbe kavseyn Aḥmed-i muḥtâr
Ki tîr-i ḳaşdınıñ ser-menzili âmâc-1 maḳşaddir
- 5 Hıdîv-i taḥt-gâh-1 lî-ma‘ allâh seyyidü'l-kevneyn
Ḥudâvend-i le‘ amrük-efser ü levlâk-mesneddir
- 6 Ḥarîm-i ḳurb-1 Ḥaḳ maḥrem-sarây-1 sırr-1 Sübhânî
Ki mihrâb-1 deri cân-1 ‘ ibâdullâha ma‘ beddir
- 7 Risâlet efseri ber-ser nübüvvet ḥil‘ ati der-ber
Şeh-i mülk-i beḳâdır pâdişâh-1 taḥt-1 sermeddir
- 8 O yektâ ‘ âlem-ârâ şeh-süvâr-1 mülk-i lâhûtuñ
Felek çevgân-1 fermânında bir gûy-1 zeberceddir
- 9 O dâna-yı ledün ders-i debistân-1 kemâlâtıñ
Ḥuzûr-1 ‘ izzetinde ‘ aḳl-1 evvel tıfl-1 ebceddir
- 10 O kim ins ü melek gerden-be-tavḳ-1 ḥükmidir ḥâlâ
Zemîn ü âsumânda emri fermân-1 mü ‘ekkeddir¹

Na‘ t-1 Şerîf-i Dîger

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ser-keşâna berḳ-1 sûzândır külâh-1 serverî
Şu‘ ledir zîrâ ki şem‘-i meclisiñ tâc-1 seri

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 45 beyitlik bu kasîdenin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 18. kasîde olarak bulunmaktadır.

- 2 Berķ-1 cān-te 'şîrdir maġrûra tâc-1 serverî
Şu' ledir zîrâ ki şem' -i bezmiñ iklîl-i seri
- 3 Pâdişâh olsañ çekersin ' âlemiñ ġavġâsını
Ķabza-i teşhîre de alsañ eger baħr ü beri
- 4 Bende olsañ ârzû eylersiñ âzâd olmaġa
Bir efendiniñ olup şâm u seħerde çâkeri
- 5 Münzevî olsañ geçilmez loġma ile kisveden
' Âķıl ü dîvâne de olmaz o sevdâdan berî
- 6 İħtiyâcîñ olsa âb-1 rûyını rîzân idüp
Bir ġanî bulsañ olursun sâ'il-i ġâk-i deri
- 7 İntisâb itseñ kibâra ' arz idince ġâlîni
Sen bizimsin dir o ġavmiñ her müselleme dâveri
- 8 ' Âdetiñ olsa tevâzu' ehl-i kibr ü naħvetiñ
Bezmine varsañ olursun her nazarda aħķarı
- 9 Bî-niyâz olsañ iderler mużtarib ehl-i niyâz
Saña ' arz itdikçe aħvâl-i dil-i ġam-perveri
- 10 Bezl-i cûd itseñ gedâ-yı kâse-ber-kef ol ġadar
Kim vefâ itmez virirseñ kâse-i sîm ü zeri¹

Velehû Rubâ'î Na' t

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 114 beyitlik bu kasîdenin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 88. kasîde olarak bulunmaktadır.

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa')

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ül)

‘Uşşâk seniñ yoluña qurbân olsun

Bağdıqça saña dîdeleri qan olsun

Âyîne timsâliñe cânâ nazâr it

Sen ‘aksiñe ‘aksiñ saña hayrân olsun

Na' t-1 Şerîf-i Dîger

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ey dü-‘ âlem varaq-ı haşmetine halka-i mîm

Âferîniş raqam-ı cûdına bir noqta-i cîm

2 Mihr-i gerdûn-ı ledün mâh-ı sipihr-i irfân

Ki degil vâkıf-ı mâhiyyeti ehl-i tencîm

3 Hâce-i fazl u kemâlât ki olmuş ezeli

Mekteb-i ‘ilmine kevneyn iki levh-i ta' lîm

4 Şeh-i dâna ki şifâ-hâne-i iclâlinde

Tab' -ı iqbâl şahîh ü dil-i idbâr saqîm

5 ‘Ârif-i sırr-ı serâ-perde-i hâş-ı lâ-rayb

Maħrem-i bezm-i yaqîn qurb-ı ilâhîde nedîm

6 Kâbe qavseyn-erîke şeh-i şâhib-mi' râc

Lî-ma' allâh-ħarem ħüsrev-i levlâk-ħarîm

7 Şuqqa-perdâz-ı nübüvvet ‘alem-efrâz-ı rusül

Dâver-i şümme denâ-taht u le' amrük-dîhîm

- 8 Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-ı ilâhî ki anîñ
Mâdiḥi ḥazret-i Ḥaḳ maḥmideti naşş-ı kerîm
- 9 O şehiñ şubḥ u mesâ itmede ervâḥ-ı kirâm
Ḥâk-i dergâhına fersûde cebîn-i tekrîm
- 10 O şehiñ mâ-ḥazar-ı cûdın iḥâṭa idemez
Süfre-i niç metine rûy-ı zemîn olsa edîm¹

Müseddes

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dün vâlih eyledi beni bir şûḥ-ı şeh-levend
Kim çeşmi sâḥir idi nigâhı füsûn-pesend
Ruḥsârı üzre zülfün idüp deste deste bend
Her târın itdi cân u dile ḥalka-i kemend
Bağlandı dil görüp ne resendir didim didi
Zencîr-i bend-i şîr-i jiyânîñ durur seniñ
- 2 Mestâne bezm-i meyde idüp kec-külâhını
Süzmüş şarâb-ı nâz ile çeşm-i siyâhını
Gösterdi gîsuvânı diliñ dâm-gâhını
ç Arz itdi cân-ı zâra zenaḥdânı çâhını
Ey şâh-ı ḥüsn bu ne zeḳandır didim didi
Ârâm-gâh-ı rûḥ-ı revânîñ durur seniñ
- 3 Ol dem ki oldı ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı pâki âşikâr
Gülzâr-ı ḥüsnin itdi ser-â-pâ benefşe-zâr
Tekrâr eyledi beni mecnûn o nev-bahâr
Âḥir mişâl-i cûy olup zâr u bî-ḳarâr

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 63 beyitlik bu kasîdenin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 57. kasîde olarak bulunmaktadır.

Bâg-1 ruhuñda bu ne çemendir didim didi
Maşşûl-i çeşm-i eşk-feşânîñ durur seniñ

4 Ol mâh ‘ arz idüp yine mihr-i cemâlini
Zerrât-1 ‘ aşkın itdi perîşân-hâlini
Bulmuş tamâm hüsn ü melâhat kemâlini
Seyr eyledikde halka-i zülfünde hâlini
Bu nâfe içre müşg-i Hutendir didim didi
Dâm-1 cünûnda dâne-i hâliñ durur seniñ

5 Dem-sâz olup o dilber-i hâzır-cevâb ile
Oldum nedîm-i meclis-i şad-pîç ü tâb ile
Mestâne bezm-i bâdede keyf-i şarâb ile
Ol mest-i nâz-pervere şerm ü hicâb ile
Harf-i vaşıl ne gûne sühandır didim didi
Şâm u seherde vird-i zebânîñ durur seniñ

6 Bildim egerçi rişte-i cândır miyânını
Bir nesne yok ki beñzedem ammâ dehânını
Çîn-i ‘ itâb ile göricek ebruvânını
Levh-i diliñ muqaddem idüp imtiyhânını
Ebrûlarıñda bu ne şikendir didim didi
Meşq-i cünûnda iki kemânîñ durur seniñ

7 Vaşf-1 haţ-1 ‘ izârın idüp başka bir kitâb
Her şafha oldı bir şanem-i ‘ anberîn-nikâb
Dendânı midhatinde virüp nazma âb u tâb
İtdim nişâr-1 la‘ line bir lücce dürr-i nâb
Tab‘ im meger ki dürr-i ‘ Aden'dir didim didi
Haqqâ Nazîm genc-i nihânîñ durur seniñ

Velehû

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Müşg-i Çîn yazdım yañıldım zülfüñi kıldım haṭâ
Ey ğazâl-i nâzenîn yazmaz yañılmaz bir Hudâ
- 2 Rûzgâr ile olur pâmâl-i ḥüsnüñ ' âķıbet
Dîde-i ḥurşîde kuḥl ü çeşm-i mâha tûtiyâ
- 3 Câmî' -i ḥüsnünde ol miḥrâb-ı ebrûyı gören
Eyleyüp tekbîr imâm-ı ' aşķa eyler iķtidâ
- 4 Mû degildir giryeden Ya' ķûb-ı dîde pîr olup
Düşdi hecriñle ' aşâyâ ey şeh-i Yûsuf-liķâ
- 5 Zerd idüp ruḥsârını lâ-büdd işin altûn ider
Oldı ğûyâ ' aşıķa mihr ü maḥabbet kîmyâ
- 6 Seyr ider dünyâyı İskender gibi nûş eyleyen
Câm-ı Cem'dir var ise âyîne-i ' âlem-nümâ
- 7 Nîm-ruḥdur şanma taşvîrin görüp yârîñ Nazîm
Şûretâ yüz döndürür baksañ o şûḥ-ı bî-vefâ

Velehû

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Cemâl-i bâ-kemâliñ çeşmime taşvîr ider mehtâb
Nüvîd-i ru'yet-i dîdârîñi tebşîr ider mehtâb
- 2 Nola sînemde mihriñ tâ-ķıyâmet olsa tâb-endâz
Çerâĝın şubḥ-ĝâh-ı ḥaşre dek tenvîr ider mehtâb

- 3 Şererler zâhir oldı şanma encümdür sipihr üzre
Dutup çarha hilâli şaykal-ı şemşîr ider mehtâb
- 4 Felek inbîk-i mînâdır görüp encüm kıyâs itme
Gül-i mihriñ gül-âbıñ almağa taqtîr ider mehtâb
- 5 Şafağ nâzende sîm-âb-ı nücûmı eyleyüp taş'îd
Zer-i hürşîd-i 'âlem-tâb için iksîr ider mehtâb
- 6 Degil encüm debistân-ı felek etfâline her şeb
Meţâli' dersini meş'al yaqup tefsîr ider mehtâb
- 7 Sevâd-ı levhîni eyle temâşâ kilik-i 'ibretle
Dem-â-dem ser-güzeşt-i 'âlemi tahtîr ider mehtâb
- 8 Nazîm âfâkı tutdıñ gün gibi âşâr-ı tab'îñla
Fürûğ-ı tal'atin haqqâ ki 'âlem-gîr ider mehtâb

Velehû

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Hınçer kemer-i yâre münâsib o bel ince
Hınçer kemerince kemeri ince belince
- 2 Dâmânı girîbânı gibi oldı gülüñ çâk
Bu bâğ-ı hazân-dîde-i pür-hâra gelince
- 3 Lâ-büd varılır bâğçe-i kûyına yârîñ
Pûyân u devân bâd-ı şabâ gibi yelince
- 4 Kaddini ider cây-geh-i sa'yde çevgân
Gûy-ı emeli merd murâd üzre çelince

5 Oldı güher-i nazmı Nazîm'in yine pür-silk
Sa' y itdi velî mışkab-ı endîşe delince¹

Nazîre-i Sâmi

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Şemşîrini taşınca ne hoşdur o bel ince
Şemşîri nişâkıncı nişâk ince belince

2 Kühsâr-ı maḥabbetdeki râh ince bel ince
Bâr-ı ğam-ı hicrân çekilür mi cebelince

3 Ḥayfâ ki 'arûs-ı tütük-ârâ-yı ümîdim
Âġûş-ı dile mûy-ı sefid oldı gelince

4 Pür-ra' şe gerek dil vasaṭ-ı ḥâvf u recâda
Çün kıble-nümâ dergeh-i Ḥaqq'a yönelince

5 Vâbestedir ey dil düzele nâḥun-ı kârîñ
Şîrâze-i mecmû' a-i maṭlab düzelince

6 Nazmı yine Sâmi'niñ olur raġbete şâyân
Olmazsa da ey ḥâme Nazîm'in ğazelince

Velehû Nazîm

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün)

1 Ey ledün mektebiniñ ḥâce-i ümmî-laḳabı
Enbiyâ vü rusülün zîver-i tesbîḥ-i lebi

¹ Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

- 2 Seyyid-i ‘âlem ü âdem sened-i mevcûdât
Mesned-i her dü-serânîñ şeh-i vâlâ-ḥasebi
- 3 Eşref-i ḥalk-ı cihân pâdişeh-i kevn ü mekân
Taḥt-gâh-ı şerefiñ ḥüsrev-i ‘âlî-nesebi
- 4 Şeh-i tâhir-neseb ü ḥüsrev-i pâkîze-ḥaseb
Hâşimî hem Medenî hem Ḳureşî hem ‘Arabî
- 5 Süḥanî rûḥ-ı mücerred deheni cevher-i ferd
Kân-ı kevnîñ güheri mâ-ḥaşal-ı munteḥabı
- 6 Ḥaḳ risâletle nübüvvetle vücûdın itmiş
Hâdî-i cem‘-i rusûl râh-ber-i fevc-i nebî
- 7 Âferîniş yüziniñ şuyına ḥalk olmuşdur
Raḥmet-i ‘âlemiyândır o dü-‘âlem sebebi
- 8 Rîzesiniñ ḥarem-i ‘izzetini cevher-i kül
Biñ ḥicâb ile ide gevher-i tâc-ı edebi
- 9 Ḥâdim-i ḥalka-be-gûş-i dür-i sâdât-ı kirâm
Bende-i bârgeh-i cûdı hezârân çebebi
- 10 Sa‘y idüp cân dili dil cânı teḳaddüm eyler
Ka‘be-i kûyı tavâfında mişâl-i recebî¹

Velehû

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 35 beyitlik bu kasîdenin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 87. kasîde olarak bulunmaktadır.

- 1 Ey dü-‘ âlem kişt-zâr-1 cûdınıñ bir dânesi
Çarḥ-1 aḥḍar anıñ ednâ sebze-i bîgânesi
- 2 Mâh-1 nev ebrûsınıñ ḥamyâze-rîz-i ḥasreti
Mihr-i enver şem‘ -i bezm-i ḥüsnünüñ pervânesi
- 3 Gîsû-yı müşgîniniñ müjgân-1 Rûḥü'l-Ḳudsdür
Çeşm-i âdâb ile itdükçe nezâre şânesi
- 4 Gevher-i gencîne-i ‘ irfân ki olmuş tâ ezel
Ser-be-ser ma‘ mûre-i kevn ü mekân vîrânesi
- 5 Nâzenîn-i ḥazret-i Mevlâ ḥabîbullâh kim
‘ Aḳl-1 evveldir kemend-i ‘ aşkıniñ dîvânesi
- 6 Sidre vü Ṭûbâ vü Refref aña süllem pâyedür
Taḥt-gâh-1 ḳurb-1 Ḥaḳdır mesned-i şâhânesi
- 7 Evc-gâh-1 Kibriyâda şâhbâz-1 ‘ azminiñ
Gülbün-efrûz-1 firâz-1 lâ-mekândır lânesi
- 8 Maḥremân-1 şuffe-i câh-1 celâli şaḥb u âl
Çâr-yâr-1 muḥterem yârân-1 devlet ḥânesi
- 9 Ḳaşr-1 dîne oldı erkân-1 çehâr ol çâr-yâr
Tâ ḳıyâmet şer‘ iniñ ma‘ mûrdur kâşânesi
- 10 Enbiyâ vü mürselîniñ eşref ü hem efḍali
‘ Âlem-i hejdeh-hezârıñ bî-bedel cânânesi
- 11 Bâde-i ‘ aşkıyla memlûdur ḥum-1 nüh-âsmân

- Mihr ü mehdîr baş açık yalın ayak mestânesi
- 12 Çâkeriyiz ceyb-i hestîdir ğazâl-i çeşminiñ
Sürme-i mâ-zâğ ile nezzâre-i şîrânesi
- 13 Tâğ-ı Kısra-veş hezârân deyri itdi ser-nigûn
Mağdem-i teşrîfiniñ bir şadme-i merdânesi
- 14 Mât ola manşûbe-i leclâc-ı hayretle yine
Nuğk-ı vaşfında o şâhîñ at süren ferzânesi
- 15 Mestî-i şahbâ-yı vaşfıyla nola güstâh isem
‘Afv olur elbette mestiñ vaz’-ı güstâhânesi
- 16 Zeyl-i medhinde sezâ hâl-i dili şerh eylesem
Diñlenür lâ-büd nedîm-i meclisiñ efsânesi
- 17 Şuffe-i bezm-i şenâsında tolular nûş idem
Devr-i fânîde tolunca ‘ömrümüñ peymânesi
- 18 Hâmdü-lillâh hân-ı vaşfindan naşîb aldım yine
Hâmemiñ hem-vâre olur secde-i şükrânesi
- 19 Doğdı bânû-yı hayâlimden bu tıfl-ı nâzenîn
Böyle tıfl-ı nev-resi beş beş doğursun ânesi
- 20 Tuğfe-i nazmın yine ol şâha ‘arz itdi Nazîm
Nâ-sezâdır gerçi berg-i sebze dervîşânesi
- 21 Armağan olsun kuşûr-ı ‘acz ile dergâhına
Tâ Nazîm'e her sene bir na‘t ola sâlyânesi

Velehû

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey fûrûğ-ı dü-ruhı her dü-cihân mâh-veşi
Pertev-i hüsni ü cemâli iki ' âlem güneşi
- 2 Bî-hazân serv-i çemân-ı çemen-i Baḥâyî
Gülbün-i ravza-i Yeşrib gül-i bâğ-ı Kureşî
- 3 Kâbe kavseyn mi ol mazhar-ı ev ednâ'nî
Sûre-i Nûn mıdır yâ o kalem gibi kaşı
- 4 Harem-i muhterem-i ravzasınıñ şubḥ u mesâ
Şehper-i Rûḥu'l-Emîn olmada çârûb-keşi
- 5 Görmedi sâyesini mişli gibi ins ü melek
Yerde gökde o şeh-i bî-bedeliñ yoḡdur eşi
- 6 Böyle olmazdı celî-pertev ü ' âlî-kevkeb
Âsitânında züḫal olmasa ' abd-i Habeşî
- 7 Girde-i mâha degil baḡmaya ḡurş-ı mihre
Süfre-i cûd u nevâlinde olan loḡma-çeşi
- 8 Bûs idüp ḡâk-i derin baḡrıña baş seng-i rehin
Ṭoprağı eyleyüp iksîr güher ile taş
- 9 Haste-i ḡuşk-leb-i tâb-ı teb-i ma' şiyetim
Şerbet-i şefkâtime ḡaldı derûnum ' aḡaşı
- 10 Beñzemez ḡâme-i ḡayra kalemim vaşfinda

Bir midir parmağın engüşt-i şehâdetle beşi

- 11 Ola teslîm-i dūrûd ile taḥiyyât-ı Nâzîm
Ḥaşre dek ravzasına küll-i ğadâtin ve ‘ aşî

Velchû

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ey ḥarîm-i ḥarem-i lem-yezelî
Maḥrem-i perde-serây-ı ezeli

- 2 Meclis-i ḳurb u şeb-i İsrâ'da
Nûr-ı mişkât-ı ruḥı şem‘-i celî

- 3 Dür-i yek-dâne-i baḥr-i ḥilḳat
Kân-ı kevnîñ güher-i mâ-ḥaşalı

- 4 Câmî‘-i şer‘ ine tâ şubḥ-ı kıyâm
Şaff-ı ḳandîldir aşḥâb-ı velî

- 5 Şem‘ ü miḥrâb aña Bû-Bekr ü ‘ Ömer
Maḥfil ü minberi ‘ Oşmân u ‘ Alî

- 6 Ḍarb-ı şemşîr-i ser-endâzını Ḥaḳ
Düşmeniñ eyledi ḍarbü'l-meşeli

- 7 Encüm-i şâbit ü seyyârâtñ
Raḳam-ı cûdınıñ ednâ cümeli

- 8 Bâġbân-ı ḥarem-i İzid-i pâk
Çemen-ârâ-yı riyâz-ı levlâk

Velehû

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Bismillâhirrahmânirrahîm
Pîş-rev-i fevc-i sipâh-ı kadîm
- 2 Sünbül-i sîr-âb-ı riyâz-ı ezel
Zülf-i nigâr-ı çemen-i lem-yezel
- 3 Vesme-i ebrû-yı ' arûsân-ı kuds
Sürme-keş-i çeşm-i gazâlân-ı kuds
- 4 Râyet-i zîbende-i ceş-i kıdem
Tûğ-ı serâ-perde-i deşt-i hikem
- 5 Nağl-i bülend-i çemenistân-ı gayb
Serv-i ser-efrâz-ı hıyâbân-ı gayb
- 6 Levha-tırâzende-i Nazm-ı Kerîm
Hey'et-i tuğrâ-yı berât-ı kadîm
- 7 Tîğ-ı siyeh-tâb-ı şaf-ârâ-yı dîn
Rümh-ı siyeh-perçem-i dîn-i mübîn
- 8 Nâfe-i âhû-yı çemen-zâr-ı vahy
Mükhüle-i dîde-i ebkâr-ı vahy
- 9 Mevce-i müşgîn-i yem-i lâ-yezâl
Mâhî-i deryâ-yı muhîf-i kemâl
- 10 Cedvel-i enhâr-ı füyûzât-ı Hâk

Cevher-i âyîne-i âyât-ı Hâk¹

Mi' râciye

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Bir şeb ki ' izâr-ı şâhid-i hûr
Zülf-i siyeh ile oldı mestûr
- 2 Virmişdi o şebde dest-i kudret
Ruhsâr-ı ' arûs-ı dehre zînet
- 3 Ol şebde nücûm olup hüveydâ
Dîbâ-yı siyâh geydi gûyâ
- 4 Meclis kurulup felekde nâ-gâh
Gerdişde idi piyâle-i mâh
- 5 Hem câm idi mâh o bezme hem def
Nâhîd idi anda çeng-der-kef
- 6 Mestâne idüp terâne-i nerm
Bezm ehlini eylemişdi ser-germ
- 7 Bir çetr-i siyeh kırup bu devrân
Zer mîh idi hep nücûm-ı rahşân
- 8 Almışdı olup zamânedен kâm
Tecdîd-i berât-ı manşib-ı şâm
- 9 Olmuşdı hilâl şekl-i tuğrâ

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 242 beyitlik bu mesnevînin tamamını ilk beyti farklı olmak üzere kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 1. mesnevî olarak bulunmaktadır.

Encüm aña rîg idi ser-â-pâ

10 Şem^ç -i mehi itmege fûrûzân

Kibrîtinî itdi çarġ sûzân¹

Velehû

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

1 Hızr-ı endîşe olup vâdî-i ma^ç nâda refîk

ç Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîk

2 Benem ol baġr-i ma^ç ânî güher-i feyz-i şâdef

Ki ser-â-ser ola her kıatresi bir baġr-i ç amîk

3 Benem ol Bû-ç Alî-i dehr ki saġr-ı sühânım

Olmada râz-ı ma^ç ânî ile cây-ı tedkîk

4 Ben o âteş-dem-i nazmım ki olur ġussâdîñ

ġırmen-i nâtıkası berġ-i ġayâlimle ġarîk

5 Kesr-i şân-ı sühânımdır bilür erbâb-ı fûsûn

Şi^ç rimi sehven eger siġr ile itsem taġbîk

6 Mesned-ârâ-yı beyânım ki dür-i ma^ç nâyı

Eyledim ġande-zenân-rûy-ı ġasûda ta^ç lîk

7 Âsiyâb-ı sühânı gendüme ben döndiricek

Eyledim ġırmen-i endîşede şad-fıkr-i daġîk

8 Cism-i ç işret-gede-i ma^ç rifetim kim şi^ç rim

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 81 beyitlik bu mesnevînin tamamını kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 2. mesnevî olarak bulunmaktadır.

Olmada bezm-i kemâl ehline şahbâ-yı rahîk

- 9 Bâzû-yı Rüstem-i ʔabʕ imla benim pençe dutan
Kahramân olsa hünerde gören eyler tahmîk
- 10 Nola taq̄tîr-i gül-âb-ı sühân itsem itmiş
Hikmet-i Haq̄ kalemim lûle vü ʔabʕ ım inbîk¹

Velehû

(Feʕ ilâtün Feʕ ilâtün Feʕ ilâtün Feʕ ilün)

- 1 Kışver-i nazma olup vâlî-i bâ-ğayd-ı hayât
Oldı ilhâm-ı ilâhî baña tuğrâ-yı berât
- 2 Şeh-i nazmım kalemimdir ʕ alem-i semt-i beyân
Hayl-i maʕ nâ pes ü pîş-i ʕ alemimde neferât
- 3 Eylemiş feyz-i Hudâ kilk-i hüner-perverimi
Bûstân-ı sühâna nahl-ı maʕ ânî şemerât
- 4 Âyine-ğâne-i maʕ nîde ider mülhem-i ğayb
Tûfî-i nuğkuma taʕ lîm-i edâ-yı kelimât
- 5 Lezzet-i ney-şeker-i kilk-i terim buldı revâc
Kâsid olsa yeridir revnağ-ı bâzâr-ı nebât
- 6 Çâşnî-i sühânımda o ğalâvet var kim
Reşkten ğayret ile telğ ola ʕ ayş-ı lezzât
- 7 ʔabʕ ım âyine-i ruğ şâhid-i ʕ aqliyyâta

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 37 beyitlik bu kasîdenin tamamını 2 beyit eksik olarak kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 46. kasîde olarak bulunmaktadır.

alemim çihre-güşâ-yı tütük-ı nakliyyât

8 Mekteb-i nazmıma elfâz-ı laţifim etfâl
Cins-i ma' nâ vü beyân hacle-i şî' rimde benât

9 Bir kalem şuyı revân eyledi her vâdîde
Eyleyüp kilik-i terim râh-ı sühanda hayrât

10 Dem-be-dem itmededir âb-ı hayâtı cârî
Lûle-i çeşme-i hayvân gibi bu kilik ü devât¹

Merşiyeye

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

I

1 Demdir figâna başla gel ey cân-ı nâ-tüvân
Dutsun cihânı velvele-i nevha vü figân

2 Demdir firâk-ı mâtem-i şâh ile ' âlemi
Ėarķ eyle eşk-i âl ile ey çeşm-i hûn-feşân

3 Eyle hücûm-ı hasret ile nâleñi bülend
Olsun şadâ-yı âh ile pür çarķ-ı âsumân

4 Düşsün zemîne velvele-i mâtem-i Hüseyin
Çıksun sipihre Ėulgule-i âh-ı ' aşıkân

5 Kılısun bu demde sînesini pâre pâre halk
Olsun bu demde hûn-ı ciger dîdeden revân

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 80 beyitlik bu kasîdenin tamamını 3 beyit eksik olarak kitabına almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 6. kasîde olarak bulunmaktadır.

6 Kaddin hemîşe çarh egüp kanlar ağlasun
Girsün siyâh câmelere hayl-i kudsiyân

7 Mâh-1 muharrem oldı gönül mâtem eyle gel
Demdir ki sûz-1 şiven ile itsün ins ü cân

8 Sûz-1 firâk-1 şâh-1 şehîdân-1 Kerbelâ
Düşdi cihâna mâtem-i sultân-1 Kerbelâ¹

Velehû

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Cevher-i kül tâb u sûz-1 mihriniñ pervânesi
‘Aql-1 evvel kayd-bend-i ‘aşkıniñ dîvânesi

2 Ve'd-đuhâ vaşf-1 güli ve'l-leyl şerh-i sünbülü
Bülbül-i levlâk-1 zâtı lî-ma' allâh lânesi

3 Şıdğ u ‘adl ü hilm ü ‘ilm zâtına mazhar idüp
Çâr-yâr-1 bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi

4 Ebrû-yı ikbâliniñ mâh-1 felek hasret-keşi
Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi

5 ‘Arş câh-1 kadriniñ evc-âşinâ-yı rif' ati
Çarh bâğ-1 şânınıñ bir sebze-i bîgânesi

6 Bezm-gâh-1 sâğar-1 ‘aşkı dil-i ‘uşşâğdır

¹ Tayyâr-zâde Atâ, 40 beyitlik bu terkîb-i bendin tamamını almıştır. Biz burada kısaltarak yer verdik. Şiir, çalışmamızda 8. terkîb-i bend olarak bulunmaktadır.

- 7 Kâse-i in'âmının şâh u gedâ dil-teşnesi
Bâde-i ihsânının ins ü melek mestânesi
- 8 Cûy-bâr-ı cûdunun mâh-ı münevver kûzesi
Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luţfinun peymânesi
- 9 Kûlzüm-i esrâr u hikmetde dür-i kudret-şadef
Genc-i 'irfân ü kemâlin gevher-i yek-dânesi
- 10 Hîl'at-ârâ-yı le' amrük nâm-dâr-ı ıştîfâ
Taht-gâh-ı 'arş-ı a' lâ mesned-i şâhânesi
- 11 Kuhl-i mâ-zâğâ'l-başar maşûş-ı çeşm-i ekheli
İns ü cânın maţlab-ı a' lâ olan cânânesi
- 12 Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
İsterem ma' zûr ola evzâ' -ı küstâhânesi (Arslan, 2010: IV/279-367)

2. YAHYÂ NAZÎM'İN HAYATI VE SANATI

2.1. Hayatı

Yahyâ Nazîm, kaynakların tamamının belirttiğine göre İstanbulludur. İstanbul'un Kumkapı semtinde Gedikpaşa'da doğmuştur. Gençliğini de yine burada geçirmiş ve "Gedikpaşalı Nazîm" olarak tanınmıştır. Yalnızca Atâ Bey onun Kasımpaşalı olduğunu belirtmiştir. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve Sicill-i Osmânî'de geçtiği üzere vefat ettiğinde seksen yaşında olduğu bilgisi bize 1649-1650 yıllarını vermektedir. (İpekten, 1997: 142)

Asıl adının Yahyâ olduğu kaynakların genelinde geçmektedir. Sadece İsmail Belîğ adını Mustafa, lakabını da Kürkçübaşızâde diye kaydetmektedir. İlk mahlası "Halîm"dir. Daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verilmiştir. Tiz

bir sese sahip olduğu bilinen Nazîm, sesinin güzelliğinden dolayı "Hânende Nazîm" olarak da anılmıştır. Aynı mahlası kullananlardan ayırmak için kendisine "Nazîm Yahyâ Çelebi" denilmiştir. Çok sayıda na't türünde eser vermesinden dolayı "Na't-gû" sıfatıyla da meşhur olmuş ve yine yaptığı işten dolayı "Pâzârbaşı" namıyla da anılmıştır. Nazîm kelimesi "fe'îl" veznindedir ve bu sîga mübalağalı ism-i fâil yapmak için kullanılır. Yani nazîm, "çokça nazmeden" anlamına gelmektedir.

Divanında geçen bir tarih manzumesine göre babası Ali Çelebi isimli bir kişidir. Şiirde babasıyla ilgili fazla bilgi vermemiş sadece onun ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Babası Ali Çelebi 1103/1691 yılında yani Nazîm yaklaşık 41-42 yaşında iken vefat etmiştir. Söz konusu manzume şu şekildedir:

- 1 Meded meded pederim riğlet itdi dünyâdan
Hayât-ı cismime bâdî vücûdumuñ sebebi
- 2 Beni ğarîb kıdı bu sarây-ı fânîde
Beğâda kevşer ü hûr-ı cinân olup talebi
- 3 Baña hayâtı ile kıadr ü 'îd idi şeb ü rûz
Diliñ cemâli idi mihr-i rûzı mâh-ı şebi
- 4 Cihânda kimseyi âzürde-ğâtır eylemedi
Dem-i tehevür anıñ hilm ü rıfğ idi ğazabı
- 5 Hayâl-bâz-ı ecel çeşm-i cânâ gösterdi
Verâ-yı perdeden âğir bu nağş-ı bü'l-^ç acebi
- 6 Nice yanup cigerim cânâ düşmesün âteş
Harâretiyle olup dil-figâr ü huşk-lebi
- 7 Devâ-yı şerbet ü ma^ç cûn ile o merğûmuñ
İzâle olmadı feryâd u hayf tâb u tebi

8 Nazîm girye-künân fevtine didim târîh

"Cihânda kevşer içe dem-be-dem ‘ Alî Çelebi" (1103)

Babasının vefatından yaklaşık 12 sene kadar sonra 1115/1703 yılında da annesini kaybetmiştir. Annesinin ismi bilinmemekle birlikte müşfik olarak vasıflandırdığı annesinin vefatına düştüğü tarih manzumesi şu şekildedir:

1 Eyledi ‘azm-i beğâ dâr-ı fenâdan umarım

Mâder-i müşfikamı hoş tuta Rabb-i ‘izzet

2 Nûr-ı îmân ile Qur’ân ide kabrin rûşen

Menzili cennet ola hem-demi hûr-ı cennet

3 Didî târîh-i vefâtın el açup Hakk’a Nazîm

"Rûhına vâlidemiñ eyle ilâhî rahmet" (1115)

Nazîm’in kaç kardeşi vardır, varsa kimlerdir, bu bilgilere de sahip değiliz. Sadece 1119/1707 yılında vefat eden Hüseyin isminde bir kardeşine şu manzumeyle tarih düştür:

1 Hâk karındaşım Hüseyin’iñ kabrini pür-nûr ide

Eyleyüp ârâm-gâh-ı rûhını huld-ı berîn

2 ‘Azm-i ‘uqbâ eyledikde didi târîhin Nazîm

"Bezm-i cennetde ola hem-dem Hüseyin’e hûr-ı ‘în" (1119)

Nazîm’in eğitimiyle ilgili ayrıntılı bilgiler yoktur ancak iyi bir eğitim aldığı ortadadır. Şiir ve musikiye kabiliyetli olduğu anlaşılması üzerine genç yaşlarda Enderun'a alındığı ve öğrenimini burada yaptığı bazı kaynaklarda zikredilmektedir. Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. Öğrenimi bittikten sonra sarayda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığına getirilmiştir. Daha sonra kendi isteği ile saray dışında bir göreve geçmiş ve ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Nazîm, maddi olarak çok da iyi bir hayat geçirmemiştir. Bazı şiirlerinde maaşının azlığından şikâyet etmiş ve kaside sunduğu kişilerden kimi zaman ihsan talep etmiştir.

Yahyâ Nazîm’in tarikat mensubiyeti noktasında da çeşitli görüşler ve bilgiler vardır. Bursalı Tahir ve Mehmed Süreyya onun Mevlevi olduğunu söylemektedirler. Galata Mevlevihanesi şeyhi Arzî Dede’ye intisab ederek şiir ve musiki bakımından ilerlediği, şeyhinin ölümü üzerine Edirne’ye giderek Neşâtî Dede’ye intisap edip sohbetlerinde bulunduğu rivayet edilmektedir. Nazîm’in, Neşâtî Dede tarafından Edirne Mevlevihanesinin tamiri üzerine söylediği tarih manzumesine bakacak

olursak bir dönem Edirne'de bulunduğunu da görüyoruz. Bu dönemde Edirneli Fâizî ile de aynı şuarâ meclisine iştirak etmiş, bu meclislerde şairliği ve musikişinaslığı ile ilgi toplamıştır. Yine İstanbul'da mı yoksa Edirne'de mi olduğu net olmamakla birlikte bir hayır sahibinin bir Mevlevî tekkesinde yaptırdığı çeşme için düştüğü tarihte Mevlana vurgusu dikkat çekicidir:

1 Mekrûmet-pîşe şevâb-endîşe şâhib-ıhayr u cûd
‘Âtıfet-güster sehâ-perver kerîm ü kâmrân

2 Ya‘ni âğâ-yı Mehemmed-nâm u memdûhu'l-hışâl
Sâbıkâ gencûr-ı şadr-ı a‘zam-ı devr-i zamân

3 Hânkâh-ı Mevlevîde tarh-ı şâdurvân idüp
Dehre her fevvâreden âb-ı hayât oldı revân

4 Tekyede bu kâr-ı hayr-ı itdi icrâ ecrini
İki ‘âlemde vire aña Hudâ-yı Müste‘ân

5 Âb-ı şâfi hoş-güvâr u rûh-bağş u dil-güşâ
Havz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi pîr ü cüvân

6 Lûlesi ‘ayn-ı zülâl-i zindegânîdir anıñ
Dem-be-dem nûş eyleyen aḥbâba olsun nûş-ı cân

7 Oldı bu fevvâre-i dil-cûya târîh ey Nazîm
"Ağdı rûh-ı pâk-i Mevlânâ için şâdurvân" (1112)

Nazîm Beşiktaş, Yenikapı, Kasımpaşa semtlerinin Mevlevî dergâhlarının şeyhlerine de vefat tarihi düşmüştür.

Neşâtî'nin, onun Halîm olarak kullandığı mahlasını Nazîm olarak değiştirecek kadar üzerinde etkisi olduğu aşikârdır ancak bu bir üstad-tilmiz ilişkisi dahilinde mi gelişmiştir yoksa mürid-mürşid ilişkisi çerçevesinde mi bilemiyoruz. Şiirlerinde Mevlevîlikle ilgili unsurları çokça kullanması, Mevlana ile ilgili aşırı hürmetli ifadeleri onun Mevlevîlikle sıkı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ancak

Mevlevi şairleri konu edinen, ulaşabildiğimiz hiçbir Osmanlıca kaynakta Mevlevi şairler arasında zikredilmemiştir. Esrâr Dede tezkiresinde kendisine ayrı bir bölüm açılmamış, sadece Neşâtî ile olan ilişkisi bağlamında adı geçmiştir. Mevlevilikle ilişkisinin şiir ve musiki üzerinden olması ve bir bağlı olarak değil de yalnızca ilgi ve sevgi noktasında kalması da ihtimal dâhilindedir.

Nazîm'in, Hazreti Peygamber'e olan sevgisi ve na't türünde kaleme aldığı şiir miktarının çokluğu, hakkında bazı menkıbelerin ortaya çıkmasına da yol açmıştır. Bunlardan birisi, benzerinin Nâbî için de anlatıldığı şu olaydır: Nazîm, Medine'de bulunduğu sıralarda bir gece bir na't yazıp temize çekmeden uyuyor. Rüyada kendisini Hazreti Peygamber'in huzurunda görüyor ve ondan "bu akşamki na'tın da güzel olmuş" iltifatına mazhar oluyor.

Nazîm, sabahleyin uyandığında gece yazdığı, henüz kimseye okumadığı hatta temize bile çekemediği na'tını müezzinin minarede sabah ezanından sonra okumaya başladığını duyuyor. Hayretler içinde camiye, müezzini görmeye doğru giderken yolda müezzinle karşılaşıyorlar. Müezzin, kendisini "es-selamu aleyküm Nazîm Efendi" diye selamlıyor. Nazîm, daha önce hiç tanımadığı bu kişinin kendisini sanki tanıyormuşçasına ismiyle selamlamasını duyunca iyice şaşırıyor. Bunu gören müezzin de gece rüyasında Hazreti Peygamber'i gördüğünü, kendisine bu şiiri onun öğrettiğini ve şairini kendisine gösterdiğini, şiiri minareden okumasını buyurduğunu söylüyor.

Bir diğer menkıbe de Nazîm'in gençlik yıllarıyla ilgilidir. Buna göre Nazîm gençlik yıllarında Kumkapı meyhanelerinden çıkmamış. Yalnız üç aylarda ağzına bir damla bile içki koymaz, ama bayram gelince yine eski haline dönermiş. Komşularından biri de Nazîm'in bu halini iyi görmez hakkındaki olumsuz bakış açısını dillendirirmiş. Hatta bir gün o civarda oturan bir şeyhe şikâyetinde bulunmuş. Şeyh de o kişiye Nazîm hakkında kötü şeyler söylemekten vazgeçmesini, Nazîm'in bir gün tövbekâr olup manevi dereceler kat edeceğini söylemiş.

Bir gece o kişi rüyasında bir tellalın elindeki bir kâğıdı "Bin altına!" diye haykırarak sokak sokak dolaştırdığını görür. Kâğıtta Nazîm'in "Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ habîb-i kibriyâ" şeklinde başlayan na'tı yazılı imiş. O kişi, ki bir tacir olduğu söylenmekte, bunu görünce değerinin beş misli ücret verip o kâğıdı almak ister. Fakat tellal ortadan kaybolmuştur. Tacir tekrar tellalı aramaya koyulur ve bulur. Bu kez her ne pahasına olursa olsun almakta ısrarcı olur. Fakat tellal, o na'tı Hazreti Peygamber'in çok beğendiğini ve kendisinden bin altına aldığını belirtir.

Tacir, ağlaya ağlaya uyanır ve Nazîm hakkında söylediklerine pişman olmuştur. Erkenden Nazîm'in evine gider, rüyasını anlatır, kendisinden af diler. Nazîm de gözyaşları içinde içkiye tövbe eder ve istikamet üzere yaşar.

Nazîm'in tek eseri beş bölümden daha doğru bir ifadeyle beş divandan oluşan Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Nazîm isimli külliyyatıdır. Nazîm ilk divanını 1668 yılında tertip etmiştir. Bu da onun genç yaşlardan itibaren eser üretmeye başladığını göstermektedir. Yine divanının diğer kısımlarını ilerleyen zaman dilimlerinde telif etmiştir. Divanda na't türünde yazılmış şiirlerin çokluğu aşikârdır. Gerek yaşadığı dönemde gerekse sonrasında Nazîm bu yönüyle meşhur olmuştur. Kaside, gazel, mesnevi, kıta, murabba, muhammes, müseddes, müsemmen, müstezad, terkiib-i bend ve müfred gibi birçok nazım şeklinde örneğe divanda rastlamaktayız. Çok sayıda

yazma nüshası olan divan oldukça hacimlidir. Döneminde divanı için "o divan değil bir berât-ı gufrandır" değerlendirmesi yapılmıştır.

O, kendi ömrünü bir beyitte bir nevi şu şekilde özetlemektedir:

‘Ömrümi menkabetiñ hıdmetine vaqf itdim

Hâsılı mâdiñüñim küllü ‘aşıyyi ve gâdât

On yedinci asrın ikinci yarısı ile on sekizinci asrın ilk çeyreğinde yaşamış olan Yahyâ Nazîm, padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüştür. Uzun denilebilecek bir ömür geçirdikten sonra 1727'de vefat etmiştir. "Dedi yâ hay göçtü Yahyâ-yı Nazîm" (1139) mısra'ı ile ölümüne tarih düşürülmüştür. Vefat ettiği yer ve mezarı hakkında bilgi yoktur ancak İstanbul'da doğması, yetişmesi, çalışması ve ömrünün hemen hemen tamamını burada geçirmesinden hareketle vefat yeri için de İstanbul tahmininde bulunabiliriz. Vefat yeri ile ilgili olarak sadece Fatîn Tezkiresi'nde Edirne zikredilmektedir. Ancak bu bilginin de kaynağı yoktur ve Ruşen Ferit bu bilgiye, Fatîn'in Nazîm'den sadece bir beyit alacak kadar sathi bir araştırmaya sahip olması dolayısıyla şüpheyi yaklaştırmak gerektiğini belirtmektedir. (Ferit, 1933: 18)

Kaynaklarda Nazîm mahlaslı başka şairler ile de karşılaşmaktayız. Süreyya Bey, 1139'da, Edirne'de vefat eden, Neşâtî Dede'nin oğlu olan şair bir Nazîm Yahyâ'dan daha bahseder ki bunun bir hata eseri olduğu açıktır. Ancak IV. Mehmed devrinde ün yapmış Nazîm adlı bir sanatkâr daha vardır. İstanbul'da doğup yaşayan, Şeyhülislâm Bahâeddin Efendi'nin Fetva Emîni Şeyhzâde Mehmed Efendi'nin oğlu olan bu Nazîm müderris, hattat, şair ve bestekârdır. Ebûishakzâde Esad Efendi bu kişinin on beş civarında eser bestelediğini, aynı zamanda hânende olduğunu ve birçok sazı iyi derecede çalabildiğini söyler. (Uzun-Özcan, 2006: 453)

Bu bölüme Nazîm'in bir kıt'asıyla son verelim:

Rûhımı Hâk şâd ide ol kimseniñ

Hâşr ola ‘âmî ise de hâş ile

Ben gidicek rûhumı şâd eyleyüp

Oğuya bir Fâtîha ihlâş ile

2.2. Sanatı

2.2.1. Şairliği

Nazîm, yaşadığı yüzyılda ön plana çıkan şairlerdendir. Daha çok na'tlarıyla tanınmıştır. Atâ Bey, onun için; "Na't-gûlukda Arab ve Acem ve Türk'de hiç emsâli görülmemiş olan..." (Arslan, 2010: I/256) diye söz eder. Yine Ziya Paşa da Harâbât isimli eserinin mukaddimesinde Nazîm'in na't-gûluğu ile ilgili olarak:

Hâkâ ki Nazîm hoş-edâdır

Vaşşâf-ı Hâbîb-i Kibriyâ'dır

Hiç kimsede yokdur ol ʃabî' at

Bir şâ' ire olmadı bu devlet

El-ğıbta o pîr-i pâk-râya

Şarf etmedi 'ömrini hebâya

Haşr eyledi na' te rûzgârın

Hâzırladı gitmeden mezârın (Ziya Paşa, 1311: 66-67)

Yahyâ Nazîm'in hayatı hakkında müstakil bir eser kaleme alan Ruşen Ferit Kâm, onun şairliği hakkında şu tespitlerde bulunur:

"Nazîm, eski klasik edebiyatın malûm olan rûkûnlerindedir. Diline ve kalemine hâkim divan edebiyatının icab ettirdiği bilgilerin hepsine vâkıf olan şair Nazîm de, arkadaşları gibi mazmun etrafında dolaşmak iptilasından dolayı, yürekten ziyade kafaya hitab eden zümrenin ileri gelenlerindedir. His ve hayal tezgahında dokuduğu kumaşların hepsindeki renkleri, nakışları o devrin modasına uydurmuştur. Çünkü rengi, nakışı başka türlü olan kumaşlara, o zamanlarda kimse kıymet vermezdi. İşte Nazîm'in faal kafası, cevval zekası da eserlerini daima o modellere göre yapmış, muvaffak olmuştur.

Nazîm, şiirde şöhretinin en büyük kısmını söylediği naatlara borçludur. Divanının hemen hemen üçte ikisini söylediği naatler teşkil etmektedir.

...

Peygambere karşı yüreğinde çok derin bir aşk duyan Nazîm, bu aşkın mahsus bir şekli demek olan naatlerinde hakikaten büyük bir kudret göstermiştir. Bununla beraber şair, şöhret kazanmasını mucib olan bu eserlerinin bazılarını hoşça gitmeyecek bir çığırda, yani kaside tarzında yazmıştır.

Nazîm, bu vadiyi ihtiyar ile gür ve coşkun bir şelale gibi bütün maniaları ezerek, aşarak, akması lazım gelen sözlerini sun'î kanallardan akıtmak, dar, mahdut yollardan geçirmek suretile, ruhundaki huruşun ahengini ihlal etmiştir.

Nazîm, gazel vadisinde de zamanın muvaffak olmuş şairlerindedir (Ferit, 1933: 23-24)."

Haluk İpekten de Nazîm'in şiiriyle ilgili bazı değerlendirmelerde bulunmuştur:

"Nazîm, kasidede Nefî'yi kendisine üstad tanımıştır. Bu şaire nazireler söylemiş ona yettiğini, hatta onu geçtiğini iddia etmiş ise de kendisi kasidede Nefî'nin ancak bir taklitçisi sayılabilir. Gazelde Neşâtî'nin te'siri altındadır. Birçok gazellerini tanzîr ettiği gibi divanının birçok yerinde de ondan üstad olarak bahsetmektedir. Ayrıca şairin ölümüne ve şeyhliğini yaptığı Edirne

Mevlevîhânesinin tamirine tarihler söylemiştir. Nazîm gazelde na'tlerinden ayrı bir hususiyet gösterir. Onlardaki dinî ve uhrevî hava gazellerinde yoktur. Gazelleri daha dünyevîdir. Tasavvuf vadisinde olanları da bulunmakla beraber, gazellerinin çoğu dinden ve tasavvufтан uzak, rindâne ve âşıkâne şiiirlerdir. Nazîm'de daha ziyade şerîate bağlı bir mutasavvıflık olduğu görölür. Onun asıl ehemmiyetli tarafı müsteşrik Gibb'in işaret ettiği üzere na't ve gazellerinden ziyade divan edebiyatında dörtlüklerin inkişafı ile meydana gelmiş olan ve halk edebiyatındaki türkünün muâdili bulunan şarkı nev'ini ilk deneyenlerden olmasıdır. Nazîm daha evvel yetişmiş ve muasırı olan şairlerin divanlarında bulunmayan bu nev'e bir başlangıç olarak dokuz şarkı yazmıştır. Çok basit kelimeler, düzgün ve açık bir ifade ile kaleme alınan bu şarkılar, daha sonra şarkı tarzının hakiki üstadı sayılan Nedim'in mükemmel, şen ve şuh şarkılarının öncüleri sayılabilir (İpekten, 1997: 143)."

Nazîm, kendi şiiiriyle ilgili görüşlerini de bazı beyitlerde belirtmiştir. Nazîm kendisinin hüsn-i edâ sahibi bir şair olduğunu düşünür ve bunu farklı şiiirlerinde belirtmiştir:

Tarh-ı sühanda hüsn-i edâda ğarîbdir

Tab' ın Nazîm ğayre seniñ eylemem kıyâs

Nazm-ı nazîm sâde-^ç izâr olsa vechi var

Hüsn-i edâsı ğâliye vü ğâze istemez

Derc idüp hüsn-i edâyı vaşf-ı la' liñde Nazîm

Dürc-i tab' -ı gevher-efşânında pinhân eylemiş

Şair, sözünde ruh olduğunu, şiiirine feyz-i İlahi'nin rüzgârının taraf taraf erdiğini ve taze bir söyleyişe kavuştuğunu belirtir:

Sühân hayât bulur la' l-i yâr vaşfında

Sözümde rûh var o çeşme-sâr vaşfında

Oldı hadîka-i sühânım sebz u ter Nazîm

İrdi nesîm-i feyz-i İlâhî taraf taraf

Sözün efendisi olduğunu, manalar köşkünde divanının sürekli kalmasında bir mahzur olmayacağını söyler:

Eyvân-ı ma' ânîde hem-vâre Nazîm-âsâ

Mîr-i sühânım haqqâ dursa nola dîvânım

Hünerli bir şair veaynı zamanda nazmın Haydar-ı Kerrar'ı olduğunu iddia eder:

Haydar-ı Kerrâr'ıdır nazmıñ Nazîm-i pür-hüner
Zü'l-fıķâra tîĝ-ı kilki çekdi şab' ı düldüle

Tîĝ-ı kilk ü eblaķ-ı şab' ile Haydar'dır Nazîm
Bu hüner bir Zü'l-fıķâr u bir de Düldül'den gelür

Tabiatı, şair yaratılışlılığıyla ilgili yine birçok beyitte övgü dolu sözler söyler. Şair olabilmek için tabiatının, kabiliyetinin mührüyle Süleymanlık ettiğini, şöhretinin dünyayı tuttuğunu, söz söylemede yektâ, her vadide fen sahibi olduğunu dile getirir:

İtmedikçe mühr-i şab' ıyla Süleymânlık Nazîm
Kulle-i ķâf-ı sühanda kimse ' anķâlanmadı

Cebhesinde berķ urur nûr-ı şabâhu'l-ķayr-ı feyz
Tıtdı dehri gün gibi şab' -ı Nazîm'in şöhreti

Tûtî-i şab' ımı şeker-efşân-ı şevķ ider
Her bir nazarda âyine-i rûy-ı Muştafâ

Yektâ-süvâr-ı ' arşa-i nazm itmiş ey Nazîm
Vaşf-ı ruķında şab' ımı ķâlâk idüp o şûh

Kılursa zûr-ı endişeyle böyle Rüstem-i şab' ım
Nazîm-i pür-hüner-veş dehre nâmın dâstân eyler

Nazîri ' aksidir âyine-i tekellümde
Zebân-ı tûtî-i şab' ım sühanda yektâdır

Memlû yine cevâhiri dehre nişâr iken

Ṭab‘ım ‘aceb ḥazîneye gencûrdur henüz

Nola peyrevlik itse bu zemîn-i dil-keşe ṭab‘ı

Nazîm-i pür-hüner zîrâ ki her vâdîde fenlenmiş

Ṭab‘ıñ Nazîm olsa nola reşk-i ‘ârifân

Ta‘bîr tâze-lehce bülend ü süḥan laṭîf

Lehce-i şîrîn ile ṭab‘-ı hoş-elḥânıñ Nazîm

Murğ-zâr-ı gülşen-i mînâda bülbül mi degil

İtmiş mey-i tecellî-i feyz ile pür-ḥurûş

Ṭab‘-ı Nazîm'i Ṭûr-ı süḥanda kelîm iden

Şîrin-eda sahibi bir ehl-i süḥan, üstad odur ve icazda rütbe sahibidir:

Vaşf-ı dehân-ı dilberi şîrîn-edâ ile

Ancağ Nazîm gibi bir ehl-i süḥan bilür

Ṭarḥ-ı süḥanın ğayre kıyâs itme Nazîmıñ

Fenninde kişi ḥağ bu kim üstâd gerekdir

Süḥanda siḥr iderek buldı rütbe-i icâz

Bu fen Nazîm'e musahḥar mıdır nedir bilmem

Ehl-i nazmın ağzının suyu akar onun şiirinin karşısında, renkli nazmında tanıdık kelimelerle yeni anlamlara ulaşmıştır, şiirde akranı yoktur, her satırında nice hayat bahşeden çeşmeler vardır, şiirine söz söylenmez ve şiirinin benzeri yoktur, şiiri hikmet hazinesidir, nazmı bir tesbih gibi elden düşmese yeridir:

Ağzınıñ şuyun aqıtdıñ ehl-i nazmıñ ey Nazîm

Mîve-i şîr-i laṭîfiñde nedir bu çâşnî

Nazîm ağzı şuyın ḥaşma aqıtdı mîve-i nazmıñ

Bu bâğa urmadı kimse daği böyle kalemde yeg

Dîde-i bîgâne görmezse ‘aceb mi ey Nazîm

Nazm-ı rengîniñde elfâz-âşinâ ma‘ nâ-ğarîb

Bu şi‘ r-i pâki görsünler füsûn-kârân nazm içre

Nazîm-i sâhiriñ var ise akrânında bulsunlar

Şâhid-i nazm-ı Nazîm olsa sîne-pûş nola

Her sûtûrında nice çeşme-i hayvân bulunur

‘İkd-i le’âl dinse revâ nazmıña Nazîm

Silk-i beyâna gevher-i ma‘ nâ keşîdedir

Nazîm eş‘ârıña her vech ile söz yok nazîr olmaz

Bu tâze tarh ile haqqâ bu nazm-ı dil-güşâ birdir

Bezî eyle Nazîmâ güher-i nazmı cihâna

Genç-i hikem ü feyz-i Hudâ-dâd dükemmez

Nazîmâ cevher-i ma‘ nâ ile bir silk-i ra‘ nâdır

Dür-i nazmım revâdır düşmese tesbîh-vâr elden

Cem için kadehi neyse onun da nazmı kendisi için odur, anlamları diriltmede İsa sıfatlıdır, onun nutkunun şöhreti âleme yayılsa bunda ne var, eserleri zaten cihan mülküne güneş gibi yayılmıştır, nutku hasetçilerin içini kıskançlık ateşiyle yakmaktadır:

Nazîmi itse nola feyz-i nuṭkı ‘âlem-gîr

Ki şöhret-i Cem'e câm-ı cihân-nümâ yetişür

‘İsî-şifat ihyâ-yı ma‘ânîde Nazîmâ

Bu nuḡ-ı revân-baḡ ile i' câz-dem olduḡ

Şöhret-i nuḡ-ı Nazîm olsa nola ' âlem-gîr

Gün gibi dutdı cihân mülkini âşârı tamâm

Derûn-ı hâsidi pür-dâĝ-ı reşk ider nuḡkum

Bu âteşin dem ile lâle-zâr vaşfinda

Nazîm belki de en çok Neşâtî gibi bir üstâda şiirini beğendirmiş olmakla gurur duymaktadır:

Nazîm-âsâ nola ĝarrâlanursam ṭab' -ı şûhumla

Begendirdim Neşâtî gibi bir üstâda eş' ârı

Şair, bir kasidesinde kendini, şiirini şu ifadelerle tanımlamakta ve övmektedir:

Benem o' ârif-i yektâ-yı ma' rifet-pîşe

Benem o nâṭıka-perdâz şâ' ir-i pür-nûr

Benem o nâzım-ı ĝarrâ ki bulmaya ḡussâd

Sözümde her ne ḡadar diḡkat itseler de ḡuşûr

Benem o ṭûṭî-i mir'ât-ı şûret ü ma' nâ

Benem o bülbül-i şad-dâstân-ı bâĝ-ı şu' ûr

Kelîm-i ṭavr-ı beyânım ki oldu her sūḡanım

Sipîhr-i ' âlem-i ma' nâda gün gibi meşhûr

Kilîd-i genc-i ma' ânî elimde ḡâmemdir

Ṭabî' atımdır o gencîneye benem gencûr

Bu âb u tâb ki var nazm-ı âteşînimde
Revâdır olsa eger reşk-i Şâ'ib ü Şâpûr

Hadîka-i sühana bülbül-i hoş-âvâzım
‘ Aceb mi hâtıra itse bu nûr terâne huţûr

Yine bir başka şiirinde:

Bi-hamdillâh zamânında benem ol şâ'ir-i mümtâz
Ki şi'rim reşk-i nazmım nâzım-ı Hind ü Şıfâhândır

O yektâ şeh-süvâr-ı şahın-ı ‘irfânım ki cevlanda
Semend-i tab'ıma deşt-i taḥayyül teng meydândır

‘ Aceb mi zü'l-fiķâr-ı hâmeye dest ursa bî-pervâ
Ki tab'ım ḥaydar-ı düldül-süvâr-ı şahın-ı ‘irfândır

Ben ol gevher-fürûş-ı çâr-sûy-ı mülk-i ma' nâyım
Ki dürr-i pâk-i nazmım zîb-i tâc-ı nazm-ı Selmân'dır

Midâd-ı kıl-ı şûhum nokta-i hâl-i ‘izâr-ı dil
Sevâd-ı saţr-ı nazmım tûtiyâ-yı dîde-i cândır

Şadef-elfâz-ı ma' nâ dürr-i yektâ-saţr-ı müşgînem
Pey-â-pey mevc-i nazm-ı dil-keşim deryâ-yı ‘ummândır

‘ Aceb mi çeşm-i ḥâsid görmese bu şi'r-i ğarrâyı
Ki ma' nâ ḥacle-ġâhında ‘arûs-ı pâk-dâmândır

Nazîm, döneminde ve sonrasında şairler tarafından oldukça ilgi görmüş, şiirlerine nazireler yazılmış, tahmisler yapılmıştır. "Faḥr-i ʿâlem maḥrem-i râz olduḡı şebdir bu şeb" mısra'ı ile başlayan mirâciyyesi bestelenen, en meşhur ve çok tahmis edilen şiirlerindendir. Zîver Paşa'nın bu şiiri tahmisi şu şekildedir:

- 1 Leyletü'l-miʿrâc nâmıyla mülâkḡabdır bu şeb
Daʿvet-i vaşl-ı Ḥudâ'ya vaḡt-i ensebdır bu şeb
Âyet-i İsrâ'da sırr-ı ḡudret-i Rab'dır bu şeb
Faḥr-i ʿâlem maḥrem-i râz olduḡı şebdir bu şeb
Kâ'inât envâr-ı raḡmetle leb-â-lebdır bu şeb
- 2 Defter-i ʿișyân-ı millet ol şeffiʿ-i mücrimiñ
Ruḡ a-i ehl-i melâmet ol şeffiʿ-i mücrimiñ
Ḥuccet-i fi'l-ḡabâḡat ol şeffiʿ-i mücrimiñ
Nâme-i aʿmâl-i ümmet ol şeffiʿ-i mücrimiñ
Zîver-i imzâ-yı ʿafvıyla müzehhebdır bu şeb
- 3 "Ḳâbe ḡavseyn" menzili teşrîfine ruḡşat olup
Beyt-i "ev ednâ" ziyâfet-ḡâne-i niʿmet olup
"Lî-maʿallâh" ḡaşrı ʿizzet-ḡâh-ı pür-zînet olup
Ḥân-ı dîdâra o maḡbûb-ı Ḥudâ daʿvet olup
Bezm-i ḡurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
- 4 Maḡrem-i esrâr-ı "Mâ-evḡâ" Cenâb-ı Muştafâ
ʿArş-ı aʿzam üzere oldu pây-endâz-ı ʿalâ
Ey şefâʿat-ḡâh olan ümmet beşâret eş-şalâ
Müjdeler ey maḡfîret-cûyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Meclis-i ḡâş-ı İlâhî'de muḡâtabdır bu şeb
- 5 Maḡdeminden ḡudsiyân kılsa sezâdır ihtizâz
Ḳıldı envâr-ı ḡaḡîḡat selb-i deycûr-ı mecâz
Ḳurb-ı Ḥaḡ'da zât-ı pâk-i Muştafâ'dır cilve-sâz
Müstecâb olsa revâdır daʿvet-i ehl-i niyâz

Kim zemîn ü âsumân pür şît-i yâ Rab'dır bu şeb

6 Rûşen-i nûrun-^ç alâ-nûr oldu kevnîñ her yeri
Tûr-veş kılsa sezâ dehri tecellî mazharı
Servler bâğ-1 cihâniñ oldu şem^ç -i enveri
Her menârîñ şu^ç le-i kandîl-i râhat-güsteri
Şevk-bağş-1 hâtır-1 her teng-meşrebirdir bu şeb

7 Bu gice nûr-1 siyehle pür cihân olsa nola
Reng-i sevdâ-yı dil-i eflâkiyân olsa nola
Hem-sevâd-1 haţ-1 rûy-1 kudsiyân olsa nola
Vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa nola
Sürme-i çeşm-i sürûşân-1 muşarrebdir bu şeb

8 ^ç İzzetin hürmet-şinâsân-1 tecellî fehm ider
Hüsnini âyîne-dârân-1 tecellî fehm ider
Sırrını remz-âşinâyân-1 tecellî fehm ider
Kadrini şeb-zinde-dârân-1 tecellî fehm ider
Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maţlabdır bu şeb

9 Ol Resûl-i Ekrem'iñ ta^ç zîmle Rabb-i Kerîm
Kıldı âmâli huşûlünde ^ç aceb luţf-1 ^ç azîm
Zîver artık olmasun ye's-i merâm ile elîm
Vaţtidir mi^ç râc-1 ümmîde ^ç urûc eyle Nazîm
Vâşıl-1 maşşûd olur herkes mücerrebbir bu şeb (Arslan, 2009: 744-

745)

Bir diğerk çok bilinen ve bestelenen şiiri "Âfitâb-1 şubh-1 mâ-evhâ habîb-i kibriyâ" mısra'ıyla başlayan kasidesidir. Hâtif Ali Efendi, Nazîm'den ziyadesiyle etkilenen şairlerdendir. Divanındaki 25 tahmisten 17'si Nazîm'e yapılmıştır. Kasîde tahmislerine az rastlanılmasına rağmen Hâtif bu kasideyi şu şekilde tahmis etmiştir:

1 Zîb-bağş-1 Yeşrib ü Baţhâ Habîb-i Kibriyâ

Pertevidir Cennetü'l-Me'vâ Habîb-i Kibriyâ
Meş' al-i nûr-ı cihân-ârâ Habîb-i Kibriyâ
Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Habîb-i Kibriyâ
Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-ednâ Habîb-i Kibriyâ

2 Şu' le-i nûr-ı nübüvvet zînet-i kâşânesi
Maḥzenü'l-esrâr-ı mâ evhâ dil-i şâhânesi
Mevce-i gîsûsunuñ dürr-i şadef yek-dânesi
Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
Şem' -i bezm-i leyletü'l-İsrâ Habîb-i Kibriyâ

3 Kâbe kavseyn ev ednâ oldu şimdi ḥânesi
Añlasın ehl-i semâ kimdir kimiñ cânânesi
Bezm-i vaḥdetde sürûşâniñ budur efsânesi
'Aql-ı evvel kayd-bend-i 'aşkıniñ dîvânesi
Nâzenîn-i ḥâzret-i Mevlâ Habîb-i Kibriyâ

4 Lafz-ı bismillâh'a noḡta oldu ḥâl-i fülfulü
Ḥarf-be-ḥarf tefsîre şâyân eylemiş reng-i gülü
Âyet-i ruḥsârınıñ Cibrîl-i ma' nî bülbülü
Ve'd-ḍuḥâ vaşf-ı gülü ve'l-leyl şerḥ-i sünbülü
Bâğ-ı Yâsîn ravza-i Ṭâ-hâ Habîb-i Kibriyâ

5 Ḥabbeye degmez cihâniñ ma' nî vü efsânesi
İñledir zehr-i helâhildir anıñ bir dânesi
Ümmete zîr-i cenâḥıñdır Bihişt kâşânesi
Bülbül-i levlâk-i zâtı lî-ma' allâh lânesi
Bezm-i ḡurba tûṭî-i gûyâ Habîb-i Kibriyâ

6 Şâni' -i levlâk lafzı ile midḥat-ger olup
İns ü cinnîye şebân-rûz hâdî-i rehber olup

Cevher-i 'aql-1 küle tevfiq-1 Hâk yâver olup
Şıdk u 'adl ü hükm ü 'ilmi zâtına manzar olup
Virdi çâr-erkâna fer haqqâ Habîb-i Kibriyâ

7 Tercemânü'l-ğayb oldu mün' am-1 kâşânesi
Erdi ber-vefî-1 murâda maḥrem-i kâşânesi
Encümen-gâh-1 felekde ḥurrem-i kâşânesi
Çâr-yâr-1 bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
Şâhibü'l-Mi' râc-1 Mevlânâ Habîb-i Kibriyâ

8 Oldu ḥavz-1 gevher-i nâ-yâba zîver kûzesi
Eyledi sîr-âb ebr-i çarḥı ḥoş-ter kûzesi
Dîde-i ḥurşîde şekker necme Kevşer kûzesi
Cûybâr-1 cûdınıñ mâh-1 münevver kûzesi
Teşnesi dünyâ vü mâ-fihâ Habîb-i Kibriyâ

9 Vüs' at-i lafz-1 'inâyet şahn-1 dîvân-ḥânesi
Kible-gâh-1 Beyt-i ma' mûr menzil ü kâşânesi
Gülsitân-1 'Adn içinde cûylar dîvânesi
Mihr-i enver çeşme-sâr-1 luḫfinuñ peymânesi
Feyz-baḫş-1 'âlem-i bâlâ Habîb-i Kibriyâ

10 Sensin ancak enbiyânîñ serde tâc-1 rif' ati
Şarḫdan tâ ğarba dek verdi kudûmuñ zîneti
Kâleb-i âdem seniñ nûruñla buldu ḫîneti
'Arş câh-1 ḫadriniñ evc-âşinâ-yı rif' ati
Ḥusrev-i kürsî-i istiğnâ Habîb-i Kibriyâ

11 Sünbül-i ğîsûsınıñ bûy-1 feraḫdır şânesi
Ġonca-i reng-i ḫaḫîḫat bûlbül-i mestânesi
Serv-i sebz-endâmîñ ḫurşîd ü meh dîvânesi

Çarh bâğ-ı şânınıñ bir sebze-i bîgânesi
Gülşen-i kurbâ çemen-pîrâ Habîb-i Kibriyâ

12 Râdde-i tab' ın ne mümkündür ola hayrül-halef
Fehm eder mi kenz-i lâ-yüfnâyı mi' yâr-ı selef
Kıymetiñ bahşinde ' aql-işrâkiyân oldu telef
Kulzüm-i esrâr u hikmetde dür-i kudret-şadef
Kân-ı kevine gevher-i yektâ Habîb-i Kibriyâ

13 Zâhir ü bâtın havâsıñ gevher-i yek-dânesi
Oldu aḥkâm-ı şerî' at mesned-i şâhânesi
Maḳṭa' -ı baḥr-ı muḥîṭ-i ' ilm-i Haḳ efsânesi
Genc-i ' irfân u kemâliñ gevher-i yek-dânesi
Baḥr-i râza lü'lü'-yı lâlâ Habîb-i Kibriyâ

14 Bâb-ı elṭâfında Mirrîḥ bir gulâm-ı Habeşî
Eylesin taḥrîr ' uṭârid vaşfın ol mâh-veşi
Şu' le-i envârınıñ şubḥ-ı şafaḳ olmaz eşi
Ebrû-yı iḳbâliniñ mihr-i felek ḥasret-keşi
Bedr-i tâbân-ı cihân-ârâ Habîb-i Kibriyâ

15 Ğonca-i bâğ-ı nübüvvet gülşen-i kâşânesi
Rûḥ-baḥş-ı bûy-ı Firdevs sünbül-i vîrânesi
Oldu rîzân uçlarından toḥm-ı ' anber dânesi
Ğisû-yı iclâliniñ mihr-i felekdir şânesi
Neyyir-i raḥşân-ı bî-hemtâ Habîb-i Kibriyâ

16 Öyle hûş-yâr-ı mey-i ' aşḳam gözümde yok cihân
Sâye-âsâ düşmüşem ḥâk üzre bî-nâm u nişân
Fehm edip mest-i elest şâyân eder ise fiğân
Bezm-gâh-ı sâğar-ı ' aşḳı dil-i şûrîdegân

Neş'e-bağış-ı ' âşık-ı şeydâ Habîb-i Kibriyâ

17 Çarğdır ehl-i ħarâbât-ı ħamiñ vîrânesi
Şubħa dek encüm-şümâr olmuş bu şeb mestânesi
Mâh sâķisi gül-i ħurşîd olur peymânesi
Ķalb-i ' ârifdir şarâb-ı şevķiniñ ħum-ħânesi
Sîne-çâķı her dil-i dâna Habîb-i Kibriyâ

18 Bezm-i vaĥdetde mey-i ' aşķıñ şabâ dil-teşnesi
Cür' asıñ ' âlem-i feyz-i baķa dil-teşnesi
Şu' lesiniñ cevher-i lafz-ı ' aķa dil-teşnesi
Kâse-i in' âmıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Mest-i ' aşķı Ħızr ile ' İsa Habîb-i Kibriyâ

19 Revnaķ-ı nûr-ı ħaķîķatle tolar peymânesi
Böyle keyfiyyetle Ħızr olmuş gezer divânesi
Ol sebebden Cebre' il şem' iniñ pervânesi
Bâde-i iĥsânıñ ins ü melek mestânesi
Şadr-ı bezm-i şûret ü ma' nâ Habîb-i Kibriyâ

20 Âfitâb-ı şâh-ı levlâķ şâfi' -i rûz-ı cezâ
Câmi' -i şems-i şerî' at nûr-ı miĥrâb-ı recâ
Mâlik-i mülk-i sa' âdet mazħar-ı luķf-ı Ħudâ
Ħil' at-ârâ-yı le' amrük tâc-dâr-ı ıšťıfâ
Faħr-i dünyâ mefħar-i ' uķbâ Habîb-i Kibriyâ

21 Vaĥy-i Ħaķ'dır hep niķât-ı ma' nî-i efsânesi
Zib-i evreng-i risâlet şu' le-i kâşânesi
Enbiyâ vü evliyânıñ gevher-i yek-dânesi
Taĥt-gâh-ı ' arş-ı a' lâ mesned-i şâhânesi
Zib-i şadr-ı Yeşrib ü Baĥĥâ Habîb-i Kibriyâ

- 22 Sûre-i Nûr-1 şefâ' at oldu râh-1 meş' ali
Budu ervâh-1 nebî el-ḥaḳ ṭarîḳ-1 esheli
Şu' le-i ḳandîlidir kevneyniñ ancak evveli
Kuḥl-i ' mâ-zâgâ'l-başar maḥşûş-1 çeşm-i ekḫeli
Ḥâk-i pâyı sürme-i ḥavrâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 23 Oldu pür-naḳş-1 tecelliyât sa' âdet-ḥânesi
Maṭla' -1 nûrdur der ü dîvârınıñ bîgânesi
Tâ ezel maḥbûb(u) Ḥaḳḳ'ın sevgili bir dânesi
İns ü cânıñ maṭlab-1 a' lâ olan cânânesi
Kâ'inâta maḳşad-1 aḳşâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 24 Yâverim ola şebân-rûz sırr-1 Ḳur'ân-1 Kerîm
Eyleme yâ Rab beni şâyeste-i nâr-1 Caḥîm
Bezm-i keşretde düşüp pâ-mâl iken ṭab' -1 selîm
Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
Eyleye şefḳat meger ferdâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 25 Rişte-i nazma düzüldü gûyiyâ dür-dânesi
Cevher-i elfâzınıñ kevneyn deger yek-dânesi
Ma' nî-i vaşfında varsa Hâtif'ın efsânesi
Umaram ma' zûr ola evzâ' -1 güstâḥânesi
Baḳma noḳşân-1 Nazîm'e yâ Ḥabîb-i Kibriyâ (Danışan, 2009: 374-384)

Nazîm'in birçok gazeline de nazîreler yazılmıştır. Bunlardan, Nazîm'in gazelinin güzelliğini de dile getirdiği Sâmi'nin naziresi şu şekildedir:

- 1 Şemşîrini ṭaḳınca ne ḥoşdur o bel ince
Şemşîri niṭâḳınca niṭâḳ ince belince

- 2 Kühsâr-1 maḥabbetdeki râh ince bel ince
Bâr-1 ğam-1 hicrân çekilür mi cebelince
- 3 Ḥayfâ ki ‘ arûs-1 tütük-ârâ-yı ümîdim
Âġûş-1 dile mûy-1 sefid oldu gelince
- 4 Pür-ra‘ şe gerek dil vasat-1 ḥâvf u recâda
Çün kıble-nümâ dergeh-i Ḥaqq'a yönelince
- 5 Vâbestedir ey dil düzele nâḥun-1 kârîñ
Şîrâze-i mecmû‘ a-i maṭlab düzelince
- 6 Nazmı yine Sâmî'niñ olur raġbete şâyân
Olmazsa da ey ḥâme Nazîm'iñ ğazelince

2.2.2. Bestekârlığı

Nazîm, şairliği kadar bestekârlığı ile de meşhur olmuş bir kişidir. Her iki alanda da başarısıyla göz doldurmuş, geride birçok eser bırakmıştır. Nazîm hakkında bir eseri bulunan ve kendisi de bir musiki-şinas olan Ruşen Ferit Kâm onun bestekârlığı ile ilgili olarak şu tespitlerde bulunmuş ve gerek Nazîm'in besteleri gerekse onun şiirlerinden bestelenen eserler hakkında şu bilgileri vermiştir:

"Nazîm, insanlara bedî heyecan ve tehasşüslerini ifade için en güzel, en beliğ vasıta olan musiki ve şiir gibi iki ince san'atin hakikî üstatlarındandır. Diğer şair musikişinaslarımızdan hiç biri Nazîm kadar bu iki san'atteki ehliyet ve kudretlerini bir hizaya getirememişken Nazîm, her iki sahada da aynı şöhret ve muvaffakiyeti kazanmıştır.

On sekizinci asrın değerli musikişinaslarından olan Esat efendi, Nazîm'in bestegârlığını şu sözlerle tavsif ediyor: "Filhakika vadiî mezbura neşri tohmi asar edüp selefte serzedei zuhur olmayan ezharı rengâ rengi nagamatı tertibi feyzi pür nikât ile inşâd edüp nihadei şişei ikaü icad eyledikçe fen şinasanı kemali istihsanlarından hayran ederdi." Esat efendinin, bir musikişinas olması itibarile, Nazîm'i, bestegârlıkta bir mübdi' ve mûcît derecesine çıkaran, başkaları hakkında söylemediği, bu sözleri Nazîm'in birkaç parça eserine göre değil, zamanını yaşadığı bu büyük bestegârimızın -ihtimal birçoklarını bizzat kendinden dinlediği- yüzlere eserine göre verilmiş bir hüküm olması itibarile çok dikkate şayan ve mühim bir vesikadır.

Sâlim Efendi de Nazîm'in musikideki şöhret ve muvaffakiyetine bilhassa işaret ederek "Hassaten ilm-i musikide a'lem ve ol fenn-i âlî makamın üstâdânı

miyanesinde müsellemler olup nice ruzgâr ilm-i edvârda guyyâ felekle bile devr ü güzerân ve ol âlemin hâce-i cihânı olup velvele-i namı tası feleği lebriz-i avaze-i nam ü şanı eyliyen üstatlardandır" diyor. Safaî Efendi de "Ale'l-husus edvarda bî-naziri ruzgâr ve terennümâtı perde-i makamatta sahib iştihar ve miyane-i neva perdazanda mumtaz ve gıpta ferma-yı hoşhananı irak u hicazdır" sözleri ile takdirlerini söylüyor.

Filhakika, zamanımıza kadar gelen birkaç parça eserinden, Nazîm'in hakikî bir üstat, metin, zarif bir bestegâr olduğu anlaşılmaktadır. Muhtelif kütüphanelerle nezdindeki yazma mecmualarda yalnız (Beyatî) makamında Nazîm'e ait yirmiden ziyade murabba' kaydedilmiştir ki, fazla dikkat ve müşkilpesentliğin ve titiz bir itinanın hüküm sürdüğü o zamanlarda, aynı makam ve şekilde, çoğunun ikaları da bir olan, bu kadar eseri meydana getirebilmek için, çok derin bir vukuf ve salâhiyet, zengin ve rengin bir his ve heyecan kaynağı taşımak lâzımdır!

Nazîm, malûm olan beste şekillerinden, en ziyade (Murabba') (Nakış) (Semaî) gibi eserler meydana getirmiştir. Onun kılasik musikimizin çok san'atlı birer abidesi olan (Kâr) şeklinde eserlerine tesadüf edemedim, Şarkıları da diğer eserlerine nisbetle çok azdır. Kendi naatlerinden "Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Hâbîb-i Kibriyâ" matla'lı Rast makamındaki Durağından başka dinî eseri de yoktur.

Nazîm, Rehavî, Pençgâh, Nikriz, Nişabur, Mahur, Neva, Uşşak, Beyatî, Acem, Acemaşîran, Nihavent, Arazbar, Tahir, Dügâh, Saba, Çargâh, Hüseyinî, Hüseyinâşîran, Horasan, Buselik, Buselikaşîran, Kürdî, Hicaz, Hisar, Şehnaz, Gerdaniye, Muhayyer, Muhayyerbuselik, Muhayyersünbüle, Isfahan, Gül'izar, Irak, Muhalifîrak, Segâh, Hüzzam, Maye ilh... gibi, bir kısmı zamanımızda kullanılmayan, makamlarda bir çok eserler meydana getirmiştir ki, Salim Efendi'nin "Hâlâ âgâze olunan makamlardan bir makam yoktur ki ol ser-i defteri ehl-i tıba' anda vafîr bir Beste ve Semaî ihtira' eylememiş ola" sözü hiç de mübalağalı değildir!

Yukarıda da söylediğimiz gibi, Nazîm'in en çok eseri Beyatî makamındadır. Bu makamda, Murabba, Nakış ve Semaî olmak üzere, bestelediği eserler otuzu geçmektedir. Herhalde Nazîm'in Beyatî makamından daha ziyade hoşlandığı ve o makamı daha ziyade ruhuna yakın bulduğu anlaşılıyor.

Nazîm bestelediği eserlerde, Çenber, Remel, Sakil, Zencir, Nim devir, Devr-i revan, Berefşan, Devr-i Kebir, Fahte, Türkîdarp, Firençin, Hafif, Muhammes, Evsat, Evfer gibi ika'ları kullanmıştır. En çok eseri Çenber, sonra Remel ve Sakil şarkılarının da çoğu Devr-i revan, bazıları da Semaî ikaındadır.

Nazîm'in zamanımıza kadar gelen eserleri, Muhayyer makamında Zencir ika'ında Murabba', Beyatî makamında Ağır çenber ve Nim devir ika'ında iki Murabba', Buselik makamında Zencir ika'ında Murabba', Acem makamında Muhammes ika'ında Murabba', Şehnaz makamında Ağır semaîdir.

Esat Efendi, onun, "Beş yüzden mütecaviz Murabbaat, Nakış ve şarkısı" olduğunu söylüyor ki hemen hemen her kütüphanede tesadüf edilen yazma mecmualarda Nazîm'in bestelediği üç yüze yakın eserin güfteleri renksiz birer hatıra olarak göze çarpmaktadır!

Şüphesiz ki Nazîm'in zamanımıza kadar gelen bu eserleri, adet itibarile, diğer eserlerine göre hiç denecek kadar azdır. Bununla beraber klasik beste üslubumuzun en güzel numunelerini teşkil eden bu eserlerde Nazîm'in makam ve ika' hususundaki

iktidar ve tasarrufatı, umumiyetle bestegârlıktaki yüksek kabiliyet ve kudreti, açık olarak görünmektedir.

Nazîm'in bestelediği yüzlerce eser içinde, en güzellerinin, yalnız bu elimizdeki altı eser olduğunu iddia edemeyiz. İhtimal ki Nazîm'in daha birçok güzel, san'atlı Murabba', Nakış ve Semaîleri musiki eserlerinin tespitine yarayan vasıtalar olmaması, zamanla birçok makamların terki, asırların hafızalarda yaptığı tahripler ve sonra yeni bestegârların yeni yeni eserlerinin eskileri unutturmasından kaybolup gitmiştir.

Fakat Nazîm'in, Muhayyer makamında Zencir ika'ındaki Murabbayı her zaman için, Muhayyer faslının en parlak ve muvaffak olmuş bir eseri olarak kaldığı gibi, Beyatî makamında Ağır çenber ika'ındaki Murabba' da o makamın hususiyet ve inceliklerini gösteren en selis bir numunedir. Bilhassa sadelik içinde çok ince güzellikler saklayan, Şehnaz ağır semaî, herkesin hafızasını süsleyen çok sevilmiş klasik eserlerimizden biridir.

Nazîm, bestelediği eserlerin güftelerini muhtelif şairlerin divanından aldığı gibi, birçoklarını da kendi şiirleri arasından seçmiştir. Elimizdeki eserlerinden – Muhayyer makamında Zencir ika'ındaki Murabbanın güftesi müstesna- diğerlerinin güfteleri kendinindir. Yalnız Şehnaz ağır semaînin matla' beytinin birinci mısraı yazma ve basma divanlarda şöyledir: Dîdem ruhunu gözler gözler ruhunu dîdem. Öyle zannediyorum ki, bu mısradaki yanağını manasına gelen ruhunu kelimesinin ruhecesini hu hecesine bağlayan nağmenin imaleli olmasından, bildiğimiz can manasına gelen ruh kelimesi ile karıştırılmaması için sonradan "Dîdem yüzüne nazır nazır yüzüne dîdem" şekline tahvil edilmiştir.

Nazîm'in birçok manzumeleri de zamanından zamanımıza kadar gelip geçen birçok bestegârlar tarafından bestelenmiştir. Bunlar arasında, mesela, Tellal-zade İsmail Efendi'nin (vefatı 1288/1871) Yegah makamında bestelediği her iki Murabba' ve Semaînin ve Revnahnüma makamında Zencir ika'ındaki Murabbanın güfteleri Nazîm'indir. Bunlardan başka Hacı Faik Bey'in (1308/1889) Nihavent makamında Zencir ika'ındaki "Visal-i yâre gönül sarf-ı himmet istermiş" ve Zavil makamında Muhammes ika'ında "Yaktı canı bezm-i aşkın ateşin peymanesi" Murabbaları ile, Zekâî Dede Efendi'nin (1315/1896) Beyatîbuselik makamında Remel ika'ındaki "La'lin gören ey hûr-lika kevseri neyler" Murabbasının Ve Mustafa İzzet Efendi'nin (1294/1877) Bestanigâr makamında Ağıraksak "Gayrıdan bulmaz tesellî sevdiğim" şarkısının güfteleri Nazîm'indir.

Nazîm, bestegârlık ve şairlikten başka hanendelekle de şöhret kazanmıştı. Esat Efendi, onun tiz ve güzel bir sesi olduğunu yazar (Ferit, 1933: 18-22)."

Yine Haluk İpekten de İslam Ansiklopedisi'nde yazdığı Nazîm maddesinde onun musiki ile ilgili yönü hakkında şunları söylemiştir:

"Nazîm, musiki sahasında da birçok sanatkârın üstadıdır. Musikideki istidadını genç yaşta, enderûnda iken göstermiş ve birkaç defa padişahın huzurunda bulunarak, takdir ve ihsanına nail olmuştur. Kaynakların bildirdiğine göre tiz bir sesi var idi ve sesinin güzelliği sebebi ile "hânende Nazîm" diye anılırdı. Nazîm'in şiirde olduğu gibi musikide de verimli bir sanatkâr olduğu anlaşılıyor. Her makamda bir veya birkaç bestesi bulunduğu gibi, yeni nağmeler bulmakta da üstad idi. Beş yüzden ziyade murabbâ, nakş ve şarkısı ve semaîleri var idi. Zamanında çok takdir edilen ve

musiki meclislerinde dâimâ aranan Nazîm'in muhtelif şarkı mecmualarında pek çok eserine rastlamak mümkündür. Şarkıları azdır. Din tarafı kuvvetli olduğu halde pek az dini eseri vardır. En çok sevdiği ve kullandığı makamın beyâtî olduğu görülüyor. Es'ad Efendi'nin ifadesinden ve bugüne kadar gelen eserlerinden anlaşıldığına göre, Nazîm musikide sağlam ve zarif üslubu, ifadesindeki kudreti ile hakikî bir sanatkârdır. 500'den ziyade olduğu söylenen bestesinden bugüne kadar yalnız altısı muhafaza edilebilmiştir. Bunlar, şehnaz, beyâtî, bûselik, acem ve muhayyer makamlarının en güzel parçalarındandır (İpekten, 1997: 143-144)."

Musiki ve musiki tarihi ile ilgili kitaplarda da Nazîm'e oldukça ilgi gösterilmiş ve geniş bir yer verilmiştir. Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi'nde Nazîm maddesinde önce onun hayatı hakkında bilgi vermiş sonra da musikişinaslığı ile ilgili şu bilgileri vermiştir:

"Nazîm, mûsikîyi 1678'de ölen Nefîrî Ahmed Çelebi'den, 1694'te ölen Hâfız Post'tan öğrenmiştir. Musiki ve şiirde İtrî ile Nâbî'den faydalanmış olması da mümkündür. Hiç olmazsa bu iki zâtın, Nazîm'in arkadaşları oldukları ve bestekârimızdan 10 yaş kadar büyük buldukları muhakkaktır. Leh mühtedîsi Santûrî Ali Ufkî Bey'in de Nazîm'in arkadaşlarından olduğunu bir kaynağımız tasrîh ediyor.

Es'ad Efendi, çağdaşı olduğu Nazîm'in 500'den fazla eser bestelediğini bildiriyor. Daha da fazla olması muhtemeldir. 300 kadar eserinin güfteleri elimizdedir ki bunların bugün besteleri unutulmuş bulunuyor. Çok büyük bir bestekâr olmasının yanında musiki ilmine hakkıyla vakıf bir şahsiyetti. Sesi çok güzeldi ve hânende olarak da büyük şöhret yapmıştı. Siması manalı idi. Şeyhülislam Esad Efendi, eserinde çok az bestekâr hakkında kullandığı kelimelerle bestelerini övmekte, tamamen şahsî, çok parlak bir üslubu olduğunu bildirmektedir. Beste ve Semaî bestekâridir. Şarkıları, dinî parçaları daha azdır. Bayatî makamına sevgisiyle tanınmıştır. Elimizdeki güfte mecmualarında bu makamdan yaptığı 20'den fazla beste ile 10'dan fazla Semaî'sine tesadüf ediliyor. Aynı makamdan 20'den fazla Beste yapan başka hiçbir bestekârimız yoktur. Güftelerinin haylisi kendisine aittir. Onun şiirleri birçok başka bestekârimız tarafından da bestelenmiştir ki bunlardan dindışı olanlar ansiklopedimizin II. cildi sonundaki listede toplanmıştır (yalnız bugün besteleri elimizde olan güfteleri). Kendi meşhur na'tlarından bazılarını da bestelemiştir. En çok Çenber, sonra Remel ve Sakıyl usullerini kullandığı, şarkılarında Devr-i Revân ve Yürük Semâî usullerini tercih ettiği, güfte mecmualarından anlaşılıyor.

Nazîm'in şu çok üstâdâne ve pek parlak eserleri zamanımıza gelebilmiştir:

1. Hüseyinî Na't (Ey ledün mektebinin hâce-i ümmî lakabı, kendisinin)
2. Beyâtî Ağır Çenber I. Beste (Nâle etmezdim mey-i aşkınla pür-cüş olmasam, kendisinin)
3. Beyâtî II. Çenber Beste (Kaldı cân u dilimiz kâkül-i cânânede bizim)
4. Beyâtî III. Sakıyl Beste (Hat zâil etdi hüsnünü, ben kaşdayım dahi)
5. Beyâtî IV. Nîm Devir Beste (Değil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı tarab şimdi, kendisinin)

6. Beyâtî V. Hafif Beste (Ey Fuzûlî eyledi her derde dermân ol tabîb, değişmeli, Fuzûlî)

7. Beyâtî Nakîş Ağır Aksak Semâî (Didi çî kerdî çî kerdî)

8. Acem Muhammes Beste (Ol kim misâl-i hâle meh-i mihribânı var, kendisinin)

9. Arazbâr Muhammes Beste (Gönül ki sînede sensiz garîb imiş cânâ, kendisinin)

10. Bûselik Zencîr Beste (Gönül o turra-i müşgin-kemende düşmüşdür, kendisinin)

11. Muhayyer Zencîr Beste (Gönül düşüp hat-ı gîsûy-ı yârda kalmışdır, 1692'de ölen Sırrî)

12. Nevâ Aksak Semâî (Def gibi sînemi edem nâle-i dil rebâb iken, kendisinin)

13. Şehnâz Nakîş Ağır Sengîn Semâî (Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem, kendisinin)

14. Hisâr Nakîş Yürük Semâî (Çeşmân-ı tü âhuvân-ı âhû gîrend)" (Öztuna, 1990: 101-102)

Yine Öztuna II. cildin sonunda güftesi Nazîm'e ait olan, başkaları tarafından bestelenen ve bestesi bugün elimizde olan dindışı eserlerin listesini vermiştir:

"Âlem bir başka âlemdir dem-i evvel bahâr (Hüsnî Ef. (1858-1919), Râst Ağır Aksak Ş.)

Benim âfet-i cihânım (Dellâl-zâde, Yegâh Aksak Semâî

Bir haber gelmedi ârâm-ı dil ü cânımdan (Dellâl-zâde İsmail Efendi (1797-1869), Yegâh Hafif II. Beste)

Bülbülüm bir güle kim şevkîmi efzûn eyler (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Yürük Semâî)

Def gibi sînemi edem nâle-i dil rebâb iken (Kendisinin, Nevâ Aksak Semâî)

Değil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı tarab şimdi (Kendisinin, Bayatî Nîm Devir IV. Beste)

Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem (Kendisinin, Şehnâz Nakîş Ağır Sengîn Semâî)

Gayriden bulmaz tesellî sevdiğim (şarkı) (Kazasker Mustafa İzzet Efendi (1801-1876), Bestenigâr Ağır Aksak Ş.)

Gönül ki aşk ile pür, sîneden hazîne bulur (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Zencîr I. Beste)

Gönül ki sînede sensiz garîb imiş cânâ (Kendisinin, Arazbâr Muhammes Beste)

Gönül o turra-i müşgin-kemende düşmüşdür (Kendisinin, Bûselik Zencîr Beste)

Günden güne bir serv-i hırâmân olacaksın (Tab'î (1700?-1765), Yegâh Ağır Aksak Semâî)

Hicr-i lebinde yârin bir dil ki oldu nâ-hoş (Zekâî Dede, Hicazkâr Lenk-Fâhte Nakış Beste)

Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultanlık budur (1- Küçük Müezzîn Mehmed Ef. (-1717), Şehnâz-Bûselik Nakış Aksak Semâî, 2- Dellâl-zâde, Mâhûr-Bûselik Hafîf İkinci Beste)

La'li gören ey hûr-likaa kevseri neyler? (Zekâî Dede (1825-1897), Bayatî-Bûselik Remel Beste)

Nâle etmezdim, mey-i aşkınla pür-cûş olmasam (Kendisinin, Bayatî Ağır Çenber I. Beste)

Ne dâne vü ne dâm ü ne sayyâd gerekdir (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Karcığâr Nakış Aksak Semâî)

Nihânı ol büt-i şîrîn-sühanla söyleşiriz (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Karcığâr Nakış Yürük Semâî)

O dil ki ne gam-ı endûh, ne melâl tutar (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Revnâknümâ Zencîr Beste)

Ol kim misâl-i hâle meh-i mihrîbânı var (Kendisinin, Acem Muhammes Beste)

Piyâle elde ne dem bezmime habib gelir ((Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Aksak Semâî)

Taht-gâh eyleyeli gülşeni sultân-ı nesîm (Dellâl-zâde İsmail Efendi, Mâhûr-Bûselik Nakış Yürük Semâî)

Visâl-i yâre gönül sarf-ı himmet istermiş (Hacı Fâik Bey (1831?-1891), Nihâvend Zencîr beste)

Yakdı cânı bezm-i aşkın/âteşin peymânesi (1- Hacı Fâik Bey, Zâvil Muhammes Beste, 2- A. R. Şengel, Ferahfeza Sengîn Semâî Ş.)

Zülfün hevesi gönlümü sevdaya düşürdü (Ebû-Bekr Ağa (1685?-1759), Yegâh Remel Müstezâd Beste)" (Öztuna, 1990: 563)

M. Nazmi Özalp de Türk Mûsikîsi Tarihi'nin birinci cildinde Yahya Nazîm Çelebi başlığı altında onun hakkındaki bilgileri toparlamış ve onun bir manzumesinden musiki terimleriyle dolu şu beyitleri eserine almıştır:

Ey serâyende murğ-ı dest-âmûz

Bülbül-i hoş-şafir-i âteş-dem

‘İlm-i edvârda müsellemsin

Nola gün gibi nâmîñ olsa ‘alem

Rûmiyâna gehi ser-âgâz it
Ola ‘ uşşâk-ı bî-nevâ hürrem

‘ Arabâna gehi hicâz eyle
Teşne şeh-nâziña seniñ ‘ âlem

Gâh göster hevâ-yı evce çıkup
Nicedir nağme-i ‘ Irâk u ‘ Acem

Ney-i nazmında itsün âmîziş
Şavt-ı Rûm u ‘ Arab u ‘ Acem bâ-hem

Dem-be-dem seyr idüp maķâmâtı
Yine çıksañ Hüseyniye görsem

Neğamât itmede muķayyersin
Eyler icrâ demiñ ne pîş ü ne kem

Eyle hûnîn terâneler şeb ü rûz
Dil-figârîñ büzürg ü kûçek hem

Tâze bir şavt-ı dil-firîb it kim
Zühreyi hayret eylesün ebkem (Özalp, 2000: 430)

Sadun Aksüt de yukarıdaki bilgilerden farklı olarak: "Murabba, nakış Beste, nakış Ağır Semâî, nakış Yürük Semâî ve şarkı formunda 500'e yakın eser bestelemiştir. Bunların unutulup kaybolanlarından arta kalıp zamanımıza kadar gelebilen eserleri 8 adettir. En çok Bayâtî makamında eser bestelemiştir. Otuz Bayatî eserinin 26 tanesi Beste formundadır. Ancak, bunlardan zamanımıza kalabilen sadece iki Beste'dir. Hemedan sâbık şehbenderi Nâil Bey'in el yazması notlarında Nazîm'in on adet Bayatî Ağır ve Yürük Semâî'si, ayrıca bugün kullanılmayan Horasan makamında dört Beste ve iki semâîsi bulunduğunu merhum Sadettin Heper ile birlikte görmüştük. Ruşen Kam da bu konuda aynı şeyleri yazmaktadır. Çok üstün musiki değeri taşıyan, sağlam üslûplu, klasik musikimizin en güzel örneklerinden

olan eserleri Nazîm'in bestekârlık kudretini mükemmel şekilde belirler." (Aksüt, 1993: 50-51) demektedir.

Nazîm'in bestekârlık yönünü özetleyecek olursak; bestekârlığının yanı sıra tiz ve etkili sesiyle dönemin önde gelen hânendelerinden olan Nazîm devrin na'thanları ve dinî edebiyatın önemli şairleri arasında hakkıyla yer almış değerli bir sanatkârdır. Kaynaklarda mûsikideki hocaları hakkında bilgi bulunmamakla birlikte Nefrî Ahmed Çelebi, Hâfız Post ve İtrî gibi mûsikişinaslardan faydalanmış olması kuvvetle muhtemeldir. Esad Efendi'nin Atrâbü'l-âsâr'ında 500'den fazla beste, semâi ve şarkısı olduğunu söylediği Nazîm'in eserlerinden 300'e yakınının güftesi güfte mecmualarında tesbit edilmiştir. Ayrıca çoğunun güftesi kendisine ait olan bestelerinden na't, beste ve semâi formunda günümüze ulaşan on dört eserinin listesini Yılmaz Öztuna kaydetmiş, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu repertuarında ise altı beste ile birer semâi ve şarkısı yer almıştır. Güfte mecmualarında bayatî makamında yirmiden fazla beste ve onu aşkın semâisine rastlanması onun bu makama olan ilgisini gösterir. Eski bestekârlardan farklı bir melodik yapı ve estetik anlayışla bestelediği eserleri arasında, "Gönül düşüp ham-ı gîsû-yi yâre kalmıştır" mısraıyla başlayan muhayyer murabba bestesiyle, "Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem" mısraıyla başlayan şehnaz nakış ağır semâisi günümüzde de sevilen eserler arasındadır. Nazîm'in şiirleri pek çok bestekâr tarafından bestelenmiştir. Bunlar arasında İtrî, Küçük İmam Mehmed Efendi, Tab'î Mustafa Efendi, Ebûbekir Ağa, Dellâlzâde İsmâil Efendi, Sultan III. Selim, Hacı Fâik Bey, Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Zekâi Dede özellikle zikredilmelidir. (Uzun-Özcan, 2006: 453)

3. NAZÎM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİ

3.1. Kasîdeler

I- Nazîm'in divanında toplam 96 kasîde bulunmaktadır. Kasîdelerin özellikleri şu şekildedir:

1. Kasîde: Bu kasîde, 82 beyitten oluşmuş bahariyye nesipli bir na'ttır. Başlığı, "Na't-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Elif" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

2. Kasîde: 31 beyitten müteşekkil bir na'ttır. Başlığı, "Gevher-endâzî-i Kılzüm-i Midâd Be-sâhil-i Na't-ı Şerîf-i Şeff'-i Yevm-i Tenâd" şeklindedir. Aruzun "Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

3. Kasîde: Baş tarafında fahriyye içeren 171 beyitlik uzun bir na'ttır. İçerisinde mi'râciyye de bulunmaktadır. Başlığı, "Fahriyye-i Zîbâ Mutazammın-ı Na't-ı Mefĥar-i Her Dü-serâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

4. Kasîde: 25 beyitlik bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Laţîf Der-Hak k-1 Sulţ n-1 Enbiy  v  Res l-i Kibriy  'Aleyhi's-şalav t Ve't-ta hiyy t" şeklindedir. Aruzun "F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

5. Kasîde: 42 beyitlik bir na'ttır. Başlığı, "Der-Na' t-1 Őerif-i Mef ar-i Mevc d t" şeklindedir. Aruzun "F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasidede farklı bir nokta olarak her beyitte mihr ve meh kelimeleri geçmektedir.

6. Kasîde: 80 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' il t n Fe' il t n Fe' il t n Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

7. Kasîde: 53 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Fery d-1 H me-i Hez r-1 Ő r de-nev  Der-g list n-1 Na' t-1 H b b-i Kibriy " şeklindedir. Aruzun "Mef'  l  Mef  il  Mef  il  Fe'  l n" kalıbıyla yazılmıştır.

8. Kasîde: 43 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "İzh r-1 N liŐ-i S ne-i K lem Ber y-1 H sret-keşi-i Ma b b-1  fer de-k r-1 '  lem" şeklindedir. Aruzun "Fe' il t n Fe' il t n Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

9. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Cilve-p r -y  Edhem-i  teŐ- ur m-1 Kilk-i  al k Ber y-1 S ha-i Na' t-1 P diş h-1 Evreng-i Levl k" şeklindedir. Aruzun "Mef  ilün Fe' il t n Mef  ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

10. Kasîde: 23 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Zem n-b s -i K met-i Dil-c y-1 K lem Be-ravza-i Na' t-1 Şeffi'  l- mem" şeklindedir. Aruzun "Mef  ilün Fe' il t n Mef  ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

11. Kasîde: 57 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Nazm-1 Őerif-i Ma f ret- l d Der-na' t-1 B d -i  fer nende-i B d u Ne-b d 'Aleyhi Őalav tull hi'l-Ved d" şeklindedir. Aruzun "Mef  ilün Fe' il t n Mef  ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

12. Kasîde: 49 beyitten oluşmaktadır ve Sadrazam İbrahim Paşa övgüsünde bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşide-i Naz m Çelebi Der-Sit y Ő-i H zret-i Şadr-1 A' zam İbr h m Paşa Yesserall hu M -yeŐ " şeklindedir. Aruzun "F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

13. Kasîde: 45 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşide Ber y-1 Mid at-T r z-1 A med P Ő " şeklindedir. Aruzun "Fe' il t n Fe' il t n Fe' il t n Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

14. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'z-Zâl" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

15. Kasîde: 57 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Şehper-güşâ-yı Şehbâz-ı Ĥâme-i Âsumân-mesîr Berây-ı Şayd-ı Na' t-1 Şehen-şâh-ı Şiddîk-vezîr" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

16. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde-i Dil ü Dîde Der-Sitâyîş-i Resûl-i Kibriyâ vü Sulţân-ı Enbiyâ ' Aleyhi's-şalâtü ve's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasîdede hemen her beyitte dil ve dîde kelimeleri geçmektedir.

17. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde Der-Sitâyîş-i Sulţân-ı Enbiyâ ' Aleyhi's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

18. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

19. Kasîde: 93 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

20. Kasîde: 41 beyitten oluşmaktadır ve Sultan Mustafa övgüsünde bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

21. Kasîde: 104 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

22. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Ĥân" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

23. Kasîde: 48 beyitten oluşmaktadır, nesip kısmında ramazaniyye bulunmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Ramazâniyye Berây-ı Selîm Girây Ĥân" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

24. Kasîde: 46 beyitten oluşmaktadır ve Osman Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Midĥat-i ' Oşmân Pâşâ" şeklindedir. Aruzun

"Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasîde, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı olan ve Damad İbrahim Paşa için yazılan kasîdeleri topladıkları mecmuada 11 beyit eksik olarak geçmektedir. Osman Paşa'nın isminin geçtiği "Muşhaf-ı kâdr ü şeref ' Osmân Pâşâ kim anın/ Âyet-i câhî devâm-ı ' ömr ile tefsîr olur" beytindeki ilk mısra "Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim anî" şeklinde değiştirilmiştir.

25. Kasîde: 14 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış kısa bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

26. Kasîde: 21 beyitten oluşmaktadır ve La' lî-zâde Meḥmed Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı La' lî-zâde Meḥmed Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

27. Kasîde: 110 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

28. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Mevlânâ övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Der-Senâ-güsterî-i Hâzret-i Mevlânâ Ḳuddise Sırruhu" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

29. Kasîde: 61 beyitten oluşmaktadır ve Sultân Meḥmed övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Sultân Meḥmed Hân" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

30. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Sultân Meḥmed övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır.

31. Kasîde: 46 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

32. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i ' İdiyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. İdiyye nesiplidir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır.

33. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Bahâriyye Der-vaşf-ı Aḥmed Pâşâ" şeklindedir.

Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

34. Kasîde: 47 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Âşiyân-sâzî-i 'Andelîb-i Kilk-i Rengîn-âvâz Berây-ı Şemm-i Bûy-ı Gül-i Na' t-ı Şehriyâr-ı Mücrim-nüvâz" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

35. Kasîde: 48 beyitten oluşmaktadır ve Abdî Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı 'Abdî Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

36. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi's-Sîn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

37. Kasîde: 30 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi's-Şîn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

38. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi's-Şâd" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır.

39. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'd-Ėâd" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

40. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi't-Ĥâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

41. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'z-Zâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

42. Kasîde: 27 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'l-'Ayn" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

43. Kasîde: 30 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'l-Ėayn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

44. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'l-Fâ" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

45. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'l-Ķâf" şeklindedir. Aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

46. Kasîde: 37 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Ķaşîde Der-Na' t-1 Sulţân-1 Kevneyn ve Resûlü's-ŞeĶaleyn ' Aleyhi's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

47. Kasîde: 48 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'l-Ķâf" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

48. Kasîde: 21 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Der-Na' t-1 Ĥabîb-i Ekrem Şallallâhu ' Aleyhi ve Sellem" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

49. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Ķaşîde Der-vaşf-1 Aĥmed Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

50. Kasîde: 51 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Ķaşîde Berây-1 Muşâĥib Muşţafâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

51. Kasîde: 65 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'l-Lâm" şeklindedir. Şitâiyye nesiplidir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

52. Kasîde: 32 beyitten oluşmaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

53. Kasîde: 11 beyitten oluşmaktadır ve Râmî Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Ķaşîde Berây-1 Râmî Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

54. Kasîde: 101 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

55. Kasîde: 53 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'l-Mîm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısradâ rûz ve îd kelimeleri kullanılarak sanatlı bir şekilde kaleme alınmıştır.

56. Kasîde: 31 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

57. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

58. Kasîde: 13 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

59. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

60. Kasîde: 36 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

61. Kasîde: 66 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

62. Kasîde: 45 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Ğarrâ Der-vaşf-ı Aĥmed Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Tîĝ u Kalem" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısradaki tîĝ ve kalem kelimeleri kullanılarak sanatlî bir tarzda kaleme alınmıştır.

63. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'n-Nûn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

64. Kasîde: 48 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

65. Kasîde: 73 beyitten oluşan bir na'ttır. Şitâiyye nesiplidir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

66. Kasîde: 120 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

67. Kasîde: 17 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

68. Kasîde: 17 beyitten oluşmaktadır ve İbrâhîm Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı İbrâhîm Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

69. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Muhyiddîn Arabî övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Der-Şenâ-güsterî-i Hazret-i Şeyh Muhyiddîn 'Arabî Kıddise Sırruhu" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

70. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muşafâ Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Şütür ü Hücre" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısradaki şütür ve hücre kelimeleri kullanılmıştır.

71. Kasîde: 51 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Vâv" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

72. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Hâ" şeklindedir. Aruzun "Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.

73. Kasîde: 23 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf-i Resûl-i Ekrem Şallâhu Te' âlâ 'Aleyhi ve Sellem" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

74. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde Der-Sitâyîş-i Sultânu's-Şekaleyn 'Aleyhi Efdâlü's-şalavât" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır.

75. Kasîde: 38 beyitten oluşan bir münâcâttır. Başlığı, "Münâcât-ı Dîger Li-Ĥâdiyü'l-ĥacât-ı Ekber ü Asgar" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

76. Kasîde: 67 beyitten oluşmaktadır ve Hüseyin Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, " Kaşîde Berây-ı Medh-i Hüseyin Pâşâ " şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

77. Kasîde: 12 beyitten oluşmaktadır ve La' lî-zâde Mehmed Efendi övgüsünde yazılmış kısa bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe La' lî-zâde Efendi" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasîde, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi, Halet

Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı olan ve Damad İbrahim Paşa için yazılan kasîdeleri topladıkları mecmuada da geçmektedir. La^çlî-zâde'nin isminin geçtiği "Hâzret-i ç'allâme La^çlî-zâde kim ç'arz itmege" mısraı, "Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim aña" şeklinde değiştirilmiştir.

78. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

79. Kasîde: 53 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muşafâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır. Yine bu kasîde de, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri ve Damad İbrahim Paşa için yazılan kasîdeleri topladıkları mecmuada 8 beyit eksik olarak geçmektedir. Burada da "Muşafâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm" mısraı, "Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim müdâm" şeklinde değiştirilmiştir.

80. Kasîde: 71 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na^çt-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Yâ" şeklindedir. Aruzun "Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

81. Kasîde: 41 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na^çt-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Yâ" şeklindedir. Aruzun "Fe^çilâtün Fe^çilâtün Fe^çilâtün Fe^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

82. Kasîde: 94 beyitten oluşmaktadır ve Sultan Ahmed'e medhiyedir. Aruzun "Mef^çülü Fâ^çilâtün Mef^çülü Fâ^çilâtün" kalıbıyla yazılmıştır.

83. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Sâdık Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Şâdık Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef^çülü Fâ^çilâtü Mefâ^çilü Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

84. Kasîde: 31 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde-i Mevlûdiyye Der-Vaşf-ı Sulţân-ı Enbiyâ ç'Aleyhi Efdâlü's-şalavât ve Ekmelü't-taĥiyyât" şeklindedir. Aruzun "Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

85. Kasîde: 34 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Der-Sitâyîş-i Resûl-i Kibriyâ ç'Aleyhi's-şalâtü ve't-taĥiyyât" şeklindedir. Aruzun "Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilâtün Fâ^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

86. Kasîde: 35 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe^çilâtün Fe^çilâtün Fe^çilâtün Fe^çilün" kalıbıyla yazılmıştır.

87. Kasîde: 35 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

88. Kasîde: 114 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

89. Kasîde: 21 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm, bu şiirinde "Tâ Nazîm'e her sene bir na't ola sâlyânesi" diyerek her sene en az bir na't yazdığını, na't yazmadan sene geçirmediğini belirtmiştir.

90. Kasîde: 82 beyitten oluşmaktadır ve Sultan IV. Mehmed'e medhiyedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm, bu şiirinde Nefî'nin Genç Osman'a yazdığı "Âferîn ey rûzgârîñ şehsüvâr-ı şaf-deri" ile başlayan kasidenin ilk beytini birer mısra alarak iki beytinde kullanmıştır.

91. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Sultan IV. Mehmed'e medhiyedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

92. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

93. Kasîde: 74 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Aḥmed Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

94. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

95. Kasîde: 51 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Bahâriyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

96. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır.

II- Kasîdelerin 56 tanesi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 63, 64, 65, 71, 72, 73, 74, 78, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 96. kasîdeler) na'ttır.

Na'tlardan sonra en çok göze çarpan Selîm Giray Han'a yazılmış kasîdelerdir. Divanda onun övgüsü için yazılmış 10 kasîde (21, 22, 23, 25, 31, 58, 61, 66, 67, 92. kasîdeler) bulunmaktadır. Özalp'in İtrî'yi ele alırken söylediği; "En yakın dostu ise Kırım hanlarından Selim Giray Han idi. Selim Giray Han boş zamanlarını Çatalca civarındaki Kadı Çiftliği'nde geçirir, burada İtrî, Hâfız Post, Yahya Nazîm Çelebi, Seyyid Nuh, Tanbûrî Mehmed, Santûrî Ali (Ali Ufkî Bey), Kemânî Hüseyin gibi tanınmış sazende ve hanendeleri ve o zamanın ünlü şair ve edebiyatçıları ile sohbet eder, mûsiki dinlerdi." (Özalp, 2000: 410) sözleri Nazîm'in Selîm Girây'a olan ilgisini açıklar mahiyettedir.

Nazîm'in Selîm Girây'a olan yakınlığını kendisi gibi şair ve bestekâr oluşunun etkilemesi yanında Selîm Girây'ın etrafındakileri himayesi de etkilemiş olsa gerek: "Selim Giray, mûsikî, şair ve sanata olan bu ilgisinden dolayıdır ki, Hafız Post, İtri ve Sepetci-zâde Mehmed gibi dönemin önde gelen birçok şâir, bestekar ve hattatlarını himaye etmiştir. Türk mûsikîsinin en önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Hafız Post, çağdaşları gibi Selim Giray'ın yardım ve ilgisini görmüş, Selim Giray'ın tertip ettiği edebiyat ve mûsikî sohbetlerinde hazır bulunmuştur. Hafız Post'tan sonra Türk mûsikîsinin bir diğer önemli ismi olan İtrî de Selim Giray'ın en yakın dostu olup esirciler kethüdası görevine tayin edilmesi Selim Giray'ın iltimasıyla olmuştur. 17. yüzyılın bir diğer önde gelen şâir ve bestekârlarından olan Yahya Nazîm Çelebi, dönemin padişah ve devlet adamlarına birçok kaside ve medhiyeler sunmasına rağmen Selim Giray'a olan yakınlığı bir başka idi. Selim Giray'ın bütün davetlerine katılmaya büyük özen gösteren Yahya Nazîm Çelebi, Selim Giray'a arzu ve isteklerini söylemekten de çekinmezdi." (Şen, 2014: 79)

Selîm Girây'ın hayatı özetle şu şekildedir: 1631'de Bahçesaray'da dünyaya geldi. Bahadır Giray'ın oğlu olup 1671-1704 yılları arasında dört defa Kırım tahtına geçip toplam yirmi üç yıl hanlık yaptı. Hanlığa ilk getirildikten hemen sonra Lehistan seferine katıldı. Kamanıçe'nin alınmasında büyük hizmeti oldu. Ayrıca Lehistan ile yapılan barış görüşmelerinde arabuluculuk yaptı ve Bucaş antlaşması imzalandı. Selîm Girây, çok sevdiği oğlu Azamet Giray'ın Leh ve Rus saldırıları sırasında öldüğünü haber alınca bu üzüntüyle hacca gitmek için izin istedi. Hac dönüşü Şam'da ortaya çıkan emîrlar arası çatışmayı önleyip uzlaşmacı tavrını burada da gösterdi. Bu durum padişahı memnun etti ve onun iltifatına mazhar oldu, kendisine ikamet için Silivri yakınlarında bir çiftlik tahsis edildi. 1699'da Tuna üzerinde Karlofça kasabasında imzalanan tarihî antlaşmada büyük rol oynadı. 14 Aralık 1704 tarihinde vafat etti. Cenazesi Bahçesaray'da Han Camii hazîresine defnedildi. Kırım Veziri Ali Merdan Ağa'nın kızı ile evli olan Selim Giray'ın on iki oğlu ve on kızı olmuştu.

Kaynaklarda zeki, metin ve tecrübeli bir devlet adamı olduğu bildirilen Selîm Girây bölgesel meselelerde denge unsuru olmuş ve önemli hizmetler görmüştür. Silivri civarında bir çiftlik, değirmen ve dükkânlar vakfedip Kırım'da birçok imaret

meydana getirmiştir. Öte yandan edebiyatçıları ve sanatkârları himaye etmiştir. Bunlar arasında divan şairi ve hattat Nâzım Mehmed ile Nazîm, Hâfız Post, Buhûrîzâde Mustafa İtrî ve Sepetçizâde Mehmed Ağa en önemlileridir. Bizzat kendisi de edebiyat ve mûsiki ile meşgul olmuştur. Bu özelliği anne tarafından dedesi II. Gazi Giray'dan tevarüs ettiği belirtilir. Arapça ve Farsça bilen Selîm Girây, Kur'an'ı ve Mesnevî'yi ezberleyip "Selîm" mahlası ile şiirler yazmış ve tasavvufî besteler yapmıştır. Evliya Çelebi, Bahçesaray'da tanıştığı Selim Giray'dan övgüyle söz eder. Bahçesaray'daki zengin kütüphanesi 1736'da şehri istilâ eden Rus kuvvetlerince yakılarak imha edilmiştir. (Eravcı, 2009:428-429)

Bundan başka Musâhib Mustafa Paşa için 6 (32, 50, 70, 79, 94, 95. kasîdeler), Fâzıl Ahmed Paşa için 5 (13, 33, 49, 62, 93. kasîdeler), Sultan IV. Mehmed için 4 (29, 30, 90, 91. kasîdeler) ve Lalî-zâde Mehmed Efendi için 2 (26, 77. kasîdeler) kasîdesi bulunmaktadır. Bu kişilerden Lalî-zâde Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında bilgilere ulaşamadık, diğerlerinin hayatı kısaca şu şekildedir:

Musâhib Mustafa Paşa, Sultan IV. Mehmed'in musahibi ve II. veziri olan damat Mustafa Paşa, kesin olmamakla birlikte 1640 tarihinde, Kuloğlu Süleyman Ağa'nın oğlu olarak Bolu Kazası'nda dünyaya geldi. Babası Süleyman Ağa sanatkâr, bestekâr ve saz şairi, bir şahsiyettir. Musâhib Mustafa Paşa, tahsilini Enderûn-ı Hümayûn'da tamamlayarak hazine odasına dâhil oldu. Temmuz 1663'de Has Oda'ya nakil olunarak, aynı yılın Ağustos ayında musahiplik unvanını aldı. Sultan IV. Mehmed, Şehzâde Ahmet'in sünnet ettirilmesini ve büyük kızı Hatice Sultan'ın, Musâhib Mustafa Paşa ile evlendirilmesini istemesi üzerine Temmuz 1675'de, Şehzâde Ahmet sünnet ettirilmiş ve iki hafta sonra da bu evlilik gerçekleşmiştir. 20 Aralık 1683'de Silahtar Mustafa Paşa'nın yerine kaptan-ı derya, daha sonra Aralık 1684'de, Mora Seraskeri Siyavuş Paşa'nın şehit olması üzerine Mora seraskerliğine tayin edilmiştir. Eylül 1685'de Boğazhisar'ına muhafız tayin olunmuş, 1685 Ekim ayının sonunda vefat etmiştir. Mustafa Paşa; sanatkârların ve sanatın hâmisi, güzel şiirleri olan, ilim, irfan sahibi, sanat ehli bir insandı. (Ağaoğlu, 2004: 379-380)

Fâzıl Ahmed Paşa, 1635-36 yılında Amasya'nın (şimdi Samsun'a bağlı) Vezirköprü kasabasında doğdu. Köprülü Mehmed Paşa'nın oğludur. Annesi buranın voyvodası Yûsuf Ağa'nın kızı Ayşe Hanım'dır. Yedi yaşında iken babasıyla birlikte İstanbul'a gitti; burada dönemin ünlü ilim adamlarından ders aldı. On altı yaşından itibaren çeşitli medreselerde "paşazâde" unvanıyla müderrislik yaptı. Ancak âlimler arasındaki ihtilâf ve dedikodular yüzünden on yıla yakın devam eden bu meslekten babasının sevkiyle ayrılarak mülkiyeye geçti. 1659 yılından itibaren Erzurum ve Şam valiliklerinde bulundu. Daha sonra Halep beylerbeyiliğine tayin edilen Ahmed Paşa, henüz görevinin başına geçmeden merkeze çağrılarak İstanbul kaymakamlığına getirildi. Ancak iki ay kadar sonra babasının rahatsızlanması üzerine Edirne'ye gitti ve önce sadâret kaymakamı oldu, babasının vefatı üzerine de vezîriâzamlığa tayin edildi (1 Kasım 1661). 15 sene bu görevde büyük hizmetlerde bulunduktan sonra 3

Kasım 1676 tarihinde vefat etti. Dönemin şairlerinden Mezakî Süleyman, Neşâtî ve Fennî ile pek çok eserin müellifi olan Hezarfen Hüseyin Efendi himaye ettiği kişilerdendir. (Özcan, 2002: 260-263)

IV. Mehmed, 2 Ocak 1642 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası Sultan İbrâhim, annesi Hatice Turhan Sultan'dır. Ava olan tutkusundan dolayı "Avcı" lakabıyla anılır. Babasının dengesiz davranışlarının sürmesi üzerine büyükannesi Kösem Sultan'ın, devlet adamlarının ve yeniçerilerin muvafakatiyle 8 Ağustos 1648'de yedi yaşında iken Osmanlı tahtına çıkarıldı. Saltanatının ilk günlerinde, taraftarlarının kendisini tekrar tahta çıkarma girişimleri üzerine babası Sultan İbrâhim devlet ricâlinin ve yeniçerilerin ittifakıyla öldürüldü. Yaşının küçüklüğü dolayısıyla hükümdarlığının ilk sekiz yılında iktidar büyük annesi, annesi ve bunların taraftarları arasında paylaşıldı; ülke karışıklıklar içinde kaldı. Saltanatının büyük kısmını avlaklarla dolu olan Edirne'de geçiren IV. Mehmed zamanında burası eski ihtişamlı günlerini yaşamış ve devlet buradan yönetilmiştir. Osmanlı Devleti tarihinin çok kritik bir döneminde hüküm süren, fakat etkili bir rol üstlenemeyen IV. Mehmed'in ava aşırı düşkünlüğünde ve ilgisiz tavırlarında çok küçük yaşta tahta çıkmasının rolü olduğu söylenir. 8 Kasım 1687'de tahttan indirildi. 6 Ocak 1693'te Edirne'de vefat etti, naaşı İstanbul'a getirilerek annesi Turhan Sultan'ın Yenicami civarındaki türbesine gömüldü. Onun zamanında özellikle besteci ve icracıların sayısında artma olmuş, bunlardan Hâfiz Post ile Buhûrîzâde Mustafa İtrî'nin bestelerinden bazıları günümüze ulaşmıştır. Aynı zamanda iyi bir mûsikişinas olan Sâlih b. Nasrullah'ın tıp ve eczacılık üzerine yazdığı kitaplar Avrupa'da bile okunmaktaydı. Yirmi yıl sarayda kalan Leh asıllı Ali Ufkî Bey ise Kitâb-ı Mukaddes'i ilk defa Türkçe'ye çevirmiş, bu arada mûsikiye, örf ve âdetlere dair eserler kaleme almıştır. (Özcan, 2003: 414-418)

Nazîm'in birer kasîde yazdığı isimler ise şöyledir: Sadrazam İbrahim Paşa, II. Mustafa, Osman Paşa, Abdurrahman Abdî Paşa, Râmî Mehmed Paşa, İbrahim Efendi, Hüseyin Paşa, II. Ahmed, Sâdık Efendi, Mevlana ve Muhyiddin Arabî.

Sadrazam Damad İbrahim Paşa, tahminen 1662 yılında Nevşehir'de dünyaya geldi. Babası İzdin voyvodası olarak bilinen Sipahi Ali Ağa, annesi Fatma Hanım'dır. III. Ahmed onu Sadrazam Şehid Ali Paşa'dan dul kalan kızı Fatma Sultan'la evlendirdi. 9 Mayıs 1718 tarihinde III. Ahmed'in sadrazamlık teklifini kabul etti. İbrâhim Paşa vergilerden elde ettiği gelirlerle Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, özellikle doğduğu yer olan Nevşehir'de ve ayrıca İstanbul'da birçok cami, mektep, medrese, çeşme, sebîl, kütüphane, imaret, saray, kasır, köşk ve yalılar inşa ettirdi. Sâdâbâd adı verilen ve imarı iki ay içinde bitirilen Kâğıthane İstanbul'un en rağbet edilen yeri oldu. Daha sonra "Lâle devri" diye anılacak olan bu devrin birer sanat eseri niteliğindeki binaları ve üzerlerinde güzel yazılı kitâbeleri bulunan çeşmeleri, Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa sadâretinin ihtişamını hatırlatan vesikalar hükmündedir. Ülkeye çeşitli yenilikler getirmesi, sanatkârları ve edebiyatçıları

koruyup yardım etmesi, Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa'ya Osmanlı devlet adamları arasında ayrı bir yer kazandırmıştır. Bununla birlikte belli bir zümrenin refah ve sefahati dışında geniş halk tabakaları arasında hüküm süren sefalet her geçen gün ona karşı hoşnutsuzluğu arttırdı. Buna imparatorluktan kopan toprakların olumsuz tesirleri ve kendi ailesine, adamlarına sağladığı imkânlar da eklenince halk İbrâhim Paşa aleyhine döndü. Patrona Halil isyanı neticesinde 1 Ekim 1730 sabahı sarayda öldürüldü. Devrinin ulemâ, şair, edip ve sanatkârlarını korumakla ünlüdür. (Aktepe, 1993: 441-443)

II. Mustafa, 2 Haziran 1664 tarihinde Edirne'de dünyaya geldi. Babası IV. Mehmed, annesi Gülnûş Emetullah Sultan'dır. Sultan Ahmed'in ölümünün ardından 6 Şubat 1695'te otuz bir yaşında iken padişahlığa getirildi. Tahta geçer geçmez yaptığı ilk iş devletin kontrolünü kendi eline alma çabası oldu. Ordunun başında seferlere çıkmıştır. Savaşlardaki başarısızlık ve kaybedilen topraklar dolayısıyla genel bir memnuniyetsizliğin padişahın doğrudan doğruya kendisini hedef alacak derecelere ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu ortamda tepkiler Edirne Vak'ası denilen olayların patlamasına yol açmakta gecikmemiştir. 22 Ağustos 1703'te tahtını kardeşine bırakmıştır. Sekiz yıl altı ay on yedi gün hükümdarlık yapan II. Mustafa ordularının başında sefere çıkan son Osmanlı padişahıdır. Yakalanmış olduğu istiska ve mesane hastalıklarına son gelişmelerin verdiği üzüntüler de eklenince tahttan indirilmesinden beş ay kadar sonra çok sevdiği Edirne'de muhtemelen 29 Aralık 1703 tarihinde vefat etti. Bazı Batı kaynaklarında, halk arasında onun zehirletilmek suretiyle öldürüldüğü kanaatinin hâkim olduğu belirtilir. Teçhiz ve tekfiniyle Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa'nın görevlendirildiği Sultan Mustafa'nın cenaze namazı Ayasofya vâizi Şeyh Mustafa Efendi tarafından kıldırıldıktan sonra Yenice civarındaki Vâlide Turhan Sultan Türbesi'nde bulunan babasının ayakucuna defnedildi. İkbâlî ve Meftûnî mahlaslarıyla şiirler ve ilâhiler yazdığı, bunlardan bir kısmının bestelendiği bilinmektedir. Hat sanatıyla da uğraşmış, Hocazâde Mehmed Enverî ve Hâfız Osman'dan ders almış, özellikle sülûs, nesih ve celî yazılarda başarılı örnekler vermiştir. (Özcan, 2006: 275-280)

Osman Paşa, 'Küçük' lakabını taşımaktadır. Selîm Girây'ın kölesidir ve Çerkeştir. Enderun'da eğitim görmüş ve çuhadar-ı şehriyârî olmuştur. 1691'de silahtar-ı padişâhî ve 1693'te sadaret kaymakamı olmuştur. 1694'te Emetullah Sultan'la evlenmiş ve Diyarbakır, ardından da Hanya valisi olmuştur. 1695'te ikinci vezir ve İstanbul kaymakamı oldu. Bir ara kaptan-ı deryalık da dâhil devlet kademesinde birçok görevde bulundu. 1727'de Sayda'da vefat etti. Fazıl, kâmil, ileri görüşlü bir kimse idi. Oğlu Hafız Ahmet Paşa'dır. (Süreyyâ, 1311: III/427)

Abdurrahman Abdî Paşa, Askeriyeden yetişti. 1668'de yeniçeri ağası oldu. Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın yanında Lehistan ve Girit seferlerine katıldı; özellikle Kandiye'nin fethinde önemli hizmetlerde bulundu. 1674'te Bağdat, iki yıl sonra Mısır, 1681'de de Bosna valisi oldu. Daha sonra sırasıyla Kamanıçe

muhafızlığı, Budin valiliği ve Macaristan serdarlığına getirildi. Bir ara Halep valiliği de yapan Abdi Paşa, 1685'te ikinci defa Budin beylerbeyiliğine tayin edildi. Ertesi yıl 90.000 kişilik Haçlı kuvvetlerinin Budin'i kuşatması üzerine, emrindeki 16.000 kadar Türk askeriyile şehri iki buçuk ay savundu. Düşman ordusunun tepeleri tutması yüzünden dışarıdan yeterli yardım alınamadı ve Budin düşman eline geçti. Seksen yaşlarında bulunan Abdi Paşa da bizzat katıldığı bu çarpışmalar sırasında şehid düştü. Onun şehid olduğu yere daha sonra Macarlar tarafından Türkçe ve Macarca bir kitâbe konulmuştur. Bu yenilgiyle, yüz elli yıldan beri Türk şehri olan Budin kesin olarak Osmanlı hâkimiyetinden çıkmış, ardından Macaristan'ın öteki bölgeleri de birer birer kaybedilmiştir. (Özcan, 1988: 156)

Râmî Mehmed Paşa, 1655'te İstanbul Eyüp'te Nişancı mahallesinde doğdu. Terazici Hasan Ağa'nın oğludur. Şiir ve inşâya kabiliyeti sebebiyle Dîvân-ı Hümâyün Kalemi'ne girdi ve zamanla kâtipliğe yükseldi. Şiirdeki mahareti dolayısıyla dönemin şairleri arasında tanındı, Sâmî ve Nâbî ile yakınlık kurdu. İkinci vezir Damad Musâhib Mustafa Paşa'nın yanında masraf kâtipliği yaptı. Nâbî'nin 1089-1090'daki (1678-1679) hac yolculuğunda onunla birlikte bulundu. Hac dönüşü Mustafa Paşa, Nâbî'yi kethüdâlığına getirince onu da divan efendiliğine tayin etti. Karlofça'da müzakereler sırasında gösterdiği diplomatik başarının da etkisiyle sadrazamlığa getirildi. Edirne Vakası'ndan sonra isteği üzerine Kıbrıs'a vali tayin edildi. Kısa bir süre sonra Süleyman Paşa'nın yerine Mısır valisi oldu. Ancak valiliği döneminde Mısır'da hüküm süren kıtlık ve artan yiyecek fiyatları yüzünden büyük sıkıntı yaşadı. Başarısızlığa uğrayarak Cemâziyelâhir 1117'de azledildi ve Rodos adasında ikamete gönderildi. 8 Mart 1708'de vefat etti. (Ahıskalı, 2007: 449-451)

İbrahim Efendi, şiirlerinde Nakşî mahlasını kullanmıştır. 1641'de İstanbul'da doğmuştur. Sünbülüye tarikatına mensuptur. Koca Mustafa Paşa Tekkesi şeyhi Alaaddin Efendi'ye intisap etmiş ve ondan dersler almıştır. İstanbul'da bazı camilerde vaizlik yapmıştır. Şiirle de ilgilenmiştir ve divanı vardır. 1702'de vefat etmiştir. Mezarı İstanbul'da Hekimoğlu Ali Paşa Cami bahçesindedir. (Atik, 2005: 174)

Hüseyin Paşa, Köprülü Mehmed Paşa'nın küçük kardeşi Hasan Ağa'nın oğludur. Amcasının oğlu Fâzıl Ahmed Paşa'nın sadrazamlığı sırasında Amcazâde diye şöhret buldu. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın maiyetinde Viyana Seferi'ne katıldı (1683). Bu seferin bozgunla sonuçlanması üzerine önce hapsedildi, az sonra da 1684 yılı başında Şehrizor beylerbeyiliği ile İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Ardından Kastamonu sancağı ile Gelibolu civarındaki Çardak muhafızlığına, 1689'da ise vezirlik rütbesiyle Boğazhisar muhafızlığına getirildi. Mayıs 1691'de İstanbul kaymakamı oldu. 13 Eylül 1697'de sadrazamlığa getirildi. Bazı yakınlarının azli ve katli hadiseleri rahatsızlığını arttırınca, nihayet 4 Eylül 1702'de sadâret mühürünü padişaha göndererek istifa eden ve Kumburgaz'daki çiftliğine çekilen Hüseyin Paşa, on beş gün kadar süren hastalıktan sonra 22 Eylül 1702'de burada öldü. Cenazesi

İstanbul'a getirilerek Saraçhane karşısında inşa ettirdiği külliye içindeki türbesine defnedildi. (Aktepe, 1991: 8-9)

II. Ahmed, 25 Şubat 1643'te dünyaya geldi. Babası Sultan İbrahim, annesi Muazzez Sultan'dır. Kardeşi II. Süleyman'ın yerine, 23 Haziran 1691'de kırk dokuz yaşında iken Edirne'de tahta çıktı. 6 Şubat 1695'te elli iki yaşında iken istiskadan (ödem) Edirne'de vefat etti. Naaşı İstanbul'a getirilerek Kanûnî Süleyman'ın türbesine defnedildi. Hassas ve hiddetli bir mizaca sahip olan II. Ahmed şiir ve mûsikiye meraklı, aynı zamanda hattat bir padişah'tı. II. Ahmed'in kısa saltanatı zamanına tesadüf eden Cibali, Ayazma Kapısı ve Bedesten yangınları İstanbul'un büyük bir kısmının tamamen yanmasına sebep olmuştur. (İlgürel, 1989: 33-34)

Sâdık Efendi, 21 Aralık 1630'da doğdu. IV. Mehmed devri ulemâsından Sadreddinzâde Feyzullah Efendi'nin oğludur. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptıktan sonra kadılığa geçti. Halep ve Kahire'de kadılık yaptı. Nisan 1693'te Anadolu kazaskeri, Haziran 1694'te Rumeli kazaskeri oldu. 22 Haziran 1694'te Ebûsaidzâde Feyzullah Efendi'nin yerine şeyhülislâmlık makamına getirildi. Şeyhülislâmlığı sırasında II. Ahmed vefat edip yerine II. Mustafa padişah olunca durumu sarsıldı. Yerine İmam Mehmed Efendi tayin edildi. On iki yıl kadar Fındıklı'daki evinde uzlete çekilen Sâdık Efendi, yaşlılığını ileri sürüp mazeret bildirmesine rağmen 1 Şubat 1707'de yetmiş sekiz yaşında iken III. Ahmed tarafından ikinci defa şeyhülislâmlığa getirildi. Yaşlılığı sebebiyle bu ikinci görevinde herhangi bir iş göremedi. III. Ahmed'in kızı Hatice Sultan'ın cenaze namazını yanlışlıkla bayram namazı gibi her tekbirde ellerini kaldırıp kıldırması bahane edilerek 25 Ocak 1708'de azledildi. 11 Kasım 1709 tarihinde vefat etti ve Fındıklı Camii hazînesine defnedildi. (İpşirli, 2008: 395)

III- Kasîdelerin toplam beyit sayısı 4746'dır.

IV- Kasîdelerin beyit sayısı 11 ile 171 arasında değişmektedir.

V- Kasîdelerde toplam 12 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan kalıplar yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (25 kasîde)

2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (20 kasîde)

3- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (20 kasîde)

4- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (9 kasîde)

5- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" (7 kasîde)

6- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (7 kasîde)

- 7- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (3 kasîde)
- 8- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 kasîde)
- 9- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (1 kasîde)
- 10- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 kasîde)
- 11- "Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün" (1 kasîde)
- 12- " Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (1 kasîde)

3.2. Tarihler

I- Nazîm'in divanında toplam 81 tarih bulunmaktadır. Tarihlerin özellikleri şu şekildedir:

1. Tarih: "Târîh Berây-ı Kaşr-ı Hüseyin Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. IV. Mehmed'in emriyle Hüseyin Paşa'nın yaptırdığı saraya tarih düşülmüştür. 1091 tarihini vermektedir.

2. Tarih: "Târîh Berây-ı Kaşr-ı Hüseyin Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. IV. Mehmed'in damadı olan Musâhib Mustafa Paşa'nın Kaptan-ı Deryalığa getirilmesine düşülen bu tarih 1095 senesini vermektedir.

3. Tarih: Yukarıdaki tarihe ek olarak yazılmıştır. 2 beyittir ve aruz kalıbı diğeriyle aynıdır.

4. Tarih: A nüshasında, "Târîh Berây-ı Vezâret-i Muşafâ Pâşâ" başlığını taşımaktadır ancak diğeri nüshalarda Ali Paşa'ya sunulmuş hali bulunmaktadır. Mustafa Paşa'ya 1099 tarihinde sunulan şiir ismin geçtiği yerler değiştirilerek 1105 tarihinde Ali Paşa'ya da sunulmuştur. 17 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

5. Tarih: "Târîh Berây-ı Hânkâh-ı Kâdirî" başlığını taşımaktadır. 8 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Topçubaşı Ali'nin inşa ettirdiği tekke binasına düşülen tarihtir ve 1099 senesini vermektedir.

6. Tarih: "Târîh-i Vefât-ı Neşâtî Efendi Şeyh-i Mevlevî-hâne Der-Şehr-i Edirne" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm'in üzerinde büyük etkisi ve Halîm olarak kullandığı mahlasını Nazîm olarak değiştirecek kadar derin izleri olan Neşâtî'nin vefatı için düşüğü tarihtir. 1085 tarihini vermektedir.

7. Tarih: "Târîh-i Mersîyye Berây-ı Halîl Efendi Eş-Şeyh Be-Kâsımpâşâ" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mevlevî şeyhlerinden olduğu anlaşılan Halil Efendi'nin vefatına düşülen tarih 1088 senesini vermektedir.

8. Tarih: "Târîh Berây-ı Hammâm-ı Fennî Çelebi" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Fennî Çelebi'nin evine yaptırdığı hamama düşülen tarihtir. Son beytin her iki mısraında da tarih düşürülmüştür ve 1079'u vermektedir.

9. Tarih: "Târîh-i Vilâdet Berây-ı Re'îs-zâde Aḥmed Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 9 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Viladet için düşürülmüş bir tarihtir ve 1094 senesini vermektedir.

10. Tarih: Çeşme tarihidir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 17 beyittir. Düşürülen tarih 1115 senesini vermektedir.

11. Tarih: Yine bir çeşme tarihidir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir. Her iki tarihte de düşürülen tarih 1115 ve yaptıran Sultan Mustafa olduğu için muhtemelen aynı çeşmeye düşülen ikinci tarihtir.

12. Tarih: Sultan Mustafa'nın Nemçe zaferine düşürülen tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. 1108 tarihini vermektedir.

13. Tarih: Râmî Mehmed Paşa'nın sadrazam olmasına düşürülen bir nasb tarihidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 30 beyittir. Son beyit ve sondan önceki beytin ikinci mısraı olmak üzere 3 beyitte tarih bulunmaktadır. 1114 senesini vermektedir.

14. Tarih: Hüseyin Paşa'nın kasrı için düşürülmüş tarihtir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. 1111 tarihini vermektedir.

15. Tarih: Dâmâd-zâde'nin İstanbul mesnedine teşrifine düşürülmüştür. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 11 beyittir ve 1118 tarihini vermektedir.

16. Tarih: Hasan isminde birisinin sakal bırakması için düşürülmüş bir lihye tarihidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 2 beyittir ve 1092 tarihini vermektedir.

17. Tarih: Annesinin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir ve 1115 tarihini vermektedir.

18. Tarih: "Târîh Berây-ı Cülûs-ı Sultân Süleymân" başlığını taşımaktadır. 17 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir.

19. Tarih: "Târîh Berây-ı Sarây-ı İbrâhîm Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir.

20. Tarih: "Berây-ı Ferâset Târîh-i Ravza-i Muṭahhara" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün" kalıbıyla yazılmıştır. 1085 tarihini vermektedir.

21. Tarih: " Târîh Berây-ı Ferâset-i Ramazân Efendi " başlığını taşımaktadır. 9 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. Ramazan isminde bir kişinin harem süpürgeciliği için düşürülmüştür ve 1085 tarihini vermektedir.

22. Tarih: "Târîh-i Vefât Berây-ı Kâdî-zâde Aḫmed Çelebi" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1085 tarihini vermektedir.

23. Tarih: Serenci-zade'nin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.

24. Tarih: Divanın tamamlanmasına düşürdüğü tarihlerdendir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir ve 1089 tarihini vermektedir.

25. Tarih: "Târîh Berây-ı Kaşr-ı Mehmed Hân Be-sâhil-i Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. 25 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısraında da tarih düşürülmüştür.

26. Tarih: "Târîh-i Diğer Der-kaşr-ı Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. Yine yukarıdaki tarih gibi IV. Mehmed'in yaptırdığı kasr için düşürülmüş tarihtir. 19 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

27. Tarih: "Târîh-i Kaşr Berây-ı Sarây-ı Hümâyûn" başlığını taşımaktadır. 40 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1093 tarihini vermektedir.

28. Tarih: Mehmed Efendi'nin Şeyhülislâm olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 11 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.

29. Tarih: Hasan Paşa'nın vezâretine düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 13 beyittir ve 1115 tarihini vermektedir.

30. Tarih: Ali Paşa'nın vezâretine düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 2 beyittir ve 1117 tarihini vermektedir.

31. Tarih: Osman Paşa'nın üçüncü defa kâ'im-makâmlığına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 14 beyittir ve 1113 tarihini vermektedir.

32. Tarih: Osman Paşa'nın kapudân-ı deryâ olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 10 beyittir ve 1119 tarihini vermektedir.

33. Tarih: Çarşı binasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir ve 1114 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısraında da tarih bulunmaktadır.

34. Tarih: Nakşî İbrahim Efendi'nin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir ve 1114 tarihini vermektedir.

35. Tarih: Râmî Efendi'nin re'îsü'l-küttâb olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.

36. Tarih: "Târîh Berây-ı Hücre-i Neşâfî Efendi" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1082 tarihini vermektedir.

37. Tarih: "Târîh-i Fevtiyye Berây-ı Yûsuf Dede Eş-Şeyh Be-Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.

Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1080 tarihini vermektedir. Nazîm bu tarihi yaklaşık 20 yaşında düşürmüştür. Bu da onun Mevlevîlerle olan ilişkisinin genç yaşlarına kadar indiğini göstermektedir.

38. Tarih: Sultan Ahmed'in cülûsuna düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 12 beyittir. Son üç beyitte birer mısradaki tarih düşürülmüştür ve 1114 senesini vermektedir.

39. Tarih: "Târîh Berây-ı Vefât-ı 'Abdullâh Beg" başlığını taşımaktadır. 10 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1100 tarihini vermektedir.

40. Tarih: "Târîh-i Merşiyeye Berây-ı Vuşlatî Merhûm" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1094 tarihini vermektedir.

41. Tarih: "Târîh Berây-ı Lihye" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1089 tarihini vermektedir.

42. Tarih: Ali Pâşâ'nın vezâretine düşürülmüş bir tarihtir. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1105 tarihini vermektedir.

43. Tarih: Sâdık Efendî'nin şeyhülislamlığına düşürülmüş bir tarihtir. 18 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.

44. Tarih: Çarsû tarihidir. 6 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1114 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısrasında da tarih bulunmaktadır.

45. Tarih: "Târîh Berây-ı Camcı-zâde" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1097 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

46. Tarih: "Târîh Berây-ı Çeşme-i Baḥrî Aḡa" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1092 tarihini vermektedir.

47. Tarih: "Teşekkür Berây-ı Tertîb-i Dîvân-ı Kaşâ'id" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1097 tarihini vermektedir. Divan itmam tarihlerindedir. Bu da bize göstermektedir ki Nazîm, divanlarından birisinde sadece kasîdelerini toplamıştır.

48. Tarih: "Târîh Berây-ı Dîvân-ı Nazîm" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1079 tarihini vermektedir. Nazîm, divan itmam tarihlerinden olan bu tarihi ilk divanı için düşürmüştür. Görüldüğü üzere ilk divanını 19-20 yaşında iken tertip etmiştir.

49. Tarih: Bina tarihidir. 7 beyittir ve aruzun "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1110 tarihini vermektedir.

50. Tarih: Bina tarihidir. 12 beyittir ve aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1110 tarihini vermektedir. Bir önceki tarih gibi bu da Selim Giray Han'ın yaptırdığı saray için düşürülmüştür. Son beytin her iki mısraında da tarih bulunmaktadır.

51. Tarih: "Târîh-i İtmâm-ı Dîvân" başlığını taşımaktadır. Yine Nazîm'in beş divanından birisinin tarihidir. 5 beyittir ve aruzun "Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl" kalıbıyla yazılmıştır. 1089 tarihini vermektedir.

52. Tarih: "Târîh Berây-ı Müftî Mehmed Emîn Efendi" başlığını taşımaktadır. Vefat tarihidir. 3 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1098 tarihini vermektedir.

53. Tarih: "Târîh Berây-ı Şeyh Be-Çoca Muştafâ Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1091 tarihini vermektedir. Şeyh Alaüddin'in vefatına düşürülen tarihtir.

54. Tarih: "Târîh Berây-ı Lihye" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1095 tarihini vermektedir. Hüseyin isimli birisinin sakal bırakmasına düşürülen tarihtir.

55. Tarih: Bir menzilname örneğidir. Sultan Ahmed'in ok atması ve okun düştüğü yere menzil taşının dikilmesi üzerine söylenmiştir. 9 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1109 tarihini vermektedir.

56. Tarih: Bir şadurvan inşasına düşürülmüş tarihtir. Bu şadurvan, Mehmed isminde birisinin bir Mevlevi dergâhına yaptırdığı çeşmedir. 7 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1112 tarihini vermektedir.

57. Tarih: Vefat tarihidir. Sırrî ve Rüşdî isimli iki kişinin ölümü tek bir tarih manzumesinde ele alınmıştır. 5 beyittir ve aruzun "Fe'ûlâtün Fe'ûlâtün Fe'ûlâtün Fe'ûl ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1111 tarihini vermektedir.

58. Tarih: Kardeşinin vefatına söylediği tarihtir. Kardeşinin isminin Hüseyin olduğunu öğreniyoruz manzumeden. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1119 tarihini vermektedir.

59. Tarih: "Târîh-i Diğer Berây-ı Cülûs" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir. Sultan II. Süleyman'ın cülûsuna tarihtir.

60. Tarih: "Târîh Berây-ı Ümmî Sinân-zâde Efendi" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir. Ümmî Sinân-zâde'nin vefatına tarihtir.

61. Tarih: "Târîh Berây-ı Aḫmed Dede Efendi Be-Yeñikapu" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

62. Tarih: "Târîh Berây-ı Çizmeçi Aḫmed Gülşeni" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1084 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

63. Tarih: "Târîh Berây-ı Nefrî Aḫmed" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

64. Tarih: "Târîh Berây-ı 'Îsâ Çelebi" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1084 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

65. Tarih: "Târîh Berây-ı Liḫye-i Memiş Çelebi" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1086 tarihini vermektedir.

66. Tarih: "Târîh Berây-ı Vâlî-şoden-i Ḥasan Pâşâ Be-Mısr" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir. Hasan Paşa'nın Mısır'a valiliği için yazılmış bir nasb tarihidir.

67. Tarih: Nazîm'in çokça sevdiği ve şiirlerinde bahsettiği, kasîdeler yazdığı Selim Giray'ın vefatına düşürülen tarihtir. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1114 tarihini vermektedir.

68. Tarih: Sultan Mustafa'nın cülûsu için söylenmiş bir tarihtir. 31 beyittir ve aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. 1106 tarihini vermektedir.

69. Tarih: Osman Paşa'nın yaptırdığı kasr için söylenmiş bir tarihtir. 15 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.

70. Tarih: Patburun-zade'nin vefat tarihidir. 11 beyittir ve aruzun "Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1091 tarihini vermektedir.

71. Tarih: Mısrî isimli bir şahsın vefat tarihidir. 3 beyittir ve aruzun "Mef'ülü Fâ'îlâtün Mef'ülü Fâ'îlâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1095 tarihini vermektedir.

72. Tarih: Seyyid Ali isimli bir şahıs için söylenmiş nasb tarihidir. 8 beyittir ve aruzun "Mef'ülü Fâ'îlâtün Mef'ülü Fâ'îlâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1112 tarihini vermektedir.

73. Tarih: Seyyid Ali'nin müftülük makamına atanmasının üzerine söylenmiş ikinci tarihtir. 7 beyittir, vezin de aynıdır.

74. Tarih: Arif Efendi için düşürülen nasb tarihidir. 7 beyittir ve aruzun "Mef'ülü Fâ'îlâtün Mef'ülü Fâ'îlâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.

75. Tarih: Arif Efendi'nin daha önce getirildiği bir görev için söylenmiş başka bir tarihtir. 7 beyittir ve aruzun "Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1113 tarihini vermektedir.

76. Tarih: Râmî Efendi'nin reisü'l-küttâblık makamına getirilmesi üzerine düşürülen tarihtir. 5 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1109 tarihini vermektedir.

77. Tarih: Ramazan isimli bir şahsın vefatı için düşürülen bir tarihtir. 7 beyittir ve aruzun "Mef'ülü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. 1103 tarihini vermektedir.

78. Tarih: Babasının vefatına düşürdüğü tarihtir. Manzumeden babasının adının Ali Çelebi olduğunu öğreniyoruz. 8 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1113 tarihini vermektedir.

79. Tarih: "Târîh-i Dîger Berây-ı Vâlî-şoden-i Be-Mısr Hâsan Pâşâ" başlığını taşımaktadır. Hasan Paşa'nın Mısır'a valiliği için yazılmış ikinci tarihtir. 3 beyittir ve

aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir.

80. Tarih: IV. Mehmed'in vefatına düşürülmüş bir tarihtir. 6 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün" kalıbıyla yazılmıştır. Son iki beytin birer mısraında tarih bulunmaktadır 1104 senesini vermektedir.

81. Tarih: "Târîh Berây-ı Bâb-ı Âgâ" başlığını taşımaktadır. 16 beyittir ve aruzun "Müfte'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir.

II- Divanda; 2 beyitli 15, 3 beyitli 8, 5 beyitli 9, 6 beyitli 3, 7 beyitli 15, 8 beyitli 5, 9 beyitli 3, 10 beyitli 2, 11 beyitli 3, 12 beyitli 2, 13 beyitli 4, 14 beyitli 1, 15 beyitli 1, 16 beyitli 1, 17 beyitli 3, 18 beyitli 1, 19 beyitli 1, 25 beyitli 1, 30 beyitli 1, 31 beyitli 1, 40 beyitli 1 tarih manzumesi bulunmaktadır. Tarih manzumelerinin beyit sayıları 2 ile 40 arasında değişmektedir. Ağırlıklı olarak 2 ve 7 beyitli tarih yazmak tercih edilmiştir.

III- Tarih manzumelerinin toplam beyit sayısı 677'dir.

IV- Tarih manzumelerinde 17 değişik aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şöyledir:

- 1- "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" (22 tarih)
- 2- "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" (20 tarih)
- 3- "Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün" (6 tarih)
- 4- "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" (6 tarih)
- 5- "Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mef'ûlü Fâ'îlâtün" (5 tarih)
- 6- "Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" (3 tarih)
- 7- "Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" (3 tarih)
- 8- "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlün Fa'" (2 tarih)
- 9- "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün" (2 tarih)
- 10- "Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün" (2 tarih)
- 11- "Müfte'îlün Fâ'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün" (2 tarih)
- 12- "Müfte'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün" (2 tarih)

13- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 tarih)

14- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl" (1 tarih)

15- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 tarih)

16- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (1 tarih)

17- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' " (1 tarih)

V- Tarih manzumeleri 10 farklı konu hakkında yazılmıştır. Yoğunluk sırasına göre konular şöyledir:

a) Vefât (ölüm) tarihleri: 25 tarih

b) Nasb (şeyhülislamlık, kaymakamlık, valilik vb. bir göreve atanma): 20 tarih

c) Bina (saray, çeşme, hamam vb. inşası): 19 tarih

d) Cülûs: 4 tarih

e) Lihye (sakal bırakma): 4 tarih

f) Divan itmam: 4 tarih (Kendi 5 divanının 4 tanesi için)

g) Ferâşet (Haremeyn süpürgeciliği): 2 tarih

h) Zafer: 1 tarih

i) Menzilname: 1 tarih

j) Vilâdet (doğum): 1 tarih

VI- Tarih manzumelerinin tamamında mahlas kullanılmıştır.

VII- 1059-1060 (1649-1650) yıllarında doğduğunu tahmin ettiğimiz Nazîm ilk tarih manzumesini 1079; son tarih manzumesini ise vefatından yaklaşık 20 sene önce 1119 tarihinde yazmıştır. Yıllar itibariyle hangi tarihte kaç tarih manzumesi yazdığı şu şekildedir: 1079 tarihli 2, 1080 tarihli 1, 1082 tarihli 1, 1084 tarihli 2, 1085 tarihli 4, 1086 tarihli 1, 1088 tarihli 4, 1089 tarihli 3, 1090 tarihli 4, 1091 tarihli 3, 1092 tarihli 2, 1093 tarihli 1, 1094 tarihli 2, 1095 tarihli 4, 1097 tarihli 2, 1098 tarihli 1, 1099 tarihli 5, 1100 tarihli 1, 1103 tarihli 1, 1104 tarihli 1, 1105 tarihli 2, 1106 tarihli 4, 1108 tarihli 1, 1109 tarihli 2, 1110 tarihli 2, 1111 tarihli 2, 1112 tarihli 3, 1113 tarihli 3, 1114 tarihli 6, 1115 tarihli 4, 1117 tarihli 1, 1118 tarihli 4, 1119 tarihli 2 manzume.

VIII- 80 yıl kadar ömür süren Nazîm, tarih manzumelerini 20-60 yaş aralığında kaleme almıştır. Yine tarihlerden gördüğümüz kadarıyla Nazîm divanlarını 20, 30, 34 ve 39 yaşlarında tertip etmiştir. Ömrünü geri kalan yarısında yazdığı şiirleri ise son divanıdır.

3.3. Gazeller

I- Nazîm'in divanında 748 adet gazel bulunmaktadır.

II- Gazellerin toplam beyit sayısı 5066'dır.

III- Beyit sayısına göre gazeller şu şekildedir: 5 beyitli 263 gazel, 6 beyitli 17 gazel, 7 beyitli 319 gazel, 8 beyitli 38 gazel, 9 beyitli 52 gazel, 10 beyitli 37 gazel, 11 beyitli 12 gazel, 12 beyitli 1 gazel, 13 beyitli 5 gazel, 14 beyitli 1 gazel, 15 beyitli 1 gazel, 17 beyitli 1 gazel, 19 beyitli 1 gazel. Görüldüğü üzere gazellerin beyit sayıları 5 ile 19 arasında değişmektedir. En çok 7 ve 5 beyitli gazeller tercih edilmiştir.

IV- Divanda, lâmelif haricinde Arap alfabesindeki tüm harflerden gazel yazılmıştır. Hangi harften kaç gazel yazıldığı şu şekildedir:

Elif harfinden 27, Be harfinden 20, Te harfinden 9, Se harfinden 5, Cim harfinden 9, Ha harfinden 5, Hı harfinden 5, Dal harfinden 9, Zel harfinden 3, Re harfinden 178, Ze harfinden 43, Sin harfinden 7, Şın harfinden 26, Sad harfinden 4, Dad harfinden 5, Tı harfinden 5, Zı harfinden 4, Ayn harfinden 5, Gayn harfinden 5, Fe harfinden 6, Kaf harfinden 15, Kef harfinden 36, Lam harfinden 27, Mim harfinden 36, Nun harfinden 63, Vav harfinden 9, He harfinden 87, Ye harfinden 95. En çok tercih edilen harfler 178 kez ile re ve 95 kez ile ye harfleridir.

V- Gazelerde 26 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır, yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (148 gazel)
- 2- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (136 gazel)
- 3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (115 gazel)
- 4- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (111 gazel)
- 5- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" (82 gazel)
- 6- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (75 gazel)
- 7- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (16 gazel)
- 8- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (8 gazel)

- 9- "Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün" (8 gazel)
- 10- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (6 gazel)
- 11- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün" (6 gazel)
- 12- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (6 gazel)
- 13- "Mütefâ' ilün Fe' ûlün Mütefâ' ilün Fe' ûlün" (6 gazel)
- 14- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (5 gazel)
- 15- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (3 gazel)
- 16- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (3 gazel)
- 17- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün" (2 gazel)
- 18- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa' " (2 gazel)
- 19- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 gazel)
- 20- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 gazel)
- 21- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl" (1 gazel)
- 22- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (1 gazel)
- 23- "Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ûlün Fe' ûlün" (1 gazel)
- 24- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün" (1 gazel)
- 25- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" (1 gazel)
- 26- "Müstef' ilün Fe' ûlün Müstef' ilün Fe' ûlün" (1 gazel)

VI- Gazellerin 2 tanesi (31, 63. gazeller) mi'râciyye ve 62 tanesi (1, 28, 48, 49, 57, 58, 62, 71, 72, 76, 77, 81, 82, 88, 90, 91, 93, 94, 214, 241, 271, 272, 315, 321, 322, 347, 348, 351, 352, 356, 357, 361, 362, 365, 366, 370, 371, 375, 376, 381, 382, 396, 397, 423, 432, 433, 434, 435, 459, 460, 495, 497, 557, 558, 567, 652, 654, 655, 656, 718, 719. gazeller) na'tır.

VII- Gazellerin 5 tanesi (267, 431, 491, 584, 740. gazeller) iki matla'lıdır.

VIII- Gazellerden 2 tanesinin (460 ve 488. gazeller) redifi şairin mahlasıdır.

IX- Gazellerden 4 tanesinde (460, 606, 613, 638. gazeller) redd-i matla' yapılmıştır.

X- Gazellerden 9 tanesi (97, 175, 176, 192, 436, 466, 634, 636, 556. gazeller) sanatlı bir şekilde kaleme alınmıştır.

XI- Şairin mahlası gazellerin tümünde ve hepsinin de sonunda bulunmaktadır. Ancak bir tanesi (400. gazel) müzeyyel gazeldir, dolayısıyla onun sonunda değildir.

3.4. Müstezâdlar

Divanda 2 adet müstezâd bulunmaktadır. İlki; rubâî kalıbıyla yazılmış bir müstezâddır. Uzun mısralar "Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır, ziyade mısralar ise "Mef' ûlü Fe' ûl" şeklindedir. Konusu itibariyle de bir na'ttır.

Diğeri ise klasik müstezâd kalıbı ile yazılmıştır, yani uzun mısralarda "Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün" kullanılırken ziyade mısralarda da "Mef' ûlü Fe' ûlün" kullanılmıştır. 12 beyittir ve yine konusu itibariyle na'ttır.

3.5. Muhammesler

Divanda 2 adet muhammes bulunmaktadır. Bunlardan ilki 28 bendden oluşmaktadır. Bu muhammeste bendler Arap alfabesindeki harf sırasına göre ve tüm harfler kullanılarak oluşturulmuştur. Bir anlamda bir elif-namedir. Konusu itibariyle bir na'ttır. Müzdevic bir muhammestir ve kafiye sistemi; "aaaaa, bbbba, cccca..." şeklindedir. Aruzun "Fâ' îlâtün Fâ' îlâtün Fâ' îlâtün Fâ' îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Bendlerin son mısraları hariç tüm mısralar "Es-selâm ey..." ile başlamaktadır.

İkinci muhammes ise 16 bendden oluşmaktadır. Konusu itibariyle yine bir na'ttır. Müzdevic bir muhammestir ve kafiye sistemi; "aaaaa, bbbba, cccca..." şeklindedir. Aruzun "Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün" kalıbıyla yazılmıştır.

Toplamda 44 bend vardır ve beyit hesabıyla 110 sayısını elde ederiz.

3.6. Tahmisler

I- Divanda 4 adet tahmis bulunmaktadır.

1. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Atâyî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklemek suretiyle meydana getirilmiştir.

2. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' îlâtü Mefâ' îlü Fâ' îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Neşâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklemek suretiyle meydana getirilmiştir.

3. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Neşâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklemek suretiyle meydana getirilmiştir.

4. Tahmis: 7 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Zâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklemek suretiyle meydana getirilmiştir.

II- Tahmislerden sonuncusu na'ttır.

III- Toplamda 22 bend bulunmaktadır ve beyit hesabıyla 55 beyit yapmaktadır.

3.7. Müseddesler

I- Divanda 4 tane müseddes bulunmaktadır.

1. Müseddes: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.

2. Müseddes: 12 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Müzdevic bir müseddestir.

3. Müseddes: 7 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.

4. Müseddes: 6 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.

II- 4 müseddesin biri müzdevic diğer üçü mütekerrirdir.

III- Toplam 30 bend bulunmaktadır, beyit hesabıyla 90 beyit vardır.

3.8. Müsemmen

Divanda 1 adet müsemmen bulunmaktadır. Konusu itibariyle bir na'ttır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 14 bendden oluşmaktadır ve mütekerrir bir müsemmendir.

3.9. Mu'aşşer

Divanda 1 adet mu'aşşer bulunmaktadır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır ve mütekerrir bir mu'aşşerdir.

3.10. Tercî'-i Bendler

Divanda 2 adet tercî'-i bend bulunmaktadır.

1. Tercî'-i Bend: "Tercî'-i Bend Der-Medh ü Şenâ Sultân-ı Kevneyn 'Aleyhi'-ş-şalâtü ve's-selâm" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir na'ttır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 4 beyittir. Toplam 28 beyittir.

2. Tercî'-i Bend: Aruzun "Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir mersiye'dir. Selami Efendi isimli bir şeyhin vefatı üzerine yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 4 beyittir. Toplam 20 beyittir.

3.11. Terkîb-i Bendler

I- Divanda 12 adet terkîb-i bend bulunmaktadır.

1. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend Na't-ı Şerîf" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün" kalıbıyla yazılmıştır. Başlıkta da geçtiği üzere bir na'ttır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 15 beyittir. Toplam 75 beyittir.

2. Terkîb-i Bend: Aruzun "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir na'ttır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.

3. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Mürettebe Be-Ḥurûf-i Hecâ Der Ta'rîf-i 'Aşk" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 28 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 168 beyittir. Her bend sırası ile Arap alfabesinin bir harfi ile yazılmıştır ve her bendin ilk beytinin her iki mısrası da revî harfîyle başlamaktadır.

4. Terkîb-i Bend: Aruzun "Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 bend bulunmaktadır ve her bend 16 beyittir. Toplam 128 beyittir.

5. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 42 beyittir.

6. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 56 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.

7. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Mi'râciyye Şâh-ı Risâlet-penâh" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 9 beyittir. Toplam 63 beyittir.

8. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Mersiyye-i İmâm-ı Hüseyin Raḍiyallâhu 'anh" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.

9. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend Hasb-i Hâl-i Hod" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 56 beyittir.

10. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.

11. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 30 beyittir.

12. Terkîb-i Bend: Aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 7 beyittir. Toplam 49 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.

II- 12 terkîb-i bendin 5 tanesi 5 bend, 5 tanesi 7 bend, 1 tanesi 28 bend ve 1 tanesi de 8 bendden oluşmaktadır. Bu bendlerin beyit sayıları ise 6 ve 16 arasında değişmektedir. Toplamda 787 beyittir.

III- 12 terkîb-i bendin 4 tanesi Hazreti Peygamber'le ilgilidir. 1 tanesi (7. terkîb-i bend) mi'râciyye, 3 tanesi (1, 2, 4. terkîb-i bendler) na'ttır.

IV- 12 terkîb-i bendde 7 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluklarına göre şu şekildedir:

1- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 terkîb-i bend)

2- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ilün" (2 terkîb-i bend)

3- "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (2 terkîb-i bend)

4- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 terkîb-i bend)

5- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 terkîb-i bend)

6- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ilün" (1 terkîb-i bend)

7- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 terkîb-i bend)

3.12. Lügazlar

I- Divanda 12 adet lügaz bulunmaktadır.

1. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir. Lügazda "pergâr" sorulmuştur.

2. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.

3. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "kefş" sorulmuştur.

4. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "mühr-i Süleymân" sorulmuştur.

5. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir. Lügazda "menâre" sorulmuştur.

6. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir. Lügazda "arağ-bâde" sorulmuştur.

7. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "hâme" sorulmuştur.

8. Lügaz: Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir. Lügazda "kavs" sorulmuştur.

9. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "öreke" sorulmuştur.

10. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir. Lügazda "mükhüle" sorulmuştur.

11. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.

12. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "sâ' at" sorulmuştur.

II- Lügazların 1 tanesi 3 beyit, 2 tanesi 5 beyit, 1 tanesi 6 beyit, 7 tanesi 7 beyit ve 1 tanesi de 8 beyittir. Lügazlar toplamda 76 beyittir.

III- 12 lügazda 6 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 lügaz)

2- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (4 lügaz)

3- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 lügaz)

4- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 lügaz)

5- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 lügaz)

6- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 lügaz)

3.13. Mesneviler

I- Divanda 11 adet mesnevi bulunmaktadır.

1. Mesnevi: Aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 242 beyitlik uzunca bir mesnevidir. Büyük bir kısmı hazreti peygamberi medhe ayrılmıştır. Bu anlamıyla bir na't örneğidir. Yine içinde ilk dört halifenin, Hazreti Hasan ve Hüseyin'in, ashabın övgüsüne ayrılan bölümleri de mevcuttur.

2. Mesnevi: "İzhâr-ı Vecd ü Hâl Der-Beyân-ı Mi' râc-ı Peygamber Mu' cize-i İştimâl" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 81 beyittir. Bu mesnevi bir mi'râciyyedir.

3. Mesnevi: "Hamd-i Bârî 'Azze İsmuhu ve Te'âlâ Şânuhu" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 16 beyittir.

4. Mesnevi: "Berây-ı Gerdüne" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.

5. Mesnevi: "Arz-ı Hâl Berây-ı İstid' â-yı Akçe" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 13 beyittir.

6. Mesnevi: "Berây-ı Devât" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir.

7. Mesnevi: "Münâcât-ı Dîger Li-Cenâb-ı Rabb-i Ekber" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 49 beyittir.

8. Mesnevi: "Berây-ı Kâ' ide-i Naḥv" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 31 beyittir.

9. Mesnevi: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 30 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.

10. Mesnevi: "Dâstân-ı Hecr ü Vişâl" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 160 beyittir.

11. Mesnevi: "Münâcât Mesnevî Berây-ı İtmâmiyye" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.

II- 11 mesnevi toplam 642 beyittir.

III- 11 mesnevide 6 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 mesnevi)

2- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (2 mesnevi)

3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 mesnevi)

4- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 mesnevi)

5- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün" (1 mesnevi)

6- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 mesnevi)

IV- 11 mesneviden 3'ü Hazreti Peygamber'le ilgilidir. 1'i (2. mesnevi) mi'râciyye, 2'si de (1. ve 9. mesneviler) na'ttır.

3.14. Şarkılar

I- Divanda 10 adet şarkı bulunmaktadır.

II- 10 şarkıda 5 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluğuna göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (3 şarkı)

2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (3 şarkı)

3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 şarkı)

4- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 şarkı)

5- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 şarkı)

III- Şarkılardaki bend sayısı; 8 şarkı 5 bend, 1 şarkı 7 bend, 1 şarkı 4 bend şeklindedir.

IV- Tüm bendler 4 mısradan oluşmuştur.

V- Şarkıların toplam bend sayısı 51'dir. Beyit hesabıyla 102 beyittir.

VI- Şarkılardan biri hariç hepsi mütekerrir şarkıdır.

VI- Şarkılarda 3 çeşit kafiye sistemi kullanılmıştır:

1- 8 şarkıda: "bAbA, cccA, dddA..." (1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10. şarkılar)

2- 1 şarkıda: "aaaA, bbbA, cccA..." (8. şarkı)

3- 1 şarkıda "abab, cccb, dddb..." (4. şarkı)

VII- Şarkıların tümünde mahlas kullanılmıştır ve son bendedir.

3.15. Kıt'alar

I- Divanda 50 adet kıt'a bulunmaktadır.

II- Kıt'aların 26 tanesi 2 beyitli, 4 tanesi 3 beyitli, 4 tanesi 5 beyitli, 1 tanesi 6 beyitli, 2 tanesi 7 beyitli, 1 tanesi 8 beyitli, 1 tanesi 9 beyitli, 2 tanesi 11 beyitli, 1 tanesi 12 beyitli, 1 tanesi 13 beyitli, 2 tanesi 15 beyitli, 1 tanesi 17 beyitli, 1 tanesi 19 beyitli, 1 tanesi 21 beyitli, 1 tanesi 25 beyitli ve 1 tanesi de 38 beyitlidir. Kıt'aların beyit sayısı 2 ile 38 arasında değişmektedir. Toplam beyit sayısı 318'dir.

III- 50 kıt'ada 11 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluklarına göre şu şekildedir:

1- "Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün" (10 kıt'a)

2- "Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün" (10 kıt'a)

3- "Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün" (7 kıt'a)

4- "Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün" (6 kıt'a)

5- "Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün" (5 kıt'a)

6- "Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün" (5 kıt'a)

7- "Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün" (3 kıt'a)

8- "Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Fe^ç ülü" (1 kıt'a)

9- "Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün" (1 kıt'a)

10- "Mef^ç ülü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilün Fa^ç " (1 kıt'a)

11- "Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün" (1 kıt'a)

IV- Kıt'aların 5 tanesi (1, 3, 6, 42, 50. kıt'alar) na'ttır.

3.16. Rubâ'iler

I- Divanda 353 adet rubâ'î vardır. Beyit hesabıyla 706'dır.

II- 73 rubâ'îde mahlas kullanılmıştır.

III- Rubâ'îlerin tümü ahreb kalıplarıyla yazılmıştır.

IV- Rubâ'îlerin 108 tanesi (1, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 21, 23, 26, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 57, 63, 65, 70, 73, 74, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 95, 117, 119, 121, 136, 137, 142, 143, 147, 152, 154, 156, 158, 161, 163, 165, 167, 169, 172, 176, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 187, 189, 194, 195, 201, 208, 209, 211, 213, 214, 231, 232, 233, 234, 235, 241, 242, 252, 253, 255, 267, 271, 285, 286, 288, 289, 291, 294, 305, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 333, 334, 336, 337. rubâ'îler) na'ttır.

3.17. Matla'lar

I- Divanda 175 adet matla' bulunmaktadır.

II- Matla'ların yalnızca 2'sinde mahlas geçmektedir.

III- 175 matla'da 25 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

1- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (29 matla')

2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (28 matla')

3- "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (27 matla')

4- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (22 matla')

5- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" (15 matla')

6- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (13 matla')

7- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (5 matla')

8- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (5 matla')

9- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (4 matla')

10- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl" (3 matla')

11- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (3 matla')

12- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün" (2 matla')

13- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 matla')

- 14- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (2 matla')
- 15- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün" (2 matla')
- 16- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (2 matla')
- 17- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (2 matla')
- 18- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (2 matla')
- 19- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (1 matla')
- 20- "Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün" (1 matla')
- 21- "Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün" (1 matla')
- 22- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (1 matla')
- 23- "Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün" (1 matla')
- 24- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 matla')
- 25- "Müstef' ilün Fe' ülü Müstef' ilün Fe' ülü" (1 matla')

IV- Matla'ların 54 tanesi (1, 3, 12, 13, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 37, 38, 54, 60, 61, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 101, 107, 108, 115, 116, 134, 135, 137, 138, 149, 150, 159. matla'lar) na'ttır.

4. SANATLI MANZUMELER

Nazîm'in şiirdeki gücünü gösterdiği sanatlı manzumeleri üzerinde ayrıca durmak gerekmektedir. Diğerlerinden ayrı bir şekilde kaleme alınan bu manzumeler ve özellikleri şu şekildedir:

175. gazelde kimi zaman harflerin noktalarıyla oynayarak kimi zaman da harflerin yerini değiştirerek kalb-i ba'z sanatı yapmıştır.

- 1 Derd-i maḥabbet âdeme miḥnet degil nedir
 Miḥnet cihânda derd-i maḥabbet degil nedir
- 2 Şekl-i ğinâ ' anâ iken evḳâtı dem-be-dem
 Şarfa cesâret olsa ḥasâret degil nedir
- 3 Ḳalb-i kerem ki mergdir iḳbâl-i lâ-beḳâ

‘İşret müyesser olsa da ‘usret degil nedir

4 Her bâr tâze yâr ile nâz u niyâzda
Zahmet çekerse ‘âşığa rahmet degil nedir

5 Ğâfil hemîşe meclis-i ‘âkılda ey Nazîm
Kaşd-ı feşâhat itse fezâhat degil nedir

Görüldüğü üzere ilk beyitte maḥabbet ve miḥnet kelimeleri; ikinci beytin ilk mısraında ğinâ ve ‘anâ kelimeleri ile ikinci mısraında cesâret ve ḥasâret kelimeleri; üçüncü beyitte ilk mısra da kerem ve merg kelimeleri ile iḳbâl ve lâ-beḳâ kelimeleri, ikinci mısra da ise ‘işret ve ‘usret kelimeleri; dördüncü beyitte bâr, yâr ve nâz kelimeleri ile ikinci mısradaki zahmet ve rahmet kelimeleri; son beyitte ise ilk mısra da ğâfil ve ‘âkil ile ikinci mısradaki feşâhat ve fezâhat kelimeleri bu şekilde kullanılmıştır. Bu çeşit kullanıma, tashîf adı verilmektedir. Tashîf bir nevi kelimelerdeki noktalarla oynamak demektir.

176. gazelde ise merhem- hem, emsem- em sem, şeb nem- şebnem, ğam- ğamğam gibi örneklerde de görüleceği üzere kelimeler bazen ikiye bölünerek bazen de ilk veya son hecelerini kelime olarak da kullanarak sanatlı bir söyleyiş ortaya konulmuştur ki bir nevi cinastır:

1 Merhem o yâra vuşlat imiş hem degil midir
Emsem ‘aceb mi la‘lini em sem degil midir

2 Pür-jâle nergis-i çemenistân-ı ‘işvedir
Şeb nem o çeşm-i şûḥda şebnem degil midir

3 Bir dem mi var ki dîdelerim pür-dem olmaya
Her dem ki geldi çeşmime her dem degil midir

4 Geh cevri-i yâr ğâh cefâ-yı raḳîb ile
Ğam cân-ı zâr-ı ‘âşığa ğamğam degil midir

5 Evvelki ‘ayş u demleri yâd eyleriz Nazîm
‘Âlem henûz yoḥsa o ‘âlem degil midir

192. gazelde ise ilk beytin her iki mısraında da diğer beyitlerinse sadece ikinci mısralarında son kelime bir önceki kelimeyle aynı sessiz harflerle ama farklı sesle kullanılmıştır ki bu da bir nevi cinastır:

- 1 Hâkkâ olur mehâbet-i ‘aşkıyla mâr mûr
Olmaz harîf o mûra velî şad-hezâr zûr
- 2 Lâ-büd döner bu ‘aşk-ı mecâzî hâkîkate
Feyz-i kemâl ile olur elbette nâr nûr
- 3 Olmaz hazîn-i ‘aşkda meyl-i sürûr-ı şevk
Bilmez derûn-ı ‘âşık-ı pür-inkisâr sûr
- 4 Behrâm-ı Gûr-veş ne kadar zûrkâr iseñ
Eyvân-ı zer-nigârîñ ider rûzgâr gûr
- 5 Ey dil mükedder olmasun âyîne-i derûn
Bir gün ğubâr-ı hecri nem-i vaşl-ı yâr yur
- 6 Hüsniyle ‘âşık o şeker-leb şafâ virir
Tûfî-dilândan olmasun âyîne-dâr dûr
- 7 Göster Nazîm nazm-ı zümürüd-ğavâşîñı
Olsun hasûd-ı mâr-ı dil-i kîne-kâr kûr

436. gazelde nadir rastlanan bir örnek olarak "Gazel-i dil-keş ber-nehc-i leff ü neşr-i ğayr-i müşevveş" şeklinde hem başlık kullanılmış hem de gazel adeta yalnızca kelimelerin sıralanmasıyla kurulmuş gibidir. Gazelin her beytinde leff ü neşr-i müşevveş sanatı yapılmıştır:

- 1 Gül ü ğonca semen lâle nihâl ü cû çemen sünbül
‘İzâr u fem had ü ‘arız kad ü reftâr u haş kâkül
- 2 Sirişk ü dil ciger ten kıadd ü nâle dâğ u hûnâbe
‘Arağ sâkî kebâb ü bezm ü çeng ü nây u câm ü mül
- 3 Nigeh ğamze müje ebrû leb ü ğüftâr u hûsn ü dil
Sinân hançer hadeng ü yâ şeker tûfî gül ü bülbül

4 Dehen dendân ü zülf ü sine hâl ü çeşm ü haţ ruhsâr
Şadef dür mevc deryâ fülful ü nergis benefşe gül

5 Seher şeb şem' ü pervâne neşât u gam Nazîm ü ' aşk
Cebîn ü turre dilber dil vişâl ü hecr ü cüz' ü kül

460. gazelde Nazîm redif olarak mahlasını kullanmış ve ilk mısrayı sonda da kullanarak redd-i matla yapmıştır:

1 Yâ Resûlallâh ğulâm-ı kemterîniñdir Nazîm
Bende-i fermân-berîñ ' abd-i kemîniñdir Nazîm

2 Sûz u tâb-ı iştiyâkıñ cânına kâr eyledi
Hâsret-i mihr-i ruhûñ mâh-ı cebîniñdir Nazîm

3 Mühr mihriñ hâtır-ı sathın nola mûm eylese
Ey nebîler hâtemi zîr-i nigîniñdir Nazîm

4 Na' tıñi gülzâr-ı kûyuñda ser-âğâz eylesün
Bir nevâ-keş bülbül-i zâr u hazîniñdir Nazîm

5 Miñnet-i hicrân ile mañzûn u nâ-şâd olmasun
Ârzû-mend-i vişâl-i nâzenîniñdir Nazîm

6 Nefha-rîz olsa nola ceyb ü bâğ-ı cânına
' İtr-cû-yı ğisuvân-ı ' anberîniñdir Nazîm

7 İtmese mañşûl-i kevneyne ' aceb mi iltifât
Hırmen-i cûduñ gedâsı hûşe-çîniñdir Nazîm

8 Cebhe-sây-ı âsitân-ı çâr-yâr-ı bâ-şafâ
Hâk-i pâ-y-ı âl ü aşhâb-ı güzîniñdir Nazîm

9 Kaţ' -ı peyvend-i temennâ eylemişdir ğayrden
Bir ğarîb ü bî-kes-i tenhâ-nişîniñdir Nazîm

10 Halka-i der gibi çeşm-i intizârı yoldadır
Halka-der-ğuş-ı der-i devlet-mekîniñdir Nazîm

- 11 Midhâtiñde sözleri oldı zebân-bend-i hasûd
Şâ'ir-i efsûnuñ ü sihr-âferîniñdir Nazîm
- 12 Bir zamân ola diyem müjgânımı çârub idüp
Hâk-rûb-ı ravza-i cennet-zemîniñdir Nazîm
- 13 Her ne deñli 'âciz ü nâ-çâr iseñ de ğam degil
Ol kerem kâñı zâhîriñdir mu'îniñdir Nazîm
- 14 Hâbda bu mışra'ı bir ehl-i dil gûş eylemiş
Yâ Resûlallâh ğulâm-ı kemterîniñdir Nazîm

466. gazelde de cinaslı bir söyleyiş benimsemiştir:

- 1 Harf-i düşnâma açıldın ol leb-i gül-fâm fem
Eyledi lebrîz çeşmim eşk-i hasret-nâm nem
- 2 'Aşk bir vahşî-ġazâli göñlüme râm itdi kim
Bîm-i çeşminden qabûl eyler dil-i ârâm rem
- 3 Dîde-i terde dükenmez mâcerâ-yı hûn-ı dil
İntizâr-ı yâr ile cârî ola mâdâm dem
- 4 Zevk-i vaşl u miñnet-i hicrânla eksilmedi
Olmasun efzûn ğamiñ ey 'âşık-ı nâ-kâm kem
- 5 Başmamışdı bezm-i devrâna ayak mestâne ğam
Sâkî-i 'aşkıñ elinden nûş iderken câm Cem
- 6 Bir güher şevki şadef-veş qalbimi çâk itdi kim
Furqatinde olsa demdir dîde-i eyyâm yem
- 7 Şâhid-i ğüftârına maşşûşdur el-ħağ Nazîm
Hüsn-i ta' bîr ü nezâket şîve-i ibhâm hem

468. gazelde de her mısrada akis sanatı yapılarak mükerrer gazel oluşturulmuştur:

- 1 Dîdem ruhuñı gözler gözler ruhuñı dîdem
Kıblem olalı qaşñ qaşñ olalı kıblem
- 2 Cennet gibidir rûyuñ rûyuñ gibidir cennet
Âdem doyamaz saña saña doyamaz âdem
- 3 Ğamzeñ cigerim deldi deldi cigerim ğamzeñ
Bilmem nic'olur hâlîm hâlîm nic'olur bilmem
- 4 Vuşlat bileli hecriñ hecriñ bileli vuşlat
Mâtem görünür şâdî şâdî görünür mâtem
- 5 Zaħmım göricek cânâ cânâ göricek zaħmım
Merhem qoyasıñ bir gün bir gün qoyasıñ merhem
- 6 Sende nazarı dâ'im dâ'im nazarı sende
‘ Âlem yüzüne meftûn meftûn yüzüne ‘ âlem
- 7 Olsun qo Nazîm ey gül ey gül qo Nazîm olsun
Her dem gülüne bülbül bülbül gülüne her dem

636. gazelde ikileme niteliğinde cinas kullanılmıştır:

- 1 Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘ işrete ey hâne mey-hâne
Huşûşâ sâķî-i meclis şuna kestâne mestâne
- 2 ‘ Adû ‘ aşık geçüp yâra benimle imtiħân olmaz
Ne inşâfa gelür haşm ey dil-i şeydâ ne meydâne
- 3 Sözüñ zehrâbe-nûşân-ı ğama tiryâķ-ı şevķ eyle
Zebânñ nîş-i âzâr eyleme yârâne mârâne
- 4 Mesîh-âsâ seyâħat eyleyenler pây-ı himmetle
Başar evvel kademde kürsî-i gerdâne merdâne
- 5 Gelür bir kâh-ı kemterden sebük-kûh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhım qonsa nâ-çîzâne mîzane

6 Şafâsından ider sa‘ y ü tavâf-ı Ka‘ be-i maşûd
Girüp ihrâm-ı şevke yüz tutan Hannân'e Mennân'e

7 Olursa mazhar-ı feyz-i Hudâ nuḡ-ı cihân-gîriñ
Nazîmâ hüküm ider Tûrân ile Îrân'a mîrâne

556. gazelde de yine şair sanatlı bir kullanım benimsemiştir:

1 Olmazdı ḡaddi olmasa serv-i çemen çemân
Reftârını görünce olur nârven revân

2 Gûş-ı niyâzı güllere güftârı tutdurur
Açdıḡça ḡarf-i nâza o ḡonca-dehen dehân

3 Baḡlansa zülfüne o büt-i deyr ‘ işveniñ
Zünnâr nâmın añmaz idi berhemen hemân

4 Manşûr gibi ol şeh-i ḡüsn ü melâḡatiñ
Berdâr-ı ‘ aşḡına ola zülfi resen resân

5 Hükmin virirse ḡâl-i lebi baḡtı añlamam
Ola Nazîm ḡâl-i Süheyl-i Yemen yamân

97. gazel, gazeller içerisindeki son sanatlı manzume örneğidir:

1 ‘ Anberîn ḡâl-i siyeh kim zînet-i ruḡsâr olur
ḡâl dâne dâne dâm u dâm zülf-i yâr olur

2 Zaḡm-ı tîḡ-ı ḡamzeden olduḡça sînem çâk-dâr
Zaḡm ḡonca ḡonca gül gül zîver-i destâr olur

3 Bûy-ı zülf-i çîn çînin duysa âhû-yı ḡuten
Bûy müşḡ ü müşḡ nâfe nâfe ‘ anber-bâr olur

4 Çeşm-i mesti nâz ile itdikçe ḡaşd-ı cân u dil
Nâz ‘ işve ‘ işve ḡamze ḡamze ḡançer-dâr olur

5 Derd-i ‘ aşḡıyla ser-â-ser na‘ l kessem sîneme
Na‘ l dâḡ u dâḡ lâle lâle pür-efḡâr olur

6 Kaþre-rîz olduþça çeþm-i hûn-feþânım pâýına
Kaþre seyl ü seyl baþr u baþr tûfân-zâr olur

7 Râz-ı la' lin eylesem taþrık yâriñ ey Nazîm
Râz levh u levh dil dil maþzen-i esrâr olur

Nazîm, 16. kasîdede dil ve dîde kelimelerini kasîdenin baş kısmında her mısradâ, geri kalanında ise her beyitte kullanarak güzel bir örnek sergilemiştir:

1 Dil serâ-perde-i maþabbetdir
Dîde maþrem-serâ-yı rü 'yetdir

2 Dil ki şahbâ-yı bezm-i vaþdet ise
Dîde ol bezme câm-ı işretdir

3 Dildedir mâcerâ-yı lücce-i 'aşk
Seyl-i dîde aña işâretdir

4 Dil ki tûfî-i mışr-ı 'iffet ise
Dîde mir 'ât-ı rûy-ı 'ismetdir

5 Dil süveydâya yâr-ı mûnis ise
Dîde her demde merdüm-ülfedir

6 Dil derûnumda 'aşk-ı dilber ise
Dîde cismimde dâg-ı þasretdir

7 Dil eger maþzen-i zârâfet ise
Dîde gencîne-i nezâketdir

8 Dil eger gevher-i kirâmı ise
Dîde deryâçe-i kerâmetdir

9 Dil neþât ile germ-ülfet ise
Dîde pür-zevk-i şevk-þâletdir

10 Dil eger gönca-i meveddet ise

Dîde de nergis-i başîretdir

...

42 beyitlik 5. kasîdede ise mihr ve meh kelimesi her beyitte birlikte geçmiştir:

1 Mihr ü mehdîr şanma bezm-i çarhda her rûz u şeb
İki sâkî câm-ber-kef devr iderler rûz u şeb

2 Mihr ü meh rûy-ı cebîn-i şâhid-i endîşedir
‘ Ârızıyle zülf-i müşgîn ü mu‘ anber rûz u şeb

3 Mihr ü mâhı pûte-i nâr-ı şafağda kâl idüp
Sîm ü zer hârcâ sipîhr-i kîmyâ-ger rûz u şeb

4 Mihr ü meh olmuş dükân-ı çarha iki kelle kând
Kim anı kânnâd-ı dehr eyler mükerrer rûz u şeb

5 Mihr ü mâh-ı nev degil abdâl olup pîr-i felek
Cüst ü cûda dâğ-ber-ser na‘ l-der-ber rûz u şeb

6 Mihr ü meh fânûslardır sîm ü zerden gûyiyâ
Kim virirler nev-‘ arûs-ı dehre zîver rûz u şeb

7 Mihr ü meh bu hânkâh-ı nüh-revâk-ı çarhda
İki ‘ âşîk Mevlevîlerdir dönerler rûz u şeb

8 Mihr ü meh nerrâd-ı çarha oldı gûyâ ka‘ beteyn
İtmede şad-mekr ile bâzî-i şeş-der rûz u şeb

9 Mihr-i ‘ âlem-tâb ile fülk-i sipîhr-i mâh-ı nev
Biri olmuş bâd-bân u biri lenger rûz u şeb

10 Mihr ü meh şanma idüp evreng-i gerdûna cülûs
Hükûm iderler ‘ âleme iki birâder rûz u şeb

...

Yine 53 beyitlik 55. kasîdede îd ve rûze kelimeleriyle yapılmış benzer bir durum mevcuttur:

- 1 Geçdi şad-rûze vü 'îd oldı nice 'îd-i şıyâm
Rûze-i 'îd-i maḥabbet daḥi bulmaz itmâm
- 2 Nice rûze ki anıñ rûz u şebi ḳadr ile 'îd
Nice rûze ki ola 'îdi anıñ şubḥ ile şâm
- 3 Nice rûze ki fedâ müjde-i iftârına 'îd
Nice rûze ki dem-i 'îdi seḥer-gâh-ı ḳıyâm
- 4 Nice rûze ki ider mâtemi 'îd-i şâdî
Nice rûze ki virir 'îd-i şafâdan peygâm
- 5 Ḥabbezâ rûze-i dîdâr zehî 'îd-i cemâl
Ki dutan rûzesini itmededir 'îd müdâm
- 6 Perde-i rûzeden açıldı cemâl-i meh-i 'îd
Rûzemiz 'îd-i sa'îd itdi 'alîm ü 'allâm
- 7 Rûze vü 'îd bize ḳadr ile nevrûz oldı
Rûze vü 'îd olalı revnaḳ-ı ehl-i İslâm
- 8 İbtidâ rûze dutan 'âḳıbeti 'îd eyler
Rûze âḡâzına zîrâ ki olur 'îd encâm
- 9 Rûze-dâr-ı ḡam-ı ebrûyı görüp eyler 'îd
Ki olur rûze hilâl-i meh-i 'îd ile tamâm
- 10 Rûze-dârânın ider 'îd ile şîrîn-demâḡ
Rûze-i micmere-i 'îde iden 'anber-i ḥâm

...

43 beyitlik 70. kasîdede ise şütür ve hücre kelimeleri her mısrada geçmektedir. Başka şairler tarafından da şütür ve hücre kelimeleri üzerine kurulmuş şiirler vardır. (Pektaş-Ünal, 2013: 2165-2177) Nazîm'in şiirinin baş kısmı şu şekildedir:

- 1 Olup vaḫan şütür-i 'aşḳ-ı yâra hücre-i ten
Ġarîbdır ki şütür hücreyi ide mesken

- 2 Hayâl-i yâr şütür çeşm-i ter aña hücre
Şütürle hücreyi bir yerde seyr idiñ rûşen
- 3 Ğamıyla dil şütür ü hücredir nola olsa
Niyâzım üştür-i ner kalbi hücre-i âhen
- 4 Şütür ‘aceb midir olsa derûn-ı hücre-nişîn
Şütürdür âb-ı revân hücredir aña gülşen
- 5 Dikilse üştür-i ğam zaħmı hücre-i dilde
Olurdı rişte şütür hücre dîde-i sûzen
- 6 Benem o üştür-i ğam hücre kim şorar lâ-büd
Şütürle hücre serimde fetîl ü dâğı gören
- 7 Şütür hücûmuna dûş oldu hücre dolsa nola
Dem-i hazâna şütür hücre-i harâba çemen
- 8 ‘Aceb mi üştür-i ner bakşa hücre sin itmiş
Şütür cefâñı derûnum mişâl-i hücre iden
- 9 Mekânı üştür-i ser-mestiñ olalı hücre
Göñül şütürdür aña hücre kâkülünde şiken
- 10 Olaldan üştür-i dil dûr-ı hücre-i kûyuñ
Figân u zârı şütür hücre oldu beyt-i hazen

...

3. sıradaki terkîb-i bendde ise her bendin ilk beytinin ilk harfleri revî harfiyle aynıdır. Bu şiir aynı zamanda bir nevi elifnamedir, her bend bir hafr ile yazılmıştır. 6 beyitli 28 bendden oluşan bu şiirin ilk iki bendi şu şekildedir:

I

- 1 O cân-ı her dü-cihâñıñ yolında ol ki fedâ
Ola maħabbetiniñ cân-sipârî şâh u gedâ
- 2 O deñli mazhar-ı ‘aşq ol ki feyz-i te’sîri

Ola secencel-i dilden hemîşe reng-zidâ

3 O hân-ı feyzde ol mîhmân ki eylemeye
Teniñde her ser-i mû bir dil olsa şükrin edâ

4 O sûmenâtda zünnâr-bend-i derd ol kim
Gele zebânîña hengâm-ı yâ şanem şamedâ

5 O kârbâna refîk ol ki bâng-i şûr gibi
Terâne-i ceres-i kemterîni vire şadâ

6 Şafâ-yı ‘aşk ile deryâ-mişâl pür-cûş ol
Şadef gibi güher-i kâm ile hem-âgûş ol

II

7 Bekâ-yı ‘aşk iledir ‘âşıkâ şifâ-yı kulûb
Bağılsa derd-i derûna devâ imiş maḥbûb

8 Benem o câm-ı ḥaḳîḳatde ‘âşık-ı dîdâr
Ki ‘aşkdır dil-i şûrîdeme mey-i ruḥ-ı ḥûb

9 Benem o ḥâk-i reh-i dergeh-i maḥabbet kim
Ḥarem-serâyına zülfeyn-i ḥûr der çârûb

10 Cemâl-i Yûsuf-ı maḳşûdını görür âḥir
İden dü-çeşmini ‘aynıyla dîde-i Ya‘ kûb

11 Ḥakîm-i muṭlak olur çâre-sâz-ı derd-i diliñ
Gelürse başîña şabr eyle miḥnet-i Eyyûb

12 Ne şevḳ-ı sûr ile şâd ol ne sûg ile ğam-nâk
Ne nûşdan müteleziz ne nîşden dil-i çâk

...

Nazîm, bunun benzerini bir muhammes üzerinde de yapmıştır. Yine 28 bendden oluşan 1. muhammesin her bendin son mısrası hariç tüm mısraları "Es-

selâm ey..." diye başlamaktadır ve her bendin sonu bir elifname gibi alfabetik sıra ile kafiyelenmiştir:

- 1 Es-selâm ey kârvân-ı râh-ı Hâkka pîşvâ
Es-selâm ey enbiyâ vü mürseline muqtedâ
Es-selâm ey râyet-efrâz-ı şufûf-ı aşfiyâ
Es-selâm ey seyyidü'l-kevneyn maḥbûb-ı Hudâ
Fâhr-i 'âlem Ahmed-i mürsel Muḥammed Muştafâ
- 2 Es-selâm ey perde-dâr-ı râz-ı settârü'l-‘ uyûb
Es-selâm ey bezm-i ' afv-ârâ-yı ḡaffarü'z-zünûb
Es-selâm ey dergehinde bâl-i ḡudsî ḡâk-rûb
Es-selâm ey cilve-gâh-ı ' aşḡ-ı pâki her ḡulûb
' Âşîḡ-ı pür-iştiyâḡı enbiyâ vü evliyâ
- 3 Es-selâm ey âfitâb-ı maşriḡ-ı fevz ü necât
Es-selâm ey mâh-tâb-ı leyletü'l-ḡadr ü berât
Es-selâm ey ' afv u luḡfi maḡv-sâz-ı seyyi 'ât
Es-selâm ey müşfiḡ-i ḡâl-i diḡer-gûn-ı ' uşât
Server-i cem' -i rusûl serdâr-ı şaff-ı enbiyâ

...

12 bendden oluşan 2. Müseddes, mürâcaa şeklinde yazılmıştır ve ilgi çekici manzumeler arasındadır:

- 1 Dün vâlih eyledi beni bir şûḡ-ı şeh-levend
Kim çeşmi sâḡir idi nigâhı füsûn-pesend
Ruḡsârı üzre zülfün idüp deste deste bend
Her târın itdi cân u dile ḡalka-i kemend
Baḡlandı dil görüp ne resendir didim didi
Zencîr-i bend-i şîr-i jiyânîñ durur seniñ
- 2 Mestâne bezm-i meyde idüp kec-külâhını
Süzmüş şarâb-ı nâz ile çeşm-i siyâhını
Gösterdi ḡisuvânı diliñ dâm-gâhını
' Arz itdi cân-ı zâra zenaḡdânı çâhını
Ey şâh-ı ḡüsn bu ne zeḡandır didim didi
Ârâm-gâh-ı rûḡ-ı revânîñ durur seniñ

...

5. FARKLI ARUZ KALIBI KULLANIMLARI

Nazîm'in divanında dikkat çeken hususlardan biri de alışılmadık aruz kalıplarının kullanımınıdır. Muhtemelen şair bunları Arap aruzundaki örneklerden almış olmalıdır. Bunlardan biri "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa'" kalıbıdır. Şair, bu kalıbı iki gazelde kullanmıştır. Örneğin:

- 1 Ey ezeli maḥrem-i bârgeh-i Ḥaḳ
Nûr-ı Ḥudâ'dan ruḥuñ lâmi' u müştâḳ
- 2 Zât-ı kerîmiñ seniñ cümleden ekrem
Ṭab' -ı şefîḳiñ seniñ cümleden eşfaḳ
- 3 Ey şeh-i ' arş-âsitân ḳubbe-i eflâḳ
Bârgeh-i ḳadrine ḳaşr-ı muṭabbâḳ
- 4 Dergeh-i iclâliñiñ olmuş ezelden
Kemterîn âvîzesi çarḫ-ı mu' allâḳ
- 5 Lâyıḳ-ı nâmiñ seniñ ḥuṭbe-i levlâḳ
Taḥt-ı le' amrûḳ seniñ zâtıña elyaḳ
- 6 Zâtıñı taşdıḳ idüp cümle ḥalâyıḳ
Eyledi âfâḳı pür na' ra-i şaddâḳ
- 7 Senden olur el-amân derdine dermân
Ḳaldı Nazîm'in işi luṭfuña ancak

Bir diğerkalıp, "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün"dür. Bu kalıpla yazılan gazel de şu şekildedir:

- 1 ' Arşı da lertzân ider şabâḫ-ı maḥabbet
Nâle-i ḥayyâ ' ale'l-felâḫ-ı maḥabbet
- 2 Devlet anıñ kim şala o bî-kese sâye
Bâl-i hümâ-yı sebük-cenâḫ-ı maḥabbet
- 3 Açdı reyâḫîniñ cenneti ḥadıḳa-i cânıñ

Feyz-i Mesîhâ-dem riyâh-ı maḥabbet

4 Cevher-i şemşîrimiz şerâre-i dildir
Âh-ı derûndur bize silâh-ı maḥabbet

6 Secde-beriz ebrû-yı bütâna Nazîmâ
‘Âşîka ancak budur şalâh-ı maḥabbet

Yine bir diğeri "Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün Fe‘ ülün Fe‘ ülün" kalıbıdır. Kalıbın kullanıldığı tek gazel şu şekildedir:

1 Ey meh-i berķ-efgen-i cihân-ı muḳaddes
Mihr-i şeref burc-ı âsumân-ı muḳaddes

2 Bâğ-ı le‘ amrük nihâl-i ḥadîka-i levlâk
Serv-i ḥırâmân-ı gülistân-ı muḳaddes

3 Şâh-ı nübüvvet-ḥaşem ḥıdv-i rûsul-ḥayl
Ḳâfile-sâlâr-ı kârvân-ı muḳaddes

4 ‘Îd-geh-i kûyuña çekilmede ervâḥ
Ey saña ḳurbân hezâr cân-ı muḳaddes

5 Ḥâdim-i ḥâk-i deriñ şufûf-ı melâ’ik
Râtibe-ḥâr-ı ğamiñ revân-ı muḳaddes

6 Kûyuña rû-mâl iden bulur derecâtın
‘Arş ile hem-serdir ol mekân-ı muḳaddes

7 Olmuş ezel fevc fevc şikâr-ı ‘aşkıñ
Cân ile murgân-ı âşiyân-ı muḳaddes

8 Ḳurb-ı Ḥudâ’da seniñ nişâr-ı ḳudûmüñ
Gevher-i gencîne-i nihân-ı muḳaddes

9 Farķ-ı laṭîfiñde ol dü-ğîsû-yı müşğîn
Nûr-ı siyehdir bâ-sâyebân-ı muḳaddes

10 Kırb-ı civârın yeter bihişt Nazım'e
Ey haremî ravza-i cinân-ı muğaddes

Yalnızca gazelerde değil matla'larda da bu türlü farklı bir aruz kalıbına rastlıyoruz. "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" kalıbıyla yazılmış

Ey rusül ü enbiyâ seniñle ser-efrâz
Cümleden olsañ revâ ser-âmed ü mümtâz, matla'ı gibi.

6. NAZİM'İN BİR BAŞKASINA DA SUNDUĞU AYNI TARİH VE KASİDELER

Nazım, bir tarih ve üç kasidesini ilk kaleme aldığı kişiden başkası için de kullanmıştır. Bunu isimlerin geçtiği beyitleri değiştirerek yapmıştır.

Tarihler arasında 4. sırada bulunan tarih manzumesi ilk önce Mustafa Paşa için kaleme alınmıştır. Mustafa Paşa'nın ismi 3 beyitte geçmektedir. Şair, bunlardan;

Cenâb-ı Muştafâ Pâşâ sezâ mühr-i Süleymân'a
Gelüp bir dâ' î-i kemter bu târîhi didi ammâ

beytini çıkarmış ve

Vezîr-i dâd-güster Muştafâ Pâşâ-yı 'âdil kim
Nizâm-ı dîn ü devletde ferîdü'd-dehrdir haqqâ

beytinin ilk mısraını

Vezîr-i mükrümet-perver 'Alî Pâşâ-yı 'âdil kim

şeklinde değiştirmiş, üçüncü olarak da;

Nazım-âsâ didim ben de du' â-yı hayr ile ol dem
"Cem-âyîn âşaf-ı mülk-i Süleymân Muştafâ Pâşâ"

beytini

Nazım-âsâ didi ol dem du' â-yı hayr ile hâtif
"Vezîr-i kâm-bîn oldı alup mühri 'Alî Pâşâ"

şeklinde değiştirmiştir, şiirin geri kalan kısmı aynıdır. Tarihi gösteren mısra ilkinde 1099'u verirken ikincide 1105'i vermiştir.

Kasîdelerde de benzer değişiklikler yapılmıştır. Örneğin, Osman Paşa için sunulan kasidedeki,

Muşhaf-ı kâdr ü şeref ‘ Osmân Pâşâ kim anın
Âyet-i câhî devâm-ı ‘ ömr ile tefsîr olur

beytindeki ilk mısra

Hazret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim anın

şeklinde değiştirilerek veya La'lî-zâde Mehmed Efendi için yazılan kasîdedeki,

Hazret-i ‘ allâme La‘ lî-zâde kim ‘ arz itmege
Eyledi hâmem bu taqvîmi raqam nev-rûzda

beytinin ilk mısraı

Hazret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim anı

şeklinde değiştirilerek, yine Mustafa Paşa için yazılan kasîdedeki

Muştafâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm
Midhatin ârâyîş-i evrâd ider a‘ dâ bile

beytinin ilk mısraı

Hazret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim müdâm

şeklinde değiştirilerek bu durum sağlanmıştır.

Şairin, özellikle bu üç değişikliği de Damad İbrahim Paşa için yapması o dönemi akıllara getirmektedir. 1718 yılında Damad İbrahim Paşa'nın sadrazamlığa getirildiği tarihten 1930 yılındaki Patrona İsyanı'na kadar olan sürecin Lâle Devri olarak adlandırılacak kadar değişikliklerin yaşanması, devlet adamlarının sanatı, sanatçıyı himayesinin artışı Nazîm'i de heyecanlandırmış olmalıdır. Nazîm'in 1727 yılında 80 yaşına yakın bir zamanda vefat ettiğini yani o yıllarda 70 yaş civarında olduğunu ve şairin, örneğin 60 yaşından sonra tarih manzumesine rastlamadığımızı da düşünerek şiirle arasına bir mesafe girmiş olabileceğini de göz önüne alarak, yeni bir şiire de güç yetiremeyip belki bu yolla onun da bir şeylerden nasipdar olmak istemiş olabileceği çıkarımını yapabiliriz.

7. NAZİM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

I- Divanda, "Kasîde, Tarih, Gazel, Müstezâd, Muhammes, Tahmis, Müseddes, Müsemmen, Mu'aşşer, Tercî-i Bend, Terkîb-i Bend, Lügaz, Mesnevi, Şarkı, Kıt'a, Rubâ'î ve Matla" olmak üzere 17 nazım şekliyle yazılmış manzumeler bulunmaktadır.

II- Divanda;

96 adet Kasîde (4746 beyit)

81 adet Tarih (677 beyit)

748 adet Gazel (5066 beyit)

2 adet Müstezâd (14 beyit)

2 adet Muhammes (toplam 44 bend, 110 beyit)

4 adet Tahmis (toplam 22 bend, 55 beyit)

4 adet Müseddes (toplam 30 bend, 90 beyit)

1 adet Müsemmen (toplam 14 bend, 56 beyit)

1 adet Mu'aşşer (toplam 5 bend, 25 beyit)

2 adet Tercî-i Bend (toplam 12 bend, 48 beyit)

12 adet Terkîb-i Bend (toplam 96 bend, 787 beyit)

12 adet Lügaz (76 beyit)

11 adet Mesnevi (642 beyit)

10 adet Şarkı (toplam 51 bend, 102 beyit)

50 adet Kıt'a (318 beyit)

353 adet Rubâî (706 beyit)

175 adet Matla' (175 beyit)

olmak üzere 1564 adet manzume bulunmaktadır.

III- Divandaki toplam beyit sayısı 13693'tür.

IV- 1564 adet manzumeden 56'sı kasîde, 64'ü gazel, 2'si müstezâd, 2'si muhammes, 1'i tahmis, 1'i müsemmen, 1'i tercî-i bend, 3'ü terkîb-i bend, 3'ü mesnevi, 5'i kıt'a, 108'i rubâî ve 54'ü matla' olmak üzere 300 tanesi na'ttır. Bu da Nazîm'in na'tla çokça ilgilendiğini ve na't-gû sıfatını hak ettiğini göstermektedir.

V- 1564 manzumede kullanılan 34 aruz kalıbı yoğunluklarına göre şu şekildedir:

1- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (226 manzume)

- 2- "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (192 manzume)
- 3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (184 manzume)
- 4- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (158 manzume)
- 5- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (137 manzume)
- 6- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" (108 manzume)
- 7- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (38 manzume)
- 8- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (19 manzume)
- 9- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (19 manzume)
- 10- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (15 manzume)
- 11- "Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün" (14 manzume)
- 12- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (12 manzume)
- 13- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (11 manzume)
- 14- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (10 manzume)
- 15- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün" (8 manzume)
- 16- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (8 manzume)
- 17- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün" (7 manzume)
- 18- "Mütefâ' ilün Fe' ûlün Mütefâ' ilün Fe' ûlün" (6 manzume)
- 19- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (5 manzume)
- 20- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl" (5 manzume)
- 21- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (4 manzume)
- 22- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (4 manzume)
- 23- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün" (2 manzume)

- 24- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün" (2 manzume)
- 25- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün" (2 manzume)
- 26- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa' " (2 manzume)
- 27- "Müstef' ilün Fe' ûlün Müstef' ilün Fe' ûlün" (2 manzume)
- 28- "Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ûlün Fe' ûlün" (1 manzume)
- 29- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün" (1 manzume)
- 30- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" (1 manzume)
- 31- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 manzume)
- 32- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 manzume)
- 33- "Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün" (1 manzume)
- 34- "Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün" (1 manzume)

İKİNCİ BÖLÜM

1. NÜSHA TAVSİFLERİ

1. Nüsha: (T) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No: H 859.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luṭf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Ḳâḍiyü'l-ḥacât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle faḳîriñdir Nazîm"

Toplam 338 varak. 160x270 mm. ebadında. Kapak içlerinde gül motifleri vardır. Miklepli, kabartma şemse ve köşebendli vişneçürüğü deri cilt. Yazı, nesih. Aharlı kâğıt. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Şiirlerde başlık bulunmamaktadır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Mustafa Eyyûbî tarafından 1148'de istinsah edilmiştir. Bu, oldukça erken bir tarihtir, müellifin vefatının üzerinden 10 sene dahi geçmemiştir. Ferâğ kaydı şu şekildedir:

"Ḥayra yazsın şerrini anîñ kirâmen kâtibîn

Kim du'âdan yâd iderse işbu ḥaṭṭîñ kâtibin

Temmeti'l-kitâbu dîvânü's-şerîfe el-merḥûm bi-Nazîm Çelebi raḥmetullâhi
aleyh sevvedehu ez'afü'l-küttâb Muştafâ Eyyûbî min-telâmîzi Muḥammed Râsim
Efendi ..-zâde¹ taḥrîren fî ḡurre-yi recebü'l-ferd li-seneti şemâniyetin ve erba'în ve
mi'etin ve elf."

2. Nüsha: (H) Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 654.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luṭf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Ḳâḍiyü'l-ḥacât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle faḳîriñdir Nazîm"

¹ Kelime okunamamıştır.

Toplam 269 varak. 128x214 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklar ve tarihler kırmızı mürekkepledir. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yok.

3. Nüsha: (R) Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi, Râşid Efendi, No: 1309.

Başlık: "Külliyât-ı Dîvân-ı Nazîm"

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luğf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Ḳâḍiyü'l-ḥacât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle faḳîriñdir Nazîm"

Toplam 364 varak. 70x170 (80x250) mm. ebadında. Miklepli, deri cilt. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur ancak divanın sonunda "Muḳabele şod ez-ḥaṭṭ-ı muşannif raḥimehullâh" denilerek müellif nüshasından istinsah edildiği işaret edilmiştir. Nüshalar içinde en hacimli nüshadır.

4. Nüsha: (A) Almanya Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, Cod. Turc. 002.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luğf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Olsa lâyıḳ merdümek-veş dîde-i 'âşık yeri
Dâmen-i zülfün dü-tâ itmiş Nazîmâ ol perî"

Toplam 286 varak. 96x233 (169x304) mm. ebadında. Kenarları kırmızı deri cilt, üzeri bezle kaplı. Kâğıt, sarımsı beyaz Avrupa kâğıdıdır. Yazı, nesih. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 27 satır yer almaktadır. Vâşif mahlaslı, şair bir müstensih tarafından istinsah edilmiştir ve şu manzume ile tarih düşürülerek divanın sonuna eklenmiştir:

"Biñ şükür olup mazḥar-ı elṭâf-ı ilâhî
Üç ayda yazdım iki dîvân-ı cesîmî"

Çekdim der-i manzûm gibi silk-i sûtûra
Vaşf-ı şeh-i kevneyn olan âşâr-ı ‘azîmi

Hağ şâhib-i dîvân ile bu ‘abd-i fakîre
Göstermeye der-rûz-ı nedem nâr-ı cahîmi

Vâşif didim itmâmına bu mışra‘ ı târîh
Yazdım iki üç ayda dîvân-ı Nazîm'i"

5. Nüsha: (K) Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No: 2440.

İlk beyit:

"Mâ’ide-i süfre-i luğf-ı ahad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Toplam 289 varak. 67x160 (100x165) mm. ebadında. Zencirekli, şemseli, siyah renkli meşin ciltlidir. Kâğıdı oldukça yıpranmıştır. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, bazı başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

6. Nüsha: (E) Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2707.

Başlık: "Dîvân-ı Belâgat-‘Unvân-ı Hazret-i Nazîm Efendi"

İlk beyit:

" ‘Ale’ş-şabâh ki feyz-i nesîm-i gâliye-sâ
Cihânı eyledi ‘anber-şemîm ü rûh-efzâ"

Son beyit:

" ‘Avn-i Hudâ ile bulcağ nazmım intizâm
"Târîhini gören didi dîvânçe-i Nazîm"

Toplam 252 varak. 122x202 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 15 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

7. Nüsha: (S) Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, No: 1122.

Başlık: "Külliyât-ı Dîvân-ı Nazîm"

İlk beyit:

" 'Ale's-şabâh ki feyz-i nesîm-i gâliye-sâ
Cihânı eyledi ' anber-şemîm ü rûh-efzâ"

Son beyit:

" 'Avn-i Hudâ ile bulıcağ nazmım intizâm
"Târîhini gören didi dîvânçe-i Nazîm"

Toplam 144 varak. 124x215 mm. ebadında. Miklepli, deri ciltlidir. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

8. Nüsha: (D) Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, No: Yz A 404.

Başlık: "Dîvân-ı Na' tû'n-Nebiy Şallallâhu ' Aleyhi ve Sellem Ez-Nuṭṭ-ı Nazîm Efendi Ser-bâzârî"

İlk beyit:

"Fesâd-ı nefis ile bîmârdır tenim yâ Rab
' İnâyet eyle meded hâlîme benim yâ Rab"

Son beyit:

"Dolandırsa ' aceb mi ' îd-gehde biñ dil ü cânı
Yine dülâba binmiş gördüm ol mümtâz-ı devrânı"

Toplam 180 varak. 80x130 (180x235) mm. ebadında. Siyah pandizot kaplı, meşin sırtlı siyah mukavva bir cilt içerisindedir. Kâğıt, papatya filigranlı. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 20 satır yer almaktadır. Muḥammed Sadık b. Halil tarafından 1168'de istinsah edilmiştir. Ferâğ kaydı şu şekildedir:

" 'Alâ itmâmi hâze-d-dîvân ' an yedi ez' afü'l-' ibâd el-hâc Muḥammed Şâdık İbnü'l-hâc Halîl gaferallâhu zünûbehû ve setera ' uyûbehû âmîn bi-ḥurmeti seyyidi'l-mürselîn fi-gurre-yi şehri rebî' ü'l-âḥir li-seneti şemânin ve sittîn ve mi'etin ve elfin min hicreti men lehu'l-' izzetu ve's-şeref."

9. Nüsha: (L) Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, No: 400.

Başlık: "Dîvân-ı Na‘t-ı Nazîm Çelebi Der-Sitâyiş-i Sulţân-ı Kevneyn
‘Aleyhi’ş-şalâtü ve’s-selâm"

İlk beyit:

"Mâ’ide-i süfre-i luţf-ı aḫad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Nazîmâ seyr idüp taḫsîn ile hâtif didi târiḫ
Bu dîvân oldu biñ seksen ṭokuz beyt ile bî-mânend"

Toplam 32 varak. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Eksik bir nüshadır.

10. Nüsha: (İ) İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: T 2817.

İlk beyit:

"Mâ’ide-i süfre-i luţf-ı aḫad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Revân-ı pâkini şâd eyledikçe rahmet-i Ḥaḫ
‘Adûsın eyleye merdûd-ı ‘âlem ü ğam-ġîn"

Toplam 131 varak. 145x235 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Divanın sonunda "Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün" vezinli bir beyitle;

"Eşer-i ḫâme-i Aḫmed ‘ İzzet
‘ An ağâyân-ı künûz-ı devlet"

müstensih kendi ismini belirtmiş ve altına da istinsah tarihi olan 1229 tarihini yazmıştır. Müstensih, döneminin mahir hattatlarından Nazîfzâde Ahmed İzzet Ağa'dır.

11. Nüsha: (M) Matbu Nüsha: Râşid Efendi Kütüphanesi, No: 1336.

Başlık: Dîvân-ı Belâgat-‘ Ünvân-ı Nazîm

İlk beyit:

"Ey şefkat ü ‘ afv-ı lücce-i emvâcî
Baḫşâyîş-i cürm ol lücceniñ emvâcî"

Son beyit:

" Ḳâḫiyü'l-ḫacât sensin yâ Kerîm"

Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Matbu nüsha İstanbul'da, Takvîm-i Vekâyî' matbasında, 1257/1841 yılında basılmıştır. Eser toplamda 500 sayfadır. 1-155. sayfalar arasında ilk divan, 156-194. sayfalar arasında ikinci divan, 195-248. sayfalar arasında 3. divan, 250-334. sayfalar arasında 4. divan ve 336-500. sayfalar arasında da 5. divan bulunmaktadır.

2. TENKİTLİ METİN

KASİDELER

1 Na' t-1 Şerîf Be-Harfi'l-Elif¹

(T: 87b, H: 32a, R: 81b, A: 14b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Ale's-şabâh ki feyz-i nesîm-i ğâliye-sâ
Cihâmı eyledi 'anber-şemîm ü rûh-efzâ
- 2 Çıkardı hüsrev-i gül bâğa tûğ-1 şâhîsin
Kuruldu hayme-i eşcâr-1 sebz-reng-i fezâ
- 3 Keşide tîğ-1 zümürüd-ğılâf-1 sûsen-i sebz
Güşâde râyet-i gülgûn-1 lâle-i hamrâ
- 4 Sipâh-1 behmeni şâh-1 bahâr itdi şikest
Şükûfeler nola gülşende itse donanma
- 5 Meşâm-1 gülşeniyâtı mu' attar itmek için
Dağıtdı zülf-i nigârı seher nesîm-i şabâ
- 6 Görüp elinde gülün câm-1 nâzını leb-rîz
Terâne-senc-i niyâz oldu bülbül-i şeydâ
- 7 Gül-i neşâf açılıp geldi vaqt-i nûş-â-nûş
Yetişdi otları erbâb-1 gülşeniñ haqqâ
- 8 Şakâyık âl-ķabâ vü semen sefid-libâs
Bir özge renge her bir şükûfe-i zîbâ
- 9 Müzeyyen itmededir nev-'arûs-1 gül-zârı
Olup nesîm-i bahârı çemende çihre-güşâ
- 10 Döşendi rûy-1 zemîne bisât-1 reng-â-reng
Kumâş-1 bûķalemûn geydi vâdî-i şahrâ

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 11 Benefşe kec-küleğ ü ğoncalar ğirîbân-çâk
İderse ğıbtâ cinân ravza-i cihâna sezâ
- 12 Duyurđı ğoncayı bûy-ı dehânı mest idüği
Nola nesîm-i şabâ itse râzını ifşâ
- 13 Kenâr-ı cûyı dil-ârâ nesîmi cân-perver
‘ Aceb mi ehl-i çemen itse kesb-i âb u hevâ
- 14 Ğüşâde sünbül ü reyğân şükûfte lâle vü ğül
Nümûne-i İrem oldu ğadığâ-i dünyâ
- 15 Kebûdî câme ğeyüp çözdü tırrasın sünbül
Mişâl-i zülf-i mu‘ anber şemâme-i ğavrâ
- 16 Çemende destine zerrîn ğadeğ alup nergis
Tamâm-ı ‘ işret-i ezhâr-ı bâğâ itdi şalâ
- 17 Fezâ-yı bâğda her cûy-ı şâf bir mir’ât
Ğabâ-yı sebz ile her serv tûfî-i ra‘ nâ
- 18 Mağâm-ı ‘ işvede her bir şükûfe ser-tâ-ser
Ğıyâm-ı nâzda her bir nihâl ser-tâ-pâ
- 19 Nesîm-i şubğla yer yer temevvüc itmededir
Riyâz-ı dehr meğer oldu ğulzüm-i ğadrâ
- 20 Zamân-ı zevğ u tarab ‘ ahd-i şevğ u şâdîdir
Ki elde câm-ı şafâ serde neşve-i şahbâ
- 21 Şafâ-yı ‘ ayşı ğoyup böyle demde mağşûda
Revâdır ehl-i tarab itse nâz u istignâ
- 22 Ğumâr-ı hecri idüp şüst ü şû şarâb-ı vişâl
Vefâya oldu bedel cevri-i yâr müsteşnâ
- 23 Sipâh-ı düşmen-i ğâm zîr-i pâ-yı şâdîdir

- Hücûm-ı zevk ile her ebkem olmada gûyâ
- 24 Metâ‘-ı ‘işretin olsağ nola harîdârı
Ki doldı nağd-i ümîd ile ceyb ü dest-i recâ
- 25 Fezâ-yı tîh-i humârı ‘ubûr için besdir
Beyâz-ı gerden-i mînâ bize yed-i beyzâ
- 26 Mey ü kadeh şafağ-ı âfitâba döndi yine
Meger ki halka-i bezm oldı çarh-ı ‘ayş ü şafâ
- 27 Pür itdi meclis-i gülşende gûş-ı mestânı
Seher terâne-i hûnîn-i kulkul-i mînâ¹
- 28 O demde tûti-i hâmem bu şi‘r ile oldı
Başınca âyine-i cûy-i bâğa şekker-hâ
- 29 Hağ-âver oldı o mâh-ı sipihr-i hüsñ ü behâ
Ser-â-ser eyledi bâğ-ı cemâli mihr-i giyâ
- 30 Yaraşdı ol ruğ-ı zîbâya ol hağ-ı müşğîn
Cemâli gülşenin itdi benefşe-zâr-ı Hudâ
- 31 Ruğında sebze-i bîgânedir hağ-ı la‘li
‘Aceb mi olmasa bûy-âşinâ-yı mihr ü vefâ
- 32 Hağ-ı ‘izârı degil mâh-ı bedr-i ruhsârı
Miyân-ı hâleden itdi tamâm-ı ‘arz-ı liğâ
- 33 Şikenc-i zülfi dil-i zâra mûcib-i teşvîr
Sevâd-ı hağtı ser-i câna bâ‘iş-i sevdâ
- 34 Dirîğ u hayf ki olmuş o hüsrev-i hüsñüñ
Gulû-yı hağ ile mülk-i cemâli pür-ğavgâ

¹ Bu beyit, A nüshasında bulunmamaktadır.

- 35 Düşürse pâyine şâyeste serv-i şimşâdı
Hırâm-ı nâz ile oldukça kıaddi cilve-nümâ
- 36 Bahâr-ı hüsni açıldı görüp hıat-ı sebzın
Benefşe nûş ıderiz ‘ âşıkâne şubh u mesâ
- 37 Benim de gülşen-i tab‘ ım şükûfe-zâr oldı
‘ Aceb mi kâm-ı dil ü cânı eylese bûyâ
- 38 Yetişdi nahl-i beyânımda mîve-i ma‘ nâ
Pür oldı şâh-ı hayâlim nola olursa dü-tâ
- 39 Kenâr-ı bezm-i ma‘ ânîde cân tarab-güster
Miyân-ı meclis-i ‘ irfânda dil kıadeh-peymâ
- 40 Elimde hâme ki murğ-ı hezâr-destândır
Ne mümkün eyleye dem-beste bîm-i hâr-ı fenâ
- 41 Ki bâğ-ı midhat-i Fağr-i Cihân'ın olmadadır
Fırâz-ı gülbün-i na‘ tında zemzeme-pîrâ
- 42 Yegâne şâh-ı dü-‘ âlem ki bârgâhında
Maqâm-ı hıdmete şaf-beste ehl-i arz u semâ
- 43 Ne şeh şehen-şeh-i yektâ ki hâk-i dergâhın
Melâ’ik itmededir çeşm-i câna kuhl-i cilâ
- 44 Hudâygân-ı dü-‘ âlem şehen-şeh-i ekrem
Şeff‘ -i küll-i ümem pâdişâh-ı her dü-serâ
- 45 Muhtı-i fazl u hüner hüsrev-i cihân-dâver
Hıdıv-i pâk-güher dest-gîr-i rûz-ı cezâ
- 46 Hülâsa-i dü-cihân nâzenîn-i kevn ü mekân
Mu‘în-i ‘ âlem ü insân delîl-i râh-ı hüdâ
- 47 Cenâb-ı Ağmed-i mürsel habîb-i hâzret-i Hâk

- Fürûğ-ı nûr-ı Hudâ şem‘ -i leyletü'l-İsrâ
- 48 Tabîb-i cân-ı ümem kim derinde kânûndur
Hemîşe ‘ illet-i merzâ-yı seyyi’âta şifâ
- 49 Şeh-i serîr-i le‘ amrük ki hil‘ at-i levlâk
Vücûd-ı pâkine olmuş ezelde râst-ķabâ
- 50 Tırâz-ı taht-ı risâlet ki oldı bâ-dil ü cân
Tufeyl-i bârgeh-i şer‘ i pîr ile bernâ
- 51 O şehriyâr ki lâyıķ kemîne bendesiniñ
Olursa ferş-i reh-i hıdmetinde bâl-hümâ
- 52 O şeh-süvâr-ı fezâ-yı zafer ki itdikçe
Sipâh-ı nuşret ile ‘ azm-i ‘ arşada heycâ¹
- 53 Ser-i ‘ adûyı idüp rîze-seng-i vâdî-i İrem
Vücûd-ı düşmeni eyler nişân-ı tîr-i belâ
- 54 Şükûh-ı şevketi dehşet-fezâ-yı çarķ-ı felek
Fürûğ-ı tal‘ ati revnaķ-rübâ-yı şems-i duķâ
- 55 Esîr-i bend-i kemend-i hıdîv-i emri ķader
Fütâde silsile-i pâdişâh-ı hükmi ķazâ
- 56 Gedâ-yı dergeh-i şer‘ i şeh-i Sikenderdir
Faķîr-i bâr-geh-i cûdı hem-ser-i Dârâ
- 57 Sipihr-i mekrümete âfitâb-ı ‘ âlem-tâb
Serîr-i ‘ âtıfete husrev-i cihân-ârâ
- 58 Künûz-ı şefķate bir gevher-i girân-mâye
Muķît-i hikmete zîbende bir dür-i yektâ

¹ ‘arşada heycâ, A: ‘arşa-i heycâ

- 59 Melek be-zevk u feraḥ dergehinde cârû-keş
Felek be-şevk ü şafâ ḥıdmetinde pâ-ber-câ
- 60 Nesîm-i luṭfını itse mürebbî-i külḥân
İderdi terbiyeti reşk-i gülşen-i me'vâ
- 61 Semûm-ı kahrı vezân olsa sûy-ı gül-zâra
Mişâl-i dûzaḥ olurdu şerâreler peydâ
- 62 Demâğ-ı 'âlemiyân ḥaşre dek mu'atṭardır
O deñli nefḥa-i ḥulq-ı kerîmi ḥâlet-zâ
- 63 Ḥızâne-i keremin eyledikçe bezl-i ümem¹
Olur berâber o şâhiñ yanında mîr ü gedâ
- 64 Ne yerde ḥükmi revân olsa ol cihân-dârîñ
Fütâde çâh-ı 'ademdir ḥükûmet-i a' dâ
- 65 Ola kıyâmete dek âfitâba pertev-baḥş
Fürûğ-ı neyyir-i feyzinden alsa mâh ziyâ
- 66 Bahâr-ı 'âlem-i 'ömrüñ ḥazânı olmazdı
Eger ki bülbül-i ḥıfzı olaydı nağme-serâ
- 67 Cihân-penâh şehâ ḥusrev-i mülk-sipehâ
Eyâ şeff' -i ümem pâdişâh-ı mülk-i beḳâ
- 68 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki ḥâk-i maḳdemiñi
Görürdi 'arş-ı mu' allâyı çekse nâ-bînâ
- 69 Sen ol çerâğ-ı hüdâsın ki şem' -i zâtıñdır
Tırâz-ı bezm-geh-i ḳurb-ı ḥazret-i Mevlâ
- 70 Fürûğ-ı neyyir-i ḥüsn ü cemâliñ olmuş ezel
Ziyâ-yı şems-i duḥâ tâb-baḥş-ı bedr-i dücâ

¹ bezl-i ümem, A: bezm-i ümem

- 71 ' Alîl-i şerbet-i ' aşkıñ revân-ı Hızır ü Mesîh
Marîz-i derd ü ğamıñ cân-ı Bû ' Alî Sînâ
- 72 Benem o hâste ki dârû-yı na' t-ı pâkiñ ile¹
İrişdi derd-i dil-i zâr u mübtelâma devâ
- 73 Benem o çeşme-i âb-ı hayât-ı vaşfıñ kim
Zülâl-i nuţkuma teşne Cerîr ile A' şâ
- 74 Benem o micmere-gerdân-ı bezm-i menķabetiñ
Ki benden almadadır bûy-ı feyzi hep şu' arâ
- 75 Kemâl-i feyz-i nu' ûtuñla oldı eş' arım
Ne ğüne meclise varsa zebân-zed-i bülegâ
- 76 Mişâl-i gül dutar ins ü melek şafâ ile ğuş
Şenâñı bülbül-i nuţkum her eyledikçe nevâ
- 77 ' Aceb degil kalemim sîne-çâk ise oldı
Şarâb-ı vaşf-ı şifâtuñla mest-i bî-pervâ
- 78 Sevâd-ı nazm-ı terim midħatiñle müşğ-i Hutun
Şenâñ ile raķamım reşk-i ' anber-i sârâ
- 79 Gel ey kalem ķo bu da' vâyı eyle ħatm-i kelâm
Yeter bu mertebe başt-ı sühân Nazîm-âsâ
- 80 Niyâza başla ħulûş üzre ħâke sür yüzüñi
Ķaşîde buldı nihâyet irişdi vaķt-i du' â
- 81 Seher ki eyleye tûmâr-ı ğoncaya sûsen
Midâd-ı sebz ile tâ na' t-ı ħazreti inşâ
- 82 Revân-ı pâkine tâ-ħaşr ola şalât u selâm

¹ na' t-ı pâkiñ ile, A: pâk na' tuñla

Ġubâr-ı ravzasına cân-ı ümmetân fedâ

2 Gevher-endâzî-i Kılzüm-i Midâd Be-sâhil-i Na^c-ı Şerîf-i Şeff^c-i Yevm-i
Tenâd¹

(T: 31a, R: 31a, A: 17a)

(Mef^c ûlü Fâ^c ilâtü Mefâ^c ilü Fâ^c ilün)

- 1 Ey kişver-i risâlete sultân-ı enbiyâ
Rûh-ı revân-ı cism-i rusül cân-ı enbiyâ
- 2 Mihr-i celî fûrûğ-ı sipihr-i risâletiñ
Burc-ı nübüvveti meh-i tâbân-ı enbiyâ
- 3 Hâdî-i küll defl-i sübül pîşvâ-yı dîn
Şâh-ı rusül şehenşeh-i zî-şân-ı enbiyâ
- 4 Ahrâr-ı hayl-i server-i ser-cümle-i rusül
Ebrâr-ı ceyş-i dâver-i devrân-ı enbiyâ
- 5 Ümmet sipâh-ı pâdişeh-i aşfiyâ şufûf
Şâhib-ķırân-ı merkez-i meydân-ı enbiyâ
- 6 Maĥbûb-ı nâz-perver-i kâşâne-i yaķîn
Sultân-ı nâzenîn şeh-i ĥûbân-ı enbiyâ
- 7 İtmiş midâd-ı şun^c şalât ü selâmını
Ârâyış-i kitâbe-i eyvân-ı enbiyâ
- 8 Ĥallâl-i pür-su 'âl ki nuķ-ı faşîhidir
Müşkil-güşâ-yı mekteb-i 'irfân-ı enbiyâ
- 9 Nâ-ĥande ĥâce-i sebak-âmûz-ı ma^c rifet
Ümmî-laķab debîr-i debistân-ı enbiyâ
- 10 Bâğ-ı ruĥında olmuş o ĥîsû-yı ĥam-be-ĥam

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Müşgîn-şemîm-i sünbül ü reyhân-1 enbiyâ
- 11 Berķ-1 cemâli nûr-1 serâ-perde-i yakîn
Mişkât-1 hüsni şem^ç -i şebistân-1 enbiyâ
- 12 Kuhl-1 ^ç uyûn-1 cân-1 rusül hâk-i maqđemi
Gerd-i harîmi sürme-i a^ç yân-1 enbiyâ
- 13 Olmuş vücûdı hil^ç at-i levlâk ile ezel
Sultân-1 çâr-bâliš-i dîvân-1 enbiyâ
- 14 Nâm-1 şerîfi ser-sühân-1 fihris-i rusül
Ser-levha-i cerîde-i ^ç ünvan-1 enbiyâ
- 15 Nuţķ-1 faşîhi dürr-i binâgûş-1 kümmelîn
Her bir hadîşi hüccet ü burhân-1 enbiyâ
- 16 Haķ zâtın eylemiş ni^ç am-1 cûd u luţf ile
Sâlâr-1 bî-niyâz-1 ser-i hân-1 enbiyâ
- 17 Hoş geçmez idi sâye-i luţfuñ da olmasa
Kadd-i bülendi ^ç ar^ç ar-1 bustân-1 enbiyâ
- 18 Dârü'ş-şifâ-yı ^ç aşķı ^ç alîli dil-i rusül
Derd-i ğam-1 maħabbeti dermân-1 enbiyâ
- 19 Olsa ^ç aceb mi bâğ-1 İrem gibi bî-ħazân
Güldeste-i ğamıyla girîbân-1 enbiyâ
- 20 Dergâh-1 ^ç izzetinde nola olsa dem-be-dem
Hep hıdmetiyle berzede-dâmân-1 enbiyâ
- 21 Nîsân-1 feyz-i câh-1 celâliyle ol şehîñ
Ser-sebzdir hadîķa-i sâmân-1 enbiyâ
- 22 Kân-1 melâhat ol ki zenaħdânı dürcidir
Hân-1 maħabbetinde nemek-dân-1 enbiyâ

- 23 'Ayn-ı 'inâyeti nazâr-endâz-ı ümmetân
Çeşm-i himâyetiyle nigebân-ı enbiyâ
- 24 Hâdî-i dîn ki nûr-ı sirâc-ı cemâlidir
Bezm-i yakîne şem' -i fûrûzân-ı enbiyâ
- 25 Vaşf-ı cevâhir-i şıfatıdır tabak tabak
Nuḡk-ı güher-nişâr u dür-efşân-ı enbiyâ
- 26 Lebrîz olup maḡabbet ü 'aşkıyla tâ-be-ḡaşr
Pürdür o naḡd-i şevḡ ile hemyân-ı enbiyâ
- 27 Her gûy-ı ser ki olmaya ḡaltân-ı dergehi
Olsun ḡafâ-ḡor-ı ḡam-ı çevḡân-ı enbiyâ
- 28 Lâyıḡ degilse de umarım faẓl-ı Ḥaḡ ide¹
Bu nazm-ı 'âcizânemi şâyân-ı enbiyâ
- 29 Tâ ḡükm-i şer' ile ola ol seyyidül-beşer
Şadr-ı risâlet üzre ḡalemrân-ı enbiyâ
- 30 Fermân-beri ola rusül ü enbiyâ anîñ
Ḥaḡk olduḡunca bende-i fermân-ı enbiyâ
- 31 Yâ Rab be-ḡaḡḡ-ı faḡr-ı rusül tâ ki zindedir
Cân-ı Nazîm'i eyle şenâ-ḡân-ı enbiyâ

3 Faḡriyye-i Zîbâ Mutazammın-ı Na' t-ı Meḡar-ı Her Dü-serâ²

(T: 32a, R: 32a, A: 11b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Meryem-i fikrim olup ḡâmîle-i feyz-i Ḥudâ
Doḡdı ḡevvâre-i ḡab' imda Mesîḡ-i ma' nâ

¹ faẓl, A: feyz

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Benem ol micmere gerdân-ı şebistân-ı hüner
Kâm-ı âlem nefehât-ı sühanımla bûyâ
- 3 Benem ol bülbül-i gülzâr-ı beyân kim gûşın
Gül gibi şâhid-i ma' nâ dutar olsam gûyâ
- 4 Benem ol mâşıta-i rûy-ı arûsân-ı beyân
Kilk-i endîşem olup şûret-i ma' nâ-pîrâ
- 5 Oldı bir mükhüle her saır-ı siyâh-ı nazmım
Şafha-i şî' r-i laţîfim aña mir'ât-ı şafâ
- 6 Lûledir aña zebânım dehenimdir inbîk
Nola taqtîr-i gülâb-ı sühan itsem hâlâ
- 7 Kalemim tûtî-i gûyâ-yı şeker-zâr-ı maqâl
Mışr-ı endîşede şîrîn sühanımdır bebğâ
- 8 Tab' ima feyz-i Hudâ zâ'ika-bağş-ı ilhâm
Kand-i ma' nâ leb-i endîşeme hâzır helvâ
- 9 Her midâd-ı kalemim reşk-i süveydâ-yı nizâm
Noқта-i nazm-ı terim merdüm-i çeşm-i rüknâ
- 10 Görse zencîr-i suţûr-ı sühanım şevkınden
Ola mecnûn gibi dil-bestesi cân-ı Leylâ
- 11 Dem-be-dem olmadadır kâlbüd-i fikr ü hayâl
Dem-i cân-bağş-ı Mesîh-i sühanımla ihyâ
- 12 Keyf-i şahbâ-yı raķîk-i hünerim guşsa-kesel
Neşve-i câm-ı raķîk-ı eşerim gam-fersâ
- 13 Dûr-bîn-i kalemim şâf-nümâdır o kadar
Ki görür cây-ı murâdın nazâr itse a' mâ

- 14 Sedd-i Ye`cüc-1 edânî-i sühandır nuḡkum
Ḳavlime olsa Sikender gibi ḳâ`il Dârâ
- 15 Feyz-i Ḥaḳ rehber iken ṭab`ıma her vâdîde
Tengdir cilvesine sâḥa-i şî`r ü inşâ
- 16 Lehce-i dil-keş ile ṭab`-1 hoş-elḥânımdır
Çemen-i ma`rifete bülbül-i mergûle-serâ
- 17 Ṭab`ım İskender-i ma`nâ ḳalemim Ḥızır-1 beyân
Nola itse sühanım âb-1 ḥayâtı icrâ
- 18 Kilk-i çâlâk-terim evc-i sühanda şeh-bâz
Fikr-i sîmurğ-perim kâf-1 ḥikemde `anḳâ
- 19 Mürşid-i ṭab`ıma ilhâm-1 ilâhî rehber
Pîr-i endîşeme çûb-1 ḳalemim oldı `aşâ
- 20 Cân atar rûḥ-1 Felâṭûn ḥum-1 muḥbireme
Teşne-leb ney-şeker-i ḥâmeme İbn-i Sînâ
- 21 Edhem-i `akl-1 Aristo ḳala evvel ḳademe
Eşheb-i fikr-i serî`imle olursa hem-pâ
- 22 Vâridât ile ṭolu genc-i güherdir dehenim
Aña şemşîr-i zebânım yetişür ejderhâ
- 23 Ṭûṭî-i Mısr'a ḳıyâs itme bulunmaz hergiz
Murğ-1 ḥâmem gibi bir bülbül-i şad-gûne nevâ
- 24 Tâze elfâz ile güftârımı gûş eylemege
Pây-1 ta`bîrimi taḳbîle gelür ḥüsn-i edâ
- 25 Vâlih-i nazm-1 terim cân-1 Lebîd ü Ḥassân
Mest-i câm-1 suhanım rûḥ-1 Cerîr ü A`şâ
- 26 Ṭâ`ir-i ṭab`-1 bülendim ṭayerân itdikçe

- Görinür hâk-i hazîz evc-geh-i istiğnâ
- 27 Tıyy idüp   âlemi bir demde gelür hem yerine
Murğ-ı fikrim ki açar bâl ü perin bî-pervâ
- 28 Cedvel-i hâmem o mîzâb-ı ma  ânîdir kim
Çemenistân-ı beyân andan alur feyz-nümâ
- 29 Şaykal-ı feyz ile rûşen-ger-i  ab  -ı şâfım
Dem-be-dem âyîne-i dilden olur jeng-zidâ
- 30 Nokta-i kill-i siyâhımda   aceb hâlet var
Şûretâ katre vü ma  nîde yem-i tûfân-zâ
- 31 Hüdhdü-i nu kumı bâğ-ı sühanımda görse
Ola zindân dil-i Belkîs'a çemen-zâr-ı Sebâ
- 32 Nazmım âvîhte-i gerden-i teslîm-i fu ûl
Sühanım dürr-i girân-mâye-i gûş-ı fuşahâ
- 33  ab  -ı derrâkime bir hâşşadır isti  dâd
Vâlih u şiftedir fıtratıma fehm ü zekâ
- 34 Görmeye çeşm-i hıred bulmaya seyyâh-ı hayâl
Arasa   âlem-i endîşemi zîr ü bâlâ
- 35 Dîde-i şâhid-i nu kum gibi bî-sürme siyâh
 ab  -ı şûhum gibi sermest-i sühan bî-şahbâ
- 36 Mey-i ilhâm ile memlû kadeh-i nâtıkası
Mest olup râzını  ab  ım nola itse ifşâ
- 37 Gül-i tahkîk pür itdi çemen-i sâmi  amı
Dem-i cân-bahşım o gülşende yiter bâd-ı şabâ
- 38 Nu k-ı şîrîn ü dil-âvîz ü füsûn-perverle
Fikr-i bârîk ile tedkîk-i sühanda ha kâ

- 39 Bu kadar hüsni-î ibâretle hüner-mendâna
Eyleyüp 'arşa-i pehnâ-yı ma'ânide şalâ
- 40 Şâ'ir-i sihr-i beyânım diyü da'vâ itsem
Kimse da'vâmı benim eylemez ıŖgâ illâ
- 41 Hâce-i kevn ü mekân maħkeme-i vaŖfında
Diñleye budur ümîdim o hıdîv-i dâna
- 42 Nâ'ib-i kâdî-i hâcât Ŗeffü'l-'arâŖat
Müşfik-i hâl-i 'uŖât ol sened-i rûz-ı cezâ
- 43 Hîl'at-ârâ-yı le' amrük Ŗeh-i levlâk-efser
Enbiyâ-ħayl ü rusül-mevkib ü tevfik-livâ
- 44 Faħr-i 'âlem Ŗeh-i kevineyn Resûlü'Ŗ-Ŗeķaleyn
Maħrem-i râz-ı Hudâ Ŗâhid-i bezm-i İsrâ
- 45 Evvelîn dürr-i Ŗadef-perver-i deryâ-yı vücûd
Âħirîn gevher-i gencîne-i Ŗun' -ı Mevlâ
- 46 Nâzenîn-i ħarem-i rü'yet-i Rabb-i 'izzet
Ya'ni maħbûb-ı Hudâ seyyidinâ Mevlânâ
- 47 Kurretü'l-'ayn-ı rusül nûr-ı dü-çeŖm-i Cibrîl
Dürretü't-tâc-ı nübüvvet Ŗeh-i levlâk-ķabâ
- 48 MaŖrıķ-ı ŖubĖ-ı ezel mâh-ı cihân-tâb-ı ebed
Neyyir-i raħmet o mihr-i felek-i mâ-evĖâ
- 49 Mefħar-i 'âlemiyân 'âlem-i cân cân-ı cihân
Dâver-i kevn ü mekân dâd-penâh-ı zu'afâ
- 50 Râyet-efrâz-ı nübüvvet sipeh-ârâ-yı rusül
Mâlik-i mülk-i Ŗefâ'at Ŗeh-i fermân-fermâ

- 51 Sebeb-i ' âlem ü âdem sened-i mevcûdât
Hüsrev-i her dü-cihân pâdişeh-i her dü-serâ
- 52 Gülbün-i ravza-i Tâ-hâ gül-i bâğ-ı Yâsîn
Bî-ğazân serv-i çemen-zâr-ı vemâ erselnâ
- 53 Kızüm-i ' afv u şefâ' at dür-i deryâ-yı kerem
Menba' -ı rahmet ü şefkat güher-i kân-ı ' aţâ
- 54 Lî-ma' allâh-serîr Aḥmed-i mürsel ki odur
Pâdişâh-ı ḥarem-i muḥterem-i "şümme denâ"¹
- 55 Enbiyâ vü rusûl içre aña yoḡdur şânî
Ki nübüvvetle risâletle odur müsteşnâ
- 56 O kirâmî-güheriñ âdemi itmiş şerefi
Mażhar-ı naşş-ı kerîm-i "ve leḡad kerremnâ"²
- 57 Şem' -i cem' i rusûlüñ râh-nümâsı sübülüñ
Enbiyâ hep o gülüñ ravzasına nâşiye-sâ
- 58 Ka' be-i dergehiniñ zâ'iri beyt-i ma' mûr
Ḥarem-i ravzasınıñ ' âkifi ' arş-ı a' lâ
- 59 Mâh-ı tâbân-ı ' Acem mihr-i dirâşşân-ı ' Arab
Cebhesi bedr-i düca tal' atıdır şems-i duḡâ
- 60 Şâ'im-i rûze-i dîdârı dil ü cân-ı ümem
Gîsuvânı şeb-i Ḳadr u ruḡı ' îd-i adḡâ
- 61 Gülbün-efrûz-ı Ḳureyş ü gül-i bâğ-ı ' adnân
' Andelîb-i çemen-i Yeşrib ü serv-i Baḡhâ
- 62 Kârvân-ı ümeme ḡâfile-sâlâr-ı necât

¹ Necm Sûresi, 8. ayette geçen "sonra yaklaştı" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

² İsrâ Sûresi, 70. ayette geçen "Andolsun, biz yücelttik" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

Dergeh-i ' izzete hem reh-rev ü hem râh-nümâ

- 63 Gerd-i gird-i hâremi nûr-ı siyehle tev'em
Hâk-i pâk-i kâdemi kuhl-ı dü-çeşm-i havrâ
- 64 Dem-i nezzâre gâzâl-i nigehi şabr-güdâz
Kuhl-ı mâ-zâğ ile çeşm-i siyehi hûş-rübâ
- 65 Kürsî-i sîm ü zer dergehi mâh-ı hürşîd
Rîze-seng-i hârem-i bârgehi necm-i sühâ
- 66 Dil-i şâfi güher-i cûd ile kândan ecved
Dest-i pâki kerem ü luğf ile yemden eşhâ
- 67 Lücce-i cûdına nisbetle o kân-ı keremiñ
Kemterîn kaatre-i pîçende degildir deryâ
- 68 Dem-i ' afvında seher-gâh-ı şefâ' at o şehiñ
Derekâta derecât ola bedel havfa recâ
- 69 Bir gelür ma' şiyet-i hurd ü büzürg-i ümmet
Pîş-i ' afvında berâberdir anîñ şâh u gedâ
- 70 Rûz u şeb mihr ü mehi kâse-i deryûze idüp
Âsitânında gedâdır o şehiñ çarh-ı dü-tâ
- 71 Eşk-i ter âh-ı şeherdir o gül-i bî-hârîñ
Dem-be-dem ravza-i ' aşkıında olan âb u hevâ
- 72 Gevher-i mihrine şâyeste degildir virse
Cevher-i cânını halk-ı dü-cihân müjde-bahâ
- 73 Defter-i kevn ü mekân olmaya evvel satrı
Olsa tafşîl-i şenâ-yı şıfatı icmâlâ
- 74 Gökde yerde yeri yok kaatre-i sîm-âb gibi
Düşmen-i şer' ini Hâk itmiş ezel bî-ser ü pâ

- 75 Şehper-i şerm ü edeble yüzini ferş iderek
Olsa çârûb-keş-i hâk-i deri bâl-i Hümâ
- 76 Ola hemvâre idüp anda gül-âb-efşânî
Harem-i izzetine ebr-i sa'âdet sakkkâ
- 77 Şebnem-âlûd-ı 'arağ olsa gül-i rûyı olur
Sebz-i ter âb-ı ruhı ile çemen şerm ü hayâ
- 78 Gülşen-i rif atine sebze-i bîgâne felek
Mâh bir ayçiçeği anda güneş mihr-i giyâ
- 79 Nuţğ-ı şîrînine tûtî gibi dil-teşne hezâr
Lebine gonca-i ter rûyına verd-i ra' nâ
- 80 Bûy-ı gîsû-yı laţîfiyle mu' aţtar reyhân
Sünbül-i şifte âşüfte demâğ-ı sevdâ
- 81 Eşer-i mu' cize-i bâhiresiyle o şehîñ
Oldı gûyâ yed-i pâkindeki seng-i hârâ
- 82 Olmada cân-ı ümem dâ'ire-i şer' inde
Haşre dek noқта-i pergâr gibi pâ-ber-câ
- 83 Ser-fürû-bürde olup maħkeme-i 'adlinde
Hükmüne virdi rızâ Gebr ü Yahûd ü Tersâ
- 84 İbn-i Sînâ gibi her gûşede biñ hastası var
Yazmamış 'illet-i bîmârını Qânûn u Şifâ
- 85 Âferîniş daħi ma' dûm idi mevcûd iken ol
Âferîde heme nâ-bûd idi ferden ferdâ
- 86 Dergeh-i kudrete ferrâş revân-ı Âdem
Harem-i ismetine câriye rûh-ı Havvâ

- 87 Mîhmân-ı ser-i hân-ı keremi rûh-ı Halîl
Enbiyâ vü rusûl ol hâna tufeyl olsa sezâ
- 88 ‘Îd-ı ‘aşkında dil ü cân-ı Simâ‘ il gibi
Ola ervâh-ı muqaddes dil ü cân ile fedâ
- 89 Tûr-ı şevkinde nola ol ene efşâh haberîñ
Kâ‘il-i kavî-i hikem-perveri olsa Mûsâ
- 90 Enbiyâsı gibidir kavm-i kelîmullâhîñ
Didi ol fahr-i cihân ümmetim içre ‘ulemâ
- 91 Çeşm-i cân-ı Zekeriyâ ruhının hayrânı
Hilye-pîrâ-yı cemâli leb-i rûh-ı Yahyâ
- 92 Şehr-i cûd u keremiyle yere geçdi Kârûn
Cüst ü cûy-ı haremîyle göge çıkdı Îsâ
- 93 Mazhar-ı redd ü kabûli olanîñ mertebesi
Biriniñ taht-ı serâdır birinin fevķ-ı ‘alâ
- 94 Bağrı yağı erimezdi eşer-i tâbından
Nûr-ı hıfzından eger şu‘ le-i şem‘ alsa ziyâ
- 95 Darb-ı tîĝ-ı kader-endâz-ı kazâ-peygârı
İtdi her hamlede düşmenlerini rûy-be-kafâ
- 96 İstemez seng-i fesân çarha tutarsa dönmez
Tîr-i dil-dûzı kader tîĝ-ı ser-endâzı kazâ
- 97 Sipeh-i rezmine ol hüsrev-i nuşret-‘alemiñ
Oldı her hamle-i pür-şûrda hengâm-ı veĝâ
- 98 Siper-i sîm-kamer miĝfer-i zer mihr-i münîr
Mâh-ı nev tîĝ ü kemer-bend-i muraşsa‘ cevzâ
- 99 Dem-be-dem cûy-ı fenâdan güzêrân eylemege

- Pül-i şemşîri yeter menhel-i cân-ı a' dâ
- 100 Sipeh-i haşmetine 'avn-i Hudâ rehber olup
O şehîñ itdügi dem 'azm-i çemen-zâr-ı ğazâ
- 101 Şulayup lâle-sitân-ı zaferi tîĝ-i ğuzât
Gûşe gûşe dökilür cedvel-i hûn-ı huşamâ
- 102 Şadme-i kahrı ile Hind ü 'Acem'de o şehîñ
Sûmenât ile yere geçdi revâķ-ı Kisrâ
- 103 O şehîñ sâ'il-i dergâhı kibâr ile şıĝâr
O şehîñ bende-i fermân-beri pîr u bernâ
- 104 Hâk-i dergâhını rû-mâle gelüp şerminden
Düşüre nâfesini yolda ğazâlân-ı Hıtâ
- 105 Âhuvân-ı harem-i ravza-i vâlâ-terine
Çemen-i cennet-i Firdevs-i berîn ola ğıdâ
- 106 Kaşr-ı şer'inde Ebû Bekr ü 'Ömer ol şâhıñ
Daĝı 'Osmân u 'Alî oldılar erkân-ı binâ
- 107 Biri şıdķ ile biri 'adl ile bî-hemtâdır
Biri hilm ile biri 'ilm ile ferd ü yektâ
- 108 Birisi baķr-i 'aâtâdır birisi ķulzüm-i dâd
Birisi kân-ı hayâdır birisi genc-i şehâ
- 109 İki şehzâde-i pür-cûd Hasan ile Hüseyñ
Her biri olmuş iken nûr-ı dü-çeşm-i zehrâ
- 110 Birine kâse-i zehr-âb-ı fenâ şundi kader
Birini tîĝ-ı kazâ itdi emîr-i şühedâ
- 111 Oldılar cân ile fermân-ı Hudâ'ya teslîm
Her biri hûkm-i kazâ vü ķadere virdi rızâ

- 112 Rûh-ı pâk-i şeh-i kevneyne dürûd ile şalât
Âl ü evlâdına aşhâbına teslîm ü şenâ
- 113 Şeb-i mi' râc o Hudâvend-i Hudâvendâna
Sidre'den hazret-i Cibrîl olup bâl-güşâ
- 114 Müjde-i vuslat ile da' vete geldi götürüp
Bir hümâ-sâye Burâk esb-i hümâyûn-sîmâ
- 115 Sürme-i kudret ile çeşm-i siyâhı mekhûl
Sünbülîn perçemi hem dil-keş ü hem rûh-fezâ
- 116 İntizâr üzre iken maqdemine hasretle
Oldı bir demde yeri mescid-i hâş-ı Akşâ
- 117 Enbiyâ vü rusüle idüp imâmet anda
Oldı devletle feres-rân-ı maqâm-ı vâlâ
- 118 Ser-be-ser 'âlem-i imkânı temâşâ iderek
Kalmadı itmedigi seyr-i cibâl ü şahrâ
- 119 Çarh-ı mînâya kadem başdı açup bâl ü perin
O perîdir ki ola cilve-gehi şîşe sezâ
- 120 Şubha dek yandı kanâdîl-i nücûm-ı rahşân
Eyledi yümn-i kudûmiyle felek donanma
- 121 Oldı gülgûn-ı şafaq tās-ı felekde hâzır
Viridi bâl ü düm-i pâkîzesine reng-i hınâ
- 122 Bir işâretle dü-şakç oldu o dem kürre-i mâh
O şehiñ gûşe-i ebrûsı idince îmâ
- 123 Zîr-i meşğ oldu kamer levh-i zer-efşân hurşîd
O şehiñ midhatini itdi ' uţârid imlâ

- 124 Kâdemîn bûs idicek oldı hemân raqş-künân
Zühre mergûle-i na' tıylâ terennüm-pîrâ
- 125 Kırş-ı hırşîde nigâh eylemedi zerre qadar
İtdi ol zayf-ı Hudâ anı Mesîh'e i' tâ
- 126 Müşterî kâdî iken maħkeme-i nüh-felege
İtdi bercîs kemâlinden anıñ istihyâ
- 127 Bîm-i şemşîr-i cihân-gîri ile Behrâm'ıñ
Eline ra' şe gelüp düşdi o tîğ-i garrâ
- 128 Pâs-bân eyledi heftüm felege Keyvân'ı
Burc-ı işnâ ' aşeri gezdi olup reh-peymâ
- 129 Peyk-i Mevlâ ile ol cân-ı cihân cilve-künân
Sidreye oldı revân sür' at ile rûh-âsâ
- 130 Qaldı hem-râhı daħı anda mişâl-i bülbül
Gül-i rûyından olup dūr didi vâ-esefâ
- 131 Kürsî-i ' arşa ' urûc itdi sürûşân-ı kirâm
Didiler pâyini taqbîl idüp ehlen sehlâ
- 132 Anı da geçdi olup taħt-ı revânı Refref
' Âlem-i nûra ziyâ virdi o hırşîd-liqâ
- 133 Kâbe qavseyne gelüp menzil-i qurb oldı yeri
Kelimât itdi bilâ-vâsıta bî-ħarf ü şadâ
- 134 Ne murâd itdi ise virdi iki ' âlemde
Qıldı her ħâcetini Ĥazret-i Allâh revâ
- 135 Mâverâsından anıñ bulmadılar nâm u nişân
Oqını atdı o dem yayını yaşdı ' uqalâ
- 136 Mümkinât olmuş iken bî-siperi sür' atiniñ

- Burada kendüyi ğayb eyledi ʿ aql-ı ğod-râ
- 137 Lâ-mekân mülkini tayy eyledi ol şâh-süvâr
Şeş-cihât olsa nola cünbişine teng-fezâ
- 138 Yine geldi yerine bir bedene rûĥ gibi
Müjde-i raĥmet ile oldu meserret-baĥşâ
- 139 Mihribânâ mededâ kehf-i emânâ senedâ
Ey ʿ uşât-ı ümeme müşfik-i bî-çend ü çirâ
- 140 Seni bî-Ṭûr-ı münâcât kelm itdi Ğudâ
Olmadan menzil-i Mûsâ daĥi Ṭûr-ı Sînâ¹
- 141 Seni Ğaĥĥ eyledi mişbâĥ-ı hidâyet-lemeʿ ân
İtdi ğüm-râhlara şerʿ ini mişkât-ı ĥudâ
- 142 Muʿ cizâtıñla cihân bâĥımı ser-sebz itdiñ
Ey vücûdı çemen-ârâ-yı ğülistân-ı beĥâ
- 143 Cedvel-i şerʿ -i laṭîfîñ idüp icrâ ĥükmin
Oldı reyyân u muṭarrâ bu çemen-zâr-ı fenâ
- 144 Ğülşen-i naʿ t-ı şerîfîñde bu şîʿ r-ı ter ile
Bülbül olsa yeridir cân-ı Nazîm-i şeydâ
- 145 Saña îmân ile ikrâr ideli arz u semâ
Yerde ğökde didiler ins ü melek âmennâ
- 146 Ğâbe ĥavseyn kemân ĥaşlarıñıñ ĥam-zedesi
Ṭîr-i müĝânıñıñ âmâc-gehi ev ednâ
- 147 Ey ĥadi serv-i çemân-ı çemen-i ğaybü'l-ĝayb
Sâyebân eyler idi sâyeni bulsa Ṭûbâ

¹ Olmadan, A: Olmadı

- 148 Olmayan sâye-veş üftâde nihâl-i qadiñe
Sâye gibi ola senden iki ‘ âlemde cüdâ
- 149 Kürsî-i ‘ arş-ı mu‘ allâ ola nezzâre-gehi
Tûtîyâ eylese hâk-i deriñi nâ-bînâ
- 150 Vâlih-i âyîne-i tal‘ atîñ İbn-i Mes‘ ûd
‘ Âşık-ı derd ü ğamiñ cân u dil-i Bû-Derdâ
- 151 Dergehiñ Ka‘ be-i ebrâr u ma‘âf-ı ahrâr
Kıble-i hâcet ü mihrâb-ı niyâz-ı ‘ urefâ
- 152 Dest-i âmâle ğubâr-ı ser-i kûyuñ iksîr
Çeşm-i iqbâle türâb-ı kademiñ kuhl-ı cilâ
- 153 Medhiñi Hazret-i Haq itmiş iken maḥlûkât
Nice ta‘ rif ideler zât-ı şerîfiñ hâşâ
- 154 Hücet-i vaşf-ı şifâtiñda haḫâ itse Nazîm
Keremiñden qalem-i ‘ afv ile eyle imzâ
- 155 Hücet-i cürmüne ‘ afvîñ olup imzâ-yı qabûl
Şefqatiñ ola berât-ı ‘ amelinde tuĝrâ
- 156 Kilk-i ‘ afvîñla beyâz eyle sevâd-ı cürmin
O siyeh-nâme meded qalmaya pür-haḫḫ-ı haḫâ
- 157 Şaḫn-ı maḫşerde kıyâmet kopara feryâdı
Aña imdâd-res olmazsañ eger vâ-veylâ
- 158 Keremiñden dü-cihânda ne qadar müznib ise
Kesmez ümmîdini ey hâce-i dîn ü dünyâ
- 159 Eyleme dest-ğuşâ dâde-i ğayra şâhım
Eyle dervîşiñi cüd u keremiñle iĝnâ¹

¹ keremiñle, A: keremiñden

- 160 Hem-civâr eyle o bî-çâreyi bir bî-kesdir
Şihhatinde aña kı l cennet-i kıyũñ me' vâ
- 161 Harem-i kıyũñı itsũn dil ü cân ile tavâf¹
Dem-be-dem nâle-kũnân yalın ayak başı kabâ
- 162 Eylesũn gülşen-i kıyũnda sũrũd ü neğamât
Bũlbũl-i midhâtiñi eyleme bî-berg ü nevâ
- 163 Anı da kıfile-i luřfuña ilhâk eyle
Nefha-i şũr ola ol demde ki gül-bâng-i derâ
- 164 Dem-i âhirde ola mũnis-i cânı zikriñ
Koma bî-çâreyi ol demde ğarĩb ü tenhâ
- 165 Şalavâtiñla leb-i cânına ur mũhr-i sũkũt
Vire kâlâsına pĩrâye o zĩbâ tamĝâ
- 166 Besdir ey hâme yeter eyleme tatvĩl-i kelâm
Nice bir lâf-ı sũhanda bu dũkenmez da' vâ
- 167 Eyle her harf-i haşâyâ dü-hezâr istiĝfâr
Vaştidir dergah-i Hâkķ'a açıla dest-i du' â
- 168 Tâ ki vaşf-ı şeh-i kevneyn ile her şâm u şeh
Baĝlana maşmil-i kâlâ-yı nu' ũt-ı şu' arâ
- 169 Kıfile kıfile enva' -ı taşıyyât u şalât
Ravza-i pâkine teslĩm ola her řubũ u mesâ
- 170 Hâdim-i şer' i olup fevk-i 'alâda mesrũr
Haşm-ı câhı ola mescũn-ı şeh-i taşte-çerâ
- 171 Ser-i bî-devlet-i bed-hâhına rũzân u şebân

¹ itsũn, A: kılsun

Haşre dek ebr-i kazâ yağdıra bârân-ı belâ

4 Na‘t-ı Laţif Der-Haqq-ı Sultân-ı Enbiyâ vü Resûl-i Kibriyâ ‘Aleyhi’s-salavât Ve’t-tahiyyât¹

(T: 198b, H: 140b, R: 186b, A: 16b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Habîb-i Kibriyâ
Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-cdnâ Habîb-i Kibriyâ

2 Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
Şem‘-i bezm-i leyletü'l-İsrâ Habîb-i Kibriyâ

3 ‘Aql-ı evvel kayd-bend-i ‘aşkıniñ dîvânesi
Nâzenîn-i hazret-i Mevlâ Habîb-i Kibriyâ

4 Ve‘d-đuhâ vaşf-ı güli ve‘l-leyl şerh-i sünbülü
Bâğ-ı Yâsîn ravza-i Tâ-hâ Habîb-i Kibriyâ

5 Bülbül-i levlâk-i zâtı lî-ma‘ allâh lânesi
Bezm-i qurba tûtî-i gûyâ Habîb-i Kibriyâ

6 Şıdğ u ‘adl ü hilm ü ‘ilmi zâtına mazhar idüp
Viridi çâr-erkâna fer haqqâ Habîb-i Kibriyâ

7 Çâr-yâr-ı bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
Şâhibü'l-Mi‘ râc mevlânâ Habîb-i Kibriyâ

8 Ebrû-yı iqbâliniñ mâh-ı felek hasret-keşi
Bedr-i tâbân-ı cihân-ârâ Habîb-i Kibriyâ

9 Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi
Neyyir-i rahşân-ı bî-hemtâ Habîb-i Kibriyâ

10 Bezm-gâh-ı sâğar-ı ‘aşkı dil-i ‘uşşâkdır¹

¹ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

- Neş'e-bağış-ı 'âşık-ı şeydâ Habîb-i Kibriyâ
- 11 Kâlb-i 'ârifdir şarâb-ı şevkîniñ hum-ğânesi
Sîne-çâkı her dil-i dâna Habîb-i Kibriyâ
- 12 Kâse-i in'âmınıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Mest-i 'aşkı Hızır ile 'Îsâ Habîb-i Kibriyâ
- 13 Bâde-i ihsânınıñ ins ü melek mestânesi
Şadr-ı bezm-i şûret ü ma'nâ Habîb-i Kibriyâ
- 14 Cûybâr-ı cûdınıñ mâh-ı münevver kûzesi
Teşnesi dünyâ vü mâ-fihâ Habîb-i Kibriyâ
- 15 Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luğfinuñ peymânesi
Feyz-bağış-ı 'âlem-i bâlâ Habîb-i Kibriyâ
- 16 'Arş câh-ı kâdriniñ evc-âşinâ-yı rif'ati
Hüsrev-i kürsî-i istiğnâ Habîb-i Kibriyâ
- 17 Çarğ bâğ-ı şânınıñ bir sebze-i bigânesi
Gülşen-i kurbâ çemen-pîrâ Habîb-i Kibriyâ
- 18 Kûlzüm-i esrâr u hikmetde dür-i kudret-şâdef
Kân-ı kevne gevher-i yektâ Habîb-i Kibriyâ
- 19 Genc-i 'irfân u kemâliñ gevher-i yek-dânesi
Bağr-i râza lûlû-yı lâlâ Habîb-i Kibriyâ
- 20 Hil'at-ârâ-yı le'amrük tâc-dâr-ı ıstıfâ
Fağr-i dünyâ mefğar-i 'uqbâ Habîb-i Kibriyâ
- 21 Taht-gâh-ı 'arş-ı a'lâ mesned-i şâhânesi
Zîb-i şadr-ı Yeşrib ü Bağhâ Habîb-i Kibriyâ

¹ dil-i 'uşşâkdır, A: dil-i şûrîdegân

- 22 Kuhl-i ' mâ-zâga'l-başar maḥşûs-ı çeşm-i ekḫeli
Ḥâk-i pâyı sürme-i havrâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 23 İns ü cânıñ maṭlab-ı a' lâ olan cânânesi
Kâ'inâta maḥşad-ı aḫşâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 24 Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
Eyleye şefkat meger ferdâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 25 İsterim ma' zûr ola evzâ' -ı güstâḫânesi¹
Baḫma noḫşân-ı Nazîm'e yâ Ḥabîb-i Kibriyâ

Be-Ḥarfî'l-Bâ

5 Der-Na' t-ı Şerîf-i Meḫhar-i Mevcûdât²

(T: 89b, H: 34a, R: 83b, A: 17b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mihr ü mehdîr şanma bezm-i çarḫda her rûz u şeb
İki sâḫî câm-ber-kef devr iderler rûz u şeb
- 2 Mihr ü meh rûy-ı cebîn-i şâhid-i endîşedir
' Ârızıyle zülf-i müşgîn ü mu' anber rûz u şeb
- 3 Mihr ü mâhı pûte-i nâr-ı şafaḫda ḫâl idüp
Sîm ü zer ḫarca sipihr-i kîmyâ-ger rûz u şeb
- 4 Mihr ü meh olmuş dükân-ı çarḫa iki kelle ḫand
Kim anı ḫannâd-ı dehr eyler mükerrer rûz u şeb
- 5 Mihr ü mâh-ı nev degil abdâl olup pîr-i felek
Cüst ü cûda dâğ-ber-ser na' l-der-ber rûz u şeb
- 6 Mihr ü meh fânûslardır sîm ü zerden gûyiyâ
Kim virirler nev-' arûs-ı dehre zîver rûz u şeb

¹ İsterim, A: Umarım

² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 7 Mihr ü meh bu hânķâh-ı nüh-revâķ-ı çarķda
İki ‘ aşık Mevlevîlerdir dönerler rûz u şeb
- 8 Mihr ü meh nerrâd-ı çarķa oldu gûyâ ka‘ beteyn
İtmede şad-mekr ile bâzî-i şeş-der rûz u şeb
- 9 Mihr-i ‘ âlem-tâb ile fülk-i sipihr-i mâh-ı nev
Biri olmuş bâd-bân u biri lenger rûz u şeb
- 10 Mihr ü meh şanma idüp evreng-i gerdûna cülûs
Hük m iderler ‘ âleme iki birâder rûz u şeb
- 11 Mihr ü meh zerrîn iki levķ oldu kim tıfl-ı felek
İtmede ders-i cefâ vü cevri ezber rûz u şeb
- 12 Mihr ü meh şanma şafaķla ğarķ-ı hûn olmuş yatur
Şahn-ı bismil-gâh-ı gerdûnda iki ser rûz u şeb
- 13 Mihr ü meh zann eyleme bezm-i felekde devr ider
Ehl-i derde zehr ile bir iki sâğar rûz u şeb
- 14 Mihr-i ‘ âlem-tâb şukķa mâh-ı nevdır ser-‘ alem
Burc-ı bâzû-yı sipihr üzre dıkerler rûz u şeb
- 15 Mihr ü meh iki tabaķla itmede dehre nişâr
Birisi kâfûr biri müşğ-i ezfer rûz u şeb
- 16 Mihr ü meh zann eyleme gûyâ ki şâhibsiz ķalup
Olmada âvîze çarķa iki efser rûz u şeb
- 17 Süfre-i devr-i felekde ķurşlardır mihr ü mâh
Kim ğıdâ eyler anı çarķ-ı sitem-ger rûz u şeb
- 18 Tâslardır mihr ü meh germâbe-i nüh-ķubbede
Ġasl ider hûn-ı şafaķla çarķ-ı aķđar rûz u şeb

- 19 Levh-i mihr ü mâhdan kerrûbiyân şad-şevk ile
Na' t-1 şâh-1 enbiyâyı ezber eyler rûz u şeb
- 20 Mihr ü meh ğavvâş-1 baħr-i nîl-gûn-1 çarħdır
İtmege ol ħazrete îşâr-1 gevher rûz u şeb
- 21 Aħmed-i mürsel ki mihr ü mâh-1 nev dergâhına
Birisi serheng biri ħalqa-i der rûz u şeb
- 22 Mihr-i gerdûn-1 nübüvvet mâh-1 burc-1 merħamet
Mu' cizâtın söyleşir ' âlem ser-â-ser rûz u şeb
- 23 Mihr ü meh zann itme ol sulţân-1 levlâk-efserin
Âsitânın iki derbândır ki bekler rûz u şeb
- 24 Mihri bî-fer eylemiş mâh-1 nevi kılmış nizâr
' Arz-1 ħüsn itdikde ebrû-yı peyember rûz u şeb
- 25 Mihr ü mehden çarħ iki meş' al fûrûzân eyleyüp
Pîş-gâh-1 dergehinde şu' le-güster rûz u şeb
- 26 Mihri ser-germ itdi mihri mâhı kıldı dil-figâr
Biri pür-âteş biri pür-dâĝ u lâĝar rûz u şeb
- 27 Mihr ü meh micmer-fürûz-1 bârgâh-1 şer' idir
Kâm-1 ' âlem bûy-1 ħulkiyle mu' aţtar rûz u şeb
- 28 Olmasa mihriñ küsûfî mâhda gâhî ħusûf
Dirdim ol şâha olur mir'ât-1 enver rûz u şeb
- 29 Muntazırdır mihr ü mehden eyleyüp her pâyesin
Müjde-i teşrîfine bu heft-minber rûz u şeb
- 30 Mihr-i burc-1 ħudretâ mâh-1 sipihr-i raħmetâ
Ey ki zâtıñdır seniñ eşyâya maşdar rûz u şeb
- 31 Mihr ü meh pervâne-i şem' -i cemâliñdir seniñ

- Dehr ruhsâr u cebîniñle münevver rûz u şeb
- 32 Mihr ü meh-feyzâ ki sensin rahmeten li'l-âlemîn
Ümmetiñ ihsâniña olmağda mazhar rûz u şeb
- 33 Mihr ü meh-ğadrâ benim ol zerre-i nâçiz kim
Dâ'im aḥvâl-i dil-i zârım mükedder rûz u şeb
- 34 Peyrev-i kilik-i Fehîm oldum görüp mihr ü mehin
Bu zemînde tarḥını taḥsîn iderler rûz u şeb
- 35 Mihr ü meh-rütbe Neşâtî-i süḥan-ver kim görüp
Vaşf-ı zâtıñ eylerim şad-şevğ ile her rûz u şeb
- 36 Mihr ü meh gibi sezâdır olsa pür-nûr-ı kemâl
Vaşfıñı eyler Nazîm-i nükte-perver rûz u şeb
- 37 Âsumân-ı nazma mihr ü mâh ise anlar eger
Ben hilâlîm olmada ğadrim füzûn-ter rûz u şeb
- 38 Na' tıñı yazdığça levḥ-i mihr ü mâha dâğ urur
Eyleyen vaşf-ı şıfâtın tâ-be-maḥşer rûz u şeb
- 39 Mihr ü mâh-ı na' t-ı pâkin eyleyüp şad-âcz ile
Kıl du'â taḥrîriñ ey kilik-i şenâ-ger rûz u şeb
- 40 Mihr ü meh tâ' âleme pertev şalup revnağ virir
Söyleye na' tın ümem kişver-be-kişver rûz u şeb
- 41 Pençe-i mihr ile gerdûn mâh-ı nevden ḥışm ile
Düşmen-i dîne çeke şemşîr u ḥançer rûz u şeb
- 42 Mihr ü meh devr eyledikçe âlemi Ḥağ ümmetin
Eyleye a' dâya manşûr u muzaffer rûz u şeb

Be-Ĥarfî't-Tâ¹

6 (T: 90b, H: 35a, R: 84b, A: 18b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kişver-i nazma olup vâlî-i bâ-ķayd-ı ĥayât
Oldı ilhâm-ı ilâhî baña tuġrâ-yı berât
- 2 Şeh-i nazmım ķalemimdir ' alem-i semt-i beyân
Ĥayl-i ma' nâ pes ü pîş-i ' alemimde neferât
- 3 Eylemiş feyz-i Ĥudâ kilik-i hûner-perverimi
Bûstân-ı sühana naĥl-ı ma' ânî şemerât
- 4 Âyine-ĥâne-i ma' nîde ider mülhem-i ġayb
Tûtf-i nuķkuma ta' lîm-i edâ-yı kelimât
- 5 Lezzet-i ney-şeker-i kilik-i terim buldı revâc
Kâsid olsa yeridir revnaķ-ı bâzâr-ı nebât
- 6 Çâşnî-i sühânımda o ĥalâvet var kim
Reşkden ġayret ile telĥ ola ' ayş-ı lezzât
- 7 Tab' im âyîne-i ruĥ şâhid-i ' aķliyyâta
Ĥalemim çihre-ġüşâ-yı tütuķ-ı naķliyyât
- 8 Mekteb-i nazmıma elfâz-ı laţîfim eţfâl
Cins-i ma' nâ vü beyân ĥacle-i şî' rimde benât
- 9 Bir ķalem şuyı revân eyledi her vâdîde
Eyleyüp kilik-i terim râh-ı sühanda ĥayrât
- 10 Dem-be-dem itmededir âb-ı ĥayâtı cârî
Lûle-i çeşme-i ĥayvân gibi bu kilik ü devât
- 11 Câdû-yı nuķkuma meftûn-şüde erbâb-ı füsûn

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Sâhîr-i ʃabʕ ima dûn mertebedir nârencât
- 12 Başlasa ʃîve-i îhâm ile reftâre olur
Ser-fürû-bürde-i pâ-y-ı ʃalemim remz ü nikât
- 13 Benim ol kim der-i eyvân-ı kemâlimde henüz
Fevc fevc ehl-i hüner olmada muhtâc-ı zekât
- 14 Eylemiş feyz-i ezel hacle-geh-i diğkatde
Bîkr-i nazma ʃalemim mâşîta ʃabʕ ım mirʾât
- 15 Nokta-i hâl-i ʕ izâr-ı büt-i mazmûnumdur
Şafaht üzre geh îşâr ide hâmem ʃatarât
- 16 Bâğ-ı maʕ nâda döner sünbül-i şebnem-dâra
Her döküldükçe midâd-ı ʃalemimden reşehât
- 17 Sözde miğdâr-ı dağıkça nola fevt eylemese
Oldı hengâm-ı sühân ʃabʕ -ı reşîkim mîkât
- 18 Ne ʃadar yüksek uçarsa şaf-ı murğân-ı hüner
Hüdhüd-i çâpük-i endîşeme irmek heyhât
- 19 Âb-ı hayvâna hurûf-ı sühânım oldu zurûf
Görinürse nola her satrı sevâd-ı zulümât
- 20 ʃalemim vaqt-i haşâd olsa nola sünbüle-çîn
Hırmen-i nâtıkama feyz-i Hudâ maşşûlât
- 21 ʕ Andelîbân-ı sühân itmededir cümle sükût
Bülbül-i nâtıkam itdikçe sürûd u nağamât
- 22 Çak ser-i nokta-i mevhûmede reftâr eyler
Görmedim edhem-i hâmem gibi nâzük-harekât
- 23 Tımturâğ-ı sühânım fevc-i sipâh-ı nazmım
Hüsrevân-ı hünere itmede ʕ arz-ı dârât

- 24 Lehçe-i pâkime olmaz sühan-ı ğayr kıyâs
Kaçredir başr-i muhîte göre Ceyhûn u Fırât
- 25 Da' vî-i şi' rde besdir baña ma' nâ vü beyân
Demdir itsem iki şâhidle vücûdum işbât
- 26 Meclis-i hüsrev-i şab' imda müheyyâ esbâb
Bezm-i Cemşîd-i hayâlimde müretteb âlât
- 27 Dem-be-dem zümre-i rindân-ı şarab-hâne-i feyz
Neşve-i bâde-i tařķîkim ile pür-hâlât
- 28 Bülbül-i nuřķ-ı hoş-elhânım iderse demidir
Na' t-güyân çemen-i sâmi' ayı pür-eşvât
- 29 Sebeb-i hilķat o kim buldı vücûdıyla şeref
Çâr-unşur se-mevâlîd ü nüh-âbâ vü cihât
- 30 Şem' -i eyvân-ı hüdâ nûr-ı Hudâ kim oldu
Bezm-i kâşâne-i mi' râca cemâli mişkât
- 31 Gevher-i ķulzüm-i ' irfân ki anıñ olmuş ezel
Dürr-i yektâ-yı vücûdı sebeb-i mevcûdât
- 32 Hâce-i her dü-cihân şâhib-i naşş-ı Kur'ân
Nâsih-i âyet-i İncîl ü Zebûr u Tevrât
- 33 Pişvâ-yı küremâ ķâfile-sâlâr-ı ' atâ
İftihâr-ı şürefâ faşr-i kirâm-ı sâdât
- 34 Raşmet-i ' âlemyân ya' ni Hâbîbü'r-Raşman
Eylemiş İzîd ü Yezdân anı âyîne-i zât
- 35 Hâdî-i dîn-i mübîn bedreķa-i râh-ı yaķîn
Şâri' -i rûy-ı zemîn ķâdî-i ehl-i hâcât

- 36 Mazhar-ı şümme denâ mâ-şadağ-ı ev ednâ
Hüsrev-i Yesrib ü Baḥḥâ vü şefî'ü'l-ʿAraşât
- 37 Tûde-i ḥâk-i deri eyledi ḥûn müşg-i teri
Zât-ı yektâ-güheri bâ' iş-i ğufrân-ı ʿuşât
- 38 Naḥl-ı tûbâ ʿalemi ravza-i cennet ḥaremi
Bârgâh-ı keremi melce-i erbâb-ı necât
- 39 ʿİllet-i ḥilkât-i kevneyn resûlü's-seḳaleyn
Ḥazret-i Aḥmed-i muḥtâr ʿaleyhi's-şalavât
- 40 O şeh-i ʿâlem ü âdem ki anıñ bulmuş ezel
Enbiyâ ʿizzet-i şâniyla ʿulüvv-i derecât
- 41 Nâzenîn-i Ḥaḳ o maḥbûb-ı İlâhî ki anıñ
Oldı miḥrâb-ı deri kıble-geh-i maḥlûkât
- 42 ʿArş-mesned o ḥudâvend-i mükerrerem ki anıñ
Kışver-i câhına olmuş dü-cihân ilḥâkât
- 43 Laḳabı gerçi anıñ ümmî-i nâ-ḥande velî
Zât-ı ʿâlî-şıfatı muşḥaf-ı muʿciz-âyât
- 44 Kisve-i Kaʿbe o ğîsû Ḥacerü'l-esved-ḥâl
Kıble-i ümmete o ravza o ser-kû ʿArafât
- 45 Meclis-i rifʿatine mihr ile meh iki sirâc
Maḥfil-i ḳadrine nüh-süllem-i gerdûn mirḳât
- 46 Nûr-ı iḳbâline Cibrîl-i Emîn pervâne
Mihr-i iclâline ervâḥ-ı muḳaddes zerrât
- 47 Bezm-i İsrâ'da sirâc-ı şeb-i Miʿrâc-fürûz
Ḥarem-i ḳurbda mişbâḥ-ı hidâyet lemeʿât
- 48 Ḥâk-rûb-ı ḥarem-i midḥati şeyḥ-i Beşṭâm

- Hâdim-i bâr-geh-i menkabeti pîr-i Herât
- 49 Dûstân-ı harem-i ravzası Firdevs-mekîn
Düşmen-i câhı bün-i çâh-nişîn-i derekât
- 50 Emri nûr-efgen-i kâşâne-i zühd ü takvâ
Nehyi âteş-zen-i hürmen-geh-i rızık u tîmât
- 51 Tâk-ı Kısra-yı nigûn itdi zühûr-ı zâtı
Şadme-i kahrına dût olsa nola Lât ü Menât
- 52 Çeh-nişîn-i ‘adem eylerdi vücûd-ı haşmı
Satvetinden ki zühûr eyleye gâhî şademât
- 53 Pîl-ten olsa da ruğ gösterüp esb-i gâzabı
Haşma ferzâne sürüp beydağ o şeh eyler mât
- 54 Kudsîyân âyet-i evşâfını gûş itmek için
Açılır şubh u mesâ şems ü kamerden gurefât
- 55 Oldı ser-geşte o sevdâ ile hep âhûlar
Micmer-i hulqı idelden beri neşr-i nefehât
- 56 Vâsıl-ı bezm-geh-i dâr-ı selâm-ı hıfzı
Ola haqqâ ki dü-‘âlemde maşûn ez-âfât
- 57 Hüsrevâ dâd-gerâ dâver-i ‘âlî güherâ
Ey hudâvend-i rusûl-hayl ü nübüvvet-râyât
- 58 Sensin ol kim dil ü cân ile olup emriñe râm
Eyleyen cismini âlûde-i gerd-i tâ‘ât
- 59 Bezmine sündüs ü istebrağ olup ferş ola
Hâdimi hür u maqâmâtı kuşûr-ı cennât
- 60 Sensin ol seyyid-i kevneyn ki meddâhın olan
Feyz-i medhîñle olur şâ‘ir-i memdûh-şifât

- 61 Biñde bir midḥatiñi kilik-i ‘ uṭarid yazamaz
Şafahât olsa felekler aña encüm noḡtât
- 62 Midḥat-i zât-ı şerîfiñ degil illâ ilhâm
Ġayr-ı na‘ tñ olan eş‘âr ise hep tezvîrât
- 63 Şi‘r ḥaḡḡâ ki nu‘ûtuñla olur siḡr-i ḡelâl
Süḡan-ı bîhûde-gû cümle ḡarâm u ḡalaṭât
- 64 Merdüm-i dîdem ola dûde ḡalem müjġânım
Olsa ma‘lûmum eger vaşfiña şâyeste lûġât
- 65 Çemen-i manḡabetiñ bülbulidir cân-ı Nazîm
İtdi murġân-ı beyânı naġamâtı iskât
- 66 Ey resûl-i Ḳureşî ḡayli zamân olmuş idi
Vaşf-ı pâkiñde seniñ itmiş idim taḡşîrât
- 67 Baḡma noḡşânıma ‘özüñ dileyüp bu cürmüñ
‘Âcizâne iderim şimdi ḡazâ-yı mâ-fât
- 68 ‘Ömrümi menḡabetiñ ḡıdmetine vaḡf itdim
Ḥâsılı mâdiḡüñim küllü ‘aşıyyi ve ġadât
- 69 Gevher-i vaşfiña cân ile ḡarîdârım ben
Ne ḡadar olsa da destimde bizâ‘at müzcât
- 70 Naḡd-i ġüftârımı itdikçe şenâña îşâr
Ceyb-i endîşemi ol deñli pür itdi berekât
- 71 ‘Azm idüp küyiña yolda öleniñ ḡabrinde
Her ṭarafdan açıla seyr-i cinâna ġurefât
- 72 Neşve-i dürdî-i derdiñ ile cândan geġene
Ne ḡadar olsa da düşvâr ola âsân sekerât

- 73 Ser-girân eyle beni bâde-i ikrârîñ ile
Sâkî-i bezm-i ecel şunduğı dem câm-ı memât
- 74 Umaram feyz-i kemâl-i keremiñ sulţânım
Gerçi yok cürmüme bir vech ile hadd ü gayât
- 75 Kilk-i ‘afvîñla beyâz itmez iseñ vay baña
İtdügüm hâbt ü hâta cümle sevâd-ı şafağât
- 76 Bilmezem keffe-i mîzân ne çeker rûz-ı hisâb
Seyyi’âtımla eger vezn olursa hasenât
- 77 Geldi hengâm-ı du‘â durma hâmuş ol hâmuş
Besdir ey hâme yeter baş-ı bisât-ı ebyât
- 78 Tâ ki mülk-i süğana mâlik olup ehl-i beyân
Ola aḥkâm-ı ma‘ânide devâm ile şebât
- 79 Kona ol pâdişeh-i her dü-serânîñ şeb ü rûz
Harem-i dergehine kâfile-i teslîmât
- 80 Ravza-i pâkine dâ’im ola îşâr ü nişâr
Nûr-ı mişbâḥ-ı taḥiyyât ile mişkât-ı şalât

Na‘t-ı Şerîf Be-Harfî’s-Şâ¹

7 Feryâd-ı Hâme-i Hezâr-ı Şûrîde-nevâ Der-gülistân-ı Na‘t-ı Hâbîb-i Kibriyâ²

(T: 92b, H: 37a, R: 86b, A: 20a)

(Mef’ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ülün)

- 1 Aşğ oldu ḥazân ile bahâr olmağa bâ‘ iş
Geh hecr ü gehî vuşlat-ı yâr olmağa bâ‘ iş
- 2 Hep ‘aşğ iledir ğamze-i şeh-bâzına yârîñ
Murğ-ı dil-i âvâre şikâr olmağa bâ‘ iş

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Hep   aşk iledir bülbül-i Ő rde olup z r
Gülşende g l n  hem-demi h r olmaĒa b   s
- 4 Hep   aşk ile  m ziŐ imiş  n g l   Şebnem
La l-i leb-i y r ile d r olmaĒa b   s
- 5 Hep   aşk iledir  teŐ-i c n-g h-ı maĒabbet
Her demde der n-s z-ı  en r olmaĒa b   s
- 6 Hep   aşk iledir zıddı iken hecr viŐ li n
D 'im yine hem- urb-ı civ r olmaĒa b   s
- 7 Hep   aşk iledir  Őt r-i efl k dem- -dem
B r-ı Ēam ile z r-i meh r olmaĒa b   s
- 8 Hep   aşk iledir s Ēar-ı h rŐide meh-i nev
Ēamy ze-keŐ n zerd   niz r olmaĒa b   s
- 9 Hep   aşk iledir Şems   kamer Őub  u mes da
Gerd ne-i gerd ne-s v r olmaĒa b   s
- 10 Hep   aşk iledir s Ēa-i v s at-geh-i    lem
Sult n u ged  başına t r olmaĒa b   s
- 11 Hep   aşk iledir cism-i bel -perver-i ManŐ r
Bi  c n ile z b-i ser-i d r olmaĒa b   s
- 12 Hep   aşk iledir b diye-i Ő rda    Şık
 m hte-i gerd   Ēub r olmaĒa b   s
- 13 Hep   aşk iledir n z-f r Ő n nazarında
 UŐŐ k zelil olmaĒa h r olmaĒa b   s
- 14 Hep   aşk iledir seng-i mel metle dil-i z r
Ē t r-Şiken-i ŐiŐe-i    r olmaĒa b   s

- 15 Hep 'aşk iledir 'aşıkā ey 'aql-ı hōd-ârâ
Pendiñ ğam-ı hicrân gibi bâr olmaĝa bâ' is
- 16 Hep 'aşk iledir na' t-ı şeh-i maşrıķ u maĝrib
Ârâyiş-i her dâr u diyâr olmaĝa bâ' is
- 17 Şâhen-şeh-i evreng-i risâlet ki vücûdı
Oldı yoĝ iken 'âlemi var olmaĝa bâ' is
- 18 Ser-ķâfile-i hıyl-i nübüvvet ki zuhûrı
Heft-üştür-i eflâk-ı ķatâr olmaĝa bâ' is
- 19 Dâdâr-ı cihân-dâr ki teşrîf-i ķudûmi
Nüh dâ'ire-i ķarĝa medâr olmaĝa bâ' is
- 20 Sulţân-ı cihân-gîr ki râyât-ı şükûhı
Birc u beden-i heft-ĝişâr olmaĝa bâ' is
- 21 Maĝbûb-ı Hüdâ Aĝmed-i Muĝtâr ki oldur
Ĥâk-i ĝaremi nâşiye-zâr olmaĝa bâ' is
- 22 Ol mazhar-ı levlâk ki ruĝsâr u cebîni
Ĥurşîd ü ķamer şa' şa' a-bâr olmaĝa bâ' is
- 23 Ol şâĝib-i Mi' râc ki âyîne-i zâtı
Ĥüsn-i ezeli cilve-nişâr olmaĝa bâ' is
- 24 Ol seyyid-i kevneyn ki yârân-ı ķehârı
Dîn ķaşrına erkân-ı ķehâr olmaĝa bâ' is
- 25 Ol mûcib-i ĝufrân ki anıñ dîde-i 'afvı
'Âşîlere maĝşerde duķâr olmaĝa bâ' is
- 26 Ol gevher-i gencîne-i raĝmet ki vücûdı
Bu lücce-i bî-ķa' r u kenâr olmaĝa bâ' is
- 27 Âb-ı ruĝınıñ ĝürmetidir ins ü melekle

- Hep ' arz u semâvât ü bihâr olmağa bâ' is
- 28 Kaşr-ı dü-serâya şeref-i maḳdem-i pâki
Ârâyış ile naḳş u nigâr olmağa bâ' is
- 29 Rûzân u şebân şayḳal-i cûd u keremidir
Ḥurşîd u ḳamer âyîne-dâr olmağa bâ' is
- 30 Deryâya şalup bâriḳasın neyyir-i ' aşḳı
Gönlüm gibi bî-şabr u ḳarâr olmağa bâ' is
- 31 Kühsâra düşüp sâye-i ' anḳâ per-i ḫilmi
Temkîn ü sükûn ile vaḳâr olmağa bâ' is
- 32 Câm-ı keremi bezm-i dü-' âlemde olur nûş
Olsa ne ' aceb keyfi dü-bârâ olmağa bâ' is
- 33 Bûy-ı hoş-ı ḫulḳ ile ğazâlân-ı Ḥıfânîñ
Ḥûn-âb-ı dili müşg-i Tatâr olmağa bâ' is
- 34 Germiyyet-i mihr iledir ol mâh-ı yaḳîniñ
Hep ğonce-lebân lâle-' izâr olmağa bâ' is
- 35 Feyz-i ḳadeḫ-i mey-gede-i ḫıfzıdır el-ḫaḳ
Mestânesi bî-renc-i ḫumâr olmağa bâ' is
- 36 Na' l-i süm-i yek-rânıdır ol fâris-i ḳurbuñ
Encümle felek ğarḳ-ı şerâr olmağa bâ' is
- 37 Gerd-i sipeh-i ḫaşmetidir çeşm-i ' adûya
Meydân-ı vegâ tîre vü târ olmağa bâ' is
- 38 Şîrân-ı şaf-ı saṭvetidir düşmen-i rûbâh
Hep rû-be-reh-i semt-i firâr olmağa bâ' is
- 39 Emri zu' afâ vâşıl-ı nûr olmağa bâdî
Nehyi ḫuşamâ dâḫil-i nâr olmağa bâ' is

- 40 Bîm-i ser-i şemşîr-i kazâ-cevheridir kim
Her demde ' adûsına fikâr olmağa bâ' is
- 41 Teb-lerze-i kahr ile düşüp hâke e' âdî
Her bir şanemi seng-i mezâr olmağa bâ' is
- 42 Şâhib-keremâ arzû-yı hâk-i deriñdir
Vaşfiñda dil evkât-güzâr olmağa bâ' is
- 43 Sensin o ki gîsû-yı laţfiñle ruhuñdur
Ey nûr-ı Hudâ leyl ü nehâr olmağa bâ' is
- 44 Hûn girye-i mihriñledir eşk-i ter-i ' uşşâk
Her katresi hem-reng-i enâr olmağa bâ' is
- 45 Gönlümde yer itseñ nola sensin yine şâhım
Saña bu gedâ âyine-dâr olmağa bâ' is
- 46 Âb-rîz-i kelâmım mihek-i menkabetiñde
Mânend-i zer-i nâb ' ayâr olmağa bâ' is
- 47 Enva' -ı ' ibâretle şenâ-yı şıfatıñdır
Destimde kalem nâdire-kâr olmağa bâ' is
- 48 Şad-gûne rumûzât ile feyz-i hikemiñdir
Tab' -ı şu' arâ nükte-şi' âr olmağa bâ' is
- 49 Vaşfiñ şerefidir ki sitâyış-ger-i zâtıñ
Pâkîze-güher pâk-tebâr olmağa bâ' is
- 50 Na' tıñ eşeridir ki maqâlâtı Nazîm'iñ
Maqbûl-i şıgâr ile kibâr olmağa bâ' is
- 51 Ey hâme yeter nâle vü feryâd du' â kı
Olduñ yine bülbül gibi zâr olmağa bâ' is

52 Tâ kim çemenistân-ı hâkîkatde ola ' aşk
Murğ-ı dil-i ' uşşâk-ı hezâr olmağa bâ' is

53 Tâ rûz-ı şümâr ola taḥiyyât ki oldur
Vaşf-ı ruḥı tâ-rûz-ı şümâr olmağa bâ' is

Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfî'l-Cîm¹

8 İzhâr-ı Nâliş-i Sîne-i Kâlem Berây-ı Ḥasret-keşî-i Maḥbûb-ı Âferîde-kâr-ı
' Âlem²

(T: 94a, H: 38b, R: 88a, A: 21a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bâd-ı ma' nâ ideli baḥr-i beyânı mevvâc
Hep sûtûr-ı sūḥanımdır aña müşgîn emvâc

2 Fârisü'l-ḥayl-i ḥayâlim ki olur raqş-künân
Peyk-i endîşe rikâbımda yürür bir serrâc

3 ' Alem-efrâz-ı beyânım ki müdâm olmadadır
Gerd-i râyât kemâlimde ma' ânî efvâc

4 Târ u pûd oldı şu' â' -ı nazarım diḳḳatime
Olalı kâr-geh-i fikrete ṭab' ım nessâc

5 Bıkr-i fikrim ki olur ḥâmîle-i ṭıfl-ı sūḥan
Nev-' arûsân-ı hüner cem' olup eyler aña zâc

6 Lezzet-i kand-i nebât-ı sūḥan-ı şîrînîm
Telḥ-kâmân-ı ḥased-kâra olur milḥ-i ücâc

7 Ṭab' -ı pâkimdir o şeh-bender-i irfân ki alur
Dem-be-dem kâfile-i cins-i ma' ârifden bâc

8 Naṭ' -ı ma' nâda feres-rân-ı beyân olsam eger

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Mât ola haşm-ı girân-cünbiş olursa Leclâc
- 9 Fevc-i murğân sühân-ı evc-i hayâlimde benim
Tayerân itmede mânend-i tezerv ü dürrâc
- 10 Bezm-i endîşede itdikçe recâ-yı güftâr
Tab´ ımı hüsn-i edâ evvel ider istizmâc
- 11 Dûde-i kilik-i sihir-kârıma erbâb-ı füsûn
Merdüm-i dîde süveydâ-yı dilin eyler zâc
- 12 Beyt-i ma´ mûre-i nazmımdır o tarh-ı nev kim
Âbnûs ola zamânı vü zemîni ola ´ âc
- 13 Yüridi her taraf âvâze-i dellâl-i hayâl
Buldı kâlâ-yı sühân kişver-i tab´ imda revâc
- 14 Dem-be-dem süfre-i endîşede mihmânım iken
Tama´ -ı hâmımı gör kim şikemi pür gözi ac
- 15 Fikr-i bârîkde yayım çekemez diğkat-i gayr
Kavs-ı Rüstemle berâber mi kemân-ı hallâc
- 16 Dâd-ı hağdır nola bezl-i güher-i nuğk itsem
Devlet-i nazmımı zann itme benim istidrâc
- 17 Dem-be-dem hüsrev-i tab´ ım nola dîvân itse
Na´ t-ı sultân-ı risâletdir aña hil´ at ü tâc
- 18 Hâce-i mekteb-i ´ irfân ki lügât-ı vaşfin
´ Aql-ı küll ´ âciz olur eylemede istihrâc
- 19 Seyyid-i nev´ -i beşer server-i şâhib-minber
Rûz u şeb şems ü kamer meclisine iki sirâc
- 20 Dil-güşâ menkabeti rûh-fezâ her şıfatı
Dârû-yı merhâmeti haste-i ´ işyâna ´ ilâc

- 21 Bedr-i tâbân-ı seḡâ mihr-i dirahşân-ı   atâ
Maḡfil-efrûz-ı hüdâ nûr-ı sirâc-ı vehhâc
- 22 Mazḡhar-ı ḡil  at-ı levlâk u le  amrûk-iklîl
Aḡmed-i mürsel o sulţân-ı serîr-ı Mi  râc
- 23 O ḡudâvend-i rusûl-ḡayl ki mülk-i ḡaşma
Kemterîn ḡamlesidir bâ  iş-i nehb ü târâc
- 24 O cihân-dâver-i yektâ ki ḡabûl itdirdi
Düşmene heybet-i şemşîr-ı cihân-ḡîri ḡarâc
- 25 O şeh-i kevn ü mekân kim sipeh-i ḡaşmetiniñ
Eyledi tañtanası   âlemi pür şît ü telâc
- 26 Enbiyâ süfre-i eyvân-ı kemâlinde tuḡeyl
Evliyâ ḡân-ı nevâlinde gedâ-yı muḡtâc
- 27 Bâr-ḡâh-ı keremi ḡible-i erbâb-ı necât
Derḡeh-i muḡteremi ehl-i hüdâyâ minhâc
- 28 Zerre-i şems-i ruḡı mihre şeref-baḡş olsa
Ḳa  r-ı çâh-ı   adem eylerdi yerin zûlmet-i dâc
- 29 Şafḡa-i mihri sevâd olmasa olurdu felek
Maḡbah-ı rif  at-ı şânında varaḡ-sâz-ı ḡülâc
- 30 Ḳasret-i ravza-i pâkiyle olan ḡâk-nişîn
Zülf-i ḡavrayı ide cây-ı menâmında devâc
- 31 Levḡa-i medḡini tezhîbe revâdır çeşmim
Siyehin dûde beyâzından ide isfidâc
- 32 Der-kenâr eyler idim şâhid-i maḡşûdum eger
Nâvek-i mihrine sînem hedef olsaydı kâc

- 33 Devr-i hıfzında eger itseler ezdâd ülfet
Olmaya seng-i felâhan ile meksûr zücâc
- 34 Mihr-i encüm-sipehâ mâh-ı  alem-pâdişehâ
Ey şükûhı sebep-i tefriķa-i ĥaşm-ı lecâc
- 35 Sensin ol kim dil ü cânıyla ĥuluñ olmayanı
Eyleye ġayret-i Ĥaķķ iki cihândan iĥrâc
- 36 Yâ Resûlallâh emân nefsi-zalûmumdan emân
İtdügi cevri baña itmedi zûlm-i Ĥaccâc
- 37 Şüst ü şû itmez ise âb-ı şefâ  at eyvâh
Ĥalbimi sû-i  amel eyledi hem ġüne-i sâc
- 38 Nûş-dârû-yı şefâ  atle  ilâc eyle baña
 illet-i cürm ü ĥaķâ ile ĥoma ĥaste-mizâc
- 39 Sâ  i-bâdiye-i şıdķ u şafâ eyle beni
Be-ķavâf-ı ĥaremeyn ü be-enîn-i ĥuccâc
- 40 Be-dem-i şoĥbet-i yârân ü be-aşhâb-ı kirâm
Be-Ĥüseyn ü Ĥasan ü âl-i betûl ü ezvâc
- 41 Geldi hengâm-ı du  â eyleme taķvîl-i kelâm
Dergeh-i ķâzî-i ĥâcâta Nazîmâ eliñ ac
- 42 Tâ ki müşġîn-dem-i enfâs-ı nesîm-i ma  nâ
Dem-be-dem eyleye deryâ-yı beyânı mevvâc
- 43 Ĥabza dutdukca kemân-dâr-ı sihâm-ı ġâzabı
Nevk-i peykânına olsun dil-i düşmen amâc

Na   t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Ĥâ¹

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

9 Cilve-pîrâ-yı Edhem-i Âteş-hırâm-ı Kilk-i Çâlâk Berây-ı Sâha-i Na^c t-ı
Pâdişâh-ı Evreng-i Levlâk¹

(T: 95a, H: 39b, R: 89a, A: 22a)

(Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün Mefâ^c ilün Fe^c ilün)

- 1 Yetişmez ey şeh-i kevneyn olsa şâm u şabâh
Şenâñı yazmağa eflâk-i heft-reng elvâh
- 2 Kitâb-ı midhâtiñiñ satr-ı evvelinde dağı
Beyân-ı ^c acz ide hayretle lâl olup şerrâh
- 3 Kelîm devr-i ğam-ı fûrkatînde bir hayrân
Mesîh bâdiye-i hasretiñde bir seyyâh
- 4 Şinâver-i yem-i ^c aşkıñ seniñ dil-i İlyâs
Revân-ı Nûh nebî fûlk-i mihriñe mellâh
- 5 Riyâz-ı rif atine nüh-sipih bir dülâb
Nihâl-i himmetine mihr ü meh iki tuffâh
- 6 Çemensitân-ı celâliñde kehkeşân cedvel
Şükûfe encüm-i rahşân dem-i Mesîh riyâh
- 7 Sebîl-i cûdîñı cûyende çarh bir saqqâ
Şehâb u mihr ü meh aña kırâbe vü aqdâh
- 8 Livâ-yı rezmiñe nuşretle ^c avn-i fülke vü zeyl
Miyân-ı ^c azmiñe fetih ü zafer kemerle silâh
- 9 Semend-i kadriñe mihr-i felek şabâhü'l-hayr
Şıtabl-ı şanıña mâh-ı sipih bir fellâh
- 10 Harîm-i kûy-ı lañfiñ muķîm-i bezm-i necât
Mağall-i şer^c -i şerîfiñ maķâm-ı fevz ü felâh

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Zelfî-i seylî-i reddiñ hemîşe ehl-i fesâd
‘Azîz-i silk-i kabûlûñ hemîşe ehl-i şalâh
- 12 Tavâf-ı beyt-i Hudâ'da şaf-ı hamâme-mişâl
Ziyâret-i ser-i kûyîña fevc fevc ervâh
- 13 Eger ki zıll-i laîfîñ olup düşeydi yere
Bulurdı rütbe-i ervâh ‘âlem-i eşbâh
- 14 İderse himmetiñ iqbâl bir za‘îfe olur
Hücûmı tefriķa-bağş-ı sipâh şad-seffâh
- 15 Figâr-ı nîze-i ķahrîñ olur mı çâre-pezîr
Fetîl ü merhem aña mergdir ecel cerrâh
- 16 Mey-i hayât harâm oldu ģaşm-ı ümmetiñe
Şarâb-ı ģûn-ı e‘âdî ‘aceb mi olsa mübâh
- 17 İder mi fetĥ tılısm-ı şefâ‘atiñ a‘dâ
Meger ki eyleye nâm-ı şerîfiñi miftâh
- 18 Tenûr-ı ķahrîñiñ ednâ şerârı itse eşer
Hevâda murğ ola biryân u lüccede timsâh
- 19 Birisi yıldızı düşkün biri ‘alîl-mizâc
Lügât-ı vaşf-ı şifâtiñda Aĥterî vü Şihâh
- 20 Ne ģüne eylesün evşâfiñi ‘uķûl-i beşer
Cenâb-ı ģazret-i Allâh iken seni meddâh
- 21 Kemâl-i ‘acze düşer ‘aķl-ı cevher-i evvel
Ne deñli eyleye vaşf-ı şifâtiñi îzâh
- 22 ģayâl-i ģaş-ı ruĥuñ künc-i şâm-ı hicrânda
Olur dü-dîde-i müştâķa rûz-ı istiftâh
- 23 Teķaddüm-i emelim midĥatiñde bî-iķdâm

- Huṣûl-i kâm-ı dilim hıdmetiñde bî-ilhâh
- 24 Şenâñla sühanım tâc-dâr-ı yâ Feyyâz
Sıtâyışıñle zebânımda ism-i yâ Fettâh
- 25 Vâlâ-yı lâ-yı ğamiñ cânıma şabûh-ı hayât
Hayâl-i dürdî-i derdiñ müdâm rûhuma râh
- 26 Dañi neler doğacak bânû-yı hayâlimden
Tabî' atim ideli beyt-i midhâtiñde nikâh
- 27 Yüzüm sürüp der-i vâlâña kâdir olduĝça
Ölünce hıdmetiñi eylesem şabâh u revâh
- 28 Bu şâm-ı firqati tayy itse câ' ilü'z-zulümât
Şabâh-ı kûyiñi gösterse fâliķu'l-eşbâh
- 29 Tavâf-ı dergehiñe bulsa kuşça cânım uçar
Meger hidâyet ü tevfiķ ola aña cenâh
- 30 Kâhur keş-â-keş-i nefis ü hevâda olmazsa
Hümâ-yı cân u dile şefkatiñ cenâh ü necâh
- 31 Fesâd-ı nefis-i denî kalbim eyledi ifsâd
İderse şerbet-i 'afvîñ ide meger ıslâh
- 32 Kuluñ Nazîm'i de feyziñle ber-murâd eyle
Şenâñı eylesün evrâd-ı her şabâh münâh
- 33 Harîm-i ravzaña dâ'im şalât ola mişkât
Maķâm-ı hâşîña her dem selâm ola mişbâh

Na' t-ı Şerîf Be-Harfî'l-Hâ¹

10 Zemîn-bûsî-i Kâmet-i Dil-cûy-ı Kâlem Be-ravza-i Na' t-ı Şefî' ü'l-Ümem²

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

(T: 96a, H: 40b, R: 90a, A: 22b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Riyâz-ı vaşfiña ey gülbün-i le' amrük-şâh
Kemâl-i şun' ile levlâk bir müzeyyen kâh
- 2 Henûz hân-ı nevâliñde mihr ü meh iki kırş
Hemîşe maţbağ-ı cûduñda nüh felek tabbâh
- 3 Esâs-ı mümteni' ü'l-indirâsdır ne ' aceb
Binâ-yı şer' -i metîniñde olmasa ser-i şâh
- 4 Direfş-i rezmiñe mehce zafer hidâyet-i zeyl
Miyân-ı ' azmiñe tevfiğ-i tîğ ü ' avn-i dü-şâh
- 5 Olursa dâne-i encümle çarğ erzânî
Fezâ-yı hürmen-i cûduñda tûde-i şâmâh
- 6 Rikâb-ı ' izzetiñe Cebre' il gâşiye-dâr
Semend-i kaçdıña nuşret sitâm u fetğ-i cenâh
- 7 Sipihir kişt-i ğamiñda kemîne gerdûne
Hilâl hürmen-i ' aşkıñda kemterîne ser-şâh
- 8 Revâdır olsa dem-â-dem Mesîh-i hîme-keşi
Tenûr-ı ' izzetiñe Rûh-ı Kuds bir neffâh
- 9 Muţî' -i şer' -i metîniñ ' azîz-i her dü-cihân
' Adû-yı dîn-i mübîniñ hasîs ü ebter ü mâh
- 10 Ğarîğ-i lücce-i luţf-ı ' amîmiñ ehl-i şalâh
Harîğ-i külhan-ı kahr-ı ' azîmiñ ehl-i besâh
- 11 Kaţâr-ı ' aşkıña bir sârbân Veys-i Kâren
Sipihir-i heft-revâk aña bir kemîne menâh
- 12 Dil-i muhâlifini dem-be-dem kemân-ı kazâ

- İde muvâfaqat-ı sehm-i qahr ile sûrâh
- 13 ‘ Adû emân dimedikçe tabîb-i şavletine
Mizâcî ‘ illet-i tîğîndan olmadı dervâh
- 14 İderdi şûret-i ma‘ nâda zâtını ikrâr
‘ Adûnuñ olmasa cism ü dilinde perde-i râh
- 15 Sevâd-ı menqabetiñ kuhl-i nûr-bahş-ı başar
Sitâyîş-i şıfatıñ dürr-i gûş-vâr-ı şımâh
- 16 Harem-serâ-yı derûn şâhid-i şenâña maqâm
Sürâdık-ı dil-i meftûn ‘ arûs-ı medhiñe tâh
- 17 Sevâd-ı vaşfiñi itdikçe hoş-nümâ tab‘ ım
Sütûr-ı muşhafı mânende-i haţ-ı nessâh
- 18 İdüp qalem müjesin dûde merdüm-i çeşmin
Sürûş-ı gâyb revâdır iderse istinsâh
- 19 Nazîm-i bî-kese rahm it ki nûr-ı feyz-i gınâ
Derûn-ı tîre vü tengin ide münîr ü ferâh
- 20 Kûşûr u ‘ aybını gâyb eyle zeyl-i ‘ afvîñla
Ne deñli vaşf-ı şıfatıñda olsa da küstâh
- 21 İder mi tevbe-i vaşfiñ ‘ aceb tamâm ‘ ayâr
Zer-i maqâl ü kemâli qalır mı nâkış u bâh
- 22 Hemîşe tâ ki şalât u selâm ile şeb u rûz
Ola qavâfil-i teslîm sûy-ı ravzaña sâh
- 23 Süm-i semend-i sipâh-ı zafer-penâhıñdır
İden memâlik-i ma‘ mûr-ı haşmı vâdî-i lâh

Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'd-Dâl¹

11 Nazm-ı Şerîf-i Mağfîret-âlûd Der-na' t-ı Bâdî-i Âferînde-i Bûd u Ne-bûd

‘Aleyhi Şalavâtullâhi'l-Vedûd²

(T: 96b, H: 41a, R: 90b, A: 23a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 ‘Ale's-seher ki bu kaçır-ı zümürîdîn-bünyâd
Cenâh-ı revzen-i la' lîn-i mihre virdi güşâd
- 2 Felekde şevkle ĥurşîd-i süfre-güster olup
Cihânı ni' met-i ĥüsnîyle eyledi dil-şâd
- 3 Ĥudûm-i mihre nevrûz ĥil' atin geydi
Cihâna câh-ı bahârı yine mübârek bâd
- 4 Nedir bu gülşen ü gülşen çemen çemen ülfet
Ki dâ'im olmada esbâb-ı zevk u şevk ziyâd
- 5 Nedir bu 'âlem ü 'âlem cihân cihân şöĥbet
Ki her ĥarâb gönül şimdi olmada âbâd
- 6 Tebârekallâh ey devr-i 'ayş ü 'işret kim
Gönül hemîşe feraĥ-nâk u güşşadan âzâd
- 7 İrişdi 'ahd-i şafâ müjde mey-perestâna
Ki tevbe itdi cefâya zamâne-i bî-dâd
- 8 Zamân-ı zevk u ĥarabdır ki zümre-i rindân
Ĥadeĥ du' âsını eyler zamîme-i evrâd
- 9 Bahâr-ı 'ayş u şafâdır ki feyz-i nâmiyeden
Ĥırâm iderse çemende 'aceb degil şimşâd
- 10 Hoşâ müsâ'ade-i baĥt kim debîr-i ĥarab

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

İde şahîfe-i zevk u neşâta tarh-ı sevâd

- 11 Harem-serâ-yı dil oldı henûz şevk-endûd
‘ Aceb mi olsa sitem-hâne-i felek berbâd
- 12 Zehî dem-i feraḥ-encâm devr-i nûş-â-nûş
Ki ‘ ayş u ‘ işrete meyl itdi hâtır-ı zühhâd
- 13 Revâc bulsa nola hâcegân-ı şâdî kim
Metâ‘ -ı şevk füzûn bestedir sarây-ı kesâd
- 14 O deñli buldı ğınâ dil ki nâzdan almaz
Metâ‘ -ı kâmı eger itseler bu demde mezâd
- 15 Müyesser olsa nola şimdi hâhiş-i dil-i zâr
Ki oldı vech-i ümîde güşâde bâb-ı murâd
- 16 Mu‘ attar itdi huşûşâ demâĝ-ı cânı henüz
Şemîm-i micmer-i na‘ t-ı şeh-i sûtûde-nijâd
- 17 Şehen-şeh-i dü-cihân kim gedâ-yı dergehidir
Hezâr hüsrev ü Dârâ vü şad hezâr Kûbâd
- 18 Yegâne hüsrev-i zî-şân ki oldı huddâmı
Derinde fırça-i evtâd u zümre-i efrâd
- 19 Şeh-i kalem-rev-i ‘ irfân peyember-i zî-şân
Hulâşa-i dü-cihân yekke-tâz-ı şahın-ı cihâd
- 20 Habîb-i hazret-i Mevlâ ser-âmed-i dü-serâ
Delîl-i râh-ı hüda şâh-ı kişver-i irşâd
- 21 Fürûĝ-ı cebhe-i îmân Muhammed-i ‘ Arabî
Ziyâ-yı nâşiye-i dîn şeffi‘ -i cürm-i ‘ ibâd
- 22 O nâzenîn-i dü-‘ âlem ki İzid-i müte‘ âl
Hezâr ‘ izzetle nâm-ı pâkin eyler yâd

- 23 O şeh-süvâr-ı şaf-ârâ-yı leşker-i İslâm
Ki oldı tu' me-i dendân-ı tîğı ehl-i ' inâd
- 24 O fahr-i kevn ü mekân kim biri birisiyle
O deñli eyledi devrinde imtizâc ezdâd
- 25 Ki nerre-şîr olup pâs-bân-ı âhû-yı Çîn
' Uķâb oldı nigeħ-dâr-ı âşiyân-ı cerâd
- 26 Zuhûr-ı pâki şeref-baħş-ı cümle-i mevcûd
Vücûdı hestî-i eşyâya bâ' iş-i îcâd
- 27 ' Ayâr-ı cins-i ' ibâdâta tab' ıdır mi' yâr
Nüķûd-ı kîse-i tâ' âte zâtıdır naķķâd
- 28 Kemend-i silsile-i ' aşķına cihân mecnûn
Cihâniyân ser-i kühsâr-ı mihrine Ferhâd
- 29 Tereşşuħ itse zemîne şehâb-ı luţfi eger
Bula ħayât-ı ebed cümle ħâk olan ecsâd
- 30 Göreydi şavlet-i ķahrın hezâr dehşetle
Düşerdi lerzeye endâm-ı ġamze-i cellâd
- 31 Olurdu cismine bir zaħm-ı tâze her cevher
Nigâh-ı ħışmına dûş olsa deşne-i fûlâd
- 32 Nesîm-i tertîb-i feyzi eyleseydi ġüzer
Dönerdi ma' den-i yâķûta kûre-i ħaddâd
- 33 Kemâl-i merħametinden olaydı vâye-pezîr
İderdi şaydını âzâd ħaşre dek şayyâd
- 34 Henûz sâye-i ' adlinde kimse yokı giryân
Meger ide reg-i bîmâr-ı nişter-i fassâd

- 35 Zamân-ı şer‘i ki peyvestedir kıyâmete dek
‘ Aceb mi eylemese kimse kimseden feryâd
- 36 Ğubâr-ı kûyını kuhl eylese cihânı degil
Görürdi ‘ âlem-i lâhûtı kûr-ı mâder-zâd
- 37 Nigâh-ı merhameti nâzır olsa tâ-be-ğaşr
İderdi gürk ü ğanem birbirine ‘ arz-ı vidâd
- 38 Olurdı bâğda her lâle micmer-i ‘ anber
Nüvîd-i nefha-i hulkıyla gelse gülşene bâd
- 39 Hâkîm-i hıfzı eger olsa nabz-gîr-i ‘ alîl
Demâğa bir daği emrâz virmez idi fesâd
- 40 Melâ’ike-sipehâ şâh-ı ‘ arş-bâr-gehâ
Eyâ yegâne delîl-i tarîk-i rüşd ü sedâd
- 41 Sen ol şeh-i dü-cihânsın ki leşker-i mevcûd
İki cihânda seniñ olmuş emriñe münkâd
- 42 Sen ol şehâb-ı keremsin ki şûrîde olur
Kemâl-i bahşış-i feyziñle mîve-dâr cemâd
- 43 Ne kıadirim seni ta‘ rife ben kuluñ şâhım
Eger ki feyz-i ‘ amîmiñden olmasa imdâd
- 44 Nigâh eyleme evza‘ -ı nâ-sezâma benim
Biraz füzûl olup bende ey kerem-mu‘ tâd
- 45 Hüner-fürûş olayım şaff-ı ceş-i ‘ irfâna
Kümeyt-i çâpük-i tab‘ ımla her-çi-bâd-â-bâd
- 46 Benem o sâhir-i efsûn tırâz-ı nâdire-ğû
Benem o şâ‘ ir-i mümtâz-ı kâmil isti‘ dâd
- 47 Benem o zemzeme-pîrâ-yı bezm-i ma‘ nâ kim

- Nevâ-yı nazm-ı bülendimle doldı gûş-ı bilâd
- 48 O mihr-i burc-ı kemâlim ki olsa erzânî
Mişâl-i şeb-pere hep kûr reşkden hussâd
- 49 Şeker-feşân-ı beyân oldı tûtî-i nuţkum
Revâ düşerse kesâda dükânçe-i kınnâd
- 50 Bu cünbiş ü harekâtıyla bu revişle dağı
Ne fitneler kıpara gör bu kıl-k-i ' işve nihâd
- 51 Cihâna ' arz-ı cemâl itdi şâhid-i sühanım
Güm oldı şöhret-i hûbân-ı Hılluğ u Nevşâd
- 52 Nigâr-hâne-i Çin'e sözüm ider hınde
Revâdır ebkem u lây olsa şûret-i Bihzâd
- 53 Bu feyz dâd-ı Hıudâ'dır mu' allim istemezem
Sühanda himmet-i tab' ım yeter baña üstâd
- 54 Nazım vaqt-i du' âdır bu jâj-hâyî bes
Kef-i niyâzı hulûş üzre eyle Hakk'a güşâd
- 55 Hemîşe tâ ki bu kışr-ı sipihr muhkem olup
Bula müdâm güşâyış bu çetr-i sîm-evtâd
- 56 ' Adû-yı dîn ola tâ-şâşr inhizâm-pezîr
Be-dest-yârî-i hâzret ü âlihü'l-emcâd
- 57 Bula cemî' -i murâdât hayyiz-i imkân
Be-luţf-ı İzid-i yektâ be-hakk-ı sûre-i Şâd

12 Kışide-i Nazım Çelebi Der-Sitâyış-i Hâzret-i Şadr-ı A' zam İbrâhîm Paşa
Yesserallâhu Mâ-yeşâ¹

¹ Bu şiir, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı mecmuanın 255a-257a numaralı varaklarından alınmıştır.

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ne gedâyım ne ser ü sâmandayım yâ Rab meded
Pîç ü tâb-ı ' izzet-i akrândayım yâ Rab meded
- 2 Hızr-ı tevfiğe refik eyle Sikender-seyr idüp
Ârzû-yı çeşme-i hayvândayım yâ Rab meded
- 3 Yûsuf-ı maşşûdı göster çeşm-i Ya' kûb-ı dile
Zâr u giryân külbe-i aHzândayım yâ Rab meded
- 4 Dönmedi vefk-ı murâdım üzre pergâr-ı felek
Zîr-i pâ-yı çarh-ı ser-gerdândayım yâ Rab meded
- 5 Mağbes-i efkâr-ı dūr-â-dûrdan eyle hâlâş
Ayağımla gûyiyâ zindândayım yâ Rab meded
- 6 Kalmışım künc-i ferâmûşîde hayrân u hamûş
Çok zamândır gûşe-i nisyândayım yâ Rab meded
- 7 Gonca-i âmâlimi bir lahza handân görmedim
Bülbül-i şeydâ gibi efgândayım yâ Rab meded
- 8 Dîde pür-âb u derûn pür-tâb u fülk-i dil şikest
Gûyiyâ tennûr ile tûfandayım yâ Rab meded
- 9 Gâ'ib oldı Yûsuf-ı ümmîdi Ya' kûb-ı diliñ
Ben firîb-i çille-i ihvândayım yâ Rab meded
- 10 Bulmadı kâlâ-yı iqbâlim revâc-ı i' tibâr
Bir metâ' ı kes me-har dükkândayım yâ Rab meded
- 11 Pençe-i mercân olur sildikçe hûn-ı çeşmimi
Merhamet kıl iki desti kândayım yâ Rab meded
- 12 Âstînimden akip deryâ ider dâmânımı
Mâcerâ-yı dîde-i giryândayım yâ Rab meded

- 13 Zerre deñlü mihr-i bahtım bulmadı bir gün kemâl
Tâli' im yok mâh-veş noqşândayım yâ Rab meded
- 14 Her kime 'arz eyledimse hâlimi raḥm itmedi
Luṭf senden 'âciz-i dermândeyim yâ Rab meded
- 15 Vâkıf-ı hâlim olan keyfiyyetim itmez su'âl
Vâşıl-ı cânân iken hicrândayım yâ Rab meded
- 16 Bâni-i luṭfuñla ma' mûr eyle beyt-i hâtırım
Dil-ḥarâbım gûşe-i vîrândayım yâ Rab meded
- 17 Kaddimi kıldı dü-tâ hâlâ girân-bâr-ı kirâ
İmtinân-ı şıķlet-i dñnândayım yâ Rab meded
- 18 Bağladı efsûn-ı ğaflet çeşm-i 'ibret-bînimi
Bu fenâ bâzî-gehin seyrândayım yâ Rab meded
- 19 Nefs-i bed-girdârıma uydum ḥaṭâ itdim emân
Bend-i mekr ü fitne-i şeytândayım yâ Rab meded
- 20 Dâm-gâh-ı nefis ü şeytânda giriftârim henüz
Kıyd-bend-i şahne-i 'işyândayım yâ Rab meded
- 21 Lağziş-i bed-mestî-i ğafletle düşdüm zillile
Dest-gîr ol vâdî-i hırmândayım yâ Rab meded
- 22 Nefs-i emmâre beni ḥayvândan itmişdir zelîl
Gerçi hâlâ şûret-i insândayım yâ Rab meded
- 23 Eyledi nefis ü hevâ ser-der-beyâbân-ı ḥaṭâ
Bir dükenmez râh-ı bî-pâyândayım yâ Rab meded
- 24 Emr-i ma' rûfuñda kâhil nehy-i münkerde cerî
Kande olsa ma' şiyet ben andayım yâ Rab meded

- 25 Şeş-cihât ile çehâr-erkâna şıgmaz itdigim
Şeş-cihetle gerçi çâr-erkândayım yâ Rab meded
- 26 Bâd-ı ğaflet eyledi müstağrağ-ı mevc-i zelel
Ka' rı yok bir lücce-i 'ummândayım yâ Rab meded
- 27 Tünd-bâd ile temevvüc eyleyen deryâ gibi
Sarsar-ı 'işyân ile tuğyândayım yâ Rab meded
- 28 Seyyi 'âtım keffe-i kevn ü mekâna şıgmaya
Ol girân-bârı çeken mîzândayım yâ Rab meded
- 29 Şâhid iken cürmüme 'işyânıma 'arz u semâ
Ben ümîd-i 'afv ile ğufrândayım yâ Rab meded
- 30 Mümkînâtın kabz u baştı kabza-i hükmiñdedir
Ben daği bu 'âlem-i imkândayım yâ Rab meded
- 31 'İllet-i idbâr ile oldum Nazîm-âsâ zebûn
Nâtuvânım derd-i bî-dermândayım yâ Rab meded
- 32 'Arz idüp Dâmâd İbrâhîm Pâşâ hâkine
Piş-gâh-ı âşaf-ı devrândayım yâ Rab meded
- 33 Feyz-i vaqte mazhar eyle tab' -ı nâdir-kârımı
Midhat-i düstûr-ı 'âlî-şândayım yâ Rab meded
- 34 Bezm-i hâşında hüner-mendân ile hem-hâl olup
Ol mu' allâ mekteb-i 'irfândayım yâ Rab meded
- 35 Hâlimi şerh eyleyüp çâk-i girîbânım gibi
Fikr-i taqbil-i ser-i dâmândayım yâ Rab meded
- 36 Kıdrimi pest itme dâ'im ber-ter ola rağbetim
Ol bülend-eyvân-ı pür-'üvândayım yâ Rab meded
- 37 İtdiren sensin iden sen ber-murâd eyle beni

- Sâ'ilâne öyle bir eyvândayım yâ Rab meded
- 38 ' Arz-ı hâle havfım oldur sedd ola şerm ü hicâb
Hayret-efzâ bir ' aceb dîvândayım yâ Rab meded
- 39 Kîse-i güftârımı eyle güher-rîz-i beyân
Midhat-i cûdı gibi bir kândayım yâ Rab meded
- 40 Hîl' at-ı rağbetle buldı herkesiñ hâli şeref
Ben daği hâle göre kaftândayım yâ Rab meded
- 41 ' Arz-ı hâlim der-kenâr olsa mağallidir henüz
Derdime dermân olur fermândayım yâ Rab meded
- 42 Hâk-i pâk-i dergeh-i iclâline rû-mâl idüp
Bûs-ı dest ü dâmân-ı ihsândayım yâ Rab meded
- 43 Nâ'il-i ihsân u istihsânı olmak isterim
Zevk-i ihsân şevk-i istihsândayım yâ Rab meded
- 44 Eyledi akrânımı hân-ı nevâl-i cûdı sîr
Ben o hân-ı devlete nâ-ğandeyim yâ Rab meded
- 45 Şâhid-i dest-i cemîli cânımıñ cânânıdır
Tâ ki cânân bende ben cânândayım yâ Rab meded
- 46 ' Andelîb-âsâ riyâz-ı vaşf-ı zâtında henüz
Güne güne dem-be-dem elhândayım yâ Rab meded
- 47 ' Ömrüm oldukça şenâsın itmege ' ahd eyledim
Şâdığım ol ' ahd ile peymândayım yâ Rab meded
- 48 Devlet-i ' ömr ü devâm-ı câhına dâ' î olup
Şad-ğulûş-ı tâm ile meydândayım yâ Rab meded
- 49 Mesned-i kâdr ü şerefde müstedâm-ı ' ömr ola
İlticâ-yı himmet-i merdândayım yâ Rab meded

13 Kaşide Berây-ı Midhat-Tırâz-ı Aḥmed Pâşâ¹
(T: 146b, H: 89b, R: 138a, A: 140b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ref' olup şâm-ı elem şubḥ-ı emel oldu bedîd
Pertev-i neyyir-i iḳbâl-i kerem virdi nüvîd
- 2 Bulup imzâ-yı ḳabûl ile yine zîver-i tâm
Zîb ü zînetle berât-ı emelim oldu resîd
- 3 Kîmyâ-yı talebiñ semtini duydum olalı
Pûte-i şevḳde sîm-âb-ı ümîdim taş' id
- 4 Güsterânîde murâd üzre bisât-ı maḳşûd
Mey-i ḥâhişle leb-â-leb ḳadeḥ-i bezm-i ümîd
- 5 Sâgar-ı şevḳ be-kef na' ra-i mestâne be-leb
Vaḳtidir olsa ḥumâr-ı keder ü guşşâ ba' id
- 6 Muttaşıl bezm-i ṫarab ḥâne-i kâm âmâde
Dem-be-dem âlet-i kâşâne-i âmâl mezîd
- 7 Der-miyân ḥûşe-i ümmîd-i müyesser maḳşûd
Hırmen-i kânda hîç ḳalmadı kimse nevmîd
- 8 Girye-i zümre-i mestâne degil meclisde
ṫâ' at-i ' işret için oldu vuzûlar tecdîd
- 9 Hâtır-ı ehl-i şafâ bezm-i ṫarab rûz-efzûn
Meclis-i ' ayş u feraḥ germ şeb-i şevḳ-i medîd
- 10 Minnet Allâh'a neşât oldu bedel guşşaya hep
Bir cihânda bizi ḥalk itdi ki Ḥallâḳ-ı Mecîd

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Tırta-i bıkır-i murâd anda siyâhî-i mesâ
Cebhe-i şâhid-i ümmîd aña şubh-ı sefid
- 12 Gevher-i kâma nola şimdi harîdâr olsağ
Oldı sermâye-i bî-gâye-i maqşûd müfid
- 13 Elde şad-şevk ile peymâne-i lebrîz-i şarâb
Serde şad-zevk ile keyfiyyet-i germî nebîd
- 14 Germ olup tıtsa nola semt-i beyânı tenhâ
Oldı tab'ım reh-i âmed-şüd-i ma' nîde vahîd
- 15 Mürşid-i tab'ıma dil-beste mürîdân-ı sühân
Demdir olsa kalemim hırka-be-düş-ı tefrîd
- 16 Yine i'câz-ı ma'ânîde Mesîhâ-dem olup
Eyledi 'âlem-i endîşede nuçkum tefrîd
- 17 Benem ol sihr-beyân şâ'ir-i mu'ciz-dem kim
Dâğ-dâr-ı sühânımdır dil-i Hassân u Lebîd
- 18 Dîde-i şâhid-i tab'ımdır o Rüstem ki ider
Her nigeçi nice Sührâb-ı ma'ânîyi şehîd
- 19 Kebg-i hoş-cünbiş-i hâmemdir o şîrîn harekât
Ki dönerler revîş-i zâğa idenler taqlîd
- 20 Dolsa âvâze-i nazmımla nola gûş-ı cihân
Düşse dünyâya ser-â-ser ne 'aceb güft ü şinîd
- 21 Levh-i hurşîde henûz oldı raqam-zen kalemim
İtmege vaşf-ı hudâvend-i zamânı tesvîd
- 22 Ristaâlîs-i hikem Bermekî-i cûd u kerem
Bû 'Alî-tab' u şiyem Ca'fer-i zî-şân-ı ferîd
- 23 Meş'al-efrûz-ı şehâşem'-i şebistân-ı 'ağâ

- Şadr-ı bezm-i ‘ uqalâ âşaf-i yektâ-yı reşîd
- 24 Hâmî-i devlet ü dîn dâver-i Dârâ-âyîn
Hem-dem-i ehl-i yakîn maḥrem-i ehl-i tevḥîd
- 25 Neyyir-i burc-ı hüdâ ḥazret-i Aḥmed Pâşâ
Kırb-ı çarḥ-ı ‘ azamet mürşid-i iqbâl-i mürîd
- 26 O Felâḥûn-ı müdebbir ki umûr-ı devlet
Zâtına cânib-i Bârî’den olunmuş te’kîd
- 27 O ḥikem-senc-i mühendis ki zemîn-i ‘ aqla
Şaldı mi‘ mârî-i idrâk ile bir tarḥ-ı cedîd
- 28 Ki Aristû-yı ḥired efser-i hûşında ide
Rîze-seng-i ḥarem-i fıtratını mürvârîd
- 29 Duḡter-i rif’ atiniñ ḥacle vü gül-gûnı şafaḳ
Şâhid-i devletiniñ âyine-dârı ḥurşîd
- 30 Şem’ -i iqbâline fânûs sipihr-i mînâ
Bezm-i iclâline peymâne-i sîmîn meh-i ‘ îd
- 31 Maḥfil-i mekrümete zât-ı kerîmi Hâtem
Meclis-i ‘ âtıfete tab’ -ı selîmi Cemşîd
- 32 ‘ İd-ı eltâfi ki dünyâyâ vire pîrâye
Va’ d-i iḥsâna mübeddel ola ser-cümle va’ îd
- 33 Cûy-ı tîğ-ı ğazabı mevc-zen olsa a’ dâ
Ola lertzende çü evrâḳ-ı ḥazân-dîde-i bîd
- 34 Zulmet-i leyle-i heycâda iderdi ikrâr
Görse şemşîr-i ziyâ-güsterini İbn-i Velîd
- 35 Olsa İskender-i ḥıfzı nigeḥ-i luḡf-endâz
Çeke Ye’cûc-ı ğam ehl-i dile sedd-i sedîd

- 36 Raḥş-ı çâlâka süvâr olsa olur pîşinde
Mâh-ı nev sîm-teber mihr-i cihân-tâb berîd
- 37 O sebük-seyr ki seyr itse hırâm-ı nâzın
Düşüre sâzını hayretle elinden nâhîd
- 38 Mâh-ı nev sîm-nümâ na' l-i şüreyyâ aña mîḥ
Saṭl-ı zer mihr-i cihân-tâb-ı felek şaḥn-ı cerîd
- 39 Âşaf-ı Cem-ḥaşemâ dâver-i şâhib-keremâ
Ey olan ḥalline vâbeste umûr-ı ta' kıd
- 40 Sensin ol dâd-penâh-ı zu' afâ kim olmuş
Ser-fürû-gerde-i ḥâk-i kâdemiñ çarḥ-ı ' anîd
- 41 Kimse şiddetle kelâm eyleyemez devriñde
Dem-i sermâda vezân ola meger bâd-ı şedîd
- 42 Geldi hengâm-ı du' â aç kef-i ihlâşî Nazîm
Ola te'sîr-i münâcât ile pür ' arş-ı mecîd
- 43 Tâ ola neyyir-i iḳbâl ü sa' âdetle müdâm
Ruḥ-ı dildar gibi cilve-nümâ şubḥ-ı sa' îd
- 44 Eyledikçe dil-i a' dâsına Ḥaḳ ḳahr u ğazab
Eyleye devletin efzûn-ter ü ' ömrün câvîd
- 45 İde her kârda tevfiḳini Allâh refiḳ
Şeb ü rûzı ola ol nâm-veriñ ḳadr ile ' îd

14 Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfi'z-Zâl¹
(T: 98a, H: 42b, R: 92a, A: 24a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 1 Olursa levh u qalem vařfiña qalem kâgaz
Kifâyet itmeye ey mefhar-i ümem kâgaz
- 2 Medâyihiñde seniñ tercümân-ı gayb-ı qalem
Sitâyışıñde seniñ levh-i pür-hikem kâgaz
- 3 Qalem kitâbet-i cûduñda dir benim hâme
Yazılsa mekrümetiñ levh dir benim kâgaz
- 4 Şükûfe-zâr-ı şalât u selâm-ı zâtıñdır
Dem-â-dem olsa nola gayret-i İrem kâgaz
- 5 Nüvişte anda taḥıyyât ile dürüduñdur
Leb-i edeble nola olsa mültesem kâgaz
- 6 Sütûr-ı menqabetiñ vâridâtdır şaf şaf
Sinân-ı hâme ‘alem şukqa-i ‘alem kâgaz
- 7 Olur şenâ-yı şifâtıñda yâ Resûlallâh
Hemîşe olmağıçün mazhar-ı kerem kâgaz
- 8 Şihâb hâme ‘uṭârid debîr sürh şafaq
Sipihr hoqqa vü şeb dûde şubh-dem kâgaz
- 9 Alınca gevher-i na‘tiñ şadef-veş âgûşa
Hurûş-ı mevc-i pey-â-peyle oldu yem kâgaz
- 10 Benefşedir ki ola rîhte semen-zâra
Haṭ-ı şenân ile olduqça pür-raqam kâgaz
- 11 Cebîni şubh-ı sa‘âdet fûrûğ-ı na‘tiñdir
Felekde olsa nola gün gibi ‘alem kâgaz
- 12 Sevâdı nûr-ı siyeh vaşf-ı gîsûvâniñda
Beyâzı şerh-i cemâliñle mürtesem kâgaz
- 13 ‘Azîz iden anı hep ḥilye-i cemâliñdir

- Dem-â-dem olmada baş üzre muhterem kâğaz
- 14 Fûrûğ-ı midhat-i zâtıñla berķ urur gûyâ
Muhtî-i nûrdur ez-farķ tâ-ķadem kâğaz
- 15 Degil sevâd olup nevk-i hâme mîl çeker
Dü-çeşm-i düşmeniñe sürme-i ‘adem kâğaz
- 16 ‘Adû-yı münkeri ilzâma rûh-bağş olsañ
Şunardı zâtıñı iķrâra her şanem kâğaz
- 17 Hemîşe midhat-i zâtıñda hâme-i dü-zebân
Hemîşe vaşf-ı şıfâtıñda bîş ü kem kâğaz
- 18 Su’âl-i menķabetiñde mişâl-i hâme olur
Nedîm-i Rûm u ‘Arab hem-dem-i ‘Acem kâğaz
- 19 Simât-hân-ı nu‘ûtuñda hamd-hân hâme
Ġinâ-yı ni‘met-i feyziñle muğtenem kâğaz
- 20 Liķâ-yı feyziñ ümîdiyle kilķ-i ter giryân
Midâd-ı medhiñe ħasretle ħarķ-ı nem kâğaz
- 21 Ser-i bisât-ı nu‘ûtuñda mîhmânlar iken
Ġürisne-dîde ķalem gerçi pür-şikem kâğaz
- 22 Bulursa mühre-i mihriñle feyz vaşfiñda
Şaħîfe-i dilim olmaz benim de kem kâğaz
- 23 Olur medâyiħ-i aħlâķıñ eylesem taħrîr
Sevâdı nâfe-i müşğ âhû-yı ħarem kâğaz
- 24 İşim ölünce beyâz-ı sevâd-ı medhiñdir
Ola elimde ħuşûşâ ki hâme hem kâğaz
- 25 Virir şaħîfe-i ħâl-kâr-ı mihri vaşfiñda
Felekden istesem ey neyyir-i ķıdem kâğaz

- 26 Edâ-yı hıdmet idince kabûl olur mu diyü
Kalemle ey şeh-i kerrûbiyân-ı haşem kâğaz
- 27 Elimde eyledi hâme hezâr secde-i sehv
Şad-ı zîrâba düşüp oldu ham-be-ham kâğaz
- 28 Sevâdı havfım odur kim sevâd-ı rûyum ola
Sitâyişinde baña olmasun hakem kâğaz
- 29 Derûna nakş iderim na' tını Nazîm-âsâ
Baña şahîfe-i dil besdir istemem kâğaz
- 30 Müjem kalem gözümüñ nûrî târ-ı miştardır
Olur beyâzî nu' ûtuñda lâ-cerem kâğaz
- 31 Cenâbına ğarazım ' arz-ı hâldir şâhım
Muğaldir olsa bu nazmımda mültezem kâğaz
- 32 Hemîşe tâ ki idüp na' tını kalem tesvîd
Anı beyâza çıkardıķça dem-be-dem kâğaz
- 33 Ola dürûd u şalâtında kilik-i ter şâbit
İde taḥiyyat ü teslîmiñ aña zam kâğaz

Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfî'r-Râ¹

15 Şehper-güşâ-yı Şehbâz-ı Hâme-i Âsumân-mesîr Berây-ı Şayd-ı Na' t-ı
Şehen-şâh-ı Şiddîk-vezîr²

(T: 99a, H: 43a, R: 92b, A: 24b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ne maḥrem ü ne mûnis ü ne âşinâ bilür
Râz-ı derûnumı benim ancak Hudâ bilür

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Tûtî-i cân ne zâ'ika-i sükker-i sürûr
Mir'ât-ı dil ne rü'yet-i rûy-ı şafâ bilür
- 3 Cân-ı za'if çekdügi âlâm-ı miñneti
Ancağ sitem-keşide dil-i bî-nevâ bilür
- 4 Bir 'ömrdür ki bâdiye-peymâ-yı ğuşşadır
Ne ibtidâ bilür daği ne intihâ bilür
- 5 Te'sîr-i tâb-ı ğamla beyâbân-ı ğuşşada
Bâd-ı semûm gelse nesîm-i şabâ bilür
- 6 Şahn-ı ümîd tengdir esb-i murâdına
Vâdî-i ye's gibi dükenmez fezâ bilür
- 7 'Azm eyleyüp i'ânet-i pâ-yi niyâz ile
Hâk-i der-i le'îmde dest-i recâ bilür
- 8 Gülçîn-i ârzûdur o gülşende kim henûz
Dâğ-ı derûnı lâle-i bâğ-ı vefâ bilür
- 9 Pür olsa da kemân-ı ümîdi bu 'arşada
Sûfâr-ı tîrini dehen-i ejdehâ bilür
- 10 Bir bahre düşdi zevrağ-ı iğbâl kim daği
Ne bâd-ı şurta ne meded-i nâhudâ bilür
- 11 Dehriñ çeküp meşakkat ile germ ü serdini
Ne mevsim-i bahâr ne vaqt-i şitâ bilür
- 12 Ol murğ-ı lâne-zâd-ı sitemdir ki muttaşıl
Ne kayd-ı dâm-gâh ne fikr-i rehâ bilür
- 13 Câm-ı mey-i neşât ile olsun mı neşve-mend
Nûş itmeden humâr-ı ğamın der-ğafâ bilür
- 14 Tıfl-ı yetîm-i kâm daği şîr-ğâr iken

- Gehvâre-i ümîdde pîr-i dü-tâ bilür
- 15 Ğam gibi nâzenîn ile hem-hâbedir müdâm
Âġûşa geldi bir şanem-i meh-likâ bilür
- 16 Mihr-i neşâţ cilve-nümâ olmasa nola
Târîkî-i kûsûf-ı ġama mübtelâ bilür
- 17 Ne şâm-ı rûze süfre-i iftâr-ı vaşl-ı dost
Ne rûz-ı ‘îd bûs-ı leb-i dil-rübâ bilür
- 18 Müjgâmı hûn-ı dîdeden olduġça la‘l-fâm
Engüşt-i bîkr-i hayrete reng-i hınâ bilür
- 19 Yüz biñ hüner de itse bu baht-ı siyâhla
Ne nuţġ-ı âferîn ne leb-i merhabâ bilür
- 20 Şaġş-ı ümîd o mertebe bîmâr-ı ye’s kim
Dârû-yı kâmı mâye-i renc ü ‘anâ bilür
- 21 Ne fikret-i şühûr ne endîşe-i sinîn
Ne feyz-i mihr ü mâh ne şubġ u mesâ bilür
- 22 Olmuş hezâr miġnet ile kûşe-gîr-i ġam
Peyġûle-i sa‘âdeti künc-i belâ bilür
- 23 Dûlâb-ı çarġı eşk ile bir dem dönderir
Çeşm-i terim ki böyle nice mâcerâ bilür
- 24 Yâ Rab ne sâzdır bu ki sâzende-i felek
Her perdede terâne-i cevr ü cefâ bilür
- 25 Yâ Rab ne naġşdır bu ki Bihzâd-ı çarġ-ı dún
Ne levġ-i kâm ne şuver-i müdde‘â bilür
- 26 Yâ Rab ne lüccedir bu ki dil bîm-i ye’s ile
Ne sâhil-i necât bilür ne şinâ bilür

- 27 Besdir bu şekve-sâzî-i dehr ey dil-i hazîn
Ahvâliñi seniñ de şeh-i enbiyâ bilür
- 28 Şad-çâk idüp güli nola lâl itse bülbüli
Ol kim nevâ-yı na' tı gibi bir hevâ bilür
- 29 Hân-ı keremde muğtenem-i cûdıdır o kim
Sermâye-i nu'ûtını nağd-i ğınâ bilür
- 30 Maḥbûb-ı bâr-gâh-ı İlâhî ki cân u dil
Vaşfında şarf olmasa 'ömrin hebâ bilür
- 31 Sultân-ı dîn ki nîze-i elmâs-ı şer'ini
A' dâ müdâm çeşmine mîl-i kazâ bilür
- 32 Maḥşûd-ı kâ'inât ki zât-ı şerîfini
Düşmen de maḥrem-i harem-i Kibriyâ bilür
- 33 Şâh-ı rusül ki dergeh-i 'adlinde kulluğın
İskender itse rütbe-i 'izz ü 'alâ bilür
- 34 Faḥr-ı cihân ki tâlib olup ḥâk-i kûyını
Ervâḥ-ı quds çeşmine kuḥl-i cilâ bilür
- 35 Rûḥ-ı muşavver Aḥmed-i mürsel ki zâtını
Râh-ı yakîne ḥalk-ı cihân reh-nümâ bilür
- 36 Ol dâver-i kerîm ki serheng-i dergehi
Ne şavt-ı dûr-bâş ne âvâz-ı lâ bilür
- 37 Ol nabz-gîr-i ḥaste-i 'işyân ki ehl-i cürm
Dergâh-ı 'afv u luḫfinı dâru's-şifâ bilür
- 38 Ol hâdî-i ümem ki reh-i Ḥaḫ'da zâtını
Ser-cümle enbiyâ vü rusül muḫtedâ bilür

- 39 Cân zaḥm-ı tîğ-ı mihrini gülberg-i bâğ-ı dil
Dil dâğ-ı derd-i ‘aşkıını câna devâ bilür
- 40 ‘Âlem türâb-ı dergehini kuḥl-i çeşm-i cân
Dünyâ ğubâr-ı bâr-gehin kîmyâ bilür
- 41 Âb-ı zülâl-ı reh-güzerin cilve-gâh-ı feyz
Çeşm-i ğazâl-i ḥâk-i derin tûtîyâ bilür
- 42 Ḥurşîd-zamîr-i çarḥ-ı dü-tâ kendüyi müdâm
Ḥâk-i derinde kâse-be-kef bir gedâ bilür
- 43 Vâdî-i ğamda luṭfını ol kim penâh ider
Ebr-i belâyı sâye-i perr-i hümâ bilür
- 44 Şaḥn-ı tarabda ol kim ider bâd-ı ḥışmını
Bâd-ı şabâyı şarşar-ı ḳahr u fenâ bilür
- 45 Bûy-ı buḥûr-ı ḥilḳati şemm eyleyen henüz
Ne müşğ-i ter ne âhû-yı Çîn ü Ḥıṭâ bilür
- 46 Şems-i duḫâ vücûdını ra‘ş ile zerre-veş
Mîhr-i sipîhr-i ḳudrete nisbet sühâ bilür
- 47 Dâru'l-emân-ı ḥıfzını ol kim penâh ider
Ceyb-i ḫayâtı dest-i ecelden cüdâ bilür
- 48 Remz-âgehâ melek-sipehâ nâm-ver şehâ
Ey ol ki ins ü cân saña kendin fedâ bilür
- 49 Sensin o şeh ki emriñe teslîm olur ümem
Dergâh-ı feyz-baḫşıñı bâb-ı rızâ bilür
- 50 Luṭf it Nazîm-i bî-kese pâ-mâl ḳalmasun
Kendin egerçi şefḳatiñe nâ-sezâ bilür
- 51 Düşvâr olan umûrını fetḫ it o ‘âciziñ

- Her hâlde cenâbını müşkil-güşâ bilür
- 52 Şâhım gedâ-yı dergehiñ eyle o bî-dili
Kim cânını o bâbda müjde-bahâ bilür
- 53 ‘Âcizdir eyle ‘özüni bî-çâreniñ kabûl
Ancağ bu mertebe seni medğ ü şenâ bilür
- 54 Mümkün degil netîce murâd üzre midhâtiñ
Şimden gerü zebân-ı temennâ du‘ â bilür
- 55 Tâ kim mağâm-ı şekvede âgâze eyleyüp
Gâhî şarîr-i hûme bu gûne nevâ bilür
- 56 Bulsun huzûr sâye-i ‘adliñde ümmetiñ
Kim zâtıñı meded-res-i rûz-ı cezâ bilür
- 57 Olsun hemîşe düşmen-i şer‘ iñ fenâ-pezîr
Tâ kim cihânı ‘âlemiyân bî-beğâ bilür

16 Kaşîde-i Dil ü Dîde Der-Sitâyış-i Resûl-i Kibriyâ vü Sultân-ı Enbiyâ

‘Aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâm¹

(T: 9b, H: 9b, R: 9b, A: 27b)

(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Dil serâ-perde-i mağabbetdir
Dîde mağrem-serâ-yı rü’yetdir
- 2 Dil ki şahbâ-yı bezm-i vağdet ise
Dîde ol bezme câm-ı işretdir
- 3 Dildedir mâcerâ-yı lücce-i ‘aşğ
Seyl-i dîde aña işâretdir
- 4 Dil ki tûtı-i mışr-ı ‘iffet ise

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- Dîde mir 'ât-1 rûy-1 ' ismetdir
- 5 Dil süveydâya yâr-1 mûnis ise
Dîde her demde merdüm-ülfedir
- 6 Dil derûnumda ' aşk-1 dilber ise
Dîde cismimde dâğ-1 hasretdir
- 7 Dil eger maḥzen-i zarâfet ise
Dîde gencîne-i nezâketdir
- 8 Dil eger gevher-i kirâmı ise
Dîde deryâçe-i kerâmetdir
- 9 Dil neşât ile germ-ülfet ise
Dîde pür-zevk-i şevk-ḥâletdir
- 10 Dil eger gonca-i meveddet ise
Dîde de nergis-i başîretdir
- 11 Dil eger mürşid-i tarîkat ise
Dîde müstağrak-1 ḥaḳîkatdir
- 12 Dil eger câ-nişîn-i vahdet ise
Dîde ḥalvet-güzîn-i keşretdir
- 13 Dil eger mazhar-1 tecellî ise
Dîde bînâ-yı nûr-1 ḫal' atdır
- 14 Dil ki Ken' ân-1 ' aşka Yûsuf ise
Dîde Ya' kûb-1 girye-şan' atdır
- 15 Dil ki ḫürmen-güzâr-1 miḫnet ise
Dîde ḫançer-güzâr-1 kürbetdir¹

¹ Bu beyit, H nüshasında bulunmamaktadır.

- 16 Dil nemek-rîz-i zaḥm-ı ḥasret iken
Hem yine merhem-i cerâḥatdır
- 17 Dîde çeşm-âşinâ-yı ṭal‘ at iken
Yine müştâḳ-ı ḥüsn-i behcetdir
- 18 Dildedir vâridât-ı feyz-i Ḥudâ
Ḳulzüm-i bî-bün-i belâgatdır
- 19 Dîdedir âşinâ-yı lücce-i ‘aşḳ
Ḳaṭresi baḥr-i bî-nihâyetdir
- 20 Dil ki bir noḳṭadır velî ammâ
Nazâr itseñ kitâb-ı ‘ibretdir
- 21 Dildedir cilve-ger ḥayâl-i cemâl¹
Âyine gibi vaḳf-ı ḥayretdir
- 22 Dil ki dâ‘im güşâde-ṭâlî‘ dir
Kevkebi aḥter-i şabâḥatdır
- 23 Dîdeden eşk-i ter revân çün reng
Münkesir şanma şîşe sâ‘ atdır
- 24 Dil nola itse da‘vî-i ‘irfân
Aña Ḥaḳ'dan bu bir ‘inâyetdir
- 25 Dîdedir câm-ı bezm-i ‘âlem-i ‘aşḳ
Aña şaḥbâ bükâ vü riḳḳatdır
- 26 Dil ü dîde vücûd-ı ‘âşıkda
Baḥr ü girdâbdan ‘ibâretdir
- 27 Dil odur dîde bu dimek ya‘ni
Kesb-i ‘irfân-ı ḳâbiliyyetdir

¹ Dildedir, H,R: Dîdede

- 28 Dil ü dîde vücûdum işbâta
İki şâhid bu nazm-ı hüccetdir
- 29 Dildir ol Bû-‘ Alî ki her sühânı
Bağs-i esrâr-ı ‘ ilm-i hikmetdir¹
- 30 Dîdedir menzil-i murâdı gören
Peyk-i nüzhet-geh-i selâmetdir
- 31 Dildir ol tercümân-ı şafha-i gayb
Sühânı şerh-i metn-i vahdetdir
- 32 Dîdedir vech-i ‘ aşka âyîne
Eşki hep cevher-i şadâkatdir
- 33 Dil ki sîmurğ-ı kâf-ı ma‘ nîdir
Rehberi hüdhüd-i hidâyetdir
- 34 Dîde lebrîz-i eşk olursa nola
Şadef-i gevher-i meveddetdir
- 35 Dildir ol tûtî-i şeker-hâ kim
Aña âyîne rûh-ı hazretidir
- 36 Fağr-i ‘ âlem ki dîde feyzi ile
Yem-i pür-gevher-i necâbetdir
- 37 Devha-i dîn ki dil hayâli ile
Murğ-ı destân-serây-ı midhatdir
- 38 Nûr-bağsâ-yı dîde kim zâtı
Neyyir-i gerdiş-i risâletdir
- 39 Mağsad-ı kâ’inât kim ey dil

¹ ‘ ilm-i hikmetdir, H: ‘ ilm ü hikmetdir

- ‘Âleme zâtı mahz-ı rahmetdir
- 40 Şâh-ı kudsî-sipâh kim dîde
İştîyâkıyla lücce-i haşletdir
- 41 Aḥmed-i mürsel ol ki dil her gâh
Şevk-i mihriyle germ-şoḥbetdir
- 42 Ol şeh-i baḥr ü ber ki dîde-i ter
İftirâkıyla girye-ülfedir
- 43 O sûtûde-şîfat ki cân u dile
Vaşf-ı zât u şîfâtı ‘âdetdir
- 44 Dîde müştâk-ı vech-i pâki olup
Dem-be-dem ser-be-ceyb-i ḥasretdir
- 45 Dil cünûn-âzmâ-yı ‘aşkı olup
Ḳays ile hem-rikâb-ı şöhretdir¹
- 46 Dîde-i câna ḥâk-i bâr-gehi
Küḥl-i zîbâ-keş-i sa‘âdetdir
- 47 Pîş-i ḥükminde pîr-i dil o şehiñ
Ser-fürû-bürde-i iṭâ‘atdir
- 48 Şerm-i cürm ile merdüm-i dîde
Ġarḳ-ı ḥûn-âbe-i ḥacâletdir
- 49 Dil be-şad-i‘tirâf-ı cürm ü günâh
Dest ber-dâmen-i şefâ‘atdir
- 50 Dîde-i ḳahrı olsa ḥışm-âlûd
Âfet-i ehl-i şirk ü zulmetdir

¹ 44 ve 45. beyitler H nüshasında bulunmamaktadır.

- 51 Dil-i pâkî o zât-ı yektânî
Baħr-i bî-sâhil-i mürüvvetdir
- 52 Dîde-i hıfzı ol kerem-kârî
Dîde-bân-ı   uşât-ı ümmetdir
- 53 Dil-nüvâzâ şeh-i ser-efrâzâ
Ey ki zâtın penâh-ı ħılķatdir
- 54 Sensin ol nûr-ı dîde kim zâtî
Şem  -i tâbende-i nübüvvetdir
- 55 Sensin ol kim cerîde-i dile hep
Na  t-ı pâkin ezelde müşbetdir
- 56 Dîde didârî ħıtiyâķıyla
Gevher-efşân-ı zeyl-i fûrķatdir
- 57 Nûr-ı na  tıñla dil Nazîm-âsâ
Âfitâb-ı sipihri-i ğurbetdir
- 58 Geldi vaķt-i niyâz ey dîde
Aĝla ħâlîñ o şâha fûrşatdır
- 59 Tâ dil ü dîde cism-i âdemde
Biri biriyle hem-ķabî  atdır
- 60 Dil-ħarâb-ı maħabbeti olalım
Gerdiş-i çarķa tâ ki ruķşatdır
- 61 Rûĝına şad-şalât tâ-dîde
Nergis-i ĝülsitân-ı şıĝĝatdir

17 Kaşide Der-Sitâyiş-i Sultân-ı Enbiyâ   Aleyhi's-selâm¹
(T: 11a, H: 11a, R: 11a, A: 29a)

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Fırkatiñde ol ki eşk-i dem-be-dem rîzân ider
Her kemîne kaçresin âbisten-i tûfân ider
- 2 Sensiz itsem 'azm-i gül-geşt-i çemen te'sîr-i 'aşk
Her giyâhın çeşmime bir nâvek-i bürrân ider
- 3 Bir 'aceb güldür seniñ 'aşkıñ ki bûy-ı râhatın
Mâye-i derd-i zükâm-ı şad-meşâm-ı cân ider
- 4 Pençe-i 'aşkıñ ki bâzû göstere bir 'âşıka
İbtidâ ceyb-i ümîdin dâmen-i hırmân ider
- 5 Tırfedir ebr-i mañır-i âsumân-ı feyz-i 'aşk
Şûre-zâr-ı derdi oldu kim bahâristân ider
- 6 Gâh âteş gösterir bâğ-ı vişâliñ çeşmime
Geh serimde dâğ-ı hicrânîñ gül-i handân ider
- 7 'Aşkdır ol nâzenîn kim 'arz-ı dîdâr eylese
Dîde-i hırşîdi de çeşmim gibi hayrân ider
- 8 'Aşkdır ol hüsrev-i 'âlem ki emr itse eger
Hıdmet-i dergâhım Cibrîle de fermân ider
- 9 'Aşk bî-pervâne hâletdir ki oldukça dûçâr
Pâdişâh olsa gedâyı bî-ser ü sâmân ider
- 10 'Aşkdır ol mâh-peyker kim hilâl ebrûsını
Görse bir dem dîde-i hırşîdi hûn-efşân ider
- 11 'Aşkdır ol şâhid-i hırşîd-ıtal' at kim müdâm
Her nighde çeşm-i cân-ı 'âşıkı giryân ider
- 12 'Aşk o âteşdir ki andan bir şerer düşse eger
Tâ kıyâmet lücce-i 'ummânı da sûzân ider

- 13 Bilmezem yâ Rab ne hâletdir anılsa nâm-ı ‘aşk
Dehşetinden on sekiz biñ ‘âlemi lertzân ider
- 14 Yoğlasañ her gûşesinde genc-i şevk olmuş nihân
‘Aşk iklim-i derûnı gerçi kim vîrân ider
- 15 ‘Aşktır ol cevherî-i çâr-sû-yı cân u dil
La‘l ü yâkûtuñ o dem kim zîver-i dükkân ider
- 16 Hûn-ı çeşmimden dem-â-dem gösterir yâkûtını
La‘l-i nâbın aḡker-i dâğ-ı dil-i nâlân ider
- 17 Gâh cûy-ı hayrete mîzâb idüp müjgânımı
Gâh baḡr-i hayrete ser-pençe-i mercân ider
- 18 ‘Âşıkıñ gûy-i serin gerdân idüp sultân-ı ‘aşk
Kâmetin bâzîçe-gâh-ı mihnete çevgân ider
- 19 Külbe-i aḡzânı ki Ya‘kûb'a eyler cilve-gâh
Yûsufuñ gâhî mekânın gûşe-i zindân ider
- 20 Hük-m-i tevķî‘-i maḡabbet taḡt-gâh-ı ‘âleme
Bir gedâyı bî-ser ü sâmân iken sultân ider
- 21 ‘Aqla şıgmaz hâlet-i keyfiyyet-i şaḡbâ-yı ‘aşk
Nûş iden câmnın cem-i devrân ile yeksân ider
- 22 Merḡabâ câm-ı maḡabbet ḡabbezâ şaḡbâ-yı ‘aşk
Kim melâ‘ik nûş iderse na‘ra-i mestân ider
- 23 Kimse bilmez rütbesin sultân-ı ‘aşkıñ dem-be-dem
Hıdmet-i dergâhını şâhân u dervîşân ider
- 24 ‘Âşıkın gûy-ı vücûdın seylî-i çevgân-ı ‘aşk
Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ olsa da gerdân ider

- 25 Kâbza-i şemşîre dest ursa eger sulţân-ı ‘aşk
Çağ ser-i hürşîdi pâ-yi rahşına gâltân ider
- 26 Rüstem-i vaqt olsa da bir demde ceyb-i ‘âşıkı
Zûr-ı bâzû-yı maħabbet çâk idüp dâmân ider
- 27 Âteş-i cân-sûz iken câ-yı semender feyz-i ‘aşk
Vâdi-i gülşende bülbül gibi hoş elhân ider
- 28 ‘Âşık-ı zârîñ vücûdı zerre-i nâçîz iken
Gün gibi ‘aşk u maħabbet şöhre-i devrân ider
- 29 ‘Âteş-i ‘aşk u maħabbet mihre şalsa sûz u tâb
Süf-re-i devr-i felekde berreyi büryân ider
- 30 Bâl-i ‘anķâ-yı maħabbet sâye şalmaz herkese
Cilve-rîz olsa firâz-ı ‘arşda cevlân ider
- 31 Evvel eyler süfresinde mâ-ħazar cân u dili
Şaħş-ı ‘aşkı ol ki bezm-i sînede miħmân ider
- 32 Dürr-i maķşûdın şadef-mânend alur âğûşına
Dürc-i dilde gevher-i ‘aşkı o kim pinhân ider
- 33 Vâşıl-ı ser-menzil eyler ‘aşk esb-i tab‘ ma
Midħatinde ol ki faħr-i ‘âlemiñ meydân ider
- 34 Hüsrev-i taħt-ı risâlet kim ğubâr-ı dergehin
Kuħl-i zîb-efzâ-yı çeşm-i şâhid-i ‘irfân ider
- 35 Mâlik-i mülk-i nübüvvet kim fûrûğ-ı şer‘ ini
Âfitâb-ı nûr-baħş-ı cebhe-i îmân ider
- 36 Nabz-ğîr-i ħaste-i ‘işyân ki rûz-ı rüstehîz
Şerbet-i ‘afvıyla lâ-büd derdine dermân ider
- 37 Menba‘ -ı cûd u seħâ kim teşne-ğân-ı luţfına

- Her benânın lü' lü' -i ser-çeşme-i ihsân ider
- 38 Şeh-süvâr-ı kâbe kavseyn ol ki rahş-ı ' azminiñ
Satlını ħurşîd idüp la' lin¹ meh-i tâbân ider
- 39 Şehriyâr-ı lî-ma' allâh ' Aĥmed-i muĥtâr kim
Luţf-ı tab' ı ehl-i cürmi nâ' il-i ğufrân ider
- 40 Ol şeh-i yektâ ki ħadrin fehm-i tıfl-ı şîr-ĥâr
Cümleden vâlâ vü berter olduĝın ' iz' ân ider
- 41 Ol ĥudâvend-i dü- ' âlem kim niĝâh-ı şefħati
Bir gedâsın ' âleme sulţân-ı ' âlî-şân ider
- 42 Ol şeff' -i rûz-ı maĥşer kim seĥer-gâh-ı ħisâb
Vezn-i cürme ' afv u luţfın keffe-i mîzân ider
- 43 Tab' -ı pâkin genc-i gevher-rîz-i iĥsân eyleyüp
Dest-i cûdın ħulzüm-i elţâf-ı bî-pâyân ider
- 44 Bâ' iş-i emn ü emân eylerse dehre ' adlini
Şer' ini pîrâye-bend-i ' âlem ü insân ider
- 45 Ķatre-i nâçîz-i cûdı lücce-i ' ummân idüp
Zerre-i nâçîz-i luţfi neyyir-i rahşân ider
- 46 Bir tebessümle niĝâh itse fezâ-yı ' âleme
Dâmen-i bâĝ-ı cihânı pür-gül ü reyĥân ider
- 47 İtse gülzâra vezân bâd-ı semûm-ı ħaşmeti
Gülleri âteş-zemîn ü gülşeni nîrân ider
- 48 Mâhdan mâhîye dek lertzân olur kevn ü mekân
Ol zamân kim tîĝ-ı ħahrın ħışm ile ' uryân ider

¹ la' lin, H: na' lin

- 49 Katre-bâr itse şehâb-ı hüsn ü hulûk-ı pâkini
Şûre-zâr-ı dehri reşk-i ravza-i rıdvân ider
- 50 Hüsrevân-ı dehre bir dem itse cârî emrini
Bâr-gâh-ı ‘adline İskender’i der-bân ider
- 51 Seyr-i bâğ u gülşeni nehy itse çeşm-i düşmene
Şâh-ı verdi şekl-i tîr u göncaı peykân ider
- 52 Hızr-ı hıfzın eylese sâkî mezâk-ı ‘aşıkâ
Çarh-ı câm-ı mevt şunsa çeşme-i hayvân ider
- 53 Şâh-ı refref-dergehâ ‘arş-âsitân şâhen-şehâ
Ey ki rû-mâl-i deriñ Rûhu'l-kudüs her ân ider
- 54 Sensin ol kim yâ Resûlallâh yolunda ümmetiñ
Tek hemân maqbûlüñ olsun cânların kurbân ider
- 55 Sensin ol fahr-i cihân kim vaşf-ı zât-ı pâkiñi
Şâ‘irân-ı pür-hüner dîvânına ‘ünvân ider
- 56 Midhâtiñde nâle-senc olsa ‘aceb mi kilik-i ter
Gülşeni yâd eyledikçe ‘andelîb efgân ider
- 57 ‘Ömrüm oldukça nola meddâhıñ olsam ‘âkıbet
Feyz-i na‘t-ıñ tab‘ımı hem-rütbe-i Hassân ider
- 58 Hep bu feyz-i na‘t-ı pâkiñdir ki eş‘ârım gören
Âferîn-hânım olup şad-gûne istihsân ider
- 59 Tab‘ına imdâd iderse feyz-i elîfîn Nâzîm
Midhâtiñde bir değil böyle niçe dîvân ider
- 60 Besdir ey hâme yeter şimden girü taşdı‘i ko
Ol şeh-i ‘âlem bizim de gönlümüz şadân ider
- 61 Tâ ki feyz-i ‘aşkı ‘uşşâkıñ sirişk-i çeşminin

Her kemîne kıatresin bir lücce-i ‘ummân ider

62 Şad-şalât olsun revân-ı pâkine şubh u mesâ
Bendegâna tâ ki luţfnn İzid ü Yezdân ider

63 Şad-selâm olsun o şâhın rûhına leyl ü nehâr
Na‘ t-gûyân tâ ki vaşfin defter-i destân ider

18 (T: 36a, R: 36a, A: 30a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Vücûd-ı enbiyâ tesbîh-i dür gibi ser-âmeddir
O tesbîhe imâme gevher-i zât-ı Muḫammed'dir

2 Nola olsa o tesbîhe imâme ol dür-i yektâ
Ki mecmû‘-ı rusûlden enbiyâdan zâtı müfreddir

3 Tecellî ideli nûr-ı aḫad burc-ı hüviyyetden
O nûruñ cilve-gâhı tavḫ-ı çeşm-i mîm-i Aḫmeddir

4 Kemândâr-ı maḫâm-ı kâbe kavseyn Aḫmed-i muḫtâr
Ki tîr-ı kaşdımn ser-menzili âmâc-ı maḫşaddir

5 Hıdıv-ı taḫt-gâh-ı lî-ma‘ allâh seyyidü'l-kevneyn
Ḥudâvend-i le‘ amrük-efser ü levlâk-mesneddir

6 Ḥarîm-ı kıurb-ı Ḥaḫ maḫrem-sarây-ı sırr-ı Sübhânî
Ki miḫrâb-ı deri cân-ı ‘ibâdullâha ma‘ beddir

7 Risâlet efseri ber-ser nübüvvet ḫil‘ ati der-ber
Şeh-i mülk-ı beḫâdır pâdişâh-ı taḫt-ı sermeddir

8 O yektâ ‘âlem-ârâ şeh-süvâr-ı mülk-ı lâhûtuñ
Felek çevgân-ı fermânında bir gûy-ı zeberceddir

9 O dâna-yı ledün ders-i debistân-ı kemâlâtın
Ḥuzûr-ı ‘izzetinde ‘aḫl-ı evvel tıfl-ı ebceddir

- 10 O kim ins ü melek gerden-be-ıavk-ı h kmidir h l 
Zem n   a sum nda emri ferm n-ı m 'ekkeddir
- 11 O h r  id-i kem le zerre-i n  iz olan n  ı 
Kamerden  ali' i sa' d  fit b-ı bahtı es' addır
- 12 Sev d-ı a' zam-ı ' aşkı o ma b b-ı il h ni 
Ken r-ı c yb r-ı dilde b ny n-ı m mehheddir
- 13 Ma  am-ı Sidre v  Refref k d miyle m  errefdir
Mu  m-i k rs -i ' ar -ı mec d ol z t-ı emceddir
- 14 Ezelden t  ebed c h  kab l-i ' azl   na b itmez
Ris letle nübüvvet ki veri a na m 'ebbeddir
- 15 Reh-i c h-ı cel linde zem n bir t de-i kemter
G zer-g h-ı kem linde felek bir köhne k nbeddir
- 16 G z l-i h ver  fitr k-bend-i ra  -ı icl li
Kemend-i h kmine nesr-i felek  ayd-ı mu ayyedir
- 17 ' Al l-i derdini  b m r  c n-ı B  ' Al  S n 
Dil-i d v neg n-ı ' aşkı Efl t n'dan er eddir
- 18 R z -c y n-ı emri dem-be-dem ma b l   m ste n 
K z -p y n-ı nehyi her k dem merd d-ı m rteddir
- 19 Dil-i dery -ni ar  mekr metde yemden e h -ter
Kef-i genc ne-ba  ı '  t fetde k ndan ecveddir
- 20 Tur b-ı ravzası iks r-i devlet c n-ı ma l ka
G b r-ı k y  ku l-i çeşm-i erv h-ı m cerreddir
- 21 H veyd dır m d m ehl-i  h da cümle a' m ya
Ki env r-ı cem l-i H k 'a m sta rak o me heddir

- 22 Nola şandûka-i pür-feyzi olsa maṭlaü'l-envâr
Tecellî-i ilâhî nûrna maḗhar o merḗkaddir
- 23 Zemîne zıllı düşmez nûrdan ḗalk eylemiş Allâh
Riyâz-ı Yeşrib ü Baḗḗâ'da bir serv-i sehî-ḗkaddir
- 24 ḗıyâbân-ı risâletde gülîstân-ı nübüvvetde
Schî-ḗad gül-ı izâr u lâle-ruḗsâr u semen-ḗadidir
- 25 Nola dil-bestesi hep enbiyâ vü mürselîn olsa
ı İḗâl-i ı aḗl-ı Rûḗu'l-ḗuds o gîsû-yı müceyyedir
- 26 Meşâm-ı cân-ı eşbâḗ dimâḗ-ı râḗat-ı ervâḗ
Şemîm-i ḗüsn ü ḗulḗıyla muı anberdir muı avveddir
- 27 Nübüvvetle muşayḗal seyf-i meslûl-i ilâhîdir
Ne tîḡ-ı ḡamḡama beñzer ne şemşîr-i mühennedir
- 28 ḗabûl itmezse ḗükm-i daı vetin çevḡân-ı ḗahriyla
Ser-i düşmen mişâl-i kûy-ı sîle-ḗorde-i reddir
- 29 O şâḗiñ rehber-i emriyle ı azm-i rezm iden ḡâzî
Livâ-yı ı avn ü tevfiḗıyla manşûr u müıeyyedir
- 30 ḗalel bulmaz şühûr ile sinîn olsa ḡüsis-te-târ
Nizâm-ı şerı -i ı âlem-gîri kim tâ-ḗaşr mümtedir
- 31 ḗıyâmet ḗopsa vîrân olsa ı âlem maḗfil-i şerı i
Tezelzûlden müberrâ beyt-i maı mûr-ı müşeyyedir
- 32 Penâḗ itse nola cân u dil-i mazlûm-ı ḡam-dîde
ḗişâr-ı ḗıfzı kim ḗulm ü sitem Yeıcûcına seddir
- 33 Nola ḗallinde ı âciz olsa ı aḗl-ı cevher-i evvel
Hümâyûn-nâme-i evşâfı bir metn-i muı aḗḗaddir
- 34 Cihân-ı vaşfı olmaz ı aḗl ile idrâk ile maḗşûr

- Ezel âgâzdır aña ebed encâm-ı serhaddir
- 35 Sütûr-ı harf evşâfında şeb dûde şafağ la'li
Felek levh-i zer-efşân nokta encüm mâh tev'emdir
- 36 Edâ-yı vaşf-ı pâkinde şeker-pâşân-ı güftârîñ
Mağâlî ta' ne-dâd-ı lezzet-i kand-i taber-zeddir
- 37 Hüdâvendâ kabûl eyle Nazîm'in tuhfe-i na'tın
Egerçi midhâtiñde nice dîvânlar mücelleddir
- 38 Ümîd oldur ola cây-ı penâhı köhne 'işyândan
Binâ-yı vaşf-ı zâtîñda bu bir tarh-ı müceddeddir
- 39 'Aded yok cürmine 'âşî kuluñdur yâ Resûlallâh
Velî 'afvîñ seniñ luğf-ı ilâhî gibi bî-'addir
- 40 Yüzin dergâhıña sürdük de envâ'-ı taḥiyyatla
Murâdı ḥazretiñden müjde-i harf-i hoş-âmeddir
- 41 Kâbûl eyle temennâsın gedâ-yı âsitâniñdir
Anı redd eyleme şâhım eger nîk ü eger beddir
- 42 Civâr-ı 'izzetiñde her gedâ kim mihmâniñdir
Ser-â-pâ cürm ise ḥuld-ı berîn içre muḥalleddir
- 43 O kim ḥâk oldı râh-ı ḥasretiñde bâliş-i nâzı
Ser-i zânû-yı ḥavrâdır sitebrağ ferş-i mağ'addir
- 44 Nu'ût-ı enbiyâ vü mürselîn tesbîḥ-i lü'lü'-vâr
Dem-â-dem tâ ki efvâh-ı ḥalâyıqda zebân-zeddir
- 45 Ola dergâhıña her demde şad-silk-i dürûd ihdâ
Mişâl-i sübhâ-i dür sübhâ tâ kim zîb-i her yeddir

19 (T: 37b, R: 37a, A: 26a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey h ar im-i h aş-1 bezm-i ru'yet-i perverdig ar
Vech-i H akk'a z atı hem  y ine hem  y ine-d ar
- 2 No ta-i c m-i cel l-i   izzeti kevn   mek n
H alka-i devri muh t-i    lem-i m rde hez r
- 3 Man b-1  adr   kem li ber-mez d   m sted m
Ki ver-i c h-1 cel li p r-mu  r   m ste  r
- 4 H ak-r b-1 b rg hı Şeh-per-i Kerr biy n
H adim-i derg hı R hu'l-Kuds'd r leyl   neh r
- 5 S kin n-1 ravza-i    lem-pen hı ins   c n
   kif n-1 Ka'be-i derg hı erv h-1 kib r
- 6 D st n-1  adr   i b li   aziz   ser-b lend
D  men n-1   izz   icl li zelil   h r u z r
- 7 R ze-seng-i  sit nı gevher-i t c-1 m l k
Cevher-i iksir ile h ak-i h arimi hem-  ay r
- 8 M hm n-1 m zb n-1 lu fi sult n   ged 
H amd-h n-1 h n-1 c dı p r   tıfl-1 Őir-h r
- 9 Ho -ni  n-i s fre-i in' mı c n-1 h   u    m
D ne-  n-i h rmen-i i s nı mur  u m r u m r
- 10 T b' -1 feyz-  rına bir zerre h r  d-i m n r
Dest-i gevher-b rına bir  atre emv c-1 bi  r
- 11 K se- uy-1 ma bah-1 c dı Şeh-i Fa f r u   n
Cebhe-s y-1 b b-1 lu fi p di  h-1 k m-k r
- 12 B st n-1 rif'ati bir b  -1 b -h r u h z n
G lsit n-1   izzeti bir ravza-i her dem bah r

- 13 Nûr-ı ‘afvı meclis-i râhat-fürûz-ı ehl-i huld
Berķ-i hışmı hırmen-i ârâm-sûz-ı ehl-i nâr
- 14 Bezm-i esrâr-ı ilâhîde nedîm-i nükte-dân
Mekteb-i ‘ilm-i ledünde hâce-i hikmet-şi‘âr
- 15 Gevher-i genc-i ‘ulûm-ı evvelîn ü âhirîn
Lücce-i taħķîķde yek-dâne dürr-i şâh-vâr
- 16 ‘Âlim-i ‘ilm ü hikem kevn ü mekân-ı ma‘rifet
Kulzüm-i zehhâr-ı esrâr u yem-i ‘irfân-nişâr
- 17 Sebze-zâr-ı hükmine şefkat nesîm-i rûh-baħř
Şâh-sâr-ı rahmine ‘afv u şefâ‘at berg ü bâr
- 18 Bâr-gâh-ı ‘azmine naşrun min-Allâh sâyebân
Sâyebân-ı rezmine fetħ ü zafer naķř u nigâr
- 19 Rehber-i tevfiķ der-pîş ü hidâyet der-ķafâ
Cünd-i fırsat der-yemîn ü ceyš-i nuřret der-yesâr
- 20 Leşker-i nuşret-şi‘ârı dest-ber-tîĝ-ı şebât
Düşmen-i nâ-pâydarı pây-der-râh-ı firâr
- 21 Tîr-i tîz-i rezminiñ âmâcıdır rûz-ı maşâf
Ser-be-ser olsa e‘âdî Rüstem ü İsfendiyâr
- 22 Darb-ı kûpâl-ı kader rûz-ı kazâ peygârıdır
Kâr-ı haşmı zâr iden hemvâre vaķt-i kâr-zâr
- 23 Zâtını iķrâr iden mışr-ı dü-‘âlemde ‘azîz
Ķadrini inkâr iden iki cihânda hâk-sâr
- 24 İřtiyâķ-ı ‘ârızıyla haşret-i ebrûları
Mihri ser-germ eylemiş mâh-ı nevi ķılmıř nizâr
- 25 Ol dü-ebrû iki bismillah haķ-ı reyhân ile

- Vech-i pür-envârı bir muşhâfdır âyet ber-kenâr
- 26 ‘Aşk-ı ‘âlem-sûzı eşyâya sirâyet itmese
Her ser-i dâğında göstermezdi bir aḡker enâr
- 27 Berḡ-ı cân-te’şîr-i derd-i ‘aşkı sârî olmasa
Sûz-ı dil izhâr idüp yanmaz yakılmazdı çenâr
- 28 Maḡmidet-ḡân-ı şifâtı mih-terîn ü kih-terîn
Midḡhatinde pîr ü bernâ pey-‘inân-ı ihtiyâr
- 29 Vaşf-ı zâtıyla geçen her dem ḡayât-ı câvidân
Na‘t-ı pâkiyle olan her bir nefes ‘ömr ü diyâr
- 30 Devḡa-i medḡinde şad-gûne naḡamla nâle-senc
Gülşen-i evşâfında bülbül benim gibi hezâr
- 31 Nâme-i şânında ‘ünvân rahmeten li’l-‘âlemîn
Pâdişâh-ı ‘arş-mesned Hüsrev-i Refref-süvâr
- 32 Ḳurretü’l-‘ayn-ı rusül nûr-ı dü-çeşm-i enbiyâ
Mefḡar-i ‘âlem vücûdı kâ’inâta iftiḡâr
- 33 Seyyidü’l-kevneyn ḡâtmü’l-enbiyâ ḡayrû’l-beşer
Dâver-i ‘âlî-güher şâhen-şeh-i vâlâ-tebâr
- 34 ‘İllet-i ma‘mûre-i kevn ü mekân kim olmada
Ḳaşr-ı dîn erkân-ı şer‘ ile metîn ü üstüvâr
- 35 Şehriyâr-ı ‘âlem-i lâhût kim ervâḡ-ı ḡuds
Şayd-gâh-ı kibriyâsında dem-â-dem cân-sipâr
- 36 Aḡmed-i mürsel Muḡammed Muşḡafâ maḡbûb-ı Ḥaḡ
Nâzenîn-i bezm-i ḡaşu’l-ḡaş-ı ḡurb-ı Kird-gâr
- 37 Ey ḡudâvend-i ḡudâvendâ ki dâ’im itmede
Pâdişehler dergehinde ‘arz-ı züll ü iftiḡâr

- 38 Ol şehîñ hân-ı nevâlinde Süleymânlar tufeyl
Anda sîmurğa meges deñli olunmaz i‘ tibâr
- 39 Ol şeh-i kevn ü mekânîñ maṭbaḥ-ı iclâline
Bir kara ḳulluḳcıdır sulṭân-ı mülk-i Zengibâr
- 40 Şanma encümle şafaḳ olmış ‘ araḳ-rîz-i ḥicâb
Âsumânı âsitân-ı ḳadri itmiş şerm-sâr
- 41 Hân-ı şıdḳ u ‘ adl ü ḥilm ü ‘ ilmine mihmân olup
Oldı Bû Bekr ü ‘ Ömer ‘ Oşmân u Ḥaydar çâr-yâr
- 42 Şâh-bâz-ı himmeti çengâl-i istiğnâsına
Murğ-ı zerrîn-bâl-i ḥurşîdi ider almakda ‘ âr
- 43 Şarḳ u ğarb ola mülâḳî ḳuvvet-i temkîn ile
Sîne-i rûy-ı zemîne olsa ḥükmi pâ-nişâr
- 44 Maḥmil-i ḳadr ü vaḳârında taḥammülden ḳalup
Çekmeye heft-üştür-i eflâk eger olsa ḳaṭâr
- 45 Olalar taḥte's-şerâda gâv u mâhî muzṭarib
Olsa ger fevḳa'l-‘ alâda sâye-endâz-ı vaḳâr
- 46 Emri nehy itse şıḳâḳ-ı beyn-i ezdâdı eger
Kâm-ı câna eyleye zehr-âbı âb-ı hoş-güvâr
- 47 Şerbet-i ümmîd ü bîm-i luṭf u zehr-i ḳahrıdır
Hûş-yârı eyleyen mestâne mesti hûş-yâr
- 48 Ḳahramânı bâd-ı ḥışm u ḳahrı eyler nâ-tüvân
Bir meges imdâd-ı luṭfuyla olur ‘ ankâ-şikâr
- 49 Ḥaḳḳ-ı cârı ḥaşre dek cârî iderlerdi eger
Devr-i ‘ adlinde olaydı şîr ü cîrân hem-civâr

- 50 Bir za‘ife takvîyet-bahş olsa rahm ü şefkati
Gelmeye seng-i felâhanda zücâca inkisâr
- 51 Kâm-ı halk-ı her dü-‘ âlem dem-be-dem hoş-bûydu
Nefha-i gülzâr-ı ahlâkı bulaldan intişâr
- 52 Sâkî-i hıfzı bisât-ı ‘ömri tertîb eylese
Bir daği olmazdı câm-ı zindegânîde humâr
- 53 Lî-ma‘ allâh gülsitân Yâ-sîn ü Tâ-hâ bûstân
Ey nihâl-i bâğ-ı levlâk ü le‘ amrük şâh-sâr
- 54 Sensin ol nûr-ı hidâyet pertev-i bezm-i yakîn
Cem‘-i şem‘ iñ enbiyâ vü mürselîn pervâne-vâr
- 55 ‘Ömrüm olduğça seniñ seyyâh-ı deşt-i na‘ tûnam
Oldum ol şahrâda hâlâ cân u dilden bî-çarâr
- 56 ‘Acz ile noğşân ile bir zerre-i nâçiz iken
Gün gibi vaşf-ı kemâlâtında buldum iştihâr
- 57 Gûne gûne hulle-bâf-ı kâr-gâh-ı feyzdir
Bikr-i endişem kabûl itmez cihâz-ı müste‘âr
- 58 Keyf-i şahbâ-yı hayâl-i dil-keşim bî-derd-i ser
Bâde-i cân-bahş-ı nazm-ı âb-dârım neşve-bâr
- 59 Bu kaşîdem midhâtiñde ravza-i ihlâşdır
Levn-i ezharında ne reng-i hazân ne bîm-i hâr
- 60 Câmi‘-i vaşfiñda her saır-ı beyânım çekdi şaf
Hâme-i ma‘ nâ-şarîrim eş-şalâ-hân-ı menâr
- 61 Bâgbân-ı nazm olaldan tâ ki cânım tendedir
Bâğ-ı na‘ tında ola mîzâb-ı kilkim âb-yâr
- 62 Dem-be-dem eyler mükerrer sükker-i evşâfiñi

Tûfî-i nuṭṭum benim bilmez ne Mısr u Kândeḥâr

- 63 Ḥaydar-ı kerrâr-ı meydân-ı şenâ-yı zâtıñım
Esb-i ṭab‘ım Döldül-i çâlâk ḥâmem Zü'l-fıḳâr
- 64 Maḥfil-i vaşfında istiḥsân idersem pâyını
Ṭab‘ıma dinse revâ Ḥassân-ı devr-i rûzgâr
- 65 Vaşf-ı zâtında yeter bir noḳtasın itseñ ḳabûl
Şâhid-i güftârıma lâ-büdd ola ḥâl-i ‘izâr
- 66 Evc-i medḥinde ḳalup pervâzdan oldı henüz
Murğ-ı ṭab‘ım âşiyân-gîr-i ḥazîz-i i‘tizâr
- 67 ‘Âcizâne isterim maḳbûl-i dergâhıñ ola
Lâyıḳ-ı şânıñ degil gerçi bu nazm-ı yâdigâr
- 68 Zîb-i destâr-ı ḳabûl it luṭf idüp redd eyleme
Eyledim dergâhına bu berg-i sebzi ber-güzâr
- 69 Yâ Nebiyyallâh ne ḥaddimdir şenâ-yı ḥazretiñ
Ola vaşfında Süleymân mürdan bî-i‘tibâr
- 70 Bendeñe ḥalṭ-ı kelâm itdirdi sevdâ-yı sivâ
Âdemi muḥtel-demâğ eyler su‘ûd itse buḥâr
- 71 Yâ Resûlallâh meded pest itdi ḳadrim bî-kesi
Gerçi dirler gevhere gerd-i yetîmî der-ḥişâr
- 72 Görme erzânî Süleymân bârgâh-ı nazm iken
Çeşm-i baḥtım çeşm-i mûr-ı nâ-tüvândan teng ü târ
- 73 Nûr-ı ḥurşîd-i cemâl ü bâ-kemâliñ ‘aşḳına
Eyleme ben zerreñi bî-ṭâlî‘ ü nâ-baḥtiyâr
- 74 Ravza-i ümmîdim olsun pür gül-i maḳşûd ile
Bâğ-ı ḥırmân itmesün lâle-sitânı ıztırâr

- 75 Vaşf-ı kûyuñda yine bir nev gazel tarh eyleyüp
Şâhım itdim ‘ arz-ı hâl-i dergeh-i devlet-medâr
- 76 Ey nesîm-i dergehiñ ‘ ıtr-ı dimâğ-ı her diyâr
Hâk-i kûyuñ nefha-rîz-i nâfe-i müşg-i Tatâr
- 77 Tâb-ı mihriñle dem-i âhir ola cân vireniñ
Pertevi tâ şubh-ı mahşer nûr-ı kandîl-i hezâr
- 78 ‘ Aşık-ı cân-sûzuñla nerm eyle dil-i fûlâdımı
Her dü-çeşmimden dökülsün eşk-i ter gibi şerâr
- 79 Bir işâret ola kurb-ı âsitânından diyü
Yolda kaldı halka-i der gibi çeşm-i intizâr
- 80 Dilde fikrin cilve-güsterdir hayâliñ dîdede
‘ Âşık-ı didârıñım şâhım nihân u âşikâr
- 81 Şaykal-ı mihriñle eyle tâb-dâr u müncelî
İtmesün gerd-i sivâ mir’ât-ı kalbim pür gubâr
- 82 Yâ nebî tenhâ-nişîn-i gâr-ı ‘ işyânım henüz
Ben gârîbe ‘ afvıñı yâr it be-hakık-ı yâr-ı gâr
- 83 ‘ Âşiyân-ı haşre hengâm-ı şefâ‘ at ben dahi
‘ Afvıña ümmîd-vârım luţfuña ümmîd-vâr
- 84 Hâzık-ı luţfuñ meger merhem-resân-ı zaħm ola
Niş-i ‘ işyân eyledi cân u dil-i zârıñ figâr
- 85 İtdi âvâre hevâ-yı ma‘ şiyet cân u dilim
Şâhbâz-ı ‘ afvıña olmazsa vâveylâ düçâr
- 86 Hâne-ber-düş-ı hevâyım çün habâb-ı câm-ı mey
Nehb-i şahbâ-yı hevesle oldı ‘ aklım târumâr

- 87 Zîver-i silki kabûl it gûş-ı câna ¼udsiyân
Eylesün medhiñde bu dürr-i Nazîm'i gûş-vâr
- 88 Besdir ey hâme yeter taþvîl-i güftâr eylediñ
Muhtaşar eyle kelâmîñ oldu maþlûb ihtîşâr
- 89 Eyleye şun^ç-ı nesîc-i kâr-gâh-ı kün-fe-kân
Hil^ç at-i eyyâma tâ kim şubh u şâmı pûd u târ
- 90 Rûhına biñ kâfile ceş-i şalât olsun revân
Tâ olunca nüh-kaþâr-ı çarh-ı begsüste mehâr
- 91 Keşreti enfâs-ı maþlûkâtdan efzûn selâm
Dem-be-dem teslîm ü ihdâ ola tâ rûz-ı şümâr
- 92 Ümmeti olduça gül-çîn ser-der-i bâğ-ı sürûr
Düşmeni olsun figâr-ı hâr-zâr-ı hârhar
- 93 Zevk-ı sûr-ı intikâmıyla olup dilşâd ümem
Haşm ola her dem hezîmetle melûl ü sûgvâr

20 (T: 64b, R: 60a, A: 122b)

(Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün)

- 1 Çemende seyr idenler kâmetiñ serv-i çemân söyler
Görenler şîve-i refîârîñî âb-ı revân söyler
- 2 Kıyâm-ı kaddiñi dirler kıyâmetden ^çalâmetdir
Haþîñdan baþş idenler fitne-i âhir zamân söyler
- 3 Meger rûh-ı revândır cümleten cism-i laþîfiñ kim
Görüp taşvîr-i cân-baþşîñ kıyâs itdim hemân söyler
- 4 Nola fikr-i mey-i la^ç liñle sevdâ-yı vişâl itsem
Derûnında olan esrârı mest-i ser-girân söyler
- 5 Görünce sîneñi şevk-i lebiñle oldu dil gûyâ

- Bakup mir'âte lâ-büd tûfî-i şîrîn-beyân söyler
- 6 Yitürmüşdüm dili dâğ-ı gamîñ ta' yîn idüp buldum
Kişi güm-kerdesin elbette bulsa bir nişân söyler
- 7 Felekde mâh-ı burc-ı hüsñ iken hercâ'î kevkebsin
Seni hep söyleyen ey bî-vefâ nâ-mihribân söyler
- 8 Haber-dâr olmadıñ zâr-ı dilimden ey perî gitdi
Lisân-ı ğaybdan söyletseñ ammâ ol dehân söyler
- 9 Nigâh-ı tercümân-ı hâlidir dembeste-i 'aşkıñ
Saña hayretle her bağıdıçça bir râz-ı nihân söyler
- 10 Zebân-ı hâl ider tefsîr iderse âyet-i 'aşkı
Ne ğuş u hûş olur mahrem ne bir harfin lisân söyler
- 11 Degildir her kesîñ kârı bilür tab'-ı hünermendân
Bu ğüne şî'ri söylerse Nazîm-i nüktedân söyler
- 12 Olup şeh-nâme-hân-ı vaşf-ı Sultân Muştafâ hâlâ
Cihânda midhat-i zâtıñ beyân eyler 'ayân söyler
- 13 Kemâl-i ma'rifetle mişli yok dirlerse gerçektir
Şecâ'âde nazîri var diyen kimse yalan söyler
- 14 Cihânıñ Rüstem-i destânıdır ol hüsrev-i ğâzî
Anıñ hengâme-i rezminde Rüstem dâstân söyler
- 15 Şehâda dest-i gevher-bârı ebr-i nev-bahârıdır
'Ağâda cûd-ı tab'ın söyleyenler baħr ü kân söyler
- 16 İder ğuş-ı girândan ref'-i 'illet nuṭq-ı cân-baħşı
İşâret eylese feyz-i hiṭâbı bî-zebân söyler
- 17 Felekler âsitân-ı rif' atinde kesb-i şân eyler
Melekler hâdimân-ı bezmine 'âlî-mekân söyler

- 18 Zemîn ü âsumânı tıtdı şîṭ-ı kûs-ı iclâli
Beşer rûy-ı zemînde âsumânda ıudsıyân söyler
- 19 Nola dergâhınıñ çârûbına bâl-i hümâ dîrsem
Görenler tığ-ı vâlâsın felekle tev'emân söyler
- 20 Eşî' a rîsmânlar aña mehce mihr-i 'âlem-tâb
O tâğ-ı zer-nigârın seyr idenler âsumân söyler
- 21 'Aceb mi 'âlem itse vaşf-ı şemşîr-i ser-endâzın
Hemân ben söylemem peykârını halk-ı cihân söyler
- 22 'Adûyı tığ-ı qahrı kırdı nâm-ı 'âlem-ârâsın
Kimisi qahramândır dir kimi şâhib-ıırân söyler
- 23 Ricâlül-ğaybdır innâ fetahnâ-hân-ı perhâşı
Du'â-yı seyf-i nuşret-cevherin kerrûbiyân söyler
- 24 Kefen ber-gerden ü şemşîr-i bürrân ber-dehen hâlâ
Hücûm-ı saşvetinden düşmen-i dîn el-amân söyler
- 25 Delüp bağrın kesüp başın 'adûnuñ şahn-ı heycâda
Sinâna tığ-ı bürrân tığ-ı bürrâna sinân söyler
- 26 Tıtuldu dest-bürd-i mevkibinden dilleri haşmıñ
Görenler heybetin hem pâdişeh hem qahramân söyler
- 27 Zebûn-ı darb-ı kûpâli qaderle bahş ider gûyâ
Zebân-ı tığ-ı bürrânı kazâ-yı nâgehân söyler
- 28 Olup cârî lisânından miyân-ı bezm ü rezminde
'Adûnuñ sergüzeştin hep o tığ-ı der-miyân söyler
- 29 'Înâdından 'adû inkâr iderse darb-ı kûpâlin
Hemân çıksun niyâmından o tığ-ı cân-sitân söyler

- 30 Ğılâfında ‘ adûdan tîĝı kaşd-ı intikâm eyler
Belî rü’yaâa lâ-büd bir kişi kan dökse kan söyler
- 31 ‘ Arabda nîzesi Hind ü ‘ Acemde tîĝıdır meşhûr
Kemân ü tîriniñ evşâfını Tâtâr Hân söyler
- 32 Şadâ-yı tîr ü tîĝ ü gürzi kûh-ı Elbürze dek gitdi
Degil şâh-ı ‘ Acem şâhenşeh-i Hindûstân söyler
- 33 Aķın şalup şu gibi her tarafından leşker-i Tâtâr
O şâhiñ haşmına yahşî dimez lâ-büd yaman söyler
- 34 Nola düşünâm-ı telh-ı zaħmına tâkat getürmezse
Zebân-ı rumh-ı rezmi düşmene ta‘ na-zenân söyler
- 35 Remîde itdi vahş u tayrı şît-i heybet-i cengi
Dilîrâne neberdin haķ budur kim ins ü cân söyler
- 36 Cevâbın gönderir a‘ dâya topdan her su’âlinde
Aña her tob-ı ejder-peyker ü âteş-feşân söyler
- 37 Şenâsın ol şeh-i manşûr-âyât ü zafer-hayliñ
Ne deñlü olsa da ‘ âciz Nazîm-i nâ-tüvân söyler
- 38 Nevâ-perdâz olup âheng idince sâz-ı vaşfında
Degil mızrâb-ı kilik-i ter elinde bir benân söyler
- 39 Komez ol hüsrev-i ‘ âlem mezelletde o nâ-kâmı
Olup hâl-i dilinden ‘ arz-ı hâli tercemân söyler
- 40 Elem çekme seniñ de maţlabıñ ey dil olur hâşıl
Murâdiñ neyse virdim dir o şâh-ı kâmrân söyler
- 41 Haţâlardan emîn itsün vücûdın hażret-i Mevlâ
Benim gibi du‘ â-yı devletin pîr ü cüvân söyler

21 (T: 65b, R: 61a, A: 130b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gelen seferden o şâhen-şeh-i muzafferdir
Ki rahşı atlas-ı çarğ üzre cilve-güsterdir
- 2 Şeh-i kalem-rev-i tevfiğ Hân Selîm Girây
Delîli Hızr-ı zafer pîş-revi peyemberdir
- 3 Süm-i semendine gerdûn iderse pây-endâz
Kumâş-ı zerkeş-i mihr-i münîri aḥkardır
- 4 Hilâl-i mûzesine na' lçe-i peren kebkeḥ
Meger ki na' l-i süm-i rahşı mâh-ı enverdir
- 5 Kırup geçürdi ' adû-yı ' anûdı şemşîri
Yine bu müjde-i nev nuşret-i mükerrerdır
- 6 Gülp açılsa nola rûy-ı baht-ı ' âlemiyân
Ki bu laḥfe-i ğaybiyye ḥande-âverdir
- 7 Yazup sitâyîşini levḥ-i mihre kâtib-i çarğ
Yine bu maḥla' -ı şânî ile şenâ-gerdir
- 8 Meger Selîm Girây Hân şeh-i Sikenderdir
Ki ḳande ' aḥf-ı ' inân itse Hızr rehberdir
- 9 O şehsüvâr ki fetḥ ü zafer rikâbında
Berîd-i ğâşiye-ber-dûş iki birâderdir
- 10 O ḥayr-ı maḥz ki seylâb-ı tîğî ' âlemden
Hemîşe fitne-feşân-ı şerâre-i şerdır
- 11 O ḳahramân-ı şaf-endâz kim hücûmıyla
Ne dem ki tefriḳa-baḥş-ı ' adû-yı ebterdir
- 12 Ḳazâ kemân u ḳader tîrdır ecel peykân
Şihâb nîze siper mihr ü mâh miğferdir

- 13 O felek-rân-ı muhîf-i ğazâ ki şubh u mesâ
Rikâbı zevrak-ı nuşretde iki lengerdir
- 14 O şaf-şikâf-ı ğuzâtıñ o şâh-ı ğâzîniñ
Gülâb u müşgle hâk-i rehi muhammerdir
- 15 O püşte püşte olan hâk-i reh-güzârında
Kudûmı feyzi ile tûde tûde ‘anberdir
- 16 Hudâygân-ı cihân pâdişâh-ı ‘âlemiyân
Hıdîv-i dehr hudâvend-i heft kişverdir
- 17 Kaza tüvân ü kader-zür şaf-der-i devrân
Veĝada Hamza-neberd ü ğazâda Haydardır
- 18 Dilîr-i deşt-i ğazâ şaf-şikâf-ı şah-ı meşâf
Hıdîv-i kal‘ a-ĝüşâ pâdişâh-ı şaf-derdir
- 19 Felek serîr kevâkib haşem hilâl ‘alem
Kamer rikâb şeh-i âfitâb efserdir
- 20 Revâk-ı ma‘ deleti kesr-i tâk-ı Kistrâdır
Kuşûr-ı menzileti reşk-i kaşr-ı Kayserdir
- 21 Miyân-ı ‘azmine zerrîn kemer ki Cevzâdır
Hilâl-i çarh o zerrîn kemerde hançerdir
- 22 Nizâm-ı mülk ü milelde hıdîv-i Sencer-fer
Umûr-ı dîn ü düvelde sûtûde serverdir
- 23 Celâli na‘ line tâs-ı sîm ü zer meh ü mihr
Sitâre câm u felek kûbbe-i müdevverdir
- 24 Bisât-ı bezmine hurşîd def felek deffâf
Harîm-i hâsına nâhîd çengî duhterdir

- 25 Ğulâm-ı halka-be-gûş-ı deri şeh-i fağfür
Gedâ-yı bârgehi Keykubâd u Sencerdir
- 26 Mekârim ile saĥî pâdişâh-ı cûd-endîş
Ma' ârif ile şehen-şâh-ı nûkte-perverdir
- 27 Meĥâsin ile ĥudâvend-i merĥamet-güster
Tevâzu' ile ĥalîm ü selîm dâverdir
- 28 Niçe Kûbâd u Ferîdûn derinde çârû-keş
Niçe Sikender ü Dârâ o derde çâkerdir
- 29 Ĥuceste-mağdem ü ferĥunde-fer hümâyûn-baĥt
Küşâde tâli' ü iĥbâl yâr u yâverdir
- 30 Serîr-i salţanata ĥüsrev-i melek-manzar
Sipîhr-i şevkete ĥurşîd ü mâh-peykerdir
- 31 Cihân-ı ma' deletinde ĥalâyıĥ âsûde
Zamân-ı mekrûmetinde gedâ tûvân-gerdir
- 32 Muţî' -i ĥüsrev-i emri gürûh-ı ' âlemiyân
Musahĥar-ı şeh-i fermâmı baĥr ile berdir
- 33 Gedâ-yı maţbah-ı iclâli cân-ı Keykâvus
Tufeyl-i ĥân-ı nevâli revân-ı Ca' ferdir
- 34 Revâĥ-ı kâĥ-ı kemâlinde şems şemse-i zer
Hilâl bâb-ı celâlinde ĥalka-i derdir
- 35 ' Abîr-i ' âţifetiyle cihâniyân ĥoş-kâm
Buĥûr-ı mekrûmetiyle cihân mu' atţardır
- 36 Tûrâb-ı bârgehi kuĥl-i çeşm-i âhû-yı Çîn
Ğubâr-ı şâh-rehi reşk-i müşg-i ezferdir
- 37 İder zelîli ser-efrâz sâye-i keremi

- Ḥuceste zât-ı hümâyûnı bir hümâ-ferdir
- 38 ‘ Aceb mi dehri Süleymân gibi muṭṭ itse
Nigîn-i ḥükmüne ins ü peri musahḥârdır
- 39 Derinde sâ’ıl olup ḳad-ḥamîde pîr-i felek
Elinde mihr ile mâh iki kâse-i cerdir
- 40 İdüp ‘ adâlet ile pîşe emr-i ma’ rûfi
Rizâ-yı Ḥaḳda olup kârı nehy-i münkerdir
- 41 Miyân-ı meclis-i bâḡ-ı bahâr-ı ‘ adlinde
Ḥazân piyâle-keş-i dest-i verd-i aḥmerdir
- 42 Nesîm-i nâmiye-i feyz-i cûd u luṭfindan
Nihâl-i bâḡ-ı emel dem-be-dem müsemmerdir
- 43 Sümûm-ı bâdiye-i hevl-nâk-ı ḥışmından
Çenâr-ı baḥt-ı ‘ adû nâr-ı ḳahra mazḥardır
- 44 O deñlü mütteḥid ezdâd devr-i hıfzında
Ki birbirine ḳafâ-dâr âb u âzerdir
- 45 Zemîn basîṭ-i celâlinde tûde-i kem-ter
Sipihr ordu-yı câhında köhne çâderdir
- 46 Sipihr-i salṭanat ordusıdır ki her topı
Dem-i celâl çeker heft-ser bir ejderdir
- 47 Bir âsumândır o nîlî oṭâḳ-ı vâlâ-tâḳ
Ki rîsmânı sûtûnında ḥaṭṭ-ı miḥverdir
- 48 Zehî o ṭâḳ-ı mu’ allâ revâḳ-ı zer-kârı
Ki mehcesi ‘ alem-i âfitâba hem-serdir
- 49 ‘ Aceb mi burc-ı şerefden ṭulû’ iderse müdâm
Ki kûy-ı tûḡı sa’ âdet-fürûḡ-ı aḥterdir

- 50 Derûn-ı ŧebde virir ŧu' le ŧeb-çerâğ gibi
Fürûğ-ı mehce-i her tûğı günden aźherdir
- 51 Gören o tûğ-ı hümâyûnları kıyâs eyler
Ki bâğ-ı nuŧrete yer yer sehî ŧanavberdir
- 52 ŧikâra çıkısa o encüm-sipâh u çarğ-mesîr
Dü-ğabl-bâz aña mihr ü meh-i münevverdir
- 53 Tenezzül eylese naħcîr-gâh-ı gerdûnda
Kemîne ŧayd-ı kemendi ğazâl-i ħâverdir
- 54 ' Aceb mi eylemese nesr-i şâ'ire rağbet
Degil kemendine ŧâyeste ŧayd-ı lâğardır
- 55 Peleng-i ma' reke bebr-i beyân-ı zûr-ı neberd
Künâmı bîŧe-i tevfiğ olan ğazanferdir
- 56 Kümeyt-i rezmine nuŧret kuğâs u fetğ çelenk
Per-i hümâ-yı zafer efserinde ŧeh-perdir
- 57 Sipâh-ı ' azmine ' avn-i ilâh râh-nümâ
Livâ-yı rezmine cünd-i ricâl leŧkerdir
- 58 Hücûm-ı mevkib-i iclâli eyleyüp pâ-mâl
Memâlik-i ħuŧamâ ħâk ile berâberdir
- 59 Ne semte olsa revân reh-nümûnı nuŧretdir
Ne cânibe sefer itse zafer muğarrerdir
- 60 ŧadâ-yı debdebe-i ħabl u ħûs-ı rezminden
Felekde ğuŧ-ı meh ü mihr dâ'imâ kerdır
- 61 Ğubâr-ı na' l-i küreng-i zafer sipâhından
Derûn-ı tîre-i a' dâ ŧikest ü muğberdir

- 62 Dıraht-ı ‘ömr-i ‘ adû şarşılur şitâbından
Meger ki esb-i şabâ-seyri bâd-ı şarşardır
- 63 Tamâm-ı dârbet-i kûpâli itdi hürd u şikest
Şınuğ kırık yine hâl-i ‘ adû mükedderdir
- 64 Hücûm-ı mevce-i seylâb-ı tîğ-ı kahrından
‘ Adû-yı münhezime cısr-i merg-i mi‘ berdir
- 65 Belâ sihâm-ı kazâ sür‘ atinde peykândır
Ecel hüşâm-ı kader kabzasında cevherdir
- 66 Belâ-yı nâzil iken haşma tîr-i ser-tîzi
Bürehne tîğ-ı sitîzi belâ-yı dîgerdir
- 67 Sipâh-ı saşvetiniñ her biri dem-i perhâş
Hezâr Neyrem'i nerm eyleyen dilâverdir
- 68 Henûz dârb-ı ‘ amûduyla pür-şikest olalı
Vücûd-ı düşmene hâk-i helâk-pisterdir
- 69 Hıdîv-i dâd-gerâ dâverâ ki dergâhıñ
Revâk-ı çarh-ı felekden refi‘ ü ber-terdir
- 70 Bu irtifâ‘ ile seyr eyleyen kıyâs eyler
Kemîne tâk-ı bülendi sipihr-i ahdardır
- 71 Bu saşvet-i zed ü bürd ile ey şeh-i gâzî
Meger maşall-i neberdiñ kazâ-yı maşşerdir
- 72 Ki bîm-i tîğ-ı celâliñle haşma rûz-ı meşâf
Ne fikr-i hâl-i peder ne püser ne mâderdir
- 73 Murâd-başş o hudâvend-i başş ü bersin kim
Çapuñda kul olana kâm-ı dil müyesserdir
- 74 Yüzüm sürüp yeridir ben de ber-murâd olsam

- O bârgâh benim de kûl olduğum yerdir
- 75 Kûluñ Nazım'ı koma künc-i ğamda hâk-âlûd
Egerçi gerd-i yetîmi hişâr-ı gevherdir
- 76 Nigâh-ı şefkate şâyeste kıl kaşîdesini
Olursa mültefetiñ luğflar keremlerdir
- 77 Zamân-ı saltanatıñda hüner-verân içre
Ser-âmed-i şu' arâdır sühanda eş' ardır
- 78 Senâ-yı hilye-i zât-ı melek-şifâtıñla
Bu nev kaşîdesi şeh-nâme-i muşavverdir
- 79 Olursa mazhar-ı 'ayn-ı 'inâyetiñ yeridir
Edâ-yı midhat-i zâtıñda dilli defterdir
- 80 Beyân-ı vaşf-ı cemîliñde nazm-ı şîrîni
Biri birisine âğışte şîr ü şekkerdir
- 81 Nikât bâde-i şî' rinde keyf-i rûhânî
Beyân piyâle-i nazmında lâ-y-ı sâğardır
- 82 Menâr-ı câmi' -i 'irfânda şavt-ı kilki ezân
Nevâ-yı nuğk-ı bülendi hağîb-i minberdir
- 83 Çemen çemen gül-i her dem-bahâr-ı güftârı
Nesîm-i feyz-i ilâh ile tâze vü terdir
- 84 Cinân-ı ma' rifete âb-yârdır kalemî
Bihişt-i dânişe nazmı zülâl ü kevşerdir
- 85 Cerîde-i eşeri dil-pesend-i 'âlemiyân
Şahîfe-i hüneri dehre kâğıd-ı zerdir
- 86 Sevâd-ı nüşâ-i şî' ri büt-i siyeh-çerde
Beyâz-ı şafha-i nazm-ı teri semenberdir

- 87 Nigâh-ı bâriqa-çîn-i sûtûr-ı eş'ârı
Meger ki nûr-ı siyeh aña târ-ı mıştardır
- 88 Elinde murğ-ı kef-âmûz-ı hâme-i dil-keş
Tavâf-ı Ka'be-i ma' nâ iden kebûterdir
- 89 Revân olursa revâdır cihâna âb-ı hayât
Ki lûledir qalemi çeşme-sârı mişberdir
- 90 O kahramân-ı hünerdir ki karşusunda hasûd
Sühanda şîr-i jiyân olsa da muhaqqârdır
- 91 Takınsa hançer-i mirrîhi hükmini viremez
Hasûd olursa zühâl-pâye nahs-ı ekberdir
- 92 Ne vech ile ide işbât-ı müdde'â hâsid
Ki şafha-i sülhamı hüccet-i müzevverdir
- 93 Sitâyîşinde 'alâ-rağm-ı müdde'î bu gazel
Bu silk-i nazm-ı le'âlî-nizâma zîverdir
- 94 Bu kaçre kaçre ki hûn-âb-ı dîde-i terdir
Gamiñla her biri bir dâğ-ı derde aħkerdir
- 95 Görünce gûşe-i çeşmiñde hâliñi didiler
'Alîye beñzer o 'aynı ile bu kaçberdir
- 96 Olup niqâb-ı ruhuñ gizli dîn tutar cânâ
Meger ki kâkülûñ âteş-perest-i kâferdir
- 97 Derûnda derd-i gamiñ dürlü dürlü mudgamdır
Göñülde fikr-i ruhuñ gûne gûne muzmerdir
- 98 Buħûr-ı âhı nola yaķsa ey perî-sîmâ
Derûn-ı sühte kim da'vetiñde micmerdir

99 Göñül saña nola şâhım şunarsa âyinesin
Gedâ-yı hüsnün olan mağribî kalenderdir

100 Yağarsa dil nola dâğ üzre dâğ derdiñle
Gül-i şüküfte-i gülzâr-ı aşk katmerdir

101 Nazîm buldı nihâyet kâşîde vü gâzeliñ
Du' âya başla du' â' âdet-i sühan-verdir

102 Hemîşe tâ ki seferden gelüp şeh-i gâzî
Serîr-i devlet ü' izzetde cilve-güsterdir

103 Sipâh-ı haşmeti manşûr olup muzaffer ola
'Adû hemîşe ki mağhûr olup müdemmerdir

104 İde kıyâmete dek sâyesinde halk huzûr
Nihâl-i 'adli ki bâğ-ı cihânda 'ar' ardır

22 Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân¹
(T: 68b, R: 64a, A: 132b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Devletle bir mağâma seferden ki hân gelür
Gûyâ füsürde kâleb-i bî-rûha cân gelür

2 Hurremdir ol zemîn ki kudûmıyla dem-be-dem
Aña hezâr gam ile varan şâd-mân gelür

3 Câm-ı bilûrı revzeniniñ mihr ü mâh olur
Bir kaçra kim o şâh-ı felek-âsitân gelür

4 Nesr-i felek düşer süm-i pây-ı semendine
Bir şayd-gâha kim o şeh-i kâmrân gelür

5 Kaşd eylese 'uqâb-ı sipihri şikâr ider

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Fitrâk-i bendi olmağa şîr-i jiyân gelür
- 6 Şad müjde ol diyâra ki teşrîf idüp anı
Bir böyle hân-ı ‘âdil ü ‘âlî-mekân gelür
- 7 Hâcî Selîm Girây Süleymân-şükûh kim
Dergâhınıñ ziyâretine ins ü cân gelür
- 8 Ol kıble-i murâd ki Beytü'l-Harem gibi
Rû-mâle âsitânını hâk-ı cihân gelür
- 9 Ol şaf-der-i yegâne ki cünd-i ricâlle
İmdâd-i hayl-i rezmine kerrûbiyân gelür
- 10 Dehriñ veliyy-i ni‘ meti hân-ı kerîm kim
Yağmâ-yı hân-ı cûdına yahşî yamân gelür
- 11 Efrâsiyâb-ı ‘aşr ki bezm-i nevâline
Huddâmı olmağa nice Cemşîd-şân gelür
- 12 İskender-i zamâne ki bâb-ı celâline
Der-bânlık itmege nice Dârâ-nişân gelür
- 13 İsfendiyâr-ı ma‘ reke Nîrem-neberd kim
Meydânına ne Rüstem ü ne Qahramân gelür
- 14 Heybetle Rüstemâne hirâs-ı ‘adû için
Meydân-ı rezme kim o cihân-pehlevân gelür
- 15 Şevr-i sipihre gürzi doğunsa qazâ ile
Çâk üstühân-ı gâv-ı zemînden figân gelür
- 16 Hâkân-ı nükte-dân ki alur bâc-ı midhâti
Bender-geh-i şenâsına kim kârvân gelür
- 17 Olmaz edâ-yı nâme-i evşâfi haşre dek
Bu bezme gerçi kim nice şehname-hân gelür

- 18 Kâşır-ı riyâz-ı câhını seyr iden âdeme
Her cânibi nümûne-i bâğ-ı cinân gelür
- 19 Hürşîd hâk-i dergehine cebhe-sây olur
Takbîle rîze-seng-i rehin ferkadân gelür
- 20 Bezl-i keremde dest-i güher-pâşı baır olur
Hengâm-ı cûd ayağına mahşûl-i kân gelür
- 21 Kânde ‘azîmet itse zafer hem-riqâb olur
‘Avdetde Hızır-ı nuşret ile hem-‘inân gelür
- 22 Hâşiyet-i kelâm-ı revân-bağışdır ki hep
Bir pîr varsa meclisine nev-cüvân gelür
- 23 Mîr ü gedâ nevâle-i cûdıyla muğtenem
Hürrem o mîz-bân ki aña mîhmân gelür
- 24 Bir dil tutulsa gelse huzûr-ı şerîfine
Lerzân olur dili tutulur bî-zebân gelür
- 25 Şemşîr-i tîz ü tîr-i sitîzinden ol şehîñ
Her gûşeden şadâ-yı amân el-amân gelür
- 26 Bindikçe rahşa ‘arşa-i rezm içre gûyiyâ
Sîmurğ-ı kûh-ı Kâfla şâhib-ķırân gelür
- 27 Rûz-ı meşâf tefriķa-bağş olsa düşmene
Peyk-i zafer rikâbına müjde-resân gelür
- 28 Tirkeş kuşansa şahñ-ı vegâda miyânına
Tîri şihâbdan meh-i nevdan kemân gelür
- 29 Rûy-ı zemîn taħammül ider mi vaķârına
Vezn olsa ħilmi arz u semâdan girân gelür

- 30 Zîr-i livâ-yı haşmetine eylese aķın
Deryâ gibi aķup sipeh-i bî-kerân gelür
- 31 Sûdâ-gerân-ı vaşfi kaķâr-ı beyân ile
Her ķande gitse sûde gider bî-ziyân gelür
- 32 Gülzâr-ı midħatinde nevâ-yı şenâsına
Bûlbûl hezâr-nağme-kûnân pür-feşân gelür
- 33 Şâhenshehâ zafer-sipehâ rezm-gâhıña
Dâmân-ı fetħi nuşret idüp der-miyân gelür
- 34 Ne ‘âleme Nazîm ķuluñ gibi pür-hüner
Zâtıñ gibi ne dehre şeh-i nükte-dân gelür
- 35 Fenn-i süħanda hüsn-i edâda yegânedir
Gerçek sözi egerçi hasûda yalan gelür
- 36 Şâhâ bağışla cürmini ‘afv it günâhını
Zîrâ egerçi ‘afv ü günâh tev’emân gelür
- 37 Dergâhıña ķuşûrını iķrâr iden ķuluñ
Pây-i niyâz u ‘aciz ile pûyân devân gelür
- 38 Redd itme berg-i sebzini ķıl mazħar-ı ķabûl
Gâhî ki bezm-i hâşıña ol nâ-tüvân gelür
- 39 Luţf eyle hâķırınñ ele al bir ğarîbdir
Dergâhıña ne dem ki o şîrîn-zebân gelür
- 40 Dest-i mürüvvetiñden ider minnet-i ‘aķâ
Ğayrıñ eliyle aña kerem imtinân gelür
- 41 Şâhım şenâ-yı zâtıñı itdikçe tab‘ına
Elbette böyle bir ğazel-i dil-sitân gelür
- 42 Görmez raķîb-i dîv o perî-veş nihân gelür

- Da' vet-serây-ı dâ'ireme her zamân gelür
- 43 Âgûşımı şabâha degin hâle eylerim
Baña ne şeb ki ol meh-i nâ-mihribân gelür
- 44 Der-ğâb iken o cân-ı cihân gelse sîneme
Gûyâ ki mürde cismime rûh-ı revân gelür
- 45 Berğ-ı cemâli nûr-ı nigâhı yağar baña
Hırşide gâlib olduğı günden 'ayân gelür
- 46 Nuql ü kebâb-ı meclis olur tevbe-i naşûh
Sâkî ki elde câm-ı mey-i ergavân gelür
- 47 Her tamlası birer dizi yâğût-ı nâb olur
Yâd-ı lebiyle dîde-i terden ki kân gelür
- 48 Eyley delik delik dili peykân-ı hasreti
Gâhice hâtıra o kemân ebruvân gelür
- 49 Câna hadeng-i çeşm-i kebûdın duyurmadı
Gökden kazâ gelince belî nâgehân gelür
- 50 Gelse 'aceb mi nâle-künân kûy-ı yârdan
Meyhâneye giden kişi na'ra-zenân gelür
- 51 Eyle nişâr cevher-i cânı kudûmüne
Cânân Nazîm gelmelü oldı hemân gelür
- 52 Taşdî' i ço du'âya şurû' eyle ey qalem
Zîrâ du'â ile sühana qadr ü şân gelür
- 53 Kıl bir du'âya durma ser-âğâz kim anıñ
Âmînine ferişte-i nüh-âsumân gelür
- 54 Olsun bahâr-ı devleti tâ haşr bî-hazân
Gülzâr-ı dehre tâ ki bahâr ü hazân gelür

55 Virsün şeref şahîfe-i devrâna rûz u şeb
Her bir kaşîde bezmine kim armağân gelür

23 Kaşîde-i Ramazâniyye Berây-ı Selîm Girây Hân¹
(T: 69b, R: 65a, A: 133b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Maṭla' ından kim hilâl-i rûze nûr-efşân olur
Her şabâḥ u şâmı ḳadr ü îd-i ins ü cân olur

2 Şâm-ı iftârı meserret-baḥş-ı cân-ı rûze-dâr
Şubḥ-ı imsâkinde hep ins ü melek yeksân olur

3 Şehr-i rahmet mâh-ı ümmet kim seḫer-gâh-ı ḫisâb
Vezn-i cürme şubḥ u şâmı keffe-i mîzân olur

4 Müjdeler ey mağfiret-cûyân ki feyz-i şavm ile
Şâ'imiñ her cürmi bir âbisten-i gufrân olur

5 Âzmâyîş eylese tîr-i niyâzı rûze-dâr
Aña âmâc-ı icâbet ṭabla-i meydân olur

6 Dîdesinden şâ'imiñ her ḳatre kim rîzân ola
Aḫker-i dâğ-ı derûna âteş-i nîrân olur

7 Şûre-ḫâk olsa mekâm bâlişi seng-i siyâh
Ḥâb-gâhı rûze-dârıñ ravza-i rıḫvân olur

8 Dîde-i şeb-zinde-dârı dem-be-dem bî-dârdır
Şubḫa dek iḫyâ idüp dil ḫürrem ü şâdân olur

9 Lâle-zâr-ı dîn çerâğânı ḳıyâs eyler gören
Her menâr üzre şaf-ı ḳandîl kim sûzân olur

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Bir sûtûn-ı nûrdur kim her menâre tâ seher
Şu'le-i kandîl-i berķ-efşânla rahşân olur
- 11 Kubbesi her câmi' in bir âsumân-ı feyz olup
Aña kandîl-i fûrûzân encüm-i tâbân olur
- 12 Böyle şebde kadre irmek istese bir rûze-dâr
Vâşıl-ı hân-ı nevâl-i hân-ı 'âlî-şân olur
- 13 Kırş-ı mihre kirde-i mâha tenezzül eylemez
Bir gedâ kim süfre-i iftârına mihmân olur
- 14 Dürretü't-tâc-ı selâtin kim kitâb-ı medhîniñ
Her sevâd-ı şafhası bir defter-i destân olur
- 15 Kurretül'-ayn-ı mülûk ol şeh ki hâk-i mağdemi
Tütüyâ-yı nûr-bağş-ı dîde-i devrân olur
- 16 Dâver-i müşkil-güşâ dâdâr-ı dür-endîş kim
Meclis-i re'yinde dâna-yı hıred nâdân olur
- 17 Âb-ı rûy-ı dûde-i Cengîz Hâcî Hân Selîm
Kim der-i cûdında sultânlar anıñ der-bân olur
- 18 Cûybâr-ı tab' -ı feyyâzından oldukça nişâr
Kaatre-i feyz-i kemâli kûlzüm-i 'ummân olur
- 19 Lûle-i kilik-i beyânından olaldan müstefîz
Hızr-ı ma'nâya devâtı çeşme-i hayvân olur
- 20 Bezl-i cûd u mekrümetde vaķt-i îşâr u nişâr
Desti deryâ-bâr-ı luţf u tab' -ı pâķi kân olur
- 21 Kaatre-bâr olsa şehâb-ı luţfi bir dem haşre dek
Hâr-zâr-ı bâğ-ı hırmân pür-gül ü reyhân olur
- 22 Nâr-ı ķahr-ı olsa ger tâb-efgen-i burc-ı ģamel

- Süfre-i devr-i felekde berre-i büryân olur
- 23 Sâye-i hilm ü vaqârından olup ham-geşte çarh
Şevr-i gerdûn muztarib gâv-ı zemîn lerzân olur
- 24 Bûy-ı hulûk u feyz-i cûdıyla zemîn-i şûreniñ
Hâki müşg ü rîze-sengi gevher-i gâltân olur
- 25 Nevbet-i nâm-ı bülendi şeş-cihâtı pür idüp
Şîr-ı ‘adli dem-be-dem lebrîz-i çâr-erkân olur
- 26 Emr ü nehy itse şîkâk-ı beyni bâl-i şâh-bâz
Hâbda murğ-ı za‘ife mirvaḥa-cünbân olur
- 27 Tîşe-i ğamdan binâ-yı şevkı olmaz rahne-dâr
Bir dil-i vîrâne kim luḫfiyla âbâdân olur
- 28 Eylemez kûy-ı dil-i âvâresi râhat kabûl
Redd idüp çevgân-ı hışmı kim ki ser-gerdân olur
- 29 Hâmdü-lillâh devletinde sîr-hân-ı hıfzıdır
Her gedâ kim mazhar-ı nân-pâre-i ihsân olur
- 30 Bende-perver dâverâ dâdâr-ı ‘âlî-gevherâ
Ey ki tevķî‘-i şeref nâmiñla pür-‘ünvân olur
- 31 Gerçi her bir dâveriñ devrinde bir ‘işyân ile
Mücrim elbette esîr-i gûşe-i zindân olur
- 32 Sen ‘azîz-i Mısr-ı iķbâliñ velî her bendesi
Her ne deñlü mücrim olsa başına sulḫân olur
- 33 Âh elinden ḥâsid-i dûn u denîniñ kim müdâm
Ceyb-i şevķım âşinâ-yı gûşe-i dâmân olur
- 34 Bir kilîmi bir Kelîm-i rûzgâra çok görüp
Aña kibr ü kîn ile Fir‘avn yâ Hâmân olur

- 35 ‘ Arz-ı hâl itsem nola dergâhına bu nazm ile
 ‘ Arz-ı hâl iden o dergâha işi âsân olur
- 36 Dîde-i râğbetle eylerseñ nigâh-ı iltifât
 Şi‘ rimiñ her beyti zîb-i mekteb-i ‘ irfân olur
- 37 Vaşf-ı zâtında kabûl itmem libâs-ı müste‘âr
 Sâdedir nazmım velî medhiñle istihsân olur
- 38 Şevk-ı vaşfiñla münâsibdir ğazel tarh eylesem
 Bir kaşîde bir ğazel tarhıyla bî-nokşân olur
- 39 Çeşm-i teri kim hecr-i la‘ liñle dem-â-dem kan olur
 Her biri müjgânımıñ bir subhâ-i mercân olur
- 40 Sensiz efgân eyledikçe murğ-ı dil ey ğonca-fem
 Dâğlarla bâğ-ı sînem bir gül ü reyhân olur
- 41 Bâğa varsam ey kemân-ebrû baña senden cüdâ
 Şâh-ı gül mânend-i tîr ü ğoncası peykân olur
- 42 Tavk-ı âğûşa seni aldıkça lâ-büd ağlarım
 Hâle-dâr olsa meh-i tâbân belî bârân olur
- 43 Gözlerim talsa ‘ aceb mi saña itdikçe nigâh
 Âfitâba baksa elbette kişi giryân olur
- 44 Hâlimi ‘ arz eylesem feryâda başlar ehl-i hâl
 Nâle-i derd-i dilimden nâle de nâlân olur
- 45 Derd-nûşân-ı fenâdır mest-i şahbâ-yı beğâ
 Cân viren lâ-büd Nazîmâ vâşıl-ı cânân olur
- 46 Vaqtidir başla du‘ âya itme tatvîl-i kelâm
 Her sözüñ bir ‘ ömr-i Nûh olsa aña pâyân olur

47 Tâ hilâl-i rûze bedr iken yine olup hilâl
Rûze-dârânîñ gözünden zâ'îl ü pinhân olur

48 Kâdr ü 'îd olsun şeb u rûzı o 'âlî hâzretîñ
Ehl-i İslâm'a şıyâm u 'îd kim fermân olur

24 Kaşîde Berây-ı Midhat-i 'Osmân Pâşâ¹

(T: 71a, R: 66b, A: 138a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Edhem-i tevfiķ kim maħmil-keş-i tedbîr olur
Her kademde hem-riķâb-ı eşheb-i taķdîr olur

2 Gülsitân-ı hâcetiñ murğânı kim feryâd ider
Ceyb ü dâmân-ı icâbet pür-gül-i te'sîr olur

3 Nâle-i derd-i dil-i mazlûm kim der-kâr ola
Dest-i te'sîri hemân der-ķabza-i şemşîr olur

4 Gonca-veş bir teng-dîl mazlûm olsañ kec-nigâh
Ol nigâha her müjeñ bir hâr-ı dâmen-gîr olur

5 Seng-i hârâdan geķer peykân-ı te'sîri kaçan
Kaddi mazlûmuñ kemân âh-ı derûnı tîr olur

6 Şûriş-i derd-i derûnı 'âlemi vîrân ider
Bir dil-i maħzûn ki bîdâd ile pür-teşvîr olur

7 İhtirâz eyle dil-i meksûrı âzâr itmeden
Raħm iden hâl-i za'îfe hayr ile tezkîr olur

8 Eyler elbette işâbet nâvek-i şast-ı niyâz
Bir kemân-dâr-ı gamıñ kim ķâmeti zih-gîr olur

9 Sen ķuşûr itme huşûl-i maķlabında bî-kesiñ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Gerçi bî-kes baht-ı vârunıyla pür-takşîr olur
- 10 ‘ Arz-ı hâcet eylese hayr ola şabr eyle dime
Hayr olan iş şabra hâcet ne niçün te’hîr olur
- 11 Her ne deñli kârı şa‘b olsa yeter bir bî-kesiñ
Piş-gâh-ı âşâf-ı âdilde kim taqrîr olur
- 12 Âşaf-ı devrân ki fermân ile itse ‘azm-i râh
Çande varsa hâcib-i dergâhına tevķîr olur
- 13 Muşhaf-ı kıadr ü şeref ‘Oşmân Pâşâ kim anın
Âyet-i câhı devâm-ı ‘ömr ile tefsîr olur
- 14 Ol hıdv-i nükte-perver kim sevâd-ı midhâti
Levh-i mâha hâme-i zerrîn ile taqrîr olur
- 15 Ol hudâvend-i kerem-güster ki hengâm-ı ‘atâ
Kâse-ber-kef sâ’il-i dergâhı çarh-ı pîr olur
- 16 Dergehinde kul olan her kayddan âzâdedir
Âsitânın bekleyen kemter gedâlar mîr olur
- 17 Yüz sürenler pâyine haķķâ işin altun ider
Bûs idenler hâk-i râhın mâlik-i iksîr olur
- 18 Bir za‘ife eylese himmet huşul-i kâm için
Tavķ-ı mîm-i maķşad aña halka-i teşhîr olur
- 19 Nâmını gûş eyleyen ‘izzetle ber-pâ olmasa
Aña çûb-ı zillet ü idbâr ile ta‘zîr olur
- 20 Baħş-i hikmet eylese ol feylesof-ı rûzgâr
Bû-‘Alî mülzem Felâtûn cehl ile teşhîr olur
- 21 Hâtır-ı feyyâz ile itse eger ‘arz-ı kemâl
Halka-i erbâb-ı dâniş meclis-i taşvîr olur

- 22 Çihre-i 'irfân u isti' dâdına şâyestedir
Şun' -1 Hâkla her gülâb-1 feyz kim taqtîr olur
- 23 Mekteb-i 'irfânına şâkird-i ebced-hân olan
Feyz-i isti' dâd ile 'allâme-i nihrîr olur
- 24 Eylese izhâr-1 burhân-1 fezâ' il şermden
Levh-i 'ünvân-1 efâzîl hüccet-i tezvîr olur
- 25 Nuḫfe iken raḫm-i mâderde daḫi tıfl-1 za' îf
Hıḫmını yâd eylese reng-i ruḫı taḫyîr olur
- 26 Şayda çıksa iltifât itmez ḡazâl-i ḫâvere
Nesr-i tâ'ir cân ile fitrâkine naḫçîr olur
- 27 Olsa ṭab' 1 eḫ-şalâ-fermûde-hân-1 luṭf u cûd
Dîde-i ḫırş u ṭama' evvel nazarda sır olur
- 28 Devlet ü iḫbâl ider ihrâm-1 'izzetle ṭavâf
Ka' be-i câh-1 celâlinde ne dem tekbîr olur
- 29 Şubḫ-gâh-1 ḫaşre dek tâbân olursa vechi var
Bir çerâḫı pertev-i himmetle kim tenvîr olur
- 30 Devr-i ḫıfzında düşünde görse cîrân şîr-i ner
Hâḫḫ-1 cîrânı ri' âyetle o düş ta' bîr olur
- 31 Ey vezîr-i dâd-güster kim hemân zâlim degil
Devr-i 'adliñde seniñ bî-dâd der-zencîr olur
- 32 ḫil' at-i ḫüsn-i ḫabûlûñle bulur teḫrîf-i tâm
Midḫatiñde ol ki sâḫ-1 himmeti teḫmîr olur
- 33 Ḳâleb-i ḫüsn-i beyâna vaḫfiñ ifrâḫ ideniñ
Ṭıynet-i endîşesi ilhâm ile taḫmîr olur

- 34 Her oğunduğda virir bir gûne zevk u çâşnî
Vaşf-ı zâtıyla sühan güyâ şekerle şîr olur
- 35 Şi' r-i hâsîd beñzemez medhiñde nuḡk-ı pâkime
Sihr-i Hârût olsa i' câza nice tanzîr olur
- 36 Himmet eyle ben za' ife ey hıdîv-i kâm-baḡş
Himmet-i merdân ile bir gürbe zîrâ şîr olur
- 37 Hâkden ref' eyleyüp ḡadrim bülend itseñ nola
' İzzetim olduğça efzûn düşmenim taḡḡîr olur
- 38 Hâşmımı pâ-mâl idüp mümtâz-ı akrân it beni
Lâ-büd imdâd-ı ricâl ile ' adû tedmîr olur
- 39 Söylemek ḡâcet degil keyfiyyetim ma' lûmdur
Bir daḡi ' arz eylesem ḡâl-i dili tekrîr olur
- 40 Hıdmetimde bendeñi itme vekîle ihtiyâc
Važ' -ı nâ-sâz-ı vekîlinden kişi tekdîr olur
- 41 Dergehiñde ḡâdden efzûndur ḡuşûrum ' afv ḡıl
Müznibiñ çirk-âb-ı cürmi ' afv ile taḡhîr olur
- 42 Ber-murâd eyler seni lâ-büd efendiñ ey Nazîm
Sen umûruñ Hâḡḡa tefvîz eyle zûd u dîr olur
- 43 Söz tamâm oldu yeter ey ḡâme taḡvîl-i kelâm
Mûcib-i taşdî' dir ḡüftâr kim tekşîr olur
- 44 Geldi hengâm-ı du' â başla niyâza şıdḡ ile
Bir du' â ḡıl kim ḡabûl-i tâm ile tebşîr olur
- 45 Tâ meşâm-ı şâhid-i tedbîr-i erbâb-ı ' uḡûl
Nefḡa-i gül-deste-i taḡdîr ile ta' ḡîr olur
- 46 Hânedân-ı ' izzet ü iḡbâli âbâdân ola

Her dil-i vîrân ki dest-i luţf ile ta' mîr olur

25 Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân¹

(T: 82b, R: 77a, A: 134b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gül gibi destine o ki lebrîz-i câm alur
Peymânesi tulinca bu gülşende kâm alur
- 2 Zâhirde yâre kendüyi bîgâne gösteren
Bağsañ nihânî her nighinden selâm alur
- 3 Nağd-i niyâz ile dil-i hûbânı cem' iden
Ferş-i harem-serâ-yı vişâle ruhâm alur
- 4 Ebrûsınuñ hilâlini dil ayda bir görüp
Ol meh-veşîñ vazîfe-i hüsnin tamâm alur
- 5 Reftâra gelse cilve-i nâz ile 'âşıkıñ
Evvel kademde 'aqlın o kadd-i kıyâm alur
- 6 Zann eylerim naşîbi gelür gaybdan o kim
Va' d-i vişâl ile o dehenden peyâm alur
- 7 Hürşîd gibi çarh-ı siyeh-kâsedden müdâm
Bir kuruş ile kanâ' at iden intikâm alur
- 8 Zülfiyle seyr-i hüsnini setr eylemez baña
Cânân Nazîm şâm u seherde du'âm alur
- 9 'Arz eylesem bu gevher-i nâ-süftemi nola
Tâc-ı ser-i kirâm o hân-ı benâm alur
- 10 Hâcî Selîm Girây ki evşâfın eyleyen
Nâkış da olsa câ'izesin bi't-tamâm alur

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Hâk-i der-i sa‘ âdetine rûy-mâl iden
Çeşm-i ümîde kuhl-ı cilâ-yı merâm alur
- 12 ‘Arz itmesün felekde meh ü mihr rif atin
Ol manşıbı derinde bir ednâ gulâm alur
- 13 Olsun kemâl ü ‘ömri füzûn tâ ki ehl-i dil
Ders-i du‘ â-yı devletini şubh u şâm alur
- 14 Her şubhı şubh-ı ‘îd ola her şâmı şâm-ı qadr
Tekbîr-i rûz-ı ‘îdı ki ehl-i şıyâm alur

26 Kışıde Berây-ı La‘ lî-zâde Meħmed Efendi¹
(T: 82b, R: 77b, A: 152b)
(Mef ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Fihrist-i râz-ı dil ki nice faşl u bâb olur
Her şafhası muqaddime-i şad-kitâb olur
- 2 Dûd-ı siyâh-ı âh ki dilden zuhûr ider
Tâ-ħaşr kuhl-ı bâşıra-i âfitâb olur
- 3 Âh-ı ‘alev-nişârı çıkar çarħa dem-be-dem
Kânûn-ı dil ki sînede pür-iltihâb olur
- 4 Baħr-i muħîf-i dil ki telâtum-peziîr ola
Nüh-künbed-i sipihr aña ednâ ħabâb olur
- 5 Bir dil ki derd-i ‘aşk ile zerd ü nizâr ola
Bezm-i şeh-i maħabbete târ-ı rebâb olur
- 6 Teb-lerze-i maħabbet ile dil ki ħastedir
Sîmâba ħaşre dek sebeb-i ıztırâb olur

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Bûy-ı ciger gelürse nola dûd-ı âhdan
Te`şîr-i tâb u âteş-i dilden kebâb olur
- 8 Her bir kemîne kaçresi elmâsı çâk ider
Dilden o girye dîdeye kim intiḥâb olur
- 9 Fehm eyleyen lisân-ı dili ey dil-i Nazîm
Her bir su`âle dil gibi ḥâzır cevâb olur
- 10 Maḥdûm-ı ser-bülendi aña eyler iltifât
Bir dil ki ḥâdim-i der-i devlet-me`âb olur
- 11 Ḥaḳḳâ bilür o derde yerin kürsî-i felek
Bir ehl-i dilde kim şeref-i intisâb olur
- 12 Dergâh-ı luḡf-ı dâver-i `âdil ki yümñ ile
Her boynı baḡlu bendesi mâlik-rikâb olur
- 13 `Allâme La`lî-zâde Meḥammed Efendi kim
Ḥurşîd mihr-i ḳadrine yâḳût-ı nâb olur
- 14 Ḳâzî Şüreyḫ ḡâşiye-dâr-ı fazîleti
`Aynü'l-ḳuzât-ı dânişe hem-rikâb olur
- 15 Gelse ḥuzûr-ı dânişine İbn-i Ḥâcib'e
Fazl ü kemâli perde-i şerm ü ḥicâb olur
- 16 Şaff-ı ni`âl ider yerini sa`d u seyyidiñ
Yâ Rab o zû-fünûn ne `âlî-cenâb olur
- 17 Re`y-i fezâ`ilinde revân-ı Zemaḥşerî
Pây-i semend-i `ilmine bulsa türâb olur
- 18 Dûşîze-i ḥarîm-i nikât-ı beyânına
La`lîn midâd-ı ḥâmesi gül-gûn ḥizâb olur
- 19 Dâmân-ı `izz ü şânı o şadr-ı sa`âdetiñ

Hemvâre bûse-gâh-ı leb-i şeyh ü şâb olur

20 Olsa tavâf-ı Ka'be-i kûyı 'aceb mi farz
Kemter gedâ-yı dergehi şâhib-nişâb olur

21 Vech-i şabîhîni görüp eyle senâ Nazîm
Zîrâ şabâha karşı du'â müstecâb olur

27 (T: 131b, H: 75a, R: 123b, A: 31a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Dil ki bir kaçre-i hûn-âbe-i ser-tâ-pâdır
Şûretâ kaçre velî kaçre-i tûfân-zâdır

2 Dil ki bir zerre-i nâ-çîzdir ammâ baksañ
'Âlem-i ma'rifete mihr-i cihân-ârâdır

3 Dil ki bir nokta-i mevhûme iken hikmet ile
Câmi' -i cümle-fünûn mâdde-i kübrâdır

4 Ka'be-i dil ki süveydâ Hacerü'l-esvedidir
Beyt-i ma'mûr-şîfat nazra-geh-i Mevlâ'dır

5 Yem-i 'ummân-ı diliñ dîde karasın göremez
Ka' rı gird-âb-ı 'adem sâhili nâ-peydâdır

6 Gâh olur 'aşk gehî 'âşık u gâhî ma'şûk
Geh siyeh-hâne gehî Kays u gehî Leylâ'dır

7 Gâh İskender ü geh âyîne gâhî timsâl
Gâh Cemşîd gehî sâgar u geh şahbâdır

8 Gâh sîmurğ u gehî hüdhdü-i taḥkîk-i haber
Geh Süleymân u gehi mûr-ı za'îf-âsâdır

9 Mezra' -ı nâza gehî toḥm-ı niyâz u gâhî
Dâne-i sünbüle-i ḥürmen-i istiğnâdır

- 10 Nâme-i mihr-i maḥabbetde gehî mühr-i ḥıtâm
Hüccet-i ‘ aşk-ı ḥaḳîḳatde gehî imzâdır
- 11 Gâh peymâne be-kef rind-i ḳalender-meşreb
Gâh peşmîne be-dûş-ı vera‘ u taḳvâdır
- 12 Geh sevâd-ı raḳam-ı şevḳ ile mektûb-ı neşât
Gâh ḥarf-i ğam ile nâme-i pür-şekvâdır
- 13 Hem Mesîḥ-i süḥana nâṭıḳa-i rûḥ-fezâ
Hem kelîm-i hünere nûr-ı yed-i beyzâdır
- 14 Yüridüp ḥükmini Mûsâ gibi çüb-ı ḳalemiñ
Düşmen ü dûsta hem genc hem ejderhâdır
- 15 Dem-i enfâs ile ‘ İsâ gibi cân-perver olup
Rûḥ-ı ma‘ nâ vü beyân nuṭḳı ile ihyâdır
- 16 Zâhiri tîre velî bâṭını ḥurşîd-i münîr
Zulmini ṭayy iden İskender-i rûşen-zâdır
- 17 Noḳṭadır dâ’ire-i ḥavşalasında dü-cihân
Merkezinde yine hem noḳṭa-i pâ-ber-câdır
- 18 Teng-ter sâḥasını nûr-ı nigeḥ ṭayy idemez
‘ Âlem-i dil ki nazâr görmedüĝi dünyâdır
- 19 Ebr-i nîsân-ı ḥaḳîḳatle yem-i ‘ aşk içre
Şadef-i sînede perverde dür-i yektâdır
- 20 Dîde-i mûr ḳadar hücre si teng olmuş iken
Sipeh-i ‘ aşḳa yine bâdiye-i pehnâdır
- 21 Cins-i ‘ irfân ile sâlâr-ı beyâbân-ı beyân
Ḥâce-i ḳâfile-i dest-geh-i ma‘ nâdır

- 22 Dil-i dîvâne Felâtûnları ilzâm eyler
‘Aşk ile gerçi melâmet-zede der-sevdâdır
- 23 Nola şûretde gedâ ise şeh-i ma‘ nâdır
Pest olur pest ile bâlâ ile hem bâlâdır
- 24 Hâb-ı ‘aşk içre diliñ haq bu ki ta‘ bîr olmaz
Gördügi vâkı‘ a göz görmediği rü’yâdır
- 25 Şehr ü bâzâr-ı maḥabbetde dil ü dîde-i ter
Birisi ser-çeşme-i ‘aşk u birisi saḳḳâdır
- 26 Dem-be-dem naqd-i maḥabbet dile sermâye yeter
Hâce-i kâr-geh-i ‘aşk-ı cünûn kâlâdır
- 27 Bulur elbette revâc emti‘ a-i cins-i cünûn
Anda mâdâm süveydâsı diliñ tamğâdır
- 28 Noktadır şafha-i menşûr-ı mecâzîde velî
Levh-i tevki‘ -i haḳîkatde olan tuğrâdır
- 29 Olalı noḳta-i dil merdümek-i dîde-i cân
Şûret-i ḥâhişi peydâ vü ḥafi bînâdır
- 30 Murğ-ı dil ‘âlem-i taḥkîkde pervâz eyler
Rehberi hüdhüd-i tevfiḳ olan ‘anḳâdır
- 31 Gerçi bir ḳatre-i ḥündür dil-i âşüfte nihâd
Ḥabbe-i müşg gibi dehri velî bûyâdır
- 32 Mazhar-ı bâriḳa-i nûr-ı siyehdir ḥaḳḳâ
Dil-i sevdâ-zede gerçi Ḥabeşî-sîmâdır
- 33 Vaşf-ı dilde bu düri gevher-i gûş-ı cân it
Zâde-i ṭab‘ -ı Neşâtî-i süḥan-pîrâdır
- 34 Dil ki hem âyîne hem ṭûṭî-i şekker-ḥâdır

- Ġayra muhtâc degil kendü ile gûyâdır
- 35 Noqtâdır oldı çekîde kalem-i kudretden
Ġıbta-i hâl-i ruġ her şanem-i ra' nâdır
- 36 Cilve-ger anda yine ' aks-i ruġ-ı cânândır
Ġayrden hâne-i âyîne-i dil tenhâdır
- 37 Seher-i ' âlem-i dil şubġ-ı ruġ-ı dilberdir
Anda sevdâ-yı ser-i zülfî şeb-i yeldâdır
- 38 Âteş-i ' aşġ-ı ġıred-sûza düşen pervâne
Kül olup nâr-ı maġabbetde yanan eczâdır
- 39 Nev-be-nev dâġ-ı maġabbetle çerâġân itmiş
Lâle-zârında diliñ var ise donanmadır
- 40 Nazâr it şekl-i süveydâ-yı dile lâle-şıfat
Dâġ-ı ' aşġ ile derûn sûġte-i sevdâdır
- 41 Lâübâlî dil o abdâl-ı maġabbetdir kim
Kârı ne ġuşşa-i imrûz ne ġod ferdâdır
- 42 Menzil-i bâdiye-i ' aşġda dil vâsıl olur
Râh-ı güm-kerde bu yolda ġıred-i ġod-râdır
- 43 Peyk-i endîşe gibi bî-ser ü pâ tayy eyler
Evvelîn ġaġvede ger kûh u eger şahrâdır
- 44 Müjde zencîr-i cünûna yine ey ' aġl u şekîb
ġükmini ġaşd-ı Süleymân-ı diliñ icrâdır
- 45 Dil-i pür-şûr ile yokdur seri kârı ' aġlıñ
Câm-ı leb-rîz-i mey-i ' aşġ ġıred-fersâdır
- 46 Mazhar-ı ism-i Vedûd olsa nola sûġte-dil
Yaġan eczâ-yı derûnın eşer-i esmâdır

- 47 Oldı cem' iyyet-i 'aşk ile yine burc-ı beden
Ġarazı mülk-i dile var ise istflâdır
- 48 Bir kenâra çekil ey 'aql u ħired şabr u şekîb
Kışver-i dil sipeh-i 'aşk ile pür-ğavgâdır
- 49 Ey ğalaṭ-fehm bu ħâlâtı dile çok görme
Ki muĥâl olsa îcâdına Mevlâ kâdir
- 50 Dil-şiken olma ki her pâresi bir ħançer olur
Mey-i pâdâş ile memlû kadeḫ-i mînâdır
- 51 Ne bilür lezzet-i derd-i dil-i bî-dermânı
Dil-i bî-derd şanur 'aşk yenür ħelvâdır
- 52 'Aşk her dilde kıyâs itme ola cilve-nümâ
Her şadefde dür-i yektâ nola olsa nâdir
- 53 Bezm-i ma' nâda kadeḫ-nûş-ı beyân oldı yine
Niyyeti râzını mestâne diliñ ifşâdır
- 54 Ħor bakma dil-i şeydâya ki faḫr-i rusülün
Na' t-ı pâki ile mecmû' a-i şevk-efzâdır
- 55 Şadr-pîrâ-yı şebistân-ı risâlet ki henüz
Enbiyâ şem' ine pervâne-i bî-pervâdır
- 56 Bâĝ-bân-ı çemenistân-ı nübüvvet ki müdâm
Ravzası bâĝ-ı İrem sidre kad-i tûbâdır
- 57 Neyyir-i maşrıq-ı nuşret ki hilâl-i 'alemi
Âsumân-ı zafere mâh-ı nev-i ğarrâdır
- 58 Âfitâb-ı dü-cihân nûr-ı cebîn-i îmân
Midḫatinde dil ü cân şifte vü şeydâdır

- 59 Mesned-ârâ-yı beğâ pâdişeh-i her dü-serâ
Zâtına kırb-ı Hüdâ cilve-geh ü me'vâdır
- 60 Leylî Mecnûn ğamı şâh u gedâda emeli
Derd ile derhemi hem Vâmık u hem 'Azrâdır
- 61 Enbiyâ pâdişehi ğayl-i melâ'ik sipehi
Ezelî taht-gehi kürsî-i mâ-evhâ'dır
- 62 Aĥmed-i mürsel o maĥbûb-ı İlâhî ki henûz
Kıdri her vech ile her mertebeden vâlâdır
- 63 O şehiñ ğâşiye-ber-dûş-ı Burâk'ı Cibrîl
Menzili şümme denâ mesnedi ev ednâ'dır
- 64 O şehiñ şubĥ u mesâ mükhüle-i kıdretten
Kuĥl-i mâ-zâğ ile nergisleri müsteşnâdır
- 65 O şehiñ mekteb-i 'irfân-ı İlâhîde yine
Men 'aref sırrını hemvâre dili dânâdır
- 66 O şehiñ şâkķ-ı kıamer sîne-i 'uşşâk gibi
Mu'ciz-i ğuşe-i ebrûsı olan îmâdır
- 67 O şehiñ bâğçe-i ĥilķatiniñ nâmiyesi
Sebeb-i neşv ü nemâ-yı çemen-i eşyâdır
- 68 O şehiñ nuķķ-ı revân-perveriniñ muĥtâcı
Ĥalk-ı 'âlem gerek emvât u gerek aĥyâdır
- 69 Erre ber-farķ-ı firâķı Zekeriyyâ o şehiñ
Murğ-ı bismil-şüde müştâķı dil-i Yaĥyâdır
- 70 Lî-ma' allâh-nevâ bülbül-i levlâk-riyâz
Ġonca-i ğülbün-i Yâsîn ü ğül-i Tâ-hâ'dır
- 71 'Âşık-ı şâdıķ-ı didârı revân-ı Yûsuf

- Vâlih-i nûr-ı tecellâ-yı ruḥı Mûsâdır
- 72 Teşne-i âb-ı ḥayât-ı süḥanı Hızır-ı nebî
Ḥaste-i dârû-yı cân-baḥş-ı lebi 'Îsâdır
- 73 Çâr-yâri ḥarem-i şer' ine erkân-ı çehâr
Ḥâdimi ins ü melek bir şeh-i bî-hemtâdır
- 74 Mûnis-i ḥalvet-i ünsi Enes ibn-i Mâlik
Tâlib-i derdi dil ü cân-ı Ebû Derdâdır
- 75 Şems-i raḥşân-ı celî bâriḳa-i şubḥ-ı yaḳîn
Bedr-i tâbân-ı cihân-tâb-ı şeb-i İsrâdır
- 76 Mesned-efrûz-ı şerî' at şeh-i dîn ü dünyâ
Şâh-ı ümmet sipeh-i taḥt-geh-i 'uḳbâdır
- 77 Zerre-i 'âtıfeti mihr ü meh-i pür-leme' ân
Kaṭre-i mekrümeti heft-yem-i ḥaḍrâdır
- 78 Hem ḥudâvend-i rusül ḥayl-i nübüvvet-ḥaşmet
Hem şeh-i Yeşrib ü hem pâdişeh-i Baḥḥâdır
- 79 Sâ'il-i bârgehi Sencer ü yâ Keyḥüsrev
Ḥâcib-i dergehi İskender ü yâ Dârâdır
- 80 Bânî-i luṭfi o mi' mâr-ı dil-i vîrânîñ
Hücre-sâz-ı emel-i pîr ü eger bernâdır
- 81 Şadme-i hışmı o sultân-ı felek-eyvânîñ
Hâdim-i ṭâḳ u revâḳ u kemer-i kisrâdır
- 82 Nefḥa-i micmer-i ḥulḳı o kerîmü'-ş-şânîñ
Dem-be-dem ḥâṭır-ı aḥbâba feraḥ-baḥşâdır
- 83 Dest-bürd-i sipehinden o şeh-i devrânîñ
Düşmen endûh ile şaf-beste-i vâveylâdır

- 84 Şuqqası bâd-ı zaferle açılır tâ kim o şeh
Râyet-efrâhte-i ‘ arşa-geh-i heycâdır
- 85 Tîğ-ı hûn-rîz-i kazâ cevher-i âteş-tâbı
Âfet-i cân-ı Mecûsî vü dil-i Tersâdır
- 86 Tünd-bâd-ı gâzabı rûz-ı vegâ olsa vezân
Ser-nigûn-sâz-ı nihâl-i ‘ alem-i a‘ dâdır
- 87 Üstühân-ı huşemâ olsa nola hürd u şikest
Darb-ı kûpâli ki hâtır-şiken-i hârâdır
- 88 Tâbi‘ -i emri olan sâye-nişîn-i tûbâ
Mazhar-ı nehyi olan habs-i çeh-i gayyâdır
- 89 Tâk-ı iclâline irmezse nola vehm ü hayâl
Ki hîred fehm idecek mertebeden a‘ lâdır
- 90 Rif‘ at-i câhını vaşf eyleyen erbâb-ı dile
Pâye-i çarh-ı nühüm mertebe-i ednâdır
- 91 Keyfi zevk-i ebedî bahş-ı dil-i mestândır
Sâkî-i hıfzı ki bir bezme kadeh-peymâdır
- 92 Şâh-ı ümmet-sipehâ huld-ı berîn-bâr-gehâ
Ey ki huddâm-ı bihişt-i haremiñ havrâdır
- 93 O şeh-i her dü-serâsın ki gedâ kullarıña
Hâk-rûbî-ı deriñ mertebe-i ‘ uzmâdır
- 94 O şehen-şâh-ı serâ-perde-i rif‘ atsin kim
Kemterîn tâk-ı celâliñ kemer-i Cevzâdır
- 95 Kâtib-i defter-i na‘ tûn olalı kilik-i Nazîm
Her midâd-ı siyehi dâğ-ı dil-i rûknâdır

- 96 Nuṭkı evşâfîñ ile ğıbṭa-i cân-ı Sahbân
Sühânı medḥîñ ile reşk-i dil-i A' şâdır
- 97 Kürsî-i vaşf-ı celâlinde olup vaşşâfîñ
Şi' riniñ kevkebi rif' at-şiken-i şî' râdır
- 98 İdeli Hızır-şifat nûş-ı zülâl-i vaşfîñ
Hâmesi âb-ı hayât-ı sühâna mecrâdır
- 99 Kilk-i ihlâş ile levḥ ü dile tâ vaqt-i raḥîl
Niyyeti midḥat-i zât u şıfatîñ inşâdır
- 100 Böyle taṭvîl-i kelâm eylemeden maşşûdı
Dil ü cân ile 'ubûdiyyetini inhâdır
- 101 Ey ṭabîb-i dil-i merzâ-yı zülül 'afv eyle
Şefḫatîñ derd-i ser-i cürmüme şandal-sâdır
- 102 Beni de muğtenim-i süfre-i in'âm eyle
Tâ ki ḥân-ı keremiñ ümmetiñe yağmadır
- 103 Yüz sürüp ravzaña biñ cân ile ḳurbân olayım
Cân-sipârî-i deriñ 'îd-i hezâr adḥâdır
- 104 Bîm-i 'işyân ile 'afvîñdan ümîdim kesmem
İtdüğüm cürm ü ḫaṭâ gerçi ki lâ-yuḫşâdır
- 105 Cürmüme şâhid iken arz u semâ ğam çekmem
Revnaḳ-ı maḫkeme-i 'afvîñ olan da'vâdır
- 106 Besdir ey ḫâme yeter nazm-ı nizâm-ı kelimât
Silk-i lûlû gibi gerçi sühânîñ zîbâdır
- 107 Geldi hengâm-ı du'â buldı ḳaşîde encâm
Âḫir oldı sühân âġâz-ı du'â evlâdır
- 108 Tâ idüp cûş-i füyûzât-ı İlâhî ile dil

Kemterin kaçtre-i piçide iken deryâdır

109 Lücce lücce güher-i hâş-ı taḥiyyât u dürûd
Ravzası ḥâkine ol pâdişehiñ ihdâdır

110 Ola biñ kaçfile teslîm-i şalât ile selâm
Dergeh-i pâkine kim maқşad-ı her aқşâdır

28 Der-Şenâ-güsterî-i Ḥazret-i Mevlânâ Ḳuddise Sırruhu¹

(T: 139b, H: 82b, R: 131a, A: 113b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Sepide-dem ki ola mevc-hîz-i kaçlüzüm-i hür
Kenâra fülk-i hilâli çeker şeb-i deycûr

2 Ne kaçlüzüm ol ki yıkar nüh-sefine-i fülki
Ḥurûşa gelse idüp mevc-i âteşini zuhûr

3 Ne kaçlüzüm ol ki aniñ mevc-i şu' le-rîzi olur
Nümûne-i dem-i tûfân nişân-ı âteş-i tûr

4 Ne kaçlüzüm ol ki gören şûrişin kıyâs eyler
Derûn-ı ḥumda ḥurûş itdi bâde-i engûr

5 Felekde cûşa gelüp nehr-i neyyir-i a' zam
Pül-i hilâlden itdi sipâh-ı şâm ' ubûr

6 Muḥîṭ-i mihr-i münîr itdi âteş-i câri
Mişâl-i mevce-i tûfân u cûşiş-i tennûr

7 Hümâ-yı şubḥ kaçonunca bu tâk-ı mînâyâ
Zuhûr buldı hemân-dem bu beyza-i billûr

8 Sipâh-ı şâmı perîşân idüp şeh-i ḥâver
Dikildi burc-ı sipihre bu râyet-i manşûr

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 9 Şüküfte bir güli destâr-ı şubha taqdı felek
Benefşe-zâr-ı şeb itmişdi dîdeden mestûr
- 10 Uşûl duta ser-âgâz itdi muṭrib-i çarḥ
Sezâdır eylese ḥurşîdi kâse-i ṭanbûr
- 11 Aḳıtdı çeşme-i şevḳi ‘ aceb mi sâḳî-i dehr
Şunarsa teşne-lebân-ı ğama zülâl-i sūrûr
- 12 Piyâle-i Cem-i gerdûn henûz gerdândır
Serinde pârelesün çîmî kâsesin fağfûr
- 13 İrişdi ‘ ahd-i ṭarab geldi dürlü nûş-â-nuş
Ki cân u dilden elem dûrdur keder mehcûr
- 14 ‘ Ale'l-ḥuşûş elinde ayâğ nûşânî
Yeter bu maṭla‘ -ı cân-baḥş u dil-güşâ menşûr
- 15 ‘ Ale's-şabâḥ ki sâḳî-i dehr şarâb-ı ṭahûr
Be-nûş u bâk medâr inne rabbenâ le-ğafûr
- 16 Semâ‘ a girdi felekde seḥer olup ḥurşîd
Külâh-ı ḥazret-i Monlâ-yı Rûm ile mesrûr
- 17 Güzîde mürşid-i kâmil ki nâmı olmadadır
Felekler üzre meleklerde şıdḳ ile mezkûr
- 18 Ḥudâyġân-ı Süleymân-serîr-i mülk-i kemâl
Ki oldı tâbi‘ -i fermânı hep vuḥûş u ṭuyûr
- 19 Ḥıdvî-i kişver-i ‘ irfân ki pîr-i Tebrîzî
Derinde ḥâcib olup oldı ser-be-bezm-i ḥuzûr
- 20 Şeh-i serîr-i ledûn kim ḥarîr-i dergâhı
Revâdır olsa eger reşk-i ḥuld u ḥûr-ı kuşûr

- 21 Meh-i cihân-ı beyân mihr-i ‘ âlem-i ‘ irfân
Fürûğ-ı dîde-i devrân ziyâ-yı çeşm-i dühûr
- 22 Cenâb-ı ‘ ârif-i billâh ya‘ ni Mevlânâ
Ki itse hıdmet-i dergâhını sezâdır hûr
- 23 O şems-i burc-ı velâyet ki zâtı şâyeste
Gürûh-ı ehl-i kerâmâta olsa şadr-ı şudûr
- 24 O şâh-ı kişver-i tevhîd kim olursa revâ
Derinde hâzret-i Edhem gibi nice düstûr
- 25 Vücûd-ı pâkine gülşen-serâ şavâmi‘ -i kuds
Hümâ-yı zâtına pervâz-gâh ‘ âlem-i nûr
- 26 Nedîm-i bâr-gehi dîde-bân-ı mülk-i ‘ Arab
Harîm-i hânçahı kâmrân-ı Nîşâbûr
- 27 Ney-i mürüvvet ü luţfi terâne-senc olalı
Cihâna itmede feryâd-ı mâtemi dem-i sûr
- 28 Nigâh-ı merhameti nâzır olsa sîmurğîñ
Vücûdın eyleye şad-çâk pençe-i ‘ usfûr
- 29 Şemîm-i hulqını neşr itse bûstâna tesnîm
İderdi lâleyi micmer-firûz-ı ‘ ûd u buhûr
- 30 Semûm-ı qahrı güzâr itse sûy-ı deryâdan
Şadefde pâre-i aḥker ola dür-i menşûr
- 31 Şebâb olur dem-i pîrî cihân-ı hıfzında
Ne deñli eylese de rûzgâr-ı ‘ ömr murûr
- 32 Hıdîv-i bende-nüvâzâ şeh-i ser-efrâzâ
Eyâ memâlik-i ‘ irfândan eyleyen ma‘ mûr
- 33 Sen ol sûtûde gühersin ki cevher-i evvel

- Hişâr-ı vaşfiñi kaçd itse itmege maşşûr
- 34 Beyân-ı ‘aciz ide evvel-kaademde ‘aklı gidüp
Kala o vâdî-i pehnâda tâ-be-nefha-i şûr
- 35 Hüdâygânâ şâhâ biraz fuzûl olayım¹
Virirse ‘âtıfetiñ bendeñe eger düstûr
- 36 Sezâdır olsa nazar-gâh-ı dîde-i ‘urefâ
Bu nev-kaşîdem olursa cenâbîña manzûr
- 37 Benem o‘ ârif-i yektâ-yı ma‘ rifet-pîşe
Benem o nâtiqa-perdâz şâ‘ ir-i pür-nûr
- 38 Benem o nâzım-ı garrâ ki bulmaya hussâd
Sözümde her ne kadar diğkat itseler de kuşûr
- 39 Benem o tûti-i mir’ât-ı şûret ü ma‘ nâ
Benem o bülbül-i şad-dâstân-ı bâğ-ı şu‘ûr
- 40 Kelîm-i tavır-ı beyânım ki oldı her sühanım
Sipîhr-i ‘âlem-i ma‘ nâda gün gibi meşhûr
- 41 Kilîd-i genc-i ma‘ ânî elimde hâmemdir
Tabî‘ atımdır o gencîneye benem gencûr
- 42 Bu âb u tâb ki var nazm-ı âteşînimde
Revâdır olsa eger reşk-i Şâ‘ib ü Şâpûr
- 43 Hadîka-i sühana bülbül-i hoş-âvâzım
‘Aceb mi hâtıra itse bu nûr terâne huţûr
- 44 Şarâb-ı ‘işveden oldukça nergisiñ maşmûr
Nigâh-ı nâziñ ider kişver-i dili pür-şûr

¹ Bu mısradâ vezin kusurlu.

- 45 Gören haþ-ı siyehiñ ‘ârızında zann eyler
Biri birisine âgişte müşg ile kâfûr
- 46 Kûsûf-ı mihr-i sipihr-i cemâl seyr itdim
‘İzâr-ı pâkiñ olup zîr-i turrada meşûr
- 47 Haþ-ı siyâhıñı gird-i lebiñde şandı gören
Ki şekker üstüne cem‘ iyyet itdi leşker-i mûr
- 48 ‘Aceb mi itse beni pây-mâl-i esb-i cefâ
Seni bu hûsn ile ey şeh-süvâr iden mağrûr
- 49 Göñülde ‘uqde-i sevdâ-yı zülf-i pür-pîçiñ
Ėamiñla ‘aql-perîşân u hâtırım meksûr
- 50 Gözümde hasret-i la‘ liñle eşk-i hûn-âlûd
Dilimde fûrkat-i zülfîñle fikr-i dûr-â-dûr
- 51 Yeter Nazîm bu taşdı‘ durma hâmûş ol
Te‘eddüb eyle hayâ kıl nedir bu lâf-ı Ėurûr
- 52 Kaşîde buldı nihâyet irişdi vaqt-i du‘ â
Niyâza başla hûlûş üzre şarf idüp mağdûr
- 53 Hemîşe tâ ki ola zeyl-i sâhil-i dehre
Şeher hurûş ile emvâc-rîz-i kulzüm-i hûr
- 54 Revân-ı pâkiñi yâd eyleye şabâh u mesâ
Kıyâm-ı maşşere dek şıdk ile inâş u zükûr
- 55 Bu hânķâh-ı fenâda hezâr-miñnet ile
Siyâh-rû ola a‘ dâsı tâ-şabâh-ı nüşûr

29 Kaşîde Berây-ı Sultân Meħmed Hân¹
(T: 142a, H: 85a, R: 133a, A: 117b)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Seher kim pâdişâh-ı baır ü ber ' azm-i şikâr eyler
Rikâbın Cem dutup devletle İskender süvâr eyler
- 2 Hücûm-ı zevk ile nesr-i felek galâtan olup hûke
Melâ'ik şayd-gâhında şafâdan cân-nişâr eyler
- 3 Leâfet-bend-i fitrâkında bir gâyetde kim dâ'im
Gazâl-i hâverî şevk ile kendin bî-karâr eyler
- 4 Eger emr-i şikârı olsa cârî kişver-i hüsne
Gazâl-i çeşm-i dilber dîde-i dilden firâr eyler
- 5 Şikâr itmek murâd eylerse ceyb-i nâfe-i şebden
Şitâbân âhû-yı şahn-ı felek ' arz-ı ' izâr eyler
- 6 Şabâ dellâl olup şaydın nidâ itdikçe âfâka
Hizebrân-ı cihânı ser-be-ser pür-intizâr eyler
- 7 Olup her bir giyâh-ı huşkı hûn-âlûde-i şaydı
Şitâda kûh ile hâmunı reşk-i lâle-zâr eyler
- 8 Şafağ şandım felekde tâbiş-i hurşîd ile zâhir
Meger hûn-ı şikârîdir ki ' aksin âşikâr eyler
- 9 Havâda şayd-ı murğân itmege gâhî murâd itse
Şikâra añlaram sîmûrgı da ümmîd-vâr eyler
- 10 Cihâna şaydı bir âvâze-i lezzet birağmış kim
Harem âhûların reşk-i şikârı dil-figâr eyler
- 11 Bülend-efser şeh-i ' âlî-neseb kim ' izz ü devletle
Cem'i ferrâş-ı bezmi Keykubâd'ı perde-dâr eyler
- 12 Ne şeh şâhen-şeh-i vâlâ-güher kim hâk-i dergâhı
Şabâ bir dest-i mülk-i Çîne dâ'im yâdigâr eyler

- 13 Ne şeh şâhen-şeh-i kişver-güşâ kim tîğ-ı kahrından
Olup ser-geşte a' dâ havf ile terk-i diyâr eyler
- 14 Ne şeh şâhen-şeh-i encüm-sipeh kim mâh-ı nev şanma
İdüp âvîze tâk-ı çarha tîğın şu' le-bâr eyler
- 15 O şeh kim naşş-ı elķâbın yazup ressâm-ı ' aql-ı kül
Bu gûne levha-i hırşîdi pür-naşş u nigâr eyler
- 16 Süleymân-salţanat kim tünd-bâd-i deşt-i iclâli
Dü-çeşm-i hâşmı lebrîz-i ğubâr-ı iştihâr eyler
- 17 Hüdâvend-i mu' allâ-pâye kim şâhân-ı Cem-mesned
Ğubâr-ı âsitânın zîb-i tâc-ı iftihâr eyler
- 18 Şehen-şâh-ı mużaffer âl-i ' Oşmân'ın ser-efrâzı
Ki ednâ hamlesi mülk-i ' adûyı hâk-sâr eyler
- 19 ' Alî-sîret ki rûz-ı ceng şemsîr-i güher-bârın
Fezâ-yı rezm-gâh içre vekîl-i zü'l-feķâr eyler
- 20 Şeh-i ğâzî Ebu'l-feth-i cihân Sultân Mehemmed Hân
Ki bîm-i tîğ-ı hışmı düşmeni bî-iķtidâr eyler
- 21 O şâh-ı Bû Bekr-sîret ' Ömer-' adl u ' Alî-şavlet
Ki zâtı devlet-i ' Oşmâniyânı üstüvâr eyler
- 22 O sultân-ı celîlü's-şân ki şît-i nâm ü ' ünvanı
Mulûk-i ' âlemi peygûle-ĝîr-i iftiķâr eyler
- 23 O şeh kim pâdişâh-ı Hind ile Kisrâ-i A' câmı
Birin micmer-fürûz u birini hıdmet-güzâr eyler
- 24 Gehî bir pâdişâh-ı hâk-sâr eyler murâd itse
Gehî bir bendesin yektâ hıdîv-i kâm-kâr eyler

- 25 Hücûmı lerze-nâk itdi ser-â-ser kâfiristânı
Şükûhı düşmenin mecrûh-ı hâr-ı hâr-hâr eyler
- 26 ‘Uluvv-i şânı çetr-efrâz-ı iclâl olsa şerminden
Sipîhr-i bâr-gâh-ı rif’ati taḥkîr ü hâr eyler
- 27 O kim bir laḥza oldı âşinâ-yı ḳulzüm-i cûdı
Şadef-veş gevher-i maḳşûdı dâ’im der-kenâr eyler
- 28 Düçâr olsa nigâh-ı iltifâtı bir işâretle
Gedâ-yı bî-nevâyı şâhib-i ‘izz ü vaḳâr eyler
- 29 Tenûr-ı maḩbaḩ-ı cûdı ‘alev-rîz olsa hemvâre
Fürûğ-ı âfitâb u ebri âteşle buḩâr eyler
- 30 Eger ḩurşîd-i luḩfi pertev-endâz olsa kühsâra
Şafâ-yı perverişle sengi la’l-i âbdâr eyler
- 31 Döner bir genc-i bî-pâyâna gûyâ her bün-i hârı
Şehâb-ı himmetin gâhî ki bâğa ḳatre-bâr eyler
- 22 Çemen-pîrâ-yı feyzi terbiyet itse gülistânı
İdüp ser-sebz-i ter faşl-ı ḩazânı nev-bahâr eyler
- 33 İrişse bûy-ı zülf-i şâhid-i aḩlâḩı gülzâra
İdüp âbın gülâb ü ḩâkini müşg-i nişâr eyler
- 34 Görüp noḩşânını mâhiñ eger emr eylese çarḩa
Felek ḩavfindan aña hâleden sîmîn ḩişâr eyler
- 35 ḩuşûşâ nehy-i cârî olsa bir dem ḩişver-i ḩüsne
Nigâh-ı ğamze-i cânânı ḩavfı ḩuşyâr eyler
- 36 Vezân olsa semûm-ı ḩahrı bahre maḩv idüp âbın
Şadefde gevher-i yektâyı hem-reng-i enâr eyler
- 37 Tabîb-i ḩazîḩ-ı ḩıfzı eger kim çare-sâz olsa

- Mezâk-1 hasteye zehr-âbı âb-1 hoş-güvâr eyler
- 38 Dil-i a' dâ nola olsa hirâsân bîm-i tîrinden
O bir elmâs-peykândır ki dâ'im ıaşa kâr eyler
- 39 Güzîde şeh-süvâr-ı ' arşa-i heycâ-yı Rüstem-fer
Şalup meydâna rahşın her kaçan kim kâr-zâr eyler
- 40 Serin ki ıop idüp çevgân-ı kahr ile eşirrânıñ
Vücûd-ı düşmen-i bed-hûhı gâhî zîb-dâr eyler
- 41 Zehî rahş-ı serî' ü's-seyr kim bend itse refârın
Zemîni lerze-nâk ü saıf-ı çarhı pür-gubâr eyler
- 42 Semend-i tîz-rev kim şadme-i pür-zûrınıñ gerdi
' Adûnuñ çeşmine her demde dehri teng ü târ eyler
- 43 Doıunsa türktâz itdikce mîh-ı na' li hârâya
Zemîniñ hep yanup hâşâk-i dehri pür-şerâr eyler
- 44 Perî cünbiş ki seyr itdikce gâhî cilve-i rahşın
Dil-i hûn-âbı ifrâı-ı hâsed pür-inkisâr eyler
- 45 Hırâm itse döner bir dilber-i kâkül perîşâna
Bütân taşsîn-i refârın görüp bî-ihtiyâr eyler
- 46 Hüdâvendâ hıdîvâ zerre-i nâçizi ihsânıñ
Sipihr-i şevket ü iclâle mihr-i tâb-dâr eyler
- 47 Sen ol ' anıâ-yı ' âlemsin ki bir ednâ hücûm itseñ
Vücûd-ı haşmı kûh-ı kâf olursa târumâr eyler
- 48 Seniñ sîmûrg-ı kadrin zîr-i bâle almaıa bir dem
Şükûh-ı şevketinden beyza-i hurşîdi 'âr eyler
- 49 Seniñ vaşfında taıhrîk-i benân-ı fikret itdikce
Beyân-ı ' acz idüp destimde hûme i' tizâr eyler

- 50 Hıuşûşâ devr-i cûduñda ben ol sıhr-âferînim kim
Füsûn-kârân-ı nazmı tarz-ı şî' rim şerm-sâr eyler
- 51 Leţâfet gevher-i nazmında bir gâyetde medhîñle
Ki havrâ-yı bihişti gûş-ı câna gûş-vâr eyler
- 52 Elimde hâme kim gavvâş-ı deryâ-yı ma' ânîdir
Güher-rîz olsa gâhî reşk-i dürr-i şâh-vâr eyler
- 53 Benem ol hâce-i ' irfân ki kilik-i nükte-perdâzım
Reh-i evşâfiñ üzre gevher-i nazmıñ nişâr eyler
- 54 Mihekdir vaşf-ı zâtıñ gûyiyâ nakkâd-ı endîşem
Bu ibrîz-i kelâm ile zer-i nazmıñ ' ayâr eyler
- 55 Olup sermest-i şahbâ-yı rahîk-i nazm-ı rengînim
Kadeh-nûşân-ı bezm-i ma' rifet def' -i humâr eyler
- 56 Nazım-âsâ ben ol pâkîze-ta' bîrim ki güftârım
Kelâm-ı şâ' irân-ı dehri hep bî-i' tibâr eyler
- 57 Temeddüh tâ-be-key vaqt-i du' âdır durma ey hâme
Kaşîde nazm iden lâ-büd kelâmı ihtîşâr eyler
- 58 Hemîşe şayd-gâh-ı şahn-ı gerdûna idüp âheng
Gazâl-i hâveri her şeb ki bir zengî şikâr eyler
- 59 Felek tâ tabl-bâz-ı mihr ile bîzâr idüp halkı
Nehârı tâ-be-maşşer leyl ider leyli nehâr eyler
- 60 Ne semte gitse Mevlâ Hızır-ı tevfiği refîk itsün
Du' â-yı devletiñ haqqâ şığâr eyler kibâr eyler
- 61 Ola dâ'im serîr-i salţanatda gün gibi meşhûr
Felek her dem ki devriñ böyle ber-vefk-i qarâr eyler

30 (T: 143b, H: 86b, R: 134b, A: 118b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 ' Âlem yine pür-şevk ü tarab-zâ mı degildir
Eyyâm-ı şafâ devr-i dil-ârâ mı degildir
- 2 El-ḥaḳ ne bu hengâm-ı şafâ dâmene-i dil
Pür-zînet-i gülberg-i temennâ mı degildir
- 3 Gitdikçe leṭâfetle güzellenmede ' âlem
Her gûşesi bir bâğ-ı temâşâ mı degildir
- 4 Devr itmede şad-ḥâlet ile sâğar-ı raḥşân
Kim ' aksi neşât-âver-i şahbâ mı degildir
- 5 Yoḳ gerd-i kudûretten eşer şimdi cihânda
Her dil yine mir'ât-ı mücellâ mı degildir
- 6 Biñ cilve ile şâhid-i güm-geşte-i maḳşûd
Âyîne-i ' âlemde hüveydâ mı degildir
- 7 Her ebkem-i endûh-ı keder farṭ-ı şafâdan
Dil-şâdî-i eyyâm ile gûyâ mı degildir
- 8 Cûş itmede ḥum-ḥâne-i ḥâtırda mey-i feyz
Esbâb-ı tarab cümle müheyyâ mı degildir
- 9 Demdir ḳalemim olsa güher-senc-i ma' ânî
Her bir sühanım bir dürr-i yektâ mı degildir
- 10 Pür-cûş-ı ḥurûş olsa nola şevk ile sînem
Ṭab'ım güher-i nazm ile deryâ mı degildir
- 11 Rengînî-i elfâz ile meşşâta-i ḥâmem
Gül-güne-zen-i çihre-i ma' nâ mı degildir
- 12 Üstâd-ı ḥikem-senc-i ḥayâlim dem-i pâkim

- İcrâ-kön-i i' câz-ı Mesîhâ mı degildir
- 13 Her tâze hayâlimde olan diğkat-i ma' nâ
Reşk-i revîş-i Şâ'ib ü Rûknâ mı degildir
- 14 Şi' rim ki hâsed-gerde-i erbâb-ı hünerdir
Her noktası şad-reşk-i süveydâ mı degildir
- 15 Nazmım ki bu hâlet bu tarâvetde dem-â-dem
Hem neşve-i câm-ı mey-i hamrâ mı degildir
- 16 Âyîne-i endîšem ile nuğk-ı laţfım
Tûtfı-i sühan-gûy-ı şeker-hâ mı degildir
- 17 Tab' im güher-i hâş-ı ma' ânî ile dâ' im
Pür-mevc-i hüner baır-i muşaffâ mı degildir
- 18 Destimde kalem olsa dürer-bâr-ı ma' ânî
Hem nâdire hem nâdire-pîrâ mı degildir
- 19 Satır-ı sühanım seyr iden olsa nola Mecnûn
Reşk-i şiken-i turra-i Leylâ mı degildir
- 20 Gitdikce hoş elhân-ı beyân olmada hâmem
Bâğ-ı sühana bülbül-i şeydâ mı degildir
- 21 Olsa nola envâ' -ı me' ânî sühanımda
Her şafhası bir nüsha-i kübrâ mı degildir
- 22 Çok mı bu temeddüh baña kim sihr ile tab' im
Vaşşâf-ı şeh-i memleket-ârâ mı degildir
- 23 Şâhen-şeh-i zî-şân ki gubâr-ı der-i pâki
Rûşen-ger-i her dîde-i bînâ mı degildir
- 24 Sultân-ı cihân-bân ki ser-i râyet-i ' adli
Reşk-i ' alem-i gurre-i garrâ mı degildir

- 25 Keyhüsrev-i devrân ki serâ-perde-i qadri
Hem küngüre-i çarh-ı mu' allâ mı degildir
- 26 Cem-kevkebe Sulţân Mehemmed ki şükûhı
Revnaq-şiken-i şevket-i Dârâ mı degildir
- 27 Ol hüsrev-i Rüstem-fer-i yektâ ki hücûmı
Dehşet-fiken-i hâtır-ı a' dâ mı degildir
- 28 Ol dâver-i âfâk ki fermân-ı şerîfi
Pîrâye-dih-i ' âlem-i gâbrâ mı degildir
- 29 Ol dâd-ger-i dehr ki âvâze-i ' adli
Peyveste-i nüh-târem-i vâlâ mı degildir
- 30 Encümle felek revzen-i iclâline qonmuş
Zerrin ile pür-şîşe-i zîbâ mı degildir
- 31 ' Âlî o qadar qadri ki pîş-i nazarında
Şad-Sencer ü Cem-kevkebe ber-pâ mı degildir
- 32 Gerd-i harem-i devleti iksîr-i sa' âdet
Çârûb-ı deri şeh-per-i ' ânqâ mı degildir
- 33 ' Aql-ı sebaq-âmûz-ı Aristû vü Felâtûn
Tedbîr-i mühim-sâz-ı re' âyâ mı degildir
- 34 Perr-i külehi sâye ber-endâz-ı ser-i çarh
Şemşîr-i ziyâ-güster-i dünyâ mı degildir
- 35 Tîh-i gamı itse nola feyz-i kefi rûşen
Dest-i keremi bâ-yed-i beyzâ mı degildir
- 36 Dünyâyı nola şevket-i iclâli pür itse
Kîsrâ-i ' Acem bende-i ednâ mı degildir

- 37 Ser-çeşme-i ihsânı revân olsa cihâna
Bu tâs-ı felek kâse-i mînâ mı degildir
- 38 A' dâya nola kahr ile eylerse girizân
Yâ şaf-şiken-i 'arşa-i heycâ mı degildir
- 39 Var ise nigâh eyledi gül-zâra ğazabla
Nergisde gör âşârını peydâ mı degildir
- 40 Feyz-i eşer-i nefha-i hulkıyla dem-â-dem
Hoş-büy-kön-i turra-i havrâ mı degildir
- 41 Bir mertebede hıfzı ki zehr olsa da meyde
Gördükce gelen keyf-i dü-bâlâ mı degildir
- 42 Rağş üzre süvâr olsa rikâbında o şâhıñ
Hürşid ü kamer peyk-i sebük-pâ mı degildir
- 43 Kıpduğca meger farı-ı şitâbından o rağşıñ
Biñ zelzele bir demde hüveydâ mı degildir
- 44 Dil-beste-i reftârı nesîm olsa 'aceb mi
Bir şûh-ı perî-peyker ü sîmâ mı degildir
- 45 Sîmîn-nümâ na' l ile mîh-i süm-i pâyı
Mâh-ı nev ile necm-i şüreyyâ mı degildir
- 46 Sür' atle hırâm eylese ol esb-i sebük-tâz
Şûr-efgen-i kûh âfet-i şahrâ mı degildir
- 47 Bu cilve-i reftâr ile bu tarz-ı revişle
Bâd-ı seher ol bâdiye-peymâ mı degildir
- 48 Dârâ-sipehâ pâdişehâ dâd-penâhâ
Ey ol ki deriñ maqşad-ı aqşâ mı degildir
- 49 Sen hüsrev-i seyyâre-ğaşem mâh-'alemsin

- Yâ bendeliğî devlet-i ‘uzmâ mı degildir
- 50 Gülden dem-i ‘adliñde şehâ bülbül-i zârîñ
Hep nâle-i bîhûdesi bî-câ mı degildir
- 51 Virseñ nola dünyâya şeref feyz-i keremle
Bu ravzada zâtîñ çemen-ârâ mı degildir
- 52 Vaşfîñla kaçîdemize bu tâze ğazel-i pâk
Gülşende ağan cûy-ı ferağ-zâ mı degildir
- 53 ‘Aqlım dağıdan zülf-i semen-sâ mı degildir
Dil-ğaste iden nergis-i şehlâ mı degildir
- 54 Høy-gerde yine tâbiş-i meyden ruğ-ı pâki
Pür-jâle açılmış gül-i ra‘ nâ mı degildir
- 55 Pâ-der-gil iden hayret ile serv-i bülendi
Şad-şîve ile ol kaçad-i bâlâ mı degildir
- 56 Hâcletle ser-efgende kılan sünbül-i bâğı
Ol tırta-i pür-tâb ü muğarrâ mı degildir
- 57 Bu cünbiş-i reftâr ile geldikce hırâma
Her gûşede şad-fitne vü ğavgâ mı degildir
- 58 İtdikçe ser-i zülfini ârâyış-i ruhsâr
Âşüftelere bâ‘ iş-i sevdâ mı degildir
- 59 Bu vâdî-i teng içre Nazîmâ bu kaçîde
Bir nokçada biñ ‘âlem-i ma‘ nâ mı degildir
- 60 Taşdı‘ i ço şimden girü âheng-i du‘ â kııl
Lâf-ı sühan-ı bîhûde hengâmı degildir
- 61 Tâ-câm-ı zer-endûz-ı felek devr ide dâ’im
Herkes diye bu devr-i țarab-zâ mı degildir

62 Ol devlet ile taht-ı sa‘ âdetde ser-efrâz
Her rütbe seniñ zâtıña a‘ lâ mı degildir

63 Virsün şeref salţanatıñ devlete ‘ ünvân
‘ Adliñ meger ârâyış-i dünyâ mı degildir

31 (T: 145b, H: 88a, R: 137a, A: 125a)
(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)

1 Dem-i ferhunde ‘ ahd-i ‘ ayş u nûş-ı nükte-dânândır
Müheyyâ bezm-i şâdî sâğar-ı ümmîd-i gerdândır

2 Tenezzülde hasûd-ı bed-güher farţ-ı nedâmetle
Teraqqîde ma‘ ârif ehli hep bu luţf-ı Yezdân'dır

3 Müretteb bezm-i gülşen şâd güller zâr bülbüller
Sebû zânûda bâde serde nûş-â-nûş-ı mestândır

4 Külehler kec gönüller şâd u hürrem sîneler şad-çâk
Cihân lebrîz-i hây u hûy-ı şevk-i mey-perestândır

5 Tarab hengâmıdır şimdi irişdi mevsim-i ‘ işret
Felek sâğar-keşân ile yine hem-‘ ahd ü peymândır

6 Çemen bir bezm-i dil-keş câm-ı nergis verd-i ter sâkî
Şürâhî lâle şebnem nuql-i mey mestân hezârândır

7 Nola cûş u hürûşa gelse ezhâr-ı çemen şimdi
Ki her bir gûşe pür-şavt ü nevâ-yı ‘ andelîbândır

8 Zuhûr itdi çemende câme-i sebz ile her eşcâr
Meger nevrûz-ı firûz-ı şehen-şâh-ı bahârândır

9 Degil gülşende cûlar ejdehâlardır meger yer yer
Ki pîç-â-pîç olup gencîne-i bâğa nigh-bândır

- 10 Perîşân itmege cünd-i çemenle hayl-i sermâyı
Ser-â-ser gülşeniñ her sûseni bir tîğ-1 bürrândır
- 11 Ğam-1 ğuşşa derûn-1 pür-ğurûş-1 ehl-i şâdîden
Şikeste zevrağ-âsâ cûşîş-i yemde şitâbândır
- 12 Dil-i şûrîde-meşreb zevk-i vaşl-1 yâr ile şimdi
Gözünde bâde ser-germ-i mağabbet şâd ü handândır
- 13 Eşer yokdur dil-i âvârede gerd-i küdüretten
Meger var ise ancak dâğ-1 derd-i ‘aşk-1 cânândır
- 14 O mâh-1 mihrîbânîñ ‘aşık-1 dîdârıdır dil kim
Temâşâ-yı ruğında dîde-i ğurşîd hayrândır
- 15 Dirîğ ol ğânımân-sûz-1 diliñ nâr-1 firâkıyla
Derûn pür-tâb-1 ğasret dîde giryân sîne sûzândır
- 16 Beni ğarğ itdi eşk-i âl ile ol zâlîmiñ ‘aşkı
Vücûdum lücce-i ğûn içre ğûyâ şâğ-1 mercândır
- 17 Nedir bu midğat-i şad-ğûneden ğâlâ ğaraz bil kim
Ne vaşf-1 dil ne dilberdir ne bülbül ne ğülistândır
- 18 Hemân bir dâveriñ dergâhına rû-mâldir mağşûd
Ki zât-1 pâkine ehl-i dil ü dâniş senâ-ğândır
- 19 Ne dâver dâver-i vâlâ-ğüher kim farğ-1 ‘izzetle
Felek dergâhına yüz sürse dâ’im rif’at-i şândır
- 20 Ğudâvend-i serîr-i mülket-i ğânî ki bezminde
Felek ser-pûş-1 mînâ mâh bir şem’-i fûrûzândır
- 21 Cenâb-1 ğân Selîm-i kâmrân u mekrümet-ğüster
Ki nâm-1 pâki hep vird-i zebân-1 nükte-sencândır
- 22 O İskender-ğaşem kim vüs’at-i dergâhını seyr it

- Sipih-r-i nüh-revâk aña göre bir teng eyvândır
- 23 O pür cûd u kerem kim bezl-i luţf itdikçe dünyâya
Kef-i dür-pâşî deryâ ʔab´ -1 gevher-bârî hod-kândır
- 24 Sipih-r-i Şevket ü iclâle hürşîd-i cihân-ârâ
Vücûdî burc-1 iķbâl ü Şerefde mâh-1 tâbândır
- 25 Muĥîţ-i ´ izzete ´ âlem-bahâ bir dürr-i bî-hem-tâ
Künûz-1 devlete bir gevher-i bî-mişl ü akrândır
- 26 Seĥâvetle keremde Őîţ-i nâm-1 pâki ´ âlem-gîr
Ma´ ârifde hûnerde gün gibi meşhûr-1 devrândır
- 27 Cihân-1 himmete ĥân-1 cüvân-baĥt ü felek-mesned
Serîr-i rif´ ate ĥaķķâ ki sultân ibn-i sultândır
- 28 Revân olsa nesîm-i luţf u cûdî deşt ü Őaĥrâyâ
Kıyâs eyler görenler Şûre-zârî bâĥ-1 rıdîvândır
- 29 Vezân olsa semûm-1 ķahrî bâĥa seyr idenler hep
Zemîn-i gülsitânî zann iderler cây-1 nîrândır
- 30 Güzâr itmiş meger kim bâd-1 ĥıŐmî kişver-i ĥüsne
Ki ĥîsû-yî bütân hep pîç-ber-pîç ü perîşândır
- 31 Nesîm-i nefĥa-i ĥulķî Şemîm-i micmer-i feyzi
´ İţir-sâz-1 gülistândır mu´ atţar-sâz-1 bustândır
- 32 Nigeĥ-dâr olsa bir mülke eger kim dîde-i ĥıfzî
O iķlîm içre âsîb-i fiten ser-der-girîbândır
- 33 Ĥudâvendâ sen ol Őâĥîb-keremsin kim zamânînda
Kef-i dest-i kerîmiñle cihân hep ĥarķ-1 iĥsândır
- 34 Seniñ vaŐfînda nazm itmiş bu beyt-i dil-keşi ĥûyâ
Riyâzî-i sūĥan-ver kim ser-i siĥr-âferînândır

- 35 Hâfâ ile dil-i zâra doḡunsa ḡamze devriñde
Ḥam-ı ebrû tevâzu‘larla aña ‘özü-ḡâhândır
- 36 Güzîde fâris-i şaḡn-ı cihânsın kim saña ḡaḡḡâ
Hilâl-i âsumân sîmîn-nümâ bir na‘l-i yekrândır
- 37 Bi-ḡamdillâh zamânında benem ol şâ‘ir-i mümtâz
Ki şî‘rim reşk-i nazmım nâzım-ı Hind ü Şıfâhândır
- 38 O yektâ şeh-süvâr-ı şaḡn-ı ‘irfânım ki cevlanda
Semend-i tab‘ıma deşt-i taḡayyül teng meydândır
- 39 ‘Aceb mi zü'l-fiḡâr-ı ḡâmeye dest ursa bî-pervâ
Ki tab‘ım ḡaydar-ı düldül-süvâr-ı şaḡn-ı ‘irfândır
- 40 Ben ol gevher-fürûş-ı çâr-sûy-ı mülk-i ma‘nâyım
Ki dürr-i pâk-i nazmım zîb-i tâc-ı nazm-ı Selmân'dır
- 41 Midâd-ı kilik-i şûḡum noḡta-i ḡâl-i ‘izâr-ı dil
Sevâd-ı saḡr-ı nazmım tûtiyâ-yı dîde-i cândır
- 42 Şâdef-elfâz-ı ma‘nâ dürr-i yektâ-saḡr-ı müşḡinem
Pey-â-pey mevc-i nazm-ı dil-keşim deryâ-yı ‘ummândır
- 43 ‘Aceb mi çeşm-i ḡâsid görmese bu şî‘ri-i ḡarrâyı
Ki ma‘nâ ḡacle-ḡâhında ‘arûs-ı pâk-dâmândır
- 44 Nazîmâ ḡel du‘â hengâmıdır ḡo lâf u taşdı‘i
Ki ḡadr-i nazmını añlar şeh-i ‘âlem süḡan-dândır
- 45 Olup tâ kim müretteb bezm-i rindân şaḡn-ı ḡülşende
Leb-â-leb sâḡar-ı ümmîd ile sâḡî ḡırâmândır
- 46 Eliñden düşmesün bezm-i şâfâda sâḡar-ı âmâl
Dil-i düşmen ki mu‘tâd-ı ḡumâr-ı câm-ı ḡırmândır

32 Kaşîde-i ‘İdiyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ¹
(T: 148a, H: 90b, R: 139b, A: 146a)
(Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün)

- 1 ‘İd oldı yine bezm-i çemen rûh-fezâdır
Hengâm-ı tarab mevsim-i gül vaqt-i şafâdır
- 2 Hırşîd olup şemse-i bâm-ı harem-i ‘îd
Mâh-ı nev aña tākçe-i sîm-nümâdır
- 3 ‘İşret-geh-i ‘îde meh-i nev sîm-ķadehdir
Gülgûn-ı şafaķ aña mey-i hûş-rübâdır
- 4 Kâşâne-i ‘îd olmada günden güne ma’ mûr
Şimden girü yârân-ı harâbâta şalâdır
- 5 Her dilber-i tannâz dil-i ‘âşıķa şimdi
İtdikleri şad-güne tevâzu‘ la vefâdır
- 6 Zevķ-i şeref-i ‘îd ile hep gonca-dehânân
Gül gibi kimi zerd kimi sebz-ķabâdır
- 7 Şaldı yine âfâķa ziyâ câm-ı mey-i ‘îd
Kim ‘aksi şafâ-güster-i mir’ât-ı semâdır
- 8 ‘Âlem nola pür şevk ü safâ olsa bu demde
Şad-merhale dilden keder ü gussa cüdâdır
- 9 Tab‘ u dil-i rindânı nola eylese tûtî
Mir’ât-ı ķadeh kim yine pür-tâb u cilâdır
- 10 Bülbül-neġamât olsa nola ķulķul-i mînâ
Gül gibi aña sâġar-ı mey gûş-güşâdır
- 11 Al destîne sâķî ķadehî başla hırâma

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Bir ayağına biñ ser-i Cemşîd fedâdır
- 12 İtseñ yeridir zâhidi de dâhil-i bezmiñ
Kim her kadehiñ şu^ç le-zen-i zerķ u riyâdır
- 13 Şun câm-ı mey-i nâbı ki ħunyâ-ger-i tab^ç ım
Bezmiñde bu nev şî^ç r ile mergûle-serâdır
- 14 Cân kaşdına gûyâ müjdesi tîr-i belâdır
Zahm-ı dil-i mecrûħa sebep ol kaşı yâdır
- 15 Âgâh degil var ise maħşerden o ħûnî
Dil-dâdesine eyledügi cevri ü cefâdır
- 16 ^ç Aşķ itse nola kaddimizi hâle-şifat ħam
Bu hâle koyan hep bizi ol mâh-liķâdır
- 17 Ser-şafħa-i ħüsnünde yeter nokta-i ħâli
Ol levħa-i pâk üzre o ħaķ ħaķı-ı ħaķâdır
- 18 Bûs eyleyen olmazsa nola ħâl-i ^ç izârın
Ol ħabb-i feraħ derde devâ rûħa ğırdâdır
- 19 Kûl itse ^ç aceb mi beni ol Yûsuf-ı şânî
Bir pâdişeh-i memleket-i ħüsn-i bahâdır
- 20 Her bir ħamı bir nâfe vü her ħalkası bir çîn
Kâm-ı dili ħûn eyleyen ol zülf-i dü-tâdır
- 21 Bu bûy-ı dil-âvîzi viren zülfine gûyâ
Ĥâk-i ķadem-i şadr-ı şudûr-ı vüzerâdır
- 22 Düstûr-ı mûkerrem ki ümîd-i keremiyle
Şimdi açılan her ħarafa dest-i recâdır
- 23 Encüm-ħaşem ü mâh-^ç alem kim der-i cûdı
Rif at-şiken-i çarħ-ı berîn olsa sezâdır

- 24 Dâdâr-1 ‘adl-perver o kim şer‘-i şerîfe
Cân ile ser-efgende-i teslîm ü rızâdır
- 25 Risû-yı hikem-güster-i iqbâl ki dâ’im
Dil-ğaste-i idbâra deri dâr-1 şifâdır
- 26 Sencer-fer ü Cem-kevkebe kim zât-1 şerîfi
Düstûr-1 şeh-i mâh-1 ‘alem mihr-i livâdır
- 27 Maḥdûm-1 hûner-ver o ḥudâvend-i güzîn kim
Erbâb-1 sūḥan dergehine nâşiye-sâdır
- 28 Pâşâ-yı zafer-ḥayl ki meydân-1 veğâda
Hengâm-1 ğazâ leşker-i nuşret be-ḳafâdır
- 29 Faḥrû'l-vüzerâ Muştafa Pâşâ ki dem-â-dem
Miḥrâb-1 deri ḳible-geh-i mîr ü gedâdır
- 30 Ol âşaf-1 zî-şân-1 cihân-bân ki derinde
Ednâ ḳulnuñ mertebesi ‘izz ü ‘alâdır
- 31 Ol şadr-1 kerem-kâr ki şad-luḫ ile dâ’im
Her yerde nüvâziş-ger-i ḳalb-i zu‘afâdır
- 32 Ol neyyir-i gerdûn-1 ma‘ârif ki vücûdı
Envâ‘-1 kemâlât ile pür-nûr u ziyâdır
- 33 Ol şîr-i dil-i pîşe-i heycâ ki dem-â-dem
Şemşîrine ḥûn-1 ciger-i ḥaşm ğıdâdır
- 34 Erbâb-1 himem rezm-gehinde şaf-1 çengî
Aşḥâb-1 kerem bezm-gehinde nüdemâdır
- 35 Zâtı şadef-i devlete yektâ dîr-i şeh-vâr
Cûdı güher-i himmete deryâ-yı ‘aḫâdır

- 36 Endîşesi hep bezl-i kerem pîşesi ihsân
Efkârı hemân şarf-ı himem kârı şehâdır
- 37 Gerd-i kademi sürme-i âhû-yı Hütendir
Hâk-i haremi kuhl-i gazâlân-ı Hıfâdır
- 38 Tedbîri ile gıbta-i şad-ı akl-ı Felâtûn
Şemşîri ile zühre-şikâf-ı huşamâdır
- 39 Tîğ ü kemeri mâh-ı nev ü kevkeb ü cevzâ
Tîr ü teberi biri kader biri kazâdır
- 40 Bir mertebe mir'ât-ı zamîrinde cilâ kim
Hürşîd aña nisbet ile necm-i sühâdır
- 41 Hâk-kâ bu ki pîrâye-i hilmiyle vücûdı
Gül-gonce-i şâd-âb-ı çemen-zâr-ı hayâdır
- 42 Luğf u keremi bâ' is-i iqbâl ü sa' âdet
Kahr u gazabı mûcib-i idbâr u gîmâdır
- 43 Zâtı o kadar şimdi şehâvetde 'alem kim
Hâtem-menişân hâk-i derinde fuğarâdır
- 44 Gâhî ki sa' âdetle ola reh-ber ü iclâl
Ferş-i kadem-i devleti şehper-i hümâdır
- 45 İklîm-i 'adû fart-ı gülû-yı sipehinden
Her hamlede hâyîde-i zîr-i kef ü pâdır
- 46 Zann itme şafağ çarha çıkup eşheb-i kadri
Bâl ü dümi ârâste-i reng-i hîmâdır
- 47 Ervâh-ı kuds pîş-i semendinde dem-i ceng
Şad-cüş ile şaf-beste-i meydân-ı gazâdır
- 48 Ol esb-i cihân-gerd ki na' l-i süm-i pâyı

- Her haþvede fark-1 felege zelzele-zâdır
- 49 Ol rahş-1 felek-seyr ki germ itse hırâmın
Vüs' at-geh-i' âlem aña bir teng fezâdır
- 50 Vâlâ-güherâ dâd-gerâ zât-1 şerîfîn
Burc-1 hüner ü ma' rifete şems-i duhâdır
- 51 Olsa yeridir cilve-geh-i şâhid-i ma' nî
Tab' ın ki seniñ âyine-i râz-1 Hudâdır
- 52 Envâ' -1 ma' ârifle nola olsa müzeyyen
Zâtın ki seniñ mefhar-i hayl-i ' urefâdır
- 53 Erbâb-1 dil olsa nola meftûn-1 şarîf
Hâmeñ ki seniñ bülbül-i şad-güne nevâdır
- 54 ' Ahdiñde ki ben nâdire-perdâz-1 cihânım
Bir bencileyin olsa cihânda nola nâdir
- 55 Devriñde o üstâd-1 hikem şeyh-i kemâlim
Kim her sühanım hâric-i ' aql-1 hükemâdır
- 56 Güftâr-1 faşîhim bu feşâhatle dem-â-dem
Rûzân u şebân feyz-resân-1 fuşahâdır
- 57 Eş'âr-1 belîğim bu belâgatle hemîşe
Her şubh u mesâ vird-i zebân-1 bülegâdır
- 58 Tavr-1 hüner ü nazma Kelîmim ki elimde
Geh çûb-1 kalem ejder olur gâh ' aşâdır
- 59 Artırmadadır ehl-i diliñ sûz-1 derûnın
Yâ Rab ney-i hâmemde benim bu ne şadâdır
- 60 ' Arz olsa nola âyine-i şûret ü ma' nâ
Tab' ım ki benim tûtî-i pâkîze edâdır

61 Besdir bu temeddüh sözi hatm eyle Nazîmâ
Taşdı' i ço şimden girü hengâm-ı du' âdır

62 Tâ kim şeref-i 'îd ile her maḥfil-i zîbâ
Pür-zînet-i 'îdiyye-i şî' r-i şu' arâdır

63 Ol devlet ile sadr-ı sa' âdetde ser-efrâz
Her rütbe seng-i zâtîña şâyân u revâdır

33 Kaşîde-i Bahâriyye Der-vaşf-ı Aḥmed Pâşâ¹

(T: 149b, H: 92a, R: 141a, A: 141a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Şubḥ-dem neşr-i şemîm eyledi enfâs-ı bahâr
Güyyâ oldı çemen-zâr dükân-ı 'atṭâr

2 Jâleden noḡta döküp berg-i güle gülşende
İtdi remmâl-i şabâ şâḥ-ı nihâli pergâr

3 Âl-gün câmesini giyse nola lâle vü gül
Sebz-pûş oldı yine şaḥn-ı çemende eşcâr

4 Oldılar şu' le-zen-i ḥırmen-i şabr-ı bülbül
Goncalar zîr-i niḡâbından idüp ' arz-ı ' izâr

5 Yine şad-naḡme zuhûr eyledi her vâdîden
Devr-i gül dâ'ire ḥânende olup bülbül-i zâr

6 Nev-' arûs oldı çemen aña şabâ meşşâta
Zîb ü zînetle henûz olmada bir naḡş ü nigâr

7 Tâc-ı la' lîn ile gül taḡta cülûs itdi yine
Sûseni kendüye gülşende idüp ḥaçer-dâr

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Servi cûyân olup eṭrâf-ı çemen-zârı yine
Dil-i meyyâl gibi gezdi dolandı enhâr
- 9 Sûseniñ tîgını meslûl görüp havfından
Cân atup şâh-ı şitâ çak ‘ ademe itdi firâr
- 10 Bezm-i Cemşîdi kırup ṭarf-ı çemen-zârda gül
Ele zerrîn kadehi aldı yine nergis-vâr
- 11 Ğonce ser-germ-i şafâ lâle siyeh mest-i havâ
Sünbül âşüfte-i sevdâ vü perîşân-destâr
- 12 Gülleri nuql ile pür-la‘ l ṭabaqlar şandım
Meclis-i bâğa hevâ oldı meger jâle-nişâr
- 13 Devlet-i ‘ ayşî kıyâm üzre temennâda olup
Kaldırıp destini gülşende du‘ â itdi çenâr
- 14 Âteşin nağme ile şâh-ı nihâl-i gülde
İtdi bu şi‘ r-i teri şevk ile taḫsîm hezâr
- 15 Koyıcak pençe-i sîmînini ruḫsârına yâr
Çeşme-i mihr gümüş lûleler itdi izhâr
- 16 Girye-sâz oldı meger var ise ol mest-i ğurûr
Nergise düşdi çemende kaṭarât-ı emṭâr
- 17 Eylemiş dâr-ı şifâ kûyını dil-ḫastesine
Eyleyen ‘ işve ile çeşmini yârîñ bîmâr
- 18 Nola cûlar gibi dil pâyını rû-mâl itse
Nedir ol serv-i sehî-kâmet ile ol refṭâr
- 19 Eyleyen secde-ber-i ğuşe-i ebrûsı beni
Zülfin itmiş o büt-i deyr cemâliñ zünnâr
- 20 Zülfi dâm-âver olup dâne döküp ḫâl-i ruḫı

- İtdi şayyâd-ı nıgeh murğ-ı dil ü cânı şikâr
- 21 Gül-i ruhsârına meftûn olalı hâriş-i ‘ aşk
Lâle-veş itmededir murğ-ı dili sîne-figâr
- 22 Serv-i pâ-der-gil ider itse hırâm ol kâmet
Bûlbûl eyler gül-i ra‘ nâyı o rengîn ruhsâr
- 23 Fûrkat-i zülfi ile tûrra-i sünbülde girih
Hâsret-i çeşmi ile dîde-i nergisde humâr
- 24 Şevk-i şahbâ-yı leb-i la‘ li ile gülşende
‘ Ays u nûş eylemege başladı cümle ezhâr
- 25 Dem-i ‘ ays irdi velî tûfî-i dil dem-beste
Jeng-i gam âyîne-i hâtırım itdi jengâr
- 26 Gitdi ârâm u sükûn şabr u hıred cûy gibi
Çekilürsem yeridir seyr-i çemenden nâ-çâr
- 27 Oldı bahtım gibi kec-rev revîş-i çarh-ı denî
Tâli‘ im gibi olup vaz‘ -ı felek nâ-hem-vâr
- 28 Rûzgârın siteminden gile-mend olmaz idim
Görmesem âyîne-i dilde küdüretle gubâr
- 29 Gerdişinden felegin şekve mi eylerdim eger
Dönse bir kerre murâdımca bu çarh-ı devvâr
- 30 Hünerimle ögünüp nevbetime kâ‘ il idim
Üstüme dönse benim devr-i sipihri-i gaddâr
- 31 Bunca cevr ü sitem-i çarha taḥammül mi olur
Kandedir bâr-geh-i âşaf-ı ‘ âli-mikdâr
- 32 Âşaf-ı ‘ ahd ‘ aḫâ-pîşe sehâ-endîşe
Dâver-i vaḫt-i kerem-kâr ü mürüvvet-kirdâr

- 33 Nice âşaf der-i elţâf-ı dili baĥr-i ‘ aden
Nice dâver kef-i iĥsânı yem-i gevher-bâr
- 34 Menba‘ -ı cûd u kerem dâd-penâh-ı ‘ âlem
Ma‘ den-i luţf u himem şâĥib-i iclâl ü vaĥâr
- 35 Dest-gîr-i zurefâ kıble-i kâm-ı ‘ urefâ
Ķadr-dân-ı şu‘ arâ dâver-i pâkîze-tebâr
- 36 Ĥâtem-i devr-i zamân Bermekî-i ‘ âlî-şân
Yolına baĥr ile kân vârimı eyler îşâr
- 37 Şadr-ı devrân u ĥudâvend-i sa‘ âdet-aĥter
Âsumân-kevkebe hem-nâm-ı resûl-i muĥtâr
- 38 Ķuţb-ı çarĥ-ı ‘ azamet ĥazret-i Aĥmed Pâşâ
Ki revâ pâyine yüz sürse felek leyl ü nehâr
- 39 O melek-ţab‘ u felek-mesned ü meh-kevkeb kim
Lem‘ a-i luţfi ider zerreyi şems-i nevvâr
- 40 O kirâmî-güher ol âşaf-ı deryâ-dil kim
Reşĥa-i cûdı ider ĥatreyi baĥr-i zehĥâr
- 41 O sûtûde-şiyem ol dâver-i ‘ âlî-şân kim
Cûdını Ĥâtem-i Tıyy görse iderdi iĥrâr
- 42 Şem‘ -i iĥbâline fânûs sipihr-i mînâ
Şâhid-i devletine mihr-i münîr âyine-dâr
- 43 Dergeh-i muĥteremi hem-‘ alem-i tâĥ-ı sipihr
Âsitân-ı keremi hem-ser-i çarĥ-ı zer-kâr
- 44 Ĥâk-i pâk-i ĥaremi ĥadr ile reşk-i ‘ anber
Gerd-i râh-ı ĥademi kıymet ile müşg-nişâr

- 45 Nükhet-i feyzi mu' aṭṭar-kön-i ezhâr-ı çemen
Nefha-i hülkî ' ıtr-sâz-ı meşâm-ı gülzâr
- 46 Zâtı bir nûr-ı celî-şa' şa' adır kim olmuş
Pertev-i himmet ile bezm-fürûz-ı ebrâr
- 47 Ğarķ ider ' âlemi mevc-i keremi olsa nola
Ṭab' -ı vâlâ-güheri ķulzüm-i bî-ķa' r u kenâr
- 48 Şu' le-rîz itse semûm-ı ğazabın gülzâra
Ola şad aḥker-i sûzân ile pür her bün-i ḥâr
- 49 Bezm-i ḥıfzında olur maḥz-ı şarâb-ı maķşûd
Câm-ı ümmîd-i mey ye's ile olsa ser-şâr
- 50 Fâris-i ' arşa-i heycâ ki mehâbetle tamâm
Olsa hengâm-ı veĝâ eblaķ-ı reh-vâra sÛvâr
- 51 Teng olup dehr ser-i ḥaşma ğubâr-ı ķademi
Dîde-i düşmene dünyâyı ide tîre vÛ târ
- 52 Merḥabâ raḥş-ı sebük-seyr ki ḥâk-i pâyi
Olmada sürme-keş-i çeşm-i nÛcûm-ı seyyâr
- 53 Ḥabbezâ esb-i cihân-gerd ki zann itme nÛcûm
Âteş-i na' l-i semendin felege çıķdı şerâr
- 54 Ğıbṭa-i mihr-i cebîninde şabâḥü'l-ḥayrı
Hey'et-i na' l-i sÛmi reşk-i meh-i pür-envâr
- 55 Âşafâ baḥr-kefâ dâd-gerâ nâm-verâ
Ey olan ḥâtır-ı vîrâne keremle mi' mâr
- 56 Sensin ol bâr-geh-ârâ-yı sa' âdet ki Ḥudâ
Eylemiş dergehiñi melce' -i eşrâf-ı kibâr
- 57 Sensin ol kehf-i emân-ı ' urefâ kim olmuş

Kârvân-ı reh-i ʿirfâna vücûduñ sâlâr

58 Evc-i medhiñ ki seniñ añâ hümâlar çıkamaz
Murğ-ı endîşe ki mümkün açâ bâl-i efkâr

59 Söz tamâm oldu yeter baş-ı mağâlât Nazîm
Vaqtidir edʿ iye-i zâtın iderseñ tekrâr

60 Eyle şimden girü iğlâş ile âheng-i duʿ â
Bir duʿ â kııl ki ide dergeh-i Mevlâya güzâr

61 Tâ çeküp tûğ-ı şehen-şâh-ı bahârı sûsen
Hayme-i sebzini gülşende çura her eşcâr

62 Gül-i iğbâli olup tâze ola düşmeniniñ
Ravza-i bahtı giriftâr-ı huzân-ı idbâr

63 Kaşr-ı gülzâr-ı saʿ âdetde Hudâ-yı bî-çûn
Devlet ü ʿömrini efzûn ide tâ-rûz-ı şümâr

Naʿ t-ı Şerîf Be-Ĥarfi'z-Zâ¹

34 Âşiyân-sâzî-i ʿAndelîb-i Kilk-i Rengîn-âvâz Berây-ı Şemm-i Bûy-ı Gül-i

Naʿ t-ı Şehriyâr-ı Mücrim-nüvâz²

(T: 100b, H: 44b, R: 94a, A: 33a)

(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)

1 O bezm-i hâşda kim bağrımız kebâb ideriz
Piyâle dîdeyi hûn-ı dili şarâb ideriz

2 Hümâ-yı ʿaqlı giriftâr-ı dâm-ı hasret idüp
Olup dile hevesi zülf-i nîm-tâb ideriz

3 Cebîn-i dilberi endîşe eyleyüp dâʿim
Ketân-ı şabrımızı vaqf-ı mâh-tâb ideriz

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Bakup o haţţ-ı siyehle   iz ar-ı dil-d ara
Benef e-z arda seyr-i ken r-ı  b ideriz
- 5 H c m-ı  amzesi h n- b-ı d demiz a ıdup
M d m h n erine la' lden kır b ideriz
- 6 H y l-i halka-i z lfın o fitne-i dehr n 
Sef ne-i dile gird b-ı ıztır b ideriz
- 7 O mest-i b de-i n z n m d m h n-ı dili
Ben n-ı t  ına g l-güni-i h z b ideriz
- 8 O mihr-i burc-ı mel hat ki n r-ı hüsnünden
O mertebe dil-i  eyd y  h   e-y b ideriz
- 9 Ki feyz-i   a   ile her d  ını ma abbeti n
Sipihr-i s nede rah  an bir  fit b ideriz
- 10 O bezm-gehde  adeh-n  -ı b de-i   a  ız
Ki mihr-i s  ar-ı gerd nına hab b ideriz
- 11 O mey-g s r-ı c n nuz ki bezm-i   ay ımıza
Du  l iderse Fel t n'ı dil-h r b ideriz
- 12 O de li s z-ı ma abbetle p r-tef   t bız
Ki bahri bir nigehter-ı germ ile ser b ideriz
- 13 Siri k-i d de   ara  h n-ı dil mey-i gül-gün
Bu g ne meclisi d 'im p r- b u t b ideriz
- 14 Gelince dest-i temenn ya s  ar-ı  mm d
Nig h-ı d de-i h sretle h n-ı n b ideriz
- 15 H r r-ı ye'si nig h-ı  m dden  a ınup
  Ar s-ı bahtımız n r yına ni  b ideriz

- 16 Añup fesâne-i kâam-ı cihânı bîhûde
Figân ki dîde-i bahtı esîr-i hâb ideriz
- 17 İtâ' at itmedeyüz bir murâd için felege
Der-i le'îme varup hıdmet irtikâb ideriz
- 18 Bahâr-ı kâmda ezhâr-ı ye's açılrsa nola
Ki eşk-i âh ile bârân idüp şehâb ideriz
- 19 Gülû-yı ye's ile ol deñli rûy-gerdânız
Ki şahş-ı kâmile ülfetden ictinâb ideriz
- 20 Bu ıztırâb ümîdiyle nâle-senc olsağ
Hezâr bîm ile çarhı pür-inkılâb ideriz
- 21 Recâ-yı ehl-i dili çarhı dîn kabûl itmez
Hemân ki harf-i temennâ ile 'azâb ideriz
- 22 Felek recâmızı redd itse de su'âlinde
Yine lisân-ı temennâ ile cevâb ideriz
- 23 Sipîhr-i dîn bize olmazsa rehber-i maşşûd
Der-i şehen-şeh-i kevneyne intisâb ideriz
- 24 Hudâygân-ı dü-'âlem ki cebhe-i cânı
Reh-i maşabbetine ferş idüp türâb ideriz
- 25 Hıdîv-i hıttâ-i 'irfân ki rûh-i pâkinden
Şenâsın itmede 'âciz olup hicâb ideriz
- 26 Penâh-ı dîn ki ser-â-perde-i sitâyışine
Sütûr-ı nazmımız 'anberîn tınâb ideriz
- 27 Şeff' -i küll-i ümem kim kitâb-ı midhatiniñ
Kemîne harfini şad-güne faşl u bâb ideriz
- 28 Ser-âmed-i dü-cihân kim kabul iderse eger

- Yolında şarf-ı hayât itmege şitâb ideriz
- 29 Şeh-i kalem-rev-i hikmet Muhammed-i ‘ Arabî
Ki bâr-gâhını cân u dile me ’âb ideriz
- 30 O nâzenîn-i mükerrerem ki nâmin itsek yâd
Dürûd-ı zâtın añup ibtidâ gül-âb ideriz
- 31 O şeh-süvâr-ı sa‘ âdet ki raşş-ı rif‘ atine
Hilâl-i mihri birin zîn birin rikâb ideriz
- 32 Nu‘ût-ı zâtını pîr ü cüvâna vaqf itdik
Şenâ-yı pâkini evrâd-ı şeyh ü şâb ideriz
- 33 Dil-i za‘îfe idüp vaşfi hıdmetin fermân
Gedâ-yı aḥḳar iken pâdişeh-cenâb ideriz
- 34 Ḥayâl-i pertev-i mihri güzâr idüp dilden
Derûn-ı sînemizi kân-ı la‘ l-i nâb ideriz
- 35 Semûm-ı ḳahrını añsaḳ çemende lâleleri
Mişâl-i âteş-i sûzân pür-iltihâb ideriz
- 36 Şemîm-i micmer-i hulḳ-ı kerîmin añdıḳça
Meşâm-ı cân u dil-i zârı feyz-yâb ideriz
- 37 Kemâl-i baḥşış-i feyz-i şehâb-ı hıfzı ile
Ḥadîḳa-i heremi pür-gül-i şehâb ideriz
- 38 Cihân-penâhâ şâhâ ne deñli ‘ âciz isek
Yine sitâyişini tâ-dem-i hisâb ideriz
- 39 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki bezm-i vaşfiñda
Şarîr-i ḥâmemizi naḡme-i rebâb ideriz
- 40 Ḥudâygânâ besdir birin ḳabûl itseñ
Yazup şenâlarını defter-i şevâb ideriz

- 41 Nu' ût-ı zâtını her haşvede idüp tesbîh
Müdâm 'azm-i 'ibâdet-geh-i şavâb ideriz
- 42 Olup gedâ-yı der-i bâr-gâh-ı iclâliñ
Nazîm-i zâr gibi rif' at iktisâb ideriz
- 43 O cevherî-beyânız ki kân-ı ma' nâdan
Hemîşe gevher-i evşâfiñ intiğâb ideriz
- 44 Sitâyışıñde idüp nevk-i kilkimiz ser-tîz
Helâk-i düşmen için nîze-i 'itâb ideriz
- 45 Söz irdi gâyete ey dil kef-i niyâz açup
Du' â-yı pâdişeh-i mâlikü'r-riğâb ideriz
- 46 Hemîşe tâ ki olup bezm-i 'aşğ germ-â-germ
Sirişk-i dîdeyi mey bağrımız kebâb ideriz
- 47 Revân-ı pâkine tâ-ğaşr ola şalât u selâm
Şenâsını dile hem-vâre kim hiğâb ideriz

35 Kaşîde Berây-ı 'Abdî Pâşâ¹

(T: 151a, H: 93b, R: 142b, A: 137a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Şarşar-ı âh ile cûş itdi yine kulzüm-i nâz
Rûzgârına düşürdüñ yûri ey fülk-i niyâz
- 2 Yine bir nîm tebessümle esîr itdi beni
Görinüp dîdeme bir dil-şiken ü şabr-güzâr
- 3 Burc-ı tal' atde melâhatla meh-i ken' ânî
Şehr-i behcetde şabâhatla cüvân-ı mümtâz

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Her dü-ebrûsı kemân-dâr-ı nişân-gâh-ı kazâ
Tîr-i müjgânı ise sehm-i kaderle hem-sâz
- 5 Çeşmi şemşîr-be-kef mest-i müdâm-ı naḥvet
Nigehi sîne-i ‘aşîk gözedüp tîr-endâz
- 6 Câdû-yı ğamzesi meşğûl-i kitâb-ı teşhîr
Sîhr-i Hârût ile efsûnda nigâhı enbâz
- 7 Fitne be'nhüfte-i dâmân-ı dü-zülf-i sehḥâr
Tırra mekkâr u firîbende vü şûḥ u ṭannâz
- 8 Tarḥ-ı güftârına meftûn-şüde rûḥ-ı Maḥmûd
Tarz-ı refâtârına üftâde dil ü cân-ı Ayâz
- 9 İtdi bir nîm-nigâhıyla rübûde dilimi
Süzilüp çeşm-i siyeh-mesti mişâl-i şeh-bâz
- 10 Bu leṭâfetle o meh-pâreniñ olsa yeridir
Tâb-ı mihriyle derûn-sûz-ı ḥabîbân-tırâz
- 11 Yeter ey şûḥ yeter nâz u teĝâfûl tâ key
Dil-i şeydâyı helâk itdi o çeşm-i gammâz
- 12 Eyleyüp ḥoḳḳa-i mihriñde nihân mühre-şîfat
Neylediñ göñlümi bilmem benim ey şu‘ bede-bâz
- 13 Âşinâñı unudup ğayra maḥabbet virdiñ
Neylediñ neylediñ ey şâhid-i bîĝâne-nüvâz
- 14 Mülk-i cân u dile âşûb bıraḳdı nigehiñ
Meded ey ğamzesi şûriş-fiken ü ‘arbede-sâz
- 15 Kime şekvâ ideyim kecrevî-i ṭab‘ iñdan
Ki müsâvî ola yanında ḥaḳîḳatle mecâz
- 16 Derd-i ‘aşkıñla felek ḳaddimi çeng itmiş iken

- Eylediñ sen dağı kânûn-ı cefâya âgâz
- 17 Dâd eliñden seniñ ey fitne-ger ü ‘ ahd-şiken
İtmediñ eylediğniñ va‘ di benimle incâz
- 18 Dem-be-dem böyle olursa elemim rûz-efzûn
Muttaşıl böyle qalursa sitemiñ dûr u dırâz
- 19 Varup ağvâlimi ‘ arz eyleyeyim dâd-künân
Dergeh-i ĥazret-i pâşâya be-şad sûz ü güdâz
- 20 Mekrûmet-pîşe ĥudâvend-i serîr-i iqbâl
Ki olur vaşf-ı şifâtiyla dil i‘ câz-tırâz
- 21 Şems-i burc-ı ‘ azamet bağr-i muĥîṭ-i ‘ irfân
Ki revâ zâtına dirsem şadef-i gevher-i râz
- 22 Kâmrân-ı vüzerâ mertebe-dân-ı ‘ urefâ
Kâm-baĥş-ı şu‘ arâ kıble-i erbâb-ı niyâz
- 23 Mesned-ârâ-yı himem ĥazret-i ‘ Abdî Pâşâ
Şâhibü'r-rüşd ü kerem-kâr ü mekârim-perdâz
- 24 O kerem-güster-i ‘ âlem ki felek kâmetini
Ĥam idüp ĥâcib-i dergâhına eyler i‘ zâz
- 25 O Süleymân-ĥaşem ol âşaf-ı yektâ ki aniñ
Ne qadar vâdî-i vaşfında olunsa tek ü tâz
- 26 Qâf-ı evşâfına bâl ü perin açup çıkamaz
Ĥaşre dek eyleye ‘ ankâ-yı tabî‘ at pervâz
- 27 Bezm-i iqbâline gûyâ ki qamer şem‘-i münîr
Qaşr-ı iclâline dîbâ-yı seĥer ferş-endâz
- 28 Süfre-i luṭfına nüh-kâse-i fağfûr eflâk
Maṭbaĥ-ı cûdına ĥurşîd ü qamer iki piyâz

- 29 Harem-i bezmine erbâb-ı hüner hayl ü haşem
‘ Alem-i rezmine tevfiķ ü zafer şukķa-firâz
- 30 Hân-ı luţfı o ķadar ‘ âleme bezl olmuş kim
Kör olursa yeridir sîr olup dîde-i âz
- 31 Âteş-i ķahrı ‘ alevlense eger hûbânıñ
İde maḥşûlini berbâd yanup hırmen-i nâz
- 32 Olsa erbâb-ı dile hıfzı nıgeh-bân tâ-ḥaşr
Bulmaya ruḥşat-ı âzâr sipihr-i kec-bâz
- 33 Âsumân-bâr-gehâ âşaf-ı encüm-sıpehâ
Ey olan zaḥm-ı dile şefķat ile merhem-sâz
- 34 Sensin ol kim kime itdiñse nazâr himmet ile
Oldı anıñ yüzüne revzene-i rif at-bâz
- 35 Sensin ol kim dil ü cân ile şenâ-hânıñdır
Her benim gibi olan şâ‘ ir-i ma‘ nâ-perdâz
- 36 Benem ol kim ķalemim vaşfıñ ile itse sürûd
Gûş-ı hûşa irişür zezeme-gûyân i‘ câz
- 37 Tûḫî-i ṭab‘ ım eger sükker-i vaşfıñla seniñ
Görüp âyîne-i elṭâfıñı olsa dem-sâz
- 38 Hâk olup dâ‘iresi muṭrib-i çarḫıñ fi'l-hâl
Zühreniñ ḥayret-i tâm ile elinden düşe sâz
- 39 İtdi teşhîr perî-hâne-i nazmım olalı
Ķalemim fenn-i füsûn-kârî-i ma‘ nâda mecâz
- 40 İtse da‘vâ-yı kemâlât ‘ aceb mi ṭab‘ ım
Eyledi ḥuccet-i ma‘ nâyı bu nazmım ibrâz

- 41 Şâhid-i tab'ım olup nâmzed-i bîkr-i sühân
Nazmımın eyledi her beytini bir beyt-i cihâz
- 42 Rağs-ı fikrim o kadar cüst ü sebük-pâdır kim
Bir olur hâlet-i 'azminde nişîb ile firâz
- 43 Görse çün sürme-i siyâhı sûtûr-ı sühânım
Hâsîdân dahl ideyin derken ola bî-âvâz
- 44 Dâğ-dâr-ı eşerim zemzeme-güyân-ı 'Irâk
Dil-figâr-ı hünerim nağme-serâyân-ı Hicâz
- 45 Gûşına girse eger nağme-i nây-ı kalemim
Lâl ola hayret ile bülbül-i bâğ-ı Şîrâz
- 46 Buldı encâm sühân lâf ü güzâf itme Nazîm
El açup eyle hülûş üzre niyâza âğâz
- 47 Tâ ki hûbân ile 'uşşâk-ı perîşân-hâliñ
Birine nâz ola kâr ü birine pîşe niyâz
- 48 Mühre-veş eyleye pinhân ser-i a' dâñı müdâm
Hoğka-i çâh-ı 'ademde felek-i lu' bet-bâz

36 Na' t-1 Şerîf Be-Harfi's-Sîn¹

(T: 101b, H: 46a, R: 95b, A: 34a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Olmayan ey şeh-i kevneyn gâmiñla me'nûs
İki 'âlemde ola zevk u şafâdan me'yûs
- 2 Leb-i cüy-ı çemen-i ye'sde nahl-ı emeli
Bîd-i Mecnûn gibi lertzân olup olsun ma' kûs
- 3 Düşe idbâra siyeh-rû ola mânend-i zühâl

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Ahter-i bahtı olup devr-i felekde menhûs
- 4 Kişver-i râhat u ârâmını her şubh u mesâ
Vire şad-şûr ile târâca sipihr-i câsûs
- 5 Geçe evkâtı muşîbetle dü-nîm ola teni
Kona minşâr-ı belâ başına mânend-i ħorûs
- 6 Bîm-i şemşîr-i celâliñden olup ser-geşte
Ola rûsvâ-yı cihân eyleye terk-i nâmûs
- 7 Devr-i şer' iñde uşûle eger uymazsa seniñ
Bâng-ı nâķûs-ı ħayâtı ola efsûs efsûs
- 8 Meger Allâh hidâyet ide îmâna gelüp
Leb-i iķrâr ile ħâk-i deriñi eyleye bûs
- 9 Sensin ol mâ-ħaşal-ı kevn ü mekân kim bi'z-zât
Gevher-i zâtıñı meddâħ cenâb-ı Kuddûs
- 10 Devr-i şer' iñde idüp tevbe riyâyâ girdi
Kehkeşândan kemer-i zühre sipihr-i sâlûs
- 11 Bende-i dergehiñiñ bendesi şad-Keyħüsrev
Sâ' il-i maţbahıñıñ sâ' ili şad-Keykâvus
- 12 Dârû-yı ħasretiñiñ ħaste-dili Eflâtûn
Şerbet-i fûrķatiñiñ teşne-lebi Câlînus
- 13 Selsebîl-i keremiñ bâdiyesi tās-ı felek
Mihr ü meh şubh u mesâ anda zer ü sîm küûs
- 14 Şâhid-i cûd u seħâ şuffe-i luţfuñda nedîm
Duħter-i luţf u ' aţâ ħacle-i cûduñda ' arûs
- 15 Meclis-i rif' atiñe şems u kamer şem' -i münîr
Çarħ-ı mîna aña billûr-ı münakķaş fânûs

- 16 Zerre hürşîd-i cemâliñde seniñ neyyir-i çarh
Kaatre deryâ-yı celâliñde yem-i okyânûs
- 17 Olsa şâyeste nihâl-i çemen-i kadriñde
Âşiyân çarh-ı berîn mihr ü meh iki tãvus
- 18 Redd-i kahrîñ ile ne hãkde mâl-ı Kârûn
Şerm-i cûduñla hafî genc-i zer-i Dakyânus
- 19 Haşyet-i tîg u sinân-ı gâzab u hışmîñdır
Sebeb-i âfet-i cân u dil-i tersâ vü mecûs
- 20 Mihr ü meh iki tabl-bâz toköz kat gûyâ
Nüh-felek pîş-i serâ-perde-i iclâliñe kûs
- 21 Şâh-ı nuşret sipehâ fetih ü zafer bâr-gehâ
Ey şükûh ile iden haşmı zelîl ü menkûs
- 22 Oldı ey server-i dîn yümn-i kudûmünle seniñ
Cây-ı gülbang-ı ezân nice maḥall-i nâkûs
- 23 Vaşf-ı zât u şıfatıñ şifte-sâz-ı vaşşâf
Lügat-ı menkabetiñ havşala-sûz-ı kâmûs
- 24 Ben gedâña nazâr-ı feyziñ olursa şâhım
Eyleyem mesned-i evreng-i kemâlâta cülûs
- 25 Benem ol nâzım-ı şeh-nâme-i evşâfiñ kim
Eyledim medḥiñi reşk-i revîş-i ‘Ârif-i Tûs
- 26 Olur evşâfiñi mânend-i Nazîm itdikçe
Feyz-i na‘ tıñla kelâmımda ma‘ ânî maḥsûs
- 27 Budur ümmîd ki zîr-i ‘alem-i luḫfuñda
Hevl-i maḫşerden ide ümmetiñi Haḫ maḫrûs

28 Sen olup taht-ı nübüvvetde şehen-şâh-ı rusül
Düşmen-i câhîñ ola çâh-ı ‘ademde maḥbûs

37 Na‘t-ı Şerîf Be-Harfi‘ş-Şîn¹

(T: 102b, H: 46b, R: 96a, A: 34b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Naḫş-ı güftârîña ey ḥâme hezârân sâbâş
Oldı pür-mû ḥasedinden ser-i kilik-i naḫḫâş
- 2 Târ ile pûdı eger olsa daḫi nûr-ı nigâh
Olmaya pâfte-i naẓmîñ gibi şeffâf ḳumâş
- 3 Çeşme-i âb-ı ḫayât-ı süḫana yol bulduñ
Hızr-ı endîşe ile var ise olduñ yoldâş
- 4 Mûy-ı ebrû-yı bütân vaşfi diliñ baḫlamasun
Dimesünler gözüñ üstünde seniñ vardır ḳaş
- 5 Sen yine şerbet-i güftârı dirîḡ eyleme şun
Ḥâsidi derd-i ḫased eylese de ehl-i firâş
- 6 Nâḫunuñ perde-der-i nâḫune-i levḫ-i süḫan
Nâḫun-ı kilik-i ‘adû gibi degil şafḫa-ḫırâş
- 7 Ḥâce-i mışr-ı hünersiñ saña nisbet ḫâsid
Tîşe-i ḫâme-be-kef düzd-i süḫan bir nebbâş
- 8 Ḳuvvet-i nuḫḳ-ı cihân-gîriñi inkâr idemez
Ser-fürû itse nola kilik-i ḫasûd-ı ḳallâş
- 9 Bezm-i ma‘ nâda saña raḫl-ı süḫan yek-demedir
Görmedi pîr-i ḫired sencileyin bir ‘ayyâş
- 10 Seni bir bezm-i şafâ-güstere da‘ vet iderim

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Naql-i ahvâl-i ser-encâm-ı dile hâzır baş
- 11 Mest olup dest-feşân çâk-i girîbân ile
Na' t-ı şâhen-şeh-i kevneyn ile kıl râzîñi fâş
- 12 Pâdişâh-ı dü-serâ kim çemen-i rif' atine
Necm-i tâbende semen mihr ü meh iki haşhâş
- 13 Hâce-i levh ü kalem münşî-i i' câz-ı raqam
Tab' ı deryâ-yı hikem nuţkı dür-i hikmet-pâş
- 14 Lî-ma' allâh-livâ husrev-i dîn ü dünyâ
Ola yoluñda fedâ baş ile cân cân ile baş
- 15 Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-i İlâhî ki ider
Düşmeni kevkebe-i mevkibi pür-bîm ü telâş
- 16 O hudâvend-i dü-âlem ki anıñ olmuş ezel
Nüşha-i medḥine levlâk le' amrük'le havâş
- 17 Şeb-i İsrâ görelî mihr-i cemâlin o mehiñ
Degil encüm dökülür çeşm-i felekden daḡı yaş
- 18 İtmede şafḡa-i âlemden o şâh-ı rusülüñ
Deşne-i şer' i vücûd-ı gâlaḡ-endâzı terâş
- 19 Maḡbah-ı izzetine her dü-cihân bir mircel
Kâse-i ümmetine 'afv ü şefâ' atdir aş
- 20 Hırmen-i kudrete bir sünbüle 'aḡd-i pervîn
Dâs-ı sîmîn meh-i nev dâne-i encümdür mâş
- 21 'Îd-ı aşḡında fütâde nice Hâcî Bayrâm
Kaḡ' -ı mihrinde piyâde nice Hâcî Bektâş
- 22 Leşker-i nuşretine karşı duran a' dâya
Oldı şad-güne meşâ'ible hezîmet pādâş

- 23 Görinür gerd-i süm-i rahş-ı zafer-haylinden
Şeb-i târik ecel-i düşmene rûz-ı perhâş
- 24 Nefs-i şeytândan olurum iki 'âlemde emîn
Dâhil-i dâ'ire-i hıfzı olaydı ey kâş
- 25 Lâ-mekân-bâr-gehâ şâh-ı melâ'ik-sipehâ
Ey hücûm-ı ğazabı âfet-i haşm-ı evbâş
- 26 O gün olur mı idüp dergehiñe rûyımı ferş
Ola çârûb müjem anda dü-çeşmim ferrâş
- 27 Hişşe-mend eyle beni ma'rifetiñ zevķinden
Gerçi 'irfânla olmazsa daħi 'aql-ı ma'âş
- 28 Hırmen-i merhametiñ sâ'ilidir cân-ı Nazîm
Hûşe-çîn eyle o bî-çâreyi şâhım dem-i çâş
- 29 Tâ ki naķķâş-ı ezel şâhid-i gülzâra ebed
Sünbülü zülf-i siyeh nergisi çeşm-i cemmâş
- 30 Saña teslîm ü dürûd ile kazâ şâm u seher
Haşmının seng-i felâhenle ura başına taş

38 Na' t-ı Şerîf Be-Harfi's-Şâd¹
(T: 103b, H: 47b, R: 97a, A: 35a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Hüsni-ezel âyîne-i didârıña maşşûş
Mir'ât-ı ebed cilve-i ruhsârıña maşşûş
- 2 Levlâk ü le' amrük şekeristân ü secencel
Haķ-gûy olan tûtî-i güftârıña maşşûş

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 3 Hâll-i kütüb-i ma'rifet-i zât-ı İlâhî
Ey ma'şûz-ı hikem mekteb-i esrârîna ma'şûş
- 4 Serv-i çemen-i nûrsuñ ey nûr-ı mu'kaddes
Bî-sâye hırâmı kadd ü refâtîna ma'şûş
- 5 Ey gülbün-i bî-hâr-ı rızâ cennet-i dîdâr
Hem-vâre seniñ gülbün-i bî-hârîna ma'şûş
- 6 Ey nergis-i gülzâr-ı hüdâ sürme-i mâ-zâğ
Haqqâ ki yine nergis-i gülzârîna ma'şûş
- 7 Ey dürr-i şadef perver-i deryâ-yı haqqât
İşâr-ı ledün nu'k-ı güher-bârîna ma'şûş
- 8 Esrâr-ı haqqâyık dil-i feyyâzîna mev'ûf
Ta'şîk-i leb-i ma'rifet işârîna ma'şûş
- 9 Manzûr-ı Hudâ'sın ki da'î rûz-ı ezel olmuş
Dîdâr-ı Hudâ dîde-i bîdârîna ma'şûş
- 10 Sen hâce-i müstağnî-i kâm-ı dü-cihânsiñ
Yağma-yı şefâ' at ser-i bâzârîna ma'şûş
- 11 Tab' iñ ki seniñ kulzüm-i zehhâr-ı 'atâdır
Emvâc-ı 'atâ kulzüm-i zehhârîna ma'şûş
- 12 Vaz' -ı kerem ü tavr-ı himem ey şeh-i kevneyn
Evzâ' iñ ma'şûşdur e'vârîna ma'şûş
- 13 Kâh-ı dü-cihân yümn-i kudûmüñle müzeyyen
Kaşr-ı dü-serâ zât-ı kerem-kârîna ma'şûş
- 14 Cennet seni ikrâr iden ahrârîna mev'ûd
Dûzah seni inkâr iden eşrârîna ma'şûş
- 15 Nuşret harekât-ı 'alem-i fetihne merhûn

- Tevfik ü zafer leşker-i ebrârîna maşşûş
- 16 Ğaddâre-i ‘ özl ile düşe hâke bu hâlet
Tâ-ğaşr ola düşmen-i ğaddârîna maşşûş
- 17 Ser-mest-i felek maşmil-i ‘ aşkıñla şeb u rûz
Bu raşş-ı dem-â-dem şütür ü bârîna maşşûş
- 18 Hem-vâre ider şûret ü ma‘ nâyı der-âğûş
Bu feyz-i dil-i âyine girdârîna maşşûş
- 19 Kevneyn seniñ dâ’ire-i hükümüñe nokta
Haqqâ bu reviş gerdiş-i pergârîna maşşûş
- 20 Kâşâne-i dîn şer‘ -i metîniñle müşeyyed
Oldı o binâ haq bu ki mi‘ mâriña maşşûş
- 21 Yârân-ı çehârîñ olup erkân-ı şerî‘ atîñ
Bu tarh-ı metîn zât-ı cihân-dârîna maşşûş
- 22 Peykân-ı ciger dûz-ı sihâm-ı ğazabıñdan
Zahm-ı ebedî haşm-ı dil-efgârîna maşşûş
- 23 Ser-geşte iden zerre şıfat mihr-i sipihri
Bir şa‘ şa‘ adır rûy-ı pür-envârîna maşşûş
- 24 Mâh-ı felegi zerd ü nizâr eyleyen el-ân
Bir bâriqadır cebhe-i nevvârîna maşşûş
- 25 Bir nefha ile itmege bûyâ dü-cihânı
Gülşen-geh-i hulkuñdaki ezhârîna maşşûş
- 26 Merzâ-yı zülül çâresi ey hâzık-ı ğufrân
Tedbîr-i şefâ‘ at ile tîmârîna maşşûş
- 27 Aşvâl-i ‘ uşât-ı ümeme vaqt-i mücâzât
Şefkatle terahhum dil-i ğam-hârîna maşşûş

28 Ğayb olmasa ‘aybı ümemiñ rûz-ı mükâfât
Dâmân-ı şefâ‘ at gibi settârıña maşşûş

29 ‘Afv eyle nu‘ûtuñda olan sehv ü kuşûrum
Zîrâ hezeyân oldu bu bîmârıña maşşûş

30 Selb-i dü-cihân meclis-i ‘aşkıñda Nazîm'e
Biñ şevkle bir sâgar-ı şer-şârıña maşşûş

31 Maşşûş seniñ mâdihiñim ‘ömrüm olunca
Şâhim umarım luţfuñı ben zârıña maşşûş

32 Tâ kim ola taḥkîk ü beyân ile nu‘ûtuñ
Bir mâdiḥ-i ḥoş-ṭab‘ u ḥoş-âşârıña maşşûş

33 Olsun saña teslîm ü taḥiyyât dem-â-dem
Nefrîn ola ḥaşm ü dijem ü ḥârıña maşşûş

39 Na‘t-ı Şerîf Be-Ḥarfî'd-Dâd¹

(T: 104a, H: 48a, R: 97b, A: 36a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Bâğ-ı cennetden ser-i kûy-ı vişâliñdir ğarâz
Naḥl-ı ṭûbâdan ḳad-i ḳudret-nihâliñdir ğarâz

2 Ḳâbe ḳavseyn ebruvâniñ şubḥ-ı ev-ednâ ruḥuñ
Leyletü'l-mi‘râcdan müşgîn külâliñdir ğarâz

3 Ḥûr-ı ‘în-i ḥuldden sükkân-ı kûyuñdur murâd
‘Ayn-ı kevşerden fem-i ḥikmet-zülâliñdir ğarâz

4 ‘Arşdan rif‘at-ı serâyıñ âsitâniñ çarḥdan
Mihreden rûyuñ meh-i nevden hilâliñdir ğarâz

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 5 Kisve vü seng-i siyâh-ı Ka' beden ey nûr-ı Hâk
‘Ârızında ol iki gîsû vü hâliñdir ğaraž
- 6 Tıb-i cân-bağş-ı dem-i ‘Îsî-i Meryem'den seniñ
Ravza-i pâkiñdeki bâd-ı şimâliñdir ğaraž
- 7 Nûr-ı kandıl-i fûrûzân-ı revâk-ı ‘arşdan
Mihri ‘âlem-tâb-ı hüsni lâ-yezâliñdir ğaraž
- 8 Kuhl-i mâ-zâğa'l-başar'dan ey gül-i levlâk-bâğ
Nergis-i çeşm-i haķîkat-iktihâliñdir ğaraž
- 9 Hılkat-i kevneyn ile îcâd-ı mevcûdâtıdan
Tumturâk-ı haşmet-i câh u celâliñdir ğaraž
- 10 Beyt-i ma' mûr u maķâm-ı dil-güşâ-yı nûrdan
Dergeh-i bî-şibh ü kûy-ı bî-mişâliñdir ğaraž
- 11 Kudsîyân-ı muhteremden hâdimân-ı meclisiñ
‘Arş-ı Hâk'dan maħfil-i kurb-ittişâliñdir ğaraž
- 12 Hâk-i pâyiñ tûtiyâ-yı dîde-i Ya' kûb'dan
Hüsni Yûsuf'dan cemâl-i bâ-kemâliñdir ğaraž
- 13 Gevher-i kândan dür-i yektâ-yı yemden haşılı
Dürc-i yâķûtuñda derc olmuş le'âliñdir ğaraž
- 14 Her seher her şeb tulû' -ı âfitâb u mâhdan
Baht-ı sa' d u tâli' -i ferhunde-fâliñdir ğaraž
- 15 Meclis-i âhirde teşrîf itdiñ ammâ bezmiñe
‘Aql-ı evvel gelse de şaff-ı ni' âlidir ğaraž
- 16 Kaşr-ı çâr-erkân gülzâr-ı bihişt-i heştiden
Cilve-gâh-ı dûstân-ı bî-zevâliñdir ğaraž
- 17 Şeş-cihât u heft-nîrân-ı şerâr-efrûzdan

- Cây-gâh-ı düşmen-i pür-infi' âliñdir ğaraž
- 18 Hâhiş-i zıll-i hümâdan ey hümâ-yı lâ-mekân
Rûz-ı ferdâ ilticâ-yı zîr-i bâliñdir ğaraž
- 19 Nağme-i murġân-ı cennetden nevâ-yı midħatiñ
Ġoncasından verd-i bâġ-ı i' tidâliñdir ğaraž
- 20 Bezm-i şâm-ı 'îd ile imsâk-ı rûz-ı rûzeden
Süfre-i cûduñda iftâr-ı nevâliñdir ğaraž
- 21 Âyet-i va' d ü va' îd-i nâsiħ ü mensûħdan
Ümmetâniñla 'adû-yı pür-ďalâliñdir ğaraž
- 22 Şubħ-ı maħşer zıll-i memdûd olduġı râyâtıñıñ
Sâyesinde ümmet-i 'işyân-me'âliñdir ğaraž
- 23 'Âlem-i kevnîñ bülend ü pestini tayy itmeden
'Azm-i kûyuñ seyr-i şahrâ vü cibâliñdir ğaraž
- 24 Dîde-i 'uşşâķ-ı şeydâ zâr u ġayrân olmadan
Ru'yet-i âyîne-i ġüsn ü cemâliñdir ğaraž
- 25 Pençe-i şîre düşüp 'âciz olan rûbâhdan
Ceng-i ġahrıñda 'adû-yı bî-mecâliñdir ğaraž
- 26 Şayķal-i şemşîr-i 'âlem-ġîr-i şer'îñden seniñ
Çâkî-i ġalb-i ġasûd-ı pür-melâliñdir ğaraž
- 27 Ser-niġûn üftâde çâh-ı dûzaħ-ı pür-sûzdan
Şadme-i ġahrıñla ġaşm-ı bed-fi' âliñdir ğaraž
- 28 Mâ-sivâdan rûft ü rûb-ı ġalvet-gâh-ı dile
Maħdem-i teşrîf-i sultân-ı ġayâliñdir ğaraž
- 29 Sünnetiñ icrâsını ġaķ üzre ne mümkindir velî
Emriñe ancaķ seniñ bir imtişâliñdir ğaraž

30 Ârzû-yı dem-be-demden ravzaña leyl ü nehâr
Bendeñe hâk-i deriñde rûy-mâliñdir ğaraž

31 Dürr-i nazmım mazhar-ı silk-i kabûlüñ olmasa
Bir cevâb-ı luřf ile redd-i su'âliñdir ğaraž

32 Şad-selâm olsun saña ey nûr-ı rahmet kim baña
Medh-i pâk-i zât-ı memdûhü'l-hışâliñdir ğaraž

33 Der-kenâr u kayddan vaşf-ı şifâtın ey Nazîm
Bir maħalliyle o şâha ' arz-ı hâliñdir ğaraž

40 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî't-ı Tâ¹

(T: 105a, H: 49a, R: 98b, A: 36b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ĥaşre dek vaşf-ı şifâtıñda olursa ifrât
Olmaz ey fahr-i cihân midħatiñ elbette muħât

2 Evvelîn satırına ĥaķķâ ki kifâyet itmez
Şafħa-i defter-i medħiñde nücûm olsa nuķât

3 Nola levlâk ü le' amrük'le ser-efrâz olsañ
Ĥil' at-i ' izzetiñe ķudret-i Ĥaķdır ĥayyât

4 Bânî-i şun' -ı metîn itmiş esâs-ı medħiñ
Nice ol ĥışn-ı ĥaşîn olmaya bî-neng-i milât

5 Şerbet-i mekrümetiñ teşnesi rûh-ı ' İsi
Dârû-yı ' âtıfetiñ ĥastesi cân-ı Sokrât

6 Neyyir-i ķudretiñe zerre hezâr Eflâtûn
Lücce-i ĥikmetiñe ķatre hezârân Buķrât

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 7 Yûsuf-1 hüsniñe meftûn-şude cân-1 Ya' kûb
Saña ' aşık dil-i İshak ü revân-1 esbât
- 8 Süfre-i haşmetiñe halk-1 dü-' âlem mihmân
Meclis-i ' izzetiñe her dü-cihân iki simât
- 9 Sûk-1 iklim-i celâliñde seniñ olmadadır
Çarh iki çarha idüp mihr ü mehi bir harrât
- 10 Rây-1 ebrûña meh-i neyden idüp meşq felek
Kadd-i ham-geştesi dâl oldı olunca hattât
- 11 Dü-cihân ey dür-i yektâ-yı muhîf-i kudret
Gevher-i kadriñe nisbet iki ednâ kîrât
- 12 Mihr ü mehdîr iki zer fülke melâ'ik huddâm
Sâha-i rif' atiñe çarh-1 felek bir füstât
- 13 Ârzû-yı ser-i kûyuñla olan pisteri hâk
Aña hep sündüs ü istebrak ola ferş-i bisât
- 14 Ümmete râh-nümâ zât-1 şerîfiñ olıcağ
Çekdirür mi kerem-i hazret-i Hağ bîm-i şîrât
- 15 Ümmete eyledigiñ lutf-1 ' inâyetdir hep
Atlas-1 çarh ne şeydir ne gedâdır saklât
- 16 Reh-rev-i ' aşkıñ olup şayf u şitâda bilmez
Dil-i ser-geşte-i ' uşşâk hazîrân u şubât
- 17 Vefk-1 bâzû-yı emân hîrz-1 dil ü cân iderim
Harf harf âyet-i evşâfiñ idüp istinbât
- 18 Bâğ-1 vaşfiñda dem-â-dem kalemim olmadadır
Düşmene cedvel-i ğam dûsta mîzâb-1 neşât
- 19 Câme-dûz-1 kad-i bâlâ-yı nu' ûtuñ olalı

- Hâmemi rişte-i nazm eyledi mânend-i hıyât
- 20 Derd-i ‘aşkıñla seniñ cân-ı hazînimle şegaf
Sûz-ı mihriñle dili zâr u sefidimde habât
- 21 ‘Aql u rüşd ile seni medh ide hâşâ ki Nazîm
Oldı gerçi sühanı reşk-i Reşîd-i Vatvât
- 22 Devlet anıñ biri maqbûle geçerse söziniñ
Gerçi çok söyleyen âdem olur elbet habbât
- 23 Bakma noqşânıma halı-ı kelimât eyler isem
Vaşf-ı zâtında yine kâdir ola bir hallât
- 24 Sâ‘ati gelmedi yüz sürmege hâk-i deriñe
Gelüp ammâ ki zuhûr itmede bir bir eşrât
- 25 Dil-i şeydâyı zebûn itdi gülû-yı ‘ısyân
Beden-i hastede mânend-i hücûm-ı ahlât
- 26 Dâhil-i silk-i şefâ‘ at idicek ümmetini
Kereminden beni de eyleme tarı u iskât
- 27 Hâşıl-ı hâcetimi vaqt-i şefâ‘ atde meded
Hırmen üzre keremiñ bîş-ter eyler hannât
- 28 Rûh-ı pür-nûruña hem-vâre şalât ile selâm
Nev-be-nev tâ ki güzêr-gâh ola bu köhne ribât

41 Na‘ t-ı Şerîf Be-Harfi'z-Zâ¹

(T: 106a, H: 50a, R: 99a, A: 37a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Sen ey şeh-i dü-cihân eyle tek gedâdan hazz
Gedâ hemîşe ider şâha ilticâdan hazz

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 2 Olunca zâtını meddâh hazret-i Allâh
‘ Aceb mi eyler iseñ medhden şenâdan hazz
- 3 Tenimde dil nola vaşfıñla şevk-yâb olsa
Gelür ğarîb olana yâr u âşinâdan hazz
- 4 Müdâm derd ü ğamıñ aña nûş-dârûdur
‘ Alîl-i ‘ aşkıñ olan eylemez devâdan hazz
- 5 Vücûduñ olsa nola pîşvâ-yı mevcûdât
İder kavâfil-i ğüm-geşte reh-nümâdan hazz
- 6 ‘ Uşât-ı ümmete dermân-ı ‘ afv senden olur
Tabîb olan ider elbette mübtelâdan hazz
- 7 Olunca ‘ âşıka renc-i maḥabbetiñ kânûn
Sezâdır eylemese Bû ‘ Alî şifâdan hazz
- 8 Tabîbi Hızr u Mesîḥ olsa istemez dermân
O dilde kim ola derdiñle ibtilâdan hazz
- 9 Muşaykal âyinedir şâhid-i maḥabbetiñe
O dil ki olmaya anda men ile mâdan hazz
- 10 O dil ki ḥalvet-i ḥâş-ı ‘ arûs-ı mihriñdir
Qalur mı zerre kadar anda mâsivâdan hazz
- 11 Tamâm zıll-ı zalîl-i maḥabbetiñde olan
Revâdır eylemese sâye-i hümâdan hazz
- 12 Ğamıñ seniñ nola ârâm-ı cânım olsa benim
Kim eylemez meger ol yâr-ı dil-rübâdan hazz
- 13 Zelîl-i ‘ aşkıñ olan mazḥar-ı sa‘ âdetdir
İder mi ‘ izzet-i dünyâ-yı bî-vefâdan hazz

- 14 Ğamiñla ülfet iden şâd-kâmdır itmez
Nihâyeti ğam u endûh olan şafâdan ħazz
- 15 Vücûdı dânesini ħırmıni ğamıñda bulan
Bulur mı diĸkat olunsa bu âsiyâdan ħazz
- 16 Cihân-ı ‘aşkıña seyyâh olan ider mi seniñ
Fezâ-yı arz ile kühsâr-ı nüh-semâdan ħazz
- 17 Olur meşakĸat-i ‘aşkıñda râhatım efzûn
Hemîşe ‘âşık ider cevrdı cefâdan ħazz
- 18 Hışûl-i maţlab içün zîr-i minnetiñde olan
İder mi kendi gibi ‘âcize recâdan ħazz
- 19 Ğınâ-yı tab‘-ı kerîmiñ olup tesellî-baĸş
Ğanıler itdi ĸabâdan gedâ ‘abâdan ħazz
- 20 Olunca mazhar-ı redd ü ĸabûlüñ eylediler
‘Adû ħarîrden aĸbâb bûriyâdan ħazz
- 21 Yaĸarsa ħırmıni cismiñ ‘aceb mi nâr-ı ĸazâ
Olur ‘adûña işâbet iden ĸazâdan ħazz
- 22 Yaĸar siĸâm-ı ĸaderden belâ belâ üzre
Ne deñli itmese de düşmeniñ belâdan ħazz
- 23 Nazîm’i bülbül-i gül-zâr-ı kûyuñ eyle meded
Ki gülsitânda olur murĸ-ı ħoş-nevâdan ħazz
- 24 Hezâr gülşen-i na‘ tıñda bir hezârıñdır
Revâdır itseñ o murĸ-ı neĸam-serâdan ħazz
- 25 Olursa meclis-i vaşfiñda izni-pâkiñ ile
Biraz da naĸl ideyim naĸl-i mâcerâdan ħazz
- 26 Diliñ televvün ile ħâl ü ĸâli dıĸer-ĸun

- Henûz itmedi dîvâne bir kabâdan hazz
- 27 Hevâ-yı nefis ile evkâtı geçdi bîhûde
Hemîşe nefse uyup itmede hevâdan hazz
- 28 Kimi görürse ider ittiḥâd şîşe-şîfat
Ne keşf-i râzdan eyler ne ihtifâdan hazz
- 29 Siyeh-derûn u siyeh-kârdır siyeh-nâme
Velî şalât u selâmîñ ider edâdan hazz
- 30 Gedâ-yı ḥâk-i derîñdir şefâ^ç at it şâhım
Kerîm lâ-büd ider sâ^ç ile ^ç aṭâdan hazz
- 31 Ḥulûş-ı tâm ile vaşf-ı şerîfiñi itsün
O dil ki eyleye her gâh merḥabâdan hazz
- 32 Hemîşe şâh idüp tâ gedâsını hoş-dil
Hemîşe tâ ide şâhid gedâ du^ç âdan hazz
- 33 Ümîd odur idesiñ vaşf-ı zâtıñ itdikçe
Benim gibi nice dervîş-i bî-riyâdan hazz

42 Na^ç t-1 Şerîf Be-Ḥarfi'l-^ç Ayn¹
(T: 106b, H: 50b, R: 100a, A: 37b)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Tâ ki şaldı mümkünâta neyyir-i zâtıñ şu^ç â^ç
Sâyeñi mişliñ gibi ref^ç itdi nûr-ı imtinâ^ç
- 2 Mâh-ı bedr olmazdı andan dem-be-dem nûr-ı kıyâs
Berķ-ı ḥüsnünden seniñ mihr olmasa feyz-iltimâ^ç
- 3 Âsitân-ı dergeh-i câh u celâliñ olmasa
Kürsî-i nüh-âsumân itmezdi kesb-i irtifâ^ç

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 4 Şerbet-i cûduñ gedâsı bir fukâ' ıdır felek
Mihr-i raşşân mâh-ı tâbândır aña iki fukâ'
- 5 Manşib-ı kâdr ü kemâliñ müstedâm u bî-ğalel
Kışver-i câh u celâliñ ber-devâm u bî-nizâ'
- 6 Selsebîl-i bûstân-ı vaşfiña mâ'ıl kılup
Cûybâr-ı gülsitân-ı medhiñe ' âşık tıbâ'
- 7 Mezra' -ı ihsânıña arz u semâ bir berg-i sebz
Hırmen-i in' âmiña kevneyn ednâ iki şâ'
- 8 Sûz u tâb-ı heybetiñ âteş-zen-i Lât u Menât
Dest-bürd-i saşvetiñ hâk-efgen-i Vedd ü Süvâ'
- 9 Eylemezdi yümn-i teşrîf-i kudümüñ olmasa
Şun' -ı mi' mâr-ı ezel kevn ü mekânı ihtirâ'
- 10 ' Aql-ı evvel rütbe-i zâtıñda ser-gerdân olur
Hiç mümkün mi meger nûr-ı Hüdâ'ya ıttılâ'
- 11 Çarğ olup şems-i cemâliñ şevkine bir Mevlevî
Her seher çâk-i girîbân eyleyüp eyler semâ'
- 12 Şem' -ı zâtıñ olmasa nûr-efgen-i mihrâb-ı dîn
Eylemezdi çün şaf-ı kandîl-i ümmet ictimâ'
- 13 Mevkib-i nuşret-şi' âriñ şeh-süvârân-ı şecî'
Leşker-i düşmen-şikârıñ şeh-levendân-ı şücâ'
- 14 Gerd-i meydân-ı sipâhıñ rûz-ı perhâşı ider
Dîde-i cân-ı ' adûya şâm-ı târîk-i vedâ'
- 15 Eyledi a' dâyı şemşîr-i cihân-gîriñ seniñ
Tîğ-ı minnet ber-dehen ber-dest-i miftâh-ı kılâ'

- 16 Olsa râ'î ' adl ü dâdıñ devr-i hıfzında eger
Eyleye ' arz-ı maḥabbet gûsfendâna sibâ'
- 17 Olsa cûduñla nola bâzârımız peygamberî
Yâ Resûlallâh metâ' -ı luḫfuña yoḫdur zirâ'
- 18 Ey ṭabîb-i cân ma' âşî derd-i ser virdi dile
Şandal-ı ' afvıñ meger kim eyleye def' -i şudâ'
- 19 Ey şefâ' at kânı ' afv itseñ nola ' işyânımız
Şubḫ-ı rûşenden şeb-i târîk bulmaz inḫitâ'
- 20 Ey şehen-şâh-ı rusûl vey pâdişâh-ı enbiyâ
Bâr-gâh-ı şer' iñ olmuş dergeh-i ' âlem-muṭâ'
- 21 Hüküm senden hükümüne bizden hemîşe imtişâl
Emr senden emriñe bizden dem-â-dem ittibâ'
- 22 Ber-murâd eyle dü- ' âlemde Nazîm-i bî-kesi
Bir gedâ-yı dergehiñdir şâhım itsün intifâ'
- 23 Midḫatiñde bildi ' âlem saña ' âşîḫ olduğum
Zâhir oldu küllü sırrın câveze'l-işneyni şâ'
- 24 Kâmrân eyle ser-i bâzâr-ı feyziñde beni
Gerçi çoḫdur naḫd-i cân ber-kef ḫarîdâr-ı metâ'
- 25 Behçet-i bâḫî bula ḫüsn-i ḫabûlüñle meger
Şâhid-i nazmım degildir çihre-dâr-ı iştinâ'
- 26 Gûne gûne eyledikçe vaşf-ı zât-ı pâkiñi
Eylesün yerde beşer gökde melâ'ik istimâ'
- 27 Ḥaşre dek gülbâng-ı teslîm ü dürûduñla seniñ
Pür-nevâ-yı na' tñ olsun her bilâd ü her bîḫâ'

43 Na‘t-ı Şerîf Be-Harfî'l-Ġayn¹
(T: 107b, H: 51b, R: 100b, A: 38b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ey çemen-zâr-ı haķîkatde cemâli gül-i bâĝ
Tûtiyâ nergis-i haķ-bîniñe kuĥl-i mâ-zâĝ
- 2 ‘Aķl-ı kül ĥil‘at-i evşâfiña zer-dûz olamaz
Sûzen olsa mühresi rişte-i enzârı penâĝ
- 3 Tûĝ-ı levlâk u le‘amrük’le ki mi‘râc itdiñ
Ķâbe kavseyn’de şâhım yeridir Ķursañ otâĝ
- 4 Eylemiş ĥikmet-i Ħaķ ey dür-i yektâ-yı vücûd
Şibh-i zâtıñda seniñ mâder-i eyyâmı sâĝ
- 5 Mevkib-i himmetiñe rûy-ı zemîn teng-ķazâ
Ordû-yı rif‘atiñe çarĥ-ı felek köhne şirâĝ
- 6 Eşheb-i Ķadriñe şâyeste rikâb olsa hilâl
Âfitâb ile meh-i nev bedr-sitân ile çenâĝ
- 7 Rümĥ-ı iķbâliñe tevfiķ-i İlâhî perçem
Tîĝ-ı iclâliñe âyiñe-zafer nuşret-i dâĝ
- 8 Dûstân ni‘met-i cûduñ ile bâ-berg ü nevâ
Düşmenân ĝâret-i Ķahrıñ ile bî-nân u sibâĝ
- 9 Muttaşıl ĥâriş-i ‘aşķıñla gülüñ sînesi çâķ
Dem-be-dem sûziş-i mihriñle dil-i lâlede dâĝ
- 10 Neyyir-i zâtıñı iķrâr ideniñ tâ-be-ĥaşr
Şubĥ-ı şâdık gibi alnı açık olur yüzi aĝ
- 11 Nefĥa-i ĥulķ-ı kerîmiñ ki ide neşr-i şemîm

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Olur üşkäfte reyâhîn çemen-zâr-ı dimâğ
- 12 Devr-i ‘adliñde ‘ayân emn ü emân fitne nihân
Mülk-i hıfzında ferağ cârî vü endûh libâğ
- 13 Darb-ı kûpâl-i sipâhın dağı yâd itdikçe
İtmede hûn-ı ciger düşmen-i dîn istifrâğ
- 14 Her biri leşkeriñiñ bir şaf-ı a‘dâya yeter
Şâh-bâza nice tâkat getüre zâğ u kelâğ
- 15 Şavlet-i haşm mu‘âdil mi olur satvetiñe
Unudur cünbişi taqlîd-i tezerv eylese zâğ
- 16 Dûzahîdir seni inkâr iden eşrâr belî
Külhaniñ lâzimesi lâ-büd olur hîzem ü tâğ
- 17 Derisin düşmeniñiñ şoyusun ecel kaşşâbı
Cûy-ı merg üzre kazâ vü kader olsun debbâğ
- 18 Bu gedâ bendeñe îmâ iki cihân sultânı
Kurb-ı dergâhıñı eylerseñ eger cây-ı ferâğ
- 19 Umarım kâleb-ı tahkîke bu taqlîd-i bî-dil
Yümn-i vaşf-ı şıfatıñla ide âhîr ifrâğ
- 20 Hıdmet-i na‘t-ı şerîfiñ iderim bâ-dil ü cân
Ten-i hâkîde ola tâ ki dil ü cânım şağ
- 21 Minnet itmem çemenistân-ı cinâna yetişür
Dîde-i cânâ hayâl-i haremiñ bâğ ile râğ
- 22 Tolular nûş ideyim bezm-i ğamiñda olsun
Dürdî-i derdiñe cân u dil-i şûrîde ayağ
- 23 Mey-i ğaflet katı mest itdi Nazîm'i umarım
Kadeh-i ‘aşkıñ ola ‘âkıbetü'l-emr tenâğ

- 24 Reh-nümâ olmaz ise meş' al-i feyz-i keremiñ
Nice bulsun seni cân u dil kim girde-serâg
- 25 Dîdede dilde senin hasret-i kûyuñdur hep
Dîdeden kim dir ırâg olsa olur dilden ırâg
- 26 'Özr bilmezse nola tât atiyân-ı derdiñ
Var imiş dâg-ı dile mezheb-i 'aşkında mesâg
- 27 Bezm-i 'aşkında dil ü cân ile pervâne gibi
Yanayım bende-gî ey nûr-ı Hudâ eyle çerâg
- 28 Seni vaşf itmeyeniñ sihr-i helâl olsa daği
Hürmet itmem sözüne cümlesi bihûde vü lâg
- 29 Ravzaña kâşid-ı ihlâş ide her şubh u mesâ
Şalâvât ile taḥiyyât u selâmıñ iblâg
- 30 Bend-i zencîr-i muşîbetde olup zâr u zebûn
Düşmen-i dîniñ ayağında elinde ola bâg

44 Na' t-1 Şerîf Be-Ḥarfî'l-Fâ¹
(T: 108a, H: 52a, R: 101b, A: 39a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Olmuş vücûduñ ey meh-i gerdûn-ı men 'aref
Mihr-i nübüvvetiñ şerefi ḥabbezâ şeref
- 2 Nisyân-ı şun' ile yem-i ḥilḳatde zâtıñı
Ḥaḳ itmiş âḥirîn güher evvelîn şadef
- 3 Şâhen-şeh-i ḳalem-rev-i 'irfân şeh-i rusül
Sultân-ı enbiyâ vü ḳalem-rân-ı lâ-teḥaf

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 4 H yr n-1 k rg h-1 kem li  fu l-i d n
Der-b n-1  sit n-1   ul mu   eh-i Necef
- 5 M nk d-1 h km  evvel    hirde k 'in t
Ferm ni a mu ' -i h lefdir eger selef
- 6 Medh  -1 bezm-i men abeti  h  y r-1 c m
Mest-i m d m-1 ma  rifeti     rif-i necef
- 7   Azmi  deminde peyk-i cen bet-ke i  h d 
Rezwi  deminde ins   mel 'ik ke ide  af
- 8  em ir-i t z-i ka d na seng-i fes n zafer
Peyk n-1 t r-i  ahri a c n-1   ad  hedef
- 9 P r-s z-1 b m n 'ire-i nehyi  ehl-i s z
P r-tef   t b  te -i reddi  v c d-1 def
- 10  ev -1 f r g-1 r y u ceb ni le r z u  eb
H r d   m h olmada lebr z-i t b u tef
- 11 Ey m r sid-i h d   ile-i derdi  eylemi 
P r   c v na  avma  a-i   a k  mu  tekef
- 12 Mihr   meh iki beyzası n zır  ab h u   m
 ahr -y  rif' ati de seni   arh  bir ke ef
- 13  kr r iden sa 'id seni itmeyen  ak 
Olmaz h lef    n -h lef   n -h lef h lef
- 14 Z r-i meh r-1   a k i  olup   t r-i felek
H r d   meh degil  a ilur p re p re kef
- 15 Er h ma hükm-i da  veti i eylese  rev n
A l bdan n b vveti  i r r ider nu af
- 16 Ba maz kem l-i devlete nok  n-1   izzete

- Eyler gedâ-yı kûyuñ o sevdâyı ber-țaraf
- 17 Mihr-i münîr tâb-ı kemâliyle pür-zevâl
Rûy-ı amerde lekke-i noşân ile kelef
- 18 albimde meyl-i kûyuñ ile dâğ-ı iştiyâk
Cânımda güft ü gûyuñ ile şûriş ü şegaf
- 19 ûmâr-ı cürmi hâce-i ‘afvîñ iderse fetħ
Zamm olsa her ne deñlü gelür kesreden eħaf
- 20 İtme metâ‘ -ı derdiñi benden daħı dirîğ
‘Âlem egerçi tâlîbidir nad-ı cân be-kef
- 21 Olsun maħabbetiñle gönñül mihr ile bilür
Yansun o mâsivâ-yı derûnum mişâl-i ħaf
- 22 Redd itme vaşf-ı cevher-i zâtıñda Nazîm’i
Olsun güher abûlüñ ile pâre-i ħazef
- 23 İbâl-ı dehredir hevesim lâ-bekâ iken
‘Ömr-i ‘azîzim olmada yo yerde telef
- 24 ‘Âlem țaraf țaraf çekilür âsitâniña
Eyle bu lâ-mekâna daħı dergehiñ kenef
- 25 İtdirme ser-fürû felege kâm-ı dehr için
Ĥayvân mişâl olmayayım nâzır-ı ‘alef
- 26 şehr-i celâliñi nice vaşf eylesün Nazîm
Bu kâr-gâh-ı dehr aña dükkânce-i ħiref
- 27 Olsun revân-ı pâkiñe teslîm řubħ u şâm
Enva‘ -ı maħmidet ile şad-kârvân tuħaf
- 28 Hem-vâre dûstânıñ olup şâd u kâmırân
Olsun naşîb düřmeniñe nâle vü esef

45 Na‘t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Kâf¹
(T: 109a, H: 53a, R: 102a, A: 39b)
(Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kismet-i rızık eylemiş ezelde daği Hâk
Naħnû kâsemnâ yeter tesellî-i muṭlaḳ
- 2 Rızık için itme niyâz denî vü le’ime²
Âb-ı ruħuñ yoḳ yere dökülmesün aħmaḳ
- 3 Gûşe-nişîn ol yûri edânî-i ‘aşrîñ
Âdem iseñ eyleme ḳapularını daḳḳ
- 4 Va‘de-i ferdâsına şalarsa eger kim
Fâḳadan eyler seni tamâm şalıncâḳ
- 5 Hânesiniñ şâhibin ğulâmına şorsañ
Saña ider mâr ile hikâyet-i laḳlaḳ
- 6 ‘Aḳl ile ḳarzın iken ḳoyup seni açmaz
Faḳr ile şeh mât ider sürer saña beydaḳ
- 7 Minnet iderseñ eger ricâline it kim
Himmeti itsün seni merâma muvaffaḳ
- 8 Himmet-i şâhib-nazar ki hâki zer eyler
İstemez iksîrine nuħâsla zîbaḳ
- 9 Sende el varken ele iş inanma
Gûş dutup ‘ibret al naşîhatime baḳ
- 10 Çarḫ-ı felek ḫarcınıñ hisâbın idince
Her ser-i meh gösterir hilâl aña parmaḳ

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Bu mısradâ vezin bozuktur.

- 11 Nağşına olma firîb bu zâl-i sipihriñ
Reng geçer ‘âkıbet o câdû-yı ezrak
- 12 Bâr-ı vücûd eyleme perend ü harîri
‘Âleme ‘uryân gelen gider yine çıplak
- 13 Mihrine itme nigâh ne nâzır-ı mâh ol
‘Ârife virmez felek şu içmege bardak
- 14 Def gibi uyma hazer usûlüne devriñ
Kadriñi rakqâş-ı çarh idersiñ ancak
- 15 Şöhrete meyl eyleme şağın olur âfet
Na‘t-ı şeh-i enbiyâ yeter saña revnak
- 16 Dâver-i kevn ü mekân ki arz u semâda
Hükümüne ins ü melek mu‘f‘-i mu‘tavvak
- 17 Hüsrev-i ‘arş-âsitân ki câhına itmiş
Kevn ü mekân ile Haq dü-‘âlemi mülhak
- 18 Rehber-i ehl-i tarîk kazâ-rev-i tahkîk
Peyk-i Haq aña refîk Burâk aña eblak
- 19 Neyyir-i şubh-ı hüdâ meh-i şeb-i İsrâ
Nûrdan itmiş Hudâ vücûdını müştak
- 20 Nâm-ı şerîfi anıñ Muhammed ü Ahmed
Nu‘tq-ı la‘îfi anıñ muşaddak u aşdak
- 21 Eylese bezl-i hikem o muhbir-i şâdık
Dehri dutar na‘ra-i pey-â-pey-i şaddak
- 22 Zât-ı kerem-güsteri hemîşe mükerrerem
Kavl-i hikem-perveri hemîşe muşaddak

- 23 Hîl' at-i levlâk anıñ vücûdına lâyıķ
Tâc-ı le' amrük anıñ cenâbına elyaķ
- 24 Zâhir ü bâtın odur vücûh ile aķdem
Evvel ü âhır odur vücûh ile esbaķ
- 25 Hüsrev-i fermân-revâ gedâsı o şâhıñ
Rütbe-i ' izz ü ' alâ o şâha ķul olmaķ
- 26 İns ü peri vü melek yetîmi haķıķat
Cümle nebiyy ü rusül tufeyli muhaķķaķ
- 27 Münkесir-i ' izzeti hezâr-muķarnes
Münhedim-i rif' ati hezâr-Havernaķ
- 28 Olmuş o deñli vesî' riyâz-ı celâli
Kim aña bir şuffedir bu ķaşr-ı muţabbak
- 29 Ol ķadar olmuş refi' revâķ-ı kemâli
Kim aña âvîzedir sipihr-i mu' allak
- 30 Ebrû-yı i' câz ile işâret idince
Ķurş-ı mehi eyledi benânı iki şakķ
- 31 Kevn ü mekân olmaya muhît ile dolsa
Ķulle-i iclâliniñ kenârına ħandak
- 32 Rezmi deminde olur o server-i dîniñ
Şuķķa-i hidâyet-zafer sipâhına sancaķ
- 33 Şadme-ħor-ı ħaşmeti memâlik-i a' dâ
Şındı büti düşmeniñ şikest olup ancaķ
- 34 Bâr-geh-i ħıfzınıñ muķîmi olanlar
Yazıla yevmü's-su 'âl cebînine mu' taķ
- 35 ' Arş-ı berîn-dergehâ sürûş-sipâhâ

- Ey dem-i rûz-ı nedem ʿuşâtına eşfağ
- 36 Sensin o memdûh-ı Hâk ki olsa yetişmez
Süfre-i evşâfiña edîm-i zemîn-i rağ
- 37 Ebrû-yı yek mevciniñ işâreti besdir
ʿAfvîñ ile cürmümüz muhît ile zevrağ
- 38 Mest-i mey-i medhîñe seniñ dü-cihânda
Olmaya vaşfiñ gibi raḥîk-i mürevvağ
- 39 Maḥmidetiñ ʿâcizi Ḥarîrî vü Ḥassân
Menḳabetiñ ḳâşırı Lebîd ü Ferezdağ
- 40 ʿAql ile olmağ muhâl şenâ-yı şifâtiñ
Kimseye keşf olmadı o nüshâ-i muğlağ
- 41 Ḥüsn-i ḳabûle ola ümîd o ki maḫhar
Yoḫsa bu nazmîñ Nazîm olursa da ancağ
- 42 Başla duʿâya yeter bu teng-fezâda
Edhem-i kilik-i siyeh ey oynadı mızrağ
- 43 Tâ ki dem-â-dem ala naşîbini herkes
Tâ ki vire rızqımız hemîşe bezm-i Hâk
- 44 Rûḫına teslîm ola şalât ü taḫıyyât
Şubḫ u mesâ dem-be-dem ḳıyâmete dek çağ
- 45 Dest-i ḳazâ vü ḳader vücûd-ı ʿadûya
Çûb-ı muşîbet ile müdâm ura mıtrağ
- 46 Ḳaşîde Der-Naʿt-ı Sultân-ı Kevneyn ve Resûlü's-Şeḳaleyn ʿAleyhi's-
selâm¹
(T: 12b, H: 12b, R: 12b, A: 40b)

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Hızr-ı endîşe olup vâdî-i ma' nâda refîk
'Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîk
- 2 Benem ol baħr-i ma' ânî güher-i feyz-i şadef
Ki ser-â-ser ola her kıatresi bir baħr-i ' amîk
- 3 Benem ol Bû-' Alî-i dehr ki saır-ı süħanım
Olmada râz-ı ma' ânî ile cây-ı tedkık
- 4 Ben o âteş-dem-i nazmım ki olur ħussâdın
Ĥırmen-i nâtıkası berķ-i ħayâlimle ħarîk
- 5 Kesr-i şân-ı süħanımdır bilür erbâb-ı füsûn
Şi' rimi sehven eger siħr ile itsem taıbîk
- 6 Mesned-ârâ-yı beyânım ki dür-i ma' nâyı
Eyledim ħande-zenân rûy-ı ħasûda ta' lîk
- 7 Âsiyâb-ı süħanı gendüme ben döndiricek
Eyledim ħırmen-i endîşede şad-fıkr-i daķîk
- 8 Cism-i ' işret-gede-i ma' rifetim kim şi' rim
Olmada bezm-i kemâl ehline şahbâ-yı raĥîk
- 9 Bâzû-yı Rüstem-i tab' imla benim pençe dutan
Ĥahramân olsa hünerde gören eyler taĥmîk
- 10 Nola taķtîr-i gül-âb-ı süħan itsem itmiş
Ĥikmet-i Ĥaķ ħalemim lûle vü tab' ım inbîk
- 11 Süħan-ı pâkime beñzer mi benim şi' r-i ħasûd
Bir midir kıymet-i yâķût ile miķdâr-ı ' aķîk
- 12 Ĥaķ bilür nazm-ı feraĥ-baĥşıma nisbetle benim
Ĥaşm-ı dûnuñ kelimâti hezeyân u terzîk

- 13 Deşt-i pehnâ-yı beyânı ser-i haşma itdim
Reh-i âmed-şüd-i endîşe gibi teng ü rakîk
- 14 Merhabâ peyk-i şitâbân-ı ma'ânî ki müdâm
Hâtırım müjde-i şad-feyz ile eyler teşvîk
- 15 Zer-i hâliş gibi maqbûl 'ayâr-ı sühanım
Râst mi' yâr-ı hüner olmada bu tab' -ı reşîk
- 16 Ğayra muhtâc degil râh-ı sühanda besdir
Tab' ima na' t-ı şehen-şâh-ı rusül yâr-ı şadîk
- 17 Eylerim defter-i endîşemi itdikce yekûn
Raşam-ı menkâbet-i zât-ı şerîfin tefrîk
- 18 Fahr-i 'âlem ki anîñ medhîni iderdim şeb u rûz
Sühanım midhatine olsa sezâ-vâr u haqîk
- 19 Hâdî-i dîn ki hemân tâbi' -i fermânı degil
Şer' ini cân ile düşmen dağı eyler taşdîk
- 20 Gülbün-efrûz-ı çemen-zâr-ı nübüvvet kim anîñ
Buldı zâtıyla şeref bağçe-i şer' -i veşîk
- 21 Mefhar-ı kevn ü mekân pâdişeh-i her dü-cihân
Merhamet-güster-i devrân hudâvend-i şefîk
- 22 Şadr-pîrâ-yı serâ-perde-i kâbe kavseyn
Aşmed-i mürsel o şâhen-şeh-i mülk-i tahkîk
- 23 O hudâvend-i dü-'âlem ki derinde olmuş
Şıdık ile 'abd-i kemer-beste cenâb-ı Şiddîk
- 24 O şehen-şâh-ı rusül-hayl ki çün tûbî-i huld
Cilve-i kaddi ile buldı şeref Beyt-i 'Atîk

- 25 Rûh-ı kudsî harem-i câh-ı celâlinde muķîm
‘Akl-ı kül mevce-i deryâ-yı kemâlinde ğarîķ
- 26 Süfre-i ķadrine zerrîn-legençe hırşîd
Olsa şâyeste meh-i nev aña sîmîn-ibrîķ
- 27 Hânümân-ı zu‘ afâ sâye-i ‘adlinde emîn
Dûdmân-ı hışamâ âteş-i ķahrında hırîķ
- 28 Kehkeşân şanma görüp gerden-i gerdûmı ezel
Tavķ-ı ‘aşķı o şeh-i ‘âlemiñ itmiş taķvîķ
- 29 Sedd olurdu hışamâ yollarına olmasa ger
Hân-ķâh-ı keremi şâh-reh-i ehl-i tarîķ
- 30 Sâkin-i bağçe-i hıfzına endîşe-i mevt
Haķ bu itmek gibidir emr-i muhâle ta‘lîķ
- 31 Şâh-ı kudsî-sipehâ ‘arş-mekân pâdişehâ
Ey hüdâvend-i haķâ-pûş u ‘aķâ-bahş u şefîķ
- 32 Sensin ol hüsrev-i yektâ ki olup emriñe râm
Var mıdır bendeligiñ eylemeye hiç ferîķ
- 33 Rûşen it pertev-i mihriñle Nazîm-i zârîñ
Koma kâşâne-i cân u dilini tîre vü dîķ
- 34 Şefķat it hâline zulmet-gede-i ‘işyânda
Kalmasun ‘âciz ü dermânde ve nâ-ķâr u seffîķ
- 35 Yeter ey hâme du‘â eyle idüp hatm-i kelâm
Âhîr-i tarķ-ı sühanda budur elbetde tarîķ
- 36 Tâ ki erbâb-ı dile deşt-geh-i ma‘nâda
Hızr-ı ilhâm ola feyz-i ilâh ile refîķ
- 37 Ola rûh-ı şeh-i kevneyne şalât ile selâm

Eyleye bedreka-i ümmetini Hâk tevfiğ

47 Na‘t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Kâf¹

(T: 110a, H: 54a, R: 103a, A: 41b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Eyâ şehen-şeh-i ebrâr es-selâmu ‘aleyk
Melâz u melce-i ahrâr es-selâmu ‘aleyk
- 2 Muğîm-i şadr-ı bülendi mağâm-ı maħmûduñ
Cenâb-ı Aħmed-i Muħtâr es-selâmu ‘aleyk
- 3 Muħammed-i ‘ Arabî şâh-ı kişver-i levlâk
Şenâ-yı Hâkğ'a sezâ-vâr es-selâmu ‘aleyk
- 4 Hüdâygân-ı rusül-ğayl ü enbiyâ-leşker
Yegâne server ü serdâr es-selâmu ‘aleyk
- 5 Hıdîv-i taħt-nişîn-ii memâlik-i ‘ irfân
Şeh-i kalem-rev-i esrâr es-selâmu ‘aleyk
- 6 Hâbîb-i ħazret-i Mevlâ şeffi‘ -i rûz-ı cezâ
‘ Uyûb-ı ümmeti settâr es-selâmu ‘aleyk
- 7 Penâh-ı bende vü âzâd ü seyyidü'l-kevneyn
Şefiğ-i her dil-i nâ-çâr es-selâmu ‘aleyk
- 8 Mu‘în-i ins ü melek dest-gîr-i mevcûdât
Medâr-ı gerdiş-i devvâr es-selâmu ‘aleyk
- 9 Nedîm-i bezm-i şühûd-ı sarây-ı ħâşü'l-ğâş
Hârîm-i ħalvet-i dîdâr es-selâmu ‘aleyk
- 10 Cihân-ı ‘ ilm ü yem-i ma‘ rifet sipihr-i kemâl
Şehâb-ı feyz-i hüner-bâr es-selâmu ‘aleyk

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 11 Bahâr-ı bâğ-ı ezel nahl-ı bûstân-ı ebed
‘A tâ-şükûfe seĥâ-bâr es-selâmu ‘aleyk
- 12 Şeff‘ -i müznib ü ma‘ şûm u şâlih ü tâlih
Meded-res-i kec ü hem-vâr es-selâmu ‘aleyk
- 13 Cebîni neyyir-i rahmet cemâli ‘âlem-i nûr
Vücûdı maţla‘ -ı envâr es-selâmu ‘aleyk
- 14 Şenâ-i mahmideti tâc-ı revnağ-ı evrâd
Dürûdı zîver-i ezkâr es-selâmu ‘aleyk
- 15 Kıyâm-ı kâmeti gülşen-serâ-yı kurbetde
Nihâl-i gülbün-i bî-ĥâr es-selâmu ‘aleyk
- 16 Kaţâr-ı da‘ vet ile ‘âlem-i risâletde
Güzîde kâfile-sâlâr es-selâmu ‘aleyk
- 17 Serîr-i salţanat-ı kişver-i nübüvvetde
Bülend-mertebe dâdâr es-selâmu ‘aleyk
- 18 Yem-i şeref-i ĥaĥîkatde kân-ı ĥikmetde
Yegâne gevher-i şeh-vâr es-selâmu ‘aleyk
- 19 Nişâr-ı feyz-i nevâliñde kaţreden kemter
Hezâr kulzüm-i zehĥâr es-selâmu ‘aleyk
- 20 Fürûğ-ı nûr-ı kemâliñde zerreden aĥĥâr
Hezâr neyyir-i nevvâr es-selâmu ‘aleyk
- 21 Vücûduñı çemen-ârâ-yı kudret itmiş ezel
Riyâz-ı ‘âţîfet-ezhâr es-selâmu ‘aleyk
- 22 Nesîm-i feyz-i dem-â-demle taţ‘ -ı pür-keremiñ
Muĥîţ-i mekrümet-işâr es-selâmu ‘aleyk

- 23 Şükûfe-zâr-ı nübüvvetde bülbül-i i' câz
Risâletde gül-i gülzâr es-selâmu 'aleyk
- 24 Sipîhr dâ'ire-i şafha-i celâliñde
Mişâl-i noқта-i pergâr es-selâmu 'aleyk
- 25 Tırâz-ı şeş-cihet ârâyîş-i çehâr-erkân
Fedâ yoluñda şeş ü çâr es-selâmu 'aleyk
- 26 Kemîne târem-i engûr bâğ-ı rif' atîñde
Sipîhr-i şâbit ü seyyâr es-selâmu 'aleyk
- 27 Metâ' -ı derd ü ğamîñ nağd-i cân-be-kef itmiş
Cihâniyâmı ħarîdâr es-selâmu 'aleyk
- 28 Binâ-yı şer' ile erkân-ı üstüvâr seniñ
Çihâr-yâr-ı vefâ-dâr es-selâmu 'aleyk
- 29 Sipîhr-i rahmet-i Hâksın mürüvvet ü şefkat
Şehâb-ı cûduña emtâr es-selâmu 'aleyk
- 30 İki cihânda ola rû-siyâh bahtı gibi
Nübüvvetiñ iden inkâr es-selâmu 'aleyk
- 31 Figâr-ı tîğ-ı cihân-gîr-i heybetiñ eşhâş
Helâk-i satvetiñ eşrâr es-selâmu 'aleyk
- 32 Kemân-ı rezmiñe peykân ecel kazâ vü kader
Sihâmına per ü sûfâr es-selâmu 'aleyk
- 33 Hemîşe şarşar-ı qahrîñla ħaşmîñiñ olsun
Nihâl-i bahtı nigûn-sâr es-selâmu 'aleyk
- 34 Ne deñli nâ-sezâ olsa kemâl-i 'afvîñdır
'Ayâr-ı tâ' ata mi' yâr es-selâmu 'aleyk
- 35 Zahîr-i 'âlem ü âdem şefi' -i rûz-ı nedem

- Eyâ ‘uşâtına ğam-hâr es-selâmu ‘aleyk
- 36 Kâbûl iderseñ eger cânımı fedâ ideyim
Benim sezâ saña nem var es-selâmu ‘aleyk
- 37 Vücûd-ı ‘aşıkâ hâk-i deriñde hâb-ı ‘adem
Tamâm-ı devlet-i bî-dâr es-selâmu ‘aleyk
- 38 Hezâr hâne-harâb-ı ğamiñ ider ma‘ mûr
Yıkık gönüllere mi‘ mâr es-selâmu ‘aleyk
- 39 Tabîb-i haste-dilânsın ‘alîl-i ma‘ şiyetim
Koma bu ‘âcizi bîmâr es-selâmu ‘aleyk
- 40 Benim de nâme-i ‘işyânımı ümîdim odur
Şefâ‘ atıñ ide tûmâr es-selâmu ‘aleyk
- 41 Edâ-yı dîn ideyim hıdmetiñde eyle beni
Hużûr-ı ‘izzete ihzâr es-selâmu ‘aleyk
- 42 Hezâr cân ile nâlân ü sîne-çâk diyem
O bezm-i hâşda tekrâr es-selâmu ‘aleyk
- 43 Hużûriña varıcağ şerm-i cürm ile bilmem
Kâlor mı kudret-i güftâr es-selâmu ‘aleyk
- 44 Esîr-i nefis ü hevâdır meded halâş eyle
Kuluñ Nazîm-i güneş-kâr es-selâmu ‘aleyk
- 45 Dem-i şefâ‘ at o miskîne merhamet senden
Günâhın eyledi ikrâr es-selâmu ‘aleyk
- 46 Bula cevâhir-i güftârı silk-i na‘ tıñda
Revâc-ı kıymet ü miqdâr es-selâmu ‘aleyk
- 47 Revân-ı pâkiñe olsun şalât tâ-maşşer
Hemîşe her dem ü her bâr es-selâmu ‘aleyk

48 Selâsil-i ğazabında ‘adû-yı dîniñ ola
Esîr ü bend ü giriftâr es-selâmu ‘aleyk

48 Der-Na‘ t-1 Hâbîb-i Ekrem Şallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem¹
(T: 13b, H: 13b, R: 13b, A: 41a)
(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)

1 Vücûduñla şeref buldı seniñ ey mazhar-ı levlâk
Kâbâ-yı kâbe kavseyn ü serîr-i kişver-i levlâk

2 Şeh-i mülk-i nübüvvetin seniñ zât-ı şerîfîndir
Şehen-şâh-ı risâlet-taht u şâhib-efser-i levlâk

3 Hıdiv-i nâm-dâr-ı Mekke şâh-ı şâhibü'l-mi‘ râc
Hüdâvend-i Medîne hüsrev-i nâm-âver-i levlâk

4 Hıyâbân-ı nübüvvetde sehî-serv ü le‘ amrük-berg
Gülistân-ı risâletde hırâmân ‘ar‘ ar-ı levlâk

5 Seniñçün oldı bezm-i Kibriyâ'da ey hâbîb-i Hâk
Şarâb-ı vahdet-i zâtıyla memlû sâğar-ı levlâk

6 Senin cebheñde lâmi‘ berķ-i envâr-ı tecellâyî
Senin rûyuñda tâli‘ feyz-i nûr-ı ezher-i levlâk

7 Nigâristân-ı hilķatde yed-i kudretle taşvîriñ
Seniñ rûh-ı muşavver eylemiş şûret-ger-i levlâk

8 Sa‘ âdetle o dem kim seyr-i iķlîm-i vücûd itdiñ
Mübârek-bâd-ı tarķ oldı seniñçün çâder-i levlâk

9 Ziyâfet-hâne-i ma‘ bûdı teşrîf eyleyüp zâtıñ
Fürûzân oldı vaşfıñ micmerinde ‘anber-i levlâk

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 10 Cemâliñ maşrık-ı şubh-ı hüdâ nûr-ı Hudâsın sen
Habîbiñ maṭla' ü'l-envâr-ı mihr-i enver-i levlâk
- 11 Vücûduñ fülk-i baḥr-i lâ-yezâlîdir ki şalmış fer
Livâ-yı lî-ma' allâh ile anda lenger-i levlâk
- 12 Fürûzân behcetiñle mâh-ı bedr-i leyletü'l-İsrâ
Diraḥşân ṭal' atıñla mihr-i pertev-güster-i levlâk
- 13 Derûnuñ baḥr-i bî-ka' r-ı ledün deryâ-yı ' irfândır
Vücûduñ genc-i pür-esrâr-ı kân-ı gevher-i levlâk
- 14 Tûlû' -ı bedr-i zâtıñ kâ'inâta eyledi tebşîr
Pür itdi kevni ser-tâ-ser fûrûg-ı aḥter-i levlâk
- 15 Mûkaḥḥal kuḥl-i mâzâğa'l-başarla çeşm-i ḥaḳ-bîniñ
Münevver ṭal' atıñ mir 'ât-ı rü 'yet-cevher-i levlâk
- 16 Müzeyyen levḥ-i maḥfûz u ḳalem vaşf-ı cemîliñle
Müzehheb medḥ-i pâkiñle ser-â-ser defter-i levlâk
- 17 Münevver şem' -i zâtıñla dem-â-dem câmi' -i ' irfân
Müşerref maḳdem-i ḳadriñle dâ'im minber-i levlâk
- 18 Musahḥar eylediñ âfâḳı hep mihr-i nübüvvetle
Benân-ı şanıña şâyestedir engüşter-i levlâk
- 19 Olurlar sâye-i luṭfuñda âsûde Süleymânlar
' Aceb mi açsañ evc-i lâ-mekânda şeh-per-i levlâk
- 20 ' Adûnuñ sînesi şad-pâre bağrı çâk çâk oldı
Olaldan ḳabza-i vaşfiñda tîg u ḥançer-i levlâk
- 21 Tahıyyât u selâm olsun saña tâ kim Nazîm-âsâ
İde herkes nu'ût-ı zâtıñı pür-zîver-i levlâk

49 Kaşîde Der-vaşf-ı Aḥmed Pâşâ¹
(T: 152b, H: 95a, R: 143b, A: 144a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Zehî şehen-şeh-i iklîm-i nâz u ḥüsn-evreng
Ki lâl kıaldı şükûhıyle şûret-i erjeng
- 2 Hoşâ kalem-rev-i ḥûbîde Yûsuf-ı Şânî
Ki mışr-ı ḥüsn ü behâda bulunmaya hem-reng
- 3 Güzîde fâris-i eblaḳ-süvâr-ı maḥbûbî
Ki raḥş-ı ḥüsnüñe şaḥn-ı melâḥat olmuş teng
- 4 Cemâl ü ḥüsn ile mümtâz-ı dehr dilber-i şûḥ
Kemâl-i nâz ile âşûb-ı şehr şâhid-i şeng
- 5 Kemân-ı fitne be-dest ebrûvân-ı çîn-dârı
Derûn-ı ‘aşıḳa müjgâni sîne-dûz-ı ḥadeng
- 6 Fezâ-yı naḥvete ḥûn-ḥâr-ı şîr-i ğamzeleri
Nigâhı kıulle-i kühsâr-ı ḥüsne ğırre peleng
- 7 Zebânı tûḫî-i ğüyâ şeker leb-i la‘ li
Henûz âyîne-i ḥüsni görmemiş daḫi jeng
- 8 Şikenc-i kâkül-i ‘anber-şemîmi ḥaḫḫ-ı lebi
Biri kalem-rev-i çindir birisi ḫıḫḫa-i zeng
- 9 Görüp cemâlini ḥoy-gerde oldu jâle degil
‘İzâr-ı ğoncaya virdi ḫicâbı sürḫî-reng
- 10 Sipîhr-i ḥüsne olup âfitâb zühre-cebîn
Hezâr mâh-veşîñ serv-i kıaddin itmiş çeng
- 11 Melâḥat olsa eger vezn o Yûsuf-ı ḥüsne

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Perî-veşân şabâhatde olmaya hem-seng
- 12 Tamâm eyledi şad-pâre ceyb-i havşalamı
O deñli eyledi ben nâtüvânı da dil-teng
- 13 Güsiste rişte-i şabr u şekîb ü târ-ı hıred
Şikeste sâğar-ı nâmûs u âr ü şîşe-i neng
- 14 Cemâli naqşı gözümde mişâl-i hâb ü hayâl
Hevâ-yı vaşlı serimde hemân ki neşve-i beng
- 15 O resme eylemiş üstâd naqş ü taşvîrin
Ki hayret eyleye evvel nazarda ‘ âşıkı deng
- 16 O naqş-ı hüsni temâşâdadır ki dîde-i cân
Cemâl-i hûr-ı bihişt olmaya aña nîreng
- 17 Bu hüsni havşala-sûza ola meger ki nazîr
Cemâl-i şâhid-i baht-ı vezîr-i Cem-Ferheng
- 18 Bihîn bahâr-ı sa‘ âdet ki bâğ-ı rif‘ atine
Sipîhr ‘ ıkd-ı şüreyyâyı eyledi âveng
- 19 Yegâne dâver-i zî-şân Sikender-i devrân
Hudâygân-ı zamân âşaf-ı Süleymân-çeng
- 20 Peleng-i kûh-ı veğâ şîr-i bîşe-zâr-ı ğazâ
Ser-âmed-i vüzerâ şaf-şikâf-ı kavm-i Fireng
- 21 Sütûde tab‘ u şiyem iftiyhâr-ı ehl-i kerem
Vezîr-i a‘ zam ü ekrem dilîr-i ‘ arşa-i ceng
- 22 Sitâre-ceyş ü felek-bâr-gâh u mâh-‘ alem
Cenâb-ı Aħmed Pâşâ muhîf-i ‘ âlem-i teng
- 23 O Cem-şükûh-ı cihân-bân ki olsa şâyeste
Derinde ‘ abd-i kemer-beste Keykubâd u Peşeng

- 24 O ahramân-1 af-ârâ ki gôrse avletini
Kefen-be-dû gelüp pâyine düe Hûeng
- 25 Cihân-1 evkete hâân-1 ma delet-mesned
Serîr-i himmete sulân-1 mekrûmet-evreng
- 26 Bisât-1 rif atine mâh sâgar-1 sîmîn
Der-i sa âdetine âfitâb bir serheng
- 27 Seâda bar ile ab -1 kerîmi dest-be-dest
 Aâda ebr-i bahâr ile cûdı reng-â-reng
- 28 O deli  âleme nâzır nigâh-1 merameti
Ki âh-bâza hevâ-dâr olup aâr-1 küleng
- 29 Olursa sâye-fiken âfitâb-1 terbiyeti
Fezâ vü kûhda hem-ader eb-erâg ola seng
- 30 Olurdu âyîne-i ahrına dû-âr olsa
Demâg-1 tûtî-i gûyâya ehd-i nâb ereng
- 31 Seâb-1 hıfzı eger sâye alsa deryâya
Maâm-1 râat ola mâhiyâna kâm-1 neheng
- 32 Belâ-resân-1  adû kim olursa lâyıdır
Semend-i  azmine bâl-i hümâ-yı feth çeleng
- 33 Yegâne âaf-1 âhib-ırân-1 kiver-gîr
Hirâs-1 dümen içün kim ola süvâr-1 küreng
- 34 Dem-i itâb virüp lerze admesi dehre
Geçe sipihri de evvel ademde ad-ferseng
- 35 Hoâ kümeyt-i mülâyim-ırâm kim gâhî
azar getürmeye âyîne üzre itse direng

- 36 Zâfer-şükûh vezîrâ güzîde-tedbîrâ
Eyâ hücûmı iden düşmenâna ‘âlemi teng
- 37 Bülend rütbesin ol âşaf-ı mükerremsin
Ki oldı hıdmetiñe kad-hamîde çarh-ı şeleng
- 38 Cihân huzûrda der-i devletiñde bî-ârâm
Meger ola kadeh-i hoş-ıırâm-ı bezm-i eleng
- 39 Fezâ-yı medhiñi tâ-ıaşır eylerim pûye
Meger ki edhem-i hâmem ola kazâ ile leng
- 40 Yeter Nazîm ço taşdı‘ i eyle hatm-i kelâm
Du‘â-yı devletine kıl hulûş ile âheng
- 41 Hemîşe tâ kim ide hüsrevân-ı mülk-i cemâl
Şükûh-ı hüsni ile ‘uşşâk-ı bî-karârını deng
- 42 Mağâm-ı devlet ü ‘izzetde eyledikçe karar
Hasûd-ı câhına dâ‘im kazâ ola erjeng
- 43 Hudâ vücûdını hâfız belâ vü âfetden
Kılâ‘-ı haşmı harâb eyledikçe tób u tufeng

50 Kaşide Berây-ı Muşâhib Muştafâ Pâşâ¹
(T: 153b, H: 96a, R: 145a, A: 150b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ey nesîm-i seherî cilve-künân hoş geldiñ
Vey şafâ-bağş-ı dil-i ğam-zedegân hoş geldiñ
- 2 Kûy-ı dildâr selâmın mı getürdün söyle
Dil-i sevdâ-zededen var mı nişân hoş geldiñ
- 3 Kâkülünde nicedir hâl-i melâmet-fâli

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Bir haber vir daħi eyler mi figân hoş geldiñ
- 4 Cãn meşâmı dem-i feyziñle mu' attar itdiñ
Nefha-i zülfi ile müjde-resân hoş geldiñ
- 5 Sen mi geldiñ dil-i bîmârı su'âl eylemege
Ey hadeng-i müje ey âfet-i cãn hoş geldiñ
- 6 Ey hayâl-i ruħ-ı dildâr meded kãnde idiñ
Saña müştâk idi çeşm-i nigerân hoş geldiñ
- 7 Yaşilik eylediñ ey ğamzesi tâtâr-firîb
Hasretiñ hâlimi itmişdi yaman hoş geldiñ
- 8 Cãnıma geçmiş idi devrî-i hüsnuñ cânâ
Kalmamışdı dil-i zârımda tûvân hoş geldiñ
- 9 Âşiyân-ı serime konmağa ey tâ'ir-i şevk
Nâme-i vuşlat ile bâl-feşân hoş geldiñ
- 10 Seni gönderdi gibi var ise ey tîr-i müje
Cüst ü cûy-ı dile ol kaşu kemân hoş geldiñ
- 11 Da' vet eylerdi seni dûd-ı buhûr-ı âhım
Ey perî hâneme bu gice nihân hoş geldiñ
- 12 Cûy-veş pâyiñe diller ҡo dökülsün bir bir
Çemen-i ' işveye ey serv-i çemân hoş geldiñ
- 13 Yine şad-hâlet ile mihrimi efzûn itdiñ
Ey ruħı reşk-i gül-i bâĝ-ı cinân hoş geldiñ
- 14 Ey şarâb-ı kadeh-i hüsñ ile ser-germ-i ğurûr
Hançer-i nâz be-kef na' ra-zenân hoş geldiñ
- 15 Sen de ' âşık mısın ey ğonca ki şahn-ı çemene
Cismiñi pâreleyüp cãme-derân hoş geldiñ

- 16 Kemer-âsâ baña viridi elemin pîçiş ü tâb
Târa döndi benim ey mûy-miyân hoş geldiñ
- 17 Rûze-dârân ğam-ı ebrûña bakup dirse nola
Ey hilâl-i meh-i ‘îd-i Ramazân hoş geldiñ
- 18 Yine âyâ ne kadar diller alup bend itdiñ
Ey şeh-i leşker-i kâfir-menişân hoş geldiñ
- 19 Neredendir seferiñ leşker-i nâz ile olup
‘Alem-efrâz-ı şaf-ı ‘işve-gerân hoş geldiñ
- 20 Haste-i derd ü ğamıñdan yine ey hâzık-ı hüsn
Nişter-i ğamzeñ ile almağa kan hoş geldiñ
- 21 Dili zünnâr-perest eylediñ ey şûh olup
Deyr-i hûbîde ser-efrâz-ı bütân hoş geldiñ
- 22 Ey ğubâr-ı kadem-i âşaf-ı yektâ ki seniñ
İntizârıñda idi dîde-i cân hoş geldiñ
- 23 Âşaf-ı devr-i zamân dâd-penâh-ı devrân
Ya‘ ni memdûh-ı dil-i ‘âlemiyân hoş geldiñ
- 24 Hâfız-ı devlet ü dîn şâhib-i ‘izz ü temkîn
Mürşid-i rûy-ı zemîn kûtb-ı zamân hoş geldiñ
- 25 Ristağâlîs-eşer Bû ‘Alî-i pâk-siyer
Ehl-i dil ehl-i hüner nâdire-dân hoş geldiñ
- 26 Âşaf-ı dehr-i felek-rütbe Müşâhib Pâşâ
Bihterîn hem-dem-i sultân-ı cihân hoş geldiñ
- 27 Ey felek-mertebe kim olsa revâ dergehiñe
Tâk-ı ‘âlî-güher-i kâh-keşân hoş geldiñ

- 28 Âsumân-kevkebesin oldı deriñde ser-seng
Mihr-i pertev-fiken-i pür-leme'ân hoş geldiñ
- 29 Kâmrân-ı vüzerâ Bermekî-i yektâsın
Virmege ehl-i dile rif'at ü şân hoş geldiñ
- 30 Dûstâna kâlemiñ âb-ı revân oldukça
Çeşm-i a' dâña ola tîr ü sinân hoş geldiñ
- 31 Mesned-i devlete dârâ-yı Sikender-dersin
Meclis-i rif'ate Cemşîd-nişân hoş geldiñ
- 32 Dür-i şeh-dâne-i luğ u kereme deryâsın
Güher-i merhâmet ü şefkate kân hoş geldiñ
- 33 Heft-hân-ı kereme Rüstem-i bî-pervâsın
Bîşe-zâr-ı himeme şîr-i jiyân hoş geldiñ
- 34 Âsumân-ı hünere neyyir-i bî-hemtâsın
Beden-i ma'rifete rûh-ı revân hoş geldiñ
- 35 Kûh-ı kâf olsa da teng olmadadır cünbişiñe
Murğ-ı anğâ-reviş-i sidre-mekân hoş geldiñ
- 36 Semt-i deryâya revân olsa nesîm-i luğfuñ
Diye şad-şevk ile ey feyz-resân hoş geldiñ
- 37 Tarf-ı gülzâra vezân olsa semûm-ı gâzabıñ
Diye şad-havf ile ey bâd-ı hazân hoş geldiñ
- 38 Çeşm-i hıfzıñ ki nigh-dâr ola bir bâzâra
Birbirine diyeler sûd u ziyân hoş geldiñ
- 39 Rağş-ı kadriñ güzer itdikçe sipihre dir idi
Âferîn cilveñe ey germ-ı inân hoş geldiñ
- 40 Rağşa bindikçe dem-i cünbiş-i refâtında

- Kûh-ı şahrâ diye ey peyk-i devân hoş geldiñ
- 41 Heybet-i tâm ile heycâda süvâr olduçça
Düşmenânın diyeler kıyma amân hoş geldiñ
- 42 Tünd-reftâr ile ol esb-i cihân-gerd dâver
Ser-i a' dâya olan hâk-feşân hoş geldiñ
- 43 Âşafâ lücce-kefâ dürr-i sa' âdet-şadefâ
Ey riyâz-ı kereme âb-ı revân hoş geldiñ
- 44 Sensin ol kim ruḥ-ı baḥtında fûrûḡ-ı iḳbâl
Gün gibi olmada hem-vâr ' ayân hoş geldiñ
- 45 Benem ol bî-kes ü bî-çâre ki ḥâl-i dilimi
' Arz idüp eyleyeyim saña beyân hoş geldiñ
- 46 ' Akl u şabr u dil ü cân ḳalmadı nâçâr oldum
Bî-kesem şefḳatiñe ḳaldı hemân hoş geldiñ
- 47 Nev-' arûs-ı talebe ḥacle-geh-i luḫfunda
Virmege mâşıta-i cûd ile ân hoş geldiñ
- 48 Geldi hengâm-ı du' â bir gün ola belki Nazîm
Umarız kim diye ey menḳabe-ḥân hoş geldiñ
- 49 Tâ seḫer müjde-resân peyk-i nesîm-i çemene
Diyeler zümre-i âşüfte-dilân hoş geldiñ
- 50 Olasın ' izzet ü iclâl ile meşhûr-ı cihân
Mihr ile meh gibi rûzân u şebân hoş geldiñ
- 51 ' Avn-i Ḥaḳ rehberin olsun nereye ' azm itseñ
' Avdetinde diyeler pîr ü cûvân hoş geldiñ

51 Na‘t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Lâm¹
(T: 111b, H: 55a, R: 104b, A: 42b)
(Mefâ‘ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Yine sipeh-büd-i sermâ idüp murâd-ı kıtâl
Miyân-ı âteş ü âba düşürdi ceng ü cidâl
- 2 Bürûdet-i ğazab-ı ceş-i âb olup ğâlib
Sipâh-ı âteşi itdi kül öksüzi fi'l-hâl
- 3 Bırakdı derd ile sulţân-ı şayfı idbâra
Şeh-i şitâya bugün yüz dutup yine iqbâl
- 4 Hâsâret eyledi gülzârı leşker-i Behmen
Gözümde kaldı o revnağ mişâl-i hâb u hayâl
- 5 Hâzân-ı dehr ile rîşi ağardı berf degil
Çemende şâh-ı nihâl oldu pîç ü tâb ile dâl
- 6 ‘ Aceb mi oynasa remmâl-veş felek kumda
Ki itdi tahta-i dünyâyı berf mâl-â-mâl
- 7 Meger ki bulmağa güm-geştesini nokta döker
Henûz şafha-i arza sipihr olup rû-mâl
- 8 Cihâna virse nola şimdi hâb-ı bî-hûşu
Mezâr toprağı saçdı sipihr-i bed-ef‘âl
- 9 O deñli oldu ki enbâra şiddet-i sermâ
Ki nüh-ķabâ ile eflâkı eyledi hammâl
- 10 Zebânı şiddet-i sermâdan oldu efsürde
Tekellüm eylemege ķâdir olmasa nola lâl
- 11 Güm oldu gevher-i faşl-ı bahâr berf degil

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Henûz bulmağa kum dökdi anı zeyl-i cibâl
- 12 Zemîne sîm nişâr itdi zer-ger-i gerdûn
Ki külçe-i mehi nâr-ı şafağda eyledi qâl
- 13 Sipîhr itdi meger saqfını kec-endûde
Ki yer yer oldı zemîne çekîde berf-mişâl
- 14 Olunca şiddet-i deyden qadehde yaq-beste
Perîye döndi hemân şîşe içre bâde-i âl
- 15 Kebûdî câmesiniñ hep döküldi penbeleri
Geyerdî hayl-i zamândır sipîhr-i dîrîn-sâl
- 16 Dem-i şitâ tolular yağıdı hürmen-i felege
Qıyâs itme görüp yer yer aqter-i şe‘‘âl
- 17 Felekde berf degildir nücûm ile görinen
Füsûn idüp yine şarrâf-ı gerdiş-i pür-âl
- 18 Dem-i mesâ geçirüp naqd-i hileyi gözden
Ayırdı hürdesini destine alup qırbâl
- 19 ‘ Aceb mi germ-i şitâb olsa kûh u şahrâda
Nişân-ı berf ile yer yer pelenge döndi qazâl
- 20 Yağûd bu berf degil pâre pâre kef dökülür
Revâdır üstür-i gerdûna gelse vecd ile hâl
- 21 Ki itdi cânına te’sîr sûz-ı dil-keş ile
Nevâ-yı na‘t-ı habîb-i Hudâ-yı celle celâl
- 22 Bihîn bahâr-ı risâlet ki itmiş ebr-i qazâ
Ser-i ‘adûsını vaqf-ı tegerg-i derd ü melâl
- 23 Meh-i sipîhr-i kerem âfitâb-ı burc-ı hikem
Şeff‘-i küll-i ümem husrev-i huçeste-hışâl

- 24 Gül-i riyâz-ı nübüvvet dür-i yem-i rahmet
Fürûğ-ı mihr-i hidâyet sipihr-i fazl u nevâl
- 25 Penâh-ı ‘ âlem ü insân peyember-i zî-şân
Ser-âmed-i dü-cihân server-i serîr-i cemâl
- 26 Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ hülâşa-i dü-serâ
Harîm-i hâş-ı Hudâ nâzenîn-i bezm-i vişâl
- 27 Şeh-i melâ’ike ‘ asker hıdîv-i pâk-i güher
Mu‘în-i nev‘-i beşer dest-gîr-i yevm-i su’âl
- 28 Cenâb-ı seyyid-i kevneyn Aḥmed-i muhtâr
Yegâne şâri‘ ü maḥbûb-ı İzid-i müte‘âl
- 29 O faḥr-i ‘ âlem ü âdem ki zâtın itmiş Ḥaḳ
Şeh-i ḳalem-rev-i ‘ irfân ü taḥt-gâh-ı kemâl
- 30 O pâdişâh-ı güzîn kim reh-i tâ‘atine
Beşer vücûdını ferş eyledi melek per ü bâl
- 31 O şeh-süvâr-ı sa‘ âdet ki esb-i rif‘atiniñ
Nişân-ı pâyı meh-i bedr şekl-i na‘li hilâl
- 32 Zebânı tûtî-i i‘câz nuḥkî mu‘cize-gû
Dehânı hoḳḳa vü dendâmı silk-i dürr-i le’âl
- 33 Bihişt-i ḳudrete zât-ı şerîfi ḡonca-i ter
Cinân-ı ḥikmete ḳadd-i laḥîfi serv-i nihâl
- 34 O şeh ki keffe-i mîzân-ı ḥilm ü cûdında
Degildir iki cihân vezn olunsa bir mişḳâl
- 35 Zemîn riyâz-ı celâlinde nîm-ḳabza türâb
Sipihr baḡçe-i rif‘atinde köhne sifâl

- 36 Künûz-ı gevher-i ma' nâya zâtıdır gencûr
Rumûz-ı hestî-i eşyâya tab' ıdır hâllâl
- 37 Tûrâb-ı şâh-rehi ' arş u kürs ü çarh-ı felek
Gulâm-ı bâr-gehi kudsiyân-ı ferruğ-fâl
- 38 Simât-ı rif' ati mihmânına Mesîhâ-veş
Sipîhr süfre ola kuruş hûr hilâl hılâl
- 39 Nesîm-i luğfi riyâz-ı şebâba olsa vezân
Kâlırdı bâğ-ı cüvânîde tâ ebed eţfâl
- 40 Keremle ' âlem-i suflîye başsa murğânîñ
Kemend-i dâm ola pâ-yi necâtına hâl hâl
- 41 Gâzabla ' âlem-i ' ulvîye başsa kâh-keşân
Olurdu gerden-i gerdûn-ı hîle-kâra ' ıkâl
- 42 Şemîm-i micmer-i hulkıyla dâ' im itmededir
Meşâm-ı cân u dili bûy-ı feyz-i istikbâl
- 43 Hâkîm-i hıfzı ki bir hasteye ide tedbîr
İşâbet-i marâz aña olurdu emr-i muhâl
- 44 Hıdîv-i dâd-penâhâ şeh-i rusûl-sipehâ
Eyâ delîl-i hüdâ dest-gîr-i ehl-i vebâl
- 45 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki eylemiş zâtîñ
Hüdâ şehen-şeh-i evreng-i ' izzet ü iclâl
- 46 Benem o mu' cize-pîrâ-yı vaşf-ı zâtîñ kim
Sitâyîşinde sözüm oldu ' ayn-ı sihr-i helâl
- 47 Benem o çeşme-i mâ' ü'l-hayât-ı na' tîñ kim
Midâd-ı kîlk-i terim dâğ-ı reşk-i âb-ı zülâl
- 48 Benem o mâşiâ-i hacle-gâh-ı evşâfîñ

- Ki nokta-i kalemimdir ' arûs-ı ma' nîye hâl
- 49 Henûz olmadayım feyz-i midhâtiñle seniñ
Güzîde şâ' ir-i sihr-âferîn-i pâk-mağâl
- 50 Ümîd odur ki olam yâd-ı vaşf-ı pâkiñde
Nice sinîn ü şuhûr u nice şabâh u leyâl
- 51 Kıpıñda sâ' ilîñim bi'l- ' aşiyi ve'l-ebkâr
Ölünce mâdihiñim bi'l-ğuduvvi ve'l-âşâl
- 52 Hezâr minnet ile şâhlar ğulâmım ola
Baña gedâlarıñ içre deñirse şaff-ı ni' âl
- 53 Nazîm-i zâr u dil-figârîñim meded senden
Figân ki eyledi ' işyân beni mükedder-hâl
- 54 Ne vech ile yazayım defter-i sitâyîşîñi
Siyâh-rû-yı hâţâyım çü nâme-i a' mâl
- 55 Ne Hakk'a lâyıķ işim var ne saña şâyeste
Ne ğuşîşimde netîce ne hâşılımda me'âl
- 56 Hevâ-yı nefse uyan tã' ir-i giriftârım
Beni bu dâma düşürdi tabî' at-i meyyâl
- 57 Dirîĝ deşt-i dâlâlet-neverd olup kaldım
Derûnda ğuşşa vü hâţırda ğam dilimde kelâl
- 58 Recâ cenâbîñadır yâ nebî halâş eyle
Ki rûhum olmaya pâ-mâl-i nefsi zîşt-i sekâl
- 59 Kılur girîve-i idbâr u ma' şiyetde zelîl
Meger ki göstere ' afv u şefâ' atîñ iķbâl
- 60 Yeter bu medh ü bu şekve hamûş ey dil-i zâr
Ki dâ' im olmasîñ rû-be-râh-ı fışk u dâlâl

- 61 Du' âya başla hulûş üzre yok mı nâmûsuñ
Nedir bu dūrî-i dergâh-ı vâhibü'l-âmâl
- 62 Hemîşe leşker-i âb eyleyüp pey-â-pey aqın
Ocağına şu kıoyup âteşi ide pâ-mâl
- 63 Esîr-i bend-i sipâhîñ olup 'adûlarıña
Ola hamâ'ıl-i gerdûn selâsil ü aqlâl
- 64 Bulup işâbet ile ümmetiñ müdâm kemâl
Bula muşîbet ile düşmeniñ tamâm zevâl
- 65 Revân-ı pâkiñe olduqça şad-şalât u dūrûd
Vücûd-ı düşmeniñ olsun dü-nîm-i tîğ-ı celâl

52 (T: 40b, R: 39b, A: 46a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cihânda sûhte-i 'aşk odur ki zâr u zelîl
Dilinde dâğ ola sûzân ne aḡker ü ne fetîl
- 2 Gedâ-yı mihr ü maḡabbet odur ki bî-ser ü pâ
Yolında bir şeh-i ḡüsnüñ ola zelîl ü sefil
- 3 Tamâm 'aşık-ı dîdâr odur ki girye-künân
İde dü-çeşm-i teri çeşme-i niyâzı sebîl
- 4 Bulur sirişk-i niyâzı 'uyûn-ı ḡışmından
Ne deñlü eylese cârî o deñli ecr-i cezîl
- 5 Ğinâ-yı 'aşk ile birdir yanında bûd u nebûd
Olur hemîşe müsâvî aña keşîr ü qalîl
- 6 Ne rağbete nazâr eyler ne i' tibâra nigâh
Pür itse ġuşına girmez cihâmı qâl ile kıl

- 7 Olur fetîle-fürûz-ı çerâğ-ı istîgnâ
Şeb-i ğınâda ider dâğ-ı sînesin kândîl
- 8 Hıuşûl-i maţlab için kâdr-i zâtını itmez
Der-i le'îme varup ' arz-ı hâcet ile rezîl
- 9 Leb-i ümîdi ider âb-ı ye's ile şüste
Bağîl ü dûnuñ iden dest ü dâmenin tağbîl
- 10 Olur mı dâr-ı cihânda ğayra dest-ğuşâ
Efendisi kûlmuñ rızķına olunca kefil
- 11 Çeker mi şiklet-i halk-ı cihânı ' izzet için
Düşer mi ' ârif ola kâ'inâta herze-vekîl
- 12 Se-rûze devlet ile dehre şığmayan mağrûr
Nazarda mûrdan aħķardır olsa cüşse-i pîl
- 13 Seni o deñli ider pây-mâl-i kibr ü ğurûr
Sen eyleseñ ne kâdar kendi nefsiñi tezlîl
- 14 Nola cefâsına şabr eyleseñ le'îmânîñ
Ne itdi hâzret-i Mûsâ'ya kâvm-i İsrâ'îl
- 15 Nola muhâl ise mağrûr-ı dîn ile ülfet
Olur vücûdı gibi şöhet-i le'îm ü şakîl
- 16 Virir mi hükmini şafrâ-yı kibr-i nahvistân
Sikencübîn-i mücâzât olmasaydı müzîl
- 17 Gürûhla bir alây bu'l-füzûl u nâķış-fehm
Ne ğüne hem-ser-i ehl-i kemâl olur o kâbil
- 18 Ki farkı ğün gibi rûşen birâder olsa daħi
' Alî ile nice kâbil berâber ola ' Aķîl
- 19 Beyân-ı hâl-i edânîde nuķķ kâşırđır

O dâstânîñ olur söyledikçe dili tavîl

- 20 Ne zevki var ‘Arabî’den ne Fûrs'den maḥzûz
Hemîşe bir nazarında ‘imâme vü mendîl
- 21 Cevâb virmez iken tıfl-ı ebcede eyler
O ḳavm-i echel-i dûn sa‘ d u seyyidi techîl
- 22 Nice taḥammül olur imtinân-ı dûnâna
Ki bulsa mûra ider bâr-ı minnetin taḥmîl
- 23 Cevâhir-i sūḥanım ey dil eyle zîver-i gûş
Yeter bu ḳıṭ‘ a-i yâḳût ehl iseñ temşîl
- 24 Hezâr ‘izz ü şeref bulsa pestdir ḳadri
‘Ulüvv-i câh ile bir nâkes olmadıkça aşîl
- 25 Ne i‘tibârına ne nâmına dinür keyvân
Felekden inse züḥal olsa mâh-ı nev zenbîl
- 26 Ne ḳadr-i kâtibi añlar o ḳavm-i nâme-siyâh
Ne ḳadr-i levḫ-i ḳalem ne kitâbet-i tersîl
- 27 Ḳıyâma gelse ḳu‘ûd u rükû‘a varsa sücûd
Dem-i şalât ne erkân bilür ne ḥod ta‘dîl
- 28 Mişâl-i cû yine şâdım riyâz-ı ‘âlemde
Ki rûzgâr-ı edânî geçer ‘ale't-ta‘cîl
- 29 Ḳalaydı yanına cürmi esâfil-i dehrîñ
Olaydı zevḳ u şafâsında her denî vü bahîl
- 30 Dem-i ḳıyâmete dek tâ zamân-ı Ḳâbil'den
Daḫi alınmaz idi ḥûn-ı nâ-ḫaḳ-ı Hâbîl
- 31 Hezâr şükr-i Ḥudâ kim bu ḳavm ḫaḳḳında
Ne tarḫ-ı hecv-i ḳabîḫ eyledim ne medḫ-i cemîl

32 Henüz vird-i zebânımla hırz-ı cânımdan
Şenâ-yı zât-ı cemîl-i habîb-i Rabb-i celîl

53 Kaşîde Berây-ı Râmî Efendi¹

(T: 84a, R: 79a, A: 154b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Kaşdıñ ' ulüvv-i şân ise dâ'im fütâde ol
Bir neşve hâşıl ider dürdî-i bâde ol

2 Olma girân-mizâc ü sebük-ser hâzer hâzer
Bu ' arşada ne saht-kemân ne kepâde ol

3 Aḥbâbı kând-i luḫ ile şîrîn-mezâk idüp
Cân-ı ' adûya deşne-i zehr-âb-dâde ol

4 Yeksân olur ḫuzûr-ı ilâhîde ' âkıbet
İster gedâ-yı dehr ü gerek şâh-zâde ol

5 Îsâ-mişâl nuḫ-ı revân-baḫş ile Nazîm
Her kâleb-i füsürdeye rûḫ-ı i' âde ol

6 Olmaḫ dilersen ey dil-i ğam-dîde şâd-kâm
Râmî Efendi dergehine rû-nihâde ol

7 Hemvâre luḫ u cûdı teraḫḫidedir saña
Sen ḫıdmet-i niyâzda dâ'im ziyâde ol

8 ' Ömrüñ olunca dergeh-i Ḥaḫ'da ḫulûş ile
Câh u celâl ü devletine var du' âda ol

9 Naḫş it şaḫîfe-i dil ü câna şenâsını
Ġayrıñ sitâyişinde velî levḫ-i sâde ol

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

10 Vâdî-i midhâtinde kıpar raşş-ı hâmeñi
Çâpük-semend-i tab' ı öñünde piyâde ol

11 Ey hâtır-ı veliyy-i ni' am gül gibi müdâm
Bâğ-ı tarabda bâd-ı ferahla güşâde ol

54 (T: 134b, H: 77b, R: 126a, A: 43b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ne murâd eyler ise hâzret-i Hâk ' azze ve cel
Yüridür hükmini lâ-yüs 'el ' ammâ yef' al¹

2 Hâyr u şer levh-i sere her ne ki naşş itdi olur
Raşam-ı hâme-i taqdîr-i hudâvend-i ecel

3 ' Ârife tesliyet-i nañnü kâsemnâ besdir²
Yetişür kısmet-i bîş ü kem-i kâssâm-ı ezel

4 Hâmd o hallâk-ı kerem-güster-i mañlûkâta
Ki beni eyledi sîr-âb-ı ser-hân-ı emel

5 Dest-i bî-dâd-ı elem hâtırımı yıkmış iken
Minnet Allâh'a binâ-yı emelim tutdı temel

6 Câm-ı zehr-âbe-i ğam ' ayşımı telh itmiş iken
Şükr-lillâh ki âlâma neşât oldu bedel

7 Bir zamân kilik-i zebânımla devât-ı femden
Harf-i tûmâr-ı temennâya çekerdim cedvel

8 Şimdi naşş-ı ğam-ı mâzîden eşer yok dilde
Şûret-i hâlîmi gösterdi Hudâ müstakbel

¹ Enbiya Sûresi, 23. ayetin "O (Allah), yaptığınan sorumlu tutulamaz" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

² Zuhuf Sûresi, 32. ayetin "Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık" anlamındaki kısmından "biz paylaştırdık" iktibas edilmiştir.

- 9 Nice demlerdi olup ser-be-girîbân-ı melâl
Der-kağâ olmış idi seylî-i endûh u kesel
- 10 Sâ' id-i himmeti der-kâr ideli bî-pervâ
Dâmen-i şâhid-i maqşûda yetişirdim el
- 11 Hâyli müddet idi kim dest-i sürûr u şâdî
'İllet-i dem-be-dem-i hüznde olmuşdı eşel
- 12 Nâhun-i şevk ile hall oldu derûnumda yine
Ėamla pîçîde olan 'uğde-i mâ-lâ-yünhal
- 13 Gösterirdi baña mir'ât-ı taleb bağıdıçça
'Aks-i ruhsâre-i âmâlimi zîst ü ağvel
- 14 Nûr-ı âyîne-i iğbâlim idüp şimdi eşer
Eyledi dîde-i idbârı nem-âlûd-ı sebel
- 15 Dest-i işkence-i Ėam vağtîmi teng itmiş idi
Ten-i bârîkim idi Ėaddede Ėuyâ bir tel
- 16 Çıkarup câme-i endûhı sebük-bâr oldu
Ėalmadı hîç vücûd-ı dil-i şeydâda şeğal
- 17 Hâşılıım miğnet idi şâm u seğer Ėam yer idim
Ėân-ı Ėırmân idi cân u dil-i zâra me'kel
- 18 Ėâce-i şevk yine tarĖ ideli bezm-i neşât
'ÂĞıbet tayy-ı bisât eyledi Ėam buldı Ėalel
- 19 Çok zamân idi rağîb ile iderdim şeb u rûz
Yâr içün Ėâh müdârâ vü gehi ceng ü cedel
- 20 Şimdi âğûşuma aldım çıkarup pîrehenin
Yâr yâr oldu baña çığdı aradan engel
- 21 Yâra yazdığça niyâz ile mağabbet-nâme

- Rûy-ı zerdimden iderdim varak-ı derdime hal
- 22 Deşt-i ‘aşkında o leylî-veşîñ âvâre idim
Kıışsa-i Kays idi destân-ı dilimde mücmel
- 23 Nice günler idi kim derd-i zükâm-ı hicrân
Dil-i şûrîdemiñ itmişdi dimâğın muhtel
- 24 Eyledim nefha-i vuşlatda yine def‘ -i şudâ‘
Ne temennâ-yı tabîb ü ne recâ-yı şandal
- 25 Künc-i hicrânda diger-gûn idi aḥvâli diliñ
Yeridir bezm-i vişâl olsa o bîmâra maḥal
- 26 Ḥânümân-ı dili yâr evvel iderken ber-bâd
Şimdi râzı degil ammâ üzerinden geçe yel
- 27 Gayra meyl itme diyü itmede şad-gûne niyâz
Baña bir gamzede biñ nâz iderken o güzel
- 28 Cân virirken nigeḥ-i şûḥına baḫmazdı henûz
Nazarın benden ayırmaz o dü-çeşm-i eşhel
- 29 Nîş-i hecr itmişken ḥâne-i zenbûr benim
Vaşl-ı nerm itdi dil-i saḫtımı çün şem‘ -i ‘asel
- 30 Gitdi eyyâm-ı ta‘ ab vaḫt-i meserretidir bu
Geldi hengâm-ı tarab oldu küdüret mühmel
- 31 Kadeḥ-i ḥâhişimi eyledi ser-şâr-ı ümîd
Sâḫî-i ye’s şunar iken baña her demde ḫiyel
- 32 Oldı baḫtım güheri zîb-i nigîn-i iḫbâl
Gerçi itmişdi zamâne anı pâ-mâl ü vaḫal
- 33 Tarḫ-ı nev şaldı yine himmet-i mi‘ mâr-ı ümîd
Köhne saḫf-ı emelim virmiş idi ye’s ile bel

- 34 Oldı nevrûz-ı tarab tâli‘ ime şubh-ı taleb
Yine bahtım güneşi eyledi tahvîl-i hamel
- 35 Cân atar olmağıçün şaydı tezervân-ı neşât
Şâh-bâz-ı talebim urmadan evvel çengel
- 36 Himmet-i tab‘ -ı bülendim o kadar ‘ âli kim
Bir gelür cünbiş-i ‘ ankhâ ile pervâz-ı cu‘ al
- 37 Baña iksîr olalı hâk-i reh-i istiğnâda
Zer-i hâlişle berâber görünür sîm-i değal
- 38 Kaldı kaydı diliñ zevk ü şafâdan gayrı
‘ Uğde-i güşşa güşâde girih-i gam münhal
- 39 Oldı ârâm-gehim şahın-ı çemen-zâr-ı murâd
Gül-i hâhişle leb-â-leb şüdedir ceyb ü bağal
- 40 Oldı ezhâr-ı meserretle girîbân-ı fezâ
Oldı leb-rîz-i reyâhîn-i ferağ dâmen-i tel
- 41 Meclis-i kâmda kârım neğam-ı şevk ü sürûr
Bezm-i şâdîde işim zezeme-i şî‘ r ü gazel
- 42 Demdir ey muṭrib-i dil nây-ı gelûyı doldur
‘ Âşîkâne yine bir nağme ser-âğâz it gel
- 43 Na‘ t-ı maḥbûb-ı İlâhîde nevâ-perdâz ol
Zühreniñ zezeme-i sâzîñ ile bağrını del
- 44 Hâce-i mekteb-i ‘ irfân u ḥaḳâyîḳ ki anîñ
Müşkil-i her dü-cihân ‘ ilmi yanında eshel
- 45 ‘ Ârif-i mes‘ ele-i şüret-i ma‘ nâ ki anîñ
Hâk-rûb-ı harem-i fiṭratı ‘ aḳl-ı evvel

- 46 ‘ Arş-mesned şeh-i levlâk-‘ alem kim olmuş
Pâs-bân-ı Habeşî bâb-ı celâlinde Zühâl
- 47 Pâdişâh-ı dü-serâ kim harem-i câhında
Cürm-i eflâk toköz kübbeli mînâ miğsel
- 48 Şaf-şikâf-ı kader-endâz ki dehr itmededir
Darb-ı şemsîr-i kazâ-cevherini darb-ı meşel
- 49 Fülk-rân-ı yem-i iqbâl ü sa‘ âdet ki degil
Nüh-felek zevrağ-ı iclâline nisbet şandal
- 50 Şâhib-i tîğ ü ‘ alem server-i serdâr-ı ümem
Hâdim-i deyr ü şanem nâsih-i edyân ü milel
- 51 Râfi‘ -i zulm ü cefâ dâd-penâh-ı zu‘ afâ
Hâdî-i râh-ı hüdâ mâhî-i tuğyân-ı hîyel
- 52 Kürsî-i ‘ arş-nişîn pâdişeh-i sidre-mekîn
Tarh-ı şer‘ iyle metîn maḥkeme-i dîn ü düvel
- 53 Rehber-i ḥayr-i sübül peyk-i rehi cevher-i kül
Eşref-i cümle rusül cümle nebîden efdâl
- 54 Şâfi‘ -i küll-i ümem Aḥmed-i muhtâr ol kim
Der-i cûdında kemer-beste nebiyy ü mürsel
- 55 O şehiñ dîde-i ḥağ-bînine olmuş maḥşûş
Kuḥl-i mâ-zâğ ezelden daḥi mükḥel mükḥel
- 56 O şehiñ yümn-i kudûmiyle yine buldı şeref
Atlas-ı çarḥ-ı felek olmuş iken müsta‘ mel
- 57 O şeh-i her dü-serânîñ der-i iclâlinde
Mihir ü meh şubḥ u mesâ iki fûrûzân meş‘ al
- 58 O şeh-i baḥr ü beriñ küngüre-i çarḥ-ı berîn

- Harem-i şân-ı refîc inde revaķ-ı esfel
- 59 O sûtûde şıfatıñ hâzret-i Hâķ meddâhı
Midħat-i zât-ı şeref-güsteri vahy-i münzel
- 60 Evvelîn gevher-i gencîne-i pinhân-ı ebed
Âhirîn dürr-i şadef-perver-i ‘ummân-ı ezel
- 61 Şadr-ı dîvân-ı risâletde emîr-i ‘âdil
Taħt-ı eyvân-ı nübüvvetde ħıdîv-i a‘ del
- 62 Minber-i fazl-ı kemâlâta ħaťib-i kâmil
Devr-i miħrâb-ı hidâyetde imâm-ı ekmel
- 63 Ĥâdim-i maħkeme-i şer‘i İmâm-ı A‘ zam
Sâ‘ili bâr-geh-i ‘ilmi revân-ı Ĥanbel
- 64 Ni‘am-ı luťfına kevn ile mekân teng-simâť
Maťbaħ-ı cûdına kevineyn iki ednâ mircel
- 65 Mezra‘-ı rif‘atine çarħ-ı felek dâne-i cev
Ĥırmen-i himmetine rûy-ı zemîn bir ħardal
- 66 Vâlih-i midħat-ı zâtı dil ü cân-ı ‘irfân
‘Âciz-i şerħ-i kemâlâtı ‘uķûl-i kümmel
- 67 Mest-i lâ-ya‘ kıl-ı şaħbâ-yı şenâsı ‘uķalâ
Lâl ü dem-beste-i vaşf-ı şıfatı her a‘ ķal
- 68 Münkir-i ‘izzetiniñ hem-demi cellâd-ı ķazâ
Ĥâsid-i rif‘atiniñ pisteri ħâķ-i maķtel
- 69 Lâyıķ-ı cennet-i dîdârı olur ħâsid eger
Dîde-i sûzeni eylerse güzer-gâh-ı cemel
- 70 Oldı her baħşde dem-beste olup ħaclet ile
Mülzemi dânişiniñ ħaşm-ı ‘anûd u echel

- 71 Yerleri a bün-i girdâb-1 ‘ ademdir olalı
Cûy-1 tîg-1 ğazabı cân-1 ‘ adûya menhel
- 72 Tâğ-1 Kısra gibi geçdi yere şad-deyr ü künişt
Şadme-i ahrı olup ser-şiken-i Lât ü Hübel
- 73 Yağdı cünd-i ğazabı mülk-i ‘ adû-yı dîni
almadı hiç arâb itdügi yerlerde talele
- 74 Cünbiş-i mevkib-i iğbâl-i zafer-ğaylinden
Kışver-i râhat-1 ârâm-1 ‘ adû müste’sel
- 75 Eblağ-1 ‘ azmine fetğ ile zafer iki rikâb
Tevsen-i rezmine imdâd-1 İlâhî heykel
- 76 Menzili urb-1 Hudâ ğâşiye-dârı Cibrîl
‘ Arş-1 a lâ feres-i ‘ azmine evvel merğal
- 77 Tîg-1 ser-tîz-i azâ cevheri bilmez hergiz
Minnet-i seng-fesân ile reşâ-yı şayğal
- 78 Hûşe-i mezra‘ a-i cûdı dükenmez tâ-ğaşr
Çarğ-1 gerdûna olup mâh-1 nev olsa mincel
- 79 Nefha-i hulğı mu‘ atğtar-kön-i kâm-1 dü-cihân
Neşr-i bû itmede bî-micmere vü bî-manğal
- 80 Terbiyet-yâfte-i ebr-i nevâli olsa
Lezzet-i sükkeri kâsid ide ta‘ m-1 ғанğal
- 81 Defter-i luğfi nola olmasa tâ-ğaşr yekûn
Rağam-1 cûdı abûl eylemedi teng-i cemel
- 82 Sikke-i ғıfz u ғirâs ile olaydı râyic
Nağd-i câna daği bulmazdı zafer derd-i ecel

- 83 Şeh-i ümmet-sipehâ huld-ı berîn-taht-gehâ
Ey sitebrağ harem-i kadrine ferş-i miḥmel
- 84 Tîğ-ı şer‘iñle seniñ farq olalı bulmadadır
Da‘ vî-i bâtıll u ḥağ tâ-be-kıyâmet fayşal
- 85 Olmayan sîr-i ser-i ḥân-ı nevâl-i keremiñ
Bulmasun ḥabbeye muḥtâc olup nân u başal
- 86 İki ‘âlemde baña bir nigeḥ-i luḫfi yeter
Ḥâlime nâzır olursa o dü-çeşm-i ekḫel
- 87 Nağd-i endîşe dükenmez ne kadar ḥarç itsem
Midḫatiñde elime girdi o deñli medḫal
- 88 Dâğ-dâr-ı eşerim rûḥ-ı Cerîr ü A‘ şâ
Dil-figâr-ı süḫanım cân-ı Lebîd ü Aḫḫal
- 89 Yâ nebî râh-ber ol cân-ı Nâzîm-i zâra
Olmasun güm-şüde-i bâdiye-i belhüm aḫal
- 90 Ḥâlîne şefkat idüp cürm ü ḥaḫâsın ‘afv it
Ḳalmasun ‘âciz ü nâçâr ü zelîl ü erzel
- 91 Nice şerḫ eylesün evşâfiñi bî-çâre seniñ
Midḫatiñde neye ḳâdir ola bir ‘abd-i eḫal
- 92 Dest-i ‘afvıñla beyâz eyle ḳoma nâme-siyâh
Maḫv olur şubḫ-ı hidâyetle şeb-i târ-ı zülel
- 93 Seyyi’âtım o ḳadardır ki seḫer-gâh-ı ‘ayâr
Belki şermende-i cürmüm ola vezân-ı ‘amel
- 94 Şığmaya ma‘şiyetim keffe-i mîzâna benim
Zerreden dún u ḫafîfi gele hem-vezn-i cebel
- 95 Şıḳal-i cürm ile bir cürm-i şaḳîl olmuş iken

Sıklet-i hâhiş-i 'afvîñ günehimden eşkal

- 96 Zindeyim semt-i haţâda reh-i tã' atde zebûn
Şerr işiñ peyki velî hayr-i 'amelde tenbel
- 97 Yeter ey hâme yeter eyleme tekşîr-i maķâl
Saña hüccet yetişür nükte-i mâ-ķalle vü del
- 98 Söziñi muhtaşar it eyle niyâza âġâz
Kışşa-i şevķ ise de ġam virir itme aţvel
- 99 Tâ ki taķdîr-i ilâhî ide şad-ġüne zuhûr
Tesliyet-baħş ola lâ-yüs 'elü 'ammâ yef' al
- 100 Cebhe-sây-ı harem-i ravzası olduķça ümem
Ferş-i râhat ola a' dâsına hâk-i mezbel
- 101 Ümmetân rûhına teslîm-i dürûd itdikçe
Düşmen-i câhı ola çâhî-i emrâz u 'ilel

55 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Mîm¹

(T: 113a, H: 57a, R: 106a, A: 47b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Geçdi şad-rûze vü 'îd oldı nice 'îd-i şıyâm
Rûze-i 'îd-i maħabbet daħi bulmaz itmâm
- 2 Nice rûze ki aniñ rûz u şebi ķadr ile 'îd
Nice rûze ki ola 'îdi aniñ şubħ ile şâm
- 3 Nice rûze ki fedâ müjde-i iftârına 'îd
Nice rûze ki dem-i 'îdi seher-ġâh-ı kıyâm
- 4 Nice rûze ki ider mâtemi 'îd-i şâdî
Nice rûze ki virir 'îd-i şafâdan peyġâm

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 5 Hâbbezâ rûze-i dîdâr zehî 'îd-i cemâl
Ki dutan rûzesini itmededir 'îd müdâm
- 6 Perde-i rûzeden açıldı cemâl-i meh-i 'îd
Rûzemiz 'îd-i sa'îd itdi 'alîm ü 'allâm
- 7 Rûze vü 'îd bize kâdr ile nevrûz oldu
Rûze vü 'îd olalı revnağ-ı ehl-i İslâm
- 8 İbtidâ rûze dutan 'âkıbeti 'îd eyler
Rûze âgâzına zîrâ ki olur 'îd encâm
- 9 Rûze-dâr-ı ğam-ı ebrûyı görüp eyler 'îd
Ki olur rûze hilâl-i meh-i 'îd ile tamâm
- 10 Rûze-dârânın ider 'îd ile şîrîn-demâğ
Rûze-i micmere-i 'îde iden 'anber-i hûm
- 11 Rûze-dâr olmuş o tâbende meh-i 'îd-i cemâl
Rûze vü 'îdine kurbân olayım ben nâ-kâm
- 12 Rûze-i hecri bilür 'îd-i vişâli bilmez
Rûze-dârân-ı ğama 'îd-i neşât oldu merâm
- 13 Rûze-dârız nice demdir ne 'aceb 'îd itsek
Ki ider rûze dutan 'îd ile def' -i âlâm
- 14 Rûze-i 'îd-i maḥabbet dutan elbette olur
Rûze vü 'îd gibi pür-şeref ü pür-ikrâm
- 15 Cân ile rûze dutup 'îd ile dil-ḥürrem olur
Rûze-i 'îd-i maḥabbetde iden ğuşîş-i tâm
- 16 Rûze-dârân-ı ğam-ı 'aşkıñ olur her günü 'îd
Rûze-i 'aşk u maḥabbet dutan eyler bayram

- 17 Rûze vü 'îd ile maḥv oldı sudâ'-ı ğam-ı dil
Kil gül-i rûze ile 'îdde yoḡ bûy-ı zükâm
- 18 Nefḫa-i rûze olup bûy-ı neşâṭ-âver-i 'îd
Rûzedir ḫalkı iden 'îd ile ta'ṭîr-i meşâm
- 19 Rûze-dârân-ı ğam eylese nola 'îd-i sürûr
Âḫîr-i rûze olur 'îd-i ḫuceste-fercâm
- 20 Sübhâ-i rûzeye 'îd olsa imâme ne 'aceb
Silk-i eyyâm bulur rûze vü 'îd ile nizâm
- 21 Rûze teşrîfî nola eylese 'îdi tebşîr
Rûzedir dehre iden müjde-i 'îdi i' lâm
- 22 Şâm-ı rûze seḫer-i 'îd ile ḫatm olsa nola
Rûz-ı rûze şeb-i 'îd ile olur müşk-i ḫitâm
- 23 Rûze-i mâdiḫiniñ rûz u şeb-i 'îd eyler
Rûze-i 'îd şenâ-yı şeh-i levlâk-maḫâm
- 24 Rûze-i 'îd-i nu'ûtı baña oldı rûzî
Rûze vü 'îdi dile ḫısmet idelden ḫassâm
- 25 Şâḫîb-i rûze vü 'îd Aḫmed-i Muḫtâr o kim
Rûze vü 'îdine ḫurbân ola ervâḫ-ı kirâm
- 26 O peyember ki iden rûze-i 'aşḫîñ tekmîl
Ḥaşre dek şâm u seḫer eyleye hep 'îd-i devâm
- 27 O şehiñ şâ'im olan rûze-i hicrânında
Ḥıdmet-i 'îd-i vişâlinde olur istiḫdâm
- 28 O şehiñ rûze-i dîdâr-ı şerîfin dutanıñ
Meh-i 'îd olsa revâ meclis-i iftârına câm
- 29 O şehin rûze-i derdin dutup iftâr idene

- Tâ-ħaşr şubħ u mesâ ‘îd ola vaqt ü hengâm
- 30 Şâ’im-i rûze-i dîdârı o faħr-i rusülün
Eyleye ‘îd-geh-i şahn-ı tecellâda ħırâm
- 31 Ĥâdim-i rûze-i derdi o şehiñ ins ü peri
‘Îd-gâh-ı ğam-ı ‘aşkında melâ’ik ħuddâm
- 32 Zât-ı vâlâ-güheridir şeref-i rûze-i vahy
Tab‘-ı ħikmet eşeridir meh-i ‘îd-i ilhâm
- 33 Ĥasret-i rûze-i dîdârı şanâdîd-i ‘Arab
Vâlih-i ‘îd-i cemâli küremâ-yı A‘ câm
- 34 Rûze-dâr-ı kerem ü ‘âtıfeti ‘âm ile ħaş
Sâ’il-i ‘îd-geh-i cûdı ħavâş ile ‘avâm
- 35 Rûze-dâr idi ğamiyle görelî teşrîfin
İtmede ‘îd-i dem-â-dem felek-i mînâ-fâm
- 36 Rûze-dârân-ı ğam-ı ‘aşkı olan ‘uşşâka
‘Îd ola cümle leyâli vü ser-â-ser eyyâm
- 37 Rûze-i vaşfını taħrîr ideniñ kilki olur
Ĥutbe-i ‘îd-i şenâ-kârî-i zâtında cüsâm
- 38 Rûze-i midħatiniñ hep dem-i iftârında
‘Îd ider çâr-rükn şeş-cihet ü heft-ecrâm
- 39 Rûze-i şer‘-i şerîfin dutan ehl-i teslîm
Pister-i ‘arşı şeb-i ‘îd ide cây-ı menâm
- 40 Rûzeye ħasreti dâĝ urdı degildir ħandîl
‘Îde dek yanmadadır sûziş ile her aħşam
- 41 Rûze-i mihrini cân ile dutan ‘uşşâkıñ
Ĥalka-der-ĝuş-ı derinde meh-i ‘îd ola ğulâm

- 42 Rûze-i derdi dü-tâ eyleyen âvâresine
Kaddini mâh-ı nev-i ‘îd ide ta‘ zîm ile lâm
- 43 Rûze-dârân-ı kemâl-i kerem ü şefkatiñ
Ola ârâm-gehi mıştaba-i ‘îd-i merâm
- 44 Rûze-dâr-ı ğamı baħr olsa mürekkeb yazamaz
‘Îd-i evşâfını eşcârdan itse aqlâm
- 45 Şâhib-i rûze şehâ ‘arş-ı berîn ‘îd-gehâ
Ey olan rûze vü ‘îd ile şeref-baħş-ı enâm
- 46 Sensin ol kim ğam-ı mihriñle seniñ rûze dutan
Eyleye ‘îd-geh-i ehl-i rızâda ârâm
- 47 Rûze-dârân-ı firâkıñ olan erbâb-ı diliñ
Merhabâ eyleye ‘îdinde sürûşân-ı ‘izâm
- 48 Rûze hağğı kerem it eyle Nazîm-i zârı
Maħfil-i ‘îd-i nu‘ ûtuñda ser-efrâz-ı be-nâm
- 49 Rûze vü ‘îd ki tâ-rûz-ı haşr ide güzâr
Eylerim vaşfiña her rûze ve her ‘îd iĸdâm
- 50 Tâ-be-key zemzeme-i rûze vü ‘îd ey hâme
Rûze vü ‘îd beyânında yeter başt-ı kelâm
- 51 Tâ ki her sâl olup ħalka şalâ-yı rûze
‘Îd ile şâd ide Hağ ehl-i şıyâmı mâdâm
- 52 Rûze-dârı ğamınıñ ‘îdi mübârek olsun
Düşmen-i rûze vü ‘îdi ola ħâr u sersâm
- 53 Eyledikçe ümemi rûze vü ‘îd ol şâha
Nice biñ rûze vü ‘îd ola taħıyyât ü selâm

56 (T: 42b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Raḥmet-i 'âlemyândır dedi çün saña Hudâ
Eylemezsin bizi maḥrûm-ı şefâ' at ḥâşâ
- 2 İsm-i a' zamlâ görüp ismiñi ' arşda Âdem
Bildî kim ḥilḳat-i ervâḥda sensin aḳdem
- 3 Şâhibü'l-vaḥy risâletle mübeşşir münzir
Ḥaḳ Te' âlâ'ya budur ya' ni ḥabîb-i ekrem
- 4 Eyledi dergeh-i ḥazretde kerem istid' â
Seni şâfi' tutunup ḥazret-i Âdem ol dem
- 5 İsr ile ḳaldı şefâ' at talebi ümmetiñe
Yâ şefiḳa'l-fuḳarâ melce-i her dü-' âlem
- 6 Lî-ma' allâḥ ḥadîşiniñ olan âgâhı
Şeref-i zât-ı kerîmiñ bilür ey pâk-şiyem
- 7 Dergeh-i Ḥaḳ'da saña vâsıtaya vüs' at yok
Dost beyninde revâ mı ola ğayrı maḥrem
- 8 Sebeb-i ḥilḳat-i eflâk u mâ-fihâsın
Var mıdır ma' nî-i levlâkda lafz-ı mübhem
- 9 Çün şalât ide saña ḥazret-i Mevlâ bi'z-zât
Ḳadriñi ' izzetiñi şöylece taḥḳîḳ ederem
- 10 Ger recâ eylesin ḥazret-i ḥaḳdan ümemi
Ehl-i maḥşer bütün ' afv olunur Allâḥ a' lem
- 11 Saña lâyıḳ nesi vardır fuḳarâ zümresiniñ
' Araşâta varıcaḳ zâr u ḥazîn ü pür-ğam
- 12 Vech-i pâkiñe naḳar itmege yüz yok bizde

- Bir bir okıncıcağ a' mâl ne pîş ü ne kem
- 13 İ' tirâf eylemeden ğayrı ya bir çâre mi vâr
Cürmüne mu' terif olmak daħi kâr-ı âdem
- 14 Yâ İlâhî bize ol günde teraħhüm eyle
Enbiyâ ħürmetine luţfuñ ile kıl mükrem
- 15 Biziz ol zümre-i ' uşât ü gürûh-ı zu' afâ
Biziz ol kâfile güm-yâb-ı beyâbân-ı ' adem
- 16 Rû siyeh dest tehî bağrı yanık bir kıvmiz
Eyledik tûl-i emel ' aksi ile çekdik elem
- 17 Heves-i zînet idüp ħandeler itdik bî-ħadd
Ĥayf kim geçdi ' ömür çeşm ise hiç görmedi nem
- 18 Var iken mûcib-i ' ibret bize mevt-i aqrân
Nefs-i emmâre yine olmadı aşlâ mülzem
- 19 Dâr-ı fânide ' aceb vâlih ü ħayrân yürüdük
Gâh mesrûr-ı libâs ü gehî memnûn-ı ni' am
- 20 Şimdi ' adliñ ile ħükm eyleme luţf u kerem it
Sâ' il-i rahmetiñiz vaqt-i elestden aqdem
- 21 Nâra yaqma bizi ey Vâħid-i ğaffâr-ı zünûb
Olmaya tâ ki şeyâtın bu ħükme ħurrem
- 22 İ' timâd-ı keremiñle nice cürm itmişdik
Zannımız üzre kerem eyle be-ism-i a' zam
- 23 Ĥazret-i faħr-i cihân ħürmetine yâ Sübhân
Eyle bu dâ' iyeme nice luţflar munzam
- 24 Ol ħabîbiñ ki seniñ maħrem-i esrârıñdır
Kıldıñ ' izzetle anı pâdişeh-i şâħib-' alem

- 25 Va' dler itmiş idiñ leyle-i mi' râcında
Ki za' if ümmetini ' afv idesin yok şübhem
- 26 Buña Qur'ân-ı Kerîm'iñ dağı nâtıktır kim
Zât-ı pâkiñe muhâtab biziz ol hayr-ı ümem
- 27 Cümlemiz mazhar-ı esmâ-i ' izâm olmuşduk
Bûy-ı Raḥmân idi her bir nefes eylerdik şem
- 28 Müddet-i Âdem'e ḥammertü buyurduñ yâ Rab
Aña nefḥ eyledigiñ rûḥ-ı muḳaddesdir etemm
- 29 Cümle eşyâda benî Âdem'e tekrîm idüp
Ḥilḳatin aḥsen-i taḳvîm ile kıldı mu' zam
- 30 Enbiyâyı getürüp nev' -i beşerden cümle
Ḳalb-i pür-nûrların beyt-i vahy itdiñ hem
- 31 Âdemi ' izz ile mescûd-ı melâ'ik kıldıñ
Ḥullelerle aña mesken idi gülzâr-ı İrem

57 (T: 44b, R: 41b, A: 50a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey dü- ' âlem varaḳ-ı ḥaşmetine ḥalḳa-i mîm
Âferîniş raḳam-ı cûdına bir noḳta-i cîm
- 2 Mihr-i gerdûn-ı ledün mâh-ı sipihr-i irfân
Ki degil vâḳıf-ı mâhiyyeti ehl-i tencîm
- 3 Ḥâce-i faẓl u kemâlât ki olmuş ezeli
Mekteb-i ' ilmîne kevneyn iki levḥ-i ta' lîm
- 4 Şeh-i dâna ki şifâ-ḥâne-i iclâlînde
Ṭab' -ı iḳbâl şaḥîḥ ü dil-i idbâr saḳîm

- 5 ‘Ârif-i sırr-ı serâ-perde-i hâş-ı lâ-rayb
Maḥrem-i bezm-i yakîn kurb-ı ilâhîde nedîm
- 6 Kâbe kavseyn-erîke şeh-i şâhib-mi‘ râc
Lî-ma‘ allâh-ḥarem ḥüsrev-i levlâk-ḥarîm
- 7 Şuḳḳa-perdâz-ı nübüvvet ‘alem-efrâz-ı rusûl
Dâver-i şümme denâ-taḥt u le‘ amrük-dîhîm
- 8 Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-ı ilâhî ki anîñ
Mâdiḥi ḥazret-i Ḥaḳ maḥmideti Naşş-ı kerîm
- 9 O şehiñ şubḥ u mesâ itmede ervâḥ-ı kirâm
Ḥâk-i dergâhına fersûde cebîn-i tekrîm
- 10 O şehiñ mâ-ḥazar-ı cûdın iḥâta idemez
Süfre-i ni‘ metine rûy-ı zemîn olsa edîm
- 11 Ka‘be-i câh-ı celâlinde o faḥr-ı rusûlüñ
Mu‘tekif cân-ı Simâ’îl ü dil-i İbrâhîm
- 12 Genc-i pür-gevher-i esrâr o tılısm-ı ḥikemiñ
İdemez şerḥ-i şifâtın ne mühendis ne ḥakîm
- 13 Enbiyâ vü rusûle ol şeref-i mevcûdât
Kevne âḥirde gelüp zâtı olundu taḳdîm
- 14 Şerbet-i la‘l-i revân-baḥşına leb-teşne Mesîḥ
Mu‘ciz-i nuḥk-ı dil-âvîzine dil-beste Kelîm
- 15 Selsebil-i çemen-i ravzası âb-ı kevşer
Cedvel-i bâğçe-i kûyı ṭahûr u tesnîm
- 16 Dil-figâr-ı ḥıdem-i dergehi ḥûr u ğılmân
Şerm-sâr-ı ḥarem-i ravzası gülzâr-ı na‘îm
- 17 Ğonca-i güleşen-i cûd u keremi heşt-behişt

- Şu' le-i küllhan-ı qahr u ğazabı heft-cahîm
- 18 Şebnem-i luţfi nişâr olsa zemîn-i ye'se
Gül-i ümmîdi vire her ser-i hâr u ğasa bîm
- 19 Şerer-i nâ'ire-i qahrı ma' âzallâh eger
Âb-ı hayvâna eşeritse olur mâ-i hamîm
- 20 Hâk-i pâyi ruĥ-ı tekrîme maqâm-ı rû-mâl
Âsitânı leb-i ta' zîme maĥall-i telşîm
- 21 Sâ'il-i dergehine 'abd-i kemer-beste mülûk
Bende-i bendesidir pâdişeh-i heft-iqlîm
- 22 Râyet-i' izzetine zeyl-i zer-efşân ĥurşîd
'Alem-i rif'atine cirm-i qamer mehçe-i sîm
- 23 Eblaq-ı 'azmine tevfiq-i ilâhî perçem
Tevsen-i rezmine şebâl-i zafer 'avn-i ĥakîm
- 24 Çeşm-i ĥaq-bînin ider nergis-i bâĝ-ı mâ-zâĝ
Gül-i ruĥsâresini eyledi ĥandân u besîm
- 25 Zıll-ı şer'inde ĥuzûr itmededir mevcûdât
Nola Ĥaĥ sâyesini mişli gibi itse 'adîm
- 26 Olur emriyle siyâset-geh-i tehnîde qazâ
İmtişâl itmeyene şer'ine tîĝ u dü-nîm
- 27 Dâhil-i maĥkeme-i 'afvı seĥer-ĝâh-ı ĥisâb
Ne qadar cürm ü ĥaĥâitse olunmaz tecrîm
- 28 Terbiyet-kerde-i ĥulq-ı ĥaseni olsa tîbâ'
Ĥüsn-i aĥlâqa mübeddel ola ef'âl-i zemîm
- 29 İtmede kâm-ı dil-i 'âlemiyânı ta' tîr
İdeli bâd-ı şimâl-i ĥaremi neşr-i şemîm

- 30 Bûy-ı ezhâr-ı nu'ûtı nola cân-bağış olsa
Dem-i Rûhü'l-Ğudüs oldu o çemen-zâr-ı nesîm
- 31 Oldı her harfı girih-bend-i zebân-ı ta' bîr
İdemez nâtıka evşâf-ı şıfâtın tefhîm
- 32 Nola evşâfına meyl itse hümâ mâ'ıl olur
Üstühân her ne kadar olsa gelû-gîr ü remîm
- 33 Devr-i hıfzında ser-i müyü daği olmaya ter
Şalsa bir bî-kesi girdâb-ı fenâ üzre kelîm
- 34 Cem'-i aşhâba olup şem'-i hidâyet leme'ân
Çâr-yâr oldu o cem' içre vefâ-dâr-ı kadîm
- 35 O çehârîñ biridir hazret-i Şiddîk-i 'atîk
Yâr-ı gâri olup eylerdi o şâhı ta'zîm
- 36 Biri de hazret-i Fârûk-ı 'adâlet-güster
Ki anıñ sâyesine uğraymaz dîv-i racîm
- 37 Biri de câmi'-i Ķur'ân-ı mübîn Zî'n-nûreyn
Menba'-ı hîlm ü hayâ hazret-i 'Oşmân-ı halîm
- 38 Biri anıñ esedullâh 'Alî'dir ki henüz
Zü'l-fikârın daği añdıqça olur haşm dü-nîm
- 39 Bâ-ğuşûş ol iki şehzâde Hasan ile Hüseyin
Birisi rûh-ı muşavver birisi nûr-ı cesîm
- 40 Gördiler her biri biñ cevr ü cefâ düşmenden
Çekdiler her biri bu ğam-gedede renc ü elîm
- 41 Buldılar Ķurb-ı ilâhîde 'ulüvv-i derecât
Oldılar her birisi nâ'ıl-i şad-ecr-i 'azîm

- 42 İki ‘âlemde olup mazhar-ı kahr-ı Kahhâr
Ola düşmenleriniñ cânına Allâh garîm
- 43 ‘Arş-dergâh şehâ hüsrev-i kudsi-sipehâ
Ey ‘uşâta sebep-i mağfîret-i Rabb-i Raḥîm
- 44 Sen o memdûḥ-ı Hudâ faḥr-i dü-‘ âlemsin kim
Olsa ḥalk-ı dü-cihân nâdire-sencân ü fehîm
- 45 Fihris-i vaşfıñı şerḥ itmeyeler eyleseler
Haşre dek levḥ-i şühûr ile sinîne terkîm
- 46 Ḥamdülillâh kalemim rıkk-ı beyân üzre yine
Ḥilye-i na‘ tıñı bir gûne daḥi oldı resîm
- 47 Gülşen-i vaşf-ı cemîlînde olup zezeme-sâz
Eyledi bu ğazeli bülbül-i ṭab‘ım taḥsîm
- 48 Dem-i ḥilkatde daḥi eylemiş ey dürr-i yetîm
Mâder-i dehri Hudâ şibḥ ü nazîrînde ‘aḳîm
- 49 Yazmamışdı rusülün nâmını ḥakkâk-i ezel
Sen ḥaḳ itmiş iken mihr-i nübüvvetle vesîm
- 50 Gevher-i zâtıñı vaşf eyleyemez cevher-i kül
Rütbe-i ḳadriñi ancaḳ yine Allâh ‘alîm
- 51 Câmî‘ -i şer‘ iñe ey ḳible-i ḥacât-ı ümem
‘Arş-ı Ḥaḳ gibi ne ta‘ mîr gerek ne termîm
- 52 Meded-i zât-ı güzîniñle bulup şer‘ ḳıvâm
Ḳuvvet-i şer‘ -i metîniñle ḳavî dîn-i ḳavîm
- 53 Nâ’îl-i luṭfuñ olup rütbe-i a‘ lâda saḥî
Mazhar-ı ḳahrıñ olup pâye-i esfelde le’îm
- 54 Ḥaşe-lillâh keremiñden ola maḥrûm seniñ

‘ Afvîna şefkatiñe kalmış iken ‘ abd-i ešîm

55 Levh-i ‘ işyânımı ‘ afvîñ nola tûmâr itse
Köhne oldukça okunmaz şafağât-ı taqvîm

56 Ben de bir sâ’iliñim redd ile maħrûm itme
Ey iden ümmetini nâ’il-i elât-ı ‘ amîm

57 Umaram ey güher-i kân-ı kerem luṭfuñdan
Lâyık-ı silk-i kabûlüñ ola bu dürr-i Nazîm

58 Söz tamâm oldu gel ey hindû-yı kilik-i dü-zebân
Raṭb ü yâbis kelimât ile yeter olma za’îm

59 Geldi hengâm-ı du‘â başla niyâza demidir
Yetişür ‘ arz-ı maḳâl eylediñ ey ṭab‘ -ı selîm

60 Tâ ki na‘t-ı şeh-i kevneyni edâya şeb u rûz
İdeler ehl-i süḫan cân ile dilden taşmîm

61 Ola ḫalk-ı dü-cihâniñ nefesinden efzûn
Ravza-i pâkine envâ‘ -ı dürûd u teslîm

62 Ḥayr ola ümmetiniñ ḫâli bi-ḫaḳḳ-ı Yâsîn
Ḳalmaya heftesine ḫaşmı bi-sırr-ı Ḥâ-Mîm

63 Ümmeti cennet-i a‘lâda maḳâm itdikçe
Düşmen-i câhı ola çâh-ı cehennemde muḳîm

58 Ḳaşıde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Ḥân¹

(T: 83b, R: 78b, A: 134b)

(Mef’ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

1 Ne seyr-i bâğ ne çemen-i şoḫbet isterim
Bir serv-i ḫoş-ḫırâm sehî-ḳâmet isterim

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Burc-ı sipihr-i sînedede tâbân ola müdâm
Bir âfitâb-ı hüsn ü kamer-ı tal' at isterim
- 3 Yârîñ şafâ-yı bûse kenârı yeter baña
Ne câm-ı Cem ne nuql-i mey-i 'ışret isterim
- 4 Geldikçe yâr hâneme teklîfsiz gelir
Ben böyle ol perî-veşi bî-da' vet isterim
- 5 Emdirse la' lîni demidir ol tábîb-i cân
Dil-ı haste-i maḥabbetiyim şerbet isterim
- 6 Yokdur firâk-ı yâre ilâhî taḥammülüm
Bâr-ı girân-ı ḥasretine tâkat isterim
- 7 Gönlüm ne deñli olsa perîşân-ı rûzgâr
Yâ Rab hezâr o mertebe cem' iyyet isterim
- 8 Keyfiyyeti ḥumâra vire tevbe-i naşûḥ
Bî-sâgar u şarâb ola bir ḥâlet isterim
- 9 Dîdârdır murâd olan ey çeşm-i intizâr
Ne hûr-ı 'în ne bağçe-i cennet isterim
- 10 Hâcî Selîm Girây'ıñ olup dergehinde kul
Senden Nazîm o derde 'ubûdiyyet isterim
- 11 Hâk'dan du'â-yı dergehin itdikçe ol şehiñ
Maḥşûş ola icâbete bir sâ' at isterim
- 12 Bâlî-i fark-ı bahtım idüp âsitânını
Hâk-i derinde şubḥ u mesâ râḥat isterim
- 13 Hân-ı kerem-şî'ârı ki hüsni beyân ile
Vaşfiñda şî'rimi okuyup hil' at isterim

59 (T: 137a, H: 80a, R: 128b, A: 48b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Pinhân iken âb ü gil içinde daği Âdem
Sen seyyid-i kevneyn idiñ ey mefhar-i ' âlem
- 2 Kûyuñ ' Arafât ehl-i dile Ka' be cemâliñ
Hâliñ Hacerü'l-Esved o fem çeşme-i zemzem
- 3 Mellâh-ı yem-i ' âtıfetiñ Nûh ile İlyâs
Ervâh-ı rusül ' izzet-i şanıñla mükerrerem
- 4 Hıyyâh-ı libâs-ı ümemiñ hazret-i İdris
Ey atlas-ı gerdûna şeref-güster-i mağdem
- 5 Müstağrağ-ı deryâ-yı ğamiñ hazret-i Yûnus
Derdiñ dil-i Eyyûb'daki yâreye merhem
- 6 Bülbül çemen-i midhatiñe hazret-i Dâvud
Gülzâr-ı nu' ûtuñda Hızır tûf-i hoş-dem
- 7 Hâdim der-i eyvân-ı celâliñde Süleymân
' Anka meges-i hân-ı nevâliñ ile tev'em
- 8 Mihmân-ı simât-ı ni' amıñ rûh-ı Birâhîm
Ey cümle nebî bezmiñe huddâm-ı rusül hem
- 9 Kurbân-şode-i mekrümetiñ cân-ı Simâ' îl
Ey ' id-ı ğamiñ hâleti ber-hem-zen-i mâtem
- 10 Ya' kûba ğubâr-ı kademîñ kuhl-i cevâhir
Yûsuf şeref-i feyz-i cemâliñ ile hurrem
- 11 Hayrân-ı tecellâ-yı ruhuñ Mûsî-yı ' İmrân
Dil-haste-i dârû-yı lebiñ ' İsi-i Meryem
- 12 Cibrîl-i Emîn ğaşiye-ber-dûş-ı Burâkıñ

- Levlâk u le‘ amrük saña maḥşûş u müsellem
- 13 Ser-tâ-be-ḳadem olduĝuña levḥ-i kirâmı
İşbât yeter zâhr-ı şerîfîndeki ḥâtem
- 14 Şûret-ger-i ḥilḳat ezeli cism-i laṭîfîñ
Yazmış yed-i ḳudretle seniñ rûḥ-ı mücessem
- 15 İsmiñ nola Maḥmûd ise ey Aḥmed-i muḥtâr
Zâtıñ gibi esmâ-yı ‘ izâmıñ da mu‘ azzam
- 16 İtmiş seni Ḥaḳ âyîne-i şûret ü ma‘ nâ
Yok zâhir ü bâtıñda seniñ ‘ ilmiñe mübhem
- 17 Gerçi laḳabıñ ümmî-i nâ-ḥandedir ammâ
Her baḥş ile itdiñ yine düşmenleri mülzem
- 18 Bu meclisi itseñ nola âḥirde müşerref
Sensin yine her vech ile ma‘ nîde muḳaddem
- 19 İns ü melek ü arz u semâ emriñe münḳâd
Ey cümle ḥalâyıḳdan olan eşref ü ekrem
- 20 Mi‘ mâr-ı ezel maḥfil-i iclâliñe itmiş
Nüh-kürsî-i eflâkı toḳuz pâreli süllem
- 21 İclâl senin şân-ı celîliñde hemîşe
İḳbâl seniñ zât-ı cemîliñde dem-â-dem
- 22 Kem-ḳatre-i ‘ ummân-ı kemâliñ yedi deryâ
Kem-zerre-i ḥurşîd-i cemâliñ yedi târem
- 23 Muḥtâc-ı der-i merḥametiñ şâlih u tâlih
Ey cümle ‘ uşât-ı ümeme eşfaḳ u erḥam
- 24 Ta‘ zîmiñe dâmen be-miyân ḥayl-i melâ’ik
Tekrîmiñe ḳaddi felegiñ şubḥ u mesâ ḥam

- 25 Bir kıt‘ a-i bâğ-ı keremiñ ravza-i cennet
Bir lem‘ a-i berq-ı ğazabıñ nâr-ı cehennem
- 26 Bir pertev-i hurşîd-i cemâliñ meh-i enver
Bir bâriqa-i nûr-ı ruħuñ neyyir-i a‘ zam
- 27 Esrâr-ı İlâhîde diliñ ‘ ârif-i billâh
Ey meclis-i İsrâda olan maħrem ü hem-dem
- 28 Mir’ât-ı Sikender nem-i luṭfuñla muşayķal
Meksûr-ı celâl-i ğazabıñ câm-ı dil-i Cem
- 29 Hâk-i harem-i ma‘ deletiñ efser-i Kısra
Hâşâ ki yem-i mekrümetiñ bahşış-i Hâtem
- 30 Deryâ-yı nevâliñ seniñ olduķça güher-rîz
Her hâl ile itmiş seni Hâķ a‘ lem ü aħkem
- 31 ‘ İrfân-ı kemâlâtıña olsañ nola yektâ
Ne bîş bilür bezl ü nişâr itmede ne kem
- 32 Her saṭr-ı siyâh kütüb-i şer‘ -i şerîfiñ
Çâk-i ciger-i düşmen içün deşne-i mübrem
- 33 Sevdâñ ile tâ-ħaşr ola ser-geşte ğazâlân
Bûy-ı hoş-ħulķuñ ki seniñ eylediler şem
- 34 Olsa ne ‘ aceb eşhebiñe ğâşiye-ber-dûş
Hurrem şeref-i bûs-ı rikâbiñ ile Edhem
- 35 Âyât-ı zafer cevher-i şemşîr-i hücûmuñ
Ey şâm-ı kader nîze-i iķbâline perçem
- 36 Nuşret ‘ alem-i fetħiñe bir zeyl-i hümâyûn
Şemşîr-i zafer ķabza-i iķdâmiña ğamğam

- 37 Takşîm ideli emriñ ile nehyiñi itmiş
Kassâm-ı ezel dûsta vü düşmene maķsem
- 38 Tâķat mi ider şavletiñe düşmen-i rûbâh
Şîrân-ı ecem görse ola teb-zede-i rem
- 39 Teb-lerze-i ķadriñle düşer ģak-i helâke
Saŗvetde ‘adû olsa hizebr-efgen ü zayģam
- 40 İtdikçe seniñ heybetiñi ķalbine taşvîr
Ĥaşm olmadadır şûret-i dîvâr-veş ebkem
- 41 Elbette mekânı ķeh-i bî-ķa‘ r-ı ‘ademdir
Rezmiñde vücûd-ı ģuşamâ olsa da Rüstem
- 42 Tîģiñla ‘adû üzre ola ģürz-i ģirâniñ
İ‘râb-ı ‘ademde birisi fetĥa biri zâm
- 43 Şemşîr-i ķazâ-cevheriñiñ tu‘ mesidir hep
Ĥûn-ı ciger-i ģaşm ile olsa nola pür-dem
- 44 Ķudsî-sipehâ pâdişehâ ‘arz-penâhâ
Ey her dü-cihân kişver-i iclâliñe munzam
- 45 Ey ģusrev-i kevneyn olur pîş-ģehiñde
Âdâb ile dâmân-ı rusûl cümle ferâhem
- 46 Şâm u seĥerim ķadr ile ‘îd eyleye Mevlâ
Bir kerre eger yoluña ķurbân olabilsem
- 47 ‘Âşî diyü redd itme ķabûl eyle ki tıtdum
Zeyl-i keremiñ dest-i dil ü cân ile muĥkem
- 48 Maĥv itse nola cürmümüzi nûr-ı şefâ‘ at
‘Afvîñ ile ‘işyân-ı ümem mihr ile şebnem
- 49 Demdir ki ola mehbîţ-ı envâr-ı hidâyet

- Kâşâne-i kalbim koma ' işyân ile muzlem
- 50 Pâk itmede çârûb-ı müjem kîr ü sivâdan
Ferrâş olup eyvân-ı hayâliñde dü-dîdem
- 51 Ey iki cihânıñ güneşi hâk-i fenâda
Ben zerre-i nâçizi koma derd ile derhem
- 52 Göñlümde temennâ-yı gamıñ fikreti muzmer
Cânımda temâşâ-yı ruhuñ hasreti mudgam
- 53 Sînemde hulûşûnla nihân midhat-i zâtıñ
Kalbimde nu' ütuñ dil ü cân ile muşammem
- 54 Gezse ne ' aceb elden ele sübha-i nazmım
Evşâf-ı cemîliñde kemer-beste Nazîmem
- 55 Şad-şükr-i Hudâ-şaykal-i medh-i sıfatıñla
Mir'ât-ı dilim reng-pezîr eylemedi zem
- 56 İtsem nola ma' nâsını yüz vech ile tefsîr
Âyât-ı nu' ütuñ olalı kalbime mülhem
- 57 Olsa yeridir cilve-gehi sâha-i ma' nâ
Vaşfiñda semend-i kalemim oldı mu' allem
- 58 Tab' im güher-i medhiñ ile genc-i cevâhir
Şemşîr-i zebânımdır aña tîğ-ı mu'talsam
- 59 Şad-sûz ile vaşfiñda ider zezeme-sâzı
Yoğdur ney-i hâmemde gerek zîr ü gerek bem
- 60 Elbette şefâ' atle ider şâd u ferağ-nâk
Besdir bu kadar sûz u güdâz ey dil-i pür-gam
- 61 Tâ kim şu' arâ na' tın ide defter-i destân
Tâ kim ola ehl-i sühana midhati elzem

62 A' dâsına sâkî-i fenâ mihr ile mehden
Rûzân u şebân şuna iki kâse-i pür-sem

63 Bed-hâhların her dü-cihânda ide Allâh
Merdûd-ı ebed rû-siyeh âvâre vü sersem

60 (T: 155a, H: 97b, R: 146a, A: 126a)
(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

1 Ey mâder-i çarh-ı dü-tâ şibh ü nazîrinde ' aqîm
Mümtâz idüp zâtın Hudâ mişlin ' adîm itmiş ' adîm

2 Şâh-ı cihân zıll-i İlâh Sencer-şaşem Cemşid-câh
Hân-ı sa' âdet-bâr-gâh şâhen-şeh-i ' izzet-harîm

3 Risûy-ı Eflâtûn-hikem ' İsî-dem ü Hızır-ı ni' am
Ca' fer-sehâ Hâtem-kerem şâh-ı sahî hân-ı kerîm

4 Tevfik-i Haq dâ'im refik feth ü zafer yâr-ı şadîk
Kalbi za' ifânı şefik tab' ı selîm ü hem halîm

5 Sultân-ı gerdûn-âsitân sermâye-i emn ü emân
Devrinde hep halk-ı cihân müstağrak-ı nâz ü na' îm

6 İskender-i Dârâ-serîr Dârâ-yı İskender-nazîr
Hâkân-ı Keyhüsrev-zamîr Keyhüsrev-i Hâkân-nedîm

7 Efrâsiyâb-ı rûz-ı harb Rüstem-fer ü Hüşeng-đarb
Şâhib-kırân-ı şark u ğarb Cengîz-i şânî Hân Selîm

8 Ol hüsrev ü ' âlî-güher ol pâdişâh-ı baħr ü ber
Gökde melek yerde beşer vaşfiyla gûyâ ' an-şamîm

9 Ol dâver-i dehrîñ müdâm olsa revâdır şubh u şâm
Her server-i vâlâ-mağâm bâb-ı celâlinde muqîm

- 10 Nuṭḡı ḡikem-senc ü faşîḡ Yûsuf gibi ḡüsni melîḡ
Çarḡ-ı ma' ânîde Mesîḡ Ṭûr-ı ma' ârifde kelîm
- 11 Remz ü nikât itse beyân ebkem ola işrâkıyân
Baḡş eylese eyler revân şuya suṭurlâbın ḡakîm
- 12 İtmiş ḡakîm-i zü'l-minen zâtın müberrâ kîneden
Şâyeste-i ḡulḡ-ı ḡasen bî-ayb-ı aḡlâḡ-ı zemîm
- 13 Nuṭḡ eylese ṭûṭî-mişâl olur şeker-rîz-i kemâl
Bülbül gibi şîrîn-maḡâl ḡül gibi ḡandân u besîm
- 14 Kâm-ı dil ü cândır perî olsam 'aceb mi müşterî
Gerd-i rehi ḡâk-i deri müşḡ-i ter ü 'anber-şemîm
- 15 Bir teng-dest olsa eger feyz-i kefinden behredir
Mânend-i ḡurşîd ü ḡamer çarḡ-ı zer eyler şarf-ı sîm
- 16 Rû-mâl iderlerse revâ dergâhına şubḡ u mesâ
İclâl bir şaḡş-ı gedâ iḡbâl bir ṭıfl-ı yetîm
- 17 Devrinde 'arz-ı fitne pest ârâm u râḡat çîre-dest
Dest-i 'aṭasıyla şikest âyîne-i ḡalb-i le'im
- 18 Peykân-ı tîri cân-sitân tîḡı neheng-i bî-amân
ḡaşmı biri eyler nişân birisi a' dâyı dü-nîm
- 19 Nevk-i ḡadengi sîne-dûz şemşîri berk-i küfr-sûz
Seylî-i çeşminden henûz ḡaşm olmada ser-der-kilîm
- 20 Eyler ḡasûd-ı kîne-cû aındıḡça tîḡın ser-fürû
Peykân-ı ḡahrıyla 'adû ḡûyâ şîḡâb ile racîm
- 21 Cûşân olup baḡr-i veḡâ olsun 'adûsı dâ'imâ
ḡarḡ-âb-ı girdâb-ı fenâ müstaḡraḡ-ı mâ-i ḡamîm
- 22 İḡbâli olsun ber-mezîd leyl ü nehârı ḡadr ü 'îd

- Ah b bı mey-nuş-ı  m d a  d sı zehr- Ő m-ı b m
- 23 Ol f ris-i Őah n-ı zafer olsa feres-r n-ı hüner
RaşŞ eyleye olsa eger meyd n-ı raŐŐı  avk-ı m m
- 24 G h  ki tevsen-r n olur k h u fez  lez n olur
H ŐŐid-i n r-efŐ n olur reh-v rına z b  lah m
- 25 H n-ı   ad let-perver  sult n-ı Ceng z-efser 
H k n-ı v l -gevher  ey s ye-i Rabb-i RaŐ m
- 26 Ey esb-i nuşret r kibi r y t-ı fetih  Ő hibi
Kec-revlere t g n gibi olmaz t rik-ı m stak m
- 27 Ey Őafder-i Ő hib-h ner bed-h h n n Ő m u seher
T g-ı kaZ  t r-i k der  ak c nna olsun g r m
- 28 Ey Şeh-s v r-ı ser-f r z vey k r-s z-ı dil-n v z
VaŐŐnla buldı imtiy z her  ab  -ı derr k   feh m
- 29 Ey m h-ı h ŐŐid- yine medd h n olsa elsine
H k üzre bilmezler yine vaŐŐ-ı Őıf t n H k   al m
- 30 Ey p diş h-ı p k-z t n g -siyer n g -Őıf t
Bulsun yine nev-iltif t bu kemter n   abd-i kad m
- 31 Şad-  izzet   ikb l ile derg h ile r -m l ile
Olmuş idim her h l ile Ő yeste-i luŐŐ-ı   am m
- 32 Senden c d  z rım hen z hecri le b m rım hen z
D rum güneh-k rım hen z estagfirull h el-  az m
- 33 Bezmi nden ey d r -haşem d rum   aceb mi dem-be-dem
 n girye v   h eylesem g l-h z olur l -b d nes m
- 34    zr m kab l it itme red Şun Şerbet-i luŐŐu  meded
İtsün tef   t b-ı h sed h ss d-ı bed-h li d -n m

- 35 Yap hâtır-ı vîrânesin güldür dil-i dîvânesin
Evzâ' -ı güstâhânesin 'afv it ğarîbîndir Nazîm
- 36 Zât-ı şerîfîñ şubh u şâm buldukça kıadr ü ihtirâm
Düşmenlerin olsun tamâm zindânî-i ka' r-ı cahîm

61 (T: 156a, H: 98b, R: 147a, A: 126b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yine dest-i bahâr-ı hoş-mağdem
Çekdi çeşm-i hazâna kuhl-i 'adem
- 2 Yine bâd-ı bahâr-ı ğâliye-sâ
Eyledi dehri reşk-i bâğ-ı İrem
- 3 Yine ebr-i bahârî olmadadır
Şâhid-i bâğa sünbülün perçem
- 4 Yine meşşâta-i nesîm oldu
Çihre-perdâz-ı gülşen-i 'âlem
- 5 Yine ezhâra oldu bâd-ı şabâ
Dem-i cân-bağş-ı 'Îsî-i Meryem
- 6 Yine bülbüllerîñ sürûdından
Gûş-ı gül pür-şadâ-yı şavt ü neğam
- 7 Yine engüşt-i şâh-ı nahl-ı güle
Tağdı her ğonca la' l bir hâtem
- 8 Gûş-vâr oldu nev-'arûs-ı güle
Hacle-ğâh-ı çemende her şebnem
- 9 Gûyiyâ nev-demîde sünbüller
Oldı mânend-i kâkül-i pür-ğam

- 10 Çeşm-i şehlâ ile o nergisler
Hayret-efzâ-yı âhuvân-ı harem
- 11 Sûsenin görse gayretinden ola
Hançer-i gamze jeng-dâr-ı elem
- 12 Oldı her bir nihâl-i mevzûnı
Kâmet-i dil-rübâ ile tev'em
- 13 Reşk-i bûy-ı benefşe ser çekdi
Haft-ı dil-dâra perde-i mâtem
- 14 Lâlesi bezm-gâh-ı gülşende
Şundi şahş-ı hazâna kâse-i sem
- 15 Oldı gûyâ şükûfe-zâr-ı hudûş
Gıbta-gâh-ı çemen-sitân-ı kıdem
- 16 Bir perî-rûya döndi bâğ-ı bahâr
Nice dîvâne olmasun âdem
- 17 Cûylar feyz-i vaqt-i nâmiyeden
Oldı mir'ât-ı rûy-ı 'işret ü dem
- 18 Tâli' in dutdı şâh-ı mülk-i bahâr
Yâsemenden idüp nişâr-ı dem
- 19 Dökdi remmâl-i ebri nev-rûzî
Jâleden şafha-i çemende raqam
- 20 Zanbağ-ı bâğı eyleyüp tûmâr
İtdi bir vefk ile anı hurrem
- 21 Bülbül-i hoş-nevâ olur şimdi
Gelse seyr-i bahâra bir ebkem
- 22 Olmada dest-bürd-i şâdiden

- Hep ser-â-ser derîde câme-i ğam
- 23 Dil-i endûh çâk-i tîĝ-ı neşât
Hâtır-ı ğuşsa derd ile derhem
- 24 Bâĝ-ı tab´ım benim de açıldı
Gül gibi ben de demdir açılısam
- 25 Oldı ser-sebz-i ravza-i sühânım
Anda bir serv-i hoş-hırâm kalem
- 26 Cûy-ı ma´nâyı eyledi icrâ
Âb-yâr-ı beyân olup hâmem
- 27 Her siyeh-noĝta-i midâdımdır
Dil ü cân-ı hasûda dâĝ-ı verem
- 28 Satır-ı eş´âr dil-pesendimdir
Ser-i hummâda deşne-i mübrem
- 29 Kalemim ta´ne-dâd-ı sâhîr-i Hind
Sühânım reşk-i şâ´irân-ı Acem
- 30 Neĝamâtı pür itdi dehri henûz
Ney-i hâmem ne zîr bildi ne bem
- 31 Nefes-i pâkim eylemem tazyâ´
Tab´ıma olmadıkça tâ mülhem
- 32 Bezm-i esrâr-ı nuĝkuma ancak
Dem-i rûhü'l-ķudüs olur maħrem
- 33 Fıtratımdan iderler istimdâd
Olsa ehl-i kemâle bir mübhem
- 34 Oldılar dest-der-ber-i inşâf
Ser-be-ser şâ´irân-ı mu´ciz-dem

- 35 Kilk-i çâlâkdır silah-dârim
Husrev-i mülk-i nazm ya' ni benem
- 36 Oldı Sührâb-1 nuṭṭuma maḡlûb
Rûz-1 ṭab' ıyla her olan Rüstem
- 37 Şân-1 nazmım o deñli ' âli kim
Cebhe-i âfitâba başdı ḡadem
- 38 Ben bu da' vâyı eylerim işbât
Ṭab' -1 ḡân-1 kerîm olursa ḡakem
- 39 Mâh-1 burc-1 himem kevâkib-ḡayl
Felek-evreng ü âfitâb-' alem
- 40 Revnaḡ-efrûz-1 mülket-i ḡânî
Âsumân-mesned ü sitâre-ḡaşem
- 41 Tâc-dâr u ḡalem-rev-i iḡsân
Pâdişâh-1 serîr-i mülk-i kerem
- 42 Kûh-sâr-1 ' aṭâda ' anḡâ-fer
Bîşe-zâr-1 sehâda şîr-i ecem
- 43 ḡân-1 Cem-debdebe Selîm Girây
Didi târîḡini dil-i ḡoş-dem
- 44 O ser-efrâz-1 dehr kim olmuş
ḡâk-i dergâhı bûse-cây-1 ḡasem
- 45 O muḡîṭ-i kerem ki olsa revâ
ḡarḡ-1 baḡr-i mürüvveti ḡâtem
- 46 O sûtûde-şıfat ki ehl-i dile
Vaşf-1 zât-1 şerîfidir elzem

- 47 Âstîni olursa erzânî
Rûzî-i halk-ı âleme maksem
- 48 Âsitânı olursa şâyeste
Tekye-gâh-ı hużûr-ı Hızr-ı ni' am
- 49 Bârgâhı penâh-ı halk-ı cihân
Dergehi kıble-i ümîd-i ümem
- 50 Fazl u ' irfânda cümleden efđal
' İlm ü dânişde cümleden a' lem
- 51 Dili gencîne-zâr-ı gevher-i cûd
Tab' ı baħr-i muħîṭ-i dürr-i himem
- 52 Biri ħâcib birisi kâtibdir
Güyyâ dergehinde tîğ u kalem
- 53 Baħş-i esrâr-ı ħikmet itse olur
Şad-Felâṭun u Bû-' Alî mülzem
- 54 Nûş iden câm-ı luṭfını oldı
Bezm-i ' işret-serâ-yı ' izzete Cem
- 55 Nıgeh-i ħışm-ı çeşmi itmededir
Dil-i ârâmı teb-girifte-i rem
- 56 Maṭbah-ı kadriniñ buħârı seħâb
Aña bir şu' le neyyir-i a' zam
- 57 Feyz-i bûy-ı buħûr-ı ħulķından
Dem-be-dem behre-dâr kuvvet-i şem
- 58 Oldı sultân-ı ħıfzı devrinde
Sîne-i gürg ħâb-gâh-ı ħanem
- 59 Cem-sipâhâ bülend-dergâhâ

- Ey olan cûd u ‘ ârifetle ‘ alem
- 60 Sensin ol pür-hüner ki zâtındır
Şad-ma‘ ârifle cümleden ekrem
- 61 Sensin ol kim kemâl-i şefkatden
Eyleseñ luţf ile nazâr bir dem
- 62 ‘ Ömri olduĉa dâr-ı dünyâda
Ėala tâze-cüvân bağt-ı herem
- 63 Geldi vağt-i du‘ â Ėamûş Nazîm
Durma eyle Ėulûş-ı Ėalbiñi zam
- 64 Tâ ki sulţân-ı gül ĉemende ide
Sünbülü tûğ-ı ‘ anberîn-perĉem
- 65 Gül gibi sen güşâde ol olsun
Düşmeniñ dil-Ėırâş-ı Ėâr-ı sitem
- 66 Menziliñ gülşen-i sa‘ âdet ola
KülĖan-ı Ėuşşa cây-ı Ėaşm-ı dijem

62 Ėaşide-i Ėarrâ Der-vaşf-ı AĞmed Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Tîğ u Ėalem¹
(T: 158a, H: 100a, R: 148b, A: 145a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Tîğ-ı nağvetle Ėalem-veş dili ĉâk itdüği dem
Didiler Ėamze vü ebrûña seniñ tîğ u Ėalem
- 2 Tîğ-ı Ėamzeñ gibi Ėûnî Ėalem-i müĖĖânîñ
Bîm-i tîğ u Ėalemiñden nola olsam derhem
- 3 Tîğ-ı ‘ aşkıñla Ėalem gibi Ėirîbânım ĉâk
Men zi-tîğet ĉü Ėalem âĖ ĉi sâzem ĉi konem

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Nigehiñle müjeñi tîğ u qalem itdi beni
Tîğ-1 cevriñle qalem gibi iden çâk-1 elem
- 5 Öldürür tîğ-1 nigâhıñ qalem-i müjgâñıñ
Nice qan ağlamasun tîğ u qalem-veş âdem
- 6 Belde tîğıñ qalemiñ elde görelden cânâ
‘Âkıbet tîğ gibi itdi qalem-i qaddini ham
- 7 Dönmezem tîğ-1 gâmından qalem-âsâ itse
Tîğ-1 hecr ile qalem-veş beni mecrûh-1 sitem
- 8 Tîğ-1 ebrûsı meger düşdi lisân-1 qaleme
Tîğ-1 gayret qalemiñ kesdi zebânın muhkem
- 9 Hâvf-1 tîğ-1 nigehiyle qalem-i ebrûsı
Tîğı lerzân qalemi eyledi lâl ü ebkem
- 10 Zağm-1 tîğıyla qalem gibi olurdu giryân
Vaşf-1 tîğ u qalemiyle nola olsam hurrem
- 11 Nâhunun tîğ ile mânend-i qalem kesdikçe
Gûyiyâ tîğ ile qat‘-1 qalem eyler o şanem
- 12 Tîğ qanın aqıdup yazdı qalem hücetini
Hükm-i tîğ u qalem ‘aşqa dimez ol ki ne‘ am
- 13 Tîğ ucından qalem itmezdi serin terk eger
Sırrına tîğ u qalem eylemeseydi mahrem
- 14 Nola dil-dâde ise tîğ şarîr-i qaleme
Tîğ hûn-girye ider itse qalem şavt u neğam
- 15 Ser-fürû itmek ile tîğa qalem hem-vâre
Tîğ-1 nahvetle qalem oldu tevâzu‘ la ‘alem

- 16 Eylemiş tîğa qalem ceybini teslîm nola
Tîğ havfindan olursa qalem âzürde-i gam
- 17 İdeli tîğ-ı dü-rûya qalemi kendi gibi
‘ Âkıbet tîğ u qalem geydi libâs-i mâtem
- 18 İtdi tîğ u qalemi reşk-i hilâl ile şihâb
Hük-m-i tîğ u qalem-i Âsaf-ı Cemşîd-ğaşem
- 19 Şâhib-i tîğ u qalem hazret-i Aħmed Pâşâ
Ki der-i devletiniñ şâhibidir tîğ u qalem
- 20 ‘ Âlemi tîğ u qalemle nola açsa yazmış
Tîğına âyet-i fetħi qalem-i mu‘ cize-dem
- 21 Olalı tîğ u qalem şâhibi bâğ-ı dehre
Cûydur tîği müdâm u qalemidir şebnem
- 22 Âb-ı tîğ u qalemi ‘ âleme cârî olalı
Dehri ol tîğ u qalem eyledi gülzâr-ı İrem
- 23 Nola tîğ u qalemi eylese faşl-ı da‘ vâ
Düşmen ü dōsta ol tîğ u qalem oldu ħakem
- 24 Gireli tîğ u qalem destine çeşm-i ħaşma
Tîğ ile çekdi benân qalemi kuħl-i ‘ adem
- 25 Ĥân-ı a‘ dâyı dōker tîğ u qalemle lâ-büd
Eylese tîğ ile gâhî qalemi ‘ işret ü dem
- 26 Destine tîğ u qalem alsa eger heycâda
İçürür dâfi‘ -i tîğ u qalemi düşmene sem
- 27 ‘ Âlemi itmez idi tîğ u qalemle teshîr
Olmasa tîğ-ı cihân-gîr u qalemle tev’em
- 28 Ĥişşe-yâb olmada tîğ u qaleminden şeb u rûz

- Düşmen-i dōsta tîğ u alemidir masem
- 29 Nola tîğı alem eylerse ser-i a dâyı
Ki ider tîğ u alem atını zîrâ her dem
- 30 Feyz-i tîğ u alemin gör çemen-i himmetde
Tîğını cû alemin eyledi mîzâb-ı kerem
- 31 Feth-i her müşkil ider tîğ u alemle ne  aceb
İtse ol tîğ u alem all-i umûr-ı mübhem
- 32 Zıkr-i tîğ u alemi alka yemîn itmekdir
Oldı o tîğ u alem tâc-ı şeref-baş-ı fem
- 33 Âşaf-ı Cem-himemâ şâhib-i tîğ u alemâ
Ey iden düşmeni tîğ u alemiyle mülzem
- 34 Mâlik-i tîğ u alemsin nola ey âşaf-ı dehr
aşmîni tîğ u alem eylese ser-tâ-be-adem
- 35 Kim gelür rezmiñe tîğ u alemiñ avfindan
Ser virir tîğniña mânend-i alem şad-Rüstem
- 36 Saña teslîm olalı tîğ u alem her demde
Med-i tîğ u alemiñdir şuş arâya elzem
- 37 Görelî cünbiş-i tîğniñla ırâm-ı alemiñ
Midat-i tîğ u alem ehl-i dile oldı ehem
- 38 Vaşf-ı tîğ u alemiñde bu aşîdem oldı
Reşk-i tîğ u alem Ulvî-i pâkîze-raqam
- 39 Böyle tîğ u alemim var baña dirlerse nola
Şâhib-i tîğ u alem ya ni Nazîm-i oş-dem
- 40 Mülk-i nazm içre bugün şâhib-i tîğ u alemem
Tîğ-ı abımla o burca alemim dikdi alem

- 41 Tîğ-ı ser-tîz-i zebânam alemim tîr-endâz
Oldı tîğ u alemim a' ne-zen-i Hind ü 'Acem
- 42 Tâ-be-key tîğ u alem ey alem-i nâdire-senc
Geldi hengâm-ı du' â durma yeter tîğ u alem
- 43 Tâ ki tîğ u alemiñ hkmi olup dehre revân
İde tâ tîğ u alem ar-ı nizâm-ı 'âlem
- 44 Sende tîğ u alem oldua ola dşmeniñe
Cevher-i tîğ u midâd-ı alemiñ dâğ-ı verem
- 45 Ola tîğ u alemiñ hkmi cihâna cârî
Ehl-i tîğ ehl-i alem dergeh ile ayl u aşem

63 Na' t-ı Şerîf Be-arfi'n-Nûn¹
(T: 114b, H: 58a, R: 107a, A: 51b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Aldı burc-ı bedeni doldı derûn u bîrûn
Meded Allâh beni nefis ü hevâ itdi zebûn
- 2 Her arafdan yüridi mülk-i dile ceyš-i hevâ
Oldı târâc ser-â-ser ired ü şabr u sükûn
- 3 'Aqlımı fikr ü dil ü ab'ımı nâ-âr itdi
Nefs-i hod-bîn ü hod-ârâ vü hevâ-perver ü dûn
- 4 Mekk ile 'aqlın alup eyledi dîvâne dili
İtdi ol 'âıl-ı ferzâneyi meftûn-ı füsûn
- 5 Rû-ı miskîni olup gûşe-nişîn-i mâtem
Dil-i şîven zede-veş geydi abâ-yı eksûn

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 6 Rengden renge kodı arzu-yı surh u sefid
Gâh mey gâh ‘ arak hâl-i dilim diger-gn
- 7 Dest-i nessâc-ı haâi-i hâa naş geçüp
Oldı minvâl-i nesic-i ‘ amelim bkalemn
- 8 Gnlmi kendi gibi itdi hevâyi âhir
Kime feryâd ideyim dâd bu nefsi-vârn
- 9 Bir melek manzara ki emimi nezzâre gedâ
Bir perî peykere ki ‘ almı eyler meftn
- 10 Ârzu-yı ser-i gsu-yı ham-ender-ham ile
Dil-i dvânemi ki silsile-cünbân-ı cnn
- 11 Harem-i behete dzdde nigâh itdi deyu
Cân-ı rdemi ki âh-ı zeanda mescn
- 12 Gâh esrâr ile hayrân u gehi mest-i nebz
Gâh şevk-ı leb-i dilberde esir-i ma‘ cn
- 13 Gâh mey n-ı tarab gâh humâr ile mell
Gâh tiz mereb  geh huk-demâg-ı efyn
- 14 Cân-ı Ferhâd ile ki d-be-d khsâr
Rh-ı mecnn ile ki dest-be-dest Hârn
- 15 Oldı dvâne dili e-i nâmsı şikest
Eylemez belki henz itdigi fi‘ li Mecnn
- 16 Tarzı Mecnn'a dai fenn-i cnnda uymaz
‘ Ualâ didi meeldir ki cnn oldı funn
- 17 Hâba varsam ider evhâm-ı hayâlât hcm
Gözüm açsam olur ekâl-i menâhî efvn
- 18 Her mjem bir nigehe-i ma‘ iyete câ-yı kemn

- Döndüm ol şahşa ki bekler kapusun ehl-i düyûn
- 19 Seyyi'âtım o kadar kim ola âhâdı ülûf
Defter-i ma' şiyetim rûz-ı hisâb olsa yekûn
- 20 İtdi âlûde beni meşgale-i menhiyyât
Olmadım ğâ'ile-i sehv ü zülûlden me'mûn
- 21 Ğaflet ü hâb u şebim cürm-i peyâmı seherim
Nefs-i zâlim beni her hâl ile itdi mağbûn
- 22 Tayy-i hâmûn-ı me' âşiyle dil esb-i reh-vâr
Şahn-ı meydân-ı 'ibâdetde velî rahş-ı harûn
- 23 Leke-i cürm-i libâs-ı 'amelimden çıkmaz
Eger olmazsa aña 'afv-ı inâyet şâbûn
- 24 Demidir hûn-ı ciger dîdelerinden döküle
Gonca-veş hâriş-i 'ısyân dilimi eyledi hûn
- 25 Bağrımı lâle gibi nâr-ı ma' âşi yakdı
Yeridir sûz-ı nedâmetde yine dâğ-ı derûn
- 26 Şeb-i târîk-i menâhîde meded kaldım âh
Cigerim sûhte dil-hûn-ı derûnum mağzûn
- 27 Kereminden umarım şu'le-i luğfin ide
Hazret-i kâfile-sâlâr-ı hüdâ râh-nümûn
- 28 Hâdî-i ins ü melek râh-ber-i cinn ü peri
Bâ' iş-i kevn ü mekân ü sebeb-i kün-feyekûn
- 29 Dürr-i yektâ-yı şadef-perver-i hikmet ki henüz
Bulmadı mişl ü nazîrin ne Batûn u ne Qarûn
- 30 Bihterîn mağla' -ı dîvân-ı nübüvvet ki Hudâ
Eylemiş zâtını şeh-beyt-i risâlet mazmûn

- 31 Kân-ı esrâr-ı hâkîkat yem-i râz-ı kudret
Tab‘ı gencîne-i hikmet sözi dürr-i meknûn
- 32 Dü-cihân pâdişehi ‘ arş-ı berîn taht-gehi
Bende-i hâk-i rehi hüsrev-i rub‘-ı meskûn
- 33 Bedr-i tâbân-ı dücâ mâh-ı sipihr-i İsrâ
Neyyir-i burc-ı hüdâ mihr-i nübüvvet gerdûn
- 34 Nâzenîn-i dü-cihân ya‘ ni habîbü'r-Rahmân
Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-ı Hudâ-yı bî-çûn
- 35 O şehiñ levḥ-i kirâmî-i vücûdı bulmuş
Ezelî mihr-i nübüvvet ile ‘ unvân u şu‘ ûn
- 36 O şehiñ ins ü melek arz u semâda bulsa
Gerd-i na‘ l-i süm-i reh-vârın ider kuḥl-i ‘ uyûn
- 37 Sidre-i himmeti ol pâdişehiñ tûbâ-berg
Tûbî-i rif‘ ati ol pâdişehiñ sidre-ğuşûn
- 38 Ve‘d-ḍuḥâ ‘ ârızı gîsû-yı laṭîfi Ve‘l-leyl
Kâbe kavseyn kalem kaşları yâ Sûre-i Nûn
- 39 Vâlih-i Tûr-ı tecellâ-yı cemâli Mûsâ
‘ Âşık-ı bâriḳa-i nûr-ı kemâli Hârûn
- 40 Ḥasret-i menziletiyle göge çıktı ‘ İsî
Ḥaclet-i mekrümetiyle yere geçti Kârûn
- 41 Harem-i gülşen-i iclâline cennât-ı kuşûr
Ravza-i ‘ izzetine Kevşer-i tesnîm-i ‘ uyûn
- 42 Dergeh-i ‘ ilm-i kemâlinde gedâ meşşâ‘în
Nüşa-i hikmeti dem-bestesi işrâkıyyûn

- 43 Vaşf-ı eyvân-ı celâlinde olur maḥlûḳuñ
İki desti zenaḥ-ı ḥayme-i ḥayretde sûtûn
- 44 Encüm ü şems ü kamer bâğçe-i ḳadrinde
Yâsemen-zârda gûyâ ki turunc u lîmûn
- 45 Cûd-ı bî-fâşılâsından eger alsaydı naşîb
Ḥaşre dek va‘ deden evvel açılurdu kemmûn
- 46 Mışr-ı endîşede miḳyâs-şinâsende olur
Ġarḳa-i Nîl-i tahayyür dil ü cân u Zü'n-nûn
- 47 Olur elbette hücûm-ı saf-ı iclâlinden
Sürer âyâtı gibi ḥaşmınıñ iḳbâli nigûn
- 48 Devr-i ḥıfzında o şâhib-ḥikem ü esrârîñ
Dil-i bîmârîña hem-vâre şifâdır ḳânûn
- 49 Bû-‘ Alî nüshâ-i Loḳmân gibi ğarḳ-âb olsun
Pârelensün ser-i dûşında ḥum-ı Eflâtûn
- 50 Ḳurb-ı Ḥaḳ-menziletâ şâh-ı sûtûde-şifatâ
Ey iden ‘ afv-ı şefâ‘ atle ‘ uşâtın memnûn
- 51 Sensin ol kim ḥarem-i dergehine ḥâdim olan
Âfet-i her dü-cihândan olur elbette maşûn
- 52 Çihre-i zerdini ḥâk-i deriñe kim ki süre
Anıñ iksîr-i sa‘ âdet işin eyler altun
- 53 Nola ‘ işyânımızı eylese ‘ afvıñ mestûr
Maḥv olur baḫr-i muḥîte dökülünce Ceyḥûn
- 54 Yine ḥaḳ üzre edâ eyleyemem biñde birin
Tâ-ḥaşr ‘ ömrüm olup vaşfına olsam me’zûn
- 55 Feyz-i evşâfı cemîlînde olur dürr-i Naẓîm

Sühânım her ne kadar olsa kelâmım mevzûn

- 56 Dağme-i vaşfını buldum dil-i vîrânımda
Olur elbette ħarâbâtda genc-i medfûn
- 57 Çeker elbette ħamiñ ben ħuluñ ħam çekmem
Çünkü her emr olur vâqtine şâhım merhûn
- 58 Yeter ey ħâme sühân girye-künân eyle niyâz
Bir du'â kııl ki ola ħüsn-i ħabûle mağrûn
- 59 Tâ ki burc-ı bedene ħükmün ide rûħ-ı revân
Tâ ola nefis ü hevâ mülk-i derûnından bîrûn
- 60 Ravza-i pâkine îşâr u nişâr ola müdâm
Şalavât ile taħiyyât-ı şadâkat-meşhûn
- 61 Dil-i aħbâbı selâmetde vü cân-ı ħaşmı
Ola dâ'im siper-i nîze-i ta'n-ı tâ'ün

64 (T: 46b, R: 43a, A: 53a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey ħudâvend-i mükerrerem raħmeten li'l-âlemîn
Hem ħabîb-i Kibriyâ hem raħmeten li'l-âlemîn
- 2 Zîr ü bâlâsında imzâ ħüccet-i evşâfınıñ
Hem mu'ahhar hem muğaddem raħmeten li'l-âlemîn
- 3 Tâ midâd-ı ıştıfâ kim şun'-ı ħakkâk-i ezel
Aña yazmış nağş-ı ħâtem raħmeten li'l-âlemîn
- 4 Ĥağ vüçüd-ı kâmilin itmiş daħi ma'dûm iken
Cism-i âlem cân-ı âdem raħmeten li'l-âlemîn
- 5 Pîş-gâh-ı izzetinde dâmen-i Rûħü'l-Ĥudüs
Biñ ħicâb ile ferâhem raħmeten li'l-âlemîn

- 6 Didiler Kerrûbiyân teşrîfini tebşîr idüp
Müjde geldi hayr-mağdem rahmeten li'l-âlemîn
- 7 Şâhid-i vahdet-serâ-yı kurb-ı maḥbûb-ı Hudâ
Bezm-i ğaybül-ğaybe maḥrem rahmeten li'l-âlemîn
- 8 Hüsrev-i kürsî-nişîn şâhen-şeh-i Refref-mekîn
Zîb-i şadr-ı arş-ı zam rahmeten li'l-âlemîn
- 9 Serv-i gülzâr-ı le-amrük naḥl-ı mâ-evḥâ-çemen
Gülbin-i levlâk-şebnem rahmeten li'l-âlemîn
- 10 Enbiyânîñ iftiḥârı mürselîniñ meşḥarî
âlem-i cân cân-ı âlem rahmeten li'l-âlemîn
- 11 âşîk-ı didârı Yûsuf vâlih-i nuḥkî Kelîm
Hüsni ü ḥulḳ ile müselleḡ rahmeten li'l-âlemîn
- 12 Zinde-i nuḥk-ı revân-baḥşî dil-i Hıẓr-ı nebî
Rûḥ-ı İsâ cân-ı Meryem rahmeten li'l-âlemîn
- 13 Râz-dân-ı lî-maallâḥ maḥrem-i bezm-i şühûd
Ḥalvet-i İsrâ'da hem-dem rahmeten li'l-âlemîn
- 14 Çarḫ ü mînâ sidre vü tûbâ ile kürsî-ı arş
Kaşr-ı mi'râcında süllem rahmeten li'l-âlemîn
- 15 Gîsûvân-ı müşğ-fâmı kisve-i Beytü'l-ḥarâm
Teşne-i didârı zemzem rahmeten li'l-âlemîn
- 16 Nûrdur naḥl-ı revânı sâye olmaz nûrda
Cümleten rûḥ-ı mücessem rahmeten li'l-âlemîn
- 17 Minber-ârâ-yı risâlet muḳtedâ-yı enbiyâ
Ḥuḫbe-i vaşfinda munzam rahmeten li'l-âlemîn

- 18 Cins-i evşâfiyla envâ[‘]-ı hâlâyık leb-güşâ
Her lisânda vaşfi elzem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 19 [‘] Ârif-i sırr-ı [‘] ulûm-ı evvelîn ü âhirîn
Kâşif-i her râz-ı mübhem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 20 Ümmî-i nâ-ğande ammâ hâce-i müşkil-güşâ
Müdde[‘] î bahş ile mülzem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 21 Hücet-i kâtı[‘] la haqq u bâtılı fark itmege
Tîğ-ı şer[‘] i seyf-i mübrem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 22 Âferînişden vücûh-ı tâm ile mümtâz olup
[‘] İlm ü [‘] irfân ile a[‘] lem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 23 Eylemiş Haq pây-e-i câh-ı celâl ü [‘] izzetin
[‘] Arş-ı a[‘] zamdan mu[‘] azzam rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 24 Rîzesiniñ şâh-râh-ı rif[‘] ati hürşîd ü mâh
Tûdesi nüh-tâk-ı târem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 25 Zer-nişâr-ı mekrümet gevher-feşân-ı [‘] âtıfet
Tab[‘] u desti kân ile yem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 26 [‘] Adl ü dâd ile hacâlet-bahş-ı şad-Nûşirevân
Şerm-sâr-ı cûdı Hâtem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 27 Eylemiş yümn-i kudûmı leyletü'l-mi[‘] râcda
Kâmet-i eflâki pür-ğam rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 28 Kâbza-i [‘] azminde nuşret tîğıdır nûr-ı siyâh
Nîze-i rezminde perçem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 29 Dest-bürd-i Kâhramân-ı kahrınıñ bî-tâkati
Haşmı olsa Sâm ü Rüstem rahmeten li'l-[‘] âlemîn
- 30 [‘] Acz ile nâmûs-ı ekber midhât-i zâtında lâl

- ‘ Aql-ı küll vaşfiñda ebkem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 31 Cebhe-fersâ-yı rikâbı eşheb-i evşâfınıñ
Nice İbrâhîm-i Edhem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 32 Ḥâdimân-ı ravza-i cennet-zemîn-i dergehi
Ḥûr u ğilmân ile tev'em raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 33 Na‘ t-ı ğûn-â-ğûnı dilde tâ kim cânım tendedir
Biñ ḥulûş ile muşammem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 34 Ümmeti pür-sûr-ı iķbâl ü zafer idbâr ile
Düşmen-i pür-şûr-ı mâtem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 35 Ğûy-ı sîlî-ḥorde-i çevgân dest-i saṭveti
Farķ-ı Daḥḥâk ü ser-i Cem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 36 Kârván-ı ins ü cânâ rehber-i fevz-i necât
Ķâfile-sâlâr-ı ekrem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 37 Lûledir ‘ aţşân-ı iḥsâna ķalem parmaķları
Ṭab‘ -ı cûy-ı luţfa maķsem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 38 Neşve-i câm-ı sürûr-encâm-ı bezm-i şefķati
Zevķ-baḥş-ı cân-ı pür-ğam raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 39 Râyet-efrâz-ı şefâ‘ at sâye-endâz-ı ümem
‘ Âcizân-ı ḥaşri erḥam raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 40 Ğüm-rehân-ı zulmet-i ‘ işyâna nûr-ı ‘ afv ile
Reh-nümûn-ı semt-i eslem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 41 Müşfik-i eşķ-i nedâmet-rîz-i dâmân-ı niyâz
Mihribân-ı çeşm-i pür-nem raḥmeten li'l-‘ âlemîn
- 42 Dârû-yı dârü'ş-şifâ-yı ‘ afvı her dil-ḥasteye
Derd-i bî-dermânına em raḥmeten li'l-‘ âlemîn

- 43   İlet-i b m r-ı   iŐy na  ab b-i  are-s z
H t r-ı mecr ha merhem ra meten li'l-   lem n
- 44   GuŐa-i   iŐy n Naz m-i z ra k r itdi meger
Eyleye   afv ile  urrem ra meten li'l-   lem n
- 45   H sret-i   k-i deri muzmer zam rimde m d m
Ey  amı c nımda m d gam ra meten li'l-   lem n
- 46   Ma midet- n-ı Őif t-ı p ki  al  her zeb n
VaŐ-ı z t  z b-i her fem ra meten li'l-   lem n
- 47   N minı tesb h idüp gökde melek yerde beşer
İtdiler evr dına zam ra meten li'l-   lem n
- 48   Bin ta ıyy t   sel m olsun rev n-ı p kine
Virdim olduğca dem- -dem ra meten li'l-   lem n
- 65 (T: 47b, R: 44a, A: 54a)
(F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün)
- 1   Şiddet-i deyd n olup efsürde ser-t -ser zem n
H ne-i  y nede serm   ığardı erba   n
- 2      lemi Őır a-ser y itdi yine Ő h-ı Őit 
Çekdi m n dan basit-i  ake bir na  -ı g z n
- 3   Őu  le m h enc m Őer r a a Őih b oldu   alev
FaŐ-ı deyd r yağdı  teŐ-d nını  ar -ı met n
- 4   M h-ı nev z nn eyleme  v hte ya -p redir
Z r-i b mindan n m y n itdi bu n h Şeh-niŐ n
- 5   Berf Şanma zeyl-i b Ğ-ı dehre b d-ı Őun  ile
T rem-i   ulv den iŐ r oldu berg-i y sem n

- 6 Dirhem-i berf-i nücûmuñ destine ğırbâl alup
Ħurdesin dökdi yere şarrâf-1 çarĥ-1 ħurde-çîn
- 7 Penbe-rîz oldı kemânından yine ħallâc-1 dehr
Berf şundı ditredi cism-i yetîmân-1 ħazîn
- 8 Müşğ ile kâfûrdur şâm-1 sîne berf-i sefid
İtdi ârâyış dükânın behmen-i serd ü ħaşîn
- 9 Âsumâna eyledi te'sîr bâd-1 mihr-i cân
İtdi yahdân manĥal-i mihr-i sipihr-i çârümîn
- 10 Şavlet-i deyden olurdı lerze-nâk ü sîne-çâk
Şîr-i berfine düçâr olsa bu dem şîr-i ğarîn
- 11 Keşret-i berf ol ħadar kim yolda eylerdi ħaĥâ
Çıĥsa şahrâya künâmından eger âhû-yı Çîn
- 12 Pâre pâre kef nişâr oldı dehânından yere
Berfdır şanma esirdi üştür-i çarĥ-1 berîn
- 13 Serdî-i dey baĥr-i mevvâcı musatĥaĥ gösterüp
Ħaldı zîr-i yahda deryâda olan çîn-i cebîn
- 14 İtdi izĥâr-1 bürûdet tünd-bâd-1 zemherîr
Cebhe-i ebr-i maĥîr olsa ' aceb mi çîn çîn
- 15 Ħabs idüp enhâr-1 kec-reftârı sultân-1 şitâ
Dest-bürd-i berd ile çekdi ħişâr-1 âhenîn
- 16 Bîm-i deyden geydi sincâb-1 sehâbı âfitâb
Ħaldı ħâkisterde aĥker-veş o rûy-1 âteşîn
- 17 Toñdurup eşcâr-1 bâĥı serdî-i bâd-1 ħarîf
Bir perîdir şîşede yah-beste her naĥl-1 güzîn
- 18 Ħükm-i sermâ ol ħadar eşyâya te'sîr itdi kim

- Oldı efsürde şadefde kaçtre-i dürr-i şemîn
- 19 Pençe-i behmen kabâ-yı sebz-i eşcârı yine
Pâre pâre itdi ne dâmen kodı ne âstîn
- 20 Kâlb-i saht-ı yâre te'sîr itmez oldı sûz-ı dil
Gûyiyâ toñdı şitâdan nâle-i âh ü enîn
- 21 Serdî-i bâd-ı şitâdan mihr ü mâhı hıfz için
Gökde kat kat perdeler çekdi sehbâb-ı 'anberîn
- 22 Yer yer âvîze olan yağ-pâre şanma çekdiler
Haşmına sultân-ı dîniñ cünd-i sermâ tîg-i kîn
- 23 Pertev-i nûr-ı Hudâ kim oldılar pervâne-vâr
Cem'-i şem'-i bezm-i mihri enbiyâ vü mürselîn
- 24 Nükte-dân-ı lî-ma' allâh maħrem-i bezm-i şühûd
Vâkîf-ı esrâr-ı halvet-ħâne-i 'ayne'l-yaķîn
- 25 Pâdişâh-ı 'arş-mesned kim muftî'-i şer' idir
Enbiyâ vü mürselîn ü evliyâ-yı kümmelîn
- 26 Kûlzüm-i 'ummân-ı 'irfân kim yanında kaçtre dir
Baħr-i bî-ka' r-ı 'ulûm-ı evvelîn ü âhirîn
- 27 Râyet-efrâz-ı zafer kim oldı itdikçe cihâd
Tîr-i nuşret der-kemân ü cünd-i fırsat der-kemîn
- 28 Cân-ı âlem 'âlem-i cân rûħ-ı şadr-ı kün-fekân
Nûr-baħş-ı cebhe-i îmân çerâg-efrûz-ı dîn
- 29 Lücce-i 'afv u şefâ' at kân-ı cûd-ı merħamet
Çâre-sâz-ı 'illet-i ümmet şeff' ü'l-müznibîn
- 30 Mefħar-i her dü-cihân bâlâ-nişîn vâlâ-nişân
Dâver-i 'arş-âstân Sidre-mekân Refref-mekîn

- 31 Şâhid-i kâşâne-i İsrâ habîb-i Kibriyâ
Şehriyâr-ı  alem-ârâ şehsüvâr-ı nâzenîn
- 32 Aĥmed-i mürsel habîbullâh Muĥammed Muştafâ
Nâzenîn-i ĩurb-ı Ĥaĥ maĥbûb-ı Rabbü'l-âlemîn
- 33 Ol şeh-i kevn ü mekânîñ ĩâr-yâr-ı bâ-şafâ
Her biri oldu binâ-yı şer ine rükn-i rekîn
- 34 Ol şehiñ maĥşerde iki ģâşiye-ber-dûşıdır
Muttaşıl  afv ü şefâ at der-yesâr ü der-yemîn
- 35 Şâhibü'l-mi râc o peygamber ki esb-i ĩadriniñ
Cilve-ģâhı  arş-ı a lâ oldu ģâm-ı evvelîn
- 36 Zıllı ol nûr-ı Ĥudâ'nıñ düşmese ĥâke nola
Cismini rûĥ-ı muşavver eylemiş cân-âferîn
- 37 Ravza-i cennet-ĥarîm-i câhına ferrâş olup
Eyledi ĩârûb-ı müjģânın dü-ĩeşm-i ĥûr-ı  în
- 38 Şevĥ-yâb-ı feyz-i ģüftârı dil ü cân ü kelîm
Zevĥ-baĥş-ı rûĥ-ı Îsâdır o nuĥĥ-ı sükkerîn
- 39 Âsitân-ı câhınıñ züvvârı ervâĥ-ı kirâm
Şuffe-i dergâhınıñ ĥuddâmı aşĥâb-ı ģüzîn
- 40 Sâkin-i cennet-zemîn-i dergehi Kerrûbiyân
Zâ ir-i Beytü'l-ĥarâm-ı ravzası rûĥü'l-emîn
- 41 Rîzesiniñ reh-ģüzâr-ı rezmi fark-ı ferĥadân
Kürsî-i pâ-y-ı rikâb-ı  azmi ĩarĥ-ı heftümîn
- 42 Zîr-i rânında o bî-hemtâ Burâĥ-ı dil-keşîñ
Bâli şehbâl-i Hümâ ĩâvûs-düm  anĥa-sürîn

- 43 Şânına şâyân degildir fi'l-meşel olsa eger
Mâh-1 nev sîmîn-rikâb ü mihr aña zerrîn zîn
- 44 Kande kim 'atf-1 'inân itse livâ-yı 'azmine
Şuqqadır naşrun minallâh ser-'alem feth-i mübîn
- 45 Mâlik olmuşdı risâletle nübüvvet mülkine
Olmamışken rûh-1 Âdem cilve-bahş-1 mâ ü tîn
- 46 Dehre hüküm itdi Süleymân-1 nebî bir mühr ile
Oldılar ammâ Süleymânlar aña zîr-i nigîn
- 47 Her kemîne bende-i fermânınıñ vaqt-i 'atâ
Kemterîne bahşışı maşşûl-i şad-genc ü defîn
- 48 Vâşıl-1 dergâh-1 huld eyvânınıñ tesbîhidir
Hâzihi cennâtü 'adnin fedhulûhâ hâlidîn¹
- 49 Sâ'il-i dergâhınıñ ser-nâme-i iqbâliniñ
Yazdılar 'ünvânını 'izzet-kaşîr devlet-rehîn
- 50 Hâşe lillâh dâhil-i dâru'l-emân-1 hıfzına
Hâşre dek fırsat bula igvâya iblîs-i la'în
- 51 Pâdişâhâ kurb-câhâ 'arş-dergâhâ şehâ
Ey vücûh-1 tâm ile vâlâ-ter ü bâlâ-terîn
- 52 Sen o sultân-1 dü-âlemsin ki itseñ iltifât
Dehre hüküm eyler Süleymân gibi her 'abd-i kemîn
- 53 'Âcizân-1 hâşre itmiş Hâk seni kehfü'l-emân
'Afv-1 luţfuñdur 'uşât-1 ümmete hışn-1 hâşîn
- 54 Gülşen-i vaşf-1 şifâtında yine cûşân olup

¹ İkinci mısırada, Kur'an-ı Kerim'in farklı yerlerinde geçen "cennâtü 'adnin/adn cennetleri" ibaresinin başına "hâzihi" kelimesi eklenmiş, ardından da, Zümer Sûresi'nin 73. ayetinin "Ebedî olarak kalmak üzere oraya girin" anlamındaki parçası eklenmiştir.

- Akıdı bir âb-ı revân gibi bu şîr-i dil-nişîn
- 55 Mihr-i mührüñ hasretinden oldum engüş-t-i pesîn
Yâ nebî eyle beni şâyeste-i engüşterin
- 56 Pîr ü bernâ hâk-i pâk-i ravzaña sevgend ider
Ey gubâr-ı dergehiñ tâc-ı şeref-bahş-ı yemîn
- 57 Feyz-i na' tîñ virdi şad-güne halâvet nazmıma
Şîr ile şîrîn olur perverde olsa engübîn
- 58 Rûmda Hâssân olam vaşf-ı şifâtıñda eger
Feyz-i zâtıñla olursañ ben şenâ-kâra mu' îñ
- 59 'Ömrüm oldukça şenâña bezl idem maqdûrumı
Söyleye ins ü melek arz u semâda âferîn
- 60 Luḡfuña iḥsânıña kaldım iki destim tehî
Sâ' ilim eyle simât-ı şefkatiñden rîze-çîn
- 61 Yâ Resûlallâh Nazîm-i bî-kesi eyle kabûl
Anı redd itme be-haḡḡ-ı şahb ü âl ü tâbi' îñ
- 62 Seyyi'âtım şıḡmaz oldu defter-i a' mâlime
Cürmümü tahrîrden kaldı Kirâmen Kâtibîn
- 63 Şerr-i şûrından rehâ bulmaḡ müyesser olmadı
Mâni' -i ḡayr-ı ' ameldir nefsi şirrîr ü mühîn
- 64 Sehvi ile uydum hevâ-yı nefse itdim ma' şiyet
Âdemi lâ-büd belâya uğradır sû-i qarîn
- 65 Geçdi ḡafletle şeb u rûzum dirîḡâ bilmedim
Zâyi' oldu bîhûde bunca şuhûr ile sinîn
- 66 Oldı cüz' -i a' zam-ı terkîbi ' işyân ü fesâd
Turfâ ma' cûndur bu nefsi bed-sirişt ü bed-' acîn

- 67 Besdir ey hâme yeter tarh-ı makâl-i germ ü serd
Tâ-be-key teksîr-i güftâr eylediñ ğaşş ü semîn
- 68 Geldi hengâm-ı du‘ â dergâh-ı Hâkka el açup
Bir du‘ â kı1 kim kabûl ide mucîbü's-sâ' ilîn
- 69 Tâ ki mâl-â-mâl idüp dehri zemistân berf ile
Hükümün icrâ eyleye faşl-ı şitâda erba‘ in
- 70 Tâ ki ger ğâlib gehî mağlûb olup şaff-ı şitâ
Olalar germâ vü sermâ in berân ü ân berîn
- 71 Başına yağa teğerk-i ğuşşa haşm-ı şer‘ iniñ
Şiddet-i berf-i meşâ'ible ola endûh-ĝin
- 72 Dûstân-ı hânedânı hurrem ü handân ola
Düşmen-i câhı ola maħzûn nâ-şâd u ĝamîn
- 73 Ehl-i diller vaşfın itdikçe disünler ol şehiñ
Ĝuş idenler raħmetullâhi ‘aleyhim ecma‘ in

66 (T: 72b, R: 67b, A: 128a)
(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ey cihân-ı amân amân-ı cihân
‘Alem-i cân cân-ı ‘âlemyân
- 2 Ey Ferîdûn-fer ü Sikender-der
Şeh-i Dârâ-ħaşem Cem-i devrân
- 3 Ey felek-kevkib ü sitâre-sipâh
Vey kader-ķudret ü kazâ-fermân
- 4 Kilk-i Bercîs levh-i mâh üzre
Böyle yazmış şenâsına ‘üvân

- 5 Mâh-1 kevkeb hıdîv-i mihr-direfş
Şâh-1 seyyâre-ceyş ü çarḫ-tüvân
- 6 Kâhramân-saṭvet ü Nerîmân-bezm
Şaf-der-i dehr ü Rüstem-i destân
- 7 Şadr-pîrâ-yı mülket-i ḥânı
Âsumân-mesned ü felek-eyvân
- 8 ʿAlem-efrâz-1 fetḫ ü nuşret-ḫayl
Maḫzar-1 tâm-1 himmet-i merdân
- 9 Bî-ḫazân verd-i gülşen-i İslâm
Gül-i bî-ḫâr-1 gülbün-i îmân
- 10 Şehriyâr-1 kalem-rev-i dâniş
Pâdişâh-1 memâlik-i ʿirfân
- 11 Dürretü't-tâc-1 ḫüsrevân-1 güzîn
Ḳurretül-'ayn-1 cümle-i şâhân
- 12 Fihris-i nüşḫa-i ḫudâvendî
Levḫa-i defter-i ḫudâvendân
- 13 İftihâr-1 sülâle-i Cengîz
Ḥân-1 vâlâ-tebâr-1 ʿâlî-şân
- 14 Ka'be-i cûd Ḥân Selîm Girây
Şeref-i dûde-i Bahâdır Ḥân
- 15 O Süleymân-serîr kim olmuş
Bende-i âsitânı ins ile cân
- 16 O şeh-i taḫt-gâh-1 mekrümetiñ
Her gedâ dergehinde bir sulṭân
- 17 O şehiñ kemterîne bahşîşidir

- Kişver-i Hind ü hıttâ-i İrân
- 18 O şehîñ bezl-i ‘âtıfetde olur
Dil ü dest-i kerîmi baħr ile kân
- 19 O kemân-dâr-ı nuşretiñ tîri
Dikdi ser-menzil-i zâferde nişân
- 20 Hem seħâ vü keremde bî-enbâz
Hem ‘aţâ vü himemde bî-aķrân
- 21 Mekrûmetde mişâli nâ-mevcûd
Ma‘ rifetde kemâli bî-noķşân
- 22 Der-i cûdında Bermekî sâ’il
Ĥâtem-i Tıyy o bâbda der-bân
- 23 ‘Arşâ-gâh-ı ġazâda Rüstem-rezm
Pîşe-zâr-ı veġâda şîr-i jiyân
- 24 Ĥâk-i dergâhı tûtiyâ-yı ‘uyûn
Belki kuĥlû'l-cevâhir-i a‘ yân
- 25 Pîş-i dâñâ-yı dâñişinde olur
Heme nâdân efâzıl-ı Hemedân
- 26 Tâl‘ at-i baħtı kim bir âyînedir
Âfitâb olmuş aña âyînedân
- 27 Kâse-şûy-ı tenûr-ı iclâli
Şeh-i faġfûr u ĥüsrev ü ĥaķân
- 28 Dergeh-i ‘izzetinde şâyeste
Olsa Bercîs kâtib-i dîvân
- 29 Doldı kûs u nağîr-i ‘adliyle
Ķubbe-i şeş-cihât ü çâr-erkân

- 30 Der-i dâru'ş-şifâ-yı luğfında
Derdi bîgâne âşinâ-dermân
- 31 Kûlzüm-i bî-kıyâs-ı cûdından
Kaçredir heft-lücce-i 'ummân
- 32 Hilm ü temkîn zâtına nisbet
Zerreden de hafîf kûh-ı girân
- 33 Kâm-ı halk-ı cihân mu' atıdır
Tâ ki oldu nesîm-i hulkı vezân
- 34 'Adl ü dâdı miyân-ı ezdâda
O kadar şaldı tarh-ı emn ü emân
- 35 Ki civârında bulsa cîrânı
Gözedir şîr-i ner haqq-ı cîrân
- 36 İtse bir sûka emr-i yek-rengî
Eyleye ittihâd sûd u ziyân
- 37 Kılssa nehy-i şikâk-ı beyn eger
Bir ola haşre dek bahâr u hazân
- 38 Dest-i mi' mâr-ı hıfzı itmededir
Ye'si vîrân ümîdi âbâdân
- 39 Zât-ı pâki miyân-ı leşkerde
Mâh-ı bedr ile encüm-i raşşân
- 40 Rûz-ı heycâ kesüp biçer haşmı
İstemez tîg-ı tîzi seng-i fesân
- 41 Düşmeni Sâm u Rüstem olsa olur
Kaşa-i kudretinde kaşa kemân

- 42 Oldı gûyâ kemân-ı hışmında
Merg-i sũfâr tır ecel peykân
- 43 Hışmı çâha şalup şoyar derisin
Olsa Rũstem libâsı bebr ü beyân
- 44 Çıksa şayd u şikâra şırâne
Ola Nũřrevân õñince revân
- 45 Behle-i dest-i bâz-dârı ile
Tutamaz pençe Kâhramân-ı zamân
- 46 Kâşd-ı şayd-ı ğazâl-i hâver idüp
Râkib-i ‘azmi olsa eşheb-rân
- 47 Edhem-i kâdriniñ olur lâ-bũd
Na‘l-i sũm-i sũmi meh-i tâbân
- 48 Oldı bâzîçe-ğâh-ı rif‘atine
Mihr-i zer gũy mâh-ı nev çevğân
- 49 şadme-i tũnd ü tız reh-vârı
Pây kũpâl olunca gerd-efşân
- 50 Gökde şevr-i felek olup muştarr
Yerde ğav-ı zemîn ola lertzân
- 51 Germ-refťâr-ı âhuvâne ile
Tũrk-tâz itse ol sebũk cevelân
- 52 Sũr‘atinden gelũr basıť-ı zemîn
Evvelîn cilve teng ber-meydân
- 53 Pâdişâhâ sipihr-derğâhâ
Ey iden hışmı bî-ser ü sâmân
- 54 Pây-mâl-i sũm-i semendiñdir

- Nereye eylediñse ‘aṭf-ı ‘inân
- 55 Düşmenân oldu bîm-i tıǵıñdan
Bâzgûn-na‘l ile feres-cünbân
- 56 Sensin ol şeh ki şubḥ u şâm olur
Saña meddâḥ ḥaşma merşiye-ḥân
- 57 Ey mişâl-i bihişt dergâhı
Ḥâdim-i bezmi ḥûr ile ğilmân
- 58 Bâĝ-ı vaşfiñda bülbül-i nuṭqum
Bu ḳasemlerle eylesün elhân
- 59 Be-ulûhiyyet ü be-zât-ı ilâh
Be-şifât-ı muḳaddes-i Yezdân
- 60 Be-lügât-ı laṭif-i çâr-kitâb
Be-nikât-ı ma‘ânî-i Ḳur‘ân
- 61 Be-kerem-kârî-i-i şeff‘-i ümem
Be-‘uşât u be-raḥmet-i Raḥmân
- 62 Be-ĝubâr-ı ‘abîr-i ravza-i pâk
Be-hevâ-yı Medîne vü sükkân
- 63 Be-reh-i Mekke vü be-pây-ı ṭaleb
Be-ḥulûş-ı derûn-ı şâf-dilân
- 64 Be-ḥadî ḥânî-i ḳaṭâr-ı Ḥicâz
Be-ḥoy-ı pây-ı bâdiye-pûyân
- 65 Be-ten-i maḥrem ü dem-i iḥrâm
Be-ser ü dûş u sîne-i ‘uryân
- 66 Be-ḥurûş-ı terâne-i lebbeyk
Be-ciger-sûzî-i enîn ü fiĝân

- 67 Be-dil-i pâre pâre-i huccâc
Be-girîbân-ı çâk-tâ-dâmân
- 68 Be-mağâmât-ı vakfe vü ‘ Arafât
Be-sirişk-i revân be-pây-i devân
- 69 Be-reh-i Merve vü be-sa‘ y ü Şafâ
Be-dem-i eşk-i mağfîret-cûyân
- 70 Be-şafâ-yı mağâm-ı İbrâhîm
Be-temâşâ-geh-i dem-i kurbân
- 71 Be-tavâf-ı harîm-i Beyt-i Harâm
Be-leb-i âb-ı Zemzem ü ‘ atşân
- 72 Be-der-i Ka‘ be vü be-seng-i siyâh
Be-leb-i bûs-ı ârzû-mendân
- 73 Be-nihâl-i ser-âmed ü be-sütûn
Biri Hânnândır biri Mennân
- 74 İde meşkûr sa‘ yiñi Bârî
Kıla mağbûl hacciñi Subhân
- 75 Ey penâh-ı gürûh-ı ehl-i kemâl
Vey mu‘ îñ ü zahîr-i nükte-verân
- 76 Cürmümi ‘ afv idüp benim olma
Nâ-sezâ vaz‘ u tavırma nigerân
- 77 Ben de güstâh olup huzûruñda
‘ Arz-ı hâl eyleyem gâzel-gûyân
- 78 Göñlümi aldı nâz ile cânân
Beni kul itdi bir şeh-i hûbân

- 79 İki silk-i le'âl dendânı
Leb-i la'îni hoşka-i mercân
- 80 Bir gılâf içre iki hançer idi
‘Aks-i ebrûları dilimde hemân
- 81 Yoğ idi bende kudret-i güftâr
Bağlamışdı dilim o mûy-miyân
- 82 Şem‘ -veş bezm-gâh-ı ‘aşkında
Gâh handân idim gehî giryân
- 83 Gerçi pervâne-i maḥabbetini
Yanmadan şem‘ eylemez sûzân
- 84 Ḥayf şîrîn-mezâk-ı vuşlat iken
Eyledi telḥ ‘ayşımı hicrân
- 85 Ḥasretiyle o genc-i pinhâmîñ
Oldı ma‘ mûre-i dilim vîrân
- 86 Düşdi âḥîr miyân-ı ağıyâra
Qaldı zulmetde çeşme-i ḥayvân
- 87 İtdiler dûr mekr ile ḥussâd
Yûsufî çâha şaldılar ihvân
- 88 Qande aḥşam ider ola âyâ
Bilmezem şimdi ol meh-i Ken‘ân
- 89 Dil-i şeydâ gibi şikest oldı
Şîşe-i ‘ahd ü sâğar-ı peymân
- 90 Eyledi mışr-ı cismimi ğarḳ-âb
Nîl-i eşk itdi ol qadar tuğyân
- 91 Dil-i germ ile eşk-i çeşm-i terim

- Oldı gûyâ tenûrla tûfân
- 92 Şimdi şâhâ benim Nazîm-âsâ
Vaţanından ğarîb olan el-ân
- 93 Hâsid-i dûn o gûrg-i nâ-geh-gîr
Reme-i ‘aqlım itdi ser-gerdân
- 94 İtdigi cevri gûsfend-i dile
İtmedi İbn-i Malğoc u aramân
- 95 Zâhir u bâtın eyledim tevbe
Her ne itdimse âşikâr u nihân
- 96 İdeyim gevher-i niyâzımı ‘arz
Eyle silk-i kabûlüne şâyân
- 97 Vağ‘ı yok dergehiñde çıksa eger
Felek-i heftümîne bir keyvân
- 98 Pest olurdu yanımda adr-i zûhal
Bendeñe eyleseñ birin ihsân
- 99 Ben dağı şâd u kâm olup nâmın
Gül-i bahtım gibi osam handân
- 100 Mazhar-i iltifâtıñ oldığımı
Düşeler reşke seyr iden yârân
- 101 Nazmımı gûş idüp ümîdim odur
Diyesiñ âferîn getir aftân
- 102 Bâ-ğuşuş ey şehinşeh-i ğâzî
Midhâtiñde çekince tîğ-ı zebân
- 103 Tîğ-ı tîz-i zebân hâsid olur
Aña nisbetle erre yâ sûhân

- 104 Ne kadar itse iddi' â-yı hüner
Hâsid-i dîn u ebter ü nâdân
- 105 Olur elbette nuḡka geldikçe
Noḡta-i hâmem aña mühr-i dehân
- 106 Gerçi ' arz-ı kemâl ider evvel
Yine ammâ şoñındadır seyrân
- 107 Kıymet-i şeb-çerâğ pest olmaz
Ḳadrim itmezse de ḡasûd iz' ân
- 108 Yetişür bu ḡaşide-i ġarrâ
İddi' â-yı kemâlime burhân
- 109 O kelîmim süḡanda ki ḡalemim
Hem ' aşâdır elimde hem su' bân
- 110 Dûsta dost düşmene düşmen
Yaḡşiye yaḡşidir yamana yaman
- 111 Görse Bihzâd naḡş-ı kilik-i terim
Ḳurı şûret gibi ḡala ḡayrân
- 112 Oḡur eḡfâl-i bikr-i fikretimiñ
Gûşına hâmemiñ şarîri ezân
- 113 Oldı câh-ı kemâle mülḡaḡ
Mülk-i ma' nî ile sevâd-ı beyân
- 114 Hân-ı ma' nâ-nevâl-i ḡab' imda
Dem-be-dem vâridât idi mihmân
- 115 Dergeh-i ḡusrev-i kemâlimde
İki ḡâcib Zâhîr ile Selmân

116 Geldi vaqt-i du‘â kaşîde Nazîm
Bula demdir du‘â ile pâyân

117 Bir şehîñ tâ ki devr-i ‘adlinde
Ola âsûde ‘âlem ü insân

118 Düşmen-i câhınıñ ide Mevlâ
Evvelîn pâyesin çeh-i zindân

119 Şavlecân-ı kazâda dâ’im ola
Farq-ı a‘dâsı gûy-veş galţân

120 Mesned-i ‘izzet ü sa‘âdetde
Ola pîr olduğınca bahtı cüvân

67 Kaşîde-i Beççe Berây-ı Hâcî Selîm Girây Hân¹

(T: 84b, R: 79a, A: 135a)

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Mihri pervâne iden mâh-ı şeb-ârâsın sen
Güni mağribde doğan ğurre-i ğarrâsın sen

2 Hüsnuñe âyine bilmem nice tâb-âver olur
‘Aksini vâlih iden dilber-i ra‘nâsın sen

3 Haţt-ı sebziñ yetişüp Hızr-ı dil-i şeydâdır
Leb-i cân-bağş ile ammâ ki Mesîhâsın sen

4 Dil-i Mecnûn idi ‘aks-i ruĥ-ı Leylâya maķâm
Hânümân-sûz-ı derûn-ı dil-i Leylâsın sen

5 ‘Âleme şûr bırakmış reviş-i reftârıñ
Dehre âşûb şalan fitne-i ber-pâsın sen

6 Sensiz ârâm idemem fikr ü hayâlim sensin

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Dil-i şeydâda nihân dîdede şeydâsın sen
- 7 Ser-i uşşâk-ı perîşân-dile itdikçe kıyâm
Bir kıyâmet kıparır kâmet-i bâlâsın sen
- 8 Kande baqsam nazarım hâl ü ruh-ı âliñde
Merdüm-i dîde-i cân u dil-i şeydâsın sen
- 9 Kâdriñi ehli bilür hâsidi gûş itme Nazîm
Kıo disünler saña ednâ kıatı a' lâsın sen
- 10 Hân Selîm ol dür-i deryâ-yı şeref medhinde
Güher-i nuţkı ile pür lücce-i ma' nâsın sen
- 11 Nice şerh eyleyim evşâfiñi ey hân-ı kerîm
'İlm ü 'irfân ile bir nüşha-i kübrâsın sen
- 12 Hızr-ı tevfiķ refiķi olan İskendersiñ
Şübhe yokdur ya bu dârât ile Dârâsın sen
- 13 Nola olsañ 'alemiñ gibi kafâdâr-ı sipâh
İtmiş emvâcını der-pîş o deryâsın sen
- 14 Mûr-veş tuhfe getürdüm deriñe eyle kıabûl
Kâf-ı rif' atde Süleymân-fer ü ' anķâsın sen
- 15 Çeşm-i cânâ kıademiñ hâki nola kuhl olsa
Zâ'ir-i beyt-i Hudâ Ka' be-i ' ulyâsın sen
- 16 Haccıñı Hâķ ide maķbûl ola sa' yiñ meşķûr
Mażhar-ı ' âtıfet-i hâzret-i Mevlâsın sen
- 17 Hâşılı naķd-i dü-' âlem saña olmaz kıymet
Şeref-i kân-ı kerem gevher-i yektâsın sen

68 Kaşîde Berây-ı İbrâhîm Efendi¹
(T: 85a, R: 79b, A: 155a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Sühân şikencededir tengî-i dehânından
Hîred müzâyakada tavk-ı mû-miyânından
- 2 Şikeste reng-i gül-i mihr rûy-i âlinden
Hilâl ham-zede peyveste ebruvânından
- 3 Metâ' -ı nâz-fürûşân kumâş-ı ' işve alur
O şâh-bender-i hüsnuñ gelüp dükânından
- 4 Dehânı sırr-ı ' ademden haber virir her dem
Rumûz-ı ğayb sebağ-ıhân olur zebânından
- 5 ' İzârın eylese şerm-i nezâre hoy-kerde
Olur hayâ gül-i pür-jâle gülsitânından
- 6 Kitâb-ı ' aşğ okurum bir melek-likâdan kim
Ferişte Oğlı lügât öğrenür lisânından
- 7 Nazîm'e minnet idüp vaşf-ı la' l-i dildârı
Cevâhiri aluruz gûne gûne kânından
- 8 ' Aceb mi itse nişâr-ı reh-i veliyy-i ni' am
Le'âl-i nazm-ı terin tab' -ı dür-feşânından
- 9 Yegâne hâce-i dâna-yı mekteb-i ma' nâ
' Uţârid ola hacil hâme-i beyânından
- 10 Halîl-cûd Birâhîm Efendi kim olmuş
Nüvâziş-i dil-i ehl-i niyâz şânından
- 11 Devât mihr varak meh kalem-terâş hilâl

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Şihâb hâme kalem-dân zer-nişânından

12 ‘Ulüvv-i câhını gör kim dü-çeşm-i mihr ü mehe
Sipihr sürme çeker hâk-i âsitânından

13 Zehî kemân-keş-i diğkat ki şad-işâbetle
Nişâna tîri varır çıkmadan kemânından

14 Kerem-şi‘âr hıdvâ deriñden olalı dūr
Geçilmez oldı Nazîm’iñ fiğân fiğânından

15 Hezâr ‘acz ü niyâz ile geldi dergehiñe
Nigâh-ı merhamet ister hudâygânından

16 Olsa hemîşe terakķide câh-ı iğbâliñ
Budur niyâzı diliñ Rabb-i müste‘ânından

17 Bula tenezzül-i bahtıyla zillet ü idbâr
‘Adûlarıñ ola âvâre hânümânından

69 Der-Şenâ-güsterî-i Hâzret-i Şeyh Muhyiddîn ‘Arabî Kıddise Sırruhu¹
(T: 141a, H: 84a, R: 132b, A: 114b)
(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Niğâb-ı şebden idüp âfitâb ‘arz-ı cebîn
Cihâmı nūr-ı cemâliyle eyledi tezyîn

2 ‘Aceb mi şîşesini ‘arz iderse çarh-ı kebûd
Açıldı gülbün-i ‘ulvîde bir gül-i nesrîn

3 Ya dest-i sâķî-i devrânda sîb-i gülgündür
Ya la‘l-i nâb ile lebrîz sâğar-ı sîmîn

4 Ya nev-resîde gül-i gülsitân-ı gerdündür
Ya çâr-ı bâğ-ı felekde şüküfte bir zerrîn

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 5 Ya sebze-zâr-ı felekde demîde nesrîndir
Ya kûhsâr-ı sipihr üzre lâle-i rengîn
- 6 Ya feyz-i şubhla üşkûfte verd-i hamrâdır
Ki oldı zîver-i ıarf-ı külâh-ı ıarh-ı berîn
- 7 Yağûd bu hâtem-i teshîr-i âsumândır kim
Cihânı itdi Süleymân-mişâl zîr-i nigîn
- 8 Ya şâh-bâz-ı felek şubh-dem idüp pervâz
Fürûğ-ı şa' şa' adan açdı şehper-i zerrîn
- 9 Ya âşiyân-ı felekden idüp güşâd-ı cenâh
Şikârın almağa gökden süzüldi bir şâhîn
- 10 Ya mühredir ki ider geh nihân u geh peydâ
Bu hoşka-bâz-ı hiyel-fen sipihr-i mekr-âyîn
- 11 Yağûd bu gülşen-i 'ulvîde nağl-i zîbâdır
Ki sâyesinde olur behre-yâb rûy-ı zemîn
- 12 Ya bir tabağ güheri eyledi felek îşâr
İdüp ziyâret-i kabr-i cenâb-ı şeyh-i güzîn
- 13 Ne şeyh mürşid-i kâmil ki şâhlar olmuş
Derinde biñ dil ü cân ile hâcib-i dîrîn
- 14 Şeh-i sürûş-sipâh u hıdîv-i 'âlî-câh
Hudâygân-ı felek-bâr-gâh u 'arş-semîn
- 15 Cihân-güşâ-yı kerem feyz-güster-i 'âlem
Şeh-i ferîşte-şiyem pâdişâh-ı sidre-nişîn
- 16 Penâh-ı ehl-i kerâmet güzîde-i ümmet
Hıdîv-i mülk-i velâyet şeh-i felek-temkîn

- 17 Künûz-ı gevher-i ' irfân tılısm-ı ' ilm-i ledün
Cenâb-ı hazret-i şeyhu'ş-şuyûhı Muhyi'd-dîn
- 18 O pâdişâh-ı bülend-âsitân ki olmuş ezel
Vücûd-ı pâkine mesned serîr-i ' illiyyîn
- 19 O şâh-ı kişver-i dâniş ki olsa şâyeste
Hezâr Sa' d ile Seyyid derinde ' abd-i kemîn
- 20 O şeh-süvâr-ı fezâ-yı hikem ki itmededir
Cihânı tañtana-i ' ilmi pür-şadâ vü tañîn
- 21 O nûr-ı dîde-i ' âlem ki olsa erzânî
Gubâr-ı reh-güzeri kuhl-i çeşm-i nâdire-bîn
- 22 Hemîşe bâr-gehi bî-dilâna cây-ı penâh
Hemîşe dergehi üftâde-gâna hışn-ı haşîn
- 23 Gubâr-ı ravzası kuhlü'l-cevâhir-i ebşâr
Türâb-ı merkadi ' anber-sirişt ü müşg-âgîn
- 24 Zelif-i ' aşkına hâk-i harîmi pister-i nâz
Ser-i fütâdesine âsitânidir bâlîn
- 25 Cemâli kaşırına zer-şemse şems-i ' âlem-tâb
Celâli tåkına âvîze ' uqde-i pervîn
- 26 Nigâh-ı luţf ile bir dil-harâba itse nazar
Ola cevâhir-i kâm ile qalbi genc ü defîn
- 27 Cebîn-i kaşırını pür-çîn ideydi her müjesi
Olurdu çâkî-i qalb-i ' adûya hançer-i kîn
- 28 Buğûr-ı micmer-i hulq-ı kerîmi her demde
Demâğ-ı telhi ider kâm-ı dil gibi şîrîn
- 29 Nesîm-i hıfzı vezân olsa bâğ-ı ümmîde

Hazân-ı ye'sden eylerdi tâ-kıyâmet emîn

- 30 Hıdîv-i mûy-şikâfâ cihân-inşâfâ
Eyâ güzîde-i dîvân-hâne-i tekvîn
- 31 Sen ol çerâğ-ı Hudâ mürşid-i tüvân-gersin
Ki gümrehâna olup muqtedâ-yı bezm-i yakîn
- 32 Kuluñ Nazîm-i siyeh-kârı da ğarîb kıoma
Meded-res ol aña der-pîş iken zamân-ı pesîn
- 33 Du' âya başla yeter ey kalem bu güstâhî
Hulûs-ı kalb ile dergâh-ı Hâk'da kıl âmîn
- 34 Hemîşe tâ ki olup âfitâb-ı ' âlem-tâb
Siyâh burka' -i şebden seher güşâde-cebîn
- 35 Revân-ı pâkini şâd eyledikçe rahmet-i Hâk
' Adûsın eyleye merdûd-ı ' âlem ü ğam-gîn

70 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştafâ Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Şütür ü Hücre¹
(T: 160a, H: 101a, R: 150a, A: 151b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olup vaţan şütür-i ' aşk-ı yâra hücre-i ten
Ġarîbdir ki şütür hücreyi ide mesken
- 2 Hayâl-i yâr şütür çeşm-i ter aña hücre
Şütürle hücreyi bir yerde seyr idiñ rûşen
- 3 Ġamıyla dil şütür ü hücredir nola olsa
Niyâzım üştür-i ner kalbi hücre-i âhen
- 4 Şütür ' aceb midir olsa derûn-ı hücre-nişîn
Şütürdür âb-ı revân hücredir aña gülşen

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5 Dikilse üştür-i ğam zaĥmı hücre-i dilde
Olurđı riřte řütür hücre dıde-i sűzen
- 6 Benem o üřtür-i ğam hücre kim řorar lâ-bűd
şütürle hücre serimde fetıl ü dâĝı ğören
- 7 řütür hücűmina dűř oldu hücre dolsa nola
Dem-i hazána şütür hücre-i ĥarâba çemen
- 8   Aceb mi üştür-i ner baĥsa hücrenin itmiş
řütür cefâñı derűnum miřâl-i hücre iden
- 9 Mekânı üştür-i ser-mestiñ olalı hücre
Ğoñűl řütürdür aña hücre kâkűlűnde řiken
- 10 Olaldan üřtür-i dil dűr-ı hücre-i kűyuñ
Fiĝân u zârı şütür hücre oldu beyt-i ĥazen
- 11 řütürle hücreyi bîhűde řanma nazmımda
Tehemten üştür-i ner hücredir çeh-i Bîjen
- 12 Yer eylese şütür-i âh hücre-i tenimi
Ola kebâb řütür hücre ğűyiyâ külĥan
- 13 şütürle hücre gibi tâ münâsib olsa nola
Vücűdı üřtűrűne bu fütâde hücre dűzen
- 14 řütür bu cűřse ile hücreye girer mi dime
Duyulmadı řütűre hücre oldu pervîzen
- 15 Ne tâlîb-i řütürűm ben ne řâĥîb-i hücre
şütür gibi nola ğeçdimse hücre ĥaydından
- 16 şütür gibi nola biz bâr-ı hücreyi çeksek
şütürdür âdem aña hücredir bu dâr-ı miĥen

- 17 Niyâzıñ üstürüne hücre Tır olursa olur
Vücûduñ üstürüne hücre Vâdî-i Eymen
- 18 O üstürüm ki hüner hücrelerinde oldu baña
Şütürle hücre şenâ-yı hıdîve tarh-ı sühan
- 19 Şütür-hücûm u zafer-hücre Muştafâ Pâşâ
Ki viridi üstür-i a' dâya hücre-i şiven
- 20 Şütür süvâr-ı sa' âdet ki hücre-i vaşfin
Şütür şütür ide her hücre-i cihâna gelen
- 21 Şütürle hücreyi eyler elinde kilk ü devât
Şenâsımñ şütürün hücre-i beyâna çeken
- 22 Şütür maqâm ideli hücre içre olmuşdur
Şükûhı üstürüne teng hücre çarh-ı kühen
- 23 Olur mişâl-i şütür hücre-sâlârim olsa
Sinânı üstürüne hücre-i beyâna çeken
- 24 Nola şütür ecel ü hücre cân-ı haşm olsa
Hâdengi üstürüne hücre çeşm-i düşmen iken
- 25 Olur gören şütür ü hücre-i sitâyışini
Helâk idüp şütürün hücrelerine âteş-zen
- 26 Şütürle hücre-i iqbâlin eylesün ta' rîf
Şütür-süvâr olup hücre-i murâda iren
- 27 Şütür çekerse ger âsyâb-ı hücre-i vaşfin
İde nişâr şütür hücrelerin ' aqîk-i Yemen
- 28 Olup gehî şütür-i cûdı hücre-sâz-ı kerem
Bağışlar üstür-i gerdûna hücre luftından
- 29 Olursa ger şütür-i qahrı hücre-gîr-i gazab

- Olur velî şütür ârâma hücre-dâr-ı fiten
- 30 Müdâm ider şütür-i hücre-sâz ‘ âtıfeti
Ümîdi üstürüne hücre-i murâdı vağan
- 31 İdüp beyân şütür-i hâme hücre-i hulkın
Gazâla döndi şütür hücre oldu reşk-i Huṭen
- 32 Olursa ger şütür-i hıfzı hücre-sâz-ı hırâs
Ola her üstür-i ser-meste hücre şûr-efgen
- 33 Kerem-verâ üstür ü hücre-i ‘ aṭâ-bahşâ
Baña mişâl-i şütür hücre-i deriñ me’men
- 34 Şenâñ ile şütür ü hücre-i beyân oldum
Zebânım üstür-i gûyâdır aña hücre dehen
- 35 Şütürle hücreyi medhiñde nazm idüp oldum
Şütür-süvâr-ı beyân hücre-sâz-ı ma‘ nâ ben
- 36 Şütürle hücrem oḡunsa nüh-kevne meclisde
O meclise şütür ü hücrem oldu şem‘ ü legen
- 37 Nazîm-veş şütür ü hücre-i sitâyîşiñem
Güşâdedir şütür-i ṭab‘ a hücre-i her fen
- 38 Yeter yeter şütür ü hücre ey ḡalem itdiñ
Şütürle hücre beyânında ṭarḡ-ı müstaḡsen
- 39 Hemîşe tâ şütür ü hücre-sâz olup sevdâ
Müdâm ola şütür ü ‘ aşḡ-ı yâre hücre beden
- 40 Şütür şütür çekile hücre hücre iclâlîñ
Virüp şeref şütür ü hücre-i sa‘ âdete sen
- 41 Hücûm-ı üstür-i ḡamla ḡarâb-ı hücre ola
Şütürle hücre-i vaşḡ-ı şıfâtıñ eylemeyen

- 42 Olup mekân-ı şütür haşma hücre-i tâbût
Vücûd-ı üstür-i a' dâña hücre ola kefen
- 43 Niyâz-ı üstür-i dil hücre-i tenimde bu kim
Şütürle hücre-i maşşûdını vire Zül'-men

71 Na' t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Vâv¹

(T: 116a, H: 59b, R: 109a, A: 55b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Oldı bir bezme yine çeşm ü dilim câm-ı sebû
Seni şimden gerü ey ' aql-ı hod-ârâ yâ hû
- 2 Nice bezm olmuş anıñ şem' ine pervâne sürûş
Nice şem' olmuş anıñ cem' i çü ' aqd-i lü' lü'
- 3 Nice câm olmuş aña bâde raḥîk-i taḥkîk
Nice bâde ki ider kaçresı dehri memlû
- 4 Ne sebû ḥasret-i şahbâsı ile pîr-i felek
Eylemiş mihr ü mehi aña zer ü sîm kedû
- 5 Çekse bir cur' asını tâ' atiyân-ı taqvâ
İde âb-ı ruḥ-ı perhîz ile tecdîd-i vuzû
- 6 Sâgarı cür' a-feşân-ı sırr-ı şad-âb-ı hayât
Hızr u İskender anıñ şevkine itdi tek ü pû
- 7 Sâkî-i bezmi anıñ şâhid-i gül-zâr-ı elest
Zümre-i meclisi gülçîn-i riyâz-ı kâlû
- 8 Şuffe-i mıstâbası mest-i maḥabbet ile pür
Sâgar-ı meygedesi bâde-i ' aşk ile tolu

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 9 Zâ'ir-i kûşe-i kâşânesi bî-^ç ayb u riyâ
Âsîtan-ı der-i meyhânesi bî-teng-i gûlû
- 10 Cilve-gâh-ı şaf-ı rindânı pes-i perde-i râz
Hâb-gâh-ı ser-i mestânesi zîr-i zânû
- 11 Feyz-yâb-ı kadehi şubh u mesâ âyine-vâr
Dili bî-dâr olur dîdesi görmez uyhu
- 12 Sâkî-i meclisiniñ dürdî-i derdin göreniñ
Dîdesi şâhid-i hayretle olur hem-pehlû
- 13 Ne humâr u ne gam-ı şahne vü ne bûy-ı dehen
Ne teneffür dem-i nûşında ne çîn-i ebrû
- 14 Nuqli hûn-âb-ı derûn laht-i ciger aña kebâb
Sâgarı dîde vü dil meygede bir meydır bu
- 15 Cânım ol meclise rakqâş dilimdir muṭrib
Başlasa nâle vü zâra demidir nây-ı gelû
- 16 Doldur ey sâkî-i meclis toluñı nûş ideyim
Baña sensiz ne çemen-zâr gerek ne leb-i cû
- 17 Hâtır-ı sahtımı nerm eyle şun ol bâdeyi kim
Dil-i hârâyı ide tâbiş-i germiyyeti şu
- 18 Beni bir câm ile mest it ki olam girye-künân
Na^ç t-ı maḥbûb-ı İlâhîde yine zemzeme-gû
- 19 Melik-i ins ü melek şâh-süvâr-ı melekût
Ki dü-^ç âlem ham-ı çevgân-ı gamında iki gû
- 20 Meclis-efrûz-ı şebistân maḥâm-ı ceberût
Ki aniñ şem^ç ine pervâne melâ'ik her sû
- 21 Çemen-ârâ-yı reyâhîn-i riyâz-ı lâhût

- Ki hırâmân kadidir anda nihân-ı dil-cû
- 22 Lî-ma‘ allâh-ğarem hüsrev-i levlâk-‘ alem
Dergehi beyt-i mükerrerem ‘ Arafât ol ser-gû
- 23 ‘ Ârızı Şems ü Duğâ cebhesi mâh-ı İsrâ
Kisve-i beyt-i Hudâ iki mübârek gîsû
- 24 Nûr-ı Hağ Ahmed-i Muhtâr ‘ aleyhi's-şalavât
Ehl-i arz ehl-i semâvât qomuş pâyine rû
- 25 Hüsni Ka‘ be femi zemzem çacerü'l-esved aña
Merdüm-i dîde-i Cibrîl o hâl-i hindû
- 26 ‘ Aşğı bir hışn-ı haşindir o şehin kim olmuş
Tûde tûde ser-i ‘ uşşâğ aña burc u bârû
- 27 Kuvvet-i kâhire-i haşmetine ol şâhîñ
Nice tâkat getüre bâzû-yı iqbâl-i ‘ adû
- 28 Geh dağı hamle-i ûlâda ider çurd u şikest
Pençe-i satveti bî-minnet-i zûr u bâzû
- 29 İtmese zâtı çarem-gâh-ı vücûdı teşrîf
Mâder-i dehr aña olmaz idi ked-bânû
- 30 Perveriş-yâfte-i feyz-i Hudâdır olmaz
Çemenistân-ı kemâlinde giyâh-ı çod-rû
- 31 Oldı bir şadme-i pür-zûr zuhûrıyla anıñ
Fağrı kistrâ gibi meksûr-ı hezârân-meşkü
- 32 Şâh-bâz-ı çamina olmağa ervâh-ı şikâr
Tayerân itmede mânend-i tezerv ü tîhû
- 33 Dergeh-i rif atine pîr-i felekdir derbân
Çarem-i ‘ izzetine perr-i melekdir çârû

- 34 Bâğ-ı iclâline encüm semen âveng-i peren
Naḥl-ı iḳbâline mihr ü meh iki Şeftâlû
- 35 Mezra^ç -ı luḳfına bir sünbüledir kevn ü mekân
Çarḥ-ı aḥḍar çemen-i cûdına berg-i kâhû
- 36 Râyet-i nuşretine fetḥ ü zafer fülke vü zeyl
Sâ^ç id-i himmetine ^çavn-i İlâhî nîrû
- 37 Bî-dehân zıkr-i dÛrûd ile zebân-ı sâḥir
Bî-zebân vird-i Şalât ile dehân-ı câdû
- 38 Derd-i ^çaŐkıyla fedâ eyleyene cân u serin
Sidre tâbût ola tûbî-i cennet ten-Şû
- 39 Zaḥmî-i tîğ-i cihân-gîrini ḥayyât-ı ecel
Rişte-i mergeyle eyler eger eylerse rÛfû
- 40 Dem-be-dem nâfe-i müşg itmez idi neşr-i Şemîm
Nefḥa-i ḥulḳını Şemm eylemeseydi âhû
- 41 Hâzıḳ-ı ḥıfzı ki tedbîr ide bir bîmâra
Bu ne ḥikmetdir ecel Őerbetin eyler dârû
- 42 ^çArÇ-ı Ḥaḳ bâr-gehâ ḳurb-ı mekân-pâdişehâ
Ey dem-i rÛḥ nesîm-i ḥaremiyle hem-bû
- 43 Yâ ResÛlallâh amân nefsi-i zalûmumdan amân
Beni de kendi gibi eyledi dÛn u bed-ḥû
- 44 RÛḥ-ı miskîn u ğarîb olmada bî-Őevb-i Şevâb
Nefsi-i zalimde ḥaḥâyî-i ḥaḥâ tû-ber-tû
- 45 ḲuŐca cânımla beni gülŐeniñe eyle ḳabÛl
Ki dinÛr oldu Süleymân'a müŐâḥib pÛpÛ

- 46 Bî-kesiñdir nazâr it hâl-i Nazîm-i zâra
Aña çekdirme ğam-ı minnet-i ‘ amm u hâlû
- 47 Feth-i bâb eyle kemâl-i kerem ü feyziñden
O ğarîbiñ açıla bahtına bir kutlu ğapu
- 48 Ğoma bî-ĉâreyi bu tîre Őeb-i dűrîde
Őubh-ı kuyuñda meded ğörsűn o da rűz-ı nigű
- 49 ‘ Afv ile eyle nazâr bitdi zebânında yine
Ğâmemiñ râst u ĉep keŐret-i ğűftâr ile mű
- 50 Tâ ki mestân-ı ğamiñ girye-kűnân hây-â-hây
Bezm-i ‘ aşķında ide ĉeŐm ü dilin câm u sebű
- 51 Rűh-ı pűr-nűriña her Őubh u mesâ ez-dil ü cân
Őalavât ile selâm ola ğabűli mercű
- 72 Na‘ t-ı Şerîf Be-Ğarfi'l-Hâ¹
(T: 117a, H: 61a, R: 110a, A: 57a)
(Mef‘ űlű Mefâ‘ űlű Mefâ‘ űlű Fe‘ űlűn)
- 1 ‘ AŐķ ile olan eşkimi ğör dıde-i terde
Ğűyâ ki durur Őamlamaĝa âb-ı ğűherde
- 2 Her ğatresi bir aĝker-i dâĝ-ı dil-i elmâs
Var ise bu te’Şîr ola âh-ı seĝerde
- 3 Âh-ı seĝer ü girye-i hűnîn-i Őebâne
Birdir dil-i bî-raĝmına cânânıñ eŐerde
- 4 Diñmez dem-i hicrân u vişâl eŐķ ile âhı
Yok ‘ âŐıķa râĝat ne seferde ne ĝazarda
- 5 EŐķ-i ter-i ‘ uŐŐâķ dutar rűy-ı zemîni

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- Eflâk olamaz âh-1 seher-gâhına perde
- 6 ‘Uşşâka yeter naqd-i sirişki ruḥ-1 zerdi
Ne sîmdedir ‘ayn-1 temennâsı ne zerde
- 7 Dîvâne-i ‘aşk istemez esbâb-1 taḥammül
Ne hırka vü ne tâc-1 revâda ne kemerde
- 8 Esrâr-1 ğam-1 ‘aşkıyla abdâl-i maḥabbet
Ḥayrân-1 ruḥ-1 yâr olur gezdüğü yerde
- 9 Sultân-1 gedâ-meşreb olur ‘âşık-1 şâdık
Olmaz nazarı zîver ü ârâyış ü ferde
- 10 Ruḥsâre-i ḥûbâna bakup dîde-i ‘âşık
Nezzâre ider şâhid-i ma‘ nâya şuverde
- 11 ‘Uşşâkı ider faqr-1 ğam-1 ‘aşk ğanî dil
Olmaz heves-i ḥâtırı deryûze vü cerde
- 12 Hükümün yüridir ‘aşk vuḥûş ile tıyûra
Yoğ emrine ser-keşlik ider mâde vü nerde
- 13 Bî-zûr-1 sipeh ‘aşk ider ‘âlemi teşhîr
Ne zırh u ne miğferde ne tîğ ü ne siperde
- 14 Güncâyış ider nokta kadar ḥücre-i dilde
Teng olmuş iken şânda bu hefte kemerde
- 15 ‘Ankâ-yı şükûh ile hirâsân olup itmiş
Sîmurğ-1 ser-i şevketi zîr-i ḥam-1 perde
- 16 Cemmâze-i gerdûn çekemezken ğam-1 ‘aşkı
Ber-dûş-1 taḥammül ide aḥsent o merde
- 17 Lezzetde şeker ‘aşka göre semm-i helâhil
‘Aksiyle velî zehr olur ta‘ m-1 şekerde

- 18 Tâ-ḥaşr ola ḳandîl-i ser-i ḥâk-i mezârî
Bir dâğ ki ‘ aşḳ ile yana dilde cigerde
- 19 ‘ Âşḳ demem ol bü'l-hevese kim ola çün tıfl
Muşḥafda gözi göñli velî cây-ı zekerde
- 20 Bir yerde mecâz ile ḥaḳîḳat nice mümkün
Meşḥûr meşeldir ki hüner bir olur erde
- 21 Taḥḳîḳe çalış terk-i mecâz it ki bulunmaz
Zîrâ ne zarar nef de ne nef zararada
- 22 Ser-menzil-i maḳşûda yûri peyrev-i ‘ aşḳ ol
Kim bedreḳadır lâzım olan râh-neverde
- 23 ‘ Aşḳ eyledi te’sîri ḳıyâs itme süveydâ
Yandı göñül ol âteş-i cân-sûz-ı şererde
- 24 Hükûm itmez idi ‘ âleme ‘ aşḳ olmasa maḥkûm
Dergâh-ı ḥabîbullâh o bî-mişl-i maḳarda
- 25 Maḥbûb-ı ilâhî ki anıñ ḳalması aşlâ
İḳrârını itmez ne şecerde ne ḥacerde
- 26 Ser-ḳâfile-i cümle-i maḥlûḳ ki yokdur
İnkârını eyler ne ḥacerde ne şecerde
- 27 Bî-sâye nihâl-i çemen-i ḳurb ki olmuş
Hep mîve-i ḥikmet o kad-i sidre-şemerde
- 28 Ser-ḥayl-i nebî server ü serdâr-ı rusûl kim
Şıḡmaz sipeh-i mû gibi bu teng memerde
- 29 Sultân-ı dü-‘ âlem ki olur vaḳt-i ‘ azîmet
Cibrîl cenîbet-keş-i iḳbâli seferde

- 30 Memdûh-ı Hudâ Ahmed-i Muhtâr ki tâ-ħaşr
Evkât-i ümem midhat-i zâtıyla güzerde
- 31 Ol kâşif-i esrâr-ı nübüvvet ki maķâli
Şâdıķ-ı dem-i cân-baħş ile her ķavl u ħaberde
- 32 Ol ebr-i güher-bâr-ı şefâ' at ki bulunmaz
Îşâr-ı dürûd itmeye bir ķatre maķarda
- 33 Ol pâdişeh-i leşker-i ebrâr ki oldur
Var ise yine ħaşmet ü serdâr u neferde
- 34 Ol dâver-i dâdâr ki hemvâre sipâhı
Elbette olur düşmene hengâm-ı zaferde
- 35 Farķ-ı ħuşemâ gâh ser-i rümh-ı kazâda
Geh gûy-ı kafâ-ħor ħam-ı çevgân-ı kaderde
- 36 Ĥilm ü ħikem ü şıdķ u 'adâlet o şehiñdir
'Oşmân ile Ĥaydâr'da Ebû Bekr ü 'Ömer'de
- 37 Müştâķ-ı ruħı rûh-ı Birâhîm ü Simâ' il
Yoķdur anı sevmez ne pederde ne püserde
- 38 Maĥkûm-ı ħamı cân u dil-i Ĥızr ile İlyâs
Fermân-ı şeh-i 'aşķı yürür baħr ile berde
- 39 Gerd-i ħaremi sürme-keş-i ehl-i başîret
Ĥâk-i ķademi minneti erbâb-ı başarda
- 40 Aĥbâbı ser-efrâz çemen-zâr-ı cinânda
A' dâsı nigûn-sâr bün-i çâh-ı saķarda
- 41 Şahrâda vü kühsârda lâ-büd dem-i perĥâş
Ĥaşmîñ seridir gürzi ile zîr ü zeberde
- 42 A' dâyı kesüp biķdi dilîrân-ı sipâhı

- Her hamle-i peykârda şemşîr ü teberde
- 43 Olsaydı eger muktebes-i neyyir ü hıfzı
Olmazdı zevâl ile kelef şems ü kamerde
- 44 Aḥbâb-nüvâzâ sened-i ehl-i niyâzâ
Ey zîb viren dâğ-ı ğamı sînede serde
- 45 Oldı şeref-i na‘ tîñ ile bir dizi lü’lü’
Bu tâze ğazel ḥaḳ bu ki bu dürc-i düerde
- 46 Yokdur saña hem-tâ ne melekde ne beşerde
Ḥâşâ ki nazîriñ ola ne gökde ne yerde
- 47 Sâyeñ gibi ḥalḳ eylememiş Ḥaḳ saña şânî
Sensin yine bî-mişl kemâlât ü hünerde
- 48 İns ü melek âşüfte-dil-i ḥüsn ü cemâliñ
Cibrîl ile medhûş ola evvelki nazarda
- 49 Sulṭânıma maḥşûş bu iḳbâl ü bu iclâl
Efrâddan Allâh naşîb itmedi ferde
- 50 Zâtiñ çemen-ârâ-yı riyâz-ı kerem ü cûd
Ṭab‘ iñ gül-i ter gülşen-i aḥlâḳ u siyerde
- 51 Mevḳûf seniñ luṭfuña ma‘ şûm ile ‘ âşî
Muḥtâc seniñ ‘ afvîña nâ-kerde vü kerde
- 52 Redd itme ḳabûl eyle ḥazef-pâre-i nazmım
Ḳıymet ne ḳadar olmasa da seng-i demerde
- 53 Derdiñle deriñde ideyim nâle vü efgân
Düşsün dil-i şûrîde deriñde ğam u derde
- 54 Dergâhına cezb eyle dil ü cân-ı Nazîm’i
Olsun dil ü cânıyla şenâ-ḥânîñ o derde

- 55 Gerçi degil ihsânıña bir vech ile lâyıķ
Ne terk-i ma' âşîde hâfâdan ne hâzerde
- 56 Emriñde olur ' âciz ü nehyiñde tûvânâ
Kâhil taraf-ı hayrda çâpük reh-i şerde
- 57 Olmazsa eger bedreķası meş' al-i ' afvîñ
Bî-çâre ķalur bu şeb-i deycûr-ı hâfarda
- 58 Ey hâme yeter nâle-i bülbül demidir gül
Gülçîn-i niyâz ol bu gülistân-ı ' iberde
- 59 Tâ kim eşer-i ' aşķ-ı cihân-sûz ile ' uşşâķ
Hep girye vü âh eyleyeler deşt ile derde
- 60 Tâ-haşr taħiyyât ü selâm olsun o şâha
Her demde vü her sâ' at ü her şâm u seherde
- 61 Ğamdan biri maħzûn u feraħdan biri memnûn
Haşm ile ola ümmeti aĝlar da güler de

73 Na' t-ı Şerîf-i Resûl-i Ekrem Şallallâhu Te' âlâ ' Aleyhi ve Sellem¹
(T: 14a, H: 14a, R: 14a, A: 99b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Göñül ' aşķıñla zâr u mübtelâdır yâ Resûlallâh
Yoluñda baş ile cânım fedâdır yâ Resûlallâh
- 2 Eger redd eylemezseñ dergeh-i ' arş-âsitânıñda
Ķul olmak rûtbe-i ' izz ü ' alâdır yâ Resûlallâh
- 3 Olup biñ cân ile teslîm-i derd-i miħnet-i ' aşķıñ
Süveydâ-yı dilim dâĝ-ı rızâdır yâ Resûlallâh

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 4 Nola âsûde olsam sâye-i şeh-bâl-i ‘aşkıñda
Ki düşmez herkese zıll-i hümâdır yâ Resûlallâh
- 5 İşin altun ider rû-mâl iden dergâh-ı vâlâña
Ġubâr-ı râh-ı kûyuñ kîmyâdır yâ Resûlallâh
- 6 Olaldan ħaste-i ‘aşkıñ ħayât-ı câvidân buldı
Dil-i bîmârıma derdiñ devâdır yâ Resûlallâh
- 7 Açar gül gibi ħalbin artırır bîmârıñ ‘ömrün
Ġamiñ hem dil-güşâ hem cân-fezâdır yâ Resûlallâh
- 8 Dem-â-dem nehr-i cârî-veş nola aħsa firâkıñda
Gözüm yaşı dükenmez mâcerâdır yâ Resûlallâh
- 9 Şemîm-i ‘aşħ-ı pâkiñden nola bir şemme luħf itseñ
Hümâ-yı cân-ı ‘uşşâħa ħıdâdır yâ Resûlallâh
- 10 Revâ pervâne gibi bezm-gâh-ı ħurba yol bulsaħ
Ki nûr-ı şem‘ -i zâtıñ reh-nümâdır yâ Resûlallâh
- 11 Sezâ her bir nazarda eylese iksîr-i manzûrın
Gözüm ħâk-i deriñle rûşenâdır yâ Resûlallâh
- 12 ‘Aceb mi dem-be-dem âħişte-i ħûn-ı ciger olsa
Göñül baħr-i ħamiñla âşinâdır yâ Resûlallâh
- 13 Melâ’ik kuħl-i çeşm-i cân ide bulsa ħubârından
Ser-i kûyuñda ol kim ħâk-i pâdır yâ Resûlallâh
- 14 Derûn-ı tîrede nûr-ı cemâliñ eylesün işrâħ
Ki mâh-ı tâl‘ atıñ bedr-i dücâdır yâ Resûlallâh
- 15 Maħaldir tekye-gâh-ı enbiyâ vü evliyâ olsa
Der-i cûduñ ki cây-ı ilticâdır yâ Resûlallâh
- 16 ħabîb-i Kibriyâ maħbûb-ı ħaħ şem‘ -i hüdâsın sen

Vücûd-ı kâmilîñ nûr-ı Hüdâ'dır yâ Resûlallâh

- 17 Olurdum kâbil olsa naqd-i cân-ber-kef harîdârı
Dür-i 'aşkıñ ki bî-teng-i bahâdır yâ Resûlallâh
- 18 Şefîk-i gümrehânsın sen hevâ-yı nefse uydum ben
İşim şâm u seher sehv ü haţâdır yâ Resûlallâh
- 19 Tabîb-i hastegânsın şerbet-i luţfuñ dirîğ itme
Deriñ 'aşîlere dâru's-şifâdır yâ Resûlallâh
- 20 Kerem kânı mürüvvet bahrisin luţf eyle ihsân it
Kuluñ gerçi 'aţâña nâ-sezâdır yâ Resûlallâh
- 21 Şeh-i her dü-cihânsın eyle mir'ât-ı dilin manzûr
Nazîm-i derd-mendiñ bir gedâdır yâ Resûlallâh
- 22 Añı luţfuñla şâd it âb-rûy-ı çâr-ı yârıñ-çün
Ki düşmüş hâk-i 'acze bî-nevâdır yâ Resûlallâh
- 23 Tahîyyât u dürûd olsun revân-ı pâkiñe tâ kim
Tavâf-ı Ka'be-i kûyuñ şadâdır yâ Resûlallâh

74 Kaşîde Der-Sitâyîş-i Sultânus-Seğaleyn 'Aleyhi Efđalü's-şalavât¹
(T: 14b, H: 14b, R: 14b, A: 58a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Hevâ-yı nefis ile virdiñ sebât cân-ı hazîne
Fiğân ki şarf-ı hayât eylediñ hazîne hazîne
- 2 Henûz olmadadır garça-i muhîţ-i ma' âşî
Fiğân ki bâr-ı girân-ı 'amel sefine sefine
- 3 Fiğân ki olmadıñ ey dil şükûfe-çîn-i 'ibâdet
Hazân-ı gülşen-i 'ömr-i 'azîze yok mı qarîne

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 4 Fiğân ki itdi seni ħurde-çîn-i süfre-i dÛnân
Ķanâ' at itmedi nefsi-i le'îm nân-ı cevîne
- 5 Fiğân ki yoĶ yere bîhûde şarf eylediñ evĶât
Gehî o zÛlf-i girih-gîre geh leb-i nemekîne
- 6 Fiğân ki saña itâ' at idelden olmada zâhir
Ħased derûnda vÛ 'uĶde gÛñÛlde sîne kîne
- 7 Gehî girifte-i mey gâh dil-rÛbÛde-i sâĶî
Fiğân ki bezl-i vÛcÛd eylediñ çÛnân ü çÛnîne
- 8 Hevâ-yı vuşlatın itdiñ belâ-yı hecrini çekdin
Reh-i ħaĶâda olup beste Ķayd-ı ân ile îne
- 9 Tamâm ma' şiyet içre gÛzerde 'ömr-i 'azîziñ
BilÛr misin hele bir dem ne Ķaldı rÛz-ı pesîne
- 10 Kirâmî-gevher iken dÛşdi ħâk-i zillete ey kâş
Ki seng-i ħâme olaydı dil-i şikeste yerine
- 11 Nedir cevâb olursa su'âl rÛz-ı Ķıyâmet
Reh-i ħaĶâda gÛzâr eyleyen şuhÛr u sinîne
- 12 DirîĶ u ħayf benim ħâlime beyâza çıkarsa
Sevâd-ı sÛ'-i 'amelden Ķarardı şafĶa-i sîne
- 13 GirÛp ħaĶâ yolına vâdi-i dâlâlete dÛşdÛm
'Acceb mi çıkısa fiĶânım firâz-ı çarĶ-ı berîne
- 14 Esîr-i meclis-i 'işyân itdiler beni feryâd
GirÛp sipâh-ı hevâ vÛ heves bu yolda kemîne
- 15 DÛşÛp ħaĶâ yolına âh kim şıĶınmadım efsÛs
Der-i şavâb gibi bî-zevâl ħışn-ı ħaşîne

- 16 Ne cehd-i muşhaf-ı tâ' at ne sa' y-i meşq-i 'ibâdet
Velî yazılmadadır cürmümüz sefine sefine
- 17 ' Aceb mi dem-be-dem aksa sirişk-i dîde-i gülgûn
Nola güşâd virirsem ' inân-ı âh u enîne
- 18 Ki seyyiât ile geçmekde rûzgâr-ı hayâtım
Ezelde bu ise hayfâ nüvişte levh-i cebîne
- 19 İdüp zülül ile çirk-âb-ı fısk u ma' şiyet-âlûd
' Azâb virmede yüz cân guşşa-mend u gamîne
- 20 Nice hâlâş olayım şad-figân tarîk-ı haţâdan
Te' âkub itmede şaf şaf güneş yesâr ü yemîne
- 21 Hâlâşa çâre bulurdum velî şarılmadım eyvâh
Kef-i nedâmet ile şer' i gibi hâbl-i metîne
- 22 ' Aceb mi ' acz ile itsem bu dehr-i nâşiye-sâyı
Gubâr-ı dergeh-i ' arş-âstân-ı hüsrev-i dîne
- 23 Sitâyişinde dem-â-dem gürûh-ı nükte-şinâsân
Bu nev' a yazdılar elķâb o şâh-ı ' arş-mekîne
- 24 Şehen-şeh-i dü-cihân pâdişâh-i mülk-i dü- ' âlem
Hıdiv-i hıttâ-i Mekke hudâygân-ı Medîne
- 25 Sipihri fazl-ı kerem tekye-gâh-ı ' âlem ü âdem
Ki kıdsiyân-ı mükerrerrem derinde ' abd-i kemîne
- 26 Fürûğ-ı mihr-i hidâyet ziyâ-yı mâh-ı şefâ' at
Ki viridi şer' ile zînet bu heft şâh-nişîne
- 27 Haţîb-i minber-i refref imâm-ı a' zam u eşref
Ki viridi zâtı şeref kıble-gâh-ı dîn-i mübîne
- 28 Şeff' -i rûz-ı kıyâmet Muhammed-i ' Arabî kim

- Derinde hıdmeti fermânın itdi rûhu'l-emîne
- 29 O kişt-zâr-ı şefâ' at ki biñ kuşûrı da olsa
Virir cenâb gibi maḥşûl dest-i sünbüle-çîne
- 30 O şâh-ı kişver-i levlâk kim olursa maḥaldir
Der-i sa' âdeti hemvâre bûse-gâh-ı yemîne
- 31 Vücûd-ı kâmilî meşşâta nev- ' arûs-ı zamâna
Ḳudûm-ı pâki şeref-baḥş cümle kân-ı zemîne
- 32 Tamâm-ı cûdı sebîl ümmetâna faẓl u keremle
Müdâm zâtı delîl ins ü câna râh-ı yakîne
- 33 Ğubâr-ı bâr-gehi feyẓ-baḥş nâfe-i müşge
Türâb-ı dergehi kuḥl-i sa' âdet âhû-yı Çîne
- 34 Şehâb-ı luṭfi eger külhene ideydi terşîḥ
Olurdu aḥkeri yâḳût-ı nâb kendi defîne
- 35 İderdi aḥker-i dâğ-ı derûn-ı lücce-i ' ummân
Semûm-ı ḳahrı doḳunsa şadefde dürr-i semîne
- 36 Zamân-ı ma' deletinde geleydi dehre Süleymân
Yazardı bende-i sultân-ı dîn faşş-ı nigîne
- 37 Fezâ-yı ' âlem-i hıfzında fevc fevc ğazâlân
Müsâfir olmadadır hep künâm-ı şîr-i ğarîne
- 38 Şeh-i bülend-cenâbâ şefi' -i rûz-ı ḥisâbâ
Eyâ cihânı iden teng düşmenân-ı mühîne
- 39 Sen ol şeh-i dü-cihânsın ki rumḥ-ı şer' -i şerîfîñ
' Adûnuñ olmada mîl-i ḳazâ dü-çeşm-i terine
- 40 Kerem-şî' ârâ ḥaḳḳâ ki devlet-i dü-serâdır
Nigâh-ı luṭfuñ olursa bu naẓm-ı tâze-zemîne

- 41 Sitâyîşînde nola olsa da siyâhî-i satrı
Mişâl-i kuhl-i sa' âdet dü-çeşm-i nâdire-bîne
- 42 Şefâ' at eyle amân kalmasun haţâ vü haţarla
Nazîm-i bî-kesîñ peygûle-i günâh-nişîne
- 43 İrişdi ğâyete güftâr ey kalem ne durursun
Gel ağla hâliñi ' arz it o pâdişâh-ı güzîne
- 44 Hemîşe tâ ki olup mu' terif günâhına herkes
Ola şütüm ile dâ 'im ' itâb nefsi-i haşîne
- 45 Revân-ı pâkine oldukça şad-dürûd-ı taħiyât
Hezâr-la' net ü nefrîn gürûh-ı düşmen-i dîne

75 Münâcât-ı Dîger Li-Ķâdiyü'l-hâcât-ı Ekber ü Asĝar¹
(T: 75b, R: 70b, A: 10b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Âh kim ey dil-i nâdîde-refâh
Seni tûl-i emel itmiş güm-râh
- 2 Dergeh-i Haĝĝ'ı koyup lâyıĝ mı
Der-i ĝayra idesiñ vaĝf-ı cibâh
- 3 Ola sermâye-i ' ömrüñ şeb u rûz
Devr-i ebvâb-ı edânîde tebâh
- 4 Ķande varsañ ideler istişĝâl
Şiĝletiñden oluna istikrâh
- 5 Bir sözüñ var mı o dîvânda nebî
Olıcaĝ nâ 'ib ü ĝâđî Allâh

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 İlticâ eyle Habîb-i Hakkâ
Der-i ma' bûdı idin cây-ı penâh
- 7 Ağla hâliñ yüzüñi sür şeb u rûz
Eylemez sâ'ili redd ol dergâh
- 8 İmtinânsızdır iki ' âlemde
' Afv-ı peygamber ile fazl-i ilâh
- 9 Cûd-ı bî-minnet ider cezb-i kulûb
Ki olur kâh-rübâ câzib-gâh
- 10 Rızq-ı maqsûm gelürken saña hayf
Gelmeye hırş u tama' dan ikrâh
- 11 Nân-ı dúnân meh-i bedr olsa hâzer
Kırş-ı hurşîd ise de itme nigâh
- 12 Heftümîn zîr-i zemînden dündür
İmtinân ile olan rütbe-i câh
- 13 Dâde-i mihre olup dest-güşâ
Şafaq-ı şerme girer her gice mâh
- 14 Gence ' azm itseñ eger minnetle
Görinür her ser-i reh mâr-ı siyâh
- 15 Âb-ı rûyuñ dökile minnetle
Bu ise cûd u mürüvvet eyvâh
- 16 Bir dil olsa idemez buhlını şerh
Hâk-i mümsikde biten sebz-i giyâh
- 17 Kendü zevkünde olan nahtetiyân
Hâl-i dilden nice olsun âgâh
- 18 Beñzemez birbirine evzâ' ı

- Oğudur hâce-i küttâb eşbâh
- 19 Müstaḥîk müdbir ü muḳbil cerrâr
Müttehim gürg ü keşende rûbâh
- 20 Tîr ger zûlm ile çıḳdı gözden
Dîde-i ğayrı çıḳardı cüllâh
- 21 Nola mezmûm ise dillerde le'îm
Söylemez bihûde lâ-büd efvâh
- 22 Çıḳarır naḳd-i niyâzîñ kızılın
Minnetiñ ya çil ola ya pencâh
- 23 Düşme âĝûşına mevc-i ye'siñ
Eyleme baḫr-i temennâda şinâh
- 24 Resen-i minnete bağlanma şaḳın
Olma peyzen gibi üftâde-i çâh
- 25 Yaḳar eczâ-yı dü-kevni kül ider
Şu' le-i minnet o berḳ-ı cân-kâh
- 26 Hırmen-i minneti yaḳsun yâ Rab
Eşer-i sûz-ı dil ü âteş ü âh
- 27 Olmasun naḫl-ı emel dünyâda
Bâr-ı ye's ile nigûn-sâr u dü-tâh
- 28 İtmiş âzâde 'alâyıḳdan ebed
Dâmen-i serv-i bülendi kûtâh
- 29 Merḫabâ zinde-dil-i istiĝnâ
Ki añılsa diyeler ṭâle beḳâh
- 30 Reşḳ o dervîşe ki yeksândır añâ
Derĝeh-i mîr ü serâ-perde-i şâh

31 Hased ol bî-ser ü pâ kim bilmez
Ne ğam-ı hırka ne teşvîş-i külâh

32 Sâkin-i hâne-i bî-minnet olan
Şeh-i ' âlemdir o bî-ğayl ü sipâh

33 Kûluyuz kıadr-i kemâli bilenîñ
Bilmez ise hasediñdir o günâh

34 Söziñi kesdürür erbâb-ı hüner
İstemez tîğ-ı zebân seng-i qarâh

35 Âferîn tab' -ı Nazîm'e ki odur
Bâğ-ı ma' nâ-çemen ü feyz-i miyâh

36 İddi' âña eger ey kilik-i beyân
Bir mu' âriş bulunursa nâğâh

37 Dirse da' vâya gerekdir ma' nâ
İdüp işbât be-vefk-ı dil-hâh

38 Hücçet-i nazm-ı Nazîm'i göster
Oldı mazmûnına her beyti güvâh

76 Kıaşide Berây-ı Medh-i Hüseyñ Pâşâ¹
(T: 76b, R: 71b, A: 139a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Yine düşürdi hümâ sâyesin cihân üzre
İlâhî ola hümâyûñ cihâniyân üzre

2 Ne sâye sâye-i şeh-per-i tâ 'ir-i tevfiş
Ki düşdi fark-ı ser-i pîr ü nev-cüvân üzre

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Ne sâye sâye-i bâl-i hümâ-yı şulh u şalâh
Ki sâye-bân-ı hidâyetdir ins ü cân üzre
- 4 Ne sâye sâye-i ebr-i bahâr-ı rahmet kim
Çekildi cümle-i maḥlûḳ kün-fe-kân üzre
- 5 Ne sâye zıll-i zâlîl-i ‘inâyet-i Samedî
Ki oldı çetr-i cenâb-ı ḥudâygân üzre
- 6 Ḥudâygân-ı felek-âsitân ki râciḥdir
Şükûh-ı şevketi dârât-ı ḥusrevân üzre
- 7 Ḥıdîv-i ma‘delet-eyvân ki ‘adli ğâlibdir
Vücûh-ı tâm ile Kisrî-i kâmrân üzre
- 8 Kemân-be-dûş-ı ḥired kim per-i işâbetle
Ḥadeng-i re’yi varır muttaşıl nişân üzre
- 9 Ferîd-i dehr ki her bir nefesde oldı ehemm
Edâ-yı maḥmideti âferîdegân üzre
- 10 Vaḥîd-i ‘aşr ki vaşf-ı şifâtı elzemdir
Hemîşe yerde beşer gökde ḳudsiyân üzre
- 11 Vezîr-i ‘âdil ü Ğâzî Ḥüseyn Pâşâ kim
Şenâsı olmada hemvâre her lisân üzre
- 12 O nûr-ı dîde-i devrân ki oldı ḥâk-efşân
Ğubâr-ı reh-güzeri kuḥl-i İşfahân üzre
- 13 O mîz-bân-ı ‘atâ kim te‘âḳub itmededir
Simât-ı cûdına miḥmân mîḥmân üzre
- 14 O deñli buldı şeref rîze-seng-i dergâhı
Ki ta‘na taşın atar farḳ-ı ferḳadân üzre
- 15 Revâc-gâh-ı celâli cihânda germ olalı

- Metâ‘ -1 devlet ü iqbâl-i râyegân üzre
- 16 Revâdır olsa deri bûse-gâh-1 ‘ âlemiyân
Ki çarh nâşiye-sâdır o âsitân üzre
- 17 Zehî sa‘ âdet-i ‘ uz mâ ki sük-1 luftında
Garîk-i sûd ehibbâ ‘ adû ziyân üzre
- 18 Cihânı eyleye memnûn-1 hân-1 mekrümeti
Degil nevâle-i ihsânı imtinân üzre
- 19 Kef-i kerîmi ile tab‘ -1 mekrümet-kârı
Düşürdi bahre hacâlet hicâb-1 kân üzre
- 20 Kemîne bahşış-i hemyân-1 cûdı hande ider
‘ Uluvv-i himmet ile genc-i şâyegân üzre
- 21 Şükûfesi ola yâkût ü la‘ l eger olsa
Nesîm-i lufti revân nahl-1 ergavân üzre
- 22 Ser-i hezâra ola tās-1 âteşîn gül-i âl
Semûm u qahrı vezân olsa gülsitân üzre
- 23 Şehâb-1 emri ki tev’emdir ebr-i nehyi ile
Havâle eyleyeli yahşî vü yamân üzre
- 24 Hadîka-i emeli sebz ü hurrem ahibbânî
Riyâz-1 kâm-1 ‘ adû dem-be-dem ziyân üzre
- 25 İderdi kubbe-i gerdûnı bâz-gûne-nümâ
Düşeydi sâye-i temkîni âsumân üzre
- 26 Sipihri kevkebe-i qadr ü şânı başdırdı
Tehemten itdi sefer şanki heft-hân üzre
- 27 Eger ‘ âdet-i ezdâdı ‘ adli men‘ itse
Nigâh-bân ola şîr âhû-yı zamân üzre

- 28 Ocağına şu kodı dūd-ı âha yok imkân
Yaşağı seyl-i revân olalı duhân üzre
- 29 Zemîn tezelzül-i âşûbdan emîn oldu
Zamân ma' deletinde cihân emân üzre
- 30 Anıñ ki oldu zamânında bir dilim nânı
Olur kıyâmete dek ' ayş-ı câvidân üzre
- 31 Olurdu hem-ser-i şehbâz evc-i hıfzında
Himâyet eylese güncişk-i nâtüvân üzre
- 32 Göreydi rûz-ı veğâ Rüstemâne peykârın
Olurdu teng cihân Sâm u Çahramân üzre
- 33 ' Adûyı çignedüp aldı keşân keşân Saķızı
Ġazâ-yı ekber idüp baħr-i bî-kerân üzre
- 34 Tamâm zelzele-nâk itdi kâfiristânı
Hücûm-ı tefriķa-dâd oldu düşmenân üzre
- 35 Vücûd-ı düşmeni şemşîri itdi hûn-âlûd
Ser-i bürîde-i haşmı diküp sinân üzre
- 36 Sipihre eyledi âvîze tîğımı gûyâ
Ġuruldu bir pül-i nev-cûdı kehkeşân üzre
- 37 Seferden eyledi ' avdet süm-i semendi nola
Başarsa atlas ü zer-beft ü perniyân üzre
- 38 Ġudûmı virdi şeref yümn ile Sitanbûla
O şâh-bâz gelüp ķondı âşiyân üzre
- 39 Şalâh-ı şulħ ile ıślâh-ı beyn idüp oldu
Taraf taraf yine elçiler armağan üzre

- 40 Ne söylesem yaraşur gûne gûne vaşfinda
Sezâ ne dirsem o düstûr-ı nüktedân üzre
- 41 Yegâne fâris-i devrân ki şubh-gâh-ı şikâr
Süvâr olunca semend-i sebük-‘ inân üzre
- 42 Cihânı tayy ide vaqt-i tulû‘ hurşîdiñ
Ziyâsı düşmeden ol eblağ-ı cihân üzre
- 43 Kemâl-i nâzla rağşân cilve-rîz olsa
Hırâm-ı ‘ işve harâm ola dilberân üzre
- 44 Varırdı mağribe maşrıqdan evvelîn qademe
Şitâb-ı sür‘ atini olsañ imtiñân üzre
- 45 ‘ Ale’s-şabâh tulû‘ itdi âfitâb şanur
Gören o dâveri ol eşheb-i revân üzre
- 46 Vezîr-i dâd-penâhâ sipihr-dergâhâ
Eyâ kudûmı şeref-bağş her mekân üzre
- 47 Ferişte-zât o memdûh-ı ins ü cânsın kim
Sitâyişîñ eger emr olsa şâ‘ irân üzre
- 48 Kifâyet eylemeye levh-i zer-nigâr-ı felek
‘ Utarid itse raqam defter-i beyân üzre
- 49 Sevâd-ı nazmım ola tûtiyâ-yı çeşm-i qabûl
Nigâh-ı luţfuñ olursa bu dâstân üzre
- 50 Ümîd odur ki idem gûne gûne evşâfiñ
Eger icâzetiñ olursa baş u cân üzre
- 51 Bu hâk-sârı şeref-yâb-ı iltifât eyle
Hümâ tenezzül ider dirlere üstühân üzre
- 52 Qapuñda rütbelere iñrâz eyleyem giderek

- Çadem çadem çıkılur çünki nerdübân üzre
- 53 Riyâz-1 vaşf-1 cemîlînde bülbül-i nuţkum
Bu şi‘ ri itdi beyân şu gibi ‘ ayân üzre
- 54 Çabâ-yı nâz münâsib o dilsitân üzre
Ki nâz-1 hûsn-i digerdir o hûsn-i ân üzre
- 55 Kızardı ruhları şahbâdan âl âl oldı
‘ Aceb mi eylese mestâne qanı qan üzre
- 56 Kemer gibi nice mümkündür almağ âğûşa
Kılı yarararken o hançer o mû-miyân üzre
- 57 O ğonca-leb ruğ-1 zerdim görüp tebessüm ider
Belî meşeldir olur hande za‘ ferân üzre
- 58 Şekîb ü şabrımı yağmaladı şaf-1 müjgân
Dirîğ itdi harâmî o kârvân üzre
- 59 Sirişk-i germ odur kim düşünce ağker ola
Kemîne qatresi her dâğ-1 hûn-feşân üzre
- 60 Nazîm hağ bu ki cân-bâz-1 kıl-k-i çûpîn-pâ
Hünerler eyledi icrâ bu rîsmân üzre
- 61 Du‘ âya başla hulûş üzre hatm idüp sühanı
Sükût mührini ur vaqtidir dehân üzre
- 62 Hemîşe tâ ki açup bâl ü per sa‘ âdet ile
Hümâ-yı şulğ şala sâyesin cihân üzre
- 63 Cihâniyân olalar sâyebân-1 ‘ adlinde
O âşafîñ şeb ü rûz emn ile emân üzre
- 64 Ola kıyâmete dek hânedânı âbâdân
Hudâ mu‘ ammer ide şadr-1 ‘ izz ü şân üzre

- 65 Dü-çeşmine gele mîl-i ' adem ilâhî râst
O kim ide nazar-ı kec o hânedân üzre
- 66 'Uluvv-i kıadr ile oldukça hurrem u handân
Hasûd-ı câhı ola dem-be-dem figân üzre
- 67 Kemân-ı kıaşdınıñ olsun hadeng-i dil-dûzı
Halîde dîde-i a' dâ-yı bed-gümân üzre

77 Kıaşîde-i Beççe La' lî-zâde Efendi¹

(T: 85b, R: 80a, A: 153a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 'Âşıkâne nağmelerle dem-be-dem nev-rûzda
Hep nevâdır kıavl-i ' uşşâk-ı ' Acem nev-rûzda
- 2 Tûğ-ı şâhîsin çıkardı bâğa sulţân-ı bahâr
Lâle dikdi cünd-i ezhâra ' alem nev-rûzda
- 3 Bülbüli itdi demâğ-âşüfte bûy-ı nev-bahâr
Gülleri açdı nesîm-i şubh-dem nev-rûzda
- 4 ' İşret-âbâd-ı çemende oldu ezhâra şalâ
Her gül ü lâle olup bir câm-ı Cem nev-rûzda
- 5 Neşr idüp bûy-ı buhûr-ı Meryem'i bâd-ı şabâ
Eyledi gökde Mesîhâ anı şemm nev-rûzda
- 6 ' Anberîn zülf-i dü-tâ yârîñ ruğından gûyiyâ
Şaçlı sünbüldür açıldı ham-be-ham nev-rûzda
- 7 ' Andelîb-i hoş-nevâ oldu yine tab' -ı Nazîm
Diñlesün ol gül-' izâr ü ğonca-fem nev-rûzda

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Mazhar-ı gûş-ı kabûlitse nola bu nazmımı
Pür-hünendir kâmil-i ‘âlî-himem nev-rûzda
- 9 Hâzret-i ‘allâme La‘lî-zâde kim ‘arz itmege
Eyledi hâmem bu taqvîmi raqam nev-rûzda
- 10 Gûş idüp gül-gonca-veş çâk-ı girîbân eylesün
Bülbül-i dil vaşfin itdikçe naqam nev-rûzda
- 11 Şâhlar şalsa nola naql-ı çemen-zâr-ı sühan
Bâğ-ı medhinde yine urdum qalem nev-rûzda
- 12 Hâmdülillâh ey Muhammed-ism maḥmûdü'l-hıṣâl
Maḥmidet-hânîñ benim hem ‘îd ü hem nev-rûzda
- 78 (T: 138b, H: 81b, R: 130a, A: 56b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
- 1 Baḥr-i ma‘nâdan yine bismillah ey kilik-i siyâh
Gevher-efşân-ı beyân ol nev-be-nev eyle şinâh
- 2 Cûş-ı deryâ-yı sühan göstereñ emvâc-ı sûtûr
Böyle esdikçe nesîm-i feyz-i Bârî gâh gâh
- 3 Gülşen-i endîşede neşv ü nemâ-yı feyz ile
Mîve-i ma‘nâ nihâl-i qaddîñi itsün dü-tâh
- 4 Hırz-ı cân vird-i zebân eyle diliñden düşmesün
Vaşf-ı pâk-i hırqa-i qutb-ı risâlet hân-qâh
- 5 Ol mübârek hırqa kim her pûşîş-i zerd ü zeng
Dâğ dâğ-ı reşkidir şubḥ u mesâ hırşîd ü mâh
- 6 Dest-i ḥayyâtında dirdim lâyıq olsa medhine
Sûzeni müjgân-ı havrâ riştesi nûr-ı nigâh
- 7 Tavq-ı ceyb-i pâki reşk-i şad-hilâl-i ‘îddir

Âstîni âb-yâr-ı ravza-i hikmet-miyâh

- 8 Cebhe-sây olsa nola a' lâ vü ednâ dem-be-dem
Gûşe-i dâmânıdır şâh u gedâya bûse-gâh
- 9 Neşr-i bûy-ı feyz ider şad-pûşîş-i zertârdan
Nûr-ı zâhirdir verâ-yı perdeden bî-iştibâh
- 10 Ol mu' attar hırka kim almış şemîminden naşîb
Yâdigâr-ı hazret-i Veys ol ' abîr-efşân külâh
- 11 Hırka-i şâh-ı rusûl kim olsalar şâyestedir
Hâdimân-ı hâdim-i dergâhı mîr ü pâdişâh
- 12 El-ğased haqqâ ne devletdir ki züvvârı diye
Hırka-i fahr-i cihânîñ hâfızı tâle beğâh
- 13 Bûy-ı cân-bağş-ı dil-âvîzi beni mest eyledi
Oldı müşğ ü ' anber-i sârâ yanında hâk-i râh
- 14 Vaşfi mümkün mi meger ol hırka-i pâkîzeniñ
Kim anı ber-dûş-ı ' izzet ide mağbûb-ı İlâh
- 15 Hil' at-ârâ-yı nübüvvet tâc-dâr-ı ıstîfâ
Server-i levlâk-taht u lî-ma' allâh-bârgâh
- 16 Mesned-efrûz-ı hüdâ hatm-i rusûl zıll-i Hudâ
Pâdişâh-ı enbiyâ şâhen-şeh-i ümmet-sipâh
- 17 Nâzenîn-i hazret-i Haq rahmeten li'l-' âlemîn
Ağmed-i mürsel şeh-i refref-serîr ü ' arş-câh
- 18 Ol hudâvend-i hudâvendân ki ferrâş-ı deri
Yâ şehen-şâh-ı cihândır yâ şeh-i ' âlem-penâh
- 19 Ol şeffi' -i rûz-ı mağşer kim ' uşât-ı ümmete
Zâtıdır haqqâ dü-' âlemde şefîk ü hayr-hâh

- 20 Dûstân-ı dûdmân-ı kâdri şâhib-ıktidâr
Düşmenân-ı hânedân-ı câhı ser-gerdân-ı çâh
- 21 Gülşen-i cûduñda çarh-ı âsumân bir berg-i sebz
Hırmen-i luftında ser-tâ-ser zemîn bir berg-i kâh
- 22 Hırka-pûş-ı tekye-gâh-ı ‘aşkı merdân-ı Hudâ
Dürd-nûş-ı derdi mestân-ı rahîk-i intibâh
- 23 Mîhmân-ı süfre-i fazl u nevâli kudsiyân
Pâsbân-ı dergeh-i câh u celâli çarh-ı dâh
- 24 Hem nübüvvet hem risâlet anda hatm olduğına
Cân u dilden enbiyâ vü mürselîn oldı güvâh
- 25 Şaykal-i i‘câz ile olmuş siyeh-tâb istemez
Tîg-ı şer‘i ne fesân ne çarh ne seng-i kurâh
- 26 ‘Arş-mesned-dâverâ dâdâr-ı kudsî-leşkerâ
Ey gubâr-ı dergehi kuhl-i dü-çeşm-i mihr ü mâh
- 27 Olmasun pejmürde-i reddiñ kabûl it yâ nebî
Gülşen-i ihlâş-ı dilden kopdı bu sebzîn giyâh
- 28 Seng-i ta‘n-endâz olur seyr eyleyen keyfiyyetim
Hâşılı dâl itdi nahl-ı kâmetim bâr-ı günâh
- 29 Pür-tef ü tâb eyledi bâd-ı hevâ-yı ma‘şiyet
Olmada nâr-ı me‘âşî cân-güdâz-ı ‘ömr-kâh
- 30 Zûlm-i şad-‘i işyân ile ma‘mûre-i qalbim harâb
Cürm-i pey-der-peyle aḫval-i dil-i zârım tebâh
- 31 Hîl‘at-i ‘afvîñla mesrûr it Nazîm-i ‘âcizi
Olmasun bî-çâre nîlî jende-pûş-ı derd-i âh

32 Şad-selâm olsun revân-ı pâkiñe leyl ü nehâr
Ol mübârek hırkaya mâlîde olduĢa cibâh

33 Ümmeñ âzâd olup dâ'ım işâbetle ola
Düşmeniñ bend-i muşîbetde esîr-i âh u vâh

79 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştafâ Pâşâ¹
(T: 162a, H: 102b, R: 151a, A: 147b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Teşne câm-ı şî' rime sâĢar degil şahbâ bile
SâĢar u şahbâ degil sâĢî-i müsteşnâ bile

2 Lâübâlî şâ' irem kim vird ider eş' ârımı
Ser-be-ser hâĢ-ı cihân ser-tâ-Ģadem dünyâ bile

3 NaĢına hayrân olup meşşâta-i endişemiñ
Reşk ider rengîñi-i elfâz ile ma' nâ bile

4 Tab' -ı şâfim nûrdan âyînedir kim dem-be-dem
Hişşe-yâb-ı feyz olur mihr-i cihân-ârâ bile

5 ZevĢin idrâk itmeyüp feyz-i raĢîĢ-i nazmımı
Bir gören ma' zûrdur keyf-i şarâb-ı nâb bile

6 Şâ' ir-i mu' ciz-dem-i Rûmem ki görse şî' rimi
Âferîn-hânım ola Şâ'ib gibi Rûknâ bile

7 Şâhid-i güftârımıñ hüsñ ü cemâlin seyr iden
' ÂşîĢ-ı dîvâne-veş zencîrini der-pâ bile

8 Ģibta eyler fikr-i bârîk-i hayâl-i tab' ıma
Zülf-i hûbân-ı Tırâz u ĢalluĢ u YaĢmâ bile

9 Gevher-i hüsñ-i beyân-ı maĢzen-i endişemi

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Bulsa zîb-i gûş ide gılmân ile havrâ bile
- 10 Oldı her satırım ‘ arûs-ı nazmıma zencîr-i zülf
Hâbda seyr eylese Mecnûn ola Leylâ bile
- 11 Nokta-i hâl-i ‘ izâr-ı şâhid-i şî‘ rim görüp
Tâb-ı reşk ile dil-i hûbân ola pür-âbile
- 12 Görse müşgîn satır-ı nazmım el çeke zünnârdan
Zâhid-i şad-sâle-veş her bir büt-i tersâ bile
- 13 Kuvvet-i ser-pençe-i şeh-bâz-ı nuḡkum gûş idüp
Kâfda perrin döke şad-havf ile ‘ anḡâ bile
- 14 Dûr-bîn-i kilik-i pâkim şâfdır ol deñli kim
Cây-ı maḡşûdun görür baḡdıḡça nâ-bînâ bile
- 15 Nâz-perver şâ‘ ir-i ‘ âlî-cenâbım kim ider
Hâk-pây-i ḡab‘ ima rû-mâl istiḡnâ bile
- 16 ‘ Andelîb-i nuḡkımı gûş eylese hûmûş ola
Bülbül-i gûyâ degil tûḡî-i şekker-hâ bile
- 17 Eşheb-i endîşemiñ bir ḡaddedir kim sür‘ ati
Edhem-i ‘ aḡl-ı Felâḡûn olmaya hem-pâ bile
- 18 Toldı nâmım ol ḡadar âfâḡa kim gûş eyleyüp
Olmada aḡsent-hânım ḡazret-i Pâşâ bile
- 19 Âşaf-ı ḡurşîd-rây-ı âsumân-ı serverî
Feyz-yâb-ı cûdudur dünyâ vü mâ-fihâ bile
- 20 Şaf-der-i vâlâ-güher kim tîḡ-ı âteş-tâbımñ
Dâḡ-dâr-ı cevheri pervîn degil cevzâ bile
- 21 Cem-ḡaşem düstûr kim şâyeste çârûb olsa ger
Bezmine perr-i külâh-ı Sencer ü Dârâ bile

- 22 Muştafâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm
Midhatin ârâyîş-i evrâd ider a'c dâ bile
- 23 Ol hıdîv-i zû-fünûn kim 'ilm ü dânişde olur
Mülzem-i bahşi Felâţûn Bû 'Alî Sînâ bile
- 24 Ol hudâvend-i hüner-perver ki ednâ fennidir
Semt-i eş'âr-ı belîğ ü vâdî-i inşâ bile
- 25 Mehce-i sîmîn-nümâ-yı tâk-ı iclâli hilâl
Hâcib-i dergâhı meh mihr-i cihân-ârâ bile
- 26 Rîze-seng-i âsitân-ı devleti çeşm-i nücûm
Rif'at-i eyvân-ı kadri çarh'dan vâlâ bile
- 27 Dûstân-ı hânedân-ı rif'ati şad-şevk ile
Meskenin çarh-ı berînden ber-ter ü a'c lâ bile
- 28 Düşmenân-ı dûdmân-ı devleti şad-derd ile
Menzilin ka'c r-ı zemînden esfel ü ednâ bile
- 29 Âşinâ-yı kulzüm-i cûdı olaydı şermden
Mağv olurdu heft-yem nüh-lücce-i hağrâ bile
- 30 Kahramân-ı kahrınıñ bir dem göreydi heybetin
Rengini tağyîr ide sâkî mey-i hamrâ bile
- 31 Bâğa bûy-ı micmer-i ahlâkıñı neşr eylese
Reşkden şad-çâk ola lâle gül-i ra'c nâ bile
- 32 Şâhid-i güftârına hayrân olup lâ-büdd olur
'Âşık-ı âyîne-dârı tûtî-i gûyâ bile
- 33 Dest-i hıfzı sâye-endâz olsa bulmazdı halel
Düşse çâk bâm-ı felekden sâğar-ı mînâ bile

- 34 Esb-rân olsa ğazâda teng ola meydânına
‘Arşâ-i heycâ degil bu sâha-i pehnâ bile
- 35 Merhabâ rahş-ı cihân-gerd-i serû's-seyr kim
Eblağ-ı endîşeden sür‘ atde bî-pervâ bile
- 36 Hâbbezâ esb-i cihân-peymâ ki olmağda müdâm
Şadmesinden pür-tezelzül kûh ile şahrâ bile
- 37 İtse ğâhî tünd-reftâr ol semend-i tîz-ğâm
Cünbişinden nerm ola pûlâd ile hârâ bile
- 38 Mû-şikâfâ sîne-şâfâ âşafâ deryâ-kefâ
Ey yoluñda hâk müşğ ü ‘anber-i sârâ bile
- 39 Sensin ol kim nûş iden âb-ı hayât-ı luţfuñı
Kendüsin bezm-i fenâda pîr ise bernâ bile
- 40 Sensin ol kim ğülşen-i ‘adliñ olaldan sebz-i ter
Nâleden dem urmaz oldu bülbül-i şeydâ bile
- 41 Sensin ol kim büstân-ı medhiñe oldu revân
Böyle şi‘ r-i âbdâr u dilkeş ü ğarrâ bile
- 42 Teşne-i şahbâ-yı la‘ liñ kevşer ü havrâ bile
Pây-mâl-i serv-i ğaddiñ Sidre vü Tûbâ bile
- 43 Manşib-ı hüsne haţ-ı la‘ liñ olup satr-ı berât
Ebruvânıñdan Hudâ çekmiş aña tuğrâ bile
- 44 Derd-nâk-i ‘ârızıñ her gül-‘ izâr ü ğonca-leb
Çâk çâk-i ğâmetiñ her ğâmet-i bâlâ bile
- 45 Dâğ-dâr-ı hâl-i ruhsârıñ çemende lâleler
Dil-figâr-ı çeşm-i mestiñ nergis-i şehlâ bile
- 46 Ēaddiñe vâbestedir âşûb-ı rûz-ı rüstahîz

Zülfüne dil-bestedir şad-şûr u şad-ğavğâ bile

- 47 Her gören meftûn olur hüsn-i cemâl-i pâkiñi
Maḥv-ı dîdârîñ seniñ âyîne-i hem-tâ bile
- 48 Senden ayrılmaz gönül her kıande olsañ döstum
Sâye-veş yanıñcadır lâ-büd Nazîm-âsâ bile
- 49 Başla ey ḥâme du' âya gerçi kim leb-teşnedir
Çeşme-sâr-ı feyziñe cûlar degil deryâ bile
- 50 Bir du' â kııl kim ḥulûş-ı kalb ile âmîn diye
'Arş-ı a' lâda melâ'ik çarḥda 'Îsâ bile
- 51 Tâ ki erbâb-ı diliñ dillerde olup dâstân
Zıkr ola âşârı her meclisde âb u tâb ile
- 52 Eyleyüp tevfiķini dâ'im refiķ-i devleti
Kıande olsa 'avn ü luḫf-ı ḥazret-i Mevlâ bile
- 53 Şadr-ı eyvân-ı sa' âdetde olup mesned-nişîn
Âsitânın ḥâlķ-ı 'âlem maķşad-ı aķşâ bile

80 Na' t-1 Şerîf Be-Ḥarfi'l-Yâ¹

(T: 119a, H: 63b, R: 111b, A: 60a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâtırım âzâr-ı ta' n-ı düşmen efkâr eyledi
Telḥi-i düşünâm-ı a' dâ cânıma kâr eyledi
- 2 Şâhid-i ḥalvet-serâ-yı baḫtımîñ gerdûn-ı dún
Şubḥ-ı rûyında ser-i zülfün şeb-i târ eyledi
- 3 Ravza-i baḫtım giriftâr-ı ḥazân-ı ye's idüp
Bâğ-ı kâm-ı düşmeni pür-zîb-i ezhâr eyledi

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 4 Eyleyüp ârâyiş-i destâr-ı hâsid goncayı
Bülbül-i cânı figârı hânçer-i hâr eyledi
- 5 Vaz' -ı nâ-sâzın temâşâ eyle kim ehl-i dili
Her le 'îmiñ çeşmine bî-dâdla hâr eyledi
- 6 İtdi hem şad-zulm ile ma' mûre-i kalbim hârâb
Dest-i bî-dâdın yine hem aña mi' mâr eyledi
- 7 Nâz ider biñ vaz' ile bir devr-i nâ-hemvârda
İmtinân-ı çarh cân-ı zârı bîzâr eyledi
- 8 Sürhî-i reng-i şafağ şanma felek ehl-i dile
Çeşm-i mihr ü mâhı câdû-yı ciger-hâr eyledi
- 9 Âb-ı rûyın dökdi encüm şanma hürşîdi bu şeb
Gayb idüp gerdûn şikest-i şîşe-i 'âr eyledi
- 10 Şahş-ı himmet haste düşdükde tabîb-i rûzgâr
Şerbet-i merg ile tedbîr itdi tûmâr eyledi
- 11 Âh elinden kâtib-i dîvân-serâ-yı dehriñ âh
Kim berât-ı şevkime haç çekdi tûmâr eyledi
- 12 Bezm-i maşşûdum ne bir vaqt oldu germiyyet-pezîr
Câm-ı ümîdim ne bir dem geldi ser-şâr eyledi
- 13 Tâli' -i bahtım sitârem gûşîşim oldu hebâ
Gerdiş-i devrân beni her demde nâ-çâr eyledi
- 14 Gonca-âsâ gönlümi pür-hûn idüp şad-cevr ile
Lâle-âsâ bağrımı pür-dâğ-ı âzâr eyledi
- 15 Maħmil-i tende metâ' -ı şabrıma virdi fenâ
Kâr-bân-ı ' aqlımı gerçi sebük-bâr eyledi

- 16 Çeşmimi fevvâre-i pergâle-i hûn-ı derûn
Cismimi faşl-ı gül-i hırmâna gül-zâr eyledi
- 17 Gâh bezm-i hasrete pervâne-i pür-sûhte
Gâh dâm-ı hasrete murğ-ı giriftâr eyledi
- 18 Hâtır-ı maḥzûnumı bir laḥza mesrûr itmedi
Muttaşıl câna cefâ vü cevri-i bisyâr eyledi
- 19 Cismimi pür-sûziş-i nâle ney-i bezm-i cünûn
Cânımı mızrâb-ı sâz-ı miḥnete târ eyledi
- 20 Eşk-i elem cedvel itdi kâmet-i ḥam-geştemi
Şafḥa-i derd ü ğama mânend-i pergâr eyledi
- 21 Meclis-i âmâlde telḥ eyleyüp ‘ayşım müdâm
Sâĝar-ı iḳbâlimi lebrîz-i idbâr eyledi
- 22 Gül-sitân-ı ârzûdan dem-be-dem gül yerine
Nev-be-nev dâĝ-ı serimden zîb-i destâr eyledi
- 23 Gâh bîmâr-ı elem geh ğuşe-ĝîr-i derd ü ğam
İtdüĝi cevri dil-i şeydâya tekrâr eyledi
- 24 Dem-be-dem ḥarf-i niyâz ile leb-i kâm-ı dili
Bûse-çîni dâmen-i eşḥâş u eşrâr eyledi
- 25 Naḥl-ı sâ mânım olur mı mîve-dâr-ı ârzû
Şarşar-ı ğam kim bu ĝulşende nigûn-sâr eyledi
- 26 Benden öĝrensün sükûn u şabrı bî-ârâm olan
Mânî-i devrân beni taşvîr-i dîvâr eyledi
- 27 Zülmet-i ye’s-i sitemle kevkeb-i ümmîdimi
Rîze-seng-i şâh-râh-ı şehir ü bâzâr eyledi
- 28 Pîş-i çeşmimle çemen-zâr-ı neşât u ‘işretîñ

- Nev-demîde her giyâhın nîşter-vâr eyledi
- 29 Ne murâdımca baña bir vaz' gösterdi daği
Vefk-ı maşşûd üzre ne bir devr-i hemvâr eyledi
- 30 Ol kadar me'yûs itdi ğamda kim devrân beni
‘ Âlem-i şâdîde olsam da taleb-kâr eyledi
- 31 Hâb-ı şâm-ı ğuşşadan açdıķça bahtım çeşmini
Şubh-ı ğam ruhsâre-i endûde bî-dâr eyledi
- 32 İtdi zehrin nevk-i sehm-i ğam dil-i şeydâya kâr
Beñzer ol tîre dehân-ı mârı sûfâr eyledi
- 33 İtmemişdir bî-dilâna sahtî-i hicrân-ı yâr
Ol cefâlar kim dile bu çarh-ı ğaddâr eyledi
- 34 Zahm-ı tîr-i cevri ni çarhıñ dil-i dîvâneye
Ne müje ne ğamze ne ol çeşm-i ‘ ayyâr eyledi
- 35 Şimdi hem bir şûhuñ itdi bend-i ‘ aşkında esîr
Hem yine ol âfeti hem-bezm-i ağyâr eyledi
- 36 Dilleri pâ-beste-i zencîr-i zülf itdi o şûh
Ehl-i İslâm'ı esîr-i bend-i zünnâr eyledi
- 37 Mülk-i şabrı eyleyüp ğâret haţ-ı müşğîn ile
Şâh-ı ‘ aklı bend-i zülf-i ‘ anberîn-târ eyledi
- 38 İtdi pinhân dîde-i uşşâķdan mâh-ı ruhı
Çekdi ebr-i ğîsûvânın sedd-i enzâr eyledi
- 39 ‘ Ârızında turra-i ğam-der-ğamın tezyîn idüp
‘ Anberîn hâl-i sipâhın zîb-i ruhsâr eyledi
- 40 Ğamze lebrîz-i tebessüm ‘ işve-çîn dest-i nigeş
Şîve-kârım cünbiş-i nâz ile reftâr eyledi

- 41 Hüsüne mir'ât-ı dil tekrâr olurken cilve-gâh
Feyz-i 'aşk-ı fahr-i 'âlem 'arz-ı dîdâr eyledi
- 42 Hâdî-i râh-ı hüdâ kim rûz u şeb erbâb-ı dil
Na' tını ârâyîş-i evrâd u ezkâr eyledi
- 43 Pişvâ-yı enbiyâ kim hûk-i pâk-i dergehin
Kuhl-i rûh-efzâ-yı çeşm-i cân-ı ahrâr eyledi
- 44 Reh-nümâ-yı leşker-i İslâm kim Hağ zâtını
Kârvân-ı şâh-râh-ı dîne sâlâr eyledi
- 45 Nâzenîn-i her dü-'âlem kim Hudâ-yı lem-yezel
Enbiyâya kâdr ile ser-ğayl ü serdâr eyledi
- 46 Nûr-bağş-ı cebhe îmân-ı habîbullâh kim
Hağ cenâbın levhâ-i fihrist-i ebrâr eyledi
- 47 Şehriyâr-ı kâbe kavseyn Ahmed-i Muhtâr kim
Şer' ini pîrâye-bend-i çarğ-ı devvâr eyledi
- 48 Hüsrev-i levlâk-efser pâdişâh-ı nâm-ver
Kim gedâsın hıdmet-i na' ta sezâ-vâr eyledi
- 49 Pâdişâh-ı 'arş-mesned kim muftî' -i şer' ini
Râh-ı teslîm ü rızâda nîk-kirdâr eyledi
- 50 Mihr-i gerdûn-ı nübüvvet mâh-ı burc-ı mekrûmet
Kim fûrûğ-ı 'adli dehri ğarğ-ı envâr eyledi
- 51 Zât-ı yektâsın ruğ-ı tağvâyâ kıldı kıble-gâh
Tab' -ı vâlâsın 'ayâr-ı zühde mi' yâr eyledi
- 52 Şebnem-i mağşûdumı rûy-ı gül-i kâma 'arağ
Kağre-i ümmîdimi deryâ-yı zehhâr eyledi

- 53 Şem^ç -i bezm-i ârzû itdi şerâr-ı şevkimi
Zerre-i nâ-çîzi bir hürşîd-i nevvâr eyledi
- 54 Rîziş-i yârân-ı âmâlim dür-i baħr-i neşât
Reşha-i nîsân-ı iķbâlim güher-bâr eyledi
- 55 Tûfî-i hoş-lehce-i âyîne-i eltâfidır
Mu^ç cizâtın cân u dilden ol ki iķrâr eyledi
- 56 Bûlbül-i mecrûh hâr-ı ķahrı oldu zâtını
Gülşen-i peygamberîde ol ki inkâr eyledi
- 57 Feyz-yâb-ı bûy-ı hulķıdır şenâsında o kim
Kâkül-i endîşesin pür-çîn-i efķâr eyledi
- 58 Dahlini ķaldırdı emrâzıñ tabâyi^ç den hemân
Hâzıķ-ı hıfzı o bîmârın ki tîmâr eyledi
- 59 Hüsrev ü ümmet-sipâhâ şâh-ı refref-dergehâ
Ey ki Hâķ zâtıñ şeff^ç -i her güneħ-kâr eyledi
- 60 Yâ Resûlallâh devâ-sâz ol şefâ^ç atle meded
Renc-i ^ç işyân kim dil-i şeydâyı bîmâr eyledi
- 61 Sensin ol kim yâ Resûlallâh vücûduñ fazl-ı Hâķ
Gevher-i gencîne-i ^ç irfân u esrâr eyledi
- 62 Sensin ol kim yâ ģabîballâh fûrûĝ-ı feyz ile
Nûr-ı na^ç tıñ tab^ç ımı hürşîd-miķdâr eyledi
- 63 Sensin ol kim yâ nebiyyallâh reh-i evşâfiña
Hindû-yı ģâmem der-i iħlâşın îşâr eyledi
- 64 Sensin ol kim yâ Resûlallâh yümn-i midģatiñ
Her kelâmım ta^ç ne-dâd-ı dürr-i şeh-vâr eyledi
- 65 Sensin ol kim yâ ģabîballâh resm-i na^ç tıñ

- Mânî-i dil reşk-i naqş-ı çîn ü Ferhâr eyledi
- 66 Sensin ol kim yâ Nebiyyallâh bahâristân-ı tab^ç
Feyz-i medhîñle seniñ ezhârın ızhâr eyledi
- 67 Çok zamândır rûze-dâr-ı vaşfiñ olmışdı Nazîm
Hamdülillâh süfre-i na^ç tında iftâr eyledi
- 68 Geldi hengâm-ı du^ç â hâmûş hâmûş ey gönül
Hâme-i güstâh-gû tekşîr-i güftâr eyledi
- 69 Tâ ki hâlin ehl-i dil geh şevk ile i^ç lâm idüp
Geh şikâyet-güne eş^ç âr ile iş^ç âr eyledi
- 70 Rûhına her ân her bâr olsun o şâhîñ selâm
Kim bize eltâfını her ân ü her bâr eyledi
- 71 Ümmetin tâ-ğaşır itsün bâb-ı şer^ç inde muķîm
Çâr-yârın ol şehen-şâha o kim yâr eyledi

81 Na^ç t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Yâ¹

(T: 120b, H: 62b, R: 113b, A: 66a)

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Ey gülistân-ı yaķîniñ ķadi naĥl-i semeni
Bâġ-ı ķurbîñ gül-i bî-hâr-ı ĥaķîķat ķemeni
- 2 Ene efşah kelimât şekeristân-ı kemâl
Mışr-ı ç ilm ü ĥikemiñ tûtî-i şekker-şikeni
- 3 Zinde-i nuķķ-ı revân-baĥşı dil-i Ĥızır u Mesîĥ
Cevher-i cân süĥanı rûĥ-ı mücerred deheni
- 4 Dergeh-i rif atiniñ ĥâdimi dervîş ile şâh
Maĥbah-ı ç izzetiniñ sâ'ili muĥtâc u ġanı

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 5 'Âlem-i 'aşkınuñ âvâresi halk-ı dü-cihân
Bî-sütûn-ı ğamınıñ 'âlemiyân Kûh-keni
- 6 Kevni ğarķ eyledi envâr tecellî idicek
Şem' -i zâtıyla müşerref harem-i Zü'l-mineni
- 7 Evvelîn şadme-i pür-zûr-ı zuhûrı o şehiñ
Hâk-sâr itdi nice deyr ü büt-i Berhemeni
- 8 Eşer-i bâriķa-i neyyir-i şer' iyle henûz
Ber-ţaraf itmededir zulmet-i şûr u fiteni
- 9 Meclis-efrûz-ı nübüvvet o şehiñ tal' atidir
Şem' -i cem' -i rusûl olsa nola vech-i ğaseni
- 10 Bâm-ı iclâliniñ âvîzesi ğurşîd ü kamer
Rîze-seng-i reh-i iķbâli Süheyl-i Yemenî
- 11 Kârvân-ı ğamına üstür-i eflâk-ı kaţâr
Sârbân-ı kâfile 'aşķına Veysü'l-Ķarenî
- 12 Enbiyâ bezm-i çerâğ-ı ruğınıñ ğuddâmı
Şem' -i dîdârınıñ ervâğ-ı rusûl encümeni
- 13 Kıldı teşhîr Süleymânları mühr-i şer' i
Gerçi râm itdi Süleymân nebî ehremeni
- 14 Sûziş-i âteş-i mihr ile dil-i lâlede dâğ
Hâriş-i 'aşķı ile çâk gülüñ pîreheni
- 15 Naĥl-i bostân-ı ezel serv-i gülistân-ı ebed
Gülbün-i ma' rifet ü 'ilm-i ledün nârveni
- 16 Semen-i bâğçe-i ğadri nücûm-ı raĥşân
Mihr-i enver gül-i nesrîni kamer nestereni

- 17 'Unşur-ı pâkini Hâk cevher-i cândan itmiş
Yed-i kudretle ki tertîb olundu bedeni
- 18 Böyle olmazdı derûn sûhte vü dâğ-be-dil
Mihr ü meh olmasa pervâne-i şem' -i legeni
- 19 Yüz süren dergehine müdbir ise muğbil olur
Olmaz ol gülşen-i nâdîde-ğazânîñ dikenî
- 20 Feyz alan hâk-i der-i pâk-i 'ıtr-nâkinden
Ne 'aceb almasa bir hâbbeye müşg-i Huteni
- 21 Hükûm-i zencîr-i şeh-i 'aşkına baş egmeyeniñ
Dest-i cellâd-ı kazâ ile çekilsün reseni
- 22 Hâsret-i hâk-i ser-i kûyî ile cân vireniñ
Sidre tâbûtî ola hülle-i cennet kefeni
- 23 Menzili ka' r-ı zemîn-i 'adem olsun Yâ Rab
Reh-i 'aşkında fedâ itmez o kim cân u teni
- 24 Meyl-i ser-tîz-i sinân-ı sipeh-i rezminden
Kûr ola maşşere dek düşmeni kec-bîn ü denî
- 25 İde Hâk menzil-i bâlâsını zindân-ı belâ
Düşmeni câh-ı mekân eyleye çâh-ı miheni
- 26 Hevl-i maşşerden ola cây-ı penâhım umarım
'Alem-i şefkatiniñ sâye-i rahmet-figeni
- 27 Rişte-i nazma çeken dürr-i le'âl-i vaşfin
Çarh 'arz itse kabûl itmeye 'ağd-i pereni
- 28 Şevk-i na' tyla olur vaşfını tekrâr ideniñ
Tûtî-i câma seniñ kâd-i mükerrer sühânı
- 29 Oldı şîrîn sühânım vaşf-ı lebinde o kadar

- Ki mezâk ehli ferâmûş ide kıand ü lebeni
- 30 Silk-i evşâfına şâyeste degil biñde biri
Pest iderken sühanım kıymet-i dürr-i ‘Adeni
- 31 Germ-reftâr olamaz bâdiye-i medhinde
Edhem-i kilik-i ter itse ne kıadar kıatre-zenî
- 32 Harem-i ravzasına ferş idebilsem yüzümi
Bir dağı ańmayayım cennet olursa vařanı
- 33 ‘İd idüp cânım o dergâhına kıurbân ideyim
‘Aceb ol vaķt-i şafâ ol dem-i firûz kıanı
- 34 Harem-i kûyuña müştâķ Nazîm-i zârım
Ya nebî kıurb-ı civârında kıabûl eyle beni
- 35 Dü-cihânda ola merdûd siyeh-rû ide Hâķ
Seni biñ cân ile ey nûr-ı Hudâ sevmeyeni
- 36 Cezbe-i Yûsuf-ı vaşlıñ umarım çekdirmez
Çeşm-i Ya‘ kıûb-ı dile miķnet-i beytü'l-ħazeni
- 37 Seyr idenler nola dîdârıñı sîr olmasalar
Ey nemek-dân-ı ser-i ħân-ı melâħat zeķanı
- 38 Olmamışken dü-serâ cilve-nümâ ħazret-i Hâķ
Ey şeh-i kevn ü mekân maķrem idinmişdi seni
- 39 Naķd-i cân ile nola ben de ħarîdâr olsam
Ey metâ‘-ı ğamıñıñ genc-i dü-‘ âlem şemeni
- 40 Kârân-ı ümem itdikçe güzer-ĝâh-ı vücûd
Nev-be-nev ketm-i ‘ademden bu ribât-ı küheni
- 41 Çekile ravzaña tâ-ħaşr kıaşâr-ı şalavât
Kâfile kıâfile ey şâh-süvâr-ı medenî

82 (T: 78a, R: 73a, A: 123a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Dehriñ şeh-i hümâ-fer sulţân-ı kâmrânı
Hân Ahmed-i muzaffer şâhib-ķırân-ı şânî
- 2 Keyhüsrev-i cüvân-baht Efrâsiyâb-ı Cem-taht
Eyler hücûmı dil-saht Hûşenk ü Ķahramânı
- 3 Dâdâr-ı dâd-perver Dârâ-şükûh u leşker
İskendere berâber der-bân-ı âsitânı
- 4 Şâh-ı sipihr-eyvân şâhen-şeh-i cihân-bân
Hâk-i derinde Keyvân bir zengî pâsbânı
- 5 Kâr-âgehi ' ibâdîñ sulţânı her bilâdîñ
Evreng-i ' adl ü dâdîñ hâķân-ı kâr-dânı
- 6 MaĶkûmı Ķalk-ı ' âlem Rûm u ' Arab ' Acem hem
Şevketle re'y-i a' zam Hindû-yı pîl-bânı
- 7 Ķurşîd ü meh mehârı heft-âsumân ķaķârı
ĶarĶ-ı berîne sârî fermân-ı sârbânı
- 8 Hâdim derinde Cemşîd ķengî-i bezmi nâhîd
Sad zîb ü ferle Ķurşîd tâvus-ı gülsitânı
- 9 Şâh-ı sipâh-perver şâhen-şeh-i muzaffer
Saķf-ı semâya hem-ser tâķ-ı evtâķ-ı şânı
- 10 Fermân-beri Ferîdûn maĶkûmı rub' -ı meskûn
Ordusu içre gerdûn bir ķetr-i âsmânî
- 11 Mehce meh-i münevver gülmîĶ-ı ķetri aĶter
Zer-şemse şems-i enver her lem' a rîsmânı

- 12 ‘Avn-i Hudâ penâhı feth ü zafer sipâhı
Nuşret refik ü râhı tevfiķ sâye-bânı
- 13 Hâdî reh-i şavâba hem-vâre şeyh u şâba
Mazlûm-ı dil-ħarâba mi‘ mâr-ı ‘adli bânî
- 14 Devri sürûra bâdî der-beste nâ-murâdı
Dillerde şevķ u şâdî ħâtırda şâd-mânî
- 15 Qalmaz telefle ħâlî naķdîne-i kemâli
Yek baĥşîş-i nevâli şad-genc-i şâyegânî
- 16 Hengâm-ı luţf u iĥsân eyler o şâh-ı devrân
Hem-rütbe-i Süleymân bir mûr-ı nâtüvânî
- 17 Ĥurşîd-i zer külâhı eflâk bârgâhı
Her rîze-seng-i râhı bir kevkeb-i yemânî
- 18 ‘Ahdinde ħalk ħoş-ħâl dâ’im müyesser âmâl
Rehvâr-ı ‘izz ü iķbâl her demde zîr-i rânı
- 19 Genc-i kerem küşâde iki eli ‘atâda
Ser-çeşme-i seĥâda bir lûle her benânı
- 20 Ĥân-ı nevâli ħâlâ dehre simât-ı yaĥma
Ĥalk-ı cihân ser-â-pâ hep rîze-ĥîn-i nânı
- 21 Şerĥ idemez kemâlin vaşf idemez cemâlin
Derk idemez celâlin ‘allâme-i Revânî
- 22 Gerd-i rehi mu‘anber hem-bûy-ı müşg-i ezfer
Ĥâk-i deri ser-â-ser ĥün kuĥl-i İsfahânî
- 23 Kaşr-ı celâli ħaķķâ olmiş refi‘ ü vâlâ
Anîñ sipihr-i mînâ nüh-pâye nerdübânı
- 24 Devrinde pây-der-gil her vech ile esâfil

- Pâ-mâldir erâzil bed-hâldir edânî
- 25 Sultân-ı hıfzı bir an ezdâda itse fermân
Tâ-ğaşr iderdi şîrân âhûlara şübânı
- 26 Mümtâz her hünerde meşhûr baħr u berde
Şemşîr belde serde tâc-ı zer-i keyânî
- 27 Şehzâde-i cihân-bân Hân Ahmed-i hüner-dân
Ġâzî ħudîv-i devrân ‘ aşrîñ ħudâyġânı
- 28 Ol ħusrev ü tüvânger derbân-ı ħaşrı ħayşer
Bir sâ’ile baġışlar maġşûl-i baħr ü kânı
- 29 Ol pâdişâh-ı şaf-der ġâzî şeh-i muzaffer
Taġsîn-i rezmi eyler şaf-beste ħudsiyânı
- 30 Ol şehsüvâr-ı ġâzî deħriñ o yekketâzı
İtdikçe nîze-bâzî ħanlar döker sinânı
- 31 Bir ħamlede o şaf-der çarġ-ı felekde eyler
Rûzı şikeste yer yer zencir-i keħkeşânı
- 32 İtdikçe cenge âġâz ol şaf-der-i ser-efrâz
Olur ħaderle hem-sâz tîr-i ħazâ-resânı
- 33 Ķılmış o serveri Ħaġ nuşretlere muvaffaġ
Rüstem olursa elyaġ bezminde ħışsa-ġânı
- 34 Olduġça ol kerem-ver deħre simâţ-ġüster
‘ Âlem olur ser-â-ser el-ħamd-ġân-ı ġânı
- 35 Alsa kemendi deste eyler ħümâyı beste
Ġürzi ider şikeste çak fark-ı ferħadânı
- 36 Şîrâne ħarb ü cengi ħayrân ider pelengi
Tîr-i ħader ħadengi ħavs-ı ħazâ kemânı

- 37 Naṭ^ç-1 vegâda bi'z-zât sürse çü Pîl-ten ât
Ferzâne ide şeh-mât a^ç dâ-yı bed-gümânı
- 38 Mânend-i Rüstem ü Zâl kıldı ^ç adûyı pâ-mâl
Ḳaddin ham itdi kûpâl ḥurd oldı üstühânı
- 39 Tedbîrde müsellemler teslîm-i tîğı ^ç âlem
Tafşîl-i hâl-i Rüstem icmâl-i dâstânı
- 40 Tevfîk şem^ç -i bezmi nuşret livâ-yı ^ç azmi
Ḥayrân-1 naḳş-1 rezmi ^ç aḳl-1 hezâr-Mânî
- 41 Rumhı olup ser-â-pâ rengîn-i ḥûn-1 a^ç dâ
Gösterdi bâğ-1 heycâ bir naḥl-1 ergavânı
- 42 Viridi ^ç adûya şîven ḳaṭ^ç oldı ^ç ırḳ-1 düşmen
Tîğ-1 sitîz olaldan vâbeste-i miyânı
- 43 Beñzi şarardı gûyâ ayvaya döndi hâlâ
Reng-i şikest-i a^ç dâ güldürdi za^ç ferânı
- 44 Gördükde zûr-1 bâzû şındı ^ç adû-yı bed-ḥû
Geldi yetişdi her sû elṭâf-1 müste^ç ânı
- 45 Olsa nola ser-â-pâ sîrâb-1 ḥûn-1 a^ç dâ
Mîzâb-1 bâğ-1 heycâ şemşîr-i cânsitânı
- 46 Bilmez bu remzi ḥâḳân gûş itmemiş Süleymân
Görse iderdi ḥayrân Sultân Selîm Ḥânı
- 47 Çâsâre düşdi teşvîr iḳlîmiñ itdi teşhîr
İtmez bu cengi taḳrîr bir şâ^ç iriñ lisânı
- 48 ^ç Irz-1 kıralı yıḳdı zûr-1 neberdi şıḳdı
Çarḥ-1 berîne çıḳdı feryâd-1 el-amânı

- 49 Şaldı ‘ adûya şad-şûr tâbûrî oldı maẖhûr
Hıyl-i ğuzât-ı manşûr başdırdı hâke anı
- 50 Tıp u tûfeng atıldı serler alup şatıldı
Gökler yere kıatıldı haşır oldı nâgehânî
- 51 Her tıp şaçdı âteş maẖv oldı haşm-ı ser-keş
Nûş itdi ejdehâ-veş bir baır-i bî-kerânı
- 52 Şanma görüp seĥâbı setr itdi âfitâbı
Tıtdı bu nüh-kırbâbı âh-ı ‘ adû duĥânı
- 53 Şanma hilâl-i ğarrâ oldı şafaķda peydâ
Çarĥa aşıldı hâlâ şemşîr-i ĥûn-feşânı
- 54 Bir berķdir görünmez deryâya düşse sönmez
Çarĥa tıtarısa dönmez tîĝ-i ķader-fesânı
- 55 Te’sîr-i tîĝı eyler cism-i ‘ adûyı bî-fer
Ĝüyâ şanur görenler mehtâbla kettânı
- 56 Merdâne çekdi şemşîr bâl ü per açdı her tîr
Haşm oldı bend-i zencîr çıķdı göĝe fiĝânı
- 57 Tîĝ-ı vegâ çekildi ‘ ırķ-ı ‘ adû kesildi
Hırşîd-veş dikildi râyât-ı zer-nişânî
- 58 Tîr ile tîĝ der-kâr ceş-i zafer ķafâ-dâr
Deng eyledi bu peykâr pîr ile nev-cüvânı
- 59 Ber-ķabza ĥâk-i a’ dâ rezmi deminde ĥaķķâ
Teşĥîr-i mülk-i dünyâ ‘ azmi deminde ânî
- 60 Merdâne çekdi sancaķ gösterdi haşma bayraķ
Oldı ri’ âyet el-ĥaķ nâmûs-ı pehlevânî
- 61 Zerrîn rikâbı yer yer fülk-i zaferde lenger

- Her bir livâ-yı pür-zer bir gûne bâd-bânı
- 62 Na' l-i süm-i semendi bir nâfe müşg kendi
Râm eyledi kemendi hep âhû-yı remânı
- 63 Rağş-i kader şitâbı na' l itmiş âfitâbı
İqbâl hem-riqâbı iclâl hem-^c inânı
- 64 Olduğda esb-cünbân ol şehsüvâr-ı zî-şân
Olsa o gence şâyân şad-Erdevân-devânı
- 65 Ol eblağ-ı sebük-pâ ol rağş-ı berğ-sîmâ
Eyer hırâmı haqqâ dil-beste ins ü cânı
- 66 İtse şitâb bir dem eyer kıyâs âdem
Hînk-i felekle tev'em ol tevsen-i cihânı
- 67 Olduğça germ-cevlân raqqâş-ı bezm-i devrân
Görse olurdu hayrân ol eşheb-i revânı
- 68 Encüm-sipâh şâhâ gerdûn-bârgâhâ
Sultân-ı dîn-penâhâ ey zabt iden cihânı
- 69 Ey pâdişâhı dehriñ cümle bilâd ü şehriñ
Mest itdi câm-ı qahrıñ a' dâ-yı ser-girânı
- 70 Hağ yâver ü mu'îniñ hemvâre şast-i kîniñ
Olsun mehîn-i dîniñ mühr-i leb ü dehânı
- 71 Ehl-i firâra yer yer Tâtâr hânı gönder
Görsün o qavm-i ebter yahşi ile yamanı
- 72 Ey şâh-ı bende-perver hân-ı nevâliñiñ ger
Olsa Nazîm-i kemter şâyeste mihmânı
- 73 Sûğ-ı sa' âdetiñde bâzâr-ı devletiñde
Olsun himâyetiñde sûda bedel ziyânı

- 74 Merhûm hân Mehemmed ol pâdişâh-ı emced
Eylendi luğf-ı bî-had cennet ola mekânı
- 75 Ol bî-bedel hümânîñ tûñi-i mıñr-ı cânîñ
Ol tã'ir-i cinânîñ huld ola âşiyânı
- 76 Ey nev-bahâr-ı ' izzet vey gülbün-i sa' âdet
Bulmaz mı hadd ü gâyet bâğ-ı gamiñ hazânı
- 77 Leb-rîz dîde nemle kaddim dü-tâ elemle
İtdi ' ubûr gamla eyyâm-ı ' unfuvânî
- 78 İdrâr-ı kılllet üzre efkâr-ı keşret üzre
Geçdi bu hâlet üzre evkât-i zindegânî
- 79 Görme revâ olam ben bîmâr-ı derd ü şîven
Nuğkuñla luğf iderken dârû-yı câvidânı
- 80 Bîñ var ise günâhım ' afvîñ yeter penâhım
Eyle kabûl şâhım bu tâze armağanı
- 81 Bağ tab' -ı pür-kemâle hâlim getürdi kâle
Bu şâhid-i mağâle vaşfiñla virdi anı
- 82 İtdikçe medh-i zâtîñ yok haddi vâridâtîñ
Kilk-i terim nikâtîñ çok dilli tercümânı
- 83 Devriñde ' âlem-ârâ ol şâ' irim huşûşâ
Kim ola gûy-ı ma' nâ çevgânî-i beyânı
- 84 Bâğ-ı beyânda hurrem ol bülbülüm ki bir dem
Vaşf-ı terâne itsem maşsûs olur ma' ânî
- 85 Tûñi-i tab' -ı hoş-ter medhîñ ne dem ki söyler
Kande mağâli eyler şîrîn-mezâk cânı

86 Hâmem bu semti buldı feyz-i sühanla doldı
Beyt-i kemâliñ oldı zerrîn nâvdânı

87 Buldurdı vaşf-ı şânıñ baña yoluñ beyânıñ
Oldum hüner-verânıñ sâlâr-ı kârvânı

88 Tâb'ım güherle el-ân gevher-feşân-ı 'irfân
Zâhirde gerçi vîrân gencînedir nihânı

89 Gencînedir nikâtım mâlik o gence zâtım
Olsa nola devâtım bir hum-ı hüsrevânî

90 Lâf ü güzâf kemdir ey dil du'â ehemdir
Eyle hamûş demdir bu kilik-i ter-zebânı

91 Tâ kim hıdv-i devrân Hân Aḥmed-i cihân-bân
Dâ'im ide perîşân çarb ile düşmenânı

92 Hâşm-ı denî dögünsün şem'-i murâdı sönsün
Maşşûdı üzre dönsün dülâb-ı devr-i fânî

93 İtdiklerini bulsun cem' iyyeti bozulsun
A' dâ-yı dîniñ olsun berbâd hânümânı

94 Manşûr olup sipâhı mesrûr kııl o şâhı
Tâ rûz-ı haşr ilâhî mümtedd ola zamânı

83 Kaşîde Berây-ı Şâdık Efendi¹

(T: 80b, R: 75b, A: 153b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Meyl itdi dil görüp o dü-zülf-i mu' anberi
Seyr eyle burc-ı aḳrebe ḳonmuş kebûteri

2 Bir âfitâb-ı zühre-cebîniñ helâkiyüz

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Kim çâk çâk ider dil-i mirrîhi hañçeri
- 3 Şem' -i cemâli şevkine bezm-i vişâlde
Pervâne-i diliñ tütüşup yandı şeh-peri
- 4 Bâzâr-ı mihri olsa nola germ dem-be-dem
Ol mâh-ı hüsni görse olur mihr müşterî
- 5 'Ar' ar-kiyâm-ı kaddi o nahl-ı kıyâmetiñ
Pest itdi servi hâke düşürdi şanavberi
- 6 Aksin cemâline yeridir olsa cilve-gâh
Tutdı maqâm şîşe-i çeşmimde ol perî
- 7 'Arz itdi rûy-ı zerdin o sîmîn-bere Nazîm
Bildirdi fenn-i 'aşk idigin kîmyâ-geri
- 8 Olsa 'aceb mi tûtî-i dil sükkerîn-maqâl
Mir'ât idindi âyîne-i tab' -ı dâveri
- 9 Hâkân-ı mesned-i hüner ol kim kemâliniñ
Hacletle ser-fikendesidir cân-ı Enverî
- 10 Hallâl-ı müşkilât ki zât-ı şerîfidir
Şadr-ı şerî' atiñ şeref ü zîb ü zîveri
- 11 Nihâr-ı kâ'inât ki taḥrîr-i kilkiniñ
Her noqtası muḥîṭ-i kemâl-i Zemaḥşerî
- 12 Nu' mân-ı 'aşr müctehid-i devr-i rûzgâr
Dehriñ felek-cenâb edîb ü hüner-veri
- 13 Müftî-i dîn-penâh cihân ü cihâniyân
Pîrâye-baḥş-ı mesned-i şer' -i peyemberi
- 14 Şiddîk-ı şıdk Şâdık Efendi ki 'âleme
Fârûk-ı 'adli itmededir dâd-güsterî

- 15 ‘ Oşmân-ḥayâ vü ḥilm ki maḥşûş-ı zâtıdır
‘ İlm ü fâzilet ile kemâlât-ı Ḥayderî
- 16 ‘ Allâme-i zamân ki şaff-ı ni‘âl olur
Gelse ḥuzûr-ı dânişine Bû ‘ Alî yeri
- 17 Mesned-nişîn-i fazl u hüner zû-fünûn-ı dehr
Kim İbn-i Ḥâcib olsa revâ ḥâcib-i deri
- 18 Maşraf-nüvîs-i maṭbah-ı câhı debîr-i çarḥ
Zühre ḥarîm-i rif‘atiniñ çengî duḡteri
- 19 Kemter işâret-i keremi kâr-ı Bermekî
Kim pâye-i mürüvvetidir cûd-ı Ca‘ferî
- 20 Evvel nigâh-ı şefkatidir raḥm-ı bî-kesân
Ednâ teveccüh-i himemi bende-perveri
- 21 Bezm-i beyân ü meclis-i ma‘nide vâridât
Peymâne-i taşavvurınıñ lâ-y-ı sâgarı
- 22 Müşgîn-sütûr-ı kilik-i revân-baḥşınıñ revâ
Nûr-ı nigâh olursa eger târ-ı mıştarı
- 23 Levḥ-i beyâzda görüp âşâr-ı ḥâmesin
Âmîziş eylemiş şanurum şîr ü şekkeri
- 24 Bâğ-ı bahâr-ı ṭab‘ı o gülzâr-ı feyzdir
Kim gûne gûne ola şüküfte gül-i teri
- 25 Her şubḥ olursa şâhid-i iḳbâliniñ sezâ
Âyîne-dâr-ı ṭal‘ati ḥurşîd-i ḥâveri
- 26 İtse revâ o fâzıl-ı devrân şeb-i raḥîl
Meş‘al-keş-i ‘azîmeti mâh-ı münevveri

- 27 Vech-i şahîhine nazar it gör leţâfeti
Seyr eyle çeşm-i cân ile rûh-ı muşavveri
- 28 İcrâ-yı emr-i şer^ç ile ma^ç rûf o deñli kim
Sultân-ı nehyi habs-i medîd itdi münkeri
- 29 Bâlâ-yı kaçır-ı kadrine çıkmak muhâldir
Nüh-pâye süllem olsa eger çarh-ı çenberi
- 30 Kâh-ı bülend-câhına şâyestedir felek
Zerrîn kemer iderse eger haţt-ı mihverî
- 31 Huddâm-ı bezmine dir idim ferş-i râh olur
Ger olmasaydı atlas-ı gerdûnuñ ülkeri
- 32 ^ç Âlem mülâzım-ı der-i devlet-medârıdır
Olsam nola biri dağı ben ^ç abd-i kemteri
- 33 ^ç Arz eylesem cevâhir-i nazmım nola Nazîm
Cevher-şinâsıdır o bilür kadr-i cevheri
- 34 Âvâre-i cihân olup a^ç dâ-yı devleti
Bâlîni seng-i miñnet ola hâk pisteri
- 35 Bünyâd-ı câh-ı rif^ç atini kaçır-ı ^ç ömrini
Hağ eyleye tezelzül-i âfâtdan berî

84 Kaşîde-i Mevlûdiyye Der-Vaşf-ı Sultân-ı Enbiyâ ^ç Aleyhi Efdalü'ş-şalavât
ve Ekmelü't-taĥiyyât¹

(T: 15b, H: 15b, R: 15b, A: 61a)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Merhabâ ey şeb ki olduñ luţf-ı hağğıñ mazharı
Sende işrâk itdi ĥayl-i enbiyânıñ mefĥarı

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 2 Hâbbezâ mâh-ı rebî' ü'l-evvel-i firûz kim
Sende geldi ' âleme dîn-i mübîniñ serveri
- 3 Sensin ol şâm-ı şafâ-güster ki olduñ qadr ile
Her şeb-i sa' d-aḡteriñ zînet-fezâ vü zîveri
- 4 Sensin ol şâm-ı neşât-âver şeb-i ferḡunde kim
Eylediñ ḡurşîd-veş tâ-şubḡ pertev güsterî
- 5 Şeb degil bir dilber-i müşgîn-ḡabâsın var ise
Şeb degil şehr-i rebî' ü'l-evveliñ bir dilberi
- 6 Şeb degilsin kuḡl-i çeşm-i cümle-i kerrûbiyân
Şeb degilsin zîb-baḡş-ı veşme-i ḡûr u perî
- 7 Şeb degil bir şâhid-i kâkül-perîşânsın yaḡûd
Şeb degilsin nev-' arûs-ı mihriñ olduñ mi' ceri¹
- 8 Şeb degilsin mazḡar-ı nûr-ı ilâhîsin ki sen
Eylediñ mir'ât-ı mâha feyz ile rûşen-gerî
- 9 Şeb degilsin maşrıḡ-ı ḡurşîd-i raḡmetsin ki sen
Sende tâli' oldı gerdûn-ı risâlet ḡâveri
- 10 Şeb degil âyîne-i ' âlem-nümâsın sen yaḡûd
ḡadr ile her şâm-ı ' âlîniñ şeb-i sa' d-aḡteri
- 11 Şeb degil hindû-yı sûdâ-gerdir ol kim itmede
Ḥâk-i pâ-y-ı ḡazrete îşâr-ı müşk-i ezferî
- 12 Pâdişâh-ı ' arş-mesned ḡudsiyân ḡayl ü sipâh
Kim derinde Cebre'îl olmuş sitâyîş-perveri
- 13 Ḥusrev-i levlâk-efser kim vücûd-ı pâkiniñ
Eylemiş Ḥaḡ vaşfını ḡayd-ı taşavvurdan berî

¹ Bu beyit, H nüshasında mevcuttur.

- 14 Rûh-peyker cân-ı   âlem şâh-ı mürsel zıll-i Hâk
Râz-ı kudret baħr-i hikmet kân-ı fazlıñ gevheri
- 15 Aħmed-i mürsel şeh-i kevneyn maħbûb-ı Hudâ
Cân u dilden ħalk-ı   âlem bende-i fermân-beri
- 16 Ol şehen-şâh-ı le  amrük-taħt kim zâtın Hudâ
Eylemiş mülk-i dü-kevníñ şâh-ı levlâk-efseri
- 17 Ol ħıdiv-i lâ-mekân kim ser-be-ser ref  eyledi
Berķ-ı şer  ile cihândan zulmet-i şûr u şeri
- 18 Ol ħudâvend-i mükerrerem kim meh u ħurşid ile
Ķad ħamîde ħıdmetinde heft-çarķ-ı çenberî
- 19 Ķible-gâh-ı Ķâbe kavseyniñ imâm-ı   ârifi
Secde-gâh-ı lî-ma  allâhıñ ħaĶib-i minberi
- 20 Hem çerâĝ-ı şer  idir meclis-fürûz-ı kâ'inât
Hem fürûĝ-ı   adli çarķıñ âfitâb-ı enveri
- 21 Kuħl-i çeşm-i Ķudsiyân müşĝin ĝubâr-ı dergehi
Kimyâ-yı ħalk-ı   âlem   anberîn ħâk-i deri
- 22 LuĶf-ı ħab  ı feyz-baħş-ı mihr ü mâh-ı âsumân
Bûy-ı ħulķı reşkden çâķ eyledi verd-i teri
- 23 Vaşf-ı zâtı gevheri hep ħoķķa-i cânımdadır
Na  t-ı pâki resminiñ levĥ-i derûnumdur yeri
- 24 Yâd-ı ħıfzıyla ħücûm-ı tîĝ-i seyli menü ider
Cevşen itse cismine âteş eger ħâkisteri
- 25 Pâdişâh    arş-dergâh  şehen-şâh  şehâ
Ey nübüvvet bûstânınıñ ser-âmed   ar  arı

- 26 Sensin ol sulţân-ı  âlî-şân ki zulm ü fitneden
Eyledi âsûde şer  i  ser-be-ser ba r ü beri
- 27 Sensin ol  âk n-ı  arş-eyv n ki bezm-i  adri e
Olmada  ar b-keşi kerr biy n  şehperi
- 28 H km iderdi    leme  ak a S leym n gibi ger
H cib itseydi  der-i icl li e İskender'i
- 29   Arş-ı a  l ya açup desti  du    kıl ey Naz m
Eyleyüp itm m na  t-ı  azret-i peyg mberi
- 30 T  şeb-i mevlidde kim  and l-i m h-ı enc m  
C mi  -i kevni münevver eyleye z b   ferî
- 31 Bi  sel m olsun rev n-ı p kine döndükçe t 
Bezm-i  ar n  mihr   m h-ı nevden iki micmeri
- 85 Der-Sit yiş-i Res l-i Kibriy    Aleyhi'ş-şal t  ve't-ta iyy t¹
(T: 16b, H: 16b, R: 16b, A: 64b)
(F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün)
- 1 Ey H d 'n n mu bir-i ş dik nebiyy-i m rseli
Vey şerefde enbiy  v  m rselini  efdali
- 2 Bezm-g h-ı   be  avseyini  ned m-i k mili
Ta t-g h-ı l -ma  all h n  em r-i a  deli
- 3 H l  at- r -y  le  amr k server-i levl k-t c
Mülk-i   irf n u kem li  p diş h-ı ekmeli
- 4 Ma fil-i icl li ni    arş-ı mu  all  p yesi
Mesned-i i b li ni  gerd n rev k-ı esfeli
- 5 R m -ı   adl u d d n  r m u r hat perçemi

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- Tîg-ı hüküm-i şer' iñiñ nûr-ı nübüvvet şaykâlı
- 6 Hüsrev-i ' arş-âsitânsın bâr-gâh-ı kadriñe
Kürsî-i nüh süllem-i eflâk ednâ şandalı
- 7 Ey habîb-i Kibriyâ kim dîde-i haq-bîniñ
Sürme-i kudretle mâ-zâga'l-başardır mikheli
- 8 Sensin ol kim nüsha-i cûduñ debîr-i âsumân
Rûz-ı hilkatden beri tahtîr eylerdi velî
- 9 Pîr olup ' ayniñ qodı şimdi meh-i neyden dağı
Bitmedi ser-şafha-i evvelde saht-ı evveli
- 10 Bir mufaşşal nâmedir vaşfiñ ki şıgmaz yazsalar
Tâ kıyâmet defter-i kevn ü mekâna mücmeli
- 11 Şu' le mâh encüm şerâr âteş şafağdır ebr dûd
Mahtâh-ı in'âmıñ çarh-ı felek bir mirceli
- 12 Şıdқиña Bû-Bekr şâhid şâhid-i ' adliñ ' Ömer
Hilmiñe ' Osmân şâhid şâhid-i ' ilmiñ ' Alî
- 13 Nâzenîn-i her dü-' âlemsin ki bezm-i kadriniñ
Sündüs ü istebrak olmuşdur bisât-ı mahtmili
- 14 Hâce-i her dü-cihânsın kim kitâb-ı vaşfıniñ
İtdi ' aql-ı evveli ' âciz lügât-ı esheli
- 15 A' lem-i hayl-i rusûlsün bahtşden kaht' eylediñ
Tîg-i şer' iñle zebân-ı haşm-ı dûn u echeli
- 16 Şâniña hücçet bu besdir kim cenâb-ı ' izzetiñ
Nâzil oldı vaşf-ı zâtında kelâm-ı münzeli
- 17 Çârümîn menzilde çarh-ı çârüme irdi Mesîh
Sen şeh-i kevnîñ velî ' arş oldı evvel merhâli

- 18 Hep seniñçün oldı germ-â-germ bezm-i kün fe-kân
Hep seniñçün çarh olundı meclis-i kâlû belî
- 19 Çarh olup ferrâş çârûb-ı şu'â' -ı mihr ile
Hıdmet-i hâk-i deriñde muttaşıl hamdır beli
- 20 Medh-i zâtıñ zîb-i tesbîh-i dehân-ı her nebî
Na' t-ı pâkiñ zîver-i vird-i zebân-ı her velî
- 21 Çarh-ı bâğ-ı rif' atıñden bir hadîka mihr ü mâh
İki gül sünbül şüreyyâ kehkeşândır cedveli
- 22 Zât-ı bî-mânendiñi kec-bîn olan bed-hâhımñ
Kûr ola maşerde de hacletle çeşm-i aşveli
- 23 Zerre deñli âfitâb-ı cûd-ı luţfuñdan eger
Olsa bir kem harç şahş-ı teng-destiñ medhali
- 24 Gâh olup ser-pûş-ı mînâ çarh şem' -ı bezmine
Gâh ola nâr-ı şafaqla meclisinde mançalı
- 25 Yâ Resûlallâh şefâ' at bir fütâde 'âcizim
Sen hâlâş it çâh-ı 'işyândan bu 'abd-i erzeli
- 26 Ey tabîb-i 'âcizân rahm it ki hikmet sendedir
Maşv ider derd-i şudâ' -ı cürmi luţfuñ şandalı
- 27 Kalmışım zulmetde şun âb-ı hayât-ı feyziñi
Ey ki Hızır'a şem' -ı zâtıñdır seniñ nûr-ı celî
- 28 Pîş u pesle zâhir u bâtın berâberdir aña
Nâzır eyle hâlime luţf it o çeşm-i ekhali
- 29 Berk ü bârından Nazîm-i zârı maşrûm eyleme
Gerçi nahl-i vaşfiña bî-çâreniñ irmez eli

- 30 Vaşf-ı zâtında aña bir feyz-i imdâd eyle kim
Reşk yaqsun rûh-ı Hâssân u Cerîr ü Ahtâl'i
- 31 Emr-i ' aşkıñ şöyle nehy itsün ki ' aqlın bilmeye
Guşsa-i mâzî ile fikr-i ğam-ı müstaqbeli
- 32 Kalmasun reng-i kudûrât-i ' alâyıqdan eşer
Şaykal-ı mihrîñle kııl mir'ât-ı kalbin müncelî
- 33 Tâb u sûz-ı ibtilâ yansun derûnında müdâm
Dâĝ-ı derd-i ' aşkıña cân u dil olsun mübtelî
- 34 Rûh-ı pür-envârıña olsun taḥıyyât u dürûd
Mîhr ü mehden rûz u şeb yandıqça dehrîñ meş' ali
- 86 (T: 41b, A: 65b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
- 1 Ey resûl-i ḥarem-i muḥterem-i Yezdânî
Vey şeh-i mülk-i nübüvvet kerem-i Sübhânî
- 2 Sensin ol nûr-ı ziyâ-pâş-ı zemîn ü eflâk
Rûh-baḥş-ı dü-cihân feyz-res-i Raḥmânî
- 3 ' Aql-ı evvel kalem-i zât-ı ilâhî sensin
Levh-i maḥfûz seniñ zât-ı kerîmiñ şânı
- 4 Sensin ol maṭla' -ı envâr-ı hidâyet ki bulur
İşr-i şer' iñde olan mertebe-i insânî
- 5 ' Âlem-i mülke libâs olmuş idi cehl-i dücâ
' Aqlına ğâlib itdi her kişiniñ şeytânı
- 6 Toĝdı ḥurşîd-i hüdâ ufq-ı benî Âdemden
Garq-ı nûr eyledi eşyâyı bütün ' irfânı
- 7 Sâḥa-i nüh-felegi ḥaṭve-i vâḥid itdiñ

- 20 Enbiyâ ma‘ şeriniñ efdâlisin ekmelisin
Evliyâ zümresiniñ kıble-geh-i cânânı
- 21 Saña Allâh habîbim diye hâşâ ki seniñ
Luţfuña mâni‘ ola ümmetiñiñ ‘ işyânı
- 22 ‘ Âciziz keyd-i şeyâtîn ile kaldık nâçâr
Çünkü iğvâ-yı beşer idi haqqâ peymânı
- 23 Nefs-i emmâre daği haşm-ı kavîdir zîrâ
Zîr-i hükümünde yaratdı haq anıñ ebdânı
- 24 Ne yaña baksa çeşm zînet-i dünyâ görünür
Nice yüzden bize ‘ özr eyledi dâr-ı fânî
- 25 Ne hużû‘ u ile ‘ ibâdet ne şalâh u taqvâ
Deyr-i ‘ âlemde biziz naqş u şuver hayrânı
- 26 Gûyiyâ hâlimize ehl-i semâ ağlarlar
Yağdırır şanmayalım ebr-i felek bârânı
- 27 Vây hâle sen eger luţf u kerem itmez iseñ
Bâ‘ iş-i zilletidir ümmetiñiñ tuğyânı
- 28 Ancağ ümmîdimiz ey şâh-ı risâlet senden
Rüstehîze kaçan Allâh'ın ola fermânı
- 29 Bakmayup cürmümüze cümle şefâ‘ at idesin
Ni‘ am-ı hazret-i Ğaffâr'a görüp erzânî
- 30 Ğarğa-i rahmet olursa nola ehl-i maşşer
Toldurur mı bir avuç hâk yem-i ğufrânı
- 31 Şirk mâ-dûnına var mağfirete va‘ d-i kerîm
Hamd-lillâh ki faqaţ bir bilürüz Mennân'ı

32 K ul huvall ahu a ad vaşf-ı  erifidir anı 
H alı  oldur bu durur cümlemizin im anı

33 G afir 'z-zenb kerimin keremine  aldı 
Yo sa   isy nımızı n yo  bilürüz p y nı

34 Ola b -had  alav t ile ta iyy t u sel m
Tu fe-i n dire-i l yı a-i rı v n 

35 Sa a v   li e a h b na cümle bizden
 apu a ağlayarak geldi Nazim efg n 

87 (T: 50b, R: 46a, A: 59a)

(Fe' il t n Fe' il t n Fe' il t n Fe' ilün)

1 Ey ledün mektebini n h ce-i  mm -la abı
Enbiy  v  rusülün z ver-i tesb h-i lebi

2 Seyyid-i    lem    dem sened-i mevc d t
Mesned-i her d -ser n n  eh-i v l -h sebi

3 Eşref-i h lk-ı cih n p di eh-i kevn   mek n
Taht-g h-ı  refi n hüsrev-i    li-nesebi

4  eh-i t hir-neseb   hüsrev-i p k ze-h seb
H sim  hem Meden  hem  ure i hem   Arab 

5 S hanı r h-ı mücerred deheni cevher-i ferd
K n-ı kevn n güheri m -ha al-ı m nte abı

6 H k ris letle nübüvvetle v c dın itmiş
H d -i cem  -i rus l r h-ber-i fevc-i neb 

7  feri i  y zini n  uyına h lk olmuşdur
Ra met-i    lemiy ndır o d -   lem sebebi

8 R zesini n h rem-i   izzetini cevher-i k l

- Biñ hicâb ile ide gevher-i tâc-ı edebi
- 9 Hâdim-i halka-be-gûş-ı dür-i sâdât-ı kirâm
Bende-i bârgeh-i cûdı hezârân çebebi
- 10 Sa‘y idüp cân dili dil cânı tekdâdüm eyler
Ka‘be-i kûyı tavâfında mişâl-i recebî
- 11 Eylemiş da‘vetiniñ kabza-i teşhîrine râm
Rûm u Hind u ‘Acem’i Mısr ile Şâm u Haleb’i
- 12 Neyyir-i burc-ı ezel Aḥmed-i mürsel ki anıñ
Mihriñ lerze virir zerreye şûr u şegâbı
- 13 Dem-i Rûhü'l-ḳudüs olsa o şehiñ lâyıḳdır
Maḥbaḥ-ı ‘izzetiniñ şu‘le-fürûz-ı ḥaḥabı
- 14 Bâğ-ı câhında Süreyyâ o sa‘âdet-çemeniñ
Târem-i rif‘atiniñ hûşe-gedâ-yı ‘inebi
- 15 O şehiñ yazmağa tuğrâ-yı berât-ı na‘tın
Kâtib-i çarḥıñ olursa nola efzûn talebi
- 16 Dûde şeb sürḥ şafaḳ ḥâme şihâb encüm rîg
Miḥbere mâh felekler şafahât-ı ḥaşebe
- 17 Ders-i vaşfında olup mu‘terif-i ‘acız ü ḳuşûr
‘Aḳl-ı evvel de ola metn-i şenâsında ğabî
- 18 ‘Arşda mertebe-i ḳudreti ber-ter idügin
Fehm ider ‘âḳil u dâna gibi mecnûn u şabî
- 19 Bu ḳadar kevkebe-i rif‘at-ı câh ile zühâl
Ḳulle-i mihriniñ ednâ Ḥabeşî bir ‘Arab’ı
- 20 Üstühânında nihândır eşeri eyleyli
Lezzet-i şehd-i ğamı çâk-i derûn-ı ruḥabı

- 21 Her za'îf ümmeti a' dâya unutturmuşdur
Hâml-e Seyyid-i Baṭṭâl ile ḍarb-ı Kereb'i
- 22 'Îd ile ḳadr ola ol şâfi' -i küll-i ümemiñ
Şâ'im-i rûze-i derd ü ğamınıñ rûz u ŧebi
- 23 Dil-i bîmârı 'uşâtıñ o ṭabîb-i cânıñ
Şerbet-i 'afvı ile zâ'il olur tâb u tebi
- 24 Derdidir cân u dil-i zâra devâ-yı câvid
Sûgvâr-ı ğamınıñ hep ebedîdir ṭarabı
- 25 İder ednâ ŧererinden dil-i dûzaḳ feryâd
'Alev-efşân olıcaḳ nâr-ı celâl-i ğazabı
- 26 İltihâb-ı ğazabı nâ'ire-i ḳahrı ile
Yaḳdı eczâ-yı vücûdın kül idüp Bû-Leheb'i
- 27 Vaşf-ı zât u şıfatında iki dilli olamiñ
Çâk ola kil-k-i siyeh-rû gibi ceyb-i ḳaşabı
- 28 Gitmeyen yolına 'üryân u faḳîr olsun hep
Çâr mezhebde ḫarâm ola zehâb u zehebi
- 29 O ğün olur mı diyem kûyına rû-mâl-künân
Yâ nebî yoluña ḳurbân ola ümmî ve ebî
- 30 Dergehiñde ideyim ḳudretim olduḳça edâ
Deyn olan vâcib ü farz u sünen ü müstaḫabı
- 31 Keremiñden budur ümmîd ki bî-çâre Nazîm
İki 'âlemde daḫi çekmeye renc ü ta' abı
- 32 Oldı küstâḫ-rev-i râh-ı süḫan ḫâme-i mest
Ola ma'zûr umaram bu reviş-i bü'l-'acebi

- 33 Tâ ola ümmetiniñ ħabl-i metîn-i şer' i
Zîver-i gerden-i teslîmi şenâ-zîb-i lebi
- 34 Ola âvîze-i çengâl-i kazâ pey-der-pey
Ser-nigûn ħaşm-ı girân-cân-ı ' uķûbet-' aşabı
- 35 Ümmeti dergeh-i vâlâsına olduķça revân
Şalâvât ile taĥıyyât ola sâz u selebi

88 (T: 51a, R: 47a, A: 62a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ser-keşâna berķ-ı sûzândır külâh-ı serverî
Şu' ledir zîrâ ki şem' -i meclisiñ tâc-ı seri
- 2 Berķ-ı cân-te 'şîrdır mağrûra tâc-ı serverî
Şu' ledir zîrâ ki şem' -i bezmiñ iklîl-i seri
- 3 Pâdişâh olsañ çekersin ' âlemiñ ğavgâsını
Ķabza-i teşhîre de olsañ eger baħr ü beri
- 4 Bende olsañ ârzû eylersiñ âzâd olmaĝa
Bir efendiniñ olup şâm u seħerde çâkeri
- 5 Münzevî olsañ geçilmez loķma ile kisveden
' Âķıl ü dîvâne de olmaz o sevdâdan berî
- 6 İĥtiyâciñ olsa âb-ı rûyını rîzân idüp
Bir ĝanî bulsañ olursun sâ' il-i ĥâk-i deri
- 7 İntisâb itseñ kibâra ' arz idince ĥâliñi
Sen bizimsin dir o ħavmiñ her müselleme dâveri
- 8 ' Âdetiñ olsa tevâzu' ehl-i kibr ü naħvetiñ
Bezmine varsañ olursun her nazarda aħķarı
- 9 Bî-niyâz olsañ iderler mużtarib ehl-i niyâz

- Saňa ‘ arz itdikçe aĥvâl-i dil-i ğam-perveri
- 10 Bezl-i cûd itseñ gedâ-yı kâse-ber-kef ol kadar
Kim vefâ itmez virirseñ kîse-i sîm ü zeri
- 11 Bildürür ĥaddiñ saňa teng eyleyüp ĥaddâd-ı çarĥ
Vüs‘ at isterseñ fezâ-yı ‘ âlem-i pehnâ-verî
- 12 Bî-nevâ merd-i ğarîb olsañ bulunmaz âşinâ
Olmadıķça baĥt bir merd-i ğarîbiñ yâveri
- 13 Bî-kes olsañ redd idüp ĥâliñden itmezler su’âl
Mâlik olsañ dirler ammâ ķande varsañ gel beri
- 14 Sâ’ili âzâr iderler anı bilmezler mi kim
Her dil-âzârıñ yine âzâr-ı dildir keyferi
- 15 Nergis-i bîmâr-veş raĥm eylemezler yaşıña
Olsa cûy-ı giryeniñ iki gözün nîlûferi
- 16 Bâġa varsañ derd-mendâna olur her lâle dâġ
Şekl-i tâs-ı âteşindir saňa verd-i aĥmeri
- 17 Tâli‘ -i vârun ile fikr-i kenâr itseñ eger
Duĥter-i baĥtıñ olur zâl-i sipihriñ ĥâheri
- 18 Da‘ vet itseñ bezmiñe efsûn-ı naķdiñ olmasa
Tavķ-ı teşĥiriñde saňa ġul olur her bir perî
- 19 Ĥaste olsañ şorsa ĥâliñ bir kerem-ver ĥâsidiñ
Taşt-ı faşşâd ola çeşmi her müje bir neşteri
- 20 Ĥande itseñ bengîdir dirler gülerler aġlasañ
Sâkit olsañ zıkr iderler saňa bir şûret-geri
- 21 Derdiñi yansañ yine dirler ķabâĥat sendedir
Dâġlar yaķsa enârıñ kendüdendir aĥkeri

- 22 Râst-gû olsañ ğalaṭ-fehmân-ı bezm-i i' tiraz
Üstüne eyler havâle bir mu' âriz kâferi
- 23 Bezle-senc olsañ seni î mâ ile eyler mezâk
Meclisiñ dâ nâ-reviş nâ dâ n-ı yâ ve-güsteri
- 24 Muḏhik olsañ ḳadriñi pâ-mâl ider 'ırzıñ gibi
Muḏhikiñ şaff-ı ni' âl olur maḳâm-ı ber-teri
- 25 Kışsa-hân olsañ olur dâ'im sözüñ lâf ü güzâf
Kışsa-hânıñ derd-i serdir hep dürûğ-ı bî-seri
- 26 Hâne-ber-düş olsañ adıñ der-be-derdir dem-be-dem
Devr-i ebvâb-ı edânide gezersin serseri
- 27 Mîhmân olsañ çekilmez imtinân-ı mîz-bân
Maḫv olurdu ḫaml-i minnet çekse çarḫ-ı çenberi
- 28 Mîzbân olsañ eger toymaz dü-çeşm-i mîhmân
Mâ-ḫazar itseñ aña ḫûn-ı dil ü eşk-i teri
- 29 Ehl-i sûḳ olsañ dimişler ehl-i sûḳa ehl-i nâr
Geh yanar ğâhî yaḳarsıñ gelmez olur müşteri
- 30 Mültezim olsañ re'âyânıñ olur ḫâli tebâh
Saña serden geçdi ol dirler olursañ 'askerî
- 31 Hoş-nüvîs olsañ muḫaḳḳaḳ nüşâ ta' lîḳ ideler
Haṭṭ-ı Yâḳût ile reyḫânıñ olursañ hem-seri
- 32 Şâ'ir olsañ kıymetiñ bir pîle-verden pestdir
Rişte-i taḫḳîḳa da çekseñ eger şî'r-i teri
- 33 Sa'y ider ḫâsid kemâlâtında nokşân bulmağa
'Âlemiñ olsañ eger 'allâme-i dâniş-veri

- 34 ‘ Âşık olsañ dîde-i ümmîdiñe bîm-i rakîb
Tûtîyâ eyler ğubâr-ı âsitân-ı dilberi
- 35 ‘ Arz iderken rûy-ı zerdiñ serdî-i nuḡḡ-ı ḡasûd
Âhen eyler ḡalb-i nerm-i dilber-i sîmîn-beri
- 36 Bâde-nûş olsañ eliñde olmasa zer gül gibi
Mey-fürûşuñ dâĝ-ı ḡasretdir saña her sâĝarı
- 37 Sâḡî-i meclis virince bir ayaĝı destîñe
Vârîñi bulsa alur ‘ aḡlıñ gibi ayaḡ deri
- 38 Sâlik olsañ mürşid-i kâmil ḡıyâs itdikleriñ
Kendi noḡsânın daḡı bilmekde ‘ âciz ekşeri
- 39 ḡuḡb-ı devrâna mürîd olsañ saña itse nazâr
Her gören dir üstine döndi görünce bir ḡarı
- 40 Vâ ’iz olsañ daḡl iderler cem‘ olup ehl-i hevâ
Diñlemezler nehy-i ma‘ rûf ile emr-i münkeri
- 41 Münkiriñ yanında nâmîñ mülḡid ü zındîḡdır
ḡalḡa-i zıkr içre olsañ feyz-i ḡaḡḡ’îñ mazḡarı
- 42 Münkir-i ehl-i ḡarîḡ olsañ eger zerḡ u riyâ
‘ Âlemiñ eyler seni sâlûs u dûn u ebteri
- 43 Şaḡne olsañ düzd ü medyûnı ḡalursuñ farḡdan
Düzd ü medyûnın yekûn olmaz ḡuşûşâ defteri
- 44 Muḡtesib olsañ eger erbâb-ı sûḡun dâ ’imâ
Keffe-i mîzâna şıĝmaz bîş ü kem ḡayr u şeri
- 45 Nâ ’ib ü ḡâḡî olup icrâ-yı aḡkâm eylesen
Rüşvet almazsañ eger dirlere riyâdır işleri
- 46 Söylesen ḡuş eylemezler söylemezsen derd olur

- Olmasun kimse bu derdiñ haste-ḥâl-i pisteri
- 47 Mekr ü keydinden dil-i zârîñ ḥalâşa ey Nazîm
Muḥliş itdim şer' -i pâk-i ḥazret-i peygamberi
- 48 Şâri' -i yektâ ki ḥâlâ yerde gökde ḳalmadı
Olmaya ins ü melekde bende-i fermân-beri
- 49 Şıdḳ u 'adl ü ḥilm ü 'ilm-i zâtına itmiş güvâh
Ḥaḳ Ebû-Bekr ü 'Ömer 'Oşmân 'Aliyy-i Ḥaydarı
- 50 Gûne gûne vaşf-ı zâtında terennüm-rîz olup
Bezm-i nazmîñ böyle âğâz eylesün râmiş-geri
- 51 Şehsüvâr-ı mülk-i ğaybü'l-ğayb kim olmuş ezel
Bend-i fitrâkinde kevneyn iki şayd-ı lâğarı
- 52 Mesned-ârâ-yı le' amrük tâc-dâr-ı ıştıfâ
Lî-ma' allâh taḥtınıñ sulṭân-ı levlâk-efseri
- 53 Server-i cem' -i rusül serdâr-ı şaff-ı enbiyâ
Kim anıñdır hem risâlet hem nübüvvet kişveri
- 54 Hüsrev-i kürsî-nişîn şâhen-şeh-i refref-serîr
Bârgâhı 'arş-ı a' lâdır melâ'ik leşkeri
- 55 Vâşıl-ı bezm-i ezel hâdî-i ḳurb-ı lem-yezel
Ḳâfile-sâlâr-ı mürsel enbiyânîñ rehberi
- 56 Menba' -ı cûd u mürüvvet genc-i luṭf u mekrümet
Dürr-i deryâ-yı şefâ' at kân-ı 'afvîñ gevheri
- 57 Gülbün-i gülzâr-ı mâ-evḥâ gül-i şümme-denâ
Ḳâbe ḳavseyn ile ev ednâ riyâzında yeri
- 58 Aḥmed-i mürsel ḥabîb-i Ḥaḳ Muḥammed Muştâfâ
Fâḫr-i 'âlem 'âlem-i hejdeh-hezârîñ mefḫarı

- 59 Ol Hudâvend-i Hudâvendân ki ednâ bendesi
Hâdim itmez bezm-i istignâsına İskender'i
- 60 Ol hıdv-i dâd-ger kim ' âlem-i inşâfda
' Adli zencîre çeker Nûşîrevân ü Sencer'i
- 61 Ol kader-ğudret ki fermân itse çevgân-ı kazâ
Gûy-ı gerdân eyleye fark-ı Kûbâd u Kayşer'i
- 62 Ol şehîñ ber-âsumândır hayme-i iclâli kim
Mehcesi mâh u tınâbı oldu haññ-ı miñveri
- 63 Ol şehîñ kemter sipâh-ı rezminiñ rûz-ı meşâf
Mâh-ı nev şemşîridir mihr-i münevver miğferi
- 64 Olsa lâyıkdır ' uñarid şebt için evşâfını
Vaşf olurken ol sipihr-i ' izzetiñ şa' d-añteri
- 65 Dûd şeb la' li şafağ hâme şihâb encüm nuğat
Şubñ kâğıd mihr mühre mâh-ı enver miñberi
- 66 Oldı nağd-i cân-be-kef ol mâh-ı bedriñ mihrine
Gökde mirrîñ ü zühâl zühre ' uñarid müşterî
- 67 Kuñl-i mâzâğa'l-başar'la ol huçeste-manzarıñ¹
Nergis-i mekhûli hayrân itdi çeşm-i ' abherî
- 68 Reng ü bûy-ı ' ârıñından lâlede dâğ-ı neşât
Şebnem-i bâğ-ı ruñından sebz-ter verd-i tarî
- 69 Hâşimî hâl-i ' abîr-âlûdınıñ sevdâsıdır
Nâfesinde hûn iden tekrâr müşg-i ezferi
- 70 Şemme-i hâk-i reh-i dergâh-ı müşg-efşanıdır

¹ Nesm Sûresi, 17. ayette geçen "gözü şaşmadı" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

- Eyleyen hoş-bû dem-â-dem dûd-ı ûd u ‘ anberi
- 71 Mescid-i Akşâ-yı maşşûduñ İmâm-ı A‘ zamı
Câmi‘ -i esrâr u ‘ irfânîñ haţîb-i minberi
- 72 Kadr ü ‘ izzetde kirâm-ı enbiyânîñ ekremi
Câh u rif‘ atde kibâr-ı mürselîniñ ekberi
- 73 Mülk-i taḥkîkiñ mu‘ allâ-pâye ‘ âlî-mesnedi
Şadr-ı ‘ irfânîñ hümâ-sâye hümâyûn-manzarı
- 74 Nesr-i tâ‘ir ârzû-mend-i kemend-i ḥasreti
Beste-i fitrâk-i sevdâsı gâzâl-i ḥâveri
- 75 Cûd-ı ṭab‘ indan seḥâ-yı Ḥâtem-i Ṭay münfa‘ il
Luţf-ı destinden ḥacil dâ‘im ‘ aţâ-yı Ca‘ ferî
- 76 ‘ İllet-i ‘ acz ü kuşûr ile perîşân nüşhadır
Gevher-i dendânı nazmında Şihâḥ-ı Cevherî
- 77 Şerḥ-i vaşfında luġât-ı medḥine ḥayrân olup
Beste-dem bir yıldızı düşmüş gedâdır Aḥterî
- 78 Mihribân-ı ḥâl-i düşvâr-ı ‘ uşât-ı rüstaḥîz
‘ Âcizân-ı rûz-ı ḥaşrîñ müşfik-i raḥm-âveri
- 79 Baḥr-i ‘ ummân-ı celâlinde vaḥârı fülkünüñ
Ḥilmi olmuş bâd-bân temkîn-i zâtı lengeri
- 80 Kâmeti ḥum-geşte elde kâse-i deryûzesi
Sâ‘il-i dergâḥı itmiş pîr-i çarḥ-ı aḥdarı
- 81 Mâlik-i mülk-i Süleymân'dır gedâ-yı kûyı kim
Ṭa‘ n ider yâḫûṭ-ı mihre gevhher-i engüşteri
- 82 Şanma eflâk ordû-yı ‘ azminde âteşler yanup
Kaldı andan tûde tûde câ-be-câ ḥâkisteri

- 83 Mihr ile meh iki aḡker âsumân-1 pür-nücûm
‘Ûd sûz-1 bezminiñ ednâ müşebbek micmeri
- 84 Nîm-ten çıkmaz ḡaḡîr-i dergeh-i iḡsânına
Aḡlas-1 çarḡın nümâyândır ḡuşûşâ ülkeri
- 85 Ḥükm-i ‘adli ḡaḡḡ-1 cîrânı ri‘âyet itdürür
Hem-civâr itse eger cîrâna bir şîr-i neri
- 86 Meclis-i ḡıfzında ol çeşm-i çerâḡ-1 rûzgâr
Şem‘ e ser-pûş eyleye dâmân-1 bâd-1 şarşarı
- 87 Mihr ü meh fülke nücûm evtâd-1 zer cevzâ tınâb
Ordû-yı iclâliniñ çarḡ-1 felek bir çâderi
- 88 Pây-1 esb-i ‘azminiñ bâl-i hümâ ferş-i rehi
Farḡ-1 raḡş-1 rezminiñ nuşret hümâyûn şeh-peri
- 89 Râyet-i manşûrınıñ "innâ fetahnâ" şukḡası¹
Tîḡınıñ zâḡı zafer "naşrun minallâh" cevheri²
- 90 Bir za‘ife taḡvîyet-baḡş olsa hengâm-1 neberd
Eyleye Behrâm u Keyvân'ı hirâsân ḡançeri
- 91 Düşmen-i şer‘i nola geçse kılıçdan ḡaşre dek
Menhel-i şemşîridir cân-1 ‘adûnuñ ma‘beri
- 92 Merḡamet-güster şehâ sultân-1 şefḡat-dergehâ
Ey şefâ‘atle iden ḡurrem ‘uşât-1 maḡşeri
- 93 Sen o iki ‘âlemiñ bir dânesisin kim ezel
Şibh-i zâtında ‘aḡîm oldu dü-kevníñ mâderi

¹ Fetih Sûresi, 1. ayette geçen "Şüphesiz, biz fetih verdik" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

² Saff Sûresi, 13. ayette geçen "Allah'tan bir yardım" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

- 94 Böyle gn-â-gn Őudr itmezdi eşyâ ğaybdan
Olmasaydı zâtuñ ey Şadr-1 d- âlem maşdarı
- 95 İŐtiyâğ-1 sidre-i ğaddiñle Tbâ ser-nign
Eylemiş pâ-der-gil-i ğayret o ğâmet- ar arı
- 96 Pertev-i Őem -i ruğuñ pervânesi Şems  ğamer
Zühre-i zehrâ o Őem iñ ğarğ-1 nr-1 ezheri
- 97 Râyet-efrâz-1 zafersin kim sipâh-1 rezmiñiñ
Her biri olmiş cihâniñ Şaf-Şikâf u Şaf-deri
- 98 Ey ğabîb-i Kibriyâ kân-1 keremiñ  afv ğıl
Şevğ-1 evsâfiñ dil-i kstâğımı itdi ceri
- 99 Nâvdân-1 ravza-i na tıñ olup kilik-i terim
Cennet-i vaşfında icrâ itdi âb-1 kevseri
- 100 Oldı vaşf-1 ğiŐvânında sevâd-1 Ői rimiñ
Rişte-i mŐğiñ-i zlf-i ğr târ-1 mıŐarı
- 101 Tâb ımı feyz-i nu tuñ eyledi Ğassân-1 Rm
Ğamd-lillâh Őâ irân-1 dehrin oldum eŐ arı
- 102 Dem-be-dem ğand-i lebiñ yâdın mkerrer eyleyp
Birbirine eylerim âğişte Őir  skkeri
- 103 Şevğ-1 na tıñla olur mülk-i sğanda nâm-zed
Şâhid-i ma nâya elfâz-1 beyânım duğteri
- 104 Brğa -1 ğsn-i beyânıyla  ars-1 fikrimiñ
Mikğeli ğâmem sevâd-1 sağr-1 nazmım mi ceri
- 105 Ğaydar-1 Kerrâr-1 nazmam Zlfikârim kilik-i ter
Dldl-i endiŐemiñ ğsn-i edâdır Ğanber'i
- 106 Gevher-i feyzile bir gencinedir tâb ım anıñ

- Tiğî şemşîr-i zebânım çûb-ı hâmem ejderi
- 107 Fikr-i bârîkim taşavvurdan müberrâdır benim
Bir heyûlâdır hemân Nağş-ı Hayâl-i Âzerî
- 108 Şi' rimiñ her beyti oldı hülle-i ta' bîr ile
Cennet-i endîşemiñ maḥbûb-ı havrâ-peykeri
- 109 Murğ-ı dest-âmûz-ı hâmem cilve vü nâz eylese
Sad-ḥacâletle giderdi kendüden kebk-i derî
- 110 Bâğ-ı ' ibretdir kaşîdem mîve-çînâna şalâ
Şâḥ-ber-şâḥ-ı ḥikemdir her nihâl-i nev-beri
- 111 Söz tamâm oldı hulûş-ı tâm ile gel ey Nazîm
El açup başla niyâza vaḥtidir şimden-geri
- 112 Tâ ki her bir kec-külâh-ı naḥvetiñ mânend-i şem'
Şu' le-i cân-sûz ola farkında iklîl-i zeri
- 113 Rûz u şeb sönsün çerâğ-ı baḥtı ḥaşm-ı şer' iniñ
Dehriñ olduḡça fûrûzân mihr ü mâh-ı enveri
- 114 Rûḥına manzûm u menşûr ola envâ' -ı şalât
Nazm u neşriñ her şalât olduḡça zîb ü zîveri

89 (T: 54a, R: 49b, A: 64a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey dü-' âlem kişt-zâr-ı cûdınıñ bir dânesi
Çarḥ-ı aḥḍar aniñ ednâ sebze-i bîgânesi
- 2 Mâh-ı nev ebrûsınıñ ḥamyâze-rîz-i ḥasreti
Mihr-i enver şem' -i bezm-i ḥüsnünüñ pervânesi
- 3 Gîsû-yı müşgîniniñ müjgân-ı Rûḥü'l-Ḳudsdür
Çeşm-i âdâb ile itdükçe nezâre şânesi

- 4 Gevher-i gencîne-i ‘ irfân ki olmuş tâ ezel
Ser-be-ser ma‘ mûre-i kevn ü mekân vîrânesi
- 5 Nâzenîn-i hazret-i Mevlâ habîbullâh kim
‘ Aql-ı evveldir kemend-i ‘ aşkınıñ dîvânesi
- 6 Sidre vü Tûbâ vü Refref aña süllem pâyedir
Taht-gâh-ı kurb-ı Hâkdır mesned-i şâhânesi
- 7 Evc-gâh-ı Kibriyâda şâhbâz-ı ‘ azminiñ
Gülbün-efrûz-ı firâz-ı lâ-mekândır lânesi
- 8 Maḥremân-ı şuffe-i câh-ı celâli şaḥb u âl
Çâr-yâr-ı muḥterem yârân-ı devlet ḥânesi
- 9 Kaşr-ı dîne oldı erkân-ı çehâr ol çâr-yâr
Tâ kıyâmet şer‘ iniñ ma‘ mûrdur kâşânesi
- 10 Enbiyâ vü mürselîniñ eşref ü hem efḍali
‘ Âlem-i hejdeh-hezârîñ bî-bedel cânânesi
- 11 Bâde-i ‘ aşkıyla memlûdur ḥum-ı nüh-âsumân
Mihr ü mehdîr baş açık yalın ayaḳ mestânesi
- 12 Çâkeriyiz ceyb-i hestîdir gâzâl-i çeşminiñ
Sürme-i mâ-zâğ ile nezzâre-i şîrânesi
- 13 Tâḳ-ı Kisrâ-veş hezârân deyri itdi ser-nigûn
Maḳdem-i teşrîfîniñ bir şadme-i merdânesi
- 14 Mât ola manşûbe-i leclâc-ı ḥayretle yine
Nuḳḳ-ı vaşfında o şâhîñ at süren ferzânesi
- 15 Mestî-i şaḥbâ-yı vaşfiyla nola güstâḥ isem
‘ Afv olur elbette mestiñ vaz‘ -ı güstâḥânesi

- 16 Zeyl-i medhinde sezâ hâl-i dili şerh eylesem
Diñlenür lâ-büd nedîm-i meclisiñ efsânesi
- 17 Şuffe-i bezm-i senâsında ٲolular nûş idem
Devr-i fânide ٲolunca ‘ ömrümüñ peymânesi
- 18 Hâmdü-lillâh hân-ı vaşfindan naşîb aldım yine
Hâmemiñ hemvâre olur secde-i şükrânesi
- 19 Doğdı bânû-yı hayâlimden bu ٲıfl-ı nâzenîn
Böyle ٲıfl-ı nev-resi beş beş doğursun ânesi
- 20 Tuhfе-i nazmın yine ol şâha ‘ arz itdi Nazîm
Nâ-sezâdır gerçi berg-i sebze dervîşânesi
- 21 Armağân olsun kuşûr-ı ‘ acz ile dergâhına
Tâ Nazîm'e her sene bir na‘ t ola sâlyânesi
- 90 (T: 163b, H: 103b, R: 152a, A: 121a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
- 1 Hıyr-mağdem ey şehen-şâhân-ı dehriñ serveri
Kâbzâ-i teşhîre aldıñ ser-be-ser baħr ü beri
- 2 Hâmle-i ednâda viridiñ düşmen-i dîne şikest
"Âferîn ey rûzgârîñ şehsüvâr-ı şaf-deri"
- 3 Şarğdan ğarba varınca ‘ âlemi fetħ eylediñ
"Arşa aş şimden girü tîğ-ı şüreyyâ cevheri"
- 4 Eylediñ ğalğân ser-i a‘ dâyı pâ-yi rahşîña
Merhabâ ey ‘ âlemiñ ğâzî şeh-i ceng-âveri
- 5 Darb ile aldıñ elinden tâc u taħt-ı düşmeni
Hâbbezâ ey devr-i eyyâmîñ müselleme dâveri
- 6 ‘ Âlemi başdan başa itdiñ ser-i küffâra teng

- Bârekallâh ey cihânîñ hüsrev-i dîn-perveri
- 7 Düşmen-i dîn-i mübînîñ 'ırkını kaç' eylediñ
Şâd kıldıñ rûh-i pâk-i hazret-i peygamberi
- 8 Hep geçirdiñ tîgdan haşmı 'Alîlik eyleyüp
Düşmene aındırdıñ el-ğak Zü'l-feğâr-ı Haydar'ı
- 9 Müjde kim olduñ mücâhid fî-sebîlillâh olup
İctihâd-ı tâm ile gâzîleriñ ser-defteri
- 10 Emriñe dünyâyı ser-tâ-ser müsahhar eylediñ
Oldı zât-ı kâmilîñ 'avn-i Hudâ'nın mazharı
- 11 Düşmen-i dîne amân virme geçür şemşîrden
Cünd-i İslâm'ıñ Hudâ itmiş seni ser-'askeri
- 12 Kâfiriñ dâr u diyârıñ eylediñ şûriş-pezîr
Toldı şad-âşûb u fitneyle 'adûnuñ kişveri
- 13 Cebre'îl olsa revâdır âferîn-ğânıñ seniñ
Düşmene şaldıqça ol şemşîr-i vâlâ-gevheri
- 14 Dâstân olsa nola nâm-ı şerîfiñ 'âleme
Görmedi Rüstem düşünde bu gâzâ-yı ekberi
- 15 Ser-be-ser kaç r-ı zemîne şaldıñ ednâ hamlede
Şadme-i qahrıñla mülk-i haşm-ı dîn u ebteri
- 16 İtdiğîñ rezmi seniñ ancak Süleymân eyledi
Emriñe fermân-ber oldu ğak bu kim ins ü perî
- 17 Mâhdan mâhîye dek zîr-i nigîniñdir cihân
Dehre ğukm itdi benân-ı qadriñiñ engüşteri
- 18 Farğ-ı pâkiñde eger hengâm-ı gîrûdârda
Sâyebân olsa revâ kerrûbiyânıñ şeh-peri

- 19 Düşmen-i dîn üzre gûyâ kim iner berķ-i kazâ
Hışm ile şaldıkça a´ dâya muraşşa´ şeş-peri
- 20 ´ Âķıbet dâr u diyârından ayırdıñ düşmeni
Bîm-i tıĝıñ eyleyüp bîhûde gird ü serserî
- 21 Bir ĥalâř olmuş da varsa zaĥm-dârıñdır yine
Geçdi ĥaşm-ı nâ-be-sâmânıñ kılıçdan ekşeri
- 22 Şıĝmasa ordû-yı iclâlîñ ´ aceb mi ´ âleme
Hem-ser nüh-ĥayme-i çarĥ olmada her çâderi
- 23 Olmuş ordû-yı hümâyûnuñ tılısm-ı salţanat
Kim anıñ her topı gûyâ heft-ser bir ejderi
- 24 Kûh-ı Kâf olsa ĥişâr-ı düşmeni eyler ĥarâb
´ Arşa-gâh-ı rezmiñiñ her top-ı ´ anķâ peykeri
- 25 Berķ-ı rümĥ u şu´ le-i şemsîr-i ĥahrıñdan seniñ
Kûre-i ĥaddâda döndi ´ arşa-i rezmiñ yeri
- 26 Mâh-ı nev şanma deriñde ĥalka der-gûş eylediñ
Râm olup fermânıña bu heft-çarĥ-ı çenberi
- 27 Vaşf-ı tıĝıñ dem-be-dem ĥûnîn terâneyle seniñ
Böyle itsün çarĥ-ı nazmiñ zühre-i râmiş-geri
- 28 Şaf-şikâf-ı pür-hüner řâĥib-ķırân-ı baĥr ü ber
Ķahramân-ı nâm-ver meydân-ı rezmiñ şaf-deri
- 29 Ĥusrev-i bâlâ-nişîn şâhen-şeh-i rûy-ı zemîn
Zîb-i şadr-ı devlet ü dîn kâ´inâtıñ zîveri
- 30 Keyķubâd-ı Cem-nişân Keyĥusrev-i ´ âlî-mekân
Zîver-i evreng ü dîvân devletiñ zîb ü ferî

- 31 Mâh-1 burc-1 mekrümet mihr-i sipihr-i ‘ âtıfet
Şâh-1 Dârâ-salţanat şâhân-1 dehrîñ mefĥari
- 32 Ebr-i nîsân-1 himem cûy-1 çemen-zâr-1 ni‘ am
Naĥl-1 bustân-1 kerem kuh-sâr-1 cûduñ ‘ ar‘ arı
- 33 Ğâzî-i devrân Meĥammed Ĥân Ebu'l-Feth-i Cihân
Kim derinde dōst dūşmen bende-i fermân-beri
- 34 Ol şehen-şâh-1 cihân kim gelse devrinde eger
Ĥacib eylerdi der-i iclâline İskender'i
- 35 Ol şeh-i ‘ âlem ki fermân itse fûlk-i ģadriniñ
Mihr ü mâh-1 nev olurdı båd-bân u lengeri
- 36 Ol ĥudâvend-i mûkerrem kim şükûh-1 şevketi
Her cihetle eyledi güm-geşte nâm-1 Ķaysar'i
- 37 Ĥusrev-i ‘ âlî-güher kim revzen-i iclâline
Bir bilûrîn şîşedir bu künbed-i nîlûferî
- 38 Pâdişâh-1 tâc-ver kim çeşme-sâr-1 cûdına
Eylese lâyıĥ zümüröd kâse çarĥ-1 aĥđarı
- 39 Şehryâr-1 Cem-hüner kim meclis-i iĥbâliniñ
Âfitâb-1 ‘ âlem-ârâ oldu zerrîn sâĥarı
- 40 Ķuţb-1 gerdûn-1 zafer kim ģande ‘ azm itse olur
Dem-be-dem cünd-i ricâlü'l-ĥayb ĥayl ü leşkeri
- 41 Şeh-süvâr-1 dâd-ger kim oldu ‘ avn-i Ĥaĥĥ ile
‘ Azm-i heycâ eyledikçe Ĥızr-1 nuşret rehberi
- 42 Perçem-i rümĥı sevâd-1 sûre-i feth-i mübîn
Tîĥiniñ hep âyet-i naşrun min-Allâh cevheri
- 43 Bezm-gâh-1 rif‘ atîñ Cemşîd-i Dârâ-rütbesi

- Taht-gâh-ı devletiñ Dârâ-yı Cemşid-efseri
- 44 Vesme-i ebrû-yı mâh-ı nev türâb-ı dergehi
Sürme-i çeşm-i ğazâl-i mihr ise hâk-ı deri
- 45 Düşmen-i dîn bir daği dünyâyı görmezse nola
Mîl çekdi çeşmine nevk-i sinân ü hançeri
- 46 Mâh-ı nevre mihr-i ‘ âlem-tâb zann itme görüp
Oldı âvîze-firâz-ı çarha tîğ ü miğferi
- 47 Gülşene neşr eylese bâd-ı nesîm-ı luğfını
Eyleye hep kâse-i pür-zer cemende gülleri
- 48 Ebr-i qahrı qatre-bâr olsa qazâ-yı rezimde
Çeşm-i haşma her giyâh eylerdi kâr-ı neşteri
- 49 Emrini gûş eylese biñ cân ile naqqâd-ı çarh
Mâh u mihre naqş iderdi sikke-i sîm ü zeri
- 50 Nehyi câri olsa ger şahş-ı hazânıñ başına
Âteşin tās eyleye gülşende verd-i ahmeri
- 51 Maḡbah-ı iclâl ü iqbâlin ‘ alev-rîz eylese
Encüm ü mâh-ı münîr olur şerâr ü ahkeri
- 52 Gör kemâl-i qadr ü câhın kim tenûr-ı cûdınıñ
Oldı çarh-ı âsumân bir tûde-i hâkisteri
- 53 Olsa lâyıqdır melâ’ik şâl idüp kâküllerin
Bezm-gâh-ı hulqınıñ hep ‘ ûd-ı sûz-ı micmeri
- 54 Bûy-ı ‘ adliyle mu‘ aḡtar oldı ‘ âlem şâh-ı Hind
Başına şimden girü çalsun qo ‘ ûd u ‘ anberi
- 55 Dest-i hıfzı terbiyet itse eger birbirine
Tâ kıyâmet eyleye âğişte âb u âzeri

- 56 Şeh-süvâr-ı şîr-dil kim tîğını ' üryân idüp
Eyledikçe esb-i ' âlem-gird ile cevlân-geri
- 57 Farğ-ı a' dâya kıyâmetler kıopardı gûyiyâ
Kıavm-i ' Âd üzre revân eylerdi bâd-ı şarşarı
- 58 Rüstem-âsâ hışm ile sürüp semendin eyleye
Beste-i fitrâkı farğ-ı Keykıubâd u Sencer'i
- 59 Merhabâ rahş-ı cihân-peymâ ki hengâm-ı hırâm
Şekl-i pâyı zâhir eyler nâf-ı müşg-i ezferi
- 60 Habbezâ esb-i felek-cünbiş ki itdikçe şitâb
Gerd-i pâyın nev-^ç arûs-ı mihriñ eyler mi^ç ceri
- 61 Rağşa âğâz eyledikçe nâzenîn refâr ile
Bir perîdir dirdim olaydı eger bâl ü peri
- 62 Berğ-i cevlân eblağ-ı ğarrâña erzânî felek
Satıl-ı zerrîn itse aña âfitâb-ı enveri
- 63 Şâh-ı encüm-leşkerâ sultân-ı hırşîd-efserâ
Ey serîr-i şevketiñ şâhen-şeh-i sa^ç d-ağteri
- 64 Sensin ol kim zât-ı pâkiñdir şükûh-ı tâm ile
Bîşe-zâr-ı dest-ğâh-ı himmetiñ şîr-i neri
- 65 Eylediñ âfâkı rûşen şeb-çerâğ-ı ' adl ile
Ref^ç idüp rûy-ı zemînden zulmet-i şûr u şeri
- 66 Sensin ol kim midhatînde her sühân kim söyledim
Rütbe-i i^ç câz ile Hâssân'ıñ oldı hem-seri
- 67 Cevher-i endîşemi zât-ı şerîfiñ gibi Hâğ
Eylemiş teng-i heyûlâ-yı taşavvurdan berî

- 68 Kûy-1 ma' nâyı rübûde itdim evvel hamlede
Devletiñde şâ' irân-1 dehrîñ oldum eş' arı
- 69 Bu kaşîdem kim bihişt-âbâd-1 ma' nâdır nola
Nâv-dân-1 hâmem icrâ itse âb-1 kevşeri
- 70 Hüsrev-i tab' ımdır ol hâkân-1 Hâkânî-beyân
Kim anıñ bâb-1 kemâlinde gedâdır Enverî
- 71 Bû ' Alî pîş-i kemâlimde sebağ-hândır benim
Mekteb-i feyziñ benem ' allâme-i dâniş-veri
- 72 Kible-gâh-1 fıtratıñ tab' ım imâm-1 ' ârifi
Câmi' -i endîşeniñ nuţkum haţîb-i minberi
- 73 Sâgar-1 güftârımıñ ilhâm-1 Bârî bâdesi
Bâde-i eş' ârimıñ feyz-i ilâhî sâgarı
- 74 Ma' nî-i rengîn ile her mışra' 1 ebyâtımıñ
Gülşen-i sihr-i helâliñ sünbül-i nâz-güsteri
- 75 Satr-1 eş' ârım ki hep nûr-1 siyâh-1 feyzdır
Olsa erzânî şu' â' -1 mihr-i târ-1 mıştarı
- 76 Böyle itlâf-1 güher itmezdi feyz-i nuţk ile
Genc-i tab' ım olmasa hüsni-beyânıñ maşdarı
- 77 Gûne gûne hulle-i elfâz ile olmuş henûz
Nazmımıñ her satrı iqlîm-i hayâliñ dilberi
- 78 Böyle isti' dâd ile gehvâre-i idrâkde
Görmedi tab' ım gibi ferzend dehrîñ mâderi
- 79 Geldi hengâm-1 du' â şimden girü taşdı' i ço
Besdir ey hâme Nazîm-âsâ sitâyiş-güsteri
- 80 Tâ şehen-şâh-1 zafer-leşker ' adûnuñ başına

Teng ide her amlede bu sâha-i pehnâ-veri

81 Hızr-ı himmet hem-‘ inân u feth ü nuşret hem-rikâb
Kande ‘ azm itse ola ‘ avn-i ilâhî yâveri

82 Şavlecân-ı tîğ-ı hışm ü kahrınıñ rûz-ı meşâf
Muttaşıl ğaltânı olsun düşmenin kûy-ı seri

91 (T: 164b, H: 105b, R: 154a, A: 120a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bârekallâh zehî kevkebe-i sultânî
Ki şükûhı düşürür hayrete ins ü cânı

2 Şânekallâh zehî debdebe-i pâdişehî
Ki pür itdi felegi bang-i nefir-i şânı

3 Levhaşallâh zehî salţanat-ı kâhire kim
Reşkten eyledi pîçide dil-i şâhânı

4 Şâh-ı Cemşid-şaşem kim sipeh-i a‘ dâya
Kemterin cümlesidir mûcib-i ser-gerdânı

5 Nice şeh mihr-i cihân-tâb-ı sa‘ âdet ki ider
Lem‘ a-i feyzine muhtâc meh-i tâbânı

6 Nice şeh pâdişeh-i tâc-ver-i deryâ-dil
Ki ider Hâtem'i de ğarķ-ı yem-i ihsânı

7 Nice şeh husrev-i devrân ki henüz olmadadır
Pâdişâhân-ı cihân dergehiniñ der-bânı

8 Dâver-i pâk-şiyem dâd-penâh-ı ‘ âlem
Baħr-i bî-ķa‘ r-ı kerem gevher-i cûduñ kânı

9 Rûtbe-dân-ı ‘ ulemâ râtibe-baħş-ı şu‘ arâ
Dest-ĝir-i ‘ urefâ mevhibe-i Rabbânî

- 10 Hüsrev-i Cem-[‘] azamet ya[‘] ni Mehemmed Hân kim
‘ Âleme kehf-i emân oldı bülend eyvânı
- 11 Bû Bekir-şıdķ u [‘] Ömer-[‘] adl ü [‘] Alî-dâniş kim
Zâtıdır zîb-dih-i silsile-i [‘] Osmânî
- 12 O felek-kevkebe kim bir daħi yâd itdirmez
Devleti salţanatı debdebe-i hâķânı
- 13 O cihân-dâver-i devrân ki degil mihr-i münîr
Burc-ı eflâke dikildi [‘] alem-i [‘] ünvanı
- 14 Kudsîyân cân ile çârûb-keş-i dergâhı
Âsumân bende-i tâbi[‘] -şüde-i fermânı
- 15 Mülket-i mekrümetiñ dâd-ger-i dâdârı
Kışver-i [‘] âtıfetiñ pâdişeh-i devrânı
- 16 Kûlzüm-i devletiñ erzende dür-i yektâsı
Gülbün-i rif[‘] atiñ üşküfte gül-i handânı
- 17 Lücce-i tab[‘] ı güher-pâş-ı [‘] aţâ olduķça
Maħv ide farţ-ı hicâb-ı keremi [‘] ummânı
- 18 Hırmen-i cân u dil haşma olur berķ-efgen
Âteş-i ķahrı eger itse şerâr-efşânı
- 19 Nükhet-i hulķı [‘] ıtır-sâz-ı gazâlân-ı Hıţâ
Nefha-i feyziniñ âhû-yı Hutten hayrânı
- 20 Tavķ-ı sîmîn ile bend itdi meger gerdenini
Hâle zann itme mehiñ zâhir olup noķşânı
- 21 Dîde-i hıfzı nigâh eylese pervâneye ger
Şem[‘] a ser-pûş ola bâd esdügi dem dâmânı

- 22 Hüsrevâ dâd-gerâ dâver-i ‘âlî-güherâ
Ey bilen mertebe-i ehl-i dil ü ‘irfânı
- 23 Sensin ol şaf-der-i a‘ dâ-küş-i bî-pervâ kim
Eyleseñ raşş-ı şabâ-sür‘ at ile cevlânı
- 24 Düşmeniñ başına her haşvede tozlar kopara
Zûr-ı pâyı getürüp zelzeleye meydânı
- 25 Deşt-i pehnâ-yı felek pey-siper-i cünbişidir
Sîm-i na‘ l itseñ olur aña meh-i raşşânı
- 26 Sen o dâdâr-ı cihânsın ki müdâm olmadadır
Devr-i ‘adliñde seniñ zulm ü sitem zindânî
- 27 Nola olsa kalemim vaşfiñi itdikçe sürûr
Çemen-i menkabetiñ murğ-ı hezâr-elhânı
- 28 Benem ol şâ‘ ir-i pâkîze-edâ kim geçdi
Pâye-i şî‘ r-i terim mertebe-i Sahbânı
- 29 Olmada murğ-ı kef-âmûz-ı kalem destimde
Gülbün-i ma‘ rifetiñ bülbül-i şad-destâmı
- 30 Doldı âvâze-i eş‘ ârım ile heft-ecrâm
Dutdı şî‘ i sühânım gûş-ı çihâr-erkânı
- 31 Harem-i hüsrev-i tab‘ imda kemer-beste Zâhîr
Pîş-i dergâh-ı kemâlimde gedâ Hâkânî
- 32 Şeref-i kadri zamânımda bulurdı gelse
Pâs-bân-ı der-i endîşem idüp Selmân'ı
- 33 Germ olup bülbül-i nuţkum çemen-i ma‘ nâda
İtse bu şî‘ r-i şafâ-bağşısı sürûr erzânî
- 34 Der-kemân görse hadeng-i nigh-i cânânı

Tabla-i cânın ider dil hedef-i peykânı

35 Zahm-ı şemşîrine merhem-ı taleb olmam yârîñ
‘Âfiyet bulmayayım ister isem dermânı

36 Rûze-dâr-ı gamıyuz biz o hilâl ebrûnuñ
Ki ola ‘îd-i vişâlinde felek kırbânı

37 Çemen-i nâza hırâm itse o serv-i bâlâ
Cism-i ‘uşşâka gelür bîd gibi lerzânî

38 Eyleyen zülfini çevgân o perîniñ itmiş
Kûy-ı sergeşte dil-i bî-ser ü bî-sâmânı

39 Meclis-i hüsñ ü cemâlinde melâhat hem-dem
Süfres-i behcetiniñ mihr ü vefâ mihmânı

40 Buldı gâyet sühanıñ durma du‘â eyle Nazîm
Tâ-be-key eyleseñ sözleriñi tûlânî

41 Tâ ki âfâkı duta tañtana-i pâdişehi
Şaff-ı erkân-ı sa‘âdetle dura divânı

42 Gül gibi tâli‘i olduqça güşâde cebhe
Düşmen-i devletiniñ kârı ola nâlânî

43 Mesned-i ‘izz ü sa‘âdetde olup fermân-rân
Olmaya maşşere dek devletiniñ pâyânı

92 Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân¹
(T: 165b, H: 107a, R: 155b, A: 135b)
(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Bi-hamdillâh zafer buldı ‘adûya bir şeh-i gâzî
Olup Hızır-ı hidâyet rehberi Mevlâ mühim-sâzı

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Şadâ-yı âyet-i "fethün qarîb" âfâkı doldurdu
Beşâret kûsınıñ gûş-ı cihânı dutdı âvâzı
- 3 Olup zîr-i livâ-yı nuşreti cünd-i ricâlül'-ğayb
Muẓaffer kıldı Bârî ol sipeh-sâlâr-ı mümtâzı
- 4 Süleymân-taht u kişver Hân Selîm-i ma' delet-güster
Sikender-taht u efsar âl-i Cengîziñ ser-efrâzı
- 5 O mümtâz-ı cihân kim doğmadı bânû-yı devrândan
Şehâvetde şecâ' atde henûz akrân u enbâzı
- 6 O şeh kim kaçd-ı naḥçîr ile sürse rahşını eyler
Ġazâl-i hâveri rem-gerde-i bâng-i ṭabil-bâzı
- 7 O şeh kim mülk-i Rûm'a zamm ider ednâ hücûmıyla
Eger Tebrîz ü Şîrâz'ı eger Kâşân ü Ehvâz'ı
- 8 ' Aceb mi Kişver-i Tûrân'a ilhâk itse Îrân'ı
Ne lâzım olmasun devrinde bir iqlîmiñ efrâzı
- 9 Sipâh-ı rezminiñ "naşrun min-Allâh" cevher-i tîġi
Livâ-yı 'azminiñ "innâ feteġnâ" naqş-perdâzı
- 10 Hîşâr-ı kûh-ı Kâf-ı himmetiñ sîmurġ-ı ' anġâsı
Firâz-ı âşiyân-ı rif' atîñ şâhîn ü şeh-bâzı
- 11 Fezâ-yı 'adl ü dâdiñ şâh-bâz-ı ' âlem-ârâsı
Cihân-ı 'aql u irşâdiñ hümâ-yı evc-pervâzı
- 12 Kıyâmetler kıopardı farġ-ı ḥaşma şâhn-ı heycâda
Niyâmından çıkınca seyf-i meslûl-i ser-endâzı
- 13 Usûl-i tîġi çaldı sâz-ı ' ömrün ceng-i ḥarbîde
Kodı bî-berg ü sâz zinde-gânı ḥaşm-ı nâ-sâzı

- 14 Yeriñ gerd ü ğubârı dîde-i a' dâyı kûr itdi
Nümâyân oldı faħr-i ' âlemiñ âşâr-ı i' câzı
- 15 Gözün açdırmadı gerd-i hücûmı ğaşm-ı ğod-bîne
Binâ-yı ' ömriniñ bir bir ğapandı revzen-i bâzı
- 16 Kemân oldı ' adûnuñ ğâmeti ğürz-i ğirân itdi
Ğadengi doğrı yoldan aldı cân-ı ğaşm-ı kec-bâzı
- 17 Bulunmaz fâş-ı râz eyler o deñli devri emn üzre
Meger râz-ı dil-i ' uşşâğ-ı yâriñ çeşm-i ğammâzı
- 18 Bahâr ile şitâda germ ü serde bağmadı herğiz
Geçürdi Nemçe vü Çeh Moşkof ü Leh'de ğışı yazı
- 19 Feres-rân olsa eyler pür-ğubâr âyîne-i mihri
Dem-i cevân şitâbendir o esb-i çâpük ü tâzı
- 20 Cihân-peymâ o rağş-ı tîz-rev kim ğâm-ı evvelde
Geçer nûr-ı nigâhı vağt-i sür' atde tek ü tâzı
- 21 Perî dirdim perî olsa lisânı olsa dirdim ğûr
Nice medğ itmesün ins ü melek ol rağş-ı ğannâzı
- 22 Ğıdîvâ câna geçdi intizâr-ı va' de-i luţfuñ
Ola ümmîdim oldur ' an-ğarîb ol va' diñ incâzı
- 23 Zamân-ı mekrümetdir cûd-ı luţf-ı bî-dirğiñdan
Gerekdir ma' rifet erbâbınıñ ikrâm u i' zâzı
- 24 O ğân-sâlâr-ı ' âlemsin ki herğiz olmamışken sîr
Doyurdu ni' met-i cûd u nevâliñ dîde-i âzı
- 25 Mağaldır derğeh-i vâlâña şâhım ' arz-ı ğâl itsem
Açılmam ğayra ' âr u ğayretimden dildeki râzı
- 26 Derûn-ı dilde az çok ârzû lâ-büd muğarrerdır

- Yanımda gerçi yeksândır zer ü sîmiñ çoğı azı
- 27 Mesîh-âsâ meger ihyâ ider bir nuḡk-ı cân-baḡşıñ
Helâk itdi beni nev-devletânıñ şîve vü nâzı
- 28 Hüdâvendâ şümâr-ı maḡremân-ı bezmiñ itdikçe
Ferâmûş itme luḡfuñdan Nazîm-i nükte-pervâzı
- 29 Kõnardı naḡme-i vaşfıñda zühre ‘ andelîb-âsâ
Şikeste olmasaydı muḡrib-i endîşemiñ sâzı
- 30 Olur râstî devriñde âheng-i ḡicâz itmek
Şıfâhân u ‘ Irâḡ erbâbı görsüñ semt-i şeh-nâzı
- 31 Kaşîdem midḡatiñde görse iḡrâr iderlerdi
Zahîr-i Fâryâbî Enverî ‘ Örfî-i Şîrâzî
- 32 Nola işbât-ı zât itsem güvâh-ı ‘ âdilim sensin
Yeter nazımım elimde ḡüccet-i da‘ vâmiñ ibrâzı
- 33 Du‘ âya başla âdâb üzre taḡvîl-i kelâm itme
Sözüñ maḡbûldür ey ḡâme itnâbından îcâzı
- 34 Hemîşe taḡt-ı baḡt-ı düşmeni ol şeh idüp ber-bâd
Ġuzâta rütbe-i fetḡiñ müdâm olduḡça iḡrâzı
- 35 Bula devr ü teselsül ‘ ömr ü câhı sübḡa-i eyyâm
Ġüsiste-târ olunca olmaya encâm u âġâzı

93 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Aḡmed Pâşâ¹
(T: 166b, H: 108a, R: 156a, A: 142b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Zehî refî‘ -i serâ-perde-i Süleymânî
Ki eylemiş anı teşrîf âşaf-ı şânî

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Hoşâ o ʔâķ-ı mu‘ allâ revâķ-ı zîbâ kim
Düşürdi rif‘ ati reşke sipihr-i gerdânı
- 3 Tebârekallâh eyâ bâr-gâh-ı bî-hemtâ
Ki geçdi küngüresi çarķ-ı tâ-be-sâmânı
- 4 Felek o hayme-i vâlâya itse şâyeste
Tınâb-ı şa‘ şa‘ a zer-mîh-ı şems-i tâbânı
- 5 Güzîde bâr-geh-i dil-güşâ ki seyr idicek
Tınâba oldı kıyâs itme beste dâmânı
- 6 Firâz-ı Kâf-ı sa‘ âdetde murğ-ı ‘ anķâdır
‘ Aceb mi şehper-i devletle itse cevlnı
- 7 Kemâl-i vüs‘ atini gör ki itseler lâyıķ
Kemîne ʔâķına âvîze heft-eyvânı
- 8 Nedir o çetr-i mu‘ allâ ki ejdehâ-mânend
Dem-â-dem itmededir hıfz o genc-i pinhânı
- 9 Derûn-ı sînesi der-cây-ı şâhid-i iķbâl
Revâdır olmasa ol ‘ âşıkıñ girîbânı
- 10 Sipihr eyledi rû-mâl-i tehniyet-gûyân
Getürdi mehce-i zerrîn mihr-i raşşânı
- 11 Kâbâ-yı sebz ile bîrûnı dilber-i ʔannâz
Derûnı sîne-i ‘ âşık mişâl-i nûrânî
- 12 Sütûnı kâmet-i cânân gibi cihân-ârâ
Sezâdır itse nigûn-sâr serv-i bostânı
- 13 Haķ-ı kitâbeleri ʔa‘ ne-dâd olursa eger
Gubâr-ı haķķ-ı ruķ-ı dil-rübâya erzânî

- 14 Tınâbı zülf-i bütâna düşürdi çîn-i hâsed
‘ Aceb mi itse girih-beste rişte-i cânı
- 15 Göreydi dîde-i ‘ ibretle naqş-ı ezhârdan
Olurdı Mânî vü Bihzâd deng ü hayrânı
- 16 Nola düşerse nazardan nigâr-hâne-i çîn
Kapatdı haclet-i naqş ile Mânî dükkânı
- 17 Gülünde tâb u tarâvet o deñli ketm eyler
Nesîm-i gıbta yine gonca verd-i handânı
- 18 ‘ Ale'l-huşûş o kadar goncası ferağ-zâ kim
Güşâd ider dil-i şad-bülbül-i hoş-elhânı
- 19 O deñli nergis-i nâz-güsterinde hâlet kim
Bırakdı hayrete çeşm-i siyâh-ı hûbânı
- 20 Eger ki sünbüline dilberân ideydi nigâh
Düşerdi pîçişe hep kâkül-i perîşânı
- 21 O gûne lâle-i rengîni tâb-güster kim
Niğâb-ı şerme kıoya görse hûr u gılmânı
- 22 Nedir o râst u çep her nihâl-i gûn-â-gûn
Ki seyr ider unudur serv-i hoş-hırâmânı
- 23 Gören o perçem-i pür pîç ü hamla tuğların
İder mi ârzû-yı seyr-i sünbülistânı
- 24 Muķîm olan o gülistân-ı bî-hazân içre
Diler mi hîç temâşâ-yı bâğ-ı rıdvânı
- 25 Hazânı olmaz o bâğñ ki dâ’im itmededir
Kudûm-i âşaf-ı dehre şükûfe efsânı
- 26 Hudâygân-ı felek-bâr-gâh kim olmuş

- 27 Kalem-rev-i kerem ü himmetiñ kalem-rânı
Sütûde âşaf-ı zî-şân müdebbir-i devrân
Penâh-ı halk-ı cihân ‘ âlemiñ nigeş-bânı
- 28 Bihîn bahâr-ı himem feyz-güster-i ‘ âlem
Vücûdı baħr-i kerem cûdı ebr-i nîsânî
- 29 Meh-i sipihri ‘ aṭâ mihr-i âsumân-ı seħâ
Çerâĝ-ı bezm-i hüdâ şem‘ -i luṭf-ı Rabbânî
- 30 Cenâb-ı Aħmed Pâşâ vezîr-i çarħ-ı münîr
Cihân-keşkebe deħriñ hıdîv-i zî-şânı
- 31 Zafer-sipâh o dâver ki şaħn-ı ‘ işretde
Kuruldı devlet ile bâr-gâh-ı ‘ ünvanı
- 32 Hıred-şükûh o vezîr-i güzîde kim olmuş
Hamîde kadd ile gerdûn muṭî‘ -i fermânı
- 33 Ferîd-i deħr o âşaf ki cân u dilden olur
Der-i sa‘ âdetiniñ Keykubâd der-bânı
- 34 Şükûfe-zâr-ı ‘ aṭânîñ riyâz-ı ra‘ nâsı
Fürûĝ-ı mihr-i seħânîñ sipihri-i devrânı
- 35 Gül-i hadîka-i ħilmiñ bahâr-ı ĝarrâsı
Dür-i şadefçe-i ‘ ilmiñ muħîṭ-i ‘ ummânı
- 36 ‘ Asâkir-i himem ü mülk-i şefkatiñ şâhı
Cevâhir-i kerem ü cûd u himmetiñ kânı
- 37 Olursa her gice pîş-i oṭâk-ı kadrinde
Meh-i münîr sezâ meş‘ al-i fürûzânı
- 38 ‘ Aceb mi şems ü kamerden iderse iki ceres
Kaṭâr-ı rif‘ atiniñ çarħdır şütür-bânı

- 39 Biterdi her bün-i hârında şad-gül-i iqbâl
Kazâyâ olsa revân cûy-bâr-ı ihsânı
- 40 Semûm-ı hışmı çemen-zârdan güzâr itse
Olurdu cümle-i ezhâr-ı bâğ nîrânî
- 41 Buhûr-ı micmere-i hüsn-i hulq-ı pâkiyle
Mu' aţtar itmededir kârım ins ile cânı
- 42 Hümâr-ı faqr götürmezdi bâde-i idbâr
İdeydi sâkı-i iqbâli kâse-gerdânî
- 43 Eger piyâle-i hıfzı döneydi meclisde
Virirdi zehr de ' ayyâşa keyf-i rûhânî
- 44 Bahâdır-ı vüzerâ kim olursa şâyeste
Hilâl ü bedr-süvâr olsa gûy u çevgânı
- 45 Gılâfa bir dağı girmem diyü maḥall-i ğazâ
Yemîn ider ser-i a' dâya tîğ-ı bürrânı
- 46 İderdi âyîne-i mihri zeng-dâr-ı ğubâr
Kazâ-yı rezmde itdikce esb-cünbânî
- 47 Şecî' -i şahn-ı vegâ kim miyân-ı meydânda
Olunca sür' at ile cilve-rîz-i yek-rânî
- 48 Virir hücûm ile şîr-i ğarîne teb-lerze
İder şîtâb ile pes-mânde murğ-ı perrânî
- 49 Virirdi şadmese tünd eyledikçe reftârın
Zemîne zelzele çarḥ-ı berîne lertzânî
- 50 Hîred-şükûh vezîrâ güzîde-tedbîrâ
Eyâ cihânîñ olan Rüstem ü Nerîmân'ı

- 51 Zâhîr-i devlet ü dînsin saña dinilse nola
Zehî serîr-i kemâliñ hıdîv-i hâkânı
- 52 Henûz görmedi haqqâ ki dîde-i eyyâm
Seniñ gibi dağı düstûr-ı kâmil-iz' ânı
- 53 Fezâ-yı midħat-i zâtıñda himmetiñle revâ
Benim de tevsen-i şab'ım olursa meydânî
- 54 Benem o çeşme-i ma' nâ ki hıżr-ı evşâfiñ
Akıtdı levħa-i hâmemden âb-ı hayvânı
- 55 Henûz gevher-i nazmım olursa lâyıkdır
Tırâz-ı nazm-ı le 'âlî-nizâm-ı Şahbânî
- 56 Pür itdi debdebe-i kûs-ı şöhret-i sühanım
Fezâ-yı şeş ciheti şahñ-ı çâr-erkânı
- 57 Güzîde şâ'ir-i 'âlî-cenâb-ı devrânım
' Aceb mi dehriñ olursam süħanda Hâssân'ı
- 58 Yegâne sâhir-i efsûn-tırâz-ı 'irfânım
Ki lâl ider sühanım haşm-ı dún u nâdânı
- 59 Henûz görmedi rindân-ı meclis-i ma' nâ
Benim gibi dağı mest-i müdâm-ı 'irfânı
- 60 Süťûr-ı nazmımı seyr eyleyen görür dâ'im
Benefşe-zâra bakup vâdî-i hıyâbânı
- 61 Sevâd-ı kilik-i terim çeşm-i ehl-i 'irfâna
Unutdurur eşer-i sürme-i Şıfâhânı
- 62 Benem o bülbül-i hûnîn terâne kim itdi
Zebân-ı hâme-i mu' ciz-demim ğazel-hânı
- 63 Dirîĝ gelmedi şehre o mâh-ı Ken' ânî

- Göñül arar nice demdir ki Yûsufistânı
- 64 Hired-rübûde dil-i gîsûvân çindârî
Şekîb-i gavta-ğor-ı mevc çîn-i pîşânî
- 65 Cemâli kılzüm-i bî-sâhil-i melâhatdir
Ki oldı fûlk-i dile çâr-mevc-i müjgânı
- 66 Göñül hadeng-i hayâliyle şâd idi görelî
İşâbet eylemez oldı nişâna peykânı
- 67 Nice cigerde biter zağm-ı târi şad-feryâd
Ki tâze şaçdı nemek hoşça-i zenehdânı
- 68 Bilür harâretimi ol tabîb-i cân u dilim
Şunarsa kâse-i la' li şarâb-ı rümmânî
- 69 Gubâr-ı hağğ-ı lebi ser-nüvişt-i hayrânı
Sevâd-ı kâkûli mecmû' a-i perîşânı
- 70 Hep itdüğün bulur olsun hele hağğ-âverde
Nazîm bir gün o mâha gelür peşîmânî
- 71 Yeter bu da' vî-i bî-ma' nâ ile hatm-i kelâm
Kaşîde buldı nihâyet irişdi pâyânı
- 72 Hemîşe tâ ki serâ-perde-i şeh-i hâver
Sipihre vaz' oluna şubh-dem be-şâdânî
- 73 Hezâr zîver ile bâr-gâh-ı iclâlî
Bula ferağla güşâyış be-luğf-ı Yezdânî
- 74 Ola şafâ ile revnağ-pezîr tâ dem-i haşr
Fürûğ-ı neyyir-i ' adliyle ' âlem-i fânî

94 Kaşîde Berây-ı Muşafâ Pâşâ¹
(T: 168a, H: 109b, R: 158a, A: 148b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Seher ki eyledi hürşîd pertev-efşânı
Cihâna sâye-figen oldı nûr-ı Yezdânî
- 2 Ne nûr nûr-ı ilâhî ki itmede her şeb
Fürûğ-ı mihrine vâbeste mâh-ı tâbânı
- 3 Ne mihr-i feyz-i Hudâ kim hemîşe eylemede
Cemâl-i hüsn ile pür-zîb Yûsufistânı
- 4 Ne hüsn-i havşala-sûz âfitâb-ı burc-ı cemâl
Ki dâ'im olmadadır reşk-i mâh-ı Ken' ânî
- 5 Zehî cemâl ki görse Bütân-ı Yağmâ'yı
Olurdu bende-i ser-kâkül-i perîşânı
- 6 Zehî cemâl ki hûr-ı bihişt ser-cümle
Hezâr hasret ile çâk çâk hayrânı
- 7 Zehî cemâl ki olmuş şafâ ile hûbân
Fütâde-i kadem-i serv-i hoş-hırâmânı
- 8 Zehî cemâl-i maḥabbet-fezâ ki ' işve-künân
İdeydi sâķî-i la' lîn-piyâle gerdânı
- 9 Daḫi pür eylemeden sâğarın ide medhûş
Şabâḫ-ı maḫşere dek ceste ceste mestânı
- 10 Tebârekallâh eyâ sâķî-i piyâle-i ' aşķ
Ki itdi bezmine dil-teşne ins ile cânı
- 11 Ne bezm bezm-i maḫabbet ki hûn-ı dildir mey

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Sifâl-i serdir anîñ sâgar-ı dıraşânı

- 12 Degil o bezm ki olup erâzil erbâbı
Meyinde hâb ola câmında ‘ aks-i devrânı
- 13 O bezm-i hâşdır el-kışşa hâhişim ki virir
Müdâm bî-mey ü sâgar neşât-ı rûhânî
- 14 O bezm-i hâş ki yoğdur humârı bâdesiniñ
Tamâm vağdetiyândır gürûh-ı rindânî
- 15 O bezme vâşıl olan rind-i ‘ aşka şad-ğıbta
Ki dem-be-dem çeke câm-ı şarâb-ı ‘ irfânı
- 16 O bezmi biz de görürdük meger ki kuhl ideyüz
Ğubâr-ı dergeh-i pâk-i hıdv-i zî-şânı
- 17 Zehî hıdv-i cüvân-baht u ma‘ delet-pîşe
Ki çarh olsa revâdır mu‘î‘ -i fermânı
- 18 Zehî hıdv-i bülend-âsitân ki şâyeste
Olursa dergehiniñ Keyğubâd der-bânı
- 19 Bihîn bahâr-ı sa‘ âdet ki sebze-zâr eyler
Şehâb-ı himmetiniñ feyzi bâğ-ı hırmânı
- 20 Vezîr-i devr-i zamân âşaf-ı Süleymân-şân
Bisât-ğüster-i ihsân hâtem-i şânı
- 21 Dilîr-i zûr-ı ğazâ Rüstem-i cihân-ârâ
Vezîr-i çal‘ a-ğüşâ ‘ âlemiñ Nerîmânı
- 22 Bülend-ğadr ü himem Ca‘ fer-i kerîm şiyem
Tırâz-ı bezm-i kerem şem‘ -i luğf-ı Rabbânî
- 23 Nedîm-i şâh-ı cihân ya‘ ni Muştafa Pâşâ
Ki cebhesinde ‘ ayân nûr-ı pâk-i sübhânî

- 24 O şâh-bâz-1 bülend-âşiyân ki lâyıkdır
Fırâz-1 evc-i sa' âdetde itse cevlânı
- 25 O Cem cenâb-1 hüner-ver vezîr-i ferruğ-dem
Ki dutdı gerdiş-i gerdûnı şöhret-i şânı
- 26 O âfitâb-1 sipihr-i kerem ki itmededir
Fürûğ-1 cûdı şeb-i ye'si şubh-1 nûrânî
- 27 Sipihr-i ma' deletiñ mihr-i Müşteri-râyı
Riyâz-1 ma' rifetiñ tâze verd-i handânı
- 28 Biğâr-1 ' izzete zâtıdır girân-mâyesi
Bahâr-1 devlete cûdı şehâb-1 nîsânî
- 29 Sipihr şevk ile cûyâ-yı sâye-i keremi
Muğîh teşne-leb-i çeşme-sâr-1 ihsânı
- 30 Tereşşuğ itse eger ebr-i luğfi gül-zâra
Duta kıyâmete dek tâze bâğ u bustânı
- 31 Ta' alluğ itse eger çeşmi hışm-1 deryâya
İderdi mağşere dek şu' le-rîz ' ummânı
- 32 Şemîm-i micmere-i hüsn ü hulğı aındırmaz
Meşâm-1 cân u dile bûy-1 zülf-i cânânı
- 33 Sipihr itmedi devrinde kimseyi giryân
Meger ki sâğar-1 lebrîz-i mey-güsârânı
- 34 İderdi ferş vücûdın kazâ-yı hıfzında
Künâm-1 şîriñ olaydı gâzâl mihmânı
- 35 Yegâne âşaf-1 devrân ki şahn-1 heycâda
Hücûm-1 heybet ile itse esb-cünbânî

- 36 İderdi cünbişi çarh-ı berîni gerd-âlûd
Virirdi şadmese kâr-ı zemîne lertzânî
- 37 O yekke-tâz-ı cihân kim olursa lâyıktır
Hilâl-i çarh-ı berîn na' l-i sîm-i yekrânı
- 38 O raşş-ı çâpük ü ra' nâ ki haddidir itse
Şitâbı târik-i eflâke gerd-efşânı
- 39 Kâzâ-yı ma' rekede itse şavlecân-bâzî
Ser-i ' adû olur elbette gûy-ı gâlânı
- 40 Vezîr-i mûy-şikâfâ cihân inşâfâ
Eyâ cevâhir-i luţf u mürüvvetiñ kânı
- 41 Hüdâygânâ sensin ki tab' -ı pâkiñdir
' Ayâr iden zer-i miqdâr-ı nükte-sencânı
- 42 Cihân-penâhâ sensin ki şem' -i zâtıñdır
Sipîhr-i ' âtıfetiñ âfitâb-ı raşşânı
- 43 Kerem-şi' ârâ sensin ki feyz-i kâm ile
Disem devâtıña ' aynü'l-ğayât erzânî
- 44 Bahâr-ı midhat-i zâtıñda oldı kilik-i terim
Hadîka-i sühanîñ bülbül-i hoş-elhânı
- 45 Firâz-ı gülbün-i vaşfıñda hem münâsibdir
Bu nev-terâne ile eylese ğazel-hânî
- 46 Egerçi mürdeye cândır nigâh-ı pinhânı
Hezârın öldürür ammâ ki çeşm-i fettânı
- 47 Beni görünce ider ebruvânını pür-çîn
Fiğân ki cânıma geçdi hadeng-i müjgânı
- 48 Bir oldı pençe-i pür-zûr dest-i hüsniyle

Dirîğ hayf-ı diliñ dâmen ü girîbânı

- 49 Cefâ serîr-i cemâlinde şâh-ı fermân-rân
Vefâ kalem-rev-i hüsñünde şahş-ı zindânî
- 50 ‘ Aceb mi cân u dil olsa kemend-i zülfine bend
Ki fitne olmuş esîr-i çeh-i zenahtânı
- 51 Zamânıdır nola ğarrâlanur ise hüsñ ile
Mürûr ile gelür ol şûha da peşîmânî
- 52 Nazîm olma hazer dil-firîb va‘ desine
Şikeste silsiledir zülfi gibi peymânı
- 53 İrişdi vaqt-i du‘ â ey kalem ko taşdî‘ i
Hamûş sözleriñ itme dirâz u tûlânî
- 54 Hemîşe eyleye tâ kim münevver ü pür-zîb
Cihânı neyyir ü hüsñ ile nûr-ı Rabbânî
- 55 Fîrûğ-ı tal‘ ati oldukça rûz u şeb pür-tâb
Çerâğ-ı tâli‘ -i firûzı olmasun fânî

95 Kaşîde-i Bahâriyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ¹
(T: 169b, H: 111a, R: 159b, A: 149b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Yine mestâne hây u hûy-ı bülbül dutdı dünyâyı
Yine var ise çekmiş destî gülden câm-ı şahbâyı
- 2 Yine farı-ı leţâfetle perîşân turre sünbüller
Füzûn itmekde müşgîn bûy-ı kûy-ı dilârâyı
- 3 Yine her lâle almış dûşına bir râyet-i hûnîn
Çeküp şemşîrini sûsen perîşân itdi sermâyı

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Yine taht-ı zümürüd üzre şâh-ı gül cülûs itdi
‘ Aceb mi açsa nergis şevk ile çeşm-i temâşâyı
- 5 Yine gûş-ı kabûl açmış çemende istima‘ eyler
Gül-i ra‘ nâ nevâ-yı bülbül-i mergûle-pîrâyı
- 6 Yine kan almak için neşter-i hûarı alup deste
Şabâ şâh-ı gül-i terden aqıtmış hûn-ı sevdâyı
- 7 Yine cûlar kemer oldı miyân-ı şâhid-i bâğa
Tağındı hânçer-i ser-tîz şâh-ı bîd-i zîbâyı
- 8 Görenler Cem şanur sâgar-be-kef taht-ı muraşsa‘ da
Firâz-ı gülbün-i pür-jâle üzre verd-i hamrâyı
- 9 Kabâ-yı sebz ile gördükde cûlar servi tûfî-veş
Ayağına düşüp gösterdi mir’ât-ı mücellâyı
- 10 Yine teşrîf idüp gül-zârı sultân-ı bahâr oldı
Ser-â-ser bâğa geydürdi bu zîbâ naç‘ -ı hağrâyı
- 11 ‘ İzâr-ı âteşinin ‘ arz idüp her gonca gülşende
Yağup hâkister itdi ‘ andelîb-i zâr u şeydâyı
- 12 Sevâd itmiş şanurlar levh-i sîme hâme-i kudret
Müselsel mevc ile seyr eyleyen cûy-ı ferah-zâyı
- 13 Temâşâ eyleyen mir’ât-i cûy-ı bâğı seyr eyler
Şafâ-yı meşreb-i pâşâ-yı ‘ âlî-ğadr ü yektâyı
- 14 Vezîr-i mekrümet-perver ki lâyıq reh-güzârında
Gül-âb-ı feyz ile ebr-i sa‘ âdet itse saqqâyı
- 15 Müşîr-i müsteşâr-ı dîn ü devlet âşaf-ı yektâ
Ki hüsni-i hulkı meftûn eyledi a‘ lâ vü ednâyı

- 16 Ser-efrâz-ı mükerrerem dest-gîr-i cümle-i ‘ âlem
Hıdîv-i muhterem şâhib-nişâb-ı kâr-fermâyî
- 17 Nedîm-i husrev-i ‘ âlem muşâhib Muştafâ Pâşâ
Ki eyler târik-i kıadr-i bülendi âsumân-sâyı
- 18 O düstûr-ı Süleymân-kevkeb-i Kâf-ı sa‘ âdet kim
Sezâ çârûb iderse dergehinde bâl-i ‘ ankıâyı
- 19 O zî-kıadr-i mükerrerem kâmrân-ı mülk-i devlet kim
Pür itdi kûs-ı şân ü şevketi nüh tâk-ı vâlâyı
- 20 O hikmet-pîşe kim devrinde eylerdi eger gelse
Debistân-ı kemâlinde sebak-ıhân İbn-i Sînâ'yı
- 21 Beşer meftûn-ı ahlâkı melek hayrân-ı etvârı
Muhaşşal kendüye dil-beste itdi zîr ü bâlâyı
- 22 Fırûğı bî-fer eyler şeb-çerâğ-ı mâh-ı pür-nûrı
Şükûhı pest ider nüh-pâye kaçır-ı çarh-ı mînâyı
- 23 Dil-i dânası ‘ ârif kâr-ı halk-ı dehri ser-tâ-ser
Zamîr-i pâki vâkıf cümle ahevâl-i re‘ âyâyı
- 24 Yed-i beyzâ-yı luftı pertev-endâz oldu âfâka
Kef-i ihsânı itdi bahır ü kâna cûd-bahşâyı
- 25 Meh-i nev kim miyân-ı kıadrine bir sîm-haçerdir
Kemer-bend-i muraşsa‘ itse lâyıq necm-i Cevzâ'yı
- 26 Revân olsa nesîm-i luft-ı tab‘ ı cânib-i deşte
İder bir demde gülşen feyzi hâristân-ı şahrâyı
- 27 Vezân olsa semûm-ı hışm u kıahrı sûy-ı deryâyâ
Şadefde aħker eyler dâne-i lü ‘lû-yı lâlâyı
- 28 Buħûr-ı micmer-i ahlâkına lâyıq eger Rıdvân

- İderse şâl-i müşgîn ‘ anberîn gîsû-yı havrâyı
- 29 Eger bâğ-ı şebâba ebr-i hıfzı kaçre-bâr olsa
Ola tâ-rûz-ı ferdâ sebz-ter gül-zâr-ı pür-tâbı¹
- 30 Zebânımdan dimiş gûyâ muğaddem Nef î-i merhûm
Beyân-ı cûd-ı şab‘ında bu beyt-i pâk-ma‘ nâyı
- 31 ‘ Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şâh-ı mercân ile şanmañ ka‘ r-ı deryâyı
- 32 Sevâd-ı meh kıyâs itme nişân-ı pâyıdır bî-şekk
Güzâr itdikde esb-i kadri nüh-çarh-ı mu‘ allâyı
- 33 Cenâb-ı fâris-i şahn-ı sa‘ âdet kim görüp çarhıñ
Hilâliñ rahşına na‘ l itdi mîh itdi süreyyâyı
- 34 Şeher eşheb süvâr olsa kabâ-yı âl ile gûyâ
Tulû‘ itdi şanurlar âfitâb-ı ‘ âlem-ârâyı
- 35 O rahş-ı tîz-rev kim sağf-ı çarhı pür-gubâr eyler
Gelince şevk ile cevlâna gerd-i cünbiş-i pâyı
- 36 Şikest itmez ser-i mû üzre gâhî gelse refîâra
İderken zûr-pâyı rîze rîze seng-i hârâyı
- 37 Felek-mesned hudâvendâ vezîr-i ‘ adl-peyvendâ
Eyâ çarha der-i kadriñ şeref-bahş-ı cebîn-sâyî
- 38 O İskender-şaşemsin kim zuhûr-ı ‘ izz ü iclâlîñ
Unutdurdı cihâna şevket-i Cemşîd ü Dârâ'yı
- 39 Revâ âyîne-i vaşfîñ görüp eylerse zevkinden
Bu gûne bir gâzelle tûtî-i hâmem şeker-hâyî

¹ Bu beyitte kafiye bozuktur.

- 40 Der-âgûş itmek olmaz hâle-veş ol mâh-sîmâyı
Ki tâli' bî-vefâ dil mübtelâ vü baht hercayî
- 41 Perîşân hâl-i sünbül hayret üzre nergis-i şehlâ
Görüp çeşm-i siyeh-mest ile ol zülf-i semen-sâyı
- 42 Tebessüm-rîz olup güftâra gelse la' l-i cân-bağşı
İder mânend-i gönca beste-dem tûfî-i gûyâyı
- 43 Yeter sermest olup âşûb şaldı dehre ol gamze
Ki bîm-i hançeri şad-pâre kılmış verd-i ra' nâyı
- 44 Nazîm-âsâ ben ol mu' ciz-dem-i sihr-âferînim kim
Getürdi rakşa nazmım rûh-ı Hâkânî vü Rûknâ'yı
- 45 Tekellûf ber-ţaraf görse bu nev tarhı kaşîdemde
İderdi leb-gezân Nef' î gibi üstâd-ı ğarrâyı
- 46 Ğazel ğod munhaşîrdır tab' ima sihr eylerim anda
Alınca destime Şâ'ib gibi kilik-i güher-zâyı
- 47 Mu' ammâ söylesem esb-i sebük-cevlân-ı endîşem
İde Emrî-i mîre teng meydân-ı mu' ammâyı
- 48 Eger inşâyâ bir dem rağbet itse tab' -ı pür-zûrum
Baña teslîm ide Vaşşâf u Veysî semt-i inşâyı
- 49 Du' â hengâmıdır şimdi kaşîde irdi pâyâna
Cenâb-ı Hâk' a aç ey ğâme gel dest-i temennâyı
- 50 Hemîşe dergeh-i gülde debîr-i bâd-ı nev-rûzî
Berât-ı bâğa kilik-i sebz ile çekdikçe tuğrâyı
- 51 Ola gül gibi ğurrem gönca-i iğbâli devletle
İde ğâr-ı melâmet dil-ğırâş-ı ğuşşa a' dâyı

96 (R: 355a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Ey şadr-nişîn-i harem-i kurb-ı ilâhî
Teşrîfine levlâk serâ-perde-i şâhî
- 2 Maḥbûb-ı Hudâ Aḥmed-i Muḥtâr ki olmuş
Biñ cân ile fermân-beri tâ mâh-zi-mâhî
- 3 Maḥkûm şeh-i emrine maḥlûḳ-ı dü-âlem
Dergâhı 'uşât-ı ümemiñ cây-ı penâhı
- 4 Sulṭân-ı risâlet şeh-i eyvân-ı nübüvvet
Kim olmuş ezel her dü-cihân mülḥaḳ-ı câhı
- 5 Mişbâḥ-ı fûrûzân-ı hidâyet ki Ḥaḳ itmiş
Pervâne-i mişkât-ı ruḥı mihr ile mâhı
- 6 Ol seyyid-i 'âlem sened-i 'âlemiyânîñ
Derbân-ı der-i 'izzetiniñ çarḫ ola râhı
- 7 Ol neyyir-i raḥmet o meh-i burc-ı yaḳîniñ
Şerḫ eyleyemez vaşfını Cibrîl kemâhı
- 8 Kılımış o şehiñ micmere-gerdân-ı tarâvet
Gîsûlarıñ her ḥamı bir nûr-ı siyâhı
- 9 Bostân-ı ledün gülşen-i 'irfân u ḥaḳîḳat
Kim oldu yenâbî' -i füyûzât-ı miyâhı
- 10 Cibrîl-i Emîn peyk-i cenîbet-keş-i 'azmi
Ervâḥ-ı muḳaddes şaf-ı rezminde sipâhı
- 11 Yektâ idügin eyledi işbât vücûdı
Olsa dü-cihânda nola kevneyn güvahı
- 12 Aḥkâm-ı şerî' at ile her tâ' ati âmir
Fermân-ı nübüvvet ile her münkeri nâhı

- 13 Hâk-i deriniñ sâ'ili şâhib-ser ü sâ mân
Rû-gerde-i dergâhı dü-'âlemde tebâhı
- 14 Geldikçe tavâfa harem-i kûyını ervâh
Hemvâre çeker sürme ğubâr-ı ser-i râhı
- 15 Şemşîr-i şerî' atle ider hükmini icrâ
Bilmez ne fesân ne meded-i seng-i ferâhı
- 16 Cân atsa dem-â-dem yeridir kûyına ümmet
Elbette çeker kâhrübâ kendüye kâhı
- 17 Dergâhına rû-mâle varan ehl-i kemâliñ
Hürşîd ola şermende-i envâr-ı cibâhı
- 18 Tefsîr idemez muşhaf-ı evşâf-ı cemîlin
Cân u dil-i şad-Ķâdî vü Keşşâf ola sâhî
- 19 Bî-cân olanıñ bâdiye-i maħmidetinde
Bir dil ola Ķabrindeki her sebz-i giyâhı
- 20 Deryâ-yı şenâsında bulunmaz bün ü sâhil
Ķavvâş-ı Ķired eyleyemez anda şinâhı
- 21 ŞefĶatle 'uşât-ı ümemi 'afv idüp eyler
Maħşerde de ĶarĶ-ı ni' am-ı nâ-mütenâhî
- 22 Elbette anıñ bedreĶa-i 'afvına muhtâc
Her Ķaflet ile Ķüm-şüde-i râh-ı menâhî
- 23 Tâb-ı teb-i mihriyle derûn-sûhtegâniñ
Ķandîl-i ser-i hâki ola şu'le-i âhı
- 24 Sînemde 'ayân dâĶ-ı Ķam-ı Ķuşşa-Ķüdâzı
Cânımda nihân şevĶ-i ruĶ-ı Ķavşala-Ķâhı

- 25 Tek lâyıķ olaydım yetişür iki cihânda
İksîr-i sa‘ âdet baña bir nîm-nigâhı
- 26 Şâhâ belini bâr-ı haţâ bükdi Nazîm'in
Bî-tâķat olup ham-zededir ķadd-i dü-tâhı
- 27 Şermende-i ‘afv eyle yine merĥametiñden
Gerçi yetişür şerm ü ĥayâ aña günâhı
- 28 Redd itme meded sâ‘ il-i bâb-ı keremiñdir
Ķıl muĥtenem-i cûduñ o nâdîde-refâhı
- 29 Ĥâk-i der-i cûduñda işin eyleyen altun
Nâz eyleye tâc-ı zer-i ĥurşîde külâhı
- 30 ‘Arz itdi yine ĥâlini bu na‘t ile şimdi
Luţf u keremiñden nola itse şıla-ĥâhî
- 31 Ĥûn-girye-i ‘aciz ile olur çâk-ı girîbân
Vaşf-ı şifâtıñda ķalem alsa ele gâhî
- 32 Tâ ehl-i diliñ midĥat-i zât u şıfatıñda
Teslîm ü taĥiyyâtıñ ola zîb-i şifâhı
- 33 Zencîr-i meşâ‘ible ola bend ü giriftâr
Ĥaķ düşmeniñi sien-i ‘ademde ide çâhî

TÂRİHLER

1 Târîh Berây-ı Kaşr-ı Hüseyin Pâşâ¹

(H: 258b, R: 335b, A: 164a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hâzret-i Hân Mehemmed-i Râbi'
Şânî-i Bü'l-fetḥ şeh-i yektâ
- 2 Seyr-i deryâya meyl idüp ṭab' ı
Cûy-veş ḥükmin eyledi icrâ
- 3 Leb-i deryâda meşreb-i pâki
Emr idüp bir maḳâm-ı rûḥ-efzâ
- 4 Şâhib-i ḥüsn ü ḥulḳ u cûd u ni' am
Bermekiyyü'ş-şiyem Hüseyin Âġâ
- 5 İtdi fermân-ı şehriyârî ile
Böyle bir kaşrı üç gün içre binâ
- 6 Oldı bu kaşr-ı bî-kuşûr el-ḥaḳ
Revnaḳ-efzâ-yı sâhil-i deryâ
- 7 Didi târiḫini Nazîm görüp
"Kaşr-ı şâdî vü dil-keş ü zîbâ" (1091)

2 Târîh Berây-ı Kaşr-ı Muşâhib Muşafâ Pâşâ²

(H: 258b, R: 335b, A: 162a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Muşâhib Muşafâ Pâşâ o düstûr-ı mükerrerem kim
Kef-i dür-pâşımıñ müstağraḳ-ı iḥsânıdır deryâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Nedîm-i hüsrev-i ‘ âlem ki itmiş feyz-i Rabbânî
Kemâlât u hünlerle zâtını mümtâz u müsteşnâ
- 3 Sa‘ âdetle kapûdân oldu ol dâdâr-ı deryâ-dil
‘ Aceb mi şarqdan ğarba iderse hükmin icrâ
- 4 Süleymân-kevkeb-i kâf-ı sa‘ âdet kim degil keştî
Yetişdi berzede-dâmân-ı fermânı olup ‘ anqâ
- 5 Yüritdi kâleb-i fersûdeyi rûh-ı revân oldu
Zehî ‘ İsí-nefes kim eyledi bir mürdeyi ihyâ
- 6 O zevraklar olup râyât-ı ğun-â-ğunla tezyîn
Kudûm-i pâkine ğuyâ donanma itdi donanma
- 7 Görenler zâtın ol fülk-i felek-sür‘ atde zann eyler
Binüp şâhib-kırân simûrga pervâz itdi bî-pervâ
- 8 O üç fânûs olup üç dâne zîbâ şehper-i nuşret
O keştîniñ vücûdı tâ’ir-i tevfiķdir ğuyâ
- 9 Zehî keştî ki eyyâmın düşürse rûzgârına
Dem-i ‘ azminde olmaz fülk-i endîşe aña hem-pâ
- 10 O zevrakdan şerâr-efşân olup her top-ı pür-âşûb
Ser-i a‘ dâya âteşler şaçar mânend-i ejderhâ
- 11 Donanmâ-yı ‘ adûyı eylese bir tu‘ me erzânî
Dem-i nuşret çeküp her zevrakıñ tûbı neheng-âsâ
- 12 Direfş-i fetħ der-pîş ü kafâda leşker-i tevfiķ
Muzaffer eyleye nuşretle zâtın ğazret-i Mevlâ
- 13 Çıkınca üç fenerliye Nazîm-âsâ didim târiħ
"Kapûdân-ı cihân-ârâ Muşâhib Muştafâ Pâşâ" (1095)

3 (A: 162b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kânâ' at itmeyüp târîh-i dîger ârzûsıyla
Nazîm-âsâ olup müstağrak-ı deryâ çeh-i ma' nâ
- 2 Çıkınca üç fenerliye didi ğavvâş-ı endîşe
"Kâpûdân-ı cihân-ârâ Muşâhib Muştafâ Pâşâ" (1095)

4 (H: 259a, R: 336a, A: 162b)¹

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Zehî tevfiğ-i Bârî kim şehen-şâh-ı Süleymân-taht
Vezîr itdi idüp bir âsafı mühriyle müsteşnâ
- 2 Yine buldı Süleymân âsafın âsaf Süleymân'ın
Zehî şâhen-şeh-i dâna zehî düstûr-ı rûşen-râ
- 3 Alup mühr-i Süleymân'ı musahhar itdi dünyâyı
Zehî âsaf ki hükm-i 'adl ü dâdı eyledi icrâ
- 4 Vezîr-i mükrümet-perver 'Alî Pâşâ-yı 'âdil kim²
Nizâm-ı dîn ü devletde ferîdü'd-dehrdir haqqâ
- 5 Hükümetde 'adâletde şecâ' atde şehâvetde
Cihân-dâr u cihân-ârâ cihân-gîr ü cihân-pîrâ
- 6 Müdebbir âsaf-ı devrân Felâtûn-pîşe Ristû-rüşd
Sikender-şaşmet ü Dârâ-sipeh düstûr-ı bî-hemtâ
- 7 Bülend eyvân-ı iclâlinde şemse şems-i 'âlem-tâb
Felek dîvân-serây-ı rif' atinde sâ' at-i mînâ
- 8 Ümîd oldur Nizâmü'l-mülk'i yâd itdirmeye dehre

¹ A nüshasında bu şiir için "Târîh Berây-ı Vezâret-i Muştafâ Pâşâ" başlığı vardır. Şâir ismin geçtiği yerleri değiştirerek önce Mustafa Paşa'ya sunduğu şiiri sonra Ali Paşa'ya da sunmuştur.

² Mısra, A nüshasında; "Vezîr-i dâd-güster Muştafâ Pâşâ-yı 'âdil kim", şeklindedir.

‘ Adâletde olup güm-nâm-sâz-ı Sencer ü Dârâ

- 9 Livâ-yı ‘ azmin açdıķça nesîm-i nuşret ü tevfiķ
Ĝubâr-ı na‘ l-i raķş-ı mevkibinden kör ola a‘ dâ
- 10 Nigûn-sâr eyleyüp râyât-ı baķt-ı ķaşmını Bârî
Ola dâ ’im muşîbetle esîr-i bend-i vâveylâ
- 11 Ķafâda leşker-i nuşret refiķi Ğıẓr ile İlyâs
İlâhî baķr ile berde muẓaffer ola bî-pervâ
- 12 Benim gibi hezâr-üftâde-ķâle dest-gîr oldu
Ola dâ ’im mu‘ îni her ķuşûşî ķâzret-i Mevlâ
- 13 Şenâsı ķab‘ ima oldu vazîfe minnet Allâh'a
Nola devrinde itsem midķhatinde ĝayrın istiĝnâ
- 14 Baņa her aylıĝı bir haftalıkdır belki bir ĝünlük
Du‘ â-yı devleti bünyâdınıñ müzd-veriyim zîrâ¹
- 15 Vücûd-ı kâmili ol âşaf-ı zî-şân u devrânıñ
Sa‘ âdetle olunca zîb-baķş-ı mesned-i vâlâ²
- 17 Nazîm-âsâ didi ol dem du‘ â-yı ķayr ile hâtif
"Veẓîr-i kâm-bîn oldu alup mühri ‘ Alî Pâşâ"³ (1105)

5 Târîķ Berây-ı Ğânķâh-ı Ķâdirî⁴

(H: 259b, R: 336b, A: 164b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ķuķb-ı ‘ âlem ĝavş-ı a‘ zâm şeyķ ‘ Abdulkâdir'iñ

¹ Beyit, A nüshasında vardır.

² A nüshasında bu beyitten sonra Mustafa Paşa ile ilgili şu beyit vardır: Cenâb-ı Muştafâ Pâşâ seẓâ mühr-i Süleymân'a/ Ğelüp bir dâ‘ î-i kemter bu târiķi didi ammâ

³ Beyit, A nüshasında şu şekildedir: "Nazîm-âsâ didim ben de du‘ â-yı ķayr ile ol dem/ Cem-âyîn âşaf-ı mülk-i Süleymân Muştafâ Pâşâ" (1099)

⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Mağsem-i feyz eylemiş dergâhını Bârî Hudâ

- 2 Server-i sâlâr-ı ‘ irfân mürşid-i şâhib-dilân
Rehber-i ehl-i kerâmet pîşvâ-yı evliyâ
- 3 Hâk-i râhı çeşm-i müştâkâna kuhl-i nûr-bağş
Bârgâhı hastegân-ı ‘ aşkına dâru's-şifâ
- 4 Zâ'irân-ı hânkâh-ı rif' ati ins ü melek
Hâdimân-ı tekye-gâh-ı himmeti şâh u gedâ
- 5 Sâlikân-ı dergehinden bir mürîd-i şâf-dil
Tobcibaşı ya' ni hem-nâm-ı ‘ Aliyyü'l-Murtezâ
- 6 Halka-i tevhîdine dâhil olunca eyledi
Cân u dilden gerden-i teslîmine tavk-ı rızâ
- 7 Âsitânında olup müzdûr o şeyh-i kâmilîñ
Böyle bir tarh-ı laţîf ü dil-pesend itdi binâ
- 8 Seyr idüp hâtif didi târîhini aniñ Nazîm
"Ey mağâm-ı Qâdirî hem dil-keş ü hem cân-fezâ" (1099)

6 Târîh-i Vefât-ı Neşâtî Efendi Şeyh-i Mevlevî-hâne Der-Şehr-i Edirne¹
(H: 260a, R: 336b, A: 166a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ayak çekdi geçüp câm-ı fenâdan el yudı vâ-hayf
Neşâtî-i Nizâmî-rütbe ol mest-i mey-i ma' nâ
- 2 Peyâm-ı fevti giryân eyledi mestân-ı ‘ irfânı
Neşâtı gitdi bezm-i ‘ âlemiñ feryâd vâ-veylâ
- 3 Hiţâb-ı irci'î ol şeyh-i murtâza delîl oldı
Revân-ı pâkine Hâk kürsî-i ‘ arşı ide me'vâ

¹ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

4 Hümâ-yı rûh-ı pâki 'azm-i 'illiyîn idüp itdi
Hâzîz-i hâkden pervâz-gâhın 'âlem-i bâlâ

5 Bu tîre hâk-dândan 'âlem-i nûra revân oldı
Vücûdın garğa-i envâr-ı rahmet eyleye Mevlâ

6 Ola dâ'im hârim-i tekye-gâh-ı 'arş-ı a' lâdan
Revân-ı pâki hem-dest-i sema' -ı rûh-ı Mevlânâ

7 Nazîmâ gûş idüp fevtin didim feryâd idüp târîh
"Ola rûh-ı Neşâti 'andelîb-i Sidre vü Tûbâ" (1085)

7 Târîh-i Mersîyye Berây-ı Hâlîl Efendi Eş-Şeyh Be-Ûâsîmpâşâ¹
(H: 260a, R: 337a, A: 166a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Cihândan eyledi rihlet Hâlîl Efendi meded
Mekânını çemenistân-ı 'Adn ide Mevlâ

2 Bihişt içinde ola rûh-ı pâki hem-vâre
Ûarîn-i şöhet-i hâş-ı revân-ı Mevlânâ

3 Melâ'ik eyledi şîven o şeyh-i murtâza
Revâdır eylese tâ-haşr mâtemin fuğarâ

4 O âb-ı rûy-ı efâzıl dirîg itdi vefât
Figân ki eyledi rihlet o seyyidü'l-fuzalâ

5 Çekildi hânğah-ı hulde rûhı döne döne
Semâ' -hâne-i Firdevs'i Hâkğ ide aña câ

6 Revân-ı pâkine kürsî-i 'arş olup menzil
Ola nedîmi sürûşân-ı 'âlem-i bâlâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

7 Nazîm fevtine giryân olup didim târîh
"Hâlîl Efendi'ye dâ'im cinân ola me'vâ" (1088)

8 Târîh Berây-ı Hammâm-ı Fennî Çelebi¹
(H: 260a, R: 337a, A: 165a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Yegâne zû-fünûn-ı hoş-sühan Fennî-i sihr-âşâr
Sa' âdet-hânesinde yapıdı bir germ-âbe-i ra' nâ

2 Nazîmâ olsa lâyıkdır o zîbâ tarh-ı vâlâya
Bu iki mışra' -ı garrâ iki târîh-i müsteşnâ

3 "Aceb germ-âbe-i pür-âb u tâb u bî-bedel bünyâd" (1079)
"Zehî hammâm-ı pâkîze pür-âb u tâb u rûh-efzâ" (1079)

9 Târîh-i Vilâdet Berây-ı Re'îs-zâde Aḥmed Pâşâ²
(H: 260b, R: 337a, A: 165b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Münşî-i dâna re'îs-i cümle erbâb-ı kalem
Câmi' -i fazl u hüner ehl-i kemâle pîşvâ

2 Mâh-ı tâbân-ı cihân-efrûz-ı 'ilm ü ma' rifet
Müşterî-kevkeb ' uṭârid-menzilet ḥurşîd-râ

3 Muştafâ-nâm u Muhammed-ḥulḳ u Maḥmûdu'l-ḥıṣâl
Ḥızr-maḳdem ' İsi-i ferḥunde-dem Yûsuf-liḳâ

4 Bû-bekr-sîret ' Ömer-inşâf Zi'n-nûreyn-ḥilm
Murtezâ-fiṭnat muḥibb-i çâr-yâr-ı bâ-şafâ

5 Maşrıḳ-ı burc-ı şerefden eyledi nâgeh ṭulû'
İtdi bir ferzend-i nîk-aḫter aña rûzî Ḥudâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, E nüshasından alınmıştır.

- 6 'Unşurında nâr nûr u âb âb-1 Hızırdır
Hâki 'anber bâdı enfâs-1 Mesîh olsa sezâ
- 7 'İlm ü 'irfân ü kemâl ü 'izzet ü ikbâl ile
'Ömrini efvân ide anîñ Cenâb-1 Kibriyâ
- 8 Mevlidin gûş eyledikde tehniyet-gûyân Nazîm
İtdiler aĥbâb târîhin birer gûne edâ
- 9 Şevk u şâdîden gelüp iki birâder didiler
" 'Âkıbet Maĥmûd ola Aĥmed be-ĥaĥķ-1 Muştafâ" (1094)
- 10 (R: 343b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Pâdişâh-1 baĥr ü ber Hân Muştafâ-yı kâm-rân
Kim derinde ĥâk-rûb olsa revâ bâl-i hümâ
- 2 Ol ĥudâvend-i ĥudâvendân ki dâ'im olmada
Her kemîne bendesi bir dâver-i fermân-revâ
- 3 Ol ĥudâvend-i ĥader-ķudret ki tîĝ-1 saĥveti
İstemez seng-i fesân mânend-i şemşîr-i ĥazâ
- 4 Tu' me-ĥâr-1 süfre-i in'âmı dervîş ü ĝanî
Kâse-şûy-1 maĥbah-1 iĥsânı sultân u gedâ
- 5 Şerm-sâr-1 ĥâk-râh-1 dergehi müşĝ ü 'abîr
Münfa' il gerd-i ĥarîm-i 'izzetinden kîmyâ
- 6 Rîze-seng-i âsitân-1 rif'ati çeşm-i nücûm
Tâķ-1 iclâlinde âvîze Süheyl ile Sühâ
- 7 Hâlķa-i bâb-1 refi' -i devleti ĥurşîd ü mâh
Bârgâh-1 'izzetinde bir gedâ ĥarķ-1 dü-tâ

- 8 Rehberi Hızır ola ol İskender-i Dârâ-feriñ
Kande ‘azm itse refîk-i râhı tevfiğ-i Hudâ
- 9 Bânî-i şab‘ -ı hümâyûn-ı kerâmet-güsteri
Eyledi bir çeşme vü bir câmi‘ -i zîbâ binâ
- 10 Şems-i ‘âlem-tâb aña şemse şanâdîl-i nücûm
Küngür-i tâğ-ı bülendi hem-ser-i sağf-ı semâ
- 11 Bu mu‘allâ câmi‘ -i bî-mişli bünyâd eyleyüp
Eyledi mihrâbın aniñ menba‘ -ı âb-ı beğâ
- 12 Tuncaniñ şuyın ağıtdı dergeh-i vâlâsına
İtdi icrâ çeşme-i mâ’ü'l-ğayâtı gûyiyâ
- 13 Lûlesi bu çeşmeniñ gûyâ zebân-ı hâldir
Nûş-ı cân olsun diyü ‘atşân için eyler nidâ¹
- 14 Dâstân-ı şevğ-i dîdârıyla mâl-â-mâl olup
İtmede şad-cûş ile her demde nağl-i mâcerâ
- 15 Sîne-i şahñ-ı serây-ı Edrine bî-cân idi
Hağ bu kim rûğ-ı revân oldı bu âb-ı cân-fezâ
- 16 Bu muşaffâ çeşmeniñ bu ‘ayn-ı şafvet-güsteriñ
Her biri târîhini bir gûne itmişken edâ
- 17 Tehniyet-gûyân didim sîr-âb olup ben de Nazîm
"Tunca ‘aynı tarğ-ı rûğ-efzâ-yı Sultân Muştafâ" (1115)

11 (R: 344a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Hâzret-i Hân Muştafâ-yı dâd-ger kim eyledi
Bânî-i emri yine bir ‘ayn-ı rûğ-efzâ binâ

¹ nidâ, R: şalâ

- 2 Hükmini icrâ idüp ol pâdişâh-ı baħr ü ber
Oldı cârî ' âleme bu çeşme-sâr-ı cân-fezâ
- 3 Tunca şuyı bunca demlerdir anıñ dergâhına
Dîdesinden âb-ı ħasret-rîz idi şubħ u mesâ
- 4 Geldi rûmâl eyledi şaħn-ı serây-ı ħâşına
Cân atup oldı o cây-ı dil-güşâda cebhe-sâ
- 5 Hızr-ı fermânıyla aqđı lûle-i mâ 'ü'l-ħayât
Yapdı böyle çeşme-i cân-baħş u ' ayn-ı dil-güşâ
- 6 Bu zülâl-i şâfa bu âb-ı leţâfet-pervere
Kûze bir zerrîn ü sîmîn olsa mihr ü meh sezâ
- 7 Âb-ı şâf-ı ' ayn-ı cârî tarħ-ı Sulţân Muştafâ
Yazdı târîħ-i esâsın ħâme-i şîrîn-edâ
- 8 Seyr idüp itmâmına didi Nazîm-i şâf-dil
"Ayn-ı cârî çeşme-i dil-cûy-ı Sulţân Muştafâ" (1115)

12 (R: 343b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kâhramân-ı pür-hüner şâħib-ķırân-ı baħr ü ber
Şukķa-pîrâ-yı zafer şâhen-şeh-i nuşret-livâ
- 2 Muştafâ Ĥân bin Meħemmed Ĥân-ı Ėâzî kim anıñ
Saltanatla ' ömrin efzûn eyleye Bârî Ĥudâ
- 3 Genc-i nuşretidir meger ordû-yı pür-iclâli kim
Dem-keşân âteş-feşân her topı olmuş ejdehâ
- 4 Şakķ idüp tîğı enâr-âsâ ' adûnuñ dillerin
Nâle-i eyvâ kızıl elmayı itdi pür-şadâ

- 5 Kelle-i a' dâyı ğalţân itdi pây-ı rahşına
Gûy u çevġân oynadı şahn-ı veġâda gûyiyâ
- 6 Nemçe ţâbûrın bozup kırdı geçürdi tıġdan
Gûş idince müjde-i fetġin idüp ġamd ü şenâ
- 7 Aña bir târîġ-i müstesnâ düşürdüm ey Nazîm
"Nemçe ţâbûrını bozdı kırdı Sulţân Muştafâ" (1108)

13 (R: 344b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Döndi dûlâb-ı felek vefķ-ı murâd üzre henüz
Müjde ey dil yine ' id eyledi ġâlķ-ı dünyâ
- 2 Oldı cârî yine mîzâb-ı çemen-zâr-ı neşât
Müjde ey teşne-lebân-ı leben-i ' ayş u şafâ
- 3 Şaldı pertev yine bir mihr-i cihân-tâb-ı nevâl
Müjde ey gûşe-nişînân-ı şeb-i târ-ı ' anâ
- 4 Geçdi şadra yine bir dâver-i devrân-ı kemâl
Âsumân-pâye hümâ-sâye hümâyûn-sîmâ
- 5 Mesned-i ' adle yine virdi sa' âdetle şeref
Bir felek-mertebe düstûr-ı sa' âdet-pîrâ
- 6 Şâġib-i tıġ u kalem râfi' -i râyât-ı himem
Dâfi' -i zulm ü sitem dâd-penâh-ı zu' afâ
- 7 ġâmî-i dîn ü düvel mâġî-i her mekr ü ġiyel
Nâşır-ı mülķ ü milel kehf-i emân-ı fuķarâ
- 8 Kâmrân-ı vüzerâ ġazret-i şâġib-devlet
Ki olur dergehine çarġ-ı dü-tâ nâşiye-sâ
- 9 Ya' ni hem-nâm-ı şehenşâh-ı rusül faġr-i kirâm

- Kerem-endîşe seĥâ-pîşe vezîr-i yektâ
- 10 Âşaf-ı dehr ü ‘ Ömer-‘ adl ü Ebû-Bekr-şiyem
Ĥasenü'l-ĥulķ u ‘ Alî-sîret ü ‘ Osmân-ĥayâ
- 11 Mâh-dîdâr u ‘ uĥârid-ķalem ü zühre-cebîn
Müşterî-rây u sitâre-sipeh ü mihr-livâ
- 12 Cûd u iĥsân ü mürüvvetde ĥudâvend-i cevâd
Dâniş ü ‘ aķl u kiyâsetde ĥıdîv ü dâna
- 13 Sâ’ il-i bârgeh-i mekrümeti Ĥâtem-i Tıyy
Bermekî dergah-i luĥfında kemer-beste gedâ
- 14 Ĥızr-maķdem o Sikender-ĥaşem ü ‘ ünvanîñ
Görse dârâtını der-bânı olurdu Dârâ
- 15 Eşheb-i fikrine ol yekke-süvâr-ı rüşdüñ
Olmaya Edhem-i şad-‘ aķl-ı Aristo hem-pâ
- 16 Rûz-ı ‘ azminde o düstûr-ı hümâyûn-baĥtîñ
Farķ-ı raĥşında ķeleng olsa revâ bâl-i hümâ
- 17 Şeb-i rezminde o encüm-sipeh-i dehre olur
Mâh-ı nev tîĝ u kemer-bend-i muraşşa‘ cevzâ
- 18 Re’yi maĥv eyledi tedbîr-i Nizâmü'l-Mülk’i
Kevkebi kevkebe-i Sencer’i başdırsa revâ
- 19 Bû-‘ Alî gelse ider müşkilini luĥfına ‘ arz
Nüşâ-i cûdı yeter ‘ âleme Kânûn-ı Şifâ
- 20 Ĥâcib-i ĥâk-i deri ‘ aynına almaz felegi
Bende-i kemteri gerdûna ider istiĝnâ
- 21 Oldı ĥurşîd gibi zîr-i nigîni ‘ âlem
Olıcaķ mesned-i iķbâlde fermân-fermâ

- 22 Nola evşâfını evrâdına zamm eyleseler
Şimdi buldı daği memdûhını hâlâ şu' arâ
- 23 Şem' -i zâtın ide Hâk bâd-ı kederden sâlim
Meş' al-i mâha ser-pûş ola çarh-ı mînâ
- 24 Hızr u İlyâs olup rehberi baħr ü berde
Dest-gîri ola her hâlde 'avn-i Mevlâ
- 25 Kande kim 'atf-ı 'inân itse refîki tevfiķ
Reh-nümâ 'avn ü zafer leşker-i nuşret be-ķafâ
- 26 Şadri teşrîf idüp ol rûh-ı revân-ı 'âlem
Geldi cânı yerine 'âlemiyânîñ haķķâ
- 27 Mühr ile çıķdı huzûr-ı şeh-i devrâna girüp
Buluşup geldi Süleymân'a mişâl-i 'anķâ
- 28 Eyledi emrine dünyâyı Süleymân gibi râm
Mühr ile oldığı dem şadr-ı şudûr-ı vüzerâ
- 29 Didi târihîni tebşîr idüp âfâķa Nazîm
"Mühre 'adliyle sezâ Râmî Meħemmed Pâşâ" (1114)
- 30 "Mühr ile şadr-ı felek cây-ı Meħemmed Pâşâ" (1114)
"Mühr ile dâd-ger-i dehr Meħemmed Pâşâ" (1114)

14 (R: 345a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Ğâzî Hüseyn Pâşâ ya' ni vezîr-i a' zam
Dâdâr-ı dâd-güster düstûr-ı kâr-fermâ
- 2 Çarh-ı sa' âdet üzre yektâ meh-i cihân-tâb
Burc-ı şerefde raħşân ħurşîd-i 'âlem-ârâ

- 3 Mi' mâr-ı tab' -ı pâki deryâya karşı yaptı
Bir böyle hürrem-âbâd me'vâ-yı hâlet-efzâ
- 4 Gûyâ bu tarh-ı ra' nâ bir şûh-ı bî-bedeldir
Çıkmış kenâra eyler rindâne seyr-i deryâ
- 5 Eyvân-ı ser-bülendin seyr eyleyüp ' aceb mi
Geçse yere hayâdan tâk u revâk-ı Kusrâ
- 6 ' Âlî binâ-yı zîbâ kâşâne-i zer-endûd
Vâlâ maqâm-ı dil-keş bünyâd-ı rûh-bahşâ
- 7 Didi Nazîm hâtif târîhini bu tarhîñ
"Bahr üzre tarz-ı zîbâ cây-ı Hüseyin Pâşâ" (1111)
15 (R: 345b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
- 1 Ferîdü'd-dehr Dâmâd Efendi-zâde kim oldur
' Arûs-ı dâniş ü ' irfâna tab' ıyla tütük-pîrâ
- 2 ' Adâletle Sitanbûl'a geçüp mesned-nişîn oldı
Ahibbâ şad u hurremdir mükedder hâtır-ı a' dâ
- 3 Vahtü'l-' aşr o kim zât-ı şerîf-i ercemendidir
Kemâlât u hünerle ' âlem-ârâ fâzıl-ı yektâ
- 4 Edîb-i zû-fünûn nihrîr-i kâmil kim odur şimdi
Efâzıl içre ' ilm ü fazl ile ' allâme-i dâna
- 5 Yetişdi berg ü bârı şâhsâr-ı ' adl ü inşâfiñ
Nihâl-i ma' deleden mîve-çîn oldı yine dünyâ
- 6 Müşerref eyledi seccâde-i şer' i kudûmiyle
Olunca qadr ile şadr-ı Sitanbûl'a şeref-bahşâ
- 7 Hırâm-ı hâme-i tûbâ kıyâmıyla o dânanîñ

Çemen-zâr-ı ' adâlet oldu reşg-i gülşen-i me'vâ

8 Dil-i mazlûmı bîdâd-ı sitemden eyleyüp sâlim
Benim gibi nice dil-mürde ' adliyle olur ihyâ

9 Mu'ammer eyleye Mevlâ ola iqbâli rûz-efzûn
Ki hâl-i müstemendâna odur dâdâr-ı bî-pervâ

10 Nazîm'i hâkden ref' itse lâyıķ iltifâtıyla
Ki oldu âsitân-ı ser-bülendinde cebîn-fersâ

11 Didi teşrîf idince yümn ile bu şadr-ı vâlâyı
"Sitanbûl'a ehaķķ Dâmâd Efendi-zâdedir hâlâ" (1118)

16 (R: 345b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bir Hasan-nâm u Hüseyin-aḥlâķıñ
Ruḥına liḥye virüp ḥüsn ü bahâ

2 Oldı târîḥ-i ḥaḫ-ı sebzi Nazîm
"Enbetallâhu nebâten ḥasenâ"¹ (1092)

17 (R: 345b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Eyledi 'azm-i beķâ dâr-ı fenâdan umarım
Mâder-i müşfikamı ḥoş tuta Rabb-i 'izzet

2 Nûr-ı îmân ile Qur'ân ide ķabrin rûşen
Menzili cennet ola hem-demi ḥûr-ı cennet

3 Didi târîḥ-i vefâtın el açup Ḥaķķ'a Nazîm
"Rûḥına vâlidemiñ eyle ilâhî raḫmet" (1115)

¹ Âl-i İmrân Suresi, 37. ayette geķen "enbetehâ nebâten hasenen" yani Allah, onu güzel bir şekilde yetiştirdi anlamındaki ifade iktibas edilmiştir.

18 Târîh Berây-ı Cülûs-ı Sultân Süleymân¹
(H: 260b, R: 337b, A: 161b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hüsrev-i rûy-ı zemîn Sultân Süleymân-ı zamân
Saltanatla 'ömrini efzûn ide Rabbül-'ibâd
- 2 Pâdişâh-ı dâd-ger şâhib-ı kırân-ı baır ü ber
Dâver-i Dârâ-hüner dâdâr-ı İskender-nihâd
- 3 Bahtiyâr-ı nev-cüvân-ı tâli' refîk-i mihrîbân
Cân-ı 'âlem 'âlem-i cân hüsrev-i 'âlî-nijâd
- 4 Şâh-ı Keyhüsrev-ı haşem şâhen-şeh-i vâlâ-himem
Kâm-bağ-ı cümle-i 'âlem hudâvend-i cevâd
- 5 Vâriş-i taht-ı 'adâlet bâsi't-i emn ü emân
Hâmî-i nâmûs-ı devlet şâhib-i rüşd ü sedâd
- 6 Şehriyâr-ı 'âlem-ârâ hüsrev-i gîtî-sitân
Kâtî'-ı 'ırk-ı mezâlim râfi'-i zulm ü fesâd
- 7 Hil'at-ı şâhî be-dûş iklîl-i sultânî be-ser
Câh u şevket ber-mezîd ü 'ömr ü devlet ber-ziyâd
- 8 Huşbe-i nâmıyla pür-âvâze her dâr u diyâr
Sikke-i 'adliyle germ-â-germ her şeh'r ü bilâd
- 9 Kâse-şûy-ı maţbah-ı iqbâli Keykâvûs-câh
Hâcib-i dergâh-ı 'iclâli ya Cem yâ Keykubâd
- 10 Âfitâb-ı bahtı itdi 'âlemi zîr-i nigîn
Zıll-i 'adlinde cihân halkı ser-â-ser oldı şâd

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Devr-i hükminde o deñli itdi ezdâd imtizâc
Kim revâdir ülfet itse âb u âteş hâk ü bâd
- 12 Tâbi‘ -i zîr-i livâ-yı emri aşhâb-ı necât
Tu‘ me-i dendân-ı tîğ-ı kahrı erbâb-ı ‘ inâd
- 13 Cünd-i nuşretle mücâhid fi-sebîlillâh olup¹
Nicedir görsün ‘ adû-yı dîn cihâd u ictihâd
- 14 Tâc u taht-ı salţanat teslîm olunca eyledi
‘ Âlemi kûs-ı beşâret pür-şadâ-yı müjde-bâd
- 15 Üstümüzden gitmesün zıll-i livâ-yı devleti
Sâye-i cûdında olsun ehl-i diller ber-murâd
- 16 İki târîh eyleyüp bir beyt-i zîbâda Nazîm
Lafzen ü ma‘ nen birin yazmış bu kilik-i ter-midâd
- 17 Oldı biñ toķsan toķuzda zînet-efzâ-yı cülûs
"Eyledi Sulţân Süleymân salţanatla ‘ adl ü dâd" (1099)

19 Târîh Berây-ı Sarây-ı İbrâhîm Pâşâ²
(H: 261a, R: 338a, A: 163a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Hâlîl-i süfre-i in‘âm İbrâhîm Pâşâ kim
Simât-ı bî-dirîğ-ı luţf u cûdun ‘ âlem eyler yâd
- 2 Vezîr-i Bermekî-hilķat o düstûr-ı mükerrerem kim
Kef-i dest-i kerîmi maķsem-i erbâb-ı isti‘ dâd
- 3 Süleymân-kevkebe ol âşaf-ı zî-şân ki bir mûra
Zamânında degildir kimse ķadır itmege bîdâd

¹ mücâhid, R: mücâvir

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Cihân-ı mekrümet baħr-i mürüvvet ‘âlem-i himmet
Felek-rif‘ at vezîr-i kâr-fermâ-yı kerem-mu‘ tâd
- 5 Yegâne şâhib-i iclâl kim mi‘ mâr-i iķbâli
Hezârân dil-ħarâb-ı faķr u idbârı ider âbâd
- 6 Olup bir nev-binâ-yı âsumân-ťâķa yine bânî
Ġubârın itdi ħaķķâ kûr-sâz-ı dîde-i ħussâd
- 7 Te‘âlallâh zehî gûlşen-serây-ı rûĥ-perver kim
Sütûn-ı dil-firîbi ŧa‘ ne-dâd-ı ‘ar‘ ar u ŧimşâd
- 8 Maķâm-ı dil-güşâ kim naķş-ı gûn-â-gûnı lâyıķdır
Müdâm olsa ziyâret-gâh-ı rûĥ-ı Mânî vü Bihzâd
- 9 Ķalur pestinde gerdûn revzeninden nazra-senc olsañ
Mu‘allâ eylemiş bâm-ı refi‘ in ol ķadar üstâd
- 10 Meh-i nev ħaķķa-i der mihr-i ‘âlem-tâb aña serheng
Ġulâmânı o ‘âlî âsitânıñ bende vü âzâd
- 11 Fürûĝ-ı câm-ı pür-nûrı ziyâ-yı çeşm-i mihr ü mâh
Dem-â-dem revzeninden feyz-yâb-ı bûy-ı rif‘ at bâd
- 12 Temâşâ eyleyüp bu ŧarĥ-ı maĥbû‘-ı feraĥ-zâyı
Didiler ehl-i diller tehniyet-gûyân mübârek-bâd
- 13 Nazîm-âsâ didim ben de du‘â-yı ħayr ile târîĥ
"Serây-ı dil-keş ü cây-ı müferriĥ bî-bedel bünyâd" (1088)

20 Berây-ı Ferâşet Târîĥ-i Ravza-i Muťahhara¹
(H: 261b, R: 338a, A: 165a)
(Mef‘ ûlü Mefâ‘ îlü Mefâ‘ îlü Fe‘ ûlün)

- 1 Bir kân-ı kerem ehl-i mürüvvet yine buldı

¹ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

Ferrâş-ı der-i Һazret olup devlet-i sermed

2 Һağ'dan Һaleb-i devlet-i dâreyn ile oldı
Çârû-keş-i Һâk-i Һarem-i ravza-i AҺmed

3 Âfât-ı dü-âlemden emîn olsa 'aceb mi
Ol dergeh-i a' lâyı idüp kendüye mesned

4 Müstağrağ-ı endîşe iken ben de Nazîmâ
Oldı o dem ilhâm bu târîh-i ser-âmed

5 Tahrîk-i dü-engüş-ti şehâdetle didi dil
"Ferrâş-ı der-i seyyid-i kevneyn Muhammed" (1085)

21 Târîh Berây-ı Ferâşet-i Ramazân Efendi¹

(H: 261b, R: 338b, A: 165b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa')

1 Reşk-i meh-i 'id ol ki vücûdı olmuş
Tâbende hilâl-i ramazân-ı mağşûd

2 Ol neyyir-i 'irfân ki Һağ itmiş zâtın
Pür-bâriqa-i lem' a-i envâr-ı şühûd

3 Ol tûfî-i himmet ki cemâl-i iclâl
Âyîne-i ikbâlini kılmış mes' ud

4 Çârûb-keş-i Һâk-i der-i Һazret olup
Bu Һidmet ile eyledi işbât-ı vücûd

5 Her kârda tevfiğin idüp yâr u refiğ
İtmiş aña bu devleti rûzî ma' bûd

6 Târîhini fikr eyler iken 'aks oldı
Mir'ât-ı dile peyker-i ilhâm-ı Vedûd

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Hakkâ ki bu târîh-i şafâ-güster ile
İtdim der-i ma' nâyı hasûda mesdûd
- 8 Efrûhte şem' oldı bu târîh-i güzîn
Yansa nola pervâne gibi cân-ı hasûd
- 9 Biñ olsa bu târîh Nazîm olmaz iki
"Ferrâş-ı der-i pâk-i maqâm-ı Maḥmûd" (1085)

22 Târîh-i Vefât Berây-ı Kâğî-zâde Aḥmed Çelebi¹
(H: 261b, R: 338b, A: 167b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Yine gûlzâr-ı beḳâyâ bu fenâ bezminden
Gitdi bir ḡonca-i ter şâd ide rûḥın ma' bûd
- 2 Gûş idüp fevti peyâmın didi târîh Nazîm
"Aḥmed'e dâr-ı qarâr ola maqâm-ı Maḥmûd" (1085)

23 (R: 345b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serenci-zâdeniñ oldı hayâtı fülki şikest
Ḥurûş-ı baḥr-i ' adem gösterince cezr ile med
- 2 Bu ḥâk-dândan idüp ' azm-i evc-i ' illiyyîn
Hümâ-yı rûḥı göge çıkdı qaldı yerde cesed
- 3 Beḳâyâ göçdi ayak çekdi bezm-i fânîden
Muḳîm-i meclis-i Firdevs ola bi-ḥaḳḳ-ı Şamed
- 4 Çekildi menzil-i ' uḳbâyâ el-vedâ' diyüp
Nazîm eyledi aḥbâbı bî-şekîb ü ḥired

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

5 Gelüp üçerlemeden mevce-i fenâ didiler
"Kapatdı fülk-i vücûdın Serencî-zâde meded" (1106)

24 (H: 31a, A: 112b)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bi-hamdillâh ki ey dil mâder-i tab' -ı selîmimden
"Vücûda geldi biñ seksen toğuzda böyle bir ferzend" (1089)

2 Ümîd oldur olup gehvâre-i rağbetde perverde
Bu tıflıñ eyleye erbâb-ı ' irfân başına sevgend

3 Naẓîmâ seyr idüp taḥsîn ile hâtif didi târîḥ
"Bu dîvân oldu biñ seksen toğuz beyt ile bî-mânend"

25 Târîḥ Berây-ı Kaşr-ı Meḥmed Ḥân Be-sâhil-i Beşiktaş¹
(H: 262a, R: 338b, A: 160b)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Te'âlallâh zehî kaşr-ı mu' allâ saḫf-ı ra' nâ kim
Kemâl-i irtifâ' ı kesr-i şân-ı tâḫ-ı Kısra'dır

2 Zehî gerdûn-revâḫ eyvân ki şubḥ u şâm bâmında
İki âvîze gûyâ mihr ü mâh-ı ' âlem-ârâdır

3 Ḥoşâ tarḥ-ı bülend ü tâḫ-ı zîbâ-yı pesendîde
Nazar olsa o deñli ḫadr ile rif' atde vâlâdır

4 Ki zann eyler ziyâret eyleyen züvvâr hemvâre
Zemîn ü rîze-sengi âsumân ile şüreyyâdır

5 Muşanna' kâḫ-ı cân-perver münakkaş kaşr-ı dil-keş kim
Muraşşa' süllem-i nüh-pâye aña çarḥ-ı mînâdır

6 Güzergâh-ı nesîm-i rûḫ-baḫşâ revzen-i pâki

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Aña âyîne-i ‘ âlem-nümâ câm-ı muşaffâdır
- 7 Degildir mâh-ı nev hürşîd-i zerrîn fülkesin seyre
Sipîhr-i pîre gûyâ ‘ aynek-i çeşm-i temâşâdır
- 8 Düşüp fikr-i kabûl ü redd-i dâmen-bûsına dâ’im
Olur muztar pey-â-pey şanma cezr ü medd-i deryâdır
- 9 Sütûrı mevce-i müşgîn habâbı câ-be-câ nokta
Berât-ı şafha-i bahre o ‘ âlî-kaşr tuğrâdır
- 10 Leb-i deryâda böyle nâzenîn bir tarh-ı garrânîñ
Temâşâsı dil-i şûrîde-hâle def -i sevdâdır
- 11 Ya âgûş-ı muhît-i saltanatda bir şadefdir kim
İçinde pâdişâh-ı dâd-güster dürr-i yektâdır
- 12 Süleymân-taht u İskender-haşem dâdâr-ı devrân kim
Gelen dergâhına rû-mâle ya hâkân ya dârâdır
- 13 Ebu'l-feth-i cihân Sulţân Mehemmed Hân-ı Gâzî kim
Der-i devlet-serâyı bûse-gâh-ı halk-ı dünyâdır
- 14 O şâhîñ neyyir-i zâtı o eyvân-ı mu‘ allâda
Şeref burcında tâb-endâz olan hürşîd-i garrâdır
- 15 Gubâr-ı bârgâhı kîmyâ-bağş-ı sa‘ âdetdir
Türâb-ı şâh-râhı tûtîyâ-yı râhat-efzâdır
- 16 Simât-ı bezmi devr-i âsumânîñ gıbta-gâhıdır
Bisât-ı kaşrı reşk-i atlas-ı çarh-ı mu‘ allâdır
- 17 Meh-i nev halka-i der mihr dergâhında bir serheng
İki cârû-keşi bâl-i hümâ şeh-perr-i ‘ anqâdır
- 18 Bülend-efser hıdvâ âsitân-ı ‘ izz ü iclâlîñ
Penâh-ı halk-ı dünyâ melce-i a‘ lâ vü ednâdır

- 19 Hücûmuñ ol kadar dehşet bırakmışdır ki a'c dâya
Gelen dergâhına dâ'im harâc ile hedâyâdır
- 20 Binâ-yı devlet ü karşı vüçüduñ bulsun istiḥkâm
Nigeh-dâr u zahîr ü dest-gîriñ 'avn-i Mevlâ'dır
- 21 Huşûşâ sâhil-i deryâda bu karşı şafâ-baḥşîñ
Ki ta'rif olmada kayd-ı taşavvurdan müberrâdır
- 22 Zehî naḳş-ı bedî'ci reşk-i Çîn ü gayret-i Ferḥâr
Ki bir naḳkâşınıñ yanında biñ Mânî heyûlâdır
- 23 Temâşâ eyleyüp erbâb-ı 'irfân didiler târiḥ
Edâda silk-i lü'lü'-veş biri birinden a'c lâdır
- 24 Nazîm-asâ olup ben de ser-ender-ceyb-i endîşe
Bu iki mışra'c-ı târiḥe oldum 'âkıbet ḳâdir
- 25 "Müheyyâ karşı u vâlâ-mesned-i Sultân Meḥemmed'dir" (1090)
"Müzeyyen menzil-i Sultân Meḥemmed karşı-ı zîbâdır" (1090)

26 Târîḥ-i Dîger Der-kaşr-ı Beşiktaş¹

(H: 262b, R: 339b, A: 161a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ebu'l-feth-i cihân Gâzî Meḥemmed Ḥân-ı Râbi' kim
Dil ü cân ile emr-i dîn ü devletde muḳayyedir
- 2 Hıdîv-i heft-kişver ḥusrev-i dehr ü cihân-dâver
Ki mecmû' -ı selâḥîn-i selefden zâtı müfreddir
- 3 Ḥudâvend-i hümâyûn-fer'adâlet-perver-i devrân
Ki taḥt-ı salṭanatda şâh bin şâh-ı mü'eyyedir

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Felââtun-ı cihân dârâ-yı âşaf-rây-ı ‘âlem kim
Nizâmü'l-mülk tedbîrinde İskender'den erşeddir
- 5 Ser-â-ser şarḡ u ğarba sâye-i ‘adli olup memdûd
Zamân-ı devlet ü iḡbâli rûz-efzûn u mümteddir
- 6 Meh-i burc-ı şeref ḡurşîd-i gerdûn-ı sa‘âdet kim
Hümâyûn-baḡtı sa‘d u ḡâlî‘-i firûzı es‘addir
- 7 Süleymân-kevkebe dâdâr-ı Cem-mesned ki dergâhı
Mişâl-i sedd-i İskender sitem Ye’cûcına seddir
- 8 ‘Aḡâda feyz-i desti ebr-i bârândan saḡî-terdir
Seḡâda cûd-ı ḡab‘ı lücce-i ‘ummândan ecveddir
- 9 Ma‘ârifle derûnı ḡulzüm-i pür-gevher-i ‘irfân
Firâsetle dili ḡallâl-i her emr-i mu‘aḡḡaddir
- 10 Zamânında bulunmaz girye eyler bîm-i tîġından
Meger var ise ḡan aġlar ‘adû-yı ebter ü beddir
- 11 Ḳabûl itmezse emrin ol şehîñ çevgân-ı ḡahrından
Ser-i düşmen mişâl-i ġüy sîlî-ḡorde-i reddir
- 12 Yegâne bânî-i kâḡ-ı kerem mi‘mâr-ı devlet kim
Vücûd-ı pâkine bu ḡaşr-ı ‘adl ü dâd mesneddir
- 13 Zehî eyvân-ı ‘âlî ḡaşr-ı vâlâ kim metânetde
Esâs-ı ḡâḡ-ı çarḡ-ı âsumân-âsâ müşeyyedir
- 14 Te‘âlallâh zehî ġarrâ binâ bünyâd-ı ra‘nâ kim
Ḳıbâbı ġıḡḡa-ġâh-ı ḡubbe-i çarḡ-ı zeberceddir
- 15 Derûnı ġıll ü ġışdan sîne-i ‘âşıḡ gibi rûşen
Sütûnı ḡâmet-i dilber gibi serv-i sehî-ḡaddir
- 16 Temâşâ eyleyenler ḡarḡ-ı maḡbû‘ın ḡıyâs eyler

Leb-i deryâda çıkmış seyre bir şûh-ı ser-âmeddir

- 17 Degil âvîzeler eṭrâf-ı bâmında anıñ gûyâ
Ki bir sîmîn-beden maḥbûbda zülf-i müca^{‘‘} addır
- 18 Ümîd-i vaşl u bîm-i hecr ile geh şâd u geh maḥzûn
Görüp deryâda zann itme dem-â-dem cezr ile meddir
- 19 Nazîm-âsâ bu qaşr-ı bî-kuşûruñ ben de târîhin
Didim "me 'vâ-yı bü'l-feth-i cihân sultân Meḥemmed'dir" (1090)

27 Târîḥ-i Qaşr Berây-ı Sarây-ı Hümâyûn¹

(H: 263a, R: 339b, A: 163b)

(Mefâ[‘] ilün Mefâ[‘] ilün Fe[‘] ulün)

- 1 Ḥasan-sîret Ḥüseyn-ism âşaf-ı dehr
Ki olmuş ḥüsn-i ḥulқыyla nigû-kâr
- 2 Nevâl ü cûd ile bây u gedâniñ
Veliyy-i ni[‘] meti olsa sezâ-vâr
- 3 Ğinâ-yı qalbine nisbetle anıñ
Gedâdır qaṭreden deryâ-yı zehḥâr
- 4 Kerîm ü kâm-rân kim eylemiş Ḥaḳ
Vücûdın kârvân-ı cûda sâlâr
- 5 Şunuldı aña ṭûmâr-ı sehâvet
Revâdır defter-i ṭayy olsa ṭûmâr
- 6 Gelür deryâyâ şerm ü kâna ḥaclet
Seḥâb-ı luṭfi olduqça güher-bâr
- 7 Yine ṭarḥ eyledi bir kâḥ-ı ğarrâ
Ki mişlin görmemişdir çarḥ-ı devvâr

¹ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

- 8 Olup emr-i Şehen-Şah ile me'mûr
Bu kaşr-ı bî-kuŐûra oldu mi'mâr
- 9 TemâŐa eylese Kayser bu tarhı
İderdi kaşrını Şerminden inkâr
- 10 Göreydi turra-i bâm-ı bülendin
Düşerdi pîç ü tâba kâkül-i yâr
- 11 Aña bir Şemse-i zerrîn olup Şems
Nücûm-ı Şâbit olmuş Őîm-i mîsmâr
- 12 Ser-i tâķında Şâyeste olursa
Hilâl-i âsumân Őîmîn 'alem-vâr
- 13 Sütûn-ı dil-firîb ü ser-firâzı
Ķad-i cânân gibi mevzûn u hem-vâr
- 14 Müberrâdır derûnı ğill u ğiŐdan
Müsâvîdir aña rûz u Şeb-i târ
- 15 Olurdi tarhınıñ resminde 'âciz
Alaydı destine Bihzâd pergâr
- 16 Leb-i deryâda bir Şûh-ı ser-âmed
Ķıkup seyrâna itmiş 'arz-ı dîdâr
- 17 Görenler naķŐ-ı elvân-ı bahârın
Şanurlar bî-ĥazân bir ğülşen ezhâr
- 18 Dil-ârâ selsebîl-i cân-fezâsı
Zülâl-i âfiyetle ĥavzı ser-Şâr
- 19 Hezârı bî-naşîb-i zaĥm-ı zârı
Ēül ü ğül-ğoncası bî-renciŐ-i ĥâr

- 20 arâvet sünbülünde Şebnem-i ter
Derûn-1 lâlesi bî-dâĝ-1 âzâr
- 21 umâr-âlûde eŐm-i nergisinden
 abîbân-1 melâhat cümle bîmâr
- 22 İki âvîzedir sîm ile zerden
O aşra mâh-1 enver mihr-i nevvâr
- 23 Bilûrîn câmını ĝorse asedden
 uta âyîne-i ĝurŐîdi jengâr
- 24 Nesîm-i cân-fezâ-y1 revzeninden
Mu^ç aĝtardır dem-â-dem kâm-1 züvvâr
- 25 Anıñ micmer-fürûz1 âhû-y1 în
Buĝûr1 olsa lâyık müŐĝ-i Tâtâr
- 26 Sipîhr-i Őevĝ u Şâdîdir bu bünyâd
Fürûĝ-1 mehcesi mihr-i pür-envâr
- 27 Bahâristân-1 ^ç işretdir bu nev-ĝarĝ
Ki ezhârın dem-â-dem eyler izhâr
- 28 Zehî ĝarĝ-1 Şafâ-ĝüster ki olmuş
 arab-ĝâh-1 Şeh-i Cemşîd-miĝdâr
- 29 Ebu'l-feth-i cihân Sultân Meĝemmed
Cihân-dâver cihân-ĝîr ü cihân-dâr
- 30 ĝîdîv-i mekrûmet-perver ki cûdı
Kerem iĝlîmin itdi germ-bâzâr
- 31 ĝarîm-i Őoĝbeti evtâd u efrâd
Nedîm-i meclisi aĝrâr u ebrâr
- 32 Nüĝûd-1 cûda ab^ç -1 Şâfî naĝĝâd

- ‘ Ayâr-ı luṭfa zât-ı pâki mi‘ yâr
- 33 Şabâḥ-ı ‘ adl-i dâdâr-ı cihândır
‘ Aceb mi çeşm-i baḥtım olsa bîdâr
- 34 Raḥîḳ-i câm-ı luṭfî dürd-i ḳahrı
İder hüşyârı mest ü mesti hüşyâr
- 35 Devâ-sâz-ı derûn-ı derd-mendân
Ṭabîb-i çâḳ-dûzı her dil-figâr
- 36 Şenâsı evcine tâ-ḫaşır irişmez
Hümâ-yı ṭab‘ım açsa bâl-i efkâr
- 37 İde tevfiḳ-i Mevlâ müşkilin ḫal
Aña âsân ola her kâr-ı düşvâr
- 38 Bu ḳaşır-ı bî-ḳuşûr u bî-bedelde
Ola devlet sa‘ âdet yâr her bâr
- 39 Bülend olduḳça ḳaşır-ı ‘ izz ü câhı
Binâ-yı ‘ ömr-i ḫaşım olsun nigûn-sâr
- 40 Didim târîḫ-i itmâmın Nazîmâ
"Leb-i deryâda zîbâ ḳaşır-ı zer-kâr" (1093)
- 28 (R: 346a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)
- 1 Müftî-i dîn-penâh Meḫemmed Efendi kim
‘ Aşrıñ edîb-i muḫterem-i ercemendidir
- 2 ‘ Allâme-i cihân ki debistân-ı fazlınıñ
Şâkirdi Bû-‘ Alî ile pîr-i Ḥocendîdir
- 3 Nihrîr-i kâ‘ inât ki erbâb-ı dânişin
‘ İrfân ile fazîlet ile ser-bülendidir

- 4 Şeh-bender-i 'ulûm ki bâb-ı kemâliniñ
Her zû-fünûn-ı dehr gedâ müstemendidir
- 5 Eblağ-süvâr-ı deşt-i ma'ânî ki her kâdem
Ehl-i hikem şikârî-i fitrâk-bendidir
- 6 Bercîs-i çarh-ı himmet o kim atlas-ı felek
Ferş-i muhaqqar-ı süm-i pâ-yı semendidir
- 7 Seyyid Şerîf şadr-ı fezâ'il cenâbıdır
Sa' d-ı zamâne zât-ı efâzîl-pesendidir
- 8 Bend-i kemend-i diğğati olsa nola fuğûl
Nağcîr-gâh-ı ma'rifetiñ şeh-levendidir
- 9 Mesmûm-ı ye'se zâ'ika-bağş-ı ümîd olan
Tiryâğ-ı luğf-ı harf-i leb-i nûş-ğandidir
- 10 Teşrîf idince mesned-i fetvâyı didiler
Hâğğâ ki Bû-Hanîfe-i şânî bu kendidir
- 11 Târîhi oldı tab'ıma ilhâm ey Nazîm
"Mehdî-i kevn Müftî Mehemmed Efendi'dir" (1106)

29 (R: 346a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâmd-lillâh vefğ-ı mağşûd üzre devr itdi felek
Geldi açıldı yine baht-ı cüvân-ı çarh-ı pîr
- 2 Şükr-lillâh oldılar rem-ğorde gürgân-ı fesâd
Bîşe-zâr-ı devlete başdı kadem bir nerre şîr
- 3 Dîde rûşen müjdeler âyîne-i devrân yine
'Âleme 'arz eyledi bir tâze şekl-i dil-pezîr

- 4 Mesned-ârâ-yı ‘ adâlet oldı adr ü ân ile
Bir vezîr-i âf-mereb âaf-ı rûen-zamîr
- 5 Hâzret-i Hân Ahmed-i âlî o sultân-ı cihân
İtdi mûhr ile anı hem müsteâr u hem müîr
- 6 Ol hüdâvend-i cihân-pîrâ ki tâ-ı adrine
Sîm ü zer âvîzelerdir mâh ile mihr-i mûnîr
- 7 Ol hüdîv-i ‘ âlem-ârâ kim sarây-ı câhına
Alas-ı çar-ı felek-güster de bir fer-i hâîr
- 8 Hâk-rûb-ı bârgâh-ı itidârı Keyubâd
Cebhe-sây-ı dergeh-i ‘ âlem-medârı Erdeîr
- 9 Rüstem-i ibâliniñ Sâm u Nerîmân ‘ âcizi
Neyrem-i iclâli dutmaz ahramân'ı pençe-gîr
- 10 ‘ Al u ferhengiyle adr-ı ma‘ deletde bî-‘ adil
Re‘y u tedbîriyle emr-i meveretde bî-nazîr
- 11 Tûl-i ‘ ömr ile olup mesned-niîn-i dâverî
Dümenân-ı câh-ı iclâli ola hâr u faîr
- 12 adrı terîf eyledikde ol hüdîv-i dâd-ger
Didim el-a mûhr ile oldı Hâsan Pââ vezîr
- 13 Düdi bir târî-i zîbâ biñ yüz on bede Nazîm (1115)
"Oldı mûhr-i yümn ile hâlâ Hâsan Pââ vezîr" (1115)

30 (R: 346b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 ub u âmı ‘ id u adr olsun ilâ-yevmi'l-ıyâm

Rûz-ı bed-hâhı ola "yevmen ' abûsen kâmtârîr"¹

- 2 Şadr-ı a' lâya şeref virdikde didim ey Nazîm
"Yümn ile mühri alup oldı ' Alî Pâşâ vezîr" (1117)

31 (R: 346b)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

- 1 Vezîr-i dâd-güster hazret-i ' Osmân Pâşâ kim
Hıdîv-i nükte-perver pür-hüner düstûr-ı dâdâr
- 2 Müşîr ü mü'temen düstûr-ı rûşen-rây-ı ' âlî-câh
Nizâmü'l-mülk-i devlet müsteşâr-ı dîn ü dünyâdır
- 3 Sikender-şevket ü Dârâ-şâsem dâdâr-ı devrân kim
Mağâm-ı ma' deletde mekrümetle kâr-fermâdır
- 4 Tırâz-ı mesned-i iqbâl o zî-şân-ı mükerrem kim
Gubâr-ı âsitânı çeşm-i câna kühl-i zîbâdır
- 5 Hüdâvend-i felek-pâye hıdîv-i mihr-kevkeb kim
Semend-i kadriniñ na' li kamer mîhî şüreyyâdır
- 6 Vezîr-i pâk-gevher kim gulâmân-ı der-i cûdı
Mişâl-i sübhâ-i lü'lü' biri birinden a' lâdır
- 7 Şihâb altun kalem la' lî şafağdır mâh zîr-i meşğ
Berât-ı câhına hürşîd-i ' âlem-tâb tuğrâdır
- 8 Nola ref' eylese rûy-ı cihândan zulmet-i zulmi
Fürûğ-ı ' adl ü dâdı şeb-çerâğ-ı ' âlem-ârâdır
- 9 Hıred hemvâre vaşf-ı cevher-i zât u şifâtında
Nola izhâr-ı ' acz itse taşavvurdan müberrâdır

¹ İnsan Süresi'nin, "Biz sert ve belalı bir günde Rabbimizden korkarız." anlamındaki 10. ayetinin "sert ve belalı bir gün" kısmı iktibas edilmiştir.

- 10 ' Aceb mi devr-i ' adlinde cihân âsûde-hâl olsa
Ki dâ'im dest-gîr-i her huşûşî ' avn-i Mevlâdır
- 11 Geyürdi halk-ı İstanbûl'a üç kat hil' at-i ' adli
Üçüncü def' adır kâ'im-mağâm-ı dâd-pîrâdır
- 12 Benim gibi nice dil-mürde-i bîdâd ' ahdinde
Zehî ' Îsâ-nefes kim nuḡ-ı cân-bahşıyla ihyâdır
- 13 Bilür keyfiyyet-i ahvâlimi takrîre hâcet yok
Zamîr-i enverinde râz-ı pinhânım hüveydâdır
- 14 Nazîmâ cevherî harf ile târîhin o zî-şânîñ
Didim "kâ'im-mağâm-ı nâm-ver ' Osmân Pâşâ'dır" (1113)
- 32 (R: 347a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
- 1 Olur tedbîri taḡdîre muvâfiḡ her işe ḡâdir
Zahîr ü dest-gîri bir ḡuluñ kim Haḡ Te' âlâ'dır
- 2 Huşûşâ hazret-i ' Osmân Pâşâ kim celî-kevkeb
Ki re'y-i enveri mihr-i münîr-i ' âlem-ârâdır
- 3 Felâtûn-ı hikem-pîşe Aristû-rüşd ü endîşe
Kemâlâtıyla hâlâ ta' ne-dâd-ı İbn-i Sînâ'dır
- 4 Zekâda ezkiyâ-yı dehrden mümtâz ü müsteşnâ
Şehâda eşhiyâ-yı ' aşrdan bî-mişl ü yektâdır
- 5 Ḳapudân eyledi devletle Sultân Aḡmed-i şâlis
Yegâne âşaf-ı şânî vezîr-i kâr-fermâdır
- 6 Hudâvend-i kerem-güster ḡudîv-i cûd-perver kim
Müşîr-i mülk ü millet müsteşâr-ı dîn ü dünyâdır

- 7 O deryâ-yı nevâliñ ol yem-i iķbâl ü iclâlîñ
Şâdef-keştî vücûd-ı bî-nazîri dürr-i yektâdır
- 8 Müşerref oldı ol fülk-i felek-lenger kudûmiyle
Süleymân'a buluşdı gûyiyâ sîmurğ-ı ' anķâdır
- 9 O düstûr-ı güzîniñ manşıb-ı iclâline el-ķaķ
Bu mısra' cevherî ģarf ile bir târîģ-i zîbâdır
- 10 Nazîmâ böyle târîģ-i müselleme biñde bir olmaz
"Ķapudân-ı mükerrerem ģaķ bu kim ' Oşmân Pâşâ'dır" (1119)

33 (R: 347a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Sûķ-ı sipâhiyân yapılup oldı üstüvâr
Ârâyış ü metânet ile buldı zîb ü fer
- 2 Üstâdına bu târîģ-i mu' allânîñ âferîn
Kim görmemiş nazîrin anîñ dîde-i beşer
- 3 Ümmîd odur tezelzül-i âfât-ı rûzgâr
Bir tâķına kıyâmete dek virmeye zarar
- 4 Vaşfin bu sîķ-ı bî-bedeliñ eyleyüp edâ
Naķş eylesün şaģîfe-i devrâna kilki-i ter
- 5 Seyr eyleyüp esâsına itmâmına Nazîm
Didim bu vech ile iki târîģ-i mu' teber
- 6 "Târģ-ı güzîn binâ-yı metîn ey revâc-geģ" (1114)
"Sûķ-ı bülend ü çâr-sû-yı nev-kemer kemer" (1114)

34 (R: 347b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîģâ Nakşî İbrâhim Efendi göçdi dünyâdan

İlâhî ol ' azîze cennet ü kevşerle kıl i' zâz

- 2 Çemenzâr-ı cinâna ' azm idüp rûhı revân oldu
Ola bâğ-ı İrem'de hûr ile gılmân ile dem-sâz
- 3 Kõnup murğ-ı revânı şâhsâr-ı nahl-ı tûbâya
Kadîmî lânesi üzre süzülde gûyiyâ şebbâz
- 4 Çekildi bezm-i gülzâr-ı beğâyâ seyr-i dîdâra
Mağâmın kürsî-i ' arş eyledi ol mürşid-i mümtâz
- 5 İdüp gülbâng-i tevhîd ile rihlet mülk-i lâhûta
Fenâ dünyâda ol şâhib-kerâmet bulmadı hem-râz
- 6 Ziyâfet-hâne-i dâru'n-na' ime rû-be-râh oldu
Ola aña nesîm-i mağfiretle bâb-ı cennet bâz
- 7 Nazîmâ evc-i lâhûta ' urûc itdikle târîhin
Didim "Hakğ'a hümâ-yı rûh-ı Nakşî eyledi pervâz" (1114)

35 (R: 347b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâzret-i Râmî Efendi müjde ey ehl-i kalem
Oldı eyvân-ı riyâsetde şerefle hem-celîs
- 2 Hâce-i müşkil-güşâ münşî-i yektâ kim anîñ
Rûh-ı Vaşşâf olsa lâyıq bezm-i vaşfinda enîs
- 3 ' İstî-i çarğ-ı ma' ânî vü beyân kim dem-be-dem
Feyz-i enfâsıyla ihyâ olmada şî' r-i nefis
- 4 Kilk-i sihr-âşârına vâbeste inşâ-yı laţîf
Hâtır-ı feyyâzına şâyeste eş'âr-ı selîs
- 5 Çarğ hokğa dûde şeb levha kamer hâme şihâb
Piş-i hükminde ' uţârid kâtib-i fermân-nüvîs

- 6 Luṭf-1 dest ü ṭab'ına nisbetle şâyândır disem
Baḥre bir cerrâr-1 sâ'il kâna bir mümsik ḥasîs
- 7 Çeşme-i iḥsânına iki kedûdur mihr ü mâh
Süfre-i in'âmına çarḥ-1 dü-tâ bir kâse-lîs
- 8 Tehniyet-gûyân didim târîḥ-i câhın ey Nazîm
"Ḳadr ile Râmî Efendi ḥâliyâ oldı re'îs" (1106)

36 Târîḥ Berây-1 Hücre-i Neşâtî Efendi¹

(H: 264a, R: 340b, A: 165a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Beyt-i pâk-i Neşâtî-i üstâd
Ḳodı dîvân-1 şevḳe nâm-1 neşât
- 2 Tarḥ-1 şâdî ki anda hep fuḳarâ
Nûş iderler müdâm câm-1 neşât
- 3 Dergeh-i Mevlevî ki olmadadır
Seyr iden vâşıl-1 merâm-1 neşât
- 4 Oldı sûrâḥ-1 revzeni gûyâ
Pây-1 murğ-1 şafâyâ dâm-1 neşât
- 5 Cebhe-i şevḳ anda şubḥ-1 sürûr
Ṭurre-i zevḳ aña şâm-1 neşât
- 6 Der ü dîvârı şevḳ u zevḳ-endûd
Ferş-i pâkîzesi ruḥâm-1 neşât
- 7 Didi târîḥini Nazîm görüp
"Cây-1 ḥâlet-fezâ maḳâm-1 neşât" (1082)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

37 Târîh-i Fevtiyye Berây-ı Yûsuf Dede Eş-Şeyh Be-Beşiktaş¹
(H: 264a, R: 341a, A: 166b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Serîr-i mülk-i Ken'ân-ı beğâyâ oldu çün 'âzim
İderse terk-i ihvân-ı fenâ nola Dede Yûsuf
- 2 Nazîm-âsâ du'âmız hep budur kim merkad-i pâkiñ
Fürûğ-ı neyyir-i tevhid ile dola Dede Yûsuf
- 3 Didi nîl-i sirişke ğarķ olup Ya'ķûb-ı dil târîh
"Azîz-i tekye-i Mışr-ı hüdâ ola Dede Yûsuf" (1080)

38 (R: 347b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dide rûşen müjdeler ey nâvek-endâzân-ı ye's
Sîne-i ümmîd oldu tîr-i maķşûda hedef
- 2 Dide rûşen ey ğarîbân-ı şeb-i târîk-i ğam
Zulmet-i cevr ü sitem 'âlemden oldu ber-ķaraf
- 3 Dide rûşen ey esîrân-ı bün-i çâh-ı 'anâ
Geçdi taht-ı 'adle bir şeh-zâde-i hayru'l-ķalef
- 4 Oldı bir şâh-ı cihân-ğiriñ serîr-i salķanat
Kim derinde ķul olurdı görse şâhân-ı selef
- 5 Genc-i luķ u mekrümet Sulķân Aķmed kim anıñ
Dergehinde şeb-ķerâğ ile berâberdir ķazef
- 6 Pâdişâh-ı rub'-ı meskûn hüsrev-i 'âlem-penâh
Kim revâdir hıdmetinde şâhlar bağlarsa şaf
- 7 Rüstemâne çekmeden şemşîr-i bürrânın olur

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Bîm-i tîğından dil-i a' dâda şad-şûr u şegâf

- 8 'Ömr ü iqbâlin ide efzûn Hudâ-yı zü'l-minen
Düşmen-i câhı ola zindânî-i çâh-ı esef
- 9 Tahta geçdikde huzûr-ı ' izzetinde eyledi
Nev-be-nev tab'ım bu üç târîh ile ' arz-ı tuhaf
- 10 "Eyledi yümn ile iclâl ile Aḥmed Ḥân cülûs" (1115)
Oldı bu târîh-i müsteşnâ dūr-i ma' nâ-şadef
- 11 "Müjde Sulṭân Aḥmed itdi dehre gün gibi cülûs" (1115)
İtdi bu târîh-i şânî ḥâsidi pür-tâb ü tef
- 12 Hâtif-i kudsî didi târîh-i şâliş ey Nazîm
"Buldı Sulṭân Aḥmed'in dünyâ kudûmiyle şeref" (1115)

39 Târîh Berây-ı Vefât-ı ' Abdullâh Beg¹
(H: 264b, R: 341a, A: 167b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir vücûd-ı nâzenîn itdi cihândan intikâl
Mazhar-ı hulq-ı ḥâsen olmuşdı dinse mâ-şadaḳ
- 2 Hâzır itmişdi nişâra nâgehân da' vet olup
Cennet-i dîdâra gitdi cevher-i cân ber-ṭabaḳ
- 3 Haḳ o memdûḥu'l-ḥışâlin eylemişdi gûyiyâ
Ḥüsn-i aḥlâkı kitâb-ı sîretinden bir varaḳ
- 4 Müşkilin ḥall eyleyüp ḥükm-i ḥitâb-ı ' irci' î
Mekteb-i ' uḳbâda aldı levḥ-i bâḳîden sebaḳ
- 5 Şerbet-i bâḳî içüp câm-ı fenâdan el yudı
Mest olup çekdi bisâṭ-ı zindegânîden ayak

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Mâtemin ins ü melek dutdı kıyâs itme nücûm
Oldı tâb-ı ıztırâbıyla felek ğarķ-ı ‘ arak
- 7 Şeb siyeh-pûş oldu ğamdan ceybini şubĥ itdi çâk
Çeşm-i mâh u mihr kıanlar ağladı şanma şafaķ
- 8 Dîdeler giryân u biryân sîneler diller figâr
Zü'l-fıķâr-ı iftirâķından cigerler iki şak
- 9 Hâlet-i nez‘ inde ğüyâ kıopdı şûr-ı rüsteĥîz
Cânların aĥbâb kıalmışdı nişâra bir ramaķ
- 10 Fevtine giryân olup târîĥini didim Nazîm
"Oldı rûĥ-ı pâk-i ‘ Abdullâh Beg teslîm-i Hâķ" (1100)

40 Târîĥ-i Mersîyye Berây-ı Vuşlatî Merĥûm¹
(H: 264b, R: 341b, A: 166b)
(Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün)

- 1 Vuşlatî-i pür-hüner kâfire oldu esîr
Anı ĥalâş eyleye ‘ âtıfet-i Zü'l-celâl
- 2 Ğuş idicek ey Nazîm dil didi târîĥini
"Yâ Rab ola Vuşlatî vâşıl-ı bezm-i vişâl" (1094)

41 Târîĥ Berây-ı Liĥye²
(H: 265a, R: 341b, A: 165b)
(Müfte‘ ilün Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün)

- 1 Levĥ-i ‘ ızârın ĥaķ-ı müşĥîn ile
Zeyn idicek ĥâme-i şun‘ -ı celîl
- 2 Ben daĥi târîĥini didim Nazîm

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

"Liḥye-i zîbâ-yı muşavver Ḥalîl" (1089)

42 (H: 265a, R: 341b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Oldı bir âşaf yine şadr-ı vezâretde muḳîm
Ḥaḳ Te'âlâ devletin câvîd ide 'ömrin ṭavîl
- 2 Tehniyet-gûyân Nazîm-âsâ didim târîḥini
"Müḥr ile oldı 'Alî Pâşâ vezîr-i bî-'adîl" (1105)

43 (R: 348a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ḥâce-i dâna-yı 'âlem müftî-i dünyâ vü dîn
Ḥazret-i Şâdîḳ Efendi ol ḥudâvend-i ecel
- 2 Fâzıl-ı müşkil-güşâ şadr-ı fûḥûl-i kâ'inât
Müctehid 'allâme-i devrân edîb-i bî-bedel
- 3 Zû-fünûn mihîrîr-i kâmil kim anîñ teslîmidir
Diḳḳat-i taḥrîrine ḥâlâ efâzıl bî-cedel
- 4 Mekteb-i faẓl u kemâlinde kemâl ü faẓl ile
Müşkilât-ı Seyyid ü Sa' dî iderdi gelse ḥal
- 5 'Ayn-ı ḥikmet menba' -ı taḳvâ vücûd-ı kâmilî
Münderic zâtında hem 'irfân u hem 'ilm ü 'amel
- 6 Faẓl u dânişde nola olsa ferîd-i rûzgâr
Eylemiş bî-mişl ü hemtâ anı Ḥallâḳ-ı ezel
- 7 Ḥâk-i dergâh-ı kemâli sürme-i 'aynü'l-ḳuzât
İbn-i Ḥâcib bâb-ı 'irfânında cârû-der-baḡal
- 8 Manşib-ı ḳadr ü kemâli müstedâm ü bî-nizâ'
Kişver-i 'izz ü celâli ber-devâm ü bî-ḥalel

- 9 Kışt-zâr-ı ʿ arşa-i cûdında vezn olsa gelür
Dâne-i her hûşe-i ihsânı hem-seng-i cebel
- 10 Bezm-i cûdında müdâm âmâde esbâb-ı murâd
Meclis-i luţfında memlû dem-be-dem câm-ı emel
- 11 Rûy-ı handân ile hûsn-i hulûk ile her vech ile
Zâtına şâyestedir dirsem güzellerden güzel
- 12 Keyf-i maʿ cûn-ı şenâsı şevk-bağış u ğam-küsîl
Neşve-i şahbâ-yı vaşfî dâfiʿ-ı hüzn ü kesel
- 13 Hükmini taqvîm-i şerʿ in eyledi icrâ yine
Vefk-i ʿ adli oldu hırz-ı bâzû-yı dîn ü düvel
- 14 Devr-i hıfzında cihân keyd-i eşirrâdan emîn
Sâye-i ʿ adlindedir zîr-i emân mülk ü milel
- 15 Mesned-i fetvâda tekrâr eyledi ʿ arz-ı kemâl
Âfitâba cilve-gâh oldu yine burc-ı hamel
- 16 Şadr-ı fetvâya yine pîrâye virdi mağdemi
Tûl-i ʿ ömr ile muʿ ammer ide Hayy-i lem-yezel
- 17 ʿ İzzet ü iqbâl ile buldukça kıadr ü ihtirâm
Hâsid-i câhı ola çâhî-i idbâr u ʿ ilel
- 18 Gûş idüp teşrîfini târîhîni didim Nazîm
"Meclis-i fetvâ yine Şâdık Efendi'ye mağal" (1118)

44 (R: 348b)

(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)

- 1 Bu ser-âmed çâr-sûnuñ âferîn üstâdına
Kim aña endâze-i himmetle tutdurmuş temel

- 2 Ol kadar bulmuş metânet kim zamân-ı haşre dek
Şarşar-ı âsîbden bir tîkına gelmez hâlel
- 3 Böyle tarh-ı dil-güşâ vü cân-fezânîñ haq budur
Çeşm-i devrân mişlini görmüş degildir mâ-haşal
- 4 Her kemer kavş-i kuzah her tîkî çarh-ı nüh-revâk
Kim sipîhr-i lâceverdiñ hem-seri olsa maşal
- 5 Tarhına itmâmına taşsîn idüp ben de Nazîm
İki târîh eyledim biri birisinden güzel

- 6 "Ey müzeyyen çâr-sû ey bî-bedel sûk-ı metîn" (1114)
"Çâr-sû-yı muhkem ü sûk-ı metîn ü bî-bedel" (1114)

45 Târîh Berây-ı Camcı-zâde¹
(H: 265a, R: 341b, A: 167a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Meclis-i Cem'den ayak çekdi yudı câmdan el
'Azm idüp bezm-i beğâya yine bir yâr-ı kadîm
- 2 Sâkî-i gayb Nazîmâ didi târîhin o dem
"Cامجی-zâde Çelebi nûş ide câm-ı tesnîm" (1097)

46 Târîh Berây-ı Çeşme-i Baħrî Ağa²
(H: 264b, R: 341b, A: 165a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hâbbezâ 'ayn-ı zindegânî kim
Nûş idenler bulur hayât Nazîm

- 2 Ben de sîr-âb olup didim târîh
"Âb-ı şâfi-i çeşme-i tesnîm" (1092)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

47 Teşekkür Berây-ı Tertîb-i Dîvân-ı Kaşâ'id¹

(T: 130a, H: 73b, R: 121b, A: 67a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Hâmd-i lâ-yuḥşâ ki feyyâz-ı ezel
Eyledi ben 'âcize luḫf-ı 'azîm

2 Eyledim maḫdûrımı bezl ü nişâr
Na' t-ı sulṫân-ı rusülde 'an-şamîm

3 İtdi tertîb-i kaşâ'id bî-ḫuşûr
Vaşf-ı peygamberde ṫab' -ı mustaḫîm

4 Baḫr-i evşâf-ı ḫabîbullâhda
Her kaşîdem bir dizi dürr-i yetîm

5 Eyleye ḫüsn-i ḫabûlüñ mazharı
Budur ümmîdim o sulṫân-ı kerîm

6 Sübḫa-i lü'lü' gibi dâ'im ola
Zîb-dest-i nükte-sencân-ı fehîm

7 Her kaşîde bî-ḫazân bir ravzadır
İstemez ezhârı imdâd-ı nesîm

8 Olsa lâyıḫdır bu ṫıfl-ı nev-resiñ
Bânû-yı endîşe mişlinde 'aḫîm

9 Tâ-be-ḫaşr şâyeste-i taḫsîn olup
Ehl-i 'irfâna ola yâr u nedîm

10 Olsa erzânî zebân-ı ḫâme-veş
Tîḡ-ı ḡayretle dil-i ḫâsid dü-nîm

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Viridi bu nazm-ı dil-ârâya nizâm
Kilk-i şîrîn-kâr ile tab^ç -ı selîm
- 12 Vaşf-ı peygamberde bu dîvânımıñ
Zıll-ı peygamber gibi mişl-i ^ç adîm
- 13 Ehl-i diller okuyup târîhîni
Didiler "bu zîb-i dîvân-ı Nazîm" (1097)

48 Târîh Berây-ı Dîvân-ı Nazîm¹
(H: 267a, R: 343b, A: 167b)
(Mef^ç ûlü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Ümmîd odur ki eyleye dîvânımı benim
Maqbûl-i tab^ç -ı ehl-i kemâl İzîd-i kerîm
- 2 ^ç Avn-i Hudâ ile bulıcağ nazmım intizâm
"Târîhîni gören didi dîvânçe-i Nazîm" (1079)
49 (R: 348b)
(Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün)
- 1 Ğâzî vü Hâcî Hân Selîm ol hüsrev-i dervîş-hû
Kim mâder-i dehri Hudâ itmiş nazîrinde ^ç aqîm
- 2 Mi^ç mâr-ı tab^ç -ı kâmilî hâlâ yine tarh eyledi
Çeşm-i beşer görmüş degil bir böyle bünyâd-ı ^ç azîm
- 3 Âvîze-i bâmı kamer zer-şemse-i eyvânı şems
Pîr-i felek olsa revâ bâb-ı refi^ç inde muqîm
- 4 Gülzâr-ı hulkından olup ol pâdişâhîñ feyz-yâb
Bâd-ı nesîmi olmada müşgîn-dem ü ^ç anber-şemîm
- 5 Her câmı bir âyîne-i ^ç ibret-nümâdır gösterir

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

A' dâyı giryân u hazîn aḥbâbı ḥandân u besîm

6 Ezhâr-ı bî-ḥâr u hazân bir ravza-i sîrâbdır
Şâyestedir aña dîsem mânend-i gülzâr-ı na'îm

7 Seyr eyleyüp târîḥini taḥsîn ile didim Nazîm
"Zîbâ mülûkî-menzil-i bâlâ-yı Ḥâcî Ḥân Selîm" (1110)

50 (R: 349a)

(Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Şad-bârekallah ey eṣer-i ḥân-ı kâmrân
Kim Ḥaḫ binâ-yı ḳadrini tarḫ eylemiş 'azîm

2 Müşgîn-türâb-ı bârgehi reşk-i nâfe-i Çîn
Her rîze-seng-i dergehi bir gevher-i yetîm

3 İzzet hemîşe süfre-i iclâline tufeyl
Devlet hemîşe meclis-i iḳbâline nedîm

4 Ca' fer gedâ-yı ḥırmen-i in'âmı ez-derûn
Ḥâtem faḳîr-i mezra' -ı iḥsânı 'an-şamîm

5 Feyz-i bahâr-ı cûdı o gâyetde kim ider
Bâğ-ı ümîdi ḥâşiyeti bî-ḥazân-ı bîm

6 Bânî-i ṭab' -ı kâmilî bünyâd idüp yine
Bir dil-güşâ maḳâm-ı laṭîf-i İrem-ḥarîm

7 Ḥâk-i siyâhı kuḥl-i cilâ-sâz-ı nûr-ı maḥz
Âbı laṭîf bâdınıñ âşüftesi nesîm

8 Ceyb-i meşâma nefḥa-nişâr olmuş eyleyen
Bâd-ı nesîm-i revzenini 'anberîn-şemîm

9 Câm-ı bilûrı nûr-dih-i çeşm-i 'âşîḳân
Her bir sûtûnı ḳadd-i bütân gibi müstaḳîm

- 10 Yoğdur bu aşra â-ı averna gibi nazır
Olmuş mişâli kâh-ı muarnas gibi  adım
- 11 Naş olmaa kitâbesine tehniyet-künân
Girdi biri birine bu târîhler Nazım
- 12 "Şâhâne arhı menzil-i Hâcî Selîm Girây" (1110)
"El-a mekân-ı bî-bedel-i Hâcî Hân Selîm" (1110)

51 Târîh-i İtmâm-ı Dîvân

(H: 30b, A: 111b)¹

(Fe ulün Fe ulün Fe ulün Fe ul)

- 1 Bi-amdillâh ey dil ki oldu tamâm
Bu dîvân-ı na t-ı resûl-i kerîm
- 2 Edâsı zamîrimde muzmer idi
Kenâr-ı şadefde çü dürr-i yetîm
- 3 Olup hâme destimde tîğ-ı dü-dem
Dil-i aşmı çün beste itdim dü-nîm
- 4 İderken nice gûşîş-i tâm ile
Aña fikr-i târîh alb-i selîm
- 5 Didi cevherî harf ile udsiyân
"Zehî ıd-ı lü'lü'-yı pâk-i Nazım" (1089)

52 Târîh Berây-ı Müftî Memed Emîn Efendi²

(H: 265a, R: 341b, A: 167a)

(Müfte ilün Fâ ilün Müfte ilün Fâ ilün)

- 1 Fâzıl-ı rûy-ı zemîn müftî-i devr-i zamân

¹ A nüshasında şîirin sadece ilk ve son beyti bulunmakta.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Mürşid-i râh-ı hüda kûtb-ı sipih-r-i yakîn

- 2 Terk-i cihân eyleyüp ‘azm-i cinân eyledi
Rûh-ı revânı ola sidre-i cennet-nişîn
- 3 Söyledi târîhini hâtif-i gaybî Nazîm
"Müftî-i dehr idi hayf göçdi Mehemmed Emîn" (1098)

53 Târîh Berây-ı Şeyh Be-Çoca Muştafâ Pâşâ¹

(H: 265a, R: 341b, A: 166b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Mürşid-i kâmil ‘Alâü'd-dîn Efendi ol velî
‘Azm idüp gülbang-i tevhid ile geçdi nâgehân
- 2 İtdi pervâz evc-i a‘lâya hazîz-i hâkden
Murğ-ı rûhî gülşen-i ‘ulvîde dutdı âşiyân
- 3 ‘Âlem-i bâlâya olduğda revân ta‘zîm ile
İtdi istikbâl rûh-ı pâkini kerrûbiyân
- 4 Tâ güzêr-gehdîr reh-i âmed-şüd-i dâr-ı fenâ
Rûhına rahmet ola şad-kâfile şad-kârvân
- 5 Gûş idüp fevtin didi târîhini hâtif Nazîm
"Arş-ı ‘ulyâda ide Seyyid ‘Alâü'd-dîn mekân" (1091)

54 Târîh Berây-ı Lihye²

(H: 265b, R: 342a, A: 165b)

(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Hüsn-i hatıyla levh-i cemâl-i Hüseyin'i gör
Gûyâ benefşe oldı hem-âgûş-ı yâsemen

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

2 Târîhi oldı albime ilhâm ey Nazîm
"Vech-i Hüseyn'e hüsni-ı a ile didim asen" (1095)

55 (R: 349a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 azret-i ezzâde Sultân Ahmed-i âhib-hüner
Dikdi menzil aşını tîrin atup yaşdı kemân

2 'Avn-i a olsun zâhîr ü dest-gîri ol ehiñ
Saltanatla 'ömrin efzûn ide ayy-i Müste'ân

3 Bir azâ-peykân kemân-keş pâdişehdir kim olur
Tîr-i rûy-ı terkeşi sehm-i aderle hem-'inân

4 Bir adeng-endâz âhib-abzadır kim ibtidâ
ast-ı tîrin dîde-i düşmende eyler imtiân

5 Rüstem-i destân kemân-ı sahtınıñ am-geştesi
Pençe-i pür-zûrınıñ zinhâr-âhı ahramân

6 Nîzesi cevşen-güzâr u ançeri zühre-ikâf
Nevk-i tîri sîne-dûz u tîğ-ı tîzi cân-sitân

7 Râst-gû olmazsa yolında 'adû-yı kec-revi
Tîri mecrûh eyleyüp şemşîri eyler bî-zebân

8 İtse âmâc-ı icâbetde nola yer ey Nazîm
Eyledim tîr-i du'â-yı devletin ben de revân

9 Didim atdıda touz yüz kır gez târîhini
"Menzil-i ezzâde Sultân Ahmed'e oldı nişân" (1109)

56 (R: 349b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Mekrûmet-pîşe şevâb-endîşe âhib-ayr u cûd

‘ Âtıfet-güster sehâ-perver kerîm ü kâmrân

2 Ya‘ ni âgâ-yı Mehemmed-nâm u memdûhu'l-hışâl
Sâbıkâ gencûr-ı şadr-ı a‘ zam-ı devr-i zamân

3 Hânkâh-ı Mevlevîde tarh-ı şâdurvân idüp
Dehre her fevvâreden âb-ı hayât oldu revân

4 Tekyede bu kâr-ı hayrı itdi icrâ ecrini
İki ‘ âlemde vire aña Hudâ-yı Müste‘ ân

5 Âb-ı şâfi hoş-güvâr u rûh-bahş u dil-güşâ
Havz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi pîr ü cüvân

6 Lûlesi ‘ ayn-ı zülâl-i zindegânîdir anîñ
Dem-be-dem nûş eyleyen aḥbâba olsun nûş-ı cân

7 Oldı bu fevvâre-i dil-cûya târîḥ ey Nazîm
"Akdı rûh-ı pâk-i Mevlânâ için şâdurvân" (1112)

57 (R: 349b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Oldılar ‘ âzim-i Firdevs iki ehl-i ‘ irfân
İrci‘ î emri gelince taraf-ı Mevlâ'dan

2 Gitdiler âhirete rûhları şâd olsun
Geçdiler guşşa-i imrûz u gam-ı ferdâdan

3 Şi‘ r-i cân-bahş u dil-efrûzla vâlâ-ter idi
Pâyesi her biriniñ mertebe-i şi‘ râdan

4 Haber-i mûhiş ile muztaribü'l-ḥâl oldu
Zümre-i ehl-i beyân havf ile bu ma‘ nâdan

5 Oldı târiḥi Nazîm ol iki ehl-i hüneriñ
"Geçdi Sırî gibi Rüşdî bu fenâ dünyâdan" (1111)

58 (R: 349b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâk karındaşım Hüseyn'in kabrini pür-nûr ide
Eyleyüp ârâm-gâh-ı rûhını huld-ı berîn
- 2 'Azm-i 'uqbâ eyledikde didi târîhin Nazîm
"Bezm-i cennetde ola hem-dem Hüseyn'e hûr-ı 'în" (1119)

59 Târîh-i Dîger Berây-ı Cülûs¹

(H: 265b, R: 342a, A: 161b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir şehen-şâh-ı bülend-efser idüp nâgeh cülûs
Oldı biñ toğsan toğuzda emr-i Yezdâniyle şâh
- 2 Didi tebşîr eyleyüp târîhini hâtif Nazîm
"Hâliyâ Sultân Süleymân'dır şeh-i 'âlem-penâh" (1099)

60 Târîh Berây-ı Ümmî Sinân-zâde Efendi²

(H: 265b, R: 342a, A: 166b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîğ Ümmî Sinân-zâde fenâdan intikâl itdi
İlâhî eyle menzil-gâhını Firdevs-i a' lâda
- 2 Vücûdı tûtî-i şekker-sitân-ı 'ilm idi haqqâ
Nazîrin görmemişdi kimseler mir'ât-ı dünyâda
- 3 Hâzân-ı mevt ile pejmürde oldı gonca-i 'ömri
Gül-i şâd-âb ola rûh-ı revânı bâğ-ı 'uqbâda
- 4 Beşer şîven-ger-i fevti melek mâtem-keş-i mevti

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

‘Azâsın kalmamışdır itmedik hiç zîr ü bâlâda

- 5 İdüp kürsî-i ‘arş üzre maqâm ol ‘ârif-i billâh
Bırakdı tekye-gâh-ı ‘âlem-i bâlâda seccâde
- 6 Olup rûh-ı revânı ‘andefb-i gülşen-i cennet
Ser-âgâz eyleye gülbang-i tevhid ile tûbâda
- 7 Nazîm-âsâ didim târîhini ol mürşid-i dehrîñ
"İde Firdevs gülzârın maqâm Ümmî Sinân-zâde" (1088)

61 Târîh Berây-ı Aḥmed Dede Efendi Be-Yeñikapu¹
(H: 266a, R: 342a, A: 166b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 ‘Urûc itdi semâya rûh-ı Dervîş Aḥmed-i kâmil
İde Mevlâ maqâmın şâh-sâr-ı naḥl-i tûbâda
- 2 Nazîmâ rûh-ı Mevlânâ idüp himmet didim târîh
"Ola Aḥmed Dede devrânı dâ’im ‘arş-ı Mevlâ'da" (1090)

62 Târîh Berây-ı Çizmeci Aḥmed Gülşenî²
(H: 266a, R: 342b, A: 167a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Çizmeci Aḥmed o pîr-i Gülşenî itdi vefât
Gülşen-i cennetde yâ Rab bula ‘âlî mertebe
- 2 Didiler yârân Nazîmâ fevtiniñ târîhini
"Hay ecel ḥaffâfi çekdi çizmeciyi kâlebe" (1084)

63 Târîh Berây-ı Nefirî Aḥmed³
(H: 266a, R: 342b, A: 167a)
(Mef’ ulü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilün Fa’)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

1 Nâgeh kapanup çeşm-i Nefirî Aḥmed
Açıldı der-i müfettiḥu'l-ebvâba

2 Da' vet olunup bezm-i beḳâyâ rûḥı
Terk itdi fenâ meclisini aḥbâba

3 Cân gûşına çalındı nefir-i rıḥlet
Göçdi ṭaraf-ı bârgeh-i Tevvâb'a

4 Cânıyla tarîḳ-i İrem'e sâlik olup
Düşdi keder-i mâtemi şeyḫ u şâba

5 Târîḫini erbâb-ı neḡam didi Nazîm
"Aḥmed Çelebi çekdi nefiri ḥâba" (1090)

64 Târîḫ Berây-ı 'Îsâ Çelebi¹
(H: 266a, R: 342b, A: 167a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bir vücûd-ı nâzenîniñ 'azm-i illiyyîn idüp
Rûḫ-ı pâki 'âlem-i bâlâyâ oldı rû-be-râh

2 Terk idince 'âlemi târîḫini didim Nazîm
"Rûḫ-ı 'Îsâ menzil-i 'ulvîde tutdı cây-gâh" (1084)

65 Târîḫ Berây-ı Liḫye-i Memiş Çelebi²
(H: 266a, R: 342b, A: 165b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Görünce liḫye-i pâkiñ didi mesrûr olup aḥbâb
Şeb-i 'id-i cemâliñ ḡâlib oldı şâm-ı ḳadr üzre

2 Ḳıyâs itdim ruḫuñda seyr idüp ol ḥaṭṭ-ı müşḡîni

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Sevâd-ı ‘ anberîn tarh oldu mâh-ı bedre şadr üzre

- 3 Nazîm-âsâ neşâtımdan didim târîhin ol hattıñ
"Yazıldı âyet-i ve'l-leyl gûyâ levh-i bedr üzre" (1086)

66 Târîh Berây-ı Vâlî-şoden-i Hâsan Pâşâ Be-Mısr¹
(H: 266b, R: 342b, A: 163a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Bermekî-cûd Silah-dâr Hâsan Pâşâ kim
Hüsn-i hulkıyla odur dehre viren pîrâye

- 2 Mihr ü meh-kevkeb ü mirrîh-şaşem zühre-gulâm
Müşterî-rây u zühal-câh u ‘ ufarid-pâye

- 3 Yûsuf-ı Mısr-ı himem mâlik-i Ken‘ân-ı ‘ atâ
Hâce-i kâfile-i cûd u kerem-sermâye

- 4 Mâder-i dehr sezâ dûde-i iqbâlinde
Tıfl-ı gehvâre-i iclâlîne olsa dâye

- 5 Vâlî-i Mısr olup ol âşaf-ı ‘ âlî-mikdar
Râyet-i ‘ âtîfeti ‘ âleme şaldı sâye

- 6 Eyleye mesned-i iqbâl ü sa‘ âdetde Hudâ
‘ Ömrini devletini bî-‘ aded ü bî-gâye

- 7 Câhına tehniyet-gûyân didi târîh Nazîm
"Mısr'ı mes‘ûd ide ma‘bûd Hâsan Pâşâ'ya" (1099)

67 (R: 350a)
(Mef‘ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Hâcî Selîm Girây vefât eyledi dirîğ
Lebrîz-i nûr-ı rahmet ide kabrini ilâh

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Aña behişt-i ‘ Adn olup Bâğçe-sarây
‘ Azm eyledi cinâna o hân-ı cihân-penâh
- 3 Rûh-ı revânı oldu revân kaşr-ı cennete
Îmân refîk-i râh ola Kır’ân delîl-i râh
- 4 Gencîne gibi oldu nihân hâk-ı tîrede
Bir gevher-ı kemâl idi haqqâ o pâdişâh
- 5 Târîh-ı fevtini didi şad-hüzn ile Nazîm
"Hâcî Selîm Girây'a ola huld cây-gâh" (1114)

68 (R: 350a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Dîde rûşen pâdişâh-ı heft-kişverdir bugün
Bir hudâvend-ı cihân-bân hüsrev-ı ‘ âlem-penâh
- 2 Müjde ey dil bir Süleymân-saltanat itdi cülûs
Kim cihân zîr-ı nigîn-ı hükmidir bî-iştibâh
- 3 Dîde rûşen ey taleb-kârân-ı eyyâm-ı neşât
Geldi devr-ı râhat-ı endûh-sûz u guşşa-gâh
- 4 Müjde ey mihnet-keşân-ı künc-ı ‘ ahd-ı bî-kesî
Oldı hâl-ı rûzgâr-ı nâ-be-sâmânî tebâh
- 5 Dîde rûşen ey dil-efgârân-ı bîdâr-ı felek
Düşdi çarh-ı kîne-cûya nevbet-ı ‘ özr-ı günâh
- 6 Müjde ey halk-ı cihân nüh-ķubbe-ı eflâkden
Şanmañuz tâbân olan şubh u mesâda mihr ü mâh
- 7 Kâşid-ı devrân kudûm-ı pâķini tebşîr idüp
Tâli‘ ü baht âsumâna itdi pertâb-ı külâh

- 8 Mâh-1 tâbân-1 kerem mihr-i dıraḥşân-1 himem
Hüsrev-i encüm-ḥaşem sultân-1 gerdûn-bârgâh
- 9 Kaysar-i Kistrâ-siyer Kistrâ-yı dehr ü tâc-ver
Dâver-i Dârâ-zafer Dârâ-yı İskender-sipâh
- 10 Kâhramân-1 bî-amân şâhib-kırân-1 kâmrân
Rüstem-i devr-i zamân Keyḥüsrev-i Cemşîd-câh
- 11 Hüsrev-i bâlâ-nişîn şâhen-şeh-i vâlâ-nişân
Mehdî-i rûy-1 zemîn şâhib-zamân zıll-i ilâh
- 12 Cân-1 ‘âlem ‘âlem-i cân şâh bin şâh-1 cihân
Pâdişâh-1 dehr Sultân Muştafâ tâle-beḳâh
- 13 Şehsüvâr-1 ‘arşa-i himmet ki itmez iltifât
Olsa pây-1 mevkibinde çarḥ-1 atlas ferş-i râh
- 14 Âsumân-ḳadr ü ḳader-ḳudret ki rûz-1 rezm olur
Kâhramân-1 şaṭveti reh-bend-i şad-Hûşenk şâh
- 15 Seyf-i meslûl-i Hudâ kim zât-1 vâlâ-gevheri
Olmaz işbât-1 cihân-gîrîde muḥtâc-1 güvâh
- 16 Râyet-efrâz-1 zafer kim gerd-i rahş-1 nuşreti
Çeşm-i ḥaşma eyledi âyîne-i çarḥı siyâh
- 17 Cûybâr-1 ‘izzetinden heft-yem kem-ḳatre âb
Sebze-zâr-1 rif atinden çarḥ-1 aḥḍar berg-i gâh
- 18 Tekye-gâh-1 salṭanatda mürşid-i ‘izzet mürîd
Merkez-i iclâlde ḳuṭb-1 sa‘ âdet-ḥânḳâh
- 19 Minber-i ‘irfân u taḳvâda ḥaṭîb-i bî-mişâl
Câmi‘-i zühde imâm-1 ‘ârif-i bâ-intibâh
- 20 Bezm-i iḳbâlde iclâl ü sa‘ âdet hem-nişîn

- Meclis-i kadrinde ʿizz ü şân nedîm-i hayr-ḥâh
- 21 Hâk-i eyvân-ı refîʿ ü'ş-şânı iksîr-i murâd
Kıble-gâh-ı âsitânı secde-fermâ-yı cibâh
- 22 Dûstân-ı kadriniñ leyl ü nehârı kadr ü ʿîd
Düşmenân-ı câhınıñ cây-ı kararı kaʿ r-ı çâh
- 23 İtmede fermân-ı iḳbâli çeh-i idbârda
Hâsîd-i câh ü celâlin der-kemend-i dûd-ı âh
- 24 Mihr ü mâhı kâse-i cerr idüp olmuş şubḥ u şâm
Âsitân-ı rifʿ atinde bir gedâ çarḥ-ı dü-tâh
- 25 Çarḥa çekse tîğ-ı ʿ âlem-gîrini eyler dü-nîm
Ne temennâ-yı fesân ne minnet-i seng-i ferâh
- 26 Dehşet-i emvâc-ı hayret sâhilin göstermeye
Haşre dek itse ḥired deryâ-yı vaşfinda şinâh
- 27 Olsa târ-ı mîştârı lâyıḳ kitâb-ı medḥiniñ
Rişte-i gîsû-yı ḥûrül-ʿîn ile nûr-ı nigâh
- 28 Seyr idüp vech-i şabîhin ḥâcetim oldu revâ
Haḳ bu kim maḳbûl olur lâ-büd duʿ â-yı şubḥ-gâh
- 29 Baḥr ü berde düşmen-i nâ-pâydarı her kadem
İnhizâm ile olur râyet-güşâ-yı âh u vâh
- 30 Mesned-ârâ-yı cülûs olduḳda târîḥ eyleyüp
Bâğ-ı maʿ nâdan ḳopardım ben de bir sebzîn giyâh
- 31 Taḥta geçdikde saʿ âdetle Nazîm-âsâ didim
"Dehre Sultân Muştâfâ ʿadliyle oldu pâdişâh" (1106)

69 (R: 350b)

(Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün)

- 1 Vezîr-i dâd-güster hazret-i ‘ Osmân Pâşâ kim
Mu‘ allâ dergehi kehf-i emândır halk-ı dünyâya
- 2 Müşîr-i kâr-fermâ müsteşâr-ı ‘ âlem-ârâ kim
Cihâna virdi ‘ adl ü dâd u inşâf ile pîrâye
- 3 Melek-sîret felek-rif‘ at kâmer-dîdâr mihr-âsâ
Hudâvend-i hümâ-sâye hüdîv-i âsumân-pâye
- 4 Felâfûn-ı hikem-pîşe Sikender-‘ aql ü endîşe
Ki virdi kesr-i şân dârât-ı ‘ izz ü şânı Dârâ'ya
- 5 O kân-ı mekrûmet kim dem-be-dem hemyân-ı cûdından
İder lebrîz-i naqd-i hâhişi dest-i temennâya
- 6 Biter her nâ-murâdın hâceti ednâ işâretle
Eger ruḥşat virirse gûşe-i ebrûsı îmâyâ
- 7 Yine mi‘ mâr-ı tab‘ ı eyledi bir nev-binâ tarḥın
Ki çarḥ-ı atlasa bâm-ı refi‘ inden düşer sâye
- 8 O deñlü mürtefi‘ dir kim meh-i nevdan idüp ‘ aynek
İder nezzâre pîr-i âsumân ol tarḥ-ı vâlâyâ
- 9 Muşaffâ bir bilûrîn câm-ı tâb-endâzı gâlibdir
Ziyâda âfitâba nûrda mâh-ı şeb-ârâyâ
- 10 Bahâr-ı bî-hazândır naqş-ı gûn-â-gûn-ı ezhârı
Ser-âmed her sûtûnı beñzedi bir naḥl-i zîbâyâ
- 11 Beşâret-şemse zerrîn-şemsedir tâḫ-ı bülendinde
Kenâr-ı saḫfına âvîzedir müjde şüreyyâyâ
- 12 Göreydi bânî-i tâḫ-ı Havernaḫ bu tarab-gâhı
İderdi kendüyi şad-şerm ile pertâb deryâyâ

- 13 Ne Meşkû'dur ne kaçır-ı Kayşer ü ne şâk-ı Kisrâ'dır
Bulunmaz haķ bu kim şânî bu bünyâd-ı mu' allâya
- 14 Olup tâ rûz-ı ferdâ hâşılı ma' mûr u âbâdân
Dem-â-dem şâhibi mazhar ola elîf-ı Mevlâ'ya
- 15 Bu kaçır-ı bî-kuşûruñ beyt-i târîhin Nazîm-âsâ
Didi hâtif "zehî me'vâ sezâ 'Oşmân Pâşâ'ya" (1118)

70 (R: 351a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Paṭburun-zâde o pîr-i fânî
Başına olmuş iken âzâde
- 2 İtdiler töhmet-i ilhâd aña
Bir nice müfsid olup âmâde
- 3 Virmedi müftî-i devrân fetvâ
Kimse râzı mı olur bî-dâda
- 4 Hücçet ile anı katl eylediler
Çok nizâ' oldı velî fetvâda
- 5 İtdiler kişt-i hayâtın ber-bâd
Virdiler hırmen-i ' ömrin bâda
- 6 Dem-i katlinde o pîriñ haķķâ
Merḥamet geldi dil-i cellâda
- 7 Oldı şâhidleriniñ ekşeri katl
Karada kimi kimi deryâda
- 8 Nîk ü bed eyledügi zâhir olur
Herkesiñ bârgeh-i Mevlâ'da
- 9 ' Afv ide ma' şiyetin Rabb-i Ğafûr

Rûhını şâd kıla ' uqbâda

10 Gûş idince bu muşîbet haberin
Kodı aḥbâbını vâveylâda

11 Rûhı pervâz idicek didi Nazîm
"Paṭı uçurdu Beyâzî-zâde" (1091)

71 (R: 351b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

1 Kûṭb-ı sipîhr-i ' irfân ğavs-ı zamân Mışrî
Rıḥlet idüp fenâdan mülk-i beḳâyâ göçdi

2 Ayaḳ çeküp yudı el bu meclis-i fenâdan
Cennetde Kevşer içdi ḥûr-ı cinânı koçdı

3 Pervâz idince ' Adn'e didim Nazîm târîḥ
"Cân-ı ' azîz-i Mışrî bir kumrı gibi uçdı" (1095)

72 (R: 351b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

1 Seyyid ' Alî Efendi şadr-ı efâzıl ol kim
Dem-beste-i kemâli cân u dil-i Ḥocendî

2 ' Allâme-i zamâne nihrîr-i kâmil-i dehr
Kim Sa' d ü Seyyid anıñ şâkird-i müstemendi

3 Derbân-ı bâb-ı ' ilmi cân ile İbn-i Ḥâcib
Ferrâş-ı bezm-i fazlı Kâḳdî Şüreyḥ-i Kindî

4 Deşt-i fazîletinde mecnûn İmri 'ül-Ḳays
Kühsâr-ı dânişinde Ferhâd Tâşkendî

5 Kuḥl-i dü-çeşm-i bîniş müşġîn sevâd-ı kilki
Mengûş-i ehl-i dâniş taḳrîr-i dil-pesendi

- 6 Hep fârisân-ı ‘ilmiñ ol zû-fünûn-ı yektâ
Esb-i hünerle olmuş her fende şeh-levendi
- 7 Tekrâr şadr-ı rûmı teşrîf idüp kudûmi
Çarğ ile itdi hem-ser ol pây-e-i bülendi
- 8 Târîh-i ‘izz ü câhın didi Nazîm-i dâ‘î
"Şadr-ı fûhûl ‘aşra Seyyid ‘Alî Efendi" (1112)

73 (R: 351b)

(Mef’ûlü Fâ‘ilâtün Mef’ûlü Fâ‘ilâtün)

- 1 Seyyid ‘Alî Efendi şânî-i Bû-Hanîfe
Hâlâ fûhûlün oldur mümtâz u ser-bülendi
- 2 Leb-teşne-i nevâli eşrâf ile ahâlî
Dem-beste-i kemâli cân u dil-i Hıocendî
- 3 Ruhsâr-ı mâh u hırşîd ferş-i reh-i celâli
Kuhl-i cilâ-yı nâhîd gerd-i süm-i semendi
- 4 Hâzır gerekse gâ‘ib hâk-i derinde tâlib
Ol derde İbn-i Hâcib derbân-ı derd-mendi
- 5 Olmışdı şadr-ı fetvâ hasret-keş-i kudûmi
Ol mesnede şerefle bi'z-zât geçdi kendi
- 6 ‘Ömr ü kemâli bî-ğad kıadr ü celâli mümted
Dâ‘im ola mü‘eyyed câh-ı felek-pesendi
- 7 Devrân murâdım üzre döndi didim Nazîmâ
"Müftî güzîde-i dehr Seyyid ‘Alî Efendi" (1115)

74 (R: 352a)

(Mef’ûlü Fâ‘ilâtün Mef’ûlü Fâ‘ilâtün)

- 1 Şadr-ı efâzıl-ı dehr ‘ Ârif efendi ol kim
Şît-i kemâli tutdı bu çarh-ı nüh-revâkı
- 2 Şânî-i Bû-Hanîfe ‘ allâme-i müdekkık
Budur fûhûl-i ‘ aşrîñ bi'l-cümle ittifâkı
- 3 Dil-beste-i kemâli rûh-ı revân-ı Câmî
Şermende-i mağâli cân u dil-i ‘ Irâkî
- 4 İtse beyân-ı esrâr tûtî-i nuṭkı eyler
Ḳand-i nebât-ı ma‘ nâ şîrîn her mezâkı
- 5 Virmiş rahîk-i şî‘ ri mestân-ı nazma hâlet
Şunmuş aña ezelde şahbâ-yı feyzi sâkî
- 6 Geçdikde şadr-ı Rûm'a tebrîk idüp efâzıl
Dergâh-ı ‘ izzetinde hep oldılar mülâkî
- 7 Târîhi düşdi yektâ zâtı gibi Nazîmâ
"Rûm ili mesnedinde ‘ Ârif Efendi bâkî" (1118)

75 (R: 352a)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Fahrü'l-‘ ulemâ ‘ Ârif Efendi o ki lâyıḳ
Dergâh-ı kemâlinde gedâ olsa Hocendî
- 2 ‘ Allâme-i devrân ki ola Sa‘ d ile Seyyid
Pûyân u devân gâşiye-berdûş-ı kemendi
- 3 Bir ḫarf ile şad-‘ uḳde-i pîçîde ider ḫall
Taḫrîrde her diḳḳat-i nihrîr-pesendi
- 4 Olsa yeridir şehper-i ṭāvus-ı sa‘ âdet
Cârûb-keş-i bârgeh-i ḳadr-i bülendi
- 5 Geldi yerine cânı ḳuzâtîñ yine şimdi

Teşrîf idicek şadr-ı Anaṭolı'yı kendi

6 Mıṣr-ı süḫanı itdi şeker-zâr-ı feşâḫat
Minkâr-ı ser-i ḫâmesiniñ rîziş-i ḫandı

7 Didi fużalâ câhına târîḫ Nazîmâ
"Şadr-ı Anaṭolı'da revâ ' Ârif Efendi" (1113)

76 (R: 352b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Revâdır secde-i şükr itse erbâb-ı ḫalem şimdi
Biḫamdillâḫ ki miḫrâb-ı riyâset şâḫibin buldı

2 Yine teşrîf idince şadrın ol maḫdûm-ı ' âlî-ḫadr
Leb-â-leb şevḫ olup diller feraḫla sîneler doldı

3 Nüvîd-i maḫdemiyle her ṫaraf sûr itdiler aḫbâb
' Adûnuñ çeng-i mâtem rîş-i baḫt u tâlî' in yoldı

4 Riyâz-ı ' izzetiñ mîzâb-ı iḫbâl eyledi ser-sebz
Dıraḫt-ı baḫtı ḫussâdıñ ḫazân-ı ḫüzn ile şoldı

5 Nazîm-âsâ didim târîḫ-i câh-ı ' izz ü iclâlin
"Yine Râmî Efendi müjdeler ḫâlâ re'îs oldı" (1109)

77 (R: 352b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa')

1 Ey dil Ramazân Efendi ol ' âlî-ḫadr
Meşḫûr-ı cihân u bî-bedeldi geçdi

2 Meftûn idi ḫüsn ü ḫulḫına ins ü perî
Aḫlâḫ-ı ḫüsnde bir güzeldi geçdi

3 Gerçi oḫın atdı yayını yaşdı velî
Peykân-ı firâḫı cânı deldi geçdi

- 4 Bu cîsr-i fenâda görmeyüp resm-i beķâ
Sûy-ı Hakk'a cân ile yöneldi geçdi
- 5 Aķbâbını itdi mâtem-i fevti melûl
İbret alacaķ İceb maķaldi geçdi
- 6 Çevgân-ı hûnerle kûy-ı maķşûdı Nazîm
Aķrânını haķ budur ki çeldi geçdi
- 7 Târîhini cevherî ģurûf ile didim
"Ĥayfâ Ramazân Efendi geldi geçdi" (1103)
78 (R: 352b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
- 1 Meded meded pederim rıķlet itdi dünyâdan
Ĥayât-ı cismime bâdî vücûdumuñ sebebi
- 2 Beni ģarîb ķodı bu sarây-ı fânîde
Beķâda kevşer ü ģûr-ı cinân olup ķalebi
- 3 Baña ģayâtı ile ķadr ü İd idi şeb ü rûz
Diliñ cemâli idi mihr-i rûzı mâh-ı şebi
- 4 Cihânda kimseyi âzürde-ģâtır eylemedi
Dem-i tehevvr amñ ģilm ü rıķı idi ģazabı
- 5 Ĥayâl-bâz-ı ecel çeşm-i cânâ gösterdi
Verâ-yı perdeden âķir bu naķş-ı bu'l-İ acebi
- 6 Nice yanup cigerim cânâ düşmesün âteş
Ĥarâretiyle olup dil-figâr ü ģuşk-lebi
- 7 Devâ-yı şerbet ü ma' cân ile o merģûmuñ
İzâle olmadı feryâd u ģayf tâb u tebi

8 Nazîm girye-künân fevtine didim târîh
"Cihânda kevşer içe dem-be-dem ' Alî Çelebi" (1103)

79 Târîh-i Dîger Berây-ı Vâlî-şoden-i Be-Mısr Hasan Pâşâ¹
(H: 266b, R: 343a, A: 163a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Silah-dâr-ı şeh-i ' âlem Hasan Pâşâ-yı zî-şân kim
Olup mâlik serîr-i Mısr'a bî-pervâ ' azîz oldı

2 Zehî ' İsi-dem ü Yûsuf-liķâ vü Hızr-maķdem kim
İdüp şâyân-ı ' izzet hazret-i Mevlâ ' azîz oldı

3 Nazîm-âsâ didim gûş eyleyince mansıbın târîh
"Bu câh-ı Mısr ile el-haķ Hasan Pâşâ ' azîz oldı" (1099)

80 (R: 353a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

1 Meded Sulţân Mehemmed Hân-ı Ğazî
O evc-i ' adl ü dâdiñ şâhbâzı

2 Hümâ-yı rûh-ı pâki itdi pervâz
Ola tûbâda yâ Rab âşiyân-sâz

3 Beķâya göçdi ķaldı mülk-i fânî
Nedîmi hûr ola cennet mekânı

4 İdüp çâk-i girîbân hâlķ-ı ' âlem
Feleklerde melekler tıtdı mâtem

5 İki târîh idüp ben de Nazîmâ
Didim "şad-hüzn ile derdâ dirîĝâ" (1104)

6 Tarabĝâh-ı behişte çekdi maķmil

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

"Meĥemmed Ĥân-ı Râbi' göçdi ey dil" (1104)

81 Târîĥ Berây-ı Bâb-ı Âĝâ¹

(H: 266b, R: 343a, A: 164b)

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Dâver-i ĥurrem-dil ü ferĥunde-râ
Ĥâkim-i hem-nâm-ı ĥabîb-i Ĥudâ
- 2 Şadr-ı felek-meretebe-i rûzgâr
Faĥr-i güzîn mefĥar-i ĥayl-i kibâr
- 3 Mâh-â alem mihr-i sipihr-i himem
Ĥazret-i âĝâ-yı kevâkib-ĥaşem
- 4 Sa' y idüp ol dâd-ger ü nâm-ver
Ĥodı bu bünyâd-ı dü-derde eşer
- 5 Eyledi erkân-ı binâsın tamâm
Viridi aĝa ĥapusına zîb-i tâm
- 6 Devlet ü â izzetle olup kâm-yâb
Derĝehine buldı varan fetĥ-i bâb
- 7 Açdı cihâna der-i emn ü emân
Fitne ĥapusın ĥapadı bî-gümân
- 8 Olmadadır rûy-ı ümîde güşâd
Dinse revâdır aña bâb-ı murâd
- 9 Çâk-i ĝirîbân idüp âyîne-vâr
Şâhid-i iĥbâli ider der-kenâr
- 10 Her ĥanadın seyr iden eyler ĥayâl
Mışra' -ı pâkîze-i beytü'l-kemâl

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Şubh-dem itdikçe nezâre güneş
Şa' şa' a-i hüsün ider perde-keş
- 12 Halkası mânend-i hilâl-i felek
Hâdim-i dîrînesi ins ü melek
- 13 Hûblar itdikçe o derden güzâr
Mâh-ı bedr şanki olur hâle-dâr
- 14 Bu deriñ evşâfı olup bir kitâb
Tâ-be-қыâmet oқına bâb bâb
- 15 Seyr idicek anı mişâl-i Nazîm
Oldı o қapu қulı bâd-ı nesîm
- 16 Eyledi târîhini hâtif nidâ
"Bâb-ı mu' allâ der-i ' izzet-serâ" (1088)

GAZELLER

Harfû'l-Elif

1 (T: 21a, H: 21b, R: 21a, A: 89b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Şehenşâh-ı dü-âlem Hüsrev-i dünyâ vü mâ-fihâ
Şeh-i evreng-i Yeşrib pâdişâh-ı mesned-i Baḥḥâ
- 2 Hudâvend-i Hudâvendân hidîv-i âlem ü insân
Muḥammed Muştafâ ya' ni ḥabîb-i ḥazret-i Mevlâ
- 3 Nedîm-i bezm-gâh-ı kabe kavseyn Aḥmed-i muḥtâr
Harîm-i meclis-i kurb u bisât-efrûz-ı ev-ednâ
- 4 Çemen-pîrâ-yı nergis-i mâ-zâğal-başar zâtı
Vücûd-ı nâzenîni bülbül-i gülzâr-ı mâ-evḥâ
- 5 Cebîn-i ebruvânı âfitâb-ı gurre-i ḥikmet
Cemâl ü gîsuvânı mâh-ı bedr ü leyletü'l-İsrâ
- 6 O zî-ḳadriñ le' amrük ḥüccet-i şânında imzâdır
O zî-şânın berât-ı ḳadrine levlâkdır tuğrâ
- 7 Fûrûğ-ı âfitâb-ı ḥüsnünün bir zerresi ḥurşîd
Muḥîṭ-i bî-kerân-ı ḥulḳınuñ bir ḳaṭresi deryâ
- 8 Aña şundı ezel sâḳî-i ḳudret câm-ı irfânı
Aña tertîb olundu bezm-i dünyâ meclis-i uḳbâ
- 9 Ümîd oldur ki mir'ât-ı dilim manzûr ide bir gün
O şâhiñ bir gedâyım ben de aşḳıyla Nazîm-âsâ

2 (T: 199a, H: 141a, R: 187a, A: 173b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nihândır her ser-i dâğımda pür aḥker enâr-âsâ
Hele çâk-i girîbân eyleyem gör ey gül-i ra' nâ
- 2 Dehânında zebânın nâz ile güftâra geldikçe
Gül içre âşiyân itmiş şanurlar bülbül-i gûyâ
- 3 Nigâhın ferş-i râh-ı ḥasret itmişdi nola olsa
Ser-i müjgân-ı Mecnûn çâr-pây-ı nâka-i Leylâ
- 4 Dem-â-dem nâlesi pür-inkisâr-ı şekve olmazdı
Ser-i bâm-ı gelûdan düşmese âh-ı dil-i şeydâ
- 5 Aña her bir müjem bir ḥâr-ı dâmen-gîr iken bilmem
Nice râh-ı ḥayâlin ḥayy ide nezzâre bî-pervâ
- 6 Hücûm-ı kibr ü naḥvet ebruvânın çîn çîn itse
Olur cevher-nümâ şemşîr-i nâz u tîğ-ı istiğnâ
- 7 Görüp la' l-i lebiñ ḥayrân-ı ruḥsârın olan bî-dil
Bilür câm-ı Cem ü mir'ât-ı İskender nedir cânâ
- 8 Güzâr itse semûm-ı bâd-ı âhım hecr-i la' liñle
Ola gevher şadefde aḥker-i dâğ-ı dil-i deryâ
- 9 Yine bir bülbül-i gûyâyâ döndi dest-i sâkîde
Nazîm itse nola ḥûnîn-terâne kulkul-i mînâ

3 (T: 199a, H: 141b, R: 187a, A: 173b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Yaḥup bir şem' -i kâfûrî beyâz-ı gerden-i mînâ
Yine germ itdi bezm-i ' ayş u nûşı şu' le-i şahbâ
- 2 Nola tîh-i ḥumârı tâb-ı câm-ı meyle ḥayy itsek
Bize ' arz itdi sîmin sâ' id-i sâkî yed-i beyzâ

- 3 Kıyâmı dil-firîb-i cân hırâmı cân-şikâr-ı dil
Belâdır ‘ aşık-ı zâra belî ol kâmet-i bâlâ
- 4 Tenimde üstühânlar za‘ f ile zâhir gönül pür-cûş
Vücûdum baħr-i ‘ aşk oldu müselsel mevc ile gûyâ
- 5 Hemân bülbül degildir zaħm-dâr-ı nevk-i âzârı
Girîbânı gülûñ de çâk çâk u hâr-ı ğamdır yâ
- 6 Tûlû‘ -ı şems ile girdi semâ‘ a şubħ-dem zerrât
Tarîķ-i ‘ aşk-ı Mevlâda olup hem-hâl-i Mevlânâ
- 7 Yed-i tûlâ-yı tab‘ u tîĝ-ı ser-tîz-i zebânımla
Bugün şâhib-kırân-ı ‘ arşa-i nazmım Nazîm-âsâ
- 4 (T: 199b, H: 141b, R: 187a, A: 174a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
- 1 Müşg-i Çîn yazdım yañıldım zülfüñi kıldım haṭâ
Ey ğazâl-i nâzenîn yazmaz yañılmaz bir Hudâ
- 2 Rûzgâr ile olur pâmâl-i hüsñüñ ‘ âķıbet
Dîde-i hürşîde kuħl ü çeşm-i mâha tûtiyâ
- 3 Câmî‘ -i hüsñünde ol mihrâb-ı ebrûyı gören
Eyleyüp tekbîr imâm-ı ‘ aşka eyler iķtidâ
- 4 Mû degildir giryeden Ya‘ ķûb-ı dîde pîr olup
Düşdi hecriñle ‘ aşaya ey şeh-i Yûsuf-liķâ
- 5 Zerd idüp ruhsârını lâ-büdd işin altûn ider
Oldı gûyâ ‘ aşıķa mihr ü maħabbet ķîmyâ
- 6 Seyr ider dünyâyı İskender gibi nûş eyleyen
Câm-ı Cem'dir var ise âyîne-i ‘ âlem-nümâ

7 Nîm-ruhdur şanma taşvîrin görüp yârîñ Nazîm
Şûretâ yüz döndürür bakşañ o şûh-ı bî-vefâ

5 (T: 199b, H: 141b, R: 187b, A: 174a)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Høşâ hengâm-ı gül-geşt-i çemen seyr-i leb-i deryâ
Ki her dil-teng-i ' aşık olmada hem-meşreb-i deryâ

2 Fürûg-ı hüsn ile bulmuş şafâ âyîne-i qalbi
Degil muhtâc hürşîd ü kamer rûz u şeb-i deryâ

3 Nola şûriş-pezîr itse dilin endîşe-i dîdâr
Dem-â-dem böyledir te'sîr-i hükmi-kevk-i deryâ

4 Dilinden âyet-i feyz-i tecellî şu gibi cârî
Nola nûr-ı şühûd ile pür olsa mekteb-i deryâ

5 Cemâl-i dostdur nezzâre-gâh-ı çeşm-i bînâsı
Nazîm-âsâ ' aceb mi olsa efzûn-ter teb-i deryâ

6 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174a)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Gelüp haţţîñ olursa dilde ğam pinhân u hem peydâ
Yine meftûnuñum ey ğonca-fem pinhân u hem peydâ

2 Dilinde dâğ-ı hasret dîdede hûn-âbe-i fûrkat
İder derdiñle ' aşık ' ayş u dem pinhân u hem peydâ

3 Bilürsüñ sendedir der-hâb u bîdâr olsa da çeşmim
Hayâlîñ cilve-gerdir dem-be-dem pinhân u hem peydâ

4 Hayâlîñ dîdeden sevdâ-yı zülfüñ gitmedi serden
Esîr-i ' aşkınım bî-derd hem pinhân u hem peydâ

5 Perîdir âdemiyyet eyleyüp teşrîf ider gâhî

Nazîm ol şûhı da' vet eylesem pinhân u hem peydâ

7 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Şebistân-ı cemâliñ şem' -veş sûzânıyuz cânâ
Anıñçün böyle geh hândân u geh giryânıyuz cânâ

2 Yoluñda pây-mâl olsak nola reftâra geldikçe
Şeh-i ' aşkıñ itâ' at-ger-i devrânıyuz cânâ

3 ' Aceb mi neşve-dâr itse bizi câm-ı leb-i la' liñ
Mağabbet bezminiñ biz de Cem-i devrânıyuz cânâ

4 Nola eflâke degse başımız mânend-i gûy-ı mihr
O müşgîn turreniñ sîli-hor-ı çevgânıyuz cânâ

5 Mesîhâ nabz-gîr olsa müdârâ sendedir hikmet
Ġam-ı ' aşkıñ esîr-i derd-i bî-dermânıyuz cânâ

6 Hemân şanma bu deştiñ gird-bâdı hâk-i Mecnûndur
Beyâbân-ı cünûnuñ biz de ser-gerdânıyuz cânâ

7 Nazîm-âsâ revâdır ser-fürû itdirseñ eflâke
Serîr-i himmetiñ sulţân-ı ' âli-şânıyuz cânâ

8 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Çekme zağm-ı dil için merheme zağmet cânâ
Benim ölmek yoluña cânıma minnet cânâ

2 Serverâ zârîñ idelden beni Mecnûn şanma
Lâne-sâz olmada murğân-ı mağabbet cânâ

3 Çarğ-ı zâlim beni dûr itdi ser-i kûyuñdan
Dil-i dîvâne yine saña emânet cânâ

4 Gülşen-i kûyına bîgâne ola bülbül-i dil
Sende âyâ bu mıdır bûy-ı haqîkat cânâ

5 Nola derdiñle seniñ maḥv-ı vücûd itse Nazîm
Dâğlar eylemeye cevriñe tîkat cânâ

9 (T: 200a, H: 142b, R: 188a, A: 174b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Göñül ki sînede sensiz ğarîb imiş cânâ
Vaṭanda ' âşıka kûy-ı ḥabîb imiş cânâ

2 Seniñle sürdügümüz demler el virüp evvel
Felekde devlet-i keffü'l-ḥaḍîb imiş cânâ

3 Felek ayırdı seni benden âh bilmez idim
Bu derd-mendiñe ol da raḳîb imiş cânâ

4 Firâḳıña düşeli bî-ḳarâr ḳalmış idim
Firâḳ âfet-i şabr u şekîb imiş cânâ

5 Ğamiñla ğurbete şalmışdı rûzgâr beni
Yine cemâliñi görmek naşîb imiş cânâ

6 Marîz-i fûrkat iken oldu çâre-sâz baña
Niğâh-ı merḥametiñ kim tîbîb imiş cânâ

7 Nazîm-i zâr gibi ben de aldanup ḳaldım
Fiğân ki va' de-i vaşlıñ ḳarîb imiş cânâ

10 (T: 200b, H: 142b, R: 188b, A: 174b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Göñül ḳafâ-ḥor-ı cevr ü ' itâbdır cânâ
Nüvâziş eyle ğarîbi şevâbdır cânâ

2 Görüp ğubâr-ı haţîñ harf harf râzını dil
‘ Aceb mi saña açılrsa kitâbdır cânâ

3 Bu rûzgârda nevbet seniñdir itme ğurûr
Ki devr-i ħüsn döner âsiyâbdır cânâ

4 Revâdır eylese rû-mâl pâyiñe dil-i zâr
Görüp nihâl-i ħadiñ aċdı âbdır cânâ

5 Cihâna bâde-i la‘ liñ düşürdi neşve-i şûr
Fesâd u fitneye bâdî şarâbdır cânâ

6 Yazıldı perde-i çeşmimde naċş-ı dîdârîñ
Şeh-i ħayâliñ içün cânâ-ĥâbdır cânâ

7 Yeter Nazîm saña olma hem-nişîn-i raċîb
Ki nâ-şinâs ile ülfet ‘ azâbdır cânâ

11 (T: 200b, H: 142b, R: 188b, A: 174b)
(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Fitne zülfüñde tâbdır ğuyâ
‘ İşve çeşmiñde ĥâbdır ğuyâ

2 Ĥalċa-i kâkülüñde ruĥsârîñ
Hâlede mâh-tâbdır ğuyâ

3 ‘ Anberîn ğisuvân-ı çîn-dârîñ
Çetr-i ĥüsne tınâbdır ğuyâ

4 Ĥulzüm-i behcetiñde müjġanıñ
Çâr mevc-i ‘ itâbdır ğuyâ

5 Mışr-ı ĥüsñ ü melâĥatiñde femiñ
Tûţî-i ĥoş-ĥitâbdır ğuyâ

6 Germî-i meyle ‘ ârız-ı âliñ

- Şafaq u âfitâbdır gûyâ
- 7 Devr-i rûyuñda zülf-i müşgîniñ
Baħre inmiş şehâbdır gûyâ
- 8 Hüsniñ âteş maħabbetiñ âteş
Arada dil kebâbdır gûyâ
- 9 Târ u pûd u şu' â' ile ħurşîd
Ruħuña bir niķâbdır gûyâ
- 10 Naķş-ı ķaddiñ şahîfe-i dilde
Mışra' -ı intiķâbdır gûyâ
- 11 Genc-i ħüsniñde ol siyeh ebrû
Tîg-ı müşgîn-ķırâbdır gûyâ
- 12 Dil görüp cilve-i nihâl-i ķadiñ
Şu gibi aķdı âbdır gûyâ
- 13 Ħaţţ-ı rûyuñ görünce âh iderim
Ħânümânım ħarâbdır gûyâ
- 14 Şiken-i kâkülünde bu dil-i zâr
Girih-i ıztırâbdır gûyâ
- 15 Muţrib-i ' aşķ elinde cân-ı nizâr
Târ-ı çeng ü rebâbdır gûyâ
- 16 Yem-i eşke dü-çeşm-i giryânım
İki ħûnîn ħabâbdır gûyâ
- 17 Heçr-i la' liñde dâg-ı ħûnînim
Ķadeĥ-i pür-şarâbdır gûyâ
- 18 Her müje ķatre-i sirişkimle
Bir dizi dürr-i nâbdır gûyâ

19 Hüsni-güftârîna Nazîm ahsent
Her sözüñ bir kitâbdır gûyâ

12 (T: 201a, H: 143a, R: 189a, A: 175a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Kõ hâl ü zülfini dâneyle dâmdır zîrâ
Düşen diliñ aña kârı tamâmdır zîrâ

2 Emîn olur ser-i kûyında dil nigâhından
Şikâr u şayd Harem'de haramdır zîrâ

3 O nahl-i nâzdan itme ümîd-i şeftâlû
Eliñ yetişmez o sevdâ-yı hâmdır zîrâ

4 ' Aceb mi nergis-i merdüm-firîbi gül gül ise
Şarâb-ı nâz ile mest-i müdâmdır zîrâ

5 Melâmet eyleme rüsvâ-yı kûy-ı ' aşkı görüp
Gedâ-yı mey-gede bî-neng ü nâmdır zîrâ

6 Müdâm hûn-ı cigerle leb-â-leb olsa nola
Derûn-ı dil hum-ı Cem dîde câmdır zîrâ

7 Nazîm ülfet idersem nola nigâhıyla
Baña o âhû-yı rem-horde râmdır zîrâ

13 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Nigâh-ı nâz ide dildâr mest ola ammâ
Vefâlar eyleye ' âşık-perest ola ammâ

2 Hezâr çeşm ile seyr-i cemâl ider ' âşık
Derûnı âyîne gibi şikest ola ammâ

- 3 Yem-i derûnda olur şayd-ı mâhî-i dil-i zâr
Kemend-i kâkül-i dildâr şast ola ammâ
- 4 Kenâr-ı ‘âlem-i âbîñ şafâsı var leb-i cû
O serv-i nâz ile cây-ı nişest ola ammâ
- 5 O gün olur mı ‘aceb bezm-i meyde sâķîniñ
Gehî ayağın öpem gâh dest ola ammâ
- 6 Bülend-himmet odur mihr-i evc-i ‘izzet olup
Mişâl-i sâye tevâzu‘ la pest ola ammâ
- 7 Nazîm o meclis-i hâş içre dürd-nûş oluruz
Ki bâdesi mey-i câm-ı elest ola ammâ
- 14 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)
- 1 İden o noķta-i hâl-i ‘izârı bî-ser ü pâ
‘Aceb mi itse dil ü cân-ı zârı bî-ser ü pâ
- 2 Şanur görenler iki şavlecân-ı gûy-ı kader
Felekde mihr ü meh-i bî-ķarârı bî-ser ü pâ
- 3 Mişâl-i noķta-i pergâr kilik-i ķudreti gör
Ki eylemiş felek-i zer-nigârı bî-ser ü pâ
- 4 Revâdır eyleye rakşân dili ģarâbet-i ‘aşķ
Ki germ-hîz ider âteş şerârı bî-ser ü pâ
- 5 Tavâf-ı Ka‘ be iden ķaşîd-ı ģayâl gibi
Nazîm devr idelim kûy-ı yârı bî-ser ü pâ
- 15 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)
- 1 Elinde tîğ gözinde şarâb-ı istiğnâ

- O şûh-ı    lemi itmiş har b-ı istiĝn 
- 2   İz arı üzre görüp zülfini kıy s itdim
Yem-i mel hate inmiş seĝ b-ı istiĝn 
- 3 Hem şe ĥaıı-ı ruĥ-ı y ri eylemiş der-piş
Meger oĥur o d -ebr  kit b-ı istiĝn 
- 4 Ne deĝli itse tev zu  ĥam de ebr sı
O deĝli ĝamzesi    l -cen b-ı istiĝn 
- 5   Aceb mi ş riş-i   aşık olursa r z-efz n
Ne dilde t kat-i   işve ne t b-ı istiĝn 
- 6 Nedir o c me-i  l ol k l h-ı işkeste
Cih nı yaĥd n a ey  fit b-ı istiĝn 
- 7 Nola Naz m gibi baĥtım olmasa b d r
Hen z nergis-i mestiĝde ĥ b-ı istiĝn 

16 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 175b)
(Mef  l  F   l t  Mef   l  F   l n)

- 1  amze le dil olursa nola meşreb- şin 
Çeşm   nig h   n z   girişme hep  şin 
- 2 Ey ş h-ı ĥ sn devr-i cem liĝde olmadı
Ĥarf-i niy z-ı    şık-ı şeyd  leb- şin 
- 3 Meřĥ-i c n n ider daĥi Leyl -veşim hen z
Dil kim seni le olmuş idi mekteb- şin 
- 4 Lerzende itse t b-ı maĥabbet tenim nola
B m r-ı derd-i   aşık olur ey dil teb- şin 
- 5 Göstermedi o m h daĥi g n yüzin Naz m
Ĥuff ř gibi c n u dil oldu şeb- şin 

17 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 175b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Şu'le-i şem' -i fûrûzân idüp imdâd-ı şabâ
Hıdmet-i dâmen-i pervânededir bâd-ı şabâ
- 2 Mevc-i enhâr degil 'adl için ehl-i çemene
Âşikâr oldı yine silsile-i dâd-ı şabâ
- 3 O sehî-ğad gibi refât idemez her ne çadar
Serve ta' lîm-i hırâm eylese üstâd-ı şabâ
- 4 Oldı 'ayş ehline her gûşesi bir cây-ı neşât
Şahn-ı bâğa nola dirsem ferağ-âbâd-ı şabâ
- 5 Rişte-i cân-ı hezâr olmuş aña şîrâze
Kilk-i evrâkı olup nüşha-i evrâd-ı şabâ
- 6 Tavğ-dârı biridir biri hevâ-dârı nola
Kumrı vü serve disem bende vü âzâd-ı şabâ
- 7 Eylemezdi nefesi 'âleme neşr-i nefehât
Nuğk-ı cân-bağş-ı Nazîm olmasa hem-zâd-ı şabâ

18 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 176a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Eyleyüp meyl-i çerâğân gülşende şabâ
İtdi her lâleyi bir şem' -i fûrûzende şabâ
- 2 Cem' idüp gonca-i zanbağla sipâh-ı çemeni
İtdi etrâfa yine nâme perâkende şabâ
- 3 Bâd-ı âhım ne 'aceb itse derûnum pür-tâb
Artırır sûzişi her vech ile külhanda şabâ

4 Böyle neşr olmaz idi   aleme hoş-by-ı nesm
Olmasa bir şanemi zülfine efgende şabâ

5 Feyz-i enfâsı seşer ġoncaları açdı Nazm
Dem-be-dem itse nola glleri şermende şabâ

19 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)
(Mef' l Fâ' ilâtü Mefâ' il Fâ' ilün)

1 Mjġânlar ile eyleyen ebrsın oķ u yâ
 Uřřâķ-ı sne-çâķ  dil-efġâra oķıya

2 Besdir ġnl bu řuġl-i kitâb-ı mecâz bes
Bir ġarf sende bâb-ı ġaķkatden oķıya

3 Bir çeşmi tr ġamzesi cellâda ol helâķ
Kim kıyım kıyım laġt-i dil  cânn o kıyım

4 Gster kebter-i dili naķř-ı niyâz ile
şâyed gele o gözleri şeh-bâz oķıya

5 Ķadd-i d-tâma nâleme raġm itdi ġalb-i yâr
Bu yayın ey Nazm geçer şaşa oķı yâ

20 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 Çeşm-i siyeh mest-i yâr mekr  fsndur baa
ġançer-i ebr-yı dost zaġm-ı derndur baa

2  Aķla vedâ' eyleyüp Ķays-veş olsam nola
Ĥâl-i ruġ-ı dil-rübâ dâġ-ı cnndur baa

3 Bâġa ki sensiz varam cm-ı lebinden cüdâ
Her gl-i şad-bergi bir sâġar-ı ġndur baa

4 Tâ ki meded-kârdır ġuvvet-i bâz-yı   ařķ

Pençe-i şabr u şekîb zâr u zebûndur baña

- 5 Vâdî-i ‘aşk içre ben menzile irsem nola
Hızr-ı maḥabbet Nazîm râh-nümûndur baña

21 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)
(Mef’ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Âyîne ‘aks-i ‘arız-ı dildârdan cüdâ
Bir dîdedir ḥayâl-i ruḥ-ı yârdan cüdâ
- 2 Mâh-ı münevver üzre nişân-ı süvârdır
Olmaz o zülf o rûy-ı pür-envârdan cüdâ
- 3 Levḥ-i dil olmasa nola ta’vîz-i cân gibi
Naḳş-ı sevâd ḥatṭ-ı siyeh-kârdan cüdâ
- 4 Ḥayret görüp seni nola lâl eylese beni
Olmaz sükûn şûret-i dîvârdan cüdâ
- 5 Ben za’f ile görünmez iken diñle nâlemi
Bir nağmedir ki zîr ü bem-i târdan cüdâ
- 6 Mâh-ı münîr-i ṭal’ati olmaz mı hâle-dâr
Mir’ât-ı dil ḳalur mı o ruḥsârdan cüdâ
- 7 Mânend-i noḳta ḥaddiñi bil dâ’ireñ gözet
Olma Nazîm merkez-i pergârdan cüdâ

22 (T: 203a, H: 145a, R: 191a, A: 176b)
(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 Çarḫ olup ey dil verâ-yı perdeden şûret-nümâ
Olmada eşkâl-i gûn-â-gûn ile lu’bet-nümâ
- 2 Birbirine beñzemez timşâl itmekde zuhûr
Oldı mir’ât-ı felek her vech ile ḥayret-nümâ

3 K̇alb-i saħt-ı yāre gir bir ŧan‘ at-ı ŧırın ile
Tıŧe-kār-ı ‘ aŧk olup Ferhād'a ol ŧan‘ at-nümā

4 Cebhesin pür-çın-i nāz itdikçe ol meh-rū olur
İki tıĝ-ı ebruvānı cevher-i naħvet-nümā

5 Cümleten ĝuŧ eylemiŧ cismim ser-ā-ser dāĝla
Eyleyen ŧırın-zebān-ı dilberi lüknet-nümā

6 ‘ Ālem-i endiŧeyi evvel kademde ŧayy ider
Olsam esb-i ŧab‘ ima bir cünbiŧe ruħŧat-nümā

7 Bir nazarda gösterir biñ semt-i ma‘ nâyı Nazım
Dūr-bın-i kilik-i ter olsa nola ‘ ibret-nümā

23 (T: 203a, R: 191a, A: 176b)

(Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün)

1 K̇arār itmez lebiñ yād eyleyüp cām-ı ŧarāb-āsā
Dil-i āvāre sākı bir hevāyîdir ħabāb-āsā

2 Dem-ā-dem sāye-i luṭfuñda ħoŧ geçmek ümîdiyle
‘ Aceb mi serv-i nāzım pāyiñe yüz sürsem āb-āsā

3 Bilürsiñ dildeki rāz-ı nihānı ĝayra keŧf itmem
Beni cānā nola koynuñda ŧaklarsañ kitāb-āsā

4 Ġarāz bir bûsedir ħüsn-i beyān-ı ħaṭṭ-ı la‘ liñden
Ġayāl-i ma‘ nî-i rengin beyt-i intiħāb-āsā

5 Nola devr-i ħayātı her ħabābıñ zûd-sır olsa
Binā-yı ‘ ömri āb üzre k̇urulmuŧ āsiyāb-āsā

6 Ne deñli ser-keŧ olsañ pāy-māl eyler seni devrān
Ġazer kıl ħāke dökme āb-ı rûyuñ āfitāb-āsā

7 Tenezzül eylemez hân-ı felekde kuruş-ı hırşîde
Gönül perverde-i hûn-ı cigerdir la' l-i nâb-âsâ

8 Gelür ol şehsüvârım pâ-y-mâl eyler diyü bir gün
Nazîmâ gözlerim yollarda qalmışdır rikâb-âsâ

24 (T: 203a, R: 191a, A: 176b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bezm-i ' işret meclis-i taşvîrdir sensiz baña
Şavt-ı muṭrib nâle-i şebgîrdir sensiz baña

2 Mevc-i enhâr-ı çemen ey serv-i bâğ-ı i' tidâl
Halka halka şûret-i zencîrdir sensiz baña

3 Bâğa varsam aḥker-i sûzân olur her şebnemi
Her gül-i ter dâğ-ı cân-te 'şîrdir sensiz baña

4 Yâd-ı gamzeñle çemende sehv ile itsem nigâh
Sûseniñ her bergi bir şemşîrdir sensiz baña

5 Şâm-ı gamda ḥasret-i mâh-ı nev ebrûñ ile
Şu' le peykân şem' -i meclis tîrdir sensiz baña

6 Qande baqsam çeşm-i hûnîn iştîyâqın şerḥ ider
Her müjem bir hâme-i taḥrîrdir sensiz baña

7 Şûrişim efzûn ider cânâ Nazîm-i zâr-veş
Neşve-i mey mâye-i teşvîrdir sensiz baña

25 (T: 203b, R: 191b, A: 177a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Hânde-i gül yetişür nâle-i zencîrdir baña
Bâl-i bülbül görünür terkeş-i pür tîr baña

2 Yine bir leylî-i devrânîñ olup Mecnûnı

- Oldı zencîr-i cünûn zülf-i girih-gîr baña
- 3 Haste-i ‘ aşka devâ la‘ l-i leb-i dilber imiş
Yetişinceydi eger olsa bu tedbîr baña
- 4 Hâset-i çeşm-i teri yâra yine şerh idemem
Her müjem olsa da bir hâme-i tahrîr baña
- 5 Na‘ l-i dâğ u dil-i pür-sûz u güdâz itdirdi
O perî-peykeri efsûn ile teşhîr baña
- 6 Bir şeh-i hüsniñ olup bend-i ser-i fitrâki
Şayd-gâh oldı yine vâdî-i naçcîr baña
- 7 İstemez seng-i fesân çarha tutarsam dönmez
Şerer-i âh olalı cevher-i şemşîr baña
- 8 Güherin kâdrin ider gerd-i yetîmi efvân
Hâk-i meydân-ı tevâzu‘ yeter iksîr baña
- 9 Dehen-i yâra Nazîmâ iden işbât-ı vücûd
Evvel eyler ‘ ademiñ şeklini taşvîr baña

26 (T: 203b, R: 191b, A: 177a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bir gelür hep hânde-i gül nâle-i bülbül baña
Âşiyân-ı bülbül-i şûrîdedir her gül baña
- 2 Ben senin pervâneñim ey şem‘ -i bezm-ârâ-yı nâz
Kuhl idüp hâkisterim ki ağla gâhî gül baña
- 3 Gül o ruç-ğonca olup lâle o hadd ol haţţ-ı semen
Şaçlı sünbüldür o ‘ anber-bû gibi kâkül baña
- 4 Bâğ-ı dehre çeşm-i ‘ ibretle nigâh itsem nola
Andırır zülf-i bütânı her biten sünbül baña

5 Bülül-i şad-nağmedir hûnîn terâneyle Nazîm
Dem-be-dem hulk-ı şurâhîden gelen kulkul baña

27 (T: 204a, R: 191b, A: 177a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Her perî-sîmâyî 'ibret gösterir şubh u mesâ
Ben bu hâmmâma didim germâbe-i 'ibret-nümâ

2 Tâslar şems ü kamerdir necm-i raşşân câylar
Çarh-veş germâbe-i nüh-kubbedir dinse sezâ

3 Gîll ü gîşdan kalb-i 'âşık gibi levh-i sâdedir
Vechi var olsa ruhâm-ı şâfi mir'âtü's-şafâ

4 Mihr-ţal' at mâhir ü zühre-cebîn dellâklar
Müşterîniñ câme-i şabrın şoyarlar dâ'imâ

5 Hâvz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi 'aynü'l-ḥayât
Âb-ı nâbı cân-fezâ feyz-i hevâsı dil-güşâ

6 Şerbet-i vuslat niyâz itdikde bir dellâkdan
Didi çok şu götürür ol şûh-ı kâfir-mâcerâ

7 Yâr eşk ü âhıma rahm eylemezdi ey Nazîm
Olmasa germâbe-i sînemde bu âb ü hevâ

Harfû'l-Bâ

28 (T: 21b, H: 21b, R: 21b, A: 89b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Rûhî fidâke ey gül-i gülbün-tırâz-ı kurb
Ey 'andelîb-i bağçe-i 'izz ü nâz-ı kurb

2 Olmuş ezelde cevher-i zât-ı mükerrerimîñ

Yek-dâne gevher-i şadef-i baħr-i râz-1 ħurb

- 3 Kâf-1 ‘ademde taħt-1 Süleymân nihân idi
‘Anġâ-yı zâtın olmuş iken lâne-sâz-1 ħurb
- 4 Olsun şikâr-1 derd ü ġamın murġ-1 cân u dil
Ey evc-i Kibriyâda olan şâh-bâz-1 ħurb
- 5 Dâdâr-1 ins ü cân ħidiv-i ħudâyġân
Yektâ-süvâr-1 her dü-cihân yekke-tâz-1 ħurb
- 6 Maġlûb-1 her dü-‘ âlem ü maġşûd-1 her dü-kevn
Maġbûb-1 nâzenîn-i Ĥudâ dil-nüvâz-1 ħurb
- 7 Naġl-1 çemen-ġirâz-1 ezel ‘ar‘ ar-1 ebed
Serv-i çemân-1 bâġ-1 beġâ ser-firâz-1 ħurb
- 8 Nezdik ü dûr yek-deme-i raġş-1 himmetin
Birdir semend-i ‘azmiñe şib ü firâz-1 ħurb
- 9 Ey şâh-1 kevn ħabriñe yüz sürmek isterim
İtsem nola Nazîm-i gedâ-veş niyâz-1 ħurb

29 Sübġa-gerdânî-i Şümâr Ķudret ü Şun‘ -1 Celîl¹

(T: 30b, R: 30b, A: 7b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ey muġîġ-i ħudretinde mihr ü mâh iki ħabâb
Çarġ-1 aġlas sâġa-i şun‘ında çetr-i bî-ġnâb
- 2 Şun‘ını izġâr idüp ezdâda virdi imtizâc
İtdiler âmiziş âb u âteş ü bâd u türâb
- 3 Bâġ-1 dehri tâze vü reyyân ider feyz-i nemi
Bir kef-i nâġiz iken baħr-i nevâlinde seġâb

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Tünd-bâd-ı ʿ aşk-ı ʿ âlem-gîriniñ teʿşîridir
Hâkde bîm-i tezelzül yemde mevc-i ıztırâb
- 5 İktibâs-ı nûr ider andan meh-i enver henüz
Olmamışken zerre-i şems-i cemâli âfitâb
- 6 Muqtezâ-yı hikmet-i bî-çend ü çûnıdır müdâm
Haşre dek arz u semâda bu direng ü bu şitâb
- 7 Mâverâ-yı gerdişinden kendü de bilmez olup
Âsiyâ-cûy-ı celâlinde sipihr-i nüh kıbâb
- 8 Başını taşdan taş a ursa ʿ aceb mi dem-be-dem
ʿ Âşık-ı didârı oldu kendüsinden gitdi âb
- 9 Bir kerîm-i zü'l-minendir kim ider rûz-ı su 'âl
Her siyeh-nâme kuluñ mûy-ı sepîdinden hicâb
- 10 Eşk-i ter mûy-ı sefid üzre dökülsün ey Nazîm
Olsa bârân şubh-dem olur duʿ âlar müstecâb

30 ʿ Arz-kerden-i Hâl-i Pür-melâl-i Hud-râ Be-dergâh-ı Hâzret-i Bî-çûn u
Çirâ¹

(T: 130b, H: 74a, R: 122b, A: 8a)

(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)

- 1 Fesâd-ı nefis ile bîmârdır tenim yâ Rab
ʿ İnâyet eyle meded hâlîme benim yâ Rab
- 2 Esîr-i silsile-i maʿ şiyet güneş-kârım
Bu dâma olmasun üftâde düşmenim yâ Rab
- 3 Kāvâfil-i ʿ amelim kim sürâg-ı ʿ işyândır

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Fiğân ki nefis ü hevâ oldı reh-zenim yâ Rab

- 4 Hâfâmı mağfiretiñ rûdı şüst ü sû itsün
Çoma o çirk ile âlûde dâmenim yâ Rab
- 5 Bu şûre-zâr-ı mecâzîde kalmasun dil olup
Çemen-sitân-ı haqîkat-nişîmenim yâ Rab
- 6 Dile sürâdıq-ı teslîm cilve-gâh olsun
Olup maqâm-ı rızâ cây-ı me'menim yâ Rab
- 7 Dem-i haşâd kabûl eyle 'öşrini itme
Nesîm-i redd ile berbâd hırmenim yâ Rab
- 8 Derûn-ı sîneme dolsun mağabbet ü 'aşkıñ
Leb-â-leb it o cevâhırle mağzenim yâ Rab
- 9 Olup vücûdıma her dâğ-ı 'aşq bir dîde
Şükûfe-zâr-ı şühûd eyle gülşenim yâ Rab
- 10 Kitâb-ı derdiñe şâm-ı gamiñda şugl ideyim
Fürûğ-ı 'aşkıñı kıl şem'-i rûşenim yâ Rab
- 11 Cemâl-i ma'rifete çeşm-i cânı bînâ kıl
Çarîn-i nûr-ı kemâl eyle revzenim yâ Rab
- 12 Beni o câm-ı mağabbetle mest ü hayrân it
Ki reşk-i sûr ola feryâd u şîvenim yâ Rab
- 13 Nazîm-i hâne-çarâbım budur ümîdim kim
Ola civâr-ı habîbiñde meskenim yâ Rab

31 Mi'raciyye-i Habîb-i Hudâ 'aleyhi's-şalavât¹
(T: 204a, H: 145a, R: 192a, A: 90a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

¹ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

- 1 Faḥr-i ʿâlem maḥrem-i râz olduğı Şebdir bu Şeb
Kâ'inât envâr-ı raḥmetle leb-â-lebdir bu Şeb
- 2 Nâme-i a' mâl-i ümmet ol Şeff' -i maḥŐeriñ
Zîver-i imzâ-yı ʿafvıyla müzehhebdir bu Şeb
- 3 Ḥân-ı dîdâra o maḥbûb-ı Ḥudâ da' vet olup
Bezm-i ḳurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdir bu Şeb
- 4 Nûr-ı teŐrîfiyle ol mihr-i sipihr-i ʿizzetiñ
Bir hümayûn-tâli' ü ferḥunde-kevkebdir bu Şeb
- 5 Müjdeler ey mağfiret-cûyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Meclis-i ḥâŐ-ı İlâhî'de muḥâtabdır bu Şeb
- 6 Müstecâb olsa revâdır da' vet-i ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür Şît-i yâ Rab'dır bu Şeb
- 7 Her mübârek Şu' le-i ḳandîl-i râḥat-güsteri
Őevḳ-baḥŐ-ı ḥâḥır-ı her teng-meŐrebdir bu Şeb
- 8 Vesme-i ebrû-yı ḥavrâ-yı cinân olsa nola
Sürme-i çeşm-i sürûşân-ı muḳarrebdir bu Şeb
- 9 Ḳadrini Şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
Ṭâlib-i dîdâr olan bîdâra maḥlabdır bu Şeb
- 10 Vaḳtidir mi' râc-ı ümmîde ʿurûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maḳŐûd olur herkes mücerrebbir bu Şeb

32 Münâcât Li-Ḳâḍiyü'l-ḥâcât¹

(T: 204b, H: 145b, R: 192a, A: 8a)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

¹ Başlık, A nüŐhasından alınmıştır.

- 1 C n nım ile yek-dil idüp c nımı y  Rab
Y r eyle dil   c nıma c n nımı y  Rab
- 2 Lu f eyle Őif -h ne-i feyz-i keremi nden
Bir h ste-dilim derdime derm nımı y  Rab
- 3 Her h l ile itdim yed-i tevfi i ne tefv z
Cem' iyyet-i a v l-i per Ő nımı y  Rab
- 4 Genc ne-i esr r-ı ma abbetle p r olsun
Ma' m re-i ' aŐ  it dil-i v r nımı y  Rab
- 5 M nend-i Naz m olmasun  z r ile Şad- ak
N d n eline v rme gir b nımı y  Rab
- 6 Env ' -i kem l t ile m mt z-ı cih n it
 g -y  hüner-perver-i z -Ő nımı y  Rab
- 7 Ő bit- adem it merkez-i icl lde d 'im
Perg r-veş ol d ver-i devr nımı y  Rab
- 8 Ol k mili  itme beni n k Ő nazarında
Gösterme kem l ehline no Ő nımı y  Rab
- 9 Eyle beni de d ne-keş-i h rmen-i c dı
Ben m ra pen h it o S leym n'ımı y  Rab

33 (T: 204b, H: 145b, R: 192b, A: 177b)

(Mef'  l  Mef '  l  Mef '  l  Fe'  l n)

- 1 Dold  dökülüp ' aŐ  dil   c na leb- -leb
Őahb  ile oldu iki peym ne leb- -leb
- 2 H rŐ d gibi Şa' Şa' asın Şaldı cih na
 tdi dili ' aks-i ru -ı c n ne leb- -leb
- 3 Heng m-ı  arab bezm-i Őaf dır ne durursun

Şun şâgarı sâkî yine mestâne leb-â-leb

4 Derd-i seri keyfiyyet-i şahbâsına degmez
Olmuş tatalım her hum-ı meyhâne leb-â-leb

5 Sen maḥrem iken bûs-ı kefi-pâyına teşne
Ammâ ki olur yâr ile bigâne leb-â-leb

6 Her bir ser-i mûyından ider ‘aşk terâviş
Bir hüsn ile oldı dil-i dîvâne leb-â-leb

7 Ey mihr-i maḥabbet pür idüp cân-ı Nazîmi
Olsun tef ü tâbîñla o kâşâne leb-â-leb

34 (T: 205a, H: 146a, R: 192b, A: 177b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Vişâli miḥnet-i hicrândır ârzûya sebep
Humârdır belî şahbâ-yı cüst ü cûya sebep

2 Sirişk-i dem-be-dem-i hây hây-ı mestândır
Miyân-ı meclis-i Cem'de bu hây u hûya sebep

3 O gül-ruḥuñ ḥaṭ-ı sebz ü semen ‘izârı imiş
Benefşe-zârda seyr-i kenâr-ı cûya sebep

4 Bu rûzgârda hep dest-i kûze-gerde qalup
Tehî dil olduğudur nâle-i sebûya sebep

5 Hayâl-i kâmeti mihrâb-ı ebruvânı imiş
Sirişk-i dîdem ile dem-be-dem vuzûya sebep

6 ‘Aceb mi ḥançer-i müjgânı rişte-i zülfi
Olursa çâk-ı dile bâ‘ iş ü rûfûya sebep

7 Recâ-yı vuşlatın itdim Nazîm söylemedi
Sükûtı ol şanemiñ oldı güft-gûya sebep

35 (T: 205a, H: 146a, R: 193a, A: 177b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Şemşîr-i nâz u ' işveyi cânâne çekdi hep
Feryâd u şad-fiğân ki dil ü câna çekdi hep
- 2 Ceyb-i niyâz-ı ' âşıkı şad-pâre eyledi
Nîrû-yı dest-i hüsn ile meydâna çekdi hep
- 3 'Uşşâkı bir bir aldı terâzû-yı dîdeye
Kâlbîn 'ayâr idüp kôdı mîzâna çekdi hep
- 4 Rûyında zülfi eyledi taḥrîk fitneyi
Şad-çâk olup belâlarımı şâne çekdi hep
- 5 Bâr-ı girân-ı ' aşkını yâriñ Nazîm-veş
Maḥv-ı vücûd idüp dil-i dîvâne çekdi hep

36 (T: 205a, H: 146a, R: 193a, A: 178a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nümâyân nuṭḡ-ı cân-baḥşîñ dehânîñdan nişân gâ'ib
' Aceb mi gözden ey rûḥ-ı muşavver olsa cân gâ'ib
- 2 Olup naḥvetle çîn ebrû nigâhîñ kırdı 'uşşâkı
Cihân küşte kemân zâhir ḥadeng-i cân-sitân gâ'ib
- 3 Ğamîñla mühre-i dil ḥoḡḡa-i mihriñde yoḡlansun
Bu lu' bet-gâh-ı ' aşkıñdır olursa nâgehân gâ'ib
- 4 ' Ademdir intihâ-yı ' âlem-i ' aşḡ ey dil-i şeydâ
Fezâ vü kûh nâ-peydâ zemîn ü âsumân gâ'ib
- 5 Cemâl-i yâra itmiş ḡamzesin nâzır ḡakîm-i şun'
Ne ḡikmetdir tılısm olmuş hüveydâ pâsbân gâ'ib

6 Sezâdır ol perî-ruhsâra dirsem ğaybdan söyler
Zebânı tûfî-i ğuyâ gibi ğuyâ dehân ğâ'ib

7 Hâber vir kuy-ı dilberden gelürseñ ey nesîm-i şubh
Dil-i şûrîdesin itmiş Nazîm-i nâ-tüvân ğâ'ib

37 (T: 205b, H: 146b, R: 193a, A: 178a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Hem-reng-i çîn-i zülfüñ olaldan şeb-i ğarîb
Hâliñ gibi siyâh doğar kevkeb-i ğarîb

2 Zülfüñde gördi rûyuñı nâlân iken göñül
Ĝuyâ ki oldu ğadr-i şeb yâ Rab ğarîb

3 Geh pür-ĥurûş ü cûş gehî sâkin ü ĥamûş
Hâĥkâ ki lücce-i ĥavşaladır meşreb-i ğarîb

4 Bî-ihtiyâr meşĥ-i meşâĥkat ider gelen
Etfâl-i ĥüzn ile dolıdır mekteb-i ğarîb

5 Yâ Rab Nazîm-i zâr gibi bir dem olmasun
Ĥarf-âşinâ-yı ders-i temennâ leb-i ğarîb

38 (T: 205b, H: 146b, R: 193b, A: 178a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Âhdan ölsek nola ey mâh-sîmâ mużtarib
Rûzgâr ile olur şem' -i şeb-ârâ mużtarib

2 Sûz-ı dâĝ-ı aşĥ dilde eşk-i ĥayret dîdede
Eylediñ cânâ beni pinhân u peydâ mużtarib

3 Zülfñi âhım perîşân itse rûyuñda nola
Tünd-bâd ile olur mevc ursa deryâ mużtarib

4 Çâr-mevc-i nâz kim çîn-i cebîniñdir seniñ

Olmasun mı fülk-i dil hemvâre cânâ muztarib

- 5 Pûte-i mihrinde yanmışdır Nazîm-âsâ nola
Kaatre-i sîm-âb-veş olsa süveydâ muztarib

39 (T: 205b, H: 146b, R: 193b, A: 178a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Cemâl-i bâ-kemâliñ çeşmime taşvîr ider mehtâb
Nüvîd-i rü'yet-i dîdârîñi tebşîr ider mehtâb

- 2 Nola sînemde mihrin tâ-kiyâmet olsa tâb-endâz
Çerâğın şubh-gâh-ı haşre dek tenvîr ider mehtâb

- 3 Şererler zâhir oldı şanma encümdür sipihr üzre
Dutup çarha hilâli şaykal-ı şemşîr ider mehtâb

- 4 Degil hâle olup bir mihre ' aşık micmerin yakmış
Girüp bir halkaya şeb-tâ-seher teşhîr ider mehtâb

- 5 Felek inbîk-i mînâdır görüp encüm kıyâs itme
Gül-i mihrin gül-âbîñ almağa taqtîr ider mehtâb

- 6 Şafağ nâzende sîm-âb-ı nücümü eyleyüp taş' id
Zer-i hurşîd-i ' âlem-tâb için iksîr ider mehtâb

- 7 Degil encüm debistân-ı felek etfâline her şeb
Meâlî' dersini meş' al yakup tefsîr ider mehtâb

- 8 Sevâd-ı levhîni eyle temâşâ kilik-i ' ibretle
Dem-â-dem ser-güzeşt-i ' âlemi tahtîr ider mehtâb

- 9 Nazîm âfâkı tutduñ gün gibi âşâr-ı tab' îñla
Fürûğ-ı tal' atin haqqâ ki ' âlem-gîr ider mehtâb

40 (T: 206a, H: 147a, R: 193b, A: 178b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ol kim düşürdi turre-i cânâna pîç ü tâb
Düşse ‘aceb midir dil-i nâlâna pîç ü tâb
- 2 İtmez rübûde kûy-ı niyâzı o şeh-süvâr
Çevgân-ı nâza virmese mestâne pîç ü tâb
- 3 Bârîkî-i miyânı o şûhuñ kemer gibi
Şad-reşk ile düşürdi dil ü cânâna pîç ü tâb
- 4 Bulmazdı zâhid itmese sevdâ-yı hâlîni
Dest-i vera‘ da sübhâ-i şad-dane pîç ü tâb
- 5 Bîm-i hilâl-i hañçeri ham-der-ham eylemiş
Şalmış o mâh gerdiş-i devvâba pîç ü tâb
- 6 Ser-geşte-i maḥabbeti olmaḫda sû-be-sû
Ol kim düşürdi cûy-ı gülistâna pîç ü tâb
- 7 Pervâneye Nazîm viren zevk-i tâb u sûz
Virmiş o deñli şem‘ -i fûrûzâna pîç ü tâb

41 (T: 206a, H: 147a, R: 194a, A: 178b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Çeşmime virse nola eşk-i dem-â-dem âb ü tâb
Tâb-ı şahbâdan bulur peymâne-i Cem âb ü tâb
- 2 Eşk-i gül-gûn şu‘ le-zâr itdi ser-â-pâ cismimi
Buldı hûn-ı giryeden her dâğ-ı sînem âb ü tâb
- 3 Germî-i mey ‘ârızıñ hoy-gerde-i nâz eylemiş
Bir gül-i terdir ki virmiş feyz-i şebnem âb ü tâb
- 4 Bezmi germ-â-germ idüp la‘ lîn kabâ-yı câm-ı mey
Ser-güzeşt-i Cem'de ḫaḫḫâ virmedi kem âb ü tâb

5 İtdi eşk-i germ ile bir demde taḥrîr ey Nazîm
Viridi bu rengîn maḳâle kîlk-i ḥoş-dem âb ü tâb

42 (T: 206a, H: 147a, R: 194a, A: 178b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 ' Aks-i ruḥuñla gülşende düşdükçe gâh tâb
Reşk-i lebiñle ḡonca olur şeb-külâh-tâb

2 Mümkin midir cemâliñe nezzâre ey perî
Bir vech ile o ḥüsne getürmez nigâh tâb

3 Virdikçe sürme çeşm-i ḡazâlânıña cilâ
Cellâd-ı ḡamze tîḡını eyler siyâh-tâb

4 Dîvâne eylediñ beni evvel nazarda sen
Bir dem nigâh-ı mestiñe yok dilde âh u tâb

5 ' Arz it Nazîm'e ruḥlarıñı zîr-i ṫurrenden
Olsun bedîd leyle-i ḡadr içre mâh-tâb

43 (T: 206b, H: 147b, R: 194a, A: 179a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Şaldıkça zîr-i ṫurrenden ol cebhe gâh tâb
Eyler ketân-ı şabrımızı vaḡf-ı mâh-tâb

2 Neşr eyledikçe bâd-ı şabâ nefḥa-i ḥatın
Gülşende her benefşe olur şeb-külâh-tâb

3 Ebrûlarında vesme-i nâz eyleme kıyâs
Ol mest-i ' işve ḥançerin eyler siyâh-tâb

4 Olsam ' aceb mi rûyına baḡdıḡça ḥîre-çeşm
Zîrâ fûrûḡ-ı mihre getürmez nigâh tâb

5 Lâ-büdd ider Nazîm-i dil-i zârı muḡtarib

Virdikçe zülf-i pür-hamına sûz-ı âh tâb

44 (T: 206b, H: 147b, R: 194b, A: 179a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bulursa hûn-ı sirişkimden âb u tâb şarâb
Piyâlesi ola yâķût u la' li nâb şarâb
- 2 Cihânı şa' şa' ası kân-ı la' l iderdi eger
Göreydi sâġar-ı yâķût-ı âfitâb u şarâb
- 3 Göñül açılsa nola yâra bir ķadeķ meyle
Ki ehl-i zâra ķomaz perde-i ġicâb şarâb
- 4 Ser-i niyâza olur cür' a-rîz-i sâġar-ı nâz
O mest-i ' işveyi itdikçe neşve-yâb şarâb
- 5 Nevâ-yı murġ-ı dili ġuş iderdi ol ġül-i ter
Çemende nergisine virmeseydi ġâb şarâb
- 6 Tehî piyâle-i ' ömr olsa görmek istemezüz
Şarâb şun bize sâķî meded şarâb şarâb
- 7 ' Aceb mi yaķsa dili ġasret-i leb-i la' li
Nazîm elde meşeldir dinür kebâb şarâb

45 (T: 206b, R: 194b, A: 179a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr gitdi sîneden ķaldı tek ü tenhâ ġarîb
Oldı ġûyâ kendü şehrinde dil-i şeydâ ġarîb
- 2 Yârimi yâd itsem nola düşdüm diyâr-ı ġurbete
Âşinânın ġadrini bilmez yine illâ ġarîb
- 3 Şâdıkım dirse inanma ol meh-i nâ-mihribân
Şıdķ-ı da' vî şubķ-ı kâzibde olur zîrâ ġarîb

4 Râzîñî nâ-mahreme keşf itme ey dil olmasun
Gûş-ı dihkânîde mengûş-ı dür-i yektâ ğarîb

5 Gâh olur kim ‘ âşık-ı şeydâya istiğnâ dût
Gerçi ‘ âşıkdan gelir elbette istiğnâ ğarîb

6 Şubha dek mâh encüm-i seyyârla eyler sefer
Devr ider aştama dek mihr-i cihân-ârâ ğarîb

7 Dîde-i bîĝâne görmezse ‘ aceb mi ey Nazîm
Nazm-ı rengîniñde elfâz-âşinâ ma‘ nâ-ĝarîb

46 (T: 207a, R: 194b, A: 179a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Sâĝar-ı şahbâ-be-kef mey-ĥâre bir ben bir ĥabâb
Rind-i dördî-keş gedâ bî-çâre bir ben bir ĥabâb

2 Seyr-i ĥüsn-i yâr için cismin ser-â-ser çeşm idüp
Dîdesin vaķf eylemiş dîdâra bir ben bir ĥabâb

3 Rûzgârına düşürmüş bâd-bânı bir hevâ
Fülk-i cismin ķullanur hemvâre bir ben bir ĥabâb

4 Eyleyen ‘ ayn-ı ĥaķîķatle temâşâ-yı cemâl
Ķaldı ancak şimdi vara vara bir ben bir ĥabâb

5 Ĥâba başdırdı yıķup mestân-ı bezm-i rûzımı
Dîdesi bîdâr olan bir yâra bir ben bir ĥabâb

6 Devr-i câm-ı Cem gibi meclis-be-meclis dem-be-dem
Şâhid-i mey şevķine âvâre bir ben bir ĥabâb

7 Şâf-meşreb şâf-dil şâfi-nażar şâfi-derûn
Kim ola dirseñ Nazîm-i zâra bir ben bir ĥabâb

47 (T: 207a, R: 195a, A: 179b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Hâyâda reng-i ruḥından gelür niḳâba hicâb
Virir o ḡonca-i bâḡ-ı edeb hicâba hicâb

2 Cebîn ü 'ârızı ol ḡarre ḡurre-i ḡüsünüñ
Düşürdi şanma şafak mâh u âfitâba hicâb

3 Yetişdi ḡaṭṭ-ı ruḡı âyîne alup eline
'Aceb gelür mi o mest-i mey-i 'itâba hicâb

4 Düşünce 'aks-i ruḡı sâḡî-i ḡül-endâmıñ
Getürdi sâḡara şerm ü şarâb-ı nâba hicâb

5 Ne vech ile varırız ey Nazîm o dergâha
Ki sû-i ḡâl vire anda şeyḡ u şâba hicâb

Ḥarfü't-Tâ

48 (T: 21b, H: 22a, R: 21b, A: 90a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

1 Ey meḡḡar-ı dü-'âlem faḡr-i cihân şefâ' at
Kârım ḡaṭâ dem-â-dem şad-el-amân şefâ' at

2 Ḥurşîd-i maşrıḡ-ı râz mâh-ı sipîhr-i i' câz
Şehbâz-ı 'arş-pervâz-ı ḡûrb-âşiyân şefâ' at

3 Cedd-i dü-ḡurratü'l-'ayn şâh-ı serîr-i kevneyn
Sultân-ı ḡâbe ḡavseyn 'arş-âstân şefâ' at

4 Ey nâzenîn-i Mevlâ maḡbûb-ı Ḥaḡ Te' âlâ
Maḡlûḡa rûz-ı ferdâ râḡat-resân şefâ' at

5 Lâhût şâh-râhıñ ḡayl-i rusül sipâhıñ
Ḥuddâm-ı bâr-ḡâhıñ kerrûbiyân şefâ' at

- 6 Naql olsa mu' cizâtiñ şerh olmaya şıfâtıñ
Cism-i vücûda zâtıñ rûh-ı revân şefâ' at
- 7 Ey şâh-ı mülk-i câvîd mesned-tırâz-ı tevhid
Senden iderler ümmîd hep ins ü cân şefâ' at
- 8 Ey nûr-ı neyyir-i zât saña mişâl-i zerrât
Biñ kâfile taḥiyyât olsun revân şefâ' at
- 9 Luḫfuñla kıl nezâre ḫâl-i Nazîm-i zâra
Bî-kedir eyle çâre ol nâ-tüvân şefâ' at
- 49 (T: 207a, H: 147b, R: 195a, A: 90a)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
- 1 Ey rütbe-i zâtı şeref-i şân-ı şefâ' at
Maḫşûş u müselleme saña dîvân-ı şefâ' at
- 2 Deryâ-yı ledün baḫr-i ḫaḫîkat yem-i ' irfân
Gencîne-i cûd u kerem ü kân-ı şefâ' at
- 3 Maḫbûb-ı Hudâ pâdişeh-i ḫurb-ı ḫalem-rev
Sultân-ı ümem ceş-i ḫalem-rân-ı şefâ' at
- 4 Miḫrâb-ı rusül ḫible-i ḫâcât-ı ḫalâyık
Pîrâye-dih-i maḫfil-i eyvân-ı şefâ' at
- 5 Ey ni' met-i ' afvıyla iden sîr ' uşâtın
Eyle beni de muḡtenem-i ḫân-ı şefâ' at
- 6 Olsun dür-i ' aşkıñla leb-â-leb şadef-i dil
Ey gevher-i yek-dâne-i ' ummân-ı şefâ' at
- 7 Ḳaldım şeb-i târîk-i ma' âşîde ḫalâş it
Ey meş' al-i ' afvı meh-i tâbân-ı şefâ' at

8 Şahrâ-yı kıyâmetde ʿuşât-ı ümemiñle
Germ olduğı dem ʿarşa-i meydân-ı şefâʿ at

9 Bir vech ile şâyeste degilim dağı luţf it
Eyle keremiñden beni şâyân-ı şefâʿ at

10 Elbette olur zîb-i leb-i ehl-i maʿâşî
Ėam çekme Nazîmâ ser ü dâmân-ı şefâʿ at

50 (T: 207b, H: 148a, R: 195b, A: 179b)
(Müfteʿ ilün Fâʿ ilün Mefâʿ ilü Faʿ lün)¹

1 ʿArşı da lerzân ider şabâh-ı maᖁabbet
Nâle-i ᖁayyâ ʿale'l-felâh-ı maᖁabbet

2 Devlet anıñ kim şala o bî-kese sâye
Bâl-i hümâ-yı sebük-cenâh-ı maᖁabbet

3 Açdı reyâhînini cenneti ᖁadıķa-i câmiñ
Feyz-i Mesîhâ-dem riyâh-ı maᖁabbet

4 Cevher-i şemşîrimiz şerâre-i dildir
Âh-ı deründur bize silâh-ı maᖁabbet

6 Secde-beriz ebrû-yı bütâna Nazîmâ
ʿÂşıkâ ancaķ budur şalâh-ı maᖁabbet

51 (T: 207b, H: 148a, R: 195b, A: 179b)
(Mefʿ ülü Fâʿ ilâtün Mefʿ ülü Fâʿ ilâtün)

1 Gitdikçe ben de oldum dîvâne-i maᖁabbet
İşte sen işte başım ey lâne-i maᖁabbet

2 Bir bezmiñ olmuşuz kim mest-i müdâm-ı şevķi

¹ Böyle bir kalıp bulunmamaktadır ancak bundan başka bir kalıba da uymamaktadır ve yine kusurlar vardır.

Anda sifâl-i serdir peymâne-i maḥabbet

3 Her gûşesinde maḥfi biñ genc-i şevk lâzım
Her şehr-i dil olur mı vîrâne-i maḥabbet

4 Bîgâne maḥrem olmaz olsa eger Felâtûn
Erbâbına açıktır ḥum-ḥâne-i maḥabbet

5 Taḥşîl-i terk-i cândır ğavvâş çekme zaḥmet
Ka' rındadır bu baḥriñ dür-dâne-i maḥabbet

6 Gûş-ı kabûli güller hep çekdiler çemende
Takrîr idince bülbül efsâne-i maḥabbet

7 Olsa ' aceb mi pür-cûş cân-ı Nazîm-i şeydâ
Bilmez ḥumâr u ḥâbı mestâne-i maḥabbet

52 (T: 208a, H: 148a, R: 195b, A: 180a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 İtdiñ dil-i şûrîdeye iblâğ-ı maḥabbet
Oldı yine bir kâlebe ifrâğ-ı maḥabbet

2 İtmem gül-i ḥurşîde nazar bâğ-ı felekde
Başımda yeriñ var seniñ ey dâğ-ı maḥabbet

3 Sînemde olan şerḥaları dâğları gör
Oldı yine dâğ üsti baña bâğ-ı maḥabbet

4 Eyle nigeḥ-i nâz müjeñ bağrımı delsün
Vir ḥançer-i ' aşka demidir zâğ-ı maḥabbet

5 Kıl ' ayn-ı inâyetle nazar ḥâl-i Nazîm'e
Ey dîdeleri nergis-i mâ-zâğ-ı maḥabbet

53 (T: 208a, H: 148b, R: 196a, A: 180a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Etfâl-i maḥabbetle dolup mekteb-i ḥayret
Ta' lîm-i cünûn ile açıldı leb-i ḥayret
- 2 Bîgâne-i çeşm-i siyehiñdir seniñ ol kim
Bağdıqça saña olmaya hem-meşreb-i ḥayret
- 3 Olmaz mı daḥi şerbet-i la' liñle müdâvâ
Öldürdi ṭabîbim beni tâb-ı teb-i ḥayret
- 4 Hâl-i ruḥı zîr-i ḥam-ı zülfinde göründi
Yâ Rab ne siyeh doğdı bu şeb kevkeb-i ḥayret
- 5 Tayy olmadı râhim ser-i zülfi hevesiyle
Gitdikçe medîd oldu Nazîmâ şeb-i ḥayret

54 (T: 208a, H: 148b, R: 196a, A: 180a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 İtdikçe kıyâm ol kad-i bâlâ-yı kıyâmet
Gûyâ ki kopar başıma gavğâ-yı kıyâmet
- 2 Hâvfim budur ey serv-ḥırâm-ı çemen-i nâz
Dâmânıñ ele girmeye ferdâ-yı kıyâmet
- 3 Cân u dili eyler nigeñiñ böyle ḳalursa
Zannım bu ki maḥşerde rüsvâ-yı kıyâmet
- 4 Tâḳat nice mümkün o ruḥ-ı ḥavşala-sûza
Yağdıñ beni ey mihr-i felek-cây-ı kıyâmet
- 5 Bir cünbiş ile ' âlemi birbirine ḳatdıñ
Ey ḳaddi olan fitne-i ber-pâ-yı kıyâmet
- 6 Hûnâbe-i ḳurbânî-i tîğ-ı nigeñiñden
Leb-rîz ola bismil-geh-i şahrâ-yı kıyâmet

7 Ğamzeñle Nazîm'in de işi maşşere aldı
İtse nola her laza temennâ-yı kıyâmet

55 (T: 208b, H: 148b, R: 196a, A: 180a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Hüşnüñ olıca feyz ile rüşen-ger-i mir'ât
Her în-i cebîniñ ola bir cevher-i mir'ât

2 Lâ-büdd o da giryeyle bulur şafvet-i albi
Nem-nâk ise her dem nola eşm-i ter-i mir'ât

3 Biñ nâz ile itdikçe temâşâ-yı cemâlin
Zannım bu ki ol mâh ola reşk-âver-i mir'ât

4 'Aks-i ru-ı pür-tâbı ile ol meh-i hüşnüñ
Nûr-ı başar-ı mihri olur peyker-i mir'ât

5 Şal mihr-i ruuñ âyine-i alb-i Nazîm'e
Ol pertev-i rûyuñla şafâ-güster-i mir'ât

56 (T: 208b, H: 149a, R: 196a, A: 180a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Olmada bûalemun nefis ile 'âlem kec ü râst
Resm-i avâl-i cihân oldu ü-hâtem kec ü râst

2 Nâıñ hâline itmez nazâr erbâb-ı kemâl
Ki terâzû-yı nigehte olur âdem kec ü râst

3 Yâri ayârdan erbâb-ı nazâr far eyler
Dîde-i avâle olsa nola mübhem kec ü râst

4 Nîk ü bed vaz' -ı cihân ile bulunmaz dil şafâ
Yeli seylâb ider 'azm-i ser-i yem kec ü râst

5 Kûyına şev-i lebiyle düşe alka giderüz

Revişi mestiñ olur böyle dem-â-dem kec ü râst

6 Kâd-i ham-geşte ile sîneme çeksem bârî
Düşmene tîr ü kemân ile görünsem kec ü râst

7 Bâd-î âhım güzêr itdikçe Nazîm olsa nola
Ruğ-î dil-dârda ol turre-i pür-ham kec ü râst

Harfû's-Sâ

57 (T: 22a, H: 22a, R: 22a, A: 91a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

1 Ey hilkat-i vücûduñ halk-ı cihâna bâ' is
Zât-ı hikem-nümûduñ kevn ü mekâna bâ' is

2 Cibrîl derd-nâkiñ meftûn-ı sîne-çâkiñ
Ey dest ü tab'-ı pâkiñ deryâ vü kâna bâ' is

3 Şâhî maqâm-ı nûruñ 'arş-ı berîn huşûruñ
Ey şer' ile zuhûruñ emn ü emâna bâ' is

4 Âyîne-i şifâtîñ manzûrî kâ' inâtîñ
Ey âfitâb-ı zâtîñ nüñ âsumâna bâ' is

5 Cânımda hasretiñdir gönlümde firqatiñdir
Vaşfiñ maḥabbetiñdir şerḥ ü beyâna bâ' is

6 Ey pâdişâhı dehrîñ 'âlem kemîne şehriñ
Haşma kemend-i qahrîñ 'ıkdü'l-lisâna bâ' is

7 Olsun yoluñda qurbân cânım Nazîm-i nâlân
Dilde ğamiñdir el'ân bu dâstâna bâ' is

58 (T: 209a, H: 149a, R: 196b, A: 90b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh esîr-i mâsivâyım el-ğıyâş
Kıyâd-bend-i şaḡne-i nefis ü hevâyım el-ğıyâş
- 2 Raḡmeten li'l-‘ âlemînsin merḡamet kıl ḡâlîme
Sen şeh-i her dü-cihân ben bir gedâyım el-ğıyâş
- 3 Dest-ğîr ol kim ma‘ âşî pây-mâl itdi beni
‘ Âciz ü bî-kes zelîl-i bî-nevâyım el-ğıyâş
- 4 Eyleme ḡablü'l-metîn-i ‘ afvîñı benden dirîğ
Çeh-nişîn-i zillet ü sehv ü ḡaḡâyım el-ğıyâş
- 5 Meş‘ al-i nûr-ı şefâ‘ atle ḡalâş it yâ nebî
Güm-sürâğ-ı zulmet-âbâd-ı riyâyım el-ğıyâş
- 6 ḡaclet-i sû-i ‘ amel itdi beni pür-infi‘ âl
Şerm-sâr-ı sâkin-i arz u semâyım el-ğıyâş
- 7 Çâre-sâz ol ey ḡabîb-i ‘ illet-i cân-ı ümem
Renc-i işyân ile zâr-ı mübtelâyım el-ğıyâş
- 8 Pertev-i mihriñle raḡşân eyle her bir zerremi
Ârzû-yı dergehiñle ḡâk-i pâyım el-ğıyâş
- 9 ḡasret-i kûyuñla fûrḡat cânıma kâr eyledi
Tâ-be-key ḡurb-ı civârıñdan cüdâyım el-ğıyâş
- 10 Mazḡar-ı cûd u mürüvvet kıl Nazîm-i zâr-veş
Yâ nebî gerçi ‘ aḡâña nâ-sezâyım el-ğıyâş

59 (T: 209a, H: 149b, R: 196b, A: 180b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Nigeḡhi eylemese ḡamze-i ḡûn-pâş ile baḡş
Çeşmi ḡan içmede itmezdi o ‘ ayyâş ile baḡş
- 2 ‘ Âḡıbet ḡabza-i ‘ aşḡında olur ḡaddi kemân

Kimseler eylemesün ol çatılan kaç ile baḥş

3 Vaḳf ider ḥayrete bir nîm-nigâh-ı nâzı
Nergis eylerse eger ol gözi cemmâş ile baḥş

4 İftirâkıında o yektâ güheri nüh-şadefîñ
Yedi deryâ idemez gözden akan yaş ile baḥş

5 Levḥ-i cân u dile kilik-i müje-i ḥûnînim
Yazmada şeklin ider ḥâme-i naḳḳâş ile baḥş

6 Münkîr-i ‘aşḳa sükût it ki şeb-i târ içre
Mihri işbât için itmez kişi ḥuffâş ile baḥş

7 Mübtelâlar da eger var ise de şimdi Nazîm
Sensin ancak reh-i cânânda iden baş ile baḥş

60 (T: 209a, H: 149b, R: 197a, A: 180b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Fiğânıma o ḥaṭ-ı müşg-bârdır bâ‘ iş
Cünûnuma yine faşl-ı bahârdır bâ‘ iş

2 ‘Aceb mi zülfüñi taḥrîk iderse bâd-ı nesîm
Ki ıztırâb-ı dile rûzgârdır bâ‘ iş

3 Ḥaṭıñla ‘ârızîñ ola nola nezzâre kim
Çemende def‘ -i ğama cûy-bârdır bâ‘ iş

4 Ḥayâl-i vaşlîñ unutturdu fikr-i hierâmı
Ki tâze neşveye derd-i ḥumârdır bâ‘ iş

5 Qarâr-ı şabrımı yağmaya çîn-i zülfüñde
Dil-i ḥazîn ü ğarîbü'd-diyârdır bâ‘ iş

6 Bu âh u nâleme mânend-i ‘andelîb-i çemen
Benim o ğonca-leb ü gül-‘ ızârdır bâ‘ iş

7 Nola olursa şeker-rîz tûti-i tab'ım
Nazîm âyine-i hüsn-i yârdır bâ'ıs

61 (T: 209b, H: 149b, R: 197a, A: 180b)
(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün)

1 Dil 'âlemini 'aşkıdır ârâyîşe bâ'ıs
'Âlemde dile 'aşk imiş âsâyîşe bâ'ıs

2 Hep 'aşk imiş ey râtibe-hârân-ı maḥabbet
Şâdî vü ğamı kâhiş ü efzâyîşe bâ'ıs

3 Teng olmuş iken her dü-cihân himmet-i 'aşka
Yâ Rab ne ola dilde bu güncâyîşe bâ'ıs

4 'Aşk olmuş ezel cân u dil-i 'âşık-ı zârı
Derd-i ğam-ı cânân ile âlâyîşe bâ'ıs

5 Hârâ güher ü hâk zer olmazdı Nazîmâ
'Aşk olmasa her hâleti bahşâyîşe bâ'ıs

Harfû'l-Cîm

62 (T: 22a, H: 22b, R: 22a, A: 91a)
(Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün)

1 İmâm-ı kıble-i dîn server-i le' amrük-tâc
Haṭîb-i minber-i levlâk şâhibü'l-mi' râc

2 Dükân-ı mekrümete hâce-i kerem-mâye
Perend-i kârgah-i luṭf u şefkate nessâc

3 Celâli kaşrına çarḥ-ı felek bir âvîze
Cemâli bezmine ḥurşîd ü mâh iki sirâc

4 Hemîşe ins ü melek sâ'il-i der-i cûdî

Müdüâm şâh u gedâ luţf-ı tab'ına muhtâc

- 5 Kemend-i derdine cân-ı za'îf bend ü esîr
Hâdeng-i 'aşkına levh-i dil-i hâzîn âmâc
- 6 Şükûhı tefriķa-baĥş-ı cüyüş-ı düşmen-i dîn
Hücûmı milket-i a' dâya bâ' iş-i târâc
- 7 O hâzık-ı ümemiñ şerbet-i maĥabbetidir
'Îlâc-ı derd-i derûn-ı Nazîm-i ĥaste-mizâc

63 (T: 209b, H: 150a, R: 197a, A: 91a)

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Zehî şem'-i cemâli pertev-endâz-ı şeb-i mi' râc
Münevver mâh-tâb-ı tal'atiyle kevkeb-i mi' râc
- 2 Kıyâmı kâmet-i Tûbâ ĥırâmı maķşad-ı aķşâ
Fürûĥ-ı neyyir-i zât-ı şerîfi maţlab-ı mi' râc
- 3 Vücûd-ı kâмили edhem-süvâr-ı leyletül-İsrâ
Ġubâr-ı maķdemi kuĥl-i dü-çeşm-i eşheb-i mi' râc
- 4 Müzeyyen yümn-i teşrîf-i şerîfiyle bisât-ı ĥurb
Müşerref bûs-ı dâmân-ı laţfiyle leb-i mi' râc
- 5 Müzehheb medĥ-i pâkiyle hemîşe muşĥaf-ı levlâk
Münaķķaş vaşf-ı zâtıyla dem-â-dem mekteb-i mi' râc
- 6 Ġubâr-ı reh-güzârı kuĥl-i çeşm-i cevher-i evvel
Nişân-ı na'î-i pây-ı raĥşı mâh-ı Naĥşeb-i mi' râc
- 7 Edîb-i zû-fünûn-ı mekteb-i 'irfân ki itmiş Ĥaķ
Dil-i dânasını ĥallâl-i sırr-ı ağreb-i mi' râc
- 8 Sezâ mihr ile ol mâhıñ pür itse ĥuş-ı âfâķı
Nevâ-yı şevķ-i bîdârân-ı Şâm yâ Rab-i mi' râc

9 H yat-ı c vid n buldı rev n olduğda   izzetle
Olup cism-i laţıfı r h-baĥş-ı k leb-i mi  r c

10 Naz m-i b -kesi t h-i ma   şiden ĥ l ş eyler
Şef   at k nıdır ol Ő h-ı    li-meşreb-i mi  r c

64 (T: 210a, H: 150a, R: 197b, A: 181a)
(F   il t n F   il t n F   il t n F   ilün)

1 Baĥmaĥa ĥ sn n yeter mir' ta yoĥdur iĥtiy c
Var iken k nd-i lebi n lezz ta yoĥdur iĥtiy c

2  fit b-ı t l  at n   uşş k  rakş n eylesün
Ey meh-i n -mihrib n zerr ta yoĥdur iĥtiy c

3    şık-ı z r olduĥum bild n sirişk    hdan
Cürmüm ikr r eyledim işb ta yoĥdur iĥtiy c

4 Ĥat n almış ĥ le-i  ĥ şa m h-ı ĥ sn ni
Ĥalk -i tesh r   n renc ta yoĥdur iĥtiy c

5 Sen hem n ĥ k-i temenn  ol Naz m  ger i kim
Dergeh-i ma  b dda t    te yoĥdur iĥtiy c

65 (T: 210a, H: 150a, R: 197b, A: 181a)
(Mef   il n Mef   il n Mef   il n Mef   il n)

1 K l h n ol per  mest olsa eyler r st g h  kec
Olur g y  Ő      -ı Ő m  -i enver r st g h  kec

2 Debist n-ı mel hatde oĥurmuş muşhaf-ı   işve
 d p k ddin o t fl-ı n z-perver r st g h  kec

3 Ő b  k k llerin p r-p     t b itse olur l -b d
Serimde d d-ı  him cilve-g ster r st g h  kec

4 Güzer-gâhı nesîm-i âhda cem' iyyet itmişdir
Nola olsa o gîsû-yı mu' anber râst gâhî kec

5 Nazîmâ cünbiş-i mestânesinden ihtirâz eyle
Hıramân tûğ-ber-kef kıadd-i dilber râst gâhî kec

66 (T: 210a, H: 150b, R: 198a, A: 181a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Olursa vaqt-i ecel kıâbil-i ' ilâc mizâc
Olur dürüst şikest-i dil-i zücâc mizâc

2 Hêlâl-zâde yeter mey baña ' araç çeksem
Harâm-zâde ile itmez imtizâc mizâc

3 Müdâm o şûh-ı sebük-rûha şiklet itmezdi
Nedir bileydi raķîb-i girân-mizâc mizâc

4 Olursa Hızr u Mesîhâ yine çeker zaħmet
Tabîbe eylesün ' arz-ı ihtiyâc mizâc

5 Hemîşe girye vü ħande yanında yeksândır
Nazîm o sûhte-dil kim ola sirâc-mizâc

67 (T: 210b, H: 150b, R: 198a, A: 181a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

1 Ol mest-i ' işve ħande-i nâz eylesün mi hiç
Dil-dâdesin ħamûş-ı niyâz eylesün mi hiç

2 ' Uşşâķ-ı bî-nevâya ser-i kûyıdır maķâm
Sükkân-ı Ka' be terk-i Ħicâz eylesün mi hiç

3 Maħmûd olmadıķça kişi reh-nümâ-yı ' aşķ
Tayy-gerde-râh-ı kûy-ı Ayâz eylesün mi hiç

4 Esrâr-ı ' aşķı şorma şaķın tab' -ı nükte-dân

Keşf-i künûz-ı gevher-i râz eylesün mi hiç

- 5 Taklîd-i ehl-i ‘ aşk ider ağıyâr ey Nazîm
‘ Anķâ-yı Kâf kârını bâz eylesün mi hiç

68 (T: 210b, H: 150b, R: 198a, A: 181b)
(Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Reşk ü ğasedle düşmese ebrû-yı yâra mevc
Olmazdı ıztırâba düşüp hiç kâra mevc

- 2 Ebrû-yı dil-firîbi ki mâhî-i fitnedir
Deryâ-yı ğüsni cûş idüp itmiş kenâra mevc

- 3 Âhım dağıtdı kâkûlini vech-i pâkine
Deryâda ‘ âdet olsa nola rûzgâra mevc

- 4 Bî-câme seyr idüp leb-i deryâda sînesin
Biri birini başdı olup pâre pâre mevc

- 5 Şanma Nazîm zaĥm ‘ ızârında dilberin
Baĥr-i muĥîṭ-i ğüsndür ol anda yâre mevc

69 (T: 210b, R: 198a, A: 181b)
(Mef’ ûlü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ûlün)

- 1 Feryâda gelüp nâle-i bî-fâşıla-i mevc
Deryâları hep cûşa getürdi gile-i mevc

- 2 Lâ-büd giderek vâşıl olur menzile sâlik
Elbette kenâra çekilür kâfile-i mevc

- 3 Müğân-ı terim men’ idemez seyl-i sirişki
Cûş-ı yemi zabṭ eyleyemez silsile-i mevc

- 4 Bir kerre amân virmediñ ey bâd-ı muĥâlif
Besdir bu kadar keşmekeş-i nâfile-i mevc

5 Baħr-i ğam-ı ‘aşķında o çâr-ebrû-yı pür-çîn
Fülk-i dile çekdirmededir ğâ’ile-i mevc

6 Pür pîç ü ħam itmiş eşer-i câzibe-i ‘aşķ
Olmuş kemer-i derd-i maħabbet çile-i mevc

7 Tâb-ı teb-i dîdârladır ħaķ bu Nazîmâ
Bir pür leb-i deryâda olan âbile-i mevc

70 (T: 211a, R: 198b, A: 181b)

(Mef’ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Gösterdi fülk-i hûşa yem-i ħüsn-i yâr mevc
Ebrûlarıyla ħaķ-ı lebi oldu çâr-mevc

2 Yâri görüp kenârda dîdâr seyrine
Başdı biri birini olup bî-ķarâr mevc

3 Rûyında âhım eyledi pür-pîç o kâkülîni
Deryâda zâhir itdi yine rûzgâr mevc

4 Virmez şafâ-yı ħüsnî ħaķ-ı la’li zevķini
Biñ kerre olsa lüccede gevher-nişâr mevc

5 Dil seyr-i ħüsn iderken esîr oldu zülfine
Ğarķ-âbesin muķaddem ider der-kenâr mevc

6 Emvâc-i baħr-i ‘aşķ idi sînemde üstühân
Deryâ-yı ħüsn eylemedi âşikâr mevc

7 Bir ğün dem-i ħaşâd gelür urmaz ey Nazîm
Bâd-ı fenâ ile bu kühen kişt-zâr mevc

Ĥarfü'l-Ĥâ

71 (T: 22a, H: 22b, R: 22a, A: 91b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey olan naşş-ı kerîm ile vücûdı memdûh
Cism-i pâki gül-i şâdâb-ter-i gülşen-i rûh
- 2 Kâmetiñ fikri güşâyışde erbâb-ı kulûb
Ey hırâm-ı 'alemî bâ' iş-i şad-feth ü fütûh
- 3 Hüsrev-i her dü-serâsın ki seniñ-çün itmiş
Şun' -ı mi' mâr-ı ezel kevn ü mekânı matrûh
- 4 Sâgar-ı mihrîne mestân-ı Hudâ hasret-keş
Bâde-i 'aşkıña leb-teşne dil ü cân-ı naşûh
- 5 Dürdî-i bâde-i derdiñ dile şahbâ-yı neşât
Kâse-i bezm-i ğamiñ cânım için cân-ı şabûh
- 6 Rûz u şeb zıkr-i lisândır baña vaşf-ı zâtıñ
Midhâtiñ vird-i zebândır baña her şâm u subûh
- 7 Cûy-bâr-ı himemiñ kaçresidir bañr-i muhîf
Âfitâb-ı keremiñ zerresidir pertev-i yûh
- 8 Fülk-rân-ı yem-i 'irfân o peyembersin kim
Kef-i hüsn bañr-i kemâliñde seniñ keştî-i Nûh
- 9 Saña kaldı işi bî-çâre Nazîm-i zârıñ
Rûy-ı ümmîdine eyle der-i luţfuñ meftûh

72 (T: 211a, H: 151a, R: 198b, A: 91b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey nûr-ı zâtı mihr-i münîr-i cihân-ı rûh
Berķ-ı cebîn-i pâki meh-i âsumân-ı rûh
- 2 Cism-i laţif ü nâzüki cân ile tev'emân
Tûbâ-yı kıaddi serv-i revân-ı cinân-ı rûh

- 3 Levh-i şenâ vü midhâti ta' vîz-i cân u dil
Zîr-i livâ-yı şefkati dâru'l-emân-ı rûh
- 4 Düş-ı mübârekinde o gîsû-yı ' anberîn
Olmuş o server-i rusülün sâyebân-ı rûh
- 5 Ey kûtb-ı çarh-ı ' âtıfet olsa ' aceb midir
Vâlâ ' ulüvv-i rif' at ü şânıñla şân-ı rûh
- 6 Olsun fedâ yoluñda cihân ü cihâniyân
Ey hûk-i pâyi cevher-i terkîb-i cân-ı rûh
- 7 Zât-ı şerîfîñ olmasa maḥfil-tırâz-ı kurb
Olmazdı şâh-ı Sidre vü Tûbâ-mekân-ı rûh
- 8 Ger itmeseydi nâme-i hilkatiñ meded
Bulmazdı böyle neşv ü nemâ bûstân-ı rûh
- 9 Olsun delîl rehber-i ' afv u şefâ' atîñ
Şehr-i beḳâyâ ' azm idecek kârvân-ı rûh
- 10 Eyle Nazîm-i ' âciziñ ey menba' -ı nevâl
Nefs-i gürisne-çeşmini mihmân-ı hân-ı rûh

73 (T: 211b, H: 151a, R: 199a, A: 181b)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Viridi seher zîb ü fer tahtına sultân-ı şubḫ
Zîr-i nigîn eyledi dehri Süleymân-ı şubḫ
- 2 Gevher-i hürşîde baḫ hâme-i zerrîn ile
Yazdı felek mihrine bende-i fermân-ı şubḫ
- 3 Reng-i şafaḫla müdâm olsa nola tâb-dâr
Hûn ile perverdedir lâle-i bostân-ı şubḫ

- 4 Da' vetiñe ey perî var ise âmâdedir
Yağdı buhûr-ı şebi micmere-gerdân-ı şubh
- 5 Şa' şa' a zann eyleme dökdi yükin fülk-i mihr
Oldı telâţum-pezîr ʔulzüm-i 'ummân-ı şubh
- 6 Pençe-i hursîd ile dönse nola germ olup
Meclis-i eflâkde câm-ı dıraşşân-ı şubh
- 7 Yâsemenî câmesin geydi seher ey Nazîm
Oldı yine âfitâb gûy-ı girîbân-ı şubh

74 (T: 211b, H: 151a, R: 199a, A: 182a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Olsa ne deñli müşkil olur her kitâb şerh
Olmaz derûn-ı dilde olan ıztırâb şerh
- 2 Sînemde şerhalarla saña 'arz-ı hâl idüp
Râz-ı derûnımı ideyim bâb bâb şerh
- 3 Yap hâtır-ı hazînimi cânâ şevâba gir
Olmaz gönül yapılmada olan şevâb şerh
- 4 Yazmış hâtîñ kenâr-ı gubâr ile eylemiş
Metn-i metîn-i hüsnüñi pür-intihâb şerh
- 5 Her bir nigejde mes'ele-i fenn-i 'işveyi
Eyler Nazîm'i o dilber-i hâzır-cevâb şerh

75 (T: 211b, H: 151b, R: 199a, A: 182a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Tâb-ı hüsnüñle döner şekl-i gül-i âle kadeh
'Aks-i hâliñle olur dâğ-ı dil-i lâle kadeh
- 2 Şevk-i ebrû vü cebîniñle seniñ ey meh-i hüsn

Geh hilâl oldı gehî bedr ü gehî hâle kadeh

- 3 İtdi her kâtesini aḡker-i dâġ-ı dil ġam
Germî-i meyle olup âteş-i seyyâle kadeh
- 4 Hırmen-i cân u dile olmadadır berġ-efgen
Tâb-ı şahbâdan olup şu' le-i cevvalê kadeh
- 5 Meclis-i Cem'de olan demleri ḡasretle añup
Dem-be-dem itmededir rîziş-i pergâle kadeh
- 6 Döndi pîrâye-i berg-i gül ile meclisde
Penbe-i dâġ ile pür sîne-i abdâla kadeh
- 7 Devr-i sâġarda ḡabâb añlama tâb-ı meyden
Lebini eyledi ârâyiş-i tebhâle kadeh
- 8 Dili maḡv eyledi ḡurşîd-i tecellâ-yı cemâl
Nice tâkat ide böyle mey-i kattâle kadeh
- 9 Bezm-i şahbâda idüp girye-i mestâne Nazîm
Oldı sâķîniñ elinde gül-i pür-jâle kadeh

Ḥarfü'l-Ḥâ

76 (T: 22b, H: 23a, R: 22b, A: 92a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh ' aceb mi dönse fermânîñla çarḡ
Rif at-i şân buldı ḡaķķâ rif at-i şânîñla çarḡ
- 2 Cebhe vü rûyuñ görelden rûz u şeb pür-şevķdir
Mâh-ı tâbânîñla ḡurşîd-i dırahşânîñla çarḡ
- 3 Mihr ü mâh-ı nev degil ķânî' olup bulmuş ġinâ
Her seḡer bir ķurş her şeb bir dilim nânîñla çarḡ

- 4 Çihresinde rû-nümâ reng-i şafağ şubh u mesâ
Hacletinden oldı şerm-âlûd ihsânîla çarh
- 5 Kâdr ü 'îd olmağdadır rûz u şebi dâ'im olup
Şâm-ı İsrâ'da müşerref bûs-ı dâmânîla çarh
- 6 'Arş ü kürs ü sidreyi tayy itdi evvel haţvede
Pür tezelzûldür Burâğ-ı berğ-cevlânîla çarh
- 7 Kevni doldurdı nevâ-yı na' t-ı zâtîla Nazîm
Vecde geldi nâle-i murğ-ı hoş-elhânîla çarh

77 (T: 212a, H: 151b, R: 199b, A: 91b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey nihâl-i qadi Sidre-şemer ü Tûbâ-şâh
Kurb-ı Hağ zâtîna maşşûş u müselleme bir kâh
- 2 Mîhmân-ı ser-i hân-ı ni' amîñ cân-ı rusûl
Ey tenûr-ı keremiñde dem-i 'İsî neffâh
- 3 Enbiyâ süfre-i in' amîña maşşûş tufeyl
Maţbah-ı cûduña ervâh-ı muğaddes tabbâh
- 4 Düşmen-i dîne Süleymân-ı sipeh rezmiñde
Dîde-i mûr-şifat teng ola meydân-ı ferâh
- 5 Şadme-i tevsen-i qahrîla olur rûz-ı meşâf
Mülk-i ma' mûre-i ceşş-i huşamâ vâdî-i lâh
- 6 Nola her hamlede virseñ şaf-ı a' dâya şek
Ey miyân-ı sipeh-i 'azmiñe tevfiğ dü-şâh
- 7 Evvelîn satırını taħrîr idemez maşşere dek
'Ağl-ı kül menqabetiñ itse eger istinsâh
- 8 Güher-i silk-i kabûlüñ dil-i aşâb-ı şalâh

Gûy-ı çevgânî-i reddiñ ser-i erbâb-ı besâh

9 Kâbza dutduqça kemân-dâr-ı sihâm-ı ğazabiñ
Nâvek-i kâhr ile olsun dil-i düşmen sûrâh

10  İd-i adhâ-yı ser-i kûyuñla ey fahr-i cihân
Ola kurbân dil ü cân-ı Nazîm-i güstâh

78 (T: 212a, H: 152a, R: 199b, A: 182a)
(Mef  lü Fâ  ilâtü Mefâ  ilü Fâ  ilün)

1  Aqlım dağıtdı sînesini çâk idüp o şûh
Dîvâne eyledi beni idrâk idüp o şûh

2  Uşşâka şavm-ı  aşkıñı farz eylemiş tamâm
İftâr-ı bûs-ı la  lini imsâk idüp o şûh

3 Şanma ruhında kâküli almış kemend yine
Naĥcîr-i hüsni beste-i fitrâk idüp o şûh

4 Çekmiş nigâhı kâşd-ı dil ü cânâ hançerin
Çeşmin siyâh-mest ü ğazab-nâk idüp o şûh

5 Virmiş henûz âteş-i mihriyle sûz u tâb
Hurşîd-i dâĝ-ı sîne-i eflâk idüp o şûh

6 Şad-el-amân ki eyledi pâ-mâl-i esb-i nâz
Ben nâ-tüvâmı da yolına hâk idüp o şûh

7 Yektâ-süvâr-ı  arşa-i nazm itmiş ey Nazîm
Vaşf-ı ruhında tab ımı çâlâk idüp o şûh

79 (T: 212b, H: 152a, R: 200a, A: 182b)
(Mef  lü Fâ  ilâtü Mefâ  ilü Fâ  ilün)

1 Ruĥ turre la l-i yâr sefid ü siyâh ü sürh
Haĥkâ ki yâdigâr sefid ü siyâh ü sürh

- 2 Rûyında hâline had-i gül-fâmına fedâ
‘Âlemde her ne var sefid ü siyâh ü sürh
- 3 Hem-reng-i ‘ârız u haṭ u ruhsârı olmasa
Bulmazdı i‘tibâr sefid ü siyâh ü sürh
- 4 Levh-i kazâda naṣṣ-ı beşer kilik-i şun‘ ile
Olmaḡda âşikâr sefid ü siyâh ü sürh
- 5 Şubh u mesâ şafaḡla idüp âsumânı zeyn
Naṣṣ itdi Kird-gâr sefid ü siyâh ü sürh
- 6 Rîş-i sefid ü rûy-ı siyeh sürhî-i hicâb
Hep itdik ihtiyâr sefid ü siyâh ü sürh
- 7 Baḡ yâsemenle sâye-i serv ü güle Nazîm
Oldı şükûfe-zâr sefid ü siyâh ü sürh

80 (T: 212b, H: 152a, R: 200a, A: 182b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Sensiz demâḡ-ı câna olur şehd-i nâb telh
Hecl-i lebiñle olsa ‘aceb mi şarâb telh
- 2 Nûş-ı sirişk-i dîde ider teşnegân-ı ‘aşḡ
Ġam çeşme-sârıdır ne ‘aceb olsa âb telh
- 3 Şekker lebiñ hayâl idüp ey mâh şubha dek
Hayretle oldı dîde-i giryâna hâb telh
- 4 Âlûde-i tebessüm-i nâz ile her sözüñ
Şîrîn su ‘âl-i ‘âşıḡa virme cevâb telh
- 5 İtmiş harâb telhî-i heclîñ Nazîm'i hayf
Şun ḡand-i la‘liñi aña olsun harâb telh

Harfû'd-Dâl

81 (T: 22b, H: 23a, R: 22b, A: 92a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Dil şifte-i sünbül-i gîsû-yı Muḥammed
Cân bülbül-i şeydâ-yı gül-i rûy-ı Muḥammed
- 2 Ervâḥ-ı kudüs kuḥl-i dü-çeşm eyleye tâ ḥaşr
Bir dil ki ola ḥâk-i ser-i kûy-i Muḥammed
- 3 Ḥaḳḳâ ki nihâl-i emel-i ravza-i cândır
Çeşmimde ḥayâl-i ḳad-i dil-cûy-ı Muḥammed
- 4 Gün gibi seri cây-geh-i çarḥa irişdi
Çevgân-ı ğamında dil olup gûy-i Muḥammed
- 5 Mihriñ ruḥı zerd oldı hilâl eyledi mâhı
Ḥasret-keşî-i 'ârız u ebrû-yı Muḥammed
- 6 Ḳaldım reh-i târik-i ma' âşîde meger kim
Tevfik ola bedreḳa-i sûy-ı Muḥammed
- 7 Şad-şükr ki bîçâre Nazîm'i kerem-i Ḥaḳ
İtmiş dil ü cânıyla şenâ-gû-yı Muḥammed

82 (T: 213a, H: 152b, R: 200a, A: 92a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ nebî ser-der-hevâ-yı ṭab' -ı dîn oldum meded
Pây-mâl-i nefis-i bed-râm u ḥarûn oldum meded
- 2 Nûş-dârû-yı şefâ' atle ' ilâc eyle baña
Mübtelâ-yı renc-i ' işyânım zebûn oldum meded
- 3 Mekteb-i ṭâ' atde ḳıl ṭıfl-ı îcâd-ı şavâb
Maḥfil-i sehv ü ḥaṭâda zû-fünûn oldum meded

- 4 Selb-i ‘ aql itdim uyup râh-ı haṭâda gönlüme
Âh kim âvâre-i deşt-i cünûn oldum meded
- 5 Tünd-bâd-ı ma‘ şiyet itdi vücûdum hâk-sâr
Bîd-i Mecnûn-veş dirîgâ ser-nigûn oldum meded
- 6 Dil-siyâh itdi yaqup nâr-ı ma‘ âşî bağrımı
Lâle-veş âzürde-i dâğ-ı derûn oldum meded
- 7 Rûyımı sû-i ‘ amel zerd itdi nîlûfer gibi
Eşk-i âl-i dem-be-demle ğarq-ı hûn oldum meded
- 8 Eyledi gönüm hevâ sîmâb-veş pür ıztırâb
Cürm-i pey-der-peyle bî-şabr u sükûn oldum meded
- 9 Kûrî-i ğaflet düşürdi lağziş-i ‘ işyân ile
Nefse uydum çâhî-i mekr ü füsûn oldum meded
- 10 Tâ‘ at-i Hâk'da tehî-destim Nazîm-i zâr-veş
Yâ Resûlallâh giriftâr-ı düyûn oldum meded

83 (T: 213a, H: 152b, R: 200b, A: 182b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Çekilmiş ‘ arşa burc-ı evliyâdır hâlka-i tevḥîd
Hişâr-ı râhat-ı şâh u gedâdır hâlka-i tevḥîd
- 2 Nola erbâbınıñ tûfân-ı eşki şu‘ le-hîz olsa
Tenûr-ı hânümân-sûz-ı riyâdır hâlka-i tevḥîd
- 3 İmâme mürşid-i kâmilidir anda rişte târ-ı feyz
Kerâmet sübhası dirsem revâdır hâlka-i tevḥîd
- 4 Fenâfillâh olup terk-i sivâdır fetḥiniñ şartı
Tılsım-ı ism-i zâta ejdehâdır hâlka-i tevḥîd

- 5 Müdâm ehl-i şühûduñ gösterir timsâl-i maqşûduñ
‘ Aceb âyîne-i ‘ âlem-nümâdır halka-i tevîd
- 6 Nola çok şu götürse mâcerâ-yı dîde-i ‘ uşşâk
Ki göz yaşıyla gerdân âsiyâdır halka-i tevîd
- 7 ‘ Aceb mi itseler cân ile ‘ arz-ı gerden-i teslîm
Mürîd ü mürşide tavk-ı rızâdır halka-i tevîd
- 8 Sezâdır mihr ü mâhı eylese zerrât-veş rakşân
Sipîhr-i ‘ aşk-ı pâk-i kibriyâdır halka-i tevîd
- 9 Leb-â-lebdir tecellâ-yı cemâl-i feyz-i Bârî'den
Riyâz-ı vahdete havz-ı Hudâ'dır halka-i tevîd
- 10 Meşâm-ı bülbül-i cân ü dili itmekdedir bûyâ
Gül-i şad-berg-i gülzâr-ı şafâdır halka-i tevîd
- 11 İder dâğ-ı nihânın âşikâr bağır yanıklar
Meger kim lâle-i bâğ-ı fenâdır halka-i tevîd
- 12 Nola zîr-i nigîni olsa vahş u tayr u ins ü cân
Süleymân mühridir dinse sezâdır halka-i tevîd
- 13 Simât-ı bî-dirîğından Nazîmâ hisse-dârız hep
Zamân-ı haşre dek hân-ı şalâdır halka-i tevîd

84 (T: 213b, H: 153a, R: 201a, A: 183a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Oldı râh-ı ‘ aşkda biñ kâfile-i dil nâ-bedîd
Olmada gitdikçe şad-feryâd menzil nâ-bedîd
- 2 Gösterüp ruhsârını kâküllerin itdi nihân
Fülk-i dil kaldı miyân-ı yemde sâhil nâ-bedîd
- 3 Dil şehîd-i gamze-i hûn-rîz iken her vech ile

Baksañ ammâ küşte nâ-peydâ vü kâtil nâ-bedîd

4 Hem içer hûn-ı dili sînemde ęamze hem yine
Câm yoğ mey-hâne yoğ ol mest-i ęanzil nâ-bedîd

5 Hatt u hâl ü zülfe tezyîn-i ruhsâr eylemiş
‘Âlemi sâhir pür itmiş âh-ı Bâbil nâ-bedîd

6 Mekteb-i ‘aşkıñda kim alsun şehâdet dersini
Tıfl-ı dil nâ-müsta‘id şâkird-i ķâbil nâ-bedîd

7 Vech-i yâr olsa nola nezzâre-gâhı ey Nazîm
Çeşm-i dilden olmaz ol şekl ü şemâ’il nâ-bedîd

85 (T: 213b, H: 153a, R: 201a, A: 183a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Ƙurdu bâğ-ı dehre bezmin sâķiyâ nevrûz u ‘îd
Vaķtidir eyleser rindâna şalâ nevrûz u ‘îd

2 Meclis-i gül-zâr-ı ‘âlemde hem-âĝuş oldılar
‘Âşık u ma‘ şûķa döndi ĝuyiyâ nevrûz u ‘îd

3 Âdeme dünyâyı İskender gibi seyr itdirir
Oldılar âyîne-i ‘âlem-nümâ nevrûz u ‘îd

4 İki hasret-keş yine şimdi mülâķi oldılar
Eylesün birbiriyle merhabâ nevrûz u ‘îd

5 Tâze tertîb itdiler cem‘ iyyet-i ezhâr içün
ĝülsitâna meclis-i ‘ayş u şafâ nevrûz u ‘îd

6 Var ise ĝülzârı teşrîf eyledi şâh-ı bahâr
Her nihâle virdi bir sebzîn ķabâ nevrûz u ‘îd

7 ‘Îd ü nevrûz eylediñ bâğ-ı sühanda ey Nazîm
Olsa lâyık bu zemîn-i dil-ĝüşâ nevrûz u ‘îd

86 (T: 214a, H: 153b, R: 201a, A: 183a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gül-i emelde bitürse bahâr bâğ-ı ümîd
Zükâm-ı ye's ile leb-rîzdir demâğ-ı ümîd
- 2 Olursa üstüne mînâ-yı çarğ eger ser-pûş
Bu rûzgârda yanmaz yine çerâğ-ı ümîd
- 3 Müdâm neşvesi mağz-ı humâr-ı hasretdir
Şarâb-ı ye's ile ser-şârdır ayâğ-ı ümîd
- 4 ' Aceb ne gün olurum zevk u şevk ile yâ Rab
Muğîm-i gûşe-i kâşâne-i ferâğ-ı ümîd
- 5 Nazîm durma fetîl eyle rişte-i talebi
Ser-i emel yine oldu sezâ-yı dâğ-ı ümîd

87 (T: 214a, R: 201b, A: 183b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr-i ser-keş ' âşık-ı dil-dâdeyim yâ Rab meded
Ne esîrim belli ne âzâdeyim yâ Rab meded
- 2 Pür sevâd-ı zülf-i hağ u hâldir levh-i dilim
Gayrden gerçi derûnı sâdeyim yâ Rab meded
- 3 Pây-mâl itdi beni bir şeh-süvâr-ı mülk-i nâz
Dest-gîr ol ' âciz ü üftâdeyim yâ Rab meded
- 4 Cebhe-i cân-âşinâ-yı hâk-i kuy-ı yârdır
Dem-be-dem bîgâne-i seccâdeyim yâ Rab meded
- 5 Gâh mest ü gâh hüşyârım Nazîm-âsâ velî
Luğfuña her hâl ile âmâdeyim yâ Rab meded

88 (T: 214a, R: 201b, A: 183b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Rûy-ı şâfiñ baña mir'ât-i şafâdır Aḥmed
Ḥâk-i pâyiñ gözüme kuḥl-i cilâdır Aḥmed
- 2 Nola mihrâb-ı niyâz-ı dil ü cân olsa henûz
Ka'be-i ḥüsne kaşîñ kıble-nümâdır Aḥmed
- 3 Tîr-i müjgân ile bağrım deler ol çeşm-i kebûd
Baña gökden ne belâdır ne kazâdır Aḥmed
- 4 Eşk-i âlim dökülür şimdi velî ruḥlarıña
Şonra gül-güne-zen-i şerm ü hayâdır Aḥmed
- 5 Seng-i cevri ile ḥarâb eyleme burc-ı bedenim
Baña bu gün yarın elbette sañadır Aḥmed
- 6 Ağladu alma ḥazer âh-ı derûnum şanma
Naqd-i ḥûn-âb-ı ciger bâd-hevâdır Aḥmed
- 7 Bâde-i 'aşkıñ ile câm-ı dil-i şâf-ı Nazîm
Ne kadar tolsa da bî-reng ü riyâdır Aḥmed

89 (T: 214b, H: 153b, R: 201b, A: 183b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cihânda olmayayım şâd her çi bâd-âbâd
Ġamiñla tek olayım yâd her çi bâd-âbâd
- 2 Hücûm-ı leşker-i nâziñ ḥarâba virmişdir
Gönül қо olmasun âbâd her çi bâd-âbâd
- 3 Şikâr-gâhına 'aşkıñ dili revân itdim
Ya şayd ola ya şayyâd her çi bâd-âbâd
- 4 O serv-ķâmetiñ ol bende-i hevâ-dârı

Dilerse itmesün âzâd her çi bâd-âbâd

5 Maḥallidir o şeh-i ḥüsne ‘ arz-ı ḥâliñi şun
Ya dâd ide ya bî-dâd her çi bâd-âbâd

6 Zemîn-i ḥâhişe ek toḥm-ı sa‘ yi ḥırmen-i kâm
Ola yâd olmaya ber-bâd her çi bâd-âbâd

7 Nazîm nâm-ı bülendiñ cihânda yâd olsun
Hünerde sen de ƙo bir ad her çi bâd-âbâd

Ḥarfü'z-Zâ

90 (T: 23a, H: 23a, R: 23a, A: 93a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Ey dil-i ‘ uşşâka derd-i ‘ aşkı dermândan lezîz
Telḥî-i câm-ı helâki şerbet-i cândan lezîz

2 Ḥızr'a hem-râh olsam olmam tâlib-i mâ ‘ü'l-ḥayât
Ey zülâl-i câm-ı feyzi âb-ı ḥayvândan lezîz

3 Bir gedâ-yı kûyına ol şâh-ı levlâk-efseriñ
Ḥıdmet-i dergâhı şad-mülk-i Süleymân'dan lezîz

4 Ârzû itsem nola dergâhına rû-mâl için
‘ Âşıka olsun mı zevk-i vaşl-ı cânândan lezîz

5 Ümmetin ḥân-ı şefâ‘ atle nola sîr eylese
Lezzet olmaz mün‘ ime ikrâm-ı mihmândan lezîz

6 İsterim ‘ aşkıında rûḥum nefsimi pâ-y-mâl ide
Yoğdur el-ḥağ intikâm-ı ḥaşm-ı nâdândan lezîz

7 Na‘ tını resm eyleyüp ḥâmem edâ eyler Nazîm
Bülbüle gül tûtiye şekker baña andan lezîz

91 (T: 214b, H: 153b, R: 202a, A: 92b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey ğam-ı aşkı baña vuşlat-ı cânândan elezz
Dürdî-i derdi mezâk-ı dile dermândan elezz
- 2 Rûh-ı Îsâ'ya gelür cür' a-i cân-ı mihri
O şehîñ çeşme-i hürşîd-i dirahşânından elezz
- 3 Nola şâd itse şefâ' atle 'uşât-ı ümemi
Mün'ime olmaz imiş 'izzet ü ikrâmdan elezz
- 4 Ne 'aceb mazhar-ı cûd itse gedâsın ol şâh
Lezzet olsun mı kerîm olana ihsândan elezz
- 5 Dil-i pür-sûzımı bir nuţk ile sır-âb eyle
Ey zülâl-i lebi şad-çeşme-i hayvândan elezz
- 6 Haste-i 'aşkına ey hâzık-ı cân-ı ümmet
Câm-ı zehr-âb-ı ğamıñ şerbet-i Loqmân'dan elezz
- 7 'Âşıkâ eşk-i teri hasret-i kûyuñla gelür
Selsebîl-i çemen-i ravza-i rıdvândan elezz
- 8 Hıdmet-i hâk-i deriñ ey dü-cihân sulţânı
Bendeñe saltanat-ı mülk-i Süleymân'dan elezz
- 9 'Îd-i adhâ-yı ser-i kûyuña qurbân olayım
Baña ölmek yoluña çâşnî-i cândan elezz
- 10 Ravza-i kûyuña müştâk Nazîm-i zârım
Zâhide gülşen-i Firdevs bana andan elezz

92 (T: 215a, H: 154a, R: 202a, A: 183b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nola gelürse o lebden baña 'itâb lezîz

Mezâk-ı meste gelür telhî-i şarâb lezîz

2 Görüp cemâlini dil zîr-i turrenden geçdi
Olur şabâh qarîb olsa zevk-i hâb lezîz

3 Nigâhı hûn-ı dilim içdi bağrım eyledi çâk
Şarâb-ı nâb ile olsa nola kebâb lezîz

4 Gelen zebânıma hep vaşf-ı la' lidir ne ' aceb
Olursa tûfî-i gûyâya şehd-i nâb lezîz

5 Nazîm-i bî-dile düşnâm-ı telh iderse de yâr
Yine gelür o dehenden çıkan cevâb lezîz

Harfû'r-Râ

93 (T: 23a, H: 23b, R: 23a, A: 93a)
(Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün)

1 Ey nûr-ı hüsnünden müdâm hürşîd-i enver şerm-sâr
Vey berk-i mihrinle tamâm mâh-ı münevver dâğ-dâr

2 Bezmiñde hürşîd ü kamer pür-müşg ü ' anber sîm ü zer
Gûyâ dü-micmerdir döner sûzân olup leyl ü nehâr

3 Ey gevher-i kudret-şadef baħr-i muhîf-i men ' aref
Buldı vücûduñla şeref nüh-şeh-nişîn-i zer-nigâr

4 Ey hüsrev-i hayl-i rusül hâdim deriñde ' aql-ı kül
Vaşf-ı gül-i rûyuñ gönül bülbül gibi itsün hezâr

5 Ey aşl-ı fer' -i âb u gil sûz-ı ğamıñla cân u dil
Yansun yaqılsun muttaşıl ser-germ olup pervâne-vâr

6 Ey pâdişâh-ı nâm-ver faħr-i rusül hayrül-beşer
Sevdân ile şems ü kamer zerd ü nizâr ü bî-ğarâr

- 7 Ey mefhar-i kevn ü mekân maḥkûm-ı emriñ ins ü cân
Zîr-i nigîniñdir cihân zâtıñdır eflâke medâr
- 8 Ey hüsrev-i ‘ izzet-ḥarem vaşfiñ yolında dem-be-dem
Şarrâf-ı ṭab‘ im her ḳadem itsün zer-i nazmıñ nişâr
- 9 Zıkrım cenâb-ı ḥazretiñ fikrim deriñde ḥıdmetiñ
Göñlümde sûz-ı ḥasretiñ cânımda nâr-ı intizâr
- 10 Eyle ḳabûl âşârımı ma‘ zûr dut güftârımı
Ḳıl sâğar-ı eş‘ârımı lebrîz-i nûr-ı i‘tibâr
- 11 Olsun Nazîm'iñden müdâm saña taḥiyyât u selâm
Silk-i ḳabûlüñde nizâm bulsun bu dürr-i şâh-vâr
- 94 (T: 215a, H: 154a, R: 202a, A: 93a)
(Mef‘ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ülün)
- 1 Ey zât-ı kerem-güsteri ser-tâ-be-ḳadem nûr
Dil-sûḥte-i ḥasretiñe nâr-ı elem nûr
- 2 Virmiş o dü-gîsû ḳad-i mümtâziña revnaḳ
Olmuş ezeli şukḳaları nûr u ‘alem nûr
- 3 Olsa nola ey faḥr-i cihân dîde-i câna
Ḥâk-i deriñe ḥasret iken kuḥl-i ‘adem nûr
- 4 Leb-rîzdir envâr-ı tecellâ ile olmuş
Ḥâk-i deriñ âmîḥte-i nûr o ḥarem nûr
- 5 Tâ rûz-ı ḥaşr meş‘ale-i şer‘-i şerîfiñ
A‘dân ile aḥbâbiña hem nâr ola hem nûr
- 6 Envâr-ı vücûduñla ḥudûş oldu münevver
Ey neyyir-i zâtıyla ser-â-pây-ı ḳadem nûr
- 7 Evşâf-ı cemîliñ yazan erbâb-ı kemâliñ

Destinde olur levh ü kalem nûr u raqam nûr

8 Tiryâk-ı vişâliñ talebinde ola haqqâ
Zehr-âbe-keşân-ı gamıña kâse-i sem nûr

9 Hengâm-ı firâkıñda hayâl itse cemâliñ
Her dîde-i giryâna olur kaatre-i nem nûr

10 Vâşıl olıcaq dergehiñe cânı Nazîm'iñ
Haq eyleye rahmetle maqâmın umaram nûr

95 (T: 215b, H: 154b, R: 202b, A: 184a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Harf-i şavt olmaz lisân-ı hâl ile taqrîr olur
Âyet-i 'aşk u mağabbet bî-zebân tefsîr olur

2 Gonca-veş dil-hûn olup yek-reng-i 'aşk olsağ nola
Reng-i rûyı sâğarıñ şahbâyıla tağyîr olur

3 Dil-harâb-ı 'aşk mi' mâr-ı hıred itmez kabûl
Şanma vîrân-ı mağabbet kabîl-i ta' mîr olur

4 Sendedir gönlüm diyü cânânı dil-gîr eyleme
Şeh-süvârân-ı melâhat mâ'il-i nağcîr olur

5 Kande baksañ şûret-i cânâna eylersiñ nigâh
Perde-i çeşmiñde 'aks-i yâr kim taşvîr olur

6 Zülfünüñ dîvâne-gân-ı 'aşka ol Leylî-veşiñ
Her hamı tavk-ı cünûn her târı bir zencîr olur

7 Dîde-i müştâka teşrîf eyledikçe 'aks-i yâr
Bahtı gör kim her müjem bir hâr-ı dâmen-gîr olur

8 Zevk-i bâkîdir demâğ-ı dilde rûz-ı haşre dek
Lezzet-i hâb-ı şeb-i vuşlat nice ta' bîr olur

- 9 Cevr ile kıaddin kemân itme hâzer ey seng-dil
Nâle-i mazlûmdan kim tîr-i cân-te'sîr olur
- 10 Ka' be-i maşşûdı evvel hâvede eyler tavâf
Reh-nümâ-yı kâşîd-ı tedbîr kim taqdîr olur
- 11 Ey Nazîm âh-ı dil-i 'aşık olınca kâr-ger
Berķ-ı cân-sûz-ı eşer hep cevher-i şemsîr olur

96 (T: 215b, H: 154b, R: 203a, A: 184a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Tâb-ı mihriñle o kim rûşen-zamîr-i 'aşķ olur
Nûr-bağş-ı cebhe-i mihr-i münîr-i 'aşķ olur
- 2 Ğamzedden havf itmeyüp cân-ı lebiñ nûş eylese
Bir dil-i bî-tâb mest-i şîr-gîr-i 'aşķ olur
- 3 Olsa dûşında revâ şâyeste zencîr-i cünûn
Hân-kâh-ı fûrķatinde ol ki pîr-i 'aşķ olur
- 4 Derdî-i mihr-i ruħuñla girye vü âh eylesem
Âsumân-ı hasrete ebr-i maţîr-i 'aşķ olur
- 5 Nâlesin şem' -i hâķîķatle iderse istimâ'
'Âşîķa şît-i ceres şavt-ı nefîr-i 'aşķ olur
- 6 Ğûy-ı ser-gerdân olan çevĝân-ı mihr-i yâr ile
Neyyir-i raşşân gibi gerdûn-mesîr-i 'aşķ olur
- 7 Bir cemâl-i bâ-kemâle nâzırız kim ey Nazîm
Zülfini görse dil-i havrâ esîr-i 'aşķ olur

97 (T: 216a, H: 155a, R: 203a, A: 184a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 ‘ Anberîn hâl-i siyeh kim zînet-i ruhsâr olur
Hâl dâne dâne dâm u dâm zülf-i yâr olur
- 2 Zaḥm-ı tîğ-ı ğamzeden olduĝa sînem çâk-dâr
Zaḥm ğonca ğonca gül gül zîver-i destâr olur
- 3 Bûy-ı zülf-i çîn çînin duysa âhû-yı Huten
Bûy müşğ ü müşğ nâfe nâfe ‘ anber-bâr olur
- 4 Çeşm-i mesti nâz ile itdikçe kaşd-ı cân u dil
Nâz ‘ işve ‘ işve ğamze ğamze ḥançer-dâr olur
- 5 Derd-i ‘ aşkıyla ser-â-ser na‘ l kessem sîneme
Na‘ l dâĝ u dâĝ lâle lâle pür-efĝâr olur
- 6 Katre-rîz olduĝa çeşm-i hûn-feşânım pâyına
Katre seyl ü seyl baḥr u baḥr tûfân-zâr olur
- 7 Râz-ı la‘ lin eylesem taḥrîk yârîñ ey Nazîm
Râz levḥ u levḥ dil dil maḥzen-i esrâr olur

98 (T: 216a, H: 155a, R: 203a, A: 184b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bir gönül kim ‘ aşk-ı rûḥ-efzâ ile yek-reng olur
Sâĝar-ı billûrdur şahbâ ile yek-reng olur
- 2 Lânesinde eyleyüp cismin ĝarîḳ-ı hûn-ı dil
Bülbül-i şeydâ gül-i ra‘ nâ ile yek-reng olur
- 3 ‘ Aşk bir âyînedir kim anda ‘ aksiñ seyr iden
Her nazarda şûret ü ma‘ nâ ile yek-reng olur
- 4 Sûz-ı ‘ aşk ile yanup pervâne-i cân u dilim
Dem-be-dem ol şem‘ -i bezm-ârâ ile yek-reng olur
- 5 Fürkatinde ol dür-i yektâ-yı ḥüsnüñ ağlasam

Ser-be-ser rûy-ı zemîn deryâ ile yek-reng olur

6 Gûşe-i mey-hânedede bilmem ne hâletdir bu kim
Gelse zâhid rind-i bî-pervâ ile yek-reng olur

7 Farğ olunmaz maḥşer-i ‘ aşk u maḥabbetde Nazîm
Şûret-i ḥâl-i meges ‘ anḳâ ile yek-reng olur

99 (T: 216b, H: 155a, R: 203b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Seyr iden ḥüsn ü cemâl-i bâ-kemâliñ deng olur
Ḥûr-ı cennet şûret-i timsâliñe nîreng olur

2 Ḥande-i nâz eyleseñ mestâne bezm-i bâdede
Ġonca-i Firdevs olursa reşkden dil-teng olur

3 Nîm-ḥâb olduḳça çeşmiñ ey büt-i deyr-i cemâl
Her nigâhiñ rûḥ-baḥş-ı şûret-i Erjeng olur

4 İttiḥâd itse dil-i şeydâ ‘ aceb mi ‘ aşk ile
Câmı leb-rîz eyleseñ şahbâ ile yek-reng olur

5 Ben fiġân itdikçe zann itme şadâ-yı kûh-sâr
Nâle-i feryâd-ı rûḥ-ı Kûh-ken âheng olur

6 Çarḫ bir şâfi-derûnı tek mükedder itmesün
Câm-ı Cem mir ‘ât-ı İskender'de vaḳf-ı reng olur

7 Geçse luṭf-ı Ḥaḳ nola ‘ işyânımızdan ey Nazîm
Keffe-i mîzânı cürmüñ ‘ afv ile hem-seng olur

100 (T: 216b, H: 155b, R: 203b, A: 184b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Cûş-ı seyl-i giryeden kim çeşm-i ter girdâb olur
Dâġ-ı sînem ḥûn-ı eşkimle dolar girdâb olur

- 2 Ebr-i eşkim ol dür-i yektâ için deryâlara
Kaatre-bâr-ı hasret olsa ser-be-ser girdâb olur
- 3 Sell-i seyf-i ğamze itse ol meh-i nâ-mihribân
Âsumân deryâ-yı hûn şems ü kamer girdâb olur
- 4 Nergis-i bîmârı yâd ile çemende ağlasam
Gülsitân ğarķ-âb-ı hayret lâleler girdâb olur
- 5 Çeşm-i ter çâh-ı zenehdânın hayâl itse Nazîm
Baħr-i eşk-i hasrete girdâb-ber-girdâb olur
- 101 (T: 216b, H: 155b, R: 203b, A: 185a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Ol dü-çeşm-i mest kim lebrîz-i şekker-hâb olur
Kışver-i hüsñ ü bahâda fitneler der-hâb olur
- 2 Neşve-i mey nergis-i maħmûrına kâr itmedi
Hâb-ı nâz ol çeşm-i sâħirde ne kâfir hâb olur
- 3 Naķl-i aħvâl-i ser-encâmım uyutdı dilberi
Muķtezâ-yı ser-güzeşt ey dil muķarrer hâb olur
- 4 Âfitâb-ı şubħ-ı vuşlat doĝsa bîdâr itmeye
Hâb-ı şâm-ı baħtı ' uşşâķıñ girân-ter hâb olur
- 5 Cây-ı ârâm-ı vücûd olsa nola künc-i ' adem
' Âķıbet encâm her bîdâr dirler hâb olur
- 6 Tâ' at-i Haķ'dan dili ğafletdir âĝâh itmeyen
Reh-revi dür eyleyen menzilden ekşer hâb olur
- 7 Devlet-i dünyâ-yı dûna dil-firîb olma Nazîm
Dîde-i cân u dile bir gün ser-â-ser hâb olur

102 (T: 217a, H: 155b, R: 204a, A: 185a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Fihrist-i râz-ı dîl ki nice faşl u bâb olur
Her şafhası muqaddime-i şad-kitâb olur
- 2 Dûd-ı siyâh-ı âh ki dilden zühûr ider
Tâ-ğaşr kuhl-i bâşıra-i âfitâb olur
- 3 Bu dil ki derd-i 'aşk ile zerd ü nizâr ola
Bezm-i şeh-i mağabbete târ-ı rebâb olur
- 4 Teb-lerze-i mağabbet ile dil ki hastedir
Sîmâya haşre dek sebep-i iztırâb olur
- 5 Bûy-ı ciger gelürse nola dûd-ı âhdan
Te'sîr-i tâb-ı âteş-i dilden kebâb olur
- 6 Her bir kemîne kaçresi elmâsı çâk ider
Dilden o girye dîdeye kim intiğâb olur
- 7 Fehm eyleyen lisân-ı dili çün-dil-i Nazîm
Her bir su'âle dil gibi hâzır-cevâb olur

103 (T: 217a, H: 156a, R: 204a, A: 185a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Bağıdıkça hüsnuñe dil-i pür-şûr mest olur
Keyfiyyet-i tecellî ile Tûr mest olur
- 2 Câm-ı mey-i vişâliñe bir dil ki teşnedir
Zehr-âb-ı hecriñ içse de mesrûr mest olur
- 3 Mümkün mi ser-girân-ı mey-i la'liñ olmamağ
'Aks olsa câma bâde-i engûr mest olur
- 4 Gûş itse nây-ı nâle-i hûnîn-terânemi

Muṭrib degil o şevk ile ṭanbûr mest olur

- 5 Mestâne bir nigehle ḥarâb itdi ‘ âlemi
Yâ Rab o kec-külâh ne mağrûr mest olur
- 6 Meclis tamâm tâzelenür sâgarı döner
Bir gün murâdı üzre de maḥmûr mest olur
- 7 Peymâne-nûş-ı bezm-i maḥabbet Nazîm-veş
Görmez ḥumâr u ḥâbını pür-zûr mest olur

104 (T: 217b, H: 156a, R: 204b, A: 185a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Gerçi yâriñ cünbiş-i şîr-i nigâhı cest olur
Deşt-i ‘ aşkıında şikâr-ı şayd-gâhı cest olur
- 2 Tâ’ir-i ḥüsnünde bilmez nolduğın te’şîr ider
‘ Âşıkıñ şad-el-ḥazer kim tîr-i âhı cest olur
- 3 Sûde-i elmâsın olursa rîgi itmez ihtirâz
Peyk-i hâmûn-ı maḥabbet şöyle gâhî cest olur
- 4 Bir kademde ṭayy ider biñ ‘ âlem-i endîşeyi
Reh-rev-i nüzhet-geh-i feyz-i ilâhî cest olur
- 5 Raşş ider bir nokṭa üzre gelse cev lâna Nazîm
Ehl-i ṭab‘ iñ edhem-i kilik-i siyâhı cest olur

105 (T: 217b, H: 156b, R: 204b, A: 185b)

(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Dil-ḥaste-i maḥabbetiñ âhı nihân olur
Bir âhdır ki dûd-ı siyâhı nihân olur
- 2 Bilmez sükûn u cünbişini olmayan garîk
Mevc-i muḥîṭ-i ‘ aşk-ı ilâhî nihân olur

- 3 Erbâbı fehm ider yine cûş u ħurûşını
Sultân-ı mülk-i ‘ aşğ sipâhı nihân olur
- 4 Pinhân ider maĥabbeti ma‘ şûk ‘ âşıkâ
Hep ol sebebledir gehî nigâhı nihân olur
- 5 Bilmem melek midir o perî-veş nedir Nazîm
Gâhî görünse çeşmime gâhî nihân olur

106 (T: 217b, H: 156b, R: 204b, A: 185b)
(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Seyr-i cemâl gâh nihân geh bedîd olur
Nağş-ı ħayâl gâh nihân geh bedîd olur
- 2 Ümmîd ü bîm-i vuşlat u hicrân-ı yâr ile
Dilde melâl gâh nihân geh bedîd olur
- 3 Şîb ü firâzı vâdî-i hecrîñ o deñlü kim
Peyk-i vişâl gâh nihân geh bedîd olur
- 4 Bir deşt-gehde teşne-reviz kim şarâb-veş
Âb-ı zülâl gâh nihân geh bedîd olur
- 5 Ebrûsı nağşı olsa nola dilde dîdede
Şekl-i hilâl gâh nihân geh bedîd olur
- 6 Ĥavf ü recâ muĥarrer olursañ da şem‘ i gör
Vağt-i zevâl gâh nihân geh bedîd olur
- 7 Te’şîr-i tîğ-ı nâle-i dil ey Nazîm-i zâr
Cevher-mişâl gâh nihân geh bedîd olur

107 (T: 218a, H: 156b, R: 204b, A: 185b)
(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Bezme habâb u sâgar-ı mül çeşm ü gûş olur
Faşl-ı bahâra nergis ü gül çeşm ü gûş olur

2 Ol şeh-süvâr-ı hüsn ü melâhat gelür diyü
Na' l-i semend-i nâzına pül çeşm ü gûş olur

3 Ol âfitâb-ı hüsnî añup nâle eylesem
Gökde nücûm u mâh gönül çeşm ü gûş olur

4 Bir sûz u tâb yaqdı ki eczâ-yı 'aqlımı
Ol sûz u tâba cevher-i kül çeşm ü gûş olur

5 Ğurbetde na' l ü dâğ-ı teniñ yâd idüp o mâh
Müjde Nazîm ağılama gül çeşm ü gûş olur

108 (T: 218a, H: 156b, R: 205a, A: 185b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Mey-i 'aşk ile o ser kim pes-i zânûda olur
Ğamiñdan âzâde olup Ğuşşadan âsûde olur

2 Cebhe-i mîr ü gedâ şâh-ı serîr-i 'aşkıñ
Ğâk-i dergâhına âdâbla fersûde olur

3 Pür-Ğaţardır Ğazer it bâdiye-i 'âlem-i 'aşk
Ceste ceste ser-i 'uşşâk o yola tûde olur

4 Olmaz esrâr-ı maĞabbet ten-i Ğâkîde nihân
Belki Ğurşîd-i cihân-tâb-ı gül âlûde olur

5 Buldı seylâb-ı maĞabbetle fenâ raĞt-ı şekîb
Aña şâdam ki Ğubâr-ı Ğam-ı dil şûde olur

6 Perde-i dîdede taşvîrde ruĞ-ı cânânı
ŞafĞa-i sâde beyâzı siyehî dûde olur

7 Nola şerminden o gül eylemese Ğande-i nâz

Gülbün-i bâğ-ı edeb gönçası nekşûde olur

8 Dâd u feryâd nemek-dân-ı leb-i şîrîni
Tâzeler zaḥm-ı dil ü cânı nemek-sûde olur

9 Üstüne dıtrer o sîmîn-bedenin sâde-i nâz
Teni bir mertebe terlikdeki pâlude olur

10 Nerm ider ḥâtır-ı sengîn-i dil-ârâyı Nazîm
‘Âşıkîñ sûz-ı dili şanma ki bîhûde olur

109 (T: 218b, H: 157a, R: 205a, A: 186a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Bulmadım hergiz diliñ yâr-ı perî-zâdın bilür
Şorsañ ammâ biz de meftûnuz diyen adın bilür

2 Şûret-i yâri henüz levḥ-i dile naḫş itmedir
Şan‘at-ı Şîrîn’iñ ehl-i ‘aşḫ Ferhâd’ın bilür

3 Genc-i bâd-âverd-i ‘aşḫ tâ ki eşḫ ü âhdır
Bezî ider hemvâre ne şarf u ne îrâdın bilür

4 Reh-şinâsân-ı maḥabbet pey-rev-i Mecnûn olur
Semtini dîvânegân-ı ‘aşḫ üstâdın bilür

5 Kâküli kaydında olmaz her ser-âmed dilberîñ
Ḳumrî-i dil-âşiyân serv-i âzâdın bilür

6 Dem-be-dem feryâdıma tutsa nola gûş-ı ḳabûl
Ol gül-i ter ‘andelîb-i nâle-mu‘tâdın bilür

7 Naḫş-ı cânânı çeküp deyr-i dil ü cânâ Nazîm
Resm ü taşvîrin ne Mânî vü ne Bihzâdın bilür

110 (T: 218b, H: 157a, R: 205b, A: 186a)

(Mef‘ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Âşık o mâhı şanma hemân sîm-ten bilür
Cism-i laîfî rûh idügin cümleten bilür
- 2 Ne sen işit ne ben diyeyim müdde‘î saña
Derd-i derûnumı benim ancak bilen bilür
- 3 Hâlet virür hikâyet-i Mecnûn u Kûh-ken
Destân-ı ‘aşkı başına lâ-büd gelen bilür
- 4 Bir kaşî yâ ğamında olur meşk-i imtihân
Kullâb-ı saht-ı mihnet-i ‘aşkı çeken bilür
- 5 Bir gül-‘izâr şevkine hâr-ı cünûn ile
Zahm-ı derûn-ı ‘aşık-ı zârı diken bilür
- 6 Cân câna olmadır ğarazı yâr ile diliñ
Ne tarz-ı Kays ne revîş-i Kûh-ken bilür
- 7 Vaşf-ı dehân-ı dilberi şîrîn-edâ ile
Ancak Nazîm gibi bir ehl-i sühân bilür

111 (T: 218b, H: 157b, R: 205b, A: 186a)
(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Bir tevbe ile ki dil-i sâĝar şikest olur
Bir sâĝar ile tevbe gehî ser-şikest olur
- 2 Pürdür sevâd-ı şekve ile nâme-i firâk
Havfîm budur ki bâl-i kebûter şikest olur
- 3 Zülfin dağıtdı itdi perâkende dilleri
Serdâr kim haţâ ide leşker şikest olur
- 4 Seng-i havâdiş-i sitem-i rûzgârdan
Câm-ı cihân-nümâ-yı Sikender şikest olur

5 Bu hâr-zâr-ı ‘aşkıdır ey murğ-ı dil hâzer
Sîmurğ geçse hayret ile per şikest olur

6 Kemter şerâr-ı âteş-i ‘aşk eylese eşer
Mir’ât-ı âfitâb-ı münevver şikest olur

7 Seng-i cefâ-yı yâri hisâb eylese Nazîm
Evrâk pâre pâre kalemler şikest olur

112 (T: 219a, H: 157b, R: 205b, A: 186b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Müselsel ol iki zülfe ki pîç ü tâb gelür
Revân-ı silsile-cünbâna ıztırâb gelür

2 Günüm doğar açılır çeşm-i tâli‘ ü bahtım
Şeher ki karşıma ol reşk-i âfitâb gelür

3 Fürûğ-ı neşve o gül-rûyı âl âl eyler
Kaçan ki nergis-i maḥmûrına şarâb gelür

4 ‘Aceb mi rûyına bakdıqça hîre-çeşm olsam
Ki âfitâba nazar olsa gözden âb gelür

5 Nevâ-yı ‘aşk olur cân-ı zâra nâḥun-zen
Ne dem ki gûş-ı dile nağme-i rebâb gelür

6 Kemâl-i himmet-i pîr-i muğânı gör ki müdâm
Düşer ayağına elbette şeyḥ u şâb gelür

7 Füsûn-ı fitnede bîdâr iken o çeşm-i siyâh
Fesâne-i dili aḥsam Nazîm ḥâb gelür

113 (T: 219a, H: 158a, R: 206a, A: 186b)
(Mef’ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Virmez selâm o serv-i ḥırâmân gelür geçer

Yollarda ğam-ı ‘ âşık-ı nâlân gelür geçer

2 Bâkî kalan cerâhat-ı peykânıdır hemân
Dilden ğadeng-i ğamze-i cânân gelür geçer

3 Şabr u şekîbe tefriķa virdi o ğamzeler
Leşker şikeste olsa perîşân gelür geçer

4 Zevķ-i vişâli miĥnet-i hicrân unutturur
Vaķt-i ‘ azîzdir ki şitâbân gelür geçer

5 Bulsam ‘ aceb mi Ka‘ be-i kûyın su’âl ile
Çokdur o yolda bâdiye-pûyân gelür geçer

6 Virmez dem-i vişâl dile girye ıztırâb
Zîrâ bahâr mevsimi bârân gelür geçer

7 Bir veche nâzır ol ki zevâl olmaya Nazîm
Devrân-ı ĥüsn ü behcet-i ĥûbân gelür geçer

114 (T: 219b, H: 158a, R: 206a, A: 186b)
(Mef’ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Gâhî ki ‘ aks-i ķâmeti çeşmim başar geçer
Görsün o naĥl-i tâze gönülden neler geçer

2 Derdâ ki ĥuşķ girye-i aġyâra raĥm ider
Ben mâcerâ-yı eşkimi añdıķça ter geçer

3 Biñ ‘ âşıkıñ derûnını bir demde çâķ ider
Nevķ-i ğadeng-i ğamze hezârân siper geçer

4 Eyler siyâh-pûş serin tünd-bâd-ı dehr
Mânend-i şem‘ -i meclis o kim tâc-ver geçer

5 Âmâc-gâh-ı ķalbine dil-dârın ey Nazîm
Tîr-i niyâz u nâvek-i âh-ı seķer geçer

115 (T: 219b, H: 158a, R: 206a, A: 186b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hâdeng-i ğamze dil-i zâra bî-direng geçer
O şîre böyle görünmez gelür hâdeng geçer
- 2 Şikârı olmağa murġân-ı cân u dil çekilür
Hevâda şanma kaţâr-ı şaf-ı küleng geçer
- 3 Boyanma âlına aldanma reng ü bûy-ı güle
Ki âl idüp saña bülbül hezâr reng geçer
- 4 ' Aceb mi âhdan olsa derûn-ı dil muţtarr
O lüccedir ki şikâr almağa neheng geçer
- 5 Dil-i za' îfe tenezzül ider mi şîrâne
Nazîm o ğamze-i hûnî ' aceb peleng geçer

116 (T: 219b, H: 158a, R: 206b, A: 187a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 ' Âlem anıñ ki def' -i ğama câm-ı Cem çeker
' Âlemde câm-ı Cem çeken âdem ne ğam çeker
- 2 Sâkî ayâĝ-ı ' aşkına el urmazım diyen
Ol bezm-i hâşa girmeden evvel kadem çeker
- 3 Gelsün kıyâm-ı nâza kopardun kıyâmeti
Kaddiñ livâ-yı ' işve gibi bir ' alem çeker
- 4 Hep zîr-i bâr-ı minnetidir ' arz ile semâ
' Aşkıñ kaţârı şanma ki bâr-ı elem çeker
- 5 Sûdâ-gerân-ı vâdî-i bîm ü ümîd-i ' aşk
Geh sûd iderse ğâh ziyân u sitem çeker

- 6 Dil âh idince sûz-ı derûnum ‘ alevlenür
Gûyâ neheng lücce-i âteşde dem çeker
- 7 Ruhsâr-ı hâl-dârına meyl eylesem nola
Kim âb u dâne şâhibini dem-be-dem çeker
- 8 Hâkkâ ider felekde meh-i hâle-dâra ta‘ n
Her sâde dil ki sînesine bir şanem çeker
- 9 Dolsa hâṭ-ı hâṭâ ile levḥ-i ‘ amel Nazîm
Nevmîd olma ‘ afv-ı İlâhî kalem çeker

117 (T: 220a, H: 158b, R: 206b, A: 187a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kalem ü dile kim kârvân-ı ğam çekilür
Kaṭâr-ı şevḳ-fürûşân kadem kadem çekilür
- 2 ‘ Aceb mi olsa gelû-sûz-ı âh-ı şubḥ-demim
Ki nây-ı bezm-i maḥabbetde böyle dem çekilür
- 3 Şarâbı ehl-i dile artık itmesün eksik
Meded şaḳımsun o sâkî ki nâmı kem çekilür
- 4 Sirişk-i dîde geh artup geh eksilürse nola
Ki hem taşar dem olur cûy-bâr hem çekilür
- 5 Sipâh-ı ‘ aşka dayanmaz ḥişâr-ı cism-i raḳîb
Livâ-yı âh-ı derûn gibi bir ‘ alem çekilür
- 6 Piyâle dâĝ-ı cünûndur ḥarîf-i ‘ aşka müdâm
O bezm-i ḥâşda zann itme câm-ı Cem çekilür
- 7 Nazîm levḥ-i ‘ amel pür hâṭ-ı hâṭâ ise de
Dem-i ḥisâb aña ‘ afv ile kalem çekilür

118 (T: 220a, H: 158b, R: 207a, A: 187a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Vaşf-ı ruḥuñ ki şafḥa-i taḥrîre çekdiler
Naḳşîñ çıḳardılar seni taşvîre çekdiler
- 2 Gözde gönülde ' aks-i ruḥuñ gûne gûnedir
Gör ihtilâfı her biri bir yire çekdiler
- 3 Mecnûnuñ oldı Leylî-i zülfuñ görüp meger
Ḥurşîd şanma şa' şa' a zencîre çekdiler
- 4 Da' vetler oldı dâ' ireye başmadîñ ḳadem
' Uşşâḳ ey perî seni teşhîre çekdiler
- 5 Şeb-rev-i dîv dutup dil-i ' uşşâḳı dilberân
Bend-i kemend-i zülf-i girih-gîre çekdiler
- 6 Zibâ yaraşdı vesme hilâl ebruvânına
Zâğ-ı fiten virüp iki şemşîre çekdiler
- 7 Ḥûn-ı dil içmede o dü-çeşm-i siyâh-mest
Âhû iken ṭabî' at ile şîre çekdiler
- 8 Dendân-ı yâri vaşf idi maḳşûd-ı ehl-i dil
Dür-dâneler ki rişte-i taḳrîre çekdiler
- 9 Yâri Nazîm mecma' -ı ' uşşâḳa sevk idüp
Ol şeh-süvârı vâdî-i naḥcîre çekdiler

119 (T: 220b, H: 159a, R: 207a, A: 187b)

(Mütefâ' ilün Fe' ûlün Mütefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Dil-i zârı itdi şeydâ o ḥaṭ-ı ' izâr dirler
Belî arturur cünûnın kişiniñ bahâr dirler
- 2 Göreniñ sirişk-i çeşmin aḳıdır mişâl-i yârân
Ḥaṭ-ı rûy-ı yâre ey dil meh-i hâle-dâr dirler

- 3 O nihâl-i nâza cû-veş dil-i zârî meyl idenler
Ne kadar sükûn da bulsa yine bî-çarâr dirler
- 4 Girih-i maḥabbetinde baña ta' n idenler evvel
Ḥam-ı zülf-i yâre şimdi olalım şikâr dirler
- 5 Gören olsa cân u dilden nola mest-i sîne-çâkı
Leb-i la' l-i yâre câm-ı mey-i hoş-güvâr dirler
- 6 Ḥaṭ-ı sebzine nazar kıll niğeh it o gül-^ç izâra
Ġamı def^ç ider çemende leb-i cûy-bâr dirler
- 7 Şeb-i fûrkatinde ḳaddin ḥam iden mişâl-i hâle
O ḳamer-^ç izârı eyler yine der-kenâr dirler
- 8 Bu ğurûr-ı ḥüsn ḳalmaz ḳo hele ḥaṭ-âver olsun
Yetişür o şûḥa âhım buña rûzgâr dirler
- 9 Aña farz imiş ṭavâfı nola sa' y iderse dâ'im
Dile Ka' be-i şafâdır ser-i kûy-ı yâr dirler
- 10 Süḥan-ı Nazîm olmuş yine zîb-i ğuş-ı cânân
Şadef-i ḳabûle düşmüş dür-i şâh-vâr dirler

120 (T: 220b, H: 159a, R: 207b, A: 187b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Mâcerâsı gözümüñ eşk-i terinden zâhir
Gönlümüñ âteşi âh-ı seherinden zâhir
- 2 ' Âşıkıñ yaḳdı dilin lâle gibi sûz-ı firâk
Gül-i ḥasret olalı dâĝ-ı serinden zâhir
- 3 Yoḳ dehânıyla miyânı dir idim var idügi
Olmasaydı süḥanından kemerinden zâhir

- 4 ' Arz-ı hâl itmege hâcet ne o şah-ı hüsne
' Âşıkîñ derd-i dili nâlelerinden zâhir
- 5 Dem-be-dem ehl-i nazâr ' aynına olmazdı eger
La' li kân itmese hûn-ı cigerinden zâhir
- 6 Mîhmân kırş-ı meh ü mihri görür irmez eli
Ni' met-i hân-ı felek mâ-ğazarından zâhir
- 7 Devr-i fânûs-ı hayâl-i felege bakma Nazîm
Fânî-i mağz idigi hep şuverinden zâhir

121 (T: 221a, H: 159b, R: 207b, A: 187b)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Hemvâre olan sâye-şifat hâke berâber
Hırşîd-veş eyler serin eflâke berâber
- 2 Feryâd girîbânım ider pençe-i hayret
Gördükçe seni dâmen-i şad-çâke berâber
- 3 Yağdıñ beni bir âteşe kim olmaya cânâ
Dûzahı bile bir âh-ı şerer-nâke berâber
- 4 Pâ-der-gil-i reşk olsa nola serv-i hırâmân
Tûbâ degil ol kâmet-i çâlâke berâber
- 5 Ahsent Nazîmâ saña bu şî' rdir ancak
Var ise yine bu ğazel-i pâke berâber

122 (T: 221a, H: 159b, R: 207b, A: 188a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Harem-i hüsne idüp şekl-i dü-ebrûda kemer
Bağlamış şun' -ı Hudâ iki zer-endûde kemer
- 2 Ebruvânımla görüp seyl-i dü-çeşmim didiler

İki pül oldı birer gözli iki cûda kemer

3 Ruḥ-ı zerd ile nola yâri der-âgûş itsem
Yâraşur zerdin o sîmîn-ber-i dil-cûda kemer

4 Der-miyân itmez idi naḡd-i dil-i ‘ uşşâkı
Hâle-veş olmasa ol dilber-i meh-rûda kemer

5 Hınçerin bend-i miyân eyleyüp ol sâhîr-i nâz
İtmiş efsûnla âvîlhte bir mûda kemer

6 ‘ Âkıbet kâmetini kabza-i ‘ aşk itdi kemân
Çile çekdirdi hemân zâhide bîhûde kemer

7 Hey’et-i şûfî-i sâlûsa nigâh eyle Nazîm
Sübha-gerdân-ı riyyâ zerḡ ile âlûde kemer

123 (T: 221a, H: 159b, R: 208a, A: 188a)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Hicrân-ı yâra gerçi ki pâyân olur biter
Ammâ degil meşakḡat-i hicrân olur biter

2 Çeşm-i terimde ‘ aks-i lebi oldı cây-gîr
Bir baḡr-i şâfdır o ki mercân olur biter

3 Ey dil-fikâr-ı ‘ aşk kıyâs eyleme şaḡm
Zahm-ı ḡadeng-i ḡamzeye dermân olur biter

4 Biz olmadıḡ felekde hemân hûşe-çîn-i kâm
Toḡm-ı ümîd ḡurmen-i dúnân olur biter

5 Âsân olur Nazîm elem çekme müşkiliñ
İmdâd iderse himmet-i merdân olur biter

124 (T: 221b, H: 160a, R: 208a, A: 188a)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Bîmâr-ı ‘aşkıñım tenimde cân gelür gider
‘Aqlım ğamıñla başıma her ân gelür gider

2 Şad-gûne zaḥmetin çeküp âḥir fenâ bulur
Âdem cihânda zâr u perîşân gelür gider

3 Dilden neşât u ğam kesilür mi tefekkür it
Bir ḥân-ķâhdır o ki mihmân gelür gider

4 Şâdam ki ol mürüvveti yok cevri çok perî
Da‘vet-serâ-yı sîneme pinhân gelür gider

5 Ol şâh-ı ḥüsne söyle ğurûr itmesin Nazîm
Mülk-i cemâle çok şeh-i ḥûbân gelür gider

125 (T: 221b, H: 160a, R: 208a, A: 188a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Vaşf-ı ķaddiñ ḥasb-i ḥâl-i ḥâṭır-ı maḥzûn yeter
‘Âşıķa nâḥun-be-dil bir mışra‘ -ı mevzûn yeter

2 Nokṭa-i ḥâl-i ‘izârıñ ḥüsn ü ân virmiş saña
Ķâmetiñ cânâ elifdir anda ebrû nûn yeter

3 Ḥaste-i ‘aşķam raḥîķ-i bâde olmaz sûd-mend
Nûş-ı dârû-yı leb-i dilber baña ma‘cûn yeter

4 ‘Aşķ ķâl itdi vücûdum ḥâşıl itdim rûy-ı zerd
Oldı iksîr-i maḥabbetle işim altun yeter

5 ‘Aynına gelmez ne deñli dökse saçsa ey Nazîm
‘Âşıķa naķd-i sirişķ-i dîde-i pür-ḥûn yeter

126 (T: 221b, H: 160a, R: 208b, A: 188b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 K ul olurdu  halk-ı    lem olmasa  ulu  eger
C n virirdim cevher-i c n olsa ma b l   eger
- 2 Ri te-i c n u dile virmezdi böyle p     t b
  n-p r-  n olmasa g s -y  merg l   eger
- 3 Ku l-i çeşm-i c n u dildir h k-i p yinden getür
K y-ı c n na d  erse ey  ab  yolu  eger
- 4 Zülfine d v ne ol bir  feti  ey dil y ri
D  me  ayda var ise bir fikr-i ma    l   eger
- 5 Mihre   aks olsa iderdi her f r g n bir kemend
Cezbe-i d d r  h b n-ı Sitanb l'   eger
- 6 H rmen-i    lemdede   ömr-i refte dir ey h  e-  n
G fil olma el- azer var ise ma   l   eger
- 7 Ebr -y  y ra Naz m atmazdı c n n olmasa
H lk-ı    lem k  tesi ol seyf-i mesl l   eger

127 (T: 222a, H: 160b, R: 208b, A: 188b)
(Mef   l  F   il t  Mef   il  F   ilün)

- 1 S nemde  er alar ki o t g-ı nig h açar
Sult n-ı   a   le kerine   h-r h açar
- 2 Cismimde d g lar nola olsa   k fte-r 
G lz r-ı   a   g ncaların b d-ı  h açar
- 3 Ol t fl-ı n z ezber idüp ders-i   i veyi
G h   apar kit b n  destinde g h açar
- 4 Olsun hav le leşker-i n z u te  f li
Mülk-i der n-ı       böyle sip h açar
- 5 Geldikçe  addi c nbi -i reft ra g yiy 

Râyât-ı nâzını o şeh-i kec-külâh açar

6 Bâd-ı nesîm-i feyz-i ilâhî vezân olup
Bir gün der-i ümîdimi bî-iştibâh açar

7 Eşheb-süvâr-ı ‘ arşa-i ‘ irfâna ey Nazîm
Her teng semti edhem-i kilik-i siyâh açar

128 (T: 222a, H: 160b, R: 208b, A: 188b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Mişâl-i halka-i der dîde reh-güzâra bakar
Gelür diyü o perî naqdini nişâra bakar

2 Fiğân ki aňlamadı germ ü serd-i ‘ âşık-ı yâr
Ne sûziş-i dile ne çeşm-i eşk-bâra bakar

3 ‘ Ubûr ider yem-i hecri nesîm-i vuşlat ile
Sefîne-i dil-i ser-geşte rûzgâra bakar

4 Göñül çeh-i zeķanında cemâli şevķiyle
Raşad-nişîn olup ol necm-i tâb-dâra bakar

5 Müdâm ‘ arız-ı âlinde hâl-i müşgîni
Mişâl-i Hindû-yı âteş-perest nâra bakar

6 İdüp sefer çıkarır bâğa tûğ-ı şâhîsin
‘ Azîmet itmege sultân-ı gül bahâra bakar

7 Gören haţ-âver o ‘ azrâ-‘ izâr-ı yâri Nazîm
Benefşe-zâr-ı leţâfetde cûy-bâra bakâr

129 (T: 222b, H: 160b, R: 209a, A: 189a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Eşk-i ter kim dîde-i ‘ uşşâķ-ı şeydâdan çıkar
Gevher-i şeh-vâr gûyâ ka‘ r-ı deryâdan çıkar

2 Hâr-zâr-ı ğamda yok çâre tegerg-i ğuşşadan
Mübtelâlar böyle ğalursa ser ü pâdan çıkar

3 Şâd olur rûh-ı revânım sînemi itsem hedef
Tîr-i ' işve her kaçan kim ol kaçış yâdan çıkar

4 Gûyiyâ bir burcdan iki hilâl eyler zuhûr
Ol dü-ebrû kim ğam-ı zûlf-i dilârâdan çıkar

5 Tâb-ı meyden ruğları olmuş ' arak-rîz-i neşâţ
Âb-ı hoş-bûdur Nazîmâ verd-i ra' nâdan çıkar

130 (T: 222b, H: 161a, R: 209a, A: 189a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Çün niyâm-ı vesmeden ol ğançer-i ebrû çıkar
Aña istikbâle tenden cân-ı miğnet-cû çıkar

2 Fikr-i ğâl-i müşğ-fâm-ı yâr ile âh eylesem
Micmer-i tende yanup dil dûd-ı ' anber-bû çıkar

3 Ğays-veş Mecnûn ide Leylâ'yı da ol mest-i nâz
Rağş idüp zîr-i külâhından ki ol ğîsû çıkar

4 Ğaşd ider durmaz dil-i zâra dü-çeşm-i dil-rübâ
Gûyiyâ bir şîr ile cenge iki âhû çıkar

5 Gelse refâra o nağl-i ' işve ğülşende Nazîm
Âsumâna her taraf şad-na' ra-i yâ hû çıkar

131 (T: 222b, H: 161a, R: 209a, A: 189a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Gönül ki fikret-i zûlfünle pîç ü tâba düşer
Revân-ı silsile-cünbân şad-ıztırâba düşer

- 2 Fezâ-yı maḥşere de gelse mest-i şeydâdır
O kim ḥayâl-i lebiñle şarâb-ı nâba düşer
- 3 O murğ-ı bâğ-ı edebdir gönül ki anda eger
Açılsa gonca-i cennet bile ḥicâba düşer
- 4 Yine fûrûğ-ı cemâliyle şâm-ı zülfinde
Diyâr-ı Çîne diliñ ‘azmi mâh-tâba düşer
- 5 Nazîm genc-i ümîdiñ seniñ daḥi açılır
Bu nüh-revâḳ-ı sipîhr içre bir ḥarâba düşer

132 (T: 223a, H: 161a, R: 209b, A: 189a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Hümâ gibi saña kim dir ki ḥâke sâye düşür
Bülend-himmet iseñ sâyeñi hümâyâ düşür
- 2 Ḥaber götür dil-i zârımdan ey nesîm-i çemen
Meded yoluñı kûy-ı dil-rübâyâ düşür
- 3 Sefîne-i dili ey nâḥudâ-yı lücce-i ‘aşḳ
Yeter hevâña uyup mevce-i belâyâ düşür
- 4 Ḥadeng-i ğamzesiniñ dil-figârı olmayanı
İlâhî nergis-i bî-mâr-veş ‘aşâyâ düşür
- 5 Nazîm ḥâb-ı şafâ vir miyân-ı meclisde
Maḥallidir o şeh-i ḥüsne bir ḥikâye düşür

133 (T: 223a, H: 161b, R: 209b, A: 189a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kimi görürse gönül tâlib-i ḥabîb şanur
Cihânda ‘âşık olan ‘âlemi raḳîb şanur
- 2 Nigâh iden zekân-ı ḥâl-dârına yârîñ

Çekirdegi görünür nev-resîde sîb şanur

3 Bahâr-ı gülşen-i kûyında gûş iden o gülün
Nevâ-yı nâlemi feryâd-ı ‘andelîb şanur

4 Ümîd-i dârû-yı vuşlatla haste-i hicrân
Piyâle şunsa ecel şerbet-i tabîb şanur

5 Gören diliñ nigerânın o zülf-i müşgîne
Mekân arar kalkup aḥşama bir ğarîb şanur

6 Elimde sâĝar-ı pür-bâde seyr iden sâķî
Ayaĝına gele bir âdemiñ naşîb şanur

7 Telâş-ı silsile-i çîn çîn-i zülfi ile
Dil-i Nazîm'de dilber nice şekîb şanur

134 (T: 223a, H: 161b, R: 209b, A: 189b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Gedâya ‘ucb u tekebbür belâ kazâ yetişür
Vücûd-ı mûra belî bâl ü per belâ yetişür

2 Mişâl-i künc-i kanâ‘ at cihânda genc olmaz
Ğubâr-ı kûy-ı ĝınâ baña kîmyâ yetişür

3 Virirse naķd-i lebin câna erzândır
O la‘ l-i nâba gönül şanma kim bahâ yetişür

4 Ne deñli germ-‘ inân-ı ferâĝat olsa da dil
Semend-i hüsn ile bir tıfl-ı dil-rübâ yetişür

5 Saña cinân baña cânân gerekdir ey vâ‘ iz
Seniñ saña yetişürse benim baña yetişür

6 Zamân-ı haṭṭın añup âhdan hâzer itsün
Bu rûzgârdır ol şûḥa bed-du‘ â yetişür

- 7 Nihânî la' l-i leb-i yârdan selâm aluruz
O gönecadan bize bir bûy-ı âşinâ yetişür
- 8 Nola görüp ser-i kûyında yâri öpsem elin
O 'îd-gâhda bir dest-i merhabâ yetişür
- 9 Nazîm'i itse nola feyz-i nuṭkı 'âlem-gîr
Ki şöret-i Cem'e câm-ı cihân-nümâ yetişür

135 (T: 223b, H: 161b, R: 210a, A: 189b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hûmâr-ı nâza düşüp nergisiñ ki haste yatur
Mizâc-ı ' işve perîşân olup şikeste yatur
- 2 Nişân-ı seng-i sitemdir esîr-i bende cünûn
Düşen gönüller o zülfe şikeste-beste yatur
- 3 Virüp ' izârîna tâb-ı tarâvet ol gîsû
Mişâl-i sünbül-i sîr-âb deste deste yatur
- 4 Hezâr şâha kuruldı bisât-ı meclis-i dehr
Bu dahmede nice Cemşîd-i bî-ḥuceste yatur
- 5 Şahîfe üzre Nazîmâ sûtûr-ı nazm-ı terim
Sipâh-ı deşt-i beyândır ki ceste ceste yatur

136 (T: 223b, H: 162a, R: 210a, A: 189b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 İdenler dûr cânândan beni cânında bulsunlar
Galaṭ didim degil cânında cânânında bulsunlar
- 2 Olanlar ' aşḫ ile güm-geşte-dil mısr-ı maḥabbetde
O Yûsuf-ṭal' atîñ çâh-ı zenehdânında bulsunlar

3 Hünler derd-i dili bilmek degildir âh-ı serdinden
O derdiñ bundadır hikmet ki dermânında bulsunlar

4 Hâdeng-i çeşminiñ mecrûhıdır dil bir kaşı yâniñ
İnanmazlarsa kanın nevk-i müjgâniñda bulsunlar

5 İdenler zûr-ı dest-i hüsni ' âlem-gîrini inkâr
O mâhiñ pençe-i mihriñ girîbânında bulsunlar

6 O nağl-i ' işveniñ gül-çîn olanlar bâğ-ı vaşlından
Benim gibi o zevki dâğ-ı hicrânında bulsunlar

7 Bu şi' r-i pâki görsünler füsûn-kârân nazm içre
Nazîm-i sâhiriñ var ise aqrânında bulsunlar

137 (T: 224a, H: 162a, R: 210a, A: 190a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Tâ ki tennûr-şifat sîne fûrûzân bulunur
Her kemîne şererinde nice tûfân bulunur

2 Ten-i pür-dâğıma oldukça revân kaatre-i eşk
Her ser-i dâğda biñ dûzah-ı sûzân bulunur

3 Yâd-ı la' liñle seniñ her ser-i müjgânımda
Mihr-i hüsniñ arasañ kân-ı bedahşân bulunur

4 Cevr-i hecriñden iderken gile ' âşıkda daği
Şunmadan dest ne dâmen ne girîbân bulunur

5 Şâhid-i nazm-ı Nazîm olsa sîne-pûş nola
Her sûtûrında nice çeşme-i hayvân bulunur

138 (T: 224a, H: 162a, R: 210b, A: 190a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Kavs-ı ebrû ki ne dem ey dil-i şeydâ kurulur

Kâr-zâr-ı şaf-ı müjgân-ı dil-ârâ qurılır

2 Dûd-ı âh itse nola fark-ı serimde cilve
Şâh-ı ‘aşkam ki baña çetr-i mu‘allâ qurılır

3 ‘Arz-ı kâlâ-yı cemâl eylese ol hâce-i hüsn
Kişver-i ‘aşkda bâzâr-ı temennâ qurılır

4 Gelse reftâra o serv-i çemen-i hüsn ü bahâ
‘Âleme fitne düşer şûriş ü gavgâ qurılır

5 Sâgar-ı dâğ-ı Nazîm olmada pür-hûn-ı sirişk
Yâre sînemde meger meclis-i şahbâ qurılır

139 (T: 224a, H: 162b, R: 210b, A: 190a)
(Mef’ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Her bir nevâ-yı nâle ki ‘uşşâqdan qopar
Hûnîn-terâne-i dil-i müştâqdan qopar

2 Qopmaz vefâ o seng-derûn-ı mâh-pâreden
Zer-hışt-ı âfitâb bu nüh-ţâqdan qopar

3 Şıgmaz miyân-ı ‘âşık u ma‘ şûqa kıl u kâl
Hep güft-gû raqîb-i bed-aqlâqdan qopar

4 Evşâf-ı hûr u Kevşer ile şâhid ü meye
Hâhiş qoparsa zâhid-i zerrâqdan qopar

5 Naql eyle hâl ü kâliñi ey kilik-i ter-zebân
Destân-ı ‘aşkı enfüs ü âfâqdan qopar

6 ‘Aql ü şekîb gitdi yakup ‘aşq gönlümi
Gâret bisât-ı hâneyi ihrâqdan qopar

7 Âzâde-i bahâr u hazân-ı ümîd ü ye’s
Bir servdir ki gülşen-i ‘ıtlâqdan qopar

- 8 Bulmaz fenâ maḥabbetiñ eczâ-yı defteri
Şîrâze-i beḳâ bu nüh-evrâḳdan ḳopar
- 9 Naḥl-ı talebde mîve-i maḳşûd olur Nazîm
Bir gün nesîm-i ḳudret-i Ḥallâḳ'dan ḳopar

140 (T: 224b, H: 162b, R: 210b, A: 190a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Gerçi kim ḥüsn ile çok dilber-i mümtâz ḳopar
Saña beñzer lebi ḡonca ruḥı gül az ḳopar
- 2 Pây-mâl eyle şaf-ı ehl-i niyâzı yoluña
Esb-i nâzı ḳopar ey dilber-i ṭannâz ḳopar
- 3 Ḥaḳ budur kim seni aḡyâr ile hem-bezm görüp
Yüregi 'âşıkıñ ey mest-i mey-i nâz ḳopar
- 4 Nâḥun-ı nâzik olursa aña bir gün der-kâr
Penbe-i dâḡ-ı dil-i 'âşık-ı ser-bâz ḳopar
- 5 Ne benim gibi fütâde bulunur ayaḡıña
Ne seniñ gibi sehî-serv-i ser-efrâz ḳopar
- 6 Ḳad-i ḥam-geştemi ben bezm-i ḡama çeng itdim
Demdir ey muṭrib-i dil sen de bir âvâz ḳopar
- 7 Dâstân-ı dilini söyle Nazîm-i zârıñ
Vaḳtidir ey ḳalem-i ma' reke-perdâz ḳopar

141 (T: 224b, H: 162b, R: 211a, A: 190b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Râyet-i nâzı yerinden ki o ḳâmet ḳoparır
Yürüdükçe ser-i 'uşşâḳa ḳıyâmet ḳoparır

- 2 Evvelîn cilvede pâ-mâli olur ehl-i niyâz
Eşheb-i nâzını gâhî ki o âfet kıparır
- 3 Künc-i hicrânda iken ‘âşık-ı zârîñ yüregın
Hak budur kim haber-i müjde-i vuşlat kıparır
- 4 Sînesın mest olup açsa o perî meclıde
Çâk idüp ceyb-i dili pençe-i hayret kıparır
- 5 Ne belâdır dil-i şeydâ baña bilsem yâ Rab
Dem-be-dem başıma gavgâ-yı maħabbet kıparır

- 6 El virüp bâğçe-i kâmda ey dil bir gün
Dest-i fırsat gül-i ümmîdiñi elbet kıparır
- 7 Penbe-i dâğ-ı diliñ ‘âkıbetü'l-emr Nazım
Dest-i nâz ile o mest-i mey-i nahvet kıparır

142 (T: 225a, H: 163a, R: 211a, A: 190b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Sâğar-ı lebrîzi kim sâkı-i devrân döndürür
Pençe-i hurşîd ile bir mâh-ı tâbân döndürür
- 2 Nîm-ruħdur şanma taşvîrinde de şad-nâz ile
Rûyını ‘uşşâkdan ol şûh-ı fettân döndürür
- 3 Eylese mihrâb-ı ebrûsın hayâl ol meh-veşiñ
Sübhasın zâhid telâşından perîşân döndürür
- 4 Va‘ de-i vaşl itse de ol tünd-ħû bahtım yine
İtdüğü ikrârdan eyler peşimân döndürür
- 5 ‘Azm-i râh-ı vuşlat itse gird-bâd-âsâ serin
‘Âşıkıñ båd-ı semûm-ı deşt-i hicrân döndürür
- 6 Gendüm-i maķşûduma nevbet degürmez çarħ-ı dún

Âsiyâbın gerçi cûy-ı eşk her ân döndürür

- 7 Rû-nümâ olmazsa eşkâl-i murâdın ey Nazîm
Tâ-be-key fânûsını bu çarḥ-ı gerdân döndürür

143 (T: 225a, H: 163a, R: 211b, A: 190b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dehriñ ne taḥt-gâhı ne şâhen-şehi ḡalür
Sâḡi teḡâfüli ḡo ki meclis tehî ḡalür

- 2 Nâ-mihribânlıḡ eyleme ey mâh-pâre gel
Bu gerdişîñ ne mihri ḡalür ne mehi ḡalür

- 3 Raḡm eyle eşk-i âlime ey ḡoş-ḡırâm-ı nâz
Ne cûy-bâr-ı bâḡ ne serv-i sehî ḡalür

- 4 Şâdam ki bârî görmez isem de cemâliñi
Gözden giderse ḡâḡ ḡayâliñ ḡehî ḡalür

- 5 Tozlar ḡoparsa dest-i sühanda nola Nazîm
Bir ḡün ne esb-i ḡab'ı ne cevlân-gehi ḡalür

144 (T: 225a, H: 163b, R: 211b, A: 191a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Mest olsa bûse-i lebin ol mâh-rû virir
Naḡl-i ümîddir ki ḡül-i ârzû virir

- 2 Yâriñ şarâb geldi ḡıyâs itme çeşmine
Tîḡ-ı siyâh-tâbına bâdeyle şü virir

- 3 ḡül olsa nergisi nola ḡâ' at-i ' işveden
ḡûn-âbe-i şehîd-i ḡamıyla vuzû virir

- 4 Âl itdi şanma bâde ruḡın bâḡ-bân-ı ḡüsn
Bâḡ-ı cemâli ḡüllerine reng ü bû virir

5 Elmâs-pâredir sühanıñ haq bu kim Nazîm
Evvel nazarda naqd-i hayâtın ‘adû virir

145 (T: 225b, H: 163b, R: 211b, A: 191a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Seher ki destime sâkî benim şabûh virir
Füsürde kıâleb-i bî-câna şanki rûh virir

2 İderse pîr-i harâbât himmetin der-kâr
Şarâb-ı köhne baña zevk-i ‘ömr-i Nûh virir

3 Hoşa piyâle-i bezm-i gınâ ki tâ-be-haşr
Humâra keyf-i meyi tevbe-i naşûh virir

4 Şafâ-yı gevher-i dil feyz-i ‘aşk-ı pâk iledir
Belî cevâhire hep âb u tâbı yûh virir

5 Hudâ kerîmdir ebvâb-ı hâhişe bir gün
Nazîm sa‘ âti var ‘âkıbet fütûh virir

146 (T: 225b, H: 163b, R: 211b, A: 191a)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Çek câm-ı nâzı nergisiñe âb u tâb vir
Mestâne tîg-ı gamzeñe bâdeyle âb vir

2 Ben bülbül-i belâ-keşe de var mı niyyetiñ
Yoq mı dehânıñ ey gül-i ter bir cevâb vir

3 Top eylediñ fezâ-yı melâhatde dilleri
Çevgân-ı gîsuvanıña da pîç ü tâb vir

4 Geh gülşen-i cemâliñi eyle benefşe-zâr
Gâhî gül-i ‘izârıña sünbül niqâb vir

- 5 Her bâde ser-girân idemez sâkiyâ beni
‘ Aks-i lebiñle perveriş olmuş şarâb vir
- 6 ‘ Arz eyledikçe hâl-i ruḥ-ı âteşiniñi
Sîm-âb gibi cân u dile ıztırâb vir
- 7 Yansun fûrûḡ-ı pertev-i mihriñle sînesi
Yâ Rab Nazîm-i zâra da bir sûz u tâb vir

147 (T: 225b, H: 163b, R: 212a, A: 191a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Derûn-ı ‘ âşıkı ehl-i maḥabbet ḥaste isterler
Şikeste-diller elbette dil-i işkeste isterler
- 2 Umar gül-bûseler ‘ uşşâk gülzâr-ı cemâliñden
Bu bâḡıñ gülleri luḡ ile deste deste isterler
- 3 Sipihre itme ey dil ‘ arz-ı ḥâcet himmet erbâbı
Hümâ-yı ṭab‘ ı dâm-ı imtinândan reste isterler
- 4 Duḡûl-i meclis-i işrâkiyân-ı ‘ aşk mümkin lîk
O bezm-i ḥâşa hem mecnûn u hem dem-beste isterler
- 5 Nazîm-âsâ şehîd-i ‘ aşk olmak kâr-ı müşkildir
O cellâdıñ ser-i şemşîrine şâyeste isterler

148 (T: 226a, H: 164a, R: 212a, A: 191a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ṭâ‘ at-i ‘ aşkda kim çeşm-i pür-âb isterler
Sîne pür-sûz u derûn pür-tef ü tâb isterler
- 2 Dâḡ-ı pür-ḥûn-ı ciger de yetişür ‘ uşşâka
Ne piyâle ne şarâb u ne kebâb isterler
- 3 Halkâ-i bezm-i maḥabbetde olan ser-mestân

- Dili sâkî gözi câm eşki şarâb isterler
- 4 Rûz-ı maşşerde şehîdân-ı ser-i tîğîndan
Ne su'âl ü ne cevâb ü ne hisâb isterler
- 5 Kâyd-bend-i resen-i zülfüñ olanlar nigehîñ
Ġazab-âlûde-i pür-hışm u ' itâb isterler
- 6 Câm-ı pey-der-pey-i ' aşkıñla bulanlar hâlet
' Âşıkı mest-i ser-endâz u ħarâb isterler
- 7 Var mı dîvânçe-i tab' ında Nazîmâ yârân
Ġoş süħan pâk edâ tâze cevâb isterler
- 149 (T: 226a, H: 164a, R: 212a, A: 191b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
- 1 Kâküllerin daġıtmış o ħûr-ı cemîli gör
Emvâc-ı ' anberîn ile gel selsebîli gör
- 2 Ken' âniyân-ı ħasretiñ ey Yûsuf-ı cemâl
Baġ dem-be-dem sirişkine tuġyân-ı Nîli gör
- 3 Mâhiyyetin görünce seni bildi âfitâb
Pertev-gedâ-yı tal' atıñ olmuş zelîli gör
- 4 Teslîm olma ' aqlına tevfiġa mazġar ol
Uyma ceres şadâsına ey dil delîli gör
- 5 Baġ cebhesinde turre-i ' anber-siriştine
Levh-i ħamerde naġş-ı per-i Cebre' îli gör
- 6 Seyr it gül ü benefşeyi şad-sûz u tâb ile
Ey dil derûn-ı bâġda dâġ u fetîli gör
- 7 Cânânı çeşm-i cân ile eyle müşâhede
' İbretle ey Nazîm o şun' -ı celîli gör

150 (T: 226a, H: 164b, R: 212b, A: 191b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Devr-i ruḥuñda zülfüñ pür-pîç ü tâb göster
Siḥr ile nîm-şebde bir âfitâb göster
- 2 Sâkî fûrûğ-ı meyden olsun ruḥuñ ' arağ-rîz
Bezm-i bahâr-ı ḥüsni pür-âb u tâb göster
- 3 Bulsun şafâ şuyından gevher-şinâs-ı meclis
Elmâs-ı dürc-i câmı pür-lâl-i nâb göster
- 4 Mir'ât-ı ḥüsnuñ eyle cevher-nümâ-yı naḥvet
Gâhî cebîniñ üzre çîn-i ' itâb göster
- 5 Luṭf eyle nağş-ı ḥüsnuñ nağğâş tarḥ iderseñ
Çeşm-i siyâh-ı mestiñ maḥmûr-ı ḥâb göster
- 6 Sûz-ı derûn odur kim bir âh-ı pür-eşerle
' Aşşân-ı ' aşka ey dil bahri şerâb göster
- 7 Luṭfuñ ile kıl güşâde kufl-i der-i ümîdiñ
Yâ Rab Nazîm-i zâra sen feth-i bâb göster

151 (T: 226b, H: 164b, R: 212b, A: 191b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Zülfün ki pîç ü tâb ile cânâne gösterir
Her târı ' aql-ı evveli dîvâne gösterir
- 2 Zîr-i niğâb-ı turrenden âheste ' arz idüp
' Uşşâka yâr ḥüsni rindâne gösterir
- 3 Bir âşinâ mu' âmele-i nâz ile o şûḥ
Şabr u şekîbi ' âşıka bîgâne gösterir

- 4 Şayd-ı hümâ-yı câna o şayyâd-ı âfetiñ
Zülfiyle hâli dâm kurup dâne gösterir
- 5 Dilde hezâr zaḥm açılır tîg-ı ğamzesin
Dilber ki bezm-i bâdede mestâne gösterir
- 6 İtse kemân-ı hüsni pür tîr-i nâz ile
Ebrûsını dile müjesin câna gösterir
- 7 Gûyâ Nazîm pençe-i hürşîdden felek
Zülf-i siyâh-ı dilbere bir şâne gösterir

152 (T: 226b, H: 164b, R: 213a, A: 192a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ruḥsârın ol perî ki haṭ-âverde gösterir
Mâh-ı sipihr-i hüsni siyeh-çerde gösterir
- 2 Dil rîsmân-ı zülfüne meyl itdi bilmeziz
Üstâd-ı 'aşk anı ne çenberde gösterir
- 3 Şanma lebinde âb ile ol sâhir-i cemâl
Sihr ile âb kaṭresin aḥkerde gösterir
- 4 Her bir ḥamında zâhir olur bir hilâl o mâh
Hüsün ki zîr-i zülf-i mu' anberde gösterir
- 5 Mihr-i münîr mâh ile gûyâ kırân ider
Sâḳî ki 'aks-i rûyını sâğarda gösterir
- 6 Bâzî-i ğamda mühre-i dâğ-ı derûnını
'Aşq ehli ğâh sînedede geh serde gösterir
- 7 Mergûle-kârî-i ney-i kilik-i Nazîm'i gör
Her dil-güşâ şarîrde bir perde gösterir

153 (T: 227a, H: 165a, R: 213a, A: 192a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Efsûn-ı la' li ' âşıkı mebhût gösterir
Her handede iki çeh-i Hârût gösterir
- 2 İ' câz-ı la' lıdır o Mesîhâ-demiñ ki hep
Elmâs-ı âb-ı dîdemi yâkût gösterir
- 3 Bir dil ki feyz-i ' aşk ide hem-meşreb-i sürüş
Nâsût iken maqâmını lâhût gösterir
- 4 Çeşmim yine gürisne-i hân-ı firâkdır
Gerçi müdâm hûn-ı dilim kût gösterir
- 5 Hayfâ Nazîm âyîne-i kec-nümâ-yı baht
Dûşîze-i ümîdimi fertût gösterir

154 (T: 227a, H: 165a, R: 213a, A: 192a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâne-i cânı gam-ı cânâna kim teşrîf ider
Tâli' i gör ibtidâ sen çık diyü teklîf ider
- 2 Oldı meşq-i imtihân dil bir kemân-ebriya kim
Tîr-i cân-te şîr-i müjgânın kazâ ta' rîf ider
- 3 ' Âşıkıñ bâr-ı belâ-yı ' aşk-ı rûz-efzûn-ı yâr
Kâmetin eyler dü-tâ derd-i dilin taz' if ider
- 4 Ben haţ-âver dilbere dilber dimem dirmiş raqîb
Gör ne kâfir-mâcerâdır muşhafı tahfif ider
- 5 Sihr-i gûn-â-gûn ile kilik-i füsûn-kâr-ı Nazîm
Vaşf-ı zülf-i yârda bilmem neler taşnîf ider

155 (T: 227a, H: 165a, R: 213b, A: 192a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Her âh-1 girye-hîz ki dilden zuhûr ider
Tûfân-1 eşk-i hasrete çeşmim tenûr ider
- 2 İtdikçe âteş-i dili pür iltihâb-1 ‘ aşk
Ednâ şerârın ahker-i dâğ-1 şu‘ ûr ider
- 3 Geh iltifât-1 ‘ aşk ile sulţân olur gedâ
Geh dehşet-i hücûmı Süleymân'ı mûr ider
- 4 ‘ Aşk oldu tâ ki bâde hum-1 mihre haşre dek
Câm-1 hilâli pertevi lebrîz-i nûr ider
- 5 Yek lem‘ a-i tecellî-i tîakat-güzâr-1 ‘ aşk
Kemter vücûd-1 ‘ âşıkı şad-reşk-i Tûr ider
- 6 ‘ İşmet-serâ-yı pâdişeh-i ‘ aşk hıdmetin
Rıdvân derinde itse derûnında hûr ider
- 7 Hûnîn-terâne-i neyi kilik-i Nazîm olur
Her nazm-1 ter ki ‘ aşk ile dilden şudûr ider

156 (T: 227b, H: 165b, R: 213b, A: 192b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Mescid-i nâzda ol şûh ne dem secde ider
Kıble-i hüsnüne ebrûları hem secde ider
- 2 Kâfir îmâna gelür görse cemâl-i pâkin
Deyr-i nâz içre ki gâhî o şanem secde ider
- 3 Görüp ebrûları mihrâbını gökden meh-i nev
Eyleyüp kıddini ta‘ zîm ile ham secde ider
- 4 Eyleyüp Ka‘ be-i kûyın dil ü cân ile tavâf
Tâk-1 ebrûlarına şeyh-i Harem secde ider

- 5 Vaşfın ol kıble-i cân u diliñ itdikçe Nazîm
Şükr idüp şevk ile destimde kalem secde ider

157 (T: 227b, H: 165b, R: 213b, A: 192b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Tâb-ı mey kim ruhını gül gül ider
Cemi hasret-keş-i câm-ı mül ider

- 2 Rûy-ı pür-tâbı ruhı rengîni
Şem' -i pervâne güli bülbül ider

- 3 'Anberîn zülfi düşüp 'arızına
Sünbülün gül gülünü sünbül ider

- 4 Dânesiz dâma çeker murğ-ı dili
O perî kim heves-i kâkül ider

- 5 Rûh-ı Cemşîd'e olur merşiye-hân
Her ne dem hulq-ı sebû kulkul ider

- 6 Eşer-i sûz-ı derûn-ı 'uşşâk
Yağar eczâ-yı raķîbi kül ider

- 7 Zül-fikâr-ı kalemiñ haq bu Nazîm
Tab' ını hem-reviş-i Düldül ider

158 (T: 227b, H: 165b, R: 214a, A: 192b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nigâh-ı cân-güdâziñ kim dil-i hârâyı şu eyler
Seniñ manzûruñ evvel cân u dilden şüst u şû eyler

- 2 Kabâ-yı cismim ey hayyât-ı nâz itdikçe gamzen çâk
Ser-â-ser sūzen-i müjgân-ı dil-dūzuñ rüfû eyler

- 3 Görüp hâl-i lebiñ şandım tavâf-ı Ka'be-i hüsne

Kenâr-ı çeşme-i zemzemde bir hindû vuzû eyler

4 Öürseñ bir dañi âyîne-i ñalbim Şikest itme
Bu ñod-bînlik seni âñir benimle rû-be-rû eyler

5 Şarâb-ı la' l-i nâbıñ ñasretiyle ñâk olan zârıñ
Serin sâķı-i devrân câm idüp cismin sebû eyler

6 Nola Őevķ-i ruñuñ zevķ-i lebiñle olsa dil ğuyâ
Baķup mir'âta tûtî-i Şeker-ñâ ğüft ü ğû eyler

7 Nazîm-i zâr-veş giryân olup ñaddiñ ñayâl itsün
Kenâr-ı cûda her kim sâye-i serv ârzû eyler

159 (T: 228a, H: 166a, R: 214a, A: 193a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Nesîm-i 'aşķ o deñli pîç-ber-pîç-i hirâs eyler
Ki 'âŐıķ nañl-i çemen bîd-i mecnûndur kıyâs eyler

2 Felek ehl-i diliñ beyt-i ümîdin itse ta' mîr
Yine elbette seng-i cevri ile tarñ-ı esâs eyler

3 Müjem barmaķ ñisâbın ğösterir tuğyân-ı eşkimden
O dem kim Nîl-i girye dîdemi Ümmü'l-ķıyâs eyler

4 Firâķ-ı yâr ile itdikçe çeşmim girye-i ñunîn
Kümeyt-i eşkime müjĝânımı ğül-ĝun ñuñâs eyler

5 Dil-i Şeydâ fûrûĝ-ı nûr-ı ruñsârıyla rûşendir
Mişâl-i mâh kim ñurŐiddeden nûr iķtibâs eyler

6 Döküp zülf-i siyâhın ol cemâl-i bâ-kemâl üzre
Mu' allâ Ka' be-i ruñsârına müŐĝîn-libâs eyler

7 Lebi yâd olduĝundan ñazız ider ol cevher-i nâzı
Ser-â-ser bulsa hep 'uŐŐâķını cevher-Şinâs eyler

8 Gedâ-yı dergehiñdir ğayra muhtâc eyleme yâ Rab
Nazîm-i zâr ancak luţfi senden iltimâs eyler

160 (T: 228a, H: 166a, R: 214a, A: 193a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 O hûnî kim çatup müjgânını ğâhî kemân eyler
Muqaddem levh-i cân u dilde tîrin imtiĥân eyler

2 Bedîd olsa nola geh kâkülünde ğâh ĥaţţında
Dil-i şeydâ ricâlü'l-ğayb-veş tayy-i mekân eyler

3 Degil zülf-i ĥam-ender-ĥam ruĥında leşker-i fitne
Firâz-ı kulle-i ĥüsne resenden nerdübân eyler

4 Nice âsûde olsun cân u dil kim bîm-i çeşminden
Ĥam-ı zülfîn sipâh-ı fitneye dârü'l-emân eyler

5 Olur her kıatresi dâĝ-ı derûn-ı şems-i rüstâĥîz
Fürûĝ-ı bâde kim ğâhî ' izârın ĥoy-çekân eyler

6 İden ser-menzil-i maķşûda vâşıl tîr-i ümîdin
Hilâl-âsâ kemânın zîb-i tâķ-ı âsumân eyler

7 Kılursa zûr-ı endîşeyle böyle Rüstem-i tab' ım
Nazîm-i pür-hüner-veş dehre nâmın dâstân eyler

161 (T: 228b, H: 166a, R: 214b, A: 193a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Her meclise göñlüm ki tarab-ĥânelik eyler
Her bezm-i şafâ-güstere kâşânelik eyler

2 Bir neşvesi var bâde-i ' aşkıñ ki dil-i zâr
Zannım bu kıyâmetde de mestânelik eyler

3 Meyhâne-i cismimdeki her dâg-ı siyâhım
Hep ser ü sînedede peymânelik eyler

4 Ey bâd su'âl idene hâlîm diyesin kim
Şem' -i ruḥ-ı cânâneye pervânelik eyler

5 Ser-geşteligim vâdî-i 'aşkıında bilürken
Ol vaḥşi ğazâlim yine bîĝânelik eyler

6 Bir kerre gören ḥüsn-i bahârın o perîniñ
Zencîr-i ser-i zülfine dîvânelik eyler

7 Lâ-büd gelen efsâne olur dehre Nazîmâ
Bir gün de bizim hâlîmiz efsânelik eyler

162 (T: 228b, H: 166b, R: 214b, A: 193a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 La' liñ gören ey ḥûr-liḳâ Kevşeri neyler
Saña baḳan âyîne-i İskenderi neyler

2 Meşşâtaya muḥtâc degil ḥüsn ü cemâliñ
Pîrâye bulan nâz ile zîb ü ferî neyler

3 Pervâne olan ḥâl-şîfat şem' -i cemâle
Âteş-gede-i 'aşḳda bâl ü peri neyler

4 Bir nîm-nigâh itse alur biñ dil ü cânı
Destinde o ḥûn-rîz dutup ḥançeri neyler

5 Pür-sûz gerek nazm-ı dil-efrûz Nazîmâ
Üstâd ḳurı lafz ile şî' r-i terî neyler

163 (T: 228b, H: 166b, R: 214b, A: 193b)
(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

1 Melâḫat lücce yâriñ ebruvânı mevc-i deryâdır

Benim de baħr-i sînem üstühânı mevc-i deryâdır

2 ‘ Aceb mi çîn çîn olsa nesîm-i âh-ı ‘ âşıkdan
Yem-i hüsne müselsel gîsuvânı mevc-i deryâdır

3 Ten-i zerd ü nizârımda ser-â-ser bûriyâ naqşın
Kıyâs eyler görenler yer yer anı mevc-i deryâdır

4 Göñül bir gülşeniñ zevk-i kenâr-ı âbın eyler kim
Bün-i girdâb-ı kaşrı nerdübânı mevc-i deryâdır

5 Nazîmâ rûh-baħş olsa nola bu nazm-ı deryâ-cûş
Ki her müşgîn sûtûr-ı dil-i şânı mevc-i deryâdır

164 (T: 229a, H: 166b, R: 215a, A: 193b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Sirişk-i çeşm-i hûnînim o âteş-mevc deryâdır
Ki her kim kaşre-i eşkimde bir dûzeħ hüveydâdır

2 Maħabbet bezm-i ‘ işret sâķî-i şahbâ-yı bî-gîş dil
Dü-çeşmim anda gerdân iki câm-ı bâde-peymâdır

3 Serimde lâne-sâz olsa maħalldir tâ’irân-ı ‘ aşķ
Beni mecnûn iden ey Kays-ı şeydâ reşk-i Leylâdır

4 Dil-i şeydâ nişân-gâhıñdır ey şûh-ı kemân-ebrû
Nişân-ı tîr-i cân-te’şîr-i müjgânıñ süveydâdır

5 Ruħ-ı pâkiñdir ancak cilve-ger mir’ât-ı çeşmimde
Ki ser-tâ-ser cilâ-yı feyz-i hüsnuñle mücellâdır

6 Dilinden bî-ħabersin bî-dilânıñ zâhidâ hâmûş
Ki taķrîr ile fehm olunmaz maħabbet bir mu‘ ammâdır

7 Nazîm-i sîne-çâķı tîğ-ı hecriñ dil-figâr itdi
O mecrûħa taķîbim merhem-i vaşlıñ müdâvâdır

165 (T: 229a, H: 167a, R: 215a, A: 193b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Şikeste-kâse iden Kaysı dest-i Leylâdır
Zücâc-ı qalbi gibi dil şikest-i Leylâdır
- 2 Fezâ-yı maşşere de varsa añılur Mecnûn
Şarâb-ı câm-ı cünûn ile mest-i Leylâdır
- 3 Dili leb-â-leb-i hüsn itdi bir siyeh-çerde
Mişâl-i Kays ki şûret-perest-i Leylâdır
- 4 Görünse hâli nola zîr-i tâğ-ı ebrûdan
Siyâh-hâne ki cây-ı nişest-i Leylâdır
- 5 Derûn-ı sîne-i Mecnûnı dide dide iden
Nazîm nâvek-i müjgân-ı şast-i Leylâdır

166 (T: 229a, H: 167a, R: 215a, A: 193b)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Hâle meh-i tâbâna ki âgûş-güşâdır
Çün haţ ruḥ-ı cânâna ki âgûş-güşâdır
- 2 Çâk olsa nola ḥasret ile sîne-i mihrâb
Bir serv-i hırâmâna ki âgûş-güşâdır
- 3 Deryâda şadefler dür-i dendânın ider yâd
Her kaţre-i nîsâna ki âgûş-güşâdır
- 4 Tâ-ḥaşr yanarsa iderim sûzını inkâr
Her şu' leye pervâne ki âgûş-güşâdır
- 5 Cûş itse nola mevc-zenân lücce şafâdan
Bir âfet-i devrâna ki âgûş-güşâdır

6 Görsün diyüdüür vaşf-ı haṭ u hâl-i 'izârın
Mecmû' a o fettâna ki âġûş-güşâdır

7 Şad-pâre olursa yeridir şâne Nazîmâ
Ol zülf-i perîşâna ki âġûş-güşâdır

167 (T: 229b, H: 167a, R: 215b, A: 194a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Eş-şalâ rindâna sâķî 'iddir nev-rûzdu
Şâd ķıl ehl-i mezâķı 'iddir nev-rûzdu

2 Mevsim-i gül devr-i 'ayş u faşl-ı nûş-â-nûşdu
Yâr ile olduķ mülâķî 'iddir nev-rûzdu

3 Pür-şadâ itse revâdır na' ra-i mestân-ı bezm
Dem-be-dem bu nüh-revâķı 'iddir nev-rûzdu

4 Eyleme câm-ı vişâliñ mest-i 'aşķından dirîġ
Bezm-i hicrân yine bâķî 'iddir nev-rûzdu

5 Görmege dîdârıñı cân atdı maķrûm eyleme
'Âşık-ı pür-iştiyâķı 'iddir nev-rûzdu

6 Zîb-i dest it sâġar-ı zerrîni görsünler yine
Sâķiyâ ol sîm-sâķı 'iddir nev-rûzdu

7 Nefġa-i gülzâr-ı nazmıñ dutsa lâyıķdır Nazîm
Rûm'dan Şâm u 'Irâķ'ı 'iddir nev-rûzdu

168 (T: 229b, H: 167b, R: 215b, A: 194a)
(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

1 Devr eylesün câm-ı ŧarab hengâme-i nev-rûzdu
Destân-ı bülbül şimdi hep şeh-nâme-i nev-rûzdu

2 Yazsa gülistânın sezâ bir sebz kâġızdır fezâ

Her bir giyâhı gûyiyâ bir hâme-i nev-rûz dur

- 3 Feyz-i bahâr ile müdâm gülşende itsünler hırâm
Dûşında her nahliñ tamâm bir câme-i nev-rûz dur
- 4 Serve olup cû âyîne sebzın kabâ geymiş yine
Ebr-i bahârî farkına ‘ imâme-i nev-rûz dur
- 5 Olma Nazîmâ huşk-leb mey iç çemende rûz u şeb
Devr eylesün câm-ı tarab hengâme-i nev-rûz dur

169 (T: 229b, H: 167b, R: 215b, A: 194a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Kimseyi dil-teng-i âzâr itme sultânlık budur
Kâlb-i mûrı taht-gâh eyle Süleymânlık budur
- 2 Zîb-i gûş it her kemâliñ bir zevâli olduğın
Mihr iseñ de zerre ol hürşîd-i raḥşânlık budur
- 3 Her dü-çeşmiñ ki dür-efşân eyleyüp geh la‘ l-rîz
Ḥande eyle zîr-i lebden ebre giryânlık budur
- 4 Dâğ-ı reşk-i mihr-i maḥşer kıl şerâr-ı âhiñi
Tâb u sûz-ı ‘ aşk ile yan sîne-sûzânlık budur
- 5 Zülf-i yâri eyle vaḳf-ı pîç ü tâb-ı ıztırâb
Dil-perîşânlık budur âşüfte-sâmânlık budur
- 6 Gerçi her bir derde vardır bir tabîb-i çâre-sâz
Nabz-gîr-i kâlb-i maḥzûn ol ki Loḳmânlık budur
- 7 Açma maḥrem zann idüp her şaḥşa râziñ ey Nazîm
Bâd-ı şarşar gelse cûşân olma ‘ ummânlık budur

170 (T: 230a, H: 168a, R: 216a, A: 194b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Yâr ile oldum leb-â-leb şimdi dem-sâzım budur
Çeşm-i cânândır nedîmim maḥrem-i râzım budur¹
- 2 İltifât itmez ğazâl-i mihre murğ-ı himmetim
Muttaşıl bâzû-yı istiğnâda şeh-bâzım budur
- 3 Belki ‘anḳâ-yı ğinâ fitrâk-bend-i sa‘ y ola
Vâdî-i ḳâf-ı ḳanâ‘ atde tek ü tâzım budur
- 4 La‘ line teslîm-i cân eyle ne devletdir bu kim
Nev-cüvânîñ söyleye mest-i ser-endâzım budur
- 5 Görmeden dîdâr-ı yâre naḳd-i cân virsem nola
Kâr-gâh-ı ‘aşḳda bir fenn-i mümtâzım budur
- 6 Yâr meclisde ḳosa zânûma ser ey dil disem²
Şît-i ḥâb-âlûd-ı ‘ işve ser-ḥoş-ı nâzım budur
- 7 Dest-bürd-i ğamzesinden nâle-senc olmaḳda dil
Bezm-gâh-ı ‘aşḳda mızrâbım o sâzım budur³
- 8 Fikr-i ḳadd-i yârdır ancaḳ derûnumda Nazîm
Gül-sitân-ı sînede serv-i ser-efrâzım budur

171 (T: 230a, H: 168a, R: 216a, A: 194b)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Hecriñle yandım âh-ı derûna sebep budur
Ey mihr-i meh-cebîn elemim rûz u şeb budur
- 2 Zülfünle rûyını nola itsem nezâre-gâh

¹ Beyit, A nüshasında şu şekildedir:

Terk-i feryâd eylemem her demde dem-sâzım budur/ Ğamsız olmam her nefesde maḥrem-i râzım budur

² disem, A: nola

³ Bu beyit, A nüshasındadır.

Ol şâh-ı ‘ayşdır baña şubh-ı tarab budur

3 Hâliñ rakîbe hubb-i ferağ baña dâğ-ı dil
Bâ’ iş olan harâretime işte hep budur

4 Çeşmim ta’ accüb itme görüp garğ-ı eşk ise
Hûn oldu görmeden seni gönlüm ‘aceb budur

5 Gelsün meşâm-ı cân u dile bûy-ı vuşlatıñ
Senden ümîdimiz bizim ey gonca-leb budur

6 Bir mevc-i ıztırâb ide her üstühânıñı
Ey baır-i sîne germî-i ‘aşğ ile teb budur

7 Ey faır iden neseble çalış kim Nazîm-veş
Mensûb-ı bâb-ı ehl-i kemâl ol neseb budur

172 (T: 230b, H: 168a, R: 216b, A: 194b)
(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

1 Kâmet-i yâra nazâr kııl naıl-i mevzûn böyledir
Ğabğab-ı dıldârı seyr it sîb-i gül-gûn böyledir

2 Bend ider zencîrine biri biri Mecnûn ider
Zülf-i şeb-gûn böyle ol çeşm-i pür-efsûn böyledir

3 Kûh-ı derd eyler serin hâmûn-ı miñnet sînesin
Cân u dilden pey-rev-i Ferhâd u Mecnûn böyledir

4 Cevher-i cân u dilin evvel mezâd eyler gelen
Çârsû-yı kişver-i ‘aşğ içre kânûn böyledir

5 Şîr-i gerdûn olsa eyler ‘âkıbet zâr u zebûn
Kuvvet-i ser-pençe-i baht-ı hümâyûn böyledir

6 Bir zarar bulsalar lâ-büd üstine gerdân olur
Muğtezâ-yı âsiyâb-ı devr-i gerdûn böyledir

7 Eşk-i gül-gündur Nazîmâ dem-be-dem ğark olmada
Mâcerâ-yı çeşm-i giryân u diger-gûn böyledir

173 (T: 230b, H: 168b, R: 216b, A: 194b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Halka halka ham-be-ham 'uşşâkıñ âhı böyledir
Serverân-ı miñnetiñ perr-i külâhı böyledir

2 Dâğ-ber-ser pâ-y-der-gil dîde pür-hûn sîne-çâk
Hüsrev-i mülk-i ğamıñ ceyš ü sipâhı böyledir

3 Hem mey-i vuşlat çeker hem dürdî-i hicrânını
Muķtezâ-yı 'aşķ ğâhî şöyle ğâhî böyledir

4 Ber-ķarâr olmaz ğöñül âteş-geh-i 'aşķ olmasa
Şu' le-nûşuñ meclis ü ârâm-ğâhı böyledir

5 Nîşter-zâr-ı cünûndur ğâfil olma ey Nazîm
Vâdî-i mihr ü maħabbet şâh-râhı böyledir

174 (T: 230b, H: 168b, R: 216b, A: 195a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Añılsun meclis-i vaşlıñ ki dil-şâd olduĝum yerdir
Benim dest-i humâr-ı ğamdan âzâd olduĝum yerdir

2 Añılsun şayd-ğâh-ı ğîsuvân-ı çîn çîniñ kim
Esîr-i dâm-ı pîç-â-pîç-i şayyâd olduĝum yerdir

3 Añılsun reh-güzârıñ kim tenim pâ-mâl olup anda
Ğubâr-ı kûr-sâz-ı çeşm-i ğussâd olduĝum yerdir

4 Añılsun cilve-ğâh-ı ķâmetiñ kim germî-i ğamdan
Dem-â-dem sâye-cû-yı serv ü şimşâd olduĝum yerdir

- 5 Añılsun Bî-sütûn-ı ğamda ben tarh itdigim vâdî
Ki şîrîn-kârî-i ‘ aşkıñda Ferhâd olduğum yerdir
- 6 Añılsun hânkâhı dem-be-dem pîr-i muĝânıñ kim
Elinden bir çadeh bâdeyle irşâd olduğum yerdir
- 7 Añılsun ol debistân-ı ma‘ ârif kim Nazîm-âsâ
Nedîm-i bezm-i hâşu'l-hâş-ı üstâd olduğum yerdir

175 (T: 231a, H: 168b, R: 217a, A: 195a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Derd-i maħabbet âdeme miħnet degil nedir
Miħnet cihânda derd-i maħabbet degil nedir
- 2 Şekl-i ğinâ ‘ anâ iken evkâtı dem-be-dem
Şarfa cesâret olsa ħasâret degil nedir
- 3 Kâlb-i kerem ki mergdir iķbâl-i lâ-beķâ
‘ İşret müyesser olsa da ‘ usret degil nedir
- 4 Her bâr tâze yâr ile nâz u niyâzda
Zaħmet çekerse ‘ âşıkâ raħmet degil nedir
- 5 Ğâfil hemîşe meclis-i ‘ âķilde ey Nazîm
Kâşd-ı feşâħat itse fezâħat degil nedir

176 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Merhem o yâra vuşlat imiş hem degil midir
Emsem ‘ aceb mi la‘ lini em sem degil midir
- 2 Pür-jâle nergis-i çemenistân-ı ‘ işvedir
Şeb nem o çeşm-i şûħda şebnem degil midir
- 3 Bir dem mi var ki dîdelerim pür-dem olmaya

Her dem ki geldi çeşmime her dem degil midir

4 Geh cevr-i yâr gâh cefâ-yı raķıb ile
Ėam cân-ı zâr-ı ‘ âşıkça ĖamĖam degil midir

5 Evvelki ‘ ayş u demleri yâd eyleriz Nazîm
‘ Âlem henûz yoğsa o ‘ âlem degil midir

177 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195a)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Ol Ėerdûn üzre silsile-i müşĖ-bû mıdır
Emvâc-ı ‘ anberîn müselselle cû mıdır

2 Ėançer-be-dest-i ‘ işve Ėırâmân u kec-külâh
Dâmân-ı nâz ber-zede ol tünd-Ėû mıdır

3 Ey gül-‘ izâr degmedi bir şemme vaşlıña
Senden ümîd-i bülbül-i dil yoğsa bû mıdır

4 Şemminde ‘ atşe-i ecel olmaķ degil ba’ id
Luğf-ı tabîb-i çarĖ gül-i ârzû mıdır

5 Ėan ağlasun ķo dîde disün yâr itdigiñ
Ėûn-âbe-i cigerle Nazîmim vuzû mıdır

178 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195b)
(Müfte’ ilün Fâ’ ilün Müfte’ ilün Fâ’ ilün)

1 Sünbül-i ter beste-i Ėarf-ı külâhıñ mıdır
YoĖsa o pür-pîç ü Ėam zülf-i siyâhıñ mıdır

2 ŞubĖ-ı cebîniñ midir ebrû-yı şeb-gûn ile
Burc-ı melâğatde ya mihr ile mâhıñ mıdır

3 Ėavşala-i şabrımıñ ceybini şad-çâk iden
Pençe-i Ėamzeñ midir dest-i nigâhıñ mıdır

4 Sûz-ı derûn-ı dâğ-ı ten mahkeme-i haşrda
Cevr-i bütândan gönül iki güvâhîñ mıdır

5 Hâsidi itdiñ yine düşmen-i tab' ıñ Nazîm
Dergeh-i feyz-i Hudâ cây-ı penâhîñ mıdır

179 (T: 231b, H: 169a, R: 217b, A: 195b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Kâkülüñ hasret-i kıaddiñle perâkende midir
Dâmeniñ gibi o da pâyine efgende midir

2 Hem-demim geh dil olur gâh hayâl-i hüsnüñ
Feyz bilmem baña külhanda mı gülşende midir

3 Çâkdir câme-i şabrım o kadar kim bilmem
Pençe-i ' işve girîbânda mı dâmende midir

4 Cilve-ger pîş-i nigâhımda ruhuñdur ancak
Âh bilmem dil-i dîvâne ' aceb sende midir

5 Gonca dil-hûn-ı gamıñ lâle de dâğ-ı sitemiñ
Derd-i ' aşkıñ seniñ ey şûh-ı yaman bende midir

6 Zahm-ı tîğ-ı nigehiñi dil-i şad-çâkimde
Bâğ-ı ' aşkıñda şüküfte gül-i nâzende midir

7 Ser-be-ser âteşim ey şûh Nazîm-âsâ ben
Dâğ-ı gam serde midir dilde midir tende midir

180 (T: 231b, H: 169b, R: 217b, A: 195b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Gerden-i cânda kemend-i zülf-i cânânım mıdır
Eyleyen hâlim perîşân ol perî-şânım mıdır

- 2 Pençe-i ğam ol kadar çâk itdi kim fark eylemem
Dest-i ‘ aşkıñda girîbânım mı dâmânım mıdır
- 3 ‘ Aks olaldan vech-i pâkiñ hûb-ı râhat görmedim
Dîde-i mir’ât bilmem çeşm-i hayrânım mıdır
- 4 Cilve-güster rûz u şeb mihr ü meh-i enver midir
Sîne-i gerdûnda ‘ aks-i dâĝ-ı sûzânım mıdır
- 5 Hıfz ider çeşm-i ‘ alâyıkdan Nazîm-âsâ beni
Âyet-i ‘ aşkıñ seniñ hırz-ı dil ü cânım mıdır

181 (T: 231b, H: 169b, R: 217b, A: 195b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Yoĝ dehâniñdan nişân ser-çeşme-i hayvân mıdır
Yoĝsa ğâ’ib gözden ey rûĝ-ı muşavver cân mıdır
- 2 Ğarĝ-ı hûn-âb eyleyen çeşmim hayâliñle müdâm
Mey midir sâĝar mı bilmem sâĝî-i devrân mıdır
- 3 Fûrĝatiñde geh dür-efşân oldı ĝâhî la‘l-rîz
Çeşm ü dil cânâ ĝam-ı mihriñle baĝr ü kân mıdır
- 4 ‘ Arz-ı sûz eyler olup pertev-gedâ-yı tâl‘ atıñ
‘ Âşık-ı âyîne-dârıñ neyyir-i rahşân mıdır
- 5 Ey taĝammül itdi yâr cevriñe rahm itmediñ
‘ Âşıkıñ ancak Nazîm-i bî-ser ü sâmân mıdır

182 (T: 232a, H: 169b, R: 218a, A: 196a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Kimden inlersin ĝöñül bî-rahm cânânıñ mı var
Bu perîşânlık nedir yâr-i perî-şânıñ mı var
- 2 Ney gibi her dem bu sûzişler bu nâlişler neden

Pâre pâre şerha şerha cism-i ' uryânîñ mı var

3 Rîze rîze eylemiş hâr-ı cefâ dâmânîñı
Cevr elinden çâk çâk olmuş girîbânîñ mı var

4 Lâle-zâr-ı dâğ-ı cismiñ pür-fetîl itdiñ bu şeb
Bâğ-ı sîneñde şeh-i ' aşka çerâğânîñ mı var

5 Ey felek mihriñ kime böyle neden ser-geştesin
Hâle-i âğûşa gelmez mâh-ı tâbânîñ mı var

6 Çıkdı nağşîñ ancağ ey büt şûret-i dîvâr senin
Kendüñi cânâna teşbîh itmege cânîñ mı var

7 Sen de olduñ mı Nazîmâ mîr-i bezm-i ' ârifân
Mazhar olmuş iltifât-ı şâha dîvânîñ mı var

183 (T: 232a, H: 170a, R: 218a, A: 196a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Sînede her ğamzesi şemşîrden bir pâre var
Yâre şerh it yâreñi var ey dil-i şad-pâre var

2 Bir nigehle gerçi eyler biñ dil ü cânı helâk
Hoğğa-i la' linde ammâ cân bağışlar çâre var

3 Hâlini şandım miyân-ı ebruvânında görüp
Burc-ı hüsnuñde iki ğîsûlı bir seyyâre var

4 Mihre hançerler çeker iki hilâl ebrûları
Şimdi şehr içre yetişmiş bir kamer-ruhsâre var

5 Yok dimezmiş nağd-i cânâ bûsesin ol ğonca-leb
Luţf it ey bâd-ı şabâ bir kerre ağzın ara var

6 İtdi mâl-â-mâl havz-ı çeşmimi laht-ı ciger
Dil degil sînemde bir hûnîn açar fevvâre var

7 Yâra te'şîr itmedi sûz-ı derûnum ey Nazîm
Sînesinde dil degil gûyâ ki seng-i hâre var

184 (T: 232a, H: 170a, R: 218a, A: 196a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Şîrîn-sühanım söyle zebânında nemek var
Gûyâ ki seniñ dürc-i dehânında nemek var

2 Zâhirde ğazab-nâk olup ey kân-ı melâhat
Düzdîde şeker-ğand-i nigâhında nemek var

3 Zahm-ı sitemiñ dilde tabîbim nice bitsün
La' l-i leb-i elmâs-feşânında nemek var

4 Ey çarğ-ı siyeh-kâse yeter tayy-i bisağ it
Ne zevk var âbında ne nâbında nemek var

5 Bu çâşnî-i nazm nedir sende Nazîmâ
Hâkğâ ki seniñ nuğ u beyânında nemek var

185 (T: 232b, H: 170a, R: 218b, A: 196b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

1 Olmazdı çeşmine bu dil-i nâ-tüvân şikâr
Şeh-bâz-ı ğamze olmasa çâğ böyle cân-şikâr

2 Bîhûde-gerd-i deşt-firîb olmadan hâzer
Olmaz o vahşî âhû-yı nâ-mihribân şikâr

3 Bir kerre tîr-i ğamzesi dûş olmasun hemân
Murgân-ı şabrı eyler o ebrû-kemân şikâr

4 Şâhîn-i zülfe aldragör şimdi vağtidir
Şanma kebûter-i dil ola her zamân şikâr

5 Eyleyler ğazâl-i mihri murâd eylese Nazîm
Şîrâne bir nigâh ile ol bî-amân şikâr

186 (T: 232b, H: 170b, R: 218b, A: 196b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Gevher gibi rîzân ola nem böyle gerekdir
Dirler şaçâ eţrâfına yem böyle gerekdir

2 Cân virdi ğam-ı ' aşğdan ayrılmadı Mecnûn
Meydân-ı maĥabbetde ĳadem böyle gerekdir

3 Nûş itdigimiz ' aşğ ile ĥûn-âb-ı cigerdir
Ey meclis-i Cem ' işret ü dem böyle gerekdir

4 ' Âşık saña bezl eyledi nağd-i dil ü cânı
Ey şûĥ-ı cefâ-pîşe kerem böyle gerekdir

5 Aĥsente Nazîmâ yine siĥr eylediñ el-ĥağ
Hem şî' r hem efsûn-ı ĳalem böyle gerekdir

187 (T: 232b, H: 170b, R: 218b, A: 196b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Nesîm-i bâğçe-i ' aşğ âh-ı ' âşıkdır
Şehâbı ĥalkâ-i dûd-ı siyâh-ı ' âşıkdır

2 Şükûfe-zâr-ı cünûndur bahâr-ı ' âlem-i ' aşğ
Ĥazânı şûret-i ĥâl-i tebâh-ı ' âşıkdır

3 Olup rızâ ile peşmîne-pûş-ı teslîmi
Mağâm-ı terk ü fenâ ĥânĳâh-ı ' âşıkdır

4 Ķo âh ü nâleyi ey dil ki künc-i ĥâmûşı
Zebân-ı ta' n-ı adûdan penâh-ı ' âşıkdır

5 Şerârı encüm ü her tâze dâğın şubĥ u mesâ

Sipîhr-i sîned e hırşîd ü mâh-ı ‘âşıkdır

6 Kemâl-i ‘aşk ile mey-hâne-i hâkîkat olur
Mecâz-ı mey-gede-i intibâh-ı ‘âşıkdır

7 Nazîm devr-i şeh-i ‘aşkda piyâle-i Cem
Şikeste bir kadeh-i bezm-gâh-ı ‘âşıkdır

188 (T: 233a, H: 170b, R: 219a, A: 196b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Serinde şanma ki dûd-ı siyâh-ı ‘âşıkdır
Şüküfte sünbül-i taraf-ı külâh-ı ‘âşıkdır

2 Nühüfte râzımı her bir nazarda fâş eyler
Cihânda var ise rüsvâ nigâh-ı ‘âşıkdır

3 Hâdeng-i zehre-şikâf u kemân-ı saht-eşer
Enîn ü âh ile kadd-i dü-tâh-ı ‘âşıkdır

4 Firâk-ı yâr ile her dem ne kanlar ağladuğı
Dü-çeşm-i ter iki ‘âdil güvâh-ı ‘âşıkdır

5 Zamân zamân sefer itdikçe kûy-ı cânâna
Cihân cihân ğam-ı dil zâd-ı râh-ı ‘âşıkdır

6 Dem-i su ’âl o bî-dâd-ı hüsne var mı cevâb
Teninde her ser-i mû dâd-hâh-ı ‘âşıkdır

7 O hüsni havşala-sûza dûcâr olunca Nazîm
Sükûn u şabr u taħammül günâh-ı ‘âşıkdır

189 (T: 233a, H: 171a, R: 219a, A: 197a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Zuhûr eyler o bahşâyış ki âb ü gilde pinhândır
Bir isti‘ dâd lâ-büd nâkış u kâmilde pinhândır

- 2 Sükût eyler bu hây u hûydan vâşıl olan sâlik
Nümâyân tîr ü ceste râhda menzilde pinhândır
- 3 Nigâh-ı Kaysa Leylî şûret ü ma' nâda hep birdir
Olurken cilve-güster nâqada maḥmilde pinhândır
- 4 Nola râz-ı maḥabbet olmasa bir sînedo mestûr
O bir sırdır ki ne mecnûnda ne ' âķilde pinhândır
- 5 Dil-i şeydâ degildir ' aşķdan dûr olsa da ḥâlî
O sâḥil gâh yemde gâh o yem sâḥilde pinhândır
- 6 O mekkârîñ düşelden bîm-i zindân-ı zenaḥ-dânı
Telâşından füsûn-kârân çeh-i Bâbilde pinhândır
- 7 Süveydâdır Nazîm ol noķta-i ḥâl-i siyeh gûyâ
Ruḥ-ı dildârda peydâ derûn-ı dilde pinhândır

190 (T: 233a, H: 171a, R: 219a, A: 197a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 İdenler köhne ' aşķ-ı ' âşıkı tâze cüvânlardır
Perîler dil-rübâlar şûḥlar şîrîn-zebânlardır
- 2 Nola gâhî dile geh câna tîr-endâz-ı nâz olsa
Dil ü cân ol dü-ebrû-yı kemân-dâra nişânlardır
- 3 ' Aceb mi çeşm-i mesti sürme-i naḥvet-perest olsa
O ebrûlar ki kuḥl-i nâz ile pür sürme-dânlardır
- 4 Şu' â' -ı âfitâb-âsâ nola olsa perîşân nâz
O kâküller ki çetr-i ḥüsne müşgîn rîsmânlardır
- 5 Ḥazer şad-el-ḥazer efsûn-ı çeşm-i ğamze-kârândan
Firîb-i nâz ile mazlûm-şûret bî-amânlardır

- 6 Gül-i dâğ-ı maḥabbetle riyâz-ı ‘aşkıdır sînem
Sirişkim cûy-ı ḥûnîn selsebîli üstûḥânlardır
- 7 Nazîmâ dil maḥabbetden maḥabbet dilden olmaz dûr
Ḳadîmî âşinâlar mihrîbânlar yâr-ı cânlardır

191 (T: 233b, H: 171b, R: 219b, A: 197a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Muḳavves ḳaşları yâriñ ki peyveste kemânlardır
Elif ḳaddim benim dâl eyleyen hemvâre anlardır

- 2 İderler ğâret-i mülk-i niyâza türktâz-ı nâz
Gözi Tâtârlar ki yaḥşî bilmezler yamanlardır

- 3 Düşen üftâdeler bâm-ı bülend-i ‘aşkıdan ey dil
Bilürler mûmyâ-yı derd-mendân mû-miyânlardır

- 4 Nesîm-i âhdan emvâc-ı deryâ-yı maḥabbetdir
Ḳıyâs itme ser-â-ser sînem üzre üstûḥânlardır

- 5 Ḥazer naḳş-ı firîbinden ki nîli perde-i eflâk
Hezârân tâc-dâr üzre ḳurulmuş sâye-bânlardır

- 6 Nola sûrâḥ sûrâḥ itse ebrû-yı kemân-dârı
O tîr-endâza cân u dil ki levḥ-i imtiḥânlardır

- 7 Nevâda eyleyen ṭab‘ -ı Nazîm’i bûlbül-i ‘uşşâḳ
Dem-â-dem nâlelerle gül-ruḥân ḡonca-dehânlardır

192 (T: 233b, H: 171b, R: 219b, A: 197a)
(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Ḥaḳḳâ olur mehâbet-i ‘aşkıyla mâr mûr
Olmaz ḥarîf o mûra velî şad-hezâr zûr

- 2 Lâ-büd döner bu ‘aşḳ-ı mecâzî ḥaḳîḳate

Feyz-i kemâl ile olur elbette nâr nûr

3 Olmaz hazîn-i ‘aşkda meyl-i sürûr-ı şevk
Bilmez derûn-ı ‘âşık-ı pür-inkisâr sûr

4 Behrâm-ı Gûr-veş ne kadar zûrkâr iseñ
Eyvân-ı zer-nigârıñ ider rûzgâr gûr

5 Ey dil mükedder olmasun âyîne-i derûn
Bir gün ğubâr-ı hecri nem-i vaşl-ı yâr yur

6 Hüsniyle ‘âşık o şeker-leb şafâ virir
Tûtf-dilândan olmasun âyîne-dâr dûr

7 Göster Nazîm nazm-ı zümür-rüd-ğavâşını
Olsun hasûd-ı mâr-ı dil-i kîne-kâr kûr

193 (T: 234a, H: 171b, R: 220a, A: 197b)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 O zülf-i ħam-be-ħam kim ‘ârız-ı cânâne inmişdir
Şehâb-ı fitnedir gülzâr-ı ħüsñ ü âna inmişdir

2 Raķibe nâvek-i çeşm-i kebûdı eylemiş te’sîr
Kaẓâ peykânı ğuyâ gökden ol nâdâna inmişdir

3 Şaķın naķd-i dil-i şûrîdeyi dest-i firîbinden
Ki derd-i ğamze ceyb-i ser-be-müħr-i cânâna inmişdir

4 Nola her âstînim olsa pür-cû seyl-i eşkimden
Gözüm yaşı ğirîbândan geçüp dâmâna inmişdir

5 Süzölmüş kâkülünden ħâline meyl eyleyüp göñlüm
O murĝ-ı ‘anberîn lâne görünce dâne inmişdir

6 Ziyâret eylese ħâk-i mezâr-ı ‘âşıkı ol mâh
Şanurlar nûr-ı ħabr-i küşte-i hicrâna inmişdir

7 Nola dâd-ı sühanda eyleseñ tûfîleri hâmûş
Nazîmâ feyz-i Hağdır nuğk-ı pâk insâna inmişdir

194 (T: 234a, H: 172a, R: 220a, A: 197b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Göñül o turre-i müşgîn-kemende düşmüşdür
Ġarîb dâma ' aceb kayd u bende düşmüşdür

2 Bütânı itmededir çâk çâk eţvârı
Bu tarz-ı hûb ki ol şeh-levende düşmüşdür

3 ' Aceb mi ber-zede-dâmân-ı nâz olup yürise
Ġabâ-yı ' işve o serv-i bülende düşmüşdür

4 Cünûnı sedd idi derd-i mağabbete Ġaysîñ
Belâ-yı ' aşka o dîvâne kande düşmüşdür

5 Ġamiñla ey gül-i ter cismim eyledim pür-dâğ
Ġumâş-ı câme saña baña jende düşmüşdür

6 Ġoma ayakda dil-i zârı hâkden kaldır
Nigâh-ı merhamet it derd-mende düşmüşdür

7 Nazîm peyrev olursam ' aceb midir nazarım
Bu nev-zemîn Ġazel-i dil-pesende düşmüşdür

195 (T: 234a, H: 172a, R: 220a, A: 197b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Çemende zevk leb-i cûy-bâra kalmışdır
Şafâ-yı ' âlem-i âb ol diyâra kalmışdır

2 Külâh gûşesine aldı zülfini dilber
Cünûnumuz yine faşl-ı bahâra kalmışdır

3 Hâyâl-i çeşm-i bütân var kalem-rev-i dilde
O fitneler yine bilmem ne kâra kalmışdır

4 Seniñ de bâb-ı murâdın olur güşâde gönül
Hemân müsâ' ade-i rûzgâra kalmışdır

5 Fiğân ki pençe-i pür-zûr-ı ' aşk-ı dilberde
Nazîm ceyb-i dilim pâre pâre kalmışdır

196 (T: 234b, H: 172a, R: 220b, A: 198a)
(Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün)

1 La' liñ görüp ağlarsam ey mâh-liqâ hoşdur
Ben mest-i mey-i ' aşkam mestâne baña hoşdur

2 Şatranc-ı maḥabbetde yokdur oyunun zâhid
Bihûde keş-â-keşden izhâr-ı zekâ hoşdur

3 Bir serviñ olup ey dil kûyında hevâ-dârı
Bülbüllere dem-sâz ol gülşende hevâ hoşdur

4 İtmiş mey-i dûşîne nergislerini maḥmûr
Sâkî o nihâl-i gül şun sâğarı nâ-ḥoşdur

5 Dil-dâra Nazîm-âsâ cân virse nola ' uşşâk
Râh-ı ğam-ı cânânda teslîm ü rızâ hoşdur

197 (T: 234b, H: 172b, R: 220b, A: 198a)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

1 Hüsñün ki seniñ pertev-i mihr-i ezelîdir
Her berq-i ḥafî şu' lesi bir nûr-ı celîdir

2 Hâl-i siyehiñ gûşe-i çeşmiñde gören dir
Bir şûret-i Qanberdir o taşvîr-i ' Alîdir

3 Cânâ ḥarem-i Ka' bede ' id itmege beñzer

Kûyînda vişâliñ ki diliñ mâ-ھاşalıdır

4 Sevdâ-yı ser-i ھاłka-i gîsû-yı siyâhiñ
Farq-ı dil-i şeydâda mu'allaq ecelîdir

5 Mest itdi dili bâde-i esrâr-ı Hudâyî
Keyfiyyet-i rindân-ı gedâyî 'amelîdir

6 Pend-i Cem'i itmişdi meger dürr-i binâgûş
Câmîñ dağı meclisde kulağı küpelidir

7 Her hâlet ile râm iden ol vahşî gazâli
Haqqâ ki Nazîmiñ bu ser-âmed gazelidir

198 (T: 234b, H: 172b, R: 220b, A: 198a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Bezm-i tarabîñ sâgar-ı gül-fâmı tehîdir
Rindiñ yine ceyb-i dil-i nâ-kâmı tehîdir

2 Bülbüleri mestâne vü şûrîde vü şeydâ
Bağsañ yine gülşende gülün câmı tehîdir

3 Her gûşesi 'uşşâk ile maşser-gede-i 'aşq
Zann itme gönül kûy-ı dilârâmı tehîdir

4 Cân u dili bend itmede ol turre muqayyed
Görseñ yine bu şayd-gehiñ dâmı tehîdir

5 Nân-pâre-i ihsânîñ kim gördi Nazîmâ
Çarh-ı felegiñ süfre-i in'âmı tehîdir

199 (T: 235a, H: 172b, R: 221a, A: 198a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Remed incitdi çeşm-i yâri şanmañ ebruvânıdır
Siyeh kuhl ile bir yanında iki sürme-dânıdır

2 Remedden şanma pür-hûn nergis-i mest-i dil-ârâya
Şarâb-ı ʿ işve gelmiş câm-ı nâzîñ ser-girânıdır

3 Remedden çeşm-i hûn-rîz-i siyeh-mestinde dil-dârîñ
Siyeh çenber degildir âteş-i âhım duhânıdır

4 Remedden nergis-i bîmâr-ı yâr olmuş yine gül gül
Bahâristân-ı behcetdir melâhat gül-sitânıdır

5 Remedden çeşm-i cânânda Nazîmâ kuhl zann itme
Şarâb-ı nâzı nûş itmiş siyeh-mesti nişânıdır

200 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)
(Mef ʿ ulü Fâ ʿ ilâtü Mefâ ʿ ilü Fâ ʿ ilün)

1 Yârin ki dehre cünbişi âfet nişânıdır
Tarz-ı kıyâm-ı kıddi kıyâmet nişânıdır

2 Dil nâle-senc olursa revâdır ceres gibi
Sînem hadeng-i mihr ü maḥabbet nişânıdır

3 Olsun cihân-ı ʿ aşka revân hükmi ebruvân
Zîrâ berât-ı hüsn ü melâhat nişânıdır

4 Hûn-âb-ı dîde itdi beni kâm-rân-ı ʿ aşk
Dâğ-ı serim başımda sa ʿ âdet nişânıdır

5 Bir seyyid-i cemâle gönül virdim ey Nazîm
Kim ḥaṭṭ-ı sebz-fâmı siyâdet nişânıdır

201 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)
(Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilün)

1 Ğamze-i dildâr kim şahbâ-perest-i ʿ işvedir
Ber-zede-dâmen güle işkeste mest-i ʿ işvedir

- 2 El-ḥazer şad el-ḥazer ey fitne râh-ı yârdan
Mest-i nâz olmuş gelür ḥançer-be-dest-i ʿ işvedir
- 3 İtmede şad ʿ arbede fitneyle çeşm ü ğamzeler
Her biri bir kâfir-i peymân-şikest-i ʿ işvedir
- 4 Gelse feryâda derâ-âsâ nola cân u dilim
Sîne âmâc-ı ḥadeng-i nâz-şikest-i ʿ işvedir
- 5 Neşve-baḥş olsa nola kilik-i nevâ-senc-i Nazîm
Sâķî-i feyz-âver-i bezm-i elest-i ʿ işvedir

202 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)
(Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün)

- 1 Cânâ ruḥuñda kâkülüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir
Ya ʿ nî gülüñle sünbülüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir
- 2 Sevdâ-yı la ʿ liñle müdâm ʿ aks-i ruḥuñda şubḥ u şâm
Reng-i ʿ izârıñda mülüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir
- 3 Meftûn olup ruḥsârıñna revnaķ virüp destârıñna
Gûyâ ki her bergi gülüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir
- 4 Gül ruḥlarıñ yâd eyleyüp mestâne feryâd eyleyüp
Mînâda zıķri ķulķulüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir
- 5 Şevķ-i ruḥuñla rûz u şeb ey gül-ʿ izâr ü ğonca-leb
Viridi Nazîm-i bülbülüñ her-dem-bahâr-ı ʿ işvedir

203 (T: 235b, H: 173a, R: 221b, A: 198b)
(Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilün)

- 1 Devr-i güldür faşl-ı nûş-â-nûş-ı ʿ işret vaķtidir
Gûşe gûşe yâr ile gülşende şöḫbet vaķtidir
- 2 Oldı tâb-efgen şeb-i zülfinde envâr-ı cemâl

Қадре ирдиң ey dil-i şûrîde ҳâcет вақтидир

3 Zülf-i dilberdir güzêr-gâhıñ emânet ey şabâ
Mû-be-mû derd-i dili eyle hikâyet вақтидир

4 Ҳанде-i раҳм eyleye şâyed o şeh mestânedir
Ағла ҳâлиñ ey sirişk-i dîde furşat вақтидир

5 Ґушсадан beñzi şararmış nâle dönmüş nâleden
‘Âşık-ı zerd ü nizâr u zâra şefkat вақтидир

6 Bir çekilmez қavs-i âhendir maḥabbet ey gönül
Қaddiñi zihgîr-i ğayret eyle ğayret вақтидир

7 Reh-nümâ-yı semt-i maқşûd ol Nazîm-i bî-kese
Gel yetiş ey Hızr-ı himmet eyle himmet вақтидир

204 (T: 235b, H: 173b, R: 221b, A: 199a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Қâmet-i bâlâ-yı dilber serv-i ser-keş kendidir
Şaçlı sünbül ol iki zülf-i müşevveş kendidir

2 ‘Âşıkı müjgânlarından evvel eyler dil-figâr
Ġamze-i cânân ki tîr-i rûy-ı terkeş kendidir

3 El-ḥazer bir berқdir her mevci ey fülk-i felek
Sûz-ı âh-ı girye-ḥîzim baḥr-i âteş kendidir

4 Naқşına aldanma nûşı nîş ü şehdi zehrdir
Çarḥ-ı merdüm-küş ḥazer mâr-ı munaққаř kendidir

5 Cür‘ ası eyler mezâқ-ı telhi şîrîn ey Nazîm
La‘ l-i nâb-ı dil-rübâ şahbâ-yı bî-ĝaş kendidir

205 (T: 235b, H: 173b, R: 221b, A: 199a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Şarâb içsem gelen gözden o demde eşk-i hasretidir
Benim mestâne kârım bezm-i ğamda eşk-i hasretidir
- 2 Degil bâde bilûrîn sâġar içre yâd idüp devrin
Te`essüfle pür olmuş çeşm-i Cem'de eşk-i hasretidir
- 3 Dem-â-dem kârım âh-ı âteşindir gûşe-i ġamda
Pey-â-pey şan' atım künc-i elemde eşk-i hasretidir
- 4 Çemende kaçre-i şebnem tarâvet-bağş-ı sünbüldür
O zülf-i çîn çîn ü ġam-be-ġamda eşk-i hasretidir
- 5 Firâk-ı yâr ile olsa gözüm yaşı nola deryâ
Hemân bârân degil fûrkatde yemde eşk-i hasretidir
- 6 Olup cûyâ o mâhı iştiyâk-ı mihr-i ġüsn ile
Dü-çeşmimden ağan her bir kademde eşk-i hasretidir
- 7 Nazîm ol şâh-ı ġüsne nâme yazdıķca bükâ itsem
Mürekkab yerine nevk-i kalemde eşk-i hasretidir

206 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serimde gül ġam-ı ' aşkıñla dâġ-ı hasretidir
Piyâle sensiz elimde ayaġ-ı hasretidir
- 2 Reh-i vişâlde vâdî-i hecre düşmeyeniñ
Delîli Hızır ise de güm-sürâġ-ı hasretidir
- 3 O serv-ķadde nola cilve-gâh-ı nâz olsa
Hezâr-dâġla sînem ki bâġ-ı hasretidir
- 4 Fetîli rişte-i ġîsû-yı ġûr olursa daġı
Viren bu meclise revnaķ çerâġ-ı hasretidir

5 Nüvîd-i harf-i ümîde döner mi gûş-ı kabûl
O kim Nazîm gibi bî-demâğ-ı hasretidir

207 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

1 Görelden ebrû-yı garrâñı gurre gurre degildir
Yanında tal' atîñîñ âfitâb zerre degildir

2 Mişâl-i şâne olan çâk çâk-i hasret-i zülfün
Ümîd-i vuşlat ile bî-müdârâ erre degildir

3 Görünce itmeye mi kına kına hûn-ı dili nûş
Ğazâl-i çeşm-i siyâhîñ o şîr-i nerre degildir

4 Helâk-i hasretiñe tîğ-ı cevri eyleme der-kâr
Kişiyе şâhım ölüm birdir iki kerre degildir

5 Hezâr mihr-i giyâ bitse çâr-bâğ-ı felekde
O sebze-i haşa nisbetle berg-i terre degildir

6 Tufeyl gökde Mesîhâ-mişâl Hızır ile İlyâs
Hemân şalâ-yı gam-ı aşk baır ü berre degildir

7 Nazîm nazm-ı dürer-bârîña nazîre de olsa
Yine zebân-zed olup böyle rûz-merre degildir

208 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Hâk-i pâ-yi dil-rübâ kim tûtiyâ-yı dîdedir
Tûtiyâ-yı nûr-ı maız eyler cilâ-yı dîdedir

2 Yâri gördükçe nola çeşmimden aısa çeşmeler
Dağı çok şu götürür bu mâcerâ-yı dîdedir

3 ' Aks-i hüsn-i yâra çeşmim cilve-gâh olsa sezâ

Bir perîdir kim yeri mînâ-serâ-yı dîdedir

4 Kani kızarsa ‘aceb mi rûy-ı dildârı görüp
‘Âlem-i ervâhdan çâk-âşinâ-yı dîdedir

5 Dil süveydâsın revâdır ‘arz iderse ey Nazîm
Hâl-i rûy-ı yâr kim merdüm-rübâ-yı dîdedir

209 (T: 236b, H: 174a, R: 222b, A: 199b)
(Mef’ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Faşl-ı bahâr bâğ-ı murâdım resîdedir
Gül-deste-i hadîka-i maşşûd çîdedir

2 Olsam ‘aceb mi nergis ü gül gibi çeşm ü gûş
Harf-i vişâl kim deheniñden şenîdedir

3 Bir kerre bûs iden seni ölmez mişâl-i Hızır
Âb-ı hayât la’l-i lebiñden çekîdedir

4 Şad-el-amân ki hayret-i hüsnüñle ey perî
Mânend-i gonca câme-i şabrım derîdedir

5 Gamzeñ hadengi olsa nola dilde cây-gîr
Peykân-ı nâz levh-i niyâza hâlîdedir

6 Mihrâb-ı ebruvânıña gökden sücûd ider
Bîhûde şanma kıddi hilâliñ hamîdedir

7 Bismil-geh-i gamıñda nola olsa muştarib
Dil şayd-gâh-ı ‘aşqda murğ-ı tabîbedir

8 Sînemde dâğ-ı hasret olur sâğar-ı neşât
Sensiz şarâb-ı nâb baña hûn-ı dîdedir

9 ‘İkd-i le’âl dinse revâ nazmıña Nazîm
Silk-i beyâna gevher-i ma’ nâ keşîdedir

210 (T: 236b, H: 174b, R: 222b, A: 199b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Hâr-ı 'alâkadan o ki dâmen-keşîdedir
Âzâde serv-i bâğ gibi âremîdedir
- 2 Şadr-ı niyâzı maşırık-ı hürşîd-i nâz ider
Mânend-i şubh ol ki girîbân-derîdedir
- 3 Hâkkâ hezâr-çeşm ile seyr-i cemâl iden
Her 'uzvı dâğ-ı hasret ile dîde dîdedir
- 4 Çarha külâh-ı naşveti âvîze eyleyen
Hürşîd ü mâh olursa daği ser-bürîdedir
- 5 Zîr-i nigîn iden felegi âfitâb-veş
Mağrûr olmasun ki zevâli resîdedir
- 6 Zîb-i nigîni gevher-i mâh-ı münîr olur
Ol kim felekde hâle-i kıaddi hamîdedir
- 7 Âb-ı hayâtı feyz-i hikem dem-be-dem Nazîm
Gûyâ ki lûle-i kıalemiñden çekîdedir

211 (T: 237a, H: 174b, R: 223a, A: 200a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Şikenc-i kâkül-i dilber ki pîç ü tâbdadır
Fütâde dilleri gel gör ne ıztırâbdadır
- 2 Meger ki hûn-ı dü-çeşm-i niyâzı sildi yine
Benân-ı nâz ki rengîn-i hizâbdadır
- 3 'Aceb uyutmadılar mı şeb-i niyâz seni
Şabâh nâzından nergisiñ ki hâbdadır

4 Nigâh-ı nâzı helâkinde olmuş âzürde
Göñül o çeşm-i siyeh-mestden hicâbdadır

5 İder dü-dîde-i hürşîd ü mâhı tîre yine
Nazîm gerçi ruh-ı dil-rübâ niķâbdadır

212 (T: 237a, H: 175a, R: 223a, A: 200a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Âb-ı hayât la' l-i lebiñden nümûnedir
Haţţîñ sevâd-ı zulmete rûşen nümûnedir

2 Bedr ü hilâl-i çarĥdan ey mihr-i meh-cebîn
Gûyâ o tavķ-ı ceyb o gerden nümûnedir

3 Peymâne-i leb-â-leb-i şahbâ-yı ' aşķdan
Her dâĥ-ı şu' le-rîz-i ser ü ten nümûnedir

4 Hâlât-ı ' aşķ nuţķa gelir eyleme kıyâs
Saña zebân-ı hayret-i sûsen nümûnedir

5 Yârîñ siyâh-mestî-i çeşminden ey Nazîm
Hayrân demîde nergis-i gülşen nümûnedir

213 (T: 237a, H: 175a, R: 223a, A: 200a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Figânım cevriñe zann itme lâyıķ olduğumdandır
Günâhım cân u dilden saña ' âşik olduğumdandır

2 Nola dâĥ-ı nihânım sûz-ı dilden ' âşikâr olsa
Seniñ derdiñle cânâ baĥrı yanık olduğumdandır

3 Revâdır pençe-i mihrîñle çâk olsa girîbânım
Yoluñda şubĥ-ı şâdık gibi şâdık olduğumdandır

4 Dil-i mecrûĥ-ı ' uşşâķa olurken merhem-i râĥat

Benim işler derûnum zaḥmı ḥâzık olduğumdandır

- 5 Nazîmâ çekdiğim cevr ü cefâlar bî-vefâlardan
Tekellûf ber-ṭaraf yâr-ı muvâfık olduğumdandır

214 (T: 237a, H: 175a, R: 223a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dem-i şubḥ-ı neşâtım maşrıq-ı rûy-ı Muḥammeddir
Şeb-i yeldâ-yı şevkim şâm-ı gîsû-yı Muḥammeddir

- 2 ' Aceb mi ' âlem-i mihr ü maḥabbet olsa teşḥîrim
Berât-ı ' aşkımiñ tuğrâsı ebrû-yı Muḥammeddir

- 3 Sezâdır ḥâl gâh çarḥa degse gün gibi başı
Ḥam-ı çevgân-ı zülfünde gönül gûy-ı Muḥammeddir

- 4 Mişâl-i murğ-ı dil hep qumriyân tavq-der-gerden
Giriftâr-ı dü-zülf-i ' anberîn mûy-ı Muḥammeddir

- 5 Lebinden bir peyâm-ı şıḥḥat oldı derdime dermân
Şifâ-sâz-ı derûnum nûş-dârû-yı Muḥammeddir

- 6 Olur her zerresi kuḥl-i cilâ-yı çeşm-i mihr ü mâh
O kim pâ-mâl olup ḥâk-i ser-i kûy-ı Muḥammeddir

- 7 Süveydâ-yı dili sîm-âb-veş muzṭarib iden dâ'im
Ruḥında dâne dâne ḥal-i hindû-yı Muḥammeddir

- 8 Benimle hem-dem ü hem-râz iken gerdûn cüdâ kıldı
' Aceb kimler bugün zânû-be-zânû-yı Muḥammeddir

- 9 Nazîm-âsâ revâdır sâyesinde hoş geçinsem ben
Zemîn-i dilde servim qadd-i dil-cû-yı Muḥammeddir

215 (T: 237b, H: 175b, R: 223b, A: 200a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Felekde söylerdir bir dilber-i meh-sînemiz yokdur
Şeker-hâ tûfî-i gûyâlarız âyînemiz yokdur
- 2 Kirâmî gevher-i zî-kıymetiz ammâ ki şad-efsûs
Bu vîrân-ğânede bir mâlik-i gencînemiz yokdur
- 3 Nola rûz-ı ezelden maħrem-i râz-ı derûn olsa
Dil-i şeydâ gibi bir hem-dem-i dîrînemiz yokdur
- 4 ‘ Aceb mi hefte-i ‘ aşk u maħabbet olsa rûz-efzûn
Bizim ey tıfl-ı dil âzâdî-i azînemiz yokdur
- 5 Mişâl-i şem‘ -i meclis hırkamız bir şu‘ ledir ancak
Gül-i ra‘ nâ gibi şad-çâkdan peşmînemiz yokdur
- 6 Ğarâz ‘ ayn-ı haķîkatle temâşâ-yı cemâliñdir
Ğabâb-âsâ derûn-ı sînemizde kînemiz yokdur
- 7 Görüp sîm-i sirişk ü çihre-i zerd olmadıñ mâ’ il
Nazîm-âsâ bizim ey mâh-ı hercâyî nemiz yokdur

216 (T: 237b, H: 175b, R: 223b, A: 200b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Nizâr itdi tenim fikr-i miyânıñ var ise yokdur
Beni maħv eyledi râz u dehânıñ var ise yokdur
- 2 İşiñ altun ider iksîr-i ‘ aşk-ı yâr-i sîmîn-ber
Dime ey dil vücûdı kîmyânıñ var ise yokdur
- 3 Ruħın zülfiyle setr eyler ne kâfir-kîşdir yâ Rab
Ki dîni ol meh-i nâ-mihribânıñ var ise yokdur
- 4 Vişâle naķd-i cân istermiş ol kâlâ-fürûş-ı nâz
Diye ey ‘ aşık-ı şûrîde cânıñ var ise yokdur

5 Nazîm itmiş Süleymânlık yine Kâf-ı ma'ânîde
Meger mişli o 'anka-yı beyânın var ise yokdur

217 (T: 238a, H: 175b, R: 224a, A: 200b)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Şaf-ı hûbân-ı şehr içre o mihr ü meh-likâ birdir
Belî âyîne çok âyîne-i 'âlem-nümâ birdir

2 Melâhatde nola bir dâne olsañ hüsñ ile şânî
Yine âyîñede var ise 'aksiñdir Hudâ birdir

3 Beni hicrânın öldürdi el urma tîğ-ı âzâra
Ölüm güstâh-ı 'aşka ey şeh-i hüsñ ü bahâ birdir

4 Vişâliñle birin şâd itme birin hecr ile nâ-şâd
Bilürsin cân-ı 'uşşâk-ı za'îf ü mübtelâ birdir

5 Beyâbân-ı maḥabbetde bülend ü pest yek-sândır
Hużûr-ı pâdişâh-ı 'aşkda mîr ü gedâ birdir

6 Serâba ğarḳ iderler dem-be-dem 'atşân-ı iḥsânı
Meger kim va' d-i kemmûn va' de-i luḫ-ı ekâbirdir

7 Nazîm eş'ârına her vech ile söz yok nazîr olmaz
Bu tâze tarḫ ile ḥaḳḳâ bu nazm-ı dil-güşâ birdir

218 (T: 238a, R: 224a, A: 200b)
(Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün)

1 'Âlem yine buldı şeref hem 'îd ü hem nev-rûzdur
Dehr oldı pür-şûr u şegaf hem 'îd ü hem nev-rûzdur

2 Der-beste endûh-ı miḫen geçdi yere beytü'l-ḥazen
Ġam sînelerden ber-ḫaraf hem 'îd ü hem nev-rûzdur

3 Yâr ile olsun 'işretin var iken elde fırsatın

Evkâtını itme telef ‘îd ü hem nev-rûz dur

4 Muṭrib tenimde henûz her gûşede bir sâz u söz
Göğsün döğme meclisde def hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

5 Bulsun ḥumâr-ı ğam fenâ el ur ayağa sâkiyâ
Reftâre gel sâğar-be-kef hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

6 Ḥayr ile demdir yâd ola her bir ḳadeḫde şâd ola
Ervâḫ-ı rindân-ı selef hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

7 Gerdûn yeter cevri eylesün sâkî ḳadeḫ devri eylesün
Olmuş sifâl ü yâ necef hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

8 Bezm-i çemende şoḫbete yârân ‘ayş u ‘işrete
Bir câm-ı Cemdir her ḫazef hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

9 Devrin bu gün ḳıl ‘âlemin ferdâya şal ferdâ ğamın
‘Ayş-i dem eyle lâ-teḫaf hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

10 Ṭab‘ -ı Naẓîm itdi yine yârân-ı ‘aşrîñ bezmine
Naẓm-ı dürer-bârın tuḫaf hem ‘îd ü hem nev-rûz dur

219 (T: 238b, R: 224b, A: 200b)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Metâ‘ -ı dil ki nessâc-ı fenâ kâlâlarındandır
Süveydâ anda teslîm ü rızâ tamğâlarındandır

2 Göñül bir bezm-i ḫâşü'l-ḫâşa maḫremdir ki câm-ı Cem
Sifâlin pâre-i pâ-y-ı ḫum-ı şahbâlarındandır

3 Şikest itdi zücâc-ı tevbemi bir âteşîn mey kim
Naşûḫ ol bâdeniñ rind-i ḳadeḫ-peymâlarındandır

4 Reh-i âmed-şüd-i dildârı nem-nâk itmedir kârı
Sirişḳ-i dem-be-demle çeşm-i ter sakkâlarındandır

- 5 Ğarîķ-1 ‘ aşķına çîn-i cebîn-i nâzı hûbânîñ
Nuĥstîñ mevce-i deryâ-yı istiĝnâlarındandır
- 6 O ebrûlar nola olsa perestiş-gâh-ı deyr-i ‘ aşķ
Bütânîñ ol şanem mümtâz u müsteşnâlarındandır
- 7 Niyâz-ı vaşl ile nev-devletân-ı mesned-i nâzîñ
Ğam-ı imrûz-ı ‘ âşık va‘ de-i ferdâlarındandır
- 8 Raķîbe ruĥsat-ı ta‘ n telâş-ı ‘ âşık-ı şeydâ
O mâhîñ gûşe-i ebrû ile îmâlarındandır
- 9 Nola tab‘ -ı Nazîm'i feyz-i ilhâm eylese cûşân
Dür-i nazm-ı terîñ mevvâc olan deryâlarındandır
- 220 (T: 238b, R: 224b, A: 201a)
(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)
- 1 Göñül bir meclisiñ rind-i ĳadeĥ-peymâlarındandır
Ki çeşm-i Cem ĥabâb-ı sâĝar-ı şahbâlarındandır
- 2 Ezel âĝâzı encâmı ider der-i ‘ âlem-i ‘ aşķîñ
Beyâbân-ı kıyâmet teng-ter şahrâlarındandır
- 3 O şem‘ -i nâza aĥvâlin ‘ aceb mi yansa ser-tâ-ser
Göñül pervâne-i pür-sûz-ı bî-pervâlarındandır
- 4 Yetiřdirdi ĥať-ı sebz-i riyâz-ı ĥüsn-i cânânı
Meger kim Ĥızr o gülzârîñ çemen-pîrâlarındandır
- 5 Dil-i dîvâneniñ zencîre cünbân olduĝı böyle
Şaçı leylâlarîñ kâkülli sevdâlarındandır
- 6 Kıyâm-ı nâz ile refâra geldikçe sehî-ķadler
Belâ-yı dil nihâl-i ķâmet-i bâlâlarındandır

7 Nazîm ehl-i niyâza hâce-gân-ı bender-i nâzîñ
Cefâ evvel mezâd-ı sûk-ı istignâlarındandır

221 (T: 238b, R: 224b, A: 201a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 'Aks-i bâde dîde-i ter-hâne-i âyînedir
Âb-ı şâfa haq bu gevher hâne-i âyînedir

2 Nâz u 'işve hüsni- 'âlem-gîrine zînet yeter
Kande 'azm eylerse dilber hâne-i âyînedir

3 Çîn-i naḥvet gösterir ol ebruvânı tâb-dâr
Cevhere açılrsa hañcer hâne-i âyînedir

4 Duḥter-i rez hacle-dâr olduḡca kendin gösterir
Sâkiyâ var ise sâgar hâne-i âyînedir

5 Her taraḡdan Şem' -i bezm olsa 'aceb mi rû-nümâ
Şekl-i fânûs-ı müdevver hâne-i âyînedir

6 'Âşık u ma' Őukuñ eyler Şûret-i ḡalîn 'ayân
'Aşğ gûyâ bir muşavver hâne-i âyînedir

7 Gösterir 'aybıñ görürseñ 'aybımı ḡayrıñ eger
Hâne-i dünyâ ser-â-ser hâne-i âyînedir

8 Olmada 'ibret-nümâ timsâl-i ḡûn-â-ḡûn ile
Çarḡ-ı mînâ-fâm beñzer hâne-i âyînedir

9 Şâhid-i endîşeme hüsni- 'ibâretle Nazîm
Tab' -ı Şâfım bir münevver hâne-i âyînedir

222 (T: 239a, R: 225a, A: 201b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Kânûn-ı 'aşğdan ki derûnum nişânedir

- Her mû tenimde âteş-i dilden zebânedir
- 2 Gülgûn-ı eşk-i demdir olursa sebük-‘ inân
Zîrâ ki her müjem aña bir tâziyânedir
- 3 Ey murğ-ı dil görüp ham-ı zülfünde hâlîni
Hâli kıyâs itme hazer dâm u dânedir
- 4 Mazhar olursa gûş-ı kabûle terânesi
Her gül çemende bülbüle bir âşiyânedir
- 5 Çek şâgar-ı leb-â-lebi peymâne dolmadan
Ġamdan penâha mey-gede bir âsitânedir
- 6 Çıkmaz henûz ‘ aks-i ruġı ol perî-veşîñ
Bu gösterir ki çeşm-i ter âyîne-hânedir
- 7 Gelsün ayağına dir iseñ leylî-i murâd
Semt-i cünûmı tut revîş-i ‘ âķılânedir
- 8 İtme ‘ ulüvv-i tab‘ ile iksîre iltifât
Naķd-i ġınâ hemîşe dükenmez hıızânedir
- 9 Fehm it beķâsını bu tarab-gâh-ı ‘ âlemiñ
Hüşyâr iseñ nümûnesi bezm-i şebânedir
- 10 Her tarhına kazâ vü kader târ u pûd olur
Nessâc-ı kâr-gâh-ı fenâ kim zamânedir
- 11 Bu kulķul ile bülbüle-i kilk-i ter-i Nazîm
Bâġ-ı sühanda bülbül-i hûnîn-terânedir

223 (T: 239a, R: 225a, A: 201b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Ne cismiñ cânısıñ ihyâ-yı nuķ-ı hurremiñ kimdir
Ne mehdîñ tıflısıñ gehvâre-cünbân-ı ġamiñ kimdir

- 2 Kimiñ dîvâne gönlin bend-i zencîr-i cünûn itdiñ
Giriftâr-ı kemend-i kâkül-i ħam-der-ħamiñ kimdir
- 3 Kimiñ olduñ ħabîb-i zaħm-ı nâ-sûz-ı dili cânâ
Figârân-ı ħamiñda sûd-mend-i merhemiñ kimdir
- 4 Kimiñ nezze-ğâhı cilve-i reftâr-ı nâziñdır
‘ Aceb çeşm-âşinâ-yı kuhl-i ħâk-i mağdemiñ kimdir
- 5 Kim oldı bûse-çîn âyâ leb-i tebhâle-dârîñdan
Demâğ-âşüfte-i gül-ğonca-i pür-şebnemiñ kimdir
- 6 Sebeb şahbâ iken bûs-ı leb-i gül-fâmîña sâķî
Yine keyfiyyetin inkâr iden câm-ı Cemiñ kimdir
- 7 Kimiñle bezm-i nûş-â-nûş-ı meyde germ-i ülfetiñ
Nazîm-âsâ nedîmiñ hem-nişîn ü hem-demiñ kimdir

224 (T: 239b, R: 225b, A: 201b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Şubĥ-ı maĥşer ħande-i çâk-i girîbânımdadır
Mevc-i tûfân-ı kıyâmet seyl-i dâmânımdadır
- 2 Berķ-ı ħırmen-sûz-ı şems-i rûz-ı rüstâĥîzdir
Her şerer kim aĥker-i dâğ-ı fûrûzânımdadır
- 3 Zerre-veş mihr-i cihân-efrûzı raķşân eyleye
Cezbe-i dîdâr kim ħurşîd-i raķşânımdadır
- 4 Pâyını âb-ı ruĥ-ı perĥîze eyler bûse-ğâh
Cilve-i reftâr kim serv-i ħırâmânımdadır
- 5 Sâyesin evvel dirîğ eylerdi ol nev-naĥl-i nâz
Şimdi ammâ ķande olsam sâye-veş yanımdadır

- 6 Muhtefidir genc-i dil vîrân-serây-ı sînedede
Gevher-i ‘aşk-ı ilâhî genc-i vîrânımdadır
- 7 Seb‘a-i seyyâre-i çarh-ı ma‘ânîdir Nazîm
Heft beytiyle bu nazm-ı ter ki dîvânımdadır

225 (T: 239b, R: 225b, A: 202a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 O mehiñ âyîne-i hüsni cilâlanmışdır
Pertev-i mihr-i melâhatle ziyâlanmışdır
- 2 Sa‘y idüp Ka‘be-i kûyında maqâm eyledi dil
Zemzem-i la‘l-i leb-i yâri şafâlanmışdır
- 3 Şafha-i mihr-i ruhı sâde sevâd-ı haţdan
Levh-i mâh aña kıyâs ile qaralanmışdır
- 4 Qatı yüksekde uçar murğ-ı dil âvâre
Heves-i lâne-i zülfiyle hevâlanmışdır
- 5 Câmesinden görünür sîne-i şâfi gûyâ
O perî nûr-ı leţâfetle kabâlanmışdır
- 6 Sürh-gûn olsa nola zülf-i girih-beste-i yâr
Reng-i gül-gûn-ı tarâvetle hınâlanmışdır
- 7 Yâra âyînesini şundı dil-i zâr yine
Var ise ol şeh-i hûbâna gedâlanmışdır
- 8 Bir ayağ ile yürür çûb-ı zeriñ hükmini gör
Sâkiyâ pîr-i harâbât ‘aşâlanmışdır
- 9 Qondı murğân-ı cünûn deşt-i maḥabbetde Nazîm
Ser-i sevdâ-zede bildim ki yuvalanmışdır

226 (T: 240a, R: 226a, A: 202a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Şay naqd-i cânı dilbere cânân seviş budur
Bâzâr-ı ittiḥâdda alış veriş budur

2 Müşg-i siyâhı nâfede tekrâr ḥûn ider
Sevdâ-yı ḥâl-i dilber ile perveriş budur

3 Geldi yetişdi ey dil-i şeydâ o tıfl-ı nev
Serv-i çemân-ı nâz olacaḡ gel yetiş budur

4 Koynında şaḡlar âyîne-i naḡş-ı cemâlini
Ol şâh-ı ḥüsne mâ' il ola gösteriş budur

5 Dürdi-i derdi mey-gede-i ' aşḡ-ı yârda
Peymânesi dolınca içelim Cem-meniş budur

6 Olmaz Nazîm peyrevi ḡayrıñ bu ' arşada
' Ârif Efendi semtini tıtdı reviş budur

227 (T: 240a, R: 226a, A: 202a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Cûy-ı sirişk-i dîde firâvân olup gider
Cûş u ḡurûşla yem-i ' ummân olup gider

2 Tıtmaz anıñ ' inânını dest-i ' irâdetiñ
Reh-vâr-ı ' ömr şöyle şitâbân olup gider

3 Cây-ı iḡâmet olmaduḡından yegân yegân
Kim ḡonsa bu ribâta peşimân olup gider

4 Gül heftesinde reng-pezîr-i ḡazân olur
Bülbül hezâr-derd ile nâlân olup gider

5 Ol ḡoş-ḡurâm-ı ' işve bu reftâr-ı nâz ile
Âşûb-ı dehr ü âfet-i devrân olup gider

6 Her dilde cilve-güster olur ʿ aks-i hüsn-i yâr
Her demde bir maqâmda mihmân olup gider

7 Vaşf-ı şifât-ı seyyid-i kevineyn ile Nazîm
Hâk-i derinde peyrev-i Hâssân olup gider

228 (T: 240a, R: 226a, A: 202a)

(Mefʿ ülü Fâʿ ilâtü Mefâʿ ilü Fâʿ ilün)

1 ʿ Aks-i ruḥîñ ki dîde-i bînâ içindedir
ʿ Ayniyle bir perîdir o mînâ içindedir

2 Saña dil oldı zâhir ü bâḥında cilve-gâh
Âyînedir ki şûret ü maʿ nâ içindedir

3 Bir dil ki anda eyleye işrâḳ nûr-ı ʿ aşḳ
Fânûsdur ki şemʿ -i şeb-ârâ içindedir

4 Bir dil-ḥarâbı yapmada saʿ y eyleyen kişi
Olsun şafâda beyt-i muʿ allâ içindedir

5 Derd-i derûnum añlayamaz müddeʿ î benim
Hâl-i dilim bilür o ki hâlâ içindedir

6 Kâlbinde kîne ḥâsid-i bed-gevheriñ müdâm
Döndi hemân o âteşe ḥârâ içindedir

7 Te ʿşîr-i feyz-i ʿ aşḳ-ı dil-i şâfda Nazîm
Bir âbdır ki gevher-i yektâ içindedir

229 (T: 240b, R: 226b, A: 202b)

(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)

1 Zâhid-i sâlûs kim bir bûriyâ üstündedir
Kuṭb ise seccâde-i zerḳ-i deryâ üstündedir

- 2 Dâldır âlâm-ı derdiñden ham olmuş dillere
Ey elif-kaç lâm-ı zülfüñ kim likâ üstündedir
- 3 Rûy-ı zîbâñı görenler ol ser-âmed kaç ile
Şandılar bir cevherî muşhaf livâ üstündedir
- 4 Sûre-i Şâd üzre gûyâ satır-ı Bismillâhdır
Medd-i ebrû kim o çeşm-i dil-rübâ üstündedir
- 5 Zülf-i müşgîniñ dökülmüş safha-i ruhsârîña
Sûre-i Ve'l-Leyldir kim Ve'd-Đuĥâ üstündedir

6 Merdüm-i çeşm-i kanâ' atdır süveydâ-yı derûn
Gûyiyâ bir noktadır ol kim ğinâ üstündedir

7 Munçalibdir âsiyâb-ı hâl-i gerdûn ey Nazîm
Devr-i çarĥ-ı süst-bünyâd ise mâ üstündedir

230 (T: 240b, R: 226b, A: 202b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zinde-i 'aşq olmayan şüfi gibi dil-mürdedir
Gûyiyâ bî-rûĥ kalmış kâleb-i efsürdedir
- 2 Sâlik-i semt-i mecâza ta' n idermiş müdde' î
Menzil-i taĥkîke gûyâ vâşıl-ı reh-bürdedir
- 3 Noktadır ammâ kabûl itmez tecezzî ey ĥakîm
Nokta-i mevhûmeden yâriñ dehânı ĥurdedir
- 4 Öyle nâzikedir ki ruhsâr-ı leĥâfet-güsteri
Sâye-i perr-i hümâ-yı zülfdan âzürdedir
- 5 Vaşf-ı hâl-i sürme-gûnında o mâhiñ ey Nazîm
ĥayli demlerdir ney-i ĥâmeme gelür efsürdedir

231 (T: 240b, R: 226b, A: 202b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Deyr-i maḥabbetiñ yine râhı güşâdedir
Gâhî ḳapansa mey-gede gâhî güşâdedir
- 2 Bîmâr-ḥâne-i kerem oldıysa bestedir
Dâru'ş-şifâ-yı luṭf-ı ilâhî güşâdedir
- 3 Dem-serdî-i ḥılâfla bostân-ı ḥâhişîñ
Zann eylemem ki berg-i giyâhı güşâdedir
- 4 Çîn-i cebîn ile baḳamaz mihre kimseler
Gör kim felekde cebhe-i mâhı güşâdedir
- 5 Mihrim o mâh-peykere ' arz eylesem nola
Mestâne tâb-ı meyle kemâ-hî güşâdedir
- 6 Yârîñ ḥümâ-yı zülfi şalar sâye üstine
Bir ' âşıkîñ ki baḥt-ı siyâhı güşâdedir
- 7 A' dâya tîğı her ṫaraf itdirdi ser-fürû
Baḥt-ı bülend ü tâli' -i şâhî güşâdedir
- 8 Redd eylemez gedâsını elbette ey Nazîm
Dergâh-ı feyz-i nâ-mütenâhî güşâdedir

232 (T: 241a, R: 227a, A: 203a)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Ne dâne vü ne dâm ü ne şayyâd gerekdir
Murğ-ı dile bir ḳâmet-i şimşâd gerekdir
- 2 Ser-tîşe-i müjgân ile kuhsâr-ı ğamînda
Cânâ saña Şîrîn gibi Ferhâd gerekdir
- 3 ' Aks-i ruḥ-ı cân-sûzuña tâb-âver olan dil
Ser-tâ-ḳadem âyîne-i fûlâd gerekdir

4 Hûn-rîzlige meyli o ey amze sen olma
Geri utalım  leme cellâd gerekdir

5 Dâmen-keş-i hâr u has-1 gülzâr-1  alâyık
Nâdîde hazân serv-i ser-âzâd gerekdir

6 Lâ-büd güzêrân üzredir ey dil am u şâdî
 Ârif ne am-âlûd u ne dil-şâd gerekdir

7 Vîrâne-i zâhirde olan bâtını ma mûr
Bu deyr-i harâbâtda âbâd gerekdir

8 Tar-1 sühanın ayre kıyâs itme Nazîmiñ
Fenninde kişi ha bu kim üstâd gerekdir

233 (T: 241a, R: 227a, A: 203a)
(Mefâ ilün Mefâ ilün Mefâ ilün Mefâ ilün)

1 Demâ âşüfte geldi gülşene sünbül ounmuşdur
Nesîm-i nev-bahârı kâkûl-i yâre dounmuşdur

2 Ğubâr-1 ha ile olmuş muhaşşâ kilik-i udretle
Cemâl-i nüshası ol hâce-i hüsnüñ ounmuşdur

3 Degil medd-i dü-ebrû ahramân çeşm-i hûn-rîzi
Dem-i atlinde  uşşâıñ iki şeh-per sounmuşdur

4 Girîbânı leb-â-leb  işvedir pür-şîve dâmânı
abâ-yı hüsnî târ u pûd-1 nâz ile tounmuşdur

5 İdüp eşk-i dü-çeşmim dâ-1 hûnînimle âmîziş
Görenler didiler kim bu mey-i nâba şu onmuşdur

6 Nazîmâ ayş u nûş it mîhmânsın sen de birkaç un
Müsâfir-âne-i dehre o onmuşdur bu onmuşdur

234 (T: 241b, R: 227b, A: 203a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ğam-ı maĥabbet-i cânâne tende yektâdır
Maĥall-i ŧübhe degil cân bedende yektâdır
- 2 Duyurmasa nola zaĥm-ı ĥadeng-i dil-dûzın
O ebruvân-ı kemân-keŧ o fende yektâdır
- 3 Nihâl-i ĥaddini tûbâya eylemem teŧbîh
Egerçi dirler o naĥl-i bülende yektâdır
- 4 Henûz dâde-i eyyâm görmedi miŧlin
Cenâb-ı Veys-i Ķaren kim Yemen'de yektâdır
- 5 ŧeb-i viŧâl bir olsaĥ ' aceb midir ikimiz
O sîm-ten nice bir pîrehende yektâdır
- 6 Nazîri ' aksidir âyîne-i tekellümde
Zebân-ı tûtî-i tab' ım süĥanda yektâdır
- 7 Nücûm içinde döner mâh-ı ' âlem-efrûza
Nazîm ĥaĥ bu ki her encümende yektâdır

235 (T: 241b, R: 227b, A: 203b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Çemen ezhâr-ı ĥûn-â-ĥûn ile bezm-i müheyyâdır
ŧürâĥî ceyb-i câm-ı ' iŧrete ĥûl-rîz-i ŧahbâdır
- 2 Bilür cevher-ŧinâsân-ı ţarab ĥîrâĥ ile ĥadrin
Meyiñ her ĥatresi bir ţamla yâĥût-ı feraĥ-zâdır
- 3 Cem-i devrân ile yeksân ider bir kâse-i ser-ŧâr
Eger ednâdan ednâdır eger a' lâdan a' lâdır
- 4 Ĥabâb encüm ŧafaĥ mey ' aks-i sâĥî mâh-ı mihr-engîz

Şüreyyâ cem' -i meclis devr-i sâgar çarh-ı mînâdır

- 5 Dil-i pür-^ç uğdedir âlâm-ı devr-i rûzgârından
Hâbâb-ı mey ki yer yer sâgar-ı mînâda peydâdır
- 6 Bilûrîn gerdeni sîb-i zenahdânıyla sâkîniñ
Ser-i mînâya konmuş gûyiyâ bir dâne elmadır
- 7 Gözümde neşve-i câm-ı maḥabbet dilde şad-teşvîr
Serimde şevk-i ma^ç cûn-ı leb-i dilber ne sevdâdır
- 8 Dili pervâne-i pür-sûz iden şahbâ kıyâs itme
Miyân-ı meclis-i şahbâda bir şem^ç -i şeb-ârâdır
- 9 Nazîmâ derdî-i âlâyiş-i dünyâ keder virmez
Zücâc-ı dil ḥabâb-âsâ küdüretten müberrâdır

236 (T: 242a, R: 228a, A: 203b)

(Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün)

- 1 Ğam-ı ^ç âlem ezelden var ise âdemle tev^çemdir
Anîñ-çün meclis-i ^ç âlemde âdem ğamla tev^çemdir
- 2 Ne şâdîden feraḥ-nâk ol ne ğamdan ey dil-âzürde
Bu bezmiñ nûşı nîş u sûrı ḥod mâtemle tev^çemdir
- 3 Gedâ-yı mey-gede bir câm-ı ḥâlet-baḥşla sâkî
Berâberdir şeh-i fağfûr-ı Çîne Cemle tev^çemdir
- 4 Nola açsa o gül ruḥsârı feyz-i âh u eşk-i ter¹
Nesîm ile biri hem-dem biri şebnemle tev^çemdir
- 5 O kaşlar iki yüz iki dilli Zü'l-fiḳâr ancak
Ya şemşîr-i zebânımla yâḥûd ḥâmemle tev^çemdir

¹ Mısra, A nüshasında: Nola açsa o gül ruḥsâr-ı nâzî feyz-i âh u eşk

6 Mesîh-âsâ demiñden deyr-i ma‘ nâ rûh arar olmuş
Nazîm enfâs-ı cân-bahşîñ meger Meryemle tev’emdir

237 (T: 242a, R: 228a, A: 203b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Derûn-ı ğonca ki feyz-âşinâ-yı şebnemdir
Şükûfeler yine ğark-ı ‘atâ-yı şebnemdir

2 Gülüp açılsa nola feyz-i eşk-i bülbülden
Güşâyiş-i güle bâdî şafâ-yı şebnemdir

3 Görünce şubh-dem âĝûş-ı vuşlat-ı gülde
Hezârîñ eşk-i teri hûn-behâ-yı şebnemdir

4 Bu deñli gözyaşın aldı taĝıldı ğayre yine
Gülün hacâleti şimdi berây-ı şebnemdir

5 ‘Aceb mi eylese sîmâb şevķını taş‘ id
Ki ğonca pûte-i pür-kîmyâ-yı şebnemdir

6 O eşk-i dîde nişâr eyledikçe girye-künân
Dehân-ı ğonca tebessüm-nümâ-yı şebnemdir

7 Nazîm’iñ ol gül-i gülzâr nâz-ı vaşfında
Midâd-ı hâmesi dâĝ-ı rızâ-yı şebnemdir

238 (T: 242a, R: 228a, A: 203b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Cebîn-i gül ki leţâfet-nümâ-yı şebnemdir
Şükûfeler yine hep cebhe-sâ-yı şebnemdir

2 Revâdır eylese bülbül şeţâretin efzûn
Ki dürc-i ğonca leb-â-leb ğidâ-yı şebnemdir

3 Gülün elinde iden böyle dest-mâlini âl

Sirişk-i dem-be-dem-i hây hây-ı şebnemdir

- 4 Nice huzûr ide gülşende seylî-i hürşîd
Henûz râhat iken der-ķafâ-yı şebnemdir
- 5 Kemâli ‘ ayn-ı zevâl ü beķâsı maķz-ı fenâ
Zamân-ı devlet-i pâ-der-hevâ-yı şebnemdir
- 6 Yolında olmada bir semen-i berg îşâr
Bu eşk-i dîde ki ĥayret-fezâ-yı şebnemdir
- 7 Letâfet-i gül-i ruķsârını kıyâs it kim
Nişân-ı ĥâl-i siyeh-fâmı cây-ı şebnemdir
- 8 ‘ Aceb mi pister ü bâlini berg-i gülden ise
Derûn-ı ĥonca ki ĥalvet-serây-ı şebnemdir
- 9 Açılmada gül-i dâĥ-ı derûn-ı sîne Nazîm
Nesîme minneti yok bî-recâ-yı şebnemdir

239 (T: 242b, R: 228b, A: 204a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Dem-i vişâl gönül nâleniñ zamânı mıdır
Kenâr-ı dîdede pergâleniñ zamânı mıdır
- 2 Açıldı germî-i meyden ruķ-ı ‘ araķ-nâki
Gören didi gül-i pür-jâleniñ zamânı mıdır
- 3 Tamâm düşdi çerâĥâna meyl-i ĥusrev-i ‘ aşķ
Donandı dâĥ-ı derûn lâleniñ zamânı mıdır
- 4 Kenâra gelmiş iken yâr-i çâr-deh-sâle
Ĥikâyet-i ĥam-ı deh-sâleniñ zamânı mıdır
- 5 Sirişk-i germe neden böyle ruķşat-ı cereyân
Nazîm o âteş-i seyyâleniñ zamânı mıdır

240 (T: 242b, R: 228b, A: 204a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Hıa-ber-âverde görüp dilberi mâtem-zededir
‘ Âşıkıñ baht-ı siyâhı yine berhem-zededir
- 2 Hıoķka-i la' l-i lebinden o tabîb-i dil ü cân
Tâzeler zaħmın o mecrûha ki merhem-zededir
- 3 Eşer-i âteş-i âh-ı dil-i sûzânımdan
Mûy-ı müşgîn-i dü-zülf-i siyehi ĥam-zededir
- 4 ‘ Andelîb-i çemen-i ĥüsn ü cemâlim ki baña
Ruĥ-ı ĥoy-gerde-i dilber gül-i şebnem-zededir
- 5 Mevce-i şûr u şegaf itse nola ser-geşte
Sâkin-i zevraķ-ı deryâ-yı cünûn yem-zededir
- 6 O şehiñ bendesiyüz kim yed-i şun' -ı ezeli
Püş-ti ser-nâme-i ikrâmına ĥâtem-zededir
- 7 Kâmetiñ şevki dü-tâ olsa Nazîmiñ ne ‘ aceb
Çille-i ĥasreti ĥayretle çeken ĥam-zededir

241 (T: 242b, R: 228b, A: 204a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Göñül ki tûtî-i mir 'ât-ı rûy-ı Aĥmed'dir
Hemîşe zemzemesi güft ü ĥûy-ı Aĥmed'dir
- 2 Mu' attar eyledi bâd-ı nesîm-i şubĥ-ı vişâl
Meşâm-ı cân yine lebrîz-i bûy-ı Aĥmed'dir
- 3 Sözüüm sitâyîş-i la' liyle cevher-i cânır
Gözümde kuĥl-i cilâ ĥâk-i ĥûy-ı Aĥmed'dir

- 4 Ne söylesem sühanım harf-i iştiyâkıdır
Kimi görürsem işim cüst ü cûy-ı Aḥmed'dir
- 5 Tıtuldu nuḥkı ḥayâl-i füsûn-ı zülfüyle
Zebân-ı bend-i dilim târ-ı mûy-ı Aḥmed'dir
- 6 Serimde şûriş-i ‘ aşkı dilimde şad-teşvîr
Taraf taraf yine hep hây u hûy-ı Aḥmed'dir
- 7 Nazîm olsa nola naḫş-ı ğayrden ‘ ârî
Derûn-ı dilde henûz ârzû-yı Aḥmed'dir

242 (T: 243a, R: 229a, A: 204b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Ol kim mişâl-i hâle meh-i mihribânı var
On dört yaşında sîne de bir nev-cüvânı var
- 2 Yârîñ hümâ-yı kâkülünüñ sâyesindedir
Bir bî-diliñ başında ki devlet nişânı var
- 3 Hûnîn-terâne bülbül-i gülzâr-ı şevḫdir
Gül gibi ol ki câm-ı mey-i ergavânı var
- 4 Cânlar bağışlar ol şanemiñ zülf-i dil-keşi
Hâşâ ki beñze ye büt-i deyrîñ ne câmı var
- 5 Hoş geçse sâyesinde nola cûy-bâr-veş
Ol kim zemîn-i sîne de serv-i revânı var
- 6 Mânend-i berḫ göz yumup açıncadır beḫâ
Ey dil gerekse geşt ü güzâr it cihânı var
- 7 Lâ-büd olur biter yetişür mîve-i murâd
Şabr eyle ey Nazîm bilürsin zamânı var

243 (T: 243a, R: 229a, A: 204b)

(Mef' ûlü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 'Uşşâkı dilber ağladır elbette zâr zâr
Olsa 'aceb mi bir gül için şad-hezâr-zâr

2 Bilmem nice taḥammül ider sîneler aña
Sûz-ı derûn cihânı iderken şerâr-zâr

3 Şaf çekdi kûy-ı yârda 'uşşâk şubḥ-dem
Gûyâ kuruldı 'arşa-i 'aşk içre kâr-zâr

4 Âfet yetişdi ḥaṭṭ-ı ruḥı şimdi dilberin
Gülşen-serây-ı ḥüsn ü bahâ oldı ḥâr-zâr

5 Nerrâd-ı baḥt aña dü-şeş atdırır Nazîm
Bir pulluḡ ola ḥaşm kime olsa yâr-zâr

244 (T: 243b, R: 229b, A: 204b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Yâriñ baña her vech ile ḥüsn-i nazarı var
Ḳalbinde yer itsem nola kalbimde yeri var

2 Kâlâ-yı vişâlin nola ol ḥâce-i ḥüsnün
Naḡd-i dil ü cân ile alursam degeri var

3 Bâzâr-ı cihânda işin altun ider ol kim
Bir sîm-beden sîm-ten ü sîm-beri var

4 Şad-reşk o dîvâneye ol tıfla ḥased kim
Ne ḡuşşadan âḡâh u ne ḡamdan ḥaberi var

5 Ey sâḡî-i tersâ-beçe şun sâḡar-ı vaşlıñ
Câm-ı mey-i hecriñle diliñ derd-i seri var

6 Zülfün nice bir eyleye ruḥsârını mestûr
Ey mihr-i melâḡat şebiñ âḡir seḡeri var

7 Dâğ-ı dil-i sūzânımı seyr eyle Nazîm'îñ
Bir bağı yanıķ lâle-i hûnîn-cigeri var

245 (T: 243b, R: 229b, A: 204b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Neşvesi îrâş-ı ğam itdikçe ol hoşnûd olur
Bâde-i memzûc-ı 'âşık eşk-i hûn-âlûd olur

2 Berķ-ı nâgeh-sûz u cân-te 'şîrdir her şü' lesi
Âteş-i mihr ü maħabbet bî-şerâr u dûd olur

3 'Aşk olur sâķî-i peymâne-i vaşl-ı Ayâz
'Âşıkîñ encâm-ı kârı 'âķıbet maħmûd olur

4 Câm-ı lebrîz-i cünûndur dürd-nûş-ı 'aşķına
Her ħabâb-ı mey ki çeşm-i yârla ma' hûd olur

5 Eyleyüp cânânla hemvâre cân-bâzârını
Ĥâce-gân-ı bender-i 'aşķıñ ziyânı sûd olur

6 Eyledikçe tarķ-ı kâlâ-yı cünûn nessâc-ı 'aşķ
Kâr-gâh-ı dilde şabr u hûş târ u pûd olur

7 Sâliki evvel ķademde vâşıl eyler ey Nazîm
Pîr-i himmet kim delîl-i menzil-i maķşûd olur

246 (T: 243b, R: 229b, A: 205a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Nâle-senc olsa ceres erbâb-ı maħmil mest olur
Dem gelür bir nâleden 'aşķ ehli ķanzil mest olur

2 Maħrem-i râz olmayan sâlikdedir bu hây u hûy
Bezm-i ħaşü'l-ħâşa ol kim oldu vâşıl mest olur

- 3 Görse reftârîñ hevâ-yı serv-ğaddiñle çenâr
Dest-efşân sûz-ber-dil pây-der-gil mest olur
- 4 Âşinâ bigâne bilmez mey-fürûş-ı bezm-i ‘aşk
Cür‘asın nûş eylese mecnûn u ‘âkil mest olur
- 5 ‘Aşk bir ħum-ğânedir kim bî-mey ü sâğar seniñ
Fikr-i la‘liñle derûn-ı sînedede dil mest olur
- 6 Şaşt-ı şâfındandır ebrû-yı kemân-dârîñ henûz
Zahm-ı peykânın duyurmaz murğ-ı bismil mest olur

- 7 Sâkiyâ vaşf-ı lebiñde bir ġazel tarğ itdi kim
Ğavline her kim Nazîmiñ olsa ġâ’il mest olur

247 (T: 244a, R: 230a, A: 205a)

(Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Sûz-ı derûna şanma ki eflâk sedd olur
Ğâşâ ki öyle âteşe ġâşâk sedd olur
- 2 Bir zahm-ı nâza minnet iderdim nigâhıña
Ğavfim budur ki sînedede her çâk sedd olur
- 3 Tîğ-ı müjeñ keser yolını ġahramânlarıñ
Rüstemlere o ġamze-i bî-bâk sedd olur
- 4 Evvel cemâlini göreyim şoñra eyle bend
Ğüşyâr iken cünûnuma idrâk sedd olur
- 5 Dîdârîñi ġayâl idemez dîde giryeden
‘Akse olunca âyîne nem-nâk sedd olur
- 6 Olmaz nigâh keşret-i nezzâreden saña
Yer yer hücûm-ı dîde-i çâlâk sedd olur
- 7 Senden ayırmaz idi ölünce nigâhını

Murg-ı dil-i  apide meh-i fitrak sedd olur

- 8 Bir b -vucudu  ah-ı seher-gahına Nazim
Ne bad u ab u ateş   ne hak sedd olur

248 (T: 244a, R: 230a, A: 205a)
(Mef  ilün Fe  il t n Mef  ilün Fe  ilün)

- 1 Midad-ı e k ile m jganlarım ki h me olur
O  u a her nighim bir niy z-n me olur

- 2 Dönünce  ub a-i merc na e k-i h n nim
Gören  anur m jemi  her biri im me olur

- 3 O y re k g d u ursam keb ter-i dil-i z r
Hev -y    a k ile hem n me hem ham me olur

- 4 Ha - ver olduğu dem hüsni  aralar geydi
Lib s  matemiy n  siy h c me olur

- 5 Me am-ı c n u dile viridi b y-ı s b-ve i
Turunc-ı g bg b-ı dilber   aceb  em me olur

- 6 Mesih gibi sebük-b r ise    al yıkdan
 eh r- ak-ı felek menzil-i d -küme olur

- 7 Nazim jende-be-d  an-ı tekye-i   a k n 
Du an-ı ah  serinde siyeh   im me olur

249 (T: 244a, R: 230a, A: 205b)
(F  il t n F  il t n F  il t n F  ilün)

- 1 Mest iken ol m h-ı mihr-engiz kim rak an olur
M h lerz n mihr ser-gerd n felek hayr n olur

- 2 K k l-i verd-i   ara -riz   leb-i la  li  görüp
Dil periş n e k riz n u dide h n-ef an olur

3 Kays-veş zülfiyle hâlin fikr iden âvâreniñ
Cismi ‘üryân kıaddi çevgân gûy-ı ser ğalğân olur

4 Âteş-i ‘aşk u fûrûğ-ı hüsn ü tâb-ı âhdan
Sîneler nîrân beden sûzân ciger büryân olur

5 Câm-ı vaşl u nuql-i bûs u neşve-i dildârla
Ġam gürîzân ğuşşa pinhân ü ferağ mihmân olur

6 Serv-kâmet gül-‘ izâr u sebz-ğatğ dildârsız
Cûy giryân murğ nâlân u çemen zindân olur

7 Bîm-i hecr ü cevr-i yâr ü ta‘n-ı bed-ğûdan Nazîm
Kârım efgân şabr tâlân ğâtırım vîrân olur

250 (T: 244b, R: 230b, A: 205b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Fikr-i ğatğ-ı yâr ile derd-i derûn efzûn olur
Nev-bahâr eyyâmı elbette cünûn efzûn olur

2 Âha ruğşat virmeyelden ğâtırım âsûdedir
Bâd tahrîk itmese yemde sükûn efzûn olur

3 Dil-ğarâb-ı ‘aşka itmez pend-i pey-der-pey eğer
Mağmiliñ pest olsa zîrâ reh-nümûn efzûn olur

4 Dem-be-dem kûy-ı bûtân pür-nâle-i ‘uşşâğdır
Kâfiristânda şadâ-yı ergânûn efzûn olur

5 Zülfünüñ her târı bir bend-i zebândır ‘âşığa
Çeşmi câdûlarda mekr ile fûsûn efzûn olur

6 Dürr-i dendânın leb-i la‘lin idüp yârin ğayâl
Çeşm-i ‘âşıkda dem-â-dem eşk-i ğûn efzûn olur

7 Sûk-ı rağbetde eger bulsa revâc-ı i' tibâr
Cins-i kâlâ-yı hüner hâdden füzûn efzûn olur

8 Gûne gûne ey Nazîm itsem nola tarh-ı sühân
İltifât ile kemâl-i zû-fünûn efzûn olur

251 (T: 244b, R: 230b, A: 205b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Mest-i müdâm-ı gaflet olan dil-ğarâb olur
Lâ-büd memerr-i seylde menzil ħarâb olur

2 Te'sîr-i ' aşk kişver-i ' aklı yaqar yıqar
Bir şehre kim qazâ ola nâzil ħarâb olur

3 Ma' mûre-i vücûdını vîrân ider ' adem
Bünyâd-ı ' ömre bağlama bel bil ħarâb olur

4 Pîrâmîñ olsa qaddî nola za' f ile dü-tâ
Bir hâne peste kim ola mâ' il ħarâb olur

5 Olmuş şarâb-ı nâz ile âlûde çeşm-i yâr
Bir bâde-nûş kim ola qanzil ħarâb olur

6 Virmez dil-i ħamûle keder ta' n-ı müdde' î
Muħkem olan binâ qatı müşkil ħarâb olur

7 Mülk-i dil-i Nazîmi nola yıksa cevri-i yâr
Sultânı şehriñ olmasa ' âdil ħarâb olur

252 (T: 245a, R: 231a, A: 206a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bûy-ı dil-cû kim meşâm-ı bülbüle gülden gelür
Her taraf gûş-ı güle şad-nağme bülbülde gelür

2 ' Âşıkîñ keyfiyyet-i ħâlin nigâhından bilür

Gör ne kâfir-mâcerâdır kim tecâhûlden gelür

- 3 Nâfe-i hûnîn olur kâm-ı niyâz-ı cân u dil
Her şemîm-i nâz kim ol zülf ü kâkülden gelür
- 4 Şevk-ı şahbâ-yı lebiñdir mest ü medhûş eyleyen
Neşve sâkî şanma devr-i sâgar-ı mülden gelür
- 5 Tîğ-ı kilik ü eblağ-ı tab' ile Hâyder'dır Nazîm
Bu hüner bir Zül'fiğâr u bir de Döldül'den gelür

253 (T: 245a, R: 231a, A: 206a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Piyâle elde ne dem bezmime habîb gelür
Ayağıma ayağıyla benim naşîb gelür
- 2 Şafâ-yı gül-şeker-i gönca-i lebiyle baña
Meges terânesi feryâd-ı ' andelîb gelür
- 3 Hemân işâret-i mektûb-ı yâra bakar
Göñül ki ğurbete düşmüşdi ' an-ğarîb gelür
- 4 Dürûğ-ı maşlahat-âmîzle tesellî ider
Baña o şûh-ı cefâ-pîşe dil-firîb gelür
- 5 ' Aceb mi ' aks-i qadr-i yâri çekse âğûşa
Hayâli çeşmime geldikçe bî-rağîb gelür
- 6 O dil ki olmaya şahrâ-neverd-i ' âlem-i ' aşk
Olursa da vağanında baña ğarîb gelür
- 7 Peyâm-ı şihhat-i yâri kime su 'âl ideyim
Harîm-i kûyına kim varsa nâ-şekîb gelür
- 8 Nazîm-i haste-derûna ' ilâc ider bulunur
Anîñ da derd-i dilinden bilür tabîb gelür

254 (T: 245a, R: 231a, A: 206a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Göñül ki ' aşk ile pür sînedede defîne bulur
O mağribî gibidir güyiyâ hâzîne bulur
- 2 O dil ki olmaya şaykal-pezîr-i ' aşk gören
Olursa âyîne-i mihr-i âb-gîne bulur
- 3 Tavâf-ı Ka' be-i ' aşk itmeyen derûnında
Ne fikr-i Mekke ne endîşe-i Medîne bulur
- 4 Cemâl-i şâhid-i maşûda cilve-gâh eyler
O dil ki sînesini bî-gubâr kîne bulur
- 5 Görünce halka-i zülfinde hâlin eyledi meyl
Kebûter-i dili gör dâm içinde çîne bulur
- 6 Figâr-ı gamzesi cism-i nizâr-ı ' âşık iken
Nigâh iden ne hadeng ü ne za' hm-ı sîne bulur
- 7 Göñül görüp yem-i hüsünde mevc-i çîn-i cebîn
O ebruvânı nigûn-sâr iki sefine bulur
- 8 Zevâli olduğunu her kemâlin ehl-i nazâr
Ha' t-ı ' izârın o meh-çal' atin qarîne bulur
- 9 Gelüp bulunsa nola da' vete icâbet idüp
Bize görünmemeden böyle ol perî ne bulur
- 10 Bisât-ı sîne bir mühre-bâzdır dil-i zâr
' Aceb mi mühresini gayb iderse yine bulur
- 11 Ne ben Nazîm o şeh-i hüsne beñzerin bulurum
Benim gibi ne o şeh bende-i kemîne bulur

255 (T: 245b, R: 231b, A: 206b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Vaşf idendir bilen ol dilberi kâtib ne bilür
Maḥrem añlar ḥaremiñ ḥâlini ḥâcib ne bilür
- 2 Eşer-i feyz mü 'eşşirdedir ey dil taḥkîk
Ḥükm-i te'sîri feleklerde kevâkib ne bilür
- 3 Kimse idrâk idemez rütbe-i Mevlânâ'yı
Müdde'î neyle olur kaṭ' -ı merâtib ne bilür
- 4 Zülfi zünnâr-perest itdi dili bir şanemiñ
Anı büt-ḥâne-i şûretdeki râhib ne bilür
- 5 Râz-ı la' lin ḥazer aġyâra Nazîm eyleme fâş
Kıymet-i gevher-i esrârı ecânib ne bilür

256 (T: 245b, R: 231b, A: 206b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Baḫup cemâliñe 'âşık nice qarârı ḫalür
Seni bu ḥüsn ile kim görse ihtiyârı ḫalür
- 2 Nola ḥadeng-i nigâh ile çâk çâk olsa
Dil-i figârıma geldikçe yâdigârı ḫalür
- 3 Cünûn-ı 'aşk ile dîvâne-i maḥabbetiñiñ
Ne ketm-i râza ne ifşâya iḫtidârı ḫalür
- 4 Hevâsını düşürüp sâhil-i murâda yetiş
Bu lüccede ne sefine ne rûzgârı ḫalür
- 5 Ḳomaz beni yalıñuz ol perî görünmese de
Nazîm çeşm-i terimde ḫayâli bari ḫalür

257 (T: 246a, R: 232a, A: 206b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 'İbret yetişür tûfî-i şîrîn-sühanı gör
Âyîne de baq söyleyene söylemeni gör
- 2 Beytü'l-ğazen it hâne-i âyîne-i çeşmiñ
Ya' kûb gibi Yûsuf-ı gül-pîrezeni gör
- 3 Her dîdemi bir kân-ı 'âkîk itdi o mâhîñ
Hâl-i leb-i la' li o Süheylî Yemen'i gör
- 4 İtmiş dil-i ser-geştemi sîlî-ğor-ı 'aşkı
Çevgân-ı melâhatde o sîb-i zeğani gör
- 5 Yâd-ı kad ü hattıyla aqıt rûd-ı sirişkiñ
Ey dîde leb-i cûyda serv ü semeni gör
- 6 Gördüm seni ben kayd-ı ser-i zülfüne düşdüm
Ey silsile-mû reşk-i perî sen de beni gör
- 7 Ahsente yine tab' -ı güher-bâr-ı Nazîme
Bağ nazmına bu sübha-i dürr-i 'Adeni gör

258 (T: 246a, R: 232a, A: 206b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 O 'arşa-ğahda kim 'aşk kârvânı geçer
Kağâr-ı üstür-i nüh-çarğ-ı âsumânı geçer
- 2 Bu Rüstemâne nigehe bu tîğ-ı ğamze ile
Çalursa böyle o hûn-rîz Çahramânı geçer
- 3 Semend-i nâz ile meydân-ı hûsn içinde henûz
Bulunmadı şaf-ı hûbânda ol cüvânı geçer
- 4 Ne deñli derd-i dili âşikâre eylemesen
Rağîb diyü o perîye seni nihânî geçer

- 5 Şarâbınıñ eşer-i neşvesi ayağdan alur
Bu meclisiñ giderek mest-i ser-girânı geçer
- 6 Çeküp kenâra o ser-mest-i nâzı kâm alagör
Mağall-i fırsatı fevt itme kim zamânı geçer
- 7 Naẓîm nâdire-perdâz-ı dehr ise ne ‘aceb
Ki bezm-i ma‘ rifetiñ rind-i nükte-dânı geçer

259 (T: 246a, R: 232a, A: 207a)

(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Biñ pâre olsa zerre degil ol dehân kadar
Yanında cüz’-i lâ-yetecezzâ cihân kadar
- 2 Ol mû-miyânı fikr-i der-âğûş ile henûz
Kaldı dil-i za‘ if o mûy-ı miyân kadar
- 3 Anı da pây-ı yâra iderdi nişâr dil
Bir armağan olaydı daği bâr-ı cân kadar
- 4 Bûs-ı kenâr-ı dilbere bezm-i vişâlde
Olmaz vesîle câm-ı mey-i ergavân kadar
- 5 Şahbâ-yı ‘aşk havşalaya şıgmasa nola
Ednâ habâbı kâse-i nüh-âsumân kadar
- 6 Eyler şikeste pençeñi bu Nîrem-i fenâ
Şad-el-ğazzer ki olmayasıñ Qahramân kadar
- 7 Ser sûzen-i Mesîh ile olmaz rüfû-pezîr
Bir yâre var mı zağm-ı sinân-ı zebân kadar
- 8 Aña siper rızâ ile teslîmdir hemân
Bir tîr-i cân-sitân ki kazâdır kemân kadar

9 Çok mâh-pâre mihrine düş oldum ey Nazîm
Bilmem felekde ol meh-i nev nâ-mihribân kadar

260 (T: 246b, R: 232b, A: 207a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ay gördüm ey felek ne gedâdır sitâreler
Ben kûs diñledim öte dursun nağâreler

2 İhrâk-ı âh şehri idüp deşt-i âteşîn
Yağdı haşîr başına yer yer minâreler

3 Çâk-ı derûnı haşre dek olmaz rûfû-pezîr
Tîg-ı zebân ki bir dil-i mecrûhı yâreler

4 Müşgîn sevâd-ı haţţ-ı ruĥ-ı yâre beñzemez
Bîhûde levĥ-i mâhı hemân çarĥ qaralar

5 Târâca virdi kâfile-i şabr u hûşumı
Düzdîde ğamzeler o ĥarâmî nezâreler

6 Yâd-ı lebiyle oldı gönül mest-i ser-girân
Râz-ı derûnı ĥavfım odur âşikâreler

7 Te`şîr-i sûz-ı aşĥ ile zann itme eşk-i germ
Yer yer döküldi dîde-i terden şerâreler

8 Baĥt-ı miyân-ı yârda oldukça kâl u kîl
Elbette ĥançeri girüp ortaya aralar

9 Neydi felekde tâli' -i firûz ey Nazîm
Nâ-mihribânlık itmeseler mâh-pâreler

261 (T: 246b, R: 232b, A: 207a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bûlbûlüm bir güle kim şevķimi efzûn eyler

- Hasret-i la' l-i lebi goncayı dil-hûn eyler
- 2 Nuçka gelse lebi Şîrînler olur Ferhâdı
Zülf-i ham-der-hamı Leylâları Mecnûn eyler
- 3 Ola meşşâta degil gâliye vü gâze hacil
Reng-i şahbâ o ruḥ-ı âli ki gül-gûn eyler
- 4 'Aqlımı zâ'il ider kâmet-i yâre baḫsam
Baña bu hâleti bir mısra' -ı mevzûn eyler
- 5 Câdû-yı çeşmi kıomaz derdimi taḫrîre mecâl
Zülfî baḫlar dilimi ğamzesi efvûn eyler
- 6 Yere geçsün dilerim bender-i kâlâ-yı vişâl
Mâl-ı Kârûn eliñe girse de medyûn eyler
- 7 Dili bir 'ahd-şiken yâra düşürdüm ki Naẓîm
Beni hep va' de-i ferdâ ile memnûn eyler

262 (T: 247a, R: 233a, A: 207b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dehân-ı yârdan ol kim recâ-yı ḫarf-i nâz eyler
Teninde her ser-i mûyın zebân-ı şad-niyâz eyler
- 2 Ne zilletden ne miḫnetden ne ğamdan ihtirâz eyler
Umûrın ol ki tefvîz-i cenâb-ı kâr-sâz eyler
- 3 İder hûn-giryemînâ-veş olur 'acz ile ser-der-pîş
Külâh-ı naḫvet ol maḫrûrı kim gerdûn-firâz eyler
- 4 Çemen-pîrâ-yı 'aşḫ u bâḫbân-ı şevḫ u bîhûşı
Gül-i taḫḫîki zîb-i ceyb ü destâr-ı mecâz eyler
- 5 Ḫalâşa çâre yok bend-i girih-gîr-i maḫabbetden
Dil-i Maḫmûdı der-zencîr-i ğîsû-yı Ayâz eyler

6 Hâṭ-âver olmadıkça vâkıf olmaz hâl-i ‘uṣṣâka
O ser-germ-i ğurûrı şabr-ı ‘âşık dil-nüvâz eyler

7 O şem‘ -i hüsni yâd itdikçe ednâ şu‘ le-i âhım
Dil-i pervâneye ta‘ lîm-i şad sûz u güdâz eyler

8 O şûha gûne gûne fikr ider aḥvâlin i‘ lâma
Dil-i şeydâ ḥayâlinde bile ifşâ-yı râz eyler

9 İder sihr-i ḥelâl eş‘ ârın ol kim ṭab‘ -ı seḥḥârı
Bu resme peyrevî-i Sırrî-i efsûn-tırâz eyler

10 Bu minvâl üzre nessâc-ı süḥan elfâz u ma‘ nâyı
Nazîmâ ḥaḳ budur kim târ u pûd-ı imtiyâz eyler

263 (T: 247a, R: 233a, A: 207b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Ol kim revâc-gâh-ı rızâyâ düḥûl ider
Sûd u ziyân bûd u nebûdı ḳabûl ider

2 Hızr u Mesîḥ-meşreb olan zinde-dilleriñ
Cân gibi nuṭḳı mürde-dilâna ḥulûl ider

3 İnsân odur ki ḥulḳı ide dost düşmeni
Dünyâyı luṭf ile kişi kendüye ḳul ider

4 Kışt-i emelde ber-zede-dâmân-ı sa‘ y olan
Dest-i ümîdi sünbüle-çîn-i ḥuṣûl ider

5 Çıkmaz ḥudûd-ı dâ’ireden çarḥ-ı çenberî
Âyîn-i devri şanma felek bî-uşûl ider

6 ‘Aḳl u şekîbe yol görünür sû-be-sû ḳaçan
Sultân-ı ‘aşḳ şehr-i vücûda nüzûl ider

7 Takdîre rabṭ-ı alb iden âzâde-hâṭırı
‘ İzzet ne şâd-kâm ne zillet melûl ider

8 Bâr-ı girân-ı ğurbete âkat muḥâl iken
Ġayret Nazîm mûr-ı za‘ îfi ḥamûl ider

264 (T: 247b, R: 233b, A: 207b)
(Mef‘ ûlû Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Murġ-ı niyâza nâle ki bâl-i eṣer virir
Elbette âb u dânesini eṣk-i ter virir

2 Mûy-ı sefid ‘ ârifi şeb-zinde-dâr ider
Bîdâra feyz ü ḥâleti vaqt-i seḥer virir

3 Balsa ‘ aceb mi zîb ser-engüṣt-i her müjem
Reng-i ḥayâyı hep aña ḥûn-ı ciger virir

4 Dem-sâz olur şadâña kıyâs itme kûhsâr
Ġüṣ eyle ‘ ibret al saña senden ḥaber virir

5 Virmez dil-i ḥamûle keder ḥarf-i ‘ ayb-cû
Ġâşâki şanma baḥr-i muḥîte zarar virir

6 Naḥl-i bülend-i ‘ aşk-ı bahârî mecâzdır
Feyz-i kemâli ğör ki ḥaîkat şemer virir

7 ‘ Uşşâqa ḥüsni deñli ider cevri dilberân
Elbette bâde keyfi adar derd-i ser virir

8 Feyz-i hevâ-yı bâĝçe-i kûy-ı dilrübâ
Taşvîr-i murġa ḥâşsa-i bâl u per virir

9 Yârîñ ḥayâl-i ḥâline çün merdüm-i dü-çeşm
‘ Âşık Nazîm dîde-i cânında yer virir

265 (T: 247b, R: 233b, A: 208a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ol dil ki ne ğam u endûh u ne melâl tûtar
Elinde gül gibi câm-ı şarâb-ı âl tûtar
- 2 Müdâm gül gibi zerrîn kadehle ' işret ider
O dürd-nûş ki destinde bir sıfâl tûtar
- 3 ' Aceb mi bülbüle tercîh olursa pervâne
Bu sûz ile anı kâl ehli ehl-i hâl tûtar
- 4 Şahîfe-i güli pür-nokta eylemiş şebnem
Çemende bülbül-i şeydâ meger ki fâl tûtar
- 5 Fezâ-yı hecri geçen sa' y-i pâ-y-ı himmetle
Şafâ ile taraf-ı Ka' be-i vişâl tûtar
- 6 Dil-i za' îfi şimdi esîr-i zülfi iden
Zehî şikâr ki murğ-ı şikeste-bâl tûtar
- 7 Ne deñli bezl ü nişâr itse artar eksilmez
O kim Nazîm gibi manşıb-ı kemâl tûtar

266 (T: 247b, R: 233b, A: 208a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Kebûter-i dili ne hîle vü ne âl tûtar
O dâm-ı zülf ile ol dâne dâne hâl tûtar
- 2 O serv-i nâzı büyütdüm zemîn-i sînemde
' Aceb midir yerini sevse bir nihâl tûtar
- 3 Semend-i ' işveye binse o şeh-süvâr-ı hüşn
Rikâb-ı nâzını hürşid öper hilâl tûtar
- 4 O âhuvâne nigehe dü-çeşm-i şayyâdı
Alup kemendine her biri bir ğazâl tûtar

- 5 İdüp hicâb o dü-ruhdan ‘ izârına her gül
Hezâr-şerm ile bir al dest-mâl tutar
- 6 ‘ İlâcî şerbet-i rummândır la‘ l-i dilbere
Ne dem ki hâste-i hecri melâl tutar
- 7 Virür Nazîm gibi silk-i dürr-i nazma niżâm
Elinde böyle o kim bir dizi le ‘âl tutar

267 (T: 248a, R: 234a, A: 208a)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Yâriñ ki çeşmi hışm ile şemşîr-i kîn tutar
Âşûb-gâh-ı fitneyi âh u enîn tutar
- 2 Dilber kemend-i zülfini kim çîn çîn tutar
Her bir hâminde bir dil-i zâr u hâzîn tutar
- 3 Gîsû-yı ‘ anberînin idüp deste deste bend
İki elinde iki demed yâsemîn tutar
- 4 Setr eyleyüp ruhın o büt-i deyr-i behcetiñ
Zülf-i siyâhı kâfir iken gizlü dîn tutar
- 5 Zîr-i külâhda hâzer ey dil o turrenden
Sultân-ı hüsn leşkerini der-kemîn tutar
- 6 Bir bûse luţfına kâsem itmişdi virmedi
Olsun hele hâţ-âver o şûhı yemîn tutar
- 7 Evşâf-ı kâkülünde bu efsûn-ı nazm ile
Dilber Nazîmi şâ‘ ir-i sihr-âferîn tutar

268 (T: 248a, R: 234a, A: 208b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün)

- 1 Ol turre nâfe-i Çîn ol haṭṭ u hâl ‘ anber
Her deste deste kâkûl bir dest-mâl ‘ anber
- 2 ‘ İṭr-ı gül-i ruḥından bir nefḥa şemm ideydi
Bâğa nişâr iderdi bâd-ı şimâl ‘ anber
- 3 Dil-hûn-ı eşk-i hâli nâfında ḥabbe-i müşg
Efsûn-ı kâkûliyle âşüfte hâl ‘ anber
- 4 La‘ lindeki o renge yâḳûṭ-ı nâb uymaz
Rûyındaki o zülfe olmaz mişâl ‘ anber
- 5 Ḥayrân-ı çeşm-i mesti bir ḥâksâr âhû
Müşgîn ḥaṭı ğamından bir pâ-y-mâl ‘ anber
- 6 Oldı Nazîm vaşf-ı hâl ü ḥaṭıyla yâriñ
Nazmım ‘ abîr-i hoş-bû bu hoş maḳâl ‘ anber

269 (T: 248b, R: 234b, A: 208b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Düşmen-i ehl-i hüner olma ḥazer
Düşmeniñ olsa daḥi ehl-i hüner
- 2 ‘ Aybıña kimse nazâr itmez iken
‘ Aybına kimseleriñ itme nazâr
- 3 Her kime ‘ ucb ile iderse nigâh
Ol göz olur başına ‘ ayn-ı nazâr
- 4 Ḥaḳ sözi gûş idicek eyle ḳabûl
Ḳavlime ḳâ’ il iseñ ey dil eger
- 5 Nâle-i ehl-i dili alma şaḳın
Ḳalbiñe taş ise de eyler eşer
- 6 Dost kim ebleh ola terk it anı

Düşmen ' âkil ise çekme keder

- 7 Vuşlat-ı yâra ara çâre Nazîm
Böylece olsa saña dârû-yı ter

270 (T: 248b, H: 176a, R: 234b, A: 208b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ne bezmiñ câmısın mest-i müdâm-ı ' işretiñ kimdir
Ne câmiñ keyfisin âlûde-i keyfiyyetiñ kimdir
- 2 Kimiñ bağrın yine hûn eylediñ sevdâ-yı la' liñle
Mişâl-i lâle bilsem dâğ dâğ-ı ıhasretiñ kimdir
- 3 Kimiñ âyînesinde cilve-gerdir ' aks-i ruhsârîñ
Kimiñle rû-be-rûsuñ çeşm-dûz-ı hayretiñ kimdir
- 4 Kimiñ nezzâre-gâh itdiñ dil-i şûrîdesin şâhım
Gedâlarda henûz âyîne-dâr-ı tal' atiñ kimdir
- 5 Kimiñ gönlüdedir sevdâ-yı zülfüñ ey büt-i ra' nâ
' Aceb zünnâr-bend-i deyr-i hüsn ü behcetiñ kimdir
- 6 Sağınsun her biri bir dâğ olur hengâm-ı hecriñde
Tekellüf ber-ıaraf gülçîn-i bâğ-ı vuşlatıñ kimdir
- 7 Şikâr-ı şâh-bâz-ı ' aşk olup ey şeh-süvâr-ı hüsn
Nazîm-i zâr-veş fitrâk-bend-i fûrkatıñ kimdir

Harfû'z-Zâ

271 (T: 23b, H: 23b, R: 23b, A: 93b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Şeh-i kalem-rev-i ' irfân hıdîv-i kişver-i i' câz
Hudâygân-ı cihân şâh-ı şâhib-efser-i i' câz

- 2 ' Alem-tırâz-ı le' amrük emîr-i hıttâ-i levlâk
İmâm-ı kıble-i îmân haţîb-i minber-i i' câz
- 3 Fürûğ-ı mihr-i nübüvvet ziyâ-yı mâh-ı risâlet
Meh-i sipihr-i kemâl âfitâb-ı enver-i i' câz
- 4 Bihîn bahâr-ı şefâ' at ki naħl-i kıddidir el-ħaķ
Ĥarîm-i ravza-i peygamberîde ' ar' ar-ı i' câz
- 5 Olunca zâtı şeref-baħş-ı bezm-gâh-ı risâlet
Pür itdi ' âlemi dûd-ı buħûr-ı micmer-i i' câz
- 6 Fürûğ-ı nûr-ı hüdâ ĥüsn ü behcetinde nümâyân
Bedîd âyîne-i tal' atında cevher-i i' câz
- 7 Derûnı baħr-i ledün tab' -ı pâki kılzüm-i ilhâm
Vücûd-ı kâмили gencîne-zâr-ı gevher-i i' câz
- 8 ' Aceb mi şafha-i âfâķı mu' cizâtı pür itse
O şâh-ı her dü-cihâna şunuldu defter-i i' câz
- 9 Çemen-tırâz-ı nübüvvet ki eylemiş kereminden
Nazîm'i bülbül-i gûyâ-yı nağme-güster-i i' câz

272 (T: 248b, H: 176a, R: 234b, A: 93b)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa')

- 1 Ey çemen-i kırbda serv-i ser-efrâz
Gülbün-i bî-sâye-i bâğçe-i râz
- 2 Gülşen-i taħķîķde ey gül-i bî-ħâr
Ĥopmadı kıddiñ gibi gülbün-i i' câz
- 3 Ĥil' at-i levlâk ile tâc-ı le' amrük
Zâtına maħşûşdur ey şeh-i mümtâz
- 4 Bulmaz idi imtiyâz olmasa saña

- Cân ile manşûr eger ‘ aşık-ı ser-bâz
- 5 Farq-ı kemâli sürer gün gibi çarha
Câm-ı gamıñla olan mest-i ser-endâz
- 6 Salţanat itmez kabûl ‘ abd-i kemîniñ
Sâ`il-i hâk-i deriñ şahid ider nâz
- 7 İtse ‘ acerb mi mekân göñlümi ‘ aşkıñ
Taşda kayada olur lâne-i şeh-bâz
- 8 Ravzañı vaşf eyleyen ehl-i kemâliñ
Tâ`ir-i tab‘ ı ider ‘ arşda pervâz
- 9 Bâdiye-i medhiñe olmaya pâyân
Raşş-ı hıred tâ-şaşır itse tek ü tâz
- 10 Vaşf-ı ruhuñda revâ olsa Nazîm'iñ
Kilk-i sühan-perveri nâdire-perdâz

273 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a)
(Mef` ulü Mefâ` ilün Fe` ulün)

- 1 Ey muţrib-i hoş-tekellüm-i nâz
Şal gûş-ı dile terennüm-i nâz
- 2 Çeşm-i siyehiñ mukahhal eyle
İtsün nigehiñ tebessüm-i nâz
- 3 Dâmân-ı melâhatiñde göster
Gülşen gülşen tebessüm-i nâz
- 4 İtsün varak-ı teğâfulünden
Etfâl-i müjeñ ta` allüm-i nâz
- 5 Öldürdi Nazîm-i zârı gamzeñ
Bilmez mi daği terahhum-ı nâz

274 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Çeşmiñ ideli meyl-i edâ-yı sebağ-ı nâz
Ezberledi her bir nigehiñ şad-varağ-ı nâz
- 2 Germiyyet-i mey ' ârızıñ itmiş yine gül-gûn
Hürşîd-i melâhatle yaraşmış şafağ-ı nâz
- 3 Ğamzeñ nice ser-mest-i ğurûr olmasun ey şûh
Hem nûş-ı mey-i ' işve ider hem ' arağ-ı nâz
- 4 Mest itmese ' uşşâkıñı şahbâ-yı vişâliñ
Bir nuğl-i niyâz olmaz idi her tabağ-ı nâz
- 5 Her ğamzede biñ şevğ virir ' âşığa gelmez
Çeşmiñ gibi bir ' işve-ger ü mâ-şadağ-ı nâz
- 6 Dârû-yı vişâl irmese bîmâr-ı vişâle
Cân virmege kalmışdı hemân bir ramağ-ı nâz
- 7 Hâğğâ ki Nazîm ancağ olur böyle gerekdir
Üslûb-ı niyâz ile muţâbığ nesâğ-ı nâz

275 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bezm-i meyde açılup gelse o nev-reste-i nâz
Dâmen-i hânde leb-â-leb ola gül-deste-i nâz
- 2 Nigeh-i zâlim-i hûn-rîzi zebûn-ı ' işve
Çeşm-i şîr-efgen-i âhû-veşi dil-ğaste-i nâz
- 3 Ebruvânı kader-endâz-ı kemân-ı bî-zih
Müje-i ' işve-geri nâvek-i nâ-ceste-i nâz

4 Târ-ı ‘ aql u dil-i hûbâna düşe çîn-i hâsed
Kâkül-i pür-şikeni olsa girih-beste-i nâz

5 Şefkat itmezdi niyâz-ı dil-i ‘ uşşâka Nazîm
Hâtır-ı ğamze eger olmasa işkeste-i nâz

276 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Meger o ğamze-i sâhir ider ifâde-i nâz
Ki itmede müjeler şaf şaf istifâde-i nâz

2 O şâh-ı kişver-i hüsün henüz olmadadır
Girişme mülk-i cemâlinde bâc-dâde-i nâz

3 Muğavves olsa nola ebruvân-ı çîn-dârı
Henüz çekmede ol ğamzeler kepâde-i nâz

4 Dirîğ nîm-nigâh eylemezdi ‘ âşıkdan
O çeşm-i mest eger olmasaydı zâde-i nâz

5 Şikeste taraf-ı küleh gîsuvân ham-ender-ğam
Elinde sâğar-ı ‘ işve gözinde bâde-i nâz

6 Henüz kıpımadı gülzâr-ı hüsün ü behcetden
Dağı o leğ gibi gül-ğonca-i güşâde-i nâz

7 Nazîm o şûha yakışmış kabâ-yı yâsemen
Bahâr-ı ‘ işvede gûyâ geyindi sâde-i nâz

277 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Serîr-i ‘ işveye geçdi bugün o mâye-i nâz
Müşerref oldu yine mağdemiyle pâye-i nâz

2 Meded ne tıfl olur ol ğamze-i dilârâ kim

Dem-â-dem olmadadır der-kenâr-ı dâye-i nâz

3 Yanar mı dil tef ü tâb-ı maḥabbete yoḥsa
Hümâ-yı kâküli yâ Rab şalar mı sâye-i nâz

4 Düşürdi ḥâb-ı şafâya o çeşm-i fettânı
O ğamzeler idüp îmâ ile ḥikâye-i nâz

5 Nazîm ḥâl-i siyeh şanma kişver-i ḥüsne
Bıraḳdı fitne yine mekr-i bî-nihâye-i nâz

278 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Ğamında bulduĝum ḥâlet baña cânâneden gelmez
Ki neşve telḥî-i meyden gelür mey-ḥâneden gelmez

2 Dile sâḳî ḥırâmından gelür ḥâlât-ı bezm-i mey
Ne deñli germ olursa cünbiş-i peymâneden gelmez

3 Görelden ḳatre-i eşkim ḥayâliñ kendi ḥışmımdan
Remîde bir hümâdır ḥavf-ı dâm u dâneden gelmez

4 Sipihriñ mihr ü mâhından ne mümkin pertev-i râḥat
Niĝâh-ı âşinâyî dîde-i bîĝâneden gelmez

5 Yanar dil sûz-ı 'aşḳa nâle itmez 'andelîb-âsâ
Belî keşf-i rümûz-ı maḥremi pervâneden gelmez

6 Ğarîb itdi beni nice zamândır yâd ellerde
Peyâm-ı şîḥḥat añlandı dil-i dîvâneden gelmez

7 Gedâyı pâdişâh eyler Nazîmâ cür' a-i câmı
Ḳalur lâ-büd varanlar meclis-i mestâneden gelmez

279 (T: 250a, H: 177b, R: 236a, A: 209b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Hâyâl-i la‘l-i nâbiñ dîdede mey-gûn olur çıkmaz
Tılsım-ı dilde genc ü ‘illetiñ medfûn olur çıkmaz
- 2 Ğurûr itme hâzer ey bî-vefâ fikr eyle encâmın
Ki vâdî-i melâhat bir ‘aceb hâmûn olur çıkmaz
- 3 Ğamiñ ey Yûsuf-ı şânî nola yol bulmasa dilden
Düşenler külbe-i aHzânıma maHzûn olur çıkmaz
- 4 Olaldan haste-i ‘aşka ser-i kûyuñ şifâ-ğâne
‘İlâc itme tabîbim dil yine mecnûn olur çıkmaz
- 5 Tenimde âh şâhım naqş iderdim havfım oldur kim
O da maHzv-ı sirişk-i dîde-i pür-ğûn olur çıkmaz
- 6 O mekkârıñ çeh-i Bâbil midir yâ Rab zenağdânı
Düşen üftâde şad-mekr ü şad-efsûn olur çıkmaz
- 7 Dil-i şeydâ ‘aceb mi eglenüp kalsa Nazîm-âsâ
Girenler meclis-i cânâneye meftûn olur çıkmaz

280 (T: 250a, H: 177b, R: 236a, A: 210a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Benimle ‘ahd ü peymâna o mest-i nağvet el virmez
Dirîğâ dest-i kûtâh-ı ümîde fırsat el virmez
- 2 Ne deñli pâyine üftâde-ğân Ğûn-âbe-rîz olsa
Olup dâmen-keş ol serv-i kıyâmet-kâmet el virmez
- 3 Olursa pençe-i Ğurşîd-i ‘âlem-tâb ile pür-tâb
Bize sâkî elinden Ğayrı câm-ı ‘işret el virmez
- 4 Yine ser-keşlik eyler Ğalka-i tevĞîde de girse
Murâd itdikçe hem-dest olmağâ ol âfet el virmez

- 5 Züleyhâ-vâr kesme dâmeninden destiñi yoḥsa
‘Azîz-i Mıṣr-ı ‘aşḫ olsañ o Yûsuf-ṭal’ at el virmez
- 6 Ser-â-pâ dâġ-ı cismim seyrine çeşm-i temâşâdır
Nigâh itdikçe yâra dem mi var şad-ṭâlib el virmez
- 7 Ayaġın öp Nazîmâ el virirse meclis-i meyde
Bilürsün dest-bûs-ı sâķî-i bî-şefkat el virmez

281 (T: 250b, H: 177b, R: 236b, A: 210a)
(Mef’ ûlü Mefâ’ îlü Mefâ’ îlü Fe’ ûlün)

- 1 Cân u dil alur ġamze-i cânâne görünmez
Yâ Rab ne belâdır bu dil ü cânâ görünmez
- 2 Her târına âvîze iken bir dil-i şad-çâk
Ol zülf-i muṭarrâ görünür şâne görünmez
- 3 Hep da’ vetine yaġdı süveydâ-yı derûnın
Şimdi o perî-veş dil-i sûzâna görünmez
- 4 Ya’ ķûb kim ey Yûsuf-ı gül-pîrehen-i nâz
Sensiz dü-cihân dîde-i giryâna görünmez
- 5 Pâ-beste iden zülfün ile hâl-i ruḫûndur
Murġ-ı dile her dâm ile her dâne görünmez
- 6 Ruḫsârîñi kâkülleriñ itse nola mestûr
Ḥurşîd şeb-i tîrede insâna görünmez
- 7 Ağyâra yol olmaz ḫarem-i yâra Nazîmâ
‘İşret-gede-i râzda bîġâne görünmez

282 (T: 250b, H: 178a, R: 236b, A: 210a)
(Mef’ ûlü Mefâ’ îlü Mefâ’ îlü Fe’ ûlün)

- 1 Hâlât-ı mey-i ‘aşḫ her âdemde bulunmaz

- Ol neşve şarâb-ı kadeh-i Cem'de bulunmaz
- 2 Her demde nola açsa gül-i dâğ-ı derûnum
Bu perveriş-i girye ki şebnemde bulunmaz
- 3 Mecrûh-ı ğam-ı aşk müdârâya ne hâcet
Hâşiyet-i zaḥm-ı dili merhemde bulunmaz
- 4 Mihri düşürür dâmına hürşîdi o mâhuñ
Bu câzibe her kâkül-i pür-ḥamda bulunmaz
- 5 Bir kaṭre şudur gerçi o sîb-i zeḳan ammâ
Ser-çeşme-i şad-neyyir-i a' zamda bulunmaz
- 6 Hûn-ı dil ü eşk-i ter ile girmez ele aşk
Zîrâ o güher kânda o dür yemde bulunmaz
- 7 Mûr ise de merdâne nigâh eyle Nazîm'e
Kim mühr-i Süleymân gibi âlemde bulunmaz
- 283 (T: 250b, H: 178a, R: 236b, A: 210a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Zaḥm-ı tîr-i müjeñi dilde ki her ân buluruz
Merhemde de yine ol zaḥmda pinhân buluruz
- 2 Sen hemân ḥançer-i bürrânıñı tek itme dirîğ
Biz seniñ yoluña ey âfet-i cân cân buluruz
- 3 Zülfüñi âlem-i ḥüsnüñde temâşâ ideli
O cihânıñ şehrin şâm-ı ğarîbân buluruz
- 4 Kıymam uşşâka diyü ğamzeñe gel itme yemîn
Ser-i tîğîñda şaḳm tâze daḫi ḳan buluruz
- 5 Bir aceb bâdeye tayy itmedeyüz biz ki Nazîm
Her ḳademde ser-i şad-Ḳays'ı nümâyân buluruz

284 (T: 251a, H: 178a, R: 237a, A: 210b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ne bülbülüz ne giriftâr-ı reng ü bû oluruz
Yine bu bâğda gül-çîn-i ârzû oluruz
- 2 Nigâh-ı hışm ile mir'ât-ı kalbim itme şikest
Seniñle ey yüzi gül belki rû-be-rû oluruz
- 3 Gelür haţ-ı siyehiñ sen de ey perî bir gün
Bulursuñ eyledigiñ biz de kâm-cû oluruz
- 4 Haţ-ı 'izârîñi vasf eyleyüp seniñ cânâ
Bahâr-ı hüsn ü melâhatde tâze-gû oluruz
- 5 Nazîm gerçi haķîriz bu rûzgârda lîk
Hünerle hâk-feşân-ı ser-i 'adû oluruz

285 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 210b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Çerâğ-ı âh gibi şem' -i bî-dilân olmaz
Duĥânı şu' le olur şu' lesi duĥân olmaz
- 2 Ğam u maĥabbetle dâstân-ı dehr olanıñ
Beyânı ğuşsa olur ğuşsası beyân olmaz
- 3 Seniñ gibi gözi tîr ü kaşı kemân olanıñ
Nişânı sîne olur sînesi nişân olmaz
- 4 Şalât-ı 'aşķda dîvâne-i maĥabbetiniñ
Ezânı nâle olur nâlesi ezân olmaz
- 5 Cünûn-ı 'aşķ ile leb-rîz olan Nazîm-âsâ
Fiğânı ĥande olur ĥandesî fiğân olmaz

286 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 210b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Baña o çeşm o ebrû nice telâş olmaz
Ki hergiz ins ü perîde o göz o kaç olmaz
- 2 Şemîm-i nefha-i zülfünle bir dem olmaz kim
Karâr-gâhı diliñ ' anberîn firâş olmaz
- 3 Gören tenimde didi eşk-i çeşm-i gül-gûnum
Bu târ u pûd-ı maḥabbetle kim kumâş olmaz
- 4 Bulur mı çâşnî-i zevk-i vaşl-ı cânânı
O dil ki telhî-i hecr ile gam-ma' âş olmaz
- 5 Debîr-i baht gâlaḫ yazdı ḫarf-i ye'si Nazîm
Fiğân ki şafha-i ümmîdden terâş olmaz

287 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 211a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Geldikçe ḫayâli dil-i pür-şûrda ḫalmaz
Bu câzibe-i ḫüsn o mağrûrda ḫalmaz
- 2 Zîr-i ser-i zülfinde görür mâh cemâlin
Ġurbet-zede gönlüm şeb-i deycûrda ḫalmaz
- 3 Geh serzeniş-i ğamze geh âzâr-ı nigâhı
Ol seng-dile ḫâtır-ı meksûr da ḫalmaz
- 4 Şîrînî-i vuşlat getirür telhî-i hicrân
Keyfiyyet-i şahbâ belî maḫmûrda ḫalmaz
- 5 Rûşen-dile virmez keder âlâyiş-i dünyâ
Rengînî-i mey sâğar-ı billûrda ḫalmaz
- 6 Sâḫî içelim şun dem ola bezm-i ḫarabda

Câm-ı mey ü çeng ü ney ü tanbûr da almaz

- 7 Ey Őuĥ Nazîm'e ğazabâne nigeĥ itseñ
Cânın virir ol ' âşık-ı mehcûrda almaz

288 (T: 251b, H: 178b, R: 237b, A: 211a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Giryânım o ĥâletle ki dîdem bile bilmez
Dîdemden aan eşk-i dem-â-dem bile bilmez

- 2 Çeşmimde ĥayâli dil-i Şeydâda cemâli
Aĥvâl-i diĝer-gûnumı hem-dem bile bilmez

- 3 KâŐâneme geldi diyü dil-dârını pür-Őevĥ
Aĝyârını ammâ dil-i ĥoŐ-dem bile bilmez

- 4 Geh dilde nihân olmada geh dîdede peydâ
Kârın o perî-peykeriñ âdem bile bilmez

- 5 Bir devrine geldik bu sipihriñ ki Nazîmâ
Dîvâne göñül Őoĥbet-i yek-dem bile bilmez

289 (T: 251b, H: 179a, R: 237b, A: 211a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Lebiñ fütâdesi câm-ı Cemi bilür bilmez
Seniñle ülfet iden âdemi bilür bilmez

- 2 Geçürdi va' de-i vaŐlıñla ' âşık eyyâmın
O dil-figâr gibi merhemi bilür bilmez

- 3 Sirişk ü girye degil iĥtiyâc-ı dâĝ-ı dilim
Gül-i bahâr-ı cünûn Şebnemi bilür bilmez

- 4 Esîr iken dil-i dîvâne ayd-ı bendinde
Yine o zülf-i ĥam-ender-ĥamı bilür bilmez

5 Henûz hâce-i ‘ aşk itmese nola âzâd
Ki tıfl-ı dil dağı ders-i ğamı bilür bilmez

6 Füzûnî-i sitem dehr eksiginde degil
O kim hisâbda bîş ü kemi bilür bilmez

7 Nedîm-i ğamze-i câdû-yı pür-füsûnı iken
Nazîm-i sâhir-i mu‘ ciz-demi bilür bilmez

290 (T: 252a, H: 179a, R: 238a, A: 211a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Bu şeb ğarîb-dem itdik benimle yâr ikimiz
Ġarîb-dem-i kıdem itdik benimle yâr ikimiz

2 ‘ Aceb mi şem‘ ile pervâne olmasa maħrem
Ki ğayrden ħarem itdik benimle yâr ikimiz

3 Tarâvet-i ħa‘ u zülfiyle ‘ andelîb-âsâ
Çemen çemen neĝam itdik benimle yâr ikimiz

4 Olursa tayy nola destân-ı Leylî vü Mecnûn
Ki nâmımız ‘ alem itdik benimle yâr ikimiz

5 O câm-ı nâz-be-kef ben kadeħ be-dest-i niyâz
Nazîm def‘ -i ğam itdik benimle yâr ikimiz

291 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ îlü Fâ‘ ilün)

1 ‘ Aşkıñ ħarîf-i bâdesi ħamyâze istemez
Mest-i elest-i neşve mey-i tâze istemez

2 İşrâkiyân-ı mihr ü maħabbet ħamûş olur

Mestânesi o meclisiñ âgâze istemez¹

3 Bir ‘âşık-ı gedâsını şâh-ı cihân ider
Sulţân-ı ‘aşk hemîşe endâze istemez

4 Mecnû‘ a-i ümîd-i perîşân-sütûrumuz
Eczâ-yı ‘aqlımız gibi şîrâze istemez

5 Nazm-ı nazîm sâde-‘ izâr olsa vechi var
Hüsn-i edâsı gâliye vü gâze istemez

292 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Dile zülfüñ gibi bir zıll-i himâyet düşmez
Herkese sâye-i şeh-per-i sa‘ âdet düşmez

2 Kâmetiñ cilveler itdikçe zamân olmaz kim
Nev-be-nev ‘âleme şad-şûr-ı kıyâmet düşmez

3 Seni ağıâr ile gördükçe olmaz cânâ
Reşkden cân u dile âteş-i ğayret düşmez

4 Hâsed ol rinde ki gitmez bir elinden kefi yâr
Bir elinden daħi câm-ı mey-i ‘işret düşmez

5 Cânı cânân ile yek-reng idegör vuşlatda
Her zamân bir yire tenhâ iki hâsret düşmez

6 Âsiyâb-ı felegiñ dönmede her dûna müdâm
Âh kim dâne kadar kendime nevbet düşmez

7 Eliñ ifnâsına ta‘ n eyleme zinhâr Nazîm
Sen de bir şiftesin saña melâmet düşmez

¹ Beyit, T nüshasında bulunmamaktadır.

293 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Görüp cemâliñi 'aşık iderse âh yazılmaz
Cünûn nişânıdır ey melek günâh yazılmaz
- 2 Zamân olur mı saña saır-ı üstühân-ı teninden
Niyâz-nâme-i 'uşşâk-ı gam-penâh yazılmaz
- 3 Bakup cemâline bîhûde girme zağmına naqqâş
O hüsni-ı havşala-sûz u o kec-külâh yazılmaz
- 4 Tekellüm eyler idi hestî-i dehânını işbât
Velîk maşkeme-i gaybda güvâh yazılmaz
- 5 Derinde hûn-ı cigerle dem olmaz ol şeh-i hüsniñ
Hezâr nâle-i hasretle âh u vâh yazılmaz
- 6 Berât-ı bahtıma tarı olmadı sevâd-ı ümîdim
Şahîfe-i siyeh üzre haı-ı siyâh yazılmaz
- 7 Nazım kûyına bir bir dizilmede şaf-ı 'uşşâk
Mağal mi var o şeh-i hüsni için sipâh yazılmaz

294 (T: 252b, H: 180a, R: 238b, A: 211b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ruhsâr-ı yâri haı-ı 'izârından isteriz
Bihzâd-ı hüsni naqs u nigârından isteriz
- 2 Ağyardan su 'âl ideriz kûy-ı dilberi
Bir bülbülüz ki gülşeni hârından isteriz
- 3 Cism-i nüvâzı buldururuz âh u nâlede
Sâz-ı cünûnı zağme-i târından isteriz
- 4 Gîsû-yı 'anberîni dilden idüp taleb

Naḥcîr-gâh-ı ‘aşkı şikârından isteriz

- 5 Yârîñ Nazîm-i zâra idüp gamzesin su’âl
Tîğ-ı nigâhını dil-i zârından isteriz

295 (T: 252b, H: 180a, R: 238b, A: 212a)
(Müfte’ ilün Mefâ’ ilün Müfte’ ilün Mefâ’ ilün)

- 1 Kadd-i büleñd-i yâri kim pür-ḥarekât söyleriz
‘Âşık-ı zâra bîhûde şabr u şebât söyleriz

- 2 Ḥaṭṭ-ı ‘izârı yâdına geh Leme’ âta başlarız
Nükhet-i zülfi şevḳine geh Nefeḥât söyleriz

- 3 Küşte-i tîğ-ı çeşmine maḥz-ı ḥayâtdır deriz
Beste-i dâm-ı zülfine ehl-i necât söyleriz

- 4 Âyîne-i ruḥuñ görüp vaşf ideriz lebin müdâm
Tûṭî-i ḥoş-edâlarız ḳand-i nebât söyleriz

- 5 Râz-ı dehân-ı yârdan dem ururuz zamân zamân
Ḥayf cünûn-ı ‘aşḳla remz ü nikât söyleriz

- 6 Âh-ı dem-â-dem eylerüz bülbül-i bâğ-ı ‘aşḳ olup
Gülşen-i kûy-ı yârda hep neğamât söyleriz

- 7 Vaşf-ı zülâl-i la’ lini dilberîñ eyleyüp Nazîm
Şâ’ir-i şâf-meşrebiz âb-ı ḥayât söyleriz

296 (T: 252b, H: 180a, R: 239a, A: 212a)
(Mef’ ülü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ülün)

- 1 Biz ‘âşık-ı dîvâne-i pür-şûr-siriştiz
Âteş-dem ü tûfân-dil-i tennûr-siriştiz

- 2 Biñ şûret ile dilde nümâyân ruḥ-ı maḳşûd
Âyîne-i ḥurşîd gibi nûr-siriştiz

3 Pür-zemzeme şad-ıavk-ı cünûn beste-i gerden
Mergûle-serâ ' âşık-ı tanbûr-siriştiz

4 Olsağ nola rengîni-i şahbâda nühüfte
Şafvetde ki biz sâğar-ı billûr-siriştiz

5 Geh mühre sezâ-vâr olan engüşt-i pesînz
Geh pâ-y-ı Süleymâna düşen mûr-siriştiz

6 Hem hançer-i elmâs-ı sitîz-i ciger-i haşm
Hem zağm-ı dile merhem-i kâfûr-siriştiz

7 Mânend-i Nazîm olmadayuz gün gibi meşhûr
Burc-ı hüner ü ma' rifete hûr-siriştiz

297 (T: 253a, H: 180b, R: 239a, A: 212a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Fikr-i leb-i la' liñle ki biz bâde-perestiz
Ser-mest-i şarâb-ı kadeğ-i bezm-i elestiz

2 Hamyâze çeker câmımıza şimdi meh-i nev
Hum-hâne-i vahdetde mey-i feyz ile mestiz

3 Ser-meşğ-i cünûnlarız ebrûları yârîñ
Birden çekeriz iki kemân şâhib-i şastız

4 Ferhâd-ı belâ-keşle gehî dûş-be-dûşuz
Geh Kays-ı sitem-dîde ile dest-be-destiz

5 Hurşîd-i sipihr-i hüneriz gerçi Nazîmâ
Ammâ ki yine sâye-şifat pest ile pestiz

298 (T: 253a, H: 180b, R: 239a, A: 212a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Zann itme   it b-1 nige hi nden gile-mendiz
Gayre nige h-i g h   gehi nden gile-mendiz
- 2 İkl m-i dili yıkdı h c m-1 gam-1 ha t n 
Ey husrev-i h b n sipe hi nden gile-mendiz
- 3 Fery d ki c n u dile    b bıra dı
Mest ne seni  ke c-k le hi nden gile-mendiz
- 4 Dil oldu görüp h alleri n beste-i zülfünü
Bu d nesi çok d m-ge hi nden gile-mendiz
- 5 Devri nde hen z eylemedik fark-1 Şeb   r z
Biz r Ően -i mihr   me hi nden gile-mendiz
- 6 Za m-1 dilimiz s zen-i elm s ile dikkik
Ey  ar  bu    zr-i g ne hi nden gile-mendiz
- 7 Memn nı degilsin bil riz biz de Naz m 
N -s z -i ba t-1 siyehi nden gile-mendiz

299 (T: 253b, H: 180b, R: 239b, A: 212b)
(Mef  l  Mef   l  Mef   l  Fe    l n)

- 1   AŐ  içre ki biz Şem   ile perv ne-miŐ liz
C n n ile yek-reng olan c na miŐ liz
- 2 Her halkası Leyl 'y   eker bend-i c n na
Bir silsile-i turreye d v ne-miŐ liz
- 3 RuŐs resine v lih olup zülfüne meft n
C n na geh   y ne geh Ő ne-miŐ liz
- 4 Deyr-i dili p r-na Ő ideli hüsni bütününü
TaŐv r-i cem l ile Şanem-h ne-miŐ liz
- 5 Geh p r-mey-i h n-1 dil   geh p r-  ara -1 eşk

‘İşret-gede-i ‘aşkda peymâne-mişâliz

6 Gencîne-i ma‘ nâ nola pinhân ise dilde
Biz ‘ âlem-i şûretdeki vîrâne-mişâliz

7 Hâcetlerimiz hûb-ı girân oldı Nazîmâ
Bezm-i kerem erbâbına efsâne-mişâliz

300 (T: 253b, H: 181a, R: 239b, A: 212b)
(Mef’ ûlü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ûlün)

1 Geh câzibeyüz hüsni dilârâda nihânız
Geh bûy-ı laţîfiz gül-i ra‘ nâda nihânız

2 Ma‘ nîde şeh-i ‘ âlem ü şûretde gedâyız
Pinhânda hüveydâ vü hüveydâda nihânız

3 Meşrebde bilûrîn kadeh-i bezm-i şafâyız
Ammâ yine rengînî-i şahbâda nihânız

4 Bilmezse nola kâdrimizi hâce-i devrân
Biz dürr-i yetîmiz bün-i deryâda nihânız

5 Kâlbinde Nazîmâ yer idüp biz daği yârîñ
Âteş gibi gûyâ dil-i hârâda nihânız

301 (T: 253b, H: 181a, R: 239b, A: 212b)
(Mef’ ûlü Mefâ‘ ilün Fe‘ ûlün)

1 Pür-âteş-i dâğ-ı derd-i ‘ aşkıız
Germî-dih-i cism-i serd-i ‘ aşkıız

2 Geh ğam gibi Bî-sütûnda Ferhâd
Geh Kays-ı fezâ-neverd-i ‘ aşkıız

3 Pâkîze-derûn u şâf-meşreb
Âyîne-i rûy-ı zerd-i ‘ aşkıız

4 'Ankâ gibi dilde dâstânız
Biz Rüstem-i ğam-neberd-i 'aşkıız

5 Biz dilbere mâ'iliz Nazîmâ
Ġayrı gibi şanma derd-i 'aşkıız

302 (T: 254a, H: 181a, R: 240a, A: 212b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ne câm-ı bâde hâhişimiz ne çemendeyüz
Keyf-i şarâb-ı mihr ü vefâ 'âlemindeyüz

2 Hem zevk-i vaşl-ı dilber ile cilve-güsteriz
Hem şâhid-i cefâsın añup mâtemindeyüz

3 Şarsañ ne deñli sen o cerâhat-pezîr olur
Zahm-ı diliñ ki hâşiyet-i merhemindeyüz

4 Hûn-ı dil oldı ğoncaya dâĝ urdı lâleye
Bu gülşeniñ ki terbiyet-i şebnemindeyüz

5 Biz bâde-nûş-ı meclis-i 'aşkıız Nazîm-veş¹
Bir neşve bulmuşuz ki maħabbet demindeyüz

303 (T: 254a, H: 181b, R: 240a, A: 213a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bâd-ı şubh ile uyanmış gibi dil-dâr henüz
Rûzgâr itdi yine fitneyi bîdâr henüz

2 Câna kâr eyledi tîr-i müje-i dil-dûzı
O dü-ebrû-yı kemân-dâr ise der-kâr henüz

3 Râzımı fâş ideli mûnis-i cân u dil iken

¹ Biz bâde, A: Hûnâbe

Başladı cevri ü cefâ eylemege yâr henüz

4 Birini eylesem izhâr devâ ‘ acze düşer
Dil-i şeydâda nihân derdlerim var henüz

5 Meclis-i ‘ aşkıda cânân ile cân yek-dil iken
Yoğ idi miñnet-i yâr ü gam-ı ağıyâr henüz

6 Haste-i ‘ aşka şifâ bûs-ı leb-i la‘ li imiş
Dil-i şûrîde o ümmîd ile bîmâr henüz

7 Çâr-sû seyrine çıkmış yine ol Yûsuf-ı hüsn
Oldı bir mışr-ı taleb her ser-i bâzâr henüz

8 Bâde-i ‘ aşkıda yâ Rab ne ‘ aceb hâlet olur
Teşne-i cür‘ ası dîvâne vü hüşyâr henüz

9 Selb-i ‘ aklı itdi Nazîmâ dil-i dîvâne-sirişt
Gamdan âsûde olup oldı sebük-bâr henüz

304 (T: 254a, H: 181b, R: 240a, A: 213a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Anda var ise mañabbetden eşer var henüz
Âh idersem bile âh itmede küh-sâr henüz

2 Bîm-i hecr ile geh ümmîd-i vişâliyle gehî
Dil-i gam-dîde ne der-hâb ü ne bîdâr henüz

3 Kâse kâse ‘ arağ u bâde sebîl eyler iken
Kadeh-i dîde hum-ı dil yine ser-şâr henüz

4 Bir gülün çâk idi mihriyle girîbân-ı dilim
Yoğ iken bâğ-ı cihânda elem-i hâr henüz

5 Havf-ı hicrân ile ketm eyledigim râz-ı derûn
Oldı şöhret-fiken-i her ser-i bâzâr henüz

6 Tûtî-i nâııkama hayret iken âyîne-dâr
Yine ider bu bu kadar kudret-i güftâr henüz

7 Bezm-i ülfetden ayak çekdi dil-i zâr-ı Nazîm
Ne ğam-ı yâr ü ne endîşe-i ağyâr henüz

305 (T: 254b, R: 240b, A: 213a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Dil bezm-i yâre maħrem iken dŭrdur henüz
Mest-i mey-i vişâl idi maħmŭrdur henüz

2 Meyl itdigim bilindi hilâl ebruvânına
Mihrim o mâha ğŭn gibi meşhŭrdur henüz

3 Olsa 'aceb mi ğaıı ile ma' zŭl 'âııbet
Nev-devletân-ı ğŭsn ki mağrŭrdur henüz

4 Dîvâne eyledi dili sevdâ-yı zŭlf-i yâr
Ēaıı-ı kelâm iderse ma' zŭrdur henüz

5 Ēŭl ğandeye tebessŭme âmâde ğoncalar
Bŭlbŭl ŧeıâret eyle ki destŭrdur henüz

6 Ēŭftârı âşikâre nŭhŭfte dehân-ı yâr
Mebzŭl naııdi kîsesi memhŭrdur henüz

7 Ehl-i niyâza gelmez açılmaz o ğonca-leb
Sermest-i nâz iken yine mestŭrdur henüz

8 Yaıısa nola fŭrŭğı sŭveydâ-yı ğalbimi
Ēŭsn ile dil ki mihr ile billŭrdur henüz

9 Memlŭ yine cevâhiri dehre nişâr iken
ıab' im 'aceb ğazîneye ğencŭrdur henüz

10 Olmaz melûl ‘âkıbet-endîş-i bezm-i dehr
Zehr-âb-ı ğuşşa çekse de mesrûrdur henüz

11 Sâz-ı niyâzı dinlemeyen ser-girân-ı nâz
MıZRâb-ı ‘aşka kâse-i şanbûrdur henüz

12 Sîr olmayan nevâl-i Süleymân ile teni
Zîr-i zemînde mâ-ğazar-ı mûrdur henüz

13 Âbâd olur Nazîm ħarâbâta ‘azm iden
‘Âlem yıkılsa mey-gede ma‘ mûrdur henüz

306 (T: 254b, R: 240b, A: 213b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 ‘Âlem oldu yıkılıp mey-gede âsûde henüz
Yine mestânelerin serleri zânûda henüz

2 Sâğar-ı meyde kıyâs itme görüp şekl-i ħabâb
Yelkeni zevrak-ı câm-ı şarâbîñ şuda henüz

3 Dergeh-i pîr-i muğân ħâk ile yeksân oldu
Yine mey-ħâreler ol ħâke cebîn-sûde henüz

4 ‘Âlemi mest-i ħarâb itmededir bâde-i ‘aşk
Çekilür câm-ı şarâbîñ adı bîhûde henüz

5 Yâra bîgâne gönül nâmı velî maħrem-i râz
Gürg-i Yûsuf ne-derîde dehen âlûde henüz

6 Dîdeden naqş-ı ruħı eşk ile olmaz zâ’il
‘Aksi âb eyleyemez âyîneden şûde henüz

7 Râm olup sînede ârâm-ı dil ü cânım ola
Şâh-bâz-ı nazarım bir gözi âhûda henüz

8 Cism-i dilber o kadar tâze vü terdir ki Nazîm

Aña terlikde kıyâs olmaya pâlûde henüz

307 (T: 255a, R: 241a, A: 213b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Dildârı haţ-âver görüp âh itmege degmez
Âyîne-i hürşîdi siyâh itmege degmez
- 2 Bî-gâliyedir zîver-i gül-gûn-ı hayâdan
Ruhsâre-i hûbâna nigâh itmege degmez
- 3 Meyl-i zeķanı âb-ı ruhuñ hâke dökerken
Delv-i dili üftâde-i çâh itmege degmez
- 4 Cûyende olup hâk-i ser-i kûy-ı bütânı
Pây-ı dili âzürde-i râh itmege degmez
- 5 Nîreng-i mey-i âl virür reng-i hacâlet
Derd-i seri fikr olsa günâh itmege degmez
- 6 Şâh-ı emele şıķlet iken bâr-ı temennâ
Naħl-i ķad-i ümmîdi dü-tâh itmege degmez
- 7 Olmazsa eger râh-nümâ Hızr-ı haķîķat
Deryâ-yı mecâzîde şinâh itmege degmez
- 8 Meyl itme ser-i zülf-i girih-gîre Nazîmâ
Hâl-i dil-i şeydâyı tebâh itmege degmez

308 (T: 255a, R: 241a, A: 214a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

- 1 'Uķâb-ı dil hümâ-yı evc-i pervâzı şalındırmaz
Per açsa pençesinde degme şebbâzı şalındırmaz
- 2 Aña 'âşık dimem kim seyr-i bâğ u gülşen itdikçe
Yanında bir sehî-serv-i ser-efrâzı şalındırmaz

- 3 Nesîm-i âh-1 pür-tâbım zamân olmaz ki dildârîñ
Dü-ruhsârında ol zülf-i füsûn-sâzı şalındırmaz
- 4 Hâm-1 fitrâk-i nâzında o şayyâd-1 kemân-ebrû
Maħal yokdur ki bir naħcîr-i mümtâzı şalındırmaz
- 5 Ser-i dâr-1 siyâset-gâh-1 ‘ aşkıñda gün olmaz kim
Şeh-i hüşnüm nice ‘ uşşâk-1 ser-bâzı şalındırmaz
- 6 Çemende serv-i âzâdı hırâm itdikçe mestâne
O nev-naħl-i çemânîñ cünbüş-i nâzı şalındırmaz
- 7 Nazîm-i pür-hüner dem yok ki gûş-1 bîkr-i ma‘ nâda
Bu gûne bir kirâmî gevher-i râzı şalındırmaz

309 (T: 255b, R: 241b, A: 214a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Xanı bir hâtır-1 mecmû‘ perîşân olmaz
Var mı bir şem‘ ki ħandân ola giryân olmaz
- 2 Şâm-1 hicrân idügi ‘ âkıbet-i şubĥ-1 vişâl
Bize ħaţĥ-1 ruĥ-1 cânân gibi burĥân olmaz
- 3 Nola her mâlik-i dînâr ‘ azîz olmaz ise
Nâmı her Yûsuf olan Yûsuf-1 Ken‘ ân olmaz
- 4 Gûy-1 ĥurşîd-veş irmez seri eflâke o kim
‘ Arşa-i ‘ aşkıñda sîlî-ĥor-1 çevgân olmaz
- 5 ‘ Aşq mülk-i dili aldı yûri ey şabr u şekîb
Bir vilâyetde bilürsiñ iki sultân olmaz
- 6 Dem mi var tã‘ at-1 ‘ aşkıñda idüp ĥûn-girye
Eşkimîñ ħaţreleri sübĥa-i mercân olmaz

- 7 Nice kandîl ser-i hâk-i mezârım olsun
Tende her dâğ ki derdiñle fûrûzân olmaz
- 8 Dem-be-dem ğarğa-be-hûn olsa dil ü dîde nola
Hecr-i la^ç liñle seniñ ğuşe mi var ÷an olmaz
- 9 Dil-i pür-şûr seniñ ÷albiñe girse yeridir
Kim ki kân-ı ğüher olmaz ğüher-i kân olmaz
- 10 Hıttı-ı sebziñ nola sîr-âb-ı lebiñ olsa henüz
Hızır için vâsıta-i çeşme-i hayvân olmaz
- 11 Tîğ-i elmâs-ı hünerdir sühan-ı pâk-i Nazîm
Hâsidiñ redd ü ÷abûli aña sûhân olmaz
- 310 (T: 255b, R: 241b, A: 214a)
(Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)
- 1 Nihânî ol büt-i şîrîn-sühanla söyleşiriz
Lisân-ı hâl-i dili biz bilenle söyleşiriz
- 2 ^ç Aceb mi bir ğül için zaħm-ı hârımı çeksek
Zamân ola bu çemende dikenle söyleşiriz
- 3 Fezâ vü kûha düşürdükçe reh-ğüzârımızı
Revân-ı ÷ays u dil-i Kûh-kenle söyleşiriz
- 4 Egerçi hâk-i niyâzız o naħl-i nâza velî
Raķîb ile yine tîğ u kefenle söyleşiriz
- 5 Eser nesîm-i hazân bâğ-ı hüsne âħir-i kâr
O ğül-^ç izâr u o ğonca-dehenle söyleşiriz
- 6 Görüp o âyine-ruhsârı hem-zebân oluruz
Müdâm tûtî-i şekker-şikenle söyleşiriz
- 7 Girerse dâmen-i nâzı kef-i niyâz-ı dile

Nazîm o Yûsuf-ı gül-pîrehenle söyleşiriz

311 (T: 256a, R: 242a, A: 214b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bu rûzgârda zann itme hâk-râhız biz
Sevâd-ı bâşıra-i âfitâb u mâhız biz
- 2 Ne minnet-i mey ü sâkî ne bîm-i renc-i humâr
Piyâle-nûş-ı tarab-gâh-ı intibâhız biz
- 3 Ğulâm-ı halka-be-gûş-ı der-i şeh-i ' aşkız
Ne mîr-i şehre ne dervîş-i hânkâhız biz
- 4 Mecâz-ı hâline itme nazar hâkîkate bak
Gedâ-yı ' aşk velî dehre pâdişâhız biz
- 5 Hâyâl-i ebrû-yı dildâr ile nizâr olalı
Hilâl-i îd gibi şimdi nazra-gâhız biz
- 6 O nahl-i râst-ğadiñ sâyesinde hoş geçeriz
Fütâde-i kadem-i yâr-i kec-külâhız biz
- 7 Nola o kaçları yâ itse sînemiz ğırbâl
Delik delik hedef-i nâvek-i nigâhız biz
- 8 Mağabbet itdigimizdir o şûha çevre sebeb
Ğarîbdır ki ne mücrim ne bî-günâhız biz
- 9 Ne vechile varırız bâr-gâh-ı Hâkğ'a Nazîm
Mişâl-i nâme-i a' mâl rûy-ı siyâhız biz

312 (T: 256a, R: 242a, A: 214b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Var mı bir ruhsâr kâkülsüz hağ-ı jengârsız
Mârsız gencîne olmaz gül bulunmaz hârsız

- 2 Ru'yeti tercih ider ' âşık şafâ-yı vuşlata
Cennet ey dil âdeme zindân olur dîdârsız
- 3 Seyr idüp âyîne-i ruhsârını gûyâ olur
Tûfî-i dil söylemez yâr-ı şeker-güftârsız
- 4 Bâğ-ı kûyından cüdâ seyr-i gülistân eylesem
Her gül-i şad-berg olur bir dâğ-ı hasret yârsız
- 5 Perde-i çeşm-i dile nakş-i hayâl-i yâr iden
Eyledi cân şöbetin cânânla ağıyârsız
- 6 Hecr ile giryân olan hândân-ı vaşl-ı yâr olur
Bülbüli gülzâra mahrem eylemez gülzârsız
- 7 Pâdişâh-ı ' aşk teşrîf itmeyelden ey Nazîm
Kaldı vîrân taht-gâh-ı şehr-i dil mi' mârsız

313 (T: 256b, R: 242a, A: 214b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Cevriñ ki seniñ ey şeh-i bî-dâd dükenmez
Her gûşede senden saña feryâd dükenmez
- 2 Bîhûde şümâr itme figâr-ı ser-i tîğîñ
Kırsañ dañi ey gamze-i cellâd dükenmez
- 3 Cânâ seni tenhâ bulamam bûs u kenâra
Dünyâ dükenirse yine hussâd dükenmez
- 4 Çeşmim dil-i şeydâdan alur hûn-ı sirişki
Şarf itse dem-â-dem nola îrâd dükenmez
- 5 Şebt ola eger mücmeli mecmû' a-i dehre
Tafşîl-i gam-ı hâtır-ı nâ-şâd dükenmez

6 Ey semt-i mecâzîde olan sâlik-i taḥḳîk
Ol bâdiye-i himmet-i irşâd dükênmez

7 Bezl eyle Nazîmâ güher-i nazmı cihâna
Genc-i ḥikem ü feyz-i Ḥudâ-dâd dükênmez

Ḥarfü's-Sîn

314 (T: 23b, H: 24a, R: 23b, A: 94a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

1 Ey neyyir-i 'âlem-fürûz nûr-ı ruḥuñdan bir ḳabes
Mihr-i cemâliñden henüz mâh-ı münevver muḳtebes

2 Gülbün ḳadiñdir gül teniñ tesnîm cûy-ı gülşeniñ
Ḥân-ı na'îmiñde seniñ sîmurğ-ı 'anḳâ bir meges

3 Eflâk mânend-i ḳaṭâr dâ'im yoluñda bî-ḳarâr
Şems ü ḳamer leyl ü nehâr olmuş aña iki ceres

4 Luṭfuñdan ey faḥr-i enâm ümmîd-vârım şubḥ u şâm
Mir'ât-ı dîdârıñ tamâm göster baña âḥir nefes

5 Dergâh-ı pâkiñde şehâ olmaḳ ümîdiyle gedâ
Göñlümde şad-güne hevâ cânımda şad-güne heves

6 Ḳaldım seniñ iḥsânıña lâyıḳ keremdir şanıña
Luṭf eyle ben nâlânıña ey cümleye feryâd-res

7 Şemşîr-i şer' iñ sû-be-sû itdirdi ḥaşma ser-fürû
Ḥayl-i ümem cünd-i 'adû rîḥ-i 'aḳîm u ḥâr u ḥas

8 Ben mâdiḥim sultânıma sultân-ı 'âlî-şânıma
Mâdâm murğ-ı cânıma ola bu ten ḥâkî ḳafes

9 Olsun dile 'aşḳıñ naşîb bulsun fenâ şabr u şekîb
Derdiñdir ancaḳ ey ṭabîb cân-ı Nazîm'e mültemes

315 (T: 256b, H: 181b, R: 242b, A: 94a)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ülün Fe' ülün)

- 1 Ey meh-i berķ-efgen-i cihân-1 muķaddes
Mihr-i şeref burc-1 âsumân-1 muķaddes
- 2 Bâĝ-1 le' amrük nihâl-i ĥadîķa-i levlâk
Serv-i ĥırâmân-1 gülistân-1 muķaddes
- 3 Şâh-1 nübüvvet-ĥaşem ĥıdîv-i rüsul-ĥayl
Ķâfile-sâlâr-1 kârvân-1 muķaddes
- 4 'İd-geh-i kûyuña çekilmede ervâĥ
Ey saña ĥurbân hezâr cân-1 muķaddes
- 5 Ĥâdim-i ĥâk-i deriñ şufûf-1 melâ'ik
Râtibe-ĥâr-1 ĝamiñ revân-1 muķaddes
- 6 Kûyuña rû-mâl iden bulur derecâtın
'Arş ile hem-serdir ol mekân-1 muķaddes
- 7 Olmuş ezel fevc fevc şikâr-1 'aşķıñ
Cân ile murgân-1 âşiyân-1 muķaddes
- 8 Ķurb-1 Ĥudâ'da seniñ nişâr-1 ĥudûmüñ
Gevher-i gencîne-i nihân-1 muķaddes
- 9 Farķ-1 laţifiñde ol dü-gîsû-yı müşĝin
Nûr-1 siyehdir bâ-sâyebân-1 muķaddes
- 10 Ķurb-1 civârıñ yeter bihişt Nazîm'e
Ey ĥaremi ravza-i cinân-1 muķaddes

316 (T: 257a, H: 182a, R: 242b, A: 215a)
(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Besdir ola ğamiñla diliñ kârı âh bes
Öldürmek ise aşdıñ eger bir nigâh bes
- 2 Bir  omrdür ki aldı zenehdâniña düşüp
Tâ key dil-i ğarîb ola maĥbûs-ı câh bes
- 3 Mülk-i cemâliñe seniñ ey pâdişâh-ı ĥüsn
Şaf şaf   itâb u nâz u girişme penâh bes
- 4 Murĝ-ı dili bu mertebe âvâre itmeden
Pâ-bend ise murâdıñ o zülf-i siyâh bes
- 5 Sûz-ı derûn-ı girye ki var sende ey gönül
İşbât-ı derd-i   aşka bu iki güvâh bes
- 6 Farķımda dūd-ı âh-ı ser-â-ser tenimde dâĝ
Seyyâh-ı   aşka bir nemed ü bir külâh bes
- 7 Hâķ'dan ümîd-i maĝfiret itmez misiñ Nazîm
Besdir bu bî-şümârî-i cürm ü günâh bes

317 (T: 257a, H: 182a, R: 243a, A: 215a)
(Mefâ  ilün Fe  ilâtün Mefâ  ilün Fe  ilün)

- 1 Bu ravzada nola lâl olsa bülbülân-ı heves
Açılmadı gül-i şad-berg-i gülsitân-ı heves
- 2 Hâdeng-i ĥâhiş-i dil menzilin bulurdı eger
Olaydı uvvet-i baĥt ile pür-kemân-ı heves
- 3 Sefine-i emelim ĥayf aldı sâĥilde
Güşâde olmadı bir kerre bâd-bân-ı heves
- 4 Metâ  -ı ye  s ile baĝlandı maĥmil-i ümmîd
Ne ĥayr ider ola âyâ kârvân-ı heves
- 5 Nazîm düşdi gönül bir ĥaţ-âver âfete âh

İrişdi şeb açılup neyleye dükân-ı heves

318 (T: 257a, H: 182b, R: 243a, A: 215a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Neydir benim figânıma her bâr hem-nefes
Lâ-büd olur figâra dil-efgâr hem-nefes
- 2 Ferhâd-ı Bî-sütûn-ı maķâmât-ı ' aşkıñam
Olsa nola terâneme küh-sâr hem-nefes
- 3 Ben şu' le-nağme ' aşık-ı pervâne-meşrebim
Olmaz benimle bülbül-i gülzâr hem-nefes
- 4 Âheng-i sâz u sûzuma evtâd hem-sürûd
Muṭrib nevâ-yı nâleme hemvâre hem-nefes
- 5 Nâhîdi şevķ-i zemzemesi gökden indirir
Olsa Nazîm-i zâra eger yâr hem-nefes

319 (T: 257a, H: 182b, R: 243a, A: 215a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Nuṭķ-ı Mesîh'e kim süḫanıñ eylemem kıyâs
Rûḫ-ı mücerrede deheniñ eylemem kıyâs
- 2 Ey ğonca-leb getürmeysiñ ihtimâldir
Gül-berg-i câna pîrezeniñ eylemem kıyâs
- 3 Bulmaz necât maḫşere dek her düşen göñül
Ben çâh-ı Yûsuf'a zekaniñ eylemem kıyâs
- 4 Bir kerre murğ-ı ' aklı giriftâr olan bilür
Dâma dü-zülf-i pür-şikenîñ eylemem kıyâs
- 5 Revnaķ-fürûz-ı gülşen-i Firdevs-i ' işvedir
Ṭûbâ'ya ķadd-i nârveniñ eylemem kıyâs

6 Bu âfitâba itmede secde o âteşe
Hindûya hâl-i pür-fiteniñ eylemem kıyâs

7 Tarh-ı sühanda hüsni edâda garîbdir
Tab' ın Nazîm gayre seniñ eylemem kıyâs

320 (T: 257b, H: 182b, R: 243b, A: 215b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 ' Aceb mi olsa kemân kâmet-i hamîde Qays
Ne çekmedi dil-i zâr-ı sitem-keşide Qays

2 Şikenc-i turesini eylemezdi Leylî-i dâm
Görende uçmasa murğ-ı dil-i remîde Qays

3 Ne itihâd-ı maḥabbet olur bu kim olmuş
Siyâh-hâne-i Leylî sevâd-ı dîde-i Qays

4 Tamâm yâr ile vahşetden üns idi kaçdı
Zehî şekîb hoşâ şabr-ı ber-güzide Qays

5 Bulurdı kâm-ı dili zevk-i yâd-ı la' linden
Hayâl-i kand-i leb-i yâr idi ' aqîde-i Qays

6 Dönerdi rişte-i yâkûta la' l-i yâri añup
Le'âl-i eşk-i ter-i dem-be-dem çekide-i Qays

7 Qonuldu şöhret-i ' aşkıñla tâk-ı nisyâna
Nazîm defter-i Ferhâd ile cerîde-i Qays

Harfû's-Şîn

321 (T: 24a, H: 24a, R: 24a, A: 94b)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 Ey dü-ruh-ı dil-keşi verd-i gülistân-ı ' arş

- Qâmet-i tûbâ-veşi gülbün-i bostân-ı ‘arş
- 2 Hâdî-i şeh-râh-ı dîn hâtîme-i mürselîn
Dâver-i kürsî-nişîn hüsrev-i eyvân-ı ‘arş
- 3 Bulmaz idi kudsiyân bûy-ı laţfinde cân
Olmasa ol gîsûvân sünbül ü reyhân-ı ‘arş
- 4 Dâver-i pûziş-peziş pâdişeh-i dest-gîr
Server-i refref-serîr şâh-ı kalem-rân-ı ‘arş
- 5 Hâce-i levh u kalem münşî-i hikmet-raqam
Şâh-ı risâlet-harem hâkim-i dîvân-ı ‘arş
- 6 Ümmeti ğam-hârıdır rûhü'l-emîn yârıdır
Pertev-i dîdârıdır şem‘-i şebistân-ı ‘arş
- 7 Qurba idüp ‘azm-i râh olsa feres-rân o şâh
Teng ola bî-iştibâh ‘arşa-i meydân-ı ‘arş
- 8 Ol şeh-i ‘âlî-nijâd itdi kudûmiyle şâd
Olsa ‘aceb mi ziyâd mertebe-i şân-ı ‘arş
- 9 Cân-ı Nazîm-i gedâ yoluña şâhım fedâ
Olsun o destân-serâ murğ-ı hoş-elhân-ı ‘arş

322 (T: 257b, H: 183a, R: 243b, A: 94a)
(Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Ey şeh-i mülk-i men-‘aref husrev-i taht-gâh-ı ‘arş
Menziletiñle pür-şeref kürsî-i kâdr ü câh-ı ‘arş
- 2 Ey ufuk-ı sipihr-i dîn olmuş o ‘ârız-ı cebîn
Maşrıq-ı neyyir-i yakîn maţla‘-ı mihr ü mâh-ı ‘arş
- 3 Menba‘-ı cûd u mekrümet ‘ayn-ı kemâl ü ma‘rifet
Qutb-ı cihân-menzilet mürşid-i hânkâh-ı ‘arş

- 4 Server-i hayl-i enbiyâ taht-nişîn-i ıstıfâ
Zâtını eylemiş Hudâ şâh-ı rusül-sipâh-ı ‘ arş
- 5 Kâşif-i sırr-ı her hikem ‘ ârif-i nükte-i kıdem
Pâdişeh-i mülk-i haşem şâh-ı cihân-penâh-ı ‘ arş
- 6 Sidre zelîl-i kâmetiñ çarh gedâ-yı rif atıñ
Hâk-i kudûm-i ‘ izzetiñ zîb ü fer-i külâh-ı ‘ arş
- 7 Gülbün ü gül kadiñ teniñ ravza-i qurb gülşeniñ
Düşmen-i dergehiñ seniñ düşmen-i dil-siyâh-ı ‘ arş
- 8 Oldı tecellî-i Hudâ şehr-i vişâle reh-nümâ
Taht-ı revân idüp saña Refrefi pâdişâh-ı ‘ arş
- 9 Qurba olunca esb-rân ey şeh-i mülk-i lâ-mekân
Cân u dilin ferîşteğân eyledi ferş-i râh-ı ‘ aşq
- 10 Derdiñ ile olup nizâr cân-ı Nazîm-i dil-figâr
Dergehiñe ola nişâr ey şeh-i bâr-gâh-ı ‘ arş

323 (T: 258a, H: 183a, R: 244a, A: 216a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Çemende bâğbân gül-berg-i handânını devşirmiş
Debîr-i gülsitân evrâk-ı bostânını devşirmiş
- 2 Degil şâh-ı nihâl-i gülbün üzre gonca verd-i ter
Çözüp gülşende destâr-ı perîşânını devşirmiş
- 3 Hırâm-ı nahl-i nâziñ seyr idince ol sehî-kaddiñ
Çemende şerm ile her serv dâmânını devşirmiş
- 4 Düçar olmuş gözi hançer çeküp ebrûsı dildârın
Yine mestâne ‘ uşşâkıñ girîbânını devşirmiş

5 Bozulmuş hüsni gelmiş haṭṭı kâlâsın şatup şavmış
Nazîm aḥşam irişmiş hâce dükkânını devşirmiş

324 (T: 258a, H: 183b, R: 244a, A: 216a)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Lisân-ı dil bilür hem-râz u maḥrem ḳalmamış gitmiş
Cihân-ı bî-beḳâda yâr u hem-dem ḳalmamış gitmiş

2 Hele şâhib-mürüvvet görmedik devr-i felekde biz
Kerem-nâmın ḳoyup dünyâda Hâtem ḳalmamış gitmiş

3 Hümârın çekmege keyfiyyet-i şahbâsınıñ degmiş
Bu gayret-hâne-i 'âlemde 'âlem ḳalmamış gitmiş

4 Görenlerden iştdik câmı ḳalmış yâdigâr ancak
Zamân ile gelüp bu meclise Cem ḳalmamış gitmiş

5 Oḳın atmış yayın yaşmış bu dâr u gîrde gelmiş
Atup dutmuş murâdı üzre Rüstem ḳalmamış gitmiş

6 Gelüp şehir-i vücûda bir zamân geşt ü güzâr itmiş
Beḳâsın bulmayup dünyânıñ âdem ḳalmamış gitmiş

7 Mürüvvet şâhibi yoḳdur Nazîmâ devr-i fânîde
Kerem-me'mûl olur merd-i müselleme ḳalmamış gitmiş

325 (T: 258b, H: 183b, R: 244a, A: 216a)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Müjeñle ebruvânıñ kim seniñ tîr ü kemân tutmuş
Aña cânıyla' aşık sîne-i çâkin nişân tutmuş

2 Nola çeşm-i siyeh-mestiñ çekerse kuḥl-i istiğnâ
O ebrûlar ki aña iki müşgîn sürme-dân tutmuş

3 Görüp haṭṭ-ı siyâhıñ gird-i rûyuñda kıyâs itdim

amer devrinde devr-i fitne-i âhîr zamân tutmuş

- 4 İderken dil harîm-i hûsnüñe düzdîde nezzâre
İşitdim şaḡne-i şehri maḡabbet nâgehân tutmuş
- 5 Terennüm-sâz olursa maḡfil-i gülşende lâyıkdır
Nevâ-yı bülbül-i şeydâya güller gûş-ı cân tutmuş
- 6 Kitâbın ḡonca açmış şebnem-i terden döküp nokḡa
Çemende bülbül-i şûrîde bir fâl-ı nihân tutmuş
- 7 Nazîm-âsâ degil pinhân u peydâ içmemek mümkün
Elinde ol perî câm-ı şârâb-ı ergavân tutmuş

326 (T: 258b, H: 183b, R: 244b, A: 216b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O ebrû üzre zülfüñ yâr kim pür-tâb göstermiş
Yem-i behcetde mâhî şaydına ḡullâb göstermiş
- 2 Cemâlin çeşm-i terde Mânî-i 'aşḡ eyleyüp taşvîr
Derûn-ı cûyda ḡurşîd-i 'âlem-tâb göstermiş
- 3 Ḥayâl-i ḡalḡa-i zülfüyle dil yakmış ser-â-pâ dâḡ
Maḡabbet lüccesin girdâb-ber-girdâb göstermiş
- 4 Tenimde her müjem bir rûd aḡıtmış şerḡalar üzre
Bu bâḡ-ı bâḡbânı cedvel ü mîzâb göstermiş
- 5 Bütân hûsn için itmiş perestiş-gâh ebrûsın
Ne kâfir-mâcerâdır deyrde miḡrâb göstermiş
- 6 Nola fânûs-ı eşkâle dönse devlet-i dünyâ
Anı her dîdeye devrân ḡayâl ü ḡâb göstermiş
- 7 Nazîm-âsâ ferâḡat eyleyüp dil dest-bûsından
Ayaḡın sâḡî-i bezmiñ öpüp âdâb göstermiş

327 (T: 258b, H: 184a, R: 244b, A: 216b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O kim dürc-i leb-i la' liñde dürr-i nâb göstermiş
Ne sâhirdir şererde kaçre kaçre âb göstermiş
- 2 Dü-zülfin ' anberîn-emvâc idüp deryâ-yı hüsninde
Yine her târını bir halka-i girdâb göstermiş
- 3 Cemâl-i bâ-kemâli eylemiş her dîdede cevân
Hudâ her zerrede bir mihr-i ' âlem-tâb göstermiş
- 4 Mağabbet muṭribi itdikde ṭanbûr-ı dile âheng
O şûhuñ her ser-i müjgânı bir mızrâb göstermiş
- 5 Dil-i hûbânı itmiş gûy-ı sîlî-ḥorde-i ' aşk
O kim çevgân-ı zülfeyninde pîç ü tâb göstermiş
- 6 Muşavvir tâli' -i nâ-mihribânım eyleyüp taşvîr
' Acebdîr her dü-çeşmin anda da der-ḥâb göstermiş
- 7 Revâdır ğayra ' arz-ı ḥâcet itmezse Nazîm ey dil
Der-i Mevlâ gibi tevfiķ aña bir bâb göstermiş

328 (T: 259a, H: 184a, R: 244b, A: 216b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Sâğar-ı sâķî yeter Cemşîd olmuş olmamış
Sâz-ı muṭribdir ğarâz nâhîd olmuş olmamış
- 2 Gerd-i meydânı ğnâ iksîr-i a' zamdır gönül
Hâk ile yekdir zer-i ḥurşîd olmuş olmamış
- 3 Bûs-ı la' l-i ḥâm-ı sevdâdır o serv-i ser-keşîñ
El yetişmez mîve-i ümmîd olmuş olmamış

- 4 ‘Âşıkâ mihr-i maḥabbet ‘îddir nevrûzdur
‘Îd ü nevrûz-ı cihân tecdîd olmuş olmamış
- 5 Serv-i âzâdız olup kayd-ı ‘alâyıkdan berî
Gülşen-i fânî gerek câvîd olmuş olmamış
- 6 Yâr ile olmaḵ mülâkî ‘âşıkâ bayrâmdır
Sûgvâr-ı hecre yoḥsa ‘îd olmuş olmamış
- 7 Mazḥar-ı gûş-ı ḳabûl olmaḳdadır söz ey Nazîm
Dürr-i nazmîñ silk-i mürvârîd olmuş olmamış

329 (T: 259a, H: 184a, R: 245a, A: 216b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Dil ki derd-i ‘aşkıñı cânında pinhân eylemiş
Şun‘ -ı Haḳ ol gevheri kânında pinhân eylemiş
- 2 Çâk çâk itmiş derûnum çeşm-i ḥûn-rîziñ yine
Merhemiñ şemşîr-i bürrânında pinhân eylemiş
- 3 Eglenürse ‘aks-i ḥüsnüñle dil-i şeydâ nola
Kim ḥayâliñ çeşm-i giryânında pinhân eylemiş
- 4 Beñzedüp dendâniña deryâ şadefde dürleri
Biñ dil ü cân ile cüzdânında pinhân eylemiş
- 5 Derc idüp ḥüsn-i edâyı vaşf-ı la‘ liñde Nazîm
Dürc-i ṭab‘ -ı gevher-efşânında pinhân eylemiş

330 (T: 259a, H: 184b, R: 245a, A: 217a)

(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Sevdâ-yı ‘aşḳ ḡonca-i ḥâtır-güşâ imiş
Şad-nev-bahâr-ı ‘ömr aña müjde-bahâ imiş
- 2 İtdi mişâl-i zer tenimi ḥâlisü'l-‘ ayâr

Hâk-i harîm-i ‘aşk ‘aceb kîmyâ imiş

3 Bir mübtelâ gedâsını şâh-ı cihân ider
Te’sîr-i ‘aşk bu ki zıll-i hümâ imiş

4 Ruhsârını görünce nola kanı kaynasa
Çeşmim seniñle rûz-ı ezel âşinâ imiş

5 Elbetde hoş gelür baña her vaz’ ın ey perî
Cevr ü cefâ da ‘âşıkâ mihr ü vefâ imiş

6 Reng-i hicâb pür-‘ arağ itmiş ‘izârını
Şebnem-fürûş-ı gülşen-i hüsnün hayâ imiş

7 ‘Arz-ı cemâl it ey şeh-i hüsnüm Nazîm'e gel
Âyîne gibi şâf-derûn bir gedâ imiş

331 (T: 259b, H: 184b, R: 245a, A: 217a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Vişâl-i yâre gönül şarf-ı himmet istermiş
Gelür imiş o perî bezme da‘vet istermiş

2 Hezâr-çeşmile seyr-i cemâl iden ‘âşık
Seyrinde sînedede biñ tığ-ı hasret istermiş

3 Gönül sâye-i luţfuñda hoş geçmek için
Zemîn-i sînedede bir serv-ķâmet istermiş

4 Maħabbet ey dil-i şeydâ girân-ı dest-gîrdir
O bârı çekmege bâzû-yı ğayret istermiş

5 Nazîm-i zâr gibi şu‘le-nûş olan ey dil
Ğam-ı maħabbet ile germ-ülfet istermiş

332 (T: 259b, H: 184b, R: 245b, A: 217a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Göñül ol meclis-i ‘aşk içre mest olup kalmış
Ki anda câm-ı dil-i Cem şikest olup kalmış
- 2 Mağâmını felek-i naḥvet eyleyen mağrûr
Mişâl-i sâye-i ḥurşîd pest olup kalmış
- 3 Dil-i ṭabîdemi ḳullâb-ı zülfi eyledi bend
O mâhîdir ki giriftâr-ı şast olup kalmış
- 4 Ruḥında hindû-yı ḥâl-i siyâhı ol şanemiñ
Yaḳup vücûdını âteş-perest olup kalmış
- 5 Göñül esîr-i zenaḥdânıdır nice demdir
O çâh o bî-kese cây-ı nişest olup kalmış
- 6 Hezâr-câm-ı zîr-i dest sâḳî o bezmiñ
Ayağın öpmek için zîr-i dest olup kalmış
- 7 Nazîm mest-i şarâb-ı rızâ olan ‘âşık
Nedîm-i meclis-i ḥâş-ı elest olup kalmış

333 (T: 260a, H: 185a, R: 245b, A: 217b)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Ol kim elif çeküp tenine dâğ-ı ğam ḳomuş
Derdin ḥisâb-ı levḥ-i vücûda raḳam ḳomuş
- 2 Bihzâd-ı ‘aşk naḳş-ı ḥayâl-i bütân ile
Nâm-ı derûn-ı ‘âşıkı beytü’ş-şanem ḳomuş
- 3 Baḳ üstühân-ı sîneme ḳadd-i dü-tâmı gör
Üstâd kâr-ı ceng-i ğama zîr ü bem ḳomuş
- 4 Zülf-i nigârı rûy-ı gülistânda seyr idüp
Kâküllerin o şevḳde her ğonca-fem ḳomuş

5 İçseñ ‘ aceb midir tolusın câminüñ müdâm
Âyîn-i bezm-i ğayreti devrânda Cem kıomuş

6 Keyf-i mey-i neşâtı humâr-ı melâldir
Sâkı-i çarlı câmına gûyâ ki sem kıomuş

7 Her nokta-i siyâh-ı ser-i hâme-i Nazîm
Cân-ı hasûda reşk ile dâĝ-ı verem kıomuş

334 (T: 260a, H: 185a, R: 245b, A: 217b)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Ol kim iķâmeti der-i dilberde bağlamış
Cây-ı kararını ne güzel yerde bağlamış

2 Seyr eyle hatt-ı la’ lin o hûr-ı bihişt-i nâz
Top top benefşeyi leb-i Kevşerde bağlamış

3 Leylâ vü Kays gibi dil-i zârı bend idüp
Zencîr-i zülfine o siyeh-çerde bağlamış

4 Feryâdı dem-be-dem nola olsa girih girih
Üstâd-ı ‘ aşk nây-ı dile perde bağlamış

5 Çıkmaz Nazîm dâ’ireden muṭrib-i felek
Gûyâ uşûl-i devrini çenberde bağlamış

335 (T: 260a, H: 185a, R: 246a, A: 217b)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Mestî-i ‘ aşk havşala-i râza şıĝmamış
Sîmurĝdur ki pençe-i şehbâza şıĝmamış

2 Ol mest-i câm-ı ‘ işve ele almadı dili
Peymâne-i niyâzı kef-i nâza şıĝmamış

3 Olmaz derûn-ı dilde nühüfte cünûn-ı ‘ aşk

Bir nağmedir o zîr ü bemi sâza şıgmamış

4 Zülfünde dil o nahl-i bülendiñ yer itmedi
Bir fâhte o serv-i ser-efrâza şıgmamış

5 Yâriñ hayâl-i vuşlatı şad-şerm ile Nazîm
Âğûş-ı çeşm-i ‘âşık-ı ser-bâza şıgmamış

336 (T: 260a, H: 185b, R: 246a, A: 217b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

1 Çemende revnağı gül gerçi kim bahâr ile bulmuş
Bu âb u tâbı velî nâle-i hezâr ile bulmuş

2 Şarâb-ı hüsnde ser-germ olup gurûrı ço sâķi
Gören o bâdeyi keyfiyyetin humâr ile bulmuş

3 Vişâlini dil-i şeydâ o mest-i bâde-i nâziñ
Belâ-yı miñnet-i hicrânın ihtiyâr ile bulmuş

4 Şafâ-yı bâdeyi dilden su ’âl eyleme zinhâr
Ki neşvesin o daħi bir semen-‘ izâr ile bulmuş

5 Nazîm hâk-i reh ol kim gubâr-ı râh olanlar
‘Ulüvv-i şânı murâd üzre rûzgâr ile bulmuş

337 (T: 260b, H: 185b, R: 246a, A: 217b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 ‘İzârîñ üzre hať-ı ‘anberîn-şiken bitmiş
Benefşedir ki hem-âğûş-ı yâsemen bitmiş

2 Taraf taraf o haťîñ gûne gûne ‘âlemi var
Bahâr-ı bâğ-ı melâhat çemen çemen bitmiş

3 Hayâl-i kâmeti çeşm-i terimdedir yâriñ
Derûn-ı cûyda gûyâ ki nârven bitmiş

4 Dehân-ı nâzüki gülzâr-ı ‘ işve goncasıdır
Ki bergi mu‘ ciz-i hüsn ile şu‘ leden bitmiş

5 Şikenc-i zülfine çok kıl ü kâl olundu Nazîm
Beyân-ı hıtt-ı ruhında velî sühan bitmiş

338 (T: 260b, R: 246b, A: 218a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Büyütdüm bâğ-ı sînemde olup dâmen-keşân serkeş
Bülend oldukça kıaddi oldu ol serv-i revân serkeş

2 Fiğânım göklere çıktı ne tâli‘ dir ki gûş itmez
Fiğânım gibi oldu ol meh-i nâ-mihribân serkeş

3 Döker âb-ı ruhın hâke mişâl-i mihr-i ‘ âlem-tâb
Gurûr-ı hüsn ile oldukça her şûh-ı cihân serkeş

4 İder şehri dili ‘ uşşâkı şanma her biri gâret
Gözi Tâtârlarda yahşî mûnisdir yaman serkeş

5 Olur elbette bir gün halka gâhî menzil-i maşşûd
Nazîmâ olmasun tek tevsen-i kilik-i beyân serkeş

339 (T: 260b, R: 246b, A: 218a)

(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Ey gül-‘ izâr u gonca-fem ü lâle-had yetiş
Oldum zebûn-ı pister-i hecriñ meded yetiş

2 Feryâdı çıkmadan göge pâmâl-i ‘ aşkıññ
Reftâr-ı nâz ile yetiş ey serv-ğad yetiş

3 Kaldı miyân-ı redd ü kabûlünde fülk-i dil
Girdâba çekmeden anı bu cezr ü med yetiş

4 Ye'cûc-ı ğam şafâ-yı vişâliñle def' olup
Mâ-beynimizde hecr ile çekdirme sed yetiş

5 Cân-ber-leb olmadan göreyim bir nefes seni
Ey vech-i pâki âyine-i bî-nemed yetiş

6 Ser-menzil-i murâda yûri himmet ile var
Eyler zuhûr her ne dise nîk ü bed yetiş

7 Sönsün Nazîm'in âteşi âb-ı vişâlle
Yansun dil-i raķîbe nâr-ı ğased yetiş

340 (T: 261a, R: 246b, A: 218a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Gül-i rûyı olup ğoy-gerde yâriñ jâle-dâr olmuş
Leb-i rengini tâb-ı bâdeden tebhâle-dâr olmuş

2 Ğad-i gülgûnını şandım görüp bir âl kâğıdla
Kenâr-ı şafha-i ruhsâresi vaşşâle-dâr olmuş

3 Nice bârân-ı eşk-i dîde-i ' âşık nişâr olmaz
Ğaţ-ı müşgîn ile ol mâh-ţal' at hâle-dâr olmuş

4 Nola ğâl-i dem-i ebrûsı dil mülkin ğarâb itse
Sipihr-i ğüsne ğûyâ ağter-i dünyâ dâr olmuş

5 Nazîmâ şâm-ı vuşlatda geçen demler ğayâliyle
Kenâr-ı dîde ğûn-ı giryeden pergâle-vâr olmuş

341 (T: 261a, R: 246b, A: 218a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Açılmış lâle vü güller çemenler sebz-zâr olmuş
Yetişmiş otları güşende bülbüller hezâr olmuş

2 Gülâb-efşân olup şebnem yine ruhsâr-ı ezhâra

Uyanmış her şükûfe hâbdan şubh-ı bahâr olmuş

- 3 Leb-i cûda görüp zann eyledim serv-i ser-âzâdı
Yine bir ' âşık-ı dîdâra dilber der-kenâr olmuş
- 4 Benefşe şahın-ı gülşende demâg-âşüfte-i sevdâ
Dağıtmış kâkülün sünbül perîşân-rûzgâr olmuş
- 5 Gezer zencîr-i emvâc ile düşmüş kûh u şahrâyâ
Benim dîvâne gönlüm gibi cûlar bî-çarâr olmuş
- 6 Semen serve şarılmış bîd lertzân çeşm-i nergis mest
Çemende âteş-i gayretle dil-sûz-ı çenâr olmuş
- 7 Degil yer yer habâb ey dil sûz u tâbından
Leb-i cû heybet-i dîdâr ile tebhâle-dâr olmuş
- 8 Şabâ sâkî sebû gonca koyup meclis-i gülşende
Yine her gül birer zerrîn kadehle âşikâr olmuş
- 9 Kemâlin mîve-i şî' riñ gibi bulmuş Nazîm el-ḥaḳ
Riyâz-ı nazmîna gûyâ ki hâmeñ âb-yâr olmuş

342 (T: 261a, R: 247a, A: 218b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ḥam-ı zülf-i siyâhı çîn çîn olmuş şikenlenmiş
Ḥatâ itmeme disem hâl-i ruḥı müşg-i Ḥutenlenmiş
- 2 Yine bir iş çıkarmış sûzen-i müjgâni Mecnûn'un
Meger şahrâda pây-ı nâfe-i Leylâ dikenlenmiş
- 3 Vücûdın dâğlarla rahne-dâr itmiş dil-i şeydâ
Leb-i şîrîni yâdıyla o şûḥun Kûh-kenlenmiş
- 4 Gice meclisde nûr inse maḥaldir üstüne ḥaḳḳâ
Maḥabbet küştesidir şem' -i kâfûrı kefenlenmiş

- 5 Zuhûr itmiş kühen meyhânelerde tâze sâkîler
Yine kûy-ı harâbât ey dil-i vîrâne şenlenmiş
- 6 Ten-i billûrî fânûs içre gûyâ şem' -i rûşendir
Çıkup germâbeden ol sîm-ber kim pîrehenlenmiş
- 7 Nola peyrevlik itse bu zemîn-i dil-keşe tab' ı
Nazîm-i pür-hüner zîrâ ki her vâdîde fenlenmiş

343 (T: 261b, R: 247a, A: 218b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül-i ruhsârına yâd el doğunmuş hayf ellenmiş
Miyânîñ kocdurup bâğ-ı vişâl-i yâr belenmiş
- 2 Yıkılmaz degme şûh-ı bî-vefânîñ seng-i cevriyle
Zemîn-i dilde bünyâd-ı vefâ muhkem temellenmiş
- 3 Yaraşmış levh-i hüsnünde o zîbâ ebrû-yı zer-fâm
Berât-ı behcete tuğrâ-yı garrâdır ki hallenmiş
- 4 Açılmış gönca güller başlamış feryâda bülbüller
Çemen ser-sebz ü hurrem gülşen-i ' âlem güzellenmiş
- 5 Per-i murğân degildir âşiyân itdikde başında
Ser-i Mecnûn-i şeydâ ' arşa-i ' aşk içre tellenmiş
- 6 Felekde bir meh-i nâ-mihribâna müşterî olmuş
Raķîb-i rûy-siyâhuñ kevkeb-i bahtı zühallenmiş
- 7 Şun ey sâķî şarâb-ı la' liñ açılsun Nazîm-i zâr
Humâr-ı câm-ı hecriñ derd-i ser virmiş kesellenmiş

344 (A: 215b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Olup peşmînesi köhne ridâ-yı zâhid eklenmiş
Nola düşse ‘ aşâya kâse-i ‘ ömri direklenmiş
- 2 İhâta eylemiş hâttı nigâh-ı düzd-i ‘ âşıkdan
Çekilmiş havlî-i bâğ-ı ruḥ-ı dildâr beklenmiş
- 3 Çiçek zahmından ol kâlâ-fürûş-ı bender-i ḥüsnüñ
Ḳumâşın behceti hicrânlıdır yer yer çiçeklenmiş
- 4 ‘ İzârı üzre olmuş ḥalka ḥalka ejder-i zülfi
Tılsım-ı genc-i ḥüsn-i yârda kat kat çöreklenmiş
- 5 Yine bezm-i maḥabbetde nigâh-ı mest-i cânâna
Çeker pergâlesin ‘ âşık kebâb itmiş yüreklenmiş
- 6 Yine ḥayl-i ḥayâl-i yâr ḥûn-ı eşkime kanmış
Kenâr-ı cûy-bâr-ı çeşmime konmuş yemeklenmiş
- 7 Mey-i câm-ı hacâlet seyrimi ḥall itmedi yâra
Dirîğâ ‘ uçde-i dil germî-i şermiyle peklenmiş
- 8 Nazîm-i zâr şimdi bir ferîşte ḥûba meyl itmiş
Geçüp nefis ü hevânıñ şerr ü şûrından meleklenmiş¹

345 (T: 261b, R: 247b, A: 218b)

(Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Göñlün o kim o zülf-i girih-gîre bağlamış
Şîr-i jiyânı ḥaḳ bu ki zencîre bağlamış
- 2 Yârîñ esîr-i kâkülidir boynı bağlu dil
Şayyâddır kemendini naḥcîre bağlamış

¹ Veḳâyü'l-Fuzalâ'da (Çapan, 2005: 665) bu şiirde ek olarak bir de şu beyit vardır:

O ebrû-yı kemân-dârın görüp zann eyleme müjgân
Ḥadeng-i ğamze-i dil-dûz-ı cânândır yekeklenmiş

- 3 Ehl-i niyâza her nigeħ-i nâzı dilberin
Bir nâmedir nezâket ile tıre bağlamış
- 4 Râm eyleyen o vaşışı ğazâl-ı remıdeyi
Dâm-ı füsûnı ħalka-i teşıire bağlamış
- 5 Bâğ-ı ruĥuında zülfün idüp deste deste yâr
Bir nice şaçlı sünbüli bir yere bağlamış
- 6 Âşûbdan cihânı emîn eyleyen emîr
Ħırz-ı emânı bâzû-yı şemşire bağlamış
- 7 Teslîm idüp umûrını Ħaķķ'a Nazîm-i zâr
Ser-rişte-i irâdeti taķdîre bağlamış

346 (T: 262a, H: 185b, R: 247b, A: 219a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

- 1 Heer-i lebinde yâriñ bir dil ki oldı nâ-ĥoř
Cem şunsa ğöñlün itmez câm-ı cihân-nümâ ĥoř
- 2 Ķadd-i bülendine ben olsam didim hevâ-dâr
şalındı didi cânân benden yaña hevâ ĥoř
- 3 Baķ müşğ-i zülf-fâmın ğör câm-ı la' l-i nâbıñ
Sünbül-sitânda ĥořdur şahbâ-yı dil-ğüşâ ĥoř
- 4 Dilber dimiş vişâlim naķd-i ĥayâta mevķûf
Ĥut ĥâtır-ı ĥazînin ey cân-ı mübtelâ ĥoř
- 5 Luşf-ı süĥan Nazîmâ ancaķ olur olursa
Lehce bülend ü tâze ta' bîr-i pâk-edâ ĥoř

Ħarfü'ş-şâd

347 (T: 24a, H: 24b, R: 24a, A: 94b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Reh-i mecâzdan ey fahr-i ‘âlem eyle hâlâş
Ki eyleye dil ü cân ‘aşkıñ ile şohbet-i hâş
- 2 Mağaldır itse ‘ubûdiyyetiñde ey şeh-i kevn
Derûn-ı sînemi lebrîz şıdķ ile ihlâş
- 3 Gedâ-yı süfre-i luţfuñ seniñ şıgâr u kibâr
Tuֆeyl-i dergeh-i cûduñ senin ‘avâm u hıvâş
- 4 Bisât-ı mihrine cân muṭrib-i sürûd-âver
Nevâ-yı ‘aşkıña dil germ-cilve bir raķķâş
- 5 Harîķ-i âteş-i sûzân-ı heybetiñ eşrâr
Ėarîķ-i baħr-i muħîṭ-i mehâbetiñ eşhâş
- 6 O dil ki olmaya ķurbân-ı ‘îd-gâh-ı Ėamıñ
‘Aceb mi müftî-i ‘aşķ itse aña hûkm-i kışâş
- 7 Der-i murâdına bulsun ķo dest-res şâhım
Gedâ Nazîm'iñi ķıl baħr-i ‘aşkıña Ėavvâş

348 (T: 262a, H: 186a, R: 247b, A: 95a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Zehî şefâ‘ at-ı zât-ı nigû şıfâtına maħşûş
Şehâ vü cûd u meķârım şıfât-ı zâtına maħşûş
- 2 ‘Uşât-ı ümmete ednâ işâret eylese besdir
Nigâh-ı ‘afv ü kerem çeşm-i iltifâtına maħşûş
- 3 Zülâl-i şefķati ser-çeşme-i hayât-ı ümemdir
Beķâ-yı cân-ı ümem çeşme-i hayâtına maħşûş
- 4 Piyâle-i Ėazabı kâse-i memât-ı ‘adûdur
Fenâ-yı cism-i ‘adû kâse-i memâtına maħşûş

- 5 Nola şefâ' at-i 'uzmâ o şâha olsa sezâ-vâr
Ki oldı rûz-ı cezâ mağfîret 'uşâtına maşşûş
- 6 O şâhı kalmadı inkâr ider hâcerde şecerde
'Aceb mi olsa bu hâlât mu' cizâtına maşşûş
- 7 Olup hezîmetle hâşmı pâ-y-mâl ü nigûn-sâr
Ola o tâka-i nuşret ser-i gûzâtına maşşûş
- 8 O hâce-i dü-cihânîñ hezâr gûne ma' ânî
Kitâb-ı midhat-i iclâliniñ lügâtına maşşûş
- 9 Yazılmış âyet-i levlâk vaşfı muşhafında ezel¹
O şâhîñ olsa bu tuğrâ nola berâtına maşşûş
- 10 Sitâyîşinde revâdır Nazîm-i zârîñ olursa
Bu gûne dâd-ı sühân tab' -ı pür-nikâtına maşşûş
- 349 (T: 262a, H: 186a, R: 248a, A: 219a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Merhabâ ey 'aşq pâyiñ cebhe-i idrâka baş
Şâh-ı 'aqlı bend idüp iklîm-i şabrı hâke baş
- 2 Ey hayâl-i yâr müştâk-ı cemâl-i pâkiñem
Bir kadem geldikçe gâhî dîde-i nem-nâke baş
- 3 Çok zamândır zaḥm-dâr-ı tîğ-ı mihrîñdir seniñ
Merhem-i vaşlıñ tabîbim sîne-i şad-çâke baş
- 4 Şafha-i rûyuñda haṭ mektûb taḥrîr eylemiş
Hâl-i sebziñ mihr-i behcetdir o levḥ-i pâke baş
- 5 'Azm-i maşşûd eyledikçe himmet oldur ey Nazîm
Pâyiñi evvel kademde çaḳ ser-i eflâke baş

¹ Yazılmış, R: Nüvişte

350 (T: 262b, H: 186a, R: 248a, A: 219a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 'Aşğdan eylerse de 'âşık girîbânîñ halâş
Eylemez ol ğamze-i hûn-rîzden cânın hâlâş
- 2 Dîdeden dilden cüdâ olsa hayâl-i gül ü yâr
Şoĥbet-i aĝyârdan cân itse cânânın hâlâş
- 3 Ceyb-i şabr-ı 'âşıkı bâzû-yı ğayret hâk ider
Hâr-zâr-ı 'aşğdan eylerse dâmânın hâlâş
- 4 Çok zamândır kim gönül çâh-ı zeneĥdânîñdadır
Ol şeh-i hüsnün eylesün maĥbûs-ı zindânın hâlâş
- 5 Gel yetiş ey Hızır-himmet eyle mevc-i ye'sine
Fülk-i ümmîdin Nazîm-i zâr u giryânın hâlâş

Hârfü'd-Dâd

351 (T: 24a, H: 24b, R: 24a, A: 95a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey hüsrev-i serîr-tırâz-ı bilâd-ı feyz
Viridiñ kemâl-i tâm ile dünyâya dâd-ı feyz
- 2 Âfâkı rûşen eyledi şubĥ-ı şerî' atîñ
Ey mihr-i hüsni nûr-dih-i bâmdâd-ı feyz
- 3 Gönlüm kitâb-ı 'aşkıñı görsün varağ varağ
Eyle o nâtüvânı daĥi müstefâd-ı feyz
- 4 Yansun maĥabbetiñle süveydâ-yı dil müdâm
Olsun buĥûr-ı micmere-i ittihâd-ı feyz
- 5 Ümmîddir ki vaşfiñi yazdıķça ben ola

Levh-i derûn-1 dilde süveydâ midâd-1 feyz

6 ‘Ömrüm olunca ‘azm-i reh-i vaşfiñ eyleyem
Şâhım olursa bendeñe imdâd zâd-1 feyz

7 Resm eyleyüp nu‘ûtuñı biñ cân ile Nazîm
İtsün hemîşe defteriñi pür sevâd-1 feyz

352 (T: 262b, H: 186b, R: 248a, A: 95a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 ‘Arş-1 Hâk‘dan ravza-i Firdevs-i büyüñdur ğaraż
Şehper-i Cibrîl‘den çârûb-1 küyuñdur ğaraż

2 Ebruvâniñla cebîniñdir hilâl ü mâhdan
Mihr-i enverden fûrûĝ-1 hüsni-rûyuñdur ğaraż

3 Sâye-i bâl-i hümâdan ey hümâ-yı lâ-mekân
‘Anberîn-gîsû-yı müşĝîn-târ-1 müyuñdur ğaraż

4 Âferînişden seniñ zât-1 şerifiñdir murâd
Gelmeden şehri vüçûda cüst ü cûyuñdur ğaraż

5 Cûybâr-1 ‘afv-1 rahmet tab‘-1 pâkindir seniñ
Cân-1 ‘aşşân-1 ‘uşâta âb-1 cûyuñdur ğaraż

6 Lücce-i ‘afv ey şefâ‘ at bahrı tuĝyân itmeden
Zişt-girdârân-1 haşrı şüst ü şûyuñdur ğaraż

7 ‘Arşa-i rezmiñde ĝaltân olmadan fark-1 ‘adû
Şavlecân-1 ĝahriñiñ merdûdı ĝûyuñdur ğaraż

8 Yerde gökde cümle maħlûĝât evşâfiñdadır
Kâ‘inâta hâşılı hep ĝüft ü ĝûyuñdur ğaraż

9 Na‘t-1 pâkiñde pey-â-pey naĝme-i şad-gûneden
Bezm-i ‘aşşînda dem-â-dem hây u hûyuñdur ğaraż

10 Ol ğarîbi cânib-i dergâhıña çeksen nola
Yâ Resûlallâh Nazîm'e țarf-ı kûyuñdur ğarâz

353 (T: 263a, H: 186b, R: 248b, A: 219a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Dil tekye-i ma' nâda çekerken çile-i feyz
Çağ gerden-i cânında idi silsile-i feyz

2 Olmaz kâdem-i sa' yi beyâbânına maħrem
Pây-ı dil ile țayy olunur râhile-i feyz

3 Bang-i ceresi bedreka-i ğayl-i beyândır
Hep ' âlem-i ma' nâda gider kâfile-i feyz

4 Tâb-ı teb-i endîşe ki bî-tâb ide țab' ım
Zîb-i leb-i ğüftârım olur âbile-i feyz

5 Gehvâre-i țab' imda Nazîmâ doğar ilhâm
Bânû-yı ğayâlîm ki ola ğâmîle-i feyz

354 (T: 263a, H: 186b, R: 248b, A: 219b)
(Mef' ûlü Fâ' îlâtü Mefâ' îlü Fâ' îlün)

1 Rûz-ı ezelde olmadan ol şûħa nâz farz
' Uşşâka sûz u tâb ile oldu niyâz farz

2 ' Âşık perestiş eyler iken ebruvânına
Ol tıfl-ı nâzenîne degildi namâz farz

3 Yâd-ı lebiyle sırrımı fâş eylesem nola
Ser-mest-i ' aşka lâ-büd olur keşf-i râz farz

4 Varmazdı kûy-ı dilbere dil nağd-i eşk ile
Şâhib-nişâba olmasa ' azm-i Hicâz farz

5 İftâr için bisât-ı haqîkatde ey Nazîm
Olsa ‘aceb mi rûze-i ‘aşk-ı mecâz farz

355 (T: 263a, H: 187a, R: 249a, A: 219b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Siyâh iken aġarup rîş oldı adı beyâz
Kemâl-i şâni‘ i gör kim ider sevâdı beyâz

2 Dem-i mesâ bulup ârâyış-i nücûm olmuş
Siyeh-şahîfe felek noġta-i midâdı beyâz

3 Sevâd-ı nâme-i a‘ mâli ‘afv maġv eyler
Şeb-i siyâhıñ olur vaġt-i bâmdâdı beyâz

4 Şahîfe-i ruġ-ı dilberde fâl açup dil-i zâr
Düşürdi baġtı siyâh iken i‘ tiġâdı beyâz

5 Nazîm-i zâr o ġaġ-âver ‘izâr vaşfindan
Sevâd-ı nazmını itmek gibi murâdı beyâz

Ĥarfü‘t-Ĥâ

356 (T: 24b, H: 25a, R: 24b, A: 95b)
(Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Ĥâ ki ezelde baġladı cism ile cânım irtibâġ
Eyledim ey ġabîb-i dil derd-i ġamıñla iġtilâġ

2 Meclis-i ehl-i ‘aşġda olmaz idi pür-iltihâb
Nûr-ı ruġuñdan almasa feyzi ġerâġ-ı inbisâġ

3 Ĥayl-i ‘uşât-ı ümmete kimden olurdı rehberî
Zât-ı şerîfiñ olmasa bedreġa-i ehl-i şırâġ

4 Sen şeh-i her dü-kevn için arz u semâ olundu ġarġ
Saña ġekildi bu simâġ saña döşendi bu bisâġ

5 Dergeh-i luṭf u cûduñuñ oldı ṭufeyli ins ü cân
Bârgēh-i celâliñe her dü-cihân iki simât

6 Rûḥ-ı revânıña revân ola ḳavâfil-i dürûd
Tâ ki metânet üzredir ḥaşr olunca bu ribât

7 Gevher-i na‘ tîña Nazîm oldı bulunca dest-res
Sînesi maḥzen-i sūrûr cân u dili yem-i neşât

357 (T: 263a, H: 187a, R: 249a, A: 95b)

(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Ey her dü-kevn şafḥa-i cûdında yek nuḳat
Levh-i vücûdı mûcib-i îcâd-ı kilk ü ḥat

2 Aḥkâm-ı emr ü nehyde fermânı bî-ḥatâ
Âyîn-i dîn ü şer‘ de tedbîri bî-ğalaṭ

3 Baḥr-i nevâl-i cûdına nisbetle heft-yem
Vaḳt-i ḥurûş bir iki kem ḳaṭre-i saḳat

4 Deryâ-yı ‘ izzetinde felekler toḳuz ḥabâb
Şems ü ḳamer muḥîṭ-i celâlinde iki baṭ

5 Me’ mûr-ı emri cümle cihân u cihâniyân
Maḥkûm-ı ḥükmi evvel ü hem âḥir ü vasat

6 ‘ Afv u şefâ‘ atıyla olur her ḥat-ı ḥatâ
Levh-i ‘ izâr-ı sâdede zîb-i sevâd-ı ḥat

7 Aḥbâbı bezm-gûy u sebük-rûḥ u ḥande-rûy¹
Ḥaşm-ı ‘ anîd ü şaḥt-dili mazḥar-ı suḥat

8 Cânımda zevḳ ru’ yet-i didâridir hemân

¹ bezm-gûy; A, R: nerm-gûy

Gönlümde şevk hıdmet-i dergâhıdır fakat

9 Derler cihânda ‘ aşıkâ Bağdâd ırak degil
Sürsem ‘ aceb mi kûyına rûyum mişâl-i şağ

10 Hâk nazmıñı Nazîm kabûle qarîn ide
Ancağ olur bu tarz u bu üslûb u bu nemağ

358 (T: 263b, H: 187b, R: 249a, A: 219b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Zîb ü fer virmiş o şîrîn leb teb-i mağmûra hât
Yazdılar gûyâ kenâr-ı sâğar-ı billûra hât

2 Cûy-ı kâfûr üzre mevc-i ‘ anberîn zann eyledim
Zeyn olunca câ-be-câ ol sâ‘ id-i pür-nûra hât

3 Gâh cevri-i yâr-i serkeş gâh düşnâm-ı raqîb
Böyle resm olmuş cebîn-i ‘ aşık-ı pür-şûra hât

4 Burc-ı hüsniinde o mâh-ı mihrîbânîñ ta‘ n ider
Şubh-ı tâbâna ruğ-ı pâki şeb-i deycûra hât

5 Hağğ-ı la‘ li oldı yârîñ bâ‘ iş-i bûs u kenâr
Geldi gûyâ ızni devri-i bâde-i engûra hât

6 Tâlibi âb-ı hayât-ı la‘ lin itdi bî-naşîb
Hızır irişdi gûyiyâ ol dilber-i mağrûra hât

7 Beñzedi mühr-i Süleymân'a leb-i dilber Nazîm
Zülf ü kâkül ejder ü ‘ anğâya ceys-i mûra hât

359 (T: 263b, H: 187b, R: 249b, A: 219b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Vağf eyle hayra destîñi sâkî dem-i neşât
Bir câm şun ki şâd ola rûğ-ı Cem-i neşât

- 2 Pür-tâb-ı ‘aşk iden gül-i dâğ-ı derûnumı
İtmiş şerâr-ı sûz-ı dilim şebnem-i neşât
- 3 Seyyâh-ı deşt-i fûrkatiñem zevk bulmuşam
Ey ‘âlem-i firâkı baña ‘âlem-i neşât
- 4 Mecrûh-ı tîğ-ı hasretiñem ey tabîb-i cân
Bulmaz kalur mı zaħm-ı dilim merhem-i neşât
- 5 Bir dem gelür mi bezm-i tarab-gâh-ı sînede
Dil hem-dem-i sürûr ola cân maħrem-i neşât
- 6 Eyer mi gûş-ı cân u dili pür-nevâ-yı şevk
Hûnîn terâne nağme-i zîr ü bem-i neşât
- 7 Bir gün bu rûzgârda olmaz mı ey Nazîm
Mevc-efgen-i kenâre-i şâdî yem-i neşât

360 (T: 264a, H: 187b, R: 249b, A: 220a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Olur mı gülşen-i cân sebze-zâr-ı cûy-ı neşât
Bulur mı ğonca-i dil bûy-ı ârzû-yı neşât
- 2 ‘Aceb gelür mi ola bezm-i inbisâtımıza
Şarâb-ı şevk ile lebrîz olup sebû-yı neşât
- 3 Olur mı feyz-i şemîm-i sürûr ü şâdîden
Meşâm-ı ‘âfiyetim ‘aţse-rîz-i bûy-ı neşât
- 4 Düşer mi dest-i temennâya şavlecân-ı ümîd
Olur mı şahñ-ı talebde rübûde gûy-ı neşât
- 5 Kalur mı tûtî-i cân böyle lâl dem-beste
İder mi âyîne-i dilde cilve rûy-ı neşât

6 Bu bezm-gâh-ı ıarabda benim de itmezdi
Şımâh-ı cânımı lebrîz hây u hû-yı neşât

7 Nazîm gel meh-i iqbâle müşterî olalım
Felekde bir gün açılmaz mı çâr-sû-yı neşât

Harfû'z-Zâ

361 (T: 24b, H: 25a, R: 24b, A: 96a)
(Mütefâ' ilün Fe' ulün Mütefâ' ilün Fe' ulün)

1 Nola olsa zâr-ı ' aşkıñ dil-i nâtüvânda maḥfûz
Olur ey ḥabîb-i Mevlâ o güher bu kânda maḥfûz

2 Dem-i ḥilḳatimde cânım saña eylemişdim ikrâr
Ki henüz o ' ahd ü peymân daḥi şimdi cânda maḥfûz

3 Açılıp riyâz-ı dilde yine sebz ü ḥurrem itsün
Gül-i dâğ-ı derdiñ olsun bu çemensitânda maḥfûz

4 Oğuduğça şevḳ virse nola gûne gûne na' tiñ
Ki olur şemîm-i lâ-büd gül-i bî-ḥazânda maḥfûz

5 Dil ü cânda ḥıfz idersem ğam-ı ' aşkıñı ' aceb mi
Ki daḥi ezelde olmuş dil ü cân da anda maḥfûz

6 Saña cân ile zebânım o zamân ki itdi ikrâr
Güher-i şadâkat oldu şadef-i cinânda maḥfûz

7 Medet it Nazîm'e itsün tenini ğubâr-ı kûyuñ
O ğarîb ü bî-kes olsun ḥarem-i emânda maḥfûz

362 (T: 264a, H: 188a, R: 250a, A: 96a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Nola bir ismiñ olsa ey resûl-i Kibriyâ ḥâfız
Vücûd-ı nâzenîn ü nâz-perverdiñ Ḥudâ ḥâfız

- 2 Miyân-ı meşid ü deyri idelden tîğ-ı şer' in fark
Didiler zevk u ğamdan dost düşmen cümle yâ hâfız
- 3 Sürûşân-ı ' izâma cevher-i kül itmege ta' lîm
Mücevher muşhaf-ı medhiñde oldı ibtidâ hâfız
- 4 Hâfîb-i minber-i levlâk sensin yâ Resûlallâh
Ki olmuş maḥfil-i ta' rîfiñ üzre enbiyâ hâfız
- 5 Edîb-i mekteb-i ' irfânsın olmuşlar huzûruñda
Ebû Bekr ü ' Ömer ' Oşmân ' Aliyyü'l-Murtezâ hâfız
- 6 Gülistân-ı dürüduñ içre Sa' dî bülbül-i ğuyâ
Çemenzâr-ı nu' ütuñ içre tûtî husrevâ Hâfız
- 7 Olur ednâ maḥâmı maḥfil-i Tûbâ o kim oldı
Ser-i hân-ı simâḥ-ı midḥatiñde dâ'imâ hâfız
- 8 Nola âyât-ı vaşfiñ ğuş idüp levḥ-i dil-i yâr kim
Olur sem' iyle nâ-bînâda bî-çûn u çirâ hâfız
- 9 Kuşûrum çok şenâñı itmede ' afv eyle sulḥânım
Ne deñli olsa da kâmil ider lâ-büd ḥaḥâ hâfız
- 10 Henüz âyât-ı evşâf-ı cemîliñ ezber itmekde
' Aceb mi ' âkıbet olsa Nazîm-i bî-riyâ hâfız

363 (T: 264b, H: 188a, R: 250a, A: 220a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 ' Aşkın ne ' aceb olsa seniñ sînede maḥfûz
Bir gevher-i yektâdır o gencînede maḥfûz
- 2 Baḥdıkça yine saña açılmazdı dem-â-dem
Esrâr-ı ruḥuñ olmasa âyînede maḥfûz

- 3 Bîhûde yere da' vet-i ' aşk eyleme zâhid
Olmaz o güher hırka-i peşmîne maḥfûz
- 4 Bir noktada mevcûd imiş esrâr-ı maḥabbet
Olmuş o da levḥ-i dil-i bî-kîne maḥfûz
- 5 Ta' vîz-i dil oldu ğam-ı dîrîne Nazîmâ
Olsa nola dil de ğam-ı dîrîne maḥfûz

364 (T: 264b, H: 188b, R: 250a, A: 220a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ne deñli ehl-i niyâz olsa nâzdan maḥfûz
O mest-i nâz degildir niyâzdan maḥfûz
- 2 Yanup tecellî-i berq-ı cemâle ' âşık odur
Ki dem-be-dem ola sûz u güdâzdan maḥfûz
- 3 Gören cemâlini olmaz ḥayâline kâni'
Ḥaḳîkat ehli degildir mecâzdan maḥfûz
- 4 ' Aceb mi sırrımı yâd-ı lebiyle keşf itsem
Ki mest-i ' aşk olur fâş-ı râzdan maḥfûz
- 5 O şûḥa sihr okur eş' âr ile nola olsa
Nazîm sâhir-i efsûn-tırâzdan maḥfûz

Ḥarfü'l-' Ayn

365 (T: 25a, H: 25a, R: 25a, A: 96a)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün)

- 1 Olsa o ğisû ile ' izârı müberka'
Nûr-ı siyâhı ider cemâline bürka'
- 2 Şadr-ı mu' allâ-yı kurb cenâbına mesned
Şaḥn-ı çerâ-gâh-ı kuds Burâk'ına merta'

3 Şemse-i hürşîdi gör nücûm u kamerle
Ol şeh için oldu tarh bu tāk-ı muraşsa^ç

4 Kābza-i şemşîrine o server-i dîniñ
Nuşret u fetḥ u zafer mişâl-i muşamma^ç

5 Eyledi mihr ü mehiñ fūrûğımı bî-fer
Nûr-ı Hudâ'ya olup dü-ruḥları maṭla^ç

6 Maṭla^ç -ı nazm henüz sitâyiş zâtı
Lâyık idersem yine şenâsını maḳta^ç

7 Baḥşiş-i feyz eyleyüp Nazîm-i gedâya
Şükr ki buldı kemâl bu nazm-ı muşanna^ç

366 (T: 264b, H: 188b, R: 250b, A: 96b)
(Mef' ulü Mefâ' ilün Mef' ulü Mefâ' ilün)

1 Şeh beyt-i vücûduñdur ey şems-i şeref maṭla^ç
Dîvân-ı risâletde hem maṭla^ç u hem maḳta^ç

2 Gîsû-yı ' abîr-efşân gül rûyuña düşdükçe
Gûyâ ki ider ḥüsnüñ nûr-ı siyehi bürka^ç

3 Kâşâne-i kıuds olmuş rehvarıña bir ıştabl
Hürşîd aña zerrîn-saṭl bâlâ-yı felek merta^ç

4 Gülşen-geh-i luṭfuñda bir ravza bihişt-i heşt
Hırmen-geh-i cûduñda kevneyn iki mezra^ç

5 Deryâ-yı kemâliñde bir gavṭa-ḥoruñ İlyâs
Kühsâr-ı celâliñde bir hîme-keşiñ Yûşa^ç

6 Bîmâr-ı ğam-ı ' aşkıñ ümmîd-i devâ itmez
Derdiñ dile dermândan ḥaḳḳâ ki gelür tenfa^ç

- 7 Dergâhîna rûmâle cân atmada hemvâre
Rûm u 'Acem ü Tacik Çîn ü Huten ü Berda'
- 8 Feyyâz-ı ecel itmiş zâtûñ dem-i hilkatde
'İlm ü hikeme ma' den cûd u kereme menba'
- 9 Vaşf-ı şıfatın düşmüş hep elsine-i nâsa
Pür-zîb-i nu' ûtuñdur her meclis ü her mecma'
- 10 Medhînde Nazîm itmiş şemsîr-i zebânîñ tîr
Bir tîğ-ı muraşsa' dır nazmîñdaki her mışra'

367 (T: 265a, H: 188b, R: 250b, A: 220b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Şubh-dem vecde gelüp eylese eflâk semâ'
Eyleye bâd ile âb âteş ile hâk semâ'
- 2 Eşer-i şubh degil hânkah-ı gerdûnda
Çarh vaqt-i seher itdi yaqası çâk semâ'
- 3 Kendüsin bilmez idi kendüyi bildirmez idi
Olmasa âyîne-i şâhid-i idrâk semâ'
- 4 Cân ile olmağ için sûhte-i şem' -i şühûd
Per-feşân itmede pervâne-i çâlâk semâ'
- 5 Düşürüp ney gibi şûriş mele'-i a' lâya
Vecd ü hâletle dem-â-dem idelim pâk semâ'
- 6 Benem ol vâşıl-ı feyz-i dem-i dervîşî kim
Başım üstünde ider âh-ı şerer-nâk semâ'
- 7 'Âşık-ı şâdıkıdır Hazret-i Mevlânâ'nîñ
Nola 'aşkıyla Nazîm eylese bî-bâk semâ'

368 (T: 265a, H: 189a, R: 251a, A: 220b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Oldı hürşîd-i ruhuñ bâ' iş-i giryânî-i şem'
Ey meh-i ƣal' ati sermâye-i ģandânî-i şem'
- 2 Tâb-güster ola tâ rûz-ı kıyâmet cânâ
Ġayret-i berķ-i ruhuñ olsa fûrûzânî-i şem'
- 3 Olmaģa şem' iñe pervâne vü bülbül ģülüñe
Sûz-ı mihriñle budur şimdi ģoş-elģânî-i şem'
- 4 Şevķ-i rûyuñla eger yaķsa ģerâģın her şeb
Meh-i tâbâna ziyâ-baģş ola raģşânî-i şem'
- 5 Hüsni-yâra yetişür âh-ı dil-i zâr-ı Nazîm
Saģtî-i bâd olur elbette perîşânî-i şem'

369 (T: 265b, H: 189a, R: 251a, A: 220b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 ' Ays u nûşa şubģ-dem oldı yine esbâb cem'
Durma sâķî hep seniñ-ģün oldılar aģbâb cem'
- 2 İtmese her târını şîrâze-i evrâķ-ı dil
Eylemezdi bir yere ol ƣurre-i pür-tâb cem'
- 3 Silk-i dendânıñ dehânıñda ģörüp zann eyledim
Hoķķa-i yâķûtda olmuş dür-i nâ-yâb cem'
- 4 ' İbret aldım seyr idüp tebģâle-i la' l-i lebiñ
Şun' -ı Haķ aģkerde itmiş ģatre ģatre âb cem'
- 5 Görmeģe şaf baģladı ol mâhı ' uşşâķ ey Nazîm
Eyledi zerrâtı ģûyâ mihr-i ' âlem-tâb cem'

Ĥarfü'l-Ġayn

370 (T: 25a, H: 25b, R: 25a, A: 96b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Riyâz-ı urba cemâl-i laıfdir gül-i bâğ
Dü-çeşm-i ekhel ü ra' nâsı nergis-i mâ-zâğ

2 İder cerâhat-ı sevdâ-yı ' aşkına o şehin
Rüfû-ger-i ğamı zer-târ-ı âfitâbı penâğ

3 Simât-ı adrine bu arh-ı heftümîn idi tâs
Bisât-ı şânına hürşîd ü mâh iki erâğ

4 Henüz sâkî-i gerdûn elinde gerdândır
Sipihr bezm-i ğamında olup bilûrin ayâğ

5 Müdâm fetğ ü zafer rumğ-ı rezmine perçem
Hemîşe nuşret ü tevfiğ tîğ-i ' azmine zâğ

6 Hârâretinde müdâm isterim o giryeyi kim
Ola vücûduma her atresi bir aker-i dâğ

7 Nazîm'e bir gün olur mı geçüp ' alâyıdan
Maabbetiñde ola ğuşe-ğîr-i künc-i ferâğ

371 (T: 265b, H: 189a, R: 251a, A: 96b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ey nesîm-i bâğ-ı kûyuñdan mu' attar her demâğ
' Âşıa bâlâ vü pest râh-ı kûyuñ bâğ u râğ

2 Pâdişâh-ı taht-ğâh-ı lî-ma' allâhsın nola
Evvelîn menzil maâm-ı urbdâ ursañ otağ

3 Şem' -i halvet-ğâh-ı ev ednâ sirâc-ı al' atñ
Ey cemâli bezm-ğâh-ı âbe avseyne erâğ

4 Olsa cân-te 'şîr şemşîr-i cihân-ğîriñ nola

Cevher-i feth-i mübîn naşrun minallâh aña zâğ

5 Meş' al-i 'afvîñ dem-â-dem olmasaydı reh-nümâ
Ehl-i 'işyân yeter zûlmetde çalurdı güm-sürâğ

6 Olsa gülçîn pür çemen-pîrâsını yâd itmeden
Her gül-i hamrâ ola destinde bir hûnîn ayağ

7 Ta' na-endâz-ı gül-i hürşîd-i 'âlem-tâbdır
Cân u dilde sûz-ı mihriñle yanan her tâze dâğ

8 Gülsitân-ı kûyuña 'azm eyleyen âvâreñe
Şevk-i dergâhıñla her menzil olur dâğ üzre bâğ

9 Sûz-ı mihriñle o kim çâk-i girîbân eyledi
Şubh-ı şâdık-veş müdâm alnı açıkdır yüzi ağ

10 Fârîğ olsa ravza-i cennet hevâsından nola
Bâğ-ı kûyuñdur Nazîm-i zâra gülzâr-ı ferâğ

372 (T: 265b, H: 189b, R: 251b, A: 220b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Seyl-i sirişk cûy-ı revân sîne bâğ dâğ
Sîrâb-ı hasret olsa nola bâğ u râğ u dâğ

2 Abdâl-ı 'aşkıñam tenim ey mürşîd-i cemâl
Bir tekyedir ki oldı fûrûzân çerâğ u dâğ

3 Haqqâ hezâr-çeşm ile nâzır cemâliñe
Ey gül-'izâr 'âşıka gelmez ferâğ u dâğ

4 Hürşîd ü mâh şanma lebiñ şevki sîneme
Aşkîr kuduğça çarh olur tâğ u dâğ u dâğ

5 Ten lâle-zâra döndi yeter 'arz-ı hüsn ise
Ey mâh-pâre kalmadı dilde demâğ dâğ

6 Ser-tâ-ğadem o meclis-i ‘aşkıña dönmede
Dilde derûnda sînedede la‘ liñ ayâğ dâğ

7 Tâ‘ ât-i ‘aşka şığmaz imiş hazer ey Nazîm
‘Uşşâk mezhebinde olurmuş mesâğ-ı dâğ

373 (T: 266a, H: 189b, R: 251b, A: 221a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Nefesim olsa eger nây-ı gelûdan fâriğ
Olamam kulkule-i halk-ı sebûdan fâriğ

2 ‘Âlem-i âb iderim bezm-i çemende idemem
Dil-i şûrîdemi zevk-i leb ü cûdan fâriğ

3 Bu kadar tîğlar urdı o şeh-i kişver-i hüsn
Yine olmaz sipeh-i hattı gulûdan fâriğ

4 Görelî kaçları mihrâbını çeşm-i pür-hûn
Olmadı âteş-i dem-â-demle vuzûdan fâriğ

5 Kişver-i cân u dili itse de pür-şûr Nazîm
Olmam ol fitne-ger ü ‘arbede-cûdan fâriğ

374 (T: 266a, H: 189b, R: 251b, A: 221a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Gösterüp genc-i cemâliñde o meh-rû iki tîğ
Sell-i seyf eyledi yerden o dü-ebrû iki tîğ

2 Dile kâr eyledi efsûn-ı dü-çeşm-i siyehi
Bir gılâfa kodı sihr ile o cûdû iki tîğ

3 Zahm-ı şemşîr-i nigâhı ezeldir dilde
Tıfl iken çekdi çâk ol gözleri âhû iki tîğ

- 4 Kalemim vaşf idüp ebrûlarını dildârîñ
Oynadır şan'at ile şanki o hindû iki tîğ
- 5 Yine her beytini bu nev-ğazeliñ itdi Nazîm
Feyz ile şab'-ı hikem-pîşe virüp şu iki tîğ

Harfû'l-Fâ

375 (T: 25a, H: 25b, R: 25a, A: 97a)
(Mef' ulü Mefâ' ilün Mef' ulü Mefâ' ilün)

- 1 Ey râyet-i kıaddiñde vech-i hüsnüñ muşhaf
Dîvâniña durmuşlar ervâh-ı rusül şaf şaf
- 2 Ey fahr-i rusül zâtıñ olmuş iki 'âlemde
Ser-cümle halâyıkdan hem ekrem ü hem eşref
- 3 Sûk-ı gam-ı aşkıñda sevdâñ ile olmuşlar
'Uşşâk-ı harîdârîñ naqd-i dil ü cân ber-kef
- 4 Sen neyyir-i rahmetsin ruhsâr u cebîniñden
Rûzân u şebân olmuş hürşîd ü kamer pür-tef
- 5 Cibrîl rikâbiñda bir ğâşiye-ber-düşüñ
Saña dem-i 'azmiñde bir taht-ı revân refref
- 6 Encümle degil eflâk olmuş yem-i iclâliñ
İfrât-ı telâtumdan şad-cüş ile kef-ber-kef
- 7 Bezm-i gam-ı aşkıñda mânend-i Nazîm-i zâr
Nâlem ney ü kıaddim çeng eşkim mey ü sînem def

376 (T: 266a, H: 190a, R: 252a, A: 97a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Ey vâsıf-ı gencîne-i esrâr u ma'ârif
Vey râz-ı nihân-hâne-i ma'bûdda 'ârif

- 2 Şıgmaz raqam-1 midḥatiñ aḥâd u ulûfi
Eflâki nücûm itse zer-efşân-1 şahâyif
- 3 Olmuş ḥarem-i Ka‘be-i kûyuñda şafâdan
Şad-sa‘y ile ervâḥ-1 ḳuds zâ‘ir ü ‘âkif
- 4 Ferrâş-1 rehiñ şevḳ ile aşḥâb-1 kerâmât
Ḥuddâm-1 deriñ rûz u şeb erbâb-1 mükâşif
- 5 Ḥallâḳ-1 ezel mâdiḥ iken zâtıñı bi‘z-zât
Ḥâşâ nice mümkün seni maḥlûḳ ola vâşif
- 6 Ḥaḳḳ eylemiş aḥbâbıñı tedbîr ile şâ‘ib
A‘dâ-yı ḥiyel-perveriñi ḥâ‘in ü ḥâ‘if
- 7 Olsa ne ‘aceb her biriniñ biñ berekâtı
Besdir baña teslîm ü taḥiyyât-1 vezâ‘if
- 8 Cem‘iyyet-i sâ mân-1 dilim luṭfuña ḳaldı
Ey ḥâl-i perîşânımı her ḥâl ile vâḳıf
- 9 Feyz-i keremiñle iderim na‘tıñı tekrâr
Îrâd yerinde nola şarf olsa maşârif
- 10 Bî-çâre Nazîm olsa revâ mazḥar-1 luṭfuñ
Evşâf-1 laṭîfiñde idüp cem‘-i leṭâ‘if

377 (T: 266b, H: 190a, R: 252a, A: 221a)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Yâriñ yetişdi ḥatt-1 siyâhı ṭaraf ṭaraf
İḳlîm-i ḥüsni başdı sipâhı ṭaraf ṭaraf
- 2 Murğân-1 şabr-1 ‘âşıḳı itdi bölük bölük
Mânend-i şehbâz nigâhı ṭaraf ṭaraf

3 İtmez mi servi pâyına üftâde dilberân
‘Azm eyledikçe gülşene gâhî taraf taraf

4 ‘Âşık biri cebînine ebrûsına biri
Gerdûnda mâh lüccede mâhî taraf taraf

5 Hâtırda dilde sînedede hep fikr-i la‘lidir
Gûyâ kuruldı meclis-i şâhî taraf taraf

6 Şahrâ-yı dildedir sipeh-i pâdişâh-ı ‘aşk
Yağsam ‘aceb mi âteş-i âhî taraf taraf

7 Oldı hadîka-i sühanım sebz u ter Nazîm
İrdi nesîm-i feyz-i İlâhî taraf taraf

378 (T: 266b, H: 190b, R: 252a, A: 221a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Ğâret-i mülk-i dile oldı o müjgân iki şaf
Leşkerin eyledi ol husrev-i hûbân iki şaf

2 Rûm'a gûyâ sipeh-i Çin dökülür ‘ârızına
Olsa gâhî düşüp ol zülf-i perîşân iki şaf

3 Cilve-âmûz ola tâ nahl-i hırâmânından
Muntazır kâmet-i bâlâña hıyâbân iki şaf

4 Çekme gam eyle o Feyyâz'a umûruñ teslîm
Ki selâm almağa bir gün ola yârân iki şaf

5 Yine her beyti Nazîmâ bu dilârâ gazeliñ
Sipeh-i sihr-i beyândır ki nümâyân iki şaf

379 (T: 267a, R: 252b, A: 221b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Bî-kederdir kînedden olsa ‘aceb mi sîne şaf

Jengden ‘ârî olunca gösterir âyîne şâf

- 2 Mâ-sivâ âlâyişinden tâ ki tahtîr olmaya
Eylemez şûfi derûn-ı tîreñi peşmîne şâf
- 3 Rind-i Cem-meşreb nedir bilmez humâr-ı şubh-dem
Derd-i ser virmez olunca bâde-i dûşîne şâf
- 4 Lücce-meşrebdır bulunmaz ‘ârif-i rûşen-derûn
Harf-i ta‘n-ı ‘ayb-cû tekdîr iderken yine şâf
- 5 Her ne söylerse olanlar ‘âşıkâ ilhâm olur
Şâfdır cânâ derûn-ı ‘âşık-ı dîrîne şâf
- 6 Dürdî-i şahbâ gibi ayakda kalurdu müdâm
Olmasaydı çün habâb-ı mey dil-i bî-kîne şâf
- 7 Kıt‘ a-i yâkût-ı nazmıñ gibi olmaz ey Nazîm
Böyle âb u tâb ile bir gevher-i gencîne şâf

380 (T: 267a, H: 190b, R: 252b, A: 221b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Gerden laţîf ü sîne laţîf ü beden laţîf
Rûh-ı revân gibi o perî cümleten laţîf
- 2 Cism-i haķîr-i ‘âşıkı itmiş yolında hâk
O serv-ķaddi tâ bu ķadar eyleyen laţîf
- 3 Şalmış o naħl-i gülşen-i cân nûrdan dü-şâh
Cennetde böyle olmaya bir nârven laţîf
- 4 Zerrîn-ķadehle gör yine mestâne nergisi
Bûlbûl nevâda ğonca ğuşâde ķemen laţîf
- 5 Tab‘ in Nazîm olsa nola reşķ-i ‘ârifân
Ta‘ bîr tâze-lehce bülend ü süħan laţîf

Harfû'l-Kâf

381 (T: 25b, H: 25b, R: 25b, A: 97a)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa')

- 1 Ey ezeli maḥrem-i bârgeh-i Ḥaḳ
Nûr-ı Ḥudâ'dan ruḥuñ lâmi' u müştak
- 2 Zât-ı kerîmiñ seniñ cümleden ekrem
Tab' -ı şefîkiñ seniñ cümleden eşfaḳ
- 3 Ey şeh-i ' arş-âsitân ḳubbe-i eflâk
Bârgeh-i ḳadrine ḳaşr-ı muḫabbak
- 4 Dergeh-i iclâliñiñ olmuş ezelden
Kemterîn âvîzesi çarḫ-ı mu' allak
- 5 Lâyıḳ-ı nâmiñ seniñ ḫuḫbe-i levlâk
Taḫt-ı le' amrük seniñ zâtıña elyak
- 6 Zâtıñı taşdıḳ idüp cümle ḫalâyıḳ
Eyledi âfâḳı pür na' ra-i şaddak
- 7 Senden olur el-amân derdine dermân
Ḳaldı Nazîm'in işi luḫfuña ancak

382 (T: 267a, H: 190b, R: 252b, A: 97b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey âfitâb nüşâ-i vaşfiñda zer varaḳ
Ḳurş-ı ḳamer işâret-i ebrûn ile dü-şak
- 2 Ḥaḳ mazḫar-ı tecellî-i zât eylemiş seni
Ey âyet-i le' amrük ü levlâke mâ-şadaḳ
- 3 Şâh-ı rusül şehenşeh-i zî-şân-ı enbiyâ

Maḥbûb-1 bârgâh-1 ilâhî ḥabîb-i Ḥaḳ

- 4 Âdâbla ḥuzûr-1 şerîfiñde ‘ aḳl-1 kül
Levh-i kemâl ü ma‘ rifetiñden alur sebaḳ
- 5 Ḥâzır nişâre-i şubḥ u mesâ mihr ü meh degil
Ervâḥ-1 ḳuds cevher-i cânın ṭabaḳ ṭabaḳ
- 6 Şâm-1 vişâl mâḥ ruḥuñdan ḥicâb idüp
Encüm degildir oldı felek ğarḳa-i ‘ araḳ
- 7 Bânu-yı çarḫ yümn-i ḳudûmüñle sûr idüp
Oldı ḥizâb-beste degil sürḥ-i şafaḳ
- 8 İrsem şenâñ ile nola gitdikçe menzile
Bâlâ-yı nerdübâna çıkarlar ayak ayak
- 9 Ḥüsn-i ḳabûle mazḥar olursa yeter baña
Vaşfiñda nazmıñın birisi keyfe-me't-tefaḳ
- 10 Medḥiñledir Nazîm-i şenâ-ḥânıñın henûz
Her nazm-1 dil-keşinde bu üslûb u bu nesâḳ

383 (T: 267b, H: 191a, R: 253a, A: 221b)
(Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Jâleden itdi gül vuzû irdi dem-i şabâḥ-1 ‘ aşḳ
Nâlesi oldı bülbülüñ ḥayye ‘ ale'l-felâḥ-1 ‘ aşḳ
- 2 Ḳanṭara-i mecâzdan geçmege Ḳays-himmet ol
Ḳaṭ‘ -1 reh-i ḥaḳîḳate belde gerek silâḥ-1 ‘ aşḳ
- 3 Velvele düşdi ‘ âleme şayḥalar urdı murğ-1 dil
Şimdi ḳolumdadır benim bâz-1 sebük-cenâḥ-1 ‘ aşḳ
- 4 Kimse bu fenniñ olmadı ‘ uḳde-güşâ-yı nüşḥası
Cevher-i külde olmaya vâḳıf-1 iştîlâḥ-1 ‘ aşḳ

- 5 Zâhir u bâtın ey perî ‘âşıkıñam yeter güvâh
Dîdede eşk-i dem-be-dem sîne de inşirâh-ı ‘aşk
- 6 Sîneme âh-ı şu‘le-rîz dağları urdı açdı hep
Lâle-sitân-ı hasreti feyz-i dem-i riyâh-ı ‘aşk
- 7 Ben de Nazîm-i zâr-veş mest-i mey-i maḥabbetem
Sâgar-ı şevk ile ezel baña şunuldı râh-ı ‘aşk

384 (T: 267b, H: 191a, R: 253a, A: 221b)
(Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün)

- 1 Düşdi yine sîneye âteş-i pür-sûz-ı ‘aşk
Olsa nola şem‘-i dil encümen-efrûz-ı ‘aşk
- 2 Dâğ degil lâledir eşk degil cûy-bâr
Baḥşîş-i feyz eyledi sîne de nevrûz-ı ‘aşk
- 3 Düşdi derûn-ı dile pertev-i şâdî hele
Tâli‘ olup şevk ile kevkeb-i firûz-ı ‘aşk
- 4 Olsa melâ’ik nola sîne-figârı müdâm
Cevşen-i çarḥı geçer tîr-i ciger-dûz-ı ‘aşk
- 5 Mekteb-i ğamda henüz bulmadı âzîneyi
Dil olalı ey Nazîm tıfl-ı nev-âmûz-ı ‘aşk

385 (T: 268a, H: 191a, R: 253a, A: 222a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Çeşm-i dil câm-ı şarâb-ı cân-fezâ-yı derd-i ‘aşk
Gûş-ı cân lebrîz-i şavt-ı dil-güşâ-yı derd-i ‘aşk
- 2 Bir sehî-serv ârzûsıyla çenâr-âsâ henüz
Sîne pür-sûz-ı heves ser der-hevâ-yı derd-i ‘aşk

- 3 Yâr eşk ü âh u rûy-ı zerdime rahm eyledi
İşim altun itdi ey dil kîmyâ-yı derd-i ‘aşk
- 4 Sînemi sûrâh sûrâh eyledi gırbâl-veş
Tîr-i cân-te’şîr-i kullâb-ı belâ-yı derd-i ‘aşk
- 5 Keşf-i râz eyler kimiñle ülfet itse dem-be-dem
Maḥrem ü bîgâne bilmez âşinâ-yı derd-i ‘aşk
- 6 Fikr-i tedbîr itme Qânûn u Şifâ yazmaz tabîb
Şerbet ü ma‘cûnla olmaz devâ-yı derd-i ‘aşk
- 7 Âstîn-i rahm ile eşk-i dü-çeşmim silmedi
İtmedikçe yâra naql-i mâcerâ-yı derd-i ‘aşk
- 8 Gûne gûne şûret-i hâl-i dilim seyr itdirir
‘Âşîka âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı derd-i ‘aşk
- 9 Çâresi ben bildigim dârû-yı vuşlatdır Nazîm
Mübtelâ-yı derd-i ‘aşkam mübtelâ-yı derd-i ‘aşk

386 (T: 268a, H: 191b, R: 253b, A: 222a)
(Mef’ ulü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ulün)

- 1 Mecnûnuñ olan dilde olur mı gile-i ‘aşk
Cân gerdenine geçse daḥi silsile-i ‘aşk
- 2 Ey leylî-i ḥüsnüm daḥi Qays olmadan irşâd
Ben künc-i cünûnuñda çekerdim çile-i ‘aşk
- 3 Râh-ı ğam-ı ‘aşkıñda nola cânımı virsem
İfnâ-yı vücûd eylemedir fâşıla-i ‘aşk
- 4 Eşkim dökilür şanma ḥayâlîñ talebinde
Pây-ı nigeḥim olmada pür-âbile-i ‘aşk
- 5 Şemşîr-i nigâhıñ baña vaşf it ki dem-â-dem

Nağd-i dil ü cânımdır aña hep şıla-i 'aşk

6 Bu bâdiyeniñ bâdı 'alev hâki şererdir
Hep bî-ser ü pâ tayy olunur râhile-i 'aşk

7 Hep deşt-i cünûn geşt ideriz biz de Nazîmâ
Olsağ yeridir Qays ile hem-kâfile-i 'aşk

387 (T: 268a, H: 191b, R: 253b, A: 222a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Hârâbe-zâr derûnum dilim hârâbe-i 'aşk
Tenimde cân gibidir gevher-i yegâne-i 'aşk

2 O deñli Çîn-i dile tıldı nağş-ı şûret-i dost
Ki oldı her bün-i müyum nigâr-hâne-i 'aşk

3 Hevâ-yı Leylî-i zülfün getürdi 'ağla cünûn
Şikestî-i dil-i şeydâ yeter nişâne-i 'aşk

4 Göñül 'izârına cân atdı seyr idüp hâlin
Düşürdi ğurbete miskîni âb u dâne-i 'aşk

5 Siyâh mağz-ı cünûnumla tâ'ir-i ğamiña
Serinde tâğ-ı melâmetdir âşiyâne-i 'aşk

6 Kümeýt-i eşk revân olmaz idi olmasa ger
O ebruvân kef-i hüsünüñde tâziyâne-i 'aşk

7 Nazîm o mertebe yandım ki âteş-i 'aşka
Tenimde her ser-i mü oldı bir zebâne-i 'aşk

388 (T: 268b, H: 192a, R: 253b, A: 222b)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

1 Bîhûde figândır ceres-i maħmil-i 'aşık
Gitdikçe medîd olmadadır menzil-i 'aşık

2 Olmazdı reh-i ‘aşkda pâ-der-gil-i hayret
Derdiñle hamîr olmasa âb u gil-i ‘aşık

3 Hemvâre olur sünbüle-çîn-i ğam-ı hicrân
Hep derd ü belâ oldı gibi hûşıl-ı ‘aşık

4 Bir şemme-i zülfüyle o ‘atfâr-ı cemâliñ
Fevvâre-i hûn oldı meşâm-ı dil-i ‘aşık

5 Bir ‘ukdedir endîşe-i zülfüyle Nazîmâ
Hâll olmadı gitdi girih-i müşkil-i ‘aşık

389 (T: 268b, H: 192a, R: 254a, A: 222b)
(Mef’ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ülün)

1 Lâyık mıdır ey reşk-i perî şânıña lâyıķ
Dil olmaya ğîsû-yı perîşânıña lâyıķ

2 Peykân-ı nigâhıña olur sînesi ğîrbâl
Bir dil ki ola nâvek-i müjgâniña lâyıķ

3 Meylitse nola zülfüne ey kıaddi sehî-dil
Bir fâhtedir serv-i hırâmâniña lâyıķ

4 Zîr-i ser-i zülfünde olan hâl-i mu‘anber
Bir ğüydur el-hâķ ham-ı çevgâniña lâyıķ

5 Ben hâke nazâr eyle yeter âhımı aldıñ
Lâyık mı seniñ toz kıona dâmâniña lâyıķ

6 Olsun demi ol sâķî-i bezmiñ ki dem-â-dem
Her câmda bir bûse vire cânıña lâyıķ

7 Feyz-i dem-i şubh ile zuhûr itdi Nazîmâ
Bir tâze ğazeldir bu ki dîvâniña lâyıķ

390 (T: 269a, H: 192a, R: 254a, A: 222b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Gelse gâhî neşve-i meyden o mest-i nâza şevk
Gelmemek mümkün midir ehl-i niyâza tâze şevk
- 2 Sâz u sözüñ vaqtidir hengâm-ı nûş-â-nûşdur
Virmede muṭrib yine ney muṭrib-i ṭannâza şevk
- 3 Zevk ider murğ-ı dil-i âvâreden ol tıfl-ı nâz
Tâze şayd itse gelür lâ-büd kebûter tâze şevk
- 4 Nâle-senc olsam nola bûs-ı lebiyle dem-be-dem
Bezm-i şahbâda virir mestâne her âgâza şevk
- 5 Kâküli düşmüş şafâ-yı 'ârîzîde rûyına
Bir hü mâdır kim getürmüş şubḥ-dem pervâza şevk
- 6 Yâd-ı la' l ü fikr-i zülf ü müşg-fâm-ı yâr ile
Serde zevk ü neşve-i mey dilde bî-endâze şevk
- 7 Seyr idüp mir'ât-ı rûy-ı yâri gelse ey Nazîm
Vechi vardır tûṭî-i ṭab' -ı semen pervâne şevk

391 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 222b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 İtmiş dili zülfinde o ṭannâz mu' allak
Manşûr-veş olmuş o ser-endâz mu' allak
- 2 Hâl-i dem-i ebrûsı degil şayd-ı dür olmuş
Âvîze-i ser-pençe-i şehbâz mu' allak
- 3 Bir çâh-ı nigûndur zekan-ı pâkini seyr it
Kim siḥr idüp itmiş o füsûn-sâz mu' allak
- 4 Döndi ser-i âteşde olan dûda ruḥında

Zülfün idüp ol mest-i mey-i nâz mu' allak

- 5 Pây-ı kalemim târ-ı sü'tür üzre Nazîmâ
Dursa nola mânend-i resen-bâz mu' allak

392 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 223a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zülfine dil bağlayınca baş ile cân oynadık
Ol şeh-i hüsn ile gûyâ tûp u çevgân oynadık

- 2 Hıyl-i ağıyâra yetişdi sûz-ı âh-ı cân-güdâz
Düşmene haqqâ ' aceb şemşîr-i bürrân oynadık

- 3 Hâk-i kûyından raķîbiñ ayağın kesmiş o şûh
Şevkten gûş eyleyince deşt-efşân oynadık

- 4 ' Âķıbet olsañ nola ferzâne-i nať -ı cünûn
Ey gönül şatranc-ı derd-i ' aşķ-ı cânân oynadık

- 5 Vuşlat-ı cânân idi elde terâzûmuz Nazîm
Rîsmân-ı derd-i hicrânında âsân oynadık

393 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 223a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Biz lâle gibi ' aşķ ile şad-çâk-i ğam olduk
Leşķer-geh-i ' uşşâķda hûnîn ' alem olduk

- 2 Şevķ-i ruķ-ı yâr ile gelüp cûş u hurûşa
Şaçdık güher-i eşķimiz eţrâfa yem olduk

- 3 Ol mâh-veşi sîneye çekme hevesiyle
Şeb-tâ-be-seher hâle gibi ħam-be-ħam olduk

- 4 Biz dâ'ireden nokta kadar çıķmamışızdır
Pergâr-şifat ' aşķda şâbit-ķadem olduk

5 'Îsî-şîfat îhyâ-yı ma'ânîde Nazîmâ
Bu nuṭṭ-ı revân-baḥş ile i'câz-dem olduḡ

394 (T: 269b, H: 193a, R: 254b, A: 223a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Güm-geşte dili kâkül-i cânânedede bulduḡ
Ol ṭâ'ir-i vaḥşîyi hele lânedede bulduḡ

2 Bir cân ile farḡ eylemeziz şâhı gedâdan
Ol ḥâleti kim gûşe-i meyḥânedede bulduḡ

3 Âgûşuña çâk ol ki gele şâhid-i maḡşûd
Gördük anı âyînedede biz şânedede bulduḡ

4 Cânlarında 'azîz olsa nola kıymet-i 'aşkıñ
Ol gevheri biz dil gibi vîrânedede bulduḡ

5 Mest eylemiş ey şûḥ seni bâde-i gül-fâm
Esrâr-ı dehânıñ leb-i peymânedede bulduḡ

6 Olmuş görelî ḥüsnüñi pâ-beste-i zülfüñ
Sevdâ-yı ḥayâliñ dil-i dîvânedede bulduḡ

7 Yaḡdıḡ dil-i tâb-ı ruḥ-ı dil-dâra Nazîmâ
Bezm-i ṭarabda şem' ile pervânedede bulduḡ

395 (T: 269b, H: 193a, R: 255a, A: 223a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Almış mey-i 'aşkıñ beni cânâ ḥaberim yok
İtmiş nigeḥiñ 'aḡlımı yaḡmâ ḥaberim yok

2 Ser-mest-i ḥarâbâta pâ-yı ḥum-ı 'aşkıñ
'Âlem yıḡılıp gitse ser-â-pâ ḥaberim yok

- 3 Ben gevher-i ka'rim yem-i 'ummân-ı şühûdum
Biñ cûş u hurûş eylese deryâ haberim yok
- 4 Ol kâfile-sâlâr-ı cünûnam ki ger olsa
Her nâkada bir maħmil-i Leylâ haberim yok
- 5 'Aşkıyla olup şöhre-i 'âlem o perîniñ
Dîvâneye dönmüş dil-i şeydâ haberim yok
- 6 Sen Kays'a kıyâs itme beni merdüm-i çeşmim
Leylâ'ya siyeh-ğânedir ammâ haberim yok
- 7 Oldum o kadar da'vetine cân ile meşgûl
Gelmiş o perî hâneme tenhâ haberim yok
- 8 Ben 'âlem-i hayretde gözüm 'aks-i ruħuyla
Bir hâne-i âyînedir aşlâ haberim yok
- 9 Bir silsile-i mû kaydına düşdi nice demdir
Gitdi dil-i sevdâ-zede hâlâ haberim yok
- 10 Biñ şûret ile cilve-nümâ şâhid-i ma'nâ
Bir feyz ile mestem ki Nazîmâ haberim yok

Harfû'l-Kâf

396 (T: 25b, H: 26a, R: 25b, A: 98a)
(Müstef' ilün Fe' ûlün Müstef' ilün Fe' ûlün)

- 1 Ey hüsrev-i dü-'âlem 'âlem zelîl-i 'aşkıñ
Olsam nola yoluñda zâr u sefil-i 'aşkıñ
- 2 Sûz u güdâz-ı mihriñ bağrım yağın eritsün
Kandîl-i cân u dilde yansun fetîl-i 'aşkıñ
- 3 Müjgânlarım ğamiñdan fevvâreler aqıtsun
Her dîde-i ter olsun bir selsebîl-i 'aşkıñ

4 Mikyâs-ı serden aşsun tuğyân-ı eşk-i çeşm
Mısr-ı vücûdum olsun ğarq-âb-ı Nîl-i ‘ aşkıñ

5 Nabz-ı dilin Mesîh'e göstermege ider nâz
Ey çâre-sâz-ı ümmet kemter ‘ alîl-i ‘ aşkıñ

6 Hâkka ki ‘ ömr-i bâkî bulmağdır ehl-i ‘ aşka
Tîğ-ı mağabbetiñle olmağ katîl-i ‘ aşkıñ

7 Olsun gedâ Nazîm'in âh-ı derûnı şâhım
Râh-ı mağabbetiñde bang-ı rahîl-i ‘ aşkıñ

397 (T: 270a, H: 193a, R: 255a, A: 97b)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Ey mâ-şadağ-ı sümme-denâ mazhar-ı levlâk
İklîl-i le' amrûkle şeh-i kişver-i levlâk

2 Şâhensâh-i kevneyn hudâvend-i rusül-ceyş
Sultân-ı cihân-dâr u cihân-dâver-i levlâk

3 Mağbûb-ı Hudâ şâhid-i kâşâne-i Mi' râc
Memdûğ-ı ilâhî şeh-i nâm-âver-i levlâk

4 Ey tal' atı hursîd-i cihân-tâb-ı le' amrûk
Vey cebhesi tâbende meh-i enver-i levlâk

5 İklîm-i nübüvvetde şehen-şâh-ı rusülsün
Her vech ile şâyeste saña efser-i levlâk

6 Üstâd-ı ezel şaykal-ı tahkîk ile itmiş
Âyîne-i evşâfîñi pür-cevher-i levlâk

7 Sâyeñ gibi yokdur yem-i hilkatle nazîriñ
Ey gevher-i yektâ-yı şadef-perver-i levlâk

8 Zeyn olmasa harf-i raqam-ı menkabetiñle
Şîrâze-peziir olmaz idi defter-i levlâk

9 Zülmet-geh-i ' işyânda qoma cân-ı Nazîm'i
Ey mâh-ı şeb-ârâ-yı ziyâ-güster-i levlâk

398 (T: 270a, H: 193b, R: 255b, A: 223b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Vücûduñ zerre bil hürşîd-i raşşân olmağ isterseñ
Ser-â-pâ qaatre ol deryâ-yı ' ummân olmağ isterseñ

2 Kemend-i luğf ile ' anqâ-şikâr ol Qâf-ı himmetde
Doğunma hâtır-ı mûra Süleymân olmağ isterseñ

3 Fenâsın fehm iderken lâ-beqâ iqbâline dehriñ
Bugün var tâlib ol yarın peşîmân olmağ isterseñ

4 Şafâ-yı vahdeti gel şem' ile fânûsdan öğren
Seri çek hırqaya pâkîze-dâmân olmağ isterseñ

5 Sözin kîrât ile söyle nedîm-i nükte-sencân ol
Cihânda kân-ı gevher gevher-i kân olmağ isterseñ

6 ' Alâyıqdan elin çek başına âzâd olup ey dil
Kul ol bir Yûsuf-ı şânîye sulţân olmağ isterseñ

7 Göñül mir'âtı olsun reng-i ' aks-i gayrıdan ' ârî
Dem-â-dem rû-be-rû-yı yâr ü cânân olmağ isterseñ

8 Ayak çek el yuyup câm-ı şarâb-ı zindegânîden
Eger cânân ile ser-tâ-ka-dem cân olmağ isterseñ

9 Çemende gülleri te'sîr-i nâleñ eylesün raşşân
Nazîm-âsâ eger bülbül-i hoş-elhân olmağ isterseñ

399 (T: 270b, H: 193b, R: 255b, A: 223b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Cismin itmiş 'aşk-ı cânân ile dilber çâk çâk
Olmasun mı sîne-i 'âşık ser-â-ser çâk çâk
- 2 Kâlb-i saht-ı dil-rübâya 'aşk te'sîr eylemiş
Âteş-i sûzân velî hârâyı eyler çâk çâk
- 3 Seyr idüp hâl-i ruhuñ reng-i 'izârın reşkden
Dâğ dâğ oldı dil-i lâle gül-i ter çâk çâk
- 4 Pençe-i pür-zûr-ı hüsn-i yâre yâ Rab görmesün
Ceyb-i ârâm ü şekîb olmak muqarrer çâk çâk
- 5 Olmak isterseñ mişâl-i şâne zîb-i dest-i yâr
Erre-i hasretle ey dil olmak ister çâk çâk
- 6 Bir dür-i yektâ için emvâc şanma olmada
Şerha şerha sîne-i deryâ şadefler çâk çâk
- 7 Yollar itdi eşk-i hûnînim ten-i şad-pâreme
Tîğ-ı seylâb ile elbette olur yer çâk çâk
- 8 Tâb-ı te'sîr-i tenûr-ı 'aşk-ı 'âlem-sûzdan
Câm-ı Cem'le ola mir'ât-ı Sikender çâk çâk
- 9 Tek hemân mefhûmını ma' lûm idinsün ey Nazîm
Nâmeñi isterse itsün ol sitem-ger çâk çâk

400 (T: 270b, H: 194a, R: 256a, A: 224a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey sârbân-ı 'aşk dili zîr-i yâra çek
Tek zîr-i bâr-ı minnetiñ olsun kaṭâra çek
- 2 Ben sâlik-i haqîkatem ey rehber-i mecâz
Var Kays'ı deşte Kûh-keni kûhsâra çek

- 3 Müştâk-ı seyr-i ‘ârız u hâl-i ‘izâridir
Ey âb u dâne teşne-dili kûy-ı yâra çek
- 4 Tîr-i ğamından ol kaşî yâniñ çekilmedik
Kullâb-ı cevriñi çekegeldik ne çâre çek
- 5 Aşsun dü-dîdeden iki cû bâğ-ı sîneñe
Ol serv-i nâz-ı ser-be-hevâyı kenâra çek
- 6 Kayd-ı şikenc-i zülfi şemşîr-i nâz ile
Ey dil olunca şâne gibi pâre pâre çek
- 7 İncindi yâr çekdigiñ esmâyı duydılar
Kim didi nâm-ı yâri gönül âşikâre çek
- 8 Hûnîn ayağ-ı dâğımı ey ‘andefb-i dil
Ben saña sen o ğonca-fem ü gül-‘izâra çek
- 9 Gülnâr-ı la‘lini görüp ol şûhuñ olma haşr
Naqd-i niyâz ile anı seyr-i hişâra çek
- 10 Göster hırâm-ı kaddiñi ey şehsüvâr-ı nâz
Râyât-ı ‘işveyi yürüyüp bir qarâra çek
- 11 Dâmân-ı bahtıñı ele al şekve-sâz olup
Hâk-i der-i cenâb-ı Hudâvendigâra çek
- 12 Olmaz Nazîm nazm-ı durer-bârîña nazîr
Gûş-ı kabûli bu ğazel-i âbdâra çek
- 13 Çeksün ço saña itdügi cevriñ cezâsını
Zencîr-i ‘adl-i şâh-ı felek-ihtidâra çek
- 14 Ol pâdişâh-ı dehr ki tuğrâ-yı medhîni
Ey hâme levh-i nâşiye-i rûzgâra çek

- 15 Mi' yâr-ı râstdır dil-i naqqâdı ol şehiñ
Naqd-i edâñı tecrübe eyle gubâra çek
- 16 Gerd-i süm-i semendini mânend-i tûtiyâ
Çeşm-i diliñle bâşıra-i cân-ı zâra çek
- 17 Şâm u seher kavâfil-i medh ü senâsını
Gülbâng-ı şevk u şâdî ile diyâra çek

401 (T: 271a, H: 194b, R: 256b, A: 224a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Xanı bir mâcerâ eşk-i dü-çeşm-i dem-be-demden yeg
Benim iki gözüm deryâ meger icrâda nemden yeg
- 2 ' Aceb mi mû-be-mû dildâra taqrîr itse ahvâlin
Dile ser-rişte olmaz ol dü-zülf-i ham-be-hamdan yeg
- 3 Ruḡ-ı cânânedir âyîne-i ' âlem-nümâ ancak
Raḡîḡ-i la' l-i dilberdir şarâb-ı câm-ı Cem'den yeg
- 4 Leb-â-lebdir tecellâ-yı cemâl-i yâr ile baḡsañ
Baña mir 'ât-ı dil gelse nola beytü's-şanemden yeg
- 5 Nazîm ağzı şuyın ḡaşma aḡıtdı mîve-i nazmıñ
Bu bâḡa urmadı kimse daḡi böyle ḡalemnden yeg

402 (T: 271a, H: 194b, R: 256b, A: 224a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Lâyîḡ mıdır o serv-ḡade nârven dimek
Tûbâya hiç düşer mi nihâl-i çemen dimek
- 2 Yârıñ nihâl-i ḡâmet ü ruḡsârıdır murâd
Bâḡ-ı cihânda serv dimek yâsemen dimek
- 3 Her târ çîn-i cebîni girih-bend-i nâz olur

Yâ Rab haţâ mı zülfüne müşg-i Hutten dimek

4 Müşgîn sevâd-ı levh-i kamerden kinâyedir
Zîb-i ‘ izârıdır haţ-ı ‘ anber-şiken dimek

5 Cism-i laţîf ü pâkine haţkâ ki bâdır
Ol gülbün-i melâhate gül-pîrehen dimek

6 Girdâbedir ki çâķ bün-i baħr-i ‘ ademdedir
Zîr-i dehân-ı yârda çâķ-ı zekân dimek

7 ‘Uşşâķa gerçi yâra naşîhat düşer Nazîm
Lâzım degildir üstüne ammâ ki sen dimek

403 (T: 271b, H: 194b, R: 256b, A: 224b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bezmi germ eyledi sâķî-i semen-ber dönerek
Geldi ey dil bize de nevbet-i sâķar dönerek

2 Bî-ħaberdır daħi ol mest-i mey-i nâz henüz
Nâr-ı ‘ aşķında kebâb oldu cigerler dönerek

3 İtdi âvâre gönül murgını bir çeşm-i kebûd
Gûyiyâ göklere çıķdı o kebûter dönerek

4 Bir sehî-servden ayrıldı benim gibi meger
Bâĝda derd ile dûlâblar inler dönerek

5 Gösterir birbirine beñzemez eşkâl-i ĝarîb
Devr-i fânûs-ı felek çarķ-ı füsûn-ger dönerek

6 Ehl-i dil dâne gibi maħv-ı vücûd eyler iken
Âsiyâbı felegiñ yok yere neyler dönerek

7 Germ olup meclis-i mey ‘ aķlı daĝılmaz mı Nazîm
Daĝdup kâkülünü raķş ide dilber dönerek

404 (T: 271b, H: 195a, R: 257a, A: 224b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Düşdi dil kâkülüne nâfe-i hoş-bû diyerek
Oldı meftûn-ı nigâhıñ gözi âhû diyerek
- 2 Ser kâdem sâz oluruz 'azm-i ser-i kûyuñ idüp
Rûz-ı vuşlatda şeb-i hecriñe yâ hû diyerek
- 3 Gile-mend olmayalım rûz-ı kıyâmet kıyma
Dâd eliñden seniñ ey gâmze vü ebrû diyerek
- 4 Dile şun tîğ-ı nigâhıñ lebiñi 'arz eyle
Ço şehîd olsun o teşne bir içim şu diyerek
- 5 Nola bir nîm-tebessümle şeker-rîz olsa
Mâ'il oldum lebiñe la' l-i sühan-gû diyerek
- 6 Cûy-veş nağl-i ser-efrâzıña ağıdı göñlüm
Pâyıña yüz kodi ey kâmet-i dil-cû diyerek
- 7 Yâri eflâke çıkardıñ yine vaşfiyla Nazîm
Şâhid-i zühre-cebîn dilber-i meh-rû diyerek

405 (T: 272a, H: 195a, R: 257a, A: 224b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Kâkül-şıfat olsağ ruğ-ı cânâna dökülsek
Emvâc-ı pey-â-pey gibi 'ummâna dökülsek
- 2 'Uşşâğ ruğ-ı zerd ile hep kûyına varsâğ
Çün-berg-i hazân şahn-ı gülistâna dökülsek
- 3 El virse de fırsat düşürüp bezm-i çemende
Ol serv-ğadiñ pâyına mestâne dökülsek

- 4 Hep kaatre-i nîsân-ı şehâb-ı hüner olsağ
Dâ'im şadef-i lücce-i 'irfâna dökülsek
- 5 Dünyâya mey-i 'aşğ gibi şûr düşürsek
Ammâ ki hum-ı mey-gede-i câna dökülsek
- 6 Geh bâd-ı seher gibi dil-i goncayı açsağ
Şebnem gibi gâhî gül-i handâna dökülsek
- 7 Hâk-i reh-i erbâb-ı dil olduğda Nazîmâ
Hep çeşm ü ser-i hâsid-i nâdâna dökülsek

406 (T: 272a, H: 195b, R: 257a, A: 225a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Tûfî gibi söyletdi beni yâr görüşdük
Ol âyîne-ruhsâr ile dîdâr görüşdük
- 2 Müştâğ idi çeşm-i nigerânım nice demdir
Âğûşuma geldi yine dîldâr görüşdük
- 3 İtsem nola ey dil şeker-i şükri mükerrer
Tekrâr olup maḥrem-i esrâr görüşdük
- 4 Cânân ile cân câna olup bezm-i şafâda
Şeb-tâ-be-seher bî-gam-ı ağıâr görüşdük
- 5 Gülzâr-ı maḥabbetde 'alâ-rağm-ı raḫîbân
Ben bülbül olup ol gül-i bî-hâr görüşdük
- 6 Cânânıma ḫasret-keş idi dîde-i cânım
Mâ-beynimize girdi dil-i zâr görüşdük
- 7 Hâl-i dili her hâl ile dildâra Nazîmâ
İtdim yine eş'âr ile iş'âr görüşdük

407 (T: 272a, H: 195b, R: 257b, A: 225a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Nesîm-i âh ile ol zülfi pîç ü tâba düşürdük
Sefîne-i dili girdâb-ı ıztırâba düşürdük
- 2 Vişâli bezmine irdik o mest-i bâde-i nâzîñ
Lebinde hâl degildir dili şarâba düşürdük
- 3 Hümâ-yı cân u dil olsa 'aceb mi bend ü giriftâr
Kemend-i turesini pîçiş-i 'itâba düşürdük
- 4 Fesâne-i dili añdıķ miyân-ı meclis-i meyde
O mest-i naħveti bir hâlet ile hûba düşürdük
- 5 İdince yâri der-âgûş bend-i sînesin açdı
Şeb-i vişâlini gûyâ ki mâhtâba düşürdük
- 6 Derûn-ı dilde idüp şâhid-i hayâlini pinhân
O genc-i 'işveyi bir vadî-i harâba düşürdük
- 7 Degil siyâhî-i haķ gird-i 'ârızında o mâhîñ
Nazîm defter-i a' mâlimizdir âba düşürdük

408 (T: 272b, H: 195b, R: 257b, A: 225a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Ne yâri sîneye çekdik ne ğam-güsâr idebildik
Ne dil-rübâ bizim oldu ne iftiħâr idebildik
- 2 Gelince sîneye bârân-ı girye taşdı dökülde
Felekde bir gece ol mâhı hâle-dâr idebildik
- 3 Baķup cemâline efsûs itmedik dili pür-dâĝ
Ne seyr-i bâĝ ne gül-geşt-i lâle-zâr idebildik
- 4 Sefîne-i dil-i şeydâ miyân-ı lüccede ķaldı
Ne bâd-ı şurķa ne endîşe-i kenâr idebildik

5 Nazîm gûşumuza girmedî terâne-i maşşûd
Hemân ki sâz-ı ümîdi gûsiste-târ idebildik

409 (T: 272b, H: 196a, R: 257b, A: 225a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Gülşende uyup bülbüle âgâzeler itdik
Bezm-i gül ü mülde neğam-ı tâzeler itdik

2 Yârîñ girih-i zülf-i siyâhıyla idüp bend
Mecmû' a-i cân u dile şîrâzeler itdik

3 Ol râst-ğadi tîr-veş âgûşa alınca
Mânend-i kemân biz nice hamyâzeler itdik

4 Âh-ı dile zann itme ki âheng ola kühsâr
Ferhâd ile biz kûhda âvâzeler itdik

5 Ol mâh görünmez arayup şehri Nazîmâ
Nezzâre-künân her yaña devrâneler itdik

410 (T: 272b, H: 196a, R: 258a, A: 225b)
(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

1 Nola dîvânelerle dolsa cânla mekteb-i ' aşkıñ
Seniñ ' uşşâğa ta' lîm-i cünûn eyler leb-i ' aşkıñ

2 Hâyâl-i bûs-ı la' liñ ra' şe-dâr itdi dil-i zârı
Devâ itdikçe efzûn olmada tâb-ı teb-i ' aşkıñ

3 Bize geh rûy-ı vuşlat ' arz ider geh şûret-i hicrân
' Aceb âyîne-i ' âlem-nümâdır meşreb-i ' aşkıñ

4 Nola hâl-i ruñuñ şehri dili şûriş-pezîr itse
Ne kişverler bırağdı hâke hükmi-ı kevkeb-i ' aşkıñ

5 Nazîm-âsâ ‘aceb mi hûn-ı eşkimle vuzû itsem
Budur tâ‘at-ı hicrânında resm-i mezheb-i ‘aşkıñ

411 (T: 273a, H: 196a, R: 258a, A: 225b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Karşusunda cilve eylerken o hûnî ‘aşkıñ
Seyr idüp mümkün midir şabr u sükûnı ‘aşkıñ

2 Alma âh-ı berķ-te’sîrden yeter ey seng-dil
Taşa kâr eyler hâzer sûz-ı derûnı ‘aşkıñ

3 Hep hayâl-i gönca-i la‘liñledir ey gül-‘izâr
Dem-be-dem akdıķça eşk-i lâle-gûnı ‘aşkıñ

4 Feyz-bağşâ-yı çerâğ-ı ‘aql hikmet-pîşedir
Tâb u sûz-ı ‘aşkla dâğ-ı cünûnı ‘aşkıñ

5 Cûy-bâr-ı ravza-i ‘aşķ eşk-i hûn-âlûdudur
Âhdır ol cûda bile ser-nigûnı ‘aşkıñ

6 La‘l-i tâğ u sûz-ı dil dûd-ı buhûr-ı âhdır
Bir perî-veş görse teshîr ü füsûnı ‘aşkıñ

7 Şekve-sâz-ı hecr-i cânân olma zinhâr ey Nazîm
Hejr-i cânândır vişâle reh-nümûnı ‘aşkıñ

412 (T: 273a, H: 196b, R: 258a, A: 225b)
(Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün)

1 Hâdeng-i müjeñ derûnda cigerde hâkî-i hançer-i nigeñ
Serimde hevâ-yı serv-i kadiñ gözümde hayâl-i hâk-i reñ

2 Cemâlîñe hasretiz nice demdir itmedik âşikâre dirîğ
Niķâb-ı ruķuñ mıdır ‘acabâ nedir ki o kâkül-i siyehñ

3 Yeter bu sitem yeter bize ey kalem-rev-i hüsne şâh-ı cihân

Hemîşe seniñ tegâfûl ile girişme midir hemân sipehiñ

4 Hem oldı devâ-yı ‘illet-i dil hem eyledi cân-ı zârı helâk
Tebessüm-i dil-firîbiñ ile nihânî ‘itâb-ı gâh gehiñ

5 ‘İzârına bak o gönca-femiñ hayâl-i hatıyla ey dil-i zâr
Çemende benefşe-zâr ola hep Nazîm gibi nezâre-gehiñ

413 (T: 273a, H: 196b, R: 258b, A: 225b)

(Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün)

1 Yine tîğ-ı nâzı yer eyledi dil-i zârda o perî-veşiñ
Aña imtizâcını görmedik ise seyr it âb ile âteşiñ

2 Dil ü cânâ her hamı ‘âkıbet girih-i kemend-i ‘itâb olur
Hele kimse bendine düşmesün meded o zülf-i müşevveşiñ

3 Kef-i sâkı-i ezel eyledi beni mest-i câm-ı bâde-i ‘aşk
Dem-i haşre dek nola keyfi gitmese dilden ol mey-i bî-ğashiñ

4 O dü-ebrevân-ı muğavvesiñ çile-i cefâsını çekmeyen
Gam u ıztırâb ile çekdügin ne bilür bu cân-ı belâ-keşiñ

5 Raqam-ı beyân ile cümleden yine sen ferîd ü yegânesin
Nola ey Nazîm-i hüner-ver olmasa ma‘rifetde henüz eşiñ

414 (T: 273b, H: 196b, R: 258b, A: 226a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bağrımı deldi müjeñ nâmı çekildi tîriñ
Beni öldürdi nigâhıñ adı var şemşîriñ

2 Yine dîvâne-i nev-silsile-i ‘aşkıñ olup
Çekeyim cûy-veş ey serv-i sehî zencîriñ

3 Saña îmân getürürlerdi bütân cânla hep
Görseler ey şanem-i hüsn ü bahâ taşvîriñ

4 Çeşm-i âhû-veşîñ itmiş dil-i hûbânı şikâr
Olmuş ey şûh ğazâlân-ı harem naĥcîriñ

5 Pîr-i meyhâne baña şundı du‘ â-yı kadehi
İhtiyârımla nola öpsem ayağıñ pîriñ

6 Tîr-i âhiñ eşer itdi hedef-i maqşûda
Kadehiñ küşte Nazîmâ olalı zihgîriñ

415 (T: 273a, H: 197a, R: 258b, A: 226a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Dîdâr-ı yâra nâzır ise dîde-i diliñ
Külhan da olsa huld-i berîn ola menziliñ

2 Bir nuţĥ-ı rûh-baĥşla şâd itmediñ dili
Ey gül-‘ izâr yok mu dehâniñ gibi diliñ

3 Nûr-iĥtibâs-ı mihr-i ruĥuñdur meh-i münîr
Nâķış yanında zâhir olur ĥüsni kâmiliñ

4 Zaĥm-âşinâ-yı tîĝ-ı nigâh itmediñ beni
Bîĝânedir mu‘ âmele-i çeşm-i kâtiliñ

5 Fülk-i beden şikeste vü ĝam-ı mevc der-ķafâ
Ey baĥr-i izţrâb ‘ aceb yok mu sâĥiliñ

6 Şun şerbet-i vişâliñi gel ey tabîb-i cân
Dîvâne eyledi beni şekl ü şemâ‘iliñ

7 Mecnûnı geçdi fenn-i cünûnda Nazîm-i zâr
Olur bülend rütbesi şâkird-i ķâbiliñ

416 (T: 273b, H: 197a, R: 259a, A: 226a)
(Mef‘ ûlü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ûlün)

1 Ğamdan ħaberiñ yoğsa ğöñül şâd olamazsıñ
Sen ħâne-ħarâb olmadıñ âbâd olamazsıñ

2 Hep söyleşiriz bir ğün ola biz de seniñle
Ey ğamze kıyâmetde de bîdâd olamazsıñ

3 Ümmîdi ħo ey tıfl-ı dil eyyâm-ı maĥabbet
Âzînesi yoğ heftedir âzâd olamazsıñ

4 Tâ olmayıcağ ħille-keş-i şavma‘ a-i ‘ aşđ
Şûfi bu şarîkatde sen irşâd olamazsıñ

5 Mâdâm ğüşâde olmaya ey dil der-i baĥtıñ
Şeşder-geĥ-i ümmîdde nerrâd olamazsıñ

6 Kühsâr-ı diliñ raĥnesini yâra idüp ‘ arz
Bu şan‘ at-ı Şîrîn ile Ferĥâd olamazsıñ

7 Bir Leylî-i ħüsnüñ ğam-ı ‘ aşkıyla Nazîmâ
Ta‘ lîm-i cünûn itmeden üstâd olamazsıñ

417 (T: 274a, H: 197a, R: 259a, A: 226b)
(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)

1 Döküp bârân-ı eşkim ħađđ-ı ‘ anber-bâra yüz virdiñ
Yeter aña mişâl-i ĥâle ey meh-pâre yüz virdiñ

2 Seni vaĥdetde keşretde der-âĝûř itmek istermiş
Niçün miĥrâba böyle ey perî-ruĥsâre yüz virdiñ

3 Temâşâ-yı ruĥuñdan dâ‘ ireñ men‘ itdi ‘ uşşâkı
Nedir ey muşrib-i bezm-i melâĥat çâre yüz virdiñ

4 Nola sîlî-ħor-ı dest-i nedâmet olsañ âĥir-kâr
Sen ey deryâ hemân her mevc-i nâ-hemvâre yüz virdiñ

5 Nazîm-i bî-kesi âzürde eyler devr-i ħüsnüñde

Dirîğ ey pâdişâh-ı mülk-i nâz ağıyâra yüz virdiñ

418 (T: 274a, H: 197b, R: 259a, A: 226b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Âh-ı seherim nâle-i mestâne mi şandıñ
Feryâdımı gûş itmediñ efsâne mi şandıñ
- 2 Gül ruhlariñi ' arz idüp âteşlere yaqdiñ
Ben bülbül-i şûrîdeyi pervâne mi şandıñ
- 3 Dûr olmadı bir lahza hayâliñ nazarımdan
Müjgânımı ey zülf-i siyeh şâne mi şandıñ
- 4 Virmiş çemenistân-ı ruḡ-ı pâkiñe revnaḡ
Ḥatt-ı lebiñi sebze-i bigâne mi şandıñ
- 5 Çekdiñ der ü dîvârına taşvîr-i cemâlin
Ey büt harem-i cânı şanem-ḡâne mi şandıñ
- 6 Pür eylediñ ey dîde mey-i ḡûn-ı cigerle
Dâğ-ı dil-i sûzânımı peymâne mi şandıñ
- 7 Meyl itdiñ o gîsû-yı girih-gîre Nazîmâ
Murğ-ı dil-i âvâre için lâne mi şandıñ

419 (T: 274b, H: 197b, R: 259b, A: 226b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Çarḡıñ revişinden dili ḡam-nâk mi şandıñ
Bâ' iş ḡam u endûhına eflâk mi şandıñ
- 2 Zinhâr şaḡın sûde-i elmâs-ı sitîziz
Ey dîde-i ḡâsid bizi sen ḡâk mi şandıñ
- 3 Ma' nîde ḡayât-ı ebedî buldı o şayyâd
Murğ-ı dilimi beste-i fitrâk mi şandıñ

4 Tîğ-ı nigehiñden dehen-i şekve-güşâdır
Sînemde ser-â-ser görinen çâk mi şandıñ

5 Gördükçe seni fark idemez kendüyi cânâ
Dîvâne Nazîm'îñ de sen idrâk mi şandıñ

420 (T: 274b, H: 197b, R: 259b, A: 226b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 'Aql ü cân üftâde-i çâh-ı zenaḥdâniñ seniñ
Gûy-ı dil çevgânî-i zülf-i perîşânîñ seniñ

2 Bezm-i meyde germ olup mestâne olsañ sîne-çâk
Mihre seng-i ta' n atar gûy-ı girîbânîñ seniñ

3 Olma dâmen-keş baña ḳan ağladup ey naḥl-i yâr
Pây-mâl oldum görüp serv-i ḥırâmânîñ seniñ

4 Mihr-i ḥüsniñ mâha şalmıḥ sûz u tâb-ı 'ârızıñ
Bir gün ol dîdârîñi bir derde dermânîñ seniñ

5 Lem' a-i ruḥsârîña tâb-âver olmaz olsa da
Âfitâb âyîne-dâr-ı rûy-ı raḥşânîñ seniñ

6 'Ârıziñ mihre cebîniñ mâha şalmıḥ sûz u tâb
Her gören dîdârîñi bir gûne ḥayrânîñ seniñ

7 Rûyuña düşdükçe gâhî pençe-i ḥurşîd olur
Şâne-sâz-ı çîn-i zülf-i 'anber-efşânîñ seniñ

8 Eylemiş te'sîr ol şûḥuñ dil-i sengînine
Taşa kâr itmiş Nazîmâ âh u efgânîñ seniñ

421 (T: 274b, H: 198a, R: 259b, A: 227a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Càn fedâ-yı hânçer-i ser-tîz-i müjgânîñ seniñ
Dil esîr-i dâm-ı zülf-i ‘ anber-efşânîñ seniñ
- 2 Mihr ü meh zann itme sûzân olmada şubh u mesâ
Sîne-i gerdûnda dâğ-ı derd-i hicrânîñ seniñ
- 3 Sîne-çâk olsañ gül-i hürşîdi şerm-âlûd ider
Bezm-i meyde hân-de-i çâk-ı girîbânîñ seniñ
- 4 Eylediñ Ken‘ âniyân-ı ‘ aşkıñı pâ-mâl-i nâz
Yûsuf-ı hüsnüm ele girmez mi dâmânîñ seniñ
- 5 Şa‘ şa‘ a şanma görüp reşkinden olmuş âfitâb
Çâk çâk-i şâne-i zülf-i perîşânîñ seniñ
- 6 Eylediñ küfr-âşinâ-yı kâkülüñ dünyâyı hep
Ey büt-i deyr-i melâhat yok mu îmânîñ seniñ
- 7 Olmamağ mümkün mi gördükçe Nazîm-i zâr-veş
Pây-mâl-i cilve-i nağl-i hırâmânîñ seniñ

422 (T: 275a, R: 260a, A: 227a)

(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)

- 1 Celî gördüm muhakkak hatt-ı reyhân-ı lebin yârîñ
Hağ-ı yâkût nesh itmiş nigîn-i la‘ li dildârîñ
- 2 Benefşe hağ o fem gül-gonca sünbül zülf-i ‘ anber-bû
Açıl ey bülbül-i dil zevkin eyle bâğ-ı ruhsârîñ
- 3 Düşürmüş ‘ ar‘ ar u şimşadı kühsâra şanevber-veş
Göñül düş pâyına cûlar gibi ol serv-i refâtîñ
- 4 Biri şeb-zinde-dârıdır biri her rûz bîdârı
Kamer ol şâm-zülfüñ âfitâb ol şubh-dîdârîñ
- 5 Esîr-i dâmıdır göñlüm gibi cânım o gîsûnuñ

Perîşân-hâlidir ‘ aqlım gibi fikrim o destârîñ

6 Tezerv ü kebg hayrânı hamûşı tûfî-i gûyâ
O cünbüşle o reftârîñ o ħand ile o güftârîñ

7 Nazîmâ sâĥirân-ı Bâbil-i ma‘ nâyı lâl itdi
Füsûn-ı nazm ile kıl-k-i beyân-ı taḅ‘ -ı sehĥârîñ

423 (T: 275a, R: 260a, A: 227a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Aldı ‘ aqlım yâd-ı la‘ l-i nâbı sâķî Aĥmed'iñ
Rûyumı zerd itdi fikr-i sîm-sâķı Aĥmed'iñ

2 Âteş-i dilden yine bir yer çerâġân eyledim
Lâle-zâr itdi tenim dâġ-ı fırâķı Aĥmed'iñ

3 Her ser-i mûyum olurdı bir zebân-ı şad-niyâz
Alsam âġûşa miyânın ittifâķı Aĥmed'iñ

4 Nergis-i şehlâsınıñ dil-ĥastesi olsam nola
Cânıma kâr itdi derd-i iştiyâķı Aĥmed'iñ

5 Kande baķsam cilve-güster ĥüsn-i ‘ âlem-gîridir
Dîde kim dîdârına oldu mülâķı Aĥmed'iñ

6 La‘ l-i şekker-bârı ol âyîne-i ruĥsâr ile
Tûfî-i gûyâ ider ehl-i mezâķı Aĥmed'iñ

7 Telĥ-kâm-ı hecri olmuşken dil-i şeydâ Nazîm
Lezzet-i vaşlı demâġ-ı cânda bâķı Aĥmed'iñ

424 (T: 275b, R: 260b, A: 227b)

(Mef‘ ûlü Mefâ‘ îlü Mefâ‘ îlü Fe‘ ûlün)

1 Bîdâr olalı şubĥ-ı vişâliyle Ĥüseyn'iñ
Gelmez gözüme ĥâb ĥayâliyle Ĥüseyn'iñ

- 2 Âteş-fiken-i hürmen-i ârâm u sükûndur
Gülgûn ruḥı ʿ ârız-ı âliyle Hüseyn'in
- 3 Her kaçtıre ola âb-ı hayâta ʿ arak-ı şerm
Baş itse leb-i laʿ li zülâliyle Hüseyn'in
- 4 Hûbânı ser-efgende-i şerm eyledi haqqâ
Hulq-ı haseni ḥüsn ü cemâliyle Hüseyn'in
- 5 Hürşîd-güddâz olsa nola talʿ at-i pâki
Bu bâriqa-i ḥüsn ü kemâliyle Hüseyn'in
- 6 Ser-levḥa-i taʿ lîm-i cünûn-ı dil ü cândır
Ruḥsâr u cebîni ḥaṭ u ḥâliyle Hüseyn'in
- 7 Yerden göge dek olsa Nazîmâ nola farkı
Mâh-ı neviñ ebrûsı hilâliyle Hüseyn'in

425 (T: 275b, R: 260b, A: 227b)

(Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün)

- 1 Vişâle naqd-i cân isterse cânân ben de cânânın
Hemân cân istesün cânâna ey dil bende cânânın
- 2 Dil-i mecrûhumuz mânend-i şâne çâk çâk oldu
Ser-i zülf-i perîşânı ucından ol perî-şânın
- 3 Görünce gitdi ʿ aqlım bu cemâl ü ḥüsn ile ânı
Nola mecnûmı olsam bu cemâl ü ḥüsnde ânın
- 4 Cihân maḥkûm-ı baht-ı zinde-i şeb-zinde-dârândır
Sikender-seyr olurdu olsa bahtı zinde-dârânın
- 5 Nazîmâ vâkıf-ı ḥâl-i rumûz-ı nükte-dânân ol
Güvâh-ı ḥâlidir zîrâ rumûzı nükte-dânânın

426 (T: 275b, R: 260b, A: 227b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Cân nişâr itmek olurdı ser-i râhında seniñ
Çanlıdır nâmı olur çeşm-i siyâhında seniñ
- 2 Nazar it 'âşıkına rûz-ı cezâ lâyıķ mı
Dest-i ħasret ola dâmân-ı nigâhında seniñ
- 3 Kâkül-i ħam-be-ħamiñ ey gönül nev-reste-i nâz
Şaçlı sünbül gibidir ħarf-ı külâhında seniñ
- 4 Haşre dek şerħ idemez zevķ-i vişâli ey dil
Bir zebân olsa da her sebz-i giyâhında seniñ
- 5 Ĥâtır-ı saħtını nerm itmiş o bî-merħametiñ
Nedir ey dil bu eşer âteş-i âhında seniñ
- 6 'Âşıķa şubħ u mesâ pertev-i zülf yok mı
Bilmem ey çarħ ne var mihr ile mâhında seniñ
- 7 Cezb ider zerdî-i rûyuñ dil-i ħûbânı Nazîm
Ĥâlet-i seng-i riyâ var gibi kâhında seniñ

427 (T: 276a, R: 261a, A: 227b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Azîmetiñ nereden böyle bî-niķâb seniñ
Ki mâhtâb-ı ruħuñ yakmış âfitâb seniñ
- 2 O rûy-ı âli 'araķ-rîz idüp ħarâret-i mey
Gül-i cemâliñi açmış bu âb u tâb seniñ
- 3 Kulaķdan itdi o ħûnîn terânelerini mest
Demiñ ziyâd ola ey kâse-i rebâb seniñ
- 4 Eliñde câm-ı şafâ rind-i şâf-meşreb iken

Nedir bu ' uqde derûnuñda ey abâb seniñ

5 Felekde sen de mi dr olduñ âfitâbıñdan
Bu deñli giryeñe bâ' iş ne ey seĥâb seniñ

6 Olursa ferş-i rehiñ başma merd iseñ ey dil
Eger ki atlas-ı çarĥ-ı pür-inkılâb seniñ

7 Eliñden istemedim dâne kendimi bileli
Bu diĥkatiñ yine ey çarĥ-ı âsiyâb seniñ

8 Dem-i su'âl şehâdet iderse her ' uzvuñ
Nazım itdgñe var mıdır cevâb seniñ

428 (T: 276a, R: 261a, A: 228a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Gelince çeşmiñe cânâ şarâb-ı nâb seniñ
Nigâh-ı nâzıñ ider ' âlemi ĥarâb seniñ

2 Dern-ı sînemi yaĥdı firâĥ-ı la' l-i lebiñ
Ciger kebâbı benim sâkiyâ şarâb seniñ

3 Gehî miyâniñı kocdur gehî lebiñ emdir
Vebâli var ise cânâ benim şevâbı seniñ

4 Mey içme ĥayr ile itme ' izârıñı gül-reng
Şaĥın olur ruĥuña perde-i ĥicâb seniñ

5 Şarâb-ı ' işveden ey ser-girân-ı sâĥar-ı nâz
Nedir bu mertebe nergisleriñde ĥâb seniñ

6 Şaĥîfeler nice defter ola ĥalem dkene
Cefâñı biñde birin eylesem ĥisâb seniñ

7 Sevâd-ı ĥatı beyâz olmaz ol meh-i ĥsnñ
Nazım her sĥanıñ olsa bir kitâb seniñ

429 (T: 276b, R: 261a, A: 228a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bâde nûş itmiş o rûy-ı sâde olmuş âl-reng
Bâdeden ol ruḥ o ruḥdan bâde olmuş âl-reng
- 2 Ḥande-i nâz eylesün ol gül-‘ ızâr u ḡonca-leb
Lâleler açılmaḡa âmâde olmuş âl-reng
- 3 Fıkr-i la‘ li zâhide ol deñli ḡan aḡlatdı kim
Gûşe-i miḡrâbda seccâde olmuş âl-reng
- 4 Sürḡ-gündur her ‘ araḡ tâb-ı ruḡından ḡüiyâ
Berg-i ḡülde şebnem-i üftâde olmuş âl-reng
- 5 İddi‘ â-yı ḡüsn iderken seyr idüp yâri Naẓîm
Şermden her dilber-i âzâde olmuş âl-reng

430 (T: 276b, R: 261b, A: 228a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ğamzeñ itsün sînemi urduḡça yâre çâk çâk
Baḡrım olsun şerḡa şerḡa pâre pâre çâk çâk
- 2 Sûz-ı âhım eylemiş te’sîr ḡalb-i saḡtıña
Âteş-i germiyle olmuş seng-i ḡâre çâk çâk
- 3 Olmamaḡ mümkün mi şemşîr-i müjeñle ey perî
Meyl iden diller nihân u âşikâre çâk çâk
- 4 Dest-i ḡamzeñden ḡalâş olsa girîbân-ı şekîb
Pençe-i müjġanıñ eyler var mı çâre çâk çâk
- 5 Sînem üzre yollar itse eşk-i ḡünînim nola
Seyl ider lâ-büd zemîni pâre pâre çâk çâk

6 ‘Âşıkâ cây-ı selâmet ‘aşk-ı şûr-engîzdir
Mevcden keştî olur çıksa kenâra çâk çâk

7 Gevher-i nazm-ı Nazîm'i görmesün çeşm-i hasûd
Kıt‘ a-i elmâsı eyler bed-nezâre çâk çâk

431 (T: 276b, R: 261b, A: 228b)
(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 ‘Aklıñız var ise şarâba viriñ
Zerreyi ñur-ı âfitâba viriñ

2 Çarhı bir âh ile harâba viriñ
Âteşi köhne âsiyâba viriñ

3 Girye-i dem-be-demle mestâne
Raht-ı şabr u şekîbi âba viriñ

4 Bülbüle gûşe-i gülistânı
Künc-i vîrâneyi gurâba viriñ

5 Naqd-i cârı su’âl idüp vaşlın
O dehenden çıkan cevâba viriñ

6 Hûn-ı dildir şarâb-ı gamze-i yâr
Cigerim çâk idüp kebâba viriñ

7 Bâde-i ‘işveyi mey-i nâzı
O iki çeşm-i nîm-hâba viriñ

8 Gül-i şad-berg jâle-dâr ise de
Câm-ı lebrîz-i pür-habâba viriñ

9 Hâb-ı râhat olursa mâye-i zehî
Leb-i deryâda mâhtâba viriñ

10 Ğamdan âzâd olan Nazîm-âsâ

Varıñız hep şarâb-ı nâba viriñ

Harfû'l-Lâm

432 (T: 25b, H: 26a, R: 25b, A: 98a)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ey şeh-i ' arş-bâr-geh pâdişeh-i sürûş-ğayl
Dergeh-i luğf u cûduña cümle-i enbiyâ tuğeyl
- 2 Mihr-i münîr-i ħüsniñññ lem' ası ağter-i sühâ
Mâh-ı cebîn-i pâkiñññ pertevi kevkeb-i süheyl
- 3 Zâtıñı eylemiş Ĥudâ pâdişeh-i zafer-şükûh
Râyet-i fetĥiñe seniñ nuşret-i Kirdgâr zeyl
- 4 Varmağâ ħarf-ı kûyuña sürmeğe ravzaña yüzüm
Cânda heves derûnda şevğ serde hevâ gönülde meyl
- 5 Cân ile tâ kim oldu dil baħr-i ġamiñla âşinâ
Demdir ağıtsa sû-be-sû ħûn-ı dü-çeşmim iki seyl
- 6 Olsa ' aceb mi ümmetiñ sünbüle-çîn-i şefkatiñ
Ĥırmen-i cûduña seniñ luğf u keremdir iki keyl
- 7 Cân u dil-i Nazîm'den rûĥ-ı revâniña müdâm
Ola şalât ile selâm tâ-be-ħaşr nehâr ü leyl

433 (T: 54b, R: 50a, A: 46a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey luğât-ı vaşf-ı zâtı ħayret-efzâ-yı ' uğûl
Şerĥ-i ta' rîf-i şifâtı ' aql-fersâ-yı fuĥûl
- 2 Ĥaşre dek ħayy itmeye peyk-i ħired bir sâħasın
Mülk-i vaşfiñ yâ nebî itmez ħabûl-i ' arz u tûl

- 3 Şâd-kâm it devlet-i ğurb-1 civârîñla beni
Minnetim dâ'im budur eyle temennâmı ğabûl
- 4 Âh kim ser-geşte-i tîh-i đalâl itdi dili
Olmadı ğayfâ nedâmet ğıll-1 pây-1 nefis-i ğûl
- 5 Ey şefâ' at kânı ' afv it vaz' -1 nâ-hemvârımı
Midğat-i zâtıñda oldum gerçi ğüstâğ u fuzûl
- 6 Şem' ine cem' olsa lâyığ enbiyâ vü mürselîn
Hem ğabîb-i Kibriyâsın hem nebîsin hem resûl
- 7 Cân u dil pervâne-i şem' -i cemâliñdir seniñ
Vağtidir bezm-i vişâle bulsa bâl-efşân vuşûl
- 8 Eylesem lebbeyk-ğuyân Ka' be-i kûyuñ tavâf
Beyt-i ma' mûr-1 ğarîm-i ravzaña itsem duğûl
- 9 Âsitâniñda beni müjğân-1 ğûn-âlûd ile
Eyle çârû-keş be-ğağğ-1 âl ü evlâd-1 Betûl
- 10 Ser-firâz eyle bülend it bağtımı iğbâl ile
Ġörme lâyığ kim olam pâ-mâl-i her dûn u cehûl
- 11 Yâ Resûlallâh ğabûl eyle Nazîm'iñ ğâcetin
Bir gedâ-yı derğehiñdir itme redd ile melûl

434 (T: 55a, R: 50b, A: 45b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ey ser-âmed şeh-i sipâh-1 rusûl
Enbiyâ-ğayl ü pâdişâh-1 rusûl
- 2 Çâr-bâliş-nişîn-i şadr-1 kemâl
Mesned-ârâ-yı tağt-ğâh-1 rusûl
- 3 Şeh-i kevneyn seyyidü's-şeqaleyn

- Bihterîn pîşvâ-yı râh-ı rusûl
- 4 Şâhid-i bezm-gâh-ı ğaybü'l-ğayb
Nâzenîn maḥrem-i ilâh-ı rusûl
- 5 Meded-i ins ü cân ḥabîbullâh
Sened-i enbiyâ penâh-ı rusûl
- 6 Mürşid-i enbiyâ ki dergehidir
Menba^ç -ı feyz-i ḥânķâh-ı rusûl
- 7 Ḥâk-pâyı o ķurretü'l-^ç aynıñ
^ç Anberîn sürme-i sipâh-ı rusûl
- 8 Ķulzüm-i şefķatindedir o şehiñ
Cilve-i şevķ ile şinâh-ı rusûl
- 9 Rûz şeb maṭla^ç -ı nübüvvetde
Her dü-ruḥsârı mihr ü mâh-ı rusûl
- 10 Naḥl-ı pür-mîve-i maḥabbetidir
Sidre-i ķâmet-i dü-tâh-ı rusûl
- 11 Ḥarem-i ^ç izzetinde ta^ç zîme
Dâ^çim amâdedir cibâh-ı rusûl
- 12 Şeref-i ķadr ü câh-ı iclâli
Şeref-efzâ-yı ķadr-i câh-ı rusûl
- 13 Bâb-ı şer^ç inde ser-fürû ideli
Hem-ser-i ^ç arşdır külâh-ı rusûl
- 14 Şem^ç -i ruḥsârı nûr-baḥş olalı
Oldı pervânesi nigâh-ı rusûl
- 15 Zıll-i ^ç adlindedir Naẓîm o şehiñ
Râhat-ı ümmet ü refâh-ı rusûl

435 (T: 277a, H: 198a, R: 262a, A: 98a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Es-selâm ey husrev-i evreng-i eyvân-ı rusül
Pâdişâh-ı enbiyâ sulţân-ı dîvân-ı rusül
- 2 Es-selâm ey ruĥları mişkât-ı bezm-i Kibriyâ
Pertev-i nûr-ı Hudâ şem' -i şebistân-ı rusül
- 3 Es-selâm ey bârgâh-ı Kibriyâ sende müdâm
'İzzet-i şanı ferâhem-sâz-ı dâmân-ı rusül
- 4 Es-selâm ey mazhar-ı levlâk şâh-ı enbiyâ
Taht-gâh-ı lî-ma' allâh üzre sulţân-ı rusül
- 5 Es-selâm ey şâhid-i vuşlat-serâ-yı kurb-ı Hâk
Nâzenîn-i Kibriyâ sulţân-ı hûbân-ı rusül
- 6 Es-selâm ey nûr-ı teşrîf-i sa' âdet pertevi
Mâh-ı bedr-i enbiyâ mihr-i dıraşşân-ı rusül
- 7 Es-selâm ey ders-i hikmetde vücûd-ı kâmili
Hâce-i 'ilm-i ledün şerh-i debistân-ı rusül
- 8 Es-selâm ey râyet-i 'afv-ı şefâ' at sâyesi
Zıll-i râhat-güster-i fark-ı dil ü cân-ı rusül
- 9 Es-selâm ey mîzbân-ı ümmet ü mihmân-nüvâz
Enbiyânîñ serveri ser-ĥalka-i ĥân-ı rusül
- 10 Es-selâm ey şâfi' -i ümmet Nazîm-i 'âciziñ
Cürmini 'afv it bi-ĥaĥķ-ı rütbe-i şân-ı rusül

436 Ğazel-i dil-keş ber-nehc-i leff ü neşr-i ğayr-i müşevveş¹

¹ Başlık, T nüshasından alınmıştır.

(T: 277a, H: 198b, R: 262a, A: 228b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül ü gönca semen lâle nihâl ü cû çemen sünbül
‘ İzâr u fem had ü ‘ âriz kad ü refât u haþ kâkül
- 2 Sirişk ü dil ciger ten kadd ü nâle dâğ u hûnâbe
‘ Arağ sâkî kebâb ü bezm ü çeng ü nây u câm ü mül
- 3 Nigeh gânze müje ebrû leb ü güftâr u hûsn ü dil
Sinân hançer hadeng ü yâ şeker tûfî gül ü bülbül
- 4 Dehen dendân ü zülf ü sîne hâl ü çeşm ü haþ ruhsâr
Şâdef dür mevc deryâ fülful ü nergis benefşe gül
- 5 Seher şeb şem‘ ü pervâne neşât u gam Nazîm ü ‘ aşk
Cebîn ü turre dilber dil vişâl ü hecr ü cüz’ ü kül

437 (T: 277b, H: 198b, R: 262a, A: 228b)

(Mef’ ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Rengînî-i şafağla dönüp âfitâba gül
Bezm-i çemende beñzedi câm-1 şârâba gül
- 2 Bülbül mişâl-i lâle olur dâğ dâğ-1 reşk
Şaldıkça ‘ aks-i rûyını mir’ât-1 âba gül
- 3 Hoy-gerde oldu şerm ile şebnem degil seher
Zârî-i ‘ andelîb ile düşmüş hiçâba gül
- 4 Gûyâ ki dest-i şâh-1 nihâl üzre beñzeri
Evrâk-1 âl ile yazılır bir kitâba gül
- 5 Bülbüllerin ider mi hazîn meyl idüp Nazîm
Çîn-i cebîn ile daği nâz u ‘ itâba gül

438 (T: 277b, H: 198b, R: 262b, A: 228b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hem esîr-i dâm-ı zülf ü hâl ü haddiñdir gönül
Hem yoluñda pây-mâl-i serv-ķaddiñdir gönül
- 2 Hâlgâh-ı ' aşķda ser-geşte-hâl olsa nola
Gûy-ı sîlî-horde-i çevgân-ı reddiñdir gönül
- 3 Pâ-bürehne bir gedâ-yı bî-ser ü sâmân iken
' Âşık olmaķ ol Şeh-i hûsne ne haddiñdir gönül
- 4 Seyr-i hûsn-i yâre mâni' perde-i nezzâredir
Keşret-i nezzâre-i ' uşşâķ seddiñdir gönül
- 5 Sevdigiñ lâ-büd siyeh-çerde Nazîm-i zâr-veş
Ķays-ı Leylî mübtelâ var ise cediñdir gönül

439 (T: 277b, H: 198b, R: 262b, A: 229a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ķabza-i ' aşķında bir mihriñ kemânıdır gönül
Meh-veşâniñ reşķ-i tâķ-ı ebruvânıdır gönül
- 2 Ķamze-i cellâd-ı hûbân havfden lertzân olur
Bir hadeng-i tîz-peykânıñ nişânıdır gönül
- 3 Dîdeden dilden nola Őaķlarsa yümn-i ' aşķda
Bir ser-âmed nev-cüvânıñ hırz-ı cârıdır gönül
- 4 Her fürûĶı tâb u sûz-ı Şems-i rüste-hîzdir
Şöyle bir raķşende mihriñ âsumânıdır gönül
- 5 Âfet-i ' aşķ-ı mecâzîden haķîķat dûrdur
Tâ'ir-i ' aşķ-i ilâhî âşiyânıdır gönül
- 6 Tîr-i ' aşķıyla nola sûrâh sûrâh eylese
Bir kemân-ebrû ki meşķ-i imtiĶanıdır gönül

7 Anda zann itme siyâhî-i sevdâdır Nazîm
Âhuvân-ı deşt-i hüsnün sürme-dânıdır gönül

440 (T: 278a, H: 199a, R: 262b, A: 229a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Pây-ı nâza hem düşüp hâk-i niyâz ol ey gönül
Hem yine kuhl-i niyâz-ı çeşm-i nâz ol ey gönül

2 Evc-i istiğnâyı pür-şît-i cenâh-ı himmet it
Hüsrev-i ' aşkıñ kólunda şâh-bâz ol ey gönül

3 Giryeden maHzûn u mecnûn olma zevk-i hâdeden
Şem' -i meclis gibi pür-sûz u güdâz ol ey gönül

4 Beste-i fitrâk-i himmet kıl kanâ' at şaydını
Vâdî-i deşt-i ğınâda yekke-tâz ol ey gönül

5 Ebr-i nîsân-ı haqîkat ' âkıbet sîr-âb ider
Sen hemân gül-ğonca-i bâğ-ı mecâz ol ey gönül

6 Şûret-i ma' nâyı cem' eyle Nazîm-i zâr-veş
Gâh Maĥmûd ol nazarda geh Ayâz ol ey gönül

441(T: 278a, H: 199a, R: 263a, A: 229a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

1 Dem-i müsâ' ade-i rûzgâr görmedik ey dil
Miyân-ı lüccede kaldık kenâr görmedik ey dil

2 Ne dest-yârî-i bâd u ne feyz-yâbî-i şebnem
Gül-i ümîd açılır bir bahâr görmedik ey dil

3 Dem-â-dem itmededir çeşm-dûz dest-i peşîmân
Fiğân ki tâlî' -i nâ-sâzı yâr görmedik ey dil

4 ' Aceb mi olmasa çeşm-âşinâ-yı şâhid-i maşşûd
Ki bir dem âyineñi bî-ğubâr görmedik ey dil

5 Nazîm-i zâr gibi hayf verd-i gülbün-i kâmı
Şehâb-ı himmet ile jâle-dâr görmedik ey dil

442 (T: 278a, H: 199a, R: 263a, A: 229a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Te'sîr-i ' aşk kim ola âteş-fürûz-ı dil
Tebhâle-rîz ider leb-i feryâdı sûz-ı dil

2 Gülbang-i âh çeşmimi itdi güher-nişâr
Açıldı tünd-bâd ile gûyâ künûz-ı dil

3 Bir iş çıkardı sûzen-i müjgân-ı dil-rübâ
Hayyât-ı gamze oldu yine çâk-dûz-ı dil

4 Almaz derûn-ı havşala-i şerh tengdir
Gelmez beyâna metn-i metîn-i rumûz-ı dil

5 Hürşîdi sûhte ide mâhı güdâhte
Bâd-ı semûm-ı âh ile tâb-ı temûz-ı dil

6 Düşmüş sevâd-ı zulmete ' aynu'l-hayâtdır
Olsa ' aceb mi tîre vü târîk rûz-ı dil

7 Olmuş Nazîm pîre-zen-i çarh çenberi
Dem-serdî-i hilâfla berdü'l-' acûz-ı dil

443 (T: 278b, H: 199b, R: 263a, A: 229b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Âvârelikde pür tek ü pûdur benimle dil
İbrâm u râhatımda ' adûdur benimle dil

2 Kınlar yutup firâk-ı lebinde o goncanî

Hûn-ı cigerle tâ-be-gelûdur benimle dil

3 Tûfî ben aña ol baña mir'ât-ı pür-şafâ
Peydâ vü maḥfi rûy-be-rûdur benimle dil

4 Bir serv-ķaddi görse aķar Şu gibi hemân
İcrâda ḥükm-i ṭab'ını cûdur benimle dil

5 Ben 'aşkıyla leb-â-leb o lebrîz-i derd-i 'aşķ
Bezm-i cünûnda câm u sebûdur benimle dil

6 Hûnîn-terâne Şu'le-neĝam iki bülbülüz
Gülzâr-ı ĝamda zemzeme-ĝûdur benimle dil

7 Baḥt-ı siyâh u ṭâlî' -i nâ-sâzdan Nazîm
Lebrîz-i Őekvedir gile-ḥûdur benimle dil

444 (T: 278b, H: 199b, R: 263b, A: 229b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Olsun dü-zülf-i ḥam-be-ḥamîñ bârgâh-ı dil
Kıl ṭâķ-ı ebruvânîñi çetr-i siyâh-ı dil

2 'Azm eylemişdi zülfüne men' eyledi o ḥâl
Bir nokṭa oldu za'fını gör sedd-i râh-ı dil

3 Olsa helâk-i ḥançer-i ĝamzeñ yine saña
Her bir giyâh-ı sebzi ola 'özr-ḥâh-ı dil

4 Sînemde Şanma dâĝ u elifdir derûndan
'Aks oldu Őafḥa-i tenime Şekl-i âh-ı dil

5 Târâca virdi 'aķlımı ḥayl-i cünûn Nazîm
Sultân-ı 'aşķa mülk olalı taḥt-ĝâh-ı dil

445 (T: 278b, H: 199b, R: 263b, A: 229b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Henûz hoşka-i la'linedir nezâre-i dil
' Aceb mi bûs-ı leb-i dilber olsa çâre-i dil
- 2 O meclise oluruz âşinâ ki her demde
Şarâbı hûn-ı cigerdir kebâbı pâre-i dil
- 3 Sirişk şanma ' alevlendi külhan-ı cismim
Döküldi dîdelerimden bile şerâre-i dil
- 4 O mâh-ı zühre-cebîniñ görürdi tal' atini
Müsâ' id olsa eger tâli' ü sitâre-i dil
- 5 Nihânî gûşına girmez mi ol gülüñ bilmem
Bu deñli nâle-i cân-sûz-ı âşikâre-i dil
- 6 Nola o Yûsuf-ı hüsn itse hâbını ta' bîr
Anıñla bir gice vuşlatdır istihâre-i dil
- 7 Nazîm şâhil-i nazma güherler itdi nişâr
Taşup döküldi yine bañr-i bî-kenâre-i dil

446 (T: 279a, H: 200a, R: 263b, A: 230a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gel ey sirişk-i revân bâğ-ı kûy-ı yâra çekil
Mişâl-i cûy-ı çemen-zâr vara vara çekil
- 2 Uyup tarîk-i maħabbetde Qays u Ferhâd'a
Gehî fezâyâ açıl gâh kûhsâra çekil
- 3 Huruş idüp ço yem-i hâdişât mevc ursun
Sefîne-vâr düşüp pîş-i rûzgâra çekil
- 4 Yem-i cünûn-ı dile mevc virdi şarşar-ı ' aşk
Var ey sefîne-i şabr u hîred kenâra çekil

- 5 Refîk-i kâfile-i ehl-i ‘aşk olup ey dil
Mişâl-i üştür-i ser-mest gir kaçâra çekil
- 6 Hücûm-ı ‘aşk ile ey sârbân-ı şabr u şekîb
Yıkıldı kişver-i dil ğayr bir diyâra çekil
- 7 Sipihre tâb şal ey ebr-i âh-ı âteş-bâr
Olup hevâ-yı maḥabbetle pâre pâre çekil
- 8 Bakup o ‘ârız-ı gülgûna ol ḥaṭ-ı sebze
Ne lâle-zâra ne seyr-i benefşe-zâra çekil
- 9 Ğubâr-ı cismiñi kıl tûtiyâ-yı istiġnâ
Hezâr minnet ile çeşm-i i‘tibâra çekil
- 10 Olup dü-zülf-i dil-âvîziniñ hevâ-dârı
Kemend-i ‘aşk ile manşûr gibi dâra çekil
- 11 İdüp vücûduñı işbât nükte-sencâna
Kemâl-i nâm ile gir keffe-i ‘ayâra çekil
- 12 Atılma serkeş olup tîr gibi yâbâna
Kemân-mişâl tevâzu‘ la bir kaçâra çekil
- 13 Şabâ gibi reh-i kûyında ser-ka-dem-sâz ol
Nazîm dergeh-i maḥbûb-ı Kird-gâr'a çekil

447 (T: 279b, H: 200b, R: 264a, A: 230a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Ârızıñ ey ğonca-fem bu reng ile gül mi degil
Zülf-i müşġîn târ târîñ saçlı sünbül mi degil
- 2 Şûr-ı bî-hûşı düşürdi naġmesi cân u dile
Sâkiyâ câm-ı lebiñ peymâne-i mül mi degil
- 3 Râm iden murġ-ı dil-i rem-gerdeyi ârâm iken

Dâne dâne hâllerle dâm-ı kâkül mi degil

4 Hoş-nümâ olsa nola feyz-i bahâr-ı ‘aşk ile
Sînemiñ her dâğı bir kıatmer kıaranfûl mi degil

5 Lehce-i şîrîn ile tab‘-ı hoş-elhânîñ Nazîm
Murğ-zâr-ı gülşen-i mînâda bülbül mi degil

448 (T: 279b, H: 200b, R: 264a, A: 230a)
(Mef ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Mânend-i âh kimse baña hem-nefes degil
Te’sîri gibi ol dağı feryâd-res degil

2 Seyl-i sirişke olmasa mâni‘ nola müjem
Tûfâna sedd-i râh olacağ hâr u has degil

3 Olmaz delîl menzile-i hâle kâl ü kıl
Tevfikdir bu ‘arşada rehber ceres degil

4 ‘Âşık o kâr-gâhda şâbit-kadem gerek
Zîrâ ki ‘aşk şan‘at-ı her bü'l-heves degil

5 Düzd-i nüķûd-ı cân u dil olsa ‘aceb midir
Ceyb-i nigh girifte-i dest-i ‘ases degil

6 Sensiz tenimde râhat-ı cân olmasa nola
Gülsüz hezâr gülşene girmez kıafes degil

7 Şeh-bâz-ı dest-i himmetim ey dil Nazîm-veş
Sîmurğ-ı Kıaf olursa yanımda ceres degil

449 (T: 279b, H: 200b, R: 264b, A: 230b)
(Mef ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Âşûb dâmıdır ham-ı gîsû degildir ol
Âfet nihâlidir kıad-i dil-cû degildir ol

- 2 Düşmüş hirâs-ı pençe-i şâhini gamzeden
Per-i hümâ-yı fitnedir ebrû degildir ol
- 3 Zulmetde kaldı çeşme-i âb-ı hayâtdır
Haţţ-ı siyehle la^ç l-i sühan-gû degildir ol
- 4 Doğmuş meger ki cânib-i mağribden âfitâb
Gird-i ruhunda zülf-i semen-bû degildir ol
- 5 Dil-dâde olma çeşmine zinhâr ey Nazîm
Bir zerre şîr-i ç işvedir âhû degildir ol
- 450 (T: 280a, H: 200b, R: 264b, A: 230b)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)
- 1 Vuşlatuñ pâyâni hicrân âhîr-i hicrân vişâl
Her kemâle bir zevâl ü her zevâle bir kemâl
- 2 Bir perîye mâ'ilem kim gûşe-i çeşmi ider
Her su'âle bir cevâb ü her cevâba bir su'âl
- 3 Beñzemez ol kıadd ü ruhsâra olursa hâşılı
Her nihâle bir bahâr u her bahâra bir nihâl
- 4 Ğurre-i ebrûsına teşbîh olunmaz olsa da
Her hilâle bir sipihir ü her sipihre bir hilâl
- 5 Hüsni-yâri gûne gûne seyr ider ehl-i nazâr
Her hayâle bir nigâh u her nigâha bir hayâl
- 6 Sen hemân bir neşve taşşîl eyle ey dil bulunur
Her sifâle bir şarâb u her şarâba bir sifâl
- 7 Pâdişâh olsañ gam u şadî muqarrerdir yine
Her melâle bir neşât u her neşâta bir melâl

8 Haddiñi bil olma gûyâ bî-maḥal meşhûrdur
Her maḳâle bir maḳâm u her maḳâma bir maḳâl

9 Tev`emândır luḫ u ḳahr-ı dehr elbette Nazîm
Her cemâle bir celâl u her celâle bir cemâl

451 (T: 280a, R: 265a, A: 230b)

(Mefâ` ilün Mefâ` ilün Mefâ` ilün Mefâ` ilün)

1 Gehî bir ḳurş gâhî bir dilim nân ile ḥandân ol
Felekde mihr ü mâh-ı nev gibi mümtâz-ı devrân ol

2 Mey-i şâdîniñ encâmı ḥumâr-ı ğamdır âḥir-kâr
Mişâl-i şem`-i meclis gâh ḥandân gâh giryân ol

3 Dür ü yâḳûtuñı ey dîde ey dil bezl ü şarf eyle
Sirişḳ-i terle ḥunâb-ı cigerle baḥr olup kân ol

4 Peyâm-ı rûḥ-baḥşîñ mürde-diller eylesün ihyâ
Mesîḥ-âsâ dem-â-dem cân-ı `âlem `âlem-i cân ol

5 Daḥi çâh-ı zeneḥdânından âzâd olmadîñ yâriñ
Yüri ey Yûsuf-ı dil ḳurtulursañ Mışr'a sultân ol

6 Perîşândır dil-i mecmû` umuz bend-i kemendinde
Doḳun ey yâr-i zülf-i dilbere dest ü girîbân ol

7 Nazîm ol pençe-i ḥurşîde `arz it maşrıḳ-ı sîneñ
Mişâl-i şubḥ-ı şâdîḳ çâk-rîz-i ceyb ü dâmân ol

452 (T: 280a, R: 265a, A: 230b, A: 230b)

(Fâ` ilâtün Fâ` ilâtün Fâ` ilâtün Fâ` ilün)

1 Ne Cem ol ne ḫâlib-i câm-ı şarâb-ı bî-ğaş ol
Tek hemân bir neşve taḥşîl eyle de dürdî-keş ol

2 Menzil-i maḳşûda aḳrânîñdan evvel sen yetiş

Piş-revlikde mişâl-i tîr rûy-ı terkeş ol

3 Hem cihânı geşt idüp hem merkeziñ bekle gönül
Gâh Kays u geh siyeh-hâne-nişîn Leylî-veş ol

4 Meřrebiñ olsun tevâzu‘ kibr ü naıvetden hâzer
Âb-veş meyl eyle hâke ‘ aks-i bâd u âteş ol

5 Lağziş-i ğaflet ider üftâde-i çâh-ı ‘ adem
Sen gerek Rüstem gibi çâpük-süvâr-ı ebreş ol

6 ‘ Aysiñi telı itmesün dirseñ eger fikr-i vaşan
Bir muvâfiķ yâr ile var lezzet-i ğurbet-keş ol

7 Merd-i meydân-ı hünerseñ esb-i şab‘ iñla Nazîm
Yekke-tâzân-ı sühanla semt-i ma‘ nâda eş ol

453 (T: 280b, R: 265a, A: 231a)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

1 Mir‘ât-ı muşaffâ gibi pâkîze-şifât ol
Lebrîz-i tecellî olup âyiñe-i zât ol

2 Zevķ eyle varup şoıbetine ehl-i mezâkıñ
Gel bâri nebât olmaz iseñ çüb-ı nebât ol

3 Vaşf eyle şaş-ı sebzini bûs it leb-i la‘ lin
Hızr'a buluşup hem-ķadeı-i âb-ı hayât ol

4 Gonca açılıp oldu gül ârâyiş-i bâzâr
Bülbül ķafes içre sen esîr-i neğamât ol

5 Ferzâne geçerseñ ne ķadar naş‘ -ı cihânda
Saña bir oyun oynaya bu çarı ki mât ol

6 Dildârı ğörüp la‘ lini vaşf eyle Nazîmâ
Mir‘âta baķup şûtî-i şîrîn-kelimât ol

454 (T: 280b, R: 265b, A: 231a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Kâdrim ola ' âlî dir iseñ pest-nişîn ol
Engüştere şâyân olan engüşt-i pesîn ol
- 2 Hemvâre olup tîğ-ı hamîyyet-keş-i aḥbâb
Mânend-i siper düşmene pür-çîn-i cebîn ol
- 3 Yeksân nazar it mertebe-i evc ü ḥazîze
Ne ' izzet ile şâd ne zilletle ḥazîn ol
- 4 Âsûdeliği şem' ile fânûsdan öğren
Merdâne seriñ hırkaya çek ğamdan emîn ol
- 5 Pîş-i nazar-ı ' ârif-i dânáda sebük-rûḥ
Nâdâna velî kûh-ı girân gibi metîn ol
- 6 Elbetde olur zîr-i zemîn cây-ı qarârîñ
İsterseñ eger pâdişeh-i rûy-ı zemîn ol
- 7 Bir ḥüsne nigâh eyle ki mişli ola nâdir
Ey çeşm-i dil ey dîde-i cân nâdire-bîn ol
- 8 Hicrânîñ olur bu' dı sebep kırb-ı vişâle
Yâre ne kadar dûr iseñ o deñli yaḫîn ol
- 9 Âmîḫte kıl şûret ü ma' nâyı Nazîm
Ehl-i hüner itdikçe nazar naḫş-ı nigîn ol

455 (T: 281a, R: 265b, A: 231a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zûr-ı şahbâya başılma destîne peymâne al
Âline aldanma zinhâr ayağın merdâne al

- 2 Şeşder-i ğurbetde ey dil nâ-güşâdı tâ-be-key
Zûr-ı zâr-ı kâmrânıyla apu aç hâne al
- 3 Eyle sencîde terâzû-yı nazarda her birin
Tartırlarsa saña Yûsuf-veşân mîzâna al
- 4 Her girih zülfünde olsun bend-i zencîr-i cünûn
Bezm-i meyde bir nighle biñ dil-i dîvâne al
- 5 İltifât-ı nâzîna şâyeste itmezseñ dağı
Bir selâmım rağm idüp ey ğamze-i cânâne al
- 6 Âşinâ olduñ raıbe sırrıñı fâş eyledi
Kim didi cânâ saña var hâneñe bîĝâne al
- 7 Nâz u istiĝnâsını neyer görürseñ ‘âıbet
Destîne bir ğün hele âyîne ile şâne al
- 8 Tîĝ-ber-kef kec-küleh dâmânı nağvet-der-miyân
Ceyb-i şabr-ı ‘âşık-ı zârı yeter mestâne al
- 9 Ol tezerv-i hoş-đırâm-ı nâzı râm eyle Nazîm
Dâm-ı efsûndur ele bir sübha-i şad-dâne al

456 (T: 281a, R: 266a, A: 231b)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Bî-ayd o dil ki kâkülüne mübtelâ degil
Râhat o ser ki sâye-nişîn-i hümâ degil
- 2 Ser-pençe-i ĝamiñla dem olmaz ki ‘âşıkıñ
Dâmân u ceybi birbirine âşinâ degil
- 3 Bu hüsn-i Yûsuf ile uluñ olmayan seniñ
Mâlik olursa Mışr'a yanımda gedâ degil
- 4 Döndürdi keh-rübâya ĝamiñ rûy-ı zerdimi

Sen mâ`il olmasañ nola âhen-rübâ degil

5 Seylâb-ı dîde çok şu götürse dañi nola
Cânâ sirişk-i ter dükenür mâcerâ degil

6 Âh-ı derûnum almayasıñ bir nefes mi var
Gelseñ `aceb mi sîneme bâd-ı hevâ degil

7 Te`şîr idince âteş-i âh-ı derûn-güdâz
Ne cân qalur Nazîm ne dil mâsivâ degil

457 (T: 281b, R: 266a, A: 231b)

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

1 Kıyâs u `aql ile olmaz ihâta `âlem-i dil
Ki şıgmaz iken iki cihâna sevâd-ı a`zam-ı dil

2 Nesîm-i şevk ile cûş u hürûş idüp yem-i dil
Kemîne qatre iken lücce-rîz olur nem-i dil

3 Olursa bâdesi bî-derd-i minnet-i sâkî
Olur maqâl-i şikeste piyâle-i Cem-i dil

4 Hâyâl-i la`li ile dâğ-ı derdidir yârîñ
Hemîşe hem-dem-i dîde hemîşe maħrem-i dil

5 Figâr-ı ğamzesidir bir kemân-keş-i nâzîñ
Ki zaħm-ı tîri olur ħande-rîz-i merhem-i dil

6 Cihâmı seyle virir `âlemi yakup kül ider
Sirişk-i dem-be-dem ü nâle-i dem-â-dem-i dil

7 Şıgar varaqçe-i teng-i derûna şıgmaz iken
Qonsa şafha-i eyyâma noqta-i ğam-ı dil

8 Bu ittiħâd u bu yek-rengî-i maħabbetle
`Aceb mi merdümek-i dîde olsa tev`em-i dil

9 Kucaklamış Hacerü'l-esved-i süveydâsın
Siyâh kisve ile Ka' be-i Mükerrerem-i dil

10 Yazıldı nâme şeh-i ' aşka ey Nazîm nola
İderse mühr-i Süleymân'a ta' ne hâtem-i dil

458 (T: 281b, R: 266b, A: 231b)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

1 Yoluñda pâ-y-mâl oldum gel ey serv-i revânım gel
Gam-ı hecriñle lâl oldum gel ey şîrîn-zebânım gel

2 Gözüm peymâne-i ' aşkıñ gönül meyhâne-i ' aşkıñ
Tenim vîrâne-i ' aşkıñ gel ey genc-i nihânım gel

3 Tenim zerd ü nizâr itdiñ dil-i zârım figâr itdiñ
Raķîbi ihtiyâr itdiñ gel ey tâze-cüvânım gel

4 Açılma ğayre esrârı unutma ' ahd ü ikrârı
Baña güldürme ağyârı gel ey ğonca-dehânım gel

5 Hezâr olsun mı gülşensiz revâ mı şoĥbetiñ sensiz
Karârım kalmadı sensiz gel ey ârâm-ı cânım gel

6 Görüp hâlîm su'âl eyle sezâ-vâr-ı vişâl eyle
Yine ' arz-ı cemâl eyle gel ey şûĥ-ı cihânım gel

7 Nazîm-i zâr u nâlânım perişânım perişânım
Nişân-ı tîr-i hicrânım gel ey ebrû-kemânım gel

Harfû'l-Mîm

459 (T: 26a, H: 26b, R: 26a, A: 98b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Ey kâfile-sâlâr-ı ümem server-i ' âlem

- Maḥbûb-ı Hudâ faḥr-i cihân mefḥar-i ‘âlem
- 2 Mir’ât-ı dile şayḳal-i mihriñle cilâ vir
Ey şâh-ı kerem-kâr u gedâ-perver-i ‘âlem
- 3 Şâhenşeh-i evreng-i nübüvvet şeh-i kevneyn
Sultân-ı rusûl ḥazret-i peygamber-i ‘âlem
- 4 Münḳâd seniñ emriñe ser-cümle ḥalâyıḳ
Maḥkûm seniñ ḥükmüñe ser-tâ-ser-i ‘âlem
- 5 Evreng-tırâz-ı dü-serâ Aḥmed-i muḥtâr
Dâdâr-ı cihân-dâr u cihân-dâver-i ‘âlem
- 6 Eczâsı eger olmasa memhûr-ı ḳabûlûñ
Şîrâze-pezir olmaz idi defter-i ‘âlem
- 7 Bîçâre Nazîm'iñ de işi luṭfuña ḳaldı
Ey ḥüsrev-i zî-şân kerem-güster-i ‘âlem

460 (T: 282a, H: 201a, R: 266b, A: 98b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh ğulâm-ı kemterîniñdir Nazîm
Bende-i fermân-beriñ ‘abd-i kemîniñdir Nazîm
- 2 Sûz u tâb-ı iştîyâḳıñ cânına kâr eyledi
Ḥasret-i mihr-i ruḥûñ mâh-ı cebîniñdir Nazîm
- 3 Mühr mihrîñ ḥâtır-ı sathın nola mûm eylese
Ey nebîler ḥâtemi zîr-i nigîniñdir Nazîm
- 4 Na‘ tıñı ğülzâr-ı kûyuñda ser-âĝâz eylesün
Bir nevâ-keş bülbül-i zâr u ḥazîniñdir Nazîm
- 5 Miḥnet-i hicrân ile maḥzûn u nâ-şâd olmasun
Ârzû-mend-i vişâl-i nâzenîniñdir Nazîm

- 6 Nefha-rîz olsa nola ceyb ü bâğ-ı cânına
‘İtr-cû-yı gîsuvân-ı ‘anberîniñdir Nazîm
- 7 İtmese maşşûl-i kevneyne ‘aceb mi iltifât
Hırmen-i cûduñ gedâsı hûşe-çîniñdir Nazîm
- 8 Cebhe-sây-ı âsitân-ı çâr-yâr-ı bâ-şafâ
Hâk-i pâ-y-ı âl ü aşhâb-ı güzîniñdir Nazîm
- 9 Kaţ‘-ı peyvend-i temennâ eylemişdir ğayrden
Bir ğarîb ü bî-kes-i tenhâ-nişîniñdir Nazîm
- 10 Halka-i der gibi çeşm-i intizârı yoldadır
Halka-der-gûş-ı der-i devlet-mekîniñdir Nazîm
- 11 Midhâtiñde sözleri oldı zebân-bend-i hasûd
Şâ‘ir-i efsûnuñ ü sihr-âferîniñdir Nazîm
- 12 Bir zamân ola diyem müjgânımı çarub idüp
Hâk-rûb-ı ravza-i cennet-zemîniñdir Nazîm
- 13 Her ne deñli ‘âciz ü nâ-çâr iseñ de ğam degil
Ol kerem kâñı zahîriñdir mu‘îniñdir Nazîm
- 14 Hâbda bu mışra‘ı bir ehl-i dil gûş eylemiş
Yâ Resûlallâh ğulâm-ı kemterîniñdir Nazîm

461 (T: 282a, H: 201b, R: 267a, A: 232a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Nâle itmezdim mey-i ‘aşkıñla pür-cûş olmasam
Keşf-i esrâr eylemezdim mest-i medhûş olmasam
- 2 Zülfüne dil-beste oldum seyr idüp ruhsârıñı
Cezbe-i dîdârı bilmezdim saña dûş olmasam

- 3 Çâk çâk olmazdı sînem tîğ-1 hecriñle müdâm
Gül gibi harf-i vişâle cümleten gûş olmasam
- 4 Eylemezdi kâmetim ham-geşte devr-i rûzgâr
Hâle-veş ol mâh-ţal‘ atle hem-âgûş olmasam
- 5 Târ-1 cismim nâle-senc itmezdi mızrâb-1 cünûn
Dem-be-dem ţanbûr-veş zencîr-ber-dûş olmasam
- 6 Ağlamazdım telhî-i şahbâ-yı hecr-i yârdan
‘ Âķibet mest-i mey-i câm-1 ferâmûş olmasam

- 7 Tûţî-i ţab‘ im iderdi şekker-efşânlık Nazîm
İnkisâr-1 kalb-i maħzûn ile hâmûş olmasam

462 (T: 282b, H: 201b, R: 267a, A: 232a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Eyerim ruhsâre-i yâra nigâh-1 dem-be-dem
Her nigâh-1 dem-be-demde itsem âh-1 dem-be-dem
- 2 ‘ Anberîn-hâl-i ruħ-1 baħr-i tecellî-mevc olur
Eyleyen çün merdüm-i dîde şinâh-1 dem-be-dem
- 3 ‘ Âşıkça geh deşt ü geh küh-sârda ħükm itdirir
Görmedim ‘ aşķ u maħabbet gibi câh-1 dem-be-dem
- 4 Almadık bir bûsesin oldu ħaţ-âver dil-rübâ
Gül bitürmez âh o gülşende giyâh-1 dem-be-dem
- 5 Ĥaţţ-1 ruhsârın görüp mir’ât-1 çarĥı eylerim
Jeng-i mâtem-beste-i dûd-1 siyâh-1 dem-be-dem
- 6 ‘ Azm-i çîn-i zülf idüp gezdiñ diyâr-1 ħurbeti
Ey gönül bir ‘ ömrdür tâ key bu râh-1 dem-be-dem
- 7 Âh kim mest-i mey-i şühûd-1 ħaţâyım ey Nazîm

Cürm-i pey-der-pey işim kârım günâh-ı dem-be-dem

463 (T: 282b, H: 201b, R: 267a, A: 232a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Lebinde haţţ-ı mu' anber midir nedir bilmem
Sevâd-ı sûre-i Kevşer midir nedir bilmem
- 2 O mest-i bâde-i nâzîñ ğubâr-ı haţţ-ı lebi
Haţ-ı kitâbe-i sâĝar mıdır nedir bilmem
- 3 Kıyâm-ı kâmeti tûbâ mıdır o hûr-veşîñ
Bihîşt-i nâza şanevber midir nedir bilmem
- 4 Şikenc-i turre midir ol cebîn-i pâk üzre
Husûf-i mâh-ı münevver midir nedir bilmem
- 5 Degil haţ u ruĝı nevrûz-ı hüsñ-i behcetdir
Şabâĥ u şâm berâber midir nedir bilmem
- 6 Gören ĥayât bulur levĥ-ı pâk-ı ruĝsârîñ
O şûĥ rûĥ-ı muşavver midir nedir bilmem
- 7 Dizilmede şaf-ı ' uşşâk kûy-ı cânâna
Fezâ-yı ' âlem-i maĥşer midir nedir bilmem
- 8 Tenimde za' f ile hep üstühânlarım şayılır
Şaĥîfe-i ğama mıştır mıdır nedir bilmem
- 9 Süĥanda siĥr iderek buldı rütbe-i i' câz
Bu fen Nazîm'e musaĥĥar mıdır nedir bilmem

464 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Ölse de ' itâb-ı nigeĥînden gile bilmem
Ben yoluña cân virmegi de nâfile bilmem

2 Gitdikçe bedîd olsa ‘aceb mi reh-i ‘aşkıñ
Ser-geşte-i deşt-i gamıñam râhile bilmem

3 Vâdî-i beyâbân-ı cünûn pey-siperimdir
Sevdâ-yı ser-i zülfüñ ile silsile bilmem

4 Şeb-tâ-be-seher bâdiye-i ‘âlem-i ‘aşkıñ
Ben bî-ser ü pâ tayy iderim âb ile bilmem

5 Şahrâ-yı maḥabbetde Nazîmâ nice demdir
Tenhâ-rev-i ‘aşqam ceres-i qâfile bilmem

465 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)
(Mef’ülü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ülün)

1 Ölssem daḥi baḥt-ı siyehimden gile itmem
Baḥtım degil evzâ’-ı felekden bile itmem

2 Ol hâce-i müstağnî-i ‘aşqam ki dem-i ‘azm
Mihr ü meh olursa ceres-i qâfile itmem

3 Sevdâ-yı ser-i zülfüñ ile turre-i ḥûrı
Pây-ı dil-i dîvânem için silsile itmem

4 Ey şâh-ı ḥüsn kuḥl-i dü-çeşm-i dil ü cândır
Ben ḥıdmet-i ḥâk-i deriñi nâfile itmem

5 Her kârım idüp Ḥâlîk’a tefvîz Nazîmâ
Pây-ı talebim cilve-geh-i âbile itmem

466 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)
(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

1 Ḥarf-i düşnâma açıldın ol leb-i gül-fâm fem
Eyledi lebrîz çeşmim eşk-i ḥasret-nâm nem

- 2 ‘Aşk bir vahşî-gazâli gönlüme râm itdi kim
Bîm-i çeşminden kabûl eyler dil-i ârâm rem
- 3 Dîde-i terde dükênmez mâcerâ-yı hûn-ı dil
İntizâr-ı yâr ile cârî ola mâdâm dem
- 4 Zevk-i vaşl u mihnet-i hicrânla eksilmedi
Olmasun efzûn gamıñ ey ‘âşık-ı nâ-kâm kem
- 5 Başmamışdı bezm-i devrâna ayak mestâne gam
Sâkî-i ‘aşkıñ elinden nûş iderken câm Cem

6 Bir güher şevki şadef-veş kalbimi çâk itdi kim
Fürkatinde olsa demdir dîde-i eyyâm yem

7 Şâhid-i güftârına mahşûşdur el-ħağ Nazîm
Hüsn-i ta‘bîr ü nezâket şîve-i ibhâm hem

467 (T: 283b, H: 202b, R: 268a, A: 233a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Derûn-ı sînede kim ‘aşk dâğıdır dâğım
Mağâm-ı mihr ü mağabbet çerâğıdır dâğım
- 2 ‘Aceb mi itse çerâğ ziyâfeti sûzân
Şeh-i mağabbetiñ evvel konağıdır dâğım
- 3 Dem-â-dem olmada hûn-ı cigerle mâl-â-mâl
Elinde sâkî-i ‘aşkıñ ayağıdır dâğım
- 4 Tırâz-ı efser-i sultân-ı ‘aşk olursa nola
Gül-i şüküfte-i bî-ħâr bağıdır dâğım
- 5 Göñül Nazîm tarîk-i mecâzda ne kadar
Siyâh-kâr olsa da yüzi ağıdır dâğım

468 (T: 283b, H: 202b, R: 268a, A: 233a)

(Mef' ûlü Mefâ' îlün Mef' ûlü Mefâ' îlün)

- 1 Dîdem ruhuñı gözler gözler ruhuñı dîdem
Kıblem olalı kaşın kaşın olalı kıblem
- 2 Cennet gibidir rûyuñ rûyuñ gibidir cennet
Âdem doyamaz saña saña doyamaz âdem
- 3 Ğamzeñ cigerim deldi deldi cigerim ğamzeñ
Bilmem nic'olur hâlim hâlim nic'olur bilmem
- 4 Vuşlat bileli hecriñ hecriñ bileli vuşlat
Mâtem görünür şâdî şâdî görünür mâtem
- 5 Zağmım göricek cânâ cânâ göricek zağmım
Merhem koyasıñ bir gün bir gün koyasıñ merhem
- 6 Sende nazarı dâ'im dâ'im nazarı sende
‘Âlem yüzüne meftûn meftûn yüzüne ‘âlem
- 7 Olsun ço Nazîm ey gül ey gül ço Nazîm olsun
Her dem gülüne bülbül bülbül gülüne her dem

469 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

- 1 Añup hecr ü vişâli mest ü hayrân ağlasam gülsem
O hâletle mişâl-i şem' -i sûzân ağlasam gülsem
- 2 Yine bir Leylî-i hüsn aldı 'aqlım oldum âvâre
Nola Mecnûn gibi zencîr-cünbân ağlasam gülsem
- 3 Serimde neşve-i mey meclisimde olsa cânânım
Lebin emsem bakup ruhsârına kan ağlasam gülsem
- 4 Şarâb-ı la'li zevkiyle ğubâr-ı hattı şevkiyle
Beni sermest ü hayrân itse cânân ağlasam gülsem

5 T̄arab-gâh-ı cihân-ı bî-bekâda şem^ç -i bezm-âsâ
Benimçün olsa bir giryân u hândân ağlasam gülsem

6 Bu gülzâr-ı gam u şâdîde birdir girye vü hânde
Olur hep nergis ü gül gibi yeksân ağlasam gülsem

7 Bu meclisde Nazîm-i zâr-veş çok ağladım güldüm
Nola olsa zemîn-i nazmım el-ân ağlasam gülsem

470 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233a)

(Mef^ç ûlü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

1 Raħm itmez eşk-i âlime ol zâlim ağlasam
Bir şâh-ı hüsni olsa baña hâlim ağlasam

2 Ol murğ-ı zâr-ı gülşen-i^ç aşkım ki dem-be-dem
Rûd-ı maħabbet ola per ü bâlim ağlasam

3 Ol bülbülüm ki rencişi-ı hâr-ı firâkla
Şerminden alınur o gül-i âlim ağlasam

4 Ol mihre^ç aşkım ki olur vaqt-i nazrada
Ėarğ-âb-ı eşk-i germ meh ü sâlim ağlasam

5 Çeşmimdedir hayâl-i haţ-ı la^ç li ey Nazîm
Havfım bu maħv olur haţ-ı a^ç mâlim ağlasam

471 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233b)

(Mef^ç ûlü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

1 Dâğ-ı cünûn piyâle yeter^ç işret istesem
Bezmimde Kays hem-dem olur şöhet istesem

2 Çevgân-ı gîsuvânîna ey şeh-süvâr-ı nâz
Gûy-ı dilim rübûde olur râhat istesem

- 3 Kemter gedâ-yı kûyuñ olurdum seniñ eger
Ey pâdişâh-ı hüsñ ü bahâ devlet istesem
- 4 Ben zevk-yâb-ı lezzet-i tîğ-ı helâkiñem
Ġamzeñ tabîb olurdı baña sıhhat istesem
- 5 Zehr-âb olur elimde kadeh ı işret istesem
Devrân kebâb ider cigerim ni ı met istesem
- 6 Ol Kays-ı cilve-gâh-ı cünûnam ki dem-be-dem
Vaşset nedîm-i bezmim olur ülfet istesem

7 Hırşîd-veş sipihr beni bî-karâr ider
Devr-i felekde zerre kadar re ı fet istesem

8 Bir câm-ı feyz-bağş ile irşâd ider Nazîm
Pîr-i muğândan ister idim himmet istesem

472 (T: 284b, R: 269a, A: 233b)
(Mef ılı Fâ ı ilâtü Mefâ ılı Fâ ı ilün)

- 1 Zehr-âb olur elimde kadeh ı işret istesem
Devrân kebâb ide cigerim ni ı met istesem
- 2 Ol Kays-ı cilve-gâh-ı cünûnam ki dem-be-dem
Vaşset nedîm-i bezmim olur ülfet istesem
- 3 Hırşîd-veş sipihr beni bî-karâr ider
Devr-i felekde zerre kadar rif ı at istesem
- 4 Bu ıztırâbla nice âsûde-hâl olam
Sîm-âbı dâğ-dâr iderim râhat istesem
- 5 Biñ kerre çarğ şîşe-i kalbim şikest ider
Âzâde-hâtır olmağa bir sâ ı at istesem
- 6 Eyler felek o deñli perâkende hâtırım

Bir lahza rûzgârda cem' iyyet istesem

- 7 Mümkin midir cihânda baña kâm-ı dil-i Nazîm
Peygûle-gîr-i hecr olurum vuşlat istesem

473 (T: 284b, H: 203b, R: 269a, A: 233b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olursa 'âşık ol mest-i nâz nâ-maḥrem
Niyâza nâz ola nâz-ı niyâz nâ-maḥrem

- 2 Nühüfte kalsa nola olmuş ol şeh-i ḥüsniñ
Ḥarîm-i sırr-ı dehânınla râz nâ-maḥrem

- 3 O evc-gâhda pervâz ider kebûter-i dil
Ki ola ğamze gibi şâhbâz nâ-maḥrem

- 4 Siyeh midâd ile levḥ-i beyâzdır olmaz
Ruḥ-ı ḥaḳîqate ḥâl-i mecâz nâ-maḥrem

- 5 Nazîm-i zâr ile germ-ülfet olsa 'aşk nola
Olur mı 'âşık süz u güdâz nâ-maḥrem

474 (T: 284b, H: 203b, R: 269a, A: 233b)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Gülşenle seniñ ğonca lebiñ yâda getürdüm
Bülbül gibi hep gülleri feryâda getürdüm

- 2 Ḥûnâbe-i derdiñle idüp ḳalbimi lebrîz
Bezm-i ğamıñda şîşede şahbâda getürdüm

- 3 'Aşk ehline meclisde añup la' liñi sâḳî
Her devrde bir neşve virir bâde getürdüm

- 4 Bir âhen-i serd idi göñül 'aşkıña düşdi
Nerm itmek için küre-i ḥaddâda getürdüm

5 Tâ ehl-i dile rûşen ola şâhid-i ma' nâ
Bu nazmı Nazîm âyîne-veş sâde getürdüm

475 (T: 285a, H: 203b, R: 269b, A: 234a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Ne dem ki nâzır-ı ruhsâre-i habîb olurum
Dü-dîdeme dem-i nezzârede rakîb olurum

2 Muķım-i kûyı iken âşinâlık itmez o yâr
Ėarîbdır vaţanımla bile Ėarîb olurum

3 Çekerse cezbe-i ' aşķ u maħabbet-i cânân
Ba' id isem ne ķadar ol ķadar ķarîb olurum

4 Mişâl-i va' de-i kemmûn iken vişâli dirîğ
Yine firîfte-i yâr-i dil-firîb olurum

5 Eliñ ayağına dirler gelür naşîbini velî
Ben ayağım ile cûyende-i naşîb olurum

6 Vücûdı sâlim olup itmesün Ėudâ muħtâc
Eger ki Ėıızr u Mesîhâ dise taḃîb olurum

7 Şenâ-yı Ėayrı da bî-tâb iken o pâdişehiñ
Beyân-ı vaşf-ı şıfâtında bî-şekîb olurum

8 Nazîm Ėân Selîm'iñ hayâtım olduķça
Hezâr-gülşen-i vaşfıyla ' andelîb olurum

476 (T: 285a, H: 204a, R: 269b, A: 234a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Zaħm uran cân u dile Ėamzeleridir diyemem
Yâre aḃvâlimi taķrîre yeridir diyemem

- 2 Göreli dâ'ire-i haţţ ile mâh-ı hüsün
Beni dîvâne iden âh o perîdir diyemem
- 3 Haţţ ile 'azlini ol vâlî-i şeh-r-i hüsünü
Dil-i şeydâya muşîbet haberidir diyemem
- 4 Dil seyâhat ideyim kalmadı şabrım dir imiş
Gören ol hüsün ü cemâli seferîdir diyemem
- 5 Tîrine o kemîn-âmâc o kemân-ebrûnuñ
Sînesini nâvek-i 'aşka siperidir diyemem

- 6 Der-kemîn olmuş iken düzd-i nesîm ol gîsû
Kârvân-ı dil ü cân reh-güzeridir diyemem
- 7 Derd-i 'aşkında Nazîm ol şeh-i mülk-i hüsünü
Terk-i ser itse de 'aşık hüneridir diyemem

477 (T: 285b, H: 204a, R: 269b, A: 234a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kurbân-ı tîğ-ı gamze-i bî-vehm ü pâkiñem
Ey pâdişâh-ı mülk-i melâhat helâkiñem
- 2 Âşüfte-hâl-i zülfüñ perîşânıñam seniñ
Tîğ-ı sitemle şâne gibi çâk çâkiñem
- 3 Pinhân derûn-ı sînede taşvîr-i tal' atıñ
Mir'ât-ı hüsün ü âyîne-i vech-i pâkiñem
- 4 Baş üzre yer idem dem ola rûzgârda
Ferş-i harîm-i 'aşkıña güsterde hâkiñem
- 5 Ey cân tabîbi merhem-i vaşlıñla şar meded
Ben de Nazîm-i zâr gibi zaḥm-nâkiñem

478 (T: 285b, H: 204b, R: 270a, A: 234a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gitdi şekîb ' aşk o kadar itdi kâr kim
Geçdi gönül o mertebe tâ oldı zâr kim
- 2 Hızr olsa rehberi kişiniñ güm-sürâğ olur
Derbend-i derd-i ' aşk o kadar teng ü târ kim
- 3 Dursun rakîb-i çarh-ı sitem-kâra karşı kor
Bir nâtüvân-ı ' aşkına yâr ola yâr kim
- 4 Derd-i derûn-ı Kays'ı baña eyleme kıyâs
Çıkmışdı nâmı ' aşk ile ol deñli var kim
- 5 ' Âşık Nazîm seng-i melâmetden ağlamaz
Ola şikest şîşe-i nâmûs u ' âr kim

479 (T: 285b, H: 204b, R: 270a, A: 234b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kaldı cân ü dilimiz kâkül-i cânânda bizim
Gam degil kâkül-i cânân da dil ü cân da bizim
- 2 Nola yaqsak gam-ı ' aşkıñla ser ü sînede dâğ
Ser bizim sîne bizim dâğ-ı fûrûzân da bizim
- 3 Haş u hâliñle ser-i zülfüñe dil-besteleriz
Haş bizim hâle bizim zülf-i perîşân da bizim
- 4 Hûn-ı dîde ço dökülsün lebiñ itdikçe hayâl
Mey bizim câm bizim sâķî-i devrân da bizim
- 5 Biliriz gamzeñi hûnâb-ı cigerle dilde
Gûşe-i tekye bizim süfre de mihmân da bizim
- 6 Düşdi fikr-i lebiñe dil görelî ruhsârîñ
Gül de bülbül de bizim bezm-i gülistân da bizim

7 Vech-i pâkiñde görüp zülfüñi dil virdi Nazîm
‘Arşa-i ‘aşk bizim tûp da çevgân da bizim

480 (T: 286a, H: 204b, R: 270a, A: 234b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 O perîniñ haţ-ı nev-hûz-i ‘izârın görelim
Tâzelensün çemen-i hüsni bahârın görelim

2 Düşürür pâyına hûbânı o kadar bâlâ
Ellerinden ne gelür serv ü çenârın görelim

3 Olsun ezhâr-ı çemen-zâra hevâ jâle-nişâr
Gülleriñ la‘ l-i leb-i âbile-dârın görelim

4 Nev-bahâr oldı yine ‘âlem-i âb eyleyelim
Devr-i güldür vara cûy-ı kenârın görelim

5 Eylesün dâ‘ire-i gülşeni pür-şavt ü nevâ
Gûş ider mi gül-i ter bülbül-i zârın görelim

6 Geh bakup haţına geh turesine dildârıñ
Çemeni seyr idelim zülf-i nigârıñ görelim

7 Vaşf-ı gülşende Nazîm’iñ yine şad-hâletle
Tâze tarh-ı kalem-i nâdire-kârın görelim

481 (T: 286a, H: 205a, R: 270b, A: 234b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 ‘Îd-i vuşlatda nola olsa diliñ kârı tamâm
Yâr tutdurdı aña rûze-i didârı tamâm

2 Ser-i bâzâr-ı maḥabbetle o sûdâ-ger-i nâz
Baña şaydırdı yine naḫd-i dil-i zârı tamâm

- 3 Bildi çeşm-i siyehiñ râz-ı derûnum cânâ
Bir nazarda okudı Mağzen-i Esrâr'ı tamâm
- 4 Mest-i nâzıñ bu şeker-ğâb yeter naql ideyim
Diñle efsâne-i hâl-i dilimi bâri tamâm
- 5 Şöhret-i nuṭṭ-ı Nazîm olsa nola ' âlem-gîr
Gün gibi dutdı cihân mülkini âşârı tamâm

482 (T: 286a, H: 205a, R: 270b, A: 234b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Şâfdır gerd-i kederden dil-i bî-kîne-i câm
Nice İskender'e âyîne idi sîne-i câm
- 2 Dem-be-dem bezl-i güher itmede rûḥ-ı Cem için
Vefk'dir açılalı ' âleme gencîne-i câm
- 3 Nice Cemşîd bulup farkına tâc itmişdir
Ser-i Cem'den düşeli efser-i dîrîne-i câm
- 4 Ehl-i dil vaşf-ı lebin itse nola sâkîniñ
Âdemi tûṭî-i gûyâ ider âyîne-i Câm
- 5 Varını virse nola rind-i tehî-deste Nazîm
Eksilür harc ile zann eyleme naḡdîne-i câm

483 (T: 286b, H: 205a, R: 270b, A: 235a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yıkıldı ' aşḡ ile âbâd gördüğüñ göñlüm
Ġubârı ḡalmadı bünyâd gördüğüñ göñlüm
- 2 Şadâ-yı perr-i meges şekve-şâz ider şimdi
Fiğân u nâleye mu' tâd gördüğüñ göñlüm
- 3 Ne deyre ḡayr ider oldu ne ḡân-ḡâha henüz

Nedîm-i meclis-i zühhâd gördüğün gönlüm

4 Kemend-i 'aşkına bir şeh-süvârîñ oldı şikâr
Bu deşt-gâhda şayyâd gördüğün gönlüm

5 Henüz o mürşid-i hüsnün mürîd-i kemteridir
Tarîk-i 'aşkla irşâd gördüğün gönlüm

6 Cemâli mektebine oldı bir bütüñ şâkird
Fünûn-ı 'aşkla üstâd gördüğün gönlüm

7 Yolında bir şeh-i hüsnün Nazîm-i zâr gibi
Kul oldı başına âzâd gördüğün gönlüm

484 (T: 286b, H: 205b, R: 271a, A: 235a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Yeter hayâl-i hatı zülf-i yâri neyleyeyim
Siyâh-mağz-ı cünûnam bahârı neyleyeyim

2 Nişâr-ı cevher-i cân mümkün ol şeh-i hüsne
Kâbûl olmayıcağ bergüzârı neyleyeyim

3 Yem-i mağabbetiñ olsun mı sâhilin görmek
Ben ârzû-yı bün itdim kenârı neyleyeyim

4 Yetişdi âh o şûha gönül yıkıldı velî
Sefîne buldı hâlel rûzgârı neyleyeyim

5 Sifâl-i ser de yeter derd-nûş-ı 'aşka Nazîm
Cem'iñse de kadeh-i zer-nigârı neyleyeyim

485 (T: 286b, H: 205b, R: 271a, A: 235a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Cânâ yoluñda ölmege lâyıq degil miyim
Kurbânıñ olduğum saña 'âşık degil miyim

2 Olsam ‘aceb mi maṭla‘ -ı mihr-i maḥabbetiñ
Mânend-i şubḥ ‘ aşık-ı şâdıķ degil miyim

3 Sen âfitâb-ı nâz gönül maşrıķ-ı niyâz
İnşâf eyle saña muvâfık degil miyim

4 Dil-ḥastegâna şerbet-i ḥûn-ı derûn yeter
Tedbîr-i derd-i ‘ aşkla ḥâzık degil miyim

5 Selb eylesem Nazîm nola ‘ aklı ‘ aşķ ile
Âzâde-i hücûm-ı ‘ alâyık degil miyim

486 (T: 287a, H: 205b, R: 271a, A: 235a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Taḥt-gâh eyleyeli gülşeni sulṭân-ı nesîm
Oldı ezhâr-ı çemen tâbi‘ -i fermân-ı nesîm

2 Meclis-efrûz-ı ṭarab-gâh-ı bahâr olmaz idi
Olmasa ğonca-i gül şem‘ -i şebistân-ı nesîm

3 Bu kadar tâb u ṭarâvet mi bulurdı gül-i bâĝ
Dem-be-dem olmasa şermende-i iḥsân-ı nesîm

4 Germî-i âhdan olmuş ruḥ-ı dilber pür-tâb
Âteş-efrûz olur cünbiş-i dâmân-ı nesîm

5 Hişşe-yâb olsa Nazîmâ dil-i âşüfte nola
‘ Âleme feyzini ‘ âm eylemedir şân-ı nesîm

487 (T: 287a, H: 205b, R: 271a, A: 235b)
(Meḥ‘ ulü Meḥâ‘ ilün Meḥ‘ ulü Meḥâ‘ ilün)

1 Mihmânım olup bir şeb ey şem‘ -i şebistânım
Yansam saña yakılsam ḥâl-i dil-i sûzânım

- 2 Seyriñden olup mehcûr ey mâh-ı siyeh-çerde
Yerden göge dek çıkdı sensiz bu şeb efgânım
- 3 Sermestî-i ‘ aşkıñla bir mertebe çâk itdim
Kim fark idemem kaţ‘ â dâmân u girîbânım
- 4 Hep bende-i fermânıñ hûbân-ı perî-rûyân
Ey la‘ l-i leb-i dilber ey mühr-i Süleymân'ım
- 5 Eyvân-ı ma‘ ânîde hemvâre Nazîm-âsâ
Mîr-i sühanım haqqâ dursa nola dîvânım

488 (T: 287a, H: 206a, R: 271b, A: 236b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Hızr-himmet menzil-i maqşûda hâdîdir Nazîm
Bahtiyârı sedd-i râh-ı nâ-murâdîdir Nazîm
- 2 Peyrev-i Ferhâd u Qays ol kûh u deşti geşt idüp
Semt semt-i ‘ aşqdır vâdî o vâdîdir Nazîm
- 3 Zülfini yâr-i perî-şânıñ perîşân itmege
Bâd-ı âh-ı dem-be-dem te’sîr-i bâdîdir Nazîm
- 4 Ârzû-yı bûse-i la‘ liyle pür-dâğ eyledim
Bâğ-ı sînem lâle-zâr-ı şevk u şâdîdir Nazîm
- 5 Buldı germiyyet o deñli çâr-sû-yı ‘ işve kim
Cân u dil ‘ aql u şekîb evvel mezâdîdır Nazîm
- 6 Hâb-ı gafletden uyan yer yer sepîd olmağda rîş
Geçdi ‘ ömrüm şâmı vaqt-i bâmdâdîdir Nazîm
- 7 Mâye-i emn ü emân-ı ‘ âlem ü âdem henûz
Sâye-i Haq Hân Selîm'in ‘ adl ü dâdîdır Nazîm
- 8 Ol şeh-i Haydar-şecâ‘ at kim vücûd-ı haşm-ı dîn

Hep dü-nîm-i zü'l-fıķâr-ı ictihâdıdır Nazîm

- 9 Burc-ı eyvân-ı celâlinde o 'âlî-himmetiñ
Tâ'ir-i iķbâl murğ-ı lâne-zârıdır Nazîm

489 (T: 287b, R: 271b, A: 235b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kâm-ı dilim o fâ' il-i muṭlaķdan isterim
Maķşûdımı murâdımı ben Hıaķ'dan isterim

- 2 İksîr-i baḥtiyârî yeter kîmyâ baña
Te'sîri ne nuḥâs ü ne zîbaķdan isterim

- 3 Maḥmûruñum şarâb-ı lebiñ eyleme dirîğ
Sâķî şun ol raḥîķ-ı muravvaķdan isterim

- 4 Emdir baña işâret-i ebrûñ ile lebiñ
Ben sâķiyâ o bâdeyi zevraķdan isterim

- 5 Ol fem o ruḥ bînî-i mevzûnıñı görüp
Ol ğoncadan o ğulden o zanbaķdan isterim

- 6 Luṭf eyle sâķiyâ elim irsün ayağınâ
Ĝül-bûse-i murâdım o ayaķdan isterim

- 7 Şâbâşımı bu nazm-ı revân-baḥşıñ ey Nazîm
Cân-ı Lebîd ü rûḥ-ı Ferezdaķ'dan isterim

490 (T: 287b, R: 272a, A: 235b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ĝül ḥicâb-âlûde-i ruḥsâr-ı âlimdir benim
Ĝonca-i dil-teng-i leb rengîn maķâlildir benim

- 2 Hoş geķer sâyemde her serv-i revân-ı bâğ-ı nâz
Ĝülbün-i ' işve nihâl-i i' tidâlimdir benim

- 3 Muttaşıl fâvûs-ı hüsnüm evc-i istignâdadır
‘İşve vü nâz u girişme tîr-i bâlimdir benim
- 4 Seyr-i bâğ itsem yolında cünbüş-i reftârımıñ
Serv ü şimşâd ü şanevber pâymâlimdir benim
- 5 Dilleri râm eyleyen hep çeşmimiñ efsûnidir
Şîr-i nerler mûnis-i vahşî-ğazâlimdir benim
- 6 Mihr ü mâhı eyleyen pervâne-i pür-sûz u tâb
Pertev-i şem‘ -i cemâl-i bâ-kemâlimdir benim
- 7 Ahter-i baht-ı siyâhı dil-ğarâb-ı mihrimiñ
Fitne-i devrân olan rûyumla hâlimdir benim
- 8 Bende hatm oldı melâhat cümle hûbân-ı cihân
Leb-güşâ-yı muşhaf-ı hüsn ü cemâlimdir benim
- 9 Cilve-güster bir perîdir dîde-i ‘ uşşâğdan
Menzili şırça sarây olan hayâlimdir benim
- 10 Hüsnume Yûsuf gibi yokdur melâhatde nazîr
Var ise âyînede ‘ aks ü mişâlimdir benim
- 11 Ol büt-i deyr-i cemâlim kim dem-i ‘ Îsâ gibi
Nuţğ-ı cân-bahşî Nazîm'iñ hasb-i hâlimdir benim

491 (T: 288a, R: 272a, A: 236a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Hâbda Yûsuf-ı ümmîdimi taşvîr itdim
Vuşlat-ı şâhid-i maşşûd ile ta‘ bîr itdim
- 2 Görmege şâhid-i maşşûdımı tedbîr itdim
Cilve-gâhın anıñ âyîne-i taqdîr itdim

- 3 Şubh-dem çarha çeküp tîğ-ı sıfz-i âhı
Dest-i te 'şîrini der-ķabza-i şemşîr itdim
- 4 Mihek-i tecrübe-i derdine sürdüm ruĥ-ı zerd
İşimi ĥâk-i der-i yârda iksîr itdim
- 5 Virmedim cânımı bâdî-i nazarda yâra
Ĥıdmet-i rü 'yet-i cânânede taķşîr itdim
- 6 Şerer-i âteş-i dil itdi eşer dildâre
Tîğ-ı âhı yine bir cevher-i te 'şîr itdim
- 7 Baĥladım pâ-y-ı ĥayâlin o sehî-refâtârîñ
Aķıdup eşk-i ter-i çeşmimi zencîr itdim
- 8 Gözüne gelse nola ĥûn-ı dile ķandırdım
Bir ķadeĥ meyle o âĥû-nigehi sîr itdim
- 9 O perî-peykeri aldım yine âĥûşa bu şeb
Getürüp dâ 'ire-i da' vete teşĥîr itdim
- 10 Göñlüm aldıñ benim efsûn-ı dü-çeşmiñle diyü
O cefâ-kârı Nazîmâ yine dil-gîr itdim

492 (T: 288a, R: 272b, A: 236a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mu' teberdir pîş-i erbâb-ı nazarda her yetîm
Ĥâkde ķalmaz ne deñli olsa da gevher yetîm
- 2 Ĥayli demlerdir ki ķan aĥlar ĥayâlîñden cüdâ
Ĥasret-i ĥâlîñle düşdi tıfl-ı eşk-i ter yetîm
- 3 Ĥatre-i nîsân şadefde dürr-i nâ-yâb olsa da
Bilmez âĥûş-ı pederle dâmen-i mâder yetîm
- 4 Berķ-ı cân-te 'şîrdir sûz-ı derûnından ĥazır

- Kül ider eczâ-yı kevnî nâle itse ger yetîm
- 5 Mihr ü meh gibi felekde kevkebi sa‘ d olsa da
Yıldızı düşkün olur ister ğarîb ister yetîm
- 6 Eşk-i çeşminden şağın rahm eyle rûy-ı zerdine
Ğarğ-âb-ı dîdedir mânend-i nîlûfer yetîm
- 7 Böyle tutmazdı el üzre anı pîr-i mey-fürûş
Olmasaydı Cem zamânından beri sâğar yetîm
- 8 Zâde-i tab‘ -ı Nazîm'i açdı zer-beft-i sülhan
Buldı haqqâ câme-i zîbâ geyüp zîver yetîm
- 493 (T: 288b, R: 272b, A: 236a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)
- 1 Günâh-ı ğayra bakup hacletimden âb oldum
Haţâ il eyledi ben ğarğa-i hicâb oldum
- 2 Beni hevâsına uydurdu çarğ-ı bî-ârâm
Bu rûzgârda ser-geşte âsiyâb oldum
- 3 Anıñ ki dest-i sitemle zamâne-i bî-dâd
Binâ-yı hâtırımı yıqıldı ben ğarâb oldum
- 4 Pür itdi ‘ uqde-i efkâr-ı rûzgâr beni
Hevâda âbile vü âbda ğabâb oldum
- 5 O mihr-i burc-ı melâhatle ittiĥâd ideli
Felekde zerre iken reşk-i âfitâb oldum
- 6 Esîr-i ĥâli olup ĥatı fikrine düşdüm
Kemîne nokta-i nâçiz idim kitâb oldum
- 7 Vişâl-i yâr bir efsânedir ki ğuş ideli
Mişâl-i baht-ı siyeh mübtelâ-yı ĥâb oldum

8 Nazîm bir dizi lü'lü' olup bu nazm-ı terim
Henûz mâlik-i tesbîh-i dürr-i nâb oldum

494 (T: 288b, R: 273a, A: 236b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Kâkülün sevdâsıdır zencîre-cünbân olduğum
Kâmetiñ gavgâsıdır hâk ile yeksân olduğum

2 Dest-bürd-i pençe-i şîr-i nigâhıñdır seniñ
Laḫza laḫza çâk-rîz-i ceyb ü dâmân olduğum

3 Şâm-ı hecriñle ümîd-i vuşlatıñdır şem' -veş
Şubḫ olunca gâh giryân gâh ḫandân olduğum

4 Eşk-i dîde dûd-ı dil ḫûn-ı ciğer sûz-ı derûn
Hep seniñ-çündür şaḫın incitme ḫurbân olduğum

5 'Aqlımı evvel nazarda eylediñ medhûş-ı nâz
Ey ḡubâr-ı ḫaṭṭı esrârıyla ḫayrân olduğum

6 Sen de inşâf eyle ey reşk-i perî zülfüñ gibi
Şâniña lâyıḫ mıdır böyle perîşân olduğum

7 Yârdan dûr itmek istermiş beni ḫâsid Nazîm
Bilmemiş cânân ile ben cümleten cân olduğum

Ḥarfü'n-Nûn

495 (T: 26a, H: 26b, R: 26a, A: 99a)

(Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl)

1 Vücûduñdur ey pâdişâh-ı güzîn
Şeh-i enbiyâ seyyidü'l-mürselîn

2 Sipihr-i kıdem âsumân-ı ḫudûş

- Yem-i evvelîn kılzüm-i âhirîn
- 3 Nebiyy-i mükerrerem resûl-i kerîm
Hâbîb-i Hudâ-yı cihân-âferîn
- 4 Hıdîv-i rusûl hayl-i ‘arş-âsitân
Şeff‘ -i ümem hâdî-i mü ’minîn
- 5 Şehensâh-ı hüsn ü melâhat-serîr
Şabâhat kalem-rev şeh-i nâzenîn
- 6 Delîl-i hüdâ pîşvâ-yı sübül
Şeh-i şâhibü’ş-şer‘ sultân-ı dîn
- 7 Vücûduñla zibâ bisât-ı zamân
Kudûmuñla ra‘ nâ basît-i zemîn
- 8 Harem-gâh-ı kadriñle haqqâ seniñ
Melek bende ‘arş-ı berîn şeh-nişîn
- 9 Firâkıñla âvâre ins ü melek
Gamiñla bir üftâde çarh-ı berîn¹
- 10 Serâ-perde-i ‘izzetiñde müdâm
Gulâm olsa şâyeste rûhü'l-emîn
- 11 Meded senden ey nâzenîn-i Hudâ
Nazîm'e terahhüm dem-i vâpesîn

496 Münâcât-ı Dîger Be-Dergâh-ı Cenâb-ı Hâlik-ı Baħr ü Ber²

(T: 30b, R: 30b, A: 8b)

(Mef’ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Ey şavlecân-ı kudretine kûy-ı lâ-mekân

¹ Bu beyit, H nüshasında bulunmamaktadır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Çevgânî-i irâdeti mahlûk-ı kün fe-kân

- 2 Dâdâr-ı kâr-sâz hudâvend-i bî-niyâz
Ma' bûd-ı bî-zevâl-i cihân ü cihâniyân
- 3 Maḥkûm-ı tavḫ-ı emri ḥalâyıḫ büzürg ü ḥurd
Zîr-i nigîn-i ḥükmi Süleymân ü ins ü cân
- 4 Lebrîz-i şerbet-i şeker-i şükri her dehen
Mîzâb-ı cûy-ı bâğçe-i ḥamdi her zebân
- 5 Yâ Rab be-ḥaḫḫ-ı faḥr-i rusûl ḥatm-i enbiyâ
Kim zât-ı pâkidir sebeb-i ḥillḫat-i cihân
- 6 Yâ Rab be-ḥaḫḫ-ı ' işmet-i zevcât-ı tâhirât
Yâ Rab be-şahb u âl-i betûl u be-ḥânedân
- 7 Yâ Rab be-şıdḫ-ı ḥazret-i Şıddîḫ-ı yâr-ı ğâr
Yâ Rab be- ' adl-i ḥazret-i Fârûḫ-ı mihrîbân
- 8 Yâ Rab be-ḥilm ü şefḫat-i ' Oşmân şeh-i ḥalîm
Yâ Rab be- ' ilm ü fazl-ı ' Alî şâh-ı nükte-dân
- 9 Yâ Rab be-nûr-ı dîde-i Zehrâ Hasan Hüseyin
Şehzâdegân-ı ekrem ü zî-şân ü kâmrân
- 10 Yâ Rab be-câh-ı ḫadr-i imâm-ı düvâz-deh
Kim oldu ḥâk-i derleri mihrâb-ı âsitân
- 11 Eyle Nazîm-i zârı dü- ' âlemde ber-murâd
Sensin viren murâdımız ey Rabb-i müste' ân
- 497 (T: 289a, H: 206a, R: 273a, A: 99a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Ey serîr-i ḫurb-ı ' izzetde şeh-i mesned-nişîn
Nâzenîn-i Ḥazret-i Ḥaḫ raḥmeten li'l- ' âlemîn

- 2 Eylemiş bâğ-ı risâletde çemen-pîrâ-yı şun^ç
Kâmet-i tûbâ-kıyâmın sidre-i bostân-ı dîn
- 3 Hâdimân-ı bârgâh-ı himmetiñ ervâh-ı kuds
Gâşiye-ber-düş-ı raşş-ı ^ç izzetiñ rûhü'l-emîn
- 4 Mîhmân-ı hân-ı luţf-ı bî-dirîğiñ ins ü cân
Maħremân-ı bezm-i cûduñ enbiyâ vü mürselîn
- 5 Kân-ı hikmet genc-i ^ç irfân ma^ç den-i feyz ü kemâl
Baħr-i esrâr-ı ^ç ulûm-i evvelîn ü âħirîn
- 6 Gevher-i kân-ı ezel yektâ-dür-i baħr-i ebed
Cân-ı ^ç âlem ^ç âlem-i cân pâdişâh-ı nâzenîn
- 7 Ru^ç yet-i didâr için ^ç atf-ı ^ç inân itseñ olur
Ferş-i râh-ı raşş-ı ^ç azmiñ perde-i ^ç ayne'l-yaķîn
- 8 Çâr-yârîñ oldılar huddâm olup dergâhıña
Kâm-rân u kâm-kâr u kâm-yâb u kâm-bîn
- 9 Yâ Resûlallâh nübüvvet taħtına sulţân idiñ
Âdeme ârâm-gâh iken miyân-ı mâ^ç u tîn
- 10 Luţf idüp redd eyleme şâhım Nazîm-i bî-kesi
Bir gedâdır ħırmen-i cûduñda olsun ħûşe-çîn

498 (T: 289a, H: 206b, R: 273b, A: 236b)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Gevher-i ħurşîde yazsañ nâm mânend-i nigîn
Râst-nâmıñ kec ider i^ç lâm mânend-i nigîn
- 2 Kec-nümâ olma ħazer mir^çât-ı ħalbiñ itmesün
Çarħ-ı bed-gevher şikest-endâm mânend-i nigîn

- 3 Râst-gû ol nâmiñi itsün debîr-i âsumân
Zîb-bağş-ı şafha-i eyyâm mânend-i nigîn
- 4 Zîb-i engüşt-i Süleymân ol taqılma herkese
İns ü cânı emriñe kı l râm mânend-i nigîn
- 5 Göñline yârin girüp mermerde kazdı sikkeyi
Kâviş-i âh-ı dil-i nâ-kâm mânend-i nigîn
- 6 Kec-nişîn ü râst-güftâr ol ki ‘ibretle seni
Tutalar el üzre hâş u ‘âm mânend-i nigîn
- 7 Türş-rûya mevce-i deryâ yeter ‘ibret Nazîm
Çîn-i pîşânî kalur encâm mânend-i nigîn

499 (T: 289b, H: 206b, R: 273b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Dem-be-dem ‘arz eyleme ey nâzenîn çîn-i cebîn
Kâr-ı ehl-i ‘aşka besdir evvelîn çîn-i cebîn
- 2 Şavt-ı bülbül mazhar-ı gûş-ı kabûl olsun mı hîç
Var iken güllerde rûy-ı âteşîn çîn-i cebîn
- 3 Ser-nüvişti pür-şikest ü bâz-gûn ahvâl olur
Gösteren her demde mânend-i nigîn çîn-i cebîn
- 4 Rûzgâr itmezdi vaqf-ı seylî-i dest-i cefâ
Olmasa deryâda böyle mevc-gîn çîn-i cebîn
- 5 Sîneñi itme siper gibi nişân-ı tîr-i ta‘n
Eyleme gögsüñ gerüp izhâr-ı çîn çîn-i cebîn
- 6 Türş-rû olma hazer kim itse mir ‘âta nigâh
Gösteren lâ-büd görür çîn-i cebîn çîn-i cebîn
- 7 Mışra‘ ı her beytiniñ bir tîğ-ı cân-te ‘şîridir

Gösterir haşma Nazîmâ bu zemîn çîn-i cebîn

500 (T: 289b, H: 207a, R: 273b, A: 237b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Zülfüñ düşüp ' izârîña olduqça çîn çîn
Bâğ-ı ruhuñda diller olur yâsemîn-çîn
- 2 İtdiñ tamâm kârımı gül-rûyuñ eyleyüp
Ey reşk naqş-ı şûret-i Ferhâr u Çîn çîn
- 3 Fâş itmeseydi râzını bülbül figânla
Olmazdı gül ğazabla çemende cebîn-çîn
- 4 Cevher-nümâ olur iki tîğ-ı siyâh-tâb
İtdikçe ebruvânını ol nâzenîn çîn
- 5 Tahrîr eyledikçe olur nâf-ı turesin
Âhû elimde hâme haţ-ı ' anberîn çîn
- 6 Yârîñ şikenc-i zülfini nâzük hayâl ider
Yazsa ' aceb mi hâme-i sihr-âferîn çîn
- 7 Olmaqda zülf-i şâhid-i nazmım girih girih
Lâyık Nazîm olursa bu tâze-zemîn çîn

501 (T: 289b, H: 207a, R: 274a, A: 237b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ruhsârı üzre düşmüş o ğîsû-yı ' anberîn
Gelse nola meşâm-ı dile bûy-ı ' anberîn
- 2 İtmiş ' izâr-ı pâkini ol haţ müşg-fâm
Câmı benefşe-zârda bir cûy-ı ' anberîn
- 3 Lâyık olursa merdümek-i çeşm-i kudsiyân
Gül-ğün kabâ-yı behcetine kûy-ı ' anberîn

- 4 Âmâc-1 tîri nâfe-i âhû-yı Çîn olur
Pür eylese kemânın o ebrû-yı ‘anberîn
- 5 Müşgîn kelâli neşr-i şemîm itmede olup
Bâğ-1 ruḡında sünbül-i cûd rûy-1 ‘anberîn
- 6 Seyr eyle zülf ü ḡâlini bulmuş biri birin
Çevgân-1 ‘anberîn ile ol gûy-1 ‘anberîn
- 7 Derd-i derûn sûḡte pervânedir Nazîm
Ḥâl-i siyâhı üzre olan mûy-1 ‘anberîn
- 502 (T: 290a, H: 207a, R: 274a, A: 237b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
- 1 Alma âhım sûziş-i bî-iḡtiyârımdan şaḡın
Naḡl-i âteş-bâr-1 ‘aşḡam rûzgârımdan şaḡın
- 2 Sûz-1 dilden ḡûn-1 eşkimden ḡazer ey serv-i nâz
Âteş-i seyyâleyem ḡurb-1 civârımdan şaḡın
- 3 Fûrḡatiñde aḡker-i sûzân olur her ḡaḡresi
‘Âşıḡam sirişḡ-i şu‘ le-bârımdan şaḡın
- 4 İtme mir’ât-1 dili seng-i sitemle münkesir
Rû-be-rû olmaz mısın hiç inkisârımdan şaḡın
- 5 Hem yanar hem ḡarḡ olursuñ el-ḡazer ey fûlk-i çarḡ
Çeşm-i ḡûfân-meşreb ü dûzaḡ-nişârımdan şaḡın
- 6 Ğâfil olma zinhâr ey dâmen-i şabr u şekîb
Nişter-zâr-1 cünûnam reh-güzârımdan şaḡın
- 7 Sîne sûzân dil fûrûzân dîde pür-ḡûn ey Nazîm
Cûy-bâr-1 âteşem seyr-i kenârımdan şaḡın

503 (T: 290a, H: 207b, R: 274a, A: 238a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâtır-ı maḥzûnumı yıķma ğubârımdan Őaķın
Nâzenînim nâle-i bî-iḥtiyârımdan Őaķın
- 2 Dest-i cevriñle Şikest itme ğöñül mir'âtını
Kıyma dest-i cevr ile gel inkisârımdan Őaķın
- 3 Bir teraḥḥum itmediñ ḥâl-i perîŐânım ğörüp
'ÂŐıķam ağlatma çeşm-i eşk-bârımdan Őaķın
- 4 Ğarķ olursuñ el-ḥazer ey keştî-i nüh bâd-bân
Virme ruḥŐat seyl-i eşk-i bî-ķarârımdan Őaķın
- 5 Gelme ḥâkister olursuñ yanıma gelme Nazîm
Âteşim âteş ki âh-ı pür-Őerârımdan Őaķın

504 (T: 290b, H: 207b, R: 274b, A: 238a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Dutdı dil bir Őanemiñ zülf-i perîşânı ucın
Ğûy-ı ğaltân gibi buldı yine çevgânı ucın
- 2 Câme-i Şabrımı çâk itmez idi ceyb-i dile
ÂŞinâ eylemese pençe-i müjĝânı ucın
- 3 Dest-i 'âŐķında bulur ol Şeh-i ḥüsnüñ arayan
'ÂŐıķıñ rişte-i yârin dil-i vîrânı ucın
- 4 Vuşlat ümmîdiñ iderken yine didi cânân
Dil-i Şeydâya 'aşâ-yı ğam-ı hierânı ucın
- 5 Cüst ü cû itdi Nazîmâ bu ķadar Şarşar-ı âh
EŐkimiñ bulmadı deryâ-yı firâvânı ucın

505 (T: 290b, H: 207b, R: 274b, A: 238a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Niğâb-ı turredan ol mâh-ıtal' at ' arz idüp rûyın
Degildir şa' şa' a mihriñ yere dökdi yüzi şuyın
- 2 Mu' allâ Ka' be-i ruhsârına müşgîn libâs itmiş
Perîşân eyleyüp zülf-i siyâh-ı ' anberîn-bûyın
- 3 Yanup berq-ı tecellî-i cemâle ' âşık olur kim
İde fevvâre-i tûfân-ı âteş her ser-i mûyın
- 4 Tûlû' eyler mişâl-i mihr-i ' âlem-tâb ol meh-rû
' Aceb mi maşrıq-ı şubh-ı melâhat eylese kûyın
- 5 Nazar kııl haqq-ı sebz ile Nazîm ol ' ârız-ı âle
Bahâr eyyâmı geldi vaqtidir seyr-i leb-i cûyın

506 (T: 290b, H: 208a, R: 274b, A: 238a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Âyînede leb gonca-i dil bî-şekîbsin
Bu gösterir ki kendiñe cânâ raqîbsin
- 2 Nabz-âşinâ-yı derd-i dil ü cân iki niyet
Hızr u Mesîh'i haste ider bir tabîbsin
- 3 Ğamzeñ füsûnla çeşmiñi meftûn-ı nâz ider
Sihr itse her nigâh ile câdû-firîbsin
- 4 Ey mâh-pâre gün gibi meşhûr iseñ nola
Haqqâ ki şehri hüsn ü bahâda ğarîbsin
- 5 El virse tâli' imde nola zevk-i vuşlatıñ
Ben bî-sitâre ' âşıka keffü'l-ğadîbsin
- 6 Sentiñ zükâm-ı hasret olur bülbül-i dile
Bûy-ı vefâdan ey gül-i ter bî-naşîbsin

7 Ancağ Nazîm bâğ-ı sühanda bu tab‘ ile
Hûnîn-terâne şu‘le-nefes ‘ andelîbsin

507 (T: 291a, H: 208a, R: 275a, A: 238b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Derûnum eylediñ mecrûh şad-feryâd neylersin
Helâk oldum daği ey ğamze-i cellâd neylersin

2 Vücûdum kişverin yıkdıñ derûnum mülkini yaqdıñ
Meded ey seyl-i eşk ey âh-ı âteş-zâd neylersin

3 Hemân fermân-revâ-yı ‘ aşğa teslîm olma dil çâre
Saña Şîrîn'i taşdan gösderir Ferhâd neylersin

4 Yine bir âfete vardır gönül virmek derûnumda
Vefâ-pîşe cefâ-cû her-çi-bâd-âbâd neylersin

5 Neşât-ı dil sürûr-ı şevk u şâdîden su’âl itme
Saña lâzım degil ey hâtır-ı nâ-şâd neylersin

6 Hüner levh-i dile nakş itmedir taşvîr-i cânânı
Kırî şûret yazup dîvâra ey Bihzâd neylersin

7 Te‘âlallâh Nazîmâ tab‘ mîna maşşûşdur haqqâ
Bu resme peyrevî-i hâme-i üstâd neylersin

508 (T: 291a, H: 208a, R: 275a, A: 238b)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 İç kanımı gözüñle şarâb istemez misin
Yağ bağrımı ğamîñla kebâb istemez misin

2 Bağ cûy-ı eşke sîneme gel ey nihâl-i nâz
Seyr-i kenâr-ı ‘ âleme âb istemez misin

- 3 Almaz mısın kitâba hisâbın gedâlarıñ
‘Uşşâka hîç hisâb u kitâb istemez misin
- 4 Gör kâmet-i hamîdemi gûş eyle nâlemi
Bezm-i gamında çeng ü rebâb istemez misin
- 5 Hecrinden evvel eyledik ümmîd-i vuşlatın
Dilberden ey Nazîm ‘itâb istemez misin

509 (T: 291a, H: 208b, R: 275a, A: 238b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Ruḥ-ı pâkiyle o meh-rû ḥaṭ-ı nev-ḥîz göstereyin
Melâhat lüccesin pür-cûş u mevc-engîz göstereyin
- 2 Vişâliyle olur bir mihr-i ḥüsnüñ germ olup noḡşân
Hemân ‘âşık vücûdın zerre-veş nâçîz göstereyin
- 3 O dil kim yanmaya hecr âteşinde puḥte olmaz ‘aşk
Her ser-i mûyını isterse dûzaḡ-rîz göstereyin
- 4 Cihâmı kırdı hep mestâne çeşmiñ tîḡ-ı naḥvetle
Biraz da nûş-ı câm u nâzdan perhîz göstereyin
- 5 Meded ‘îd eylesün ḡurbâniyân-ı ‘aşkıñ ey ḡunî
Yine her bir müjeñ bir ḡançer-i ser-tîz göstereyin
- 6 Cihâmı eyle maḡşer-gâh-ı fitne başla reftâra
Şalın ‘uşşâka ḡaddiñ dehri rüstâḡîz göstereyin
- 7 Nazîm-âsâ füsûn-sâz-ı zebân oldur ki hemvâre
Mezâyâ-yı kelâmın böyle siḡr-âmîz göstereyin

510(T: 291b, H: 208b, R: 275b, A: 239a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Firâḡ-ı la‘l-i leb-i yâr ile şarâb görülsün

- Humâr def' ine şahbâ-yı şu' le-tâb görülsün
- 2 Sirişk-i âliñe olsun ҡo dâğ-ı sine leb-â-leb
Müdâm bezm-i maḥabbetde hûn-âb görülsün
- 3 Fenâ-peẓîr ola demdir ki guşsa sâķî-i bezmiñ
Elinde câm-ı mey-i âteşin-ḥabâb görülsün
- 4 O deñli dilde 'alev-gîr olsun âteş-i 'aşķıñ
Ki lücce bezmiñe germ ile sîr-âb görülsün
- 5 Hıta-ı siyâh pür itmiş beyâz defter-i hüsñün
Nazîm o mâhla şimden-girû ḥisâb görülsün
- 511 (T: 291b, H: 208b, R: 275b, A: 239a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
- 1 Şad-pâre kıldı sînesini sînemiz gören
Mir'ât-ı gayre baķmadı âyînemiz gören
- 2 Mestâne nice tâb-ı humâr-ı melâl olur
Ne cur' a câm-ı bâde-i dûşînemiz gören
- 3 Ḥasretle oldı câmesine baḥye-dûz-ı reşg¹
Gül gibi çâk-rîzî-i peşmînemiz gören
- 4 Âzâde tıfl-ı ḥaş-ı debistân-ı 'aşķdır
Bir kerre maḥşer olmadan âzînemiz gören
- 5 Yâķût-ı âfitâba daḥi seng-i ta' n atar
Dil gibi şâf gevher-i gencînemiz gören
- 6 Miķdâr-ı zerre âyîne-i mihre baķmadı
Mir'ât-ı sâde-i dil-i bî-kînemiz gören

¹ Ḥasretle, A: Ḥayretle

7 Hûnîn-terâne bülbül-i gülzâr-ı feyz olur
Tab‘ -ı Nazîm hem-dem-i dirînemiz gören

512 (T: 291b, H: 209a, R: 275b, A: 239a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 ‘ Aşkdır mûrı Süleymân ile hem-tâ gösteren
‘ Aşkdır haqqâ meges de olsa ‘ anka gösteren

2 Derd-i bî-dermânınıñ muhtâcı dârî-i hayât
‘ Aşkdır bîmârını Hızır u Mesîhâ gösteren

3 Çeşm-i câna tûtiyâ-yı hâk-i kûy-ı ‘ aşkdır
Her nazarda ‘ arş-ı a‘ lâyı hüveydâ gösteren

4 ‘ Âkıbet ârâyiş-i bezm-i bahâr-ı ‘ aşk olur
Nahl-i cismin bu gül-i dâğ-ı temennâ gösteren

5 Çeşm-i nâ-bînâya feyz-i dûr-bîn-i ‘ aşkdır
Mâverâ-yı perdeden pinhânı peydâ gösteren

6 Garğ ider nûr-ı tecellâya gönül âyînesin
Şaykal-ı ‘ aşk u maḥabbetle mücellâ gösteren

7 Gûne gûne hulle-i elfâz-ı feyz-i ‘ aşkdır
Şâhid-i nazm-ı Nazîm’i böyle zîbâ gösteren

513 (T: 292a, H: 209a, R: 276a, A: 239a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Zülf ü hâliñdir seni şad-reşk-i leylâ gösteren
Sihr-i çeşmiñdir beni mecnûn-ı şeydâ gösteren

2 Bülbül-i şûrîde gösterse ‘ aceb mi ‘ âşığı
Hüsnüñi ey gönca-fem gül gibi ra‘ nâ gösteren

3 Nuḫ-ı cân-baḫşîñ ne hâletdir şifâ-yı maḫz iken

Derde uğrar saña nabzîñ lîk cânâ gösteren

4 Dil degil itmiş derûna naķş ‘ aks-i hâliñi
Merdüm-i çeşm-i terim şekl-i süveydâ gösteren

5 Reng-i meydîr ‘ ârızîñ mihr-i şafaķ-pûş eyleyen
Hâle-i haķdır ‘ izârîñ mâh-sîmâ gösteren

6 Baķ ten-i pür-dâğîma gör sîne-i mecrûhumı
Var ise gelsün benim gibi temâşâ gösteren

7 Eylemiş cân gerdenin âmâde-i tavķ-ı cünûn
Halka halka zülfîni zencîr-i sevdâ gösteren

8 Feyz ile şayķal-pezîr-i pertev-i didâr olur
Gün gibi âyîne-i ķalbin mücellâ gösteren

9 Gösterir timsâl-i maķşûduñ verâ-yı perdeden
Böyle gûn-â-gûn eşkâlî Nazîmâ gösteren

514 (T: 292a, H: 209a, R: 276a, A: 239b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Der-âğûş eyledim ol mâhı olmaz âşînâ derken
Naşîbim vuşlat-ı yâr oldu itmez merhabâ derken

2 Çemen-zâr-ı ‘ ademde cilve eylerdi daħi bülbül
Bahâristân-ı ‘ aşķında hezâr-ı dil-nevâ derken

3 Ne câm-ı çeşm görülmüşdi ne hüd mir’ât-ı İskender
Dil-i şûrîdeme âyîne-i ‘ âlem-nümâ derken

4 Bu gülşende nesîm-i rûķ-perver yâd olunmazdı
Çeküp âh-ı dem-â-dem nâmına bâd-ı şabâ derken

5 Müretteb olmamışdı bezm-i ‘ âlem sâķiyân-ı ‘ aşķ
Maħabbet meclisinde mey-güsârâna şalâ derken

- 6 Nola cevân-geh-i fülk-i dil olsa sâhil-i maşşûd
Lisâna naşudâ geldi meded ey yâ Hudâ derken
- 7 Ne şâh u ne gedâ nâm-âver olmuşdı bu ‘âlemde
Nazîm'e bir şeh-i hüşnüñ firâkıında gönül derken

515 (T: 292b, H: 209b, R: 276b, A: 239b)
(Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Söyleşilür mi yâr ile mest-i mey-i ‘itâb iken
Fitne-i rûzgâr olur ğamzesi nîm-hâb iken
- 2 Dâğ-ı derûn olur o hâl âşıkâ her nigâhla
Levh-i ‘izâr-ı yârda nokta-i intiâb iken
- 3 Pertev-i âfitâb-veş nûr-ı nigâhı maşv ider
Dîde taşammül eylemez ruşları bî-nikâb iken
- 4 Heybet-i hüşn-i yâr ile ‘âşıkı ıztırâb-ı ‘aşk
Hacle-nişîn-i şerm iderse de der-hicâb iken
- 5 Ehl-i maşabbet eylemez pest ü bülende i‘tibâr
‘Aşka düşen gedâ olur şâh-ı felek-cenâb iken
- 6 Bezm-i maşabbet içre ben mest-i müdâm-ı ‘aşk idim
Dîde-i rûh-ı Cem daşî câm-ı meye şabâb iken
- 7 Balsa ketân-ı şabr u hüş reng-i fenâ nola Nazîm
Şâm-ı vişâl o âfetiñ tal‘ ati mâh-tâb iken

516 (T: 292b, H: 209b, R: 276b, A: 239b)
(Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün Müfte‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Def gibi sîne-germ idim nâle-i dil rebâb iken
Hûn-ı derûn şarâb idi puşte-ciger kebâb iken

2 Hüm-ı ‘ademde rûh-ı Cem dürd gibi nihân idi
Câm-ı mey-i maḥabbete kâse-i ser ḥabâb iken

3 Bir dil-i bende kim bula pertev-i ‘aşk ile kemâl
Zerresi âfitâb olur zerre-i âfitâb iken

4 Sâkin olur mı baḥr-i ten cünbüş-i bâd-ı âhdan
Her biri üstühânınıñ mevce-i ıztırâb iken

5 Dil nice tākāt eyleye sûz u güdâz-ı ‘aşk ile
Baḥr-i muḥîṭ olup şarâb kûhla dest-i âb iken

6 Hırmen-i rûzgârda dâne ḳadar vücûd ile
Kimse ögünmesün felek ḥâşılı âsiyâb iken

7 Ehl-i dile açılır yine râz-ı derûnını Nazîm
Beste-dem ü ḥamûşdur her sözi bir kitâb iken

517 (T: 293a, H: 210a, R: 276b, A: 240a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Göñlümi aldı o âfet baña dil-dâde iken
Bir şeh-i ḥüsne ḳul oldum yine âzâde iken

2 Ğam yemezdim leb-i dilber idi nuḳl-i bezmim
Ğuşşa çekmezdim elimde ḳadeḥ-i bâde iken

3 ‘Aks-i taşvîr-i cemâli beni şâd eyler idi
Ğamdan âyîne-şıfat levḥ-i dilim sâde iken

4 Çoḳ zamândır o perî eyledi dîdârı ‘azîz
Dem-be-dem şöḫbet-i ḥâş itmege âmâde iken

5 Dest-gîr olma düşür ‘acze raḳîbi yâ Rab
Beni dûr itdi derd-i dilber üftâde iken

6 Böyle ḳalmaz bir olur ‘âşık u ma‘ şûḳ yine

Cezbe-i ‘aşk ile ey dil ki bî-çâre iken

- 7 Nağd-i hâhiş pür ider bir gün elem çekme Nazîm
Dest-i hâcet taraf-ı dergeh-i Mevlâ'da iken

518 (T: 293a, H: 210a, R: 277a, A: 240a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Beni dâr itdi felek hem-dem-i cânâne iken
Bezmine mahrem idim şem' ine pervâne iken

- 2 Merdüm-i dâdem idi şimdi görünmez o perî
Müje-i çeşm-i terim kâkülüne şâne iken

- 3 Ğamdan âsûde idim kayddan âzâde idim
Girih-i silsile-i zülfüne dîvâne iken

- 4 Eyledi zîr ü zeber zelzele-i hicrânı
Deyr-i dil nağş-ı cemâliyle şanem-hâne iken

- 5 Sâķî-i la' li kadeh-kâr-ı dil ü cânım idi
Bâde-i vuşlat-ı cânânla mestâne iken

- 6 Aña şâdam ki yine çeşm-i tegâfûl-kârı
Âşinâsın gözedir cünbişi bîgâne iken

- 7 Âķıbet bir gün olur tâze de ser-germ-i niyâz
Yâra her dâde-i ter bir tolu peymâne iken

- 8 Yetişür sünbüle-zâr-ı tarabım maşşûli
Dem-be-dem eşk-i terim katreleri dâne iken

- 9 Kõmaz elbette Nazîmâ seni de hâne-harâb
Fazl-ı Hâķ bânî-i her hâtır-ı vîrâne iken

519 (T: 293b, H: 210a, R: 277a, A: 240a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Ey kâmeti Tûbâ-yı cinân şâhlarından
Kûyuñdaki her şuffe İrem kâhlarından
- 2 Reyhân-ı haññ ey lebi yâkût muhakkağ
Hoşdur baña dehriñ hağ-ı nessâhlarından
- 3 Bağ sine-i pür-dâğıma feryâdımı güş it
Gör sûz-ı derûn-ı büni sûrâhlarından
- 4 Dil puhte olur hâm ise de mağbağ-ı ‘aşkıñ
Câniyla olan sûhte tağbâhlarından
- 5 Zühhâd-ı riyâ-pîşe yeter geldi Nazîmâ
Bî-‘ ayb-ı riyâ mey-gede güstâhlarından

520 (T: 293b, H: 210b, R: 277a, A: 240b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Olup nizâr o sîmîn-beden hayâlinden
Mişâl-i nağş-ı hayâl oldı ten hayâlinden
- 2 ‘Adem mağâmına mevhûma noğta-veş vardım
O mû-miyânı o şîrîn-dehen hayâlinden
- 3 Girih girih dil-i şeydâda ‘uğde-i sevdâ
O zülf-i hağ-be-hağ u pür-şiken hayâlinden
- 4 Nesîm-i turre-i ‘anber-şemîmi neşr olsa
Ğazâl-i Çîn geçe müşğ-i Hutun hayâlinden
- 5 O mâh-tal‘ at ile rû-be-rûy olmağdır
Nazîm-i sâde-derûnuñ geçen hayâlinden

521 (T: 293b, H: 210b, R: 277b, A: 240b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Düşürmez hançer-i nâzın o şûh-ı şîve-kâr elden
‘ Aceb mi gitse cân u dil gibi şabr u qarâr elden
- 2 Nola şahrâlara düşsem o tıfl-ı nâzı gördükçe
Gider farç-ı cünûnumdan ‘ inân-ı ihtiyâr elden
- 3 Felekde el virüp keffü'l-ıhadîb-i devlet-i vuşlat
İderse dest-yârî baht düşmez dest-i yâr elden
- 4 Görüp hançer-be-kef gülşende reftârın düşürmezler
Du‘ â-yı cünbişin sûsen zebânından çenâr elden
- 5 Dem-â-dem hasret-i keyfiyyet-i şahbâ-yı la‘ liyle
Devâdır gitmese câm-ı şarâb-ı hoş-güvâr elden
- 6 Cefâsı böyle rûz-efzûn kalursa şubh-ı maşşerde
Halâş olmaz girîbân-ı necât-ı rûzgâr elden
- 7 Nazîmâ cevher-i ma‘ nâ ile bir silk-i ra‘ nâdır
Dür-i nazmım revâdır düşmese tesbîh-vâr elden

522 (T: 294a, H: 210b, R: 277b, A: 240b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Halâş olsun mı murğ-ı dil kemân-ı ebruvânından
Ki tîr-i tîz-peykânı haţâ itmez nişânından
- 2 Hücûm-ı berç-ı hüsniyle gönül dûr oldu kûyından
Belî eyler remîde murğî âteş âşiyânından
- 3 Rehâ itmek müyesser olmadı bir kerre şad-efsûs
Metâ‘ -ı şabrı derdiyle nigâh-ı cân-sitânından
- 4 Nola şad-dâğla pür-gûş olup cismim nizâr olsa
Haber şordum dehânından murâd aldım miyânından
- 5 Nazîm olma şağın bîm-i hazân-ı hecr ile nevmîd

Riyâz-ı vuşlatîñ gülberg-i luţf-ı bâğbânından

523 (T: 294a, H: 211a, R: 277b, A: 240b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Yeter şekvâ gönül ol kâfirîñ çîn-i cebîniñden
Seni öldürmesün elbette ya dönsün mi dîninden
- 2 Boyanma rengine bûy-ı vefâ ümmîdine düşme
Bu güzârîñ geç ey bülbül gülünden yâsemîninden
- 3 Yanarsın sen de birgün bir perîniñ nâr-ı aşkıyla
Hâzer ey seng-dil uşşâkıñ âh-ı âteşîniñden
- 4 Gelür kâkül-perîşân kec-külâh turre ham-ender-ham
Şaķın ey fitne ol mâhîñ dü-zülf-i çîn-cebîniñden
- 5 Esîr-i aşkıyuz bir şâh-ı hüsünüñ kim Nazîm-âsâ
Hâlâş olmaz düşen diller dü-zülf-i anberîniñden

524 (T: 294a, H: 211a, R: 278a, A: 241a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kaddim ham itdi kâmetiñi müstaķîm iden
Hâl-i ruħuñla kâkülîni şekl-i cîm iden
- 2 Bâr-ı girân-ı aşkla dâl itdi kaddimi
Dîvâne eyledi beni la' liñ besîm iden
- 3 İtmiş derûn-ı bülbüli mecrûh nevk-i hâr
Bezm-i çemende güllere yâr-i kadîm iden
- 4 Şalmış hevâ-yı aşkla efsâne-i ğama
Dil-mübtelâyı ol şeh-i hüsne nedîm iden
- 5 İtmiş mey-i tecellî-i feyz ile pür-hurûş
Tab' -ı Nazîm'i Tûr-ı sühanda Kelîm iden

525 (T: 294b, H: 211a, R: 278a, A: 241a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cihân h ar ab-ı girişme siy ah  eŐmi nden
Fiġ an teġ f l-i ġamze nden  h  eŐmi nden
- 2 Ne  fet-i dil   c n sanki oldu fitne bile
Hez r h avfla zinh r-h h  eŐmi nden
- 3 Der nda dilde cigerde hez r zahm açılır
Atılmadan daġi t r-i nig h  eŐmi nden
- 4 Hem Őe h at r-ı   işve h ar ab ġamze nden
Hem Őe h al-i girişme teb h  eŐmi nden
- 5 Naz m-i z ra c n n geldi var ise c n 
Nig h-ı Şefkat umar ġ h ġ h  eŐmi nden

526 (T: 294b, H: 211b, R: 278a, A: 241a)
(Mef'  l  Mef '  l  Mef '  l  Fe'  l n)

- 1 Baġlandı ġ n l zülfine d v neliginden
Düşdi heves-i la' line mest neliginden
- 2 Her   uzvımı bir d zaġ iderse dil-i z r n 
Ol Şem' -ruġu n geçmeye perv neliginden
- 3 Hem-h be-i y r olsa daġi    Şık odur kim
 mm d-i viŐ l itmeye merd neliginden
- 4  z rde ide p     ham-ı n zını Ő yed
Ol turreye geçdi m jemi n Ő neliginden
- 5 Ő r deligimden beni d v ne mi Őand n
K ys'in  adı mecn n idi ferz neliginden

6 İşkeste-dilân lâbüd ider girye-i hûnîn
Cevher şaçar eṭrâfına vîrâneliginden

7 Yâr olmadı dildâr Nazîm anlamadı hayf
Ḳadr-i güher-i hüsni bîgâneliginden

527 (T: 294b, H: 211b, R: 278b, A: 241a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Muşhaf-ı hüsünle dildârîñ degildir ebruvân
İki zîbâ levḫadır naḳş itdi şun' -ı Müste' ân

2 Şayd içün dil murğını şayyâd-ı çeşm-i dil-rübâ
Dâm zülf ü dâne ḫâl ü ğamze tîr-i hûn-feşân

3 Dil nice cûş itmesün mestâne bezm-i ' aşkla
Bâde leb sâĝar dehen sâķî o yâr-ı dil-sitân

4 Faşl-ı seyr-i bâĝı gül-geşt-i bahârı neyleyem
Eşk cû dil ' andelîb ü hüsni-i dilber gül-sitân

5 El-ḫazer müjĝânlarından ebruvânından Nazîm
Ḳaşd-ı cân itmiş o hûnî tîr-i ' işve der-kemân

528 (T: 295a, H: 211b, R: 278b, A: 241a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Eyleyen şem' -i münîr-i bezmi zerrîn sürme-dân
Eylemiş pervânesi ' aşķ âteşiyle bî-zebân

2 Gösterüp ' uşşâķ-ı zâra sürme-ĝun ebruvân
Ebkem itmiş derd-i ' aşķıyla o mâh-ı dil-sitân

3 Dûd-ı âh-ı sürme-reng-i ' âşıkı sîr eyleyüp
Bir tekellüm itmedi lâl oldu ol nâ-mihribân

4 Tûtî-i cânı ĝehî ḫâmûş ĝeh ĝuyâ ider

La' l-i şekker-rîz ü zülf-i sürme-reng-i dilberân

- 5 Beste-dem mey-hâne-i ' aşkınla olmuş bî-kuşûr
Fıkr-i hâl-i sürme-gûnıyla Nazîm-i nâtüvân

529 (T: 295a, H: 212a, R: 278b, A: 241b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Oldı ma' cûn-ı leb-i dilber naşîb-i ' âşıkân
Bir müferrih itdi peydâ ol tabîb-i ' âşıkân
- 2 Deyr-i hüsni içre perestiş-gâh-ı ' aşk olsa nola
Bir şanem ebrûsıdır şekl-i şalîb-i ' âşıkân
- 3 Devlet-i dîdâr el virdi felekde var ise
Hâl-i rûy-ı yârdır keffü'l-ı hadîbdır ' âşıkân
- 4 Dâm-ı zülfün eylemiş ham-der-ham ol şayyâd yâr
Düşmesün yâ Rab aña murğ-ı şekîb-i ' âşıkân
- 5 Her nigehde vâlih ü dîvâne eyler görmedim
Gamze-i câdû gibi bir dil-firîb-i ' âşıkân
- 6 Dûd-ı âhından gelen nefha şemîm-i ' aşkıdır
Müşg-bûdur dem-be-dem enfâs-ı tîb-i ' âşıkân
- 7 Gülşen-i cûd-ı maḥabbetle Nazîm-i zârdır
Şimdi bir hûnîn-terâne ' andelîb-i ' âşıkân

530 (T: 295a, H: 212a, R: 279a, A: 241b)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 İtdikçe nigâhım heves-i sûy-ı girîbân¹
Her merdüm-i çeşmim ola bir gûy-ı girîbân

¹ İtdikçe, A: Eylerse

2 Âgûşını bir mâh-veşe cilve-geh itmiş
Olmaz mı hâsed hâle-i pehlû-yı girîbân

3 Almış kolına sîm-beden bir şanem-i şûh
Ahsente zehî kuvvet-i bâzû-yı girîbân

4 Ârâyîş-i hüsn olsa nola ‘ârîz u gerden
Gülzâr-ı melâhatdır o bû-cûy-ı girîbân

5 Bûs eylemeyen gerden-i cânânı Nazîmâ
Olsa nola kani‘ -şüde-i kûy-ı girîbân

531 (T: 295b, H: 212a, R: 279a, A: 241b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Beni dûr itdi cânândan ‘adû cânından ayrılusun
Degil cânından ey dil yâr u cânânından ayrılusun

2 Cüdâ kıldı raķîb-i rû-siyeh cânânımı benden
O kâfir-mâcerâ dîninden îmânından ayrılusun

3 Ne cân cânânesinden hecr ile yâ Rab cüdâ düşsün
Ne dil dildârınıñ zülf-i perîşânından ayrılusun

4 Ne olsun bir gül-i ter gülşen-i ‘âlemde bülbülsüz
Ne bir bülbül çemende verd-i handânından ayrılusun

5 Ne dil ol naħl-i nâzıñ hasret-i refîârını çeksün
Ne hod bir fâhte serv-i hırâmânından ayrılusun

6 Ne bir pervâne dûr olsun kenâr-ı şem‘ -i bezminden
Ne bir zerre ilâhî mihr-i raħşânından ayrılusun

7 Ne yâr itsün Nazîm-i zârsız ârâm bir laħza
Ne yârîñ oldı yâ Rab sâye-i hüsn yanından ayrılusun

532 (T: 295b, H: 212b, R: 279a, A: 242a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğamım ol kec-külâh-ı nâz için her yerde söylensün
Yolında çekdiğim derd ü belâ dillerde söylensün
- 2 Başımдан mâcerâ-yı seyl-i hasret aşduğın bilsün
Benim de ser-güzeştım meclis-i dilberde söylensün
- 3 Mağabbet-nâme-i Mecnûn u Leylî tayy olur âhır
Hele bir gün benimle ol perî-peyker de söylensün
- 4 Akııt eşk-i dem-â-dem hâk-i râh ol yâre kim nâmıñ
Olup hemvâre ' âlem-gır baħr ü berde söylensin
- 5 O şûhuñ dest-bürd-i ğamzesinden şekve-i ' uşşâk
Degildir bunda mümkün ' arşa-i maħşerde söylensün
- 6 Yeter olduğ yeter peygûle-gır-i ye's ü nâ-kâmî
Fenâ dünyâda himmet şâhibi bir er de söylensün
- 7 Düşürdüñ dillere söylendi eş' ârıñ hezâr-minnet
Seniñ gibi Nazîmâ bir sühân-perver de söylensün

533 (T: 296a, H: 212b, R: 279b, A: 237a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şerħa vü dâğım görüp nice telâşı olmasun
' Âşık isterse gözi üstünde kaşı olmasun
- 2 ' Aksine gerdân iden dolâb-ı çarħı ' âşıkıñ
Mâcerâsın naql iderken gözi yaşı olmasun
- 3 Yapmadı vîrâne gönlüm dest-i luğf-ı rûzgâr
' Âlemiñ şimden-girü taş üzre taş olmasun
- 4 Lâle-veş şad-çâk-i ğamdır ğonca-veş pür-hûn-ı dil
Kimse dâğ-ı ' aşk ile bağrında baş olmasun

5 Tek nevâl-i ma' rifetden hişşe-dâr olsun Nazîm
‘ Ârifiñ olmazsa da ‘ aql-ı ma' âşı olmasun

534 (T: 296a, H: 212b, R: 279b, A: 242a)
(Mütefâ' ilün Fe' ulün Mütefâ' ilün Fe' ulün)

1 Kõmaz âsiyâbını çarh ki murâdım üzre dönsün
Meşel-i daķıķdır bu õgünürse baht õgünsün

2 O perîye gizli derdim benim âşikâre itdi
Bu dem-â-dem âhımın âh dilerim ocağı sönsün

3 Ğam-ı ebrû-yı dilârâ bizi itdi şâ'im-i hecr
O hilâl-i ' id-i behcet ne var ayda bir görünsün

4 Düşe mülk-i hüsne âhir yine sû-be-sû keş-â-keş
Hele o dü-zülf-i müşgîn iki cânibe bölünsün

5 Eşer eylemez mi âhım dil-i âhenîn-i yâra
Şeb u rûz dâğlarla nice bir gönül döğünsün

6 O nihâl-i ser-bülendiñ yanına düşüp Nazîmâ
Dil-i zârı meyl idenler yine sâye-veş sürünsün

535 (T: 296a, H: 213a, R: 279b, A: 242a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün)

1 Şâne dest ursun o gîsû-yı siyeh-kâr bölünsün
Hayl-i kâfir yine dil almağa tekrâr bölünsün

2 Düş olup evc-i maḥabbetde küleng-i dil-i ' uşşâķ
Şâh-bâz-ı nigh-i yâr ile de yâr bölünsün

3 Baḫşîş-i hüsniñi görmüş yine ' uşşâķa sezâ-vâr
Baña da hişşe-i bûs-ı leb-i dildâr bölünsün

- 4 İkimiz yek-dil iken hayf ayırdı bizi âhir
Dilerim erre ile ortadan ağıâr bölünsün
- 5 Yetişür gamze Nazîmâ şaf-ı müjgâna ne hâcet
Ġâret-i mülk-i dile leşker-i Tâtâr bölünsün

536 (T: 296b, H: 213a, R: 280a, A: 242a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Piyâle cünbişe gelsün şarâb mevc ursun
Hırûş idüp o yem-i şu' le-tâb mevc ursun
- 2 Cihânı ser-be-ser itsün ğarîķ-i ķulzüm-i nûr
Muĥt-i şa' şa' a-i âfitâb mevc ursun
- 3 O deñli saĥt gerekdir ki bâd-ı şarşar-ı âh
Güzâr iderse fezâdan serâb mevc ursun
- 4 Bizi ğarîķ-i mey it al ele sâķî ķadeĥ
Yine o lücce-i âteş-ĥabâb mevc ursun
- 5 Güher-feşân ola demdir sirişķ-i dîde Nazîm
Derûn-ı dilde olan ĥûn-ı nâb mevc ursun

537 (T: 296b, H: 213a, R: 280a, A: 242b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ĥarîm-i dilde ğamiñ maĥrem olmasun nolsun
Derûn-ı sînede sensiz ğam olmasun nolsun
- 2 Ĥaĥtîñ firâķı nola itse dîdemi pür-ĥûn
Çemende ' işret ü ' iş ü dem olmasun nolsun
- 3 Bu reng ü bûyla sâķî eliñde câm-ı şarâb
Şüküfte ğonca-i bâĝ-ı Cem olmasun nolsun
- 4 ' Aceb mi silsile-cünbân isek cünûnumuza

Sebeb o kâkül-i ham-der-ham olmasun nolsun

- 5 Henûz feyz-i ilâhîye mazhar olmuşdur
Nazîm şâ' ir-i mu' ciz-dem olmasun nolsun

538 (T: 296b, H: 213b, R: 280a, A: 242b)
(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nahl-ı niyâza âfet-i şarşar-ı nâz degmesün
Hırmen-i nâza da meded berķ-i niyâz degmesün

- 2 Çîn-i cebîn-i dilbere ney ki sebeb bilinmedi
Hâtır-ı sahtına gönül sûz u güdâz degmesün

- 3 O şeh-i hüsn incinür belki hamûş ey gönül
Gûşına harf-i nâle-i şekve-tırâz degmesün

- 4 Hâtır-ı ' aşıkâ meded ta' n-ı ' adû doğunmasun
Âyîne-i haķîkate seng-i mecâz degmesün

- 5 Seyr-i cemâl-i yâr ile kâni' ü sîriz Nazîm
Hân-ı vişâl-i dilbere dîde-i âz degmesün

539 (T: 296b, H: 213b, R: 280a, A: 242b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ol mest-i nâz hançer-i bürrâna şunmasun
Tîğ-ı ' itâbı dile geh ü câna şunmasun

- 2 İklîm-i hüsnî ser-be-ser âşûb-gâh ider
Dest-i nesîm o zülf-i perîşâna şunmasun

- 3 Hançer-be-dest-i nâz hırâmân o kec-külâh
Ceyb-i niyâz ' aşıkâ mestâne şunmasun

- 4 Murğân ' aklı bend-i kemend-i cünûn ider
Ol zülf ü hâl dâm ķurup dâne şunmasun

5 Olmuş siyâh-mest-i mey-i hûn-ı dil yeter
Sâkı-i gâmze çeşmine peymâne şunmasun

6 Dil kenâr kaydına düşmüş maḥal bulup
Rindâna ʿ arz-ı ḥâlini cânâne şunmasun

7 Lâ-büd kelâmı zîver-i gûş-ı qabûl olur
Destin Nazîm kilik-i dür-efşâna şunmasun

540 (T: 297a, H: 213b, R: 280b, A: 242b)
(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)

1 Vücûdumı reh-i ʿ aşkıñda kim türâb iderin
Sevâd-ı dîde-i ḥurşîd ü mâh-tâb iderin

2 Sebû sebû cigerim fûrḳatiñle hûn-ı dili
Ġamiñla baġrımı çâk eyleyüp kebâb iderin¹

3 Sirişk-i âlle müjgânım eyleyüp gül-rîz
Bütân-ı ḥayrete rengînî-i ḥizâb iderin

4 Dil-i ṭapîdemi ʿ aşkıñla nîm-bismil idüp
Şabâḥ-ı maḥşere dek vaḳf-ı ıztırâb iderin

5 O deñli kûyuña cân ile ârzû-mendim
Ki şuʿ le-zâr da olsa yolum şitâb iderin

6 Bu deşt-gehde ben ol şayd-ı nâ-pesendim kim
Kemend-i dâma bile düşmege ḥicâb iderin

7 Süḥanda ṭabʿ -ı Nazîm'iñ güşâd idüp ḳuflin
Cevâhiri yine kânından intihâb iderin

541 (T: 297a, H: 214a, R: 280b, A: 243a)

¹ Beyit, T nüshasında bulunmamaktadır.

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 O bezm-i asrete kim bağrımı kebâb iderin
Piyâle dîdemi ħûn-1 dili şarâb iderin
- 2 Görüp o lebleri yâķûtı girye-nâk olsam
Kenâr-1 çeşmimi lebrîz-i la' l-i nâb iderin
- 3 Ħayâl-i ħâl-i ruĥıyla çemende âh itsem
Derûn-1 lâleyi pür-dâĝ-1 ıztırâb iderin
- 4 Baķup ' izârına gâhî şikenc-i zülfine geh
Bahâr-1 bâĝda seyr-i kenâr-1 âb iderin
- 5 Derûnuma heves-i ebruvânını düşürüp
Tılsım-1 dilde dü-tîĝ-1 siyâh-tâb iderin
- 7 Düşer diyü şafaķ-1 sürme mâh-1 ruĥsârı
O mihr-i ħüsne niyâzımdan ictinâb iderin
- 8 Nazîm ' arız-1 ebkâr-1 nazma ħüsn virüp
Midâd-1 kıl-k-i terim ħâl-i intiĥâb iderin

542 (T: 297b, R: 281a, A: 243a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Gitmezdi Ķays-1 zârîñ şabr u sükûn elinden
Leylâ'nıñ içmeseydi câm-1 cünûn elinden
- 2 Teshîr-i ehl-i ' aşķa meşĝûldür dem-â-dem
Düşmez o tıfl-1 nâzîñ levĥ-i füsûn elinden
- 3 Destân-1 rûzgâra zinhâr sîne germe
Sührâb iseñ olursuñ âĥir zebûn elinden
- 4 Envâ' ını cünûnuñ fehm iden ehl-i ħâlîñ
Olsa ' aceb mi ' âciz her zû-fünûn elinden

- 5 Feryâd u nâle eyler ol büt-perest-i nâzîñ
Deyr içre gâh nâkûs geh erġanûn elinden
- 6 Âb-1 ħayâtı içmem şunsa raķîb-i nâdân
Câm-1 vişâli çekmem aġyâr-1 dñn elinden
- 7 Bilmez lügât-1   aşķı efsürde-dil Nazîmâ
Şerĥ ile geçse bir bir cümle mütûn elinden

543 (T: 297b, R: 281a, A: 243a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Çeşmi der-ĥâbdır ebrû-yı girih-gîrinden
Fitne bîdâr olamaz ĥaşyet-i şemşîrinden
- 2 İtdi rem-ĥorde ġazâl-i nigeĥ-i Leylâ'yı
Maġz-1 bâdâm-1 cünûn ĥalka-i zencîrinden
- 3 Âĥû-yı Çîn ü Ĥıřâ vü Ĥuteni eyleye mest
Nefĥa-rîz olsa şabâ vâdî-i naĥcîrinden
- 4 Doldı şandûka-i sînem gibi ķandîl-i derûn
Dü-kemân-eburû-yı peykân-nigeĥiñ tîrinden
- 5 Daĥi nâ-ceste iken nâvek-i nâgeh-eşeri
Zaĥm-1 dil tâzelenür sür' at-i te'sîrinden
- 6 Âyine-ĥâne-i çeşmimde daĥi   aks ideli
Ķande baķsam alamam dîdemi taşvîrinden
- 7 Şerĥ-i rummân-1 lebinde iki şakķ oldu Nazîm
Ĥâme-i şehd-i zebân lezzet-i ta' bîrinden

544 (T: 297b, R: 281a, A: 243a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Görüp ol naḥl-i ḥırâmânı gehî dâmen-çîn
Oldılar bâgda her serv-i sehî dâmen-çîn
- 2 Şebnem-i feyz ile itmiş çemen-ârâ-yı edeb
Gonca-i ter gibi ol kec-külehi dâmen-çîn
- 3 Yine bir fitneyi taḥrîke ‘alâmet ancak
‘Alem-i kıddini zann itme tehî dâmen-çîn
- 4 Ḥâr-ı şahrâ-yı ‘alâyıqdan iden âzâde
Eylemiş ḥayme gibi mihr ü mehi dâmen-çîn

- 5 Cilve-gehdır yine de târı bir âşûba Nazım
Ne kadar olsa da zülf-i siyehi dâmen-çîn

545 (T: 298a, R: 281b, A: 243b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Görüp ol dürr-i yetîmiñ güher-i mengûşın
Her şadef dîde gibi eyledi bâz âgûşın
- 2 Nâlesin itmez idi bezm-i çemende tekrâr
Nağme-i bülbüle gül tütmasa ey dil gûşın
- 3 Bâdî-i mihr ü maḥabbetle gönül kıandil iken
Eylemişdi daḥi Cem câm-ı meyiñ serpûşın
- 4 ‘Âkıbet meygede-i vuşlat olur ḥâb-gehi
Eyleyen vaqf-ı sebû-yı mey-i ḥasret dûşın
- 5 Zülf-i dilber gibi her demde perîşân-dil olur
Ol ki cem‘ eylemeye başına ‘aql u hûşın
- 6 Ne ḥıred kaldı ne şabr u ne sükûn u ârâm
Aldı bir şâh-ı ḥüsn burc-ı beden varoşın
- 7 Ne bilür zevkıni mestân raḥîk-i ‘aşkıñ

Çekmeyen bezm-i ğamîñ sâġar-ı nûş-â-nûşım

8 Ser-i engüşt-i mu'ârızdan olur âsûde
Bend iden mühr-i sükût ile leb-i hâmûşım

9 Oldı her satrı birer mevc bu ra' nâ ġazeliñ
Lücce-i tab' -ı Nazîm'in yine seyr it cûşım

546 (T: 298a, R: 281b, A: 243b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Hûblar şaklamaz esrârını 'âşıklardan
Ki olur 'âşık olanlar gözi açıklardan

2 Dilbere sûz-ı derûnı nice te'sîr eyler
Olmayan lâle-şifat sînesi yanıklardan

3 Ruġabâ yâri ider 'âşıkına düşmen-i cân
Meded Allâh'a şıġındık o münâfıklardan

4 Nâvek-i nâlesi taş olsa işâbet eyler
Gelmez elbette ġatâ 'âşık-ı şâdıklardan

5 Bilürüm gerçi degildir saña cânım lâyıķ
Sensin ammâ ki benim cânıma lâyıķlardan

6 Bî-riyâ giryesi hoşdur bize mestâneleriñ
Bezm-i takvâda riyâ eyleyen ayıklardan

7 Cevr ider oldı felek devr-i muġâlifle Nazîm
Dûr düşdüñ ġatı çok yâr-ı muvâfıklardan

547 (T: 298b, R: 281b, A: 243b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

1 Alur âġûşa ġadd-i dil-rübâsın
Çeken ol naġl-i bâlânîñ belâsın

- 2 Başımnda var iken sevdâ-yı zülfi
Cihânîñ neylerim zıll-i hümâsın
- 3 Sirişk ü âh-ı ‘ âşıkdan bilürler
Maḥabbet şehrinîñ âb u hevâsın
- 4 Girer sa‘ y eyleyüp iḥrâm-ı şevḳe
İdenler Ka‘ be-i ‘ aşkıñ şafâsın
- 5 Nola gözyaşına ğarḳ olsa ‘ âşık
O şûḫa naḳl iderken mâcerâsın
- 6 Hezârân dîde nâzır gül şanurlar
Geyince çeşm-i bülbülden libâsın
- 7 Göñül âyînesi ‘ aksiyle pürdür
Şeh-i ḫüsnüm ḳomaz tenhâ gedâsın
- 8 Ola ḫüsrev eger ğuş itse ḳâ’ il
Nazîm’iñ cûş ile şîrîn edâsın

548 (T: 298b, R: 282a, A: 244a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Ne bir hem-dem ne bir maḥrem ne bir yâr-ı şadîḳ olsun
Benim ey dil o mâh-ı mihrîbânım tek şefîḳ olsun
- 2 Ḥayâlinden cüdâ dîde ğamından dûr olan ḫâṭır
Biri bahre ğarîḳ olsun biri nâle ḫarîḳ olsun
- 3 ‘ Aşâya düşmeyenler nergis-i bîmârı derdinden
Gözi yaşına nîlûfer gibi yâ Rab ğarîḳ olsun
- 4 Ṭarab-ĝâh-ı cihânda köhne rind-i bâde-âşâmız
Bize sâḳî-i meclis tâze vü şahbâ ‘ atîḳ olsun

- 5 Aña dip gösterir elbette sermestân-ı deryâ-nûş
Gerekse lücce-i girdâb rafl-ı mey ‘ amîk olsun
- 6 Hümâr-âlûd-ı hicrâna leb-i dilber yeter ma‘ cûn
Ne mey-hûâne ne câm-ı Cem ne şahbâ-yı rahîk olsun
- 7 Ğarîbâne idince ‘ azm-i râh-ı menzil-i maşşûd
Nazîm-i zâra yâ Rab Hızr-ı tevfiķiñ refîk olsun

549 (T: 298b, R: 282a, A: 244a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Kıruldı bezm-i gülşen cem‘ olup ezhâr-ı gûn-â-gûn
Harîfâne çıkardı kîsesinden ğonca bir altun
- 2 Göreydi kâkül-i şeb-gûnıñı ey sebz-i tih gül-gûn
Beyâbânlarda yâ Leylî dimezdi bir daĝı Mecnûn
- 3 Şemîm-i haţţ-ı müşğîniyle itmiş la‘ l-i ħandânıñ
Derûn-ı ğoncayı pür-dâĝ-ı sevda lâleyi dil-ĥûn
- 4 Görüp reftârıñı vaşf-ı kadiñde itdiler îrâd
Kenâr-ı cûda her serv-i sehî bir mışra‘ -ı mevzûn
- 5 Serinde pârelensün tîşe-i Ferhâd o Mecnûn'uß
Ki ednâ âh ile şad bî-sütûnı itmeye Hâmûn
- 6 Derûn-ı tîre olmaz feyz-yâb-ı pend-i rûşen-dil
Sevâd-ı mâh çıkmaz mihr-i enver olsa da şâbûn
- 7 Nazîm âyîne-i ‘ âlem-nümâdır var ise taḃ‘ iñ
Ki anda ğüne ğüne cilve-gerdir şâhid-i mazmûn

550 (T: 299a, R: 282b, A: 244a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Heves itmez ħarem-i vuşlatına yâr diyen

İstemez cenneti her vech ile dîdâr diyen

2 Yedi dûzah daği sûzân idemez bir mûyın
Kulna gülşen ider âteşi yâ nâr diyen

3 Bilmemiş zevk-i vişâliñ ğam-ı hicrân idügin
Vuşlata şubh-ı tarab hecre şeb-i târ diyen

4 Nice şalundığı Mansûr-ı ser-endâz yeter
Kâtı meydân-ı maħabbetde yerim var diyen

5 Zevk-i imrûzı koyup ğuşşa-i ferdâ çekenîñ
Baña dîvâne gelür ‘ aklı anîñ var diyen

6 Her keş-â-keşden olur serv gibi dâmen-çîn
Hârına bu çemenîñ gül gülüne hâr diyen

7 Bâğ-ı ‘ âlemde bulunmaz gül-i bî-hâr Nazîm
Yârsız kalsa nola olmasa ağyâr diyen

551 (T: 299a, R: 282b, A: 244b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Gelmedi bir haber-i müjde ile yâra giden
Kaldı gönülüm gibi havfım bu ki dildâra giden

2 Dilberi görmege varma derine ölmege var
Oldı maħrûm-ı şehâdet sefere kâra giden

3 Şevk-i la‘ liyle varan kûyına şûrîde gelür
Mest-i medhûş döner hâne-i hâmmâra giden

4 O tabîb-i dil ider hasta-i ‘ aşka dermân
Bulur elbette devâ derdine tîmâra giden

5 Kaydın eyle fenâ deştini bir kerre kıyâs
Bir daği şanma gelür ey dil-i âvâre giden

- 6 Bizi de kulluğına ‘afv idüp itmez mi kabûl
Eyleyen dergehine Yûsuf’ı bâzâra giden
- 7 Nağd-i hemyânçe-i endîşeñi ĥarc eyle Nazîm
Şanma yâbâne gider nazm-ı dürer-bâra giden

552 (T: 299b, R: 282b, A: 244b)
(Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün)

- 1 Bîhûde kaşîñ yâyını ey mâh kûrarsın
Bu ĥüsn ile sen pençe-i ĥurşîdi burarsın
- 2 Şeb-dîz-i ĥatıñla giderek ey ruĥı gülgûn
Çok Ĥusrev ü Şîrîn’i melâhatde yorarsın
- 3 Kalmaz bu tarâvet saña ĥatıñ gelüp âĥir
Cânâ seni şimdi şoranı sen de şorarsın
- 4 Rû’yâda seni ĥayr ola âĝûşuma aldım
Ta’bîrini ey Yûsuf-ı ĥüsnüm ne yorarsın
- 5 Şahbâ-yı leb-i dilberi añma baña dirsın
Ammâ ki Nazîmâ eliñe girse şorarsın

553 (T: 299b, R: 283a, A: 244b)
(Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün)

- 1 Olaldan Kays u Leylî nâzır u manzûr mektebden
Kopar tâ şubĥ-ı maĥşer her seĥer şad-şûr mektebden
- 2 Dil-i efsürde olmaz behre-ver ders-i maĥabbetden
Olur şâkird-i nâ-ķâbil hemîşe dûr mektebden
- 3 Çıkup seyr-i cemâle sînelerden şâd olur diller
Gelür eţfâl âzâd olsalar mesrûr mektebden

- 4 Girîbân-ı şekîbim ceyb-i ' aqlım gibi çâk oldı
Çıkınca kec-küleh ol dilber-i mağrûr mektebden
- 5 Cemâl-i bâ-kemâlin seyr idüp ol ıfl-ı âzâdın
Bağınca mest olur olsa çıkan mestûr mektebden
- 6 Döner şahın-ı cinâna cem' -i hûbân ile bâzî-gâh
Hırâm-ı nâz ile gelse o reşk-i hûr mektebden
- 7 Bugün ıfl-ı dili virdim yine bir hâce-i hüsne
Nazîm-âsâ ' aceb mi olmasam mehcûr mektebden

554 (T: 299b, R: 283a, A: 244b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bir haber gelmedi ârâm-ı dil ü cânımdan
Cânımıñ cânı habîbimden o cânânımdan
- 2 Beni ferdâya şalup şimdi kimiñle şalınur
Haberîñ var mı şabâ serv-i hırâmânımdan
- 3 Yüri ey bâd-ı seher şemmesini ' arz eyle
O perî-şânıma ahvâl-i perîşânımdan
- 4 Nâme lâzım degil ol şûh bilür hâme gibi
Şerh-i hâl-i dilimi çâk-ı girîbânımdan
- 5 Rûzgârıyla o sengîn-dile te'sîr eyler
Hazer itsün hazer âh-ı dil-i sûzânımdan
- 6 Müjde-i vuşlatına dîde-be-râhım şeb u rûz
Mâh-rû zühre-cebîn mihr-i dıraşşânımdan
- 7 Olmada hâl-i ruh-ı şâhid-i endîşe Nazîm
Her düşen nokta ser-i kîlk-i dür-efşânımdan

555 (T: 300a, R: 283a, A: 245a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 ' Aks-i hüsnüñ girye maḥv itmez derûn-ı sîneden
Şüst u şû kılmaz izâle şûreti âyîneden
- 2 Hefte-i ' aşkıñ diler her rûzı bir sâl olduğın
Tıfl-ı dil ḥazḥ eylemez âzâdî-i âzîneden
- 3 Çeşm-i ḥâb-âlûdın açmaz mest-i nâzım var ise
Pür-şikest olmuş ḥumâr-ı bâde-i dûşîneden
- 4 Sıḳlet-i zerḳ u riyâdan ḥıffet isterseñ eger
Fârîğ ol zâhid ridâdan tâcdan peşmîneden
- 5 Dürdî-i şahbâ gibi ḳalma ayaklarda müdâm
Sîneñi pâk it ḥabâb-âsâ hevâ-yı kîneden
- 6 Eylemez hergiz dil-i âgâh meyl-i zülf ü ḥâl
Kim ḥümâ âzâdedir elbette dâm u çîneden
- 7 Bî-ḥodâne eşk-i ḥûn-âlûd ḥoşdur ey Nazîm
Dürr ü yâḳût ile mâl-â-mâl olan gencîneden

556 (R: 356a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Olmazdı ḳaddi olmasa serv-i çemen çemân
Reftârını görünce olur nârven revân
- 2 Gûş-ı niyâzı güllere güftârı tutdurur
Açdıḳça ḥarf-i nâza o ḡonca-dehen dehân
- 3 Baḡlansa zülfüne o büt-i deyr ' işvenîñ
Zünnâr nâmın añmaz idi berhemem hemân
- 4 Manşûr gibi ol şeh-i ḥüsn ü melâḥatiñ
Berdâr-ı ' aşkına ola zülfi resen resân

- 5 Hükmin virirse hâl-i lebi bahtı añlamam
Ola Nazîm hâl-i Süheyl-i Yemen yamân

Harfû'l-Vâv

557 (T: 26b, H: 27a, R: 26b, A: 99a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey tenûr-ı ' izzetiñden mihr-i enver bir ' alev
Halka-i dergâh-ı gerdûn-âsitânîñ mâh-ı nev
- 2 Oldılar cümle tufeyliñ enbiyâ vü mürselîn
Ey sipâh-ı ümmete râyât-ı kaddiñ pîş-rev
- 3 Tâ kıyâmet râ'ic olsa sikke-i mihriñ nola
Naqd-i pâk-i ' aşkıña dünyâ vü mâ-fihâ girev
- 4 Hûşe-i ' ıkd-ı şüreyyâ mezra' -i eflâkde
Kışt-zâr-ı rif' atiñden düşdi hengâm-ı direv
- 5 Gülşen-i kadriñde çarh-ı âsumân bir berg-i sebz
Hırmen-i şanıñda ser-tâ-ser zemîn miqdâr-ı cev
- 6 ' Arşa-i medhiñde kaçd itdikçe cevelân olur
Hatve-i ûlâda ' âciz rahş-ı ' aql-ı tîz-rev
- 7 Olmak isterseñ Nazîm elbette maħbûbu'l-kulûb
Cân u dilden âl ü evlâd-ı ħabîbullâhı sev

558 (T: 300a, H: 214a, R: 283b, A: 99b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey ħam-ı çevgân-ı fermânında kevneyn iki gû
Şehriyâr-ı kâm-baħş u şeh-süvâr-ı kâm-cû
- 2 ' Ârızı şems-i duħâ ve'l-leyl o müşgîn-gîsuvân

- Kâbe kavseyn ebruvânı şubh-ı ev-ednâ o rû
- 3 Tûtîyâ-yı kudsiyân müşgîn-türâb-ı ravzası
Kîmyâ-yı halk-ı ‘âlem ol mu‘ anber hâk-i kû
- 4 Vaşf-ı şânında ser-â-ser âsumân pür-ħarf ü şavt
Midħat-i zât u şîfâtında cihân pür-güft ü gû
- 5 Dergeh-i ‘arş-âsitânında müyesser her murâd
Ravza-i cennet-nişânında müheyyâ ârzû
- 6 Viridi revnaķ kâ’inâta ‘aql-ı evvel her taraf
Oldı cârî şeş cihâta ħükm-i şer‘i sû-be-sû
- 7 Zaħmî-i tîr-i kazâ-peykânı mecrûħ-ı kader
Çâkî-i şemşîr-i bürrânın ecel eyler rüfû
- 8 Bezm-gâh-ı ‘aşkına laħt-ı ciger nuql-i kebâb
Dürd-nûş-ı derdine dîde ķadeħdir dil sebû
- 9 Rû-siyâhım ma‘şiyetle olmada rîşim sefid
Yâ nebî ‘afv eyle aħvâlim bilürsün mü-be-mû
- 10 Yâ Resûlallâh nem-i ‘aşkıñla jeng-i ğayrdan
Eyle mir’ât-ı dil ü cân-ı Nazîm’i şüst u şû

559 (T: 300b, H: 214b, R: 283b, A: 245a)
(Mütefâ‘ ilün Fe‘ülün Mütefâ‘ ilün Fe‘ülün)

- 1 Yine başladı ħırâma şalınup o ķadd-i dil-cû
Nola pâyına aķıtsam iki dîdeden iki cû
- 2 Tenim oldu dîde dîde ķaddim eyledi ħamîde
Neler itmedi meger kim baña ol dü-çeşm ü ebrû
- 3 Biri mihre secde eyler biri âteşe perestiş
Ruħı üzre zülf-i kâfir lebi üzre ħâl-i hindû

- 4 O dü-çeşm-i dil-firîbe didiler dûçâr olanlar
İki zâlim iki mazlûm iki şîr iki âhû
- 5 Nazar eyleyüp bütâna bilürüz ‘ ayâr-ı hüsün
Ki dinildi ‘ aql mîzân nola olsa göz terâzû
- 6 Düşürüp dil-i nizârı nola itseler giriftâr
Çeh-i Bâbil ol zeķandır iki zülf iki câdû
- 7 Şeb-i ğamda ‘ âşık oldur ki müdâm sûz-ı dilden
Olsa âteşîn-zebâne bedeninde her ser-i mû
- 8 Ğam u şâdî-i cihâna nazar itmeyen dil-i şâf
Bile renc-i râhat-ı cân ola nîşi nûş-dârû
- 9 Leb-i yâri vaşf iderken nice olmasun Nazîm'îñ
Kalemi hezâr destân dil-i tûtî-i sühân-gû

560 (T: 300b, H: 214b, R: 284a, A: 245a)

(Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün)

- 1 Ne müretteb oldı bisâtımız ne piyâle pür-mül-i ârzû
Ne bahârı geldi bu gülşeniñ ne açıldı bir gül-i ârzû
- 2 Elem-i humâr ile bilmeziz nice neşve-yâb oluruz ‘ aceb
Ne mey-i neşâtla pür-ķadeh ü ne serde ķulķul-i ârzû
- 3 Nola âb u tâbını görmesem daħi rûy-ı şâhid-i baħtıñ
Ne nesîm açdı niķâbını ne döküldi kâkül-i ârzû
- 4 İdeli nihân ruħ u zülfini o nihâl-i nâz meşâmıma
Ne resîde bûy-ı gül-i țarab ne şemîm-i sünbül-i ârzû
- 5 Bu zemîn-i ğuşşada ye’sle nice dil ğuşşade olur Nazîm
Ne gül-i ümîde bahâr var ne nevâ-yı bülbül-i ârzû

561 (T: 301a, H: 214b, R: 284a, A: 245b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül-i âlin görüp aldanma gülzâr-ı cihândır bu
Hezârân beççe-i bülbül uçurmuş âşiyândır bu
- 2 Nizâr olmakla pîrân meşq-i tîr-i âhdan geçer
Ham olsa kâmeti dirler kemân-ı imtihândır bu
- 3 Ser-i bâm-ı gelûya çıkmâğa 'azm eyledi âhım
Tenimde üstühân zann itme yer yer nerdübândır bu
- 4 Hazer cânâna râz-ı ser-be-mihr-i 'aşkı ifşâdan
Okunmuş meclis-i şâh u gedâda dâstândır bu
- 5 Elif kaddiñ der-âgûş eyleyince oldu kaddim yâ
Nola ser-menzile taş diksem ey tîr-i kemândır bu
- 6 Ruḥ-ı zerdim görüp oldu tebessüm-rîz o gül-ruḥsar
Görenler didiler kim rîş-ḥand-ı za' ferândır bu
- 7 Nola 'aks-i cemâl-i bâ-kemâli çıkmasa dilden
Ki hem âyinedir dildâra hem âyîne-dândır bu
- 8 Lebi rûḥ-ı revân nuṭq-ı dil-âvîzi ser-â-ser cân
O câm-ı zindegânîdir ḥayât-ı câvidândır bu
- 9 Kıyâm-ı kâmetin gör ol ḥaṭ-âver yâri seyr eyle
Kıyâmetden 'alâmet fitne-i âḥir zamândır bu
- 10 Kopardım bâğ-ı ma' nâdan gelürken bir giyâh-ı sebz
Faḫîrâne Nazîm ehl-i beyâna armağândır bu

562 (T: 301a, H: 215a, R: 284b, A: 245b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Fikr-i lebiñle bulmasa dil mülde reng ü bû

Bulmazdı ʿ andelîb daği gülde reng ü bû

2 Bûy-ı ciger gelür nefes aldıkça dem-be-dem
Dönmüş gibi nesîm o kâküle reng ü bû

3 Neşr olmasaydı nefha-i müşgîn-i turre
Olmazdı şahın-ı bâğda sünbülde reng ü bû

4 Çekmezdi fûrkat-i güli faşl-ı bahâra dek
Kılsa demâğ u dîde-i bülbülde reng ü bû

5 ʿ Aşkıñ Nazîm gibi boyanmazdı rengine
Mihrüñle olmasaydı kıaranfilde reng ü bû

563 (T: 301a, H: 215a, R: 284b, A: 245b)
(Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün)

1 Her gören dir o büti âfet-i cân ancak bu
Âfet-i cân olan âşûb-ı cihân ancak bu

2 Dehenin nokta-i mevhumeye teşbîh idemem
Peyker-i cân gibi var ise nihân ancak bu

3 Geh nümâyân gehî gâʿib olur gözden o mâh
Ya perî-zâde yahûd rûh-ı revân ancak bu

4 ʿ Anberîn-turre o ruhsârı siyeh-pûş itmiş
Kisve-i Kaʿbe-i işkeste-dilân ancak bu

5 Ebruvânıyla Nazîmâ müjesin vaşf itsem
Seyr iden dir ki hâzer tîr ü kemân ancak bu

564 (T: 301b, H: 215a, R: 284b, A: 245b)
(Mefʿ ülü Mefâʿ ilü Mefâʿ ilü Feʿ ülün)

1 Hırşîd midir talʿat-i dilber mi nedir bu
Yâ cebhe mi yâ mâh-ı münevver mi nedir bu

2 Ser-tâ-be-ķadem cân mı ‘aceb cism-i laṭîfi
Başdan ayağa rûḥ-ı muşavver mi nedir bu

3 Ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı cânâne mi yâ sebze-i cennet
La‘l-i leb-i dilber mi yâ Kevşer mi nedir bu

4 Emvâc-ı müselsel ile bir âb-ı revân mı
Düşmüş ruḥına zülf-i mu‘anber mi nedir bu

5 Sürḥî-i ruḥ-ı pâk midir yoḥsa Nazîmâ
Muşḥafda olan berg-i gül-i ter mi nedir bu

565 (T: 301b, R: 285a, A: 246a)

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Görüñdi ‘arz idecek ol ķamer-‘izâr ebrû
Sipîhr-i ḥüsn ü bahâda hilâl-vâr ebrû

2 Fedâ o çeşm-i siyâha o çîn-i ebrûya
Hezâr-çeşm-i siyâh ile şad-hezâr ebrû

3 Siyâh kuḥl ile bir sürme-dân kıyâs itdim
Gözümdeñir daḥi ey dil o vesme-dâr ebrû

4 Kime işâret ider şimdi gûşe-i çeşmi
Kime dûçâr ola yâ Rab bugün o çâr-ebrû

5 ‘Aceb mi muṣṭarib olsa seffine-i dil ü cân
Ki oldu mevce-i deryâ-yı ḥüsn-i yâr ebrû

6 Bahâ-yı câna keser bûs u la‘l-i cânânı
Ṭılısm-ı ḥüsne olup tîĝ-ı cân-şikâr ebrû

7 Derûnı tîr-i kemân-dâr-ı ‘aşķa oldu nişân
Nazîm’e ‘arz ideli yâr-ı ĝamze-kâr ebrû

566 (T: 301b, R: 285a, A: 246a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Şanma dâğ-1 derûn-1 dildir bu
Gül-i bâğ-1 cünûn-1 dildir bu
- 2 Tıtdı deyr-i cihânı feryâdım
Nâle-i erğanûn-1 dildir bu
- 3 Doldı laht-1 ciğerle dîde-i ter
Tırfе mecrâ-yı hûn-1 dildir bu
- 4 Hâtır-1 saht-1 yâri nerm eyler
Kimse bilmez fûnûn-1 dildir bu
- 5 Cân-1 Şîrîn'e itdirir feryâd
Vâdî-i Bî-sütûn-1 dildir bu
- 6 Nefs-i emmâre ser-keş olsa nola
Raşş-1 tünd ü harûn-1 dildir bu
- 7 Gönlüne uyma ey Nazîm şağın
Dimesünler zebûn-1 dildir bu

Harfû'l-Hâ

567 (T: 302a, H: 215b, R: 285a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Girândır çeşm-i dilde hâb-1 gâflet yâ Resûlallâh
Meger bîdâr ide şubh-1 hidâyet yâ Resûlallâh
- 2 Derûnum şu' le-zâr itdi ser-â-ser âteş-i ' işyân
Meger itfâ ide eşk-i nedâmet yâ Resûlallâh
- 3 Nola bâr-1 girân-1 ma' şiyet kıddim dü-tâ itse
Getürmez hâşılı tığ olsa tığat yâ Resûlallâh

- 4 Ümîd oldur olam âzâde bîm-i hevî-i maḥşerden
İderseñ mazḥar-ı ‘ ayn-ı ‘ inâyet yâ Resûlallâh
- 5 Cihân zîr-i nigîniñdir ser-â-ser ḥükm-i şer‘ iñle
Saña maḥşûşdur mühr-i nübüvvet yâ Resûlallâh
- 6 Muḥf‘ -i bârgâh-ı da‘ vetiñdir ‘ âlem ü âdem
Müsellem zâtına emr-i risâlet yâ Resûlallâh
- 7 Metîn-i üstüvâr olsa ‘ aceb mi çâr-yârıñdır
Çihâr-erkân-ı eyvân-ı şerî‘ at yâ Resûlallâh
- 8 Qabûl eyle meded reddiñle maḥrûm itme sulṭânım
Seniñ maḥzûnuñam sen eyle şefkat yâ Resûlallâh
- 9 Benim de ḥâlîme raḥm eyle hengâm-ı şefâ‘ atle
‘ Uşât-ı ümmete rûz-ı kıyâmet yâ Resûlallâh
- 10 Güneh-kârım güneh-kârım güneh-kârım Nazîm-âsâ
Şefâ‘ at kıl şefâ‘ at kıl şefâ‘ at yâ Resûlallâh

568 (T: 302a, H: 215b, R: 285b, A: 246a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ey olan ḥâhiş-nümâ şun‘ -ı Hudâ'nıñ naḫşına
Bir nigâh eyle o mâh-ı mihrîbânıñ naḫşına
- 2 Muşḥaf-ı ruḥsârına olmuş dü-levḥ-i zer-nişân
Dîde-i ‘ ibretle baḫ ol ebruvânıñ naḫşına
- 3 Cây-ı âsâyiş degildir reng ü bûyun seyr idüp
Dil-firîb olma ḥazer bâğ-ı cihânıñ naḫşına
- 4 Çarḫ-ı bed-mihriñ dem-â-dem rengdir endîşesi
Düşmemek mümkün midir devr-i zamânıñ naḫşına

5 Çihre-perdâz-ı ‘ arûsân-ı ma‘ ânîdir Nazîm
Âferîn ol sâhîr-i mu‘ ciz-beyânîñ naqşına

569 (T: 302b, H: 216a, R: 285b, A: 246b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Noqta-i mevhûmedir dirdim dehânîñ şekline
Noqta-i mevhûme teşbîh olsa cânîñ şekline

2 Çeşm-i ‘ âşıkla dem-â-dem cilve eylerken yine
Kimse vâkıf olmadı ol hüsni ü ânîñ şekline

3 Mûy-veş fikr-i der-âgûş itmeden olmuş nizâr
‘ Âkıbet girdi dil-i şeydâ miyânîñ şekline

4 ‘ Aklı nâkış olduğı gün gibi ey mâh âşikâr
Beñzeden cirm-i hilâli ebruvânîñ şekline

5 Bûy-ı ‘ anber neşir ider zülfünde âh-ı dil Nazîm
Var ise girdi o da bâd-ı şabânîñ şekline

570 (T: 302b, H: 216a, R: 285b, A: 246b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Kârı dönmezdi dil-i zâr u hâzîniñ ‘ aksine
Devr-i dâ’im dönmese çarh-ı berîniñ ‘ aksine

2 Âfitâbı burc-ı âbîden tûlû‘ itdi şanur
Câm-ı şahbâda bağan ol nâzenîniñ ‘ aksine

3 ‘ Ârife resm-i mecâzîden hâkîkatdir murâd
Râstdır kılsañ nazâr naqş-ı nigîniñ ‘ aksine

4 Görse mir’ât-ı felekde vâlih ü hayrân ola
Dîde-i mihr ol meh-i zühre-cebîniñ ‘ aksine

5 Çeşm-i terle kâmet-i yâri hayâl eyle Nazîm

Bağ derûn-ı cûyda serv-i sehîniñ ‘ aksine

571 (T: 302b, H: 216a, R: 286a, A: 246b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 İdüp nâr-ı maḥabbetle vücûdun kâl pervâne
Düşüp şem‘ üzre oldı murğ-ı zerrîn-bâl pervâne
- 2 Biri ârâyış-i şûret biri pîrâye-i ma‘ nâ
Ser-â-pâ kıldırır bülbül ser-â-ser ḥâl pervâne
- 3 Kıyâs itme görüp şevk-i hezârı şevkine anıñ
O maḥbûs-ı kafes bir beste fâriğ-bâl pervâne
- 4 Firâk-ı gülde bâd-ı âh ber-kef bülbül-i şeydâ
Fürûğ-ı âteş-i ‘ aşkıyla mâl-â-mâl pervâne
- 5 Mişâl-i gül hezârân-âşinâdır ‘ andelîb ammâ
Degildir şem‘ -veş her cânibe meyyâl pervâne
- 6 Hemîşe nâle vü şekvâ ile bir şifte bülbül
Hemîşe sûz ile bir sûhte abdâl pervâne
- 7 Nazîm eczâsı gül olmağ göründi ḥasb-i ḥâlinden
Görüp sûz u güdâz-ı ‘ aşkı tutmuş fâl pervâne

572 (T: 303a, H: 216b, R: 286a, A: 246b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kudûm-i şem‘ e idüp bezl-i cûd pervâne
Tamâm eyledi maḥv-ı vücûd pervâne
- 2 ‘ Aceb mi gonca-i şem‘ -i münîre bağıdıçça
Mişâl-i bülbül iderse sürûd pervâne
- 3 Yağup vücûdını ḥâkister itdi rağş-künân
Olup fütâde-i şem‘ -i şühûd pervâne

4 K l h-1 zerle görüp Şem  -i bezmi Őevkinden
Sem   a baŐlayup itdi s c d perv ne

5 Naz m olmadadır n r-1   aşk ile s z n
Olup m d vim-i ism-i Ved d perv ne

573 (T: 303a, H: 216b, R: 286a, A: 247a)
(Mef   ilün Mef   ilün Mef   ilün Mef   ilün)

1 Benim h lim dil-i z r itdi müşkil bir de c n ne
Bel dir   aşk-1 Őeyd ya bir dil bir de c n ne

2 Nola  giŐte-der-h n olsa murg-1 c n-1 n l nım
Ki t g-1   aşk itdi n m-bismil bir de c n ne

3 Düşer g h  maşall-i der-ken r amm  budur  aydım
Arada   arz-1 h le Şerm h 'il bir de c n ne

4 Nola d v ne olsam p y-1   aŐklım itdiler fery d
O g s lar girift r-1 sel sil bir de c n ne

5 H c m-1 seyl-i h sret itdi baŐımdan Naz m- s 
Beni   aşk itdi böyle p y-der-gil bir de c n ne

574 (T: 303a, H: 216b, R: 286b, A: 247a)
(Mef   ilün Mef   ilün Mef   ilün Mef   ilün)

1 Dil-i Őeyd  hen z  gy re maşrem y re b g ne
Ne  are derd imiş n - are maşrem  are b g ne

2   Aceb mi meclis-i vuşlatda da giry n ise   aşk
Hez r olsun m  hiç g lz ra maşrem z ra b g ne

3 Nola ManŐ r-veş hüsnin görüp dil  alsa zülfinde
Ki olmaz ru'yet-i d d ra maşrem d ra b g ne

4 Dili bend itse zülfi tâb-ı ruhsârı ider sûzân
Degildir berhemem zünnâra maḥrem nâra bîgâne

5 Nazîm el çekdi bâzâr-ı metâ‘ -ı zühd ü taḳvâdan
Göñül kim oldı bir mekkâre maḥrem kâra bîgâne

575 (T: 303a, H: 216b, R: 286b, A: 247a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bâde la‘ l-i leb-i cânâne zeḳan peymâne
İşte gör böyle olur tevbe-şiken peymâne

2 Şûret-i câmla açılmaz idi lâle vü gül
Olmasa zîb-dih-i bezm-i çemen peymâne

3 Genc-i Cemşîd ayağında nola bezl itse müdâm
Gâh yâḳût gehî dürr-i ‘ Aden peymâne

4 Her gören mihr ü mehi iki ḥabâb itdi kıyâs
Nice Cemşîd'e şunuldu bu kühen peymâne

5 Bâdesi âb-ı ḥayât olsa çekersem sensiz
Dâğ-ı miḥnet ola ey ğonca-dehen peymâne

6 Eylemiş ḥasret-i la‘ liñle meyin ḥûn-ı derûn
Çeşmimi meclis-i ‘ aşkıında iden peymâne

7 Her fûrûğın ide bir mihr-i cihân-tâb Nazîm
Olsa ḥurşîde eger tâb-fiken peymâne

576 (T: 303b, H: 217a, R: 286b, A: 247a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Ğamze mestâne vü ol çeşm-i siyeh mestâne
Fitne sâḳî-i mey-i ‘ işve nigeḥ mestâne

2 Ser-i râhında o şûḥuñ ḥazer ey dil ki gelür

Girih-i turre be-hem tarz-ı küleh mestâne

3 Fıkr-i la' liyle çeker her biri bir câm-ı neşât
Rûz u şeb olsa nola mihr ile meh mestâne

4 Yine mâ' il olup kaldı zenahdânınla
Oldı bî-çâre dil üftâde-i çeh mestâne

5 Yâr âşüfte dil âşüfte pür-âteş ' uşşâk
Pâdişeh mest gedâ mest sipeh mestâne

6 Nice ' âşıkda kalur şabr ki ol çeşm-i siyâh
Gâh maħmûr-ı mey-i nâz ola geh mestâne

7 Açmadım râz-ı dili dilbere meclisde Nazîm
İtmedim âh murâd üzre güneħ mestâne

577 (T: 303b, H: 217a, R: 287a, A: 247b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Ruħuñ ' aks eyleyüp oldı dil-i bî-kîne şad-pâre
Belî te 'şîr-i âteşden olur âyîne şad-pâre

2 El urmuş şâne çîn-i zülf-i müşgîn-târ-ı dil-dâra
Olurken dem-be-dem sîne-be-sîne yine şad-pâre

3 Alup bûy-ı dehânın goncalar kâkülde olmuşlar
Girîbân çâk ħûn-âlûde dâmen sîne şad-pâre

4 O şûhuñ olmasaydı çâk çâk-i gonca-i la' li
Gülüñ olmazdı böyle geydügi peşmine şad-pâre

5 Nazîm-âsâ yeñiden kul yazıldıķ bir şeh-i ħüsne
Beyâza çıķdı oldı defter-i dîrîne şad-pâre

578 (T: 304a, H: 217a, R: 287a, A: 247b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Olup havf-ı hücûm-ı ğamzedden şad-pâre âyîne
Taĥammül itmedi bir vech ile dîdâra âyîne
- 2 Ğamından zerd iken rûyum cemâlin ‘ arz ider şanma
Dutar za‘ f-ı ruĥın ğörsün diyü bîmâra âyîne
- 3 Yüzün ĥurşîde ğösterdikde çeşmim ĥîre-nâk oldu
Meger dutmuş o meh-rû mihr-i pür-envâra âyîne
- 4 Ruĥ-ı dil-dârı ĥavfdan ğörmemişdi ğördi şâd oldu
Yine açdı ğözin ğöñlin hele bir pâre âyîne
- 5 Şikeste şanma ğöstermiş Nazîmâ rûy-ı zîbâsın
Perîşân bîm-i ‘ aks-i ğamzesinden yâra âyîne

579 (T: 304a, H: 217b, R: 287a, A: 247b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Bir zaĥm-ı tâze açdı o nâ-mihribân yine
Ķan aĝla ey ğönül demidir bir zamân yine
- 2 Ardınca ğaldı dîdelerim ol perî-veřîñ
Bir anda hem ğörüñdi hem oldu nihân yine
- 3 Şayd-ı hümâ-yı câna ğuruldu hezâr-ĥayf
Tîr-i niĝhle iki kemân ebruvân yine
- 4 Ğîsû-yı ‘ anberînine şûrîde dil esîr
Müşĝîn kemend-i zülfine üftâde cân yine
- 5 ‘ İd oldu dest-bûsına degmez mi dilberîñ
Yâ Rab Nazîm-i dil-şüde vü nâ-tüvân yine

580 (T: 304a, H: 217b, R: 287b, A: 247b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Nâfe-rîzân çîn-ber-çîn oldu gîsûlar yine
Müşgi tekrâr itdi hûn ol ‘ anberîn-mûlar yine
- 2 Bağrımı deldi hadeng-i gamzeye ruḥşat virüp
Tîrini atdı kemânın yaşdı ebrûlar yine
- 3 Zîr-i ṭâḳ-ı ebruvânda ol iki hâlî gören
Der-kemîn olmuş kemân-ber-dûş hindûlar yine
- 4 Şâhlardır kim açılmış tâze tâze gülleri
Dâğlarla zeyn olup yer yer o bâzûlar yine
- 5 Bûy-ı zülfün ol ğazâl-i ḥüsnüñ almışlar Nazîm
Düşdi bu sevdâ ile şahrâya âhûlar yine

581 (T: 304a, H: 217b, R: 287b, A: 247b)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Mir’ât-ı mihr gerçi ki uymaz her âyine
Jeng-i zevâl-i dîdedir ammâ herâyine
- 2 Lebrîz olunca sâğarı peymânesi tolar
Varmaz felekde devr-i meh-i enver âyine
- 3 Ma’ mûre-i derûnıma düşmezdi böyle şûr
Sultân-ı ‘ aşḳ ḳonmasa göñlüm sarâyına
- 4 Dûlâb-ı çarhı döndürürüz seyl-i eşḳ ile
Nevbet düşerse naḳl olunur mâcerâ yine
- 5 Ḳayd-ı cihândan oldu emîn bir cünûn ile
Ḳays'ın Nazîm reşḳ iderim ‘ aḳl u râyına

582 (T: 304b, H: 218a, R: 287b, A: 248a)
(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 Yâr dökmüş zülfini ol ḳadd-i bâlâ üstine

Güyyâ fâvus-ı cennet kondı Tûbâ üstine

2 Tâb-ı mey hoy-gerde-i nâz eylemiş ruhsâresin
Jâle-i terdir dökülmüş verd-i ra' nâ üstine

3 'Anberîn gîsû siyeh-pûş eylemiş ol 'ârızı
Ka' be'niñ örtüldi müşgîn-kisve güyâ üstine

4 Bir çemen-zâra döşenmiş sünbül-i sır-âbdır
Kâküli düşdükçe ol haţ-ı muţarrâ üstine

5 Câm-ı şahbâda kıyâs itme görüp şekl-i habâb
Zevrağ-ı hum bâd-bânın açdı deryâ üstine

6 Var ise nev-rûzıdır şâh-ı bahârîñ bâğda
Geydi rengîn câmesin her nahl-i zîbâ üstine

7 Vechi vardır nazmıñı kilik-i 'uţârid ey Nazîm
Yazsa levh-i âfitâb-ı 'âlem-ârâ üstine

583 (T: 304b, H: 218a, R: 287b, A: 248a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Şabâdan kâkülün olduğça cânâ halka-ber-halka
Olur dūd-ı dil-i 'uşşâğ-ı şeydâ halka-ber-halka

2 Berât-ı hüsn ile itmiş seni ser-hayl-i maḥbûbân
İden kâküllerin mânend-i tuğrâ halka-ber-halka

3 O deñli dâğ-ber-dâğım ki sūz u tâb-ı mihriñle
Tenimde zerre-veş oldı ser-â-pâ halka-ber-halka

4 Döküldükçe olur ruhsârıña ol zülf-i ham-der-ham
Tılsım-ı behcetiñde ejder-âsâ halka-ber-halka

5 Zenaḥdânın hayâl itdikçe çeşmim girye-hîz olsa
Olur girdâb-ı baḥr-i 'aşğ güyâ halka-ber-halka

6 Şabâ pür-çîn-i naḥvet eylemiş kâkülleriñ olmuş
Dil ü câna kemend-i bend-i sevdâ ḥalka-ber-ḥalka

7 Hazer şad-el-ḥazer gîsû-yı pîç-â-pîç-i dilberden
Ki dâm-ı ‘ aql-ı ‘ âşıkdır Nazîmâ ḥalka-ber-ḥalka

584 (T: 305a, H: 218a, R: 288a, A: 248a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Miyânın ḳocdurur şad-vaż‘ -ı güstâḥânedden şoñra
Ḥaṭı geldikte la‘ lin emdirir ammâ neden şoñra

2 Diler ‘ özrin nice evzâ‘ -ı güstâḥânedden şoñra
Olur hüşyâr mest-i câm-ı nâz ammâ neden şoñra

3 İder şimdi perîşân dilleriñ cem‘ iyyetin zülfi
Velî bilmem girîbânın alur mı şânedden şoñra

4 Olup gül cümleten eczâsı nâr-ı ‘ aşḳda yanmışken
Nice ‘ âşık dinürmüş bülbüle pervânedden şoñra

5 O rûy-ı ḥâl-dârı seyr idelden bî-ḳarâr oldu
Dili kimler ṭuta bilmem bu âb u dânedden şoñra

6 Olup hem-dem o mest-i nâz ile keyfiyyet-i ḥâlim
Açılısam bezm-i meyle bir iki peymânedden şoñra

7 Cihâmı dâstân-ı ‘ aşḳı ṭutmuşdur ḳıyâs eyle
Añılmaz Ḳays'ıñ aḥvâli dil-i dîvânedden şoñra

8 Nazîm-âsâ nişâr it naḳd-i cânı pâyına evvel
Vişâl ümmîdin eyle ey gönül cânânedden şoñra

585 (T: 305a, H: 218b, R: 288a, A: 248b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Gelür hañcer-be-kef ol mest-i nâz âheste âheste
Nola cân virseler ehl-i niyâz âheste âheste

2 Taħammül eyile cevr-i dil-rübâya yan yaqıl ey dil
Aña te'sîr ider sûz u güdâz âheste âheste

3 Gider naħcîr-gâh-ı 'aşka murğân-ı dili şayda
Elinde dâm-ı zülf-i fitne-sâz âheste âheste

4 Felekdir böyle qalmaz ey dil-i şeydâ seni bir gün
Alur âħir ele ol dil-nüvâz âheste âheste

5 Ciger qanıyla taħrîr itmede vaşf-ı leb-i yâri
Nazîmâ ħâme-i mu' ciz-tırâz âheste âheste

586 (T: 305a, H: 218b, R: 288b, A: 248b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

1 Ĥumâr-ı 'işveden olmuş mizâc-ı nâz şikeste
' Aceb mi olsa ħamından dil-i niyâz şikeste

2 Yine cihâna mübârek hezâr-fitne vü âşûb
Henûz itdi külâhın o 'işve-bâz şikeste

3 Hezâr-dâĝ ile itmiş ten-i nizârımı pür-gûş
Zebânıñ eyleyen ey şûĥ-ı dil-nüvâz şikeste

4 Hevâ-yı sırr-ı lebiñde göreydi cünbiş-i ħamzeñ
Olurdu ħavf ile bâl-i hümâ-yı râz şikeste

5 Raqam-zen olsa gelen seng-i cevr-i dilbere bir dem
Nazîm ola ser-i kilik-i süħan-tırâz şikeste

587 (T: 305b, H: 218b, R: 288b, A: 248b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Mey rîĥte meyĥâne der ü bâm şikeste

- Hep hâtır-ı rindân-ı mey-âşâm şikeste
- 2 Gül-gûn kadeh çıkdı ayakdan nola olsa
Hemvâre ‘ inân-ı mey-i gül-fâm şikeste
- 3 Keyfiyyet-i rindân o kadar bî-mezedir kim
Taşvîrde de bezm tehî câm şikeste
- 4 Deryâ-yı meye bâd-ı kazâ virdi temevvüc
Olsa yeridir zevrağ-ı ârâm şikeste
- 5 Şad-pâre görelden kadeh-i meclisi oldı
Mir’ât-ı ümîd-i dil-i nâ-kâm şikeste
- 6 Ser-pûşı alınmaz mı dağî câm-ı şarâbiñ
İtmez mi külâhın o gül-endâm şikeste
- 7 Kâşâne-i dil olsa Nazîmâ nola vîrân
Mey rîhte câm-ı tarab-encâm şikeste

588 (T: 305b, H: 219a, R: 288b, A: 248b)
(Fe’ ilâtün Fe’ ilâtün Fe’ ilâtün Fe’ ilün)

- 1 Gonca bûy-ı gül-i rûyuñla demâğ-âşüfte
Nefha-i zülfüñ ile sünbül-i bâğ âşüfte
- 2 Şevk-i hâl-i ruğ-ı pür-tâb-ı şafâ-bahşîñ ile
Ola tâ haşra dek lâlede dâğ âşüfte
- 3 Gayret-i berğ-i cemâliñle olur meclisde
Şem’ -i hurşîd-i münîr olsa çerâğ âşüfte
- 4 Böyle ser-geşte-i ‘ aşğ olmaz idi olmasa ger
Elde ‘ aks-i leb-i la’ liñle ayâğ âşüfte
- 5 ‘ Âşık ol mertebe âvâre gerekdir ki Nazîm
Ola şad-ğayret ile künc-i ferâğ âşüfte

589 (T: 305b, H: 219a, R: 289a, A: 249a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gülbang-i âh germî-i nev virdi dâgıma
Şavt-ı nefir-i 'aşk çalındı kulağıma
- 2 Kendü eliyle yâr elif çekdi sîneme
Ol bâğ-bân-ı hüsn kalem urdı bâğıma
- 3 Naqd-i sirişk eyledi pür-dâğ cismimi
Abdâl-ı 'aşkam aqçe döküldi çerâğıma
- 4 Olsam 'aceb mi 'aql ile bîgâne bād-ı 'aşk
Bir bûy-ı âşinâyî getürdi demâğıma
- 5 Mest-i müdâm-ı meclis-i 'aşkam ey Nazîm
Dîvânelerde kimse el urmaz ayağıma

590 (T: 306a, H: 219a, R: 289a, A: 249a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Tâlib-i cânân dil ü cân naqdin eyler bâhte
Tayy olunmaz ol beyâbân ser-quadem nâ-sâhte
- 2 'Aşk itmiş serv-i âzâdîñ ayağın bağ ile
Tavk-ı 'aşka eylemiş teslîm-i gerden fâhte
- 3 'Aşk tûmâr eyleyüp tâk-ı cünûna itdirir
Nâme-i nâmûsını çok 'âkiliñ endâhte
- 4 Telh-kâm olmaz habîs kand ile şîrîn-mezâk
Çâşnî-i 'aşk bilmez zevk u ğam teşne-i haste
- 5 Âh-ı 'âşıkdan hâzer kim hançer-i elmâsdır
Eylemiş üstâd-ı hikmet 'aşk ile perdâhte

- 6 Sâyesinde hoş geç ey dil bayrağı altında ol
Eylemiş râyâtını sulţân-ı ‘ aşk efrâhte
- 7 Mülk-i dile yer kalur mı şabr u ârâma Nazîm
Her taraftan leşker-i ‘ aşk u maḥabbet tâhte

591 (T: 306b, H: 219b, R: 289a, A: 249a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâğa vardım gülsitân-ı kûyı geldi yâdıma
Sünbülinden zülf-i ‘ anber-bûyı geldi yâdıma
- 2 Alı al olmuş çemende gülleri gördüm seḫer
Yâriñ âb u tâb-ı reng-i rûyı geldi yâdıma
- 3 Seyr idüp serv ü çemân-ı kâmet-i dil-cûsını
Çeşmimiñ tuğyân-ı ḫûnîn-cûyı geldi yâdıma
- 4 Dîde-i ‘ ibretle baḫdım lâle-i pür-jâleye
Dâğ-ı ‘ aşkıñ dilde şüst ü şûyı geldi yâdıma
- 5 Ḳayd-ı ğamdan dilde bir âzâde leb buldum Nazîm
Dilberin ğisû-yı müşĝîn-mûyı geldi yâdıma

592 (T: 306b, H: 219b, R: 289a, A: 249a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâğa vardım kûy-ı dilber geldi ol dem ḫâtıra
Gül görüp yâr-i semenber geldi ol dem ḫâtıra
- 2 Ḥasret-i didâr ile tuğyân-ı enhârı görüp
Mâcerâ-yı dîde-i ter geldi ol dem ḫâtıra
- 3 Seyr idüp müşĝîn sevâd-ı levḫ-i mâh-ı enveri
Ol siyeh-çerde ḫaḫ-âver geldi ol dem ḫâtıra
- 4 Âḫ kim bir leylî-i devrâna tâ key düş olup

Mihnet-i Mecnûn ser-â-ser geldi ol dem hâtıra

5 Fıkr idüp her bir kemâlin bir zevâli olduğın
Vuşlat u hicrân berâber geldi ol dem hâtıra

6 Çeşmimiñ fevvâre-i hûn olduğın yâd eyleyüp
Girye itdim eski demler geldi ol dem hâtıra

7 Kûy-ı dil-dârı görüp pür-nâliş-i ‘uşşâğdan
Şûriş-i şahrâ-yı maşşer geldi ol dem hâtıra

8 Zâ‘ f-ı ğamdan üstühân-ı sîneme itdim nazar
Ser-güzeştım naql-i mıştar geldi ol dem hâtıra

9 Nûr gördüm kıadre irdim zülf-i dilberle Nazîm
Ol dü-ruhsâr-ı münevver geldi ol dem hâtıra

593 (T: 306b, H: 219b, R: 289b, A: 249b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Kevşer añsam leb-i dildâr gelür hâtırırna
Hûr yâd olsa benim yâr gelür hâtırırna

2 Baqamam sünbül-i bâğa beni âşüfte ider
O iki turre-i tarrâr gelür hâtırırna

3 Qays u Ferhâd gibi gerçi ki âvâre-dilem
Lîk ne deşt ü ne kühsâr gelür hâtırırna

4 Gülüñ eţrâfını almış göricek hârları
Yâr ile şöhet-i ağıyâr gelür hâtırırna

5 Nazarım serv ü tezerv-i çemene olsa düçâr
O sehî-kâmet o reftâr gelür hâtırırna

6 Pes-i şandûka-i sînemde dil itdikçe figân
O dü-ebrû-yı kemân-dâr gelür hâtırırna

- 7 Fikr-i cem' iyyet-i sâ mân u şekîb itdikçe
Benim ol gözleri Tâtâr gelür hâtırına
- 8 Gûş idüp zemezme-i bülbül-i gülzârı benim
Nâle-i murğ-ı dil-i zâr gelür hâtırına
- 9 Şem' -veş hânde iderken nola giryân olsam
Ey Nazîm eyledigim zâr gelür hâtırına

594 (T: 306b, H: 220a, R: 289b, A: 249b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Olup yer yer nümâyân çîn-i ' işve ol cebîn üzre
Döküldi çâr-mevc-i fitne fülk-i ' aql u dîn üzre
- 2 Müselsel mevc ile âb-ı muşaffâdır kıyâs itdim
' İzârında görüp zülfüñ o hâtt-ı ' anberîn üzre
- 3 Ser-i kûyuñda çokdan hâk olurum havfım oldur kim
Şabâ toz kondura nâgeh o zülf-i çîn çîn üzre
- 4 Tarâvetde nazîriñ yok diyü cânâ hâtt-ı la' liñ
Melâhat hüccetinde şekl-i imzâdır nigîn üzre
- 5 Ola şad-reşk ile tekrâr pür-hûn nâfe-i âhû
Şabâ neşr itse bûy-ı turreñi iklîm-i Çîn üzre
- 6 Şeher ruhsâr-ı pür-tâbıñda gördüm zülf-i müşgîniñ
Dökülmüş sünbül-i sîr-âb gûyâ yâsemîn üzre
- 7 Nazîm-âsâ nola taşsîn iderse gûş iden bir ân
Âvâre hâme-i mu' ciz-dem ü sihr-âferîn üzre

595 (T: 307a, H: 220a, R: 290a, A: 249b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dökülmüş zülf-i müşgîniñ o haţţ-ı ‘ anberîn üzre
Gülû itdi sipâh-ı Çîn'dir mağrib-zemîn üzre
- 2 Sipîhr-i ƚal‘ atînde münhasif bir mâh ƚann itdim
Görünce ƚurre-i ‘ anber-şemîmiñ o cebîn üzre
- 3 ‘ Aceb mi pîç ü tâba düşse havfindan dil-i hûbân
Şikenc-i kâkülûñ olduƚça cânâ çîn çîn üzre
- 4 Cebîniñden ‘ araƚ-riżân olup gûyâ ƚararmışdır
Degildir hâller yer yer o rûy-ı âteşîn üzre
- 5 Nola bûy-ı haƚîƚatden haber-dâr olmasa hergiz
Dehânîñ naƚş olunmuş ğoncadır gûyâ nigîn üzre
- 6 Şabâ rûyuñda taħrîk eyleyüp kâküllerîñ şandım
Per ü bâl açdı bir ƚâvûsdur huld-ı berîn üzre
- 7 Hümâ-yı evc-gâh-ı himmet ol ey dil Nazîm-âsâ
Felek ferş itse başma atlas-ı çarħı zemîn üzre

596 (T: 307a, H: 220b, R: 290a, A: 250a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Degil hâl-i siyeh ruhsâr-ı tâb-endâz-ı yâr üzre
Yed-i ƚudretle ƚonmuş noƚƚadır gûyâ ‘ izâr üzre
- 2 Ya bir pervâne-i bezm-âşinâ-yı hüsñ ü behcetdir
Perin yaƚmış düşüp şem‘ -i cemâl-i tâb-dâr üzre
- 3 Ya bir hindûdur ol kim ƚıble-gâhı harf-i âteşdir
İderken secde düşmüş nâr-ı hüsñ-i pür-şerâr üzre
- 4 Ya ‘ aks-i merdüm-i çeşm-i dil-i ‘ âşîƚ nümâyândır
Ya aħker-pâredir sönmüş düşüp bir cûy-bâr üzre
- 5 Ya dest-i şun‘ ile ƚonmuş nişândır vech-i pâƚinde

Ki zîb-i hüsn için dâ'im Nazîmâ bir qarâr üzre

597 (T: 307b, H: 220b, R: 290a, A: 250a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Getürdi zülf ü haţından şabâ haber haber üzre
Göründi cân u dile her taraf sefer sefer üzre
- 2 Metâ' -ı şabrımı geh çeşmi geh nigâhı dağıtdı
İşâbet eyledi sermâyeme zarar zarar üzre
- 3 Haţ-ı lebiyle degil ebruvânı bânî-i kudret
Cemâli kaşrını tarh eylemiş kemer kemer üzre
- 4 Hadeng-i nâle-i dilden hazer ki eyler işâbet
Toğuz felek gibi tutsañ eger siper siper üzre
- 5 Define-zâr-ı hikemdir ' aceb mi ey dil-i pür-şûr
Yıkılsa mülk-i derûn kalmasa hâcer hâcer üzre
- 6 Nola qavâfil-i dil olsa her qademle perîşân
Tarîq-i ' aşkla lâbüd olur haţar haţar üzre
- 7 Nazîm kûyına cân atsa vechi var dil-i ' uşşâq
Getürdi şabâ zülf ü haţından haber haber üzre

598 (T: 307b, H: 220b, R: 290b, A: 250a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Kızardı ruhları mey çeşm-i mest-i yâra gelince
Açıldı hep gül ü nergis dem-i bahâra gelince
- 2 Şeb-i niyâzda qaddim mişâl-i hâle ham oldı
Felekde ol meh-i nâ-mihribân kenâra gelince
- 3 Dem-â-dem eşk-i terim dâğ-ı sînem üzre revândır
Fiğân ki hûn olur ol da bu lâle-zâra gelince

4 Gül itdi ceybini çâk oldı gonca derd ile dil-ğûn
Çemende lâle-i şad-pâre bağı yara gelince

5 Hemân vefâyı o kâfir raķibe itmede dâ'im
Cefâ vü cevr ü sitemdir Nazım-i zâra gelince

599 (T: 307b, H: 221a, R: 290b, A: 250a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 O şûh-ı pür-cefâ hüsniyle mağrûr oldı gitdikçe
Serim dâğ-ı gam-ı mihriyle pür-şûr oldı gitdikçe

2 Derûnumda tenimde dilde derd-i yârdır ancak
Cünûn-âbâd-ı miñnet ya' ni ma' mûr oldı gitdikçe

3 Bulur tîr-i ümîdim menzil-i maķşûdın elbette
Nişân-ı hâhiş-i dil gerçi kim dûr oldı gitdikçe

4 Şikest itse revâdır pençe-i hürşîd-i rahşânı
O mâhiñ hüsni-i ' âlem-gîri pür-zûr oldı gitdikçe

5 Nola âvâze-i nazmıyla dolsa gûşî âfâķiñ
Nazım-i pür-hüner gün gibi meşhûr oldı gitdikçe

600 (T: 307b, H: 221a, R: 290b, A: 250b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Mebzûl sühan feyz-i Hudâ-dâd yerinde
Çarğ olsa meşârif nola îrâd yerinde

2 Gülşende gönül bulmayup âh eyledi yâri
Yeller eser ol serv-i ser-âzâd yerinde

3 Kûyında figânım işidüp merhamet itmez
Bîdâd ider ol şâh-ı hüsni dâd yerinde

4 Gülzâra gelüp 'işve vü nâz ile şalındı
Biñ şıve ider ol kad-i şımşâd yerinde

5 Bir âfete var ise Nazîm oldu yine düş
Yoğdur dil-i âvâre vü nâ-şâd yerinde

601 (T: 308a, H: 221a, R: 291a, A: 250b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 'Anberîn turrelerin ol 'ârız-ı ter devrinde
Fitnelerdir ki zühûr itdi kamer devrinde

2 Sâkiyâ zülf ü ruhuñ kâdr ile 'îd itdi bize
Gör neler var kadehiñ şâm u seher devrinde

3 Şimdi fânûs-ı felek nağş-ı emel göstere
Kalmadı görmedik eşkâl ü şuver devrinde

4 Gerdişinden hâzer it sâkî-i dehrin oldur gezer
Bâde-i câm-ı tarab hûn-ı ciger devrinde

5 Balsa bir hâtır-ı âzâdeyi âvâre ider
Çarhiñ âsâyışe yer var mı meger devrinde

6 Bende-i halka-be-gûş-ı der-i Mevlânâ'yuz
Şâhlar bağladı 'aşkıyla kemer devrinde

7 Hân Selîm'in nazar-ı luğfi Nazîm'e yetişür
Kâm-yâb olmadadır tıfl-ı hüner devrinde

602 (T: 308a, H: 221b, R: 291a, A: 250b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Duğûl-i halka-i bezm-i vişâliñ kânde ben kânde
Gedâ hem-şoğbet olmaz şâh ile ben kânde ben kânde

2 Bulunmaz gevher-i pâk-i mağabbet kûh u şahrâda

Ṭarîk-i ‘aşk kande semt-i Ḳays u Kûh-ken kande

- 3 Mişâl-i zer şarardı rûy-ı zerdîm derd ile sensiz
Baña kâr itdi mihriñ kande sen ey sîm-ten kande
- 4 O deñli pençe şaldı ‘aşk kim fark eylemem cânâ
Girîbân kande dâmen kande cân kande beden kande
- 5 Unutdursam nola eş‘âr-ı ğayrı nazm-ı pâkiñle
Nazîmâ vefk-ı tâze kıla taqvîm-i kühen kande

603 (T: 308a, H: 221b, R: 291a, A: 250b)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Nihâyet yok kaçâ-yı ‘aşka menzil kande ben kande
Güzer-gâhım miyân-ı baħr u sâhil kande ben kande
- 2 Cihân müştâk-ı rûyuñ ben helâk-i dūrî-i kûyuñ
Gör inşâf eyle sen de nîm-bismil kande ben kande
- 3 Hâyâl-i kâkülüñle mestî-i şahbâ-yı la‘liñle
Daħi rûz-ı ezelden bilmezem dil kande ben kande
- 4 Nigâhıñ aldı ‘aqlım ben seni teşhîr kaydında
Füsûn ü mekrde câdû-yı Bâbil kande ben kande
- 5 Nazîmâ şahş-ı himmet küşte-i şemşîr-i baħtımdır
Yine şekvâ felekden hayf kâtil kande ben kande

604 (T: 308b, H: 221b, R: 291b, A: 251a)

(Mef‘ûlü Fâ‘îlâtü Mefâ‘îlü Fâ‘îlün)

- 1 Nağd-i niyâz kalmadı verdik zamân ile
Biz de o mest-i nâzı severdik zamân ile
- 2 Ğam-hâr idik cemâlini bir laħza görmesek
Yârîñ ğam-ı firâkını verdik zamân ile

- 3 Hımyâze-rîz-i sâğarımız mihr ü mâh idi
Şahbâ-yı la' l-i yâr çekerdik zamân ile
- 4 Şimdi riyâz-ı behceti olmuş benefşe-zâr
Gül-berg-i bâğ-ı hüsni derdik zamân ile
- 5 Hep geldi çıkdı dilbere haţţûn gelür çıkar
Mağrûr olma hüsnuñe derdik zamân ile
- 6 Çıkmaz henûz dâ'ireden taşra ol perî
Gelmezdi bezme da' vet iderdik zamân ile
- 7 Gel gör Nazîm başımıza geldi ' âkıbet
Dîvânegân-ı ' aşka gelürdük zamân ile
- 605 (T: 308b, H: 222a, R: 291b, A: 251a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
- 1 Gören haţ-âver o mâhı şanur bu kâmetle
Ki kopardı fitne-i âhir zamân kıyâmetle
- 2 Bu şeb güzâriş-i ğamdan mişâl-i pervâne
O şem' -i nâza gönül yan yakıl harâretle
- 3 Açılmaya o güli görse gonca-i cennet
Hezâr perde-i şerm ile şad- hacâletle
- 4 Nigâh-ı nâza mir'ât olur mı tâb-âver
Ki ' aks-i hüsni halâş olmada selâmetle
- 5 ' Aceb mi alsa terâzû-yı dîdeye hûbân
Ki Yûsuf olsa o meh tartılır melâhatle
- 6 Bize hikâyet-i Ferhâd u Kays hüccet idi
Bilinse ' aşk u maḥabbet eger rivâyetle

7 Nazîm taşfiye-i bâtın eyle dil-şâf ol
Hum-ı şarâb gibi zevk u şevk u hâletle

606 (T: 309a, H: 222a, R: 291b, A: 251a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Göster tezerve cünbişi reftâr-ı germle
Bildir edâyı tûfiye güftâr-ı germle

2 Başla hırâma cilve-gehiñ pür-nem eylesin
Sakka-yı dîde eşk-i güher-bâr-ı germle

3 Hep bey' u cevher-i dil ü cândır ki şehri ' aşk
Her sû revâc bulmada bâzâr-ı germle

4 Ol mâh-pâre şa' şa' a şanma kemendine
Almış ğazâl-i hâveri ruhsâr-ı germle

5 Olsun hırâm-ı kaddiñe meftûn dil-i Nazîm
Göster tezerve cünbişi reftâr-ı germle

607 (T: 309a, H: 222a, R: 292a, A: 251a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Geçdi bir neşveyle dil dünyâ vü ' uçbâdan bile
Fârîğ oldı meclis-i Firdevs ü havrâdan bile

2 Bir ' aceb hâhişdedir kim dâmen-efşândır müdâm
Mîve-i ümmîd ü gül-berg-i temennâdan bile

3 Bir ğinâ virmiş aña zevk-i fenâ kim istemez
Bir dilim nân süfre-i çarh-ı mu' allâdan bile

4 Tâb-ı mihr-i ye's ile ser-germ olursa eylemez
Deşt-i himmetde recâ-yı sâye tûbâdan bile

5 Dil ki istiğnâya istiğnâ ider dîvânedir

Bî-haberdir ğuşşa-i imrûz u ferdâdan bile

6 Bir şarâbîñ mestidir kim rûy-gerdândır henüz
Zevk-i bezminden cihânîñ câm-ı şahbâdan bile

7 Şâhid-i câhın dile ‘ arz itmesün çarḡ ey Nazîm
Ser-be-ceyb-i nâzdir seyr ü temâşâdan bile

608 (T: 309a, H: 222b, R: 292a, A: 251b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Hüsni dîvâne ider Yûsuf-ı Ken‘ân'ı bile
Çeşmi kaçd-ı dil ü cân itmede müjgânı bile

2 Yanalı şem‘ -i ruḡı bezm-i sipihriñ olmuş
Mihri pervâne-i ‘ aşkı meh-i tâbânı bile

3 Yine bir Yûsuf-ı şânî beni kûl eyledi kim
Göreniñ çâk ola dâmânı girîbânı bile

4 Reh-i cânâna şarf olsa ‘ aceb mi ‘ ömrüm
‘ Âşkıñ yâra fedâ başı ile cânı bile

5 Lâl olursam nola hayretle görüp ruḡsârîñ
Siḡr ider her nigehi ğamze-i fettânı bile

6 Nabz-girân-ı maḡabbetle ṡabîb oldur kim
Muḡtezâ-yı marâz-ı ḡaste-i hicrânı bile

7 ṡutsa dehri nola efsûn-ı kelâmıyla Nazîm
Ḳalemi siḡr-beyân ṡab‘ -ı süḡan-dânı bile

609 (T: 309b, H: 222b, R: 292a, A: 251b)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 ‘ Aşkıñla ḡüsnüñ eyledi câ dilde dîdede
Sensiz henüz cilve-nümâ dilde dîdede

2 Pinhân u âşikâre saña ‘âşık olmasam
Olmazdı böyle hüzn ü bukâ dilde dîdede

3 Tarh-ı sevâd şanma görüp ‘aks-i hâlîni
Naşş itdi kilik-i şun‘ -ı Hudâ dilde dîdede

4 Geh girye eylerim ğam-ı ‘aşkıñla ğâh âh
Bâķî henüz o âb u hevâ dilde dîdede

5 Meyl eylese Nazîm görüp şâyed ol perî
Bu nev-zemîn olursa revâ dilde dîdede

610 (T: 309b, H: 222b, R: 292b, A: 251b)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Zeyn eyle dâĝ u zaĥmı gönül serde sîned
Olsun şüküfte lâle vü gül serde sîned

2 Çeşmimde cûy-ı eşk derûnumda baĥr-i ‘aşķ
Âmîziş itdi cüz’ ile kül serde sîned

3 Kaddiñ hevâsı germî-i mihriñle her taraf
Sultân-ı ‘aşķa açdı sübül serde sîned

4 İtdi hurûş cûy-ı ğam u cûş-ı nehr-i ‘aşķ
Ebrû vü üstühânımı bil serde sîned

5 Dâĝ-ı cünûn başında lîk şevķi dildedir
Besdir Nazîm'e bu gül ü mül serde sîned

611 (T: 309b, H: 223a, R: 292b, A: 252a)
(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Fikret-i ĥatı-ı yâr var dilde
Ârzû-yı bahâr var dilde

- 2 Nice deryâlar eylemez teskîn
Âteş-i pür-şerâr var dilde
- 3 ‘Aşkdır nâmı kıymet olmaz aña
Bir dür-i şâh-vâr var dilde
- 4 Tıtdı gûş-ı cihânı feryâdım
Şîve-i rûzgâr var dilde
- 5 Şem^ç -veş tâ seher şeb-i gamda
Sûziş-i eşk-bâr var dilde

6 Bize sâkî şarâb şun çekelim
Bir çekilmez humâr var dilde

7 Bî-ķarâr olmada Nazîm-âsâ
Hasret-i ber-ķarâr var dilde

612 (T: 310a, H: 223a, R: 292b, A: 252a)
(Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Nâle-i cân-güdâz var dilde
Yine bir sûz ü sâz var dilde
- 2 Rehber-i vâdî-i haķîķatdir
Peyk-i ‘aşķ-ı mecâz var dilde
- 3 Tâ şabâh-ı kıyâmet olmaz ģall
Bir ‘aceb gizli râz var dilde
- 4 Ķays u Ferhâd'a anı itme kıyâs
Cümleden imtiyâz var dilde
- 5 Seng-dile ne deñli ol âfet
Nerm ider bir niyâz var dilde
- 6 Kûy-ı yâra ‘azîmet üzre henüz

Ârzû-yı Hicâz var dilde

- 7 Minnet itmez Nazîm-veş felege
Tâli' ü bahta nâz var dilde

613 (T: 310a, H: 223a, R: 293a, A: 252a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Gelür şikeste güle zülf-i nîm-tâb bir elde
Siyâh-mest-i gâzab hañcer-i ' itâb bir elde

- 2 Hırâm-ı nâz ile sen vir bize piyâleñi sâkî
Bu bezm-i meydır olur bunda âb u tâb bir elde

- 3 Ğaraz çemende hayâl-i hañîñla la' l-i lebiñden
Bir elde tâze benefşe ola şarâb bir elde

- 4 Nuğûd-ı şabrımı ey şûh bir nigâh ile alagör
Hele unutma görürseñ eger hisâb bir elde

- 5 Nazîm durma o şannâza şâne-i dili ' arz it
Gelür şikeste güle zülf-i nîm-tâb bir elde

614 (T: 310a, H: 223b, R: 293a, A: 252a)
(Mütefâ' ilün Fe' ûlün Mütefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Dil o dilberiñ olur kim şademinde ser-nihâde
Ola ' işmet-âsitân-ı hareminde ser-nihâde

- 2 Biz o Sûmenâta itdik dili berhemen ki hûbân
Ola şad-şamîde pîş-i şaneminle ser-nihâde

- 3 Yine pâyine düşürmüş o perî bütânı olmuş
Yine hayl-i fitne-rîz-i ' aleminde ser-nihâde

- 4 Ser-i zülfün itse pür-çîn ola tâ'ir-i dil-i cân
Girih-i kemend-i mekr ü siteminde ser-nihâde

5 Bu füsûnla Nazîm'in yine sâhirân-ı ma' nâ
Yeridir olursa pâ-y-ı kaleminde ser-nihâde

615 (T: 310b, H: 223b, R: 293a, A: 252b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 O berberiñ tenük olsa kafes dükânında
Eger ki bülbül iseñ itme ses dükânında

2 Ser-i irâdeti anıñ-çün eyledim teslîm
Ki dest-bûsa bulam dest-res dükânında

3 Görüp o hâli siyeh zülfi ağ iken şandım
O ser-terâş-ı cemâliñ meges dükânında

4 Mişâl-i ustura-i tîz-kâm hâzır baş
Terâş idüp ser-i ağıyarı kes dükânında

5 Yanında ' âşık-ı dil-mürdeniñ hayât deger
Nazîm o sâde-ruhuñ bir nefes dükânında

616 (T: 310b, H: 223b, R: 293b, A: 252b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Sühan hayât bulur la' l-i yâr vaşfında
Sözümde rûh var o çeşme-sâr vaşfında

2 ' Aceb mi eylese biñ nâz ile niyâzımı gûş
Hezâr-ı nâleyem ol gül-' izâr vaşfında

3 O şem' -i hüsnüñ olan şu' le-nûş-ı dîdârı
Yanar o şevk ile pervâne-vâr vaşfında

4 Sevâd-ı çine döner ' anberîn sûtûr-ı sühan
O zülf-i ham-be-ham-ı müşg-bâr vaşfında

5 O şûh eylese gül-rîz-i ħande ğonca-lebin
Ola benim gibi bûlbûl hezâr vaşfında

6 Derûn-ı ħâsidi pür-dâĝ-ı reşk ider nuţkum
Bu âteşîn dem ile lâle-zâr vaşfında

7 Nazîm kilik-i terim âb-yâr-ı ma' nâdır
Ĥadîkâdır sühânım nev-bahâr vaşfında

617 (T: 311a, H: 224a, R: 293b, A: 252b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bezm-i bâĝıñ sâĝar-ı la' lin ħabâbı dönmede
Âsumân-ı 'ayş u nûşuñ âfitâbı dönmede

2 Kâse-i bezm-i cünûn gerdişde rindân sîne-çâk
Nâr-ı 'aşkıñ sîh-ı miĥnetle kebâbı dönmede

3 'Âşkıñ ol mâha te'sîr itmez oldu nâlesi
Derd-mendiñ tâli'-i pür-inkılâbı dönmede

4 Kûh u deşti geşt ider dil dâĝ-ı derd-i yâr ile
Gird-bâd-âsâ serîr-i ıztırâbı dönmede

5 Gendüm-i dil bîĥte olsa 'aceb mi ey Nazîm
Şehr-i 'aşkıñ cûy-ı ğamla âsiyâbı dönmede

618 (T: 311a, H: 224a, R: 293b, A: 252b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Bir râyiĥa duydum ħam-ı zûlf-i siyehiñde
Sünbülleriñi şaklama zîr-i külehiñde

2 Câm-ı lebiñi dem-be-dem aĝyâra şunarsıñ
Biz bir toluña degme meyüz bezm-gehiñde

3 Baĝdıĥça geçer sîneme müĝânlarıñ ey şûh

Biñ nâvek-i dil-dûz mı var her nigehiñde

4 Bir dem gele kim girmek için çeşm-i raķibe
Pinhân oluruz zerre-şıfat hâk-i rehiñde

5 Elbetde reh-i aşğdan ayrılma Nazîmâ
Zinhâr ki taķşîr bulurlar günehiñde

619 (T: 311a, H: 224a, R: 294a, A: 253a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Çekme câm-ı minneti şahbâ-yı ümmîd olsa da
Çek o meclisden ayak sâķisi Cemşîd olsa da

2 Süfresinde bir dilim nân tut ki mâh-ı nev imiş
Çarħdan itme recâ-yı kuruş-ı hürşîd olsa da

3 Diñlenür mi nağme-i evtâr-ı çeng-i imtinân
Muṭrib-i ķânûn-nüvâzı bezm-i Nâhîd olsa da

4 Dil-helâk ol çekme hod-bîniñ zülâl-i minnetin
Kaṭresi sermâye-i şad-ı ömr-i câvîd olsa da

5 Himmet-i erbâb-ı aşğ oldur ki mânend-i Nazîm
Dest-bûs-ı dilrübâ senden geçe id olsa da

620 (T: 311b, H: 224a, R: 294a, A: 253a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Sensiz göremem zevķ mey-i nâb da olsa
Zulmet görünür çeşmime mehtâb da olsa

2 Şad-merhale dûr olmadadır hâk-i deriñden
Bir dil ki ser-i kûyında reh-yâb da olsa

3 Her ķande nażar itse görür naķş-ı cemâliñ
Çeşmim kara baħtım gibi der-hâb da olsa

4 Bir bâd-ı muvâfiķ çıkarır sâhil-i kâma
Fülk-i emel üftâde-i gird-âb da olsa

5 Pejmürde olur hâsidiñ elbette Nazîmâ
Gül-berg-i ümîdi hele sîr-âb da olsa

621 (T: 311b, H: 224b, R: 294a, A: 253a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 O derde cân virirem ben ki reşk-i şîhhat ola
O hecri isterim ey dil ki ' ayn-ı vuşlat ola

2 Beni o şart ile öldür ki feyz-i hâkimden
Giyâh-ı sebzi bile kâbil-i şehâdet ola

3 Murâd cân ise itmem dirîğ bismillâh
' Ale'l-huşûş ki cânâ yoluñda hıdmet ola

4 O âteşe iderem ben vücûdumı sûzân
Ki her kemîn şereri külhan-ı maḥabbet ola

5 Nazîm zulmete düşdüñ reh-i haḫâda dirîğ
Meger ki bedreķamız meş' al-i hidâyet ola

622 (T: 311b, H: 224b, R: 294a, A: 253a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Hâhişim bir derddir kim aña dermân olmaya
Belki tedbîr itseler dermâna imkân olmaya

2 Ben o peykân zaḫmın itmem ârzû kim dem-be-dem
Ġonca-âsâ gülşen-i sînemde ḫandân olmaya

3 Olmazam dil-dâde ol cellâd-ı mülk-i ḫüsne kim
Her nigâh-ı çeşmi biñ dil-mürdeye cân olmaya

4 İstemem ol cismi kim müstağrağ-ı hûn-âb olup
Âteş-i gayret-zen-i şad-şâh-ı mercân olmaya

5 Neyleriz biz ol girîbânı ki her demde Nazîm
Çâk olup ser-pençe-i ‘ aşk ile dâmân olmaya

623 (T: 311b, H: 224b, R: 294b, A: 253a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Yâr ile içsem neşât-âlûd dirdim bâdeye
Keyfi bâkî kalsa ğam-fersûd dirdim bâdeye

2 Mest iken gül-bûseler alsam o rûy-ı âlden
Reng-i gül-gûn-ı ruğ-ı maşşûd dirdim bâdeye

3 Göz ucıyla baksa meclisde habâb-ı câm-ı mey
Ġamze-i dil-dâr ile ma‘ hûd dirdim bâdeye

4 Olsa gördükçe nümâyân çeşmime rûy-ı neşât
Pür-şafâ âyîne-i mes‘ ûd dirdim bâdeye

5 Olmasa sûdâ-ger-i ‘ aşka metâ‘ ı neşvesi
Ben Nazîmâ mâye-i bî-sûd dirdim bâdeye

624 (T: 312a, H: 225a, R: 294b, A: 253b)
(Mef‘ ûlü Mefâ‘ îlü Mefâ‘ îlü Fe‘ ûlün)

1 Ey âh yetiş yandı derûnum haber eyle
Allâh için ol seng-dile bir eşer eyle

2 Her bir müjemi şâm-ı vişâlinde o mâhiñ
Ey dîde reg-i hâbıma bir nîşter eyle

3 Müstağrağ-ı envâr-ı tecellâ-yı cemâl ol
Âyîne-şifat kalbiñi vaqf-ı nazâr eyle

4 Feyziñle çemen-zâr-ı ğam-ı ‘ aşkıña yâ Rab

Her dâgımı bir lâle-i hûnîn-ciger eyle

5 Maşşûd der-âgûş ise başdan geçüp ey dil
Pîrâhen-i dil-dâr gibi terk-i ser eyle

6 Reftâra gel ey serv-i hırâm-ı çemen-i nâz
Hâk-i kademiñ sürme-keş-i çeşm-i ter eyle

7 Dûr eyleme pîş-i nazarımdan ser-i zülfün
Sünbülleriñe şîşe-i çeşmimde yer eyle

8 Yağdıñ beni pervâne gibi şem' -i ruhuñla
Ahvâlime geh ağla gehî hândeler eyle

9 Kırbânıñ olam yakma firâkıñla Nazîm'i
Sûz-ı dil-i âteş- nefesinden hâzer eyle

625 (T: 312a, H: 225a, R: 294b, A: 253b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Fûrûğ-ı meyden o rengîn-^ç izârı seyr eyle
Tarâvet-i gül-i her dem bahârı seyr eyle

2 Yağar mı reşk süveydâyı ^ç âkıbet göresiñ
Hele o la' l-i leb-i hâl-dârı seyr eyle

3 Alursa âhımı böyle o zülf-i pür-âşûb
Ne fitneler kıparır rûzgârı seyr eyle

4 Yegân yegân kıtarât-ı sirişk-i germimi gör
Bu âb-ı dîde-i âteş-nişârı seyr eyle

5 İde şu' â' mı zencîr-i mihre dûş olsa
Kemend-i cezbe-i didâr-ı yâri seyr eyle

6 Hâç-ı ^ç izârına düşmüş o turre-i müşğîn
Benefşe-zârda zülf-i nigârı seyr eyle

7 O ebruvân ile o ğamze sell-i seyf itmiş
Nazîm Hâidar'a baĝ Zül-fikârı seyr eyle

626 (T: 312b, H: 225a, R: 295a, A: 253b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Olur ĝazabla dem-â-dem cebîn-i nâz girih
' Aceb mi ħavf ile olsa dil-i niyâz girih

2 Hümâ-yı ' aĝla belâlar mübârekî ey dil
Ki dâm-ı zülfini kılmış o ' işve-bâz girih

3 Hâbâb-ı âb degil rûzgâr da urmuş
Bu çarĝ-ı dûn u çep-endâz u fitne-sâz girih

4 Olurdı sâlik o semte ħaĝîĝat erbâbı
Ser-â-ser olmasa ey dil reh-i mecâz girih

5 Hâyâl-i ħalka-i zülfüyle bir cefâ-kârîñ
Nazîm yazmada kilik-i füsûn-tırâz girih

627 (T: 312b, H: 225b, R: 295a, A: 254a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Kâküllerin idince o meh-rû girih girih
Reşkinden oldu sünbül-i ħoş-bû girih girih

2 Şemm itse bûy-ı turre-i müşĝînini ola
Sevdâ-yı ' aşĝ ile dil-i âhû girih girih

3 Hışm u ĝazabla olsa cebîni şiken şiken
Çîn-i ' itâbla olur ebrû girih girih

4 Târ-ı nizâr-ı ' aĝlımı baĝdıĝça ħüsnine
Siĝr ile eyler o gözi câdû girih girih

- 5 Pür-tâb iderse rişte-i cân u dili nola
Olduğça ‘ârızında o gîsû girih girih
- 6 Yer yer lebinde âb ile zann itme eylemiş
Harf-i vefâ ile o cefâ-cû girih girih
- 7 Sevdâ-yı zülf-i pür-şiken-i yâr ile Nazîm
Oldı ten-i za‘ ifde her mû girih girih

628 (T: 313a, H: 225b, R: 295b, A: 254a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Cihân hârâb olur ol şûh-ı tünd-ğû yürise
Kopar kıyâmet o nev-nağl-i fitne-cû yürise
- 2 Nola zülâl-i lebin vire mey içüp cânân
Bahârda açılır bir nihâle şu yürise
- 3 Göñül piyâleye kâni‘ degildir ey sâkî
Bu bezm-gâhda şahbâ sebû sebû yürise
- 4 Uçardı sâhil-i maqşûda bâd-bân-ı murâd
Nesîm-i himmet esüp fülk-i ârzû yürise
- 5 Muñî‘ -i dergehidir kâ‘ inât-ı dehre Nazîm
‘ Aceb mi hükmi-şeh-i ‘ aşk sû-be-sû yürise

629 (T: 313a, H: 225b, R: 295b, A: 254a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 ‘ Aşk âteşiyle yandı meger sîne var ise
Mağv oldu cümleten ne kadar kîne var ise
- 2 Te’sîr-i âh çeşmimi itdi güher-feşân
Açıldı tünd-bâd ile gencîne var ise
- 3 Târ-ı şafağda na‘ l-i hilâl eyledi zuhûr

Bir mihre ʿ âşık oldu felek yine var ise

4 Meşq-i cünûndan olmadı âzâd tıfl-ı dil
Yoğdur gibi bu heftede âzîne var ise

5 Gördükçe hîre-çeşm olurum sînesin Nazîm
Mihre muqâbil oldu o âyîne var ise

630 (T: 313a, H: 226a, R: 295b, A: 254a)
(Mef ʿülü Mefâʿ ilü Mefâʿ ilü Feʿ ʿülün)

1 Zülf-i siyeh-i yâr-i perî-zâd ele girse
Ser-rişte-i kâm-ı dil-i nâ-şâd ele girse

2 Biñ cilve-i nâz ile beni eylese pâ-mâl
Öpsem ayağın ol kad-i şimşâd ele girse

3 Bir şanʿ at-ı Şîrîn ile mihrinde o mâhîñ
Kân-ı dilimiñ olur tîşe-i Ferhâd ele girse

4 Ruhsâr-ı bütân olmasa meşşâtaya muhtâc
Cezb-i dil ider hüsn-i Hudâ-dâd ele girse

5 Hâkķâ kime kul olduğumı ben de bilürdüm
Ol serv-i sehî kıadd-i ser-âzâd ele girse

6 Aldırdım elimden nice demdir dil-i zârı
Feryâd-res olsa baña feryâd ele girse

7 Tıfl-ı dilimi alsa kıabûl itse Nazîmâ
Bir fenn-i mürüvvet bilür üstâd ele girse

631 (T: 313b, R: 296a, A: 254b)
(Mef ʿülü Fâʿ ilâtü Mefâʿ ilü Fâʿ ilün)

1 Maıhv olsa ʿ afv ile nola ey dil-siyeh günâh
Şâbûn-ı şubı şebde kıomaz lekke-i siyâh

- 2 Ser-menzil-i abûle yetişmezdi olmasa
Her demde tâziyâne-i te'sîr-i medd-i âh
- 3 Meyde nühüfte neşve gibi şakla râzîñı
İtme mişâl-i şîşe-i mey sırrıñı tebâh
- 4 'Aşkıñ birer piyâlesini çekdiler ezel
Şimdi dağı o şevklemdir devr-i mihr ü mâh
- 5 Doymaz gürisne çeşm-i maĥabbet nezâreden
Seyr-i cemâle her müjesi olsa bir nigâh
- 6 Sâķî müzeyyen eyle şebistân-ı 'işreti
Olsun 'arûs-ı bâdeye peymâne ĥacle-gâh
- 7 Gel ey Nazîm kendüñe tâ key bu bî-ĥodî
Geldi yetişdi nevbet-i şahbâ-yı intibâh

632 (T: 313b, R: 296a, A: 254b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 'Arz idüp 'arız-ı âlin nâgâh
Şafaķ-ı şerme ķodı mihri o mâh
- 2 Pertevi olduğına 'âlem-gîr
İstemez mihr-i cihân-tâb güvâh
- 3 Tîr-gîr olduğı ma' lûm oldu
Göñlüm alup o ģazâlâne nigâh
- 4 O dü-ebrû-yı keşide olmuş
Muşĥaf-ı ĥüsne iki bismillâh
- 5 Çâķ serbâm-ı eşerden düşdi
İşidilmezse nola nâle-i âh

6 Teşne-i Zemzem olan Hindûdur
Lebi üzre görinen hâl-i siyâh

7 Bûse-i la' l-i lebi cânândır
Yine 'îd oldu Nazîm'e dil-hâh

633 (T: 313b, R: 296a, A: 254b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Bir dil ki ola mehbi't-i envâr-ı seher-gâh
Feyz-i ezelî anda tecellî ide her gâh

2 Tevfik refik olmayıcağ menzil alınmaz
Çokdur reh-i şahrâ-yı ma'habbetde ha'atar-gâh

3 Te'sîri ider bâl-feşân-ı murğ-ı kef-âmûz
Derdiyle olan nâle-be-leb dest-be-dergâh

4 Elbette mecâziñ yolıdır semt-i ha'ikât
Mâdâm ola ka'ntara-i ' aşğ güzer-gâh

5 Şıgmaz bu fezâya sipeh-i pâdişeh-i ' aşğ
Kevneyni tutar leşkeri bî-hayme vü hargâh

6 Bir hüsn ü cemâl ile hem-âğûş olagör kim
Gâhî dil ola cilve-gehi dîde-i ter gâh

7 Zinhâr Nazîm itme nazâr ' aybına gayrîñ
Sensin yine âyînede zîrâ ki nazâr-gâh

634 (T: 314a, R: 296b, A: 254b)
(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

1 Bir bâde nûş it kim anîñ dil-teşnedir Cem câmına
Bir kayda düş kim cân ata ' anka dem-â-dem dâmına

2 Âhû-veşân-ı hüsn ile itdim hezârân ihtilât

Ben bulmadım sedd olmaya her cilvede rem râmına

- 3 Gülzâr-ı dil reyyân iken seylâb-ı eşk-i çeşm ile
Bilmezdi kimse nidügin ‘ âlemde şebnem nâmına
- 4 Bu bezm-i gîrûdârda olmaya ümmîd-i beğâ
Şunmazdı sâķî bir fenâ peymâne-i sem sâmına
- 5 İtdirdi haşma ser-fürû nuṭķ-ı cihângîr-i Nazîm
Seng-i feşân lâzım degil nevk-i ser-i şamsâmına

635 (T: 314a, R: 296b, A: 255a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Bu zûr-ı hüsñ ile ṭutsa o mâh eger pençe
İderdi pençe-i mihri şikest-i ser-pençe
- 2 Hezâr ceyb-i dil ü cânı pâre pâre ider
Yegân yegân o dü-müjgân şununca her pençe
- 3 Yine o çeşm-i gîsûda taḥammül itmeye dil
Ṭutarsa gökde melekler eger beşer pençe
- 4 Boyandı hûn-ı dü-çeşmimle ol kadar destim
Ki balsa pençe-i mercân ile ṭutar pençe
- 5 Nazîm o pençe-i hürşîdi vaşf idüp oldum
Bu penç beyt ile merdâne pençe-der-pençe

636 (T: 314a, R: 296b, A: 255a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘ işrete ey hâne mey-hâne
Huşûşâ sâķî-i meclis şuna kestâne mestâne
- 2 ‘ Adû ‘ aşık geçüp yâra benimle imtiḥân olmaz
Ne inşâfa gelür haşm ey dil-i şeydâ ne meydâne

- 3 Sözüñ zehrâbe-nûşân-ı ğama tiryâķ-ı şevķ eyle
Zebânıñ nîş-i âzâr eyleme yârâne mârâne
- 4 Mesîh-âsâ seyâhat eyleyenler pâ-y-ı himmetle
Başar evvel ķademde kürsî-i gerdâne merdâne
- 5 Gelür bir kâh-ı kemterden sebük-kûh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhım ķonsa nâ-ķîzâne mîzane
- 6 Şafâsından ider sa' y ü tavâf-ı Ka' be-i maķşûd
Girüp iħrâm-ı şevķe yüz tutan Ğannân'e Mennân'e
- 7 Olursa mazhar-ı feyz-i Ğudâ nuķķ-ı cihân-gîriñ
Nazîmâ ħükm ider Tûrân ile Îrân'a mîrâne

637 (T: 314b, R: 297a, A: 255a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğaķ-ı reyĥân o zîbâ la' l ü dil-keş fem kenârında
Ğaķ-ı yâķûtdur ğûyâ ki câm-ı Cem kenârında
- 2 Lebinde ĥâl-i müşĝîni tavâf-ı Ka' be-i ĥüsne
O hindûdur vuzû' eyler gelüp Zemez kenârında
- 3 O tıfl-ı nev-resiñ âyîne içre ' aksini ğûyâ
Ğören taşvîr-i ' Îsâdır şanur Meryem kenârında
- 4 Leb-i la' li olup tebhâle-dâr ol zer-ger-i ĥüsniñ
Ķıyâs itdim ğörüp dîvâredir ĥâtem kenârında
- 5 Nola mektûbına ķat ķat maĥabbet eylesem yâriñ
Derûn-ı nâm ile nâmım añılmış hem kenârında
- 6 Çeküp yâri kenâra ' âlem-i vuşlatda kâm aldım
Olur cânânıñ ey dil başka bir ' âlem kenârında

7 Nazîm ol sîm-ten maḥbûbı deryâ mâliki şandım
Dağıtmış kâkülün ' üryân görünce yem kenârında

638 (T: 314b, R: 297a, A: 255a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 İşigi taşu yârîñ olmadıkça başlar altında
İlâhî isterim kıalsun o başlar taşlar altında

2 Şikâr-ı murğ-ı câna zîr-i bâlinden nigâh eyler
İki şebbâzdır gûyâ o gözler kıaşlar altında

3 Nice mümkün taḥammül imtinân-ı luḫf-ı dûnâna
O yârîñ kûh-ı âhen maḥv olur kıarvaşlar altında

4 Süvâr oldukça ḫab'ım eblaḫ-ı endişeye gâhî
Miyân-ı ' arşa-i ma' nâda rakşa başlar altında

5 Nazîmâ seng-i râh-ı kûh-ı miḫnet iden a' lâdır
İşigi taşu yârîñ olmadıkça başlar altında

639 (T: 315a, R: 297a, A: 255b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Râḫat olsun mı seven cânân cânân üstüne
Bir vilâyet görmedim sulḫân sulḫân üstüne

2 Çeşmime ḫâbı ḫarâm itdim ḫayâl-i yâr ile
Gelmedi şeb-tâ-seḫer müjgân müjgân üstüne

3 Dem-be-dem olsa nola cânlar fedâ-yı kûy-ı yâr
Tekyedir ey dil gelür kıurbân kıurbân üstüne

4 Bî-tezelzûldür esâsı şarşar-ı âsîbden
' Aşḫ bir ma' mûredir eyvân eyvân üstüne

5 ḫân-ı dîdâra idelden ol şeh-i ḫüsn eş-şalâ

Keşret-i nezzâreden mihmân mihmân üstüne

- 6 Teşne-i dîdâr iken oldu haç-âver dil-rübâ
Olmasun mı ‘ âşıkâ hicrân hicrân üstüne
- 7 Bir kerîm-i hâşşü'l-hâşîñ dañi oldum bendesi
Luţfi çoçdur ‘ âşıkâ dermân dermân üstüne
- 8 Cism-i pür-dâğa yine yaçdım ser-â-pâ tâze dâğ
‘ Aşğ geydirdi baña kaçtân kaçtân üstüne

- 9 Görmeden dildârı öpdî kocdı dirler ey Nazîm
‘ Âşık-ı zâra olur bühtân bühtân üstüne

640 (T: 315a, R: 297b, A: 255b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Çıkınca pîreheninden o sîne deryâda
Şadef harâm ola dürr-i şemîne deryâda
- 2 O üstühân-ı raķîķ ü o sîne-i berrâķ
Düşürdü mevcleri birbirine deryâda
- 3 O zülf-i hâl o ‘ izâr üzre gûyiyâ oldu
Şikâr-ı murğ-ı dile dâm ü çîne deryâda
- 4 Leb-â-leb itdi dili şevķ-i bûse-i la‘ li
Velî ne fâ’ide olmuş defîne deryâda
- 5 İhâta eyledi göz yaşı cismimi didiler
Sefîne de ola deryâ sefîne deryâda
- 6 Gören muhîţ-i sirişkimde çarķ-ı mînâyı
Kıyâs ider kaçdeh-i âb-gîne deryâda
- 7 Şuyunca varsa eger rûzgâr-ı nâ-hemvâr
Bu deñli olmaz idi mevc-i kîne deryâda

8 Nazîm ıtab'ım olup âşinâ-yı baır-i sühan
Muvaffak oldu bu tâze zemîne deryâda

641 (T: 315b, R: 297b, A: 255b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Şubha dek yâri der-âgûş eyledim mehtâbla
Miñnet-i hecri ferâmûş eyledim mehtâbla

2 La' li mest itdi beni ruhsârı hayrân eyledi
Bir kadehle 'aqlı medhûş eyledim mehtâbla

3 Her kadehde bûs-ı la' liyle olup şîrîn-mezâk
Câm-ı vaşl-ı dilberi nûş eyledim mehtâbla

4 Şâm-ı vuşlat lâle-zâr-ı bâğ-ı sînem seyr idüp
Ol semen-sîmâyı gül-pûş eyledim mehtâbla

5 Şevk-i dîdâr ile cismimde degildir üstühân
Mevc urur deryâ gibi cûş eyledim mehtâbla

6 Gül gibi ol gonca-fem gûş eyleyüp feryâdımı
Bülbülân-ı bâğı hâmûş eyledim mehtâbla

7 Vaşf-ı dendânında bu silk-i le'âlî ey Nazîm
Gûş-ı yâra dürr-i mengûş eyledim mehtâbla

642 (T: 315b, R: 297b, A: 256a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Haıı-ı reyhan mıdır ol 'ârız-ı pür-hâl üzre
Sûre-i Nûr mıdır berg-i gül-i âl üzre

2 Dâğ dâğ üstüne yakmış o perî sâ'idine
Gül içinde gül açılmış yine bir dâl üzre

- 3 ' Aks-i âh-ı dilidir fikr-i kad ü çeşmi ile
Elif ü dağ degil sine-i abdâl üzre
- 4 Olmaz ol hüsn gibi bâfte şeffâf kumâş
Mihir ü meh târ ile pûd olsa bu minvâl üzre
- 5 Gâh maḥmûr-ı keder gâh kadeḥ-nûş-ı neşât
Bezm-i ' âlemde degildir kişi bir ḥâl üzre
- 6 Lâ-beḳâ olduḡın itmez mi taşavvur bilmem
Bir iki gün dem uran mesned-i iḳbâl üzre
- 7 Kıtı çok bağırlı delik ' âşıkı var gerçi Nazîm
Lîk sensin gelen ammâ yine ğırbâl üzre

643 (T: 315b, R: 298a, A: 256a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 O kadar bezm-i meye oldu gönül bîḡâne
Gözine gelse olur neşve-i mül bîḡâne
- 2 Aña pervâne olur bülbül-i dil kim şeb u rûz
Şem' nâ-maḥrem ola bezmine gül bîḡâne
- 3 Bulamaz mertebe-i evc-i ' alâ ḥâk-i ḥazîz
Ki olur da ' ire-i ' izzete kul bîḡâne
- 4 Âşinâ-yı der-i erbâb-ı kemâl olmaz iseñ
Saña bir kimse dimez aḡlama gül bîḡâne
- 5 Viridi bir bezme şeref ol güher-i tâc-ı rusül
Ki Nazîm anda olur cevher-i kül bîḡâne
- 644 (T: 316a, R: 298a, A: 256a)
- (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Dehenim çeşme-i cândır vaşfın vaşfınla

- Sühânım rûh-ı revândır sühânîñ vaşfinla
- 2 Tenime lerze düşer fikr-i der-âgûşuñ ile
Dilimi ra'şe tutar pîreheniñ vaşfinla
- 3 Âhû-yı Çîn'i düşürdüm yine dâm-ı reşke
Nâfe turre-i 'anber-şikenîñ vaşfinla
- 4 İtdi Tûbâ'yı nigûn-sâr-ı hicâb sühânım
Sidre-sâye kad-i şûriş-fikenîñ vaşfinla
- 5 Sebze-i haţtîñ añup Hızır ile dem-sâz oldum
Bâg-ı rûyuñda yetişmiş çemenîñ vaşfinla
- 6 Lağziş-i şîftegî 'aql-ı Felâtûn'ı bile
Düşürür hayrete çâh-ı zeķanıñ vaşfinla
- 7 Kılmış endîşesin âgûş-güşâ tab'-ı Nazîm
Mû-miyâniñla o sîmîn-bedenîñ vaşfinla

645 (T: 316a, R: 298a, A: 256b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Yâriñ bu leţâfetle teni pîrehen içre
Gûyâ ki hemân rûh-ı revândır beden içre
- 2 Yâķût-ı müferrih lebi dendân-ı laţîfi
Şan bir dizi lü'lü'dür o dürc-i dehen içre
- 3 Hûn-ı dili eşkimle revân eyledi çeşmim
Mercân bulunursa nola baķr-i 'Aden içre
- 4 Âgûşda yâr olmayıcaķ pîreheninde
Bir mürdeye beñzer ten-i 'aşık kefen içre
- 5 Ol Yûsuf-ı hûsnûñ yetişür fikr-i cemâli
Ya'ķûb-ı dile gûşe-i beytü'l-ķazen içre

- 6 Çengâl-i ser-i zülf-i siyâhıyla bulur yâr
Delv-i dil-i üftâdemi çâh-ı zekân içre
- 7 İhyâ-yı ma'ânîde Nazîmâ yine sensin
Feyz-i dem-i cân-bağış ile ehl-i sühân içre

646 (T: 316b, R: 298b, A: 256b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Hûn-ı dil-i mecrûh mı çeşm-i terim içre
Ya bâde-i gül-reng midir sâğarım içre
- 2 Tedbîr-i müdâvâda düşe 'acze Felâtûn
Bir derd-i nihândır dil-i ğam-perverim içre
- 3 'Aks-i ruhı lebrîz-i cünûn itdi derûnum
Kim var göre mir'ât-ı şafâ-güsterim içre
- 4 Kül itdi yakup 'aşk vücûdum dil-i sûzân
Bir aħkere dutsa nola hâkisterim içre
- 5 Ol şâh-süvâr-ı reh-i 'aşkam ki piyâde
Mecnûn gibi biñ şifte var leşkerim içre
- 6 Mest itdi cihânı eşer-i âh-ı derûnum
Bir bûy-ı dil-âvîz nedir micmerim içre
- 7 Tab' ımla Nazîmâ eşer-i feyz-i Hudâ'dır
Bu âb-ı şafâ-bağış ki var gevherim içre

647 (T: 316b, R: 298b, A: 256b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dil düşdi baħr-i 'aşka görünmez kenâr ise
Zevrağ şikeste durmaz eser rûzgâr ise

- 2 Zencîr-i bend-i zülfüne düş bir perî-veşîñ
Başında ‘aqlîñ ey dil-i dîvâne var ise
- 3 ‘Ayb itme çîn-i zülfüne meyl eyleyen dili
Aşşama kaldı belki garîbü'd-diyâr ise
- 4 Mânend-i şâhbâz süzüksün dü-çeşm-i yâr
Murğ-ı dil-i za‘îfi murâdı şikâr ise
- 5 Günden derûnda mihr-i ruhı âşikâredir
Her şeb arar o mâhı dil-i bî-çarâr ise
- 6 Ne yâr geldi ne haber-i müjde-i vişâl
Hasretle geçdi cân u dile intizâr ise
- 7 Ağyâr olursa halk-ı cihân yâr yâr olur
Tâli‘ felekde yâver ise baht yâr ise
- 8 Ehl-i beyâna gevher-i gûş-ı kabûl olur
Nazmıñ Nazîm ancak olur yâdigâr ise

648 (T: 317a, R: 299a, A: 256b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Şundı bir zerrîn-ğadeh bezm-i çemende gül güle
Her çadeh bir neşve-i gaybiyye virdi bülbüle
- 2 Gülşen-âbâd-ı tarabdır bezm-i ‘işret sâkiyâ
Gül çadeh gonca sebû-yı bâde bülbül bülbüle
- 3 Câm-ı lebrîz pey-ender-pey nice nûş eylemez
Gûş iden hulk-ı şürâhîden dem-â-dem kulçule
- 4 Bâm-ı serden düşdi taş-ı hûş dest-i ‘aşk ile
Düşmesün mi şehr ü bâzâr-ı vücûda gülçule
- 5 Hâller gird-i zenahtânında düşmüş ol mehiñ

Sîb-i gül-güne dizilmiş dâne dâne fülfulë

6 Nâlemi gûş eyleyüp handân olur ol mest-i nâz
‘ Âdet oldı bülbül efgân eyledikçe gül güle

7 Hâyardar-ı Kerrârı'dır nazmıñ Nazîm-i pür-hüner
Zü'l-fikâra tîg-ı kilki çekdi tab‘ ı düldüle

649 (Mef‘ ûlü Mefâ‘ îlü Mefâ‘ îlü Fe‘ ûlün)¹

1 Hâñçer kemer-i yâre münâsib o bel ince
Hâñçer kemerince kemeri ince belince

2 Dâmânı girîbânı gibi oldı gülün çâk
Bu bâg-ı hazân-dîde-i pür-hâra gelince

3 Lâ-büd varılır bâgçe-i kûyına yârîñ
Pûyân u devân bâd-ı şabâ gibi yelince

4 Kaddini ider cây-geh-i sa‘ yde çevgân
Gûy-ı emeli merd murâd üzre çelince

5 Oldı güher-i nazmı Nazîm'iñ yine pür-silk
Sa‘ y itdi velî mışkab-ı endîşe delince

650 (T: 26b, H: 27a, R: 26b, A: 100b)

(Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün)

1 Melek âşüfte-i reyhân-ı gîsû-yı habîbullâh
Beşer âvâre-i bûy-ı gül-rûy-ı habîbullâh

2 Nola her ‘ âşsesi âvâze-i rûhî fidâk olsa
Meşâm-ı cânı lebrîz eyledi bûy-ı habîbullâh

3 Bâşar kürsî-i eflâk üzre pây-ı rif‘ ati ol kim

¹ Şiir, Tayyâr-zâde Atâ tarihinden alınmıştır. (Arslan, 2010: IV/317)

Ola üftâde-i hâk-i ser-i kûy-ı habîbullâh

4 Nizâr ü zerd idüp bükdi belin ham eyledi qaddin
Hilâliñ iştiyâk-ı tâk-ı ebrû-yı habîbullâh

5 Olur bahşâyış-i cürm-i ‘uşât-ı ümmet itdikçe
Şefâ‘ at hürmet-i luğf-ı terâzû-yı habîbullâh

6 Hâm-ı çevgân-ı fermânında gerdân olmada gerdûn
Olup tâ rûz-ı hilqatden dağı gûy-ı habîbullâh

7 Biñ olsa cânım itsem her birin her ân biñ kerre
Nazîm-âsâ fedâ-yı qadd-i dil-cû-yı habîbullâh

651 Münâcât-ı Dîger Li-Cenâb-ı Âferînende-i Mihr ü Kâmer¹
(T: 31a, R: 31a, A: 8b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Tek ilâhî güher-i ‘aşkıñı pinhân eyle
Beyt-i ma‘ mûr ise de qalbimi vîrân eyle

2 Çeşm-i giryânımı deryâ-yı şuhûd it yâ Rab
Dil-i vîrânımı gencîne-i ‘irfân eyle

3 Dem-i şâdî ferağımdan beni giryân itdiñ
Ğuşşa vaqtinde hem ol mertebe handân eyle

4 İtme nağl-ı keremiñden beni bir lağza cüdâ
Sâye-veş ister iseñ hâk ile yeksân eyle

5 Tâ seher-gâh-ı kıyâmet ser-i hâkimde benim
Nûr-ı îmânımı qandîl-i fûrûzân eyle

6 Saña ikrâr ideli cürmümi inkâr idemem
Ne qadar mücrim isem ol qadar ihsân eyle

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

7 Mevķıf-1 Şerm ü ĥacâletde ķalan ğüstâķım
Her ne emr eyler iseñ ´afv ile fermân eyle

8 Çekilür bâr degildir bilürem ma´ Şiyetim
Şefķat ü luţfuñı hem-keffe-i mîzân eyle

9 Yaķ fetil-i ser-i her dâĝ-1 temennâyı Nazım
Ma´ zeret lâle-sitânında çerâĝân eyle

652 (T: 55a, R: 51a, A: 100a)

(Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün)

1 Reh-i ´aşķıñda bî-şabr u Şekîbim yâ Resûlallâh
Seni her kim severse ben raķîbim yâ Resûlallâh

2 Ķabûl eyle civâr-1 ´izzetiñde çekmeyem ğurbet
Bilürsün kendi Őehrimde ĝarîbim yâ Resûlallâh

3 Tavâf-1 Ka´be-i Őevķ-1 cemâliñ farz-1 ´aynımdır
Nişâb-1 ĥasretiñden bâ-naşîbim yâ Resûlallâh

4 Gözüm eşk ile mâl-â-mâl ĝöñlüm ´aşķ ile memlû
Ba´ idim şûretâ ma´ nen ķarîbim yâ Resûlallâh

5 Debistân-1 ĥaķîķatde olup Şâkird-i nâ-ķâbil
Velî fenn-i mecâzîde edîbim yâ Resûlallâh

6 Rızâda zühd ü taķvâda hemân levĥ-i derûn sâde
Ĥaţâda Őafĥa-i pür-naķş ü zîbim yâ Resûlallâh

7 Ķarîn eyle ĝül-i ĝuş-1 ķabûle nâle-i Őevķim
Riyâz-1 midĥatiñde ´andelîbim yâ Resûlallâh

8 Revâdır tâli´imde devlet-i evşâfiñ el virse
Felekde mazĥar-1 keffü'l-ĥađîbim yâ Resûlallâh

9 Nola şerh eyledikçe vaşfını cezb-i kulûb itsem
Seniñ bîmârîñ olmuşken tabîbim yâ Resûlallâh

10 Nazîm-âsâ olup şîrîn-mezâk-ı lezzet-i na' tîñ
Zebânım mâ'il-i şehd ü zebîbim yâ Resûlallâh

653 Münâcât-ı Dîger Li-Ĥazret-i Ĥâlîk-ı Dürr ü Gevher¹

(T: 87b, H: 31b, R: 81b, A: 9a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Beni bîmâr-ı ' işyân itdi gaflet yâ Kerîm Allâh
Saña kaldı işim senden ' inâyet yâ Kerîm Allâh

2 Derûnum pür-tef ü tâb eyledi şahbâ-yı güstâhî
Tamâm oldum ' arağ-rîz-i hacâlet yâ Kerîm Allâh

3 Göz açdurmaz pey-â-pey ma' şiyet şâyestedir olsam
Dem-â-dem ġarğa-i eşk-i nedâmet yâ Kerîm Allâh

4 Ser-i bâzâr-ı taqvâda qoma ben zâr u nâçârı
Tehî dest-i ' amel bî-nağd-i tât at yâ Kerîm Allâh

5 Güneh-kârım kerem senden iderseñ ' afvuñı der-kâr
Ki bende her cezâyâ var liyâkat yâ Kerîm Allâh

6 Şeb-i târîk-i ' işyân içre qaldım ' âciz ü sâhî
' Aceb hâlîm nola rûz-ı kıyâmet yâ Kerîm Allâh

7 Zelîl ü pây-mâl u hâk-sârım râh-ı ' işyânda
Zahîr ü dest-gîr ol eyle şefkat yâ Kerîm Allâh

8 Beyâbân-ı mecâzîden geçür tevfiķiñi eyle
Refîķ-i menzil-i hâş-ı haķîkat yâ Kerîm Allâh

9 Ĥalâş it mâ-sivânîñ zulmetine eylesün işrâķ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Derûn-ı tîrede nûr-ı hidâyet yâ Kerîm Allâh

10 Baña bir kaçre değmez mi cihânı ğark iderken hep
Nuĥstûn mevce-i deryâ-yı rahmet yâ Kerîm Allâh

11 Ümîd oldur dem-i âĥir ola mühr-i lebim zikriñ
Saña itdikde teslîm-i emânet yâ Kerîm Allâh

12 Benim de defter-i a' mâlimi tayy eyle tûmâr it
Bi-ĥaĥķ-ı ĥâtem-i mühr-i nübüvvet yâ Kerîm Allâh

13 Siyeh-nâme siyeh-kâr u siyeh-rûyum Nazîm-âsâ
Mürüvvet kı l mürüvvet kı l mürüvvet yâ Kerîm Allâh

Ĥarfû'l-Yâ

654 (T: 55b, R: 51a, A: 64b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ey fûrûĝ-ı dü-ruĥı her dü-cihân mâh-veşı
Pertev-i ĥüsn ü cemâli iki ' âlem güneşı

2 Bî-ĥazân serv-i çemân-ı çemen-i Baĥĥâyî
Gülbün-i ravza-i Yeşrib gül-i bâĝ-ı Kureşî

3 Kâbe ĥavseyn mi ol mazhar-ı ev ednâ'nıñ
Sûre-i Nûn mıdır yâ o ĥalem gibi ĥaşı

4 Ĥarem-i muĥterem-i ravzasınıñ şubĥ u mesâ
Şehper-i Rûĥu'l-Emîn olmada çârûb-keşı

5 Görmedi sâyesini mişli gibi ins ü melek
Yerde gökde o şeh-i bî-bedeliñ yokdur eşı

6 Böyle olmazdı celî-pertev ü ' âlî-kevkeb
Âsitânında züĥal olmasa ' abd-i Ĥabeşî

- 7 Girde-i mâha degil baqmaya qurş-ı mihre
Süfre-i cûd u nevâlinde olan loqma-çeşi
- 8 Bûs idüp hâk-i derin baqrına baş seng-i rehin
Toprağı eyleyüp iksîr güher ile taşu
- 9 Haste-i huşk-leb-i tâb-ı teb-i ma' şiyetim
Şerbet-i şefkatine qaldı derûnum ' aşu
- 10 Beñzemez hâme-i gayra kalemim vaşında
Bir midir parmağın engüşt-i şehâdetle beşi
- 11 Ola teslîm-i dürûd ile taḥiyyât-ı Nâzîm
Haşre dek ravzasına küll-i gadâtin ve ' aşu
- 655 (T: 27a, H: 27a, R: 27a, A: 101a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün)
- 1 Ey fürûzende çerâğ-ı harem-i qurb-ı ilâhî
Buldı kevneyn ziyâ pertev-i mihriñle kemâ-hî
- 2 Görelî hüsnuñi âvâre gezerler seher ü şâm
İtdi ser-germ ü dil-fikâr gamın mihr ile mâhı
- 3 Oldılar bây u gedâ muğtenim-i süfre-i luḫfuñ
Ni' am-ı cûduña garq ideli dervîş ile şâhı
- 4 Bende-i halka-be-güş-ı deriñ olsa nola maḫlûk
Ey ' uşât-ı ümemiñ her iki ' âlemde penâhı
- 5 Baqma ' işyânıma ' âşî kuluñum eyle şefâ' at
Bî-kes ü muḫtaribem hâl-i dilim itme tebâhî
- 6 Bilürem keffe-i ' afvînda degil dâne-i ḫardal
Gerçi tağlar çekemez bende olan bâr-ı günâhı
- 7 Ola maḫbûl-i şerîfiñ budur ümmîdi Nazîm'iñ

Bulmaya anıñ fenâ redd ile bu sebz-i giyâhı

656 (T: 317a, H: 226a, R: 299a, A: 100b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
‘Aql-ı evvel kayd-bend-i ‘aşkıniñ dîvânesi
- 2 Ve'd-đuḥâ vaşf-ı güli ve'l-leyl şerḥ-i sünbüli
Bülbül-i levlâk-ı zâtı lî-ma' allâh lânesi
- 3 Şıdḡ u ‘adl ü ḥilm ü ‘ilm zâtına maḡhar idüp
Çâr-yâr-ı bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
- 4 Ebrû-yı iḡbâliniñ mâh-ı felek ḡasret-keşi
Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi
- 5 ‘Arş câh-ı ḡadriniñ evc-âşinâ-yı rif ati
Çarḡ bâḡ-ı şânınıñ bir sebze-i bigânesi
- 6 Bezm-gâh-ı sâḡar-ı ‘aşkı dil-i ‘uşşâḡdır
Ḳalb-i ‘ârifdir şarâb-ı şevḡiniñ ḡum-ḡânesi
- 7 Kâse-i in‘âmınıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Bâde-i iḡsânınıñ ins ü melek mestânesi
- 8 Cûy-bâr-ı cûdunuñ mâh-ı münevver kûzesi
Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luḡfunuñ peymânesi
- 9 Ḳulzüm-i esrâr u ḡikmetde dür-i ḡudret-şâdef
Genc-i ‘irfân ü kemâliñ gevher-i yek-dânesi
- 10 Ḥıl‘ at-ârâ-yı le‘ amrük nâm-dâr-ı iştıfâ
Taḡt-gâh-ı ‘arş-ı a‘lâ mesned-i şâhânesi
- 11 Kuḡl-i mâ-zâḡa'l-başar maḡşûş-ı çeşm-i ekḡeli
İns ü cânıñ maḡlab-ı a‘lâ olan cânânesi

12 Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
İsterem ma' zûr ola evzâ' -ı güstâhânesi

657 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Yağdı cânı bezm-i ' aşkıñ âteşin peymânesi
Bağrı yanıktır o bezmiñ lâle-veş mestânesi

2 ' Aşk odur kim şem' -i hüsn-i dilberi biñ cân ile
Görmeden mağv-ı vücûd itmek gerek pervânesi

3 ' Âşıkı yâd eylese derd-i dilin itse su'âl
Şehr-i hüsnüñ hâtır-âzâr olmasa cânânesi

4 Müjde zencîr-i cünûna ey şekîb ü ' aql u cân
Oldı dil bir Leylî-i hüsnüñ yine dîvânesi

5 El-ğazer pür-ğânümân-sûz-ı cihândır ey Nazîm
Bezm-i ' aşkıñ her tolu peymâne-i kâşânesi

658 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bâde kim germî-fezâ-yı sînedir her cür' ası
Âteş-i hürmen-güdâz-ı kînedir her cür' ası

2 Hep anıñla gördi ruhsâr-ı şafâyı ehl-i dil
Nûr-bağş-ı dîde-i âyînedir her cür' ası

3 Ser-girân-ı câmiyuz bir bâdeniñ kim dem-be-dem
' Âkıbet sûz-ı gam-ı dîrînedir her cür' ası

4 Şun o meyden kim kadeh-nûşân-ı ' aşka sâkiyâ
Gevher-i şevkiyle pür-gencînedir her cür' ası

5 Bir şarâb-ı dil-fürûzuñ mestiyüz kim ey Nazîm
Şem^ç -i bezm-i leyle-i âzînedir her cür^ç ası

659 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

1 Bâde kim tûfân-ı dûzeḡ-rîzdir her қаṭresi
Dâḡ-ı reşk-i şems-i rüstâḡîzdir her қаṭresi

2 Tünd-bâd-ı âhdan deryâ-yı ḡûn-ı eşkimiñ
Dem-be-dem bir mevc-i âteş-ḡîzdir her қаṭresi

3 ^ç Aks-i ebrûsıyla sâḡîniñ elinde câm-ı mey
Na^ç l-der-âteş fûsûn-âmîzdir her қаṭresi

4 Şâdî-i vaşlıyla hicrânında ağlarsam nola
Böyle bir eşk-i neşâṭ-engîzdir her қаṭresi

5 Bir meyiñ pâ-yı ḡumında ser-girânız kim Nazîm
Zâhide âb-ı ruḡ-ı perḡîzdir her қаṭresi

660 (T: 318a, H: 226b, R: 300a, A: 257a)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

1 Bâde kim tenvîr-i tûfân-pîşedir her қаṭresi
Âteş-i seyyâre-i endîşedir her қаṭresi

2 Ḥüsnini gülgûne-i şevḡ itse ârâyiş nola
Nev^ç arûs-ı ḡacle-ḡâh-ı şîşedir her қаṭresi

3 Cür^ç asın çekse semender bahre pür-tâb eyleye
Sîne-sûz-ı şîr-i âteş-pîşedir her қаṭresi

4 Bî-sütûn-ı ^ç aşḡda şarf itdigim ḡûn-ı diliñ
Gevher-i pîrâye-baḡş-ı tîşedir her қаṭresi

5 İçmemek mümkün midir ol bâdeden kim ey Nazîm

Dâğ-ı reşk-i ' akl-ı hikmet-pîşedir her kaçresi

661 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bâde kim rûh-ı revân-ı şîşedir her kaçresi
Cevher-i âyîne-i endîşedir her kaçresi
- 2 Gör dem-â-dem eşkimi müjgân-ı hûn-âlûd ile
Âb-ı germ-i nahl-i âteş-rîşedir her kaçresi
- 3 Kûh-ı ' aşk içre o Ferhâdam ki eşk-i çeşmimiñ
Âteşin cevher-nümâ-yı tîşedir her kaçresi
- 4 Neşve-i câm-ı maḥabbet mihri eyler bî-ķarâr
Hûş-ber ü şîr-i gerdûn-pîşedir her kaçresi
- 5 Dürd-nûş-ı feyziyüz bir bâdeniñ kim ey Nazîm
Şem' -i bezm-i şad-Felâtûn-pîşedir her kaçresi

662 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 ' İşve çeşm-i mestiniñ âşüfte bir âlüftesi
Fitne çîn-i zülfünüñ âlüfte bir âşüftesi
- 2 Ol mehiñ bâğ-ı felekde mihrin ister kim gönül
Bir gül-i hurşîd ola her ğonca-i neşküftesi
- 3 Çeşm-i dil hemvâre der-hâb olsa da dilberdedir
Ehl-i ' aşkıñ cümle bîdâr-ı ebeddir huftesi
- 4 Dildir ol gencîne kim yâķût-ı mihre dem-be-dem
Seng-i ta' n-endâz olur her gevher-i nâ-süftesi
- 5 Tâze aḥkâm-ı ma' âniyle Nazîm'iñ olmada
Köhne taķvîm-i sūḥan rû-gerde-i nev-güftesi

663 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Lâyık şerâr-ı âteş-i dil olsa jâlesi
Bir gülşeniñ ki dâğ-ı derûn ola lâlesi
- 2 Nüh-câm-ı âsumâna daği cür' a-rîz olur
' Aşkıñ habâb-ı bâde kadar bir piyâlesi
- 3 Müjgânlarım sûtûr-ı kitâb-ı cünûn olup
Olmuş nüvişte hûn-ı cigerle maqâlesi
- 4 Bende ' aceb mi olmasa cem' iyyet-i şekîb
Yârîñ dağıtdı ' aqlımı müşgîn külâlesi
- 5 Bir leylî-i cemâl için üstâd-ı ' aşqdan
Meşq-i cünûn imiş dil-i zârîñ kabâlesi
- 6 Dilber kolumdadır nola nâz itsem ey felek
Ol mâhîñ oldı halka-i âğûş hâlesi
- 7 Feryâd-ı ' andelîb-i dili diñlemez o gül
Bilmem Nazîm gûşına girmez mi nâlesi

664 (T: 318b, H: 227b, R: 300b, A: 257b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Dağıtdı husrev-i dil eşk-i çeşm dânesini
Sipâh-ı hasrete bezl eyledi hızânesini
- 2 Halîde eyledi çaq câna nâvek-i müjesin
Kemân-keşim katı nâzük bilür nişânesini
- 3 Kemâl-i serdî-i âh-ı hezârdândır kim
Güm itdi âteş-i gönca seher zebânesini

- 4 O zülfe beste-diliz kim olurdu reşk ile çâk
Göreydi pençe-i hürşîd şekl-i şânesini
- 5 Nazîm dildâr o ‘ anğâ-yı Kâf-ı himmet kim
Ziyâret ide Süleymânlar âşiyânesini

665 (T: 318b, H: 227b, R: 300b, A: 258a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Hilâl şanma diküp menzile nişânımızı
Sipihre eyledik âvîhte kemânımızı
- 2 Ola şabâh-ı kıyâmet gelû-girifte vü lâl
İderse tu‘ me hümâ mağz-ı üstühânımızı
- 3 Hümâ-yı evc-i kemâliz ki eylese yeridir
Firâz-ı sidre temennâ-yı âşiyânımızı
- 4 Biziz o hâce-i kâlâ-fürûş-ı medhûşı
Ki dest-i ‘ aşk güşâd eyledi dükânımızı
- 5 Zebân-ı dil bilür işrâkiyân-ı ‘ aşkdanuz
Henûz bilmedi lâl olmayan lisânımızı
- 6 ‘ Aceb mi sâhil-i maqşûda irse fülk-i ümîd
Nesîm-i luţf-ı Hudâ açdı båd-bânımızı
- 7 Ümîd ü bîmi geçüp virmişüz Nazîm-âsâ
Habâb-ı âb gibi bâda hânümânımızı

666 (T: 319a, H: 227b, R: 300b, A: 258a)
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Gül gibi yâr diñledi harf-i recâmızı
İtdik resîde güş-ı kabûle du‘ âmızı
- 2 Raħm itdi rûy-ı zerdimize kalb-i saht-ı yâr

Gösterdi ‘aşk seng-rübâ kehrübâmızı

3 Âgûşa aldık ol şanemiñ mû-miyânını
Bulduk henûz derd-i dile mûmyâmızı

4 Şâyed tegâfûlâne ide nâz ile nigâh
Levh-i niyâza naqş ideriz müdde‘âmızı

5 Pâ-mâl-i nâz olup göge çıkdı ğubârımız
Çekdik dü-çeşm-i mihr ü mehe tûtüyâmızı

6 Fermân-ı ‘aşka virdi boyun kıumriyân görüp
Bir serv-i nâz şevkine tavk-ı rızâmızı

7 Manzûr-ı yâr olup dil-i şûrîdemiz Nazîm
Bir şâhîñ itdik âyine-dârı gedâmızı

667 (T: 319a, H: 228a, R: 301a, A: 258a)
(Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

1 Biz gözyaşıyla döndürürüz âsiyâmızı
Mâ-beynimizde naql ideriz mâcerâmızı

2 Telhâbe-i maħabbet ile bî-ħod olmayan
Bilmez henûz neşve-i zevk-i fenâmızı

3 İtmiş riyâz-ı‘aşkda ârâm-gâhımız
Mensûb-ı eşk ü âh iden âb u hevâmızı

4 Bir yemde fûlk-rân-ı necâtız ki ibtidâ
Âgûş-ı mevcde buluruz nâħudâmızı

5 Bilmez devâ-yı ‘illetimiz ‘aql-ı Bû ‘Alî
Yazmaz bizim cerîde-i kıanûn şifâmızı

6 Çekdi zebâna âh-ı dil-i şu‘le-pâşımız
İtdik nişânde burc-ı bedende livâmızı

7 Bî-ţâkatâne cilve idüp ıtab´ ımız Nazım
Pervâza bâl-beste getürdük hümâmızı

668 (T: 319a, H: 228a, R: 301a, A: 258a)
(Mütefâ´ ilün Mütefâ´ ilün Mütefâ´ ilün Mütefâ´ ilün)

1 Kını ey felek yine neylediñ benim âfitâb-ı cihânımı
Gül-i bâğ-ı hâşıl-ı ´ ömrümi o nihâl-i gülşen-i cânımı

2 Elem-i firâk ile kâmetim ham olup neler çekerim henüz
Kıomadı bu bâr-ı girân-ı ğam bedenimde tâb u tüvânımı

3 O perîniñ âteş-i hasreti dil-i nâ-şabûrımı yağıdı âh
Nola eylesem yine âşikâre cihâna süz-ı nihânımı

4 İdüp intizârımı ber-ţaraf ne zamân görür ola gözlerim
Ruğı gül o ğonca-dehânımı haţ-ı sebz o serv-i revânımı

5 Ser-i hâr-ı nâhun-ı fûrkatı ne kadar olursa gelû-hırâş
O gülüñ ki girmeye ğuşına kıomam elden âh u figânımı

6 Dil-i nâle-kârımı ´ âkıbet hedef-i hadeng-i nigâh idem
Dem ola görüp ferağımdan ol gözi tır ü kaşı kemânımı

7 Yine hacle-ğâh-ı sühandâ hâl-i mu´ anber eyledim ey Nazım
Ruğ-ı nev´ arûs-ı mu´ âyene reşehât-ı kilik-i beyânımı

669 (T: 319b, H: 228b, R: 301b, A: 258b)
(Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün Mefâ´ ilün)

1 Dil-i nâ-şâdımı ey çarğ ğamdan dır gördüñ mi
´ Aceb devrinde sen de bir dil-i mesrûr gördüñ mi

2 Dem-â-dem seng-sâr-ı hayret eyler dest-i bîdâdıñ
Hele bir kerre şehri-hâtırım ma´ mûr gördüñ mi

3 Pey-â-pey şunmadan kaçdıñ nedir ey sâķi-i devrân
Bu zehr-âb-ı sitemden hiç beni maħmûr gördüñ mi

4 Haber eglendi gelmez kaldı çin-i zülf-i dilberde
Şabâ söyle ne ‘ âlemde dil-i mehcûr gördüñ mi

5 Niçün inkâr idersin zevķini câm-ı meyiñ zâhid
Kenâr-ı bezme geldiñ sâ‘ id-i billûr gördüñ mi

6 Neden bilsem nigâh-ı merħamet âyîne-i ħalbe
Cemâl-i bâ-kemâliñ yoħsa ey mağrûr gördüñ mi

7 ‘ İzârın seyr idüp ey dil şeb-i zülfünde dildârıñ
Nazîm-i zâr-veş ħadre irişdiñ nûr gördüñ mi

670 (T: 319b, H: 228b, R: 301b, A: 258b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Hecr-i la‘ liñle şarâb-ı nâba urdum kendimi
Ĥalķa-i meclis gibi girdâba urdum kendimi

2 Bir zamân câm-ı lebiñle mest idim şimdi velî
Gûş idüp destân-ı hecriñ ħâba urdum kendimi

3 Berķ-ı cân-kâh-ı ruħuñla germ olup pervâne-veş
Bezm-i ħamda şem‘ -i âteş-tâba urdum kendimi

4 Sûz-ı tâb-ı ‘ aşķ dilde eşķ-i ħasret dîdede
Geh ħamiñdan âteşe geh âba urdum kendimi

5 Ėamze-i yâra Nazîm-i zâr-veş ħurbân olup
Cân u dilden deşne-i ħaşşâba urdum kendimi

671 (T: 320a, H: 228b, R: 301b, A: 258b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Ey hoş ol vaķt-i şafâ kim ħamım aşlâ yoğ idi

- Fikr-i imrûz ile endîşe-i ferdâ yoğ idi
- 2 Ğarķa-i ķulzüm-i Őevķ olmuş idi cān u dilim
İki fŭlk ile dağı nŭh-yem-i ĥadrā yoğ idi
- 3 Őāĥ-ı naĥl-i emelim sebz-i ber-āverde idi
Őŭre-zārı bu cihānıñ ‘adem-āsā yoğ idi
- 4 Dāmen-i dilde pŭr olmuŐ idi gŭl-berg-i ūmĭd
Zaĥmet-i pāy-ı recā dest-i temennā yoğ idi
- 5 Dŭrc-i ĥāĥiŐ gŭher-i kām ile pŭr olmuş idi
Lŭcce yād olmaz idi bir dŭr-i yektā yoğ idi
- 6 Der-miyān itmiş idik ĥŭŐe-i maķŐŭdımızı
Kişt-i bĭ-ĥāŐıl-ı ĥırmen-geh-i dŭnyā yoğ idi
- 7 Mest idik ‘aŐķ ile bir bezm-i feraĥ-gŭsterde
Minnet-i sākĭ-i maĥmŭrĭ-i Őahbā yoğ idi
- 8 ‘ĀŐıķa mŭnis idi dilber-i Őĭrĭn-kārı
Ķayd-ı hem-sāyegĭ-i Őāhid-i ra‘ nā yoğ idi
- 9 Bir perĭ gŭnlŭmi itmişdi rŭbŭde ki o dem
‘Arşa-i ‘aŐķda Mecnŭnla Leylā yoğ idi
- 10 Ehl-i ‘aŐķ olmuş idi ĥayret ile ser-der-piş
Tekye-i ĥarĥda bu sŭziŐ ū bu ĥavĥā yoğ idi
- 11 Tekye ol tekye-i ‘aŐķ idi Nazĭmā ki dağı
Ĥān-ķāĥ-ı felek ū zāhid-i ĥod-rā yoğ idi

672 (T: 320a, H: 229a, R: 302a, A: 259a)
(Mef ūlŭ Fā‘ ilātŭ Mefā‘ ilŭ Fā‘ ilŭn)

- 1 Mecnŭn ki mŭlk-i ‘aŐķa Şeh-i ĥam-sipāĥ idi
Perr-i kŭleh serinde anıñ dŭd-ı āĥ idi

2 Mecnûn ki zûlf-i Leyliye olmuşdı beste-dil
Kârı dem-â-dem âh idi bahtı siyâh idi

3 Mecnûn ki küşte olduğına tîğ-ı ‘ aşğdan
Her zağm-ı cân-sitân-ı dili bir güvâh idi

4 Mecnûn ki tã’ir-i dili olmuşdı pür-şikest
Hep hâr-zâr-ı ‘ aşğ añna pervâz-gâh idi

5 Mecnûn ki kişver-i dili vîrân olup Nazîm
Hayl-i hayâl-i Leylî için şâh-râh idi

673 (T: 320a, H: 229a, R: 302a, A: 259a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Kkanı o dem ki iden yâri nerm âhım idi
Du‘ â-yı nîm-şeb ü vird-i şubh-gâhım idi

2 Kkanı o dem ki ğam-ı derd-i ‘ aşkıım işbâta
Sirişk-i dîde ruğ-ı zerd iki güvâhım idi

3 Kkanı o dem ki baña eyledikçe çeşmi ‘ itâb
Zebân-ı hâl ile müjgânı ‘ özr-hâhım idi

4 Kkanı o dem ki ruğıyla cebîn-i pür-nûrı
Şeherde mihr-i ümîdim şebimde mâhım idi

5 Kkanı o dem ki ser-i kûy-ı yâra vardıkça
Hayâl-i şevk-i vişâli refik-i râhım idi

6 Kkanı o dem ki görüp yâri ‘ arz-ı hâl itsem
Niyâz-nâme-i derd-i dilim nigâhım idi

7 Kkanı o dem ki iderdiñ hezâr nâz u niyâz
Nazîm-i zâr gibi ben gedâ o şâhım idi

674 (T: 320b, H: 229a, R: 302a, A: 259a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Çemende gül gibi bir bezm-i dil-sitân kurdı
Şükûfe-zârda her nahl sâye-bân kurdı
- 2 ' Aceb mi olsa ham-ı zülfi pâ-y-ı ' aqla ' iğâl
Bu fitne dâmın o şayyâd-ı bî-amân kurdı
- 3 Nişân-ı tîri dil âmâc-ı nâvek-i cândır
O ebruvân-ı muğavves iki kemân kurdı
- 4 Harîm-i hüsne siyeh hâli zîr-i zülfünden
Mişâl-i şeb-rev-i dil düzd nerdübân kurdı
- 5 Şabâh-ı haşre dek eşkâl-i şun' -ı bâkîdir
O haymedir bu ki Hallâk-ı ins ü cân kurdı
- 6 Henûz menzili evc-i ' ademdedir şimdi
Bu kâr-gehde çok üstâd rîsmân kurdı
- 7 Koyunda bir kuzu besler şikârsız olmaz
Hele Nazîm gibi görmedim cihân kurdı

675 (T: 320b, H: 229b, R: 302b, A: 259b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Emânet-i dil-i şeydâ ki zülf-i yâra konıldı
Hemân o tu' meye beñzer dehân-ı mâra konıldı
- 2 Ruğunda hâl-i mu' anber kıyâs itme o mâhîñ
Ki nokta-i kalem-i şun' dur ' izâra konıldı
- 3 Riyâz-ı hüsne degildir o bîni gönca-i zanbağ
Mişâl-i vefk ki tûmâr olup bahâra konıldı
- 4 Se-rûze devlete olma firîfte kim o gevher

Hezâr efsere-i hâkân-ı tâc-dâra konıldı

- 5 Nazîm bulsa nola dâğ-ı derd-i ‘ aşk ile şöret
Ezel ki nâm-ı maḥabbet dil-i nizâra konıldı

676 (T: 321a, H: 229b, R: 302b, A: 259b)
(Mef’ ûlü Mefâ’ îlü Mefâ’ îlü Fe’ ûlün)

- 1 Şahbâ-yı maḥabbet ḳadeḫ-i câna döküldi
Ḥûn oldı gelüp çeşmime dâmâna döküldi

- 2 Hep aḫker-i dâğ oldı fırâḳıyla gözümden
Her ḳatre ki bu sîne-i sûzâna döküldi

- 3 Ḥançer-be-kef işkeste-küleḫ ber-zede-dâmen
‘ Uşşâḳ meger pâyına mestâne döküldi

- 4 Güftâra mecâl olmadı mest itdi nigâhı
Şahbâ-yı temennâda girîbâna döküldi

- 5 Elmâs-ı maḥabbet işimi gördi Nazîmâ
Şimden-girü zaḫm-ı dil-i nâlâna döküldi

677 (T: 321a, H: 229b, R: 302b, A: 259b)
(Mef’ ûlü Mefâ’ îlü Mefâ’ îlü Fe’ ûlün)

- 1 Yâr eyler idi mihr ü vefâ söz bir olaydı
Hep muntazır-ı mihr ü vefâ yüz bir olaydı

- 2 ‘ Âşık şaḳınur sevdiğini iki gözünden
‘ Âşıkda nolaydı dil iki göz bir olaydı

- 3 Zülf ü ruḫına nâzır olurdu seḫer ü şâm
Yâr ile eger dil gice gündüz bir olaydı

- 4 Eylerdi derûnumda yer aḫyâr-ı dü-rûya
Âyînedeki gibi iki yüz bir olaydı

5 Her sâl Nazîm eyleriz ümmîd-i fütûhât
Allâh Te'âlâ vire biñ yüz bir olaydı

678 (T: 321a, H: 230a, R: 303a, A: 259b)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Hıta-ı ruhsârı dün bitti bugün dilber terâş itdi
Kamer devrinde bir âşûb idi tiz bitti tiz yitdi

2 Görüp hıttıñ nola bâzîçe-i 'aşkından el çeksek
Bisât-ı hüsni tayy oldı şakalı oyunun bitdi

3 Gönül bir sâde-rû ister hıta-âver oldı maħbûbı
Nola çekse beyâza defterin zîrâ ki eskitdi

4 Güni mağribde doğdı 'âlem-i hüsnuñ temâşâ kıl
O hıtt-ı pür-fiten mülk-i cemâle neyledi nitdi

5 Nazîmâ lûle-i hâmem hıta-ı dil-dâr vaşında
Çemen-zâr-ı beyâna çeşme-i ma' nâyı ağıtdı

679 (T: 321b, H: 230a, R: 303a, A: 260a)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Müretteb eyleyüp bezm-i şafâyı ham koyup gitdi
Bu meclisde ne Cemler yerine âdem koyup gitdi

2 Vişâlin va' de kıldı ol perî gözden nihân oldı
Dil-i mecrûha zehr-âlûd bir merhem koyup gitdi

3 Hıyât ümmîd iderken la' l-i cân-baħşından âhir-kâr
Beni dil-mürde tenhâ ol Mesîhâ-dem koyup gitdi

4 Kerem âşârı yok 'âlemde ey dil var ise ancak
Hemân bir nâmı kaldı anı da Hâtem koyup gitdi

- 5 Nazîmâ yok yere râz-ı dehân-ı yâri fikr itme
Ki erbâb-ı başîret hep anı mübhem koyup gitdi

680 (T: 321b, H: 230a, R: 303a, A: 260a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Tâbîb-i gamze diliñ kârını tamâm itdi
Devâ-yı 'illet-i bîmârını tamâm itdi

- 2 Şehâb-ı şun' yetişdirdi sebze-i haşını
Cemâl bâğınınñ ezhârını tamâm itdi

- 3 Yazup gubâr-ı haşın kıl kalemle ol ebrû
Henûz muşhaf-ı ruhsârını tamâm itdi

- 4 Şeb-i vişâl göründi hilâl ebrû-yı yâr
Gönülde rûze-i dîdârını tamâm itdi

- 5 Düşürdi dilberi meclisde hâb-ı nâza Nazîm
Hikâyet-i dil-i gam-hârını tamâm itdi

681 (T: 321b, H: 230b, R: 303b, A: 260a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Benimle 'ahd ü peymâna o mest-i nâz el tutdı
Murâd üzre hele bünyâd-ı ümmîdim temel tutdı

- 2 Perîşân turre feyz-i giryeden kâmet bülend olmuş
Nihâl-i hâhişim ser-sebz olup nahl-i emel tutdı

- 3 Nola âgûşum açsam hâle-veş tâ vaqt-i hilkatden
Daği ol mâh-sîmâyı gözüm rûz-ı ezel tutdı

- 4 Degildir pâ-nihâde deşt ü kûh Qays u Ferhâd
Tarîk-i vâdî-i 'aşkı dil-i şeydâ güzel tutdı

- 5 Yetiş sâkî şarâb-ı şevk u şâdî şüst u şû kılsun

Nazîm'in ğuşşadan câm-ı dilin gerd ü kesel tıtdı

682 (T: 321b, H: 230b, R: 303b, A: 260a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 ' İzâr-ı pâkine yârîñ ğaţ-ı siyâh yetişdi
O âfet-i dil-i ' uşşâka ya' ni âh yetişdi
- 2 Döküldi ruğlarına zülfi başdı ğaţ-ı ' izârı
O şâh-ı ğüsne yine her taraf sipâh yetişdi
- 3 ' Aceb mi eylese pâ-mâl ehl-i ğüsni niyâzı
Semend-i nâz ile bir tıfl-ı kec-külâh yetişdi
- 4 Pür eyle sâğara sâķî mey-i şebâna sürülsün
Ħumârı def' idelim geldi şubğ-ğâh yetişdi
- 5 ' Aceb mi tab' -ı bülendiyle ğün gibi ' alem olsa
Nazîm'e himmet-i üstâd-ı ğayr-ğâh yetişdi

683 (T: 322a, H: 230b, R: 303b, A: 260b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Sirişk-i âlime mey bezm-ğehde ter düşdi
Ħabâb-ı çeşmime evvel nığehde ter düşdi
- 2 Görünce meyden o rûy-ı cebîni ğarķ-ı ' araķ
Hemân felekde değil mihr ü mehde ter düşdi
- 3 Çemende sünbül-i pür-jâle şanma seyr idicek
Şikenc-i zülfini zîr-i külehde ter düşdi
- 4 Gözüm bu şeb boyanup ğûn-ı ğasret ile seğer
Görünce ğâb o çeşm-i siyehde ter düşdi
- 5 Duyup açıldığını ğoncanıñ nesîm-i hezâr
Gelürken eşķ-feşân nîm-i rehde ter düşdi

6 Esîr iken zekânında rakîbe luḫfın añup
Daḫi o şûḫa dil-i zâr o çehde ter düşdi

7 O mest-i nâzı Nazîmâ niyâzım ağlatdı
Nevâ-yı nây-ı dilim bezm-i şehde ter düşdi

684 (T: 322a, H: 230b, R: 304a, A: 260b)
(Mütefâ' ilün Fe' ûlün Mütefâ' ilün Fe' ûlün)

1 Şalınup o sâķî-i nâz ḫad ü kâmeti ile geçdi
Düşüp ayağına gönlüm nice ḫâlet ile geçdi

2 Ruḫ-ı âlini görelden gözüm oldı garḫa-i ḫûn
Ol gül âl idüp bu rengi baña şan' at ile geçdi

3 Acısın duyurmadı hîç eşer itdi nâzikâne
Dile tîr-i ğamze bilmem ne nezâket ile geçdi

4 Bu gice o mâh-veşle yine şubḫa dek görüşdük
Şeb-i hecr-i mâh-tâbı dem-i vuşlat ile geçdi

5 Nola âdemiyyet itse görünüp Nazîm-i zâra
O perî-cemâli rûz u şebi da' vet ile geçdi

685 (T: 322a, H: 231a, R: 304a, A: 260b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Dil zülfüne dîvâne olup silsile çekdi
Yâ ḫaşlarıña meyl ideli ay çile çekdi

2 Doldursa nola nây-ı gelûyı dil-i şeydâ
Zîrâ ki dem-i nâleyi bî-fâşıla çekdi

3 Pây-ı dil ile bâdiye-peymâ-yı maḫabbet
Ne zaḫmet-i reh ne elem-i âbile çekdi

- 4 Bang-i ceresi nâle-i dil âh-ı derûndur
Şahrâ-yı maḥabbetde o kim kâfile çekdi
- 5 Cûş eyleyli dilde yem-i mihr ü maḥabbet
Mellâḥ sükûn zevraḫını sâhile çekdi
- 6 Cânâna yetişdi nola cân virse dil-i zâr
Zann itme ki yol zaḫmetini nâfile çekdi
- 7 Oldı birisi mest Nazîmâ biri mestûr
Ol bâdeyi kim Ḳays ile Leylâ bile çekdi

686 (T: 322b, H: 231a, R: 304a, A: 260b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Tenimde menzilin kim ol kemân-ı ebruvân dikdi
Süveydâ-yı dile pertâb idüp tîrin nişân dikdi
- 2 Görüp müjgân-ı hûn-âlûd şanma bâğbân-ı aşḫ
Kenâr-ı cûyda şaf şaf nihâl-i ergavân dikdi
- 3 Yine bir iş çıkardı sûzen-i müjgân-ı dil-dûzı
Ser-â-ser çâk-ı sînem ol ṭabîb-i mihrîbân dikdi
- 4 Şerâr-efşân olup fark-ı serimde şu' le-i âhım
Yine burc-ı bedende bir livâ-yı el-amân dikdi
- 5 Degil hürşîd-i âlem-tâb cânâ çeşm-i ḫayrânın
Görüp ḫüsnuñ Nazîm-âsâ sipîhr-i nâ-tüvân dikdi

687 (T: 322b, H: 231a, R: 304a, A: 261a)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ḫayret ki itdi çeşmimi hûn-âbdan tehî
Bir câmdır ki ḫaldı mey-i nâbdan tehî
- 2 Ârâm-gâh-ı dil ki zenaḫdânîñ olmadı

Çâh-ı nıgûndur olsa nola âbdan tehî

3 Zülfûñ taḥayyül eyleyemez dîde giryeden
Oldı o şîşe sünbül-i pür-tâbdan tehî

4 Olsa derûn-ı dil nola mihriñle dem-be-dem
Hiç kân olur mı gevher-i nâ-yâbdan tehî

5 ‘İbretle baḫ sipihre Nazîmâ bu dâr u gîr
Ḳalmıř hezâr Rüstem ü Sührâb'dan tehî

688 (T: 322b, H: 231b, R: 304b, A: 261a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Ḳalursa mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbâb tehî
Elimde olmaya câm-ı şarâb-ı nâb tehî

2 ‘Aceb mi şerḫa çeküp dâğ-dâr-ı ‘aşḫ olsa
Mişâl-i lâle degildir dil-i ḫarâb tehî

3 Nüḫûd-ı jâleyi maḫv itdi şanma ceyb-i güli
Çemende ḳaldı seḫer zerd-i âfitâb tehî

4 Nihân iken meh ü ḫurşîd mühre-veş şeb ü rûz
Olur mı ḫoḳḳa-i çarḫ-ı pür-inḳılâb tehî

5 Ğarîb devrine geldik bu bezmiñ ey sâḳî
Şikeste sâğar-ı şahbâ ḫum-ı şarâb tehî

6 Götürdi gûra felek şanma seyr idüp ḫurşîd
Ki ḳaldı efser-i Behrâm-ı kâm-yâb tehî

7 Nazîm gerd-i kederden derûn-ı şâf-dilân
Revâdır olsa mişâl-i ḫabâb-ı âb tehî

689 (T: 323a, H: 231b, R: 304b, A: 261a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 İderse cevri ni ol pür-cefâ ziyâde daği
Ne hûn-ı dil göresin çeşm-i mübtelâda daği

2 Raķıb ile olur ol mest-i nâz nûş-â-nûş
Şikeste sâġar-ı dil meclis-i belâda daği

3 Hevâ-yı dâne-i hâliyle murġ-ı şabr u şekıb
Ķalur mı dâm-geh-i kâkül-i dü-tâda daği

4 ‘ Aceb mi râz-ı cemâli açıl sa âyineye
Zamâne de bulunur bir derûn-ı sâde daği

5 Nazım böyle Ķalursa zamâne üstümüze
Ne cür‘ alar dökile bezm-i dil-rübâda daği

690 (T: 323a, H: 231b, R: 304b, A: 261a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Olur mı ‘ aşĶ ile dil sûz-ı sîned en hâlî
Ħarâbe-zâr degildir defîned en hâlî

2 Dili düşürmez idi bend-i zülfe hâlleri
Olaydı dâm-geh-i murġ çîned en hâlî

3 Telâtum-ı yem-i ‘ aşĶ itdi fülk-i ‘ aĶlı şikest
O ġarĶa-geh nola olsa sefîned en hâlî

4 Ķadeġ-keşân-ı rızânîñ ġabâb-ı bâde gibi
Ħum-ı derûnı olur dürd-i kîned en hâlî

5 Dükânçe-i dili cins-i hünerle mâl-â-mâl
Nazım-i nükte-fürûşuñ nesi neden hâlî

691 (T: 323a, H: 232a, R: 305a, A: 261b)
(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Dil bir şanemiñ oldı ki zünnâr-peresti
Taşvîr ider ebrûları mihrâb-ı elesti
- 2 Câ'iz ki ola bir daği nâz ile baktırca
Mir'ât-ı derûnumda budur bîm-i şikesti
- 3 Raħm itdi ad-i ħam-şüdeme nâleme dildâr
Pürdür o kemân taşa geer nâvek-i şastı
- 4 Bir bâdeyi nûş it ki dem-â-dem ola tevfi
Mey-ĥânesiniñ sâı-i peymâne-be-desti
- 5 Teng olmuş iken debdebe-i 'aşa dü-'âlem
Ey dergeh ola ĥücre-i dil cây-ı nişesti
- 6 Ehl-i dile yeksân görünür şâh ile dervîş
Birdir şaf-ı murğâna bülendî ile pestî
- 7 Her atre Nazîm olmada bir ber-ı cihân-sûz
Cârî ne 'aceb âteş olur girye-i mestî

692 (T: 323b, H: 232a, R: 305a, A: 261b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Degil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı arab şimdi
Nola gelseñ açılsa biz daği ey ĝonca-leb şimdi
- 2 'İzârında degil ĥa mevsim-i nevrûz-ı ĥûbîdir
Berâberdir terâzû-yı nazarda rûz u şeb şimdi
- 3 Şaınsun her giyâhı neşter-i âzâr olur soñra
Çemen-pîrâ-yı bâğ-ı vuşlatıñ kimdir 'aceb şimdi
- 4 Ĥumâr-ı derdî-i hecriñden aqlardım seniñ evvel
Şarâb-ı vuşlatıñdır giryeme cânâ sebeb şimdi
- 5 Seni hercâyî bir âfet opar dirlerdî tıfl iken

Benim âşûb-ı devrânım o sözler çıktı hep şimdi

- 6 Gül-i hâtır-güşâ-yı ‘ âşık olmuşken hezâr-aḥsent
Daḥi neşküftesin ey gonca-i bâğ-ı edeb şimdi
- 7 Nazîmâ ‘ azm-i maḫşûd eyle durma pâ-y-ı himmetle
Ki açıldı reh-i âmed-şûd-i semt-i taleb şimdi

693 (T: 323b, H: 232a, R: 305a, A: 261b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Dil-i şeydâ firâk-ı yâr ile rencîdedir şimdi
Gülünden ayrı düşmüş bülbül-i şûrîdedir şimdi
- 2 Tenim âzâde-i zaḥm olmamışken dâğ-ı ḥasretle
Temâşâ-yı cemâl-i yâra dîde dîdedir şimdi
- 3 Olup ser-der-hevâ-yı kâmeti bir serv-i bâlânî
Çekilmiş gayrden hemvâre dâmen-çîdedir şimdi
- 4 Ğam u şâdî ile giryân u ḥandân idi dil evvel
Ne nâ-şâdî-i Ğamda ne Ğam u şâdîdedir şimdi
- 5 Sorarlarsa Nazîm-i zârî yârân yâr derdinden
Gözi yaşın siler yok bir ‘ aceb vâdîdedir şimdi

694 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 261b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Bu gülsitân-ı fenâda o kim güşâde bulundu
Elinde gül gibi zerrîn kadeḥle bâde bulundu
- 2 Ser-i ‘ adûda o kim cilve-güster oldu cihânda
Hemîşe ḥâk-i reh ü dâ’imâ fûtâde bulundu
- 3 Kılursa tîr nola kâmet-i elif gibi hemvâr
Ḥamîde kıldı kemân kec-revi ki yâda bulundu

4 Vazîfe-i ğam u haţţın çıķarmıř ol şeh-i hûbân
Resîd olan dil ü cân kûy-ı dil-rübâda bulundu

5 Cemâl-i şâhid-i maķşûda âşinâ olan ey dil
Mişâl-i âyine rûşen-nihâd u sâde bulundu

6 Ser-i itâ‘ ate teslîm-i dâĝın itdi gül-i âl
Tamâm âdem olan rûtbe-i rızâda bulundu

7 Nazîm maĝfîret ümmîdin eyleyen seher ü şâm
Hulûş-ı kalb ile dergâh-ı Kibriyâ'da bulundu

695 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 262a)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Geh yer bulundu şoşbete dilber bulunmadı
Dilber bulundu şoşbete geh yer bulunmadı

2 ‘Arz itdim ehl-i hâle diliñ mâcerâsını
Çeşmimden özge hâline aĝlar bulunmadı

3 Kaşr-ı şafâ mekânım idi şimdi başıma
Bâlîn-i râhat olmaĝa bir der bulunmadı

4 Oldum yolında hâk-i kadem âşinâlarıñ
Bir dem nigâh-ı merhamet eyler bulunmadı

5 Yâ Rab Nazîm-i bî-kesi sen eyle şâd-kâm
Ol nâ-murâda himmet ider er bulunmadı

696 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 262a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Şehd-i la‘ lin tutmadan tûtî şeker-hâlanmadı
Görmeden bülbül o gül-ruhsârı gûyâlanmadı

- 2 Eyledi bir nuṭṭ ile ihyâ o ‘Îsî-dem velî
Bir ṭabîb-i cân daḡi böyle Mesîḡâlanmadı
- 3 Olmadan pertev-girâ-yı âfitâb-ı ḡusn-i yâr
Mâh sîmâlanmadı ḡurşîd zîbâlanmadı
- 4 Feyz-i nûr-ı mihr-i ‘âlem-tâb ile maḡrûr iken
Ol hilâl-ebrûyı gördi ḡurre ḡarrâlanmadı
- 5 Sâ‘id-i sîmînine zîbâ yaraşdı tâze dâḡ
Böyle bir ḡâlîş sebîke ḡaḡ bu tamḡâlanmadı
- 6 Düşmedi ol ḡusrev-i ḡusne maḡall-i ‘arz-ı ḡâl
Keşret-i ‘uşşâḡdan bir laḡza tenḡâlanmadı
- 7 Fûrḡatinde ol dÛr-i yektâ-yı ḡusnÛñ dem mi var
Cûş-ı seylâb-ı sirişḡ-i dîde deryâlanmadı
- 8 Kimse ihyâ-yı ma‘ânîde Nazîm-âsâ henûz
Rûḡ-perver nuṭṭ-ı cân-baḡş ile ‘Îsâlanmadı

697 (T: 324b, H: 233a, R: 306a, A: 262a)
(Fâ‘ ilâtÛn Fâ‘ ilâtÛn Fâ‘ ilâtÛn Fâ‘ ilÛn)

- 1 Görmedikçe mihr ü mâhı ‘âlem ârâlanmadı
Bulmadıkça feyz-i mihrin mâh sîmâlanmadı
- 2 Şayḡal-ı ‘aşḡ açmadı çoḡdan mükedder göñlümi
ḡaldı jeng-âlûd o âyîne mücellâlanmadı
- 3 Serv-i ser-keş ol kıyâmet ḡâmeti seyr eyleyÛp
ḡacletinden oldu dâmen-çîde bâlâlanmadı
- 4 ḡûşına girmez o mâhıñ yoḡsa âh-ı pÛr-şerâr
Bir şeb olmaz kim çıkup çarḡa şÛreyyâlanmadı
- 5 MÛlk-i câna eyledi ḡÛkmÛn revân ol ebruvân

Böyle tevķî' -i melâhat daħi tuğrâlanmadı

6 Üstühân-ı sînem üzre gör sirişk-i çeşmimi
Dem mi vardır selsebîl-i ' aşk deryâlanmadı

7 Söz sevâd-ı müdde' âda levh-i zer-kâr-ı felek
Gün geçer mi mühre-i mihriyle zîbâlanmadı

8 İtmedikçe mühre-i tab' ıyla Süleymânlık Nazîm
Kulle-i kâf-ı sühanda kimse ' anķâlanmadı

698 (T: 324b, H: 233a, R: 306a, A: 262b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Kûyında çıkup nâz ile cânâne şalındı
Tâvûs-ı cinân başladı cev lâna şalındı

2 Yer yer aķın itdi sipeh-i ğamze-i tâtâr
Feryâd ki mülk-i dil-i nâlâna şalındı

3 Şimden-girü saçıl dökül ey çeşme-i vuşlat
Delv-i dil-i şeydâ çeh-i hicrâna şalındı

4 Hep şimdi şererdir dökülen dîdelerimden
' Aşk âteşi ol dem ki dil ü cânâna şalındı

5 Âvâze-i nazmîñla cihân doldı Nazîmâ
Şad-velvele nüh-günbed-i gerdâna şalındı

699 (T: 324b, H: 233b, R: 306b, A: 268a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Eylerim sâķî ne virseñ nûş deryâlar gibi
Mest olup itsem ' aceb mi cûş deryâlar gibi

2 ' Âşık-ı dîdârîñam olsam nola nezdîk ü dūr
Cezr ü medd-i ' aşk ile medhûş deryâlar gibi

3 Mazhar-ı nûr-ı tecellî tâ şabâh-ı haşr olur
Bî-dil ü bî-ţâkat u bî-hûş deryâlar gibi

4 Sûz-ı dilden dâğ-ı cismi âteşin girdâb olur
Sâz-ı ‘ aşkı kim iderse gûş deryâlar gibi

5 Şevk-i dîdâr üstühânın şaydırır ‘ aşıkların
Gösterir her mevci bir âgûş deryâlar gibi

6 Yâra te ’şîr itdi âhım cûş idüp oldum yine
Bir muvâfîk rûzgâra dûş deryâlar gibi

7 Şûret ü ma’ nî hem-âgûş olmak ister ey Nazîm
Cûşa gelmez olmayan hâmûş deryâlar gibi

700 (T: 325a, H: 233b, R: 306b, A: 268a)
(Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

1 Bütân ki bir yere cem’ oldılar hâma me gibi
O şûh oldı ser-i sühada imâme gibi

2 Meşâm-ı cânımı cânânın eyledi leb-rîz
Şemîm-i hâl-i ruhu ‘ anberîn şemâme gibi

3 Külâhını kec idelden o sebz-i teh gülgün
Serimde dûd-ı dil oldı siyâh ‘ amâme gibi

4 Fiğân ki pençe-i mihriyle ol meh-i hüsnum
Kâbâ-yı şabrımı çâk itdi köhne câme gibi

5 Şağın maḥabbet-i dil-dârı ğayra ifşâdan
Zebânın ey dil iki şağ olursa hâme gibi

6 Nazîm dest-i nedâmetle pâre pâre olur
Açılma râz-ı dili dil-rübâyâ nâme gibi

701 (T: 325a, H: 233b, R: 306b, A: 268b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Çalbiñ pür olsa dürr-i hünlerle şadef gibi
 Çadrin bilinmeye yine seng-i hazef gibi
- 2 Bu devr-i çenberîde olup meşğ-i imtiñân
 Sîlî-i nâ-uşûle göğüs germe def gibi
- 3 Te'sîr-i 'aşğ yağıdı süveydâmı oldu dil
 Gûyâ ki âfitâba muğâbil necef gibi
- 4 'Uşşâğ-ı dil-figâra belâlar mübârekî
 Ol mest-i nâz tîğ-ı teğâfûl be-kef gibi
- 5 Râz-ı dehân-ı yârda şarf-ı hayât idüp
 'Ömr-i 'azîz yok yere ey dil telef gibi
- 6 Eylere şikeste kalbini 'uşşâğ-ı bî-diliñ
 Hâtır gönül yanında anıñ ber-çaraf gibi
- 7 Germâbe-i sipihri yağar sûz-ı âh ile
 Sîneñ Nazîm külhan-ı pür-tâb u tef gibi

702 (T: 325b, H: 234a, R: 307a, A: 268b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Sebeb cünûnuma ol zülf-i nîm-tâb gibi
 Ki oldu her hamı zencîr-i ıztırâb gibi
- 2 Derûn-ı sînede râz-ı dili nihân eyle
 Açılma herkese ey gonca-leb kitâb gibi
- 3 Hayâl-i vuşlatıña oldu cân u dil kâni'
 Fezâda teşneyi cûyâ iden serâb gibi
- 4 Felekde sâye-i luğfun dirîğ eylemeyen

Cihânı zîr-i nigîn eyler âfitâb gibi

5 Fûrûğ-ı mihr-i tecellîyle feyz-yâb olur
Ol dil ki şâf ola mir'ât-ı mâh-tâb gibi

6 Nigâh-ı hasret ile kaldı dîde-i Cem'dir
Piyâlede görinen câ-be-câ habâb gibi

7 Fütâdelerde hemân cevriñe taḥammül iden
Nazîm-i zâr u perîşân u dil-ḥarâb gibi

703 (T: 325b, H: 234a, R: 307a, A: 268b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ḳadrin efzûn ola dirseñ dür-i nâ-yâb gibi
El-ḥazer olma sebük ḳatre-i sîm-âb gibi

2 Feyz ile sebz-i ter eyler çemen-i maḳşûdın
Aḳıdan göz yaşını dîde-i dolâb gibi

3 Çeker âğûşa şadef-veş güher-i ümmîdin
Şâf iden sîne-i bî-kînesini âb gibi

4 Sîneñi Rüstem-i destân-ı felek çâk eyler
Düşecek fırsatı fevt eyleme Sührâb gibi

5 Seni pâ-mâl idüp âb-ı ruḥuñ ḥâke döker
Ser-keş olma ḥazer it mihr-i cihân-tâb gibi

6 Muḫrib-i çarḫıñ elinden o da râḫat mı bulur
Doḳunan târ-ı nizâr-ı dile mızrâb gibi

7 Nazmıñı rişte-i ma' nâya geçür durma Nazîm
Gezsün elden ele tesbîḫ-i dür-i nâb gibi

704 (T: 326a, H: 234a, R: 307a, A: 269a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Meyl idüp fülk-i dil ü cân çekilür âb gibi
Ey melek turrelerin ħalka-i girdâb gibi
- 2 Ħaşre dek ħasret-i ħaddiñle ola sînesi çâk
Seni ol kim çeke âġûşuna miĦrâb gibi
- 3 Sâz-ı ‘aşkıñda dili târ mişâl itdi nizâr
Eyleyen ħançer-i müjġânını mızrâb gibi
- 4 Ser-i zülfüñde girih-beste olan pîçiş-i nâz
Rişte-i cân u dil-i zâra düşen tâb gibi
- 5 Nokta-i ħâliñi gördükçe süveydâ-yı dilim
Mużtarib olsa nola ħatre-i sîm-âb gibi
- 6 Rû-nümâ olmadı bir kerre cemâl-i maħşûd
Dîde-i baĥt-ı siyâhım daĥi der-ħâb gibi
- 7 Sînesin açdı Nazîmâ yine mestâne o mâh
Rûy-ı ümmîdime meftûĥ olan bâb gibi

705 (T: 326a, H: 234b, R: 307b, A: 262b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Çeşmiñe dûş oldu dil şemşîre ħâcet ħalmadı
Oynadı ġamzeñ cigerde tîre ħâcet ħalmadı
- 2 Pür-sevâd olmuş ħaţıñla levĥa-i mâh-ı ruĥuñ
Tâb u sûz-ı âh ile te’sîre ħâcet ħalmadı
- 3 Fârîġ ol şimden-girü derd-i derûnumdan tabîb
Kim baña oldu olan tedbîre ħâcet ħalmadı
- 4 Dâġ u sînem na‘l ü âteşken zuhûr itdi ħaţıñ
Ey meh-i nâ-mihribân teşĥîre ħâcet ħalmadı

5 Beste-i fitrâk-i ‘aşkıñdır gâzâl-i cân u dil
Şeh-süvârım gel yeter naḥcîre ḥâcet ḳalmadı

6 Saña ‘arz-ı ḥâl iderken bildik eşk ü âhdan
Nâme-i derd-i dili taḳrîre ḥâcet ḳalmadı

7 Şâhid-i ümmîd ‘arz itdi cemâlin ey Nazîm
Levh-i kâma ḥâhişi taşvîre ḥâcet ḳalmadı

706 (T: 326a, H: 234b, R: 307b, A: 262b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Tâb-ı şahbâ sâgar-ı mînâyı dil-sûz eyledi
‘Aşḳdır kim ‘âşık-ı şeydâyı dil-sûz eyledi

2 Olmada her pençe-i mercânı şem‘ -i şu‘ le-pâş
Ey dür-i yektâ ğamıñ deryâyı dil-sûz eyledi

3 Dem-be-dem dâĝ-ı derûnun âşikâr itmekdedir
Fürḳatiñ mihr-i cihân-ârâyı dil-sûz eyledi

4 Her gören ruḥsârıñı âh-ı ciger-tâb itmede
Âteş-i ‘aşkıñ seniñ dünyâyı dil-sûz eyledi

5 Âteş-i mihr ü maḥabbet sîne-germ itdi defi
Deldi cismin yaḳdı baĝrın nâyı dil-sûz eyledi

6 ‘Aşḳ te’sîri çenâr-ı bâĝı itdi sîne-tâb
Lâle-âsâ gonca-i ra‘ nâyı dil-sûz eyledi

7 Bezm-i ‘aşḳında Nazîm-i zârı da fânûs-veş
Şem‘ -i hicrânıyla ol hercâyı dil-sûz eyledi

707 (T: 326b, H: 234b, R: 308a, A: 262b)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Çeşm-i ḥûnînim ḥayâliñle şebistân eyledi

Her biri müjgânımıñ bir şem^ç -i sûzân eyledi

- 2 Râhat u ârâmımı sermâye-i ^ç aqlım gibi
Târz-ı destâr-ı perî-şânıñ perîşân eyledi
- 3 Fîtn-e-i hâl-i ^ç izârıñ gâret itdi dilleri
Bir siyeh kevkebdır ol çok mülk vîrân eyledi
- 4 Gülleri ârâyiş-i bâzâr kıldı rûzgâr
^ç Andelîbân-ı kafes bîhûde efgân eyledi
- 5 Ey gül-i ter nağmeñi gûş eyleyüp bülbül gibi
Goncalar gülşende hep çâk-i girîbân eyledi
- 6 Tâze tâze dâğlar yaqsam nola sultân-ı ^ç aşk
Lâle-zâr-ı sîne de meyl-i çerâgân eyledi
- 7 El-vedâ^ç ey gûşe-i hicrân Nazîm-i bî-ķarâr
Müjde-i vuşlatla ^ç azm-i kûy-ı cânân eyledi

708 (T: 326b, H: 235a, R: 308a, A: 263a)
(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Neşveniñ meydır meyiñ câm-ı dıraşşândır yeri
Feyz-i hâşiyet güherde gevheriñ kândır yeri
- 2 ^ç Aşk dilde dil derûn-ı sîne-i mecrûhda
Gevheriñ gencîne genciñ künc-i vîrândır yeri
- 3 Baķ leb-i tebhâle-dâr-ı yâra seyr it ruħların
Jâleniñ güldür gülüñ şahn-ı gülistândır yeri
- 4 Hâl-i ruhsârın görüp zülfünden eyle ihtirâz
Dâne olmaz dâmsız dâmıñsa pinhândır yeri
- 5 Eşk-i çeşmim âstînimden iner dâmânıma
Âb-ı seyliñ cûy cûyuñ baħr-i ^ç ummândır yeri

6 Şûrişîñ dîvânedir dîvâneniñ zencîrdir
‘Aşq u sevdâ dil diliñ zülf-i perîşândır yeri

7 Bâdeniñ peymânedir peymâneniñ meclis Nazîm
Sûz-ı tâbîñ mihr mihrîñ çarç-ı gerdândır yeri

709 (T: 326b, H: 235a, R: 308a, A: 263a)
(Mef’ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Dil mesken itdi turre-i müşgîn-i dilberi
Seyr eyile burc-ı ‘ağrebe konmuş kebûteri

2 Bir âfitâb-ı zühre-cebîniñ helâkiyüz
Kim çâk çâk ider dil-i mirrîhı hançeri

3 ‘Ar’ ar kıyâm-ı kaddi o nev-nahl-i ser-keşîñ
Pest itdi servi hâke düşürdi şanavberi

4 Şem’-i cemâli şevkine bezm-i vişâlde
Pervâne-i diliñ tutuşup yandı şeh-peri

5 ‘Arz itdi rûy-ı zerdin o sîmîn-bere Nazîm
Bildirdi fenn-i ‘aşq idügin kîmyâ-geri

710 (T: 327a, H: 235b, R: 308b, A: 263a)
(Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün)

1 Göñül bir şeh-süvâr-ı deşt-i hüsniñ oldı nağcîri
Ki çeşm-i âhuvândır hasret-i bâdâm-ı zencîri

2 Hâdeng-i ‘aşkıñıñ mecrûhıyuz kim bir kaşı yâniñ
Figâr-ı derdine zağmın duyurmaz sür’at-i tîri

3 Müzehhebdir ser-â-ser naqş-ı zîbâ-yı cemâliyle
‘Aceb mi şafha-i dil olsa yâriñ levh-i taşvîri

- 4 Dil-i şûrîde bir âteşle sûzân olmak ister kim
Yana berķ-ı derûnından zebân-ı şerh u takrîri
- 5 Şakınsun nâle-i hârâ-güdâz-ı dilden ol hûnî
Ki vaķt-i kâr yokdur dest-i dâmen-gîr-i te'sîri
- 6 Olur cevşen-güzâr-ı 'âfiyet âh-ı dil-i mazlûm
Ki hep sûz-ı derûndur cevher-i te'sîr-i şemşîri
- 7 Ğazâl-i hâveri eyler şikâr-ı ceng-i istignâ
Şalar eflâke pençe bîşe-zâr-ı himmetiñ şîri
- 8 İşâbet eylemez âmâc-ı maķşûda hadeng-i âh
O tîriñ olmadıkça kâmet-i ham-geşte zihgîri
- 9 Gözüñ aç huft-e-i bâlîni kim düş görmez âgâh ol
Hâzer hâb-ı ecelden kim olur maķşerde ta' bîri
- 10 Muķadder mâ-verâ-yı perdeden 'arz-ı cemâl eyler
Nazîm elden koma her vech ile mir'ât-ı taķdîri

711 (T: 327a, H: 235b, R: 308b, A: 263b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîĝ itme bize sâķî elinden geldügi hayrı
Nemiz var bezm-i meyde bir iki peymânenen ĝayrı
- 2 Nola sâĝar-be-kef olsaķ görüp yâri girîbân-çâk
O baħr-i berķ-mevciñ zevraķ-ı meyle çıkar seyri
- 3 Perestiş-ĝâh-ı 'âşık ebruvân-ı yârdır ancaķ
Maħabbet ehliniñ hûsn-i bütândır mescid ü deyri
- 4 Ser-i Ğays'a 'aceb mi sâye-bân olsa per-i murĝân
Süleymânlık iden 'aşķ içre añlar mantıķu't-ı tayr'ı
- 5 Nazîm-âsâ felekle tev'emânız nûş-ı şahbâda

Nemiz var bezm-i meyde bir iki peymânedden ğayrı

712 (T: 327b, H: 235b, R: 308b, A: 263b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Pür eyle sâğara sâķî şarâb-ı gül-gûnı
Piyâle devrini gör añma devr-i gerdûnı
- 2 Riyâz-ı mey-gedede bir gül olmuş üşkûfte
Derûnı âl görünür sepîd bîrûnı
- 3 O şûhı vâķıf-ı hâl eylemezdim ammâ kim
Görünce zabt idemem eşk-i çeşm-i pür-hûnı
- 4 Sevâd-ı hıtt ile levh-i ruḥun idüp tezyîn
Bitürdi sâķir-i hüsni kitâb-ı efsûnı
- 5 ' Aceb mi hüsni deyr-i derûna naķş itse
Göñül ki bir büt-i tannâzıñ oldu meftûnı
- 6 Nola düşürse beni şevķ-i zülfi şahrâya
Hevâ-yı Leylî beyâbana şaldı Mecnûn'ı
- 7 Cihânda ehl-i kemâliñ siyâhdır baḥtı
Nazîm devr-i sipihriñ kim oldu memnûnı

713 (T: 327b, H: 236a, R: 309a, A: 263b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Beste-i zünnâr-ı küfr-i zülfi 'Îsî milleti
Deyr-i hüsne bir şanem gelmiş Muḥammed ümmeti
- 2 Birbirine lâ-büd uymaz şöḥbet-i hûbân gibi
Bir şarâbiñ neşvesi her bâdeniñ keyfiyyeti
- 3 Bir kadeḥ meydır ' ilâcı şubḥ-dem sâķî yetiş
Bâdedir dil-ḥaste-i derd-i ḥumârıñ şerbeti

- 4 Bir Һabâba şaymaya nüh-câm-ı eflâki o kim
Sâğar-ı ‘ aşkıñ ola mest-i müdâm ‘ işreti
- 5 Bâde-i ‘ aşkıñ birer câmıñ ezel nûş itdiler
Mihr ü mâhıñ hep o meydendir dağı germiyyeti
- 6 Eylemiş her burc-ı dilde mihr-i ‘ aşkı bir maķâm
Ol meh-i Һüsñüñ henüz añlanmadı mâhiyyeti
- 7 Zann ider Һurşîd-i enver itdi mağribden tülû‘
Her gören semmûr ҡalpaķla o rûşen-ťal‘ atı
- 8 ‘ Âķıbet her bir kemâliñ bir zevâli olduğın
‘ Ârız-ı yâre baķup Һatıñdan aldım ‘ ibreti
- 9 Cebhesinde berķ urur nûr-ı şabâhu'l-Һayr-ı feyz
Tutdı dehri gün gibi ťab‘ -ı Nazîm'in şöhreti

714 (T: 328a, H: 236a, R: 309a, A: 264a)
(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Bir dil ki buldı sâye-i zülfüñde râĥatı
Neyler felekde zıll-i hümâ-yı sa‘ âdeti
- 2 Ehl-i niyâza maĥşer-i nâz eyle kûyuñı
Ķaddiñ gelüp ҡıyâma ҡoparsun ҡıyâmeti
- 3 Һurşîde ĝâlib olsa dağı mâh nûr ile
Şehr oğlanında olmaya hem-şehrî ĝayreti
- 4 Mışr-ı cemâlde meh-i Ken‘ ânı görmeyen
Seyr eylesün o mihr-i sipihr-i melâĥati
- 5 Mir‘ât-ı tâb-dâdede jeng-i muĥâldir
Rûşen-dilâna ehl-i riyâniñ naşîĥati

- 6 Ney gibi sûz-ı ‘aşk bilür neydügin o kim
Pür-dâğ-ı derd ola dil-i bî-tâb u tâkati
- 7 Bir seyyid-i melâhate olduḡ rübûde-dil
Kim haṡṡ-ı sebzi oldu nişân-ı siyâdeti
- 8 Ol kaşı yâyı sîneye bir kez çeken bilür
Tâ-sûz-ı zaḡm-ı nâvek-i ‘aşk u maḡabbeti
- 9 Berg-i gül üzre jâle kıyâs eyledim Nazîm
Tebḡâle-i lebiyle görünce o âfeti

715 (T: 328a, H: 236b, R: 309b, A: 264a)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Nola naḡş-ı murâdı gösterirse haṡṡ-ı ruḡsârı
Be-dîdâr oldu yârîñ cevher-i mir’ât-ı dîdârı
- 2 Hırâm-ı ḡadd-i ra‘ nâsı kelâm-ı la‘l-i zîbâsı
Unutdurdu tezerve cünbişi tûṡṡıye ḡüftârı
- 3 Revân olsa revâ fermân-ı ‘aşkı zîr ü bâlâya
Melek meftûn-ı eṡvârı beşer pâ-mâl-i reftârı
- 4 Dökülmüş ‘ârız-ı pür-tâbına kâkülleri olmuş
Ġazâl-i mihr naḡcîr-i kemend-i ‘anberîn-târı
- 5 Hevâ-yı zülf-i müşġîniyle göstermiş ḡam-ender-ḡam
Yed-i ḡudret ki terkîb itdi eczâ-yı dil-i zârı
- 6 İdüp pür-çîn-i naḡvet ebruvânın ḡatl-i ‘uşşâḡa
O ḡûnî durma cevher-dâr ider şemşîr-i âzârı
- 7 Nazîm-âsâ nola ġarrâlanursam ṡab‘ -ı şûḡumla
Begendirdim Neşâṡî gibi bir üstâda eş‘ârı

716 (T: 328b, H: 236b, R: 309b, A: 264a)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

1 Geh mevsim-i güldür düşüren zâra hezârî
Geh faşl-ı hazândır iden âvâre hezârî

2 Şad-çâk ider ol kim gül-i ra' nâyı açınca
İtse yeridir derd ile biñ pâre hezârî

3 Nâ-gâh idüp şâhid-i gül ' arz-ı tecellî
Hâkistere döndürdi yaqup nâra hezârî

4 Bir gün düşürürsün anı bir dâma şabâ sen
Zîrâ çok uçurduñ gül-i gül-zâra hezârî

5 Gül rûyını ' arz itdi o meh-pâre Nazîm'e
Âteşlere yaqdı yine bî-çâre hezârî

717 (T: 328b, H: 236b, R: 309b, A: 264a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Şems-i gerdûn-ı kerâmetdir külâh-ı mevlevî
Ya kamer devrin işâretidir külâh-ı mevlevî

2 ' Âşıkı müstağrak-ı baħr-i tecellî-mevc ider
Devr-i girdâb-ı haqîkatdir külâh-ı mevlevî

3 Eyler Eflâtûn-ı devrân câm-ı feyzî ' ârifi
Hum-ı pür-esrâr-ı hikmetdir külâh-ı mevlevî

4 ' Âlemi itmiş uşûl ü devr ile pür-vecd ü hâl
Çarħ-ı gerdân-ı velâyetdir külâh-ı mevlevî

5 Kâ'inâtı pertevi leb-rîz-i nûr-ı feyz ider
Şem' -i bezm-efrûz-ı vahdetdir külâh-ı mevlevî

6 Bülbül-i cân u dile gelse nola bûy-ı hüda
Gonca-i bâğ-ı hidâyetdir külâh-ı mevlevî

7 Pâdişâh eyler cihâna bir gedâyı ey Nazîm
Serde iklîl-i sa' âdetdir külâh-ı mevlevî

718 (T: 328b, H: 237a, R: 310a, A: 264b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Beytü'l-ğarâm-ı ' aşk olalı kûy-ı Muştafâ
Mihrâb-ı şevğdir baña ebrû-yı Muştafâ

2 Elmâs-ı âb-ı dîdemi yâkût-ı nâb ider
Efsûn kelâm-ı la' l-i sühân-gû-yı Muştafâ

3 Dîvâne-gân-ı ' aşka yine tâze müjdeler
Zencîre çekdi ' aqlımı gîsû-yı Muştafâ

4 Gelsün kıyâm-ı nâza kıparsun kıyâmeti
Tarz-ı hırâm-ı kâmet-i dil-cû-yı Muştafâ

5 Şâh-ı gül-i sefid-i çemen-zâr-ı ' işvedir
Yer yer nişân-ı dâğ ile bâzû-yı Muştafâ

6 Evvel nazarda eyledi dîvâne gönlümi
Sihr-i nigâh-ı dîde-i câdû-yı Muştafâ

7 Bir şîşe içre sünbül-i sîr-âbdır hemân
Çeşmimde ' aks-i kâkül-i hoş-bû-yı Muştafâ

8 Yoğdur hağâsı zülfüne çîn-i Hutten disem
' Âlem deger yanımda ser-i mû-yı Muştafâ

9 Yer yer hilâl-veş görünür üstühânlarım
Oldum nizâr-ı hasret-i pehlû-yı Muştafâ

10 Tûtî-i şab' ımı şeker-efşân-ı şevk ider
Her bir nazarda âyine-i rûy-ı Muştafâ

11 Yâ Rab budur ümîdi Nazîm'in ola müdâm
Bâlin-i fark-ı râhatı zânû-yı Muşafâ

719 (T: 329a, H: 237a, R: 310a, A: 264b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Hüsni ile reşk-i perîsin dil-rübâsın Muşafâ
Âşık-ı zâra görünmez bir belâsın Muşafâ

2 Ebruvânındır seniñ tuğrâ-yı tevķî' -i cemâl
Pâdişâh-ı kişver-i hüsni ü bahâsın Muşafâ

3 Eyle raķşân şubh-dem zerrât-veş 'uşşâkıñı
Âfitâb-ı maşrıķ-ı mihr ü vefâsın Muşafâ

4 Nûr-baķş-ı çeşm-i müştâķân cemâliñdir seniñ
Dide-i 'uşşâķ-ı zâra tûtiyâsın Muşafâ

5 Bildi çeşm-i cân görünce cilve-i didârın
Var ise rûz-ı ezelden âşinâsın Muşafâ

6 Her temâşâ eyleyen bir gûne seyr eyler seni
Haķ bu kim âyîne-i 'âlem-nümâsın Muşafâ

7 Saña ķul olsa Nazîm-âsâ nola cân-ı 'azîz
Mışr-ı dilde bir şeh-i Yûsuf-liķâsın Muşafâ

720 (T: 329a, H: 237b, R: 310b, A: 264b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Mey-i gül-gûn ile eyle leb-â-leb sâķarı sâķî
Şafaķdan şubh-dem göster o mihr-i enveri sâķî

2 Buķûr-ı âhı yaksaķ da' vet itsek haķa-i bezme
Nola merdümlük itse gelse bir şeb ol perî sâķî

3 Görenler câm-ı la' liñ mest olurlar âb u tâbından

Ne kânda hâşıl itdiñ böyle zîbâ gevheri sâķî

4 Degil câm-ı habâb-ı mey seniñ hayrânıñ olmuşlar
Sipihri-i ‘ ayş u nûşuñ âfitâb u aķteri sâķî

5 Tûlû‘ it âsumân-ı bezm-i meyde sâğarıñ dönsün
O mihre meh-veşân zühre-cebînân müşterî sâķî

6 Dil-i şûrîdeme bir cür‘ a mey şun câm-ı şâdîden
Çekilmez bâde-i bezm-i ğamiñ derd-i seri sâķî

7 Nazîm-i teşnesin sîrâb-ı luţf eyler o meclisde
Ümîd oldur ki şundukda şarâb-ı Kevşer'i sâķî

721 (T: 329b, H: 237b, R: 310b, A: 265a)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Hâtiñ benefşe lebiñ ğonca gül teniñ sâķî
Şükûfe-zâr-ı melâhat mi gülşeniñ sâķî

2 Hümâr-ı bâde-i dûşîne eylemiş bîmâr
Harâb-ı nergis-i maħmûruñam seniñ sâķî

3 Qarîn olan saña künc-i neşâta mâlik olur
‘ Aceb mi olsa harâbât meskeniñ sâķî

4 Bisât-ı bâdeye itdirdi ser-fürû ğuyâ
Getürdi secdeye mînâyı gerdeniñ sâķî

5 Serin ayağına qor ibtidâ zebûnuñ olur
Ne deñli şîr-i ħired olsa reh-zeniñ sâķî

6 Pür itme ehl-i niyâza piyâle-i nâzı
Şaķın şaķın toludan devr-i ħırmeniñ sâķî

7 Düşüp ayağıña elden qomaz Nazîm müdâm
Mişâl-i dürd-i mey-i nâb dâmeniñ sâķî

722 (T: 329b, H: 237b, R: 311a, A: 265a)

(Mef' ûlü Mefâ' îlün Mef' ûlü Mefâ' îlün)

- 1 Maḥv itdi yem-i cismim tâb-ı teb-i şeydâyı
Yağdı şadef-i dilde lûlû-yı süveydâyı
- 2 Hâl-i zekaniñ gördüm ħurşîd-i ruḥuñ cânâ
Yaqmış çeh-i Naḥşeb'de gûyâ meh-i ġarrâyı
- 3 Destâr-ı perîşânîñ olsun dile şûr-efgen
Mest-i mey-i nâz ile ol nergis-i şehlâyı
- 4 Ruḥsâr-ı 'arağ-rîziñ gülzâr-ı tarâvet kııl
Zîb-i çemen-i nâz it o zülf-i semen-sâyı
- 5 Çevgânîña bend eyle bir gûy-ı 'abîr-âlûd
Göster ħam-ı zülfüñde hâl-i ruḥ-ı zîbâyı
- 6 Bir cünbiş-i kıaddîñle maḥşer-gede kııl dehri
Ĥacletle nigûn-sâr it şalın yûri tûbâyı
- 7 Aldık ħarem-i cânâ cânânı Nazîm-âsâ
Levh-i dile naqş itdik taşvîr-i dil-ârâyı

723 (T: 330a, H: 238a, R: 311a, A: 265a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)

- 1 Beni giryân idüp derdiñle sen ey Yûsuf-ı şânî
Mekânım eyledin beytü'l-ħazen ey Yûsuf-ı şânî
- 2 Elin kesdi turunc-ı ġabğab-ı ħûbâna bakmağdan
Seniñ sîb-i zenaḥdânîñ gören ey Yûsuf-ı şânî
- 3 Olur lâ-büd esîr-i bend-i zülfüñ devr-i ħüsnüñde
'Azîz-i Mışr-ı nâz olsa gelen ey Yûsuf-ı şânî

4 Dil-i bîmâra vaşlîñ çâre-sâz olsa nola oldu
Devâ Ya' kûb'a bûy-ı pîrehen ey Yûsuf-ı şânî

5 ' Aceb mi ' âleme sulţân olursam yümn-i ' aşkıñla
Nazîm-âsâ kul oldum saña ben ey Yûsuf-ı şânî

724 (T: 330a, H: 238a, R: 311a, A: 265b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Görenler ol dü-ebrû-yı girih-gîr-i Süleymân'ı
Kıyâs eyler siyeh-tâb iki şemşîr-i Süleymân'ı

2 Kemâna döndi kıddim cânıma kâr itdi tîr-i reşk
Görüp engüşt-i mevzûnında zihgîr-i Süleymân'ı

3 Birisi cân-şikâr u dil-nüvâz olmuş biri seyr it
Ġazâlâne nigehle ğamze-i şîr-i Süleymân'ı

4 Beni dîvâne itdi bir peyâm-ı luţf-ı la' linden
Perî-rûlar da görsün mihr-i teşhîr-i Süleymân'ı

5 Kemend-i zülfine hürşîd-i ' âlem-tâbı bend itmiş
Temâşâ eyle ey dil hükm-i zencîr-i Süleymân'ı

6 Gönül âzâde bir ' anķâ iken oldu giriftârı
Görün fitrâķ-i ' aşķ içre o naķcîr-i Süleymân'ı

7 Nazîm'iñ oldu her müjĝân-ı hûn-âlûdı bir hâme
Nola levĝ-ı dile naķş itse taşvîr-i Süleymân'ı

725 (T: 330a, H: 238b, R: 311b, A: 265b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 O bezmiñ olmuşuz mest-i müdâm-ı câm-ı raĝşânı
Ki şûr-ı ĝaşrı zann eyler terennüm ĝûş-ı mestânı

2 Temâşâsındayız bir meh-veşiñ kim görse ruĝsârın

Ola tâ şubh-ı maşşer dide-i hırşid hayrânı

3 Esîr-i aşkıyız bir Yûsuf-ı Mısr-ı cemâliñ kim
Dil-i hûbân olur zindânî-i çâh-ı zenağdânı

4 Şehîd-i gamze-i cellâdiyız kim bir şeh-i hüsniñ
Olur tâ rûz-ı ferdâ hûn-çegân dâmân-ı müjgânı

5 Çemen-zâr-ı vişâlinde o şûhuñ bâğbânız kim
Gül-i hırşîdi şerm-âlûde eyler dâğ-ı hicrânı

6 Ezelden bir şehiñ sîlî-hor-ı çevgânıyız ey dil
Ki olmuş âfitâb-ı âlem-ârâ gûy-ı gerdânı

7 Nazîm-âsâ gönül bir bezm-i hâşu'l-hâşî cûyândır
Ki Rûhü'l-ğuds ola pervâne-i şem'-i fûrûzânı

726 (T: 330b, R: 311b, A: 265b)

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Kıyâm-ı nâz ile tâ kim o nev-hağ dil-sitân kıpıdı
Kıyâmet zâhir oldı fitne-i âhir zamân kıpıdı

2 Yine bir nev-nihâl-i bâğ-ı işve virdi şeftâlû
Yetişdi mîve-i nağl-i vişâl-i nev-resân kıpıdı

3 Bulup kıaddi kemâlin serv-i bâğ-ı i' tidâl olmuş
O tıfl-ı nâz-perver bir ser-âmed nev-cüvân kıpıdı

4 Görüp dil-dâdesin mağfi nigâh-ı iltifâtından
Gönül virmek o şîrîn-kâra gönlümden hemân kıpıdı

5 Nola şehri dile âşûb şalsa ol gözi tâtâr
Semend-i nâz ile bilmez nedir yahşi yaman kıpıdı

6 Hamîde kıadd ile gûş eyleyüp meclisde feryâdım
Büküldi kıamet-i çeng ü dil-i neyden figân kıpıdı

7 Nazîmâ dîdemi âh-ı derûnum girye-hîz itdi
Nola mevc ursa deryâ tünd-bâd-ı nâgehân ƣopdı

727 (T: 330b, R: 311b, A: 265b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

1 Vefƣ-ı cemâli ol ƣaƣ pergâr-vâr ƣızdı
Devr-i ruƣında fitne-i âƣir kenâr ƣızdı

2 Naƣş oldu ebruvânı levh-i dilimde yâriñ
Ressâm-ı 'aşƣ gûyâ bir Zü'l-fıƣâr ƣızdı

3 Tarƣ itdi üstühânım metn-i cünûna mıştar
Zann itme anı ancak Ƙays-ı nizâr ƣızdı

4 Peymân idüp benimle bünyân-ı ittiĥâdda
Resm-i binâ-yı 'ahdi ƣoƣ bozdı yâr ƣızdı

5 Âgûş itdi âƣir dildâre ƣavƣ-ı teşhîr
Her ƣalka-i füsûn kim 'uşşâƣ-ı zâr ƣızdı

6 Aĥkâm-ı derdi añla taƣvîm-i 'aşƣdır bu
Tûmârını bu fenniñ üstâd-ı kâr ƣızdı

7 Noƣta döküp zamîrim bildi o ĥâl ü ĥaƣla
Reml-i dili Nazîmâ bir gül-'izâr ƣızdı

728 (T: 330b, R: 312a, A: 266a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Sevdâ-yı ĥaƣıñ baña berât ile virildi
Zülfüñ hevesi ƣayd-ı ĥayât ile virildi

2 Hicrâna taĥammül iderek vaşlıña irdi
Bu rûtbe baña şabr u şebât ile virildi

- 3 Tıfl-ı dilimiñ gûşına gülbâng-i maḥabbet
Ḥaḫḫâ ki ezândır şalavât ile virildi
- 4 Ḥoy-gerde görüp la' lini bûs itdim o şûḥuñ
Baña o ' araq ḫand-i nebât ile virildi
- 5 Ḥarc ile dükenmez zer-i endîşe Nazîmâ
Saña o ḫazîne berekât ile virildi

729 (T: 331a, R: 312a, A: 266a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Benimle ' ahd-i vefâya ḫabîb el virdi
Yine ḫasedle telâş-ı raḫîb el virdi
- 2 Ḥizâb-beste kef-i destin öpdüm o mâhıñ
Felekde devlet-i keffü'l-ḫaḫîb el virdi
- 3 O ḫüsn-i ḫavşala-sûzı tutuşdı gördükde
Çenâra ḫaḫ bu ki vaz' -ı garîb el virdi
- 4 Ne şundı la' lini cânâ ne tutdı nabz-ı dili
O ḫasteye ne devâ ne ḫabîb el virdi
- 5 Pür itdi nâle-i dil kûy-ı dilberi bilmem
O gülşene nice bir ' andelîb el virdi
- 6 ' Aceb mi ḫalka-i zer olsa ḫâle-i vuşlat
O mâh-ḫal' at-ı ' âbid-firîb el virdi
- 7 Görüp o pençe-i ḫurşîdi farḫ-ı ḫayretten
Nazîm'e çâkî-i ceyb-i şekîb el virdi

730 (T: 331a, R: 312a, A: 266a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Dildâra gönül derd-i derûn defterin açdı

Destân-ı ğamıñ girye virir bir yerin açdı

2 Murğ-ı dil ü cân şaydına ebrûları şanma
Şâhîn-i dü-çeşm-i siyehi şeh-perin açdı

3 Sende nazarı zâhir ü bâtın dil-i zârıñ
Zîrâ ki seni gördi hemân gözlerin açdı

4 Başı yuvalansa ne 'aceb derd ile Kays'ıñ
Ferhâd'ı göre tîşe-i 'aşka serin açdı

5 Meclisde bükâ virdi Nazîm ol şeh-i hüsne
Bu şi'r ile râz-ı dil-i ğam-perverin açdı

731 (T: 331a, R: 312b, A: 266a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Cânıma geçdi hadeng-i ğam-ı cânân deldi
Tîşe-i ğamze-i dil-düz ile çevgân deldi

2 Derd-i dil zülfüne bend oldı çıkup sînemden
Tutulup dâra çekilse nola zindân deldi

3 Cân-ı şîrînini bir tîşeye şaldı Ferhâd
Bî-sütûn-ı ğamı dil tîşesi âsân deldi

4 Dökilüp dîde-i terden kaçarât-ı hûn-âb
Mişkab-ı her müje bir sübha-i mercân deldi

5 Gevher-i nuḡk-ı Nazîm olmak için âvîze
Gûş-be-gûş-ı sühânı kîlk-i dür-efşân deldi

732 (T: 331b, R: 312b, A: 266b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Delik delik dili ğamzeñ hadengi yâreledi
Kılıç çeküp nigeñ pârâ pârâ pârâledi

2 Dehânîñ ile miyânînda kıl u kâl oldu
O demde hânçeriñ ortaya girdi araladı

3 Yazınca satır-ı hâç-ı la' liñ ol debîr-i cemâl
Şahîfe-i ruḥımı kıl kalemle qaraladı

4 Nihân idi nazarı evvel ol perîye diliñ
Cünûn-ı ' aşk ile gitdikçe âşikâreledi

5 Fezâ-yı ' aşkda ğırbâl-i nâz alup eline
Ġubâr-ı cism-i Nazîm'i o şîve-kâreledi

733 (T: 331b, R: 312b, A: 266b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Destine aldıkça ol şûḥ-ı cihân âyîneyi
' Aks-i ruḥsârı ider âyînedân âyîneyi

2 Ġamzesi tîĝ-ı nigâhından emîn olmaz yine
İtse de ' aks-i ruḥı dâru'l-emân âyîneyi

3 Her nigâh itdikçe ebrû-yı kemândârı idi
Nâvek-i müjgânı levḥ-i imtiḥân âyîneyi

4 Hîre-çeşm itdi beni berķ-ı ruḥı tutmuş meger
Mihre qarşu ol meh-i nâ-mihribân âyîneyi

5 Hüsñ ile mümtâz iken oldu hâç-âver dil-rübâ
Şâneyi itdim hediye armaĝân âyîneyi

6 Sevdigiñ kimdir baña göster dise ol mâh-rû
Destine şad-şerm ile şunsam hemân âyîneyi

7 Hâllerle ' âriz-ı yâra nazar kıl ey Nazîm
Der-miyân itmiş ' acebdir zengiyân âyîneyi

734 (T: 331b, R: 313a, A: 266b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Geh fikr iderim çeşmini ebrûsını gâhî
Gâhî nigehiñ ğamze-i câdûsını gâhî
- 2 Hâsret-keş olup kâkülüne çeşmine müştâķ
Geh yâd iderim nâfesin âhûsını gâhî
- 3 Hâyet belî pâ-mâl ider añdıkça o şûhuñ
Reftârını geh kâmet-i dil-cûsını gâhî
- 4 Bûs eyleyerek gül gül iderdim kıanı ol ğün
Geh sîne-i yasemeni bâzûsını gâhî
- 5 Gitdi o zamân kim şeb-i vuşlatda alurdum
Âğûşa miyânın gehî pehlûsını gâhî
- 6 Maĥbûblarıñ tev'em imiş hecr ü vişâli
Añsam nola geh derdini devâsını gâhî
- 7 Dâm itmiş idi murĝ-ı dil ü câna Nazîmâ
Gâhî girih-i zülfini ğîsûsını gâhî

735 (T: 332a, R: 313a, A: 267a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 ' Aksinle olsañ âyînede her zamân iki
Aĥvel baķan ğörür seni ey nev-cüvân iki
- 2 Anı cemâliñ ile virirdi ĥayâliñe
Cânâ olaydı ' âşık-ı şeydâda cân iki
- 3 Pervâne gibi şem' ile olsaķ nola bu şeb
Ben bir seniñle ey meh-i nâ-mihribân iki
- 4 Cevriñ helâk ider ne belâ ta' ne-i raķîb

- Birdir ölüm olur mı berây-ı bî-emân iki
- 5 Mir`ât-ı dilde cilve-nümâ sensin ey perî
Olmaz vilâyet içre şeh-i kâmrân iki
- 6 Sükker olursa itme mükerrer maqâlini
Gûş-ı kerâna ey dil okunmaz ezân iki
- 7 Şakq itseler diliñ hazer ifşâ-yı râzdan
Olsa qalem gibi deheniñden zebân iki
- 8 Gel kûhsâra añla mecâz u haqîqati
Söz bir egerçi şavt-ı bedîd ü nihân iki
- 9 Mişli bulunmaya nice dîvânda haq budur
Olmaz bu gûne bir gâzel-i dil-sitân iki
- 10 İki cihânda luţfuna muhtâcız ey Nazîm
Birdir o pâdişâh-ı dü-` âlem cihân iki

736 (T: 332b, R: 313b, A: 267a)
(Mef` ulü Fâ` ilâtü Mefâ` ilü Fâ` ilün)

- 1 Te`şîr iderdi yâra ciger-sûz sözleri
Var ise yaqdı nâme-i derdim kebûteri
- 2 Haţţ-ı ruĥun iderse nola ġamzesi terâş
Yâriñ öñünde âyîne yanında berberi
- 3 Ol mâh-ı zühre-ţal` at-ı burc-ı melâhatiñ
Yâkût-ı la` li gökde ider mihri müşterî
- 4 Var ise mişli âyîne de ` aksidir yine
Şekl-i beşerde ġayret-i ĥûr olmuş ol perî
- 5 La` linde ĥâl o micmere-gerdân-ı ` işveniñ
Döndi o aĥkere ola üstünde ` anberi

6 Elden kıoma ‘ aşaya düşünce bu bağda
Zerrîn kadehle nergis ü gül gibi sâgarı

7 Bir mâha ‘ aşıkam ki derûn-sûz ider Nazîm
Pervâne-i maħabbeti mihr-i münevveri

737 (T: 332b, R: 313b, A: 267a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Dûd-ı dildir bâğ-ı ‘ aşkıñ sünbül-i müşgîn-demi
Eşk-i terdir gülşen-i mihr ü maħabbet şebnemi

2 Naħl-i kıaddi dil-rübâdır serv-i bâğ-ı i‘ tidâl
Kâküli zülf-i nigâr u saçlı sünbül perçemi

3 ‘ Âşık-ı didâriyız mest-i kadeh-nûş-ı lebi
Neyleriz âyîne-i İskender'i câm-ı Cem'i

4 Serv-kadler birbirinden şivede mümtâzdır
Sâyesinde her nihâliñ başka birdir ‘ âlemi

5 Rûh-ı ‘ İsa zevk-yâb olsa nola evvel bahâr
Gönlüme neşr eyledi bûy-ı buħûr-ı Meryem'i

6 Mazhar-ı luğf-ı ‘ itâb-âmîz söz kim bir şehiñ
Merheminde zaħmı zaħmında nihândır merhemi

7 Zülf-i müşgîn-târınıñ cân u dili âvâreye
Dâne dâne hâl ile dâm-ı cünûndur her ħamı

8 Nûş-ı dârû-yı lebi dilber ‘ aceb terķib olur
Cevher-i cândır meger var ise cüz-i a‘ zâmı

9 Hüsüne baқdım şeker-rîz-i maқâl oldum Nazîm
Tûtî-i gûyâ ider âyîne gördüm âdemi

738 (T: 333a, R: 313b, A: 267b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şaymaz oldum dâğ-ı hicrân ile bağrım başını
Giryeden çeşmim ağardı bir bilür yoğ yaşını
- 2 Öyle bir cellâd-ı hüsnün ol şehîd-i ' aşkı kim
Eyleye mirrîh tûğ-ı çeşminiñ şâbâşını
- 3 Çeşm-i ' ibret-bîn ile bağ ol şanem taşvîrine
Nağşını seyr it taşavvur eyleyüp nağğâşını
- 4 Şâh-ı ' aşkıñ ferşine çârûb iken müjgânları
Rûzgâr eyler mi muğber hâtır-ı ferrâşını
- 5 Eylemez şahbâ-yı ' ömr-i câvidânıñla kerem
Bezm-i ' aşkıñ dürd-nûş-ı derd olan ' ayyâşını
- 6 Tâ ki ma' mûr olmaya vîrân-serâ-yı hâtırım
Görmeyem bünyâd-ı dehriñ taşu üzre taşını
- 7 Kimseler saña gözüñ üzre kaçışñ vardır dimez
Kimseniñ vardır dimezseñ gözi üzre kaçını
- 8 Seng-i cevri-rûzgâr anı da eyler münkesir
Dil-şiken bulmaz kıyâs itme şağın pâdâşını
- 9 Ağzınıñ şuyun ağıtdıñ ehl-i nazmıñ ey Nazîm
Mîve-i şî' r-i lañfiñde nedir bu çâşnî

739 (T: 333a, R: 314a, A: 267b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 ' Arz eyle hüsn-i dil-keş-i ' âlem-pesendiñi
Mir'ât-ı şâf gibi gözüñ görme kendüñi
- 2 Ruhsârıñ üzre kâkülüñi eyle ham-be-ğam

Cânâ ğazâl-i mihre daĥi ŧal kemendiñi

3 Ben pâymâl-i ‘ aşkıñi ey ŧehsüvâr-ı ĥüsn
Çignetme nâz ile çekerek ŧut semendiñi

4 Ĥâk-i niyâz-ı naĥl-i çemen-zâr-ı nâzıñım
Benden ŧaĥınma sâye-i serv-i bülendiñi

5 Olsun güher-nişâr-ı vefâ la‘ l-i dil-keŧiñ
Kân-ı tebessüm eyle leb-i nûŧ-ĥandiñi

6 Ey ĥaĥt-ı sebzi Ĥızr-ı melâĥat meded yetiş
Gel intizârda ĥoma ben derd-mendiñi

7 Ol mest-i nâza derd-i derûnı açıl Nazım
Baŧla niyâza vâĥıf-ı ĥâl it efendiñi

740 (T: 333a, R: 314a, A: 267b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ulün)

1 Cemâli maĥla‘ ıdır ebruvânı
Sevâd-ı ĥaĥt-ı la‘ li beyt-i ŧânî

2 Gül-i bâĝ-ı leĥâfetdir dehânı
Gül içre bülbül-i ĝüyâ zebânı

3 ŧarâb-ı ŧâdmânî bûs-ı la‘ li
Zülâl-i vaŧlı âb-ı zindeĝânî

4 Hevâ-yı naĥl-i ĥaddi rûĥ-perver
Ĥayâl-i zülfi ‘ ömr-i câvidânî

5 Dehânı çeŧme-sâr-ı ‘ âlem-i cân
Pül-i cûy-ı ‘ adem mûy-ı miyânı

6 Esîr-i çîn-i zülfi rûĥ-ı Behzâd
Ĥubâr-ı ĥaĥtınıñ ĥayrânı Mânî

7 Der-i bahtım ilâhî eyle meftûh
Be-hakk-ı sûre-i Seb' a'l-meşânî

8 Olup hâmem Nazîmâ cedvel-i feyz
Muṭarrâ oldı gülzâr-ı ma'ânî

741 (T: 333b, R: 314b, A: 269a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Maḫhar-ı gûş-ı ḫabûl it nâleñi bülbül gibi
Gonca-i dest-i du'â ey dil açılsun gül gibi

2 Âteş-i gül şu'le-i şem' ile itmiş ittifâḫ
Bülbül ü pervâneniñ beñzi ağardı kül gibi

3 Eyer Eflâtûn'ı üftâde ḫam-ı nîrengine
Görmedim rengiyle sâḫî âle mâ'il gül gibi

4 Kâküliyle çeşm-i kûteh-bîne setr eyler ruḫun
'Ömri olsun ol şeh-i ḫüsnüñ füzûn kâkül gibi

5 Cilve-gerdir 'aks-i zülf-i yâr her demde Nazîm
Şîşe-i çeşm-i terimde bir demde sünbül gibi

742 (T: 333b, R: 314b, A: 269a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Teng-dil olma ḫabûl it nîk ü bed ḫulzüm gibi
Sîne-sâf ol bâde-i nâb ile memlû ḫum gibi

2 Ol meh-i nâ-mihribâniñ seyrine şad-çeşm ile
Dâğ-ber-dâğım ser-â-pâ çarḫ-ı pür-encüm gibi

3 Nokṫa-i ḫâl-i dilârâ-veş nihân u âşikâr
Hem süveydâ-yı dil ol hem dîdede merdüm gibi

4 Ser-şikendir seng-i pâdâş-ı zamâne eyleme
Kimseyi dil-rîş ser-nîş-i zebân kejdüm gibi

5 Döndürür fikr-i dağîkîñ çarh-ı ma' nâyı Nazîm
Sen ögünme âsiyâb-ı devrde gendüm gibi

743 (T: 334a, R: 314b, A: 269a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bülbüli gördüm çemende ber-murâd olmuş gibi
Nev-şüküfte goncalar güllerle şâd olmuş gibi

2 Dîdesi bîdâr olaldan hâb-ı râhat görmedi
Nergis-i ter bâğ-ı hayretde güşâd olmuş gibi

3 'Ârızında şanma haç ol zerger-i meh-çal' atıñ
Levh-i sîme kilik-i kudretle sevâd olmuş gibi

4 Nağd-i cân ister metâ' -ı vuşlata dellâl-i nâz
Şevk-i istignâda ol kâlâ mezâd olmuş gibi

5 Defter-i hüsnî sevâd-ı haç ile görmüş hisâb
Noçta-i hâl-i ruhu şıfr-ı ziyâd olmuş gibi

6 Şimdi hûbân-ı zamâne oldılar 'âşık-perest
Bender-i hüsn ü melâhatde kesâd olmuş gibi

7 Bezm-i meyde nâgehân bir hây u hû kopdı yine
Lebleri yâr ile sâkîniñ fesâd olmuş gibi

8 Şâd buldum gûşe-i gamda dil-i zârı Nazîm
Meclis-i cânânede var ise yâd olmuş gibi

744 (T: 334a, R: 315a, A: 269b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Zülfi ruhında perde-i Beytü'l-harem gibi

Ol iki ebruvân ise nûn ve'l-ķalem gibi

2 Reftâra gelse nâz ile 'âlem ħarâb olur
Yârîñ sipâh-ı fitnede ķaddı 'alem gibi

3 Gösterdi üstühân-ı tenim tünd-bâd-ı âh
İtdim ħurûş mevc-i dem-â-demle yem gibi

4 Naķş u nigâr-ı 'aks-i cemâl-i bütân ile
'Aşķ itdi deyr-i sînemi beytüş-şanem gibi

5 Rûsvâ-yı 'aşķa silsile-i şaĥne-i cünûn
Olmaz o zülf-i pür-şiken-i ħam-be-ħam gibi

6 Ey dîde aĥladıñ dem-i vaşlın ħayâl idüp
Bu naķl-i mâcerâya sebep eski dem gibi

7 Hicrân-ı yârî yolda ħaber aldım ey Nazîm
Râh-ı vişâlde yarı yoldan dönmem gibi

745 (T: 334a, R: 315a, A: 269b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Tıfl iken sînem idi cilve-gehiñ dâye gibi
Düşeyim pâyiña ey serv-i sehî sâye gibi

2 Ĥasret-i mûy-ı miyânıñla raķîb-i bed-gû
Yine 'uşşâķa doķunmuş sözi ortaya gibi

3 Çoķdan ey Yûsuf-ı gül-ķihre ħarîdârıñdır
Naķd-i cânın dil-i kem-mâye saña saya gibi

4 Ne ķadar bezl ü nişâr itse yine eksilmez
'Âşıkâ itseñ dü-çeşm-i teri sermâye gibi

5 Gözyaşı dökmeden ümmîd-i vişâl oldu hemân
Müflisiñ ħâbda ķať eyledügi pâye gibi

6 Dil-i zühhâd olamaz râtib-e-hâr-ı gam-ı yâr
Kısmet-i ‘aşkıdan ol tâ’ife bî-vâye gibi

7 Âh-ı şeb-gîriñi yâd eyler imiş yâr Nazîm
Seni mumlar yakup ol mâh-veş araya gibi

746 (T: 334b, R: 315a, A: 269b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Dağıtdı kendüsini zülfi dūd-ı âh gibi
Döküldi gerdenine hûn-ı bî-günâh gibi

2 Ketân-ı şabrımı virdi fenâya berķ-ı cemâl
Göründi turrenden ol ruḥ şeb içre mâh gibi

3 İḥâta itdi ‘izârın o ḥaṭṭ-ı ‘anber-fâm
Tavâf-ı Ka‘be iden mağribî sipâh gibi

4 Hilâle ğurre-i ebrûsı dâl-ḥançer olur
Ġurûr-ı ḥüsn ile yoḳdur o kec-külâh gibi

5 Düşünce ‘arızına zülfi çîn çîn oldu
Döküldi baḥr-i seffide yem-i siyâh gibi

6 Hevâ-yı ‘aşka düşüp ‘aqlım oldu âvâre
Ḥayâl-i yâre yeler ḳâşîd-ı nigâh gibi

7 Leb-â-leb itdi dili ‘aks-i ḥüsn-i yâr Nazîm
Fürûĝ-ı mihr-i cihântâb-ı şubḥ-ĝâh gibi

747 (T: 334b, H: 238b, R: 315b, A: 268a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Sîneme çekdim yine cânım gibi cânânımı
Hâle-i âĝûşuma aldım meh-i tâbânımı

- 2 Bildiler bir mihr-i hüsnüñ ‘ âşık-ı dîdâriyam
Hayret-âlûde görenler dîde-i giryânımı
- 3 Fehm ider şerh itmeden hâl ü dilim seyr eyleyen
Çâk çâk olmuş girîbânım gibi dâmânımı
- 4 Dûzah-ı hicrân olur elbette firdevs-i vişâl
‘ Âkıbet bir gün virir derdim viren dermânımı
- 5 Geçdim evreng-i beyâna husrevâne ey Nazîm
Mülk-i ma‘ nâda nola kırsam yine dîvânımı

748 (T: 335a, R: 315b, A: 268a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Ruḡ-ı yâra döküldi çîn-i zülf-i ḡam-be-ḡam başdı
Gelüp Rûm'a ḡuten'den ol ḡarâmî bir ḡarem başdı
- 2 Nola ḡurşîdi ser-germ itse ḡüsn-i ‘ âlem-efzûnı
Henüz on dördüne ol mâh-ı tâbânım ḡadem başdı
- 3 Ten-i zerd ü nizârım ḡaldı nîlûfer gibi anda
Fezâ-yı şîşemi seylâb-ı eşk-i dem-be-dem başdı
- 4 Zülâli zindegânî-nûşıdır bir meclisiñ dil kim
Ne İskender anı gördi ne aña pâ-yı Cem başdı
- 5 Şun ey sâķi şarâb-ı câm-ı vaşlîñ şâd-kâm eyle
ḡumâr-âlud-ı hecriñdir dil-i şeydâyı ḡam başdı
- 6 Olur gül-deste-çîn-i ârzû-mendi o kim bî-dil
Çemende baḡrına bir gül-‘ izâr u ḡonca-fem başdı
- 7 Ağardı mûy-ı ser gelmez mi saña intibâh ey dil
Şebâb-ı ‘ ünfüvânî geçdi eyyâm-ı herem başdı
- 8 ḡazer kim küşte-ḡîr-i dehre Rüstemler ḡarîf olmaz

Nice Sührâb'a hem meydân-ı fırsat virdi hem başdı

- 9 Terâzû-yı sühanla menzil-i bâlâya ʿazm itdi
Naẓîmâ rîsmân-ı naẓma kim pây-ı alem başdı

MÜSTEZÂDLAR

1 (T: 131a, H: 74a, R: 123a, A: 106a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlün Fa')
(Mef' ûlü Fe' ûl)

Ey maḥrem-i ḥalvet-geh-i râz-ı Mevlâ
Bî-çün ü çirâ
Vey şâhid-i kâşâne-i ḳurb-ı a' lâ
Maḥbûb-ı Ḥudâ
Zâtı ile ârâste mülk-i Yeşrib
Her şâm u seḫer
Şanı ile pîrâste taḫt-ı Baḫâ
Her şubḫ u mesâ

2 (T: 130b, H: 74b, R: 123a, A: 101a)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)
(Mef' ûlü Fe' ûlün)

- 1 Ey maḥrem-i esrâr-ı nihân-ḥâne-i ḳudret
Maḥbûb-ı Îlâhî
Vey şâhid-i yektâ-yı serâ-perde-i ḫazret
Kevneyn güvâhı
- 2 Ḥalvet-geh-i İsrâda olan şem' -i şeb-ârâ
Envâr-ı şerefle
Kâşâne-i Mi' râca şalan nûr-ı risâlet
Gün gibi kemâhî
- 3 Râz-ı ezel âyîne-i ḳalbinde hüveydâ
Ḥikmet kelimâtı
Ḳurb-ı ḫarem-i ma' rifete tûṭı-i vaḫdet
Nuṭḳ eylese gâhî
- 4 Mevlâ o şehiñ zât-ı kerem-kârını mâdiḫ
Cibrîl şenâ-ḫân
A' lâ ile ednâya deri dâr-ı selâmet

- Ma' bûd penâhı
- 5 Bî-çûn u çirâ zîr-i nigîn itdi cihânı
Hürşîd cemâli
Maḥbûb-ı Hudâ kim idüp ebrûsı işâret
Şakḫ eyledi mâhı
- 6 Zâtı ile pîrâye-dih-i maḥfil-i ' irfân
Her tâ' ati âmir
Şânı ile icrâ-kön-i aḥkâm-ı şerî' at
Her münkiri nâhî
- 7 Ârâste iclâli ile hıḫta-i İslâm
Ol ḫüsrev-i dîniñ
Pîrâste iḫbâli ile milket ü millet
Maḥlûḫ sipâhı
- 8 Mülk-i dü-cihân pâdişehi ḫil' at ü tâcı
Levlâk ü le-' amrük
Taḫt-ı dü-serâ cilve-gehi ' afv u şefâ' at
Ârâyiş-i câhı
- 9 Yeşrib o şehiñ zâtına maḥşûş u müsellem
Ḥuddâmı melâ'ik
Baḫḫâ o şehiñ taḫt-gehi leşkeri ümmet
Vaşf eyle o şâhı
- 10 Her şâm u seḫer ḫüsni cihân ḫalkını eyler
Şad ḫâl ile ḫayrân
Her şubḫ u mesâ itse ' aceb mi o melâḫat
Biñ Yûsuf-ı câhı
- 11 Fehm eyleyemez mertebe-i zât-ı şerîfin
Endîşe vü idrâk
Derk eyleyemez pâyesini ' aḫl u kiyâset
Lâ-büdd ola sâhî

12   İŖy n ile olsa ne  adar müznib     aŖı
B - are Naz mi n
Ol Ŗ h-ı kerem-k rdan olursa   in yet
  Afv ola g n hı

MUHAMMESLER

1 (T: 181b, H: 123a, R: 171a, A: 85b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Es-selâm ey kârvân-1 râh-1 Hâkka pîşvâ
Es-selâm ey enbiyâ vü mürselîne muḳtedâ
Es-selâm ey râyet-efrâz-1 şufûf-1 aşfiyâ
Es-selâm ey seyyidü'l-kevneyn maḥbûb-1 Hudâ
Fâhr-i 'âlem Ahmed-i mürsel Muḥammed Muştafâ
- 2 Es-selâm ey perde-dâr-1 râz-1 settârü'l-'uyûb
Es-selâm ey bezm-i 'afv-ârâ-yı ğaffarü'z-zünûb
Es-selâm ey dergehinde bâl-i ḳudsî ḥâk-rûb
Es-selâm ey cilve-gâh-1 'aşḳ-1 pâki her ḳulûb
'Âşîḳ-1 pür-iştiyâḳı enbiyâ vü evliyâ
- 3 Es-selâm ey âfitâb-1 maşrıḳ-1 fevz ü necât
Es-selâm ey mâh-tâb-1 leyletü'l-ḳadr ü berât
Es-selâm ey 'afv u luṭfi maḥv-sâz-1 seyyi'ât
Es-selâm ey müşfiḳ-i ḥâl-i diger-gûn-1 'uşât
Server-i cem' -i rusül serdâr-1 şaff-1 enbiyâ
- 4 Es-selâm ey mülzem-i a' dâ-yı dûn itdikçe baḥş
Es-selâm ey 'âlem zebûn itdikçe baḥş
Es-selâm ey nuṭḳ-1 bî-şerḥ ü mütûn itdikçe baḥş
Es-selâm ey her hûnerde zû-fünûn itdikçe baḥş
Ümmî-i nâ-ḥânde iken ḥâce-i müşkil-güşâ
- 5 Es-selâm ey mesned-i ḳurbı şeh-i levlâk-tâc
Es-selâm ey lî-ma' allâh bezmine rûşen sirâc
Es-selâm ey renc-i cürme dârû-yı 'afvı 'ilâc
Es-selâm ey tâlib-i sevdâ-yı 'aşḳı her mizâc
Cân-1 Hızra derdi dermân rûḥ-1 Îsâ'ya devâ
- 6 Es-selâm ey zâ'irân-1 dergehi ehl-i felâḥ
Es-selâm ey tâ'irân-1 ravzası ḳuds-i cenâh

Es-selâm ey vird-i ümmet nâmı her şâm u şabâh
Es-selâm ey ‘âciz-i vaşfi luğât u ıstılâh
Zâtınıñ bi'z-zât meddâhı cenâb-ı Kibriyâ

- 7 Es-selâm ey cevher-i cân dergehinde sen külâh
Es-selâm ey der-i nuţkı gûş-vâr-ı her şımâh
Es-selâm ey bâğ-ı kıadrinde felekler heft-kâh
Es-selâm ey nahl-i vaşfında le‘ amrük berg ü şâh
Gülbün-i gülzâr-ı teslîm ü gül-i bâğ-ı rızâ
- 8 Es-selâm ey râz-dâr-ı "kul huvallâhu ahad"¹
Es-selâm ey vâkıf-ı esrâr-ı "Allâhu's-şamed"²
Es-selâm ey ‘ârif-i râz-ı ezel sırr-ı ebed
Es-selâm ey ‘ilm-i lâ-yuḥşâ kemâl-i lâ-yü‘ ad
Kâşif-i ‘ilm-i ledün ders-i debistân-ı beķâ
- 9 Es-selâm ey çâşnî-i derdi dermândan lezîz
Es-selâm ey telhî-i ‘aşkı dile cândan lezîz
Es-selâm ey nuţkı Hızr'a âb-ı hayvândan lezîz
Es-selâm ey kulluğı mülk-i Süleymân'dan lezîz
Bende-i fermân-ber-i dergâhı sultân u gedâ
- 10 Es-selâm ey ‘âşık-ı didârı gılmân ile hûr
Es-selâm ey beyt-i ma‘mûra şalan hüsn ile nûr
Es-selâm ey tâbi‘-i şer‘i inâş ile zükûr
Es-selâm ey nâsiḥ-i Tevrât ü İncil ü Zebûr
Naşş-ı Kur’ân ile şâbit vaşfi bî-çün ü çirâ
- 11 Es-selâm ey tîr-i kıahrında kıazâ peykân-ı tîz
Es-selâm ey dest-i hışmında kıader tîğ-ı ser-tîz
Es-selâm ey bâd-ı ‘azmi fark-ı ḥaşma çâk-rîz
Es-selâm ey ‘arşa-i rezmi kıazâ-yı rüstehîz
Server-i ḥayl-i rüsül serdâr-ı manşûrül-livâ

¹ İhlas Sûresi'nin, "De ki, O Allah birdir" anlamındaki 1. ayeti iktibas edilmiştir.

² İhlas Sûresi'nin, "Allah, sameddir" anlamındaki 2. ayeti iktibas edilmiştir.

- 12 Es-selâm ey kişver-i iclâli bî-vehm ü hirâs
Es-selâm ey sâha-i iqbâli bî-hadd ü kıyâs
Es-selâm ey tâk-ı kadri kubbe-i ‘arşa mümâs
Es-selâm ey tal‘ atinden mihr ü meh nûr iktibâs
Sûre-i vel-leyl o gîsûdur cemâli ve‘d-đuhâ
- 13 Es-selâm ey metn-i evşâfı şeref-bağş-ı havâş
Es-selâm ey‘ aql-ı küll medhinde bâ-‘ acz ü telâş
Es-selâm ey şem‘ -i zâtı bezm-i qurba nûr-pâş
Es-selâm ey yoluna qurbân hezârân cân u baş
Yoluna qurbân olam yalın ayak başı kabâ
- 14 Es-selâm ey şâm-ı İsrâ‘da nedîm-i bezm-i hâş
Es-selâm ey dergehi ‘âşilere cây-ı halâş
Es-selâm ey münkir-i ‘aşkı sezâ-vâr-ı kışâş
Es-selâm ey tâlib-i derdi ‘avâm ile havâş
Şerbet-i ‘afvı devâ-yı ‘illet-i cürm ü hâta
- 15 Es-selâm ey Ka‘be-i kûyî dil-i ‘uşşâka farz
Es-selâm ey melce-i ehl-i semâvât ehl-i arz
Es-selâm ey mülk-i kadri bî-kıyâs tûl u ‘arz
Es-selâm ey rahm iden hâlin ‘uşât itdikçe ‘arz
Mesned-efrûz-ı şefâ‘ at müşfik-i rûz-ı cezâ
- 16 Es-selâm ey dergehinde hûr-ı huddâm-ı simât
Es-selâm ey ravzası firdevs-i istebrak-bisât
Es-selâm ey âsitân-ı halka bâlîn-i neşât
Es-selâm ey gülsitân-ı kûyî bâğ-ı inbisât
Sidre vü tûbâya nahl-ı kaddi cây-ı ilticâ
- 17 Es-selâm ey zıll-ı râyâtı ‘uşâta cây-ı hıfz
Es-selâm ey ehl-i cürme dergehi me‘vâ-yı hıfz
Es-selâm ey kilik-i şefkatle çeken tuğrâ-yı hıfz
Es-selâm ey nûr-ı ‘afvı şem‘ -i bezm-ârâ-yı hıfz
Sâtir-i ‘ayb-ı ümem kân-ı kerem baħr-i ‘atâ
- 18 Es-selâm ey leyletü'l-Mi‘râc'a hüsn-i pâkin şem‘

Es-selâm ey enbiyâ vü mürselîne şem^ç -i cem^ç
Es-selâm ey berķ-1 tığ-1 saŗveti ħurşid-i lem^ç
Es-selâm ey heybetinden mülk-i düşmen ħal^ç u ħam^ç
Şaff-şikâf-1 şaĥn-1 heycâ şaff-der-i deşt-i veġâ

19 Es-selâm ey naĥl-1 ħaddi ġülbün-i levlâk-bâġ
Es-selâm ey bezm-ġâh-1 ħurbdâ rûşen-çerâġ
Es-selâm ey kûy-1 her âvâreye cây-1 ferâġ
Es-selâm ey şem^ç -i zâtı rehber-i her ġüm-sürâġ
Hâdî-i râh-1 hüdâ semt-i yaġinde reh-nümâ

20 Es-selâm ey âfitâb-1 âsumân-1 men^ç aref
Es-selâm ey mâh-tâb-1 burc-1 iġbâl ü şeref
Es-selâm ey ins ü cân derdiyle pür-şûr u şeġaf
Es-selâm ey sîneler miĥriyle vefķ-1 tâb u tef
ç Aşķ-1 cân te'sşirine ervâĥ-1 ħudsî mübtelâ

21 Es-selâm ey nâzenîn-i Kibriyâ maĥbûb-1 Ĥaķ
Es-selâm ey tal^ç atinden ĥüsn-i Yûsuf bir sebaķ
Es-selâm ey miĥr-i envâr vaşfına zerrîn varaķ
Es-selâm ey ħurş-1 meh îmâ-y-1 ebrûsıyla şaķķ
Ruĥları şems-i dirâĥşân cebhesi bedr ü dücâ

22 Es-selâm ey bende-i fermân-beri ins ü melek
Es-selâm ey ġûy u çevġân-1 ġamı arz u felek
Es-selâm ey zîr-i fermânı semâdan tâ semek
Es-selâm ey naġd-i câna seng-i dergâhı meĥek
Tâlib-i iksîr-i ĥâk-i bârgâhı kîmyâ

23 Es-selâm ey maţla^ç ü'l-envâr-1 ĥüsn-i lâ-yezâl
Es-selâm ey meĥarü'l-esrâr-1 ç irfân u kemâl
Es-selâm ey burc-1 ĥüsne âfitâb-1 bî-zevâl
Es-selâm ey ħâbe ħavseyne devâdır bî-mişâl
Miĥr-i çarĥ-efrûz-1 ev ednâ meh-i burc-1 hüdâ

- 24 Es-selâm ey "rahmeten li'l-‘âlemîn" ile ‘alem¹
Es-selâm ey zâtına yeksân hudûş ile kıdem
Es-selâm ey bahr-i ‘ummân-ı ledün genc-i hikem
Es-selâm ey ebruvânı sûre-i Nûn ve'l-Kalem
Kuhl-i mâ-zâğa'l-başar nergislerinde tûtiyâ
- 25 Es-selâm ey hâk-i pâyi kuhl-i çeşm-i ins ü cân
Es-selâm ey seng-i âhı zîb-i tâc-ı serverân
Es-selâm ey sâ’il-i dergâhı sultân-ı cihân
Es-selâm ey yâr-ı gârı çâr-yâr-i kâmrân
Ya‘ ni Bû Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmân ‘Aliyyü'l-Murtezâ
- 26 Es-selâm ey ravza-i pür-nûrına cennet girev
Es-selâm ey nâr-ı qahrında cehennem bir ‘alev
Es-selâm ey halka-i bâb-ı celâli mâh-ı nev
Es-selâm ey kûyına ins ü melâ’ik râh-rev
Dergehi ser-menzil-i maşşûd-ı her şubh u mesâ
- 27 Es-selâm ey hırmen-i cûdında ‘âlem berg-i kâh
Es-selâm ey hûşe-çîn-i lufti dervîş ile şâh
Es-selâm ey zâtına maşşûş olan ‘afv-ı günâh
Es-selâm ey bâğ-ı vaşfi kâ’inâta cilve-gâh
‘Andelîb ol gülşene cân-ı Nazîm-i hoş-nevâ
- 28 Es-selâm ey bûstân-ı lî-ma‘ allâh'îñ güli
Es-selâm ey gülşen-i gülbün ü Tâ-hâ bülbüli
Es-selâm ey gîsûvân-ı bâğ-ı kurbun sünbülü
Es-selâm ey çarh cûy-ı mihriniñ kemter püli
Reh-revân-ı bâr-gâhı ehl-i arz ehl-i semâ
- 2 (T: 20a, H: 20a, R: 20a, A: 87a)²
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

¹ Enbiya Sûresi'nin, "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" anlamındaki ayetin "âlemlere rahmet olarak" kısmı iktibas edilmiştir.

² L nüshasında, "Taħmîs Der-Sitâyiş-i Sultânü's-şekaleyn ‘Aleyhi Efđali's-şalât ve Ekmeli's-selâm" şeklinde bir başlık bulunsa da bu manzume bir tahmis değil muhammestir.

- 1 Yoğ iken ‘âlem ü âdem muḥakḳak yâ Resûlallâh
Sen olmuşduñ ḥabîb-i ḥazret-i Ḥaḳ yâ Resûlallâh
Ne devletdir ḳabûlitseñ ḳul olmak yâ Resûlallâh
‘Uşâta çünki ferdâ sensin eşfaḳ yâ Resûlallâh
Saña ḳaldı benim de kârım ancak yâ Resûlallâh
- 2 Sipîhr-i ḳurbe zâtıñ oldı ḥurşîd-i cihân-ârâ
Seniñ zîr-i nigîniñdir bütûn dünüâ vü mâ-fihâ
Bu kâra kimde vardır ḳuvvet ü ḳudret ki bî-pervâ
Sen itdiñ âsumânda mâh-ı bedre eyleyüp îmâ
Beyân-ı mu‘cizâtıñla iki şakḳ yâ Resûlallâh
- 3 Cemâliñ mihr-i ḳudret mâh-ı rahmet cebhe-i şâfiñ
Vücûduñ maṭla‘ı envâr-ı ‘adl ü dâd u inşâfiñ
Olup ins ü melek biñ cân ile meddâḥ ü vaşşâfiñ
Şabâḥ u şâm dâ’im itseler tâ-ḥaşr evşâfiñ
Degil mümkün sitâyiş saña elyaḳ yâ Resûlallâh
- 4 Tulû‘-ı bedr-i zâtıñ rûşen itdi şâm-ı deycûrı
Ziyâ-yı berḳ-i şer‘iñ yaḳdı ḥâşâk-ı şer ü şûrı
Münevver eyledi şem‘-i cemâliñ beyt-i ma‘mûrı
‘Aceb mi pertev-i ḥüsnüñ püritse ‘âlem-i nûrı
Fürûḡ-ı nûr-ı Ḥaḳ’dan oldı müştak yâ Resûlallâh
- 5 Derûnuñ baḥr-i bî-ḳa‘r ü kenâr-ı şefḳat ü rahmet
Vücûduñ gevher-i pâk-i muḥîṭ-i ḳudret ü ḥikmet
Seni Ḥaḳ eylemişken felek-rân-ı ḳulzüm-i fiṭrat
Sen olmuşken livâ-bend-i firâz-keştî-i ḥilḳat
Daḫi nâ-bûd idi bu heft-zevraḳ yâ Resûlallâh
- 6 Zuhûra gelmeden ketm-i ‘ademden ḥilḳat-i ‘âlem
Sirişte olmadan zîbâ ḥamîr-i ṭıynet-i âdem
Sücûd itmezden evvel âdeme ḥayl-i melâ’ik hem
Daḫi maḥfûz iken levḥ u ḳalem olmuş idi ol dem
Vücûd-ı kâmilîñ mevcûd-ı muṭlaḳ yâ Resûlallâh
- 7 Debistân-ı ledünde ‘ilm ü ‘irfân ile a‘lemsin

Rusülden enbiyâdan kâdr ü şân ile mükerremsin
Vücûh-ı tâm ile hâkıkâ ki mümtâz u müsellemsin
Nola âhirde gelseñ âferînişden muqaddemsin
Bu mevcûdâta zâtîñ oldı esbağ yâ Resûlallâh

8 Hıdîv-i kurb-mesnedsin hudâvend-i yakîn-dergâh
Şeh-i levlâk-efser pâdişâh-ı lî-ma‘ allâh-câh
Dirağşân eylemişdi şem‘ -i zâtîñ hazret-i Allâh
Dikelden câmi‘ -i nüh-ķubbe-i gerdûnda mihr ü mâh
Fürûzân iki kandîl-i mu‘ allaq yâ Resûlallâh

9 Şeff‘ -i ‘ âşiyânsın ‘ âcizânîñ eyleme mağzûn
Şeffik-i ümmetânsın eyle luţfuñla bizi memnûn
Olup şeh-râh-ı ‘ aşkıñda ezelden ‘ âşık-ı mecnûn
Görenler kehkeşân şandı olunca gerden-i gerdûn
Kemend-i derd-i ‘ aşkıñla muţavvağ yâ Resûlallâh

10 Şebân-gâh-ı cihânı nûr-ı teşrîfiñle itdiñ zeyn
Göze çekmek ğubâr-ı âsitânîñ oldı farzül-‘ ayn
Hudâ zât-ı şerîfiñ eylemişken hüsrev-i kevneyn
Sen olmuşken hudâvend-i serîr-i kişver-i dâreyn
‘ Ademdeydi bu nüh-ķetr-i mu‘ allaq yâ Resûlallâh

11 Şeh-i ‘ arş-âsitânsın kurb-ı Hağ cây-ı kararîñdir
Ebû Bekr ü ‘ Ömer ‘ Oşmân u Haydar çâr-yârîñdir
Ümem râyât-ı şer‘ iñde sipâh-ı bî-şümârîñdir
Melekler ğâşiye-dârîñ felekler reh-ğüzârîñdir
Seniñ-ķündür bu mevcûdât şaddaq yâ Resûlallâh

12 Hıdîv-i lâ-mekânsın zâtîña ‘ arş evvelîn pâye
Zemîn ü âsumâna ħükm-i şer‘ iñ virdi pîrâye
Ġubâr-ı dergehiñ iksîr-i devlet ħalk-ı dünyâya
Nice şerħ eylesün evşâfiñi ‘ aql-ı tenük-mâye
Kitâb-ı midħatiñ metn-i mu‘ allaq yâ Resûlallâh

13 Bu bâzâr-ı fenâda dâğ-ı derdiñdir benim sûdum
Vücûdum ħalk olaldan ħalka-i ‘ aşkıñda mevcûdum

Cenâbîñ eylemişken mazhar-ı levlâke ma‘ bûdum
Ne haddimdir seni ta‘ rîf idem ben lîk maqşûdum
Bulam tâ-ħaşr evşâfîñla revnaq yâ Resûlallâh

- 14 Der-i vaşf-ı şîfâtîñda olup ben ‘ âcize fırsat
O derde ‘ ömrüm olduqça idem biñ cân ile ħîdmet
Dem-â-dem midħatiñde eyleyüp ‘ arz-ı ‘ ubûdiyyet
Nola bezl ü nişâr itsem elimde var iken ruħşat
Dükenmez devlete oldum muvaffaq yâ Resûlallâh
- 15 Giriftâr-ı zünûbem ħâtırım ‘ aqlım perâkende
Dirîgâ şaħne-i nefis ü hevâ çekdi beni bende
Çoma zencîr-i ‘ işyân içre ben maħzûnı efgende
İdüp vaşfîñda terk-i mâ-sivâ âzâd olam ben de
Ola nâmım benim de ‘ abd-i mu‘ taq yâ Resûlallâh
- 16 Nihâl-i gülşen-i iħlâşdan ħopdı bu güldeste
Eger ħarf-ı külâh-ı medħiñe olursa şâyeste
Kerem senden ħabûl it eyleme redd ile dem-beste
Ümîd oldur ki maħşerde Nazîm-i zâr u dil-ħaste
Ola zîr-i livâña ol da mülħaq yâ Resûlallâh

TAHMİSLER

1 Tahmîs Ber-Ġazel-i ‘Aţâyî¹

(T: 183b, H: 125a, R: 173a, A: 170a)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Baña Ʒan aķladup derd-i firâķ-ı la‘l-i ħandânîñ
Daķıtdı ‘aqlımı evvel nazarda çeşm-i fettânîñ
Ne efsûn itdi bilmem în-i zülf-i ‘anber-efşânîñ
Görünce dilleri baķlandı hep ‘uşşâķ-ı nâlânîñ
Meger dil baķıdır başındaki zülf-i perîşânîñ
- 2 Serimden şûriş-i sevdân ile dâķ-ı ħûn gitmez
Ĥayâlimden firâķ ile o çeşm-i pür-efsûn gitmez
Dilimden ķonca-veş mihriñle ħûn-âb-ı derûn gitmez
Gözümden ħasret-i ķaddiñle eşk-i lâle-ķûn gitmez
Diger-ķûndur dem-i firķatde ħâlî çeşm-i giryânîñ
- 3 Kenâr-ı cûyda geçmiş idi serviñ ayaķı bâķa
emen dönmüşdi rengîn lâlelerle cism-i pür-dâķa
Mu‘atţar itdi ķülzârı gezüp geh şola geh şaķa
Nesîm-i ķülşen-i kûyuñ irişdi var ise bâķa
Şabâdan yüz çevirdi ķülleri şaķn-ı ķülistânîñ
- 4 Olup bâķ-ı cünûnda bîd-i mecnûn gibi bî-ħaşıl
Leb-i cûy-ı emen-zâr-ı belâda dutmasa menzil
Mişâl-i nahl-i mâtem ‘aşķ ile olmazdı pâ-der-gil
Vücûdı şâħ-sâr-ı bâķ-ı miħnet olmasa ey dil
Başında âşiyân itmezdi murgân Ķays-ı şeydânîñ
- 5 Nazîm-âsâ görüp mestâne tenhâ yolda ħâķânı
Ser-i şûrideñe cem‘ it biraz ‘aql-ı perîşânı
O şûħa ‘arz ķıl ħâl-i dil-i âşüfte sâmânı
Ġaraz izħâr ise yâra ‘Aţâyî râz-ı pinhânı
Açılsun sineñ üzre yâreler âķ it ķirîbânîñ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

2 Tahmîs Ber-Ġazel-i Neşâtî¹
(T: 184a, H: 125a, R: 173b, A: 170b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ser-geşte-i müşâhede-i vech-i pâkiñim
Pervâne-i çerâġ-ı ruġ-ı tâb-nâkiñim
Ķurbân-ı 'aşkın olmada bî-vehm ü bâkinim
Sevdâ-yı tîġ-ı ġamzeñ ile sîne-çâkiñim
Öldür beni ki teşne-i zevġ-ı helâkiñim

2 Ĥurşîd mehcedir ser-i râyât-ı râyıña
Ĥûbân sipehdir ey şeh-i ġüsnum alayıña
Vardıġça ġâhî dergeh-i behcet-serâyıña
Gördükçe düşmemek seni mümkün mi pâyıña
Ġüstâġî-i maġabbet ile şerm-nâkiñim

3 Ey hoş-ġırâm ben olalı yoluña türâb
Tekrâr oldu reşk ile ġûn nâf-ı müşġ-tâb
Mânend-i kuġl-i dîde-i ġûn-âb-ı nîm-ġâb
Olsam 'aceb mi zîb-dih-i çeşm-i âfitâb
Naġlinden aña sâye düşen şûre ġâkiñim

4 Ben mest-i 'aşkıñım ser-i kârım cünûn ile
Çeşmim mişâl-i câm-ı mey-âlûde ġûn ile
Şâfî dilim çü şîşe derûn u birûn ile
Pâkîze meşrebim ki şafâ-yı derûn ile
Mir'ât-ı tâb-dâde-i ruġsâr-ı pâkiñim

5 Sûġ-ı ġamıñda bildi ol kim zarar nedir
Şormaz tarîġ-i 'aşġa ġavf u ġaţar nedir
Şaymaz Nazîm-i zâr gibi terk-i ser nedir
Bilmez ġücûm-ı ġamıñla Neşâtî keder nedir
Ser-bâz-ı ġuşşa 'âşık-ı bî-vehm ü pâkiñ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

3 Tahmîs Ber-Ġazel-i Âzerî¹
(T: 184a, H: 125b, R: 173b, A: 170b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Şalmış beni rikâba seni şeh-levend iden
Cân u dili selâsil-i ' aşkıñla bend iden
La' l-i lebiñ leţâfette reşk-i kıand iden
Telh itdi ' ayşımı lebiñi nûş-ğand iden
İtmiş seni tabîb beni derd-mend iden
- 2 Bâğ-ı cemâle Hâk seni şâyeste eyledi
La' liñ o bâğa gonca-i nev-reste eyledi
Derdiñle ' andelîb-i dili haste eyledi
Zencîr-i ' aşkıña beni pâ-beste eyledi
Cân gerdeninde halka-i zülfüñ kemend iden
- 3 Gönlüm figân ki düşmedi yâr-ı muvâfıka
Kârı tamâm kaldı anıñ luţf-ı Hâliq'a
Aşlâ terahhum itmedi ol bağıri yanıka
Âteş bıraktı micmere-i kalb-i ' aşıkça
Ruhsârıñ üzre dâne-i hâliñ sipend iden
- 4 Derd-i ğamiñla gezmede dünyâyı serserî
Bâlîni seng-i miñnet imiş hâk pisteri
Düşmüş hevâ-yı ' aşkıña ol dağı ey perî
Gitmiş şekîb ü şabrı sevip sen sitem-geri
Şabr it belâ-yı ' aşka diyü baña pend iden
- 5 Tâb-ı cemâli rûşen iden şem' -i hâveri
Pervâne itdi şevk ile pür çarh-ı çenberi
İtmiş Nazîm'i dâmen-i dil-dârdan berî
Dest-i ümîdim eyledi kûtâh Azerî
Yârıñ nihâl-i kâmetini ser-bülend iden

¹ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

4 Na‘t-ı Şerîf-i Zâti Tahmîs-i Nazîm¹

(A: 88a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ey vücûduñ ‘ âlem-i dehrde hezârın mâyesi
‘ Arş u Kürsî süllem-i câh u celâlin pâyesi
Sidre vü Tûbâ nihâl-i kıddiñiñ hem-sâyesi
Kâmetiñ ey bûstân-ı lâ-mekân pîrâyesi
Nûrdan bir servdir düşmez zemîne sâyesi
- 2 Lem‘ a-i şem‘ -i ruhuñ pervânesi şems ü kamer
‘ Âşık-ı bî-tâkatiñ gökde melek yerde beşer
Sîne-çâk-i hasretiñ a‘ lâ vü ednâ ser-be-ser
Yûsufı gerçi görenler ellerini kesdiler
Gün yüzün gördi seniñ şakğ oldu ayın âyesi
- 3 Yümn-i teşrîfiñ şeref-bağş-ı serây-ı nüh-sipîhr
Sümm-i pây-ı rağş-ı ‘ azmiñ bûse-cây-ı nüh-sipîhr
Mağdemiñle müstecâb oldu du‘ â-yı nüh-sipîhr
Menziliñ tîr-i du‘ â-veş mâverâ-yı nüh-sipîhr
Kıdrîñiñ ‘ arş-ı mu‘ allâdan mu‘ allâ pâyesi
- 4 Âferîde ey yüzi hırşîd zerrâtiñ durur
Dem-be-dem vird-i ümem zıkr ü taḥiyyâtiñ durur
Müznibîne semt-i eslem zıll-i râyâtiñ durur
Evvel ü âḥir nazîriñ yok seniñ zâtiñ durur
Ḥatm-i cümle enbiyâ kevn ü mekânıñ mâyesi
- 5 Sen şeh-i kevnîñ görüp hırşîd-i ḥâver ḥüsnüñi
Mâh-ı bedre eyledi mir ‘ât-ı enver ḥüsnüñi
Kâfir îmâna gelür görse peyember ḥüsnüñi
Dir görenler sen meh-i bedriñ münevver ḥüsnüñi
Süd yerine nûr emzirmiş meger kim dâyesi
- 6 Cân viren yoluñda bulur rûz-ı maḥşer fâ ‘ide

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Tâcir-i sũķ-ı ğamıñ itse nola ger fâ'ide
Tâlib-i kâlâ-yı derdiñ çũnki ister fâ'ide
Âhîret bâzârına vardıkda eyler fâ'ide
Naķd-i 'aşķıñdır anıñ kim serverâ sermâyesi

- 7 Rehber idüp ümmete şem'-i ruķ-ı tâbendesin
Yine 'işyânda ķomaz her 'âciz-i şermendesin
Hem-civâr eyler Nazîm-i zâr-veş efgendesin
Bâğ-ı cennetde ümîd oldur ki Zâtî bendesin
Cümle mü'minlerle ol server ide hem-sâyesi

MÜSEDDESLER

1 (T: 187a, H: 128a, R: 176a, A: 85b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 ' Aşkdır naḥl-i bâğ-ı lem-yezeli
Her kesiñ ol nihâle irmez eli
' Aşkdır bezm-i cânda şem' -i celi
Oldı pervânesi gönül göreli
' Aşkdır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muḥammed ' Alî

2 ' Aşk itdi vücûdımı ifnâ
' Aşk mülk-i derûna çekdi livâ
' Aşkdır eyleyen dili şeydâ
' Aşkdır câna bâ' iş-i ğavġâ
' Aşkdır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muḥammed ' Alî

3 ' Aşkdır ḥasb-i ḥâl-i her bî-dil
' Aşkdır cân-ı zâra ser-menzil
Dili ' aşk itdi böyle pâ-der-gil
Cânı cânâna ' aşk ider vâşıl
' Aşkdır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muḥammed ' Alî

4 ' Aşka düşdüm şikeste-ḥâl oldum
Derd-i ' aşk ile bî-mecâl oldum
Pûte-i ' aşk içinde kâl oldum
Feyz-i ' aşk ile pür-kemâl oldum
' Aşkdır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muḥammed ' Alî

5 Nâgehân dilde ' aşk olup peydâ
Virdi mir 'ât-ı câna ' aşk cilâ
Dil ü cân ' aşkdan olur mı cüdâ
' Âşıkım ' âşıkım Nazîm-âsâ

‘ Aşkdır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed ‘ Alî

2 (T: 187b, H: 128b, R: 176b, A: 169a)
(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Dün vâlih eyledi beni bir şûh-ı şeh-levend
Kim çeşmi sâhîr idi nigâhı füsûn-pesend
Ruhsârı üzre zülfün idüp deste deste bend
Her târın itdi cân u dile halka-i kemend
Bağlandı dil görüp ne resendir didim didi
Zencîr-i bend-i şîr-i jiyânîñ durur seniñ
- 2 Mestâne bezm-i meyde idüp kec-külâhını
Süzmüş şarâb-ı nâz ile çeşm-i siyâhını
Gösterdi gîsuvânı diliñ dâm-gâhını
‘ Arz itdi cân-ı zâra zenahdânı çâhını
Ey şâh-ı hüsn bu ne zeğandır didim didi
Ârâm-gâh-ı rûh-ı revânîñ durur seniñ
- 3 Pervâne-veş yakup dili ‘ aşkı çerâğına
Vağf oldu sîne âteş-i hicrânı dâğına
Bir bûy-ı âşinâyî gelüp cân demâğına
Bağdım nihâl-i kâmetine hüsnî bâğına
Yâ nârven ya nahl-i semendir didim didi
Cân gülşeninde serv-i çemânîñ durur seniñ
- 4 Fitne nihâl-i kâmetiniñ pây-der-gili
‘ İşve hırâmınıñ dil ü cân ile mâ’ili
Dîvâne eyledi beni şekl ü şemâ’ili
İtdi sevâd-ı levh-i ruhı tıfl-ı nev-dili
Hağtîñ kitâb-ı mekr ü fitendir didim didi
Bâzû-yı dilde hırâmânîñ durur seniñ
- 5 Ol dem ki oldu hağt-ı ruh-ı pâki âşikâr
Gülzâr-ı hüsnin itdi ser-â-pâ benefşe-zâr
Tekrâr eyledi beni mecnûn o nev-bahâr

Âhir mişâl-i cûy olup zâr u bî-çarâr
Bâğ-ı ruhuñda bu ne çemendir didim didi
Maşşûl-i çeşm-i eşk-feşânîñ durur seniñ

6 Virdim qarâr u şabrı leb-i güft-gûyına
Düşdi hıred hevâ-yı kad-i fitne-cûyına
Cân nâzır oldı âyîne-i hüsn-i rûyına
Göz dikdi dil dü-zülf-i girih-gîri mûyına
Gîsûlarıñda şâne nedendir didim didi
Müjgân-ı dîde-i nigerânîñ durur seniñ

7 Bildim egerçi rişte-i cândır miyânını
Bir nesne yok ki beñzedem ammâ dehânını
Çîn-i ‘itâb ile göricek ebruvânını
Levh-i diliñ muqaddem idüp imtiñânını
Ebrûlarıñda bu ne şikendir didim didi
Meşq-i cünûnda iki kemânîñ durur seniñ

8 Ol gülbün-i melâhat gülberg-i pîrehen
‘Arz eyledi şikâf-ı kabâdan yine beden
Harf-i vişâle meclis-i meyde açup dehen
Mestâne la‘l-i nâbını bûs eyledikde ben
Cennetde şan şarâb-ı lebindir didim didi
Bu hoş süñan-serâ-yı dehânîñ durur seniñ

9 Câdû-yı çeşmi eyleyüp efsûn o âfetin
Bend itdi târ-ı zülfi diliñ hâb-ı râhatın
Tâ ki hırâm-ı nâz ile gösterdi kâmetin
‘Aşq ehliniñ kopardı o kâmet kıyâmetin
Maşşerde nahl-i sâye-fikendir didim didi
Tûbâ-yı gül-sitân-ı cinânîñ durur seniñ

10 Ol mâh ‘arz idüp yine mihr-i cemâlini
Zerrât-ı ‘aşkın itdi perîşân-hâlini
Bulmuş tamâm hüsn ü melâhat kemâlini
Seyr eyledikde halka-i zülfünde hâlini
Bu nâfe içre müşg-i Hutendir didim didi

Dâm-ı cünûnda dâne-i hâliñ durur seniñ

11 Dem-sâz olup o dilber-i hâzır-cevâb ile
Oldum nedîm-i meclisi şad-pîç ü tâb ile
Mestâne bezm-i bâdede keyf-i şarâb ile
Ol mest-i nâz-pervere şerm ü hicâb ile
Hârf-i vaşıl ne gûne sühandır didim didi
Şâm u seherde vird-i zebânıñ durur seniñ

12 Vaşf-ı haţ-ı 'izârın idüp başka bir kitâb
Her şafha oldı bir şanem-i 'anberîn-nikâb
Dendânı midhatinde virüp nazma âb u tâb
İtdim nişâr-ı la' line bir lücce dürr-i nâb
Tab'ım meger ki dürr-i 'Aden'dir didim didi
Haqqâ Nazîm genc-i nihânıñ durur seniñ

3 (R: 357a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Pertev-i mihr-i melâhatle görüp ol mâhı
Hüsni hayret-fikeni 'aqlımı kıldı sâhî
Oldı fikr-i zekânıyla dil-i şeydâ çâhî
Beni kul eyledi ol kişver-i hüsniñ şâhı
Şi' rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa 'Abdullâh'ı

2 O nihâl-i çemen-i nâza hevâdâr olalı
O sehî-kâmeme hasret-keş-i reftâr olalı
Zülfi zencîresine bend ü giriftâr olalı
Hüsni hulқыyla görüp 'âşık-ı didâr olalı
Şi' rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa 'Abdullâh'ı

3 Fikr-i zülfi dili âşüfte-i sevdâ itdi
'Aqlımı 'aşk ile pür-şuriş ü gavgâ itdi
Gülşen-i hüsni beni bülbül-i şeydâ itdi

Tab‘ımı kand-i lebi tûfî-i gûyâ itdi
Şi‘ rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘ Abdullâh'ı

4 Gül-i ruhsâr-ı vefâ-bûyına qurbân olayım
Gonca-i la‘l-i sühan-gûyına qurbân olayım
Mihr-i ruhsâr u meh-i rûyına qurbân olayım
‘Îd-i ağhâ-yı ser-i kûyına qurbân olayım
Şi‘ rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘ Abdullâh'ı

5 Leylî-i kâkül-i müşgînine Mecnûn oldum
Hasret-i bûse-i la‘liyle ciger-hûn oldum
Câdû-yı zülfine dil-beste-i efsûn oldum
Cilve-i nâz ile refâtına meftûn oldum
Şi‘ rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘ Abdullâh'ı

6 Olalı cân-ı hazîniñ o perî cânânı
Dil-fürîbâne nigâh itmededir pinhânı
Nola olsam dil ü cân ile kulı qurbânı
Dil ü cândan severim ben o şeh-i hûbânı
Şi‘ rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘ Abdullâh'ı

7 Girih-i kâkül-i ‘anber-şikenî müşg-i şemîm
Nefha-i zülf-i dil-âvîzine âşüfte nesîm
Qaddi gülbün lebi gül-gonca-i handân-ı besîm
Görüp ol ‘ârız-ı rahşân-ı dil-efrûzı Nazîm
Şi‘ rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘ Abdullâh'ı

4 (T: 185a, H: 127b, R: 175b, A: 136b)¹
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

¹ A nüshasında, "Terkîb-i Bend Der-vaşf-ı Hâcî Selîm Girây Hân" şeklinde başlık olmasına rağmen bu manzume bir müseddestir.

- 1 ‘Avn-i Hâk pâdişehim eblağ-ı reh-vârîñ ola
Dest-i tevfiğ ü zafer gâşiye-ber-dârîñ ola
Nuşret-i fethîñ iki peyk-i sebük-bârîñ ola
İns ü cân yerde melek gökde şenâ-kârîñ ola
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızır-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 2 Ey serîr-i kereme hân-ı mürüvvet-Kirdâr
Şeref-i dûde-i Cengîz şeh-i pâk-tebâr
Piş-i rahşında felek peyk ü melek gâşiye-dâr
Ey feres-rân-ı zafer tevsen-i tevfiğ-süvâr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızır-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 3 ‘Âleme vird-i zebân olmadadır Hân Selîm
Hükümüne nola Süleymânlar olursa teslîm
Hâr u has-ı leşker-i a‘dâ sipehiñ rîh-i ‘ağîm
Eyle düşmenleriñi tîğ-ı celâliñle dü-nîm
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızır-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 4 Ey hudâvend-i hikem-senc ü Felâtûn-tedbîr
Şaff-şikâf kader-endâz u şehen-şâh-ı dilîr
‘Alem-i nuşret ile nâmîñ olup ‘âlem-gîr
Ceyş-i iğbâl ile ‘âlemleri eyle teşhîr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızır-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 5 Şarşar-ı kahr ile Hâk düşmeniñ itsün mağhûr
Râyet-i rezmiñi Mevlâ ide dâ’im manşûr
Ehl-i İslâm bula zıll-i zalîliñde huzûr
Müjde-i feth ile ‘âlemleri eyle mürûr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızır-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 6 Tu‘me-i tîğîñ olup düşmen-i bed-girdârîñ

Hûn-ı a' dâ ile ansun sipeh-i hûn-hârîñ
Baht u ibâl refiîñ ola âlî' yârîñ
Dem-be-dem virdi budur Şimdi Nazîm-i zârîñ
ande 'azm eyler iseñ 'avn-i Hudâ yârîñ ola
Hâzret-i Hızr-ı nebî âfile-sâlârîñ ola

MÜSEMME

(T: 184b, H: 126a, R: 174a, A: 83b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey âfitâb-ı şubh-ı ezel mihr-i bî-zevâl
Vey mâh-tâb-ı şâm iden ebed lâ-yezâl
Nûr-ı Hudâ sirâc-ı hüdâ ma'la' -ı kemâl
Ba'ır-i se'â mu'î'î-i ' a'â kulzüm-i nevâl
Ma'ıbûb-ı Rabb-i ' izzet ü memdûh-ı zü'l-celâl
Vaşfinda hüsrev-i cân u dilim oldı bu ma'âl
Şallû ' aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 2 Ey dergeh-i celâline Cibrîl perde-dâr
Vey ķaşr-ı dîn ü şer' iniñ erkânı çâr-yâr
Kâlâ-yı mihrine şütürân-ı felek ķa'âr
Sevdâ-yı ' aşkı revnaķ-ı bâzâr-ı i' tibâr
Medhinde tab' im eyler iken cevherin nişâr
Bu gevher oldı gûş-ı dil ü cânâ ger süvâr
Şallû ' aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 3 Ey hüsrev-i yegâne-i eyvân-ı lâ-mekân
Vey pâdişâh-ı mesned-i iķlîm-i kün-fe-kân
Münķâd-ı hükmi şer' i cihân u cihâniyân
Tatvîķ-i emri gerden-i teslîm-i ins ü cân
Dîvân-serâ-yı midhâtine zâr u nâtüvân
İtdim bu ma'la' ı şalavât ile armağan
Şallû ' aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 4 Ey mesned-i bülend-i haķîķatde pâdişâh
Vey rîze-seng-i dergeh-i iclâli mihr ü mâh
Ma'ıbûb-ı Kibriyâ vü şehen-şâh-ı dîn-penâh
Sultân-ı enbiyâ vü hidîv-i rusûl-penâh
Kürsî-nişîn ü Sidre-mekîn ' arş-bâr-gâh

Yoğdur nazîri bu iki mısra' yeter güvâh
Şallû 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

5 Ey ĥurde-çîn-i süfre-i luṫfi şaf-ı kirâm
Vey kâse-şûy-ı maṫbaĥ-ı in'âmı ĥâş u 'âm
Ĥayrû'l-beşer şeff' -i ümem seyyidü'l-enâm
Refref-mekîn ü 'arş-mekân ĥurb-ı Ĥaķ-maķâm
Vaşf-ı şifât-ı zât-ı şerîfinde şubĥ u şâm
Lâyık bu beyti vird-i zebân eylesem müdâm
Şallû 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

6 Ey şâhid-i cemîl serâ-perde-i celîl
Vey ĥâdim-i sürâdıķ-ı iclâli Cebre'îl
Mihmân-ı ĥân-ı 'izzeti cân u dil-i ĥalîl
Bâĥ-ı biĥişt-i kûyına tesnîm-i selsebîl
Medĥinde ehl-i 'aql u ĥired 'âciz ü zelîl
Besdir bu beyt mertebe-i şânına delîl
Şallû 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

7 Ey vaşf-ı ĥüsni sûre-i ve's-şemsi ve'd-đuĥâ
Vey Cebre'îl ĥâdimi meddâĥı Kibriyâ
İtsem nola hezâr dil ü cân ile şenâ
Her ĥaĥı cânibe nazarım olsa âşinâ
Rükn-i çihâr beyt-i dile ĥikmet-i Ĥudâ
Yazmış Muĥammed Aĥmed ü Maĥmûd u Muştafâ
Şallû 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-ķamer
Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

8 Ey zât-ı evvelîn güher-i kân-ı mümkünât
Vey âĥirîn dür-i şadef-i baĥr-i kâ'inât
Ĥalk oldu yüzi şuyuna âbâ vü ümmehât
Heft-âsumân ile se-mevâlîd ü şeş-çihât
Murĥ-ı diliñ maķâmı iken gülbün-i ĥayât
Olsa 'aceb mi zezeme perdâz-ı eş-şalât

Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a’ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

9 Ey pîşvâ-yı ins ü melek hâdî-i sübül
Vey güm-sürâğ bâdiye-i vaşfı ‘ aql-ı küll
Gülzâr-ı ķurba ķâmeti gülbün cemâl-i gül
Bülbül riyâz-ı midħatine enbiyâ vü rusül
Merdûd-ı bâb-ı ‘ izzeti peygûle-gîr-i zül
Ol şâhib-i sa‘ âdeti vaşf eyle ey gönül
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a’ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

10 Ey efser-i le ‘ amrük ü levlâk ile ‘ alem
Vey hilķat-i şefâ‘ at ile şâh-ı muħterem
Şâh u gedâ nevâle-i cûdıyla muğtenem
Yektâ şefik-i rûz-ı nedem şâfi‘ -i ümem
Levh-i dile sitâyişini eyleyüp raķam
Eyle bu beyti zîver-i evrâd dem-be-dem
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a’ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

11 Ey âsitân-ı şer‘ ine mevķûf her şunûf
Vey çetr-i câhına rusül ü enbiyâ şufûf
Mişkât-ı zâtı şem‘ -i serâ-perde-i ra’ûf
Meclis-fürûz-ı ‘ âtıfet-i İzid-i ‘ aţûf
Âhâdını sitâyişiniñ eyleyüp ulûf
İtdi bu beyti vird-i zebân râķımü'l-ħurûf
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a’ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

12 Ey iki ‘ âlemiñ güneşi maşrık-ı yaķîn
Vey neyyir-i sipihr-i hüdâ âsumân-ı dîn
Sâlâr-ı enbiyâ vü sipeh-dâr-ı mürselîn
Ĥuddâm-ı bâr-gâh-ı her sürûş-ı muķarrebîn
Âfât-ı her dü-kevnden ol dâ’imâ emîn
Eyle bu beyti Ĥırz-ı emân tâ-dem-i pesîn
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a’ş-şemsü ve'l-ķamer

Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

- 13 Ey kâ'inât kaçre muhîf-i celâline
Vey âfitâb zerre fûrûğ-ı cemâline
İns ü melek tufeyl simât-ı nevâline
Cismim türâb ola reh-i kûy-ı vişâline
Cânım nişâr ravza-i cennet mişâline
Bî-ğadd selâm rûhuna aşhâb u âline
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a'ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

- 14 Ey ravzası bihişt-i İrem cennet-i na‘îm
Vey nağl-i ķaddi sâyesi mişli gibi ‘adîm
Râyât-ı şer‘i bedreķa-i râh-ı müstaķîm
Zıll-i ģimâyetinde şaf-ı ins ü cân muķîm
Şarf eyleyüp şenâsına evķâtı ‘an-şamîm
Bu beyti ķıl zamîme-i evrâd ey Nazîm
Şallû ‘aleyhi mâ tale‘ a'ş-şemsü ve'l-ķamer
Şallû ‘aleyhi mâ leme‘ a'l-bedrü ve'l-hilâl

MU' AŞŞER

(R: 356a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Görmek olur mı almadan Allâh cânımı
Cânânımı habîbimi ol nev-cüvânımı
‘Azrâ-‘ izâr leyli-i devr-i zamânımı
Şekker-mağâl hüsrev ü şîrîn-zebânımı
Burc-ı melâhat üzre meh-i mihrîbânımı
Ol gülbün-i leţâfet o ğonca-dehânımı
Gülzâr-ı i‘tidâlde serv-i çemânımı
Maşşûl-i bâğ-ı ‘ömrümi naḥl-i revânımı
Vîrân-serây-ı sînede genc-i nihânımı
Ma‘ mûre-i dilimde şeh-i kâmrânımı
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı
- 2 Râm eylemek olur mı o ârâm-ı cânı ben
Ol şûḥ-ı nâz-perveri ol nev-cüvâmı ben
Müjgânı tîr-i ‘işve kemân-ebrevânı ben
Peykân-ı çeşminiñ yine olsam nişânı ben
Görsem o gül-‘ izârı o ğonca-dehâmı ben
Virsem peyâm-ı la‘line naḥd-i revânı ben
Añsam melâl-i hâl-i dil-i nâtüvânı ben
Alsam selâmını o perîniñ nihânî ben
Olsam hezâr-şevḳ ile bülbül-fiğânı ben
‘Arz eylesem görünce bu nev-dâstânı ben
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı
- 3 Ney gibi oldu nâle işim şâm ile seher
Yağdım derûna âteş-i fürqatle dâğlar
Gitdikçe eyleyüp ‘alev-i nâr-ı ‘aşḳ eşer
Dârü'l-emân-ı dil tutuşup yandı ser-be-ser
Dâmân u âstînimi pür-hûn-ı eşk ider
Sildikçe her dü-çeşmimi pergâle-i ciger
Ey burc-ı hüsne tal‘ati şems ü ruḥı kamer
Meh-tal‘atân u zühre-cebînân-ı ‘işve-ger

Ĥurşîd olursa itmeyeyim zerrece nazâr
Var ise bir daĥi göricek gözlerim eger
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

4 Ey bûstân-ı kûyı baña gülşen-i İrem
Vey serv-i sidre-ķâmet ü gül-rûy u ĝonca-fem
Ĝisûsı saçlı sünbül-i âşüfte-veş behem
Zülf-i nigâr o perçem-i pür-çîn ü ĥam-be-ĥam
Ĥâl-i izârı müşğ-i ter-i âhû-yı ĥarem
Lâle-ĥad ü benefşe-ĥaĥ-ı ‘ anberîn-raķam
Levh-i cemâl ü behcete ebrûları ķalem
Ey serv-ķaddi gibi olan ĥüsn ile ‘ alem
Şekl-i beşerde ĥûr-sirişt ü melek-şiyem
Bu vech ile baña kimi gördüñ diseñ disem
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

5 Ey bâĝ-ı behcete lebi gül-ĝonca-i besîm
Vey zülf-i sünbül-i siyeh-i ‘ anberîn-şemîm
Ĝülbün-ķırâz-ı ravza-i ĥüsn ü vefâ-nesîm
Ĝülşen-serâ-yı kûyı riyâz-ı İrem-ĥarîm
Çeşm ü dilimde âks-i ruĥuñdur Ĥudâ ‘ alîm
Ey dürr-i şâhvâr hem itdiñ beni yetîm
Ĝayra şikâyet eyle dimişsiñ yine Nazîm
Benden ferâĝat itdi o dîrîne-i ķadîm
Âyâ kimiñledir kime oldı ‘ aceb nedîm
Ya‘ ni kimi sever dir iseñ şimdi ‘ an-şamîm
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

TERCÎ' -İ BENDLER

1 Tercî' -i Bend Der-Medh ü Şenâ Sulţân-ı Kevneyn ' Aleyhi's-şalâtü ve's-selâm¹

(T: 19a, H: 19a, R: 19a, A: 84b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

I

1 Meddâh olunca Hâliq-ı ' arz u semâ saña
İns ü melek ne vech ile kılsun şenâ saña

2 Levlâk huţbesiyle olundu nidâ saña
Şâh-ı rusûlsün oldu sipeh enbiyâ saña

3 ' Arz eyleyüp bu beyt ile hâlim şehâ saña
Oldum deriñde kâse be-kef bir gedâ saña

4 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

II

5 Rûhî fidâke ey şeh-i kerrûbiyân-sipâh
Sulţân-ı mülk-i şer' -i şehenşâh-ı dîn-penâh

6 Muhtâc-ı dergeh-i keremiñ mîr ü pâdişâh
Bây u gedâya kehf-i emândır o bâr-gâh

7 Bir gün naşîb olur mı olup ben de rû-be-râh
Şâhım diyem hużûr-ı şerîfinde âh âh

8 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

III

9 Rûhî fidâke ey meh-i burc-ı peyemberî

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

Mihr-i sipihr-i serveri vü sa' d-aḥterî

10 Ezdâd-ı hükmüñ eyler idüp kîneden berî
Bir ḥâşiyetde bâd ile ḥâk âb u âzerî

11 Cûyâ-yı derdiñim baña luḥf it o gevheri
Oldum tamâm naḳd-i revân ile müşterî

12 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

IV

13 Rûḥî fidâke ey dü-cihânda olan 'alem
Zînet-ger-i ḥudûş u tırâzende-i kıdem

14 Vuşlat-serâ-yı kurb idi ḥaḳḳâ saña ḥarem
Çeşm-i vücûda perde-i hicrân iken 'adem

15 Ey çâre-sâz-ı 'illet-i cân u dil-i ümem
Nem vâr efendimiñ yoluna bezl idüp virem

16 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

V

17 Rûḥî fidâke ey güher-i evvelîn şadef
Baḥr-i muḥîṭ-i 'izzet ü şân ḳulzüm-i şeref

18 Ümmî laḳab debîr-i debistân-ı men 'aref
Ümmet-sipeh ḥıdîv-i ḳalem-rân-ı lâ teḥaf

19 Yaniñda gerçi cevher-i cânpâre-i ḥazef
Ey tîr-i derd-i 'aşḳına her sîne bir hedef

20 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

VI

21 Rûhî fidâke ey   alem-efrâz-ı baħr ü ber
Maħbûb-ı haħ şefti   -i ümem şâh-ı tâc-ver

22 Zât-ı şerîfiñe ħarem-i Kibriyâ maħar
Levlâk saña tâc le   amrük saña kemer

23 Pervâne-i çerâĝ-ı ruħuñ şems ile ħamer
Kim sevmez ey ħabîb-i ilâhî seni meger

24 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

VII

25 Rûhî fidâke ey gül-i bî-ħâr u bî-ħazân
Nesrîn-i ħuld nesteren-i ravza-i cinân

26 Oldum ħuluñ Naẓîm gibi zâr u nâ-tüvân
Vaşf-ı ruħuñda bülbül-i şad-gûne dâstân

27 İtdim saña bu nazmı selâm ile armaĝân
Olsun yoluñda cân ile başım daħi revân

28 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

2 (R: 357b)

(Mef  lü Fâ   ilâtü Mefâ  lü Fâ   ilün)

I

1 Kimdir fiĝân iden gül için zaħm-ı ħârdan
Kim aldı bûy-ı kâm meger rûzgârdan

2 Yoħdur vefâ bu   âlem-i fânide   ibret al
Şeyħü'ş-şüyûħ o mürşid-i   âlî-vaħârdan

3 Gûş eyleyüp vefâtını nâgâh didiler
Kim var ise o demde şîgâr u kibârdan

4 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maqâmı Selâmî Efendi'niñ

II

5 Şeyh-i güzîn ü pîr-i kerâmet-penâh idi
Gavş-ı zamâne kûtb-ı felek-bârgâh idi

6 Çarh-ı hüdâda mihr-i cihân-tâb-ı ma' rifet
Burc-ı ledünde ma'la' -ı hikmetde mâh idi

7 'Âlem bilürdi zâhir ü bâtın velâyetin
Mülk-i kemâle şûret ü ma' nâda şâh idi

8 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maqâmı Selâmî Efendi'niñ

III

9 Virmişdi zâtı şavma' a-i 'âleme şeref
Ma' lûm idi o 'ârif için sırr-ı men-'aref

10 Hâkkâ ki mazhar olmak için bir du'âsına
Pîr ü cüvân şâbâh u mesâda çekerdî şaf

11 Biñ cân ile gelürdi pey-â-pey cihâniyân
Rû-mâl-i pâyine o 'azîziñ taraf taraf

12 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maqâmı Selâmî Efendi'niñ

IV

13 Nâ-güfte her maqâliñ o kûtb idi vâkıfı
Esrâr-ı nâ-şinîdeniñ olmışdı kâşifi

14 Fazl u kemâl mektebiniñ pîr ü kâmilî

‘İlm-i ledün mesâ’iliniñ şeyh-i ‘ârifi

- 15 Zât-ı şerîfi Ka‘be-i esrâr zâ’iri
Beytül-ğarem-i ma‘rifetiñ merd-i ‘âkifi
- 16 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maqâmı Selâmî Efendi'niñ
- V
- 17 Gûş eyleyince gülgüle-i rihletin Nazîm
Zann eyledim ki kıpırdı kıyâmet Hudâ ‘alîm
- 18 Ayrıldığ ol şanevber-i gülzâr-ı feyzden
Mânend-i piste olsa nola bağrımız dü-nîm
- 19 Murğ-ı revânı da‘vet olup bâğ-ı cennete
Oldı o dem revâne-i gülşengeh-i na‘îm
- 20 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maqâmı Selâmî Efendi'niñ

TERKÎB-İ BENDLER

1 Terkîb-i Bend Na^ç t-1 Şerîf¹
(T: 17a, H: 17a, R: 17a, A: 78b)
(Mef^ç ûlü Mefâ^ç ilün Fe^ç ûlün)

I

- 1 Tâ key ola ey dil-i cihân-gerd
Kârîñ gehî şulḡ u gâh nâverd
- 2 Şeş-dergeh-i ğamda zâr u nâlân
Tâ key bu güşâd-bâzî-i nerd
- 3 Efsürde-i âh-1 serd olup ḡayf
Tâ key geçe saña şiddet-i berd
- 4 Hâk ol ki bulur ^ç ulüvv-i şânı
Bu ^ç arşada rûzgâr ile gerd
- 5 Âh-1 seḡer it sirişk-rîzân
Göster yine genc-i bâd-âverd
- 6 Yağ âteş-i ^ç aşğ ile derûnuñ
Bîhûde dögülmez âhen-i serd
- 7 Merdân-1 Hudâ'dan iste himmet
Baş egme sipihre olma nâmerd
- 8 Bîmâr-1 ğam-1 maḡabbet olsun
Dâ'im dil ü cân derd-perverd
- 9 Tecrîd ile bul maḡâm-1 tefrîd
^ç İî gibi nüh-felekde ol ferd
- 10 Pür-dâğ-1 maḡabbet it vücûduñ

¹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 11 Murg-ı seher-i riyâz-ı aşk ol
Huffâş-mişâl olma şeb-gerd
- 12 Ol hastesi bir tabîb-i cânîñ
Eyle diliñi leb-â-leb derd
- 13 Göster gam-ı hasret ile her dem
Sürhî-i sirişk ü çihre-i zerd
- 14 Vir cânîñ o hâzık-ı cihâna
Kıl nâmıñı aşık-ı cüvân-merd
- 15 Şay naqd-i revânı tâze cân bul
Öl ya' ni hayât-ı câvidân bul
- II
- 16 Fahr-i dü-cihân habîb-i Mevlâ
Maħbûb-ı cenâb-ı Haq Te'âlâ
- 17 Şâhenşeh-i tahtgâh-ı levlâk
Evreng-tırâz-ı arş-ı a' lâ
- 18 Deryâ-yı muhîf-i lî-ma' allâh
Müstağrağ-ı lücce-i tecellâ
- 19 Mihr-i rahşân-ı kâbe kavseyn
Mâh-ı tâbân-ı şâm-ı İsrâ
- 20 Gül-gonca-i gülsitân-ı Yeşrib
Nesrîn-i şükûfe-zâr-ı Baḥâ
- 21 Ârâyış-ı cilve-gâh-ı şûret
Pîrâye-i bezm-gâh-ı ma' nâ
- 22 Hayret-zede-i cemâli Yûsuf

- Pervâne-i şem' -i hüsnî Mûsâ
- 23 Leb-teşne-i feyzi Hızır u İlyâs
Dil-ğaste-i 'aşkı rûh-î Îsâ
- 24 Âvâze-i şadme-i ħurûcî
Ħâk-efgen-i şeh-nişîn-i Kisrâ
- 25 Âğâz-ı şerî' at u zuhûrî
Encâm-resân-ı Lât u 'Uzzâ
- 26 Tevķî'-i nübüvvet üzre 'ünvân
Burhân-ı risâlet üzre imzâ
- 27 Bî-çûn ü çirâ o ħusreviñdir
Mülk-i dünyâ serîre-i 'uķbâ
- 28 Olmuş o şeh-i gedâ-nüvâziñ
Mecnûn-ı kemend-i 'aşkı Leylâ
- 29 Ķurbânî-i 'aşkına yolında
Ölmek şad-reşk-i îd-i adĥâ
- 30 Ķurbân olsun aña revânım
Maķbûli olursa işte cânım
- III
- 31 Ey levĥa-i nüşĥa-i nübüvvet
Bismillâh-ı muşĥaf-ı risâlet
- 32 Sultân-ı ħalem-rev-i dü-'âlem
Şâh-ı dü-cihân şeff'-i ümmet
- 33 Gül-çîn-i ĥadîķa-i le-'amrük
Serv-i çemen-i riyâz-ı ħudret
- 34 Ħurşîd-i vücûb u mâh-ı imkân

- Çarh-ı ma' nâ sipihr-i şûret
- 35 Yek-dâne dür-i muhîf-i dâniş
' Âlî güher-i künûz-ı vahdet
- 36 Ser-halka-i hayl-i âferîniş
Ser-kâfile-i fezâ-yı hilkat
- 37 Sîrâb-ı zülâl-i ' ayn-ı bîniş
Deryâ-yı şuhûd u baħr-i rü'yet
- 38 Mir'ât-ı cemâl-i lâ-yezâlî
Manzûr-ı cenâb-ı Rabb-i ' izzet
- 39 Zînet-ger-i kân-ı küntü kenzen
Zîver-dih-i mâ u tîn-i fıtrat
- 40 Gencîne-i râz-ı kudret-i Hâk
Gencûr-ı defîne-zâr-ı hikmet
- 41 Olmuş ezeli vücûd-ı pâki
İcâd-ı dü-' âleme bidâyet
- 42 Ey pâdişeh-i sipâh-ı ebrâr
Vey hüsrev-i kişver-i hidâyet
- 43 Ey kehf-i emân-ı ehl-i ' işyân
Vey şâhib-i şefkat ü şefâ' at
- 44 Bir gün baña da naşîb olur mı
Dergâhıñ ola maķâm-ı hıdmet
- 45 Hâk-i der-i pâkiñi bilüp ' arş
Çârûb müjem ola yüzüm ferş
- IV
- 46 Ey hüsrev-i taht-gâh-ı levlâķ

- Sultân-ı serîr-i mâ‘ arefnâk
- 47 Maḥbûb-ı Hudâ ḥabîb-i Mevlâ
Maḫşûd u murâd-ı îzid-i pâk
- 48 Ser-ḥayl-i peyamberânsın olmuş
Kim tûde-i şâh-râhîñ eflâk
- 49 Şemşîr-i celâliñi görelden
Oldı yeri düşmeniñ tih-i ḥâk
- 50 Añdıkça mehâbet-i hücûmuñ
Ḥaşmîñ daḥî zehresi olur çâk
- 51 Sen şâh-süvârın oldı kevneyn
İki tarafında bend-i fitrâk
- 52 Bir ḫatre-i ceşş-i lücce-cûşuñ
Ḥayl-i Cemşîd ü cünd-i Daḥḥâk
- 53 Deryâ-yı sipâhınıñ öñünde
Düşmen mânend-i ḥâr u ḥâşâk¹
- 54 Yektâyî-i Kibriyâ-yı zâtîñ
İdrâk-i beşer olur mı derrâk
- 55 Döksün gözüm eşk-i ḥasretiñle
Mir’ât açılır olunca nem-nâk
- 56 Cevlân-ı semend-i midḥatiñde
Teng oldı fezâ-yı ‘ aql u idrâk
- 57 Ḥaḫ mâdih iken seni ne ḥaddim
Vaşfiñda zebânım ola çâlâk

¹ Burada sekt-i melîh yapılmıştır. Sadece Mef’ ülü Mefâ’ ilün Fe’ ülün için geçerli olan Mef’ ülün Fâ’ ilün Fe’ ülün değişimi gerçekteleşmiştir.

- 58 Güstâhâne niçe zamândır
Medhînde egerçi itdim imsâk
- 59 Oldum yine resm idüp şenâñı
Ol gevher-i pâke hakkâk
- 60 Ben hûkî ayırma hıdmetiñden
İmdâd cenâb-ı hazretiñden
- V
- 61 Ey hilkat-i kâ'inâta bâdî
Vey iki cihâna zevk u şâdî
- 62 Ey bedreka-i günâh-kârân
Vey kâfile-i 'uşâta hâdî
- 63 Ey şâlih ü tâlihiñ penâhı
Vey bây u gedânıñ istinâdı
- 64 Âvâre-i deşt-i gaflet oldum
İtdi beni bî-karâr o vâdî
- 65 'İşyân ile geçdi bilmedik hayf
Evkât-ı mesâ vü bâmdâdî
- 66 Bâzâr-ı haţâma virdi revnağ
Kâlâ-yı şavâbımiñ kesâdı
- 67 İqlîm-i derûnum itdi pür-şûr
Nefsiñ zalemi diliñ fesâdı
- 68 Bilmem niçe men' idem hevâdan
Bu nefs-i zalûm ü bed-nihâdı
- 69 Feryâd ki çâr-sû-yı 'aşkıñ
İtdi beni evvel mezâdı

- 70 İtmezse beyâz ʿafvîñ eyvâh
Levh-i ʿamelimdeki sevâdı
- 71 Encüm gibi defter-i haṭâmîñ
ʿAdd olmaya noḡṭa-i ziyâdı
- 72 İnşâfa gelüp naşîb olur mı
Rûḡum ile nefsiñ ittiḡâdı
- 73 Ey râh-ber-i ʿuşât göster
Çeşm-i cânıma reh-i sedâdı
- 74 Luṭf u keremiñle ber-murâd it
Ben bî-kes ü zâr u nâ-murâdı
- 75 Raḡm eyle Nazîm-i derd-mendim
Bâḡî fermân seniñ efendim
2 (T: 55b, R: 51b, A: 77a)
(Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün)

I

- 1 Ey ḡarîm-i ḡarem-i lem-yezelî
Maḡrem-i perde-serây-ı ezelî
- 2 Meclis-i ḡurb u şeb-i İsrâ'da
Nûr-ı mişkât-ı ruḡı şemʿ-i celî
- 3 Dür-i yek-dâne-i baḡr-i ḡilḡat
Kân-ı kevnîñ güher-i mâ-ḡaşalı
- 4 Câmîʿ-ı şerʿine tâ şubḡ-ı kıyâm
Şaff-ı ḡandîldir aşḡâb-ı velî
- 5 Şemʿ ü miḡrâb aña Bû-Bekr ü ʿÖmer
Maḡfil ü minberi ʿOşmân u ʿAlî

6 Đarb-1 ŐemŐir-i ser-endâzını Hâk
Düşmeniň eyledi đarbü'l-meŐeli

7 Encüm-i Şâbit ü seyyârâtũ
Rađam-1 cûdınıň ednâ cümeli

8 Bâĝbân-1 harem-i İzid-i pâk
Çemen-ârâ-yı riyâz-1 levlâk

II

9 Ey ĝubâr-1 kâdemi müşg-sirişt
Nefha-i hâk-i deri bûy-1 bihişt

10 Nâme-i kec-rağam-1 cürm-i ümem
Kilk-i ‘afv ile olur râst-nüvişt

11 Muĝtedâ olalı ol kıble-i dîn
Mescid oldu ümeme deyr ü künişt

12 Dâs-1 ‘afv u keremiyle biçilür
Toĝm-1 cürm ile olan hâşıl-1 kişt

13 Luĝfi meŐŐâtasınıň muĝtâcı
‘Amel-i nîk ü bed ü hûbla zişt

14 Hâk-i dergâhını kuĝl itmeyeniň
Gözine her müje olsun bir hışt

15 Harem-i rif‘atine mihr ile mâh
Biri zerrîn biri simîn hışt

16 Tâ haşr ravzasına Őubĝ ile Şâm
Ola envâ‘-ı taĝiyyât u selâm

III

17 Ey ĝalâyık yoluna üftâde

- Çâkeri bende eyle âzâde
- 18 Tâlib-i luḫfî kibâr ile şıḡâr
Sâ'îl-i cûdî şeh ü şehzâde
- 19 O imâm-ı rusûlüñ ümmetine
Vech-i arz olsa nola seccâde
- 20 Cürm-i ümmetle o şâhîñ 'afvı
Oldı mânend-i keh ü bîcâde
- 21 Nola olsa başı üzre Tûbâ
Hıdmet-i dergehine âmâde
- 22 Mâye-i şevḡ-i dil-i maḫlûḡât
Câm-ı derdindeki dürd-i bâde
- 23 Mekteb-i ma'rifetinde Cibrîl
Tıfl-ı ebced gibi levḡ-i sâde
- 24 Kân-ı 'irfân u kemâliñ güheri
Enbiyâ vü rusûlüñ tâc-ı seri
- IV
- 25 Faḡr-i 'âlem şeref-i mevcûdât
Şeh-i kevneyn 'aleyhi's-şalavât
- 26 Enbiyâ vü rusûlüñ sâlârı
Rehber-i ḡâfile-i fevz ü necât
- 27 Nâ-tüvân ümmetiniñ ḡam-ḡârı
Müşfiḡ-i ḡâl-i dil-i zâr-ı 'uşât
- 28 Dest-ḡîr-i zu'afâ-yı maḡşer
Sâtirü'l-'ayb ü şefi'ü'l-'araşât
- 29 ḡâce-i mekteb-i 'irfân-ı ledün

Muşhaf-ı hikmet-i mu' ciz-âyât

- 30 Nuğk-ı şîrîni şeker-rîz-i kemâl
Tûfî-i efşah-ı âyîne-i zât
- 31 İki ' âlem güneşi nûr-ı Hudâ
Mihrine cân-ı halâyık zerrât
- 32 Gülbün-efrûz-ı riyâz-ı lâ-rayb
Gül-i şad-berg-i çemen-şuffe-i gayb
- V
- 33 Cûşa geldikçe o deryâ-yı şeref
Nem degil cûdı yanında yem-i jerf
- 34 İki ' âlemde olur hurrem ü şâd
Oğuyan ders-i gamından bir harf
- 35 ' Afvına nisbet ile cürm ü haîâ
Tâb-ı hürşîd ile mânende-i berf
- 36 Emrine ins ü melek fermân-ber
Oldı maḥkûmı cihân taraf-be-tarf
- 37 Tengdir ' aşkına mülk-i dü-cihân
Baḥr-i ' ummân kabûl itmez zarf
- 38 Feraḥ-âbâd-ı gamında olsun
Dem-be-dem hûn dü-çeşmim şingerf
- 39 Kâşki cismimde biñ olsa cânım
Yoluna her birini itsem şarf
- 40 Ola bî-çâre Nazîm'in cânı
' İd-gâh-ı gamınıñ kurbânı

3 Terkîb-i Bend-i Mürettebe Be-Hurûf-i Hecâ Der Ta'rif-i 'Aşk¹
(T: 122a, H: 65b, R: 114b, A: 70b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

I

- 1 O cân-ı her dü-cihânın yolında ol ki fedâ
Ola maḥabbetiniñ cân-sipârî şâh u gedâ
- 2 O deñli mazḥar-ı 'aşk ol ki feyz-i te'sîri
Ola secencel-i dilden hemîşe reng-zidâ
- 3 O ḥân-ı feyzde ol mîhmân ki eylemeye
Teninde her ser-i mû bir dil olsa şükrin edâ
- 4 O sûmenâtda zünnâr-bend-i derd ol kim
Gele zebânına hengâm-ı yâ şanem şamedâ
- 5 O kârbâna refîk ol ki bâng-i şûr gibi
Terâne-i ceres-i kemterini vire şadâ
- 6 Şafâ-yı 'aşk ile deryâ-mişâl pür-cûş ol
Şadef gibi güher-i kâm ile hem-âgûş ol

II

- 7 Bekâ-yı 'aşk iledir 'âşıkâ şifâ-yı kulûb
Bağılsa derd-i derûna devâ imiş maḥbûb
- 8 Benem o câm-ı ḥaḳîkatde 'âşık-ı dîdâr
Ki 'aşkdır dil-i şûrîdeme mey-i ruḥ-ı ḥûb
- 9 Benem o ḥâk-i reh-i dergeh-i maḥabbet kim
Ḥarem-serâyına zülfeyn-i ḥûr der çârûb
- 10 Cemâl-i Yûsuf-ı maḳşûdını görür âḥir
İden dü-çeşmini 'aynıyla dîde-i Ya' ḳûb

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

11 Hâkîm-i muṭlaḳ olur çâre-sâz-ı derd-i diliñ
Gelürse başıña şabr eyle miḥnet-i Eyyûb

12 Ne şevḳ-ı sûr ile şâd ol ne sûg ile ğam-nâk
Ne nûşdan mütelezziz ne nişden dil-i çâk

III

13 Tamâm-ı daĝdaĝa-i ‘ aşḳ ile olup mebhût
Tebâh olursa da şabr u şekîb ile sükût

14 Hemîşe baĝrıñı ḳan eyle ḳân-ı la‘ l gibi
Müdâm ola dil-i ḥûn-geşte ma‘ den-i yâḳût

15 Ḳo seyr-i ‘ âlem-i nâsûtı ḳalbiñi şâf it
Ki cezb ide seni ḳullâb-ı cezbe-i lâhût

16 O mertebe beşeriyette ol ferîşte-ḥışâl
Ki reşk ide saña sükkân-ı ‘ âlem-i melekût

17 Nevâ-yı nâleye bir söz ile ser-âĝâz it
Ki gûş-ı cân duta murgân-ı gülşen-i ceberût

18 Hümâ-yı ṭab‘ iñ olup rû-be-râh-ı evc-i yaḳîn
Cenâh-ı himmet ile eyle ‘ azm-i ‘ illiyyîn

IV

19 Şebât u şabrımız ‘ inkâra ‘ aşḳdır bâ‘ iş
Şevâb ü cürmümüz iḳrâra ‘ aşḳdır bâ‘ iş

20 Şafâ-yı vuşlatını ihtimâldir diyerek
Taḥammül-i sitem-i yâra ‘ aşḳdır bâ‘ iş

21 Raḳîbe ğâh müdârâ idüp gehî düşnâm
Bu deñli derd-i dil-i zâra ‘ aşḳdır bâ‘ iş

22 Kemend-i ṭurra-i leylî-veşân ḥayâli ile

Cünûn-ı ‘âşıkâ hemvâre ‘aşkıdır bâ‘ iş

23 Belâ-yı miñnet-i hicrâna ‘aşkıdır bâdî
Şafâ-yı vuşlat-ı dil-dâra ‘aşkıdır bâ‘ iş

24 ‘Aceb mi dâğ-ı derûn olsa lâlesi ‘aşkıñ
Dem-â-dem eşk-i revân oldu jâlesi ‘aşkıñ

V

25 Cihân-ı ‘aşkıda şîb ü firâz olmaz hiç
Cibâl ü deşt-i bülend ile pestî pîç-â-pîç

26 Döner bu ‘aşkı-ı mecâzî hâkîkate giderek
İder hilâli meh-i bedr ‘âkıbet tedrîc

27 Kenâr u ka‘r bulunmaz muhîtt-i ‘aşkı içre
Yanında ne yem-i aħzar anıñ kemîne hâlîc

28 Bulunmadı ne kumâş olduğın bilür ‘aşkıñ
Bu kâr-gehde bulundu velî hezâr-nesîc

29 Nücûm-ı şâbit ü seyyâr ‘aşkı fark itmez
Ne hendese ne sûturlab u reml ü cifr ü ne zîc

30 Kıyâs u ‘âkl ile olmaz beyân o keyfiyyet
Bu yolda oldu perîşân hezâr cem‘iyyet

VI

31 Hâkîm-i lem-yezel ihsân iderse fetḥ ü fütûḥ
Harem-serâ-yı dil ü cânı ‘aşkı ider meftûḥ

32 Verâ-yı ‘aşkıdan âgâh olmadı kimse
O lücce olmuş ezelden muhîtt-i ‘âlem-i rûḥ

33 Nihâyet olmaya devrân-ı ‘aşkı bir ‘âşık
Eger ki şabr ile Eyyûb olsa ‘ömr ile Nûḥ

34 Şarâb-ı ‘aşk ki câmin düşünde görmedi Cem
Fedâ-yı cür‘ asıdır tevbe-i hezâr naşûh

35 Henûz olmada leb-rîz-i nûr-ı feyz-i cihân
Ezel ki bir kadeh itmişdi nûş o meyden yuh

36 Olup o bir kadehiñ neşve-yâb-ı bâdesi mâh
Hilâl iken ten-i ‘uryânı bedr olur nâ-gâh

VII

37 Hârâb-ı bâde-i ‘aşka necâtdır berzah
Hâfâsı eyler işâbet cinâñ olur dûzah

38 Hâyâl-i küngüre-i bâr-gâh-ı haşmet-i ‘aşk
Dü-dest-i ‘âlemiyânı ider sûtûn-ı zenağ

39 Gedâ-yı dergeh-i ‘aşkıñ yanında yeksândır
Palâs-ı köhne ile perniyân u atlas u nağ

40 Şükûh-ı ‘aşka göre farkı ‘aql-ı nâ-çiziñ
Mişâl-i bâriqa-i âfitâb u pâre-i yah

41 ‘Aceb mi olsa gönül şâh-ı ‘aşka dest-âvîz
Ki derler oldu Süleymân'a tuhfe pâ-yı melağ

42 Kâbûl idüp der-i hükmünde bendesi olsun
Benim gibi dağı bir ‘âşkıñ nesi olsun

VIII

43 Debîr-i ‘aşk yazup ser-nüviştini mes‘ ûd
Dimiş ki ‘âkıbet kâr-ı ‘âşıkân maḥmûd

44 Nevâ-yı ‘aşk olur cân-ı zâra nâhun-zen
Mişâl-i nağme-i nây-ı mü ’eşsir-i Dâvûd

45 Devâ-yı derd-i derûn feyz-i ‘aşk-ı pâk iledir
Cerâhat-i dile ‘aşk oldu merhem-i bihbûd

- 46 Helâk-i 'aşk u maḥabbet bulur ḥayât-ı ebed
Şehîd-i 'aşk olur vâsıl-ı maḳâm-ı şühûd
- 47 Gedâ-yı 'aşk odur kim olup fenâ-fillâh
Ola yanında müsâvî rızâ-yı bûd ü ne-bûd
- 48 Mecâz kaṅtarasından geçüp olan 'âşık
Olur tarîk-i ḥaḳîkatde 'âşık-ı şâdık

IX

- 49 Zelfî-i 'aşka olur şoḥbet-i ḥabîb-i lezîz
Zübâb telḥ-i mezâkı ider zebîb lezîz
- 50 Revâdir itse dili zevk-i 'aşk-ı şîrîn-kâm
Gelür 'alîl olana şerbet-i ṭabîb lezîz
- 51 'Aceb mi zâ'ika-baḥş-ı demâğ-ı cân olsa
Olur mı 'aşk gibi ağreb-ı ğarîb lezîz
- 52 Nola getürse dili zâra kûy-ı yârda 'aşk
Ki gülsitânda olur şavt-ı 'andelîb lezîz
- 53 Müdâm 'âşıka maṭlûbı 'aşk ider tâlib
Belî ayağına gelse olur naşîb lezîz
- 54 Hoşâ piyâle-i şahbâ-yı 'aşk u medhûşî
Ki sâğar-ı Cem'i dil-ḥûn ider ḳadeḥ-nûşî

X

- 55 Ruḥ-ı niyâzı idüp ferş-i evvel ü âḥir
Rızâ-yı 'aşka boyun virdi mü'min ü kâfir
- 56 Şıfât-ı 'aşk u maḥabbet ḳalemde şerḥ olmaz
Sitâyîşinde zebân lâldir ḥired ḳâşır
- 57 Kemâl-i rütbe-i sultân-ı 'aşk eglenmez

Anı beyân idemez nazm u neşr ile şâ'ir

- 58 O dil ki 'aşk ile ser-şâr ola olur meşhûr
Hemîşe zâhir ü bâtında bâtın u zâhir
- 59 Olup şafâ ile ma' şûk ' âşık âyîne
O şevk ile biri manzûrdur biri nâzır
- 60 Cihâna sığmaz iken pâdişâh-ı kişver-i 'aşk
Şıgar gönül gibi bir tengnâya leşker-i 'aşk

XI

- 61 Zebûn-ı 'aşk şunar şîr-i çarha tîğ-ı sitîz
Zebân-ı 'âşık olur bî-niyâm hançer-i tîz
- 62 Serin hâlâş idemez pençesinden âhîr kâr
Harîf-i 'aşka olursa hezâr pâ-y-i gürîz
- 63 Şeb-i celâline bir germ-i tâb-dâde kamer
Cemâli mihrine hürşîd zerre-i nâ-çîz
- 64 Cenâb-ı bâdesinin dâğdârı câm-ı vera'
Şikest-i dürdî-i şahbâsı kâse-i perhîz
- 65 Şabâh-ı 'îd-i maḥabbetde olmağa kurbân
Taraf taraf çekilür fevc fevc cân-ı 'azîz
- 66 Şükûh-ı kevkebesinden başıldı mihr ile mâh
Zehî şükûh u zehî kevkebe te'âlallâh

XII

- 67 Sipihr-i 'aşk ki olmaz kıyâs aña mümâs
Sipâh-ı mağz-ı cünûn itdi Qays'ı da o kıyâs
- 68 Çeker kavâfil-i 'uşşâk râh-ı 'aşk içre
Hezâr-mihnet u şad-ıztırâb-ı havf u hirâs

69 Yegân yegân ser-i ‘ uşşâkı rîze-seng itmiş
Binâ-yı ‘ aşka ki mi‘ mâr-ı şun‘ şaldı esâs

70 ‘ Aceb mi bî-ser ü pâ tayy olunsa râhlesi
Ki oldı rîg-i beyâbânı sûde-i elmâs

71 Şarâb-ı sâğarınıñ dürdi derde dermândır
Haţ-ı kitâbesi düşmüş menâfi‘ ü li'n-nâs

72 Cem eyler âdemi Hâcî Sikender-i ‘ aşkıñ
Göñül nola tulusun içse sâğar-ı ‘ aşkıñ

XIII

73 Şükûh-ı ‘ aşk şeh-i ‘ âlemi ider dervîş
Şekîbi ğâret olur kâlbi münkesir dili rîş

74 Vücûd-ı ‘ âşıkı ‘ aşk u maḥabbet eyler imiş
Ümîd ü bîm ile hem pür-şükûh u hem bî-hûş

75 Kemâl-i ‘ aşk ider olmaz işleri âsân
Ne deñli ‘ âşık-ı zâr olsa da mecâl-endîş

76 Derûn-ı sînesine ‘ aşk-ı ‘ âşıkıñ düşürür
Hezâr-şûriş-i teşvîr ü şad-ğam-ı teşvîş

77 Mezâk-ı ‘ âşıkâ şehd ü şereng yeksândır
Şafâ-yı nûş ile birdir yanında miḥnet-i nîş

78 Dolup maḥabbet ile cümleten tenim yâ Rab
Fırâş-ı ‘ aşkda al cânımı benim yâ Rab

XIV

79 Şabûh-ı ‘ aşk ile vir cân-ı zâra neşve-i ḥaş
Şafâ-yı şıdık ile olsun leb-â-leb ihlâş

80 Be-mevc-i baḥr-i maḥabbet be-cûşiş-i yem-i ‘ aşk
Ki oldılar aña ervâh-ı enbiyâ ğavvâş

81 Be-feyz-i neşve şahbâ-yı sâgar-ı cem-i ' aşk
Ki zühre bezmine sâzende çarhdır rakqâş

82 Be-şâdî-i dil-i âzâdegân-ı vâdî-i ' aşk
Reh-i mecâzdan eyle dil-i hâzîni hâlâş

83 Be-hakq-ı hân-ı nevâl-i hudâygân-ı rusül
Ki oldı tu' me-hor-ı cûdı hep ' avâm u havâş

84 İdüp sevâd-ı nu' ütun beyâz-ı şâm u şabâh
Olam habîbiñi mâdiñ diyüp hüve'l-fettâh

XV

85 Zâmîr-dân-ı ümem çâre-sâz-ı her emrâz
Ziyâ-yı nûr-ı yakîn sürâdiğ-ı feyyâz

86 Hıyâz-ı ' izzetine gülşen-i İrem ravza
Riyâz-ı rif' atine selsebîl-i âb-ı hıyâz

87 Muñî' -i silsile-i zevk u şevkî ehl-i vera'
Mu'avvağ-ı çile-i ' aşkı her dil-i murtâz

88 Varağ nigâr-ı şefâ' at ki kill-i ' afvı ider
Sevâd-ı defter-i ' işyân-ı ümmetânı beyâz

89 Çemen-tırâz-ı risâlet nebiyy-i rahmet kim
Bahâr-ı vaşfına oldı le' amrük âb-ı riyâz

90 Hudâygân-ı dü- ' âlem şehenşeh-i kevineyn
Hıdîv-i kişver-i levlâk seyyidü's-şekaleyn

XVI

91 Tufeyl-i şer' ine hûr-ı gulâm huld-simât
Tahûrdur aña şerbet sitebrağ aña bisât

92 Sipihr-i cûy-ı celâlinde bir püll-i kemter

Cihân ‘imâret-i câhında bir kemîne ribât

- 93 Vücûd-ı kâmilini itmiş İzid-i müte‘âl
Kavâfil-i ümeme reh-ber-i ‘ubûr-ı şîrât
- 94 Kıyâs u ‘aql u ferâsetle olmadı ta‘yîn
Henûz o gevher-i yektâyâ kıymet u kırât
- 95 Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ ki şevk-i mihriyle
Dil-i beşerde ferağ hâtır-ı melekde neşât
- 96 Muhtî-i cûduna nisbetle kaçredir ‘ummân
Şehâb-ı himmeti yanında nem değil bârân

XVII

- 97 Zâhîr-i dîn ki zafer hıdmeti ile maḥzûz
Zuhûr-ı bâ‘ iş-i tahrîr-i defter-i maḥfûz
- 98 ‘Aceb mi elsine-i nâsa düşse evşâfi
Ki gûne gûne edâlarla olmada melfûz
- 99 Dutar olunca girân-bâr-ı derd-i‘aşkına püşt
Ne deñli olsa dil-i zâr u nâtüvân mebhûz
- 100 Vücûd-ı ümmeti bulduḡca ‘âfiyetle hayât
Revân-ı haşmı ola mübtelâ-yı renc-i füyûz
- 101 Kâbûl iderse eger şâh-râh-ı ‘aşkında
Nişâr-ı cân u dil-i ‘âşıkân ezel melḥûz
- 102 Tavâf-ı kûyını itdikçe tâ mesâkin-i ‘arş
Müjem türâbına çârûb rûyum olsun ferş

XVIII

- 103 ‘Umûm-ı halk aña pervâne cem‘-i halka o şem‘
‘Aceb mi olsa rusül şem‘-i bezm-i hâşa cem‘

104 F r g-1 mihr-i sipihr-i peyemberi ki virir
Őab h-1 maŐere dek pertev-i ris leti lem 

105 Kıl  -1 r hat-1 d Őmen meh beti ile  al 
Őis r-1   afiyet-i  aŐm heybeti ile  am 

106 Kem ne  atresi y k t-1 mihre  a  n eyler
O d de kim a ıda iŐtiy k ile a a dem 

107 Felekde Őub  u mes  afit b u m h degil
Dutar mel   ike  y t-1 na  t-1 p kine sem 

108 Cen b-1 A med-i m rsel Şeh-i s r Ő-sip h
Őeff  -i k ll-i  mem  azret-i  ab bull h

XIX

109 G l m-1 dergehine mihr-i  sum n g l-i b g
G rib-i k yuna gerd n Şeh-niŐ n-i fer g

110 Cem li Şems-i du a g suv nı leyle-i  adr
D - eŐm-i h Ő-r b sı m ka  al-i m -z g

111 Elinde s k i-i mest n-1   aŐk m n l yık
Olursa Őub  u mes  c m-1 mihr   m h aya 

112 F r g-1 d rd i-i Őahb -yı s gar-1 derdi
Rev dır ursa dil-i afit b-1 maŐere d g

113 Sim t-1  adrine mihr-i m n r k se-i zer
Bis t-1 c hına m h-1 sipihr s m- er g

114 Mu ammed-i   Arab  hüsrev-i le  amr k-t c
Şeh-i  alem-rev-i levl k Ő hib 'l-Mi  r c

XX

115 F n n-1 mekteb-i   aŐk nda a layanlar  arf
Fen  bulunca o fende v c dın eyler Şarf

116 ‘ Aceb ki kaçresî kevn ü mekâna sığmaz iken
Teniñ piyâle-i dildir şarâb-ı ‘ aşkına zarf

117 Fûrûğ-ı ‘ aşkına nisbetle zerre mihr-i münîr
Yem-i maħabbeti yanında kaçre baħr-i şigerf

118 Hâķîr zerresi mihr-i kemâliniñ ħurşîd
Faķîr kaçresî baħr-i celâliniñ yem-i jerf

119 Şefâ‘ atıyle o şâhıñ zünûb-ı cümle-i ümem
Hemân ki şa‘ şa‘ a-i tâb-ı âfitâb ile berf

120 Hârâm ise nola çeşm-i dil-i nizârıma nevm
Hezâr cân ile ol şâha ‘ âşıkam el-yevm

XXI

121 Kıpâb-ı kaçr-ı celâli sipihrine eţbâķ
Kamer o kaçra bir âvîze şems şemse-i tâķ

122 Kemîne küngüre-i bâr-gâh-ı rif‘ atidir
O ħüsrev-i dü-serâniñ sipihr-i heft-revâķ

123 Şikâr-gâh-ı ħamında şeh-i maħabbetiniñ
Hemîşe beste-i fitrâkıdır dil-i ‘ uşşâķ

124 Tabîb-i ‘ âlem ü âdem ki cânda itmiş
Mesîh ü Hızr‘ı dem-i rûħ-baħşına müştâķ

125 Hâbîb-i ekrem ü maħbûb-ı İzîd-i müte‘ âl
Yegâne bâr-geh-ârâ-yı ħazret-i ħallâķ

126 Mu‘ îni ins ü melek ya‘ ni Aħmed ü Maħmûd
Güzîni ‘ âlem ü âdem ħulâşa-i mevcûd

XXII

127 Kerem ħadıķa-i luħfında bir gül-i şad-berg

Kemâl-i cûdını ‘ aql u kıyâs itmez derk

128 Gedâ-yı sünbüle hüsn-i rızâsı olmazsa
Hayâtı hırmenine haşmîñ ola merg-i tegerg

129 Bulup işâbet ile dûstân-ı şer‘ i necât
Naşîb-i düşmen-i dîni ola muşîbet-i merg

130 Simât-ı ‘ aşkıñıñ olsun nevâle-çîni gönül
Görünse çeşm-i maḥabbetdir olmasun mı berg

131 Ayırma vaşf-ı cemîlinden ol şehiñ yâ Rab
Ten-i za‘ ifimi mâdâm cânım itmeye terk

132 Qabûl olursa gedâdan bu tuḥfe-i nâ-çîz
Yolında olsun o şâhîñ nişâr-ı cân-ı ‘ azîz

XXIII

133 Livâ-yı ‘ azmine ümmet sipâh u nuşret-zeyl
Leked-ḥor-ı ğazabı düşmen-i hezîmet-i ḥayl

134 Dem-i ḥaşâd ider kişt-zâr-ı cûdında
Kemâl-i ‘ âtıfeti her dü-‘ âlem iki keyl

135 Bisât-ı cûdına ervâḥ-ı enbiyâ mihmân
Simât-ı luḫfuna ser-cümle kâ’inât tufeyl

136 Beyân-ı vaşf-ı kemâl-i melâḫati ve’s-şems
Sevâd-ı ğîsû-yı müşġîni sûre-i ve'l-leyl

137 Fûrûġ-ı pertev-i ruḫsâr-ı lem‘ a-bârı sühâ
Şu‘ â‘ -ı neyyir-i dîdâr-ı tâb-dârı süheyl

138 Yegâne kâfile-sâlâr-ı şâh-râh-ı hüdâ
Tırâz-ı mesned-i a‘ lâ-yı Yeşrib ü Baḫḫâ

XXIV

- 139 Melek-ḥaşem melik-i mülket-i ḥudûş u kıdem
Mu‘în-i nev‘ -i beşer faḥr-i ‘ âlem ü âdem
- 140 ‘ İzârı necm-i Sühâ ‘ ârızı süheyl-i Yemen
Meh-i sipihr-i ‘ Arab âfitâb-ı burc-ı ‘ Acem
- 141 Penâh-ı ‘ âlem ü insân ḥulâşa-i dü-cihân
Ḥabîb-i ḥazret-i Raḥmân şeff‘ -i küll-i ümem
- 142 Şeff‘ -i ümmet-i şâhâ bihişt-dergâhâ
Dem-i pesinde baña eyle zıkrîni hem-dem
- 143 Nola bu meclis-i âḥirde eyleseñ teşrîf
Ḥaḳ eylemiş seni ma‘ nîde cümleden aḳdem
- 144 Sebeb bu ḥilkate zât-ı ḥikem-nümûduñdur
Bu âferînişe bâ‘ iş olan vücûduñdur
- XXV
- 145 Nesîm-i ‘ afv ile eyle ḥarâretin teskîn
Nazîm-i zârı ḳoma şerm-i cürmde ğam-ġîn
- 146 Be-sûz-ı sîne-i şûrîde-ġân-ı ġûşe-i ‘ aşḳ
Be-âb-ı dîde-i ḥûnîn delâl-ı künc-i enîn
- 147 Be-ḥaḳḳ-ı ḳurb-ı vişâl ü be-leyle-i Mi‘ râc
Be-ḥaḳḳ-ı meclis-i İsrâ vü bezm-i ḥaş-ı yakîn
- 148 Be-ḥaḳḳ-ı tâc-ı le‘ amrük be-ḥil‘ at-ı levlâk
Be-ḥaḳḳ-ı mühr-i nübüvvet be-nûr-ı şer‘ -i mübîn
- 149 Be-ḥaḳḳ-ı şıdḳ u be-‘ adl ü be-ḥaḳḳ-ı ḥilm ü be-‘ ilm
Be-şahb u âl-i Betûl ü be-çâr-yâr-ı ġüzîn
- 150 Be-ḥaḳḳ-ı ḥûn-ı ciger-ġuşegân Ḥasan ü Ḥüseyn
O pây-mâl-i ma‘ âşîye merḥamet senden

XXVI

- 151 Velâ-yı zâtın ile câna vir harâret-i nev
Velâyet-i dile şal nûr-ı ‘ aşk ile pertev
- 152 Hâlâyık olsa nola hûşe-çîn-i en‘ âmiñ
Sipîhr-i mezra‘ a-i himmetiñdir dâne-i cev
- 153 Simât-ı rif‘ atiñe kırş şems-i ‘ âlem-tâb
Tenûr-ı cûdîña encüm şerâr-ı mâh-ı ‘ alev
- 154 Şabâh u şâm ümîdim budur cenâbıñdan
Olam ölünce fezâ-yı ğamiñda bâdiye-rev
- 155 ‘ Aceb olur mı o ğün ravzaña idüp rû-mâl
Diyem ki ey dil ü cânım maħabbetiñde girev
- 156 Olursa her bün-i mûyumda biñ dil ü cân
Ola huzûr-ı şerîfiñde cümleten ğurbân

XXVII

- 157 Hezâr bencileyin var şenâña dil-beste
Hediye-i sühanım kıl ğabûle şâyeste
- 158 Zamân-ı maħşere dek pîş-ĝâh-ı ‘ izzetiñe
Ola nişâr bu ĝüne hezâr ĝül-deste
- 159 ‘ Uşâta merħamet itse nola dil-i pâkin
Ki cûy-bârîñ olur meyli dâ‘imâ peste
- 160 Ümîd-i dârû-yı dârü‘ş-şifâ-yı luţfuñdur
Beden şikeste vü cân muţtarib ĝöñül ĝaste
- 161 Hezâr sehv ile pâ-laĝziş olmada kârı
Bu bezm-ĝâh-ı menâhîde döndüm ol meste
- 162 Ola ĝumâr-ı keder ĝam-zidâ vü şevĝ-efzâ
Şudâ‘ -ı cürmüme ‘ afvîñ olursa şandal-sâ

XXVIII

- 163 Yolumda olsa nice berzah u nice vâdî
Yabanda qalmam olursa 'inâyetiñ hâdî
- 164 Çekerse 'afvîñ eger defter-i hutâma qalem
Ne ğam ulûf u mi'âtı gezerse aĥâdî
- 165 'Aceb mi ğulşen-i vaşfında nâle-senc olsam
Çemende zevk virir 'andelîb feryâdî
- 166 Çeküp şelâşe-i ğassâle-i şenâñı ğoñül
Henûz üçerlemedir ıztırâbına bâdî
- 167 Dilimde na' t-ı cemîliñle midhat-i pâkin
Serimde mestî-i 'aşkıñla na' ra-i şâdî
- 168 Şarâb-ı midhatiñiñ dil olup qadeh-pûşı
Tamâm tutdı yükin oldı mest-i medhûşı

4 (T: 126b, H: 70a, R: 119a, A: 80a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

I

- 1 Yine bismillâh ey debîr-i qalem
Şalavât ile eyle vaz' -ı raqam
- 2 Hamd-hân ol simât-ı ma' nâda
Ey bisât-ı beyânda ğarq-ı ni' am
- 3 Hân-ı endîşede şenâ eyle
Demdir ey mîz-bân-ı feyz ü hikem
- 4 Ey serâyende murğ-ı dest-âmûz
Bülbül-i hoş-şafir-i âteş-dem
- 5 'İlm-i edvârda müsellemsin

- Nola gün gibi nâmiñ olsa ʿalem
- 6 Rûmiyâna gehi ser-âgâz it
Ola ʿuşşâk-ı bî-nevâ hürrem
- 7 ʿArabâna gehi hiçâz eyle
Teşne şeh-nâziña seniñ ʿâlem
- 8 Gâh göster hevâ-yı evce çıkup
Nicedir nağme-i ʿIrâk u ʿAcem
- 9 Ney-i nazmında itsün âmîziş
Şavt-ı Rûm u ʿArab u ʿAcem bâ-hem
- 10 Dem-be-dem seyr idüp maķâmâtı
Yine çıksañ Hüseyniye görsem
- 11 Neğamât itmede muḥayyersin
Eylar icrâ demiñ ne pîş ü ne kem
- 12 Eyle hûnîn terâneler şeb ü rûz
Dil-figârîñ büzürg ü kûçek hem
- 13 Tâze bir şavt-ı dil-firîb it kim
Zühreyi ḥayret eylesün ebkem
- 14 Midḥat-i çâr-yâra kıl âheng
Şal o gül-zâr-ı bî-ḥazâna neğam
- 15 Nefesiñ var ola disün işidüp
Çarḥ-ı çârümde ʿÎsî-i Meryem
- 16 Olsun evvel terâne-i taḥkîk
Nağme-i vaşf-ı ḥayret-i Şiddîk

Midḥat-i Ḥazret-i Ebû-Bekr-i Şiddîk Raḍiyallâhu ʿAnh
II

- 17 Ehl-i İslâma server ü sâlâr
Hâce-i ser-ķavâfil-i ahrâr
- 18 Yâr-ı ğâr-ı habîb-i ħazret-i Hâķ
Şânîye'sneyni iz-hümâ fi'l-ġâr¹
- 19 Pâdişâh-ı ķalem-rev-i taĥķîķ
‘Alem-efrâz-ı leşker-i ebrâr
- 20 Yem-i şıdķ u şafâ muĥîṭ-i vefâ
Kân-ı ‘irfân u ma‘den-i esrâr
- 21 Şubĥ-ı şâdıķ-nihâd u rûşen-dil
Maṭla‘-ı nûr u maşrıķ-ı envâr
- 22 Ravza-i kûyı cennetü'l-me'vâ
Sidre-i ķaddi naĥl-i Ṭübâ-bâr
- 23 O iki dîde-i ĥaķîķat-bîn
Bâġ-ı şıdķa dü-nergis-i bîdâr
- 24 Çemenistân-ı ‘ilm ü ‘irfânda
Gülbün-i bî-ĥazân gül-i bî-ĥâr
- 25 Zerre-i âfitâb-ı ma‘rifeti
Şubĥ-ı tâbân u neyyir-i nevvâr
- 26 Katre-i baĥr-i cûd u mekrümeti
Yem-i ‘ummân u ķulzüm-i zehĥâr
- 27 Tûde-i şâh-râh-ı iķbâli
Çarĥ-ı gerdûn u gerdiş-i devvâr
- 28 Rîze-seng-i ĥarîm-i iclâli
Mihr ü mâh u şevâbit ü seyyâr

¹ Tevbe Sûresi 40. ayetinin "maġarada bulunan ikinin biri iken" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

- 29 Hâk-i pâk-i der-i mu' allâsı
Sürme-i dîde-i ûlü'l-ebşâr
- 30 Vaşf-ı gülşen-serâ-yı rif' atidir
Cennetün tecrî tahtehâl-enhâr
- 31 Merkez-i ' izzetinde devr-i felek
Pây-ber-câ çü nokta-i pergâr
- 32 Evvelîn çâr-yâr-ı bî-hem-tâ
Maḥrem-i ḥaş-ı nâzenîn-i Ḥudâ
Midḥat-i Ḥazret-i ' Ömerü'l-Fârûḳ Raḍiyallâhu ' Anh
III
- 33 Biri sultân-ı ma' delet-güster
Zîb-i evreng-i dâd ya' ni ' Ömer
- 34 Şâhib-i ḳabza ḥazret-i Fârûḳ
Seyf-i meslûk-ı dîn-i peygâmbir
- 35 Pişvâ-yı ḳavâfil-i İslâm
Şeh-i nuşret-livâ zafer-leşker
- 36 Dürretü't-tâc-ı cümle-i aşḥâb
Server-i dîn ḥıdîv-i pâk-siyer
- 37 Şem' -i meclis-fürûz-ı dîn-i mübîn
' Âḳıbet-sûz-ı ehl-i zulmet u şer
- 38 Pâdişâh-ı memâlik-i ' irfân
Şehr-bend-i kemâle şeh-bender
- 39 Ḳadr ile rîze-seng-i dergâhı
Tâc-dârâna gevher-i efser
- 40 Tîr-i ḥûn-rîzine ḳader peykân

- Tiğ-1 ser-tîzine kazâ cevher
- 41 Bîşe-zâr-1 şalâbetiñ şîri
Heybet-i tâm ile gâzanfer-fer
- 42 Âferîn-hân-1 rûz-1 peykârî
Gökde fevc-i sürûş yerde beşer
- 43 Düşmenâna tılısm-1 heycâda
Nîze-i hışmı heft-ser ejder
- 44 Nazar-1 hışmına ma' âzâllâh
Olmasun kimse ol şehiñ mazhar
- 45 Eşer-i âfitâbı az kaldı
İde muhtâc-1 nûr-1 cürm-i kamer
- 46 Kâmet-i ser-firâzın itmiş Hağ
Bûstân-1 ' adâlete ' ar' ar
- 47 Zıll-1 ' adlinde halk râhat iken
Sâyesinden recîm iderdî hazer
- 48 Şem' -i İslâm'a pertev-i evvel
Yâr-1 şânî-i Ahmed-i mürsel
- Midhat-i Hazret-i ' Osmân-1 Zü'n-Nureyn Rağiyallâhu ' Anh
IV
- 49 Birisi menba' -1 hayâ ' Osmân
Mecma' -1 hilm ü câmi' -i Qur'ân
- 50 Şâhib-i hüsn-i hulğ zî'n-nûreyn
Kân-1 ' ilm-i hüner yem-i ' irfân
- 51 Mâh-1 tâbân-1 âsumân-1 hüdâ
Mihr-i gerdûn-1 rahmet-i Rağmân

- 52 Bâg-bân-ı hadîka-i tevhid
Çemen-ârâ-yı gülşen-i imân
- 53 Maḥrem-i râz-ı seyyidü'l-kevneyn
Hem-dem-i pâdişâh-ı her dü-cihân
- 54   Âlem-i   âtıfet cihân-ı kerem
Maḥzen-i cûd ma  den-i iḥsân
- 55 Şerm-sâr-ı cemâli ins ü melek
Vâlih-i ḥüsn-i ḥulķı pîr ü cüvân
- 56 Kâmet-i naḥl-i bûstân-ı ḥayâ
Gülsitân-ı edebde serv ü çemân
- 57 Gül ruḥından iderdi istiḥyâ
Bâg-ı   âlemde cân-ı   âlemiyân
- 58 Gülbün-i ravza-i kerâmetde
Nuḥķı bülbül ruḥı gül-i ḥandân
- 59 Süḥanı dil-güşâ vü rûḥ-fezâ
Deheni ğayb-ğû-yı   âlem-i cân
- 60 Düşmen ol şâhı eyledikde şehîd
Ditredi   arş u kürs ü kevn ü mekân
- 61 Olıcaķ vâşıl-ı maķâm-ı şühûd
  İd idüp cânın eyledi ķurbân
- 62 Şâḥ-ı Tûbâda âşiyânın añup
Murğ-ı rûḥ-ı revâmı oldu revân
- 63 Da  vet olup ziyâfete rûḥı
Gitdi dâru'n-na  îme cilve-künân
- 64 Hem-nişîn-i Muḥammed-i   Arabî

Yâr-ı şâliş nedîm-i bezm-i nebî

Midhat-i Hâzret-i ‘Aliyyü'l-Murtezâ Rağiyallâhu ‘Anh
V

- 65 Birisi hüsrev ü hüceste-hışâl
Yâr-ı maħbûb-ı İzid-i müte‘âl
- 66 Şîr-i Yezdân ‘Alî veliyyullâh
Şâh-ı Düldül-süvâr-ı ferruħ-fâl
- 67 Lâ-fetâ-şân u hel-etâ-‘ünvân
Şâhib-i Zü'l-feķâr u câh u celâl
- 68 ‘Arş-mesned şeh-i sa‘âdet-taħt
Şehriyâr-ı kalem-rev-i iķbâl
- 69 Şâh-ı merdân u haydar-ı kerrâr
Pâdişâh-ı serîr-i cûd u nevâl
- 70 ‘Âlem-i ma‘rifet cihân-ı hüner
Baħr-i ‘ilm-i ledün muħîṭ-i kemâl
- 71 Râyet-efrâz-ı ‘arşa-i ‘izzet
Mesned-efrûz-ı kişver-i iclâl
- 72 Deheninde maķâl-i pür-ħikemi
Dürc-i yâķût içinde dürr-i le’âl
- 73 Sînesi maħzen-i kerâmet-feyz
Vâridâtıyla ķalbi mâl-â-mâl
- 74 Vech-i pâkin gören olur meftûn
Kerremallâhu vecheh aña dâl
- 75 Mişlini heybet ü şalâbetde
Görmemiş çeşm-i çarħ-ı dîrîn-sâl

- 76 Yine âyîne-i şecâ' atde
Var ise ' aksidir o şâha mişâl
- 77 Levh-i esrârı tab' ıdır ' ârif
Râz-ı taḥkîki nuṭkıdır ḥallâl
- 78 Evvelîn baḥş-i ḥikmetinde olur
Bû ' Alî ebkem ü Felâtûn lâ
- 79 Muşḥaf-ı ḥüsn aña şunulmuşdur
Nola ḥatm olsa anda ḥulḳ u cemâl
- 80 Hem-dem-i bezm-i ḥâş-ı peygamber
Çârümîn yâr u sâķî-i kevşer
- Midḥat-i Ḥazret-i İmâmeyn Raḍiyallâhu ' Anhumâ
VI
- 81 İki serv-i revân-ı bâĝ-ı sa' id
İki nev-naḥl-i gülşen-i câvîd
- 82 İki şeh-zâde-i ' azîmü's-şân
İki sultân-ı mesned-i tevḥîd
- 83 Cân-ı ' âlem biri İmâm-ı Ḥasan
' Âlem-i cân biri Ḥüseyn-i şehîd
- 84 Biri dil-çâk çâk-ı semm-i sitem
Câm-ı zehr-âba nûş-ı ḥaşm-ı ' anîd
- 85 Biri leb-teşne vü derûn pür-tâb
Ġarķ-ı ḥûn-âb-ı tîĝ-ı cevr-i Yezîd
- 86 Birisi tûtî-i maḥâfil-i ḳuds
Birisi ' andelîb-i ' arş-ı mecîd
- 87 Biriniñ şubḥ u şâmı ' id ile ḳadr
Biriniñ şâm u şubḥı ḳadr ile ' id

- 88 Birisi serv-i gülsitân-ı emel
Birisi naḥl-i bûstân-ı ümîd
- 89 Biri kân-ı şehâda gevher-i pâk
Biri baḥr-i ‘aṭâda mürvârîd
- 90 Birisi kuṭb-ı çarḥ-ı fazl u ḥüner
Birisi müşşid-i kemâl-i mürîd
- 91 Bir şadefde iki dür-i yektâ
Bir felekde iki meh ü ḥurşîd
- 92 Gülbün-i ravza-i şehâdetde
Bî-ḥazân iki verd-i sürḥ ü sefîd
- 93 Şadr-ı eyvân-ı ‘ilm ü ‘irfânda
İki şâhen-şeh-i vahîd ü ferîd
- 94 İtdi lertzende cism-i a‘ dâyı
Biriniñ tünd-bâd-ı ḥıřmı çü bîd
- 95 Çekdi Ye‘cüc-ı küfre ḥaḳḳâ kim
Biriniñ tîĝ-ı ḳahrı sedd-i sedîd
- 96 Ḳurretü'l-‘ayn-ı seyyidü’s-şeqaleyn
Nûr-ı çeşm-i ‘Alî vü Zehrâveyn
- VII
- 97 Cümle aşḥâb u âl-i ḥusrev-i dîn
Maḥremân-ı sürâdıḳât-ı yaḳîn
- 98 Daḥi cümle muhâcir ü enşâr
Teba‘-ı tâbi‘în-i bâ-temkîn
- 99 Daḥi Zeyne'l-‘âbidîn ile Bâḳır
Şâdıḳ u Kâzım u Rızâ âyîn

- 100 Naķî-i muttakî İmâm-ı Takî
‘ Asker ü Mehdî-i Muḥammed Emîn
- 101 Daḡi cümle e’imme-i İslâm
Evliyâ-yı kirâm u müctehidîn
- 102 Cümlesi hep şeh-i bülend-nişân
Cümlesi hep ḡıdîv-i şadr-nişîn
- 103 Leşker-i dîne her birisi zâhîr
Ceyş-i İslâm'a her birisi mu‘în
- 104 Her biri mihr-i âsumân-ı şeref
Her biri mâh-ı burc-ı ‘illîyyîn
- 105 Her biri reh-nümâ-yı şıdķ u sedâd
Her biri pîşvâ-yı dîn-i mübîn
- 106 Her biri pâdişâh-ı ‘arş-mekân
Her biri şehriyâr-ı sidre-mekîn
- 107 Rehberân-ı kavâfil-i ‘irfân
Serverân-ı kemâl-i ḡikmet-bîn
- 108 Hâdimân-ı binâ-yı küfr ü ḡalâl
Ḥâdimân-ı serâ-yı şer‘ -i metîn
- 109 Baḡr-i zât-ı Muḥammedîde ezel
Çâr mevc oldı çâr-yâr-ı güzîn
- 110 Ḥasan ile Ḥüseyn o deryâda
Bir şadef içre iki dürr-i şemîn
- 111 Oldılar hep şinâveri o yemiñ
Âl ü evlâdı şahb-ı feyz-i qarîn

112 Demdir olsa bu nazm-ı tâze nizâm
Rağıyallâhu ‘ anhum ile tamâm

VIII

113 Yâ İlâhî be-ḥaḳḳ-ı zât u şıfât
Be-zuhûr-ı zâhîr-i mevcûdât

114 Be-ḥaḳ-ı lâ ilâhe illallâh
Be-şalât u be-şavm u ḥacc u zekât

115 Be-şaf-ı enbiyâ vü ḥayl-i rusûl
Be-livâ-yı şeff‘ -i maḥlûḳât

116 Be-leb-i zemzem ü be-sa‘ y ü şafâ
Be-maḳâmât-ı Ka‘be vü ‘Arafât

117 Be-revân-ı çihâr-yâr-ı güzîn
Be-dürûd-ı şalât u teslîmât

118 Be-cemâl-i Ḥasan be-ḥüsn-i Ḥüseyn
Be-kemâl-i düvâzdeh-sâdât

119 Be-şebistân-ı ehl-i beyt-i resûl
Be-ḥarem-gâh-ı ‘işmet-i zevcât

120 Be-kerâmât-ı şaḥb u âl-i kirâm
Be-münâcât-ı ehl-i fevz ü necât

121 Be-dem-i ictihâd-ı müctehidîn
Be-ḥulûş-ı ‘ibâdet ü tâ‘ât

122 Be-ḳıyâm u ḳu‘ûd-ı tâ‘atıyân
Be-rükû‘ u sücûd-ı ehl-i şalât

123 Be-şehîdân-ı ‘arşa-gâh-ı cihâd
Be-ğuzât u be-ḥûn-ı tîğ-ı ğuzât

- 124 Baĸma rûy-ı siyâhıma yâ Rab
Olıcaĸ Őubĸ-ı   arşa-i   araŐat
- 125   İlm ü   irfân ile ser-efrâz it
Keremiñden Nazîm'i de bi'z-zât
- 126 Bî-kesiñdir o nâ-murâd olsun
Vâşıl-ı Şad-merâtib u derecât
- 127 Luĸf idüp vir murâd-ı maĸŐûdın
Ey berârende-i heme ĸacât

- 128 İki   âlemde eyle ĸurrem u Şad
Bi'n-nebiyyi ve âlihi'l-emcâd

5 (T: 171a, H: 112b, R: 161a, A: 68b)
(Mef  l  Mefâ  l  Mefâ  l  Fe  l n)

I

- 1 Evvel ĸademe gitdi   inân-ı dilim elden
Yâ Rab baña yol vir geĸeyim sehv ü zelelden
- 2 ĸ n-âbe gibi ĸaclet ile yerlere geĸdim
Her ĸâl ile Şermende olup s -i   amelden
- 3   İŞyân ile hemvâre güzâr eyledi    mr m
Yazıĸ baŐımıñ yazusı bu ise ezelden
- 4 ĸayd-ı ser-i ĸis -yı b tân ile muĸayyed
ĸurtulmadı dil keşmekeş-i t l-i emelden
- 5 Her vech ile m staĸraĸ-ı ĸirk-âb-ı ĸaĸâyım
Yok bir   amelim kendimi ĸayfâ ki bilelden
- 6 Allâĸ meded senden olur luĸf u   inâyet
Nüzhet-geh-i taĸĸiĸi baña eyle hidâyet

II

- 7 Efsürde-i dem-serdî-i ‘ işyân olup eyvâh
Bir lahza ısınmaz baña şimdi dil-i gümrâh
- 8 Ne hem-dem ü ne hem-reh ü ne bedreka feryâd
Zulmet-geh-i ‘ işyâna düşürdüm dili nâgâh
- 9 Şâm u seherim ma‘ şiyet ü cürm ile geçdi
Bî-hûde güzâr itdi nice sâl ü nice mâh
- 10 Pür haţţ-ı haţâdır şafaĥât-ı ‘ amelim hep
Aña kalem-i ‘ afvı meger kim çeke Allâh
- 11 Ey hıızr-ı hidâyet yetiş Allâh için olsun
Kaldım reh-i târîk-i ma‘ âşîde meded âh
- 12 Hâl-i dilimi sû-i ‘ amel itdi müşevveş
Yaş yerine demdir ağıdırsa gözüm âteş

III

- 13 Uydum heves-i nefsi-zalûm ile hevâya
Esbâb-ı dili bâd-ı hevâ virdi fenâyâ
- 14 Ârâm-gehim ĥalka-i bezm-i mey olup ĥayf
Sehv ile düşürdüm yolu girdâb-ı ĥaţâyâ
- 15 Her lahza şudûr itmede şad-gûne ma‘ âşî
Kaldı işim ancak kerem ü luţf-ı Ĥudâyâ
- 16 Emr itdüğiniñ biñde birin itmedim icrâ
Nehy itdüğü hoş geldi bu ben bî-ser ü pâyâ
- 17 Levĥ-i ‘ amelim gibi siyeh şafĥa-i rûyum
Bilmem ne yüzle varırım bezm-i liĥâyâ
- 18 ‘ Adl eyler ise ĥâlime şad-ĥayf o sultân
Luţf eyler ise cürmüme ola mûcib-i ĥufrân

IV

- 19 Güstâhlığım hâtıra geldikce gamımdan
Hacetle geçerdim yere bulsam elemimden
- 20 Dâmân u girîbânımı fark eylemem aşlâ
İtdiklerim aındıkça kemâl-i nedemimden
- 21 Yoğ Hakk'a yarar bir 'amelim böyle kalursa
Bağrim kara çan olduğı yeg 'ayş u demimden
- 22 Yağdı cigerim nâr-ı ma' âşî o kadar kim
Âteş yağar âh-ı seher-i dem-be-demimden
- 23 Devr itse eger meclis-i cürm ü günehimde
Hûn-âb-ı hacâlet dökülür câm-ı cemimden
- 24 Yâ Rab beni luğf eyle geçür râh-ı haîâdan
Çurtar dil-i güstâhımı sevdâ-yı sivâdan

V

- 25 Dilbeste-i endûh beden gamla şikeste
Evçât güzâr itmede işkeste vü beste
- 26 Derdâ vü şad-efsûn dirîğâ vü şad-efsûs
'İşyân ile geçdi bu kadar vaçt-i huçeste
- 27 Üftâde çeh-i ma' şiyet oldum meded eyvâh
Pâ-lağziş-i sehv ola işi döndüm o meste
- 28 Cürmüm gelicek hâtıra hayret beni eyler
Çün şûret-i dîvâr ser-efgende nişeste
- 29 Sen eyle devâ şerbet-i 'afvîñla Hudâyâ
Oldı dil ü cân tâb-ı teb-i cürm ile haste
- 30 İmdâd şifâ-hâne-i luğfuñdan İlâhî

Ey 'âciz-i dermândeleriñ dâd u penâhı

IV

31 Ey iki cihânı yaradan hâlîk u bî-çûn
Vey muhterî' -i tarh-ı zemîn şâni' -i gerdûn

32 Hâyran-şüde-i hikmetin idrâk-ı Aristû
Gümgeşte-reh-i ma' rifetiñ ' aql-ı Felâtûn

33 İdrâk-i beşer zâtıñı hâşâ ola derrâk
Çoq ehl-i hıred oldı bu fikr ile ciğer-hûn

34 Ya ben nice ta' rîf ideyim mihr-i şifâtıñ
' Aqlım dağı kem zerre-i vaşfıñda dige-gûn

35 Kıl fazlıñı tevfiq-i İlâhî baña itsün
Leylâ-yı kemâliñ dil-i divânemi Mecnûn

36 Mey-hâne-i feyziñde beni merhametiñden
Mest eyle şarâb-ı kadeh-i ma' rifetiñden

VII

37 Yâ Rab dil-i mağzûnumı kıl guşşadan âzâd
Fâhr-i dü-serâ ' aşkına eyle beni dil-şâd

38 Luğf u keremiñ hürmetine geç günehimden
İhsânıña kaldım seniñ ancaq meded imdâd

39 Âşüfte vü âvâre vü bî-çâre Nazîm'im
Eyle dil-i vîrânımı luğfuñ ile âbâd

40 Gülzâr-ı şenâ-kârî-i zât u şifatiñda
Cân bülbüli olsun neğam-ı zikriñe mu' tâd

41 Ümmîdim odur rûhumı kabz eylediğiñde
Gül-berg-i hayâtım olıcaq mevt ile berbâd

42 Zıkrım ola Allâh-ı Ğanî celle celâlüh
Fikrim ola hep zezeme-i ‘amme nevâlüh

6 (T: 172a, H: 113b, R: 162a, A: 75b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

I

1 Gel ey muğayyed-i zünnâr-ı bend-i şevvânî
Yeter perestiş-i deyr-i hiçâb-ı cismânî

2 Gel ey misâfir-i ğaflet-serâ-yı kevn ü fesâd
Yeter bisât-ı simât-ı hevâda mihmânî

3 Gel ey kazâ-yı ma‘ âşide zâr ü ser-geşte
Yeter bu dûrî-i kurb-ı rızâ-yı Rabbânî

4 Gel ey fütâde çeh-i bî-bün-i güneş-kârî
Yeter ola dil ü cân-ı ‘azîz zindânî

5 Gel ey muğîm-i nişîmen-geh-i hevâ vü heves
Yeter bu mestî-i câm-ı şârâb-ı hüsrânî

6 Gel ey menâzil-i emr-i hevâda ser-gerdân
Yeter o vâdî-i menhîde bu şitâbânî

7 Gel ey girifte-i zencîr-i şaḡne-i ‘işyân
Yeter fütâdegî-i bend-i fi‘l-i şeytânî

8 Bu bey‘-gâhda sûduñ zebânı olmaz mı
Bahâr-ı gülşen-i ‘ömrüñ ḡazânı olmaz mı

II

9 Uyup dile ser-i kârîñ günâh ola tâ-key
Hevâ-yı nefis ile ḡâlîñ tebâh ola tâ-key

10 Beyâz-ı defter-i a‘ mâl şad-hezâr efsûs
Sevâd-ı sû-i ‘amelden siyâh ola tâ-key

- 11 Hevâ ile geçe lâyıķ mıdır sinîn ü Şühûr
Reh-i haşada nice sâl ü mâh ola tâ-key
- 12 Taşammûl eyleyesin bâr-ı cürm ü ‘işyâna
Kemâl-i ‘acַz ile şaddin dü-tâh ola tâ-key
- 13 Belâ-yı ‘aşka düşüp da‘vî-i mecâzide
Güvâh-ı hâl-i dilin âh vâh ola tâ-key
- 14 Ruç-ı nedâmeti sürmez mi hâk-i inşâfa
Dile harîm-i heves secde-gâh ola tâ-key
- 15 Vişâle perde-i hicrân hicâb olup dil ü cân
Ba‘îd-i dergeh-i ķurb-ı İlâh ola tâ-key
- 16 Olup hevâ vü heves ğam-güsâr u me’nûsuñ
Yazık degil mi saña yoķ mı ‘âr u nâmûsuñ
- III
- 17 Bu ‘arşada yeter olduñ fütâde-câh-ı mecâz
Revâ mıdır daği çeşm-i haķîķat olmaya bâz
- 18 Dirîğ olmadı bî-dâr dide-i cânin
Nedir bu mertebe hâb-ı girân-ı pister-i nâz
- 19 Fiğân ki bulmadadır ‘ömr-i nâzenin encâm
Henûz itmedesin sen ma‘âŐiye âğâz
- 20 Bu hâk-dânda yeter eyle üstühân-çini
Hümâ-yı cân kafes-i tenden itmeden pervâz
- 21 Şu‘â‘-ı âh daği levh-i cürmi yakmaz mı
Derûn-ı dilde bulunmaz şalur mı sûz u güdâz
- 22 Yazık degil mi muķîm-i küniŐ-i ğaflet olup
Cebinin olmaya pür-gerd-i secde-gâh-ı niyâz

- 23 Meger şaḥîfe-i ‘ işyânı eyleye tûmâr
Kef-i şefâ‘ at-i sultân-ı hıṭṭa-i i‘ câz
- 24 Şeh-i zemîn ü zamân pâdişâh-ı heft-eflâk
Penâh-ı kevn ü mekân şâh-ı mesned-i levlâk
- IV
- 25 Hüdâygân-ı dü-‘ âlem şehen-şeh-i kevineyn
Hıdıv-i her dü-serâ ya‘ ni seyyidü’s-şekaleyn
- 26 Hâbîb-i ḥazret-i Mevlâ Muhammed-i ‘ Arabî
Şeh-i serîr-i tırâz-ı kalem-rev-i dâreyn
- 27 Sütûde zât-ı hüdâvend-i Yeşrib ü Baṭḥâ
Cenâb-ı Aḥmed-i Muḥtâr şâhibü'l-ḥaremeyn
- 28 Penâh-ı ‘ âlem ü âdem şeh-i le‘ amrük-tâc
Binâ-yı pâk-i ḥasen cedd-i nâzenîn-i Hüseyn
- 29 Yegâne şaf-der-i şâhib-kırân-ı kişver-gîr
‘ Alem-tırâz-ı şufûf-ı ğuzât-ı bedr-i Huneyn
- 30 Fürûĝ-ı mihr-i hidâyet ki itdi tîre iken
Ḥarem-serâ-yı dili feyz-i nûr-ı ‘ aşğ ile zeyn
- 31 Ğubâr-ı dergehi kerrûbiyâna kuḥl-i başar
‘ Aceb midir göze çekmek olursa farzü'l-‘ ayn
- 32 Miyân-ı âb u gil içre nihân iken âdem
Penâh-ı hilḳat idi ol güzîde-i ‘ âlem
- V
- 33 Ḥaṭîb-i minber-i refref imâm-ı kıble-i dîn
Delîl-i râh-ı hüdâ muḳtedâ-yı ehl-i yakîn
- 34 Zahîr-i ‘ âlem ü insân ḥulâşa-i dü-cihân

- Hıdîv-i sidre-mekân pâdişâh-ı ‘arş-mekîn
- 35 Şeff‘ -i külli ümem mültecâ-yı rûz-ı nedem
Penâh-ı ‘âlem ü âdem hudâygân-ı güzîn
- 36 Şeh-i serîr-i nübüvvet peyemberi zî-şân
Güzîde husrev-i dîvân-hâne-i tekvîn
- 37 Fürûğ-ı mehce-i râyât-ı şân u şevketiniñ
Kemîne lem‘ asıdır âfitâb u şubh-ı pesîn
- 38 ‘Azîz-i Mısr-ı dü-‘âlem ki çarh-ı vâlâya
Fürûğ-ı hilmi eger şalsa sâye-i temkîn
- 39 Mişâl-i Yûsuf-ı Ken‘ân olurdu mihr-i münîr
Şabâh-ı maşşere dek çeh-nişîn-i ka‘r-ı zemîn
- 40 Yegâne kâfile-sâlâr-ı bâmdâd-ı raḥîl
Terâne-i ceresi bâng-i şûr-ı İsrâfil
- IV
- 41 Bihîn bahâr-ı risâletle itmiş İzid-i pâk
Vücûdını çemen-ârâ-yı ravza-i levlâk
- 42 Muḥîṭ-i dâ’ire-i şeş-cihât-ı hilḳat kim
Kemîne noḳta-i pergâr-ı kadridir eflâk
- 43 Kirâmî-gevher-i baḥr-i ledün ki vaşfinda
Ġarîḳ-i mevce-i girdâb-ı ‘aciz olur idrâk
- 44 Süvâr-ı esb-i sa‘âdet ki bend-i şer‘i ider
Hümâ-yı ‘âlem-i lâhûtî beste-i fitrâk
- 45 Der-i maḥabbetini baḥr-i dilde bulmayanîñ
Şadef gibi ola yâ Rab derûn-ı sînesi çâk
- 46 Ġubâr-ı dergehine cebhe-sây olmayanîñ

Ola vücûduna ârâm-gâh hâk-i helâk

47 O gün olur mı ‘aceb hâk-i âsitânında
Leb-i niyâzım ola nağme-senc-i rûhî fidâk

48 Diyem huzûruna vardıkda es-selâmu ‘aleyk
Tavâf-ı Ka‘be-i kûyında söyleyem lebbeyk

VII

49 Penâh idüp o harem-gâh-ı ‘âlem-ârâyı
Gubâr-ı dergehine eyleyüp cebîn-sâyı

50 Bir iki beyt ile sevgend idüp huzûrında
Diyem cenâbına hâl-i Nazîm-i şeydâyı

51 Be-‘aşk-ı pâk-i İlâhî be-feyz-i maḥbûbî
Be-nûr-ı bâriḳa-i lem‘a-i tecellâyî

52 Be-şahb u âl-i Betûl ü be-çâr-yâr-i güzîn
Be-haḳḳ-ı hûn-ı ciger-guşegân-ı Zehrâyî

53 Be-çâk-dârî-i dâmân-ı ‘işmet-i Yûsuf
Be-dest-bürden-i güstâhî-i Zelîhâyî

54 Be-ḥüzn-i hâtır-ı ‘âşık be-şâdî-i ma‘şûḳ
Be-dil şikestî-i Mecnûn be-nâz-ı Mevlâyî

55 Be-sûz-ı sîne-i rindân-ı ‘aşk u medhûşî
Be-âb-ı dîde-i mestân-ı bezm-i tenhâyî

56 Nedîm-i bezm-i ḥaḳîḳat-serâ-yı ḥaş eyle
Reh-i mecâzdan ol bî-kesi ḥalâş eyle

7 Terkîb-i Bend-i Mi‘râciyye Şâh-ı Risâlet-penâh¹
(T: 173b, H: 115a, R: 163b, A: 74b)

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

I

- 1 Sepîde-dem ki şalup mihr sâye tâk-be-tâk
Göründi mehce-i zerrîn-i kaçırına eţbâk
 - 2 Cihâna ' arz-ı cemâl itdi hüsrev-i hâver
Açıldı revzen-i kâh-ı sipihr-i heft-revâk
 - 3 Yine şehen-şeh-i şubh itdi şavlecân-bâzî
Pür oldı şa' şa' a-i kûy-ı mihr ile âfâk
 - 4 Sipihr-i zer-varağ-ı mihri hâll idüp itdi
Seher felekleri hâl-kârî sebz-gûn evrâk
 - 5 Degil şafağ felegiñ sağf-ı âlin eyledi zeyn
Fürûğ-ı şemse-i şems ile kudret-i Hâllâk
 - 6 Mişâl-i şîşe-i eflâk sîne-şâf olanıñ
Dilinde şâm u seher nûr-ı Hâkğ ider işrâk
 - 7 Pür eyledi ' arağ-ı şubh câm-ı mihri yine
Humâr-ı hâbını def' itdi Rûm u Şâm u ' Irâk
 - 8 Nesîm-i şubh gül-i âfitâbı açdı nola
Bulur revnağ anıñ ile bu şîşe-i berrâk
 - 9 Güşâde oldı gül-i çâr-bâğ-ı çarh-ı berîn
Gülüp açıldı yine sebze-zâr-ı rûy-ı zemîn
- II
- 10 Çemen geyindi ser-â-ser kabâ-yı gûn-â-gûn
Basît-i hâke döşendi bisât-ı bûkalemûn
 - 11 Riyâz-ı cennete döndürdi farğ-ı nâmiyeden
Bu şûre-zârı yine feyz-i hikmet-i bî-çûn

- 12 Hezâr-şevk ile açdı çemende nergisler
Nigâh-ı ibret ile şun^ç -ı zü'l-celâle ^ç uyûn
- 13 Bahâr irişdi açıldı şükûfe-zâr görüp
Revâ mı olmayam ey dil-siyâh mağz-ı cünûn
- 14 Çemende destine zerrîn kadeh alup gül-i âl
Tamâm eyledi mestâne keşf-i râz-ı derûn
- 15 Ayağı silsile-i cûda serde lâne-i murğ
Bahâr eyledi her nahl-i bîdi bir mecnûn
- 16 ^ç Aceb mi çâk-ı girîbân iderse gonca-i ter
Görünce sünbülü âşüfte lâleyi dil-hûn
- 17 Görüp ruḥ-ı güli rîz-i niḳâb-ı sebzinden
Terânesin nola bülbüller itse perde-birûn
- 18 Çemende şavt-ı hezâr ile verd-i âli görüñ
Şükûfe-zâra geliñ şun^ç -ı zü'l-celâli görüñ

III

- 19 Tebârekallâh eyâ nev-bahâr-ı ^ç âlem-i rûḥ
Ki metn-i gülşen-i râz-ı derûna virdi şürûḥ
- 20 Zehî bahâr ki görse kenâre-i cûyın
Ola cünûn ile zencîre-rîz-i tevbe-naşûḥ
- 21 Temevvüc eyledi tûfân-ı bâğ oldu yine
Ḥadîka muhtelif ezhâr ile sefîne-i Nûḥ
- 22 ^ç Aceb mi eylese bülbül çemende ehl-i dili
Şeḫer şemîm-i gül-i nûş-ḥand câm-ı şubûḥ
- 23 Olurdu şaḫne-i ebr-i bahârî merhem-sâz
Ezelden olmasa ger lâleniñ dili mecrûḥ

- 24 Dehân-ı ğonca açıldı çemende güftâra
Şımâh-ı bülbüle ğâ'ibden irdi feth ü fütûh
- 25 Der-i hadîka-i tab'ım benim de açıldı
Nesîm-i feyz-i Hudâ eylese nola meftûh
- 26 Ki olmada nefesi 'andelîb-i cân u diliñ
Nevâ-yı medh-i gül-i bâğ-ı şer' ile memdûh
- 27 Hudâyġân-ı dü-'âlem şeh-i le' amrük-tâc
Hıdîv-i hıttâ-i levlâk şâhibü'l-Mi' râc
- IV
- 28 Fûrûġ-ı mihr-i hüdâ mâh-ı leyletü'l-İsrâ
Penâh-ı her dü-serâ şâh-ı Yeşrib ü Baḥâ
- 29 O nâzenîn ki harem-ġâh-i Ümmühânî'de
Meger sa'âdet ile bir şeb eylemişdi câ
- 30 Getürdi peyk-i ilâhî o şebde müjde-resân
O şâha 'izzet ile bir Burâġ-ı bî-hemtâ
- 31 Sevâd-ı kâküli sevdâ-fezâ-yı leyle-i ġadr
Ziyâ-yı cebhesi pertev-rübâ-yı şems-i duḡâ
- 32 Süvâr olup aña Cibrîl'i itdi ġâşiye-dâr
Maġâmın eyledi bir demde Mescid-i Aġsâ
- 33 Revân-ı cümle-i peyġamberâna oldu imâm
O muġtedâ-yı ümem ol şeffi'-i rûz-ı cezâ
- 34 Basîḥ-i hâkdan oldu bisâḥ-ı ġurba revân
İdüp Burâġ'ını rûhü'l-emîn ile hem-pâ
- 35 Sipihr-i evvel idüp pâ-yı raḡşını taġbîl
Dem-i laḡîfine virdi şafaġla reng-i hınâ

- 36 Kemâl-i hüsnüne hayrân olup o sulţânın
Fürûğ-ı ʔal' ati bildirdi mâha noqşânın
- V
- 37 Hırâm-ı nâz iderek Burâq-ı müşgîn-düm
Olunca 'âzim-i rif' at-serâ-yı nüh-ʔârüm
- 38 Dizüp cevâhir-i teslîmi rişte-i nazma
Kaşîde sundı o şâha debîr-i çarḡ-ı düvüm
- 39 Hirâs-ı şer' i ile zühre sâzın itdi şikest
Şadâ-yı 'azmi olup lerze-baḡş-ı ʔâq-ı süvüm
- 40 Nişâne-i süm-i pür-nûrıdır degil ḡurşîd
Olunca cilve-geh-i raḡşı 'arşa-i çârüm
- 41 Görüp dü-tîğ-ı siyâh-tâb ebruvânın o dem
Düşürdi ḡançerin elden müvekkil-i pencüm
- 42 Bulup metâ' -ı kudûmiyle müşterî devlet
Donandı şem' -i nücûm ile çâr-sû-yı şeşüm
- 43 Fürûğ-ı nûr-ı cemâli pür itdi eflâkı
Başıldı kevkebe-i şâha kevkeb-i heftüm
- 44 Gelince Sidre'ye Cibrîl kaldı nâle-künân
Bu iftirâq ile 'aql-ı küll itdi 'aqlını güm
- 45 Serîr-i 'aşka vücûd-ı şerîfi virdi şeref
Müşerref oldu kudûmiyle ol şehiñ refref
- VI
- 46 Maḡâm-ı nûrı güzâr eyleyüp o neyyir-i cûd
Vücûd-ı kâмили oldu nedîm-i bezm-i şühûd
- 47 Mişâl-i tîr-i du'â irdi kâbe kavseyne
Maḡâmın eyledi âmâc-gâh-ı kurb-ı Vedûd

48 Tekellüm eyledi bî-ḥarf ü şavt Ḥâlîk ile
Tamâm olup aradan ref -i kayd-ı güft ü şinûd

49 O bezm-i ḥâşda hestî vü nistî bir idi
Berâber idi vuşlat-serâda bûd u nebûd

50 Taşup dökildi ‘ uyûn-ı tecellî-i dîdâr
Zülâl-i vuşlata kandı o maqşad u maqşûd

51 İcâzet oldı o dem bâr-gâh-ı ‘ izzetden
Murâdı üzre kazâ itdi ḥâcetin ma‘ bûd

52 Şabâḥ u şâm o sultân-ı ‘ arş-eyvânîñ
Revân-ı pâkine tâ ḥaşr ola şalât ü dürûd

53 Hezâr-şükr kudûmiyle itdi ümmetine
‘ Aṭâ-yı İzid’i tebşîr o Aḥmed-i Maḥmûd

54 Vücûdı ḥilqat-i kevne medâr iken anîñ
Daḥi sirişte degildi ḥamîri insânîñ

VII

55 Eyâ şeh-i seyyid-i ümmet es-selâmu ‘ aleyk
Şeffi‘ -i ümmet olan ḥazret es-selâmu ‘ aleyk

56 Çihâr-yârîñ iden beyt-i dîne çâr-erkân
Penâh-ı şeş-cihet-i ḥilqat es-selâmu ‘ aleyk

57 Ḥarîm-i bâr-geh-i kurb-ı ‘ izzet-i İzid
Nedîm-i bezm-geh-i vahdet es-selâmu ‘ aleyk

58 Güzîde gevher-i gencîne-i tılısm-ı ezel
Bihîn dürr-i şadef kudret es-selâmu ‘ aleyk

59 Muḥîṭ-i ‘ âlem-i ‘ irfân cihân-ı ‘ ilm-i ledün
Şehâb-ı pür-güher-i ḥikmet es-selâmu ‘ aleyk

60 Meh-i sipihr-i ezel mihr-i âsumân-ı ebed
Fürûğ-ı bâriqa-i rahmet es-selâmu ‘aleyk

61 Zamân-ı maḥşere dek kâ’inâta ser-tâ-ser
Şerî‘ at ile viren zînet es-selâmu ‘aleyk

62 Görünce ḥâl-i ‘iṣyânı yine şefâ‘ atle
Cezâ gününde iden şefkat es-selâmu ‘aleyk

63 Dirîğ eyleme şâhım şefa‘ âtiñ benden
Kuluñ Naẓîm-i güneḥ-kâra merḥamet senden

8 Terkîb-i Bend-i Merṣiyye-i İmâm-ı Hüseyin Raḍiyallâhu ‘anh¹
(T: 175b, H: 117a, R: 165a, A: 82b)
(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

I

1 Demdir fiğâna başla gel ey cân-ı nâ-tüvân
Dutsun cihânı velvele-i nevḥa vü fiğân

2 Demdir firâk-ı mâtem-i şâh ile ‘âlemi
Ġarḫ eyle eşk-i âl ile ey çeşm-i ḥûn-feşân

3 Eyle hücûm-ı ḥasret ile nâleñi bülend
Olsun şadâ-yı âh ile pür çarḫ-ı âsumân

4 Düşsün zemîne velvele-i mâtem-i Hüseyin
Çıksun sipihre ğulgüle-i âh-ı ‘âşıkân

5 Kılısun bu demde sînesini pâre pâre ḥalk
Olsun bu demde ḥûn-ı ciger dîdeden revân

6 Kaddin hemîşe çarḫ egüp kanlar ağlasun
Girsün siyâh câmelere ḥayl-i kudsîyân

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

7 Mâh-1 muharrem oldı gönül mâtem eyle gel
Demdir ki sûz-1 şîven ile yansun ins ü cân

8 Sûz-1 firâk-1 şâh-1 şehîdân-1 Kerbelâ
Düşdi cihâna mâtem-i sultân-1 Kerbelâ

II

9 Yansun derûn-1 sîne-i çarh-1 sitîze-kâr
Çıksun sipihre şu^ç le-zenân âh-1 pür-şerâr

10 Mâh-1 felek firâk ile zerd ü nizâr olup
Olsun hezâr hasret ile mihri bî-çarâr

11 Ol serv-i sidre-kâmete şad-iştiyâk ile
Ser-geşte-hâl cûy-1 çemen lâle dâgdâr

12 La^ç lin meger ki gonca añup oldı bağır hûn
Her bir şükûfe hançer-i mâtemle dil-figâr

13 Kılısun benefşe-ser-be-zemîn şîven eylesün
Sünbül-veş olsun ol da perîşân-1 rûzgâr

14 Pîrâhenini pârelesün goncalar olup
Bâd-1 elemle güllerin evrâkı târumâr

15 Merşiyye-hânı oldı meger şimdi derd ile
Her gülbün üzre nâlede şad-^ç andelîb-i zâr

16 Pür-yâre itdi lâleleri tîr-i mâtemi
Şad-pâre kıldı gülleri şemşîr-i mâtemi

III

17 Ey luţfi yok mürüvveti yok çarh-1 ser-nigûn
Âl-i resûli miñnet ile eyleyen zebûn

18 Kıydıñ o şâha nice ihânetler eylediñ

- Dâmânîñ oldı ‘ âkıbetü'l-emr ğarķ-ı hûn
- 19 Bir kaçre şuya teşne idüp eylediñ dirîğ
Cevr ü cefâlar itdiñ añâ ey sipihr-i dîn
- 20 Hıvı itmediñ mi hışm-ı Hıdâ'dan ‘ aceb o dem
Ey cevı-pîşe dehr-i denî devı-i bâz-gûn
- 21 Devriñ tamâm olmağa yaķlaşdı var ise
Kârîñ müdâm olmadadır mekr ile füsûn
- 22 Şahrâ-yı maķşere gele hûn-pâş u ser-be-kef
Meydân-ı haşrı eyleye ol dem ki âl-gûn
- 23 Âyâ olur mı sende o demde mecâl-i nuķ
Ey âl-i Muştafâ'ya kıyan çarķ-ı bî-sükûn
- 24 Geçsün derûn-ı sîne-i çarķa hadeng-i âh
Geysün hezâr-zâr iderek âsumân siyâh
- IV
- 25 Kalmaz bu cürm yanına ey çarķ-ı pür-şitâb
Mes'ûl olunca rûz-ı cezâda nedir cevâb
- 26 Hıvı itmediñ mi Hıķ'dan idüp böyle cür'eti
Fıhr-i cihândan eylemediñ tıtalım hiçâb
- 27 Cism-i laţîfin eylediñ âĝişte hûn ile
Kıydıñ o nâzenîne idüp cevı-i bî-hisâb
- 28 Halk-ı cihân bu vâķı'adan dil-figâr olup
Girsün siyâha mâtem idüp ağlasun şehâb
- 29 Mâtem zamânı geldi geyüp kisve-i siyâh
Dök eşk-i âl-gûnıñı gel ey dil-i harâb
- 30 Şiven zamânı geldi yanıp yaķılıp müdâm

Sür hâke rûy-ı zerdiñi mânend-i âfitâb

- 31 Eyle şadâ-yı nâleñi peyveste-i felek
Te'sîr-i sûz-ı âh ile kıl sînesin kebâb
- 32 Kimdir bu demde sînesi çâk olmayan gönül
Kimdir bu demde menzili hâk olmayan gönül
- V
- 33 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eyle mâtemi
Hâkister itdiñ âteş-i nazmıñla ' âlemi
- 34 Gel ey Nazîm-i zâr yeter sûziş-i derûn
Yağdın şerâr-ı âh ile nüh-tâğ-ı târemi
- 35 Gel ey Nazîm-i zâr yeter âh-ı girye-hîz
Garç itdiñ eşk-i germ ile mâh-ı muharremi
- 36 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eylediñ fiğân
Terk eyle sen de nâle vü âh-ı dem-â-demi
- 37 Gel ey Nazîm-i zâr yeter şunma fâriğ ol
Ser-mest-i câm-ı mâteme bu kâse-i gamı
- 38 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eylediñ yeter
Fevvâre-sâz-ı kaşr-ı ' azâ çeşm-i pür-gamı
- 39 Gel ey Nazîm-i zâr yeter nâle vü enîn
Bezm-i fenâda eyle biraz sen de hurremi
- 40 Demdir şarâb-ı nazm ile medhûş ol ey kalem
Oldı tamâm merşiyte hâmûş ol ey kalem

9 Terkîb-i Bend Hasb-i Hâl-i Hod¹
(T: 176b, H: 118a, R: 166a, A: 67b)

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)

I

- 1 Ey câna olan maḥabbet-âmûz
‘Aşq âteşin eyleyen ciger-sûz
 - 2 Ey ‘âlim-i sırr ve'l-ḥafıyyât
Vey vâkıf-ı ḥâl-i râz-ı mermûz
 - 3 Ey nâfe-güşâ-yı turre-i şeb
Vey nûr-fezâ-yı cebhe-i rûz
 - 4 Ey nâvek-i cân-sitân-ı ‘aşkı
Çün tîr-i kazâ iden ciger-dûz
 - 5 Ey ḥüsnini eyleyen bütânî
Deyr-i dile şem‘-i meclis-efrûz
 - 6 Ey ‘uqde-güşâ-yı tâli‘-i nâz
Bulmaz mı niyâz baht-ı firûz
 - 7 Ey ḥâzık-ı dil-figâr-ı ḥasret
Tâkat-dih-i cân-ı fûrkat-endûz
 - 8 Rencûr-ı maḥabbet oldı gönlüm
Rencîde-i fûrkat oldı gönlüm
- II
- 9 Yağdı dili itdi câna te’sîr
‘Aşq âteşi âh olup ‘alev-gîr
 - 10 Olmazdı gönlü bu deñli şeydâ
‘Aşq urmasa pâ-y-ı ‘aqla zencîr
 - 11 Şerḥ olmaya ‘aşkı bâğ-ı dehrîñ
Her sebzesi olsa kilik-i taḥrîr

- 12 Keyfiyyet-i hâl-i ‘aşk-ı pâke
Şûret viremez zebân-ı taqrîr
- 13 Levh-i serime hurûf-ı ‘aşkı
Naş itmiş ezel debîr-i taqdîr
- 14 Âvâze-i şayd-ı ‘aşkıñ itmiş
Gerdûnda ğazâl-i mihri naĥcîr
- 15 Dil uydı imâm-ı ‘aşka itdi
Cân ğuşımı pür-şadâ-yı tekbîr
- 16 ‘Aşk oldu nedîm-i ğam-ġüsârım
Hep ‘aşk ile ġeçti rûzgârım
- III
- 17 Ben neyyir-i âsumân-ı ‘aşkıım
Perverde-i ħânedân-ı ‘aşkıım
- 18 Olsam nola mâh-veş dil-figâr
Ben levha-i imtiĥân-ı ‘aşkıım
- 19 Dem-beste çü sûsenim velîkin
Ez-ser-tâ-pâ zebân-ı ‘aşkıım
- 20 Ben ħarf-i şahîfe-i cünûnum
Şâyeste-i ġuş-ı cân-ı ‘aşkıım
- 21 Ser-ķâfile-i diyâr-ı derdim
Ser-ĥalka-i kârvân-ı ‘aşkıım
- 22 Bir şûĥuñ olup esîr-i zülfi
Berhem-zen-i ħânumân-ı ‘aşkıım
- 23 Nüh cür‘ a-i câm-ı ĥasretiyle
Mestâne-i ser-girân-ı ‘aşkıım

24 Ser-mest-i müdâm-ı Һasretim ben
Dürdî-keş-i câm-ı Һasretim ben

IV

25 İtmekde nişâr eşk-i gülgûn
Giryân giryân bu çeşm-i pür-Һûn

26 Olmağda terâne-senc-i hicrân
Nâlân nâlân bu cân-ı maҺzûn

27 Kın ağlamadır hemîşe kârım
Hâlîm ğam-ı ‘aşk ile diger-ĝûn

28 Kâr itdi dile belâ-yı Һasret
Günden güne derdim oldu efzûn

29 Bir leylî-i Һüsnüñ oldum eyvâh
Zencîr-i maҺabbetinde mecnûn

30 Bir çeşm-i siyâh mest-i naҺvet
İtdi beni bir nıgehle meftûn

31 Ey turreşi hâb-ĝâh-ı fitne
Vey ĝamzesi sâhir-i pür-efsûn

32 Yağdı beni âteş-i firâkıñ
Çâk cânıma ĝeçdi iştiyâkıñ

V

33 Çeşmim lebrîz-i eşk-i Һasret
Cismim pür-dâĝ-ı derd-i fûrkat

34 Gelmez mi bu ĝurbet ilde senden
Ben Һasteñe bir peyâm-ı şıhhat

35 Bir şemme vefâña degmediñ mi
Ey ĝonca-i gülbün-i melâhat

36 Ben bî-kese çok mı bir selâmet
Kurbânîñ olam kanı mürüvvet

37 Cânâ bu mıdır benimle ‘ahdiñ
İnşâf eyle nedir bu vaḥşet

38 Yağdı beni tâb u sûz-ı dūrî
Ey neyyir-i âsumân-ı naḥvet

39 Tâ key ola câme-i şabûrî
Şad-pâre-i ḥâr-zâr-ı ḥayret

40 Hâlim ğam-ı ‘aşk ile müşevveş
Külḥan külḥan dilimde âteş

VI

41 Ḥasret-keş olup o ebruvâna
Döndi yine ḳâmetim kemâna

42 Gözyaşı döküldi ḳa‘ r-ı ḥâke
Feryâdım irişdi âsumâna

43 ‘Arz itmek olur mı saña çün şem‘
Sûz-ı dil-i zârı yana yana

44 Kâr itdi dile ḥadeng-i fūrḳat
Tîr-i ğam-ı ‘aşk geçdi câna

45 Dil murgı şikâr-ı ḥasretiñdir
Ey zülf ile ḥâli dâm u dâne

46 Olsun meh-i ḫal‘ atıñ nümâyân
Ey zülfine âfitâb şâne

47 ‘Arz eyle kemân ebruvânıñ
Ey tîrine cân u dil nişâne

48 Sensiz tenhâ ğarîb kaldım
Bîmârım ü bî-ṭabîb kaldım

VII

49 Göster yine hüsni-bî-mişâliñ
‘Arz eyle cemâl-i bâ-kemâliñ

50 Bir kerre tecellî-i cemâl it
Ref‘ eyle niķâb-ı rûy-ı âliñ

51 Kâşâne-i kalbim eyle rûşen
Şal pertev-i neyyir-i cemâliñ

52 Maḥv eylesün sirişk-i ḥasret
Levh-i dile naķş olan ḥayâliñ

53 Feryâd ki dâĝ-ı fûrķat oldı
Âyîne-i dilde ‘aks-i ḥâliñ

54 Besdir yaķa tâb u sûz-ı hicrân
Şun kâse-i şerbet-i vişâliñ

55 Kurbân-ı ‘îd-i vişâliñ olsun
Bîçâre Nazîm-i ḥaste-ḥâliñ

56 Şabr eyleyemez gönül firâķa
‘Âşık doyamaz bu iştîyâķa

10 (T: 178a, H: 119b, R: 167b, A: 77b)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

I

1 Kânı o dem ki nişîmen-ṭırâz-ı şoḥbet idim
O mest-i nâz ile mey-nûş-ı bezm-i ‘işret idim

2 Kânı o dem ki idüp yâri şubḥa dek der-ber

Mişâl-i hâle hem-âgûş-ı mâh-ţal‘ at idim

- 3 Qanı o dem ki ser-i kûy-ı yâr idi vaţanım
Hezâr şevk ile gülçîn-i bâğ-ı vuşlat idim
- 4 Qanı o dem ki olup ğirre mest-i bâde-i nâz
Hûmâr-ı dürdî-i câm-ı niyâza ھasret idim
- 5 Qanı o dem ki Cem-i meclis-i maھabbet olup
Şarâb-ı ‘ aşk ile pür-zevk ü şevk ü hâlet idim
- 6 Qanı o dem ki ruھ-ı yâre eyledikçe nigâh
Ser-â-ser âyîne-veş çeşm-dûz-ı hayret idim
- 7 Qanı o dem ki şafâdan mişâl-i pervâne
O şem‘ -i bezm-i leţâfetle germ-ülfet idim
- 8 Fiğân ki şimdi olup hecr ile perîşân-hâl
Gözümde kaldı o demler mişâl-i hûb u hayâl

II

- 9 Görürdi dîde-i dil cilve-i kıadd-i yâri
O serviñ olmuş idim cân ile hevâ-dârı
- 10 Kemend-i zülfine dil bağlamışdım ol şûhun
Şikenc-i kâkûlünün cân idi giriftârı
- 11 Nigâhı sihr ile itmişdi şabrımı ğâret
‘ İkâl-i ‘ aqlım idi çîn-i zülf-i mekkârı
- 12 Hayâl-i hüsni cilâ-baھş-i çeşm-i cânım idi
Anıñla egler idim sînede dil-i zârı
- 13 Musahھhar itmiş idi na‘ l ile olup âteş
Dil-i za‘ îfimi ebrûsı ile ruھsârı
- 14 Mezâk-ı ‘ aşkıyı telh itmemişdi sâkî-i hecr

Vişal-i dilber idi bezmimiñ kadeh-kârı

15 ‘Azîz-i taht-geh-i mısr-ı vuşlat olmuş idim
Tamâm o Yûsuf-ı hüsniñ olup harîdârı

16 Revâ mı şimdi olam künc-gîr-i mehcûrı
Karar-gâh-ı dil ü cân ola çeh-i dûrı

III

17 Fiğân u hayf ki dûrum vişâl-i cânândan
Dirîğ u derd ki zerdim belâ-yı hicrândan

18 Kenâr-ı çeşmimi demdir ki eşk-i şu‘ le-feşân
İde nümûne dem-â-dem tenûr u tûfândan

19 İdüp o Yûsuf-ı hüsniñ gamında Ya‘ kûb'ı
Nişân virir dil ü cân şimdi beyt-i aHzândan

20 ‘Aceb mi fûrkatı itse cihânı tîre vü târ
Gubâr-ı kûyı olup dûr dîde-i cânıdan

21 Bilürse ‘illetimi nabz-gîr-i derdim olup
Mesîh el çeke havfım budur ki dermândan

22 Dem-â-dem âteş-i hasret ile eşk-i ter yerine
Şerâre cûş ider oldu dü-çeşm-i giryândan

23 Kabâ-yı gül gibi çâk itdi hâr-zâr-ı firâk
Henûz yokdur eşer bende ceyb ü dâmândan

24 O şûhı görmeyeli hâtır oldu rencîde
Cünûn-ı ‘aşk ile oldum bahâra nâ-dîde

IV

25 Bu yolda hem-demim ancak dü-çeşm-i pür-nem var
Görünce hâlîme ağlar gözüm gibi nem var

- 26 Reh-i firâkda kaldım yine tek ü tenhâ
Ne bir enîs-i muvâfık ne yâr-i hem-dem var
- 27 Diyâr-ı ‘aşkda düşdüm garîb ü âvâre
Ne ketm-i râzda tâkat ne keşfe mahrem var
- 28 Kemîne cür‘ası eyler derûn-ı ‘âşıkı hûn
Şarâb-ı ‘aşk ile dem-vâr egerçi ‘âlem-vâr
- 29 Şarâb-ı ‘aşkıñ olur keyfi terk-i cân itmek
Egerçi biñ yaşar ol meyden içse âdem-vâr
- 30 O meyden içmiş idim ben de germ olup şimdi
Hûmâr-ı hasret imiş nâmı dilde bir gam var
- 31 Vişâl-i yârdan efsûs u hayf dûr olalı
Serinde cân u diliñ gûne gûne mâtem var
- 32 Belâ-yı fûrûkate yâ Rab nihâyet olmaz mı
Bu iştiyâka dañi hadd ü gâyet olmaz mı
- V
- 33 Gözüm firâk ile pür-hûn serimde dâğ-ı cünûn
Hevâ-yı leylî-i zülfiyle cân u dil mecnûn
- 34 Derûnum âteş-i ‘aşk ile külhan-ı hasret
Dil ıztırâb ile meksûr u hâtırım maḥzûn
- 35 Tenimde nâr-ı maḥabbet kebâb ider cigerim
Hücûm-ı ‘aşk ile hâlîm ḥarâb bağrım hûn
- 36 Dirîğ oldu ḥarâb ol şehen-şeh-i ḥüsnîñ
Sipâh-ı ‘aşkına iklîm iken derûn u bîrûn
- 37 Remîde itdi ḥayâl-i hümâ-yı kâkülîni
Firâz-ı lâne-i çeşmimden âh-ı berq-ı derûn

38 Dile hayâl-i zenehdânı çâh-ı Bâbil idi
İderdi ‘ aklıma her bir nigehe şad-efsûn

39 Nazîm-i zâr gibi gönlüm ol perî-rûya
Hezâr cân ile olmuşdı ‘ âşık-ı meftûn

40 Fiğân ki sürme-i hecr itdi dem-beste
Firâk-ı yâr ile oldum ölümlü bir haste

11 (T: 179b, H: 120b, R: 169a, A: 168b)
(Mef ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

I

1 Gitdi o dem ki dil saña nezzâre-gâh idi
Mir’ât-ı hâtırım gibi vakf-ı nigâh idi

2 Gitdi o dem ki kûyınâ itdikçe fikr-i ‘azm
Şevk-i hayâl-i hüsn baña zâd-ı râh idi

3 Gitdi o dem ki tîğ-ı müjeñ eyledikçe çâk
Her zağm-ı ten dehânın açup ‘ özr-hâh idi

4 Gitdi o dem ki eşk-i dü-çeşm-i dem-â-demim
İşbât-ı derd-i ‘ aşkıma iki güvâh idi

5 Gitdi o dem ki ‘ aks-i cebîniñle ‘ ârızın
Burc-ı sipihr-i sînede hürşîd ü mâh idi

6 Qan ağlarım firâkıñ ile şimdi ey perî
Ey kâş görmeyeydi gözüm böyle demleri

II

7 Ey dil helâk-i gânze-i fettânın olduğum
Vey sîne-çâk-ı hançer-i müjgânın olduğum

8 Viridin ğubâr-ı haqq-ı lebiñle baña cünûn
Kıldın rübûde ‘ aklımı hayrânın olduğum

- 9 Kesme nigâh-ı luṭfını ‘ uṣṣâḳ-ı zârdan
Raḥm eyle mübtelâlara ḳurbânıñ olduĝum
- 10 Dâmen-keṣ olma dest-i ümîdimden al elim
Ey pây-mâl-i serv-i ḥırâmânıñ olduĝum
- 11 Maḥrûm-ı zevḳ-i vuṣlatıñ olmaḳ revâ mıdır
Ey künc-gîr-i kûṣe-i hicrânıñ olduĝum
- 12 Ben dil-helâk-i nâvek-i müjĝânıñım seniñ
Rûz-ı cezâda dest-be-dâmânıñım seniñ
- III
- 13 Sînemde zaḥm-ı tîĝ-ı nigâhıñ dikilmedi
Senden henûz bu dil-i Şeydâ kesilmedi
- 14 Sen bâri sil siriŐkimi ey âstîn-i ĝam
Dâmân-ı merḥametle o bî-raḥm silmedi
- 15 Ey ḥûn-ı dil pür it ḳadeḫ-i dâĝ-ı sînemi
La‘ lîn piyâle-i leb-i dilber çekilmedi
- 16 Bir kerre dest-yârî-i bâd-ı vişâl eyle
Rûy-ı murâdıma der-i maḳŐûd açılmadı
- 17 Dest-i ümîdim olmadı feryâd-ı mîve-çîn
Beñzer bir bâĝa naḫl-ı murâdım dikilmedi
- 18 Gülçîn-i vuṣlat olmadı cân bir nefes daḫı
Naḫl-i vişâle bulmadı dil dest-res daḫı
- IV
- 19 Ey mest-i nâz râz-ı dile maḫrem olmadıñ
Bir laḫza derd-mendiñ ile hem-dem olmadıñ
- 20 Mecrûḫ-ı tîĝ-ı derd-i firâḳ eylediñ beni

Tedbîr-sâz-ı zaḥm-ı dil-i pür-ğam olmadıñ

21 Ey çeşm-i ter ziyâde ola dem-be-dem demiñ
Bir dem mi var ki ḥasret ile pür-nem olmadıñ

22 Derd ile hâle-veş o mehiñ ey ḳad-i dü-tâ
Tâ şubḥ şeb mi var ki ḥam-ender-ḥam olmadıñ

23 Nâ-şâd-ı ‘aşḳsın bilürüm ey dil-i ḥazîn
Ol nâzenîne meyl ideli ḥurrem olmadıñ

24 Ol mest-i nâza itmedi te’sîr âh-ı dil
Gûyâ maḥabbet itdügidir hep günâh-ı dil

V

25 Gelmez mi ğurbet ilde baña bir selâm-ı dost
Olmaz mı zîb-i ğuş-ı ümîdim peyâm-ı dost

26 Ey bâd-ı şubḥ sür yüziñi ḥâk-i pâyine
İtdikçe cilve ḳâmet-i tûbâ ḳıyâm-ı dost

27 Bir şemme yâd idiñ meded ey maḥremân-ı râz
Gelsün meşâm-ı şıḥḥatime bûy-ı nâm-ı dost

28 Mecnûn-ı nev-bahâr-ı firâḳım yetişdiriñ
Dârü’ş-şifâ-yı cân u dilimdir maḳâm-ı dost

29 Bir pâdişâh-ı ḥüsne ḳul oldum Nazîm-veş
Ḳayd oldu levḥ-i ‘aşḳına nâmım ğulâm-ı dost

30 Bend-i kemend-i ḥasretine besteyim henûz
Düşdüm firâş-ı fûrḳatine ḥasteyim henûz

12 (T: 180a, H: 121b, R: 169b, A: 69b)
(Müfte‘ ilün Müfte‘ ilün Fâ‘ ilün)

I

- 1 Ey gül-i levlâk u le' amrük-ħarîm
Mâdihi Ĥağ midħati nazm-ı kerîm
- 2 Ĥatm-i rusûl ĥâtıme-i enbiyâ
Fâtıha-i muşħaf-ı dîn-i ħavîm
- 3 Cilve-gehi kürsî-i ' arş-ı mecîd
Bezmıne ervâh-ı muğaddes nedîm
- 4 Şıbh ü nazîrinde Ĥudâ eylemiş
Rûz-ı ezel mâder-i dehri ' ağîm
- 5 Hâdî-i dîn bedreħa-i ins ü cân
Piş-rev-i câdde-i müstağîm
- 6 Ĥalka-be-gûş-ı deri ĥûr-ı cinân
Kûyı İrem ravzası dârü'n-na' îm
- 7 Cânımı ħurbân ideyim ol şehiñ
Yoluna mağbûle geçerse Nazîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

II

- 8 Ey ĥarem-i ravzası reşk-i bihişt
Ĥâk-i reh-i dergehi ' anber-sirişt
- 9 Mâhî-i ' işyân u şeffi' -i ' uşât
Ĥâmî-i dîn tayy-kön-i tûmâr-ı zışt
- 10 Ĥâce-i ĥırmıen-geh-i toğm-ı ' ağâ
Luğ u kerem sünbüle vü cûd-ı kişt
- 11 Eylemiş aħbâbına a' dâsına
Cenneti Ĥağ dûzağ ile ser-nüvişt
- 12 Şîğ-i zuhûr ile olup lerze-nâk

Yerlere geçdi nice deyr ü künişt

13 Dest-i kazâ sînesine haşmınıñ
Merg-i sitemle ura peykân u hışt

14 ‘Azm idelim kûyına rû-mâl için
Bister ü bâlîn yetişür hâk ü hışt

Bismillâhırrahmânırrâhîm

III

15 Ey sebep-i hilkat-i her dü-cihân
Bâ‘ iş-i îcâd-ı zemîn ü zamân

16 Mihr-i cihân-tâb-ı sipihr-i ezel
Mâh-ı ziyâ-bağş-ı ebed-âsumân

17 Server-i sâlâr-ı sipâh-ı rusül
Kâfile-i ümmete ser-kârvân

18 Sürme-i mâ-zâğ ile virmiş cilâ
Nergis-i ra‘ nâlarına müste‘ân

19 Zât-ı kirâmı güherin eylemiş
Şun‘ -ı ezel mâ-ğaşal-ı baħr ü kân

20 Hâr u zelîl itdi beni yâ nebî
Nefs-i zalûmumdan amân el-amân

21 Hıdmet-i na‘ tında olup cân ile
Rûz u şeb oldı dile vird-i zebân

Bismillâhırrahmânırrâhîm

IV

22 Ey ‘alem-efrâz-ı tarîk-i hüdâ
Fevc-tırâz-ı rusül ü enbiyâ

23 Şâh-ı rusûl-ı hayl ü nübüvvet-penâh
Aḥmed-i muḥtâr u ḥabîb-i Ḥudâ

24 Tûḫî-i mir'ât-ı füyûzât-ı Ḥaḳ
Bûlbûl-i gülşen-geh-i sümme denâ

25 Şâhid-i ḥalvet-geh-i ḳurb-ı İlâh
Maḥrem-i ḥâş-ı ḥarem-i Kibriyâ

26 Sûre-i Nûn ve'l-ḳalem ebrûları
Tal' at-i sa' d-aḫteri bedr-i dücâ

27 Sûre-i ve'l-leyl o iki gîsûvân
Cebhesi ve's-şems ruḫı ve'd-ḍuhâ

28 Reh-güzerim hep dem-i tîğ olsa da
Baña yeter dergehine reh-nümâ

Bismillâḫirrahmânirrahîm

V

29 Ey dürr-i yek-dâne-i deryâ-yı cûd
Gevher-i ' irfân-ı künûz-ı şühûd

30 Bâr-geh-ârâ-yı ḥarîm-i vişâl
Şâhid-i kâşâne-i ḳurb-ı vedûd

31 Ümmete mihrâb der-i ravzası
Ḳıble-i ḥacât ü maḳâm-ı sücûd

32 Ḳâfile-i şâh-reh-i ' aşḳına
Seyl-i zebân-ı elemi ' ayn-ı sûd

33 Zîr-i livâ-yı zafer-i rezmine
Nuşret ü tevfiḳ-i İlâhî cünûd

34 Küşte-i şemşîr-i kazâ cevheri
Cân u dil-î haşm-î ‘anûd u hasûd

35 Kûyî tavâfında olup hâk-i râh
Eyleyelim cân ile bezl-i vücûd

Bismillâhîrrahmânîrrâhîm

VI

36 Ey meh-i sa‘ d-ahter-i şâm-î vişâl
Mihr-i celî pertev-i şubh u cemâl

37 Fahr-i cihân mefhar-i dünyâ vü dîn
Şadr-î dü-‘ âlem şeh-i mülk-i kemâl

38 Nahl-i revân-î harem-i lem-yezel
Serv-i çemân-î çemen-i lâ-yezâl

39 Künc-i vefâ kulzüm-i luţf-î ‘atâ
Kân-î şehâ lücce-i cûd u nevâl

40 Şem‘ -i cemâli şeb-i İsrâ-fürûz
Bezm-tırâz-î harem-i zül-celâl

41 Zât-î kerem-kârına yokdur henûz
Zât-î İlâhî gibi şibh ü mişâl

42 Nâle-künân bir gün olur mı diyem
Eyler iken ravzasına rûy-mâl

Bismillâhîrrahmânîrrâhîm

VII

43 Ey dür-i hikmet reşehât-î lebi
‘Ayn-î füyûzât-î Hudâ ğabğabı

44 Tâlib ü maţlûb-î cihân-âferîn

Halk-ı cihânîñ taleb ü maḥlabı

45 Ey iki ‘ âlem güneşi nûr-ı Haḳ
Vey felek-i mihr-i vefâ kevkebi

46 Yoluna ḳurbân olanıñ cân ile
‘Îd ile hep ḳadr ola rûz u ŧebi

47 Gerdenine ŧal resen-i ‘afvıñı
Tâ ki Nazîm'iñ geḳe tâb-ı tebi

48 ŧükr ki düŧmez deheninden henûz
Menḳabetiñ gerḳi demir leblebi

49 Bende sezâ-vâr olıcaḳ nesne yoḳ
Nem var ise saña fedâ yâ nebî

Bismillâḥirrahmânirrahîm

LÜGAZLAR

1 (R: 353a)

(pergâr)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol şahş-ı lâğar u cerrâr
Bir ayağ üstine ider reftâr
- 2 İkidir gerçi ayağı ammâ
Bir ayağında ağızı var hâlâ
- 3 Aķ hişâr üzre cem' idüp leşker
Leşkere hep o sîm ü zer hârcar
- 4 Kaddini bükse miñnet-i devrân
Bir hişârı penâh ider ol ân
- 5 Bu lügaz ey Nazîm ra' nâdır
Hâķ budur kim bilürse dâñadır

2 (R: 353a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol vefķ-ı müselles üslûb
Bî-'aded hânesi var cümlesi hûb
- 2 Çizdi bir vefķ-ı müselles pergâr
Lîk her hânesiniñ şâhibi var
- 3 Şekli bir pîr-i za' îfe beñzer
Üstühânı görünür ser-tâ-ser
- 4 Bir yere gelse iderler icrâ
Şan' atn biri birinden a' lâ
- 5 Anı cânı gibi ehli şaķlar

Ele aldıkça gehî mızraqlar

6 al‘a b r sına be zer dem-i ceng
Her biri  asma atar  t b u t feng

7 G ş iden kimse bilür bu l gazı
Boş bulunursa Naz m’i n boğazı

3 (R: 353b)

(kefş)

(Fe‘ il t n Mef ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Nedir ol ejdeh -yı merdüm- ar
Yid gin cümle  ayy ider tekr r

2 Ağzı vardır başı ayağı yok
Giceler  arnı a  gündüz çok

3 Bir degirmi rid sı var el- ak
Dişleri var rid sına m l ak

4 Birisini a arsa ol b -d d
Dişlerini  ırar anı   st d

5 Nola m h-ı nev olsa a a  ar n
D ’im  oldu yıldızı perv n

6 Ne  adar rind olur o c d -fen
G rd ğini geçirmede ya adan

7 Ne  adar olsa da  av -end m
‘ mri olur Naz m    ayda tam m

4 (R: 353b)

(m hr-i S leym n)

(Mef ‘ ilün Mef ‘ ilün Fe‘  l n)

- 1 Ne vefk olur o kim şekl-i müseddes
Yedi hâne şayar ammâ ki herkes
- 2 Egerçi şûretâ ber-vefk-ı zâhir
Yedi gencîne üzre hüküm-i nâzır
- 3 O genciñ her biri bir mâra mesken
Velî gerdenlerinde tavk-ı âhen
- 4 Dutarken her biri bir pâd-zehri
Vücûdın eyler ifnâ zehr-i qahrı
- 5 İçinde çâr-‘ unşurdan üçi var
Yedi genciñ türâb ü âb ile nâr
- 6 Eger itse derûnından güzer bâd
Ola taht-ı Süleymân gibi berbâd
- 7 O genciñ her biri gevher yatağı
Nazîmâ feth idüp al şeb-çerâğı

5 (R: 353b)

(menâre)

(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Nedir ol serv gibi âzâde
Şûretâ toğrı egri ma‘ nâda
- 2 Baltaçı kethudâsına beñzer
Gâh şâtır olur belinde kemer
- 3 Gerçi dâ’im dilinde zıkr-i Hudâ
Yüzi aqdır velik qalbi qara
- 4 Bir ayağ üzre ‘ arz idüp hünerin
Tutamaz kimseler cihânda yerin

5 Zûr-ı bâzûsına anıñ tañsîn
Bir qolı var qolında beş şâhîn

6 Ne dir ise o hâce-i dâna
İşiden dir Nazîm âmennâ

6 (R: 354a)
(‘ araq-bâde)
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Bir anadan iki qardaş doğdı dünyâda
Helâl-zâde birisi biri harâm-zâde

2 İki birâderiñ ammâ budur cevâb-ı şahîh
Harâm-zâdeye nisbet helâl-zâde qabiñ

3 Nazîm baña su’âl itseler anı bî-şek
Helâl-zâdeden evvel harâm-zâde gerek

7 (R: 354a)
(hâme)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ülün)

1 Nedir ol sîne-çâk u râst-qâmet
Ki zâhir qâmetinden istiğâmet

2 Dilinde dâ’imâ tefsîr ü Qur’ân
Derûnında velî zünnâr pinhân

3 Olur her bir lisânıñ tercemânı
Serin qat‘ itseler söyler zebânı

4 Açup qara haberlerle dehânın
O dem bir mü gelüp bağlar zebânın

5 Geh ağlar geh güler mânende-i şem‘
Gülerken dîdesinden aqıdır dem‘

6 Başı üzre yürür oldukça mâşî
Başı ayağıdır ayağı başı

7 Nazîmâ bu lügaz medhe sezâdır
Anı yazup okuyana şalâdır

8 (R: 354a)

(kavs)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ol nedir kim yüz vaқыyye kudreti
Kendi gelmez yüz direm yinmez eti

2 Yimez içmez üstühânı görünür
Başların açup vücûdın bürinür

3 İki başı iki ağızı var müdâm
İki ağızında birer dâne licâm

4 Pehlevân olmuş miyânında kemer
Pîr iken Rüstemlere bulur zafer

5 Bu lügazdan tâ bulunca bir nişân
Çok çile çekdi Nazîm-i nâtüvân

9 (R: 354b)

(öreke)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 On kıızı var bir ananın nedir ol turfe lügaz
Onu da olmadadır mâderine cândan e' azz

2 Beşi bir rahşa binüp itmededir seyr ü sefer
Beşi gâhîce licâmın uzadup gâh çeker

3 On kızın işleri bir her birisi âmâde

Şaçak altında beşi lîk beşi şahrâda

4 Onu da kârına meşgûl iken olsa bârân
Bu ne sırdır ider herkesi lâ-büd hayrân

5 Şaçak altında beşi işlanur anıñ hâlâ
Beşi işlanmaz olurken yeri deşt ü şahrâ

6 Şaçını anasınıñ yolar üşüp on duhter
Ne kadar yolsalar ammâ yine ol demde biter

7 Bu lügaz haq bu ki bir qal' a gibi oldı metîn
Anı fetih eyleyen ihvâna Nazîmâ taşsîn

10 (R: 354b)

(mükhüle)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Nedir ol hindû-yı za' if-endâm
Âlet-i harbesi kıılıfda müdâm

2 Görmemiş yok cihânda âletini
Bilmemiş yok henûz lezzetini

3 Hindîdir kendi ' avreti ammâ
Hem ' Arab hem ' Acem dimiş hükemâ

4 Kendi ' üryân gezer anıñ ekşer
' Avreti geydügi zer ü zîver

5 Nîze alsa ele ider her gâh
Gözine ' âlemiñ cihânı siyâh

6 Kim iderse aña nazâr el-haq
Ola nûr-ı siyâha müstağrak

7 Her kişide bulunması hâlâ

Farz-ı ‘ ayn oldu Nazîm ammâ

- 8 Olmuş iken bu mertebe mergûb
İkisi de anî olur maşlûb

11 (R: 354b)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün)

- 1 Nedir ol ef‘î-i pür-şûr u teşvîr
Miyân-ı gerdeninde bend-i zencîr

- 2 Nazarda gerçi ef‘îdir liķâsı
Olur bir ejderîñ ammâ ğıdâsı

- 3 Anı bir aç arıķ şaķş-ı müselleme
Alur ol ejder aĝzından dem-â-dem

- 4 Görinür şûret-i zâhirde sâkin
Dili birdir iki yüzlü velâkin

- 5 Çıķınca hânesinden taşra ey dil
Olur bî-câm u mey sermest-i kınzil

- 6 Gehî âb-ı revâna nâv-dândır
Gehî belden çıkar âb-ı revândır

- 7 Nazîmâ söylenür dillerde nâmı
Yalñ yüzlü deli kıanlı harâmî

12 (R: 355a)

(sâ‘at)

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün)

- 1 Nedir ol sîm-ten maħbûb-ı maşlûb
Yine maşlûb iken reftâr ider hûb

- 2 Zer ü sîm ile pür-zîver şeb ü rûz

Ser-â-ser câmesi zer-beft ü zer-dûz

- 3 Ya bir gencînedir olmuş bedîdâr
Muṭavvaḳ sînesinde bir siyeh mâr
- 4 Dili yok ağızı var ammâ ki her gâh
Hemân söyler yürür şâm u seḫergâh
- 5 Dönüp bir ḫaste-ḫâl-i bî-ḫarâra
Götinde cânı cismi pâre pâre
- 6 Ne ḫâletdir bu kim bulmaz selâmet
Götin parmaqlamazlarsa o sâ' at
- 7 Naẓîmâ bu lügaz bir ter güzeldir
Anı ḳoynuñda şaḳlarsañ maḫaldir

MESNEVÎLER

1 (T: 1b, H: 1b, R: 1b, A: 1b)
(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Mâ'ide-i süfre-i luṭf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed
- 2 Sünbül-i sîrâb-ı riyâz-ı ezel
Zülf-i nigâr-ı çemen-i lem-yezel
- 3 Vesme-i ebrû-yı 'arûsân-ı ḳuds
Sürme-keş-i çeşm-i ğazâlân-ı ḳuds
- 4 Râyet-i zîbende-i ceyš-i ḳıdem
Tûĝ-ı serâ-perde-i deşt-i ḥikem
- 5 Naḥl-i bülend-i çemenistân-ı ğayb
Serv-i ser-efrâz-ı ḥıyâbân-ı ğayb
- 6 Levḫa-ṭırâzende-i Nazm-ı Kerîm
Hey'et-i tuĝrâ-yı berât-ı ḳadîm
- 7 Tîĝ-ı siyeh-tâb-ı şaf-ârâ-yı dîn
Rümḫ-ı siyeh-perçem-i dîn-i mübîn
- 8 Nâfe-i âhû-yı çemen-zâr-ı vaḫy
Mükḫüle-i dîde-i ebkâr-ı vaḫy
- 9 Mevce-i müşĝîn-i yem-i lâ-yezâl
Mâhî-i deryâ-yı muhîṭ-i kemâl
- 10 Cedvel-i enhâr-ı füyûzât-ı Ḥaḳ
Cevher-i âyîne-i âyât-ı Ḥaḳ
- 11 Vefḳ-ṭırâz-ı per-i Rûḫu'l-emîn
Bâzû-yı tevfiḳ-i Ḥudâ-yı mu'în

- 12 Şâh-per-i t̂â'ir-i evc-i ezel
Râh-ber-i cümle-i fevc-i ezel
- 13 Maṭla' -ı âyât-ı kelâm-ı Hudâ
Mıṣra' -ı târîḥ-i der-i Kibriyâ
- 14 Sünbüle-i kiş-t-i fezâ-yı yakîn
Ḥûşe-i ḥırmen-geh-i dîn-i mübîn
- 15 Zîb-dih-i şemse-i eyvân-ı 'arş
Zîver-i tesbîḥ-i sürûşân-ı 'arş
- 16 Sübhâ-i lûlû-yı rumûz-ı elest
Rişte-keş-i dürr-i künûz-ı elest
- 17 Kufl-güşâ-yı der-i şıdk u sedâd
Şûret-i miftâḥ-ı tılsım-ı murâd
- 18 Sünbül-i destâr-ı sipâs-ı Hudâ
Zülfe-i tuğrâ-yı berât-ı Hudâ
- 19 Şûret-i imzâ-yı berâhîn-i dîn
Ḥâtime-i ḥuccet-i 'ilmü'l-yaḳîn
- 20 Râbıta-i dîn-i resûl-i enâm
Vâsıta-i sâlik-i dâru's-selâm
- 21 Şu' le-i kandîl-i çerâğân-ı 'arş
Şem' -i fûrûzân-ı şebistân-ı 'arş
- 22 Maṭla' -ı fihrist-i kitâb-ı kerîm
Mıṣra' -ı pâkîze-i nazm-ı kadîm
- 23 Mâh-ı siyeh-çerde-i burc-ı ezel
Mihr-giyâh-ı çemen-i lem-yezel

- 24 Ebrû-yı garrâ-yı ‘ arûs-ı kemâl
Burc-ı sipihr-i ezel üzre hilâl
- 25 Perde-rübâyende-i bâb-ı murâd
‘Uğde-güşâyende-i kâr-ı ‘ ibâd
- 26 Şem‘ -i fûrûzende-i râh-ı hüdâ
Nûr-ı siyâh-ı harem-i Kibriyâ
- 27 Şâh-reh-i vahdet-i Rabb-i Raḥîm
Ḥaḳḳ'a gider câdde-i müstaḳîm
- 28 Ebr-i bahârî-i riyâz-ı kıdem
Noḳtalar aña ḳaṭarât-ı hikem
- 29 Şem‘ -i şeb-ârâ-yı ṭarab-gâh-ı nûr
Encümen-i vahdete şadr-ı şudûr
- 30 Câmi‘ -i vahdetde nevâ-senc-i râz
Ḥuṭbe-i pâkîze-i minber-ṭırâz
- 31 Ṭâ’ir-i taḥḳîḳa cenâḥ-ı necâḥ
Hüdhüd-i tevfiḳ-i hümâyûn-cenâḥ
- 32 ‘Iḳd-ı le’âl-i kereme vâsıṭa
Silk-i dür-i maḡfirete râbıtâ
- 33 Besmeledir gevher-i genc-i hüdâ
Olmuş o gence yine hem ejdehâ
- 34 Besmeledir mihr-i cihân-tâb-ı râz
Nûr-dih-i mâh-ı sipihr-i niyâz
- 35 Besmeledir râh-ı Ḥudâ'ya delîl
Nüşâ-i ta‘ vîz-i per-i Cebre’îl
- 36 Besmeledir sâlike rûşen ṭarîḳ

- Râh-rev-i dergeh-i haḫḫa refiḫ
- 37 Besmeledir vird-i inâs u zükûr
Hırz-ı dil ü cân-ı sürûşân u hûr
- 38 Besmeledir sünbül-i bâğ-ı kemâl
Kaḫreleri noḫta-i ūebnem-miūâl
- 39 Besmeledir naḫl-i riyâz-ı hüdâ
ūâḫdır üstinde anıñ ūekl-i bâ
- 40 Olmuş aña noḫta miūâl-i ūemer
Seyr iden ol naḫli olur mîve-ber
- 41 Noḫta velî nüūūa-i râz-ı dü-kevn
Safḫa-i esrâr-ı tırâz-ı dü-kevn
- 42 Noḫta velî kâūif-i her müūkilât
Noḫtada mevcûd imiū kâ'inât
- 43 Noḫta velî merdümek-i çeūm-i cân
Reūk-i süveydâ-yı dil-i ḫudsiyân
- 44 Toḫm-feūânende-i kiūt-i ebed
Dâne-i ḫırmen-geh-i feyz-i ūamed
- 45 Ḫâl-i ruḫ-ı ūâhid-i yektâ-yı dîn
Dâğ-ı dil-i düūmen-i dîn-i mübîn
- 46 Sîni anıñ erre-i cân-ı 'adû
Pençe-zen-i ceyb-i emân-ı 'adû
- 47 Meddi 'adû bağrına ser-tîz-i sîḫ
Mîmi ser-i müūrik-i dîn üzre mîḫ
- 48 Dîde-i mîm u elif-i ism-i zât
Ḫalka-i fevvâre-i âb-ı ḫayât

- 49 Olmuş ezel ol elif-i râst-ķad
Şâh-reh-i şehir-i celâl-i aķad
- 50 Kaldırup engüştini bî-iştibâh
Vaķdet-i Hakk'a o elifdir güvâh
- 51 Hey'et-i pâkîze-i ism-i celâl
Pençe-zen-i sîne-i ehl-i dâlâl
- 52 Şâne-keş-i zülf-i 'arûsân-ı ğayb
Yâ müje-i Yûsuf-ı Ken'ân-ı ğayb
- 53 Her elifi ğaşma sinân-ı sitem
Lâmları düşmene çengâl-i ğam
- 54 Şunmuş elif-lâmı dağı tâ ezel
Dâmene-i rahmet-i Raķmân'a el
- 55 Zıkr-i Raķîm'e o ki mu'tâd olur
Raķmet-i Raķmân ile dil-şâd olur
- 56 Şekl-i elif lâmına dirsem maķal
Serv-i ebed zülf-i nigâr-ı ezel
- 57 Ol ki ide vird Raķîm ismini
Bozmaya âsîb-i fenâ cismini
- 58 Raķmet-i Raķmân'ı iderseñ taleb
İsm-i Raķîm'i ideğör zîb-i leb
- 59 Cân u dile ğırz-ı emân eyleyüp
Ħırz-ı emân-ı dil ü cân eyleyüp
- 60 Nazm idelim ğamd-ı Ħudâ'yı Nazîm
Bismillâhirraķmânirraķîm

- Der-Zımn-ı Maḥâmid-i Bârî Edâ-yı Na' t-ı Ḥazret-i Peyğamberî¹
- 61 Ḥamd-i Ḥudâ-râ ki cihân âferîd
Kevn ü mekân kişt-i zi-şun' eş bedîd
- 62 Vâhid u Ferd u Aḥad u Lem-yezel
Kes ne-tüvân dâd be-mülkeş ḥalel
- 63 Ḥâkim-i iqlîm-güşâ-yı vücûd
Ya' ni Ḥudâvend-i eḡâlîm-i cûd
- 64 Kâdir u Kayyûm-ı cihân-âferîn
Pâdişeh-i ' âlem-i cân-âferîn
- 65 Şâni' -i nüh-tâḡ-ı zümürüd-nigâr
Mâlik-i ins ü melek-i bî-şümâr
- 66 Sâtir ü şâhib-kerem ü dest-gîr
Dâver-i baḡsende-i pûziş-pezi'r
- 67 Nâşır-ı manşûr-kön-i dûstân
Kâhir-i maḡhûr-kön-i düşmenân
- 68 Ḥâliḡ-ı ḡurşîd ü meh ü müşterî
Kâsım-ı rûzî-dih-i ins ü perî
- 69 Pâdişeh-i taḡt-geh-i lâ-ilâh
Şâh-ı ezel-çetr ü ebed-bâr-gâh
- 70 Kâdi-i ḡacât-ı şabâḡ-ı nüşûr
Vâhib-i a' mâl-i inâş u zükûr
- 71 Dâver-i dârende-i kevn ü mekân
Kâm-berârende-i ḡalḡ-ı cihân
- 72 Şuḡḡa-firâzende-i râyât-ı mihr

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Küngüre-perdâz-ı hıyâm-ı sipihr
- 73 Bezm-tırâzende-i hüsn-i cemâl
Şem' -i fûrûzende-i bezm-i kemâl
- 74 Feyz-resânende-i mihr-i münîr
Nûr-dih-i mâh-ı münevver-zamîr
- 75 Levha-nigârende-i arz u felek
Çihre-güşâyende-i ins ü melek
- 76 Vâhid-i bî-çûn ü Hudâvend-i ferd
Mübdi' -i çarh-ı felek-i lâceverd
- 77 Pâdişeh-i ' âlem-i ' arş-âsitân
Muhterî' -i tarh-ı zemîn ü zamân
- 78 Taht-nişîn-i harem-i lâ-yezâl
Hâlik-ı kevneyn şeh-i bî-zevâl
- 79 Tâc-dih-i Husrev-i hâver-serîr
Vesme-zen-i ebrû-yı mâh-ı münîr
- 80 Kâr-geh-ârâ-yı vücûd u ' adem
Bâr-geh-ârâ-yı hudûş u kıdem
- 81 Nâmiye-bahşâ-yı bahârân-ı ' aşk
Gâliye-fersâ-yı gülistân-ı ' aşk
- 82 Küngüre-ârâ-yı sipihr-i berîn
Bâdiye-pîrâ-yı basît-i zemîn
- 83 Çetr-ber-efrâhte-i nüh-sipihr
Meş' ale-efrûhte-i mâh u mihr
- 84 Reng-dih-i rûy u bahâr u hazân
Mâşita-i peyker-i pîr ü cüvân

- 85 La' l-tırâzende-i tâc-ı mülûk
Kıble-nümâyende-i ehl-i sülûk
- 86 Sürme-keş-i dîde-i kerrûbiyân
Şâne-zen-i tırâ-i hûr-i cinân
- 87 Silsile-peyvend-i nizâm-ı felek
Kâm-dih-i cümle-i ins ü melek
- 88 Hâlik-ı nüh-vâlid ü çâr-ümmehât
Kâdir-i bî-çûn-ı hayât u memât
- 89 Hâkim-i nüh-maḥkeme-i âsumân
Pâdişeh-i 'âdil-i kevn ü mekân
- 90 'Âlim ü 'allâm-ı nihân ü bedîd
Vâkıf-ı dânen-de-i güft ü şenîd
- 91 Nûr-dih-i şubḥ-ı münevver-liḳâ
Câme-tırâz-ı şeb-i müşgîn-ḳabâ
- 92 Çihre-fürûz-ı gül-i âteş-'izâr
Havşala-sûz-ı dil ü cân-ı hezâr
- 93 Câzibe-baḥş-ı ruḥ-ı her meh-veşân
Tâb-resân-ı dil-i miḥnet-keşân
- 94 Tu' me-ḥor-ı süfre-i cûdı Halîl
Dergeh-i luḫfında gedâ Cebre'îl
- 95 Cevher-i kül midḫat-ı zâtında lâl
Vaşf-ı şifâtında ḫired bî-mecâl
- 96 Künhini idrâk idemez 'aḳl-ı kül
Güm-şüdedir belki bu yolda rusûl

- 97 K lz m-i Őun nda Şadef  fit b
K dreti ba rinde felek bir  ab b
- 98 Zerre-i  urŐid-i cem li güneş
Levh-i cel linde felek no ta-veş
- 99 Hep anı tesb h ider arz u felek
Ya  ni odur  ahiŐ-i ins   melek
- 100 Ey olan  ft desine dest-g r
 U de-g Ő -yı dil-i bern  v  p r
- 101 Vey dil-i  v reye fery d-res
H line ra m itmez iken hiç kes
- 102 T rre-i c n nı iden müşk-b y
 AŐı -ı n l nı kılan zerd-r y
- 103 Sünbül-i b ga düşüren p     t b
Mevce-i enh ra viren ıztır b
- 104 Mihri iden Şemse-i eyv n-ı dehr
M hı kılan Şem -i Őebist n-ı dehr
- 105 Gösterüp  Ő ftelere r y-ı   afv
H ste-i   isy nına d r -yı   afv
- 106 B -kes u n k mı iden ber-mur d
R y-ı niy za der-i lu fun g Ő d
- 107 Bendelerin lu funa ma r r iden
Devlet-i d reyn ile mesr r iden
- 108 Ba ma siyeh-r y ise de ey ker m
  Afv na g st h  lundur Naz m
- 109 K lma naz r c rmine ey z 'l-minen

- Aña güneh saña ‘afvdir düşen
- 110 Kaldı reh-i ma‘şiyet içre zelîl
Ola meger peyk-i hidâyet delîl
- 111 Râh-rev-i ‘âlem-i tahkîk ola
Râh-beri hüdhüd-i tevfiğ ola
- 112 Gel yine ey kîlk-i terennüm-tırâz
Ey ney-i âteş-nefes-i bezm-i râz
- 113 Nağme-tırâzende-i râz-ı sühan
Muṭrib-i ḳânûn-nüvâz-ı sühan
- 114 Bülbül-i hoş-nağme-i bâğ-ı kemâl
Murğ-ı şeker-hâre-i mışr-ı maḳâl
- 115 Durma gel ey hâme-i dil-keş-şarîr
‘Âleme şal tâze nevâ-yı nefir
- 116 Eyle ser-âğâz terennüm-künân
Na‘t-ı şeh-i kevn ile ol ter zebân
- 117 Faḫr-i cihân pîşrev-i enbiyâ
Râh-ber-i bâr-geh-i Kibriyâ
- 118 Pâdişeh-i tâc-ı nübüvvet be-ser
Hüsrev-i ‘âlî-güher-i tâc-ver
- 119 Taht-firâzende-i peygamberî
Çetr-ber-efrâşte-i serverî
- 120 Çâre-ger-i derd-i dil-i ḫastegân
Sâye-ber-endâz-ı ser-i ümmetân
- 121 Kâfile-sâlâr-ı ṭarîḳ-i hüdâ
Aḫmed-i muḫtâr-ı ḫabîb-i Hudâ

- 122 Hâtm-i rusûl hüsrev-i evreng-i dîn
Bâ' iş-i îcâd-ı zamân u zemîn
- 123 'Arş-mekân dâver-i levlâk-câh
Şâh-ı rusûl-ıhayl ü nübüvvet-penâh
- 124 Gevher-i pâk-i şâdef-i kâ'inât
Zîb-dih-i çâr-sû-yı şeş-cihât
- 125 Bâ' iş-i ğufrân-ı haţâ-pîşegân
Çâre-ger-i mağfîret-endîşegân
- 126 Şâfi' -i yektâ-yı zünûb-ı 'ibâd
Bedreka-i 'âlem-i rüşd ü sedâd
- 127 Melce-i ebrâr u penâh-ı rusûl
Server-i serdâr-ı sipâh-ı rusûl
- 128 Mihr-i cihân-tâb-ı sipihr-i kerem
Mâh-ı ziyâ-güster-i burc-ı hikem
- 129 Velvele-endâhte-i nüh-sipihr
Şukka-tırâz-ı 'âlem-i mâh u mihr
- 130 Küngüre-efrâhte-i kaşr-ı dîn
Gulgüle-endâz-ı zamân u zemîn
- 131 Hân-ı kerem-güster-i halk-ı cihân
Süfre-güşâ-yı ni'am-ı bî-kerân
- 132 Mertebe-bahşende-i arz u felek
'Ukde-güşâyende-i ins ü melek
- 133 Şem' -i fûrûzende-i mihrâb-ı râz
Kible-nümâyende-i ehl-i niyâz

- 134 Dâd-ger ü nâm-ver ü nâm-dâr
Pâdişeh-i ‘âdil ü ‘âlî-tebâr
- 135 Neyyir-i eflâk-ı nübüvvet-fürûz
Lem‘ a-i dîn bâriqa-i küfr-sûz
- 136 Şuqqa-firâz-ı ‘alem-i burc-ı dîn
Fevc-tırâz-ı reh-i dîn-i mübîn
- 137 Dürr-i girân-mâye-i deryâ-yı cûd
Gevher-i zî-kıymet-i genc-i vücûd
- 138 Fahr-i cihân mefhar-ı kevn ü mekân
Hâtm-i rusûl hâtem-i peygamberân
- 139 Fâtîha-i muşhaf-ı şer‘ -i mübîn
Hâdi-i dîn hâtime-i mürselîn
- 140 Seyyid-i kevneyn imâm-ı sübül
Gevher-i tâc-ı ser-i hayl-i rusûl
- 141 Hâce-i dâna-yı ledünnî-sebağ
Mazhar-ı envâr-ı tecellâ-yı Hâk
- 142 Şâh-süvâr-ı reh-i şıdğ u şafâ
Şadr-nişîn-i harem-i ıştıfâ
- 143 Şâhib-i mi‘ râc şeh-i taht u tâc
Hâzık-ı yektâ-yı şefâ‘ at-‘ ilâc
- 144 Pâdişeh-i dehr u felek-bâr-gâh
Hüsrev-i kevneyn-i melâ‘ik-sipâh
- 145 Âyine-i kudret ü manzûr-ı Hâk
Şa‘ şa‘ a-i nâşıye-i nûr-ı Hâk
- 146 Melce-i her şâh u gedâ dergehi

Kehf-i emân-ı zu' afâ dergehi

- 147 Hıyl-i melek ' aşk ile bî-hûşıdır
Rûhü'l-emîn gâşiye-ber-dûşıdır
- 148 Cevher-i kül bende-i hâk-i deri
İns ü perî cân ile fermân-beri
- 149 Câddesi refref ü ' arş-ı berîn
Tûde-i râhı felek-i heftümîn
- 150 Ey sebep-i hilkat-i kevn ü mekân
Yolına kurbân ola cân u cihân
- 151 Bakma benim cürmüme ' işyânıma
' Arz ideyim hâlîmi sultânıma
- 152 Ben de Nazîmin gibi nâ-çârînim
Ma' şiyet-âlûd-ı güneh-kârînim
- 153 Eyle düşen her ne ise şâniña
Kaldı işim luţfuña ihsâniña
- 154 Kâm-ı dilim sen de dirîğ eyleme
Luţfuñı benden de dirîğ eyleme
- 155 Eyle şefâ' at baña ey şâh-ı dîn
Hem-rehim îmân ola rûz-ı pesîn
- 156 Rûh-ı pür-envârına her şubh u şâm
Ola taḥıyyât u şalât u selâm

Medîḥa-sencî-i Ebû-Bekri's-Şıddîk Raḍıye Anhu'r-Rab ve Hüve Ni' me'r-

Refîk¹

- 157 Gel yine ey hâme-i mergûle-kâr

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 157 Kıl nağam-ı menkabet-i çâr-yâr
- 158 Hem-dem olup zenzeme-i bülbüle
Gülşen-i âfâka düşer gülgüle
- 159 Midhat-i Şiddîk'ı edâ eyle gel
Ravza-i vaşfinda nevâ eyle gel
- 160 Hâzret-i Şiddîk-ı şadâkat-serîr
Ya' ni Ebû Bekr-i münevver-zamîr
- 161 Şem' -i fûrûzân-ı şebistân-ı şıdık
Bedreka-i bâdiye-pûyân-ı şıdık
- 162 Mihr-i celî pertev-i burc-ı vefâ
Gevher-i gencîne-i şıdık u şafâ
- 163 Bahr-i 'atâ kûlzüm-i luţf u kerem
Kân-ı şehâ ma' den-i cûd u ni' am
- 164 Mihr-i cihân-tâb-ı şabâh-ı sa' id
Mâh-ı şeb-ârâ-yı sipihr-i ümîd
- 165 'Ârif-i rûşen-dil ü ferhunde-zât
Fâzıl-ı dâna-yı hüceste-şifât
- 166 Seyyid-i kevneyne olup yâr-ı gâr
Kulluğın itdi o şehîñ ihtiyâr
- Sitâyış-gerî-i 'Ömer İbnü'l-Hattâb Rağiye 'Anhu Rabbü'l-Vehhâb¹
- 167 Biri de şâhen-şeh-i 'âlî-güher
Bâr-geh-ârâ-yı 'adâlet 'Ömer
- 168 Bedreka-i menzil-i şıdık u sedâd
Hâce-i ser-kâfile-i 'adl u dâd

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 169 Hâkim-i seccâde-i şer' -i mübîn
Şafha-tırâzende-i aḥkâm-ı dîn
- 170 Hâdim-i dergâh-ı ḥabîb-i Hudâ
Maḥrem-i bezm-i ḥarem-i Muştafâ
- 171 Gevher-i genc-i hüner ü ma' rifet
Lü' lü' -i şeh-vâr-ı yem-i ma' delet
- 172 'Adl ile 'irfân ile meşhûr idi
Gün gibi ser-tâ-be-ḳadem nûr idi
- 173 Maḥrem idüp bezmine anı Resûl
Hıdmetini cân ile ḳıldı ḳabûl
- 174 Biri daḫi câmi' -i vaḫy-i 'alîm
Ḥazret-i 'Osmân-ı şehîd ü ḫalîm
- 175 Fâzıl-ı deryâ-dil ü 'âlî-güher
Ḥüsrev-i şâḫib-nazar u nâm-ver
- 176 Gevher-i gencîne-i ḫilm ü ḫayâ
Dürr-i girân-mâye-i baḫr-i şafâ
- 177 Server-i evreng-tırâz-ı kerem
Eşref-i âdem melekıyyü's-şiyem
- 178 'Ârif-i dâna-yı kerâmet-mesîr
Ḥüsrev-i yektâ-yı velâyet-serîr
- 179 Luḫf ile olduḳça tekellüm-nişâr
İns ü melek olur idi şerm-sâr
- 180 Olsa nola ol şeh-i 'âlî-maḳâm
Hıdmet-i peygâmbere ile şâd-kâm

- Vaşf-ı Hâzret-i Şîr-i Merdân Kerremallâhu Vechehu Rabbü'd-Deyyân¹
- 181 Birisi dâmâd-ı şeh-i enbiyâ
Şîr-i Hudâ ya'ni ' Alî Murtażâ
- 182 Şâhib-i gencîne-i ' irfân u hilm
Hâcib-i yektâ-yı der-i şehir-i ' ilm
- 183 Server-i dîn pâdişeh-i nâm-dâr
Haydar-ı haşm-efgen-i Düldül-süvâr
- 184 Şîr-i gazâ şaf-der-i a' dâ-yı dîn
Şâf-şiken-i düşmen-i dîn-i mübîn
- 185 Mest-i şarâb-ı kadeh-i vâridât
Sâki-i kevşer şeh-i ferhunde-zât
- 186 Sînesi baħr-i kerem u ' âtıfet
Kalbi künûz-ı gevher-i merhamet
- 187 Oldı o sultân kerâmet-penâh
Hâdim-i dergâh-ı resûl-i ilâh
- Tavşif-i Reyhâneyn-i Bâğ-ı Cinân Rağiye ' Anhumâ Rabbü'l-Mennân²
- 188 İki gül-i gülbün-i bâğ-ı sa' id
Biri Hasan biri Hüseyin-i şehîd
- 189 Birine hayyât-ı kazâ bî-direng
Kesmiş idi câme-i sebzîn-reng
- 190 Tûtü-i Firdevs idi o hayr-i nâs
Olsa nola giydigi sebzîn libâs
- 191 Sebz-ķabâ ğonca-i cennet Hasan
Serv-i çemen-zâr-ı siyâdet Hasan

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

192 Birisiniñ mâderi çarh-ı kühen
Biçmiş idi cismine gül pîrehen

193 Ma' rekede cevşeni pür-hûn idi
Gonca gibi giydigi gül-gûn idi

194 Sürh-ı kabâ pâdişeh-i Kerbelâ
Ya' ni Hüseyn ibn-i ' Alî Murtaẓâ

Tahıyyat-güzârî-i Aşhâb-ı Güzîn Rıdvânullâhi Te' âlâ ' Aleyhim Ecma' in¹

195 Zümre-i aşhâb-ı Resûl-i enâm
Oldılar ol hüsrev-i dîne gulâm

196 Mazhar olup luţfına ihsânına
Tâbi' olup emrine fermânına

197 Devlet-i dâreyn ile şâd oldılar
Vâşıl-ı maşşûd-ı murâd oldılar

198 Her biri bir mâh-ı sipihr-i himem
Her biri bir neyyir-i burc-ı kerem

199 Her biri bir gevher-i kân-ı vücûd
Her biri pâkîze-dür-i baħr-i cûd

200 Ol şeh-i kevneyne idüp intisâb
Oldılar ol devlet ile kâm-yâb

201 Ola selâm ol şehiñ aşhâbına
Âline evlâdına ensâbına

Çalemiyye-i Ra' nâ Berây-ı İmlâ-yı Na' t-ı Şâh-ı Her Dü-serâ²

202 Gel yine ey hâme-i mu' ciz-beyân

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Gülşen-i i' câza olup nâv-dân
- 203 Ravza-i endîşede güller bitür
Bâg-ı taḥayyülde şanavber bitür
- 204 Dik çemen-i nazma nihâl-i ḥikem
Ur yine gülzâr-ı beyâna kalem
- 205 Gel yine ey ḥâme-i câdû-firîb
Bâgçe-i siḥre olup ' andelîb
- 206 Şal felege şavt-ı nefir-i kemâl
Nağmeñi kııl gevher-i gûş-ı hilâl
- 207 Zemzemeñi gül gibi itdikçe gûş
Gonca gibi çâk ola ceyb-i sürûş
- 208 Gel yine ey ḥâme-i siḥr-âferîn
Nâdire-perdâz-ı belâgat-zemîn
- 209 Vaḳtidir ey edhem-i müşgîn licâm
' Arşa-i endîşede eyle ḥırâm
- 210 Vâdi-i ma' nâyı idüp zîr-i pây
Eyle beyâna ḳademiñ bûse-cây
- 211 Gel yine ey ḥâme-i i' câz-ı fen
Tûṭi-i ḥoş-lehce-i bâg-ı sūḥan
- 212 Bûlbül-i destân-zen-i bustân-ı feyz
Zemzeme-perdâz-ı gülistân-ı feyz
- 213 Esb-i sebük-ceyş-i çâpük-' inân
Lerze-ber-endâz-ı basîṭ-i beyân
- 214 Edhem-i şeb-dîz-i mu' anber ḳuṭâs
Raḥş-ı sebük-ḥîz-i fezâ-yı sipâs

- 215 Sâki-i nâzende-i bezm-i sühan
Râyet-i zîbende-i rezm-i sühan
- 216 Bülbül-i gûyende-i naḥl-ı maḳâl
Murğ-ı serâyende-i bâğ-ı kemâl
- 217 Mâhî-i deryâ-yı muḥîṭ-i hüner
Ġavṭa-ḥor-ı baḥr-i belâgat-güher
- 218 Lûle-i ser-çeşme-i feyz-i ilâh
Cedvel-i gül-zâr-ı ma'ânî-giyâh
- 219 Gülbün-i bâğ-ı hüner-i şâ'irî
Sünbül-i ṭarf-ı küleh-i sâḥirî
- 220 Münşi-i dîvân-ı belâgat-serâ
Nâzım-ı manzûme-i ḥüsn-i edâ
- 221 Mûnis-i bezm-i ṭarab-ı ğam-güsîl
Murğ-ı kef âmûḥte-i ehl-i dil
- 222 Perde-nüvâzende-i ḳanûn-ı zevḳ
Muṭrib-i şâdî-neĝam-ı bezm-i şevḳ
- 223 Şem' -i celî pertev-i bezm-i neşâṭ
Nûr-ı sirâc-ı ḥarem-i inbisâṭ
- 224 Serv-i çemân-ı çemen-i meşnevî
Naḥl-i revân-ı ḥarem-i ma'nevî
- 225 Fevc-ṭırâzende-i şaff-ı sûtûr
Râyet-i nâzende-i burc-ı şu'ûr
- 226 Mükḥüle-i dîde-i ehl-i beyân
Sürme-keş-i çeşm-i sühan-perverân

- 227 Zemzeme-güster ney-i âteş-nefes
Nağme-güzârende-i gûş-ı heves
- 228 Nâm-zed-i duhter-i ma' nâ-tütük
Şa' şa' a-i mihr-i belâgat-ufuk
- 229 Bülbül-i destân-zen-i ma' nâ-çemen
Tûti-i mu' ciz-dem ü şîrîn-sühân
- 230 Çûb-süvâr-ı büt-i tıfl-ı edâ
Mâ' ni resen-bâzına çûpîn-i pâ
- 231 Bîkr-i harîm-i sühana sürme-dân
Şâhid-i ma' nâya benân-ı beyân
- 232 Sâlik-i râh-ı hünere reh-nümâ
Mürşid-i endîşeye lâyıķ ' aşâ
- 233 Fâhte-i serv-i ser-efrâz-ı nazm
Murğ-ı niyâz-ı çemen-i nâz-ı nazm
- 234 Nazm degil gevher-i genc-i ' azîm
Hâme degil ejder-i çûb-ı kelîm
- 235 Nazm degil hûşe-i kişt-i sühan
Hâme degil naħl-ı bihişt-i sühan
- 236 Gel yürüt ey hâme-i müşgîn-raķam
Dem-be-dem engüşt-i beyâna ķalem
- 237 Ey çemen-i feyzde naħl-i bülend
Gülşen-i ma' nîde gel ol naħl-bend
- 238 Eyle gel ey Hızr-ı tarîķ-i beyân
Kâ' ide-i âb-ı hayâtı beyân
- 239 Ol yine mîzâb-ı çemen-zâr-ı na' t

Cûş u hurûş eylesün enhâr-ı na‘t

240 Kûlzüm-i na‘t ile olup âşinâ
Ğavta-zenân durma serin eyle pâ

241 Na‘t-ı şeh-i kevn ile âgâze kııl
Kubbe-i eflâkı pür-âvâze kııl

242 Zemzemeñi gûş idelim gül gibi
Eyle terennüm yine bülbül gibi

2 İzhâr-ı Vecd ü Hâl Der-Beyân-ı Mi‘râc-ı Peygamber Mu‘cize-i İştimâl¹

(T: 7b, H: 7b, R: 7b, A: 6a)

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fe‘ûlün)

1 Bir şeb ki ‘izâr-ı şâhid-i hûr
Zülf-i siyeh ile oldu mestûr

2 Virmişdi o şebde dest-i kudret
Ruhsâr-ı ‘arûs-ı dehre zînet

3 Ol şebde nücûm olup hüveydâ
Dîbâ-yı siyâh geydi gûyâ

4 Meclis kurulup felekde nâ-gâh
Gerdişde idi piyâle-i mâh

5 Hem câm idi mâh o bezme hem def
Nâhîd idi anda çeng-der-kef

6 Mestâne idüp terâne-i nerm
Bezm ehlini eylemişdi ser-germ

7 Bir çetr-i siyeh kurup bu devrân
Zer mîh idi hep nücûm-ı raşşân

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Almışdı olup zamânedен kâm
Tecdîd-i berât-ı manşıb-ı şâm
- 9 Olmuşdı hilâl şekl-i tuğrâ
Encüm aña rîg idi ser-â-pâ
- 10 Şem^c -i mehi itmege fûrûzân
Kibrîtini itdi çarh sûzân
- 11 Âteş-zene-i hilâl der-çeng
Encümle şafağ şerâre-i seng
- 12 Yer yer felek üzre necm-i pür-tâb¹
Bir tās-ı nigûnda nağş-ı sîm-âb
- 13 Kaşr-ı felege hilâl-i garrâ
Sîmîn ^c alem olmuş idi gûyâ
- 14 Nağğâş-ı kazâ virüp ser-â-ser
Encüm ile tāk-ı çarha zîver
- 15 Sultân-ı serîr-i hıttâ-i reng
Oldı yine zîb-bağş-ı evreng
- 16 Döndi meh-i nev kemâna ol şeb
Toz olmuş idi nücûm aña hep
- 17 Ferhunde zehî şeb-i ferağ-zâ
Şan nûr-ı siyâh idi ser-â-pâ
- 18 Ol şebde meger cenâb-ı hazret
Ol hüsrev-i kişver-i şefâ^c at
- 19 Ol şebde o pâdişâh-ı ekrem

¹ yer yer, H: bir bir

- Ol bâ' iş-i hilkat-ı dü-âlem
- 20 Ol taht-nişîn-i mülk-i sermed
Ya' ni şeh-i enbiyâ Muhammed
- 21 Ol şebde aña ziyâfet oldı
Mi' râc-ı şerîfe da' vet oldı
- 22 İtmişdi o şeb be-kâmrânî
Teşrîf-i sarây-ı Ümmühânî
- 23 Geldi o maħalde peyk-i Mevlâ
Destinde Burâk-ı 'arş-peymâ
- 24 Pâkîze-hırâm u 'anberîn-süm
Şîrîn-harekât u sünbülîn-düm
- 25 Pâyin nola çarh iderse taqbil
Meftûn-şüde-i hırâmı Cibrîl
- 26 Ahsente zehî Burâk-ı ra' nâ
Kim peyk-i Hudâ'ya ola hem-pâ
- 27 Devletle süvâr olup Burâk'a
Şad-velvele şaldı nüh-revâqa
- 28 Hem-râhı ile o şâh-ı 'âdil
Bir lahzada Kuds'e oldı vâşıl
- 29 Teşrîfi ile idüp o sultân
Ervâh-ı peyem-berânı şâdân
- 30 Şad-şevk ile oldılar cemâ' at
Ol kıble-i dîn idüp iķâmet
- 31 Bindi yine ol Burâk'a bî-bâk
Ol şâh-ı serîr-i mâ-arefnâk

- 32 Mi' râc-1 şerîfe niyyet itdi
Tâ-sûy-1 Hâk'a ' azîmet itdi
- 33 Başdı kâdemin sipihre evvel
' Arz eyledi mâh-1 bedr meş' al
- 34 İtdi o semend-i şûha devrân
Mâh-1 nev-i sîm-na' l-i rahşân
- 35 Tağdı o şeh-i serîr-i iclâl
Şan sâk-1 Burâk'a sîm-halhâl
- 36 Encüm şanma sipihr-i mînâ
Hoy-gerde-i şerm idi ser-â-pâ
- 37 Bir demde yine o rahş-1 çâlâk
Çarh-1 düvüme irişdi bî-bâk
- 38 Aldı ele hâmesin ' uţârid
Zeyn eyledi nâmesin ' uţârid
- 39 Pür-şevk u ferağ bi-emr-i tağdîr
Mi' râc-1 şerîfin itdi tağrîr
- 40 Şundı o şehen-şeh-i ferîde
Şad- ' özr ile bir güzel kaşîde
- 41 Virdi o hıdv-i pâk-gevher
Çarh-1 siyüme şeref ser-â-ser
- 42 Sâzende-i bezm-gâh-1 eflâk
İtdi defini hicâbdan çâk
- 43 Evtârını eyledi şikeste
Gûyâ ki alındı cân-1 haste

- 44 Hâm-geşte olup o sâz çün yâ
Şerm ile rukû‘a vardı gûyâ
- 45 İtdi o Burâk-ı sünbülîn-düm
‘Azm-i taraf-ı sipihr-i çârüm
- 46 Pâyına düşüp Burak’ın ol ân
‘Arz eyledi kırş-ı mihr-i devrân
- 47 Ol çeşm-i çerâğ-ı âferîniş
İtdi anı da Mesîh’e bahşış
- 48 Bir gül idi âfitâb-ı pür-tâb
Feyz-i keremiyle oldu sır-âb
- 49 Ol germ-‘ inân o pâdişâhın
Pencüm felek itdi cilve-gâhın
- 50 Pîşinde gelüp bi-farğ-ı ikrâm
Yer öpdi teber-be-düş Behrâm
- 51 Ol pâdişeh-i sipâh-ı ahrâr
İtdi felege anı silah-dâr
- 52 Hânçer-be-miyân u dil ferağ-nâk
Oldı reh-i hıdmetinde çâlâk
- 53 Sûk-i şeşüme idüp ‘azîmet
Kıondı ser-i müşterîye devlet
- 54 Biñ cân ile olmuş idi her bâr
Kâlâ-yı kudûmına harîdâr
- 55 Teşrîfine itdi bezl varın
Hâk-i rehi kıldı cân-ı zârın
- 56 Envâr-ı ruhıyla kalbi doldı

- Biñ cân ile müşterisi oldı
- 57 Oldı o sebük-rev-i yegâne
Cevlân-geh-i heftüme revâne
- 58 Bahtı zühalin olup güşâde
Oldı kademinde ser-nihâde
- 59 ‘Arz itdi o şeh-süvâra devrân
Şan bir Hâbeşî gulâmı ol ân
- 60 Ol pâdişeh-i serîr-i levlâk
İtdi anı päs-bân-ı eflâk
- 61 Kıldı o Hâbîb-i Rabb-i ‘izzet
Menzil-geh-i Sidre'ye ‘azîmet
- 62 Bâlâya revân olup o sultân
Cibrîl de kaldı zâr u giryân
- 63 Bûs itdi rikâb-ı pâdişâhı
‘Arş oldı fezâ-yı cilve-gâhı
- 64 Ol şâh ile olmağa müşerref
Hasret-keş idi tamâm Refref
- 65 Pâ-bûsı ile olup şeref-yâb
Ber-sîne nihâde dest-i âdâb
- 66 Tayy eyledi ol mekânı mesrûr
Tâ oldı maqâmı ‘âlem-i nûr
- 67 Geçdi anı da o şâh-ı kevneyn
Menzil-gehi oldı kâbe kavseyn
- 68 Sîrâb-ı zülâl-i ‘ayn-ı vuşlat
Gül-çîn-i riyâz-ı kurb-ı ‘izzet

- 69 Cân maḥrem-i bâr-gâh-ı Mevlâ
Dil ğarkâ-i lücce-i tecellâ
- 70 Vâşıl-ı baḥr-i serâ-yı ma' bûd
Ḥâşıl heme-i murâd u maḫşûd¹
- 71 Ey maḥrem-i râz-ı ḫurb-ı ' izzet
Vey hem-dem-i bezm-gâh-ı vaḥdet
- 72 Ey nâsiḫ-ı dîn-i ' İseviyye
Mensûḫ-kön-i ' ale's-seviyye
- 73 Sen ' ârif-i nükte-i ḫıdemsin
Sen vâḫıf-ı sırr-ı her ḫikemsin
- 74 Müştâḫ-ı cemâl-i pâkinim ben
Biñ cân ile dil-helâkinim ben
- 75 Luḫf eyle ḫuluñ Naẓım-ı zâra
Şad-dâĝ-be-dil o bî-ḫarâra
- 76 Dil murĝı esîr-i ' aşḫıñ olsun
Cân ḫabla-i tîr-i ' aşḫıñ olsun
- 77 Gül-çîn-i riyâz-ı ' âḫıfet ḫıl
Mesrûr-ı nigâh-ı merḫamet ḫıl
- 78 Redd itme ḫapuñdan ol faḫîri
Üftâdedir eyle dest-gîri
- 79 Luḫf eyle ḫoma ğarîb u tenhâ
Âzürde-dilim be-ḫaḫḫ-ı Mevlâ
- 80 Ey şâfi' -i ümmetân şefâ' at

¹ Ḥâşıl, H, R: Taḫşıl

Yolında fedâ revân-ı ümmet

81 Ey ʔab^ʕ -ı süḥan-ʔırâz-ı pür-cûş
Besdir besdir ḥamûş ḥâmûş¹

3 Ḥamd-i Bârî^ʕ Azze İsmuhu ve Te^ʕ âlâ Şânuhu²
(T: 20b, H: 21a, R: 20b)
(Fe^ʕ ilâtün Mefâ^ʕ ilün Fe^ʕ ilün)

1 Ḥamd-i bî-ḥad sipâs-ı bî-ğâye
Mâlikü'l-mülk Ḥaḳ Te^ʕ âlâya

2 Ki odur bî-^ʕ adîl ü bî-hemtâ
Râzıḳu'l-ḥalk ḥâliḳu'l-eşyâ

3 Kâm-baḥş-ı cemî^ʕ -i mevcûdât
Dâ'ımü'l-luḳf ḳâḍiyü'l-ḥacât

4 Mübdi^ʕ -i ihtirâ^ʕ -ı kün fe-yekûn
Ḥayy ü Ḳayyûm u vâḥid-i bî-çûn

5 Pâdişâh-ı ḳalem-rev-i ezeli
Dâver-i bârgâh-ı lem-yezeli

6 Mesned-efrûz-ı kişver-i dâreyn
^ʕ Alem-efrâz-ı ^ʕ arşa-i kevneyn

7 Çemen-ârâ-yı ravza-i dü-cihân
Çihre-pîrâ-yı nev-bahâr ü ḥazân

8 Vâḳıf-ı ḥâl-i her kemîne vücûd
^ʕ Âlimü's-sırr-ı cümle-i mevcûd

¹ Burada sekt-i melîḥ yapılmıştır. Sadece Mef^ʕ ülü Mefâ^ʕ ilün Fe^ʕ ülün için geçerli olan Mef^ʕ ülün Fâ^ʕ ilün Fe^ʕ ülün değişimi gerçekleştirmiştir.

² Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 9 Naş-pîrâ-yı levh-i arz u felek
Çihre-perdâz-ı cümle ins ü melek
- 10 Erhamü'r-Râhimîn olan sensin
Ekremü'l-ekremîn olan sensin
- 11 Hâzret-i zü'l-celâli ve'l-ikrâm
Vâhib-i halk-ı kâm-bağş-ı enâm
- 12 Ey Ğafûr u Raḥîm olan Allâh
Vey Cevâd u Kerîm olan Allâh
- 13 Bizi mülk-i ğınâya kıl mâlik
İnneke kâdirun 'alâ zâlik
- 14 Yâ ilâhî be-ḥaqq-ı çâr-kitâb
Be-zuhûr-ı resûl-i 'arş-cenâb
- 15 Be-revân-ı çehâr-yâr-ı Resûl
Be-Hüseyn ü Ḥasen be-âl-i Betûl
- 16 Bize luṭfuñdan eyle fetḥü'l-bâb
Kerem it yâ müfettiḥa'l-ebvâb

4 Berây-ı Gerdûne¹

(T: 195b, H: 137a, R: 184a, A: 158b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bârekallâh zehî gerdûne
Lerze virdi revîşi gerdûna
- 2 Döndi gerdûna bu gerdûne meger
İki âyînesidir şems ü kamer
- 3 Seyr iden iki çanâdın gûyâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- Zann ider şehperin açmış ' anka
- 4 Sürh-pûş olsa sorarlar el-ıağ
Çarh-ı gerdûn ile mânend-i şafağ
- 5 Gün gibi anda vücûd-ı sultân
Oldı gerdûn ile mihr-i raşşân
- 6 İtdi ol şâh-ı sa' âdet me'nûs
Güiyâ taht-ı Süleymân'a cülûs
- 7 Olsa şâyeste bu gerdüne Nazîm
Târem-i çarh gibi mişli ' adîm
- 5 ' Arz-ı Hâl Berây-ı İstid' â-yı Akçe¹
(T: 195b, H: 137a, R: 184a, A: 157b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
- 1 Ey kerîmü's-şiyem veliyy-i ni' am
Vey ' azîz ü mükerrerem-i ' âlem
- 2 Mekermet-kâr ü ' âtıfet-pîşe
Hayr-ı mağz u şevâb-endîşe
- 3 Bânî-i beyt-i kalb-i dervîşân
Merhem-i zağm-ı cân u dil-rîşân
- 4 Câh u iqbâl ile müsellemsin
Qadr ü iclâl ile mükerremsin
- 5 ' Arz-ı hâl-i Nazîm'e eyle nigâh
Ki nigh-dâr ola şaňa Allâh
- 6 Okuyup hâcetin revâ eyle
Luţfuňa cûduňa sezâ eyle

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 On yedi aqçe kâdir-i zü'l-men
Baña luř eyledi müşâhereden
- 8 Yedi on olsa baña yetmiş olur
Himmetim yetmiş yetişmiş olur
- 9 Kıl terakki vazîfeme ihsân
İdeler gûş idenler istihsân
- 10 Ramazân ayı ol meh-i firûz
Ya yigirmi toğuz olur ya otuz
- 11 Eyle luş it be-ħaqq-ı mâh-ı şiyâm
On yedi aqçemi otuzla tamâm
- 12 Devlet ü izzet ile Rabb-i Mecîd
Şebiñi qadr ide rûzuñi id
- 13 Bî-riyâ bî-ħilâf ü bî-kîne
Abd-i kemter Nazîm-i dirîne

6 Berây-ı Devât¹

(T: 196a, H: 137b, R: 184b, A: 158b)

(Fe ilâtün Mefâ ilün Fe ilün)

- 1 Bârekallâh zehî devât-ı güzîn
Seyr iden tarhımı ider taşsîn
- 2 Bu qalem-dânı eyleyen icâd
Viridi zerrîn devât mihr-i kesâd
- 3 Görse naş-ı kitâbesin Mânî
Ola evvel nazarda hayrânı

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

4 İtse gerdûn şihâbı hâme-mişâl
Eger olsa kalem-terâş hilâl

5 Mihri zer hoşka eylese devrân
Bu kalem-dâna olmaya şâyân

6 Vaz' iden hâme-i güher-bârîñ
İde dürr-i Nazîm güftârın

7 Münâcât-ı Dîger Li-Cenâb-ı Rabb-i Ekber¹

(T: 196a, H: 137b, R: 184b, A: 9a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

1 Leke'l-hamd ey simât-ı cûd-güster
Cenâb-ı Kibriyâ Allâhu ekber

2 Leke's-şükr ey mühim-sâz-ı halâyık
Kefil-i muṭlaḳ u ma' bûd u hâlîḳ

3 Münezzeh zâtı bî-çûnuñ mekândan
Müberrâ her kıyâs u her gümândan

4 Ezel âgâz-ı mülk-i lâ-yezâliñ
İder ser-ḥadd-i iḳlîm-i celâliñ

5 Nola izhâr-ı ' acz itsem dem-â-dem
Zebânım midḥatiñde lâ ü ebkem

6 Nedir sermâyesi bir ḳatre âbiñ
Yine cânâ cenâbiñdır cenâbiñ

7 Melek ser-geşte-i evşâf-ı zâtîñ
Beşer âşüfte-i şerḫ-i şifâtîñ

8 ' Aṭâ-baḫşâ ḫaṭâ-pûşâ İlâhâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Kerîmâ bî-niyâzâ pâdişâhâ

- 9 İlâhî sen ğanîsin biz faķîriz
İlâhî sen tûvânâ biz ħaķîriz
- 10 İlâhî sen ‘ azîz ü biz zelîliz
İlâhî sen ħakîm ü biz ‘ alîliz
- 11 İlâhî çâre-sâz ol dil-figâriz
İlâhî fazlıña ümmîd-vârız
- 12 Güneh-kârız fesâd u zûlmümüz çok
Kerem kııl senden özge kimsemiz yok
- 13 Muĥammed ümmetin ħâr itme yâ Rab
Zebûn-ı ħayl-i küffâr itme yâ Rab
- 14 Şeh-i İslâm'ı yâ Rab kııl muzaffer
Ola a‘ dâsı maķĥûr u müdemmer
- 15 İlâhî baĥr ü berde dest-gîr ol
Ġuzât-ı dîn-i İslâm'a zahîr ol
- 16 İdüp fetĥ ü zafer imdâd imdâd
‘ Adû-yı ħâk-sârı eyle berbâd
- 17 Livâ-yı ħaşm-ı dûnı vâz-gûn it
Perîşân leşkerin baĥtın nigûn it
- 18 ‘ Adûyı eyle ħahrînla ciger-ĥûn
Seniñdir ğayret ey ħahĥâr-ı bî-çûn
- 19 İlâhî kuvvet ü ħudret seniñdir
Esirge merĥamet şefķat seniñdir
- 20 Ķabûl eyle du‘ âmız şefķatiñden
Bizi redd itme bâb-ı merĥametiñden

- 21 İlâhî kâğiyü'l-hâcât sensin
‘Aııyye-bağı-ı mevcûdât sensin
- 22 Ne idem neyleyem ne eyledim ben
İden sen eyleyen sen itdüren sen
- 23 Çü sensin sâtir-i her ‘ayb yâ Rab
Bizim de ‘aybımız kııl ğayb yâ Rab
- 24 İlâhî ben sezâ-yı her cezâyım
İlâhî her cezâyâ ben sezâyım
- 25 Olup ser-mest-i şahbâ-yı ma‘âşî
İlâhî tevbe oldum saña ‘âşî
- 26 İşim dâ’im ğağâ estağfirullâh
Ğağâma dâ’imâ estağfirullâh
- 27 Bağısla itdigim cürmi ğünâhı
Ğağâ benden ‘ağâ senden İlâhî
- 28 İlâhî nûr-ı zâtıñ ğürmetî-çün
Münezzeh her şıfâtıñ ğürmetî-çün
- 29 Cemâl-i bâ-kemâliñ ğağkı yâ Rab
Sûzân-ı nevâliñ ğağkı yâ Rab
- 30 Saña ğurbı içün rûğü'l-emîniñ
Cemî‘ -i enbiyâ vü mürselîniñ
- 31 Yüzi şuyına ervâğ-ı kirâmıñ
Feleklerde sürûşân-ı ‘izâmıñ
- 32 Be-ğağkı-ı rütbe-i sultân-ı kevneyn
Be-ğağkı-ı ‘arş u kürs ü kâbe ğavseyn

- 33 Be-âyât ü süver tefsîr ü Kır'ân
Be-Tevrât ü Zebûr İncîl ü Furkân
- 34 Be-rûh-ı çâr-yâr-i fahr-i ' âlem
Ebû Bekr ü ' Ömer ' Osmân ' Alî hem
- 35 Be-nûr-ı dîde-i Zehrâ vü Haydar
Hasan ile Hüseyin iki birâder
- 36 Be-şahb u âl ü evlâd-ı Muhammed
Be-zevcât-ı harîm-i hâş-ı Ahmed
- 37 Be-feyz-i meclis-i tehlîl ü temcîd
Be-devr-i halka-i tesbîh ü tevhîd
- 38 Be-vecd-i hâlet-i şâhib kerâmât
Be-yâ Rab yâ Rab ehl-i münâcât
- 39 Be-te'sîr-i du' â-yı şubh-hîzân
Be-âh u nâle-i şeb-zinde-dârân
- 40 Be-bî-dermânî-i derd-i maḥabbet
Be-renc-i hâtır-ı merd-i maḥabbet
- 41 Be-hûnîn-girye-i mestâne-i ' aşk
Be-sûz-ı sîne-i pervâne-i ' aşk
- 42 Be-hüzn-i kalb-i meksûr-ı yetîmân
Be-vaqt-i şâm-ı teşvîş-i garîbân
- 43 Be-dâğ-ı ıztırâb-ı sîne-rîşân
Koma ben zâr-ı mecrûhı perîşân
- 44 Garîb ü bî-kesim sensin ilâhım
Kapuñdan gayrı yok cây-ı penâhım
- 45 Bilürsiñ hâlimi ey Hayy-i dâna

Saña maḥfi degil pinhân ü peydâ

- 46 Meded ey vâkıf-ı peydâ vü pinhân
Zamîrim sen bilürsiñ eyle ihsân
- 47 Nazîm-i nâ-murâdım ber-murâd it
Dil-i maḥzûnımı luḥfuñla şâd it
- 48 Budur senden ümîdim rûz ile şeb
Ḳapuñdan ğayra muḥtâc itme yâ Rab
- 49 Ola bostân-ı maḥşûd içre gül-çîn
Du'âmı ğuş idüp kim dirse âmîn
- 8 Berây-ı Ḳâ'ide-i Naḥv¹
(T: 197b, H: 139a, R: 186a, A: 159b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
- 1 Ḥamd-i bî-ġâyet ü şükr-i bî-ḥadd
Fazlıña cûduña ey ferd ü aḥad
- 2 Ḥikmet ü kudretiñe irmez 'aḳl
'Aḳl ile ma'rifetiñ olmaz naḳl
- 3 Vaşf u zât-ı şıfatıñda yâ Rab
Bir âlây 'âciz ü ḥayrânız hep
- 4 Rûḥ-ı pâk-i şeh-i kevneyne müdâm
Ola teslîm taḥiyyât ü selâm
- 5 Çâr-yâr ile ola şubḥ u mesâ
Şaḥb u âline dürûd ile şenâ
- 6 Oldılar çarḥ-ı Hudâ'da encüm
Raḋiyallâhu te'âlâ 'anhum

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Diñle ey t̄alib-i ʿilm ü ʿirfân
Eyle bu k̄âʿ ideyi vird-i zebân
- 8 Oқuyup añlayarak Һarf-be-Һarf
ʿİlm-i Һarfa idegör zihniñi Һarf
- 9 Nicedir k̄âʿ ide-i ʿilm-i binâ
Saña resm eyleyeyim icmâlâ
- 10 Bil s̄ülâşî-i mücerred evvel
Altı bâb oldı anı añla güzel
- 11 Һâceler böylece idüp taşhîh
Altısından gelür didi şaħîh
- 12 Hem muzâʿ af gelür ey t̄alib-i fen
Evvel ü şânî ile râbiʿ den
- 13 Añla bu resm ile mehmûzü'l-fâ
İdeyim anı daħi saña edâ
- 14 Evvel ü şânî vü şâlişden hem
Râbiʿ ü Һâmîs olur anlara źam
- 15 Geldi bu vech ile mehmûzü'l-ʿayn
Fehm idüp ʿilm ile kıl ҡalbiñi zeyn
- 16 Şânî vü şâliş ü râbiʿ den bil
Daħi Һâmîsle olurmuş kâmil
- 17 Hem bu tertîb ile mehmûzü'l-lâm
Қangısından gelür ey merd-i tamâm
- 18 Şânî vü şâliş ile râbiʿ den
Daħi Һâmîsden imiş bil anı sen

- 19 Bu mişâl üstüne mu‘ tellü'l-fâ
Didiler nice gelirmiş üdebâ
- 20 Evvel ü şânî vü şâliş bâ-hem
Aña râbi‘ ile sâdis munzam
- 21 Ecvefi ol ki taleb itdi bulur
Evvel ü şânî vü râbi‘ den olur
- 22 Fehm idüp nâkışın aḥvâlin bil
Sen de noḡşânın eyle kâmil
- 23 Evvel ü şânî vü şâlişle hemân
Râbi‘ vü ḥâmis imiş bî-noḡşân
- 24 Hemzeli olsa leff-i maḡrûn
Bâb-ı râbi‘ de bulur ehl-i fûnûn
- 25 Hemzesiz lîk leff-i maḡrûn
Şânî vü râbi‘ a oldı merhûn
- 26 Olsa yâ hemze leff-i mefrûḡ
Bâb-ı râbi‘ de ide ey ma‘ şûḡ
- 27 Hemzesiz cây-ı leff-i mefrûḡ
Şânî vü râbi‘ ü sâdis daḡi yok
- 28 Ḥamd ü minnet ki o Ḥayy-i zü'l-men
Feyz-i nuṡḡ itdi bize luṡfindan
- 29 Eyleyüp feyz-i ilâhî yârî
Ter-zebân itdi Nazîm-i zârı
- 30 Virdi bu sübhâ-i lûlûya nizâm
Oldı biñ ṡoḡsân uç irince tamâm
- 31 Oḡuyup kim ki ide ḡayr du‘ â

Hayr ide 'âkıbetini Mevlâ

9 (H: 139b)

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

- 1 Sipâs-ı bî-kıyâs u hamd-i bî-ğad
Saña ey pâdişâh-ı mülk-i sermed
- 2 Kâdîm ü Hayy ü Bâkî Dâ'im ü Hâk
Beğâ ancak saña maşşûş muğlak
- 3 Ne mişliñ var ne mânend ü nazîriñ
Ne mîr ü müsteşâr ü ne vezîriñ
- 4 Dehânım bî-zebân-ı künh-i zâtıñ
Lisânım 'âciz-i şerh-i şifâtıñ
- 5 Hâbîbiñ fahr-i 'âlem hürmeti-çün
O maşbûb-ı mükerrrem hürmeti-çün
- 6 Şeb-i İsrâ'da olan hâlet için
O şem' -i bezm-gâh-ı rü'yet için
- 7 'Uşâta rahmı için ol hâbîbiñ
Devâ-yı 'afvı için ol şâbîbiñ
- 8 'Uluv-v-i kâdri için çâr-yâriñ
Binâ-yı dîne ol rükn-i çihârıñ
- 9 İmâmeyniñ cemâli haqqı yâ Rab
Cemâl-i bâ-kemâli haqqı yâ Rab
- 10 Yüzi şuyı için âl-i kirâmıñ
Dağı evlâd u aşhâb-ı 'izâmıñ
- 11 Nazîm-i 'âcize luğf it ilâhî
Ki her bir 'âciziñ sensin penâhı

- 12 Yine bir kâr-ı hayra itdi niyyet
Tamâmında diye bi'l-hayri temmet
- 13 Temennâsın tamâm itdikde hâme
Geze elden ele yâ Rab bu nâme
- 14 Ola bu nâmeniñ mühr-i hıtâmı
Resûlün zıkr-i esmâ-yı 'izâmı
- 15 Hüdâvend-i serîr-i mülk-i sermed
Muhammed Muştafâ Maḥmûd u Aḥmed
- 16 Ḥamîd ü ḥâmid ü kâsım u 'âkıb
Beyân ü ḥüccet ü burhân u şâhib
- 17 Sirâc oldur münîr oldur beşîr ol
Mübeşşir münzir oldur hem nezîr ol
- 18 Ḥalîl ü hem ḥabîb ü hem taḥîb ol
Karîb ü hem münîb ü hem ḥaḥîb ol
- 19 Şafâ Tâ-hâ vü Yâsîn murtezâ hem
Müzekkâ vü mu'allâ müctebâ hem
- 20 Nebiyy ü mürsel ü mehdî vü ḥaşır
Şehîd ü şâhid ü muḥtâr u nâsır
- 21 Raḳîb ü âmir ü nâhî vü 'âlim
Muḥallil mâḥî vü dâ'î muḥarrim
- 22 Zâhîr ü 'âdil ü hâdî vü ḥâtım
Cevâd ü hem ğanî fettâḥ ü kâ'im
- 23 'Azîz oldur ra'ûf oldur raḥîm ol
Ḥalîm oldur 'alîm oldur ḥakîm ol

- 24 Mübîn nûr-ı imâm ümmî vü hâfız
Muţîc ü muķteşid mezkûr u vâ'iz
- 25 Mütevassıţ haķ u hem sâbık oldur
Muşaddık mühtedî hem şâdık oldur
- 26 Şabûr u hem şekûr u şâkir oldur
Daĥi müzzemmil ü müddeşşir oldur
- 27 Reşîd ü tâhir oldur hem muţahhar
Faşîĥ ü nâţık oldur hem muzaffer
- 28 Müşeffîc şâfi c evvel âhir oldur
O bâţın yine hem zâhir oldur
- 29 Medennî Baţĥî vü Mekkîdir ol şâh
Fedâ cân-ı ümem yolında her gâh
- 30 Kureyşî hem c Arâbî Hâşimî hem
Şalât ile selâm ola dem-â-dem

10 Dâstân-ı Hecri ü Vişâl

(R: 358a)

(Fe c ilâtün Mefâ c ilün Fe c ilün)

- 1 Ey mu c in ü zahîr olan Allâh
c Âcize dest-gîr olan Allâh
- 2 Sen mu c in ü zahîrim ol yâ Rab
c Âcizim dest-gîrim ol yâ Rab
- 3 Şeref-i ĥazret-i Muĥammed için
Şaĥb u evlâd u âl-i Aĥmed için
- 4 O ĥabîbiñ cemâli ĥürmetine
Saña ĥurb u vişâli ĥürmetine

- 5 O resûlûñ çihâr-yârı için
Bezm-i hâşında yâr-ı gârı için
- 6 Hâsan ile Hüseyn hürmetine
Veled ü vâlideyn hürmetine
- 7 Baña luğ it murâd u mağşûdum
Ey Kerîm ü Rahîm ma' bûdum
- 8 Şâdumân it beni habîbim ile
Hâstesı olduğum tabîbim ile
- 9 Cânı cânânıma mülâkî kııl
Beni ser-mest anı sâkî kııl
- 10 Nâ'ıl eyle vişâl-i Aşmedime
Serv-i âzâdıma sehî-şadime
- 11 Yine bir kez cemâlini göreyim
Yüzümi hâk-i pâyine süreyim
- 12 Gelsün âğûş-ı cânâ cânânım
Yerine 'avdet eylesün cânım
- 13 Beni böyle garîb ü âvâre
Komasun fûrşatiyle bîçâre
- 14 Yoldadır çeşm-i hâsretim yâ Rab
Kalmadı şabra şâkatim yâ Rab
- 15 Bir zamân ben de bâğ-ı dünyâda
Her taraf geşt iderdim âzâde
- 16 Pây-ı 'aqlımda yoğ idi kaydım
Şâhbâzân-ı nâz idi şaydım
- 17 Şubhüm olmuşdı gün gibi tâbân

- Şebim eylerdi meh-veşân rahşân
- 18 Hûblar t̄alib idi ülfetime
Dilberân râğıb idi şöhetime
- 19 K̄ande bir gonca olsa bülbül idim
Nağme-perdâz-ı meclis-i gül idim
- 20 Leb-i dilber şunardı ma^c cûnum
H̄abbe-i h̄âl-i rûyı efyûnum
- 21 Germ-bâzâr idim şarâb gibi
H̄âne-ber-dûş idim h̄abâb gibi
- 22 Dem-be-dem mecma^c -ı hüner-mendân
Baña olmuşdı mekteb-i ^c irfân
- 23 H̄aşılı bî-niyâz idim meşelâ
Nâz-ı dehre iderdim istiğnâ
- 24 Bî-ğam-ı rûzgâr idi nâmım
Kâmrâne geçerdı eyyâmım
- 25 Çarh yanımda berg-i terre idi
Gözüme âfitâb zerre idi
- 26 Nazarımda felek degildi kelek
^c Aynıma gelmez idi h̄ûr u melek
- 27 Cebel-i K̄âf idi hemân kef-i has
Baña ^c ankâ gelürdi perr-i meges
- 28 Ğamdan olmuşdı cân u dil ^c ârî
Germ idi zevk u şevk bâzârı
- 29 Pür-neşât idi meclis-i tarabım
^c İd ü k̄adr olmuş idi rûz u şebim

- 30 Meskenim bâğ u râğ idi evvel
Baña âğ üsti bâğ idi evvel
- 31 Çarh-ı kec-rev degildi nâ-hemvâr
Tâli‘ im yâver idi bahtım yâr
- 32 ‘Aş u ‘işretde şâd u hurrem iken
Bezm-i ‘âlemde böyle bî-ğam iken
- 33 Nâgehân bir belâya dûş oldum
Yem-i pür-cûş iken hamûş oldum
- 34 Dil-i zârı belâya uğratdım
Ne belâya kazâya uğratdım
- 35 Şâh-ı ‘aşka dil oldu dest-âvîz
Mihre gûyâ ki zerre-i nâçîz
- 36 Zerreden de haķîr iken dil-i zâr
Tağlarca henûz guşşası var
- 37 Mülk-i cân u dil oldu pür-teşvîr
Fitne-i ‘aşk itdi şûr-pezîr
- 38 Sipeh-i ‘aşka pâymâl oldum
Kevkeb-i mevkibiyle lâl oldum
- 39 Câna kâr itdi derd-i miħnet-i ‘aşk
Beni dem-beste kıldı heybet-i ‘aşk
- 40 Âh ey derd-i ‘aşk-ı ‘âlem-gîr
Ki ider şîri gürbe gürbeyi şîr
- 41 Gönlüme derd-i ‘aşk maħremdir
Gözüme hûn-ı eşk hem-demdir

- 42 Der-i dilberde derde düşdi benim
Düşmenim düşmeye o derde benim
- 43 Bir şeh-i hüsne mübtelâ oldum
Dergeh-i ' aşkına gedâ oldum
- 44 Mihr-i enver hacil cemâlinden
Mâh şermende rûy-ı âlinden
- 45 Ğam-ı zülfiyle Leylî bir miskîn
Hecr-i la' liyle teşne-leb Şîrîn
- 46 Lebi ' ayniyle çeşme-i hayvân
Bir içim şudur ol şeh-i hûbân
- 47 Deheninde gören o dendânı
Şadefinde güher şanur anı
- 48 Sühânı tercemân-ı rûh-ı revân
Cân bağışlar ne söylese o zebân
- 49 Deheni çeşme-sâr-ı ' âlem-i gayb
Mû-miyânında kıl kadar yok ' ayb
- 50 Zülfi sünbül hatı benefşe-i ter
Lâle-ğad gül- ' izâr u nesrîn-ber
- 51 Cebhesi mâh-ı bedr-i şâm-ı ümîd
' Ârızı âfitâb-ı şubh-ı sa' id
- 52 Zekânı gûyiyâ çeh-i Zemzem
Kisve zülfi cemâli Beyt-i Harem
- 53 Ebruvânı keşîde iki kemân
Nâvek-i çeşmine hedef dil ü cân
- 54 Hâl-i müşgîni hâbbetü's-sevdâ

Ġayret-i âhuvân-ı Çîn ü Hıtâ

- 55 Kef-i desti ile o beş parmak
Pençe-i âfitâbdır el-ħaķ
- 56 Kaddi serv-i cinân-ı ħüsn ü bahâ
Sâ' idi şâh-ı Sidre vü Tûbâ
- 57 Şem' -i kâfûra nâz ider bedeni
Aña fânûs-ı ' işve pîreheni
- 58 Deyr-i ħüsn ü melâĥat içre müdâm
Kâfir-i zülfi düşmen-i İslâm
- 59 Pîşesi nâz ü ' işve-endîşe
Hem cefâ-kâr u hem vefâ-pîşe
- 60 Gerçi maĥbûb-ı şûĥ u şengüldür
Âşinâsı hezâr bir güldür
- 61 Çekilür yâr için ġam-ı aġyâr
Ĥârsız gül bulunmaz ey dil-i zâr
- 62 Böyledir rûzgârın aĥvâli
Ki degil nûş nîşden ĥâlî
- 63 Evvel eylerken iltifât baña
Ĥased eylerdi kâ'inât baña
- 64 Girye itsem teraĥĥum eylerdi
Her nigeħde tebessüm eylerdi
- 65 Ĥüsn ile ĥulķ ile olup meşĥûr
Beni itmişdi luĥfina maġrûr
- 66 Bilmiş iken o şûĥ-ı mekkârı
Cânımın cânı ' ömrümün varı

- 67 Rukebâ hayf ittifâk itmiş
Haberim yoğ iken nifâk itmiş
- 68 İçlerinde o demde bir bî-dîn
Yoğ iken beynimizde kibr ile kîn
- 69 Yer içerken anıñla şâm u seher
Baña dirken peder ben aña püser
- 70 Sebeb oldu firâk-ı cânâna
Dil ü cânımda dâğ-ı hicrâna
- 71 O melekden beni ayırdı hasûd
Ola iblîs-i gûl-veş merdûd
- 72 ‘Ömri nâkış gamı ziyâd olsun
İki ‘âlemde nâ-murâd olsun
- 73 Yârdan ‘âkıbet cüdâ düşdüm
Derd-i hicrâna mübtelâ düşdüm
- 74 Cânıma geçdi fûrkat-ı cânân
Bağrımı yakdı âteş-i hicrân
- 75 Derd-i dūrî esîr-i künc itdi
Beni ‘âlemlere gülünc itdi
- 76 Hasretiyle gözüm döker kan yaş
Görmeyeydim bu demleri ey kâş
- 77 ‘Aksine kâ’il oldum âb içre
Yâri görsem nolaydı hâb içre
- 78 El-amân ey maḥabbet-i cânân
El-amân ey meşakḳat-i hicrân

- 79 H̄asret-i yâre ğâyet olmaz mı
Bu firâka nihâyet olmaz mı
- 80 Bilmezem neyleyim nice edeyim
Nereye başımı alup gideyim
- 81 Nice günler ğarîb ü âvâre
Bî-dil ü bî-ķarâr u bî-ķâre
- 82 Künc-i ğamda dem-â-dem ağlar iken
Nâr-ı h̄asretle sîne dağlar iken
- 83 Var idi bir h̄abîr-i aĥvâlim
Aña ma' lûm idi benim h̄âlim
- 84 Maĥrem-i râz u yâr-i ğârım idi
Ĝûşe-i ğamda ğam-ğüsârım idi
- 85 Varup aĥvâlimi dimiş yâre
O cefâ-cûya ol sitem-kâre
- 86 Saña bir mübtelâ selâm eyler
‘Arz-ı h̄âl ile ihtirâm eyler
- 87 Cân u dilden muĥibb u şâdıķdır
Mazhar-ı luṭfuñ olsa lâyıķdır
- 88 Şadme-i âhı ‘âlemi yıķdı
Nâlesi çâķ feleklere çıķdı
- 89 Saña inşâf virsün Allâh'ım
Ĝarazıñ cevır ise yeter şâhım
- 90 Ĝûş idüp sözlerin şûret-i çîn
Gösterüp nâzikâne çîn-i cebîn
- 91 Dimiş aña tecâhülâne o dem

- Baňa ne virdi alımaz bilsem
- 92 İtmesün ‘aşıkım diyü beni yâd
Kulum olursa eyledim âzâd
- 93 Böyle söyle dimiş o hem-râza
Başlamış nice şîve vü nâza
- 94 Gâh nâz u gehî niyâz olmuş
Arada çok niyâz u nâz olmuş
- 95 Kaşd-ı cevır ile çok kelâm itmiş
Âhırinde velî selâm itmiş
- 96 Dimiş ol guşsa-mendi şâd ideyim
Yine vaşlımla ber-murâd ideyim
- 97 Kâlbini gamdan eyleyüp âzâd
İdeyim hâtır-ı hazînini şâd
- 98 Nicedir ol ğarîbimiñ hâli
‘ Aceb ol derd-mendiñ aıvâli
- 99 İntizârı irişdi pâyâna
Eylesün el-vedâ‘ hicrâna
- 100 Bu haberle o dilber-i şannâz
Eylemiş bendesin yine mümtâz
- 101 Kâmeti serv-i ser-firâz olsun
‘ Ömri zülfi gibi dırâz olsun
- 102 Luţf-ı yâre olunca erzânî
Eyledim şevk ile ğazel-hâmı

Ġazel

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 103 Gözlerim yaşını sil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
Ḳadrimi bir kerre bil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 104 Bâde-i âl olmasun ruḥsârîña reng-i ḥayâ
Kendüni itme ḥacil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 105 Serv-i dâmen-çîde ol seyl-i ‘alâyıḳdan ḥazer
Cûy-ı şâfi-veş çekil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 106 El-ḥazer şemşîr-i cân-te‘ şîr-i âhımdan benim
Ġayr bezminden kesil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 107 Olmasun âlûde-i çirkâb-ı töhmet dâmeniñ
Pâk-rû ol muttaşıl Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 108 Maḥfil-i vaşlıñda yansun tünd-bâd-ı hecr ile
Sönmesün ḳandîl-i dil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 109 Merḥamet eyle Nazîm-i zâra aḥvâl-i dilin
Söylemek lâzım degil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 110 Ka‘be-i kûy-ı yâre tâlib idim
Görmege ol maḳâmı râġıb idim
- 111 Cûy-veş sû-be-sû revân oldum
Cüst u cû eyleyüp anı buldum
- 112 Nerede olduġın maḥalle-i yâr
Bu rubâ‘ ile eyledüm iş‘âr
- Rubâ‘ î
(ahreb)
- 113 Ḥayretde iken firâk ile dîde-i cân
‘Arz itdi yine ‘izâr-ı pâkin cânân
- 114 ‘Aks eyleyeli cemâli ‘ayniyle Nazîm
Âyîneli çeşme oldı çeşm-i giryân

- 115 Ey meh-i bedr-i şâm-ı âmâlim
Mihr-i rahşân-ı şubh-ı iqbâlim
- 116 Ey behişt-i melâhat içre müdâm
Kaddi tûbâ-kıyâm u sidre-ıhırâm
- 117 Ey cinân-ı cemâle hûr-ı sirişt
Lebi kevşer-nümûn-ı bâğ-ı bihişt
- 118 Ruhlariñ verd-i bî-hazânımdır
Kâmetiñ nahl-i bâğ-ı cânımdır
- 119 Burc-ı bahtımda kevkebim sensin
Mihr-i rûzum meh-i şebim sensin
- 120 Gel gel ey bezm-i şevkıme sâkî
Cândan var iken ramağ bâkî
- 121 Bâde-i vuşlatiñla mest eyle
Bu humâr-ı ğamı şikest eyle
- 122 Keyf-i câm-ı lebiñle cûş ideyim
Toluñı ‘aşıkâne nûş ideyim
- 123 Beni rüsvâ-yı ‘aşk iden sensin
Mest-i şahbâ-yı ‘aşk iden sensin
- 124 Kandesin kande gel gözüm nûrı
Cigerim yağdı âteş-i dûrî
- 125 Fırkatiñ cânı derd-nâk itdi
İntizârıñ dili helâk itdi
- 126 Şâdumân it beni kudümüñle
Mağdem-i meymenet-lüzümüñla
- 127 Tağ tağa kavuşmasa meşelâ

- avuŒur âdem âdeme cânâ
- 128 Nice bir fûratîñle zâr olayım
Nice bir zâr u bî-arâr olayım
- 129 Beni ¼ıldı nizâr o mûy-miyân
¼ılca ¼aldı benimde hecr ile cân
- 130 ¼eŒmime sensiz oldu hâb harâm
Acebâ li'l-muhibbi keyfe yenâm
- 131 Gzmñ yaŒına nigâh eyle
Bağrımñ başına nigâh eyle
- 132 Cân u dilden Nazîm-i ‘âŒı¼ıñam
Bî-riyâ bir muhibb-i Œadı¼ıñam
- 133 Mâ’îlim ¼eŒm-i ‘iŒve-bâzıñ ben
¼â’îlim bir nigâh-ı nâzıñ ben
- 134 Hâlîme ¼eŒm-i ‘iŒve-bâzıñ için
Nazar eyle nigâh-ı nâzıñ için
- 135 Neyyir-i hsn-i bî-miŒâliñ için
Mâh-ı tâbân gibi cemâliñ için
- 136 Serv-i bâlâ gibi kıyâmıñ için
O Œanevber-reviŒ hırâmıñ için
- 137 Baña bildir gnâhımı bileyim
‘zrmi biñ hicâb ile dileyim
- 138 Bilrm ey cvân-ı sîm-berim
Crmm oldur hemân seni severim
- 139 Bu gneh besdir ol dil-figâra
Ki saña ‘âŒı¼ım diye yâra

- 140 Ey büt-i deyr-i ' işve el-hâşıl
Seni sevdiyse kâfir olmadı dil
- 141 Ehl-i buğz u ğarağda dîn olmaz
Qalb-i mü'minde kibr ü kîn olmaz
- 142 Nola 'afv eyleseñ benim günehim
Qul hağâsız olur mı pâdişehim
- 143 Saña lâyıq mı ey şeh-i hûbân
Haşm-ı dîn eyleye baña bühtân
- 144 İ'timâd eyleyüp aniñ sözine
Bağmaz olduñ bu bendeñiñ yüzine
- 145 Şoğbetinden seniñ olam mağrûm
Saña zâlim dine baña mazlûm
- 146 Yeter Ağmed bu cevri ile harekât
Rûh-ı pâk-i Muğammed'e şalavât
- 147 Hağdü-lillâh ki ey nazîr-i melek
Gözlerim var imiş seni göricek
- 148 Şükrü-lillâh cemâliñi gördüm
Dest ü dâmânıña yüzüm sürdüm
- 149 Bulmuş idi kemâl-i zevğ-i vişâl
Ğam-ı hicrâna da irişdi zevâl
- 150 Beni ref' itdi hağden keremiñ
Yeridir başsa dîdeme qademiñ
- 151 Cilve-i nâzıña qumâş-ı niyâz
Olsun ey nağl-i ' işve pây-endâz

- 152 Ben niyâz eyledikçe nâz eyle
Gâh gâh eyle az az eyle
- 153 Beni senden ayırmış idi ‘ adû
Başına geldi âhîr ey meh-rû
- 154 Nice dem gerçi nâ-murâd oldum
Sıdık u kızbim bilindi şâd oldum
- 155 Oldılar rû-siyâh ehl-i nifâk
Oldı alnım açık benim yüzüm aq
- 156 Hâl-i haşm-i denî tebâh oldı
Bahtı ber-geşte kârı âh oldı
- 157 Baña itmişdi itdigin buldı
Şimdi benden o beş beter oldı
- 158 Baña Haq ‘ âkıbet o nâ-merdi
Nice istersem öyle gösterdi
- 159 Yolına geldi uğradı âha
Kendüsi düşdi kazduğı çaha
- 160 ‘ Âleme hasb-i hâl olup bu maqâl
Didiler dâstân-ı hecr ü vişâl

11 Münâcât Meşnevî Berây-ı İtmâmiyye¹
(T: 338b, H: 269a, R: 364b, A: 67a)
(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Hamd-i lâ-yuḥşâ vü şükr-i lâ-yu‘ ad
Fazlıña ey Vâhid ü Ferd ü Aḥad

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Rûh-ı pāk-i hâzrete leyl ü nehâr
Biñ şalât ile selâm olsun nişâr
- 3 Çâr-yâr-ı bâ-şafâ ile müdâm
Âline aşhâbına biñ biñ selâm
- 4 Yâ Rab envâr-ı cemâliñ haqqı-çün
Ka' be-i ' izz ü celâliñ haqqı-çün
- 5 Faḥr-i ' âlem yüzi şuyı ' aşkına
Enbiyânıñ âb-ı rûyı ' aşkına
- 6 Biñ bir adıñ hürmeti-çün yâ Ğanî
Bî-niyâz eyle dü-' âlemde beni
- 7 Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle faḫîriñdir Nazîm

ŞARKILAR

1 (R: 362a)

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

1 Yine şahbâ-yı vuşlat nuş ider dil
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz
O hâletle olur sermest-i qanzil
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz

2 Dil-i zâr itmesün ferdâ hayâlin
Bugün yârın görür lâ-büd cemâlin
Çeker peymâne-i bezm-i vişâlin
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz

3 Bulur bir gün güşâyîş kâr-1 beste
Olur eyyâm-1 gam 'îd-i huçeste
İder bir sâğar-1 vuşlat şikeste
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz

4 İder endûh u gam encâma âğâz
Olur râmiş-ger-i şâdî tarab-sâz
Mey-i la'lin şunar ol sâkî-i nâz
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz

5 Bu fûrkatler bu hasretler olup dûr
Dil-i maḥzûn olur elbette mesrûr
Qomaz sâkî Nazîm-i zârı maḥmûr
Humâr-1 câm-1 fûrkat böyle qalmaz

2 (R: 362b, A: 172b)

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

1 Yine mânend-i süveydâ-yı derûn
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm
Buldı Leylâ'sını gûyâ Mecnûn
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

2 Hâl-i ağıâr tebâh oldu yine
Kârı hep nâle vü âh oldu yine
Mazhar-ı nûr-ı siyâh oldu yine
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

3 Zerreşi tal' atiniñ mihr ile mâh
Hüsünüñ sùhtesi nûr-ı nigâh
Çeşm-i âhû-veşi bî-sürme siyâh
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

4 Mâ'îl oldum o sehî-bâlâya
Rağm idüp üstüme şaldı sâye
Zülfî uğratdı beni sevdâya
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

5 Cennet-âbâd-ı ruğı bâğ-ı na'îm
Şerbet-i la'li zülâl-i tesnîm
Merdüm-i dîde gibi şimdi Nazîm
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

3 (H: 267a, R: 362b, A: 171a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Gayrdan bulmaz tesellî sevdiğim
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
Âşıkam eyle tecellî sevdiğim
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

2 İhtirâz it nâle-i cân-kâhdan
Yandı sînem tâb u sûz-ı âhdan
Ben vişâliñ isterim Allâh'dan
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

3 Az degil hecriñde olmuşdum melûl
Çok mı bezl-i vaşlıña bulsam vuşûl
Sen gerek redd it gerek eyle kabûl

Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

4 Meskenim ey Yûsuf-ı gül-pîrehen
Olsa da Ya' kûb-veş beytü'l-ğazen
Sensin ancak mısr-ı dilde şâh sen
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

5 Berğ-ı ruhsârîñ olaldan dil-fürûz
Cân ile oldum yoluñda sîne-sûz
‘Âşıkam ‘âşık Nazîm-âsâ henûz
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

4 (H: 267b, R: 363a, A: 171a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 İntizârîñla dîde-i cânım
Çan ile taldı sevdiğim sensiz
Dil-i zâr u hazîn ü nâlânım
Bî-çarâr oldı sevdiğim sensiz

2 Cân fedâ oldı iftirâkıñda
Dil helâk oldı iştiyâkıñda
Rûy-ı zerdim yine firâkıñda
Şararup şoldı sevdiğim sensiz

3 Artırup bağr-i hasret emvâcın
İtdi fülk-i şekîb târâcın
Dil-i şeydâ ğamıñla mi' râcın
‘Âkıbet buldı sevdiğim sensiz

4 Mihr-i hüsnüñ ğamında meh-rûyân
Bülbül-âsâ olup seni cûyân
Gül-ruhuñ yâd idüp semen-bûyân
Sümbülin yoldı sevdiğim sensiz

5 Hâtırî hasretiñle efsürde
Çonca-i çalbi ğamla pejmürde

Dil-i zâr-ı Nazîm âzürde
Şormadıñ noldı sevdigim sensiz

5 (H: 267b, R: 363a, A: 171b)
(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'îlün)

1 Neler çekdi gönül derd-i ğamında
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden
Beni zâr eyledi nerd-i ğamında
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

2 Hâdeng-i çeşminiñ cân rîş-nâki
Kemân ebrûsunuñ dil sîne-çâki
Olurken cân ile dilden helâki
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

3 Tebessüm mâ'îl-i la' l ü dehânı
Tekellüm 'âşık-ı nuṭṭu beyânı
Teraḥḥum devr-i çeşm-i bî-emânı
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

4 Hümâ-yı cân esîr-i dâm-ı kâkûl
Dil-i şeydâ giriftâr-ı teĝâfûl
Yine bu hâl ile eyler tecâhül
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

5 Nazîm-i zârı itdi girye-meşreb
Dem-â-dem kârı mekr ü hîledir hep
Libâs-ı nâ-müselmânı müretteb
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

6 (H: 268a, R: 363b, A: 171b)
(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

1 Olmasun bâĝ-ı ruḥuñ pejmürde
Şaḫın ey ğonca şaḫın âhımdan
Eyleme bülbülüñi âzürde

Şaķın ey ğonca Őaķın âhımdan

2 Kõmadıñ sinede tâb u tãķat
Kãlmadı cân u dilimde râķat
Nefesim oldu nesim-i ķasret
Şaķın ey ğonca Őaķın âhımdan

3 Hâr-ı hicrânla deldiñ cigerim
Saña kâr eylemedi nâlelerim
ĜuŐuña girmedi âh-ı seķerim
Şaķın ey ğonca Őaķın âhımdan

4 Dil ü cân ile olurken bende
Bendeñe eylemediñ bir ķande
Bu midir bûy-ı ķaķıķat sende
Şaķın ey ğonca Őaķın âhımdan

5 Yoķdur âşüfte Nazim'iñde ķilâf
Kineden eylemediñ sineñi Şâf
Bu cefâlar yeter oldu inşâf
Şaķın ey ğonca Őaķın âhımdan

7 (H: 268b, R: 363b, A: 171b)
(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 ' Ahde vefâ eylemediñ durmadıñ
Ancaķ olur sevdiğim inşâf ise
Hâlini bîķâre diliñ Őormadıñ
Ancaķ olur sevdiğim inşâf ise

2 Haste-i hicrânıñı yâd itmediñ
Hâtır-ı maķzûnımı Şâd itmediñ
Derdine dermânı murâd itmediñ
Ancaķ olur sevdiğim inşâf ise

3 Hem saña biñ cân ile ķurbân olam
Hem yoluña ķâk ile yeksân olam

Hem yine şâyeste-i hicrân olam
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

4 ‘ Aşğ makâmâtını itdikçe tayy
Deldi ğamın sînemi mânend-i ney
Ney gibi nâlânıñ olam tâ-be-key
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

5 Cân u dil-i zârı olup mübtelâ
Eyler iken yoluña varın fedâ
Olmadıñ efsûs Nazîm-âşinâ
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

8 (H: 268b, R: 364a, A: 172a)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Çün degil meclis-i ‘ âlem bâkî
Ele al câm-ı mey-i berrâkı
Yine ‘ arz eyle o sîmîn sâkı
Çâremiz luţfuña qaldı sâkî

2 Bezm-i dûşîneyi germ it tekrâr
Düşelim ayağıña kııl reftâr
Şubh-demdir idelim def -i humâr
Çâremiz luţfuña qaldı sâkî

3 Oldı dil nâr-ı humâr ile kebâb
Virde câna bu elem şûriş ü tâb
Bizi bir câm ile kııl mest ü harâb
Çâremiz luţfuña qaldı sâkî

4 Dil-i âvârede derd-i sitemiñ
Cân-ı şûrîdede sevdâ-yı ğamiñ
Derd-i ser virde humâr-ı elemiñ
Çâremiz luţfuña qaldı sâkî

5 Yine mânend-i Nazîm-i bî-dil

Bizi maħmûr kıoma lâ-ya' kııl
Eyle bir câm ile mest-i kıanzil
Çâremiz luţfuña kıaldı sâkı

9 (H: 269a, R: 364a, A: 172a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâk-i pâyı tûtiyâ-yı çeşm-i dil
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
Sevdiğim ârâm-ı cânım muttasıl
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
- 2 Meyl idelden ol sitem-ger dilbere
Raħm ider dünyâ dil-i ğam-pervere
Sırrımı fâş eyleyen ' âlemlere
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
- 3 Tîr-i çeşmiyle tenim ğırbâl iden
Esb-i nâz ile beni pâ-mâl iden
Hânķâh-ı ' aşkına abdâl iden
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
- 4 Kıande baķsam dâ 'im âyîne-mişâl
Cilve-gerdir ol cemâl-i bâ-kemâl
Çeşm-i cân u dilde hep ' aks ü hayâl
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
- 5 Girye-i âlim görüp raħm eyleyen
Şûret-i hâlim görüp raħm eyleyen
Cism-i pâ-mâlim görüp raħm eyleyen
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ
- 6 Düş olaldan ' aşkına cânım henüz
Oldı derd-i ' aşkı dermânım henüz
Ben gedâyım şâh-ı hûbânım henüz
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ

7 Zülfünüñ cânım giriftârı Nazîm
Kaddiniñ gönülüm hevâ-dârı Nazîm
Nûr-ı dîdem ‘ ömrümüñ varı Nazîm
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ

10 (A: 172b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Künc-i fûrkatde kûdun tenhâ beni
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni
‘ Ahd ü peymân itdigin demler kânı
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

2 Kânlar ağlarken seniñ-çün ey perî
Silmediñ hûn-âbe-i çeşm-i teri
Sen de kân ağla añup bu demleri
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

3 Bir devâsız derd imişsin añladım
Mekr-i dilde ferd imişsin añladım
Bî-vefâ nâ-merd imişsin añladım
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

4 İtmediñ pend-i Nazîm-i zârı gûş
Bülbül-i gûyâ iken kıldıñ hamûş
Ėayrılarla eyler olduñ ‘ ayş u nûş
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

KIT'ALAR

1 (T: 188b, H: 130a, R: 178a, A: 105b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mâdiḥ-i zât-ı şerîfiñ Ḥazret-i Allâh iken
Ḥâdim iken bâr-gâhında seniñ peyk-i Ḥudâ
- 2 Âfitâb-ı maşrıḳ-ı vaşfiñ nice şerḥ eyleyem
Ben kimim bir zerre-i nâçîzden kemter gedâ

2 Berây-ı Ḥâfız Yûsuf u Mü'ezzin¹
(T: 82a, R: 77a, A: 271b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Meded ne müşkil olurmuş cüdâ idince ecel
Biri birine kavuşmaz ḳalır gider iki dost
- 2 Vücûdı şafḥasını ḥâfızını mü'ezzin ile
Ayırdı dost ḳazâ birbirinden itdi dü-post

3 (T: 190a, H: 131a, R: 179a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Fûrûḡ-ı nûr-ı şer' i ḳaşr-ı dîne
Cenâb-ı ḥazretiñ şem' -i celîdir
- 2 Çihâr erkân o ḳaşr-ı bî-ḳuşûra
Ebû Bekr ü 'Ömer 'Oşmân 'Alîdir

4 Ḳıṭ' a Der-Vaşf-ı İn Mecmû' a²
(T: 192a, H: 133b, R: 181a, A: 271a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

1 Eş'âr-ı dil-keş ile bu mecmû' a gûyiyâ
Baħr-i muħt-i ma' nâya işler sefinedir

2 Cins-i cevâhir-i sühan-ı rûh-ı baħt ile
Bir 'ârifiñ yanında leb-â-leb definedir

5 (T: 192b, H: 134a, R: 181b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Gel vuzû eyle eşk-i çeşmiñden
Ey olan çirk-i sehvden 'âciz

2 Dest-i âher sivâdan el yumağa
Hep birer âbdeste muħtâcız

6 (T: 57b, R: 54a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Şerm-i cürm ile mefħar-i rusülün
'Afv-ı luğfindan olmazız me'yûs

2 Yüz sürüp i' tizâr ile ideriz
Dâmen-i ħırķa-i şerîfiñi bûs

7 (T: 193a, H: 134a, R: 181b)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Bir kimesne fütâde kim ne 'aceb
Kalsa destimde dâmeniñ Yûsuf

2 Baña raħm it 'azîz başiñ için
El benimdir etek seniñ Yûsuf

8 Berây-ı Bâzîçe-i Mihr¹
(T: 193a, H: 134a, R: 182a, A: 271b)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Rakîb ü yâr mâbeyninde mihr-i dil nihân oldı
Fîrâset ile buldum lîk olup albime lâhık
- 2 Görünce türş-rû ayârı dildârı tebessüm-rîz
Duyup ayâra didim mihri virsün dil-rübâsın Hak

9 (T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 277a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'An-arîbi'z-zamân idüp te'îr
Nâvek-i nâlesi dil-i zârîñ
- 2 albi olsun delik delik yâ Rab
Laabı gîbi ol sitem-kârîñ

10 Berây-ı Bâçe¹

(T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 271a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bârekallâh zehî bâçe kim her tarafi
Bulmuş ârâyiş-i serv ü semen ü lâle vü gül
- 2 Cûy-ı şâfi aña bir feyz-i şafâ virmiş kim
Rû-ı fahri geleni görse olurdu bülbül

11 Berây-ı Tüfeng²

(T: 83b, R: 78b, A: 271a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bu muşanna' ubûrda bu tüfeng
Oldı genc ile ejdehâya mişâl

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

2 Mihre encüm aña şihâb fişeng
Kîse mâh-ı münîr vezne hilâl

12 (T: 83b, R: 78b, A: 278a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Nabz-gîr olduĝda dermânım ide
Ben şabîbi vâķıf-ı derd isterim

2 Bende-i efgendesı olsam Nazîm
Bende-perver bir cüvân-merd isterim

13 Berây-ı Ğayyât-beççe¹
(T: 193b, H: 135a, R: 182a, A: 271b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Elinde sûzen o Ğayyât-beççeyi görelı
Ğüsiste rişte-i dil çâk çâkdır cânım

2 Ğumâş-ı vaşlını endâzesiz kesüp biçsem
Boyumca olsa o Ğayyât-ı nâz Ğaftânım

14 Ğıı' a Berây-ı İstid' â-yı Meřâlib²
(T: 193b, H: 135a, R: 182a, A: 270b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ey Ğıdîv-i nükte-dân kim şâhid-i maķşûdımı
Çok zamândır yolda ķaldı çeşm-i şasret beklerim

2 Dâne-i ümmîdime kendim idüp fikr-i daķîķ
Âsiyâb-ı devletiñde ben de nevbet beklerim

15 Ğıı' a Berây-ı Ümniyye³
(T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 271a)

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ey hâce-i kerem-ver-i bâzâr-ı luğ u cûd
Eyle metâ' -ı himmeti hemvâre râygân

2 Şevk-ı talebde iş bitürüp al du' â-yı hayr
Lâ-büdd ider mübâya' adan sûd hâcegân

16 (T: 194b, H: 136a, R: 183a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Nola âşüfte olsalar cânâ
Hâliñe âhuvân-ı Çîn ü Hutun

2 Hâliñ olmuşdı hâbbetü's-sevdâ
Göbegi nâfeniñ kesilmezden

17 (T: 194b, H: 136a, R: 183a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 'Afv ide Mevlâ meger cürm ü kuşûrum ey Nazîm
Hân-ı luğfuñda ne haddimdir ki olam hamd-hân

2 Bir nefes şükrün edâsı tâ dem-i haşr olmaya
Biñ dehân olsa tenimde her dehâna biñ zebân

18 (T: 85b, R: 80b, A: 282a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Rûhumı Hağ şâd ide ol kimseniñ
Haşr ola 'âmî ise de haş ile

2 Ben gidicek rûhumı şâd eyleyüp
Oğuya bir Fâtiha ihlâş ile

19 (T: 194b, H: 136a, R: 183b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Bir dilim nân ile lâ-büd mîz-bân
Hoş görüp mihmânın eyler fâ'ide

2 Biz de hân-ı luṭfuñuñ mihmânıyuz
Rabbenâ enzil 'aleynâ mâ'ide¹

20 (T: 194b, H: 136a, R: 183b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Seyyi'âtım çekse vezzân-ı 'amel yevmü'l-hisâb
Şıḫlet-i cürmüm ḫalâyıḫ aña hem-seng olmaya

2 Lîk olursa bu bâzâr ey gönül peygamberi
Keffe-i mîzân 'afv-ı Haḫ'da bir denk olmaya

21 (T: 194b, H: 136a, R: 183b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Olıcaḫ ḫâşıl-ı tîmâr-ı vişâle tâlib
Açmadım râz-ı derûnı dil-i şeydâya bile

2 Der-kenâr itmek idi kaydım o şâh-ı ḫüsni
'Arz-ı ḫâlim oḫuyup didi maḫalli görile

22 Kıṭ' a-i Şerîf Der-Tevḫîd-i Bârî²
(T: 198b, H: 140b, R: 186b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

1 Şenâ vü ḫamd o ḫudâvend-i zü'l-celâle kim oldı
ḫarîm-i meclis-i şân-ı celîli celle celâlüh

2 Sipâs ü şükr o ḡanî kibriyâya kim ola mâdâm

¹ Mâide Sûresi'nin, "Meryem oḫlu İsa şöyle dedi: Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofrayı indir ki, bizim için, geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve senden bir âyet (mucize) olsun. Bizi rızıklandır; zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısıdır." anlamındaki 114. âyetinin " Bize gökten bir sofrayı indir" kısmı iktibas edilmiştir.

² Başlık, S nüshasından alınmıştır.

Nedîm-i süfre-i feyz-i ' amîmi ' amme nevâlüh

23 (T: 195a, H: 136b, R: 183b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Bezm-i luţfuñda yâ kerîm Allâh
Koma maĥmûr-ı ye's ben kuluñı

2 Eyle câm-ı ümîdimi leb-rîz
İdeyim nûş dem-be-dem tolıñı

24 (T: 195a, H: 136b, R: 184a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Alay itsün hele şâh-ı felek-taĥt u melâ'ik-ĥayl
Temâşâ eyle ĥûbân-ı kamer-çihri-i Sitânbûl'ı

2 Tûlû' -ı âfitâb-ı enveri gör burc-ı âbîden
Leb-i deryâda seyr it şubĥ-dem şehr-i Sitânbûl'ı

25 (T: 195a, H: 136b, R: 184a, A: 271b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Yine dil taş yürekli nâmı kıya
Bir perî dil-rübâya çarpıldı

2 Lücce-i ' aşk oldu mevc-engîz
Keştî-i dil kıyaya çarpıldı

26 (H: 253a, R: 334b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'
Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûl)

1 Ol âhû-yı vahşîye olup düş Nazîm
Râm itmek için şaydına düşdüm şimdi

2 Olsam nola pâ-beste-i zencîr-i cünûn

Bir silsile-mû kaydına düşdüm Şimdi

27 Kıt‘a Ber‘y-ı Vaşf-ı Silsile-i ‘Al-i ‘Oşm‘n¹

(T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 270b)

(Mef‘‘il‘n Mef‘‘il‘n Mef‘‘il‘n Mef‘‘il‘n)

1 M‘l‘k-i ‘al-i ‘Oşm‘n’ı yazup bir kıt‘a-i p‘ke
Yine derc eyledim bir d‘rce nice gevher-i raşş‘n

2 H‘s‘b‘n bilmek isterseñ Naz‘m-‘s‘ Ő‘m‘r eyle
Mur‘d ile Muşammed oldu d‘rder birisi Orş‘n

3 S‘leym‘n Aşmed ikşer Muştaf‘ iki bir ‘br‘h‘m
‘kidir B‘yez‘d iki Sel‘m ‘ ikisi ‘Oşm‘n

28 Kıt‘a Der-Şan‘at-ı Teķ‘b‘l²

(T: 194b, H: 136a, R: 183b, A: 270b)

(Fe‘ il‘t‘n Mef‘‘il‘n Fe‘ il‘n)

1 ‘‘ar-şaşlet m‘ssellem oldu Naz‘m
S‘zimi diñle şanma efs‘ne

2 Dil-i n‘l‘na d‘g-ı h‘n‘ne
‘eşm-i giry‘na c‘n-ı s‘z‘na

3 N‘le-i ‘andel‘b ‘ h‘nde-i g‘l
Giry-e-i şem‘ ‘ s‘z-ı perv‘ne

29 Kıt‘a Ber‘y-ı ‘mniyye³

(T: 86a, R: 80b, A: 270b)

(Mef‘‘il‘n Fe‘ il‘t‘n Mef‘‘il‘n Fe‘ il‘n)

1 Muş‘t-ı c‘d u yem-i luş u k‘lz‘m-i işş‘n
Ey‘ keremle iden g‘rķ-ı şerm ‘ umm‘n

¹ Başlık, A n‘shasından alınmıştır.

² Başlık, A n‘shasından alınmıştır.

³ Başlık, A n‘shasından alınmıştır.

2 Ne idi baħr-i temennâda bâd-bân açmak
Olaydı zevrağ-ı ümmîdimiñ kapûdânı

3 Nesîm-i şurta-i luţfuñ vezân olursa eger
Sefîne-i dil-i ser-geşte tayy ider anı

30 Kıt‘ a Berây-ı Raħt Der-Vaşf-ı Selîm Girây Hân¹

(T: 195a, H: 137a, R: 184a, A: 270b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Yüz sürüp pâyına hâlim didim
Dehriñ ey şâh-ı Süleymân-baħtı

2 Ne idi edhem-i çarhı geçmek
Eşheb-i baħtımiñ olsa raħtı

3 Keremiñden meger ey hân-ı kerîm
Hep mükemmel ola raħt u baħtı

31 (T: 83b, R: 78a, A: 157b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Gül-i tab‘ inla şem‘ -i zâtıñı pür-tef ü tâb itmiş
Doğunmuş rûzgâr-ı nâhoş ey mîr-i hüner-perver

2 Seni handân hurrem görmedikçe bâğ-ı dünyâda
Gül olsun hâr der-pâ şem‘ olup hâk-i siyeh her ser

3 Mişâl-i bülbül ü pervâne dâ’im ağlasun yansun
Cihânda nîk-hâhın olmayan a‘ dâ-yı bed-gevher

4 Gül iseñ bülbülündür şem‘ iseñ pervâne-i şevķiñ
Dil ü cânda nedir dirseñ bu nâlişler güdâzişler

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

5 Cemâl-i bâ-kemâliñ iştîyâkı câna kâr itdi
Nazîm-i zâr hâk-i pâyiñe ‘ arz-ı hûlûş eyler

32 Berây-ı Hücra¹

(T: 192b, H: 134a, R: 181b, A: 158b)

(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Merhabâ hücra-i ferağ-zâ kim
Ebruvân-ı bütân kitâbesidir

2 Hâbbezâ genc-i gevher-i ‘ irfân
Ki tılısm-ı hüner hârâbesidir

3 Bunda mey-nûş-ı ma‘ rifet olanıñ
Câm-ı Cem teşne-i kırâbesidir

4 Bir kalendar-mişâldir ki Nazîm
Sakfi pîşinde âfitâbesidir

5 Ola ma‘ mûr tâ ki ehl-i diliñ
Cây-ı da‘ vât-ı müstecâbesidir

33 (T: 83b, R: 78b, A: 157b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Hâbbezâ mîr-i mûkerrem ki murâdın vire Hâk
Nazâr-ı luğ ile dîvânçemi tekrîm itmiş

2 Anı bir kîse-i dîbâya koyup göndermiş
Kâ‘ ilin hil‘ at-ı zer-dûz ile ta‘ zîm itmiş

3 Bânî-i tab‘ -ı kerem-kâr-ı kerâmet-eşeri
Köhne beyt-i sühânım luğ ile termîm itmiş

4 Dil-i nakkâd ki mi‘ yâr-ı hünerdir hâkâ

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Görüp âşârımı inşâf ile teslîm itmiş

- 5 Bu kemâl ile Nazîmâ bu hîşâl-i hüsni
Aña üstâd-ı ezel var ise ta' lîm itmiş

34 (T: 195a, H: 136b, R: 183b, A: 136b)¹

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kenâr-ı kâma irdi fülk-i ümmîdim bi-ğamdillâh
Yem-i bî-sâhîl-i ye'siñ neler çekdim 'ubûrında
- 2 Ğubâr-ı âsitân-ı Hân Selîm'e ferş idüp rûyum
Nazîm-âsâ didim ol dâver-i dehriñ huzûrında
- 3 Zahîriñ Hağ delîliñ Hızr ola hân-ı 'âlî-şân
Budur halkın temennâsı inâşın da zükûrın da
- 4 'Adûnuñ ola gürz ü hançeriñ şemsîr ile tîriñ
Serinde sînesinde gerdeninde çeşm-i kûrında
- 5 İde Hağ ceyb ü dâmânı kabûli pür gül-i te'sîr
Du' â-yı devletiñ olduğça her vaqtiñ mürûrında

35 Berây-ı Sâ' at-i Mînâ²

(T: 190a, H: 131a, R: 179a, A: 159a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Te' âlallâh zehî zîbâ muşanna' sâ' at-i mînâ
Ki görse reşkden muğber ola mir'ât-i İskender
- 2 On iki burc ile gûyâ ki mînâ-yı felekdir bu
Miyânında çekilmiş mîl-i hem-vârı hağ-ı mihver
- 3 Göreydi anda nağş-ı Şâlih'i Bihzâd ile Mânî

¹ A nüshasında, " Kaşîde-i Beççe Berây-ı Hân Selîm Girây " şeklinde başlık vardır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Olurdı şûret-i dîvâr-veş dem-beste vü kemter

- 4 Nola âyînesi her sâ' at olsa kabz ile rûşen
Ki olmuş mazhar-ı nezzâre-i şâh-ı cihân-dâver
- 5 Şehen-şâh-ı kader-ķudret ki mînâ sâ' at-i gerdûn
Revâdır revzen-i ķadrinde bulsa zînet ü zîver
- 6 Nazîmâ şâhid-i iķbâliniñ her sâ' at ol şâhıñ
Ola âyîne-dâr-ı tal' ati mihr ü meh-i enver

36 (T: 82a, R: 77a, A: 157b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey ĥudâvend-i kerem-pîşe ki luţf-ı tab' ıñ
Her benim gibi güneş-kârı mu' âf itmekdir
- 2 Ka' be-i dergehiñe farţ-ı şafâdan geldim
Sa' yim iķrâm-ı ĥaķîķatle tavâf itmekdir
- 3 Râstî ' ömrüm olunca ķuluñum pâdişehim
Himmetim sedd-i reh-i semt-i ĥilâf itmekdir
- 4 İltifâtıñ beni anķâ-yı merâm itmez ise
Niyyetim ' azm-i reh-i ķulle-i ķâf itmekdir
- 5 Şâhid-i vaşfiña şâyeste muķâbil dutsam
Şan' atım âyine-i tab' ımı şâf itmekdir
- 6 Ğarazım kâf gibi ĥâķır-ı a' dâñı müdâm
Tîĝ-ı ser-tîz-i zebâñımla şikâf itmekdir
- 7 Ğuş idüp nazmını ' afv eyle Nazîm-i zârı
Şâ' iriñ lâ-büd işi lâf ü güzâf itmekdir

37 Der-Şenâ-güsterî-i Hazret-i Ebî Eyyûb Enşârî¹

(T: 192a, H: 133b, R: 181a, A: 113b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 ' Alem-dâr-ı şeh-i kevneyn Ebî Eyyûb Enşârî
Ki ferrâş-ı deri şâh u gedâ a' lâ vü ednâdır
- 2 Görüp sîmîn kafes şanma olup müştâk-ı dîdârı
Nigâhı şad-tehassürle hezârân dîde peydâdır
- 3 Hârîm-i ravzası reşk-i riyâz-ı cennetü'l-me'vâ
Ğubâr-ı dergehi kuhl-i dü-çeşm-i cân-ı havrâdır
- 4 Nola berķ ursa nûr-ı feyzi deryâ-yı şühûd içre
Şadefdir merķad-i pâki vücûdı dürr-i yektâdır
- 5 Kânâdîl-i fûrûzân ile tâķ-ı kabr-i pür-nûrî
Müzeyyen encüm-i rahşân ile çarķ-ı mu' allâdır
- 6 ' Adûsı hâkden esfel felekden berter aħbâbı
Biri ednâdan ednâdır biri a' lâdan a' lâdır
- 7 Hezârân bülbül-i bâĝ-ı gül-i şad-berg-i evşâfi
Hezârından biri cân-ı Nazîm-i zâr ü şeydâdır

38 Berây-ı Kaşr-ı Dîger²

(T: 192b, H: 133b, R: 181b, A: 158b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bârekallâh zehî tarķ-ı güzîn kim olmuş
Ğayret-i küngüre-i kaşr-ı sipihr-i zerkâr
- 2 Mürtefi' tarķ-ı mu' allâ ki temâşâsında
Kademin cebhe-i ħurşide başar hep züvvâr

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

3 Saḳfî ol meretebe ʿâlî ki ḳalur ferşinde
Aña nisbetle mehi mihr ü nücûm-ı seyyâr

4 O ḳadar eylemiş üstâd muʿ allâ saḳfîn
Ki degildir görinen şemse-i şems-i nevvâr

5 Tarḫ-ı vâlâsına taḫsîn ile nezzâre-künân
Seyr iderken züḫaliñ düşdi serinden destâr

6 Bu tarabgâh-ı feraḫ-baḫř u neşât-efzânîñ
Eylemiş bâmını bir meretebe ʿâlî miʿ mâr

7 Ki zemîni göremez olsa eger züvvârîñ
Zîr-i pâyında bu nüh-süllem-i çarḫ-ı devvâr

8 Rütbe-i nazmıñı var aña ḳıyâs it ki Nazîm
Böyle bir ḳařr-ı muʿ allâya ola naḳř u nigâr

39 (T: 189a, H: 131a, R: 178a, A: 156b)¹
(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)

1 Mürşid-i maʿ nâ Neşâtî-i Nizâmî-lehçe kim
Olmada şâdır zebân-ı ḫâmesinden vâridât

2 řâʿ ir-i Îsâ-nefes kim feyz-i nuḫḳı gösterir
Dehre iḫyâ-yı maʿ âyişde dem-â-dem muʿ cizât

3 Hızr-ı İskender-serîr-i nazm u inşâ kim sezâ
İtse kilkin lûle-i ser-çeşme-i âb-ı ḫayât

4 Tûtî-i âyîne-i ilhâm kim şâyestedir
Eylese minḳâr-ı kilki rîziş-i ḳand-i nebât

5 Rûzgârîñ zâtıdır ʿ allâme-i devrânı kim

¹ A nüshasında, "Ḳařide-i Beççe Berây-ı Neşâtî Efendi" şeklinde başlık vardır.

Tab‘ -1 pâki itmede hem-vâre hâll-i müşkilât

6 Kâviş-i ser-tîşe-i endîşesinden bulmaya
Genc-i ma‘ nâ olsa künc-i ğaybda maḥfi necât

7 Enverî-lehce Kemâl-endîşe Hâkânî-ḥayâl
Reşk-i Selmân ‘ Urfî-i devrân Zahir-i kâ’inât

8 Bülbül-i güلزâr-ı ğayb i‘ câz-dem-i sihr-âferîn
Hâfîz-isti‘ dâd Sa‘ dî-zât Firdevsî-sıfât

9 Gülbün-i zâtûn Nazîmâ feyz-i Hâkḳ ser-sebz ide
Pâydar olduḳça tâ-güلزâr-ı dehr-i bî-şebât

40 (T: 188b, H: 130a, R: 178a, A: 156b)¹
(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Minnet Hudâ'ya kim yine ‘îd eyledim bugün
Döndi murâdım üzre bu dûlâb-ı nüh-ķıbâb

2 Evvel kademde oldı yerim kürsî-i felek
Bir dergeh-i refi‘ a yine itdim intisâb

3 Dil-ḥâhım üzre şimdi öğünsem ‘ aceb midir
Nebet dögerdi baḥtım bu köhne âsiyâb

4 Dergâh-ı câh-ı Hâzret-i ‘ Abdî Efendi kim
İrmez revâķ-ı rif‘ atine çarḥ-ı pür-şitâb

5 Deryâ-nevâl ü baḥr-i kemâl ü muḥîṭ-i cûd
Gerdûn-şükûh u çarḥ-mesîr ü felek-cenâb

6 Sîmîn-i ḥalka-i der-i iķbâli mâh-ı nev
Âvîze-i sirâce-i iclâli âfitâb

¹ A nüshasında, "Kaşide Berây-ı Yûsuf Aĝa Aĝa-yı Dârü's-Sa‘ âde" şeklinde başlık vardır.

- 7 Zât-ı melek-şifâtını itmiş hakîm-i şun^ç
Rûy-ı ^ç arûs-ı mekrümete hâl-i intiḥâb
- 8 İtsün du^ç â-yı devlet ü câh u celâlini
Şâm u seḫer zamîme-i evrâd şeyḫ u şâb
- 9 Bulsun zevâl düşmen-i bed-hâh-ı ^ç izzeti
Olsun kemâl-i ^ç ömr ile ^ç âlemde kâm-yâb
- 10 Vefḫ-i murâdı üzre dönüp devr-i âsumân
Olsun sipihr-i devleti nâdîde inḫılâb
- 11 Vird eylesün şenâsını erbâb-ı dil müdâm
Yâ Rab du^ç âsın eyle Nazîm'in de müstecâb
- 41 Berây-ı Mecmû^ç a¹
(T: 192a, H: 133a, R: 180b, A: 159a)
(Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün)
- 1 Te^ç âlallâh zehî mecmû^ç a kim ser-levḫa-i pâki
^ç Arûsân-ı beyâna gûyiyâ ebrû-yı ma^ç nâdır
- 2 Ḥoşâ mecmû^ç a kim şad-güne efsûn ile her lafzı
Sebaḫ-ḫân-ı mu^ç allim-ḫâne-i cādû-yı ma^ç nâdır
- 3 Sütûrı oldı gûyâ noḫtalarla nâfe-i pür-müşg
Meger her şafḫa-i çîn nazma bir âhû-yı ma^ç nâdır
- 4 Yaḫûd i^ç câz ile perverde sünbül-zâr-ı ^ç irfândır
Ki eṫrâfında her cedvel çekilmiş cûy-ı ma^ç nâdır
- 5 Yaḫûd bâzî-geh-i şahñ-ı ma^ç ârif oldı germ-â-germ
Ki her bir noḫta-i çevgân sütûr-ı gûy-ı ma^ç nâdır
- 6 Yaḫûd her satrı bir tîḫ-ı siyâh-tâb-ı beyândır kim
Ḥurûfî noḫtalarla cevher-i dil-cûy-ı ma^ç nâdır

¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Beyâz-ı maşrıķ-ı şubh-ı cebîn şâhid-i ‘ irfân
Sevâdı kâkül-i şeb-gûn ile hindû-yı ma‘ nâdır
- 8 Kıyâs itme sûtûr ile dü-şafha şâhid-i feyziñ
Dü-ruhsârında gûyâ ‘ anberîn-gîsû-yı ma‘ nâdır
- 9 Nola olsa bütân-ı nazm ü neşre turre her satrı
Ki her bir noķtalar hâl intiĥâb-ı rûy-ı ma‘ nâdır
- 10 Sûtûrında elifle noķta şanma seyr idüp bir bir
Nümâyân hâl-i rûy-ı nazm-ı terde mûy-ı ma‘ nâdır
- 11 Nazîm olsa ‘ ıtır-sâz-ı meşâm-ı cân u dil lâyıķ
Gelen ol bûstân-ı feyzden hep bûy-ı ma‘ nâdır
- 42 (T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 153a)¹
(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)
- 1 Semiyy-i faĥr-i cihân ketĥudâ-yı şadr-ı şudûr
Eyâ vücûdı olan muķsemi murâdâtñ
- 2 Ferîd-i ‘ aşr-ı vaĥîd-i zamân ĥudâvendâ
Ki dehri eyledi pür gün gibi kemâlâtñ
- 3 Girih-güşâ-yı emelsin hemîşe itmede ĥall
Enâmil-i keremiñ kârın ehl-i ĥacâtñ
- 4 Sipeh-bud-ı küremâsın fezâ-yı himmetde
Güşâde her tarafa mekrümetle râyâtñ
- 5 Geçerdi yerlere Dârâ göreydi şerminden
Bu ‘ izz ü câh ile İskenderâne dârâtñ
- 6 Sa‘ âdet âyîne-dâr-ı cemâl-i iķbâliñ

¹ A nüshasında, "Kaşide-i Beççe Berây-ı Ketĥudâ-yı Âşaff" şeklinde başlık vardır.

Şeref şadef dür-i yek-dâne gevher-i zâtîñ

7 Nevâ-yı vaşf-ı şifâtîñ bülenddir o kadar
Ki nüh-revâkıñı pür eyledi semâvâtîñ

8 ‘ Aceb mi cezb-i kulûb itse şâhid-i keremiñ
Ki âfitâb iledir incizâbı zerrâtîñ

9 Şenân ile nola nuṭṭ itse tûṭî-i ṭab‘ım
Olur tekellüme bâ‘ iş cilâsı mir‘âtîñ

10 Nigâh-ı luṭf buyur ‘ arz-ı hâlîme nazar it
Maḥallidir keremiñ vaḳtidir kerâmâtîñ

11 Olup enîs ü celisin sa‘ âdet ü iḳbâl
Geçe sürûr u feraḥla dem-â-dem evḳâtîñ

12 Nazîm-i zâr ü ḥazîniñ niyâzın eyle ḳabûl
Ola seniñ de ḳabûle ḳarîn münâcâtîñ

43 (T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 158a)¹
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bârekallâh zehî tâḳ-ı bülend-eyvân kim
Yeridir olsa eger ṭa‘ ne-zen-i çarḥ-ı berîn

2 Eylesün ḳubbe-i gerdûna nazar pestinden
Zîr-i ferşinde ḳalur mihr ile mâh u pervîn

3 Levḥaşallâh zehî bâğçe-i dilkeş kim
Eylemiş ḥâkini Ḥallâḳ-ı ezel müşg-âgîn

4 Gülleri reşk-i gül-i gülbün-i gül-zâr-ı bihişt
Nağme-i bülbüli cân-kâh u ciger-sûz u ḥazîn

¹ A nüshasında, "Ḳaşıde Berây-ı Ḳaşr u Bağçe-i Şeyḥ Ğafûrî" şeklinde başlık vardır.

- 5 Şânekallâh ki zehî havz-ı şafa-güster kim
Görmemiş mişlin anıñ dîde-i her nâdire-bîn
- 6 O kadar fâ'iz ü dil-şâf u mücellâdır kim
Ka' rına vâşıl olan seng olur dürr-i semîn
- 7 Allâh Allâh zehî dergeh-i 'âlî-bünyâd
Ki ola şâhibi bir böyle hudâvend-i güzîn
- 8 Mürşid-i devr ü zamân Şeyh Ğafûrî ki anıñ
Buldı zâtıyla şeref şavma' a-i rûy-i zemîn
- 9 'Arş u kürsî ki revâdır çemen-i qadrinde
Olsa hürşîd-i cihân-tâb eger pür-zerrîn
- 10 Bülbül-i zemzeme-pervâz-ı gülistân-ı quds
Tûfî-i mu' cize-sâz-ı çemenistân-ı yakîn
- 11 Tarh-ı güftâr-ı ser-i hâmeñi elbette Nazîm
Seyr iden dîde-i inşâf ile eyler taşsîn
- 12 Gel gel ey hâme yeter başla du' âya ki diye
El açup câmi' -i gerdûnda melâ'ik âmîn
- 13 Ola bu kaşr ile bâğçe bu havz-ı laţîf
Raĥne-i âfet-i gerdûn-ı sitem-gerden emîn

44 (T: 190a, H: 131b, R: 179a, A: 156a)¹
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Göñül kim pâdişâh-ı kişver-ârâ-yı maĥabbetdir
Serinde dūd-ı âhı şehper-i taraf-ı külâhıdır
- 2 Ya bir seyyâh-ı âbdâl-ı fezâ-peymâ-yı ĥasretdir
Ya leşker-gâh-ı ğamda şâh-ı 'aşkıñ ser-sipâhıdır

¹ A nüshasında, "Kaşide-i Beççe Berây-ı Neşâfî Efendi" şeklinde başlık vardır.

- 3 Ya düşmüş dâma bir murğ-ı şikeste-bâl-i hayretdir
Ya baħr-i ıztırâb içre fütâde-şast mâhîdir
- 4 Yaħud bir bülbül-i destân-zen-i bâğ-ı haķîķatdir
Perin yaķmış ya bir pervâne-i şem' -i İlâhîdir
- 5 Yaħud çeşm-i beşer görmüş degil kuħl-i sa' âdetdir
Ki bir dâna-dil ü siħr-âferîniñ hâk-i râhıdır
- 6 Ne dâna-dil sipihr-i dânişîñ mihr-i dıraħşânı
Ne dâna-dil serîr-i nazm u neşriñ pâdişâhıdır
- 7 Hıdıv-i kişver-i ' irfân Neşâfî-i sühandân kim
Leb-i endişemiñ dergâh-ı vaşfi bûse-gâhıdır
- 8 O kuţb-ı merkez-i ma' nâ edîb-i nükte-perver kim
Der-i feyzi mürîdân-ı beyânıñ hânķâhıdır
- 9 O üstâd-ı mu' allim-hâne-i hikmet ki dergâhı
Hezârân Bû ' Alî vü şad-Felâtûn' uñ penâhıdır
- 10 Ma' ârifde vücûd-ı kâmilin işbât için haķķâ
Zehî mu' ciz-beyân kim nazm u neşr iki güvâhıdır
- 11 Nola meydânı alsa eşheb-i tab' ı taħayyülde
Aña var ise hem-pâ Edhem-i kilk-i sipâhıdır
- 12 Dilim şâd-âb iden gül gibi feyz-i iltifâtıdır
Beni gûyâ iden bülbül gibi luţf-ı nigâhıdır
- 13 Kuşûrı midħatinde çok diliñ ümmîd-i ' afv ile
Bu dest-âvîz-i kemter şermden ' özr-i günâhıdır
- 14 Hemîşe ' âlem-i ' irfânı itsün rûz u şeb tâb
Ki zât-ı pâķi burc-ı ' ilm ü fazlıñ mihr ü mâhıdır

15 Nazîm-âsâ yeter taşdı' i ço ey hâme-i güstâh
Du' â hengâmı geldi şimdi vaqt-i ' özr-hâhîdir

45 (T: 194a, H: 135b, R: 183a)¹

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ey serv-i bûstân-ı kerem nahl-ı bâğ-ı cûd
Dâmen-keş olma dest-i ümîd-i Nazîm'den

2 Açılsa meclisiñde gül-i hâhişi nola
Ey bezm-i hâş-ı kıt' a riyâz-ı na' imden

3 Baht-ı gâlaţ-hırâm anı hayfâ ki itdi dûr
Dergâh-ı ' izzetiñ gibi vâlâ harîmden

4 Kimden olur meded dir iken didi bir ' azîz
Râmî Efendi'den o cevâd-ı kerîmden

5 Çokdur kuşûrı hıdmet-i hâk-i derinde lîk
Cürmin bağışla geçme bu ' abd-i kadîmden

6 Gül-deste-i niyâz ile geldi huzûrîña
Eyle meşâm-ı rağbeti hoş-bû şemîmden

7 Ümmîd-vâr-ı mekrümetiñ bir ğarîbdir
Eyle halâş o bî-kesi ye ' s-i ğarîmden

8 Nabz-âşinâ-yı tâli' -i bîmârîsin nola
İtse su 'âl-i ' illet-i bahtın hakîmden

9 Ey şerbet-i terahhümü cân-dârû-yı ümîd
Def' eyle renc-i ye ' si bu tab' -ı sakîmden

10 Dal eyleyüp elif kıaddın âlâm-ı rûzgâr
Teng itdi cây-ı râhatını tavk-ı mîmden

¹ A nüshasında, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Râmî Efendi" şeklinde başlık vardır.

- 11 Bâzû-yı ülfetiñle girîbân-ı maḥabbeti
Olsun ḥalâş keşmekeş-i her le'îmden
- 12 Eyle nigâh-ı luṭfuña şâyeste Nazîm'ini
Ḥalṭ itse ḥazṣ olur kelimât-ı nedîmden
- 13 Hem-vâre doğrılır hedef-i vaşfiña çü tîr
Gelmez ḥaṭâ o râst-rev-i müstaḳîmden
- 14 Evrâdına şenâlarıñı zamm idüp müdâm
Budur niyâzı ḥazret-i Rabb-i Raḥîmden
- 15 Nâz u na'îm ile sen olup şâd u düşmeniñ
Ḳurtulmaya hemîşe 'azâb-ı elîmden

46 (T: 189a, H: 130b, R: 178b, A: 136a)¹
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ḥudâygân-ı zafer-ceyş Ḥân Selîm Girây
Eyâ bahâdır-ı devrân sefer mübârek-bâd
- 2 Ğazâ-yı ekber idüp ḥaşmı ḥâk-sâr itdiñ
Eyâ Sikender-i Dârâ-eşer mübârek-bâd
- 3 Çemen-tırâz-ı ğazâsın riyâz-ı rezmiñde
Nesîm-i nuşret ü fetḥ ü zafer mübârek-bâd
- 4 Serîr-i salṭanata virdi zîb ü fer zâtıñ
O ḳulzüm içre bu 'âlî-güher mübârek-bâd
- 5 Gören o ṭâḳ-ı celâliñde dir o mehceleri
Sipîhr-i şevkete şems ü ḳamer mübârek-bâd
- 6 Ḥudâ mu'în ü zahîriñ delîl-i râhıñ Ḥızr

¹ A nüshasında, "Ḳaşıde-i Beççe Ḥacî Selîm Girây Ḥân" şeklinde başlık vardır.

- Ne semte ‘âzim iseñ râhber mübârek-bâd
- 7 Vücûd-ı haşma fenâ virdi tîr ü şemşîriñ
Ser-i ‘adûya kazâ vü kader mübârek-bâd
- 8 Belâ yeterdi hadengiñ ele kılıç aldıñ
‘Adû-yı dîne belâ-yı diger mübârek-bâd
- 9 Helâk-i düşmene bel bağladıñ dilîrâne
Miyân-ı himmetiñe bu güher mübârek-bâd
- 10 Direfş-i fethiñe kim şukkadır zafer dâ’im
O bâz-ı nuşrete bu bâl ü per mübârek-bâd
- 11 Geçür ‘adûyı kılıçdan livâ-yı feth ü zafer
Sipâs-ı leşkerine ser-be-ser mübârek-bâd
- 12 Gazâlar eylediñ el-ıhaq cihânda kim didiler
Melek felekde vü yerde beşer mübârek-bâd
- 13 Hudâygânâ bir gün olur mı ben de ‘aceb
Diyem cenâbîña bu fethler mübârek-bâd
- 14 Cemâl-i pâkiñi gördükde söyleyim şâhım
Şeb-i ümîdime vaqt-i seher mübârek-bâd
- 15 Peyâm-ı mekrümetiñden hayât-ı nev buldum
Şimâh-ı cânıma bu hoş-haber mübârek-bâd
- 16 Kuluñ Nazîm'i de el-ıhaq bendegân eyle
Disün o bî-kese ehl-i hüner mübârek-bâd
- 17 Hemîşe yâriciñ Allâh ola hudâvendâ
Şükûh u şevket ü dârât u fer mübârek-bâd

47 (T: 81b, R: 76b, A: 154a)¹
(Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gerdûna minnet itmeyen ey dil benim gibi
Eyler bir âsitân-ı mu' allâya intisâb
- 2 Bir âsitân ki çarḥ gibi cebhe-sây olan
Yerden göge varınca ider rif' at iktisâb
- 3 Bir âsitân ki sâ' il-i bâb-ı rif' atidir
Ḥurşid ü mâhı kâse idüp çarḥ-ı pür-şitâb
- 4 Bir âsitân ki şâhibidir ḳadr ü şânla
Maḥdûm-ı kâmrân ü ḥudâvend-i kâmyâb
- 5 Şiddîḳ-ı şıdḳ dâver-i Fârûḳ-menḳabet
' Osmân-ḥayâ vü ḥilm ' Alî-sîret ü cenâb
- 6 Râmî Efendi ḥazreti kim zât-ı pâkidir
Ḥâlâ re'îs-i pâdişeh-i mâlikü'r-riḳâb
- 7 Ser-levḫa-i cerîde-i esrâr-ı ma' rifet
Dîvân-ı fazl u dânişe şeh-beyt-i intiḫâb
- 8 Reşk-i kef-i kerîmi ile baḫr muzṭarib
Şerm-i nevâl-i ṭab' ı ile kânda pîç ü tâb
- 9 Bâd-ı bahâr-ı ḥilḳatiñ âşüftesi nesîm
Ebr-i maṭîr-i cûdımñ âvâresi şehâb
- 10 Reng-i şafaḳla virmededir çarḥ dem-be-dem
Bâl-i semend-i rif' atine sürḥî-i ḥizâb
- 11 Vaşf-ı şifât-ı zâtını şebt idene olur
Meh zîr-i meşḳ levḫa-i zer-kârı âfitâb

¹ A nüshasında, "Ḳaşıde Berây-ı Râmî Efendi" şeklinde başlık vardır.

- 12 Şeb dũde çarh hokka meh-i nev kalem-terâş
Sîmîn-nũkaţ nũcũm aña zerrîn-kalem Şihâb
- 13 Ey dâver-i zamâne hıdîv-i murâd-bağş
Vey bî-kesâna bârgehi merci' ü me'âb
- 14 Geldim der-i sa' âdetiñe ' arz-ı hâl ile
Derd-i derũnum açılalım eyle feth-i bâb
- 15 Yüz sũrdũm âsitân-ı mürũvvet-penâhıña
Sedd olmaya ümîdim odur hâcib-i hicâb
- 16 Bir nuţk-ı rũh-bağşın ile çũn dem-i Mesîh
İhyâ olur benim gibi pejmürde dil-harâb
- 17 Görme revâ Nazîm-i Şenâ-kârınım henüz
Cismimde pîç ü tâb ola cânımda ıztırâb
- 18 Gũş-ı niyâzıma güher-âvîz-i nuţk olup
Virseñ nola su 'âlîme Şad-luţf ile cevâb
- 19 İkbâl ü câh u ' ömriñi efzũn ide Hudâ
Olsun du' â-yı devletiñ evrâd-ı Şeyh ü Şâb

48 Berây-ı ' İmâdüddîn Efendi¹

(T: 191a, H: 132b, R: 180a, A: 157a)

(Mefâ' ilũn Mefâ' ilũn Mefâ' ilũn Mefâ' ilũn)

- 1 Te' âlallâh zehî mihr-i sipihr-i hũsn-i Şehr-âşũb
Ki reşk-i ebruvânı bedr iken mâhı hilâl eyler
- 2 Zehî Yũsuf-melâhat kim mişâl-i Őũret-i dîvâr
Bütânı bağş-ı hũbũde Őũkũh-ı hũsni lâl eyler

¹ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

- 3 Bülend oldukça feyzi giryeden serv-i hırâmânı
Olup dâmen-keşân üftâdegânın pây-mâl eyler
- 4 İder her bir nigejde âfitâbı zerre-veş nokşân
Nikâb-ı turreden kim germ olup ‘ arz-ı cemâl eyler
- 5 Olur kûy-ı dili mihr-i dıraşşân olsa ser-gerdân
O kim çevgân-ı zülf-i ‘ anber-efşânın hayâl eyler
- 6 ‘ Aceb mi çeşm-i hûbânı dem-â-dem itse hûn-âlûd
Fürûğ-ı bâde kim gâhî ‘ izârın âl âl eyler
- 7 Nola itse melâ’ik la‘ line teslîm-i naqd-i cân
O İsí-dem ki gâhî va‘ de-i harf-i vişâl eyler
- 8 Dil-i şeydâ görelden ârzû-yı bûs-ı la‘ liyle
Hayâl-i vuşlatında dem-be-dem fikr-i muhâl eyler
- 9 Görüp kaydın ider bir dil-rübâyı der-kenâr ol kim
Mağallinde hıdîv-i kâm-kâra ‘ arz-ı hâl eyler
- 10 Aşar gûş-ı hilâle gevher-i nazm-ı şafâ-başşın
O kim memdûhını bir böyle memdûhû'l-hışâl eyler
- 11 İder güftâr-ı pâkin cevher-i iksîr ile yeksân
O kim eczâ-yı nuḡkın pûte-i vaşfında kâl eyler
- 12 ‘ İmâdü'd-dîn-i devlet rükn-i iḡbâl ü sa‘ âdet kim
Der-i luḡfin penâh-ı zümre-i ehl-i kemâl eyler
- 13 Ser-efrâz-ı mükerrerem kim kemîne bende-gâhı
Nigâh-ı iltifâtı şâhib-i câh u celâl eyler
- 14 Raḡam-perdâz-ı levḫ-i ‘ âḡıfet kim kilc-i iclâli
Midâd-ı luḡf-ı cûdın şâhid-i iḡbâle hâl eyler
- 15 Felâḡûn-rütbe kim hemvâre dergâh-ı kemâlinde

Aristo gelse belki menzilin şaff-ı ni'âl eyler

- 16 Meşâm-ı kâmi itdikçe mu'atтар micmer-i luţfi
Ser-ı ümmîde zülf-i şâhid-i ihsânı şâl eyler
- 17 Hüdâvendâ vücûduñdur seniñ ol nüsha-i kübrâ
Ki ehl-i dil umûrın muşhaf-ı cûduñda kâl eyler
- 18 O memdûh-ı cihânsın kim dem-â-dem feyz-i medhiñle
Seni ta'rif iden eş'ârını sihr-i helâl eyler
- 19 Nice demlerdi bîm-i ye's ile maḥzûn idi şimdi
Ümîd-i şâdî-i luţfuñla dil def'-i melâl eyler
- 20 Nola cân ile âheng-i du'â itse Nazîm-i zâr
Du'â-yı devletiñle nazmımı 'ıkd-ı le'âl eyler
- 21 Ola dâ'im zevâl a'dâ-yı câh-ı devletiñ tâ kim
Penâhın dûtân dergâh-ı luţf-ı lâ-yezâl eyler

49 Kıt'a-i Şenâ-perdâzî-i Mezâkî Efendi¹

(T: 190b, H: 132a, R: 179b, A: 155b)

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 1 Benem o bîhude ümmîd-i şâdî-i âmâl
Ki 'âkıbet beni baht itdi ye's ile mesrûr
- 2 Benem o bâdiye-peymâ-yı vâdî-i iqbâl
Ki geçdi devlet ü idbâr ile sinîn ü şühûr
- 3 Benem o kâfile-sâlâr-ı dest-gâh-ı murâd
Ki menzirim daḥi benden hezâr-merḥale dûr
- 4 Reh-i talebde o mecnûn-ı nâ-murâd kim
Tamâm ḥâlime rahm eyledi vuḥuş u tıyûr

¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 5 Ne dest-yârî-i t̂âlî' ne şâd-mânî-i baht
Bu ğamla itmededir rûzgâr-ı ' ömr mürûr
- 6 Hezâr-ḥayf meger baht şıḥḥat istermiş
Benimse t̂âlî' -i bahtım ölümlü pür-rencûr
- 7 Fiġân ki ḳalmadı cismimde ye's ile râḥat
Dirîġ uçdı gözümde dirîġ ḥâb-ı ḥuzûr
- 8 Ne vech ile yüzüme fetḥ olur der-i ümmîd
Ki sa' y ü ğûşîş-i dil oldu cümle nâ-meşkûr
- 9 Gözümde ḥûn-ı ciger dilde ıztırâb-ı melâl
Derûn şikeste beden ḥaste ḥâtırım meksûr
- 10 Netîce şefḳat ider ḳalmadı meger ki ola
Bu nâle ğûş-ġüzâr-ı ḥıdvî-i pâk-şu' ûr
- 11 Bülend-rütbe Mezâkî Efendi kim oldu
Kelâmı zâ'ika-baḥş-ı mezâḳ-ı ehl-i sürûr
- 12 Şeh-i ḳalem-rev-i ' irfân ki olsa erzânî
Derinde ḥâcib-i dîrîni Şâ'ib ü Şâpûr
- 13 Sütûde nâzım-ı yektâ ki zâtı şâyeste
Olursa zümre-i erbâb-ı nazma şadr-ı şudûr
- 14 Yegâne kâmil-i devrân ki şâ' irân-ı cihân
Sözünde bulmaya her çend diḳḳat itse ḳuşûr
- 15 Elinde olsa devâ-rîz-i meşḳ mâh-ı felek
Şihâb-ı ḥâme-i zerrîn devât-ı kûze-i hûr
- 16 Rümûz-ı nüşḥa-i ma' nâya zâtıdır vâḳıf
Künûz-ı gevher-i ' irfâna ḥab' ıdır gencûr

- 17 Simât-ı rif' atine mihr kâse-i zerrîn
Bisât-ı devletine mâh şâgar-ı billûr
- 18 Bülend-ıtab' -cenâbâ güzîde elķâbâ
Eyâ fezâ' il ü ' irfân ile olan meşhûr
- 19 O cevherî-beyânsın ki reşk-i nazmıñla
Şikeste ' arz ola hep revnaķ-ı dūr-i menşûr
- 20 Kerem-şî' ârâ vaşfıñda çok ķuşûrı velî
Nazîm-i zâr-ı perîşân-şu' ûrı dut ma' zûr
- 21 Devât beste ķalem ser-şikeste dil haste
Ne güne tarķ ola levķ-i sitâyîşîñde sûtûr
- 22 Meger siyâhî-i bahtım mişâl-i dûde idüp
Beyân-ı vaşf-ı cemîliñde şarf idem maķdûr
- 23 Nola hediyye-i nazmım olursa maķbûlüñ
Ki dirler itdi Süleymân ķabûl tuķfe-i mûr
- 24 Seniñ de tuķfe-i hâcâtımı ķabûl ide Hâķ
İki cihânda ola dîn ü devletiñ ma' mûr
- 25 Cihâmı zîr-i nigîn eyle âfitâb gibi
Dem-â-dem emriñe münķâd ola inâş ü zükûr

50 (T: 43b, R: 40b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yegâne fâris-i eblaķ-süvâr-ı maķbûbı
Ki oldı ' ğaşıye-dâr-ı cenâb-ı Cebre' il
- 2 Hıdîv-i kişt-i ' aķ kim dem-i haşâd olur
Gedâ-yı sünbüle-ķîn-i nevâli Mîkâ' il
- 3 Şeh-i sipâh-ı ümem kim olursa lâyıķdır

Ceres kaçâr-ı şükûhında sûr-ı İsrâfil

- 4 Kazâ-kemân u kader-nâvek ü ecel-peykân
Per-i hadeng-i ciger-dûzı bâl-i ‘Azrâ’îl
- 5 Girih-küşâ-yı halâyık ki ‘uğde-i ‘ışyân
Ser-i enâmil-i ‘afv ile olmada taḥlîl
- 6 Cenâb-ı şâhib-i fermân ki ḥükmün eyledi nesh
Eger Zebûr ile Tevrât’dır eger İncîl
- 7 Murâd-baḥş-ı dü-‘âlem ki kâr-ı müşkil-i ḥalk
Ḳalurdı beste eger şer‘i itmese teshîl
- 8 Şehen-şeh-i dü-cihân pâdişâh-i ḳurb-ı serîr
‘Azîz-i Mısr-ı dü-‘âlem şeh-i şeref-iklîl
- 9 Muḥammed-i ‘Arabî ḥazret-i ḥabîbullâh
Ki zâtı zât-ı Ḥudâ gibi bî-şebîh ü ‘adîl
- 10 O neyyir-i şerefiñ âfitâb-ı iḳbâlî
Ezelde eyledi burc-ı sa‘âdete taḥvîl
- 11 O faḫr-i ‘âlem ü âdem ki naşş ile Mevlâ
Vücûd-ı pâkini itmiş sitâyış-i tebcîl
- 12 O şeh ki muşḫaf-ı zât u şifâtı vaşfindan
Ḥalâyık itseler âyât-ı na‘tını tertîl
- 13 Ḳalur sitâyışiniñ defteri yine mücmel
Olursa maḫşere dek satr-ı evveli tafşîl
- 14 Zehî peyember-i ümmî laḳab ki nâ-ḥânde
‘Ulûm-ı evveli vü âḫiri ide tekmîl
- 15 Zehî şeref rusûl ü enbiyâya kim zâtı
Olundı rûz-ı ezelde vücûh ile tafḍîl

- 16 Bisât-ı rif'ati huddâmı enbiyâ-i rusül
Simât-ı 'izzet-i mihmânı rûh-ı pâk-i halîl
- 17 Hârîk-i lem' a-i hüsni revân-ı Yûsuf-ı Mısr
Fedâ-yı 'îd-geh-i 'aşkı cân-ı İsmâ' il
- 18 Bülend-i târem-i câhında hûşe 'ıkd-ı peren
Hilâl bâğ-ı celâlinde sîmden bir bîl
- 19 Nücûm erzen aña sünbüle şüreyyâdır
Sipîhr-i hürmen-i cûd u nevâline garbîl
- 20 Gedâ-yı dergah-i lufti şeh-i erîke-nişîn
Esîr-i şahne-i kahrı çeh-i kazâda fetîl
- 21 Sinân ü hançeri çekdi miyân-ı heycâda
Dü-çeşm-i düşmen-i kec-bîne kuhl-i merg ile mîl
- 22 Dil-i muhâlifî mecrûh u dâğ dâğ-ı verem
Vücûd-ı haşm-ı girân-cânı derd-perver-i sîl
- 23 Tabîb-i dehr ki dârü's-şifâ-yı hıfzında
Devâ hemîşe şahîh u sekam hemîşe 'alîl
- 24 Şeh-i 'uşât-penâhâ ümem-sipeh şâhâ
Eyâ sa'âdet ile reh-nümâ-yı ehl-i sebîl
- 25 Sen ol çerâğ-ı hüdâsın ki kimse bulmaz idi
Tarîk-i haqqı eger zâtîñ olmasaydı delîl
- 26 Ne bâk tâb-ı ciger-sûz-ı mihr-i maşşerden
'Uşâta râyet-i 'afvîñ şalarsa zıll-ı zalîl
- 27 Ölünce vaşfiña şarf eylesem nola 'ömrüm
Hudâ ki hulqumı halk itdi eylemez tebdîl

- 28 Şabâh u şâmımı ders-i şenâñ ile geçirüp
Henûz şugl-i nu'ûtuñda bilmezem ta'ûl
- 29 Şeh-i zamîr-şinâsâ şenâ-yı zâtıñda
Haţâmı eyle işâbetle 'afv idüp te'vîl
- 30 Nazîm vaşfiña kâdir degil Nizâmî-ves
İder mi kârını baħriñ temevvüc eylese Nîl
- 31 Revâdir eylesem eşnâ-yı vaşf-ı şânıñda
Beyân-ı hâl-i dil-i pür-melâlimi tezlîl
- 32 Benim ne haķķa sezâ ne cenâbıña kârım
İki elim daħi sûķ-ı 'amelde bî-taħşîl
- 33 Dirîĝ hâlîme bu hâkdân-ı ĝafletden
Tehî gidersem eger menzile zamân-ı raħîl
- 34 Dem-i muħâsebe kilk-i şefâ' at-i 'afvıñ
Yekûn maħalli meger cürmüm eyleye tenzîl
- 35 Budur ümîdim ola midħatiñle vaķt-i pesîn
Zebân-ı cân u dilim pür-terâne-i tehlîl
- 36 Bilindi derdi diliñ ħasb-i hâli ħatm idelim
Du'âya başlayalım olmasun süħan taţvîl
- 37 Hemîşe dâĝ-ı maħabbetle tâ ki her 'âşîķ
Mişâl-i lâle olur dil-figâr u ħâr u zelîl
- 38 Müdâm ola ser-i a' dâya Ka'be-i kûyı
Şikest-i seng-i muşîbet be-ħaķķ-ı Sûre-i Fîl

RUBÂ'ÎLER

ahreb

1 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 105b)

Ey bârgehi kehf-i emân-ı zu' afâ
Cân u dilim olsun reh-i ' aşkıñda fedâ
Dünyâya degil ' arşa ide nezzâre
Çekse qademiñ hâkini her nâ-bînâ

2 (T: 59a, R: 55b, A: 272a)

Ey zâhiri hûb bâtını zıst liqâ
Şûretde işi şavâb ma' nîde hâta
Hâle göre söyle qâlîni olma hâzer
Mânend-i minâre kec-dil ü râst-nümâ

3 (T: 59a, R: 55b, A: 272a)

Ümmîd-i beqâ idenleredir rızq-ı fenâ
Zîrâ ki bilür fenâdadır ' ayn-ı beqâ
Hâl ehli imiş Nazîm qâl ehli degil
Ma' nîde şeh-i cihân şûretde gedâ

4 (T: 59a, R: 56a, A: 272a)

Bir mûra dañi benim deyü itme cefâ
Zinhâr gurûrı kendüñe görme revâ
İtmez nazâr ey Nazîm ' ayb-ı gayra
Âyine-i zâtı olmayan ' ayb-nümâ

5 (T: 59a, R: 56a, A: 272a)

Bî-dâdiñ olur idince âgâz-ı du' â
Tîg-ı eşeri çü-erre dendâne-nümâ
Ammâ ki hadeng-i nâlesi mazlûmuñ
Eyler hedef-i qabûli bir şît-ı derâ

6 (T: 57a, R: 52b, A: 105b)

Ey pâdişeh-i memâlik-i mâ-evhâ
Sultân-ı serîr-i hıttâ-i şümme denâ
Levlâk-nişân-ı mülk-i qâbe-qavseyn

Evreng-nişîn-i kişver-i ev ednâ

7 (H: 238b, R: 320a, A: 102b)

Ey zâtına hüküm-i li-meni'l-mülk sezâ
Teslîm-i 'ubûdiyyeti sulţân u gedâ
Ne evvel ü ne âhîri var varlığıññ
Ey dâ'im ü bâkî saña mahşûş beğâ

8 (H: 238b, R: 320a, A: 102b)

Ey sâhil-i bahır-i kudreti nâ-peydâ
Vey ka' r-ı muhîţ-i hikmeti nâ-peydâ
Hem evveliniñ bidâyeti bî-âgâz
Hem âhîriññ nihâyeti nâ-peydâ

9 (H: 239a, R: 320a, A: 102b)

Ey evveliniñ bidâyeti nâ-peydâ
Vey âhîriññ nihâyeti 'ayn-i beğâ
Evvel âhîr Kâdîm-i muţlak sensin
Ey bâkî-i lâ-yezâl bîçûn u çirâ

10 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey cân-ı cihân cihân-ı cân nûr-ı Hudâ
Vey rûh-ı zemîn ü âsumân nûr-ı Hudâ
Mihriñle Nazîm'i zerre-veş rakşân it
Ey mihr-i sipihr-i kün-fe-kân nûr-ı Hudâ

11 (H: 239a, R: 320b, A: 106a)

Ey pâdişeh-i kalem-rev-i şümme-denâ
Yektâ melik-i memâlik-i ev-ednâ
Levlâk-serîr ü lî-ma' allâh-mağâm
Şâyeste-terîn-i mesned-i mâ-evhâ

12 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey iki cihânıñ güneşi nûr-ı Hudâ
Tâbende meh-i Yeşrib ü bedr-i Baḥḥâ
Biñ kâfile ihlâş u taḥiyyât ü şalât
Teslîm ola rûhuña her şubḥ u mesâ

13 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey mihr-i sipihr-i lâ-yezâl-i Mevlâ
Vey mâh-ı münîr-i gerdiş-i urb-ı Hudâ
Levlâke lemâ-alaktü'l-eflâk olmuş
Tevî' -i celâliñe mişâl-i uğrâ

14 (H: 239a, R: 320b, A: 106a)

Ey mesned-i levlâke ıdîv-i dü-serâ
Teşrîf-i le' amrük addine râst abâ
Bir kemteridir ümmetiñiñ cân-ı Nazîm
Olsun o daı yoluña billâh fedâ

15 (H: 239b, R: 320b, A: 106a)

Cân u dili pür-şûr ideli ' aş-ı Hudâ
İtdim serimi vaf-ı gül-i dâg-ı rızâ
Bir gülşene başdım ki adem gülleriniñ
Şebnemleri olmuş ' ara-ı şerm ü hayâ

16 (H: 239b, R: 321a, A: 102b)

Râm it baña cânânımı ey bâr-ı Hudâ
Vir derdime dermânımı ey bâr-ı Hudâ
Her hâlet ile yek-dil ü yek-reng eyle
Canânım ile cânımı ey bâr-ı Hudâ

17 (H: 239b, R: 321a, A: 106a)

Bir bezme arîm oldı ki cân-ı şeydâ
İtmez o arem-gâha güzêr bâd-ı şabâ
Bir aşları mihrâba göñül nâzır iken
Bilmezdi daı Ka' be yolın ible-nümâ

18 (H: 239b, R: 321a)

Dâmân u girîbânıñı çâk itse azâ
Sen eyle umûruñ yine tefvîz-i Hudâ
İki yaasın görmedi bir yerde daı
İki yaanıñ şâibi iken deryâ

19 (H: 239b, R: 321a, A: 272a)

Biñ derd ile giryânîñ olaydım cânâ
Tek dest-be-dâmânîñ olaydım cânâ
Hemvâre vişâliñle olurdum dilşâd
Şâyeste-i hicrânîñ olaydım cânâ

20 (H: 239b, R: 321a, A: 272a)

Ey hâme-i efsûn-ger ü sihr-nümâ
Vey muṭrib-i şâdî-neğam-ı bezm-i edâ
Meşşâta-i ta‘bîrsiñ olsañ ne ‘aceb
Gülgüne-zen-i rûy-ı ‘arûs-ı ma‘nâ

21 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106a)

Ey şâhib-i mi‘râc ḥabîb-i Vehhâb
Hâdî-i sübül şâh-ı rusül ‘arş-cenâb
Nüh-ḳubbe-i eflâk senin olmuş ezel
Deryâ-yı kemâliñde toḳuz dâne ḥabâb

22 (T: 57a, R: 52b, A: 102b)

Ben ḥâr u zelîli kâm-yâb it yâ Rab
Kem zerre-i ḥaḳîrim âfitâb it yâ Rab
Geldim ḳapuña faḳîr ü muḥtâc u zelîl
Fazl u keremiñle fetḥ-i bâb it yâ Rab

23 (T: 57a, R: 52b, A: 106a)

Ey maḥrem-i râz-ı meclis-i ğaybü'l-ğayb
Kâşâne-ṭırâz-ı bezm-ĝâh-ı lâ-rayb
Setr eyle ‘uyûbını Naẓîm-i zârîñ
Ey dâmen-i ‘afv u şefḳati sâtir-i ‘ayb

24 (T: 57a, R: 52b, A: 103a)

Ĝarḳ eyleyüp envâr-ı na‘îme yâ Rab
Yaḳma tenimi nâr-ı caḥîme yâ Rab
Ḥâl-i diline iki cihânda raḥm it
Raḥmet dine cân-ı Naẓîm'iñe yâ Rab

25 (R: 53a, A: 103a)

Hâmem çemen-i feyze nihâl it yâ Rab
Nazm-ı terimi reşg-i zülâl it yâ Rab
Tab‘ım şuver-ârâ-yı ma‘ânî kıldıñ
Zîver-dih-i erjeng-i kemâl it yâ Rab

26 (R: 53a, A: 106a)

Ey pâdişeh-i kalem-rev-i ğaybü'l-ğayb
Evreng-nişîn-i taht-ġâh-ı lâ-rayb
‘Afvîñla ‘uyûbını Nazîm'îñ setr it
Olsun der-i hıdmetiñde bî-töhmet-i ‘ayb

27 (R: 53a)

Olsam ne kadar Nazîm müstağrağ-ı ‘ayb
Bir nokta-i ‘afv ider benim ‘aybım ğayb
Setr itdi sevâd-ı rûyum mûy-ı sefid
Ruhsâr-ı şebâba çekdiler perde-i şeyb

28 (H: 239b, R: 321a, A: 102b)

Bîdâr-ı şühûd u şâd-kâm it yâ Rab
Çeşm-i dile hâbımı harâm it yâ Rab
Nâkış koma mâh-veş hilâl-i emelim
Envâr-ı kemâl ile tamâm it yâ Rab

29 (H: 240a, R: 321a, A: 102b)

Ben nefsim uydum güneş itdim yâ Rab
‘İşyân ile hâlîm tebeh itdim yâ Rab
Rûyum gibi ser-şafha-i ef‘âlimi hayf
Sû-i ‘amelimden siyeh itdim yâ Rab

30 (H: 240a, R: 321b, A: 106b)

Ey hilkat-i eşyâya olan zâtı sebeb
Mağbûb-ı ilâhî şeh-i pâkîze-neseb
Cân midhat-i zâtıñla seniñ mihr-be-dil
Dil vaşf-ı şifâtıñla seniñ mühr-be-leb

31 (H: 240a, R: 321b, A: 106a)

Olsun demiñ ey sâķî-i bezm-i lâ-rayb

Cân u dil-i şûrîdeme vir neşve-i ğayb
Bir câm ile eyle beni sermest-i ħarâb
Bir mest ki şeydâlığı bî-töhmet-i ‘ayb

32 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Ħâlîķ ideli bisât-ı şun‘ın tertîb
Cân u dil-i âvâreme ‘aşķ oldu naşîb
Eczâ-yı vücûdımı ħakîm-i ezeli
Gûyâ ki benim ‘aşķdan itmiş terkîb

33 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Ruĥsârı ħafâ pâyı seritse ne ‘aceb
Şağ u şolı bilmez felek-i dîn-meşreb
Berhem-zededir şeş-cihet-i ħalk Nazîm
Piş ü pes ü zîr ü zeber ü râst ü çep

34 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Dil bir şanemiñ mihri ile güm-şüde-tâb
Cân mużtarib-i ‘aşķı mişâl-i sîm-âb
Olmuş o bütüñ melâhât ü behcetiniñ
Tâķ-ı zer-i deyri ebruvân-ı pür-tâb

35 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106b)

Ey bâr-gehi melce-i erbâb-ı necât
Vey ħâķ-i rehi kuĥl-i dil ü cân-ı ‘uşât
Tâ ħaşr ola rûĥ-ı feraĥ-güsteriñe
Mişkât-ı taĥiyyât ile mişbâĥ-ı şalât

36 (R: 53a, A: 106b)

Ey zât-ı şerîfi eşref-i maĥlûķât
Îcâd-ı vücûdı bâ‘iş-i mevcûdât
Ġayb eyle Nazîm-i derd-mendiñ ‘aybın
Ey dâmen-i ‘afvı sâtir-i ‘ayb-ı ‘uşât

37 (R: 53a, A: 106b)

Ey cilve-geh-i cemâli âyîne-i zât
Vey nâm-ı şerîfi zîver-i her şalavât

Tâ-ħaşr nişâr-ı ravza-i pâki ola
Hevâda abak abak taħıyyât u şalât

38 (R: 53a, A: 106b)

Ey ħüsn-i ebed fûrûğ-ı âyîne-i zât
Ĥurşîd-i cemâline dü-‘ âlem zerrât
Şal fark-ı Nazîm'e sâye-i merħametiñ
Pür tâb u tef kıyâmet olduğda ‘uşât

39 (T: 59a, R: 56a, A: 272b)

Câm-ı mey-i vuşlatı olup tevbe-şikest
Kıldı beni bir cüvân-ı tersâ-beçe mest
Dîvâne-i sûmenât-ı dîdârı olup
İtdi dili bend zülfi zünnâr-perest

40 (H: 240a, R: 321b, A: 106b)

Ey maħv-ı şükûh-ı ‘aşkı ehl-i ceberût
Lebrîz-i fûrûğ-ı miħri mülk-i melekût
Ben ħatm-i kelâm idince zikriñ umarım
Şon demde ura dehânıma müħr-i sükût

41 (H: 240b, R: 321b, A: 106b)

Ey gülbün-i bî-ħazân-ı bâğ-ı ceberût
Vey bülbül-i gülsitân-ı mülk-i melekût
Tâ kim ene efsaħ ile itdiñ kelimât
Murgân-ı risâlet itdiler cümle sükût

42 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

‘Aşķ itmiş iken dür-i sirişkim yâķût
Vaķt olmadı bir niyâza oldum mebhût
Söyletmedi la‘l-i nâbı bir bûse virüp
Yâr urdı benim dehânıma müħr-i sükût

43 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Ey la‘l-i lebi ħıızr-ı dile âb-ı ħayât
Vey ħaķķ-ı ruħ-ı pâki sevâd-ı zulümât
İtmezse saña sûz-ı derûnum te’sîr

Yansun ‘ alev-i âhım ile nâr-ı necât

44 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Bir t̂â’ifeyüz biz ki dırâz itsek dest
Ser-pençe-i ĥurşîdi ider ĥurd u şikest
Kûteh nazârân itse de taḥkîr Nazîm
Miḳdârımız olmaz yine bir vech ile pest

45 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Ḥum-ĥâne-i ‘ aşḳ içre olup bâde-perest
Oldum ḳadeḥ-i dâġ-ı dil-i zâr ile mest
Ferhâd ile ‘ aşḳ itdi beni d̂uş-be-d̂uş
Mecnûn ile ‘ aşḳ itdi beni dest-be-dest

46 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

‘ Aksi meye d̂üşdi yâr olup câm-be-dest
Timşâli daḥi o âfetiñ bâde-perest
‘ Uşşâḳı degil yeri gögi farḳ idemez
Ol çeşm-i kebûd o deñli olmuş gök mest

47 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106b)

Ey ḥilḳat-i eşyâya vücûduñ bâ‘ iş
Baḥşâyış-i her bî-kese cûduñ bâ‘ iş
Evvel âḥir selâmet-i cân u dil
Ta‘ vîz-i taḥiyyât ü d̂ürûduñ bâ‘ iş

48 (H: 240b, R: 322a, A: 103a)

Ey ẑâtı ḳadîm ü ḥalk-ı ‘ âlem ḥâdiş
Şâdî vü ġama recâ vü ḥavfi bâ‘ iş
Yâd-ı keremiyle itmedim cürm diyü
Billâh yemîn idersem olmam ḥâniş

49 (H: 241a, R: 322a, A: 106b)

Ey maġfîret-i ‘ uşâta cûduñ bâ‘ iş
Îcâd-ı dü-‘ âleme vücûduñ bâ‘ iş
Her beyti Nazîm’iñ olmaġa şekl-i d̂ürûd
Gülzâr-ı nu‘ ûtîña d̂ürûduñ bâ‘ iş

50 (H: 241a, R: 322b, A: 272b)

Bu cünbiş u bu sükûna dildir bâ' is
Şâdî vü ğam-ı derûna dildir bâ' is
Nehb-i ħired ü şekîbe dildir bâdî
Şûr u şegaf u cünûna dildir bâ' is

51 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 107a)

Ey şâh-ı rusül ħüsrev-i şâhib-mi' râc
Dünyâda vü ' uqbâda seniñ taht ile tâc
Sen şâh-ı dü-kevniñ seher ü şâm olmuş
Ĥurşîd ü kamer meclisine iki sirâc

52 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)

Ey ħaste-i ' aşka şerbet-i derdi ' ilâc
Ĥızr ile Mesîĥ o derd ile ħaste-mizâc
Luţfuñla ' aceb mi ħâhişim olsa füzûn
Muĥtâc olur kerîme dâ'im muĥtâc

53 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)

Ey şem' -i münîr-i bezm-gâh-ı mi' râc
Kâşâne-i vuşlata sirâc-ı vehhâc
Evreng-i nübüvvet üzre ey şâh-ı rusül
Levlâk libâçe vü le' amrük saña tâc

54 (H: 241a, R: 322b, A: 272b)

Tîr-efgen-i ' aşk idince kaçd-ı âmâc
Manşûruñ ider kadın kemân-ı ħallâc
Efzûn olur ıztırâbı sîm-âb gibi
Bîmâr-ı maĥabbete Mesîĥ itse ' ilâc

55 (T: 27b, H: 27b, R: 27b, A: 107a)

Ey her dü-ruĥı tâze gül-i gülşen-i rûĥ
Sevdâñ ile murğ-ı dilim olsun mecrûĥ
Leb-teşne-i şahbâ-yı ğamiñ Ĥızr-ı nebî
Dürdî-keş-i derdiñ dil ü cânıyla naşûĥ

56 (H: 241a, R: 322b, A: 103a)
Ey ğark-ı yem-i celâli şad-keştî-i Nûh
Şâdâb-ı kemâl-i kudreti gülşen-i rûh
Manzûrî dil-şikestedir câ'iz kim
Maqbûle geçe şikestî-i kâr-ı Naşûh

57 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)
Ey dâğ-ı rızâsı ' aşıkâ kâse-i râh
Lebrîz-i cünûn-ı ' aşkı şaf şaf ervâh
Mellâh-ı yem-i maħabbeti Hızr-ı nebî
Deşt-i talebinde rûh-ı ' Îsâ seyyâh

58 (H: 241b, R: 322b, A: 273a)
Tâ itmege hâdişâtı defter dem-i şubh
Aħkâm-nüvîs-i hayr u şer her dem-i şubh
Levh-i felege cilâ virüp mühre-i mihr
Tecdîd-i berât-ı diger eyler dem-i şubh

59 (H: 241b, R: 323a, A: 272b)
Ey serv-i çemân çemen-i gülşen-i rûh
Reftârî şikest-âver-i şad-kâr-ı naşûh
Bâ-ğayd-ı hayât manşıb-ı kâkülüne
Dil şabr ile Eyyûb gerek ' ömr ile Nûh

60 (H: 241b, R: 323a, A: 273a)
Germiyyet-i meyden ki bulur behre kadeh
Âteş düşürür fark-ı gam-ı dehre kadeh
Demdir olalım bülbüle-i şevk ile mest
Devr eylesün ey sâkî-i gül-çihre kadeh

61 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 103a)
Ey hâdî-i ins ü melek ü mûr u melağ
Luţf u ğazabıñ mihr ile mânende-i yağ
Bir kıt' a-i gülzâr-ı cemâlîñ firdevs
Bir bârika-i nâr-ı celâlîñ dûzağ

62 (H: 241b, R: 323a, A: 103a)

Ey râzık-ı halk-ı ‘ âlem ü mûr u melaḥ
Vey şâni‘ -i kudret-i bihişt ü dûzaḥ
Ġufrânîñ ile zünûb ey Rabb-i ğafûr
Mânend-i fûrûĝ-ı mihr ile pâre-i yaḥ

63 (H: 241b, R: 323a, A: 107a)

Ey naḥd-i dü-kevn gevher-i mihri nüh-narḥ
Vey dergeh-i kibriyâsı üftâdesi çarḥ
Teng olsa ‘ aceb mi Edhem ü Ma‘ rûf’a
Vüs‘ at-geh-i ‘ aşkıña düşüp Belḥ ile Kerḥ

64 (H: 241b, R: 323a, A: 273a)

Kâm-ı dilini ‘ ârif olan itmez telḥ
Bilmez sefer-i seyr-i Buḥârâ ile Belḥ
Mânend-i hilâl eyleyen kesb-i kemâl
Bîhûde ider mi ğurre-i ‘ ömrini selḥ

65 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107a)

Ey pâdişeh-i kişver-i irşâd meded
Feryâd-res ol bendeñe feryâd meded
İḳlîm-i dil ü cânıma nefis itdi hücûm
Bir zâr u zebûnum meded imdâd meded

66 (T: 59b, R: 56a)

Ey kâküli şâm-ı Kâdr ü ‘ ârızı ‘ îd
Vey şubḥ-ı cemâli rûz-ı nevrûz-ı sa‘ îd
Ḥavf ile recâda eyleme ser-gerdân
Ey hecr ü vişâli ‘ âşıka ye’s ü ümîd

67 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)

Ey vaşf-ı sıfâtı ḳul huvallâhu aḥad
Raḥman u Raḥîm ü Ḥayy ü Ḳayyûm u Şamed
Ma‘ mûre-i Kibriyâsınıñ ‘ arzı ezel
Mülk-i ḳıdem ü beḳâsınıñ ṭülü ebed

68 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)

Ey midḥat-i zâtı ḳul huvallâhu aḥad

Ta' rîf-i şîfât-ı pâki Allâhu'ş-şamed
Yuhyî vü mumît lem-yelid dâ'im ü ferd
Lem yûled ve lem yekün lehû küfüven aḥad¹

69 (H: 241b, R: 323a, A: 103a)
Ey 'uḳde-güşâ-yı ehl-i ḥâcât meded
Vey râzık ü kâfi-i mühimmât meded
Esrâr-ı nihânımı bilürsün dimeden
Ey 'âlim-i sırr ve'l-ḥafıyyât meded

70 (H: 242a, R: 323a, A: 107b)
Ey pâdişeh-i serîr-i mülk-i tevḥîd
Vey pâye-i câhı kürsî-i 'arş-ı mecîd
Olsañ ne 'aceb leb-â-leb nûr-ı şühûd
Mir'ât-ı cemâl-i ḥaḳsîñ ey zât-ı vaḥîd

71 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)
Ey ğurre-i ebruvânı reşg-i meh-i 'îd
Ser-germ-i fûrûğ-ı mihr-i ḥüsni ḥurşîd
Ḥayrân-ı cemâli teşne-i la' l-i lebi
Mir'ât-ı cihân-nümâ vü câm-ı Cemşîd

72 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)
Ḳâl eylemese böyle anı pûte-i derd
Zer gibi şararmazdı dil-i ğam-perverd
İtdim nazar-ı yâr ile altun işimi
İksîr-i kemâl oldu baña çihre-i zerd

73 (H: 242a, R: 323b, A: 107a)
Ṭâ' at-geh-i 'aşkıñda 'aceb mi bî-derd
Eşk ile vuzû itse dil-i ğam-perverd
Bir secde-i nâza ey şanem eylerseñ
Biñ nâşiye-i niyâzı fersûde-i gerd

¹ İhlas Sûresi'nin, "Doğurmadı ve doğmadı, O'na bir denk de olmadı." anlamındaki son ayetleri iktibas edilmiştir.

74 (H: 242a, R: 323b, A: 107a)
Ey addie vbeste iym ile u u¹
Ebrna ser-efgende ruk ile scd
Bir Çarşı hemn ayd-ı ser-i zlfndr
Çokdur dil-i  aşıda Őurt ile uyd

75 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)
Dil beste-i gs-yı siyh-ı Dvud
Cn Şifte-i arf-ı klh-ı Dvud
Bir nazrada hen-dil iken hbnı
Mm eyledi i cz-ı nigh-ı Dvud

76 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)
Gül kisve-i l ile sebük-rh -bd
Sünbül nil ab ile hk-nihd
Lle nemed-i sr ile teŐ-meşreb
b üzre semen cme sefid  dil-Őd

77 (T: 27b, H: 28a, R: 27b)
Ey Şerbet-i derdi dile dermndan elezz
Hecri gmı Şad-vuşlat-ı cnndan elezz
Hrf-i kerem htem-i la l-i pki
Bir bendee bi mülk-i Süleyman'dan elezz

78 (H: 242b, R: 323b, A: 107b)
Ey teli-i dürd-i derdi Őekkerden elezz
Zehr-i gmı sükker-i mkerrerden elezz
Dil-teşne-i  aşa Şerbet-i ddrı
 Ayn-ı tesnm  b-ı Kevşer'den elezz

79 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)
Ey Şerbet-i  aŐı b-ı hayvndan elezz
Vey drdi-i derdi dr-yı cndan elezz
Bmr-ı maabbeti olan cn u dile
Hecri gmı zev-ı vaŐ-ı cnndan elezz

¹ vbeste, R: vreste

80 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)

Ey zehr-i firâk-ı derdi dermândan elezz
Telhâbe-i ‘ aşkı âb-ı hayvândan elezz
Bîmâriyuz ol tabîb-i hüsnüñ ki gelür
Nîş-i gamı nûş-ı dârû-yı cândan elezz

81 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107b)

Ey zât-ı şerîfînde müzâhir zâhir
Ruhsârîña ser-cümle münâzır nâzır
Me ’mûr seniñ emriñe şâlih tâli‘
Maḥkûm seniñ ḥükmüñe mü'min kâfir

82 (R: 53a, A: 107b)

Maḥbûb-ı Hudâ ki mühri her zerrede var
Oldı dil o mihre zerre-i bî-miḳdâr
Hem nâzır-ı vech-i Ḥaḳ odur hem manzûr
Hem âyinedir cemâli hem âyine-dâr

83 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Ne cins-i ferîştedir ne havrâ-beçedir
Cânânım o nev-cüvân-ı tersâ-beçedir
Oldum ḳoluma alup Süleymân-ı zamân
Yavrum benim ey Nazîm ‘ anḳâ-beçedir

84 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Cân u dili kâkülüñ ki teşhîre çeker
Her bir ḥamı dûd-ı âhı zencîre çeker
Ünsiyyet iden nigâh-ı ḥûn-rîziñ ile
Âhû ise de tabî‘ at-ı şîre çeker

85 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Her dîde-i ter ki şubḥ-ı dîdâr ister
Şeb tâ-be-seḥer o dîde bîdâr ister
Naḳd-i dil ü câna derd-i ‘ aşḳ erzândır
Ammâ ki Nazîm bir ḥarîdâr ister

86 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)
Âh itmege k rkarım ki aġyâr iŖidir
Ancaġ yine nâlemi o dildâr iŖidir
K hsâr-ı maġabbet içre baŖlayan feryâda
Her demde Naz m yâr der yâr iŖidir

87 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)
Bülbül gibi her güli Ŗeverdim yetiŖ r
Her ġonca-dehâna meyl iderdim yetiŖ r
Yoġ yerlere eyvâh ‘  mr m oldu telef
Ey dil  o beni ba na ki derdim yetiŖ r

88 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)
 ignetme bu p y-m li ni gel yetiŖ r
D m ni na r zg rdır el yetiŖ r
Âh alma ki yeter r y-ı tirkeŖ gibidir
Te ’Ŗirde bed-du‘  dan evvel yetiŖ r

89 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)
‘  Ŗıġ o per -veŖi gözünden Ŗaġınur
Bir kerre nig ha ġayra bi  kez baġınur
Bir Ŗ h-ı sitem-gere es riz ki Naz m
Dil-beste-i bend-i zülfi teller taġınur

90 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)
Gözden o per  nig n la‘ lin Ŗaġınur
Eller anı ‘  ġıbet g r rse  taġınur
G Ŗından o kim fet l-i bendim çıkara
Cisminde hez r d ġ-ı ġasret yaġınur

91 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)
S sen ele alınca z m r d ġan er
La‘ lin siperin s neye çekdi g l-i ter
Her l le olup n ze-i y ġ t be-d Ŗ
Elm s zirih geydi semen ser-t -ser

92 (T: 60a, R: 56b, A: 271b)

Mecmû' a degil bu ' âlem-i ma' nâdır
Her beyti sevâd-ı a' zam-ı ma' nâdır
Tezyîn-ı suţûr-ı şafhasın seyr eyle
Emvâc-ı beyân ile yem-i ma' nâdır

93 (T: 60a, R: 57a, A: 271b)

Mecmû' a degil bu nüshâ-i kübrâdır
Her şafhası bir zebân ile gûyâdır
Elbette olur sefine deryâda Nazîm
Ammâ bu sefine içre bir deryâdır

94 (H: 242b, R: 324a, A: 103a)

Yâ Rab keremiñ umar gedâ ger keydir
' Âşîlere luţf u şefkatiñ der-peydir
Her emr-i muhâli Hâliķ u Qâdirsiñ
Maḥlûķ yanında şun' uñuñ lâ-şeydir

95 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)

Ey atlas-ı çarḥ yoluna ferş-i ḥaķîr
Gûlbang-i şalâ-yı da' veti ' âlem-gîr
Şâhenşeh-i enbiyâ vü sulţân-ı rusûl
Levlâk-evreng ü lî-ma' allâh-serîr

96 (H: 242b, R: 324a, A: 273a)

Ser-keşligi қо türâb olursuñ âḥîr
Gözlerde ḥayâl ü ḥâb olursuñ âḥîr
Mevc ur mevc ur ki sûz-ı âh-ı dilden
Ey baḥr-i güneḥ serâb olursuñ âḥîr

97 (H: 242b, R: 324a, A: 273b)

Ser-mestiz o şahbâ ile kim dil dirler
Hüşyâr da olsaķ yine қanzil dirler
Bir baḥre şinâver geçerez biz ki Nazîm
Ġarķ-âbeleri қа' rına sâḥil dirler

98 (H: 243a, R: 324a, A: 103a)

Sûdâ-ger-i diliñe reh-rev sevdâdır

Hemvâre heves-i kâr u hevâ kâlâdır
Derd olsa aña revâdır ism-i dil-dâr
Allâh o kâra müdâvim-i esmâdır

99 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Ruhsârı anıñ ki sâye-veş hâkdedir
Gün gibi maqâmı evc-i eflâkdedir
Fer' in nazar olsa i' tibâr aşlınadır
Şahbâda degil o neşve hep tâkdedir

100 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Her dâne-i eşkim dür-i nâ-yâbımdır
Müjgân-ı has ü hâr reh-i seyl-âbımdır
Hûn-âb-ı ciger dîdede pür-dâğ gönül
Ol lücce-i pür-cûş bu girdâbımdır

101 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Mâdâm o perî ki mâ'îl-i mey-gededir
'Uşşâkıñ işi raqîb ile 'arbededir
Bî-rahımlığı baña virir yâd itsem
Gûyâ ki Nazîm kalbi seng-i yededir

102 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Hüsnüñ ki seniñ bî-meded gâliyedir
Üftâdeligiñ mertebe-i 'âliyedir
Taşvîriñi yazsam yeridir ey büt-i Çîn
Deyr-i dile kim hâliyetü'l-hâliyedir

103 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Zülfüñle gönül ne şeb ki ülfet eyler
Sevdâsını mû-be-mû hikâyet eyler
Dil devr-i lebiñde turfe ser-hoşdur kim
Cem sâğarına nigâh-ı hasret eyler

104 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Zann itme gözümden eşk-i hasret dökülür
Hep sîneme aḡker-i maḡabbet dökülür

Bir gülşene geldim ki gül-i ter yerine
Dâmânıma hûnâb-ı hacâlet dökülür

105 (H: 243b, R: 324b, A: 273b)
Bir sûka mülâzımız ki ‘ irfân şatılır
Her gûşede hep cân alınur cân şatılır
Bir mertebe germ olmadadır kim dem olur
Bir zerreye biñ mihr-i dirahşân şatılır

106 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)
Ey hüsni olan feyz-resânende-i hûr
Vey zülf-i hâam-ender-hâmı pâ-bend-i şu‘ ûr
Hâğ geldi kıyâs itme debîr-i kudret
Yazmış varâk-ı ‘ârızîña sûre-i Nûr

107 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)
Ey zülfî olan hâb-geh-i fitne vü şûr
Ebrûsın iden şehper-i şâhîn-i gurûr
Bir dâma düşürdüñ ki tezerv-i dilimi
Her dânesi olmuş şerer-i âteş-i Tûr

108 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)
Şad-el-hâzer ey reşg-i perî gayret-i hûr
Tâvus gibi hüsnuñe olma mağrûr
Hep münkesirü'l-bâl-i peşîmânîdir
Murgân-ı ûlî-ecniha-i evc-i gurûr

109 (T: 60a, R: 57a, A: 275b)
Her dil ki kemâle ârzû-mend olmaz
Beñzer o nihâle kim berû-mend olmaz
‘Âşık mıdır ol ki hıdmet-i cânânda
Miskîn ü za‘if iken tenû-mend olmaz

110 (T: 60a, R: 57a, A: 275b)
Bir kerre gören o rûy-ı pür-tâbı henüz
Çeşm-i terine harâm ider hâbı henüz
Gözden şaķınan cemâl-i dildârı Nazîm

Geçmez müjesin nigâh-ı âdâbı henüz

111 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Mümtâz-ı hüsnde meyl-i her heft olmaz
Sultân-ı cihânda fikr-i zer-beft olmaz
Hürsend-i hayâl-i yâr olan hayrânî
Pây-i nazarında âmed ü reft olmaz

112 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Mestâne çekince gamzesi hançer-i tîz
Eyler nigehe füsûn ü nâz ile sitîz
Bir zâlim-i bî-amâna dûş oldum kim
Ne tâkat ü sitîz ü ne cây-ı gürîz

113 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Ey murğ-ı niyâz tâ gönülden kopmaz
Gül-deste-i nâz o nahl-ı gülden kopmaz
Elbette sebük-ser andadır bed mesti
Biñ rafl-ı girân çekilse mülden kopmaz

114 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Ol mest-i gurûra oldu peymâne-i nâz
Bir kerre ele alınmayan câm-ı niyâz
Âvîze-i gûş-ı yârdır şimdi Nazîm
Rû-kerde-i i' tibâr olan gevher-i râz

115 (T: 60b, R: 57b, A: 275b)

Ey zülf-i siyâhı pûşîş-i Ka'be-i nâz
Cân u dile ebruvânı mihrâb-ı niyâz
Gırbâl olsun vücûdı baqmazsa saña
Biñ çeşm-i haqîkat ile bir ehl-i mecâz

116 (T: 60b, R: 57b, A: 275b)

Âvâreyim ey perî-cemâlim sensiz
Dîvâneye döndüm âh zâlim sensiz
Ne mürde ne zinde haste-i hicrânım
Cânâ katı müşkil oldu hâlim sensiz

117 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107b)
Ey fahr-i cihân olmadım irşâd henüz
‘İşyân ile kâm-ı dilim ifsâd henüz
Yüzde biriniñ ‘afvına yokdur yüzüm âh
Sehv ile miât olmada aḥâd henüz

118 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)
Ey merḥameti ‘uşâtına cây-ı gürîz
Vey şefḳati bahri lücce-i ‘afv-engîz
Yâ Rab dü-cihânda ‘izzetiñ ḥaḳḳı-çün
Ḥâr itme Nazîm'i luṭf idüp eyle ‘azîz

119 (T: 63a, R: 53b, A: 108a)
Ey ‘âdet-i ‘afvı ḥâtır-ı cürm-nüvâz
Dil-rîş-i ḥaṭâya şefḳati merhem-sâz
Miḥrâb-ı şefâ‘ atin yeter kıble bize
Ey dergeh-i luṭfi Ka‘be-i ehl-i niyâz

120 (H: 243b, R: 325a, A: 103b)
Ey nâ’ire-i ‘inâyeti nîrân-sûz
Vey bâriḳa-i hidâyeti ‘işyân-sûz
Yaḳsun dilimi fûrûğ-ı mihriñ yâ Rab
Olsun eṣeri derûn-güdâz u cân-sûz

121 (H: 243b, R: 325a, A: 108a)
Ey nûr-ı ziyâ-güster-i kâşâne-i râz
Vey şem‘-i serâ-perde-fürûz-ı i‘câz
Bezm-i ğam-ı ‘aşkıñda yanup yaḳılayım
Pervâne gibi olsun işim sûz u güdâz

122 (H: 243b, R: 325a, A: 274b)
Devriñde pür olsa nola ey mâye-i nâz
Eṭfâl-i ḥaḳîḳatle debistân-ı mecâz
Olmazdı ḳalem-gîr-i ḥaṭ-ı ḥarf-i vişâl
Ser-şafḥa-i nâz olmasa âhâr-ı niyâz

123 (H: 244a, R: 325a, A: 274b)
Ey  urresi Ő riŐ-fiken   arbede-s z
Vey  amzesi  aŐık-k Ő   a y r-n v z
B ny d iden eyv n-ı bülend-i n z n 
İtmiş beni ferşinde an n   k-i niy z

124 (H: 244a, R: 325b, A: 274b)
Bulsa nola z b ey b t-i Ő h-ı  ann z
Reyh n-ı niy z ile güle g Őe-i n z
Bir Ő ha es rim ki ser-i n zında
Olmuş g l-i teslim   r z  d  -ı niy z

125 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)
Ferh d ile Ő r n gibi ey m ye-i n z
Birbirimize eyleyelim n z u niy z
Leyl  ile Mecn n idi Ő h ile ged 
Biz de olalım  a  ne-i Ma m d u Ay z

126 (H: 244a, R: 325b, A: 274b)
Biz Őo bet-i yek-demi  an met bilürüz
Deh-r ze g l-i  ay tı fırsat bilürüz
Biz gevher-i nu k  vermez z kevneyne
B z r-ı sühanda kadr   kıymet bilürüz

127 (R: 325b, A: 275a)
Biz  aŐık   am-perveriŐinden bilürüz
Derd ehlini alış veriŐinden bilürüz
Her Ő de-ru a Şarf-ı nig h eylemez z
Biz  yineyi gösteriŐinden bilürüz

128 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)
Geh d de-i terden eşk-i  asret d keriz
Geh fark-ı dile   k-i mel met d keriz
Giry n olsa  o Ő h i  n p y-ı dile
Hep r ze-i elm s-ı ned met d keriz

129 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)

Biz neyyir-i ‘ irfân-ı sipihr-i hüneriz
Biñ kâna deger her birimiz bir güheriz
Âsîb-i hazânından emîiniz dehrîñ
Biz bâğ-ı maḥabbetde nihâl-i digeriz

130 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)
Biz meclis-i ğamda câm-ı ḥasret çekeriz
Meydir diyü ḥûnâbe-i fûrkat çekeriz
Bir ḥarf alınmaz deheninden yârîñ
Bîhûde hemân yoğ yere zaḥmet çekeriz

131 (H: 244b, R: 326a)
‘ Aks-i ruḥuña dilde mekân eylemişüz
Vîrânede gencîne nihân eylemişüz
Cânâ dili lebrîz-i cemâliñ ideli
Âyînemizi âyine-dân eylemişüz

132 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)
Külḥan-geh-i ‘ aşkıñ olalı menzilimiz
Zâhir mi degildir saña sûz-ı dilimiz
Bir kâfileye refîk-i râhız ki Nazîm
Pür-âteş-i dil çekilmede maḥmilimiz

133 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)
Biz mest-i ser-endâz-ı şarâb-ı ‘ aşkıız
Peymâne-be-kef rind-i ḥarâb-ı ‘ aşkıız
Biz her birimiz bir yem-i gevher-bârız
Hep ser-be-girîbân-ı seḥâb-ı ‘ aşkıız

134 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)
Biz murğ-ı nevâ-senc-i bahâr-ı ğaybız
Mergûle-serâ-yı gülşen-i lâ-raybız
Açılmazız ağıyâra velî ğonca-şifat
Leb-beste-i ḥâmûş u ser-ender-ceybiz

135 (H: 244b, R: 326a, A: 274b)
Biz devr-i felekde ğün gibi meşhûruz

Çün câm-ı cihân-nümâ ser-â-ser nûruz
Bir câm yapar hâtır-ı vîrânemizi
Hem künc-i harâbâtda hem ma' mûruz

136 (T: 63a, R: 53b, A: 108a)

Ey şems ü kamer tenûr-ı mihrinde kabes
Sîmurğ-ı simâţ derd-i 'aşkında meges
Olmuş o hıdîv-i enbiyâ vü rusülün
Kevneyn kaţâr-ı kibriyâsında ceres

137 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 108a)

Ey kulzüm-i kadriñde felekler kef ü has
Vey sâha-i şanıñda zemîn gerd-i ehas
Dergâh-ı kemâliñde Süleymân hâdim
Sîmurğ ser-i hân-ı celâliñde meges

138 (H: 244b, R: 326a, A: 103b)

Ey sâha-i kudretinde 'âlem kef-i has
Kevneyn kaţâr-ı şun' una iki ceres
Dâne-keş-i kişt-i cûdı mûr ile melağ
Rûzî-ğor-ı hân-ı luţfi murğ ile meges

139 (H: 244b, R: 326a)

Ey şems ü kamer tenûr-ı mihrinde kabes
Vey hân-ı mağabbetiñde sîmûrğ meges
Mümkin mi derûn-ı dilde ketm-i 'aşkıñ
'Ankâya olur mı cilve-geh teng kafes

140 (H: 245a, R: 326b, A: 275b)

Derdâ derdâ hezâr hayf u efsûs
Ġafletle şabâh u şâm oldum me'nûs
Ġuş-ı dilimi girân idüp hâb-ı huşûr
Ne şavt-ı ezân resîde ne bang-i ħorûs

141 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

'Aşk ile olup sirişte âb u gil-i Kays
Hâmûn-ı mağabbet oldı ser-menzil-i Kays

albimde nola yer eylese yâr Nazîm
Leylâya siyâh-hâne idi dil-i ays

142 (T: 28a, H: 28a, R: 28a, A: 108a)
Ey Őâhsüvâr-ı Medenî far-i ureyŐ
Sultân-ı zafer ayl-i Şeh-i nuşret-ceyş
İtsün dil-i Şahbâ-yı ğamiñ Şîrîn-kâm
ekdirme firâiñla meded telî-i ‘ayş

143 (T: 60b, R: 57b, A: 108a)
Ey dil yûri durma Hızr-ı tevfia yetiş
Var ıdmet-i âr-yâr-ı Őıddîa yetiş
Kâmillere pey-rev ol bilüp noŐanıñ
Taklîd ile ey Nazîm taîa yetiş

144 (T: 61a, R: 57b, A: 276a)
Dil rişte-i ülfeti urup el kırmıŐ
Peyvend-i ‘alâayı muaŐsal kırmıŐ
ayd-ı ser-i zülfi dil-rübâdan gemiŐ
Dîvâne-i cünûn ile ‘aceb tel kırmıŐ

145 (T: 61a, R: 57b, A: 276a)
Bir dilber-i ser-terâŐa oldum ki terâş
Mir’ât-ı ruında nad-i cân vaf-ı telâş
Ŝâın ŐığamıŐ elinde tîğ-ı ser-tîz
Ol dilber-i ser-terâŐa egsem nola baş

146 (H: 245a, R: 326b, A: 103b)
Ey râtime-hâr-ı cûdı Şâh u dervîş
Rezzâ-ı ğıdâ-dehende-i bî-kem ü bîş
Ber-ı ğazabıyla zehr olur lezzet-i Şehd
Feyz-i keremiyle nûş olur zamet-i niş

147 (H: 245a, R: 326b, A: 108a)
Ey bezm-gehi serîr-i Şâhâne-i ‘arş
Mişkât-ı cemâli Şem‘-i kâşâne-i ‘arş
Lebrîz-i fûrûğ-ı nûr-ı üsnûñ olalı

Ervâh-ı muḳaddes oldı pervâne-i ‘arş

148 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Gülzâr-ı maḥabbetiñ güli şolmaz imiş
Âsîb-i ḥazân ile fenâ bulmaz imiş
Cân virmek imiş devâsı derd-i ‘aşkıñ
Bîmâr-ı maḥabbete ‘ilâc olmaz imiş

149 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Mektûbını dil yâra mükellef yazmış
Ḳaddini kemân sînesini def yazmış
Ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı cânâna niğâh eyle Nazîm
Sultân-ı ḥüsn deftere maşraf yazmış

150 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Ḥarc eyledi cân naḳdini sûdâ-ger-i hûş
Bu ḥüsn ile cânân olalı ‘işve-fürûş
Zencîre-i zülfi beni Mecnûn itdi
Bir Leylî-i devrâna yine oldum dûş

151 (H: 245b, R: 327a, A: 276a)

Ben mest-i mey-i ‘aşḳam u bî-vehm ü telâş
Zâhid göricek ‘aybım ider ta‘n ile fâş
Bâlîn-i serimdir der-i meyḥâne-i ‘aşḳ
Ta‘n eylesün kim doḳunur başına taş

152 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108a)

Ey şadr-nişîn-i ḥarem-i ḥâşü'l-ḥâş
Dergâhı ‘uşât-ı ümeme cây-ı ḥalâş
Eyle beni de şinâver-i ḳulzüm-i ‘aşḳ
Olsun dil ü cân baḥr-i ğamiñda ğavvâş

153 (H: 245b, R: 327a, A: 103b)

Ey bârgehi mülâzımı ‘âm ile ḥâş
Bâb-ı keremi ‘uşâtına cây-ı ḥalâş
Ser-geşte Nazîm'i ḳulzüm-i luṭfuñda
Bulsun güher-i merdân ile ğavvâş

154 (H: 245b, R: 327a, A: 108b)

Ey nazm-ı nu'ûtı zîb-i dîvân-ı kaşas
Ben zâra nola Nazîm olursa maḥlaş
İmzâ-yı kabûle mazhar it 'aşkıñda
Mühr-i mihriñ şaḥîfe-i cânıma baş

155 (H: 245b, R: 327a, A: 276a)

Ey çâh-nişîn-i derdi bî-fıkr-i ḥalâş
Zencîr-keş-i maḥabbeti 'âm ile ḥaş
Gûş itse eger terâne-i 'aşkıñ ide
Nâhîdi nevâ-yı sâz-ı mihriñ rakḳâş

156 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey serv-i İrem-gülşen ü firdevs-riyâz
Kevşer çemen-i 'izzetiñe âb-ı ḥıyâz
Bulsun şeref-i rütbe-i imzâ-yı kabûl
Luḫfuñla sevâd-ı 'amelim eyle beyâz

157 (H: 245b, R: 327a, A: 103b)

Dergâhıña yâ Rab eyleyem ḥâlimi 'arz
Ḥâl-i dil-i mübtelâ vü meyyâlimi 'arz
Sen merḥamet eyle eyleyem şekve-künân
Nefsım gibi bir sitem-ger ü zâlimi 'arz

158 (H: 245b, R: 327a, A: 108b)

Ey gülbün-i bî-ḥazân-ı levlâk-riyâz
Gülzâr-ı vücûdı lî-ma' allâh-ḥıyâz
Tezyîn-i şaf-ı nu'ûtuñ itdikçe olur
Râyât-ı şenâña ser-'alem yâ Feyyâz

159 (H: 245b, R: 327a)

İtsem nola ḥasb-i ḥâli senden saña 'arz
Ḥâl-i dil-i pür-melâli senden saña 'arz
Ey şâh-ı ḥüsn Nazîm'e dâd it ideyim
Derdiñle o pâ-y-mâli senden saña 'arz

160 (R: 320a)

Ey bâ' is-i hilkat-i semâvât ile arz
Vey sâha-i ' izzetinde ne tûl u ne ' arz
Kıl nokta-i ' afv ile benim ' aybımı gayb
Ahvâlimi eyledikçe sulţânıma ' arz

161 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey bezm-i ğamiñ reşk-i tarab-ġâh-ı neşât
' Ayyâş-ı mey-i miñnetiñe ' aşk-ı bisât
Vaşfında edâ eylemeye biñde birin
Bîçâre Nazîm itse ne deñli ifrât

162 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Ey nâme-tırâz-ı şun' -ı bî-ġâme vü ġaţ
Menşûr-nüvîs-i ġükm-i bî-ġarf ü nuġaţ
Ey ġayy-i ġadîm ġudretiñ ' âleminiñ
Ne evveli var ne âġiri var ne vasat

163 (H: 246a, R: 327b, A: 108b)

Ey muşhaf-ı vaşf-ı zâtı bî-ġarf-i ġalaţ
Levlâke le' amrük ile ol muşhafa ġaţ
Bir satırına itmeyüp kifâyet dükene
Ser-şafha-i cûdîña nücûm olsa nuġaţ

164 (H: 246a, R: 327b, A: 276b)

Ey bezm-i ġamında cân u dil ferş-i bisât
Maġmûrına yâd-ı la' li şahbâ-yı neşât
Nev-ġâfile-i cemâliñe itme ġurûr
Çoġ ġâce-i ġüsn gördi bu köhne ribât

165 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey cân u dilim derd ü ġamiñdan maġzûz
Ölmek reh-i ' aşkıñda ezelden melġûz
Sevdâñı Nazîm ġalbine naġş itmiş
Olsa yeridir derûnı levġ-i maġfûz

166 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Yâ Rab   amelim idüp riyâdan ma f z
Kıl harf-i zebânımı  atâdan ma f z
Anca  dil   cânıma  amıñ m nis olup
Cân u dilim eyle mâsivâdan ma f z

167 (H: 246a, R: 327b)

Ey c n u dil  lfet-i  amından ma z z
Derd-i  am-ı   a kı c n u dilde ma f z
Yo dur l gat-ı Ően na  ad elsinede
Na  tıñ nola olsa  ne  ne melf z

168 (H: 246a, R: 327b, A: 276b)

 tse ne   aceb Naz m-i  o -demden  az
Eyler o per -cem lim  demden  az
Dil- astesiyem lebinden emsem dirdim
 tse o  ab b-i c nım em semden  az

169 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey n r-ı il hiye cem liñ ma la 
Ru s r na  ur id-i mel hat b r a 
Va fıñ yazanıñ kalem-ter sına olur
 a  a ki hil liñ  st h nı ma ta 

170 (T: 61a, R: 57b, A: 271a)

Ey ebla -ı lu f u c dı p r-cünbiş-i nef 
B -t b -i p y-ı r hatım olmadı def 
 ak-i deri e f t de d  d m Őahım
Bir esb ile eyle  akden bende i ref 

171 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Ey r zı -ı  al  olan  ak m-i Ő ni 
Fazlı la ba a  m  virüp kıl k ni 
B z r-ı   at da virdim it y  Mu  t 
Kıl kesb-i  at dan zikrimi y  M ni 

172 (H: 246b, R: 328a, A: 108b)

Ey encümen-i nübüvvete  al  ati Şem 

Ervâh-ı rusûl cemâliniñ şem'ine cem'
Ey şem'-i risâlet enbiyâ cem' olalı
Ne mişliñi gördi göz ne gûş eyledi sem'

173 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Mihr-i seher-i murâdım oldu tâli'
Hağ ahter-i bahtım itdi bedr-i lâmi'
Kesdi elini Nazîm ümîdimden ye's
Bî-kesligim oldu şimdi seyf-i kâti'

174 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Ey dil nice bir bu zillet-i hırş u tama'
Sa'y eyle ğinâ-yı kalbe oldur enfa'
Ahbâbı melûl u düşmeni eyleme şâd
Şabr eyle belâya itme izhâr-ı feza'

175 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Ey nâme-i hüsne ebruvânı maṭla'
Dîvân-ı cemâle hatt-ı la'li maḳṭa'
Ser-şafha-i dehre kâmet-i mevzûni
Ma'nâ-yı kıyâmet ile pür bir mıṣra'

176 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey nergisiniñ vâlihi kuhl-i mâ-zâğ
Gülzâr-ı şenâsında le'amrûk gül-i bâğ
Şâyeste eger rûfû-ger-i zaḥm-ı ğamıñ
Zer-târ-ı şu'â'-ı mihri eylerse penâğ

177 (H: 246b, R: 328a, A: 103b)

Ey sûz-ı maḥabbetle her lâlede dâğ
Şemşîr-i ğamıyla şerha şerha gül-i bâğ
Her cüz'üm olunca kül yanup yaḳılayım
Yâ Rab beni bezm-i 'aşkıña eyle çerâğ

178 (H: 246b, R: 328a, A: 109a)

Ey meş'al-i câhı lî-ma'allâh-fürûğ
Levlâk o tâḳ-ı 'izzet ü şânına tûğ

Sensin haqqâ ki şâdıku'l-va' dü'l-emîn
Zâtında zebân-bürîdedir ehl-i dürûğ

179 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

‘Arz itme seriñde sînede yer yer dâğ
Yağ lâle gibi diliñde bir aḡker-i dâğ
Envâr-ı şühûda cümleten çeşm olmayız
Mir’ât-ı dil olmadıqça ser-tâ-ser dâğ

180 (T: 28b, H: 28b, R: 28b, A: 109a)

Ey şâh-ı kerem-kâr u keşîrü'l-elḡâf
Fermân-ı şerî‘ atıñ revân-ı ḡâf-be-ḡâf
Lebbeyk zenân-ı Ka‘ be-i kûyuñ bir gün
İtsem nola iḡrâm-ı maḡabbetle tavâf

181 (H: 247a, R: 328b, A: 104a)

Ey vâlih-i künh-i zâtı erbâb-ı vuḡûf
Her dilde şıfâtı gûne gûne mevşûf
Faḡr-i dü-cihân ki mâ-‘ arefnâk didi
Ta‘ rîfiñ iden ne söylesün yâ ma‘ rûf

182 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey ‘arş-ı berîne sâye-endâz-ı şeref
Vey taḡt-ı revân-ı şâh-râhı refref
Ḳurbânî-i ‘aşḡıñ olmağa ins ü melek
Arz ile semâda muntazırdır şaf şaf

183 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey ser-‘ alem-i ḡaddiñe ḡüsnüñ muşḡaf
Vey tîr-ı ḡam-ı ‘aşḡıña her sîne hedef
Ḡamzeñ ki ide ifâde-i nüşḡa-i nâz
Eḡfâl-i müjeñ ta‘ allüm eyler şaf şaf

184 (H: 247a, R: 328b, A: 276b)

Aldı dili düzdîde-nigâh-ı Yûsuf
Ḳul itdi beni çeşm-i siyâh-ı Yûsuf
Dil mâ’il olup ḡaldı zenaḡdânında

Oldum yine üftâde-i çâh-ı Yûsuf

185 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109a)

Ey pâdişeh-i mesned-i mülk-i taḥkîk
Maḥbûb-ı ilâhî vü ḥudâvend-i şefîk
Olmuş ḥarem-i şer'îne erkân-ı çihâr
‘Osmân u ‘Ömer Ḥaydar u Şiddîk-i ‘atîk

186 (T: 61a, R: 57b)

Bir sîne mi var ki çâk çâk itmez ‘aşk
Bir dil bulunur mı derd-nâk itmez ‘aşk
Dildârı şaḳınsa dîdeden dil ne ‘aceb
Zîrâ ki kabûl-i iştirâk itmez ‘aşk

187 (T: 63a, R: 53b, A: 109a)

Ey pâdişeh-i ḳalem-rev-i rü’yet-i Ḥaḳ
Vey kişver-i câhına dü-‘âlem mülḥaḳ
İkrâr-ı nübüvvetinde olmuş ezeli
Her mû bedenimde bir zebân-ı şadaḳ

188 (H: 247a, R: 328b, A: 104a)

Raḥm itse nola bükâmıza ḥazret-i Ḥaḳ
Zîrâ ki odur ‘uşâta erḥam-ı eşfaḳ
Yâd-ı keremiyle eylemek mümkündür
Bir eşk ile heft-dûzaḥı müstaḡraḳ

189 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey mihr-i sipihr-i ḳurbet-i ḥazret-i Ḥaḳ
Vey neyyir-i ḥüsni nûr-ı Ḥaḳ'dan müştâḳ
‘Afv eyle ḳuluñ Nazîm-i zârîñ cürmin
Bir bende-i bî-kesiñdir olsun mu‘taḳ

190 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey ḥâl-i ‘uşâta raḥmet ü şefḳati çok
Muḥtâcî simât-ı cûdınıñ aç ile toḳ
Her bî-kesiñ istinâdı bir kimseyedir
Senden ḡayrı bu bî-kesiñ kimsesi yok

191 (H: 247b, R: 329a, A: 276b)

Terk-i ser imiş ‘ aşıkâ âsâyiş-i ‘ aşk
Cân virmek imiş zîver ü ârâyiş-i ‘ aşk
Ey ‘ aql-ı tenük zarf degildir kârîñ
Çâk dilde olur olursa güncâyiş-i ‘ aşk

192 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

Teslîm-i kef-i irâde-i ‘ aşk olduk
Pây-ı ğama ser-nihâde-i ‘ aşk olduk
Ġayra nola‘ arz-ı ihtiyâc eylemesek
Biz dest-güşâ-yı dâde-i ‘ aşk olduk

193 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

Cânım dimege yanımda cânânım yok
Gûyâ ki füsürde kâlebim cânım yok
‘ Aşk itdi beni za‘ if sen söyle Nazîm
Derdim diyemem tabîbe dermânım yok

194 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109a)

Ey şâh-ı rusül hayl-i serîr-i levlâk
Maĥbûb-ı ĥarîm ĥarem-i İzid-i pâk
Giryân giryân naşîb olur mı bir gün
Ġabriñde yüzüm sürüp diyem rûhî fidâk

195 (T: 61a, R: 58a, A: 109a)

Ey seyyid u sa‘ d ĥâk-bûs-ı ĥademiñ
Vey çeşm-i fuĥûle sürme gerd-i ĥaremiñ
Olsam yeridir mülâzım-ı ĥâk-i deriñ
Lâzım baña iltizâm-ı bâb-ı keremiñ

196 (T: 61a, R: 58a, A: 271a)

Ey farĥ-ı ümîd tâc-dâr-ı himemiñ
Vey pây-ı taleb devân-ĥân-ı ni‘ amîñ
Abdâl-şıfat bürehne-ser ĥalmam eger
Destârımı tâzelerse dest-i keremiñ

197 (T: 61a, R: 58a, A: 277a)

‘Uşşâka nedir bu cevri-hâtır-şikenîñ
Feryâd elinden ey cefâ-pîşe seniñ
Üftâdesine muhâl imiş râh-ı necât
Kıanlı kıuyudur meger ki çâh-ı zekânîñ

198 (T: 61b, R: 58a, A: 277b)

Hoy-gerde ruhuñ ki bî-nikâb eylersiñ
Sîm-âbı da vakf-ı ıztırâb eylersiñ
Kim söyleşür ey perî nigâhıñla seniñ
Sen ğamzeñe mest iken ‘itâb eylersiñ

199 (H: 247b, R: 329a, A: 104a)

Ey ‘aşkı delîl-i meslek-i her sâlik
Mülk ü melekûta hazretiñdir mâlik
‘Âlem hâdiş kıadîm ü bâkî sensin
Zâtıñ mevcûd külli şey’in hâlik

200 (H: 247b, R: 329a, A: 104a)

Ey dergehiniñ mülâzımı ins ü melek
Sergeşte-i mihri mâh u hürşid ü felek
Gelmezdi vücûda olmasa maħbûbuñ
İns ü melek arz ile felek baħr ü semek

201 (H: 247b, R: 329a, A: 109a)

Sensin şeref-i zâtıñı derrâk seniñ
Şerħ eyleyemez şifâtıñ idrâk seniñ
‘Unvân-ı kitâb-ı midħatiñ olmuş ezel
Levlâke lemâ-ħalaqtü'l-eflâk seniñ

202 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

‘Aşķ oldu şarâbı kıadeħ-i sâdemiziñ
Cem ayağıñıñ toprağıdır bâdemiziñ
Mestiz o mey-i şâf ile kim kıayd-ı ħumâr
Olmaz keder-i meşrebi âzâdemiziñ

203 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)

Tâ eyledi ‘aşk kilk-i hükmin taḥrîk
Saṭr oldı tenimde üstühân-ı bârîk
Yer yer aña âteş-i derûn-ı dilden
Oldı dökilen şerâre mânende-i rîk

204 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)
‘Uşşâka olup sevâd-ı baḥtı temlîk
Elbette olur şabâḥı şâm-ı târîk
Ger olsa berât manşıb-ı ṭâlî‘ine
Ṭuğrâ meh-i nev kalem şihâb encüm rîk

205 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)
Ḥâl-i dili bî-vefâ nedir bilmezsiñ
Bîgânesiñ âşinâ nedir bilmezsiñ
Ağyâr olur nevâzişinden dil-şâd
Hiç ḥâtır-ı mübtelâ nedir bilmezsiñ

206 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)
‘Âlem bilür ey çarḥ-ı denî dîn idügün
Devriñ gibi her demde diğeri-gün idügün
Bu ḥoḳḳa-i mînâda bu keyfiyyet ile
Bilmez mi gören seni ne ma‘cûn idügün

207 (H: 248a, R: 329b, A: 277b)
Kâr eyledi câna ḥasret-i ğamzeleriñ
Ey kâş olaydı ḥâl-i dilden ḥaberiñ
Ey mest-i ğurûr âteş-i ḥasret ile
Yağdıñ ciger-i Nazîm'i yansun cigeriñ

208 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109b)
Ey mefḥar-i kâ‘inât vey faḥr-i rusûl
Şâhenşeh-i enbiyâ vü hâdî-i sübûl
Levlâke lemâ ḥalaḳtü'l-eflâk seniñ
Ḥüsnüñ gülüne ezelden olmuş bülbül

209 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)
Ey ğâşiye-ber-düş-ı Burâkı Cibrîl

Meddâhı Hudâ midhâti naşş-ı tenzîl
Sîr-âb-ı zülâli kerem-i Hızır u Mesîh
Mihmân-ı simât-ı ni' amı rûh-ı Halîl

210 (T: 61b, R: 58a, A: 277b)

Bir hânde ider yılda diyü şâhid-i gül
Dâ'im aña feryâd idüp ağlar bülbül
Hâli bu imiş bülbül-i zârla gülün
Sen ister iseñ ağla gönül ister gül

211 (T: 63a, R: 53b, A: 109b)

Ey mefhar-ı kâ'inât vey fahr-i rusül
Vey bedreka-i 'uşât hâdî-i sübül
Devletle olur ne cânibe 'azm itseñ
Hâk-i kademiñ fütâdesi cevher-i kül

212 (H: 248a, R: 329b, A: 104a)

'Aşkıñla dili ilâhî kıl pâ-der-gil
Derd-i gamiñ eylesün dem-â-dem hâşıl
Bir naqd ile vir gınâ ki olsun yâ Rab
Her demde metâ'-ı derdiñiñ tâlibi dil

213 (H: 248a, R: 329b, A: 109b)

Ey mihr-i ezel şa' şa' a-i şubh-ı kemâl
Vey mâh-ı ebed bâriqa-i şâm-ı vişâl
Kaldım şeb-i tîre-i haţâda kerem it
Kurtar beni bir cevâb ile rûz-ı su'âl

214 (H: 248b, R: 330a, A: 109b)

Ey her dü-cihâna şâh olan fahr-i rusül
Mevcudâtıñ penâhı hâdî-i sübül
Tâ haşr gül şifâtıñı vaşf itsün
Gülzâr-ı şenâña kıl Nazîm'i bülbül

215 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Tağdîr-i ilâhîde şağın itme cedel
Besdir saña lâ yüs'elü ammâ yef' al

Mağsûdîni âhir virir Allâh Nazîm
Sen eyle hemân sa‘yiñi meşkûr evvel

216 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)
Her mübhem olan müşkili ‘aşk eyler hal
Ur ‘aşk ile mir’ât-ı derûna şaykal
Var âhirini aña kıyâs it ki Nazîm
Terk-i ser ola lâzime-i ‘aşk evvel

217 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)
Bülbül gibi geh zâr u nizâr-ı ‘aşk ol
Gül gibi gehî zîb-i bahâr-ı ‘aşk ol
Tûfî gibi hod-bîn olup olma dem-sâz
Hem âyine hem âyine-dâr-ı ‘aşk ol

218 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)
Ġamdan ki yanup kebâb olursuñ ey dil
Dâğ-ı dil-i ıztırâb olursuñ ey dil
Şerh olsa ġamıñ bu tengî-i hâtır ile
Bir nokta iken kitâb olursuñ ey dil

219 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)
Ser-levha-i esrâr-ı dil-ârâdır dil
Hall olmada ammâ ki mu‘ammâdır dil
Vâşıl degil esrâr-ı dile ehl-i hikem
Âlûde-i şad-derd-i müdâvâdır dil

220 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)
Dil tîr-i müjeñle oldı ġırbâl-mişâl
Biñ çeşm ile itmege temâşâ-yı cemâl
Cânân ile ittihâd iden lâbüd olur
Âyine-şifat ser-â-ser âġûş-ı vişâl

221 (H: 249a, R: 330b, A: 271b)
Hurrem Çelebi ol ki Hudâ-yı müte‘âl
İtmiş dil-i dânasını pür feyz-i kemâl
Bir mertebede Mânî-i kilik-i teri kim

Kaşd itse ser-i mûda ider naqş-ı hayâl

222 (H: 249a, R: 330b, A: 271a)

Ey süfre-i dâru'n-ni' am-ı luṭfa ḫalîl
Vey çeşme-i feyz-i keremi dehre sebîl
Bu beyt-i mu' allâda gören zâtıñı dir
Ḥurşîd şeref burcuna itdi taḫvîl

223 (R: 320a)

Ey âyine-dâr-ı rü'yet-i Rabb-i cemîl
Bî-vâsıta maḫrem-i ḫarem-gâh-ı celîl
Kâşâne-i Kibriyâsı ḫuddâmı süruş
Cârû-keş-i bezmi şehper-i Cebrâ'îl

224 (T: 61b, R: 58a, A: 110a)

Ey şems-i şeref-maṭla' u bercîs-maḫâm
Nâkış ḫuluñum mâh-şıfat şubḫla şâm
İdbâr tenezzülde teraḫḫîde ma'âş
Noḫşânıma baḫmazsañ işim oldı tamâm

225 (T: 61b, R: 58a, A: 110a)

Ey ehl-i niyâz bârgâhıñda muḫîm
Vey râtibe-ḫâr-ı dergehiñ cân-ı Nazîm
Vaşf-ı şıfatıñ vazîfe olmuşdur aña
Demdir ki ala vazîfesin 'abd-i ḫadîm

226 (T: 61b, R: 58b, A: 278a)

Mağrûruñ olursa ḫâtırını kibr ile germ
Sen eyle derûn-ı saḫtını rıfḫ ile nerm
Bir vech ile ḫüsn-i zindegânî ḫıl kim
Gülgûn-izâr-ı i'tizâr olmaya şerm

227 (T: 61b, R: 58b, A: 104a)

Her şubḫ u mesâda kârımız ğaflet ü nevm
Baḫsañ bize beñzemez cihânda bir ḫavm
Hep ḫâ'il-i Lâ ilâhe illallâh'ız
Ne ḫac ne zekât ü ne şalât ile ne şavm

228 (T: 61b, R: 58b, A: 278b)

Berhem-zen-i hânümân-ı cânsın zâlim
Berķ-efgen-i ħırmen-i cihânsın zâlim
İzhâr-ı tebessümüñde düşünâm ħafî
Mazlûm-nümâ vü bî-amânsın zâlim

229 (T: 62a, R: 58b, A: 278b)

Bâr-ı ğam-ı ‘aşķ ile nizâr oldı tenim
Zâ‘ f ile henûz nâle döñdi bedenim
Bâzû-yı maĥabbet ile ceyb-i dilimi
Bir pençe-i âfitâb çâķ itdi benim

230 (T: 62a, R: 58b)

Leb-rîz-i şarâb-ı vaşl-ı cânân oldum
Çün şîşe-i pür-terâveş-i cân oldum
Dil pür-tef-i ‘aşķ dîde pür-eşķ Nazîm
Gûyâ ki hemân tennûr u tûfân oldum

231 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109b)

Ey seyyid-i kevneyn olan sultânım
Ķurbân olsun yoluñda başım cânım
Bârân-ı şefâ‘ atle budur ümmîdim
Maĥv ola sevâd-ı defter-i ‘işyânım

232 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)

Ey nâşiye-sây-ı dergehi ĥaş ile ‘âm
Levlâk libâce lî ma‘ allâh-maķâm
Olmuş ser-i kûyı beyt-i ma‘ mûr gibi
Biñ vech ile cebhe-zâr-ı ervâĥ-ı kirâm

233 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)

Ey dil nice bir dürûĝ lâf eyleyelim
Gel va‘ demize yeter ĥilâf eyleyelim
Sa‘ y ile varup o Ka‘ be-i cân-ı ĥaremin
İĥrâm-ı niyâzla tavâf eyleyelim

234 (T: 57b, R: 54a, A: 109b)
Sıdk ile niyâz-nâmemiz irgürelim
Hâcetlerimiz kabûl olur mı görelim
Tevfîka olup refîk cân ile Nazîm
Hâk-i der-i hâzrete varup yüz sürelim

235 (T: 57b, R: 54a, A: 110a)
Fâhr-i dü-cihâna 'arz-ı efsûs idelim
'Aşk ile dili çerâğ u fânûs idelim
Şâyed ki ola günâhımız 'afv Nazîm
Dâmân-ı şerîf-i hırkasın bûs idelim

236 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)
Hergiz ne esîr-i nemed ü tâc olayım
Manşûbe-i devletde ne Leclâc olayım
Yâ Rab beni muhtâcîña muhtâc itme
Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım

237 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)
Yâ Rab saña şâyeste benim yok 'amelim
Tâ'at u 'ibâdetde tehî iki elim
Dellâl-i ser-i çârsû-yı ma'şiyetem
Bâr-ı elem-i sehv ü ha tâ bükdi belim

238 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)
Yâ Rab kalem-i 'afv ile ma'v it zelelim
Luţfûnla beyâz eyle sevâd-ı 'amelim
İtsün anı üşkûfte nesîm-i tevfiğ
Pejmürde koma gonca-i bâğ-ı emelim

239 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)
Yâ Rab baña gösterme zevâl-i bahtım
Günden güne bedr eyle hilâl-i bahtım
Pür-gâliye vü gâze-i iqbâl olsun
Meşşâta-i luţfuñla cemâl-i bahtım

240 (H: 249a, R: 330b, A: 278a)

Ârastedir kabâ-yı şihhatle benim
Sîr-âb zülâl-i 'âfiyetle bedenim
Kâdir degilem ki bir demîñ şükriñ idem
Her mû bedenimde bir zebân olsa benim

241 (H: 249b, R: 331a, A: 110a)
Olsa nola ey hâtm-i rusûl şâh-ı kerîm
Levh-i serime naqş-ı nigîn teslîm
Müher-i dile hakkâk-i kazâ yazmış ezel
Hâk-i kâdem-i seyyid-i kevneyn Nazîm

242 (H: 249b, R: 331a, A: 109b)
Meddâhîñ iken seniñ Hudâ ben ne diyem
Vaşşâf-ı şifâtîñ enbiyâ ben ne diyem
Evşâfîña şaf-keşide ervâh-ı kirâm
Ey hâce-i kâ'inât ya ben ne diyem

243 (H: 249b, R: 331a, A: 271a)
Ey hân-ı felek-kevkebe vü mihr-gulâm
Nâkış kuluñam mâh-şifat gerçi müdâm
Esbâb-ı terakķide tenezzülde ma'âş
Noqşânıma bakmazsañ işim oldu tamâm

244 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)
Biñ cân ile ben bâde-perest-i 'aşkam
Sermest-i mey-i bezm-i elest-i 'aşkam
Ben dürdî-i peymâne-i derdiñ çekdim
Gavgâ-yı kıyâmetde de mest-i 'aşkam

245 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)
Ben mest-i müdâm-ı bâde-i 'aşk oldum
Bezm-i gama pâ-nihâde-i 'aşk oldum
Yârîñ çille-i maħabbetiñde şeb u rûz
Kaddim ham olup kepâde-i 'aşk oldum

246 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)
Lebrîz-i vişâl-i yâr-ı cânân oldum

Çün şîşe-i pür-terâviş-i cân oldum
‘Aşk ile yanup ğarîk-i eşk oldu benim
Gûyâ ki hemân tennûr-ı tûfân oldum

247 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)

Görsem o şabîb-i cânı derdim diyemem
Dil-ğasteñem el-amân derdim diyemem
Ĥâmûş olurum Nazîm cânânı görüp
Ĥâl-i dil-i pür-melâli derdim diyemem

248 (H: 250a, R: 331b, A: 278a)

Servim saña âşûb-ı cihân ol dimedim
Bu kıadd ile gülşende çemân ol dimedim
Dökdümse seniñ pâyıña ĥûn-ı dilimi
Benden dağı dâmân-keşân ol dimedim

249 (H: 250a, R: 331b, A: 278a)

Gülçîn-i riyâz-ı cism-i ‘Abdullâham
Lebrîz-i cünûn-ı ism-i ‘Abdullâham
Ağyâr nola kesilse sevdâsından
‘Uryân-ı seyf-i tılsım-ı ‘Abdullâham

250 (H: 250a, R: 331b, A: 278b)

Ben zevk-i vişâl-i yârdan maħrûmam
Hicrân bezminde cân eritmiş mûmam
Gör baña olan zulmi ki mânend-i Nazîm
Mazlûm-ı nigâh-ı zâlim-i mazlûmam

251 (R: 320a)

İtsem yeridir sevâd-ı sevdâda maķâm
Bir ‘abd-i siyâh-fâma uydum dil-nâm
Bir Leylî-i rûzgâra Mecnûn olalı
Oldı şeb ü rûz çeşmime ĥâb ĥarâm

252 (R: 320a)

Ey mûnis-i bezmi çâr-yârân-ı ‘izâm
Vey şuffe-nişîn-i cûdı aşĥâb-ı kirâm

Döndükçe felek nişâr ola ravzasına
Tâ haşr tabak tabak şalât ile selâm

253 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 110a)

Ey mihr-i münîr-i felek-i kün fe-yekûn
Mâh-ı nev-i ebrûña didim Sûre-i Nûn
Sevdâ-yı cemâliñle Nazîm'i eyle
Gül-bang-ı zebân silsile-cünbân-ı cünûn

254 (T: 57b, R: 54a, A: 104b)

Bağşende-i baht-ı ser-bülendim sensin
Dânen-de-i hâl-i müstemendim sensin
Lâ-büd kılma efendisi raħm eyler
Yâ Rab kuluñum benim efendim sensin

255 (T: 57b, R: 54b, A: 110a)

Teşrîf ideli cihânı şâh-ı kevneyn
Şânîsini gûş itmedi görmedi ' ayn
Bir dânesidir iki eviñ haq bu Nazîm
Ol seyyid-i kevneyn o resûlü's-şakaleyn

256 (T: 62a, R: 58b, A: 279b)

Her vech ile rûy-ı dil görüp cânândan
Tekrâr-ı maħabbet istesem cândan
Düşdi nazarım cemâline ' Oşmânıñ
Açdım yine fâl muşhaf-ı ' Oşmândan

257 (T: 62a, R: 58b, A: 279b)

Bulduğça tamâm naqd-i ' ömrüm noqşân
Dilde o kadar ziyâde meyl-i hûbân
İtse nola ğafletim füzûn mûy-ı sefid
Şubh olsa qarîb olur belî hâb-ı girân

258 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

Cânânı diliñde cân gibi eyle nihân
Hem âyine ol mâha hem âyine-dân
Kalbiñde o yâr yer ider ' aşık iseñ

Kân-ı güher olmaz olmayan gevher-i kân

259 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

İkrâr-ı vişâl idersiñ ammâ ne zamân
Cânâ o kerem ne vaqt olur yâ ne zamân
Haç gelmese şabr iderdim ikrârîna lîk
El virse eger o ‘ ahd ü peymâne zamân

260 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

Gülzâr-ı melâhatiñ gülidir o dehân
Bostân-ı cemâl bülbülidir o zebân
Her nîm tebessümünde şad-şûr bedîd
Her harf-i tekellümünde biñ fitne nihân

261 (T: 62b, R: 59a, A: 279b)

Didim ki nedir nâmîñ eyâ gülbün-i cân
Didi gülererek Yûsuf o verd-i hândân
Didim zekânîñ mısr-ı cemâliñde nedir
Yûsuf kuyusu didi o mâh-ı Ken‘ân

262 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Hasret-keş iken firâk ile dîde-i cân
‘ Arz itdi yine ‘ izâr-ı pâkin cânân
‘ Aks eyleyeli cemâli ‘ aynıyla Nazîm
Âyîneli çeşme oldı çeşm-i giryân

263 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Yârîñ ki dehân-ı tengidir merkez-i cân
Cân gibi ‘ aceb mi dîdeden olsa nihân
Yârîñ o kadar miyânı kim vâsi‘ dir
Aña kemer olsa hâlka-i mûy-ı miyân

264 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Gûş itdi meger hezâr cânîñ zârın
Gösterdi o gönca-leb gül-i ruhsârın
Cân naqdinedir vişâliniñ bâzârı
Cânân ile ey dil eyle cân bâzârın

265 (H: 250a, R: 331b, A: 104b)

Yâ Rab esmâ-yı hâzretin hâkķı-çün
Maħbûbuñ içün maħabbetiñ hâkķı-çün
Redd itme kabûl it olmasun hâr u zelîl
Bîçâre Nazîm'i ' izzetiñ hâkķı-çün

266 (H: 250a, R: 331b, A: 104b)

Yâ Rab kerem eyle hâlîme luḡfuñdan
Hâl-i dil-i pür-melâlîme luḡfuñdan
Ceyb-i dilini Nazîm-i zârîñ virme
Ser-pençe-i nefsi zâlîme luḡfuñdan

267 (H: 250a, R: 331b, A: 110a)

Ey seyyid-i kevneyn resûlü's-şekaleyn
Şâhen-şeh-i evreng-nişîn-i dâreyn
Maħrûm-ı cemâlîñ olayım bilmez isem
İki gözüme hâk-i derîñ farzü'l-' ayn

268 (H: 250a, R: 331b, A: 278b)

Olmaz eşer-i sûz-ı dil-i bed-mestân
Şemşîr degil münâsib-i bî-destân
Gelmekde zuhûrât-ı havâdiş şimdi
Hep sâmi' a-yı hûşa dürûğ u destân

269 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)

Ebr-i haḡı hurşîd-i ruħın itdi nihân
Göstermedi bir gün baña ol şûh-ı cihân
Âğûş-ı haḡında o dü-ruhsârı görüp
Bir hâlede şandım iki mâh-ı tâbân

270 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)

Ol dem ki haḡ-âver ola rûy-ı cânân
Geh luḡfını geh cevriñi eyler pinhân
Bir âyinedir ḡal' ati ol mâhıñ kim
Hem şûret-i vuşlat görünür hem hicrân

271 (H: 250b, R: 332a, A: 110a)
Ben ‘abd-i kemîne pâdişâhım sensin
Mihr-i seherim şebimde mâhım sensin
Nağş olalı perde-i dü-çeşmimde ruhuñ
Peydâ vü nihân nezzâre-gâhım sensin

272 (H: 250b, R: 332a)
Bu nuţk ile gülzâr-ı vefâ bülbülisin¹
Bu zülf ile bostân-ı behâ sünbülisin
‘Ayb eyleme güstâh su’âl eyler isem
Bu hüsn ü melâhatle ne bâğın gülisin

273 (H: 250b, R: 332a, A: 277b)
Giryân giryân o serv-i nâza başasın
Şu gibi ayağına dem-â-dem aşasın
Bilmezdi gönül keş-â-keş-i ‘aşkı Nazîm
Bir pençe-i âfitâb aldı yağasın

274 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)
‘Îd oldu bütân zînet idüp endâmın
Öldürmededir ‘âşık-ı bî-ârâmın
Bûs eylediler dîdelerin hânde-künân
Şekkerlediler birbiriniñ bādâmın

275 (H: 250b, R: 332a, A: 279a)
Ey zülfi gibi silsile-i ‘ahd-şiken
Vey hattı gibi cân u dile şûr-efgen
İtdiñ gözümüñ yaşını deryâ deryâ
Yağdın beni âteşlere külhan külhan

276 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)
Şundi gül-i âle siperin bād-ı çemen
Dikdi ‘alem-i sebzini hâke sûsen
Her gönca görüp tîğ-ı sefid-i âbı
Geydi cebe çün-lâle-i sürh âteşden

¹ nuţk, R: luţf

277 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Çün-sâye olan hâk-i ser-i râh-nişîn
Eyler felegi mihr-şifat şâh-nişîn
Elbette olur başına sultân-ı cihân
Yûsuf gibi bir kerre olan çâh-nişîn

278 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Hergiz dimediñ derdiñe tîmâr olsun
Olsun hele ey şûh-ı sitem-kâr olsun
‘ Âlem tütalim cümlesi ağıyâr olmuş
Tek yâr baña yâr-ı vefâ-dâr olsun

279 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Dil vaşlıña cân ile harîdâr olsun
Şîrîn-dehenim yok dime bâzâr olsun
Gûş-i dilimi eyledi lebrîz-i tarab
Ey muṭrib-i hoş-dem nefesiñ var olsun

280 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

‘ Uşşâk seniñ yoluña qurbân olsun
Bağdıqça saña dîdeleri kan olsun
Âyîne de timşâliñe cânâ nazar it
Sen ‘ aksiñe ‘ aksiñ saña hayrân olsun

281 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Olmuş o kadar o qadd-i bâlâ mevzûn
Serv aña kıyâs mışra‘ -ı nâ-mevzûn
Ol serv-i revânı vaşf idüp oldu sözüm
Ol serv-i revân gibi ser-â-pâ mevzûn

282 (H: 251a, R: 332b, A: 279b)

Giryân giryân sirişk-i çeşm-i gülgûn
Dünyâyı ser-â-ser eyledi gârka-i hûn
Bir serv-qaddi büyütme sevdâsında
Deryâ deryâ döküldi hûn-âb-ı derûn

283 (H: 251b, R: 333a, A: 279b)
Derdâ ki cefâ-yı gerdiş-i bûkalemûn
Şad-reng ile itdi kârımı diger-gûn
Taşvîre de çekse şâhid-i hâhişimi
Çeşmânın ider mişâl-i fevvâre-i hûn

284 (H: 251b, R: 333a, A: 279b)
Derdiñle idüp ‘aqlıma şad-mekr ü füsûn
İtmiş beni âşüfte vü bî-şabr ü sükûn
Ey leylî-i devrânım iden kâkülüñi
Zencîr-keş-i şahne-i iklîm-i cünûn

285 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 110a)
Ey şems-i duhâ zerre-i ‘aşkıñda girev
Hamyâze-keş-i sâğar-ı mihriñ meh-i nev
Bağşâyış-i feyz itseñ olur arz u semâ
Hırmen-geh-i cûduñda seniñ dâne-i cev

286 (T: 57b, R: 54b, A: 110b)
Cürmüm nola Hâk iderse her gâh ‘afv
Eyler kılınıñ cinâyetin şâh ‘afv
Bir nâme-siyâh mücrimim ‘afv eyle
Ey şâh-ı serîr-i lî-ma‘ allâh ‘afv

287 (H: 251b, R: 333a)
Ey bezm-i ğamında cân u dil zezeme-gû
Mestân-ı mağabbetiyle ‘âlem memnû
Yâ Rab umarım kemâl-i luţfuñdan ola
Âhir nefesim nevâ-yı hû yâ men hû

288 (H: 251b, R: 333a)
Ey ‘arşa-i kudretinde hestî ser-i kû
Çevgân-ı irâdetinde kevneyn iki gû
Olsun çemen-i senâ-yı zâtıñda Nazîm
Vaşf-ı şıfatıñla bülbül-i zezeme-gû

289 (H: 251b, R: 333a, A: 110b)

Ey derdi ‘ alîl-i ‘ aşkına cân-dârû
Dil-teşnesi âb-ı Hızır ile tâ-be-gelû
Mestân-ı rahîk-ı ‘ aşkıña dîde vü dil
Lâyıktır olursa dem-be-dem câm u sebû

290 (H: 251b, R: 333a, A: 280a)
Cânımda nihân cemâl-i cânândır bu
Burc-ı dile âfitâb-ı tâbândır bu
Mâhı nola eylese gül-‘ izâr-ı cünûn
Hırşîdi yağan o mihr-i rahşândır bu

291 (T: 29a, H: 29a, R: 29a, A: 110b)
Ey sâ’îl-i hâk-i deri dervîş ile şâh
Sultân-ı rusûl hayl-i nübüvvet-dergâh
Ruhsâr u cebîniñ görelî şubh u mesâ
Ser-germ ü dil-fikâr gezer mihr ile mâh

292 (T: 57b, R: 54b, A: 104b)
Yâ Rab beni bî-naşîbden ‘ add itme
Bâb-ı keremiñ bu sâ’ile sedd itme
Bir bî-kes ü bir ğarîbiñim eyle kabûl
Ben bî-kesi ben ğarîbiñi redd itme

293 (T: 58a, R: 54b, A: 104b)
Ey cümle-i maḥlûka der-i luḫfi penâh
Bâb-ı keremi sâ’ili dervîşle şâh
Luḫf u keremiñden beni maḫrûm itme
Luḫf u keremiñ hürmetine yâ Allâh

294 (T: 58a, R: 54b, A: 110b)
Ey hâtem-i ‘ afvı zîb-i her nâme-siyâh
İmzâ-yı kabûli zîver-i levḫ-i günâh
Pür ḫaḫḫ-ı ḫaḫâ şahâyif-i a’ mâlim
Ey ḫâce-i ‘ âlem eyle ‘ afv ile nigâh

295 (T: 58a, R: 54b, A: 105a)
Ey kıble-i kûyı secde-fermâ-yı cibâh

Mihrâb-ı derinde secde-ber bende vü şâh
Gülbâng-i şadâ-yı 'afvîni gûş ideli
Bir başka cemâ' at oldılar ehl-i günâh

296 (T: 58a, R: 54b, A: 105a)

Çün kim ola vâhibü'l-'aţâyâ Allâh
Eyler beni şâd-kâm inşâ'allâh
Feryâdın ider resîde-i şem' -i kabûl
Bir kerre hûlûş ile diyen yâ Allâh

297 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Şâd it dil-i nâ-güşâdımı yâ Allâh
Kıl beste der-i kesâdımı yâ Allâh
Nâ-kâmlarıñ viren murâdın sensin
Sen vir baña da murâdımı yâ Allâh

298 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Sevdân ile vir murâdımı yâ Allâh
Dîvâne-i 'aşk it adımı yâ Allâh
Bir neşve müyesser eyle kim bilmeyeyim
Ne mebd'e vü ne me'âdımı yâ Allâh

299 (T: 63a, R: 59b, A: 280b)

Çeksem nola derdin ey dil-i dîvâne
Biñ câna deger maḥabbet-i cânâne
Ḥaṭṭ-ı ruḥı âşinâlıgım kaṭ' itmez
Olmaz o çemende sebze-i bîgâne

300 (T: 63a, R: 59b, A: 280b)

'Aşk ehli odur ki dehre efsâne ola
Bülbül gül-i bâga şem' a pervâne ola
Âzâde olur dü-'âlemiñ kaydından
Ol rinde ḥased ḥased ki dîvâne ola

301 (T: 63b, R: 59b, A: 280b)

Yağmaladı 'aqlımı o düzdîde nigâh
Lâl itdi o çeşm-i bî-sürme-siyâh

Bî-rahm o kadar haramî-i gamzesi kim
Kan dökmek ile yanında bir 'afv-ı günâh

302 (T: 63b, R: 59b, A: 280b)

Teb-lerze-i 'aşk ile olup bîçâre
Ten döndi tamâm za' f-ı gamdan târa
Tâlib olanıñ o Yûsuf-hüsne Nazîm
Elbette çıkarmış ipligi bâzâre

303 (H: 251b, R: 333a, A: 105a)

Yâ Rab beni itdi ma' şiyet güm-şüde-râh
Dil uydı hevâya ben hevâ-yı dile âh
Geldim kapuña siyâh-rû vü hâr u zelîl
Sen merhamet eyle hâlîme yâ Allâh

304 (H: 252a, R: 333b, A: 105a)

Ey ol ki nihân dîdede peydâ dilde
Vey 'aşkı dıraşşân u hüveydâ dilde
Envâr-ı cemâliñle yanup Tûr-ı derûn
Olsun leme' ân-ı nûr-ı tecellâ dilde

305 (H: 252a, R: 333b, A: 110b)

Ey zerre-i mihr-i hüsni hürşîd ile mâh
Hayrân-ı cemâl-i pâki dervîş ile şâh
Vaşfiñ nola cân u dilden eylerse Nazîm
Haqqâ ki seni ögüp yaratmış Allâh

306 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Bir kerre ruḥ-ı pâkiñi cânâ seyre
Biñ kerre nigâh eylemek ister gayre
Dîvâne-i nev-silsile-i 'aşkıñ olup
Ne mescide hayr itdi gönül ne deyre

307 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Meyl itdi dil ol gamze-i cân-te 'şîre
Feryâd ki bir çâre de yok tedbîre
Eyler heves-i kâkülîni uşlanmaz

Bend olsa da dîvâne gönül zencîre

308 (H: 252a, R: 333b, A: 280b)

Pervâne-i dil ğamla olup âvâre
Yansa ne ‘aceb şem‘-i cemâl-i yâra
Tebhâle-i la‘ lin göreli meyl itdi
Cân bülbüli ol ğonca-i şebnem-dâra

309 (H: 252a, R: 333b, A: 280b)

Mâdâm haţ-âver olmaya cânâne
Nâdîde bahârdır dil-i dîvâne
Tâ olmaya âşinâ terâş itdi haţın
Gülzâr-ı cemâle sebze-i bîĝâne

310 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Zencîr-i cünûn olmuş iken işkeste
İtdi beni bir silsile-i mû dil-beste
Oldı yine ârâm-gehim pister-i ‘aşk
Bir nergis-i bîmâr için oldum haşte

311 (H: 252b, R: 334a, A: 280a)

İtdikçe gül-i rûyı o şûhuñ hande
Dâĝın nola ‘arz itse dil-i efgende
Bir dil ki güli dâĝ bile dâĝını gül
Gülşen de yanında bir olur külhan da

312 (H: 252b, R: 334a, A: 280b)

Mâ’il degiliz ne kîse vü ne mühre
Birdir bize hep cevâhir ü har-mühre
Olmaz aña çeşm ü ğuş istiĝnâmız
Raĝkâş-ı nevâ-yı meclis olsa zühre

313 (T: 29a, H: 29a, R: 29a, A: 110b)

Ey seyyid-i kevineyn resûl-i Çureşî
Dergâhıña bir bende Bilâl-i Habeşî
Envâr-ı cemâliñle Nazîm'in yansun
Cân u dili ey iki cihânıñ güneşi

314 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Yâd it kerem-i müfettiḥü'l-ebvâbı
Bâb-ı dile yaz müsebbibü'l-esbâbı
Miftâḥ-ı hazîneyi naşîb eyle Nazîm
Er-rızķu iz etâke daķķa'l-bâbı

315 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey ins ü melek muṭavvaķ-ı fermânı
Vey kûy-ı zemîn rübûde-i çevġânı
Na' l-i zer ü mîḥ-i sîm raḥşı çarḥıñ
Şems ü ķamer ü kevâķib-i raḥşânı

316 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey mesned-i her dü-âlemiñ sulṭânı
Cânân-ı cihân cihâniyânıñ cânı
Raḥm eyle ķuluñ Nazîm-i işkeste dile
Ey derd-i şikeste dilleriñ dermânı

317 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey faḥr-i cihân cihâniyânıñ sebebi
Mekkî Medenî vü Hâşimî hem 'Arabî
Bir ġün ola mı diye ḥuzûruñda Nazîm
Giryân giryân fidâke ümmî ve ebî

318 (T: 58b, R: 55a, A: 111a)

Ey cân-ı Nazîm-i ḥasteniñ dermânı
Olsun yoluñda fedâ Nazîm'in cânı
Redd itme ġarîb ü bî-kesim eyle ķabûl
Ey taḥt-geh-i sa' âdetiñ sulṭânı

319 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey ḥâl-i tebâḥ-ı ümmetiñ ġam-ḥârı
Vey 'ayb-ı 'uşât-ı maḥşeriñ settârı
Setr eyle 'uyûb-ı seyyi' âtim olıcaķ
Şol dem ki libâs-ı 'âriyetden 'ârî

320 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey hırka-i bî-mişâl-i şâh-ı medenî
Dâmânına Hâk mu'âf ider yüz süreni
Bu hırka vü bu külâh-ı müşgîn-bûdur
Bu ümmete yâdigâr-ı Veysü'l-Karenî

321 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey mihr-i sipihr-i 'âlem maḥbûbı
Vey mâh-ı mısr-ı cemâliniñ maḥcûbı
Başım gözüm üzre hıdmet-i hâk-ı deriñ
Olsun müjem âsitânınıñ çârûbı

322 (T: 59a, R: 55b, A: 111a)

Ey müşg-i Huten ğubâr-ı pâk-ı ḥaremi
Çâk-efgen-i ceyb-i nâfe hâk-ı ḳademi
Hâḳḳâ ki Nazîm'iñ oldı hep nûr-ı siyâh
Vaşf-ı ḳademiñde her midâd-ı ḳalemi

323 (T: 59a, R: 55b, A: 105b)

Yâ Rab derdiñ ile sîne-çâk eyle beni
Şeh-râh-ı maḥabbetiñde hâk eyle beni
Ben ma'şiyet eylemekde şerm eylemedim
Sen mağfiretiñle şerm-nâk eyle beni

324 (T: 63b, R: 59b, A: 271a)

Geçmişdi Nazîm câna dehriñ sitemi
Telḫ itmiş idi mezâḳımı zehr-i ğamı
Şad-şükr-i Hudâ ki çâre-sâz oldı yine
Dârû-yı nüvâziş-i veliyyü'n-ni' amî

325 (T: 63b, R: 59b, A: 281b)

Söz geçmedi sen yâr-i perî-şâna daḫi
Raḫm eylemediñ hâl-i perîşâna daḫi
Çok dillidir ol zülf-i dil-âvîzi görüp
Tel kırmason ey reşk-i perî şâne daḫi

326 (T: 63b, R: 59b, A: 281b)

Sa‘ yinde anıñ ki olmaya taqşîri
Her neyse olur be-kâm-ı dil teshîri
Haqqâ ki ne işlese kişi râst gelür
Taqdîr olıcaq muvâfık-ı tebdîri

327 (T: 63b, R: 60a, A: 282a)
‘Uryân şanma kazâda Kayş-ı zârı
Olmuşdı libâs-ı ‘âriyetden ‘ârî
Dem-beste iken cihânı dutmuşdı Nazîm
Sâz-ı diliniñ terâne-i evtârı

328 (T: 63b, R: 60a, A: 282a)
Yârîñ hayâli çeşm-i terden geçdi
Ceyhûn-ı sirişk deşt ü derden geçdi
Âgûşîñ o mâha itmedi yâre Nazîm
Pîrâheni olmadıkça serden geçdi

329 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)
Ol qaşları yâ ki reh-güzerden geçdi
Peykân-ı nigâhı çaq cigerden geçdi
Yansun mı bu rûzgârda şem‘ -i murâd
Fânûs-veş olmadıkça serden geçdi

330 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)
Haqqında nihân olup o mâhîñ hâlî
Âşûbdan oldı mülk-i hüsnî hâlî
Dîvânesiyüz yeter bize tavq-ı cünûn
Sâkîniñ o sîm sâkıniñ halhâlî

331 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)
Gam-hâneme yâr-ı nev-cüvânım geldi
Gûyâ yerine Nazîm cânım geldi
İtsem nola hâle-dâr şeb-tâ-be-seher
Âgûşuma mâh-ı mihribânım geldi

332 (H: 252b, R: 334a, A: 105b)
Ey Bârhudâ sezâ-yı cûd eyle beni

Bî-ķayd-ı ğam-ı nebûd u bûd eyle beni
Târîkî-i sâhil-i sivâdan ķurtar
Müstağraķ-ı lücce-i şühûd eyle beni

333 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)
Ey mihr-i cihân-tâb-ı sipihr-i ezeli
Vey mâh-ı münîr-i felek-i lem-yezeli
Pervâne gibi şem'ine cem' oldı seniñ
Bû-Bekr ü 'Ömer ğazret-i 'Oşmân u 'Alî

334 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)
Ey zât-ı şerîfi her dü-kevnîñ sebebi
Serdâr-ı rusûl-sipâh u ser-ğayl-i nebî
Bir ğün ola mı 'aceb ğuzûruñda diyem
Nâlân nâlân fidâke ümmî ve ebî

335¹
Ey şefķat ü 'afv-ı lücce-i emvâcî
Bağşâyîş-i cürm ol lücceniñ emvâcî
Ķıl ğâcetini Nazîm-i zârîñ da ķabûl
Ey şâh u gedâ yegân yegân muğtâcî

336 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)
Ey cân u dilimde ğasret-i reh-ğüzeri
Vey çeşm-i terimde minnet-i ğâk-i deri
Kûyuñda gedâ Nazîm'îñ olsun şâhım
Âyîne-i ķadr ü 'îd şâm u seğeri

337 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)
Ey verd-i Ķureyş ğülbün-i Bağĥâyî
Nesrîn-i nihâl-i ravza-i yektâyî
Murgân-ı nu'ût-ı zâtîña dem-sâz it
Nuğķıyla Nazîm-i zemzeme-pîrâyî

338 (H: 253a, R: 334b, A: 280b)

¹ Şiir, Tayyâr-zâde Atâ tarihinden alınmıştır. (Arslan, 2010: IV/280)

Çarh itdi şikeste sâgar-ı mînâyı
Sâkî nola ğamla görmesek dünyâyı
Tenhâda da câm-ı bâde ser-pûş iledir
Yârân pes-i perdede görür şahbâyı

339 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)
Mülk-i dili yağmaladı ' aşkıñ hayli
Çıkdı felege velvele-i vâveylî
Bir şûh-ı siyeh-çerdeye dîvâne olup
Lebrîz-i cünûn itdi dili yâ Leylî

340 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)
Bir Leylî-i hüsniñ oldı dil meftûnı
Olsa nola deşt-i ' aşkıñıñ mecnûnı
Dil nûr-ı siyâha olmasaydı vâşıl
Görmezdi Nazîm o sebz-i tih gül-gûnı

341 (H: 253a, R: 334b, A: 281b)
Seyr eyleyeli cemâl-i Abdullâh'ı
Vird itdi gözüm hayâl-i ' Abdullâh'ı
Pür-dâğ itdim vücûdımı görmek için
Biñ çeşm ile rûy-ı âl-i ' Abdullâh'ı

342 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)
Berç-efgen-i hırmen-i niyâzız şimdi
Âteş-zen-i kişt-zâr-ı nâzız şimdi
Sırr-ı dili ihtifâda şâbit-ka-demiz
Biz serv-i çemen-tırâz-ı râzız şimdi

343 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)
Ġamzeñ zaħmıyla cümle ten bâğ oldı
Öldür beni kim gören disün şağ oldı
Te'sîr-i harâretiñle itdikçe bükâ
Her kaçre tenimde aħker-i dâğ oldı

344 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)
Gül bîm-i hazânla şarardı şoldı

Peymâne-i 'ömri 'andelîbiñ doldı
Ezhâra yetişdi rûzgârıñ âhı
Elvân-ı bahâra bir 'aceb reng oldu

345 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)
Âteş düşürüp derûna ruhsâreleri
Yağmâladi şabr u hûşı nezzâreleri
Şemşîr-i nigâhı dem-be-dem âb virüp
Şahñ-ı dili lâle-zâr ider yâreleri

346 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)
Hürşîdi şafaq-pûş iden ol sîne gibi
Vîrâne kılan dehri o gencîne gibi
Gördükçe seni râzımı açsam ne 'aceb
Bir sâde-derûn 'âşıkam âyîne gibi

347 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)
Erbâb-ı diliñ ki sûzdur perverişi
Bâzâr-ı gamıñ germdir alış verişi
Bir hüsn ü cemâle nâzırız biz ki Nazîm
Mir'ât-ı cihân-nümâda yok gösterişi

348 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)
Dil-beste-i dâm-ı ıztırâr olsa dañı
Cân künc-nişîn-i hârhar olsa dañı
Gûş-ı talebim Nazîm pür-zemzemedir
Sâz-ı emelim güsiste-târ olsa dañı

349 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)
Yâ kaçlarınıñ ciger delendir sehmi
Hûn eyledi bağrımı o tîriñ vehmi
Râz-ı dilimi mağal bulup 'arz itsem
Ben söylemeden kerâmet eyler fehmi

350 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)
Kul oldu görüp bir şeh-i Yûsuf-şifati
Âzâde-diliñ düşdi yine maşlahatı

Maḥmûdı severdi anıñ oldı âḥir
Maḥmûd olurmuş seveniñ ‘âkıbeti

351 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)
Bûs-ı lebi ümmîd-i vişâl itdirdi
Bir câm baña def -i melâl itdirdi
Ağlatdı ğubâr-ı ḥaṭṭ-ı sebzi yâriñ
Çeşm-i dile bilmem ne ḥayâl itdirdi

352 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)
Aldı dili ḥâlet-i maḥabbet eşeri
Bir ḥâldedir ki kendiden yoḫ ḥaberi
Mestân-ı raḥîḳ-ı meclis-i ‘aşkıñ olur
Ḥûn-ı dili mey kebâb laḥṭ-ı cigeri

353 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)
Zülf ü ruḥ-ı yâradır diliñ hep nazarı
Olsa nola ḳadr ü ‘îd şâm u seḫeri
Görsün o dü-ebruvân-ı pür-tâbı Nazîm
Seyr eylemeyen felekde şaḳḳu'l-ḳameri

MATLA‘LAR¹

1 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
Daği nâ-bûd u nâ-peydâ iken dünyâ vü mâ-fihâ
Sen olmuşduñ nübüvvet kişveriñde hüsrev-i yektâ

2 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 111b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)
Olduğ efsürde-i dem-serdî-i ğaflet hayfâ
Saña ıaldı işimiz ey kerem issi Mevlâ

3 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 111b)
(Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün)
Mülk-i haķîkatde seni itmiş Cenâb-ı Kibriyâ
Hem hüsrev-i hayl-i rusül hem pâdişâh-ı enbiyâ

4 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)
(Mef ulü Mefâ‘ ilün Mef ulü Mefâ‘ ilün)
Oldı nem-i eşkimle süz-ı dilimiñ cânâ²
Her kaçresi dûzağ-rîz her şu‘ lesi tûfân-zâ

5 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
Dil-i şeydâyı her gördükçe eyler tûti-i ğuyâ
‘ Aceb mir’ât olur sâķi elinde sâğar-ı mînâ

6 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
Serin terk itmeyen bulmaz vişâliñ dâmenin kaç‘ â
Seni kıcmazdı serden geçmese pîrâheniñ cânâ

7 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)
(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

¹ 8, 9, 23, 104, 105, 106, 113, 114, 125, 126, 127, 128, 137, 161, 162 ve 163 numaralı matla‘lar A nüshasında "Mu‘ammeyât" başlığı altında verimiştir ancak mu‘ammâ özelliği taşımamaktadırlar.

² nem, A: yem

Degildir hâller yer yer ruhuñda ey melek sîmâ
Benâtü'n-na' ş yandı ihtirâk-ı şemsle gûyâ

8 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Gevher-i luţfuyla olmuş baħr-i ħalbiñ pür-şafâ
Bezî iderseñ birini üç ħat virir saña Ĥudâ

9 (T: 338a, R: 318b, A: 285b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Zât-ı Ĥasan Ĥüseyn ile oldu iki hümâ
Biz sâyesindeyiz rağıyallâhu 'anhümâ

10 (T: 338a, R: 318b, A: 282b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
O perî-zâdı görüp seyre götürdüm tenhâ
Bir gören bir götüren ħarb-ı meşeldir zîrâ

11 (T: 338a, R: 319a, A: 282b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Gül-zâra şubĥ-dem gelicek ħâşîd-ı şabâ
Eşcârîñ oldu her varaĥı dest-i merĥabâ

12 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün)
Ka' be-i kûyuñda sa' y itse Şafâ'ya nola aşĥâb
Ey imâm-ı dîn ruĥuñ ħible ħaşıñdır aña miĥrâb

13 (T: 335a, H: 254b, R: 316a, A: 111b)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)
Zâtını itmiş Ĥudâ ey şeh-i yektâ-yı ħurb
Mihr-i sipihr-i yakîn mâh-ı şeb-ârâ-yı ħurb

14 (T: 335a, H: 254b, R: 316a, A: 282b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Ĥaĥ Te' âlâ müstecâb eyler du' âmız 'an-ħarîb
'Îd ü ħadr olur yine şubĥ u mesâmız 'an-ħarîb

15 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Çekme hecrinden şafâ-yı vuşlatından ıztırâb
Virmez ey fülk-i dil-i şeydâ keder mevc-i serâb

16 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Çekildi şu gibi bezm-i çemende bâde-i nâb
Kenâr-ı cûda itdik şafâ-yı ' âlem-i âb

17 (T: 338a, R: 318b, A: 282b)
(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Vîrân idi tezelzül-i cevr ile yâb yâb
Mi' mâr tekyesinde yapıldı dil-i hârâb

18 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün)
Günâhım çok ey şâh-ı mülk-i hidâyet
Amân el-amân el-amân kıl şefâ' at

19 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 111b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Benân-ı mu' cizesiyle o mihr-i şubh-ı nuhust
Dü-pâre eyledi kırş-ı mehi hem itdi dürüst

20 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Çün ider sâliki ser-menzile vâşıl himmet
Himmet eyle bize ey mürşid-i kâmil himmet

21 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 283a)
(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Pür-çîn o ebruvân u o çeşm ü nigâh mest
Çekmiş siyâh-tâb dü-tîğ ol siyâh-mest

22 (T: 337b, H: 258a, R: 318b, A: 285b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Nâmını şordum ol ferîşte-şîfât
İki nefy ile eyledi işbât

23 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Seni Hâķ eylemiş ey verd-i bî-ḥazân-ı ḥudûş
Çemen-tırâz-ı ḳadem zîb-i gülsitân-ı ḥudûş

24 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 111b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)
Ey şems ü ḳamer leyl ü nehâr olmaĝa bâ' iş
Sensin yoĝ iken ' âlemi var olmaĝa bâ' iş

25 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Fe' ûlün)
Şefâ' at ey ḥıdîv-i taḥt-ı mi' râc
Ki sulṫân u gedâ hep saña muḥtâc

26 (T: 335b, H: 254b, R: 316a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Ey şehen-şâh-ı serîr-i mi' râc
Luṫfuña ḥalk-ı dü-' âlem muḥtâc

27 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)
Ümmîd-i bûy-ı mihriñ idelden Hümâ-yı rûḥ
Bîmâr-ı ' aşķa derd ü ĝamiñdır ĝidâ-yı rûḥ

28 (T: 335b, H: 254b, R: 316b, A: 111b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)
Ey dâĝ-ı derdi cân u dile sâĝar-ı şabûḥ
Ser-mest-i ' aşķı ser-şiken-i tevbe-i naşûḥ

29 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 112a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Cemâl-i pâkiñe yaḳsun mı çeşm-i ter güstâḥ

Seni ne vechile seyr eylesün nazâr güstâh

30 (T: 335b, H: 254b, R: 316b, A: 111b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ey ğurre-i hayâtü hasûd-ı sitemle selh

Zehr-âbe-i helâkle kâm-ı ' adûsı telh

31 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Şîrîn-demâĝ ider beni sâķî şarâb-ı telh

Hakķâ lezîz-i telh degil mi o âb-ı telh

32 (T: 29b, H: 29b, R: 29b, A: 112a)

(Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün)

Cânım fedâ-yı rûy-ı Muħammed

Gönlüm ğubâr-ı kûy-ı Muħammed

33 (T: 335b, H: 255a, R: 316b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Yâ Resûlallâh ķadiñdir naħl-ı tûbâdan murâd

Bâĝ-ı kûyuñdur seniñ Firdevs-i a' lâdan murâd

34 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Şu' le mâh encüm şerâr âteş şafaķdır ebr dûd

Görmemişdir böyle âteş-dân bu eyvân-ı kebûd

35 (T: 29b, H: 29b, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Yâ Resûlallâh nola gelse baña derdiñ lezîz

Sâ' ile lâ-büdd gelür iħsâmı cömerdiñ lezîz

36 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 112a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

Ey dürdî-i derdi baña dârû-yı dermândan lezîz

Telh-âbe-i ' aşķı dile ser-çeşme-i cândan lezîz

37 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)
(Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün)
Zâtını her encümene eyledi Hâk şadr-ı şudûr
Cilve-gehiñ 'arş-ı berîn bezm-gehiñ 'âlem-i nûr

38 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 112a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)
Ey ravza-i cennet haremî Ka' be-i ebrâr
Mihrâb-ı deri kıble-i cân u dil-i ahrâr

39 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O meh-rû kim hilâl ebrûsını gâhî kemân eyler
Hâdeng-i çeşmi evvel levh-i mihri imtihân eyler

40 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O hâl-i 'anberîn kim zîb-bağş-ı taraf-ı ebrûdur
Gamiñdan tığa urmuş kendüyi bir dâne hindûdur

41 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Tarf-ı ebrûsında yârîñ hâl-i 'anber-bârî gör
Âsumân-ı tal' atinde necm-i gîsû-dârî gör

42 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)
Mecrûh ideli kalbim o ebrû-yı kemân-dâr
Şandûka-i sînemde ne oğ yâreleri var

43 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Zîr-i destârda ol kâkül-i pür-tâb mıdır
İki yanında iki sünbül-i sîr-âb mıdır

44 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

Cân bülbül-i destân-zen-i güلزâr-ı ğamiñdır
Pervâne-i dil sûhte-i nâr-ı ğamiñdır

45 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)
Hep maħmil-i sâ mânımız esbâb-ı cünûndur
Bang-i ceres kâfilemiz âh-ı derûndur

46 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Egerçi bülbülün âh-ı ğazîni âteşdir
Gülün de ğışm ile çîn-i cebîni âteşdir

47 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Tende nâlân dil-i bî-kîne midir
Andelîb-i kâfes-i sine midir

48 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 283b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)
Ħâl-i zeķamîñ didi ğörenler
Hindû-yı raşad-nişîne beñzer

49 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O tîr-endâz-ı nâzîñ tâ ki dil ğâţır-nişânıdır
Kemân ebrûsınıñ levĥ-i ğadeng imtiĥânıdır

50 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Dü-beyt-i dil-keş-i müjĝanı yârîñ bir rubâ' îdir
Dü-mışra' -ı ğaţ-ı la' li bu silkde bir semâ' îdir

51 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Midâd-ı ğâme-i ğudret ki zîb-i rûy-ı cânândır
Süveydâ-yı derûn-ı dil sevâd-ı dîde-i cânır

52 (R: 319a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

İnceden ince mû-miyânıdır

İsmi var cismi yok dehânıdır

53 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Her dún ki mâl ü câh ile fevka'l-'alâdadır

Ûârûn da olsa menzili tahte's-şerâdadır

54 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Felekde âfitâb-ı şubh-ı bahtım rûy-ı Aḥmed'dir

Hilâl-i âsumân-ı tâli' im ebrû-yı Aḥmed'dir

55 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ebrûlarıyla ol ruḥ-ı raḥşân-ı müstenîr

Mâh-ı nev-i ümîdimi gösterdi müstedîr

56 (R: 319a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ağzı var yok dili gerçi şu kadar

Dili var yârimiñ ağzı bu kadar

57 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

Âhım ğam-ı zülfüñle şerer-ḥîz-i duḥândır

Bir toz kıparırssa ötesi yine dumandır

58 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Ruḥında ḥatt-ı müşgîn üzre düşmüş şanma kâküldür

Gül-i terle benefşe üzre gûyâ saçlı sünbüldür

59 (R: 319b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Yârsız alsa ele muṭrib-i bezm ey dil-i zâr
Görinür terkeş-i pür-tîr baña mûsîkâr

60 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Yûsufı meftûn ider olsa ḳaddiñ cilve-rîz
Mıṣr-ı dü-âlemdede Ḥaḳ zâtıñı itmiş 'azîz

61 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 112a)
(Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün)
Ey rusül ü enbiyâ seniñle ser-efrâz
Cümleden olsañ revâ ser-âmed ü mümtâz

62 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 283b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O sîm-endâmı ister ḥâsılı her sîne söyletmez
O tûṭıdır göñül kim degme bir âyîne söyletmez

63 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Ârzû-yı kâmet ü çeşmiñle nâ-kâmım henüz
Rûz-tâ-şeb sâye-cûy-ı serv ü bâ-dâmım henüz

64 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Bağılsa tîr-i müjen ḳonmamış kemâne henüz
Ḥalîdedir yine âmâc-gâh câna henüz

65 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)
Ḥaṭṭıñ ki ola bâğ-ı ruḥuñda çemen-i sebz
Gül-gönca-i ḥüsnüñ bürinür pîreñ-i sebz

66 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Bağınca âyine-i çarḫa hep keder görürüz

Bu gösterişle kalursa daği neler görürüz

67 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ĥânümân-sûz-ı nigâh olmuş idi şu' le-i nâz

Olmadan eşk-i terim revġan-ı ħandîl-i niyâz

68 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Ey ħaĥâr-ı kârbân-ı ümmete feryâd-res

Maĥmilinde şûr-ı İsrâfil mânend-i ceres

69 (T: 336b, H: 255b, R: 317a, A: 112a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ey nûr-ı ĥüsni şems-i münîr-i cihân-ı ħuds

Pertev-gedâ-yı mihri meh-i âsumân-ı ħuds

70 (T: 29b, H: 30a, R: 29b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ey ĥüsrev-i yegâne-i kürsî-nişîn-i ' arş

Dergâhına sitebraĥ u sündüs bisâĥ-ı ferş

71 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Cihân-penâh-ı risâlet şeh-i nübüvvet-ceyş

Ĥıdv-i Yeşrib ü Baĥâ Ĥudâyġân-ı Ĥureyş

72 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

O rûy-ı âteşin üzre degildir ebrû-yı dil-keş

Musahĥar itmeġe ' uşşâkı olmuş na' l-der-âteş

73 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Bâd-ı şabâ ki zülf-i siyeh-fâma uğramış

Kesb-i leĥâfet itmek için Şâm'a uğramış

74 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Ey yem-i 'aşkına rusül ğavvâş

Fülk-rân-ı muhîf-i hâşü'l-hâş

75 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ey olan râh-ber-i bâr-geh-i hâşu'l-hâş

Eyle sevdâ-yı sivâdan dil-i şeydâyı hâlâş

76 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Cevher-i zâtüñ ile 'âlem bir 'arâz

Âferinîşden vücûduñdur ğarâz

77 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Yâ nebî ravzaña yüz sürsem idüp hâlîmi 'arz

Eylesem nefsi-hevâ-perver olan zâlîmi 'arz

78 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün)

Nola ey habîb-i Hudâ maḥabbetiñ ile itse dil ihtilât

Ezel eyledim daḥî nâr-ı 'aşkıña cân-ı zârımı irtibât

79 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ey sitebraḳ ḥarem-i 'izzetine ferş-i bisât

Hûr-ı 'în süfre-i iclâline huddâm-ı simât

80 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Cânda olsa nola derdiñ maḥfûz

Dil-i 'uşşâḳ ğamiñdan maḥzûz

81 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün)

Nola eylese ğamiñdan dil-i zâr u mübtelâ haz
İder âşinâdan ey şâh-ı dü-âlem âşinâ haz

82 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Tâ şabâh-ı haşre dek virse nola âfâka lem'
Oldı zâtıñ enbiyâ vü mürselîne şem' -i cem'

83 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Zehî halvet-geh-i İsrâ'da hüsn-i lâ-yezâliñ şem'
Rusül pervâne-i aşkıñ cemâl-i bâ-kemâliñ şem'

84 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Naşş-ı nigîn-i izzet imiş azze men kana'
Resm-i der-i mezellet imiş zelle men tama'

85 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Ey serâ-perdesine fetî-i alem nuşret-i tûğ
Mehçe-i bârgehi çeşm-i meh ü mihre fûrûğ

86 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)
Ey zât-ı şerîfi çemen-i kûrba gül-i bâğ
Meftûn-ı dü-çeşm-i siyehi nergis-i mâ zâğ

87 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)
(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)
Zât-ı şerîf ü eşrefiñ neyyir-i maşrıq-ı şeref
Tab' -ı kerîm ü ekremiñ gevher-i baır-i men aref

88 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112b)
(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)
Ey kân-ı kerem genc-i sehâ menba' -ı elâf
Ummân-ı aâ kûlzüm-i şefkat yem-i inşâf

89 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Zâtını rûz-ı ezel ey şeh-i mülk-i taḥkîk
Biñ dil ü cân ile ins ü melek itdi taşdıq

90 (T: 336b, H: 256b, R: 317a, A: 112b)
(Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün)
Ḥabîb-i Ḥudâ şeh-i dü-serâ şeff' -i ümem ḥıdîv-i şefîk
Ḥikemle derûnı baḥr-i ledün keremle dili muḥîṭ-i ' amîk

91 (T: 336b, H: 256b, R: 317a, A: 284a)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Âfâkı ser-â-ser pür idüp debdebe-i ' aşk
Maḥv itdi şükûh-ı felegi kevkebe-i ' aşk

92 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Vücûda gelmeden ketm-i ' ademden ' âlem ü eflâk
Sen olmuşduñ le' amrük ḥil' atiyle mazḥar-ı levlâk

93 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 112b)
(Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül)
Vücûdıyla nâzende ins ü melek
Ḳudûmıyla tâbende arz-ı felek

94 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)
(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Doğrusa nola kûyına ol kıble-i cânıñ
Zîrâ ki yüzi Ka' be'yedir kıble-nümânıñ

95 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)
Küsûf şanma ki pûşîdedir cemâline mihrin
Görünce pertev-i ḥüsnüñ gözi qarardı sipihriñ

96 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Müdâm çeşmimi gül-rîz ider hayâl-i lebiñ
' Aceb mi dâğ-ı derûn-ı dil olsa hâl-i lebiñ

97 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284a)
(Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)
La' liñde seniñ siyâh hâliñ
Zemzemdeki ' aksidir Bilâl'iñ

98 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284a)
(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Fitneye hâb-gâhdır zülfüñ
Bir belâ-yı siyâhdır zülfüñ

99 (R: 319a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Beni giryân idesiñ sen nice handân olasıñ
Bir işi eyleme kim soñra peşimân olasıñ

100 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Ey nûş-dârû-yı gam-ı ' aşkı kesil kesil
Ser-mest-i bâde-i kadeh-i şevki cân u dil

101 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 112b)
(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)
Zâtuñi eylemiş Hudâ ey dü-cihânda bî-bedel
Yine maşrıq-ı ezel mâh-ı sipihri lem-yezel

102 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Ebruvânın eyleyen ol mihr-i meh-rûnuñ hayâl
Cilve-ger bir burc üzre şandılar iki hilâl

103 (T: 337b, H: 258a, R: 318b, A: 285b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Anı ʿ aksiñle idüp lâ-yaʿ kı1
Beni göñlüm gibi itdiñ bî-dil

104 (T: 338a, H: 258a, R: 318b, A: 285b)
(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)
Döndi ʿarf-ı sîne de raqs eyleyüp âşüfte dil
Hâline nâzır olan hayretle oldı münfaʿ il

105 (T: 338a, H: 258a, R: 318b, A: 285b)
(Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)
Neşr olurken çemende nefha-i gül
Nice âşüfte olmasun bülbül

106 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)
(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)
Vaqtidir nergis gibi ol gül-ʿ izâre nâzır ol
Ağla hâliñ ey dü-çeşm-i hûn-feşânım hâzır ol

107 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)
(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)
Nihân iken dü-cihân olduñ ey emîr-i be-nâm
Nedîm-i bârgeh-i zü'l-celâli ve'l-ikrâm

108 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 112b)
(Feʿ ûlün Feʿ ûlün Feʿ ûlün Feʿ ûlün)
Zehî derdi dermân-ı halk-ı dü-ʿ âlem
Dil-efgâr-ı mihri Mesîh ibn-i Meryem

109 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)
(Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün)
Dem-â-dem cân bağışlar laʿ li derken dil helâk oldum
Tabîbimden devâ ümmîd iderdim derd-nâk oldum

110 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)
(Mefʿ ûlü Fâʿ ilâtü Mefâʿ ilü Fâʿ ilün)

¹ ʿ aksiñle, A: ʿ aşkıñla

Leb-rîz-i nûr-ı hüsni olalı sînemiz bizim
Pür-cevher-i cemâldir âyînemiz bizim

111 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Eyler şitâb fârisi altında raşş-ı kâm
Merdâne tâziyânedir el-ğâk ser-i likâm

112 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 285b)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Ser-i zülfüñ gibi dâmân-ı rûyuñda neler gördüm
Muğâbil burc-ı hüsniñde iki raşşân qamer gördüm

113 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Nisbetle mâh-ı hüsniñe nâkış meh-i tamâm¹
Zîr-i niğâb-ı şebde qalursa nola müdâm

114 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Vuşlat-ı dilber için nâle-i şeb-gîr idelim
Dest-i te 'şîrini der-qabza-i şemşîr idelim

115 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)
(Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün)
Çerâğ-ı hüda habîb-i Hudâ nebiyy-i şehâ resûl-i güzîn
Şeh-i dü-serâ penâh-ı rusûl şeffî' -i ümem Muhammed emîn

116 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 112b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Zâtîñ olmuş ey vücûd-ı nâzenîn
Şem' -i cem' -i enbiyâ vü mürselîn

117 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)
(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

¹ mâh, A: mihr

Çan ağlarım sensiz eğer itsem temâşâ-yı çemen
Gülşen baña zindân olur ey Yûsuf-ı gül-pîrehen

118 (T: 337a, H: 257a, R: 317b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Ziyân itdimse fenn-i sûk-ı hicrânında cânâ ben
Baña çıkdı kumâş-ı vaşlıñ âhir her ziyân bir fen

119 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Dilde ârâm eyleyen ârâm-ı dil cânânesin
Sîne-i ' âşıkda bilmem cân mısın cânâ nesin

120 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Yâri teşhîr itdim aldım halka-i ağyârdan
Bir gül-i zibâ kopardım çak miyân-ı hârdan

121 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Zinhâr enîn alma dil-i nâle-kârdan
Şad el-ğazer cihân dutuşur bir şerârdan

122 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Meclis-i nâzda bir şem' -i dil-ârâsın sen
Çemen-i ' işvede bir gonca-i ra' nâsın sen

123 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

Ref' oldu ser-i zülf-i siyeh-kârı yüzinden
Hatm itdi o meh muşhaf-ı ruhsârı yüzinden

124 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Bî-sütûnda âb-ı cârîdir sirişk-i Kûh-ken
Gözyaşın deryâ-yı bî-pâyân ider serden geçen

125 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Kâmetiñ fikriyle giryân şem' -i hürşîd-i cihân¹
Kâkülün yâdıyla ser-gerdân mâh-ı âsumân²

126 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Nola olsa raķîbiñ çeşmi giryân hâtırı maħzûn
Ser-i gîsû-yı yâri kec hayâl iden olur dil-hûn

127 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Dâmen-i rûyuñda zülfün hâller itmiş nihân
Geçdi zîr-i dâmda dil murğı serden nâgehân

128 (R: 319a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Fenn-i nevâ-yı nâlede uydum hezâra ben
Olsam 'aceb mi bâğ-ı cihânda hezâr-fen

129 (R: 319a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün)
Olup yer yer çiçek zaħmı nümâyân
Çiçeklendi kumâş-ı hûsn-i cânân

130 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Merhabâ ey tâ'ir-i himmet hezârân âferîn
Eylediñ zıll-i zalîliñde beni fâriğ-nişîn

131 (T: 338b, R: 319a)
(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)
Kâlbimde dilber dilberiñ kâlbimde ben olduğ hemân

¹ Kâmetiñ, A: Kâmeti

² Kâkülün yâdıyla, A: Kâkül-i yâr ile

Âyîne-dâna âyine âyîneye âyîne-dân

132 (R: 319a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Sirişk-i âline alındı ol gül-i handân

Çıkardılar kızılıñ ey dü-çeşm-i hûn-efşân

133 (R: 319b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Görüp pâyında zer halhâl ile dürr-i binâgûşın

Hilâliñ düşdi halhâlî çıkardı mâh mengûşın

134 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Ey feleklerde ğamiñdan ğâh vecd u ğâh şahv

Vey zemîn bâr-girân-ı heybet-i 'aşkıñla maşv

135 (T: 337a, H: 257b, R: 317b, A: 112b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ey ğubâr-ı harem-i bâr-gehi 'anber-bû

Müşgi hûn eyledi tekrâr o hâk-i ser-i kû

136 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Dökdi bülbül ham olup kıaddi sirişkin her sû

Şâh-ı gülde yeridir eylese eşkiyle vuzû

137 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Ümîd oldur olam âzâdegândan yâ Resûlallâh

Reh-i 'aşkıñda geçdim baş u cândan yâ Resûlallâh

138 (T: 337a, H: 257b, R: 318a, A: 112b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Maşrem-i râz-ı Hâk habîb-i ilâh

Mefhar-i enbiyâ Resûlullâh

139 (T: 337a, H: 257b, R: 318a, A: 285a)
(Müstef' ilün Fe' ulün Müstef' ilün Fe' ulün)
Kuhl-i dü-çeşm-i cândır haqqâ ki hâk-i Ka' be
Sa' yim şafâñı sürmek ey hâk-i pâk-i Ka' be

140 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)
(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)
Eyler benim altun işimi hâk-i Medîne
İksîr yeter hâk-i reh-i pâk-i Medîne

141 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Şafaqla mihr ü meh zann itme olmuş çarh mestâne
Çeker hecr-i lebiñle hûn-ı dil peymâne peymâne

142 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Eylesem hasret-i rûyuñla seniñ hûn girye
Dem-be-dem çeşm-i terimden aça gülgün girye

143 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
' Aceb midir yele gitse gönül de nâme ile
O şûha kâğıd uçurduk yine hamâme ile

144 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Derdimiñ çâresini bulmadı ne mîr ü ne şâh
Luţfuña kaldı kerem senden olur yâ Allâh

145 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Mükerrer câm-ı mey sâkî miyân-ı bezm-i şahbâda
Bir iki dâneli zerrîn kadehdir devr-i mînâda

146 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

O haţţ-ı sebzi gördüm gird-i la' l-i âb-dârında
Buluşdum Hızr'a ey dil çeşme-i dîvân kenârında

147 (R: 319b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)
Şîrînim olursañ saña Ferhâd yerine
Bir tağ deleyim kim baña Ferhâd yerine

148 (R: 319b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Çeşm-i mesti zîr-i tığ-ı ebrû-yı pür-tâbda
Hâb-ı nâz itse ' aceb mi arçası mihrâbda

149 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Yâ Resûlallâh senden gayrı yoğdur kimsesi
Sen sevindir luţf u cûduñla Nazîm-i bî-kesi

150 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Es-selâm ey bûstân-i lî-ma' allâhıñ güli
Es-selâm ey gülşen-i Yâsîn ü Tâhâ bülbüli

151 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)
Yed-i kudretle taşvîriñ ki üstâd-ı ezel yazdı
Nigâristân-ı hüsn içre seni gâyet güzel yazdı

152 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)
Fîrâkıñla aķup deryâya döndi çeşmimiñ yaşı
Biñ oldı dâğ-ı derdiñle ser-â-ser bağrımıñ başı

153 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün Mefâ' îlün)
Dolandırsa ' aceb mi ' id-gehde biñ dil ü cânı
Yine dülâba binmiş gördüm ol mümtâz-ı devrânı

154 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Dûd-ı dildir bâğ-ı ' aşkıñ sünbül-i müşğîn-demi
Eşk-i terdir gülşen-i mihr ü maħabbet şebnemi

155 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Keffe-i mîzânda Yûsuf-veş gör ol sengîn-dili
Burc-ı mîzân oldu gûyâ âfitâbıñ menzili

156 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)
Añlar mı bülbül-i dil-i şeydâ ' aceb dağî¹
Güş eylemez mi nâlesin ol gonca-leb dağî

157 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Mihr-i ħüsnuñle bulur mâh-şıfat perverişi
Ayine mâ' il ola saña budur gösterişi

158 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
(Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl)
Cebîni kamer ħüsni mihr-i celî
Gözüm nûrı göñlüm sırrıdır ' Alî

159 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)
Destâr-ı sebz-gûn ile seyr eyle Aħmed'i
Gör pertev-i fûrûğ-ı cemâl-i Muħammed'i

160 (T: 337b, H: 258a, R: 318a)
(Mefâ' îlün Mefâ' îlün Fe' ûlün)
Bağışla itdigim cürm ü günâhı
Ĥağâ benden ' ağâ senden ilâhî

¹ Añlar mı, A: İñler mi

161 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Taraf-ı kalbimi de yoqla gehî ey hûnî
Kec idüp zülfüni bend eyle dil-i mağzûnı

162 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Olsa lâyıķ merdümek-veş dîde-i ' âşık yeri
Dâmen-i zülfün dü-tâ itmiş Nazîmâ ol perî

163 (T: 338a, R: 318b, A: 286a)
(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)
Te'sîr iderdi yâra ciger-sûz sözleri
Der ise yaqdı nâme-i derdim kebûteri

164 (R: 319b)
(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Hâle-veş sîneye çekdim o kamer ruhsârı
Pîrehen gibi geçürdüm yaqadan dildârı

165 (T: 338b, R: 319b, A: 285b)
(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Bir mehiñ oldum ki mühr-i mihriniñ fermân-beri
Gökde hürşîdi ider yâķût-ı la' li müşteri

166 (R: 319b)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Reh-i talebde şeb u rûz diñledim ceresi
Geline menzil-i maķşûda diñmedi nefesi

167 (R: 319b)
(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)
Tenhâ dolaşur şehri diyü mâh tutuldu
Kundaķ birağurken gice nâ-gâh tutuldu

168 (R: 319b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Nola şabr ile râm itsem o dellâk-i dilârâmı

Bu hâmmâmîñ dimişler nâmına Eyyûb hâmmâmı

169 (R: 319b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Geldi o mest-i nâz ile şöhet zamânları

Bûs u kenâr demleri vuşlat zamânları

170 (R: 319b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Peykânı zaḥmını dil-i mecrûḥ duymadı

Te'sîr-i tîr-i ğamzesini rûḥ duymadı

171 (R: 319b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Naḳd-i şabrı baña evvel o güzel şaydırdı

Ḥaṭ-ber-âverde olup şimdi şaḳal şaydırdı

172 (R: 319b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Zâtında bul güher gibi tâb u terâveti

Gül gibi alma şebnem-i terden leṭâfeti

173 (R: 319b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Râz-ı dehân-ı dilbere vâkıfdır ekşeri

Uşşâḳ-ı zâra dinse nola ğayb erenleri

174 (R: 319b)

(Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl)

Îlâhî kazâ ile ḥacâtımı

Ḳabûle ḳarîn it münâcâtımı

175 (R: 319b)

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Çomuş mihri niķâb-1 şerme dildârîñ ruķ-1 âli

Şafaķ-pûş-1 hicâb itmiş mehi ol 'ârız-1 'âlî

SONUÇ

Bu çalışmada Yahya Nazîm'in hayatı ve sanatı ele alınmış, divanının transkripsiyonlu metni ortaya konulmuş ve incelemesi yapılmıştır.

17. yüzyılın son yarısı ve 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan Nazîm oldukça velût bir şairdir. Kendisinden tezkirelerde çokça söz edilmiştir. Bu bilgiler ışığında Nazîm'in İstanbullu olduğunu görmekteyiz. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve vefat ettiğinde yaklaşık 80 yaşında olduğu bilgisinden hareketle onun 1649-1650'de doğduğunu söyleyebiliriz. Adının Yahyâ, ilk mahlasının "Halîm" olduğu ve daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verildiği yine kaynaklarda geçmektedir. Nazîm, Enderun'da yetişmiş ve oradaki eğitiminden sonra sarayda çeşitli görevlerde bulunmuş, bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığına getirilmiş ve daha sonra ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüş ve 1727'de vefat etmiştir. Vefat yeri tam olarak bilinmemektedir.

Nazîm'in divanında; kasîde, tarih, gazel, müstezâd, muhammes, tahmis, müseddes, müsemmen, mu'aşşer, tercî-i bend, terkîb-i bend, lügaz, mesnevi, şarkı, kıt'a, rubâî ve matla olmak üzere 17 nazım şekliyle yazılmış manzumeler bulunmaktadır. Divandaki toplam manzume sayısı 1564'tür ve toplam beyit sayısı 13693'tür.

Nazîm, "na't-gû" olarak vasedilmiş bir şairdir. Divanda bulunan toplam 1564 adet manzumedan; 56'sı kasîde, 64'ü gazel, 2'si müstezâd, 2'si muhammes, 1'i tahmis, 1'i müsemmen, 1'i tercî-i bend, 3'ü terkîb-i bend, 3'ü mesnevi, 5'i kıt'a, 108'i rubâî ve 54'ü matla' olmak üzere 300 tanesi na'ttır. Na'tların toplam beyit sayısı 4520'dir, yani divanın yaklaşık üçte biri na'ttır. Bu oran da Nazîm'in na't-gû sıfatını hak ettiğini göstermektedir.

Şairliği noktasında kimi tarihçiler açısından örneğin; "Na't-gûlukda Arab ve Acem ve Türk'de hiç emsâli görülmemiş olan..." şeklinde tarif edilecek kadar güçlü olan Nazîm, bestekâr yönüyle de ilgi çekmiş, takdir toplamıştır. Kendisi de bir musiki-şinas olan Ruşen Ferit'in ifadesiyle; "Nazîm, insanlara bedî' heyecan ve tehassüslerini ifade için en güzel, en belîğ vasita olan musiki ve şiir gibi iki ince san'atin hakikî üstatlarından. Diğer şair musikişinaslarımızdan hiç biri Nazîm kadar bu iki san'atteki ehliyet ve kudretlerini bir hizaya getirememişken Nazîm, her iki sahada da aynı şöret ve muvaffakiyeti kazanmıştır (Ferit, 1933: 18)." Bestekârlığının yanı sıra tiz ve etkili sesiyle dönemin önde gelen hânendelerinden olan Nazîm devrin na'thanları arasında da yerini almıştır. Esad Efendi'nin Atrâbü'l-âsâr'ında 500'den fazla beste, semâî ve şarkısı olduğunu söylediği Nazîm'in

eserlerinden 300'e yakınının güftesi güfte mecmualarında tespit edilmiştir. Aynı zamanda Nazîm'in şiirleri de İtrî, Küçük İmam Mehmed Efendi, Tab'î Mustafa Efendi, Dellâlzâde İsmâil Efendi, Sultan III. Selim, Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Zekâi Dede gibi pek çok bestekâr tarafından bestelenmiştir ki bu da Nazîm'in önemsenen ve başarılı bir sanatçı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma ile Nazîm'in hayatı hakkında klasik kaynaklarımızda bulunan ve sonrasında kaleme alınan bilgiler toparlanmış, ayrıntılı bir şekilde ortaya koyulmuştur. Bestekârlığı üzerinde de ayrıca durulmuştur. Divan metni titiz bir şekilde ele alınmış, beş ayrı divandan oluşan eser tek ve mürettep bir divan halinde düzenlenmiştir. Divan üzerinde gerekli incelemeler yapılmış, divanın zenginliği gözler önüne serilmiştir. Divan edebiyatı sahasına ve Nazîm üzerine yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından geniş bir malzeme istifadeye sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1999). *İsmail Belîğ / Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Ağaoğlu, Sami (2004). "Musahip Mustafa Paşa Vakfı", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 15, s. 377-399.
- Ahıskalı, Recep (2007). "Râmî Mehmed Paşa", Cilt 34. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 449-451.
- Aksüt, Sadun (1993). *Türk Musikisinin 100 Bestekârı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Aktepe, Münir (1991). "Amcazâde Hüseyin Paşa", Cilt 3. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 8-9.
- Aktepe, Münir (1993). "Damad İbrahim Paşa, Nevşehirli", Cilt 8. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 441-443.
- Ali Enver (1309). *Semâ-hâne-i Edeb*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- Arslan, Mehmet (2010). *Tayyâr-zâde Atâ / Osmanlı Saray Tarihi - Târîh-i Enderûn*, Cilt 1 ve 4. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Arslan, Mehmet (2009). *Ziver Paşa / Dîvân ve Münşe'ât*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Atik, Hikmet (2005). "Türk Edebiyatında Nakşî Mahlaslı Şâirler", *İSTEM*, Sayı: 5, s. 169-180.
- Bilgegil, M. Kaya (1972). *Harâbât Karşısında Nâmık Kemâl*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Bursalı Mehmed Tâhir (2000). *Osmanlı Müellifleri*, Cilt 2, (hızl: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz). Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Cunbur, Müjgân (1960). "Nazîm'in Ramazaniyesi", *Diyanet İşleri Reisliği 1960 Yılığ*, s. 59-62.
- Çağlıışlek, Aynur (1991). *Yahya Nazım Divanı II (Transkripsiyonlu metin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çapan, Pervin (2005). *Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min-Fevâ'id-i'l-Eş'âr)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.

- Danışan, Tuğba (2009). *Hâtiş Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkitli Metni (1b-132a) ve Nesre Çevirisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Eravcı, H. Mustafa (2009). "Selim Giray", Cilt 36. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 428-429.
- Erdemir, Avni (1999). *Anadolu Sahası Musikişinas Divan şairleri*. Ankara: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı (TÜSAV) Yay.
- Faik Reşad (1311). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- Fatîn Dâvud (1271). *Hâtimetü'l-Eşâr*. İstanbul: İstihkâm Alayları Litografya Destgâhları.
- Ferit, Ruşen (1933). *Bestegâr-şair Nazım: Hayatı, Eserleri Hakkında Tetkikat*. İstanbul: Hilâl Matbaası.
- Genç, İlhan (2000). *Esrar Dede / Tezkire-i şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (2013). *Melâmîlik ve Melâmîler*. İstanbul: Milenyum Yay.
- Gümüş, Nevin (1992). *Yahya Nazım Divanı, I, inceleme-metin*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gümüş, Nevin (1995). "Yahya Nazım Divanında Sevgiliye Ait Güzellik Unsurları ile Âşık-Maşuk-Rakîb Münasebeti", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 6, s. 231-247.
- Hakverdioğlu, Metin (2012). *Nevşehirli Damat İbrahim Paşa İçin Yazılan Lâle Devri Kasideleri*. Ankara: Sage Matbaacılık.
- Horata, Osman (2006). "Nazım Yahya", Cilt 6. *Türk Dünyası Edebiyatçuları Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- İlgürel, Mücteba (1989). "Ahmed II", Cilt 2. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 33-34.
- İnce, Adnan (2005). *Tezkiretü'ř-şu'arâ / Sâlim Efendi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- İpekten, Haluk (1997). "Nazım", Cilt 9. *İA*. Eskişehir: MEB Yay. 142-144.
- İpşirli, Mehmet (2008). "Sadreddinzâde Sâdik Mehmed Efendi", Cilt 35. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 395.

- Kayhan, Şaziye (Ertürk) (1996). *Divan-ı Belagat-Ünvan-ı Nazım V (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurban, Ahmet (1992). *Yahya Nazım Divanı IV (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mehmed Süreyyâ (1311). *Sicill-i Osmânî yâhûd Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, Cilt: 3 ve 4. İstanbul: Matbaa-i 'Âmire.
- Özalp, M. Nazmi (2000). *Türk Mûsikîsi Tarihi*, Cilt 1. İstanbul: MEB Yay.
- Özcan, Abdülkadir (1988). "Abdurrahman Abdi Paşa", Cilt 1. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 156.
- Özcan, Abdülkadir (2002). "Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa", Cilt 26. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 260-263.
- Özcan, Abdülkadir (2003). "Mehmed IV", Cilt 28. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 414-418.
- Özcan, Abdülkadir (2006). "Mustafa II", Cilt 31. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 275-280.
- Öztuna, Yılmaz (1990). "Nazîm (Yahyâ Nazîm Çelebi)" Cilt 2, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 101-102.
- Pala, İskender (1986). "Nazîm Yahya Efendi", Cilt 6. *TDEA*. İstanbul: Dergah Yay. 543-544.
- Pektaş, Mehmet ve Ünal, Mehmet (2013). "Âgehî'nin Şütür Kasidesi", *Turkish Studies*, Volume 8/1, s. 2165-2177.
- Sâkıb Dede (1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân*. Kahire: Matbaa-i Vehbiye.
- Şen, Muhammet (2014). "Kırım Hanı I. Selim Giray'ın İlmî, Edebî ve Dini Yönü", *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum*, Sayı: 7, s. 75-84.
- Şeyhî Mehmed Efendi (1989). *Vekâyü'l-Fuzalâ*, Cilt 3, (hızl: Abdulkadir Özcan). İstanbul: Çağrı Yay.
- Şimşek, Mehmet (2007). *Yahya Nazım Divanı (III. Divan) (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Mustafa ve Özcan, Nuri (2006). "Nazîm", Cilt 34. *TDVİA*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 452-453.

Yahyâ Nazîm (1257). *Divan-ı Belagat-Ünvan-ı Nazîm*. İstanbul: Takvîm-i Vekâyi' Matbaası.

Yeniterzi, Emine (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Yıldırım, İsmail (2016). "Nazîm Yahya'nın Bir Aşk Hikâyesi: Dâstân-ı Hecr ü Visâl", A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 57, s. 1663-1700.

Yüceışık, Zeynep Sema (1990). *Şeyhülislâm Esat Efendi / Atrâbü'l-Âsâr Fî Tezkireti Urefâi'l-Edvâr (Giriş- Metin- Tercüme- Terimler- Dil Notları)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ziya Paşa (1311). *Mukaddime-i Harâbât*. Kostantiniyye: Matbaa-i Ebüzziyâ.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mustafa Sefa ÇAKIR
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 20/07/1989 - Çorum
e-posta : mustafasefa0@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Erciyes Üniversitesi	2011
Yüksek Lisans	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2013

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2013-	Cumhuriyet Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı:

İngilizce YÖKDİL (60)